

New Testament

Nomaande Pidgin Language

Nomaande - Bible - New Testament

Matío	3	
Malékus	74	
Lúkas	118	
Sáaη	192	
Buólí	247	
Lóom	320	
1 Kóléente	353	
2 Kóléente	385	
Kalasi	406	
Eféεε	418	
Filibí	429	
Kolóso	437	
1 Tesaloníke	444	
2 Tesaloníke	451	
1 Timoté	455	
2 Timoté	464	
Tite	470	
Filemóη	474	
Ebélé	476	
Sáak	500	
1 Bíel	508	
2 Bíel	517	
1 Sáaη	523	
2 Sáaη	531	
3 Sáaη	532	
Súute	534	
Nyεnambɔnεna nyé besana	537	

Nomaande - Bible - New Testament

Matío

Matío 1

- ¹Enjóo ce obóta ú Yésus Kilís, Oónó u Táfit, a wáña oónó u Abélaham:
- ²Abélaham ñéé biéné Isak, Isak ñéé biéne Yákob; Yákob yó biénéke na Yúta na bááyé benyiinyí;
- ³Yúta ñéé biénéke na Fales na Sala (oónyí ñaá bá Tamaal); Fales ñéé biéne Eslom, Eslom ñéé biéne Aalam;
- ⁴Aalam ñéé biéne Aminatab; Aminatab ñéé biéne Naason, Naason ñéé biéne Sálamon;
- ⁵Sálamon ñéé biéne Bóas (oónyí ñaá bá Láháb); Bóas ñéé biéne Obet (oónyí ñaá bá Olúutu); Obet ñéé biéne Yésée;
- ⁶Yésée ñéé biéne Otéñí u baaco Táfit. Táfit ñéé biéné Sálomon, ne wuúci ne oónyí u Úúli;
- ⁷Sálomon ñéé biéne Olobuam; Olobuam yó biéne Abiya; Abiya ñéé ke biéne Asaf;
- ⁸Asaf yó biéne Yósáfat; Yósáfat yó ko biéne Yólam, Yólam ñéé biéne Osías.
- ⁹Osías ñéé ke biéne Yohatam; Yohatam ñéé biéne Aháas, Aháas ñéé ke biéne Esékias;
- ¹⁰Esékias yó biéne Manáse; Manáse ñéé ke biéne Amón; Amón ñéé biéne Sosias;
- ¹¹Sosias yó biénéke ne Sékóniyas na bááyé benyiinyí ekúlú yí mutiñene mo Bábilon.
- ¹²E elime ci mutiñene mo Bábilon, Sékóniyas yó biéne Salatiel; Salatiel ñéé ke biéne Sólóbabel.
- ¹³Sólóbabel ñéé biéne Abiyut, Abiyut ñéé biéne Eliákim, Eliákim ñéé ke biéne Asool,
- ¹⁴Asool yó biéne Satok, Satok ñéé ke biéne Akim, Akim yó biéne Eliyut.
- ¹⁵Eliyut ñéé biéne Eliyasaal; Eliyasaal ñéé biéne Mátan, Mátan yó ko biéne Yákob;
- ¹⁶Yákob nyikeébiéne eényí Yóseb, onóme u Malii; Malii áña iinyí ci Yésus; bó ñoó lóño Yésus anyía Mesii.
- ¹⁷Yááña anyía, o otúme ná Abélaham o okóháma ná Táfit ombana ú enjñño cé baaco áña céóhátá ne ínyise; híaná o otúme ná Táfit o okóháma ekúlú yí mutiñene mo Bábilon ombana ú enjñño cé baaco áña céóhátá ne ínyise; o otúme ekúlú yí mutiñene mo Bábilon, o okóháma e nyibíbiéne nyí Mesii ombana ú enjñño cé baaco tóna áña céóhátá ne ínyise.

18Aana nyibíbiéne nyí Yésus Kilís ñaá békéláka: Malíi, iinyí ñaá bá òkòḡena yé Yóseb. Mbá nyíáyé nyihiite nyifume eényí a makénda me Efúúménénu yí Elilé éce bá te ñá bó tónóno.

19Yááyé òkòḡena Yóseb ñaá bá atálémánánó yé òòò; u ti ómo léne o wuúci lemisi aatò, éehé u ñaá sómbótóna ònyeána bekoḡena eébi a nyenamba.

20Ekúlú ayé u ñaá bá waá bétááka aáná, elilé yé bósóma yí Otéñí a Waáñá ñé wuúci laana a alamá yése: «Yóseb, òónó u Táfit, eti líkíme òbáténa Malíi; yááña anyía wáña ne nyifume eényí hú a makénda me Efúúménénu yí Elilé, té cáña e nyilimíné na ònómòó.

21U kée bíene òónó ònómòó, wó wuúci loá nyíinyi anyía Yésus anyía wuúci u káá kéla anyía Bandómese á háñónáka baaco bá búáyé bunòḡo a maabé.”

22Besana eébi bikime ñaá békéláka aáná, anyía buhúnyi ebú Otéñí a Waáñá ñaá kòona e nyuuté nyé muayé muhémúnyi besana ó binyioyisinyi; búáña anyía:

23«Éná, òbóla u oónjú ewú ú tí ñe ményi banómòó kée híite nyifume, yó bíene òónó ònómòó; bé o wuúci loá nyíinyi anyía Emanuel.» Nyíinyi eényí ñe bíhembúle anyía «Bandómese áña náásó.”

24Émakéla Yóseb á háányua e hiiné, u ñá kelaka háye elilé yé bósóma yí Otéñí a Waáñá ñé wuúci laákéna; nyihiite uuyé oónyí eényí e úúyé ooki.

25Ta híaná, u ti ómo wuúci fiananana ò òkòóháma ekúlú eyí u ñé bíéné òónó ònómòó, yó wuúci loá nyíinyi anyía Yésus.

Matío 2

1Aáná Yésus ñé bíbíéné a Bételèhem, i iisí ci Yuté, e ekúlú eyí Elóot ñaá bá otéñí. E elime eéci, bemenyi besana ña ka bó hátóna náábó a aháñá yé nyeháma nyé òóó, bá ñga há mókóná eé Yelúsalem.

2Bé ñe bú túmé o húle báta baaco anyía bé beébe tónínyi haála ehé bé meé bíene otéñí u Besuif. Yááña anyía bá ña bó lécáka híiyé hinjoti á nómaka náábó a aháñá yé nyeháma nyé òóó, buáté boko bá ñga bó hátókóna o okoó wuúci léca, anyía bébú wuúci nyemíki.

3Émakéla Otéñí Elóot á lókmá asana eéyé, bú ñé wuúci yébiki, na baaco bekime bé Yelúsalem áyá.

4Aáná u ñóó lónókó ne betéñinyi beluli nyíinjie bekime ne beékúnyi bikotí bá búáyé bunòḡo. Bá ña bó fáákóna, mbá òse náábó: «Háányé bá á nyémána bé obíéne Mesii e?”

5Báye nááyá: «Bá ña nyemána bé obíéne Mesii a Bételèhem, i iisí ci Yuté, anyía muhémúnyi besana mo Bandómese a momoté ño yóónókó òse:

6“Éná, kuòḡ Bételèhem, acébé yí Yuté, ò te ó bá hebálékabáléka a báléka cí Yuté ikime. E ño mé ò laana esé otéñí kée bíbíéne nóówo. U káá bá mukendisi buame bú Islayél.”“

7Émakéla Elóot á lókmáká otáña oócí, u ñó lónéta bemenyi besana a hetòke, yó beébe bícónyí òse: «E ekúlú ayé háányé hinjoti é bitónínyi náánó e?”

8Émakéla wáá lókómá nyiábó nyebékáma, u ñé beébe tóma a Bétélehem, éce ú ma cáña o beébe laana òse: «Áno còbá, nué bícónyíki bòmbánye bòmbánye asana yé òñòmbó oóci. Ekúlú eyí nú ké nú wuúci bóño, énu ké mi oókísi mbá yaño tóna, yémi súete o okoó wuúci læca, anyía yé mi wuúci nyemíki.»

9-10Émakéla Elóot á tánáká aáná, bemenyi besana ñá hatóna, bé ñé súete. Bá ñá læcótóna hinjoti ahé bá ña bó læcáka náábó a aháná yé nyeháma nyé òcò. Bá ña bó bá háye nyitíne nyí bilúne o o hííhi læca. Hí ñe túme o beébe kóko ohónyí, o òkòhàma ayé hé ñaá táléméná o òmuaná, haála ahé òñòmbó ñaá bá.

11Bemenyi besana nyiofokine eényí eé ciíbe, bá ñá læca na òñòmbó ne iinyí Malíi. Bé ñé túméke enjénu o onyemi òñó. E elime eécí, bé ñe bú kúúnéke bíábó bembalá, bé ñé iínjékíne benyéma eebi: Ne kóolo, na bòolo, ne míile.

12E elime eécí, Bandómesé ñeé beébe oókísi a alamá anyía bá te hálómóna né Elóot. Éehé bé ñe bú hííte ohónyí ú etémbí o òhálómóna aabó a bunño.

13Émakéla bemenyi besana ábó hóla, elilé yé bósóma yí Otéñí a Waáná ñé bítóñinyi ná Yóseb a alamá. Yí ñé wuúci laána yése: «Hatóna, é tényí súéténe na òñó ne iinyí e Esíbit. Ké ké limékine hóá o òkòhàma ayé é ká me o laana anyía á ka hálómóna. Yáaña anyía Elóot yó còba o òwaambaka ohónyí wú òwòño òñòmbó oóci.»

14Yóseb nyehatóna òhatóna eényí, u ñé súéténe na òñó ne iinyí nebutúé e Esíbit.

15U ñé límékíne hóá o òkòhàma ekúlú eyí Elóot ñeé wé, ananyía besana ebí muhémúnyi besana a mòmòté ñaá cáña o kòonaka eé nyíinyi nyí Otéñí a Waáná é bínyioyisikinyi; u ñaá kóóna òse: «É ñaá me lóñéta uumi òñó anyía wá háma a bunño bú Esíbit.»

16Émakéla Elóot áa læcá anyía bemenyi besana me bú wuúci néñéke, u ñá fámónúá ne hilóbi. Yaáté asana u ñaá tóma bicénji o òkòwòónóko banásé a banómòcò bekime, nyíóndi o bósóókó a bá ña bó hóla tuño tífendí, na a Bétélehem na o mònño ma maabána; o òmændé ú tuño etú bemenyi besana ñe bú wuúci iínjé.

17Aáná otáña ú muhémúnyi besana mo Bandómesé, Sélémi, ñeé bínyioyisinyi awó u ñaá kóóna òse:

18«Bá ñaá lókóma nyíonyi húlúkúne a bunño bó Alama; na malelá na embécòbé cé mahana ciéñí. Alásel ña léla bááyé baáná; u ti ñé léne anyía baaco ébú wuúci humíkínyi otémá, anyía baáná te abó bá tóna.»

19Émakéla Elóot é wé, elilé yé bósóma yí Otéñí a Waáná ñá ka laána Yóseb a alamá e Esíbit

20yése: «Hatónána na òñó ne iinyí, beébe hálámánána i iisí ci Islayél. Yáaña anyía baaco a bá ñaá bá bábó áambaka òwòño òñòmbó me bú wéékúne.»

21Aáná Yóseb ñá hatóna, u ñé súéténe na òñó ne iinyí, u ñé eélue a bunño bú Islayél.

22Mbá, ekúlú ayé u ñaá lókóma anyía Alekelawòs ú ñaá bá otéñí u iisí ci Yuté, e nyilimíné nyé ciayé síkíne Elóot, bulíkílíki ñé wuúci timbie o còcòba hóá. Bandómesé ñá tánáká nááyá a alamá. Aáná Yóseb ñaá còba i iisí ce Kalilé;

²³yó ko límekine a báléka ce Násalet. Aáná otáŋa ú behémúnyi besana bá Bandómesé ñéé binyioyisinyi; bá ña bó cáŋa okoona a asana yí Mesii báye: «Bé kée wuúci lónjéta báye óónó u Násalet.»

Matío 3

¹Ekúlú eyí Yésus ñaá bá wa yá náŋa a Násalet, Sáaŋ Batis ñaá háma i iisí ce osébéá ci Yuté; u húle húlikinyi baaco Ambánye yé Esóma ose:

²«Áno békákálákéna máánó maabé, mbá no sómba okoló eé meéme, anyía Bandómesé a yáaŋa hoóhi ne otéŋginyi baaco !”

³Sáaŋ áŋa waátákána ooco ewú muhémúnyi besana mo Bandómesé, Esayí, ñaá koónáka yááyé asana ose: «Ooco ño sóbi okelú o omuaná i iisí ce osébéá ose: “Áno tábónáka ohónyí ú Otéŋjé a Waáŋá; énu nyimíkinínyi cíiyí ihényí.”“

⁴Sáaŋ ñaá bá waá lánabaka bolaka a bó ñaá bá bunuákánó na behocá bé enyama acé bó ñoó lónjé anyía samó ; u bísúŋéke kandá ce yooŋa a noséŋá. U ñaá bá waá nyiáka na betandá na buóyó abó u ñaá bá u húle o bóŋgóna.

⁵Aáná baaco ne bé Yelúsalem, ne bé iisí ci Yuté ikime, ne biliminyi bé baaco bekime a bá bóŋa hoóhi ne nuúci nú Sulutéŋ ña bó bá bábó fáakona ná Sáaŋ.

⁶Bá ña bó bá bábó békótóko maabó maabé e ekatékaté ce baaco; Sáaŋ beébe ootokine e Sulutéŋ noómi.

⁷Ayé Sáaŋ ñaá bá wá lécaka anyía na Bafalisiéŋ na Basatusiéŋ beéŋjé ña bó fáaya nááyá anyía wé beébe ootókine, u ñé túme o beébe laana ose: «Banó, baáná bá ehénye eebe, aányé ú ña banó eékúnyi ocabena nyekála nyé Bandómesé a nyé ña fáakona e? Té cáŋa yaŋó’o !

⁸Mbá áno caŋá kelaka besana e bí ño tóŋinyi anyía nú ma nó békákálákéna maanó maabé, nuó sómba tóna okoló eé meéme.

⁹Nuti bíkétiki anyía nua nóŋa nu okoona hú anyía: “Abélaham áŋa ciasó sókónó.” Aá taaká e ña mé banó laana esé Bandómesé áŋa wu oceŋjisi andányé eece baáná bá Abélaham !

¹⁰Aámbáya eeci, bá yáaŋa hoóhi ne okuusiki maaté, hé a bekaŋá na hekotoko; boote bukime a bó te ñaa háá bembánye bé betámá, bé kée buúbu kuusi, bé o buúbu lulíki.

¹¹Yaŋó, e ña mé banó oótine ne menyífé, bú tóŋinyi anyía nú ma nó békákálákéna maanó maabé; mbá ooco awó á me hola a makénda kokóokó eémi e elime. Wuúci, u káá banó ootokine ne Efúúménénú yí Elilé ne ooco; e te ña mé nyemána ooci a wáŋa wu o wuúci somoko bekandéna a akoló.

¹²Wáŋa ne bufúmíne o oobó anyía wá yaálónáka na beandá ne injeŋé. U káá bándáka injeŋé, yó hákéna á noóla; mbá yó lulíki beandá o ooco ewú ú ti kée nyíme.”

¹³Aáná Yésus ñaá hátóna a Kalilé, yó koóháma eé nuúci nú Sulutéŋ anyía Sáaŋ é wuúci ootíne.

¹⁴Sáaη ηε bísúnyíki, mbá ɔse né Yésus: «Yaηó, yámé nyemána wu ɔfaaya nóówo anyía óo mi ootine; mbá anyána kuηó ó mó kóó fáaya nááme o okobíótine e?»

¹⁵Mbá Yésus ɔse nááyá: «Nyéána bú á békéláka aámbáya aáná, anyía tú ηa só nyémána onyíoyísíkinyi besana háye Bandómesé ηaá báta.» Sáaη ηá báka lúmitine.

¹⁶Hú ayé u ηo yóótine Yésus, Yésus ηá háma e menyífé; a yaáté ekúlú eéyé, ɔmuaná ηeé bíhúúné. Nyeleca eényí Elilé yé Bandómesé á sóónáka nááyá i ihúenyínyí ci hibúbé.

¹⁷Okelú ηaá lókómána ú húlúkúne ɔ ɔmuaná, ú kɔɔnaka ɔse: «Ooci áηa uumi ɔónó u ɔtémá, ya méηa ne obíléne weéηí nááyá.»

Matío 4

¹E elime eécí, Efúúménéú yí Elilé ηaa cóbána Yésus i iisí ce ɔsébéá anyía Musóména é wuúci kɔkónáka.

²Émakéla wéé límékíne mɔ́sésé etíne éfendí, u te nyíá ta bɔkɔ, ecaná ηé wuúci nuakéna.

³Mɔkɔkɔna baacɔ ηá faaya aáyá a maabána, mbá ɔse nááyá: «Mbókɔ ase ɔ óηa ɔónó u Bandómesé, laána andányé eece cá bécáηáka biléti.»

⁴Mbá Yésus ɔse: «ɔɔɔ ti ηeé líhe hú na benyéma bé ɔnyíá bíibi ne bíibi, mbá u ηeé líhe tóna ne mehúnyi mekime a má ηá háma e nyuúté nyé Bandómesé.»

⁵Ekúlú eéyé, Musóména ηeé wuúci súéténé eé Yelúsalem, efúúménéú yé báléka; u ηé wuúci béétisi ɔ ɔkaka ú Cííbe ce Bandómesé,

⁶mbá ɔse nááyá: «Mbókɔ ase ɔ óηa ɔónó u Bandómesé, cimé ɔ ɔmesé, anyía Cioóηé cé Bandómesé ηa kóona cése: “Bandómesé kée yíinjíékíne bíáyé bililé bé masóma makénda a yóówo asana, béó kuηó bétúáhákéna a cáábó aabá anyía úúwu ɔkoló ti kúféténe a nyendányé.”“

⁷Mbá Yésus ɔse: «Cioóηé cé Bandómesé ηa kóona tóna cése: “Ate kɔkónáka Otéηí a Waáηá, ciowɔ Bandómesé.”“

⁸Musóména ηé túné wuúci súéténe a acahacaha yé nɔkɔndɔ ɔ ɔmuaná; u ηé wuúci tóηgínyi na mɔnɔηɔ mekime ma ɔmesé, na núábó nɔheka nukime.

⁹Mbá ɔse nááyá: «I ηe mí o wíinjíékíne benyéma eébi bikime, mbókɔ o ηóo mi túmíne eηéndu o o mi nyemi.”

¹⁰Mbá Yésus ɔse: «Hatóna eémi eé buúse, Sátan, anyía Cioóηé cé Bandómesé ηa kóona cése: “Nyémíki Otéηí a Waáηá, ciowɔ Bandómesé, mbá é wuúci nyiɔkena buólí hú wááyá bímuócí.”“

¹¹Musóména ηé wuúci nyéána. Bililé bé masóma bé Bandómesé nyefaakɔna eényí a maabána me Yésus o o wuúci sókóbi.

¹²Émakéla Yésus á lókómá anyía bá ma háténa Sáaη, bó wuúci háya eé ciíbe ce ecaná, u ηá hálómóna a Kalilé.

13U ti ómó ko límíne a Násalet, mbá u nge ke límékíne a Kabelnawum, báléka a cemoté a asálá yé nuomó nó Kalilé i iisí ce na Sabuloh na ce Nafetali.

14Bú ñaá békéláka aáná anyía mehúnyi eeme me muhémúnyi besana Esayí é bínyióyísínyi:

15«Iisí ce Sabuloh, iisí ce Nafetali, a aháná yé nuomó e ecinyié caányé ce Sulutéñ, Kalilé ce baaco bá monohoh me etémbí;

16bunohoh bó baaco a bá ña bó bá bébú líhéke i ibíne noómi káá léca yaandándá yí eese. Aáná eese káá nómakena baaco eébé a bá ña bó bá i ibíne noómi ce bunohoh bú biwéewé.”

17E ekúlú eéyé Yésus ñeé túme o húle hulinyi baaco Ambánye yé Esóma, u koonaka ose: «Áno békákálákéna máánó maabé, mbá no sómba okoló eé meeme, anyía Bandómesé a yáañha hoóhi ne oténgínyi baaco !”

18Búmote buósé, Yésus ñaá bá a asálá yé nuomó nó Kalilé. U ña léca benyíinyí bífendí: Ne Símon awó bá ñaá loá nyíinyi anyía Bíel, ne onyíinyí Andelé; bábó áahakena mōhótó aá nuomó noómi, anyía bá ña bó bá belumbelumbe.

19Mbá ose náábó: «Áno me látákéna, mbá e ká mé banó cénisiki be-mi-súéne baaco.”

20Hí a yaaté ekúlú, bá ña béyúátáka obéyúátáka máábó mōhótó, bé ñe wuúci látákéna.

21U ña cóbététa ne buúse, yó túné oleca nyémoté nyiinyí: Na Sáak na Sáañ, baáná bé Sebeté; beébe a yáábó okokó noómi na ciábó síkíne, bábó tábónáka máábó mōhótó. Yésus ñe beébe lóñéta.

22Hí a yaaté ekúlú, bífendí bé baaco eébé ña béyúátáká na yáábó okokó na ciábó síkíne, nyelátákéna Yésus eényí.

23Yésus ñaá bá u húle á kándaka i iisí ce Kalilé ikime; wé éékúnyíki a bendañía bé obécókoléna bí Besuif bí iisí ikime eecí, u hulikinyi baaco Ambánye yé Esóma yí Butéñí bó Omuaná, we ééñúnyísíki tóna baaco ne ciíbú ekono ikime na bíábó beféke bikime.

24Bá ñaá bá bé yóómísíki nyíáyé nyíinyi a bunohoh bukime bú Silíi, bé wuúci hélékéníne na baaco bekime a bá ña bó kóno anamánamá cá ekono ikime, ne eebe abá beébé bí bililé ñaá bá bí e yébíki, ta bokono yíliíli, ta besákála. Yésus beébe eéñúnyísíki bekime.

25Bitúte bé baaco ombana weéñí ñaá bá bíe wuúci látáka; bí húlúkúne na a Kalilé, ne i iisí ce Tekabólo, ne eé Yelúsalem, ne eé Yuté, ne i iisí ci ecinyié caányé ci nuúci nú Sulutéñ.

Matío 5

1Émakéla Yésus á léca baaco eébé, u ña báátáka a nokondo o omuaná. U ñe límíne o omesé o o beébe éékúnyí, aáná bááyé baakónéna ñe bú bíséñelíti ne wuúci.

2U ñe túme oweékúnyi baaco:

- ³«Bombánye ná baaco abá Bandómesé ñeé beébe háména o otémá, anyía Butení bó Omuaná áña búábó.
- ⁴Bombánye ná baaco a bá ña bó léla aámbáya, anyía Bandómesé kée beébe hélúmúkúnyi etémá a tōna.
- ⁵Bombánye ná baaco a bá bóña na etémá isiototo, anyía Bandómesé kée beébe iínjé omesé ewú u ñeé beébe bétánéna.
- ⁶Bombánye ná baaco ebé olíhe háye Bandómesé ña yáamba ñeé beébe háména o otémá noómi buení, anyía Bandómesé kée beébe iínjiékíne makénda ma okelaka aáná.
- ⁷Bombánye ná baaco a bá ña bó bécáma bōsókó mahana, anyía Bandómesé kée beébe bécámáka mahana tóna.
- ⁸Bombánye ná baaco a bá bóña na otémá ofúúménénu, anyía bá ká bó lécaka Bandómesé.
- ⁹Bombánye ná baaco a bá ña bó áamba oháya mbuumu aabó a maabána, anyía Bandómesé kée beébe lóá nyiinyi anyía bááyé baáná.
- ¹⁰Bombánye ná baaco ebé bé ñe tékéseke anyía bá ña bó kela besana abé Bandómesé ñeé léne; Butení bó Omuaná áña búábó.
- ¹¹Énu menyí anyía nua nóña na bombánye ekúlú ayé baaco ña bó banó óómbóna, bá banó tékeseke, bá banó kōonakena anamánamá cá beebé bé besana ekime anyía nu ña nó me lókóména.
- ¹²Énu bílénéke buení, nu bínéke, anyía Bandómesé káá banó námaka buení o Omuaná. Yááña anyía’o, híáná bé ñe tékéséke tóna behémúnyi besana bá Bandómesé a bá ña bó cáña o bá eé buúse na banó.”
- ¹³«Banó, nua nóña makélé ma omesé ooci; mbá mbókō makélé ñá sólá, mé ti soómo, anyána bááña bá o háná meéme soomisiki e? Me ti ñé túné o yóólō okelena a bōkō; bé ñeé meéme oombóko, baaco bé o meéme nōsōkena.
- ¹⁴Banó, nua nóña eese yé omesé. Báléka a ceáña efaléfákánó a nōkōndō o omuaná te a bá ce obénámba.
- ¹⁵Bá náña bá te á cia lám̄ba anyía bé ciíci húé a alōngá noómi. Mbá bá ñaá cia lám̄ba anyía bé ciíci háya a búáyé bōtáléná, anyía baaco bekime a bá bóña eé ciíbe ábó bélécákēna.
- ¹⁶Híáná nyiánó nyebékéléna á nyemána nyé onomaka eé buúse bó baaco, ananyía bábó lécáka bombánye abó nó ña nó kéla, mbá bé búle iínjie cianó Síkiné ce Omuaná nuúmi.”
- ¹⁷«Nutí bíkétiki a bíánó beetó anyía e ñaá me faáya o omesé ooci o okōówaáñiaka ne bikotí bí Moyís ne eékúnyi cé behémúnyi besana bá Bandómesé. Eé’eé, mbá e ñaá me faáya o okoó bíibi cíbúnine baaco bombánye bombánye.
- ¹⁸E ñaá me banó laana aá taaká anyía ciōñé émoté ci bikotí tí kée bínyímísi, ta henyémányémá, ekúlú ekime ayé na omesé na eñlólomuaná káá bāmókóna, o okōóháma a nyemana nyé benyéma bikime.

19Yaaté asana, ɔɔɔ okime ewú é kine ɔláténa hikotíkótí e bikotí, mbá u éékúnyíki tóna bɔsókó okine ɔláténa káá bá heɔɔɔɔ ɔ ɔmbana ú baaco abá Bandómesé ne ténínyi. Mbá ɔɔɔ ewú é lumitine ɔláténa hikotíkótí e bikotí, mbá u éékúnyíki bɔsókó o hííhi láténa káá bá yaandándá yé ɔɔɔ ɔ ɔmbana ú baaco abá Bandómesé ne ténínyi.

20Yááŋa anyía ε ηαά με banó láana esé: Mbókɔ nu ti ηé nu bíinjie ɔ ɔláténa besana abé Bandómesé ηeé léne anyía bá látákéna ɔ ɔhɔla ne beékúnyi bikotí na Bafalisiéŋ, nu te anó bá bá ɔbámókóna ɔ ɔmbana ú baaco abá Bandómesé ne ténínyi.

21Nu ηa nó lókómáká háye bá ηαά láákéna cíisú sókónó báye: “Ate ɔóno ɔɔɔ; bá ηa nyemána bé okélísiki ɔɔɔ okime awó ɔ yóóno sókó.”

22Mbá yanó, ε ηαά με banó laana esé: Bé kée kélísiki ɔɔɔ okime ewú ó lobísíkínyi uuyé onyiinyí; okime awó ɔ yóómbóna uuyé onyiinyí anyía yaála yé bɔkɔ, bé kée wuúci kélísiki eé buúse bú Hitúlé a híáŋá. ɔɔɔ okime ewú é wuúci ɔómbóna anyía enyama ce bɔkɔ, bé kée wuúci aahena a nɔɔfia nú oocó.

23Éehé mbókɔ ɔ ηɔɔ cɔba o okonyémi Bandómesé ne nyiinjie e nyiluli nyiinjie, mbá á bétáá ɔówo ɔ ɔtémá anyía ɔnóonyia áŋa ne nyiitíe na kuɔŋó,

24cáŋa nyéána nyíówo nyiinjie aáhá eé buúse bú nyiluli nyiinjie, ká ká lókómána na ɔnóonyia. E elime eécí, á ka hálómóna o okonyémi Bandómesé na nyíówo nyiinjie.

25Mbókɔ ɔɔɔ ηa yáamba ɔ kuɔŋó sóména né mukélísi besana, ekúlú eyí nú ηe nú súde ne wuúci hóá, aambáka ohónyí okime anyía nuánó lókómána ne wuúci o ohónyí anyía wáŋa wu ɔ kuɔŋó túe né mukélísi besana, mukélísi besana yó kuɔŋó tóma né muténínyi cíibe ce ecaná, muténínyi cíibe ce ecaná yó kuɔŋó óofinyi eé cíibe ce ecaná.

26Ε ηɔ mé ɔ laana aá taaká anyía ɔ te kóó háma aáhá ta buósé, kuɔŋó téka ɔmana ɔtua buówo buhíne bukimekime.”

27«Nu ηa nó lókómáká háye bá ηαά kónáka báye: “Ate kandáka tusɔmɔ.”

28Mbá yanó, ε ηαά με banó láana esé: ɔɔɔ okime awó á læca oónjú, oónjú oócí wuúci hámókóna ɔ ɔtémá, wa yáaŋa ɔkandákánó hesɔmɔ e úúyé ɔtémá noómi ne oónjú oócí.

29Mbókɔ a asana na nyíówo nyíise ɔ naŋa oó kúfétékéne o olumitinine, nyíinyi tasá, é nyíinyi oombóko haaca na kuɔŋó. Yááŋa ambánye nóówo anyía búówo bɔláŋá bó ceéto é nyíime ɔ ɔhɔla anyía bó yóo waahéna kuɔŋó okimekime a nɔɔfia nú oocó.

30Mbókɔ a asana ne úúwu ɔɔbó ú manóme ɔ naŋa oó kúfétékéne o olumitinine, wuúci sómbá, é wuúci oombóko haaca na kuɔŋó. Yááŋa ambánye nóówo anyía búówo bɔláŋá bó ceéto bómɔté é nyíimé ɔ ɔhɔla anyía ɔɔ cɔba kuɔŋó okimekime a nɔɔfia nú oocó.

31Nu ηa nó lókómáká tóna háye bá ηαά kónáka báye: “ɔnómɔcɔ okime ewú é kine uuyé oónyí ηá nyemána wu o wuúci iinjie nufule nó ɔwaálóna nyetónó.”

32Mbá yanó, ε ηa mé banó laana esé: ɔnómɔcɔ é kine oónyí yiíye anyía u te ómó kanda hesɔmɔ, u ηαά tóma oónyí oócí ɔ ɔkandaka tusɔmɔ. Mbá, mbókɔ ɔnómɔcɔ á báténa oónjú awó ɔnóme me kine, ú ma kandaka tóna hesɔmɔ.

33Nu ɲa nó lókómáká tóna háye bá ɲa láákéna babaabá báye: “Ate súáténa nyiínyi nyé Bandómesé etémbí ne etémbí mbá, nyiúyísíkínyi besana bikime abé o ɲóó bétána eé buúse bú Otéńí a Waáńá anyía o ɲóó keláka.”

34Mbá yańó, e ɲa mé banó laana esé: Ate súátéńéna buúse bukime, te eé nyiínyi nyé Omuaná, wáńa ńokóná nó Bandómesé;

35te eé nyiínyi nyé ɔmesé, wáńa botáléńá bó akóló bó Bandómesé; te eé nyiínyi nyí Yelúsalem, ceáńa báléka ci Otéńí a Waáńá.

36Ate súátéńéna ta ɔówo a aató, yááńa anyía o te ó bá wu ɔkela anyía núówo nuhúnyi nó aató, ta hú númóté, á halómóna nufúlúndúndúé ta anyía nufiítí.

37Mbá ekúlú ekime ayé o ɲóó táńa, ciowo “Ée” á bámókóna “Ée”; ciowo “Eé’eé” á bámókóna “Eé’eé”. Besana bí etémbí abé o ɲóó látéńeńa ɲeé húle ná Sátan.

38Nu ɲa nó lókómáká háye bá ɲaá kóńáká anyía: “Óo tasá sóókó nyiíse, bó kuɔńó tasá tóna nyiíse; óo báńá sóókó nyiínyi, bó kuɔńó báńa tóna nyiínyi.”

39Mbá yańó, e ɲa mé banó láana esé: Nuti bífúné ɔɔɔ awó á banó kela asana a yaabé. Ɔɔɔ ó yóo waáténa ɔbélé a nyetáma, nyéána wó yóo ɔwaáténa tóna ɔbélé e eenyi a nyémóté.

40Mbókó ɔɔɔ ɲó yóo sóména anyía wóo hoó yóówo aháńá namuaná, wuúci nyéánéna tóna búówo bolaka bú nyiike.

41Ɔɔɔ ó yóo weékínyi o ɔkandaka kilométa émoté, lumítíne ɔkanda te kilométa ífendí ɔɔɔ ne wuúci.

42Ɔɔɔ ó yóo kɔńéna bókó, wuúci íńjíé; wó yóo batá bókó bú o wuúci foli, eti wuúci oómóko.

43Nu ɲa nó lókómáká háye bá ɲaá kóńáká anyía: “Léńeke ciowo sóókó mbá, e lińékíne muowo mulińine.”

44Mbá yańó, e ɲa mé banó láana esé: Énu léńeke tóna báánó belińine, [áno sáyábákéna baaco a bá ɲa bó banó íńjie ińine; áno keláka bɔmbánye a baaco a bá ɲa bó banó líńine;] áno bécókólókéna Bandómesé a asana yé baaco a bá ɲa bó banó tékese, anyía wé beébe boosiki.

45Aáná nu ká nó bámókónéna baáná bá cianó Síkíne ce Omuaná. Wuúci u ɲe númisinyi baaco bekime úúyé ɔóó, na a bańána na a bɔmbánye bé baaco; u neesikinyi tóna tɔbólá a baaco bekime: Ta betálémánánó bé baaco, te eebe a bá te ábó bá batálémánánó.

46Yááńa anyía mbókó nu ɲe nú léne hú baaco a bá ɲa bó banó léne, benamá béyaáté nu ɲa nó tata e? Te betúé etéési ɲa bó kela híáná.

47Mbókó nu ɲe nú téńí hú báánó benyiínyi, aáté e yekenyi nu ɲa nó kela e? Te be-ti-menyi Bandómesé áyá ɲa bó kela híáná.

48Áno bámókónéna aná téka na hekoma, háye cianó Síkíne ce Omuaná áńa téka na hekoma.»

Matío 6

¹«Énu bíkékényíki anyía buólí abó nu ña nó nyíṅṅo Bandómesé te bámókónéna háye obítóṅínyi e eése cá baaco. Mbóko aána yááña, cianó Síkiné ce Omuaná te káá banó námaka.

²Ekúlú eyí o ṅoó wiínjie ṣókásóka boko o o wuúci óóléta, ate cáña súbéke hikóló i iṅetí ce baaco bá tóbémbe túfendí anyía baaco bekime é menyí. Bá náña bábó kélaka aána na a bendaṅía bé ṣbécókóléna bí Besuif noómi ne i ihényí anyía baaco é beébe ínjíékíne nuúmi. E ña mé banó láana aá taaká esé, bíábó benamá eébi bé ñe bú híite aána.

³Mbá kuṅṅó, ekúlú ekime eyí o ṅoó wiínjie basókásóka benyéma, úúwe ṣobó ú meényi te ómó nyémána wú omenyi boko abó ṣobó ú manóme á kela.

⁴Aána nyíṅṅo nyíínjie káá bá a nyenamba noómi; ciṅṅo Síkiné yó kuṅṅó námaka, anyía u ña leca aáté o ṅoó kela a nyenamba noómi.”

⁵«Ekúlú ekime ayé nu ña nó bécókóléna, note hóaka baaco bá tóbémbe túfendí, beébe bá naña bebú lénéke ṣbécókóléna Bandómesé endánaka na a bendaṅía bé ṣbécókóléna bí Besuif na a maabána me ihényí anyía baaco é beébe lecáka. E ña mé banó láana aá taaká anyía bíábó benamá eébi bé ñe bú híite aána.

⁶Mbá ekúlú ekime ayé kuṅṅó o ṅoó waamba ṣbécókóléna Bandómesé, oofíne oówo e ekéti yí ciibe yé ṣfianaka, símíne ehenyi; mbá á bécókólókéna ciṅṅo Síkiné aá haála eéhé a hááña a nyenamba noómi. Aána wuúci u kó yóo namaka, anyía u ña leca aáté o ṅoó kela a nyenamba noómi.

⁷Ekúlú ekime ayé nú ña nó bécókóléna Bandómesé, note hóláka ṣhálómónéna mehúnyi meéṅí a má te ṅó yóóló, i iṅetí ecí be-ti-menyí Bandómesé naña bábó kélaka. Bé ñe bú bíkétí anyía ṣkṣonaka mehúnyi meéṅí, eé wuúci Bandómesé ña békáma úúbú ṣbécókóléna.

⁸Nuti beébe ketíkinyínyi; yááña anyía, cianó Síkiné a yááña o omenyi aáté yé ñaá banó béámbéna éce nú ti ñe nú wuúci batá ta boko.

⁹Aana nuánó nyemána nú o búle bécókóléna Bandómesé: Ciasó Síkiné ce Omuaná, nyíṅṅo nyíínyi á bá nyifúúménénú;

¹⁰búṅṅo Butéṅí á faáya, besana ebí o ṅoó léne á békéláka aaha o ṣmesé háye o Omuaná.

¹¹Basó ínjíé hénáno benyéma bé ṣnyíá a bé á basó nyemána.

¹²Basó nyéanenena máásó maabé, háye basó bémuátá tu naña tuasó nyéánakenena tóna baaco a bá ña bó basó kela bṣobé.

¹³Eti lumitine anyía tuásó kúákóna a mṣókétánána noómi, mbá ó basó haṅónáka ná aabé yé ṣṣṣ. Yááña anyía ne butéṅí, na makénda, ne eese béáña bíṅṅo bikúlú bikime. Híáná yááña.

¹⁴Yááña anyía’o, mbóko nu ña nó nyéanenena bṣóókó maabé amá bá ña bó banó kela, cianó Síkiné ce Omuaná káá banó nyéánakenena tóna máánó maabé.

15Mbá, mbóko banó nu te ñá nó nyéáñenena bósóókó, cianó Síkíne ce Omuaná te káá banó nyéáñakena tóna.”

16«Ekúlú ekime eyí nú ñe nú bíkíilie ñnyíá, nuti sulúbúéke i ñjetí cé baaco bá tóbémbe tífendí; bé ñe bú súñe meése anyía bébú tónjinyi bómánye baaco anyía bé me bú bíkíilieke ñnyíá. Aá taaká ε ña mé banó laana anyía bíábó benamá eébi bé ñe bú hiite aáná.

17Mbá kuonó, ekúlú ekime eyí o ñoó bíkíilie ñnyíá, bésúáka buuse, mbá e bífééfiki osonjo yí enumbé;

18anyía mbá eti tónjinyi baaco anyía ó moó bíkíilie ñnyíá. Aáná o kóó tónjinyi hú ná ciowo Síkíne a wáña a nyenamba noómi; wuúci u kó yóo namaka, anyía u ña leca aáté o ñoó kela a nyenamba noómi.”

19«Note bátéákéna búánó bónóme aaha o omesé ooci, haála ehé ne tufike na nyenyía áña bí o buúbu canjena; ta anyía haála ehé beébi á bóna bá okataka ciíbe, bó buúbu eébéke.

20Áno bátéákéna yáaña búánó bónóme a Bunonjo bó Omuaná, haála ehé te tufike, ta nyenyía te a bá bú o buúbu canjena, te beébi te abó bá bá okataka ciíbe, bó buúbu eébéke.

21Yáaña anyía aá haála ahá búowo bónóme áña, hí a hóá tóna úúwe otémá áña.”

22«Eése áña háye lámba ce ceéto; ekúlú ekime ayé cóowo eése áña ambánye, ciowo ceéto ikime áña e eese noómi.

23Mbá, mbóko cóowo eése te á bá ambánye, ciowo ceéto ikime áña i ibíne noómi. Mbóko aná eese a yáaña nóowo áña ibíne, ibíne eéci kée fíitene fíí’ o ohola.”

24«Ta munyionno mumoté te á bá mu ñnyiokena síkíne cí buolí ífendí, anyía keyé u ké búle é léne eeci, u lénéke ecinyié o ohola; ta anyía keyé u ké búle á bábéna síkíne eeci, u lókmákéna ecinyié. Nu te anó bá nú ohákénéna bokó búmoté na Bandómesé na bónóme bó omesé ooci.

25Yaáté asana ε ña mé banó láana anyía note béákákéna a asana na benyéma bé ñnyíá anyía núénú líhéke, mbá ta a asana na belaña abé nu ña nó lanabaka. Yanó ese, olíhe ña hóla benyéma bé ñnyíá, ceéto holaka belaña e?

26Áno lecáka bómánye tunonyí; tú te ñó yóono benyéma, tú ti bíibi sáña, aáná tú te a bá ta na afená, ta na tóla. Mbá ta híáná, cianó Síkíne ce Omuaná ñeé tuútu túke. Énu menyí anyía nú ña nó hóla buéñí tunonyí.

27Aá banó eebe, aányé wáña wu osolinyi ta buósé bómoté e úúyé olíhe o obéákéna awó ú ña béákéna e?

28Mbá anyiaté nú ña nó béákéna aná a asana na belaña bé olanabaka e? Áno lecáka bómánye besama bí bihuti bé betúaló: Bé te ñó nyio buolí, bé te tábóna belaña.

29Ta híáná, ε ña mé banó láana anyía te Otéñí Sálomón a ñheka nó búáyé bónóme noómi te ómo bá na nyenamá nyé bómánye bé belaña háye asama yíiyi ómoté.

³⁰Mbóko Bandómesé ñe híkisi bihuti bé betúaló a béáña endánáka hénáno, nɔɔyá bé o bíibi luliki, mbá anyána aná u te káá banó lánjaka, banó abá nua nóña ne hilumitininelúmítíníne e?

³¹Nɔte béákákéna aná, nɔ kɔɔnaka nɔse: “Aáté tú ña só nyiáka e; na aáté tú ña só muaka e? Ta anyía aáté tú ña só lánjabaka e? “

³²Baaco bá ɔmesé ooci, be-ti-menyí Bandómesé, beébe bé ñe bú bíyébi ɔ ɔwaamba benyéma eébi bikime. Mbá aá banó, cianó Síkíne ce ɔmuaná ñeé menyí aáté yé ñaá banó béámbéna.

³³Áno hóláka obiyébi ɔ ɔwaamba ne Butéñi bó Bandómesé ne efúúménénu yí olíhe e yí ñe wuúci bíléníne; aáná u káá banó sólikinyinyi benyéma eébi bí etémbi bikime.

³⁴Nɔte béákákéna aná a besana bé nɔɔyá, anyía nɔɔyá káá bá na bíáyé besana. Na ɔyá na múáyé muuyé.»

Matío 7

¹«Nutí túméke bɔsɔ́kó tɔkɔma, aáná Bandómesé te káá banó túméke tɔkɔma;

²yááña anyía u káá banó túméke tɔkɔma bɔko búmɔté háye nu ñe nú túme bɔsɔ́kó tɔkɔma. Aáná u káá banó kelaka bɔko búmɔté háye nɔ ñaña nuanó kélaka bɔsɔ́kó.

³Huúú' ! Anyána ɔ ñɔ́ lɛca efumbú a yááña eé nyiíse nyé sɔ́kó, a te lɛca bɔɔté a búáña a nyiówɔ e?

⁴Ta anyía anyána ɔ ñɔ́ laana sɔ́kó ase: “Ókɔ, yáme ɔ waánjía efumbú eé nyiíse”, yííye anyía bɔɔté áña a nyiówɔ e?

⁵Kuɔñɔ́, ɔɔɔ u tɔbémbe tífendí, cañácáña ɔbéánjía bɔɔté a búáña oówo eé nyiíse, mbá é menyí ɔlɛca efumbú a yááña eé nyiíse nyé sɔ́kó.

⁶Nutí íinjíékíne benyéma e bifúúménénu ná eebó, keyé cé káá banó békónónéna céo banó nó máka; híáná tóna, nɔte aahákénéna eñónáfá bíánó benyéma bé nyenókó, keyé cí kée bíibi eéndéke.”

⁷«Áno kónjéna, mbá bá káá banó íinjíékíne; áno aambáka, mbá nu ká nó bɔñgóna; énu kitéke e ehenyi, mbá bá káá banó kúunine.

⁸Yááña anyía ɔ ɔɔɔ okime awó u ñɔ kɔñena, bé ké yíinjie; okime awó u ña yáamba kóo bóñɔ. Bé kée kúunine ehenyi né ooci ewú u ñé kíte.

⁹Aányé síkíne ce baáná aanó e ekatékaté áña wu owiinjie uúyé ɔónó nyendányé, mbóko ɔónó ñeé wuúci kónjéna bɔko bó ɔnyíá e?

¹⁰Ta anyía ɔónó é wuúci kónjéna hiofó, yó wuúci íinjie yeéménéméné e?

¹¹Hú banó abá nua nóña beebé bé baaco, nu ñe nú menyí owiinjie báánó baáná bembánye bé benyéma. Mbá anyána aná na cianó Síkíne ce ɔmuaná e? U kée yíinjíékíne bembánye bé benyéma ɔ ɔhɔla a baaco e bé ñe bú wuúci kɔñena.

- 12 Aáná boko bukime ebú nu ñe nú léne anyía bosóókó ábó banó kelaka, banó tóna énu beébe kelákéna híáná. Yááña anyía aáná ne bikotí bí Moyís ne tufule tú behémúnyi besana bá Bandómesé ñé yeékúnyi anyía nuanó keláka’o.”
- 13 «Áno hólákéna e ehenyi a yesákénánó, anyía ne ehenyi a yebásémánó ne ohónyí a waáñánáña ña cóbana baaco e bunyímé noómi. Aáná baaco beéñí ña bó hóléna hóá.
- 14 Éehé áno hólákéna e ehenyi a yesákénánó, anyía ne ehenyi eéyé na obóbo yí ohónyí ña cóbana baaco o olíhe noómi. Aáná ombana ú baaco otíkítiki ña hóléna hóá.”
- 15 «Énu bíkékényiki behémúnyi besana bá befala. Bá ña bó faaya náánó ne melenjébínyí ma etómbá aá ceéto, yiíye anyía e etémá noómi bá ña bó sáama háye momóndá.
- 16 Banó bémuátá nu ké nú beébe menyukune a maabó mekilíkinyí. Yááña anyía’o, bá ña bá te á káta tolondo a yaanda yé esándá, te bitoli a nyeliañe.
- 17 Ambánye yé atóókó ekime ñaá háá bembánye bé betámá, aabé yé atóókó ekime hááka beebé bé betámá.
- 18 Aáná ambánye yé atóókó te á bá yé ohááka beebé bé betámá ta buósé; ta aabé yé atóókó te háá bembánye bé betámá ta buósé.
- 19 Yááña anyía a atóókó ekime a yé te ñáa háá bembánye bé betámá, e ña bá yíyi kuusi, bó téábákéna e tuúnyi tú oocó.
- 20 Éehé banó bémuátá nu ké nú ményukune behémúnyi besana bá befala a maabó mekilíkinyí.
- 21 Té cáña baaco bekime e bé ñe bú mi cienyi anyía “Oteñí a Waáña, Oteñí a Waáña” bá ká bó bámóókónéna o olonjo ú baaco abá Bandómesé ñeé téñinyi; mbá hú baaco a bá ña bó kela besana abé ciamé Síkíne ce Omuaná ñeé léne anyía bá keláka.
- 22 Ekúlú ayé e ká mé faaya o okokélísi baaco, baaco beéñí ká bó mé laakéna báye: “Oteñí a Waáña, Oteñí a Waáña ! Téka o nyíówo nyiínyi tu ñe sú hémúkúnyinyi baaco besana e? Téka o nyíówo nyiínyi tu ña só bá tu húlé ésú hémúkúnyi beebé bí bililé a baaco e? Téka o nyíówo nyiínyi tóna tu ña só kéláka bikéki bé besana biéñí e? “
- 23 Mbá yanó, i ké mí beébe békámáka esé: “Áno me hatóókónéna eé buúse. É te ña mé banó ményi buúse bukime, banó bakela maabé eebe. ”“
- 24 «Éehé e ña mé banó láana esé ooco okime awó u ña lóókoma otáña ooci, u látákéna besana abé e ña mé kooná anyía wá látákéna, káá hóáka ooco u injiné ewú u ñe túméké ciayé ciíbe a nyendányé o omuaná.
- 25 Ekúlú eyí ehúne ñeé húnékíne ciíbe, nobólá núó náakenéna, bihéñélumé béo cákáka ciíbe eecí; ci ti ómó binyiétinyi te butíkítiki, anyía ce ñaá bá itúmékénú a nyendányé o omuaná.
- 26 Mbá ooco okime awó u ñaá lóókoma bíáme besana eebi, u ti biíbi láténa, káá hóáka ooco u kelá injiné a aató ewú u ñe túméké ciayé ciíbe o osébéá o omuaná.

²⁷Ekúlú eyí ehúne ñeé húnékíne ciíbe, ñobólá núó náakenena, bihéjélumé béo cákáka ciíbe eécí; ce ñá kúakóna búlukutukutu ! Nyekateaka eényí hú ikime.”

²⁸Émakéla Yésus á mana otáña oócí, baaco bekime ñé kékéke buéñí a asana na nyíáyé nyenamá nyí oweékúnyi baaco besana.

²⁹Yááña anyía u ñaá bá we yeékúnyíki na booco bukime; té cáña a nyenamá nyé báábó beékúnyi bikotí.

Matío 8

¹Yésus ñoó lóoko ñokondo, bitúte bé baaco wuúci látákéna.

²Oónuúnu a womoté ñaá faáya nááyá, yó wuúci túmíne eñendu, mbá ñse: «Otéñí a Waáña, cókóle, mbóko o ñoó léne, o óña wu o mi ééñúnyísi.”

³Yésus ñá nandóna ñobó, u ñé wuúci bítise, mbá ñse: «Ée, i ñeé mi léne, aáñónúá !» Hí a yaaté ekúlú, ciínú ña maná aá ceéto, yó wááñónua.

⁴Yésus ñse nááyá: «Fonóléta eetú, lókóma bombánye: Eti bíkétinyi ta ooco asana eeye. Mbá, ké ke bitóñinyi né mululi nyíinjie, mbá iinjie abésámbá eyí Moyís ñaá kóóna anyía bé búle íinjie o otóñinyi baaco bekime anyía ó moó waáñónua.”

⁵Ekúlú eyí Yésus ñaá bá wa yáaña o owoofine a báléka ce Kabelnawum, mutéñinyi bicénji a momoté mu butéñí bú Lóom ñeé bíkósítí nááyá o okoó wuúci bata anyía wé wuúci óóléta,

⁶ñse: «Otéñí a Waáña, muame munyionó áña fianena o ooki, mu ño kóno na makénda, ohónyí ú chatona endánaka téka.”

⁷Mbá ñse: «E ñaá me coba, yé ké mi wuúci eéñúnyísi.”

⁸Mbá mutéñinyi bicénji moose: «Otéñí a Waáña, e te ñá me háma te butíkítiki e ehélé ayé o óña wu owoofine eémi eé ciíbe. Mbá óo táñéta bo táñéta, muame munyionó ña coba o owaáñónua.

⁹E ña mé kooná aaná anyía yanjó bémuátá tóna ya méña e butéñí bó bááme baáña bé buólí; i ñeé mi téñinyi bicénji tóna. E ña mé laana a yémoté esé: “Cobá ehényíé”, yé ña coba; ná a yémoté tóna esé: “Faáya aaha”, yé ña fáaya. E ña mé laana muame munyionó esé: “Kelé eebu”, mu ña kéla.”

¹⁰Ekúlú eyí Yésus ñaá lókómáká otáña oócí, u ñé kéké; mbá ñse ná baaco a bá ña bó bá bebú wuúci látákéna: «Aá taaká e ña mé banó láana anyía e te ñá mé leca nyenamá nyé yaandándá yí olumitinine eényí ná ooco, ta a bunonjo bú Islayél.

¹¹E ña mé banó laana anyía beéñí ká bó fáakóna, bé húlúkúne na a aháña yé nyeháma nyé oócó na a aháña yí nyinyíme nyé oócó, bó límekine o onyíényi e Butéñí bó Omuaná ononjo na Abélaham na Isak na Yákob.

12Mbá baaco a bá ña bó bá bá ménakena mɔŋɔlé anyía bé ké ké bu límekine e Butéñí eébú, bé kée beébe hémúkúnyi a nɔháaté i ibíne noómi, bá lélaka hóá, bé bíkótóko bekeke.”

13Mbá ɔse né mutéñínyi bicénji: «Cɔbá, Bandómesé yó cɔba ɔ ɔkelaka háye óo lumitinine anyía bú a békéláka.» Hí a yaáté ekúlú eéyé, munyioŋo mu mutéñínyi bicénji ña yááŋónúá.

14Yésus ñaa cɔba eé ciibe ci Bíel. U ñá kuána iinyíkíné ci Bíel fianena a buaná, anyía u ñaa bá wó kónoko nyiike.

15Ayé Yésus ñeé bitísé úyé ɔbó, nyiike ñá mana ɔmana. Iinyíkíné ci Bíel ñá hátóna endánaka, u ñé túmé osókóbi Yésus.

16Nanyiófó, bé ñé wuúci hélékéníne baaco beéñí a bá ña bó bá na beebé bí bililé, bí beébe yébiki. Aáná u ñeé biibi hémúkúnyi hú ne mehúnyi. U ñé ééñunyísiki tóna bɔkɔnókóno bekime.

17U ñaa kéláka aáná anyía wé nyíoyísínyi ɔtáña ú muhémúnyi besana mɔ Bandómesé, Esayí; u ñaa kɔɔna ɔse: «U ñe híitéke na bíásó beféké ne cíisú ekono áyá ekúlú ómoté e bikúlú bikime.”

18Émakéla Yésus á leca anyía nyekɔca nyé baaco me wuúci bɔŋɔlena, mbá ɔse bábó hola na bááyé baákónéna, bá láténa e eyinyié asálá yé nuɔmó.

19Aáná muékúnyi bikotí a mómoté ñeé bíkósítí nááyá, mbá mɔse: «Muékúnyi, mío cɔba ɔ ɔ kuɔŋó bécábéna haála hekime ehé o kóó súéte.”

20Mbá ɔse: «Bibúéme ñe límine e bihíke, tunonyí límekine a aana, mbá Ɔónó u ɔɔɔ te á bá na haála há ɔfianena.”

21A wɔmoté ɔɔɔ u ɔɔŋɔ ú baákónéna ñe wuúci laána ɔse: «Otéñí a Waáñá, mi eéhínyínyi, yá cañá ke mí nyie taatá.”

22Mbá ɔse: «Me látáka. Nyéána biwéewé e nyiéke bíábó biwéewé.”

23Yésus ño yóófine ɔ ɔkɔkó, bááyé baákónéna ñe bú wuúci látáká.

24Hikúlúkúlú yaandándá yí ehúne ñe túme ohúne aá nuɔmó, beahó bí menyífé óofokine ɔ ɔkɔkó. Mbá Yésus ñaa bá waá hétáka hiiné.

25Baákónéna ñe bú bíkósítí nááyá, bé ñe wuúci héenyi, mbá báye: «Otéñí a Waáñá, basó nóhi ! Túó cɔba o onyíme !”

26Mbá ɔse: «Anyíaté nu ñe nú líkíme e? Éé’, úúnú olumitinine áña ɔcócó !» Aáná u ñá hátóna endánaka, u ñé sísíke ne ehúne na nuɔmó; mbuumu a ciáñá nyefaaya eényí.

27Baaco bekime ñe bú kékéke, bé ñe túme ɔkɔɔna báye: «Nyenamá nyé ɔɔɔ nyé yaáté eényí enyí te ehúne, ta nuɔmó ña lókóména e?”

28Émakéla Yésus é yeéndé ehúne, u ñá láténa eyinyié asálá yé nuɔmó, ú ñga háma i iisí ce Katala. Aáná baaco befendí a bá ña bó bá na beebé bí bililé ña bó faáya nááyá, bé

húlúkúne e biinyie. Bífendí bé baaco eébi ña bó bá bábó sáamaka buéñí a nyenamá anyé ta ɔɔɔ te ómó bá na makénda me oweéhinyinyi ɔholena o ohónyí oócí.

²⁹Aáná bé ñe bú túme ɔbomo okelú ɔ ɔmuaná, bá kóonaka báye: «Ɖónó u Bandómesé é, asana a yaaté yááña na basó na kuɔhó e? Ɖ ñó faáya aaha anyía ó kó basó iínjiekíne muuyé ekúlú téka na ɔnyemana e?»

³⁰Aáhá hoóhi yaandándá yí hikuté hé ɛɔnáfá ñaá bá héá nyiákéna.

³¹Beebé bí bililé eébi ña bécókolókéná Yésus bése: «Cókóle, mbóko o ñó léne ɔ basó hémúkúnyi aá cɛéto cé baaco eebe, basó tóma, tú ke sú oófókíne e ɛɔnáfá eeci.»

³²Mbá ɔse: «Oo, áno ɔbá.» Nyiábó nyehámókóna eényí a baaco eébé, bí ñgo oófókíne e ɛɔnáfá. Aáná hikuté hé ɛɔnáfá eéhi hikime ña kaá béáhéna ɔ ɔbéáhéna e embana ce nɔkondo aá nuómó. Hí ñé nyíme e menyífé noómi.

³³Émakéla betétényi ɛɔnáfá ábó leca aáná, bá ña cábákéna, bé ñé súétéke a báléka o okobikétinyi baaco asana eéyé ekime, holákáhóláka asana a yé ñaá hamena baaco bá beebé bí bililé bífendí eébé.

³⁴Baaco bekime bá báléka ña bó hámókóná, bé ñé sumékénéne ɔ ɔɔba a maabána me Yésus. Ahá bá ñga bó hámá, bé ñe wuúci léca; bé ñé wuúci bécókolókéna báye wá hatóna a ciabó iisí, wé súéte.

Matío 9

¹Yésus ñe yóófine ɔ ɔkókó, u ña hálómóna, u ña háná láténa nuómó; u ña ɔbá aá ciayé báléka.

²Aáná bé ñeé wuúci héléniné asákála asámbaléánánó e nyibúyé. Ɖɔakelá waá léca olumitinine ú baaco eébé, mbá ɔse ná asákála: «Ɖónó, békéndéna'ó ! É mo mé ɔ nyeanenena mɔɔwo maabé.»

³Eéyé ekúlú beékúnyi bikotí ɔ bómoté ñe bú túmé obílúmínyi, mbá báye: «Ɖɔɔ ooci áña o ofénine Bandómesé.»

⁴U ñé ményí ciíbú ibikéti, mbá ɔse náábó: «Anyiaté nua nóña na beebé bí ibikéti eébi aáná e?»

⁵Aáté yé ña hóla ɔnata e? Ɖkɔɔna anyía: “É mo mé ɔ nyeanenena mɔɔwo maabé”, ayé' ɔkɔɔna anyía: “Hatóna endánáka, kandáka” e?

⁶Éná'ó, e ñaá me aamba núénú ményi anyía Ɖónó u ɔɔɔ áña na makénda ɔ ɔmesé ma nyeanakenena baaco maabé.» Mbá ɔse ná asákála: «Hatóna endánáka, hiíte nyíwo nyibúyé, eélúe oówo o ooki'ó.»

⁷Ɖɔɔ ña hatóna endánáka, nyielue eényí e úyúe ooki.

⁸Émakéla baaco ábó léca aáná, bulíkílíki ñé beébe nyiáyíki e etémá hú mbiókke; bé iínjiekíne Bandómesé nuúmi a asana na nyenamá nyé makénda anyé wáña owíinjiekínénú baaco.

⁹Yésus ña hátóna aáhá, yó súéte. Waá hólaka enenyíé o ohónyí, u ñá lɛca ɔɔɔ a wɔmɔté nyíinyi éce Matío, oliménénú a nyíáyé nyinyiɔ buólí nyí betúé etéési. Mbá ɔse nááyá: «Me látáka.» Matío ña hátóna endánáka, u ñé wuúci látáka.

¹⁰Yésus ñaá bá ɔ ɔnyíá benyéma bé ɔnyíá o ooki ú Matío. Ne betúé etéési beéñí na bakela maabé a bómɔté ña bó fáákóna hóá o okonyiényí ne wuúci na bááyé baákónéna.

¹¹Émakéla Bafalisiéñ ábó lécá aáná, bá ñá batá bááyé baákónéna báye: «Anyíaté muanó muékúnyí ñeé nyiényí ne betúé etéési na bakela maabé bé etémbí e?»

¹²Émakéla Yésus á lókómá Bafalisiéñ ábó bátaka aáná, mbá ɔse: «Té cáña ba-te-kɔnó bá ña bó áamba muándánána, mbá bɔkɔnókónɔ.

¹³Áno ka aákónákéna mehúnyí eeme ma Cioóñé a má ña kóona máse: “Obécáma baaco mahana ú ñeé mi bíléníne ɔ ɔhola befoná bí bitúké abé bá ña me sómbéna.” Yááña anyía é té ómɔ fáaya ɔ ɔmesé ooci ɔ ɔkoláana baaco e bé ñe bú bíhííte háye betalémánánó bé baaco anyía “Áno békákálákéna maanó maabé”, mbá bakela maabé.”

¹⁴Baákónéna bá Sáañ Batis ñe bú bíkósítí né Yésus, mbá báye nááyá: «Anyíaté na basó na Bafalisiéñ tú ña ña tuésú bíkíilieke ɔnyíá benyéma, mbá bóówo baákónéna te kela aáná e?»

¹⁵Mbá Yésus ɔse náábó: «Nu ñe nú bíkétí anyía baaco abá bó lóñóko e nusike á bóña bó súlubueke ekúlú ekime ayé ɔnóme áña ne beébe e? Mbá ekúlú káá fáaya ayé baaco ká bó sómɔ ɔnóme é ekatékáté ci nusike; aáná bé ké bú bíkíilie ɔnyíá.”

¹⁶«Ta ɔɔɔ ti ñé hiite ekéti yé bɔlaka a buóso anyía wáá látákéna e elunénú yé bɔlaka. Mbókɔ ɔɔɔ ñá kéláka aáná, keyé ekéti a yóso káá lámóna ebulunénú, yó wééñenyísiki nyelaheá.

¹⁷Híáná tóna, ta ɔɔɔ ti ñe cébínyí mecekí e bilunénú bé besómɔ; mbókɔ ɔɔɔ ñá kéláka aáná, keyé besómɔ káá sáliaka, mó hámókóna mekime, besómɔ béo cáñiaka bikime. Mbá ɔɔɔ ñá nyemána wu ɔháya mecekí a besómɔ a beóso. Aáná bífendí eébi káá háma bɔmbánye.”

¹⁸Ekúlú eyí Yésus ñaá bá waá tánjaka besana eébi ne beébe, mutéñinyí Besuif a mɔmɔté nyekaáhama eényí; u ñé wuúci túmíne eñendu, mbá ɔse: «Uumi ɔónó e woónjú meé lésíkinyí hí aámbáya aámbáya; mbá cókóle, faáya é ké wuúci tala aabá a ceéto, mbá wá haanyua o owé.”

¹⁹U ñaá hátóna, u ñé wuúci láta ɔlɔñɔ na bááyé baákónéna.

²⁰Oónjú a wɔmɔté ñaá bá aáhá, manóñó ñaá bá meé wuúci hámókóna, tuɔñɔ a yáaña túóhátá ne túfendí. U ñeé bíkósítí né Yésus eeyé e elime, u ñé bítise hibéñú hé búáyé bɔlaka.

²¹Yááña anyía u ñeé bíkétí ɔyó ɔ ɔtémá noómi ɔse: «Mbókɔ ya méña te wu obítise bú bítise búáyé bɔlaka, é ñaá me aáñónúaka.”

²²Yésus ñá békúáléta, yó lɛca oónjú oócí, mbá ɔse: «Meemé, békéndéna’o. Uúwú olumitinine mó yóo nohi.» Hí a yaáté ekúlú, oónjú nyéañónua eényí.

- ²³Yésus ñá kaá háma o ooki ú mutéñinyi Besuif. Émakéla wá léca anyía baháya mañana á bóña hoóhi ne munyienene, u ña léca tóna nyekóca nyé baaco nyié bíyébíki buéñí,
- ²⁴mbá ðse: «Áno hámókóna, u te á bá owéénú, wáña e hiiné.» Baaco ñé túmé o wuúci céca.
- ²⁵Émakéla bé hémúkúnyi baaco bekime a ñoháaté, Yésus ñe oofíne e ekéti yí ciíbe, u ñé tímbie obóla o ðobó; obóla nyehatona endánáka eényí.
- ²⁶Aáná nulumí nó asana eéyé ñaá lókómáná a aháñá yí iisí ekime etéeyé.
- ²⁷Ekúlú eyí Yésus ña hátóna o osúéte, bendíméndíme béfendí ñe bú túme o wuúci láténa, bá koonaka okelú o ðmuaná báye: «Ðónó u Táfit, cókóle, basó bécáma mahana' o !»
- ²⁸Émakéla wá kaáháma o ooki, bendíméndíme eébé ñé bú bíkósíti nááyá, mbá ðse náábó: «Nu ñe nú lumitinine anyía ya méña wu o banó eéñúnyísi e?» Báye: «Ée, Taatá, tu ñe sú lumitinine aáná.»
- ²⁹Aáná u ñeé beébe sólónáká eése, mbá ðse: «Bú á békéláka háye nuénú lumitinine.»
- ³⁰Nyíábó nyítúme ðlecana eényí. Aáná u ñeé beébe siséke ðse: «Nóte béléáñónéna ta ðoco ta ðmoté anyía yañó é ma mé banó eéñúnyísi.»
- ³¹Mbá ta híáná, hí ahé bé ñe bú súété, bé ñé túmé o húlé oómísi nyíinyi nyí Yésus a bunonjo bukime eébu.
- ³²Émakéla bendíméndíme eébé ebú súéte, bé ñé héléníne Yésus ðoco a wòmóté awó aabé yí elilé ñoó mómísi, o te táña.
- ³³Émakéla Yésus é hémúnyi aabé yí elilé né múkúmúku eémú, ðoco ñá háná túme otáña. Nyekóca nyé baaco a nyé ñaá bá aáhá ñeé kékéke, mbá nyése: «Bá te ñá léca ta buósé nyenamá nyé asana á békéláka aáná a bunonjo bú Islayél.»
- ³⁴Mbá Bafalisiéñ a bá ña bó bá aáhá ña bó bá bábó koonaka báye: «Téka a makénda ma Sátan, mutéñinyi beebé bí bililé, u ñeé hémúnyi beebé bí bililé a baaco e?»
- ³⁵Yésus ñaá bá u húlé á kándaka na a báléka ciéñí na o mōnonjo meéñí; u eékúnyíki baaco a bendañía bé obécókléna bí Besuif, u beébe hulikinyi Ambánye yé Esóma yí Butéñí bó Ðmuaná, u eéñúnyísi na bokonókóno bekime na baaco bá beféké bekime.
- ³⁶Ñhakelá wá lécaaka akóca cá baaco ceéñí abébándákánó, mahana ñé wuúci tímbie buéñí a baaco eébé, anyía bá ña bó bá botombókónó, beébe tóna bakasákánó; bá hóaka etómbá a cé te á bá ne mutétényi.
- ³⁷Aáná u ñaá laána bááyé baákónéna ðse: «Beyoyé bé obándáka ñña biéñí, mbá babánda á bóña betíkítiki.
- ³⁸Áno bécóklókéna aná muúti beyoyé wá háná tómókóna baaco o okóóbánda bíáyé beyoyé.»

Matío 10

- ¹Yésus ηῶό λῶήόκό bááyé baákónéna bóóhátá ne béfendí, u ηέ beébe iínjíé makénda ne me ohémúkúnyi beebé bí bililé ne me oweéñúnyísíki na ekono ikime na benamété bikime.
- ²Eénye cá baaco bá endóma eece aana: O otúme Símon awó bó ηῶό λῶηῶ báye Bíel, ne onyíinyí Andelé, na Sáak ne onyíinyí Sáaη, bífendí eébí bikime baána bé Sebeté;
- ³ne Fílib, na Baatelemí; na Tómas na Matío mutúé etéési; na Sáak ῶónó u Alafe, na Taté;
- ⁴ne Símon, Muléne e nyiwééne ῶkátóna bunῶηῶ bú Islayél; na Yútas Iskaliót awó u ηaá bécáηa mufiimbie Yésus.
- ⁵Yésus ηaá tómkóná baákónéna eébé bóóhátá ne béfendí a masóma, yó beébe oónyísíkínyi ne mehúnyi eeme ῶse: «Nuti súétéke i iisí cé baaco a bá te ábó bá Besuif; nuti oofókíne a báléka cí iisí ce Samalí,
- ⁶mbá áno ῶobáka yáaηa né ciíbe ce baaco ci Islayél. Bá bóηa háye baána bá etómbá e bé ηe bú nyímúkúne.
- ⁷Áno ῶῶobáka, nu húlé láakena baaco nῶse: “Bandómesé a yáaηa o otéñínyi baaco.”
- ⁸Énu húlé ééñúnyísíki bῶkῶnókῶno, nu heenyiki baaco o owé, nu ééñúnyísíki beénuúnu, nu hémúkúnyi beebé bí bililé a baaco. A asana ayé nu te ómo no ῶóndóko makénda eémé, áno óólóko baaco, nuti beébe batá bῶko.
- ⁹Nῶte hákéna ta mῶonyé me kóolo, te eléñú yé mῶonyé, te tuléñúléñú tú etémbí aanó a bembalá;
- ¹⁰ekúlú eyí nú ηe nú súéte, nuti hiite ta ambalá, mbá te otúmbe; nῶte laηába beháηá namuaná bífendí, ta bekandéna. Yááηa anyía, munyionῶ ηá nyemána mu ῶnoῶokena a búáyé buólí.
- ¹¹Ekúlú ekime ayé nu ká ká nó háma a báléka a cemῶté ta anyía a bunῶηῶ a bóῶῶté, áno aambáka ῶῶῶ a wáηa wu ῶ banó káha núénú wuúci bóηῶ, énu limékíne nááyá ῶ ῶkῶóháma ahá nu ká nó hátῶna.
- ¹²Ekúlú ekime eyí nu ké ke nú óófine eé ciíbe a cemῶté áno kῶóna nῶse: “Mbuumu á bá na banó’o.”
- ¹³Mbóko baaco bé ciíbe eéci ηa bó banó káha bῶmbánye, cianó mbuumu káá bá ne beébe; mbá mbóko bé ηé bú kíne ῶ banó káha bῶmbánye, cianó mbuumu káá banó hálómónéna.
- ¹⁴Mbá mbóko eé ciíbe a cemῶté ta anyía a báléka a cemῶté baaco ηé bú kíne ῶ banó káha bῶmbánye, ta anyía bé ηé bú kíne ῶlókóma úúnú ῶtáηa, áno hatῶna hῶá, mbá nu bíkíteke ofunú á cáánó akoló.
- ¹⁵Ἐ ηaá me banó láana aá taaká isí’o: A buósé bó nyekála, baaco bá báléka eéci ká bó lókómáka muuyé buéñí ῶ ῶhῶla muuyé amó baaco bá báléka cé na Sótῶm na Kῶmῶóle ká bó lókómáka.”

- 16 «Éná, é ma mé banó tómkóna; nua nóŋa háye baáná bá etómbá haála ahá ebála áŋa. Éhé áno bámókóna aná ne injiné a beeto i ineti ce moóho, banó téka na hekoma hé o banó túme i ineti ce tubúbé.
- 17 Énu bíkékényíki buení na baaco; bá ká bó banó cóbakana eé buúse bú bekélisi besana, bá banó súbéke a bendaŋía bé obécókoléna bí Besuif.
- 18 Bá káá banó télímíkínyi a akála eé buúse bú betení bá baaco ne e betíkítiki na a baáŋa áyá aáme a asana, ananyía nuanó hakéna embaso ne eébú eé buúse ne eé buúse bó baaco a bá te ábó bá Besuif.
- 19 Ekúlú ayé bá káá banó cóbakana eé buúse bú bekélisi besana, note áákéna ta boko á nyebékáma anyé nu ká nó békámáka, mbá ta nyenamá nyé obékála anyé nu ká nó békáláka. Yááŋa anyía, Bandómesé káá banó ínjíékíne mehúnyi ma okoonaka a yaáté ekúlú eeyé.
- 20 Té cáŋa banó nu ké nú hémúkúnyi mehúnyi eémé, mbá Elilé yé cíánó Síkíne yé káá banó ínjíékíne makénda ma otáŋaka.
- 21 Baaco o bómoté ké bú ínjíékíne mahéndé a baaco anyía bé beébe óónókéna báábó benyiinyí bá bémuátá. Híáná bisíkíne ká bó kélaka báábó baáná. Baáná ké bú núúsiki bíábó bibíenyi, bó ko wíinjíékíne mahéndé a baaco anyía bé ke bú beébe óónókéna.
- 22 Baaco bekime ká bó banó líŋekine a asana na nyiáme nyiinyi. Mbá asana ómoté, ooco ewú u kée yééhíkínyinyi muuyé o okóháma a nyemana nyí úúyé olíhe, wuúci u kóó nóho.
- 23 Ekúlú ayé bá káá banó tékeseke a báléka a cémoté, áno cábákéna a báléka ci etémbí. E ŋaá me banó láana aá taaká isí' o: Oónó u ooco káá fáaya éce nu te ŋá nó mána o húlé okanda a báléka ikime cí Islayél.
- 24 Muákónéna ta mómoté te ŋáá hóla muayé muékúnyi; munyionó ta mómoté te ŋáá hóla ciayé síkíne ci buólí.
- 25 Bú ŋá nyemána yáaŋa anyía muákónéna á háma boko búmoté háye muayé muékúnyi; munyionó tóna mó háma boko búmoté háye ciayé síkíne ci buólí. Mbóko bé ŋe yíinjie muténínyi cíibe ce baaco nyiinyi anyía Belesebúl, mbá anyána aná na baaco bá ciayé cíibe ce baaco e?"
- 26 «Nutí líkíméke baaco aná, anyía besana bikime a béáŋa benambákánó, baaco ké bú bííbi lecaka; bikime a béáŋa indiitie, bé kée bííbi menyukune.
- 27 Aáná besana bikime abé e ŋaá me banó bényóŋéna nebutúé, énu bííbi koonáka nabuósé; híáná besana bikime abé bá ŋaá banó láana embásembáse, énu bííbi koonáka okelú o omuaná a tóháaté.
- 28 Nutí líkíméke baaco a bá ŋa bó óónó hú ceéto bímuócí, mbá beébe téka na makénda ma owóóno hetányé; mbá énu líkíméke yáaŋa Bandómesé, wuúci wáŋa wu owóónóko na ceéto na hetányé bikime bífendí a noofia nú oocó.

²⁹Ɛ naŋa bé túéke tulíondíó tífendí a tóla émoté. Ta híáná, hilíondíó hémoté te ŋáá kua o omesé, cianó Síkíne Bandómesé téka olumitine anyía hé a kua o omesé.

³⁰Mbá aá banó, túánó tuhúnyi a beetó áŋa tɔfanákánó tukime.

³¹Nuti líkíméke aná ! Bandómesé ŋaá banó léne buéŋí o oholá tulíondíó tukime.

³²Éehé ooco okime awó u ŋa kóna eé buúse bó baaco anyía wáŋa uumi, yaŋó tóna e ká me kóna eé buúse bó ciame Síkíne ce Omuaná anyía ooco oócí áŋa uumi.

³³Mbá ooco okime ewú u ŋe mí bínéŋítínyi eé buúse bó baaco, yaŋó tóna i ké mi wuúci bínéŋítínyi eé buúse bó ciame Síkíne ce Omuaná.”

³⁴«Yáakelá nu ŋe nú bíkétí anyía e ŋá me faáya o omesé anyía baaco ábó lókómákána. Eé'eé, e te ómo faaya anyía baaco ábó lókómákána, mbá e ŋa mé faáya anyía baaco ébú tíénéke.

³⁵Ɛ ŋa mé faáya o okowéélúnyi na oónó a wónómocó ne síkíne, na oónó e woónjú ne iinyí, ne oónyónó ne iinyíkíne.

³⁶Beliŋine bá ooco ká bó bámókónéna baaco bá ciayé ciíbe ce baaco ce bémuátá.

³⁷Mbókó ooco ti ŋé mi léne o oholá nyenamá enyí u ŋeé léne ne síkíne ne iinyí, u te á bá ooci awó á nyemána wu oobá uumi. Ooco ewú u kée lénéke uuyé oónó a wónómocó ta anyía uuyé oónó e woónjú o me hóla, te á bá ooci awó á nyemána wu oobá uumi.

³⁸Ooco okime ewú é kíne oháya uuyé owé a ambalá, mbá u kíne o me látáka, u te á bá ooci awó á nyemána wu oobá uumi.

³⁹Ooco okime ewú u ŋeé léne otétényi úúyé olíhe kée wuúci nyimisi; mbá ooco ewú u kée nyímisi úúyé olíhe aáme a asana kée wuúci bóŋótóna.

⁴⁰Ooco okime awó á banó káha bómánye ma mé káha bómánye; ooco okime awó á me káha bómánye ma káha bómánye Ooci awó u ŋaá me tóma.

⁴¹Ooco okime awó á káha bómánye muhémúnyi besana mo Bandómesé anyía muáŋa muhémúnyi besana, ooco oócí káá bá na benamá a bé á nyemána muhémúnyi besana; aaná ooco okime awó á káha bómánye atálémánánó yé ooco anyía yááŋa atálémánánó yé ooco eé buúse bó Bandómesé, káá bá na benamá a bé á nyemána atálémánánó yé ooco.

⁴²Ɛ ŋaá me banó laana aá taaká isí'o: Ooco okime ewú u kée múúsi ta hú atáya yí menyífé e mesiotóto ná hémoté hé oónombó a baákónéna eebe anyía wáŋa muame muákónéna, te káá yááŋa bíáyé benamá.»

Matío 11

¹Ɛŋakelá Yésus á máná olaana bááyé baákónéna bóóhátá ne bífendí besana abé bábó nyemána bá okelaka, u ŋá hátóna aáhá, u ŋé súete ne o o húle eékúnyi ne o ohulinyi baaco bá báléka cí iisi eécí Ambánye yé Ɛsóma.

²Ekúlú eéyé, Sáaŋ Batis ŋaá bá eé ciíbe ce ecaná. Aáhá u ŋá lókómáka besana ebí Kilís ŋaá bá wá kélaka. U ŋá tóma bááyé baákónéna a bómoté

na bakela maabé bé etémbí ! ” Mbá baaco a bá ña bó láténa taaká cí ihényí cé Bandómesé ñe bú tóñinyi anyía céáña etálémánánó.”

²⁰Yésus ñeé túme okákáléna baaco bá báléka acé u ña ka kéláka bikéki bé besana biéñí hóá, anyía beébe ta obékákáléna máábó maabé. U ñaá kóóna ose:

²¹«Nua nóña mahana, banó baaco bá Kolasine ! Nua nóña mahana, banó baaco bá Beteséta ! Yááña anyía, mbóko bikéki bé besana abé Bandómesé ñaa kéláka náánó á békéláka ne e Tiil ne e Síton, keyé baaco bá báléka eécí na maá bó lánabaka ikute, bó límekine a mootó anyía bébú tóñinyi anyía bá ña bó áamba obékákálákéna maabó maabé, mbá bá sómba okoló eé meéme.

²²Yaaté asana, ε ña mé banó láana anyía, a buósé abó Bandómesé kée kélísiki baaco, banó nu ká nó lókómáka muuyé buéñí o ohola baaco bé ne Tiil ne Síton.

²³Mbá banó baaco bá Kabelnawum, nu ñe nú kėti anyía nu ká nó báátáka, nuó kóóháma o Omuaná e? Eé’eé, Bandómesé káá banó lóosiki, nuó kóóháma haála ehé biwéewé áña, anyía mbóko bikéki bé besana abé Bandómesé ñaa kéláka náánó á békéláka a báléka ce Sótóm, keyé báléka eécí a yánáña o okóóháma aámbáya.

²⁴Yaaté asana, ε ñaá me banó láana esé o buósé abó Bandómesé kée kélísiki baaco, nu ká nó lókómáka muuyé buéñí o ohola baaco bá báléka ce Sótóm.”

²⁵Hí e ekúlú etéeyé, Yésus ose: «Éé’, Taatá, kuñó ó ñoó téninyi na Omuaná na omesé. I ñe mí o wiinjie bitéñiti anyía ó ñoó nambéna ne bemenyi besana ne benjijénjijie besana eébi, wó biibi tóñinyi né iñéné.

²⁶Éε, Taatá, aána bú ño yoo bílénékíné.

²⁷Ciamε Síkine ñeé mi iinjíékíné benyéma bikime. Ta osco ti ñeé ményi Oónó, é te ñaa bá Síkine; ta osco tóna ti ñeé ményi Síkine, é te ñaa bá na Oónó na baaco ebé u ñeé léne o beébe tóñinyi ciayé Síkine.

²⁸Áno faákóna nááme, banó bekime abá nua nóña botombókónó, banó tóna na malamó, ε ká mé banó iinjíékíné ehélúme.

²⁹Énu lumítine obámókónéna bááme baákónéna; áno me nyéana yáme banó eékúnyíki besana, anyía uumi otémá áña mbuumu, wuúci tóna obilóosínyi o omesé; aána túánó totányé káá bá ne ehélúme.

³⁰Yááña anyía nyiáme nyiékúnyi te ñaá náta o oláténa, bolamó abó ε ña mé banó iinjie te lama.»

Matío 12

¹E elime eécí, ne Yésus na bááyé baákónéna ña bó bá bábó hólaka e bisiéné a beónókónó na benyéma; bú ñaá bá buósé bú ehélúme bú Besuif. Ecaná ñaá bá ce á núákéna baákónéna; bé ñe túme osólóna benyéma a bé ñaá bá e bisiéné, bé biibi nyiáka.

²Bafalisiéŋ a bá ŋaá bá hóá ɔlɔŋo ŋa bó léca aáná, báye né Yésus: «Óo leca, bóowo baákónéna ŋa bó kéla boko abó yáásó okotí ti ñé yíinjie ɔɔɔ makénda ma ɔkelaka buósé bú ehélúme.»

³Mbá ɔse: «Nu te ómɔ nó fána asana eyí Otéŋí Táfit ŋaá kélaka búmɔté buósé, ne wuúci na bááyé baaco, ekúlú ayé ecaná ŋaá bá ci é beébe nuákéna e?

⁴U ŋo yóófine eé Ciíbe ce Bandómesé, yó hiite benyéma bé ɔnyíá ebí bé ñé nyémínyi Bandómesé, yó nyíáka na bááyé baaco, ta yé cáŋa á bá anyíá yáásó okotí ti ñé yíinjie ɔɔɔ u etémbí makénda me o biíbi nyíáka, e te ŋaa bá hú beluli nyíinjie.

⁵Ta anyíá nu te ómó nó fána tóna e Nufule nú bikotí nú Moyís anyíá beluli nyíinjie a bá ŋa bó nyio eé Ciíbe ce Bandómesé buósé bú ehélúme naŋa bá te ábó láténa okotí yé buósé eébú, mbá baaco ti beébe kákáléna e?

⁶E ŋa mé banó laana aá taaká esé nua nóŋa na boko aaha eenú eé buúse a búáŋa buáŋá ɔ ɔhɔla Ciíbe ce Bandómesé.

⁷Mbóko nuenú ményukune nyihembule nyí buhúnyi eebu a bó ŋa kɔɔna bóse: “Obécáma baaco mahana ñeé mi bíléníne buéŋí ɔ ɔhɔla befóná bé ɔnyama”, keyé nu te anó bá nu otúmeke ba-te-kela bɔɔbé tɔkɔma.

⁸Yááŋa anyíá ɔónó u ɔɔɔ u ñeé téŋínyi buósé bú ehélúme.”

⁹Yésus ŋaá hatóna aáhá, u ŋá ɔɔba a yáábó andanía yé ɔbécókóléna.

¹⁰ɔɔɔ a wɔmɔté ŋaá bá hóá na asúákánó yé nyekátá. Baaco ŋa bó bá aáhá, bá áambaka ɔsóména Yésus. Buaté boko bé ñe bú wuúci bata báye: «Basó Besuif, tua sóŋa ne okotí e yí ñe yíinjie ɔɔɔ makénda me oweéŋúnyisi sóókó buósé bú yáásó ehélúme e?”

¹¹Mbá ɔse: «Mbóko ɔɔɔ náánó áŋa hú na etómbá émɔté, mbá etómbá eécí kua a nɔɔfia noómi buósé bú ehélúme, téka ɔɔɔ ooci káá yáambaka ohónyí okime wú o ciíci hémúnyi e?

¹²Énu menyí anyíá ɔɔɔ ŋa hóla etómbá buéŋí ! Yááŋa anyíá’o, yáásó okotí ñe yíinjie baaco makénda ma ɔkelaka bɔmbánye buósé bú ehélúme.”

¹³Mbá ɔse ná ɔɔɔ: «Nandóna nyekátá.» ɔɔɔ ñé nyíinyi nandóna; nyé ŋá háná hálómóna nyembánye háye a nyémɔté.

¹⁴Aáná Bafalisiéŋ ŋa bó hámókóná, bá ŋá ɔɔbá a hetoke anyíá bá aambáka ohónyí wú ɔwɔóno Yésus.

¹⁵Émakéla wé ménýí aáná, u ŋá hatóna aáhá, u ŋá hɔla, baaco beéŋí wuúci látákéna. U ñeé beébe ééŋúnyísiki beébe bekime.

¹⁶U ñé beébe siséke anyíá bá te béléáŋónéna ɔɔɔ aányé wáŋa.

¹⁷U ŋaá kela aáná anyíá mbá buhúnyi bú muhémúnyi besana Esayí é bínyíóyísinyi; búáŋa anyíá:

18 «Muame munyionɔ amó ε ηα μέ lóto eemu muána, i ηεé mi muúmu léne; é maá me háya úumi obíléne okime nááyá. Ε κά me háya yáámé Elilé nááyá, aáná mu kée húlíkinyi mɔnɔηɔ ma baaco mekime ciame taaká.

19 Mu ti kée súnukunyinyi na ɔɔɔ, mu te háya mukéké; aáná ɔɔɔ te káá lókóma weé béétíki uúyé okelú a kebaie ɔ ɔmuaná.

20 Mu te kóó nókɔtɔkɔna nɔtɔηɔtɔηɔ a nó a yáaηa nutúsénú, mu ti nyímísi lámba a cé á yáaηa o obínyímíne, ɔ ɔkɔóhama ayé ciame taaká káá bámókóna haála hekime.

21 Aáná mɔnɔηɔ ma baaco mekime káá hákéna mɔηɔlé nááyá.”

22 Baaco ηe bú héléníne Yésus ondíméndíme, wuúci tóna múkúmúku anyía aabé yí elilé ηeé wuúci hélúmúnyí aáná. Yésus ηe wuúci eéηúnyísi ɔ ɔkɔóhama ayé u ηaá tánjáká, u lecakana.

23 Bekime ηe bú kékéke, bá kóonaka báye: «Yáakelá ɔónó u Táfit ooci wáηa.”

24 Mbá, émakéla Bafalisiéη ábó lókómáká ɔtáηa oócí, bá ηá kóona báye: «Hú na makénda ma Belesebúl, mutéηinyi beebé bí bililé, ɔɔɔ ooci ηe hémúnyí beebé bí bililé a baaco.”

25 Yésus ηaá bá weé ményukune cíbú íbíkéti, aáná u ηeé beébe laána ɔse: «Butéηí bukime abó baaco bá hóá ηe bú núusinyinyi áηa bunyímé. Báléka ikime ta anyía cíibe ce baaco ikime acé baaco bá hóá ηe bú núusinyinyi te a kéla ce ɔɔɔɔbaka ne buúse ta buósé.

26 Éehé, mbókɔ Sátan ηeé bíhémúnyí, anyána búáyé butéηí áηa bú ɔɔɔɔbaka ne buúse e, anyía u ηeé bínúusi wuúci bémuátá.

27 A nyíanó nyekɔona, yaηɔ i ηeé mi hémúnyí beebé bí bililé a baaco anyía Belesebúl u náηa weé mi íínjíékíne makénda. Ée, mbá banó’o, aányé u naηa we yíínjíékíne báánó baaco makénda me o bííbi hémúkúnyí e? Téka báánó baaco bá bémuátá ηe bú tóηinyí anyía nua nóηa a nyekua e?

28 Mbókɔ na makénda me Elilé yé Bandómesé i ηe mí hémúnyí beebé bí bililé a baaco, bú ηo tóηinyí anyía Bandómesé á yáaηa o ɔtéηinyí aano ε ekatékaté.

29 ɔɔɔ te á bá wu owoofine eé cíibe ce ɔkendákénda, yó hóɔkɔ bíáyé benyéma, téka na ɔcaηácáηa o wuúci hatena, yó wuúci ɔótókókɔ, mbá u síke hólakana benyéma bikime bí cíibe.

30 ɔɔɔ okime awó u te á bá elime na yaηɔ ηe mi nuusi; híáná ɔɔɔ okime awó u te á bá ɔɔηɔ na yaηɔ ɔ ɔbánda ηa sása bɔ sasa.

31 A yaáté asana, ε ηα μέ banó láana aá taaká esé Bandómesé káá nyéánakenena baaco na máábó maabé mekime na túábó tuféne tukime áyá, mbá u te káá nyéánenena buúse bukime ɔɔɔ ewú u ηe féníne Efúúménénú yí Elilé.

32 Yááηa anyía Bandómesé káá nyéánenena ɔɔɔ okime awó u ηa tánjéna ɔónó u ɔɔɔ, mbá u te káá nyéánenena ɔɔɔ awó u ηa tánjéna Efúúménénú yí Elilé, ta aámbáya te e bikúlú a bé ηa fáakɔna.”

33 «O okela anyía òòò á bá na bembánye bé betámá bé ònyíáka, u ñá nyemána wu òbámókónéna na ambánye yé atókó. Mbókò òòò áña na aabé yé atókó, u káá bámókóna na beebé bé betámá. Yááña anyía bé ñe ményi nyenamá nyé atókó a bíáyé betámá.

34 Banó bonye ehénye eebu, anyána, banó abá nua nóña beebé bé baaco, nua nóña nu òkoonaka bembánye bé besana e? Yááña anyía nyuuté ñe hémúnyi besana e bí mó nyíoyóko ò òtémá hú mbióke.

35 Ambánye yé òòò ña kéla bembánye bé besana anyía yááyé ambánye yé òtémá ñeé wuúci tóma o o bíibi kela; aabé yé òòò kéláka beebé bé besana, anyía yááyé aabé yé òtémá ñeé wuúci tóma o o bíibi kela.

36 E ña mé banó láana esé ò buósé bó nyekála, òòò okime káá békáláka e mehúnyi ma buála mekime emé u ñeé hémúkúnyi a nyíáyé nyuuté.

37 Yááña anyía, hí a móówò mehúnyi ma bémuatá Bandómesé kó yóo kélísiki, yó sómboótóna anyía ò ñóò yáka ta anyía ò ñóò kua nyekála.”

38 Aáná ne beékúnyi bikotí a bómoté na Bafalisién a bómoté ña bó laana Yésus báye: «Muékúnyi, tu ña só aamba anyía óò basó keléna ekéki yí hibílícínínyí, tuásó leca.”

39 Mbá òse náábó: «Baaco bá heeya eehi á bóña baabé, beébe bakanda tusomò; bá ña bó áamba òleca ekéki yí hibílícínínyí. Mbá Bandómesé ti kée beébe tóñinyi ekéki yí hibílícínínyí yí etémbí, e te ñáa bá hú ayé u ñáa kéláka o olíhe ú muhémúnyi besana Sónas.

40 Yááña anyía, bókò búmoté háye Sónas ñáa kéláka na móósé matátó ne meetú matátó a tóona tó yaandándá yé hiófó noómi, híáná Óónó u òòò káá kélaka móósé matátó ne meetú matátó ò omesé noómi.

41 Baaco bé Ninífe ña bó békákálákéná máábó maabé, bó sómba òkoló eé meéme ekúlú ayé bá ña bó lókómáká besana abé Sónas ñeé beébe hulíkinyi. Buaté bókò ò buósé bú nyekála baaco bé Ninífe ké bú túméke baaco bá heeya eehi tókoma, anyía òòò áña aaha awó u ña hóla Sónas.

42 Buáyá, oónjú awó u ñáa bá weé ténjinyi bunonjo bó Sába ña ka hátóna haaca anyía ú ka lókómáká besana bí injiné abé Sálomòn ñáa bá waá kóonaka. Buaté bókò, ekúlú ayé Bandómesé kée kélísiki baaco, oónjú oócí kée túméke baaco bá heeya eehi tókoma, anyía òòò áña aaha awó u ña hóla Sálomòn.”

43 «Ekúlú ayé aabé yí elilé á hámá aá ceétò ce òòò, yé ña cóba e biciké, yí húlé áambaka haála hé ohélúméke. Yí ti ñeé heéhe bóño,

44 yé ña kóona yése: “E ñáa me hálómókóna eé ciíbe acé é ña mé hátóna eé ciíci.” Yé kaá hálómóna, yó kúana òòò oócí háye ciíbe etémbí acé bó móó sóonokò, bó tábónáka bembánye.

45 Aáná yí ké ké hiíte beebé bí bililé bí etémbí bitíndétú nómo e bí é wuúci hóla a boobé; bé ñga hálómóna òlonjo, bí ñeé oofókíne aá ceétò ce òòò. E elime eécí, indélímínyinyi ce

12Yááŋa anyía, bé ké túné e yiínjie benyéma ná ɔɔɔ awó á yáaŋa ne biíbi anyía wá bá ne biéŋí ɔ ohola. Mbá né ooci awó u te á bá na boko, bé kée wuúci ááŋéna ta hú boko abó wáŋa ne buúbu.

13Yaáté asana e naŋa yémi beébe túmékíne enjaba anyía bábó lecakana, mbá bá te hola ɔlecana; bábó lókmáka, mbá bá te holá ta ɔlókóma, ta ɔlókóma bɔmbánye.

14Aáná bú ŋo nyiúyisínyi asana ayé Eŋayí ŋeé hémúnyí buáyá ɔse: “Nu ká nó lókmáka mbá nu te hola ɔlókóma bɔmbánye, nu ká nó cíaka eése ɔ ɔleca, mbá nu te leca boko.

15Yááŋa anyía, baaco eébé me bú netisiki etémá, bá ŋa bécúáká eetú, bé ŋe bínyímékíne anyía bá te lecana na cáábó eése, bá te lókmáná na cáábó eetú, bá te béháya asana yí omenyi e cíibu etémá. Aáná bá te ká bó békóŋónákéna etémá anyía yaŋó Bandómesé yémi beébe ééŋúnyisíki.”“

16Mbá Yésus ɔse: «Mbá aá banó’o, nua nóŋa bambánye anyía cáánó eése ŋaá lecana, cáánó eetú lókmáka !

17E ŋa mé banó láana aá taaká esé: Ne behémúnyí besana bá Bandómesé beéŋí na betalémánánó bé baaco biéŋí ŋa bó bámókóná na ecaná ciéŋí ɔ ɔleca aáté nu ŋa nó leca, mbá beébe ta ɔleca. Bá ŋa bó bámókóná na ecaná ciéŋí ɔ ɔlókómáka aáté nu ŋa nó lókóma, mbá beébe ta ɔlókóma.”

18Yésus ŋaá laána bááyé baákónéna ɔse: «Banó aná, áno lókóma nyihembule nyé enjaba ci mumiene moohó.

19Baaco a bá ŋa bó lókmáka Besana bí Butéŋí bó Omuaná, mbá bá te hola o biíbi lókóma, ŋa bó hóá haála ehé moohó ŋa kuákóna o ohónyí ɔ omuaná. Sátan ŋá faáya, yó waáŋiáka besana bikime e cíibu etémá.

20A bómoté baaco ŋa bó hóá haála ahá akonja áŋa; bá ŋa bó lókmáka Besana bé Bandómesé, bó biíbi káha ne obiléne aabó e etémá,

21mbá biíbi ta ɔwóónéna. Éhé bé ŋe bú lúmítíníne e ekéti yí ekúlú; mbá hí e ekúlú eyí muuyé é beébe háména, ta anyía muyébínyi a mumoté a asana na Besana bé Bandómesé, bá ŋa bó béyúata ɔ ɔbéyúata olumitinine.

22Bosóókó ɔ bómoté tóna ŋa bó hóá haála ahá tolandona áŋa. Bá ŋa bó lókmá Besana bé Bandómesé; mbá asana ómoté, ne ibíkéti ciéŋí na bɔnóme bó ɔmesé ŋaá béótókókéna Besana bé Bandómesé eébi ɔ ɔkóhama ayé bé te ŋáa háá ta boko.

23A bómoté bosóókó tóna ŋa bó hóá ambánye yé ɔmesé. Bá ŋa bó lókmá Besana bé Bandómesé, bó biíbi lókmáka bɔmbánye; bá háaka betámá háye benyéma a bé ŋaá háá betámá: Indíné émoté betámá etíne atááno, a cémoté etíne átátó, a cémoté tóna nyitíne na bíhátá.”

24Aáná Yésus ŋeé beébe túmíné enjaba ci etémbi ɔse: «Butéŋí bó Omuaná ŋaá hóá ɔɔɔ a wómoté awó u ŋo yóónókó bembánye bé benyéma eeyé e esiéné.

25Mbá muayé muliŋine ŋgaá hámá buutú a bómoté, baaco fianakena e hiiné; u ŋe miekine aabé yí ehuti e esiéné yé embáséke eéyé, u ŋá holá.

- 26 Embáséke ñaá loáka, cé kómaka o ðhákéna efume; aabé yí ehuti ña loáka tóna.
- 27 Aáná ðonyionò bá ðoço oócí ña bó fáaya, bó wuúci bata báye: “Taata, tu ñe sú bíkétí tóse o ñoó wóónókò ðembánye bé ðenyéma oówo e esiéné; mbá háányé aabé yí ehuti ñeé hule e?”
- 28 U ñeé beébe békámá ðse: “Muame muliñine a mumoté muáña munyioçkonò buólí eébu.” Mbá ðonyionò báye: “Tú ka lóbáka aabé yí ehuti eéyé e?”
- 29 Oço oócí ðse: “Buaka ! E te áme bá wu olumitine, anyía keyé ekúlú ayé nu ña nó còba o ðkolóbaka ehuti eéyé, nua nóña nú ðlatakenena embáséke tóna.
- 30 Áno nyéána bé a kómaka ðlõño o ðkoóháma a masánjá; ekúlú eéyé e ká me laana basáña anyía bé túmíne ðlõba a aabé yí ehuti eéyé, bá ðótókókò e eefú, bé lúliki. E elime eécí, bá sánjáka embáséke, bá ka hákéna aáme aá noóla.”
- 31 Yésus ñe túné é beébe túmíne enjaba a cemoté ðse: «Butéñí bó Omuaná ñaá hóá hesámásamá a hémoté ahé ðoço mé hiite, yó kóó woónò eeyé e esiéné.
- 32 Héáña hitíkítiki o ðhola esámá ikime; mbá ekúlú ayé hesámásamá eéhi ma loá, hé ña yáaya o ðhola ðeónókò bikime. Hé ó bécáña ðoté a nyenamá enyí tunonyí ña fáaya, tú ka fáléfáka cáábó aana aáyá e endáfe.”
- 33 Yésus yó túné o beébe túmíne enjaba a cemoté tóna ðse: «Butéñí bó Omuaná ñaá hóá enutisi onuñe eyí oónjú ñe hiite, yó tóbókéna e kílo nyitíne na étááno cí onuñe, aána bikime eébi kée núteke.”
- 34 Yésus ñaá bá waá láakena nyekõca nyé baaco besana eébi bikime e enjaba. U ñaá bá u ti é beébe laána besana téka ne o beébe túmíne enjaba.
- 35 U ñaá bá waá kélaka aáná o onyíoyísinyi ðtáña ú muhémúnyi besana mo Bandómesé, mu ñaa kóona moçe: «I kée mi beébe túmékíne enjaba, mí o beébe nambõnakena besana a bé á báka ðenambákánó o otúme ekúlú yí nyiketi nyé na omuaná na omesé.”
- 36 Yésus ñaá hátóna e ekatékate ce baaco, u ñe oofíne eé ciíbe. Bááyé baakónéna ñe bíkósítí nááyá, mbá báye wé beébe hambúlékíne enjaba ce aabé yí ehuti a yé ñaá bá e esiéné.
- 37 Mbá ðse: «Oço awó u ño yóónókò ðembánye bé ðenyéma áña Oónó u oço.
- 38 Esiéné áña baaco bá omesé; ðembánye bé ðenyéma áña baaco a bá ña bó lókóména Butéñí bó Omuaná. Aabé yí ehuti áña baaco a bá ña bó lókóména butéñí bú aabé yé oço.
- 39 Muónò aabé yí ehuti áña Musóména, muasó muliñine; masánjá áña nyemana nyé omesé. Basáña á bóña bililé bé masóma bé Bandómesé.
- 40 Yááña anyía háye bá ña ña bá lóbáka aabé yí ehuti o oluli o oocó, híáná bá káá kelaka bõko búmoté bakela maabé a nyemana nyé omesé.
- 41 Oónó u oço káá tóma bíáyé bililé bé masóma o ðkoówaáníaka eeyé e Butéñí na ðenyéma bikime e bí ñe kúfítinyi baaco o olumitine na bakela maabé bekime.

- 42** Bě káá yaáhakena na benyéma eébi na bakela maabé eébé a nyiaŋalaŋanda nyí oocó. Hóá, bá ká bó lélaka, bé bíkótóko bekeke.
- 43** Mbá ekúlú eéyé, betálémánánó bé baaco eé buúse bó Bandómesé ká bó sánaka háye ócóc e Butéŋí bó ciabó Síkiné noómi. Óoco a wáŋa ne eetú cá ólókómáka besana á lókómáka.”
- 44** «Butéŋí bó Omuaná ŋaá hóá bonóme a bóŋa bonambánó e esiéné a yémoté; óoco a womoté e buúbu bóŋo, u ŋa námbotona, yó súete ne obíléne weéŋí o okoótúéke bíáyé benyéma bikime, mbá u ko óóndó esiéné eéyé.”
- 45** «Butéŋí bó Omuaná ŋaá hóá tóna mundúnéndúne a mó ŋa yáamba ówóndó bembánye bí biomí bé nyenókó.
- 46** Aáná u kóó bóŋo yoomí a yémoté a yááŋa yí o wuúci húmísi buéŋí; u ŋeé súete o okoótúéke bíáyé benyéma bikime, mbá u ke yiíyi óóndó.”
- 47** «Butéŋí bó Omuaná ŋa háná a hóá mōhótó emé belumbelumbe ma bó tóóléáka a nuomó noómi mō háteakena anamánamá cá tuófó ekime.
- 48** Ekúlú eyí me moó nyíoyo na tuófó hú mbiókē, bé ŋe bú meéme kókókō a asálá, bó límine o otáfa tuófó. Aáná bá ká bó hákēna tuófó a tōmbánye a tōnjatē noómi, bó wóombokoko tuófó a tōobé e eciké.
- 49** Híáná bú káá békéláka bōko búmoté a nyemana nyé omesé: Bililé bé masóma bé Bandómesé ká bó aálónáka na betálémánánó na beebé bé baaco.
- 50** Béo wáahakena beebé bé baaco a nyiaŋalaŋanda nyí oocó; hóá bá ká bó léláka, bé bíkótóko bekeke.”
- 51** Yésus ŋé beébe batá ose: «Téka nó ma nó lókómáka bōmbánye besana eébi bikime e?» Mbá báye: «Ée, tú ma só lókómáka bōmbánye.”
- 52** Mbá ose náábó: «Éehé aná muékúnyi bikotí mukime a mó a yáaŋa muákónéna e Butéŋí bó Omuaná ŋaá hóá muúti ooki; muúmu mu ŋa békéléna na benyéma a biósó na benyéma bé buáyá bé búáyé bonóme.”
- 53** Émakéla Yésus á máná otúme enjaba eécí ikime, u ŋá hatóna aáhá,
- 54** u ŋá cóba a báléka ce Násalet acé u ŋa kómákéna. U ŋé túme oweékúnyi baaco Besana bé Bandómesé a yáábó andaŋía yé obécókóléna. Nyiékúnyi eényí ŋeé kékísiki baaco, bá kōonaka báye: «Háányé omenyi ooci ŋé wuúci húlíne e? Aányé u ŋe wuúci iínjie makénda ma okelaka bikéki bé besana eebi aáná e?
- 55** Té cáŋa óónó u kábénda ooci wáŋa e? Té cáŋa iinyí wáŋa Malii e? Té cáŋa onyíinyí u na Sáak, na Yóseb, ne Símon, ne Súute wáŋa e?
- 56** Óko, téka benyíinyí e beénjú á bóŋa aaha bekime na basó e? Mbá aányé aná u ŋe wuúci iínjie ne injje eeci na makénda eeme e?”

⁵⁷I isunji eecí bá ña bó bá bá te ábó háya mɔŋɔlé né Yésus. Mbá ɔse náábó: «Bé ñeé kéke muhémúnyi besana mɔ Bandómesé haála hekime. Hú aá buayá, na aá ciayé ciibe ce baaco bé ti ñeé wuúci kéke.»

⁵⁸Aáná u te ómɔ kélaka bikéki bé besana biéñi hóá a asana ne cíbú isunji.

Matío 14

¹A yaáté ekúlú eéyé Elóot, otéñi u Kalilé, ñaá lókómáká bá cámbaka nyiinyi nyí Yésus.

²Mbá ɔse ná bááyé bɔnyionɔ: «I ñe mí menyí anyía Sáaŋ Batis wáŋa ! Ú ma háanyua e biwéewé; a asana eéyé wáŋa na makénda ma ɔkelaka bikéki bé besana.»

³Yááŋa anyía, buáyá Elóot ñaá sómbótóna anyía bá haténa Sáaŋ, bé wuúci ɔtókókɔ ne tukolí, bé wuúci háya eé ciibe ce ecaná a asana yí Elóotiat, oónyí u uúyé onúséyé Fílib.

⁴U ñaa kéla aáná anyía Sáaŋ ñaá bá weé wuúci laakena ɔse: «Okotí ti ñó yóo wiínjie makénda ma ɔbáténa oónyí u uuwe onúséyé.»

⁵Elóot ñaá bá wa yáambaka ohónyí wú ɔwɔónɔ Sáaŋ, mbá u te ómɔ bóŋɔ anyía u ñaá bá weé líkíméke baaco. Yááŋa anyía baaco bekime ñaá bá bébú bíkétiki anyía Sáaŋ ña muhémúnyi besana mɔ Bandómesé.

⁶Mbá búmɔté buósé, buósé bó macakɔna me nyibíbiéne nyí Elóot, ɔbóla u Elóotiat ñeé bínéké bunókó bɔmbánye eé buúse bó baaco ebé Elóot ñó lónjóká a bɔŋanda. Bunókó eébú ñeé bílénékiné Elóot buéñi,

⁷ɔ ɔkɔóháma ayé u ñaá bésómó nyiinyi nyé Bandómesé eé buúse bó ɔbóla, yó wuúci laana ɔse: «E ña mé cɔba ɔ ɔ kuɔŋɔ ínjie bɔkɔ bukime abó ɔ ñó cɔba ɔ ɔ me batá.»

⁸Iinyí Elóotiat ñe lébe ɔónó anyía wá batá aató yé Sáaŋ Batis. Aáná ɔónó ña batá Elóot ɔse: «Me ínjíe aámbáya eeci aató yé Sáaŋ Batis atálánó e metéŋgélé ɔ ɔmuaná.»

⁹Émakéla otéñi á lókómá aáná, u ñe cunje, mbá a asana ayé ú maá súáténa eé buúse bó baaco bá bɔŋanda, u te ómɔ bá wu ɔhálómóna ne elime a búáyé buhúnyi. Mbá ɔse bé ke ínjíe ɔbóla aató yé Sáaŋ.

¹⁰Aáná u ñaá tóma baaco eé ciibe ce ecaná ɔ ɔkɔócála aató yé Sáaŋ.

¹¹Bá ña ka bó cála aató, bó yiíyi héléne e metéŋgélé ɔ ɔmuaná, bé ñgé ínjíe ná ɔbóla. ɔbóla ñe yiíyi hulínyi né iinyí.

¹²Baákónéna bá Sáaŋ Batis ñe ke bú hiíte yááyé ekukulukúkúlú, nyikeényie eényí. E elime eecí bé ñe bú súéte ɔ okobíkétinyi Yésus háye asana ñaá békéláka.

¹³Émakéla Yésus á lókómá imbénú eecí, u ña hatóna hú wááyá ɔ ɔkɔkó noómi; u ñe súéte a mafákáléana haaca na baaco. Mbá baaco beéñi ña bó lókómáká anyía ú meé súéte. Éehé bá ña bó hatókóna a báléka cé maabána, bá kándaka na akóló ce asálá ce asálá yé nuómó ɔ ɔ húle wuúci láténa.

¹⁴Èŋakelá Yésus á hámá ɔ ɔkɔkó, yó léca yaandándá yí etúte yé baaco a fáakɔna, mahana ñe wuúci tímbié. Nyiéŋúnyísiki eényí báábó bɔkɔnókónɔ.

- ¹⁵Nanyiófó, baákónéna bé Yésus ñe bú bíkósítí nááyá, mbá báye: «Buósé meé súéte, haála eehe áña a mafákáléana. Laákéna baaco eebe bé súétéke o mononjo ma maabána o okowáambaka benyéma bé onyía.»
- ¹⁶Yésus ose náábó: «Bú te ñó yóóló anyía bebú súétéke; banó bémuátá, énu beébe aaféna !»
- ¹⁷Mbá báye: «Tua sóña aaha hú ne biléti bétááno na tuofó táfendí !»
- ¹⁸Mbá ose: «Énu mi héléníne benyéma eébi aaha.»
- ¹⁹E elime eécí, u ñá laána nyekoca nyé baaco anyía nyí é limékíne e bihuti. U ñé híite ne biléti eébi bétááno na tuofó eétú táfendí, u ñé bééti eése o omuaná o owiinjie Bandómesé bitéñíti. U ñá bákáka biléti eébi, nyiinjiékíne eényí ná baákónéna; aána baákónéna ñá bó aafákéna baaco.
- ²⁰Baaco bekime ñá bo nyíáka, bó weécéke. Bá ñá bándáka bikélékéti a bé ñó lóbókó; bó nyíoyísiki tonjaté túshátá ne táfendí.
- ²¹Ombara ó baaco awó ú ñáá nyíáká ñáá bá hoóhi tóséna étááno cé banómocó, téka o ofana ne beénjú na banásé.
- ²²Hí e elime eécí, Yésus ño yoófikínyi bááyé baákónéna o okokó, u ñé beébe buékísi e eyinyié asálá yé nuómó ekúlú eyí wuúci ú ñe síke o yoólísi baaco.
- ²³Émakéla wée beébe óólísiki, u ñá báátáka a nokondo o omuaná o okobécóklókéna Bandómesé. Ahá ibíne ñáá kúá, Yésus ñáá bá aáhá hú wááyá bímuócí;
- ²⁴okokó yé baákónéna ñáá bá yá yáña haaca na asálá. Ehúne ñáá bá yé húnéke, yí húlúkúne a aháná ayé bá ña bó bá bábó cóbaka; beahó bí menyífé nuusiki okokó.
- ²⁵Na alale yé oyá, Yésus ñé túme ocoba náábó, u kandaka e menyífé ma nuómó o omuaná.
- ²⁶Ekúlú eyí bé ñe bú wuúci leca waá kándaka e menyífé ma nuómó o omuaná, manóñó ñé beébe kátíáka, báye enyole céáña; ciabó injíñé ñé nyíme. Aána bé ñe bú túmé oháya mukéké.
- ²⁷Mbá Yésus ñá tánjéta otánjéta ose: «Áno békéndéna ! Yanjó ya méña’o, nuti líkíméke.»
- ²⁸Émakéla Bíel á lókóma aána, mbá ose né Yésus: «Otéñí a Waáná, óko kuonjó bémuátá o óña, mi iinjíé makénda anyía yáme faáya nóowó, é kandaka e menyífé o omuaná.»
- ²⁹Yésus ñáá békámá ose: «Faáya.» Bíel ñá háma o okokó, u ñé túme ocoba haála ehé Yésus ñáá bá, u kandaka e menyífé o omuaná.
- ³⁰Mbá ekúlú ayé u ña léca háye ehúne ñáá bá yé húnéke, bulíkílíki ñé wuúci tímbié; u ñé túme owoofine e menyífé. U ñé túme oháya mukéké, u koonaka ose: «Otéñí a Waáná, cókóle, o mi nohi’o !»
- ³¹Hú a yaáté ekúlú, Yésus ñé sundúne wobó, u ñé tímbe Bíel, mbá ose nááyá: «Kuonjó, woco u olumitinine a wócóócó; anyíaté ó moó sunjnyiki e?»

³²Bé ñe bú óófíne bekime béfendí ɔ ɔkɔkó noómi, ehúne nyilésíkínyi eényí.

³³Aáná baákónéna a bá ña bó bá ɔ ɔkɔkó noómi ñe bú tímékíne Yésus enñendu, bá kónaka báye: «Aá taaká, ɔ óña Ɖónó u Bandómesé.»

³⁴Émakéla ne Yésus na bááyé baákónéna ábó láténa nuomó, bá ñga háma i iisí ce Kenesalel.

³⁵Baacɔ bá hóá ñe bú ményútúne Yésus; bá ña sasáka esóma a baacɔ bé iisí eécí ikime anyía ú ma fáaya. Aáná bé ñe bú wuúci hélékéníne bokónókóno bekime.

³⁶Bé ñe bú wuúci bécókolókéná anyía wá nyeanáka baacɔ eébé é bitíséke te hú hibéñú hé búáyé bolaka; aáná bekime a bá ña bó bá bébú wuúci bitíséke ña bó aájónúáká buúse bukime.

Matío 15

¹Na Bafalisiéñ ne beékúnyi bikotí e bé ñe bú húlúkúne eé Yelúsalem ña ka bó kuána Yésus. Bé ñe wuúci batá báye:

²«Anyiaté bóówo baákónéna te ña bó láténa besana bí bokoo e? Bá ña bó nyiá benyéma bé onyíá téka na ɔbésua aabá.»

³U ñe beébe békámá ɔse: «Banó'o? Anyiaté nu te ña nó láténa bikotí bé Bandómesé, no látákéna yáña bíánó besana bí bokoo e?

⁴Yááña anyía Bandómesé ɔse: “Kékéke na ɔoté na ɔonyia.” Yó túné kóna ɔse: “Bá ña nyemána bá ɔwoóno ɔɔɔ okime awó u ño lómɔ síkíne ta anyía iinyí.”

⁵Mbá banó, nu ñe nú éékúnyi baacɔ nɔse ɔɔɔ á laána síkíne ta anyía iinyí anyía: “Boko abó yáme bá wu ɔ kuɔñɔ ɔóléta ne buúbu á yáña kíléke, búáña bó Bandómesé”,

⁶u te ómɔ nyemána wu ɔ háná ɔóléta ebiényi o o yiíyi kéké. Aáná nu ñe nú cónyisi Besana bé Bandómesé a bíánó besana bí bokoo.

⁷Nua nóña tɔbémbé tífendí ! Ɖtáña ú Esayí ñaá bá o ohónyí ekúlú ayé u ñaá bá weé hémúkúnyi besana bé Bandómesé a yáánó asana, anyía Bandómesé ɔse:

⁸“Baacɔ eebe ñe bú mí nyemi hú ne nyuúté; cííbú etémá áña haaca na yañó.

⁹Nyiábó nyinyemi áña etémbí anyía bé ñe bú éékúnyi esúñe cá baacɔ háye anyía cááña cááme.”“

¹⁰E elime eécí, Yésus ñoó lónókó baacɔ beéñí, yó beébe laakena ɔse: «Áno tákéna eetú, núá lókóma bɔmbánye bɔmbánye ɔtáña ooci:

¹¹Té cáña boko abó ɔɔɔ ña nyiá bú ña cáñena úúye olíhe; eé'eé. Mbá buhúnyi a bó ñaá háma eeyé e nyuúté, bú húlúkúne e úúye ɔtémá noómi, buúbu eébú bú ña cáñena úúye olíhe.”

¹²Baákónéna ñe bú bíkósítí, mbá báye nááyá: «O ñoó menyí anyía Bafalisiéñ ña bó lókóma bɔbɔ ɔ ɔtáña awó ó móó tánjáka e?”

- 13**Mbá ɔse: «Bá káá lóba yóónókò ekime ayé ciamε Síkíne ce Ɖmuaná te ómɔ ɔwɔónɔ.
- 14**Énu beébe nyεána. Bá bóŋa bendíméndíme, bé kéndiki bendíméndíme. Ekúlú eyí ondíméndíme ñe kéndi sóókó ondíméndíme, bá ká ka bó kúákɔna a nɔɔfia beébe bekime béfendí.”
- 15**Aáná Bíel ñaá láána Yésus ɔse: «Cókóle, basó hémbúlékíne enjaba eécí.”
- 16**Mbá Yésus ɔse: «Ta banó tóna, nua núánáŋa beála e?
- 17**Énu menyí anyía bɔkɔ abó ɔɔɔ a nyíáka ño yóofine aáyá a tɔɔna; búó háma ekúlú eyí weé súéte a afaló.
- 18**Mbá ɔtáŋa ú nyuúte ú ɔɔɔ ñeé húle e úúyé ɔtémá noómi; wuúci, ú ñeé wuúci cáŋena.
- 19**Yááŋa anyía, ɔ ɔtémá ú ɔɔɔ noómi beεbé bí ibíkéti ñé húle. Bíibi bí ñeé wuúci tóma na a muónónɔ, na ɔ ɔkanda tusɔmɔ, na ɔ ɔkela besana bé enjɔkónónɔ, ne e buébi, na ɔ ɔháyéna baacɔ embasó cé befala ne e muótóno.
- 20**Áno lecá, bíibi eébi bé ñá cáŋena olíhe ú ɔɔɔ. Mbá ɔnyíá benyéma téka na ɔbésua aabá te ña cáŋena olíhe ú ɔɔɔ’o.”
- 21**E elime eécí, Yésus ña hátóna aáhá, yó súéte e ekéti yí iisí ayé báléka cí ne Tíil ne Síton ñaá bá.
- 22**Oónjú a wɔmɔté, itónyi ce Kanaán, ñaá bá weé límekine hóá; u ñaá faáyá né Yésus, yó túme o wuúci baŋena ɔse: «Otéŋí a Waáŋá, ɔónó u Táfit ! Ɖɔ me bécáma mahana. Uumi ɔónó e woónjú ñaá lókóma ɔkála buéŋí; wáŋa na aabé yí elilé.”
- 23**Mbá Yésus ñeé wuúci ɔónó indímé. Aáná bááyé baákónéna ñe bú bíkósítí nááyá, báye: «Ɖóŋókéna oónjú ooci, anyía u ñaá basó láténa ne hikókó buéŋí ɔ ɔhɔla.”
- 24**Mbá ɔse: «Ciamε Síkíne ñaá me tóma hú a asana na baacɔ bé Islayél. Bá bóŋa háye etómbá e cí ne me nyímúkúne.”
- 25**Ta híáná, oónjú oócí ñeé bíkósítí, yó túmíne Yésus enéndu, mbá ɔse: «Otéŋí a Waáŋá, cókóle, me ɔóléta.”
- 26**Yésus ñé wuúci békáma ɔse: «Bú te a bá bɔmbánye anyía bé hiíte benyéma bé ɔnyíá bé banásé, bé bíibi iínjíékíne ná tɔbóóbó.”
- 27**Oónjú ɔse: «Éε, Otéŋí a Waáŋá. Yááŋa aáná taaká, mbá ε embana ci tébíli tɔbóóbó ñaá nyíá imbuumbú acé báábó baacɔ ñe bú kúusi.”
- 28**Mbá Yésus ɔse nááyá: «Kuɔŋó, oónjú ooci, úúwu olumitinine áŋa waáŋá ɔ ɔhɔla ! Bú á békéláka háye bú ño yóo bíléníne.» Hú a yaáté ekúlú uuyé ɔónó ña yaáŋónúá.
- 29**Yésus ña hátóna aá haála eéhé, u ñá láta ce asálá ce asálá yé nuomó nó Kalilé; u ña bááta a nɔkɔndɔ ɔ ɔmuaná, u ñe limíne ɔ ɔmesé.
- 30**Aáná bitúte bé baacɔ ña fáákóna nááyá. Bí ñe hélékénéne baacɔ e bé ñe bú síndólo, ne bendíméndíme, na baacɔ bá beféké, ne múkúmúku, na bɔkɔnókónɔ bé etémbí beéŋí. Bí ñe beébe télímíkínyí eeyé eé buúse, u ñe beébe eéŋúnýísíkí.

³¹Akɔca cá baaco eécé ñé kékéke buéñí, baaco lécaka anyía múkúmúku ñaá táña, baaco bá beféké ma bó aáñónúaka, e bé ñe bú síndólo ña bó kánda bɔmbánye, bendíméndíme lécákána. Bé ñé túme owiínjie Bandómesé ci Islayél nuúmi.

³²Yésus ñóó lónókó bááyé baákónéna, mbá ɔse náábó: «Mahana ña mé kela a baaco eebe, anyía moósé á yáaña matátó amá tua sóna ɔlɔɔ ne beébe. Bá te abó bá tóna na bɔkɔ bó ɔnyíá. E te ñá mé aamba o beébe óólísiki ecaná, keyé bá bóña bá ɔkuákóna o ohónyí, téka na makénda.»

³³Baákónéna ñe bú wuúci bata báye: «Háányé tua sóna tuó bóñgóna biléti bí otúkékíne baaco eebe bekime, bó weécéke aaha a atúaló etémbí e?»

³⁴Yésus ɔse: «Biléti bínyie nua nóña ne bíibi e?» Báye: «Bítíndétú nómo; tua sóna tóna hú na tuofóófó.»

³⁵Aáná Yésus ñeé límísikínyi baaco ɔ ɔmesé.

³⁶E elime eécí, u ñé hiite ne biléti bítíndétú nómo eébi na tuofó eétú. U ñé iínjé Bandómesé biténjiti, yó bíibi bákáka. U ñé iínjékíne baákónéna; bé ñé beébe aafákéna.

³⁷Baaco eébé bekime ña nyíáka, bé ñé eécéke. Bá ña bó bándáka bikélékéti a bé ño lóbókɔ; bó nyíoyísiki tɔnjaté tútíndétú nómo hú mbiókɛ.

³⁸ɔmbana ó baaco awó ú ñaá nyíáká ñaá bá tóséna ínyise, téka ɔ ɔfana ne beénjú na banásé.

³⁹Émakéla Yésus é yóólísiki baaco bekime, u ñé oofíne ɔ ɔkɔkó noómi, u ñé súete e ekéti yí iisi yé Makatan.

Matío 16

¹Na Bafalisiéñ na Basatusiéñ ñe bú bíkósiti né Yésus o o wuúci kɔkóna. Aáná bé ñé bu wuúci batá anyía wá kela ekéki yí hibílícínyinyí e yí ño tónjinyi anyía mááyé makénda ñeé húle ná Bandómesé.

²U ñeé beébe békáma ɔse: [«Nú ñaña nuanó bá anyía: “Nanyíófó ñose eñólómuaná ña cɔba ɔ ɔhekaka, ananyía ci mo bólótókónó hú bóónj;

³ñóónɔyá ñose ñobólá ña náaka hénáno, ananyía eñólómuaná me fiitékéne hú fíí’.” Nu ñe nú ményi obísíémúnyi eñólómuaná, nu menyukune bikúlú háye béáña, mbá anyiaté aná nu ti ñé nu ményi obísíémúnyi besana a bé ña békéla ɔ moósé eeme e?]

⁴Baaco bá heeya eehi á bóña baabé, beébe bakanda tusɔmo; bá ña bó áamba ɔleca ekéki yí hibílícínyinyí, mbá Bandómesé ti kée beébe tónjinyi ekéki yí hibílícínyinyí yí etémbí, e te ñáa bá hú ayé u ñaá kelaka o olíhe ú Sónas.» Aáná u ñeé beébe béyúata aáhá, nyisúete eényí.

⁵Ekúlú ayé baákónéna ña bó láténá e eyinyié asálá yé nuɔmó, bá ña bó léca anyía bá ña bó béhóya ohiite biléti.

⁶Yésus ñeé beébe laana ɔse: «Énu bikékényiki bɔmbánye ne enutisi oñuñe yé na Bafalisiéñ na Basatusiéñ.»

⁷Baákónéna ñe bú túme obílúmínyi e cííbú etémá noómi báye: «Yáakelá u ñaá táña aáná anyía tu ti ómo sú híite biléti.»

⁸Mbá Yésus ñee ményi aaté bé ñe bú bílúmínyi, mbá ɔse náábó: «Banó baaco bé olumitinine ɔ wóccóccó, anyiaté nu ñe nú bílúmínyi anyía “Yáakelá u ña táña aáná anyía tu ti ómo sú híite biléti” e?”

⁹Éce anyía nu te ñá nó lókóma bɔmbánye e? Nú ma nó béhóya asana yí ne biléti bétááno abé baaco tóséna étááno ña bó nyiáká na tɔñjaté túnyie ató nu ña nó bándáká tunyíoyókónú ne bikélékéti a bé ño lóbóko e?

¹⁰Nú ma nó béhóya tóna asana yí biléti bítíndétú nómo abé baaco tóséna ínyise ña bó nyiáká na tɔñjaté túnyie ató nó ña nó bándáká tunyíoyókónú ne bikélékéti a bé ño lóbóko e?

¹¹Mbá anyiaté nú te ómo nó lókóma anyía té cáña asana yí biléti yáme bá yáme táñáka, ekúlú ayé yáme banó láakena anyía énu bikékényiki bɔmbánye ne enutisi oñuñe yé na Bafalisiéñ na Basatusiéñ e?”

¹²Aáná baákónéna ña bó lókómá bɔmbánye anyía u ti ómo beébe laana anyía bé bikékényiki ne enutisi oñuñe ayé bá ña békéléna ɔ onámba biléti, mbá bé bikékényiki ne nyiékúnyi nyé na Bafalisiéñ na Basatusiéñ.

¹³Émakéla Yésus á kaáhámá i iisi a céaña hoóhi na Sesalée ci Fílib, yó batá bááyé baákónéna ɔse: «Baaco ñe bú bikéti báye yanó, ɔónó u ɔcco, ya méña aányé e?”

¹⁴Báye nááyá: «Baaco a bómoté ña bó kɔona anyía ɔ óña Sáañ Batis; bómoté báye ɔ óña Éli; bómoté tóna báye ɔ óña Sélémi ta anyía muhémúnyi besana mo Bandómesé mu etémbí.»

¹⁵Mbá ɔse: «Mbá banó’o, nɔse ya méña aányé e?”

¹⁶Mbá Símon Bíel ɔse: «O óña Mesii, ɔónó u Bandómesé a wáña wóccó.»

¹⁷Aáná Yésus ñeé wuúci laána ɔse: «Símon, ɔónó u Sónas, ɔ óña ɔmbánye; té cáña ɔcco ú mo yóo nambɔnena asana eéyé, mbá ciame Síkíne ce ɔmuaná.

¹⁸Ée, e ña mé ɔ laana isí’o: O óña nyendányé. A nyendányé eényí ɔ ɔmuaná i ké mi túméke híimi híóbɔ hí belumitinine. Aáná ta makénda me owé ti kée híihi yáka buúse bukime.

¹⁹I ké mi o wiíñjie tulibe tú Butéñi bó ɔmuaná. Bɔko ebú o kóo koti aaha ɔ ɔmesé, búá yáa báka bukotínyí ɔ ɔmuaná; bɔko ebú o kóo lumitine ɔbékéla aaha ɔ ɔmesé, búá yáa báka bulumítínénú ɔbékéla ɔ ɔmuaná.»

²⁰Aáná u ñe beébe béóókkénéna ɔse bé ti bikétínyi ɔcco anyía wáña Mesii.

²¹O otúme ekúlú eéyé, Yésus ñeé túme oweékúnyi bááyé baákónéna a miányé ɔse: «É ña mé nyemána ɔcɔba eé Yelúsalem, yá kaá me lókómáka ɔkála weéñi awó na baáñá bé

Besuif, ne betéńinyi beluli nyińjje, ne beékúnyi bikotí ké bú mi kélíki, bó me óńo mbá a matátó mío haanyua o owé.”

²²Biel ńé wuúci súéténe a maabána, u ńé wuúci kákálákéna, ɔse: «Bandómesé óo tétényiki; ta bokɔ a bómoté te á bá bú ɔ kuńó háména aána.”

²³Mbá Yésus ńaá békóńna né Biel, yó wuúci laana ɔse: «Hatóna eémi eé buúse, Sátan ! ɔ ńa wu o mi kúfítinyi; cíwu ibíkėti te a bá cé Bandómesé, mbá cé baaco.”

²⁴Aána u ńaá laána bááyé baákónéna ɔse: «Mbókɔ ɔɔɔ ńa yáamba ɔ me látaka, wé bíkíne wuúci bémuátá, wá háya owé a ambalá, mbá u me látaka.

²⁵Yáána anyía, mbókɔ ɔɔɔ ńeé léne otétényi úúyé olíhe, u kée wuúci nyímísi; mbá ɔɔɔ ewú u kée nyímísi uúye olíhe aáme a asana kée líhéke taaká ci olíhe.

²⁶Bombánye bó yaáté ɔɔɔ ńa léca ekúlú ayé wá yáambaka yó bóńo buńańa bó ɔmesé bukime, mbókɔ u ńeé nyímísi úúyé olíhe e? Na aáté aná wáńa wu ɔhánónaka úúyé olíhe e?

²⁷Yáána anyía ɔńó u ɔɔɔ káá fáaya e nuúmi nú ciayé Síkíne noómi ɔńo na bíáyé bililé bé masóma; aána u káá námaka ɔɔɔ okime a nyenamá anyé ɔɔɔ oócí ńaá békélákéna.

²⁸E ńa mé banó láana aá taaká anyía a baaco a bá bóńa aaha, bómoté ti ké bú wéékúne beébe téka ɔ ɔleca anyána ɔńó u ɔɔɔ ńaá fáaya eéyé e Butéńi.»

Matío 17

¹E elime ce mósé metíndétú, Yésus ńa cóbána ne Biel, na Sáak, na Sáan onyíinyí u Sáak a yaandándá yé nokɔndo ɔ ɔmuaná haaca na baaco.

²U ńa heńéna nyelɛcana eébú eé buúse. Aána búáyé buúse ńeé túme ɔńoma háye ɔɔɔ, bíáyé belanńa muanyemuanye háye eese.

³Hí e ekúlú eéyé, baákónéna bátátó eébé ńa bó léca ne Moyís ne Éli ábó aasánaka ne wuúci.

⁴Mbá Biel ɔse né Yésus: «Otéńi a Waána, yáána ambánye yé asana anyía túésú límíne aaha. Mbókɔ o ńoó léne, mío ɔba ɔ ɔfalɛfaka bikule bé bolaka bétátó: Yóówo ómoté, yí Moyís ómoté, yí Éli ómoté.”

⁵U ńaá bá wa yánána ɔ ɔńa aána, bé ńe síke ebú bítéme amuananyemuanye yé ɔlondó meé beébe bíhuéne; okelú ńa lókómána ɔ ɔlondó noómi, ú kóńaka ɔse: «Ooci áńa uumi ɔńó u ɔtémá, é maá me háya úúmi obíléne okime nááyá. Énu wuúci lókómákéna.”

⁶Émakéla baákónéna ábó lókómá okelú oócí, bulíkíliki ńe beébe timbie buéńi, bá ńa kuakónaka, túábó ɔbɔlɔ bítíséke ɔmesé.

⁷Yésus ńe bíkósíti náábó, u ńe beébe bítíséke, mbá ɔse: «Áno hatókóna endánaka, nuti líkíméke.”

⁸Bé ńe bú hétúkúnyi meése, nyíábó nyelɛca eényí hú Yésus bímuócí.

⁹Ekúlú ayé bá ña bó bá bábó lóoko ñokondo, Yésus ñé beébe béósókénéna òse: «Nòte békáná obikétínyi òòò asana eeye ayé nó ma nó lécaka ò òkoóháma ekúlú ayé Òónó u òòò káá háányua e biwéewé.»

¹⁰Baákónéna ñe bú wuúci bata báye: «Mbá anyiaté beékúnyi bikotí ñaṅa bábó kóónaka anyía Éli káá cáṅa òfaaya ne Mesii e?»

¹¹Mbá òse: «Yááṅa taaká anyía Éli wá nyemána wu ò cáṅa faaya o okocíkiliékene besana bikime.

¹²Mbá yaṅó, ε ña mé banó láana anyía’o: Éli na maa fáaya; baaco te o wuúci menyutune, mbá bé ñe bú wuúci békélákéna háye bé ñe bú lénéké. Híáná tóna bé ké bú kélíki Òónó u òòò.»

¹³Aáná baákónéna ña bó lókóma bómánye anyía u ṅaá bá waá táṅáka asana yé Sáaṅ Batis.

¹⁴Ahá bá ṅa bó háamá hoóhi na nyekòca nyé baaco, òòò a wòmòté ṅá ka kúákónákéna Yésus eé buúse, u ñé wuúci túmíne eṅendu ò òmesé,

¹⁵mbá òse: «Otéṅí a Waáṅá, cókóle, óò bécáma uumi óónó mahana. Wáṅa ne yiíliili. Yé ñaṅa yé wuúci haténa; u kuakona te o oocó noómi, te e menyifé noómi.

¹⁶I ñe mí wuúci cóbána ná bóòwo baákónéna, ú ñé beébe yáka o oweéṅúnyisi.»

¹⁷Mbá Yésus òse: «Éé’, banó bæebé bé baaco eebe, nu te ṅá nó háya mṅòlé ná Bandómesé ! Ò òkoóháma nyíényí ε ká mé bá òṅṅo na banó e? Ò òkoóháma nyíényí ε ká mé banó ééhíkínyínyi e? Énu mi héléníne óónombó oócí aaha.»

¹⁸Aáná u ṅaá sásétena yiíliili; yé ṅá háma aá ceétò ce óónombó. Hú á yaáté ekúlú, nyeaṅónua eényí.

¹⁹Baákónéna ñe bú bíkósítí né Yésus, beébe hú wáábó, bé ñé wuúci batá báye: «Anyiaté yiíliili eéyé á basó yáka ohémúnyi e?»

²⁰Mbá òse: «Nu ti ómo nú yiíyi hémúnyi anyía úúnú olumitinine áṅa òcòcò buéṅí. ε ña mé banó láana aá taaká isí’o: Mbókò úúnú olumitinine á bá otíkítíki ta háye osámá ú heelo, nua nóṅa nu òlaana ñokondo eenu anyía nó á hatóna aaha, núá cobá ehenyíé, búó békéláka híáná; ta bókò te banó yáka okela.

²¹Asana ómòté áṅa anyía bé ñe hémúnyi nyenamá nyé aabé yí elilé eényí hú na òbécókóléna ne obíkíilie onyía.»

²²Ekúlú ayé bá ña bó bá bábó hálómókóna i iisí ce Kalilé, Yésus ṅá laana bááyé baákónéna òse: «Bá ṅá nyemána bé ofiimbie Òónó u òòò a baaco;

²³baaco eébé ké bú wuúci óónò, mbá a matátó yó háányua o owé.» Asana eéyé ñe yiínjie baákónéna otémá onua buéṅí.

²⁴Ne Yésus na bááyé baákónéna ṅa ka bó háamá a Kabelnawum. Betúé etéési bé Ciíbe ce Bandómesé ñe bú bíkósítí né Bíel, bó wuúci batá báye: «Ókò, muanó muékúnyi ñaṅa u te ò yóóndó etéési yí Ciíbe ce Bandómesé e?»

²⁵Biel ñaá békáma ðse: «Eé'eé, u ñaṅa wə yóndóko.» Ekúlú ayé u ñgá háma o ooki, Yésus ña cáṅa táṅéta ðse: «Símon, anyána ɔ ṅó leca e? Báányé bábó nyemána bá ɔwóndóko etéési né betéñí bá ɔmesé e? Bonye otéñí ayé' baaco bé etémbí e?»

²⁶Biel ðse: «Baaco bé etémbí bá ñaṅa bábó óndóko etéési.» Mbá Yésus ðse: «Éce anyía bonye otéñí te ṅó yóndó etéési e?»

²⁷Ta híáná, anyía tu ti nuési baaco eébé etémá, ɔbá o olumbe aá nuomó, aahéna munóbó e menyífé; hiofó hí buúse ahé ɔ ṅó sómo, hiíhi aálóna nyuúte, ɔ kó kuana eléñú yé moonyé noómi; yiíyi hiíte kə kə óndó etéési ná baaco eébé, na yówo na yáame.»

Matío 18

¹E ekúlú eéyé, baákónéna ñe bú bíkósítí né Yésus, bé ñe wuúci batá báye: «Aányé wáṅa waáñá ɔ ɔhola baaco bekime e Butéñí bó Omuaná e?»

²Yésus ṅó lóṅéta ɔnombó, yó wuúci télímínyi aabó e ekatékate, mbá ðse:

³«E ñaá me banó láana aá taaká taaká isí'o: Mbóko nu te ṅá nó békóṅónákéna etémá, núo bámókóna na etémá cé banásé, nu ti ké nú oofókíne e Butéñí bó Omuaná.

⁴Yaáté asana, ɔɔɔ okime ewú u ké bílóosi ɔ ɔmesé, yó bámókónéna na ɔtémá ú ɔnombó, wuúci wáṅa waáñá ɔ ɔhola baaco bekime e Butéñí bó Omuaná.

⁵Híáná ɔɔɔ okime awó á káha bómánye ɔnombó háye ooci eémi e nyiínyi, éce ú maá me káha tóna bómánye.

⁶Asana ómoté, ɔɔɔ é kúfítínyi ɔnombó ɔmoté a banásé eebe a bá ña bó háya moṅolé nááme, yááṅa ambánye nááyá anyía bé wuúci ɔtókókéna nosóló a amena, bé wuúci nyie i injibí ce nuomó noómi.

⁷Mahana ná baaco bá ɔmesé a besana e bí ñe kúfítínyi bósóókó ɔ ɔkela bəbé. Ohónyí wú ofécáka besana eébi te a bá; mbá mahana ná ɔɔɔ ewú u ñe kílisi baaco besana eébi.

⁸Mbóko a asana ne úúwu ɔbó ta anyía úúwu ɔkoló ɔ ñaṅa oó kúfétékéne o olumitinine, biíbi sómbáka é biíbi oombókóko haaca na kuṅó. Yááṅa ambánye yé asana nóowo anyía oo woofíne a taaká ci olíhe ɔbó ɔmoté, ta anyía ɔkoló ɔmoté, ɔ ɔhola anyía óo bá na cóowo aabá ekime, ta anyía cóowo akoló ekime, kuṅó ɔwaahénánó a noofia nú oocó noómi ewú ú ti ṅé nyíme ta buósé.

⁹Híáná tóna, mbóko a asana na nyiówə nyiíse ɔ ñaṅa oó kúfétékéne o olumitinine, nyiínyi tasá, é nyiínyi oombóko haaca na kuṅó. Yááṅa ambánye yé asana nóowo anyía oo woofíne a taaká ci olíhe nyiíse nyémoté ɔ ɔhola anyía óo bá na cóowo eése ekime, mbá bá ɔ waahéna a noofia nú oocó noómi ewú ú ti ṅé nyíme ta buósé.

¹⁰Énu bíkékényiki oféníne ta ɔnombó ɔmoté a banásé eebe. E ña mé banó láana anyía ɔ Omuaná bililé bé masóma abé ciame Síkíne ce Omuaná ñaá táfáka o o beébe ɔlókó á bóña ekúlú ekime eeyé eé buúse.

[¹¹Yááṅa anyía Ɔónó u ɔɔɔ ñaá fááyá ɔ ɔmesé ooci o okonóhi baaco a bá ña bó bá éce bé me bú nyímúkúne.]

- 12 Aáté nu ña nó bétáá e? Túá kɔɔna anyía ɔɔɔ a wɔmɔté áña na etómbá etíne atááno. Émɔté é nyime, ókɔ, téka ɔɔɔ oócí káá nyéana etíne ényíse ne imbuke buunyi ne ínyíse bímuócí a ñokɔndo ɔ ɔmuaná anyía wá cañá ka yáambaka e cinyíménú e?
- 13 Mbókɔ u ñgeé ciíci bóño, ε ña mé banó láana aá taaká isí'ɔ: U kée bílénéke buéñí a asana eéyé ɔ ɔhɔla asana yé etómbá etíne ényíse ne imbuke buunyi ne ínyíse e cí ti ómo nyíme.
- 14 Híáná tóna, cianó Síkíne ce ɔmuaná te ñá yáamba anyía ta ɔónombó ɔmɔté a banásé eebe é nyímé.”
- 15 «Mbókɔ ɔnóɔnyia a wɔmɔté u olumitinine ñá kela bokɔ a bɔɔbé a bómɔté, ɔɔba ké ké wuúci kákálákéna hú banó bэфendí. Mbókɔ u ña lókóma aáná, ó moó wuúci bísuétíne.
- 16 Mbá, mbókɔ u te ñáá lókóma aáná, ké ké wuúci laána eé buúse bó ɔɔɔ u etémbí ta anyía eé buúse bó baaco bэфendí. Yááña anyía Cioóñé ña kɔɔna anyía asana ekime ña nyemána yé obícikílíékéne eé buúse bó bambasómbásɔ bэфendí ta anyía bátátó.
- 17 Mbá wée kíne tóna ɔlókóma ilébé ce baaco eébé, ɔɔbána asana eéyé eé buúse bó hióbo hí belumitinine. Weé kíne tóna ɔlókóména hióbo hí belumitinine, wuúci hiíte háye mu-ti-menyí Bandómesé ta anyía háye mutúé etéési.
- 18 Aá taaká ε ña mé banó laana anyía bokɔ bukime ebú nu ké nú koti aaha ɔ ɔmesé, á yáa báka bukotínyí ɔ ɔmuaná; bokɔ bukime ebú nu ké nú lumitine anyía búá békéláka aaha ɔ ɔmesé, á yáa báka bulumítínénú ɔbékéla ɔ ɔmuaná.
- 19 Aá taaká ε ña háná ámé banó laána anyía mbókɔ baaco bэфendí aá banó aaha ɔ ɔmesé ña bó lókómána bó báta Bandómesé ɔ ɔbécókóléna noómi asana a yémɔté, ciamé Síkíne ce ɔmuaná káá kelaka asana eéyé.
- 20 Yááña anyía haála hekime ahá baaco bэфendí ta anyía bátátó abó bébándána eémi e nyíinyi, ya méña aabó ε ekatékaté.”
- 21 Bíel ñeé bíkósítí né Yésus, mbá ɔse: «Taatá, bikúlú bínyie yáme nyemána wu ɔnyeanakena uumi onyíinyi awó u ña me kela besana a beebé e? Ókɔ, téka ɔ ɔkɔóháma bikúlú bítíndétú nómo e?”
- 22 Mbá ɔse: «E te ña me kɔɔna anyía ɔ ɔkɔóháma bikúlú bítíndétú nómo, mbá ε ña mé ɔ laana anyía bikúlú etíne átátó ne imbuke cíhátá ɔ ɔkɔóháma aáná bikúlú bítíndétú nómo.
- 23 E ña mé banó láana aáná anyía Butéñí bó ɔmuaná ñaá hóá otéñí a wɔmɔté awó u ñaá bá weé lénéke ɔtákéna mehíne mekime amá u ñaá bá waá bátaka bááyé bɔnyionɔ a baáñá.
- 24 Aáná u ñeé túme ɔfana ɔ ɔfana mehíne eémé. Bé ñe wuúci héléníne munyionɔ a mɔmɔté amó u ñaá bá waá bátaka yaandándá yí buhíne bú mɔɔnyé buáñá ɔ ɔhɔla.
- 25 Munyionɔ eémú te ɔmɔó bá ne ohónyí wú o wuúci tuana buhíne eébú. Uuyé waáñá u buólí ñá sómbótóna anyía bé túéke na ɔɔɔ oócí, ne oónyí, na baáná, na bokɔ bukime abó u ñaá bá ne buúbu a asana ne buhíne eébú.

²⁶Aáná munyionɔ eémú ñáá béáhénéna uuyé waáñá u buólí a akóló, mbá ɔse: “Cókóle, Taatá, cáña o mi eéhínyinyi, ε ká mé ɔ tuana buówo buhíne bukime.”

²⁷Waáñá u buólí ñe wuúci bécáma mahana, ñi wuúci nyeanénéna eényí buhíne eébu bukime, u ñe wuúci nyéana anyía wé súete.

²⁸Enakelá munyionɔ eémú áá háma o ooki ú waáñá u buólí, bá ñá ɔndémánána na ciayé sóókó ci buólí; u ñáá bá waá bátaka ciayé sóókó eéci hú hihínéhíne hé mɔonyé. U ñeé wuúci méóména ɔ oméóména, u ñeé wuúci háya hetáá o okelú, mbá ɔse: “Me túana búame buhíne bukime.”

²⁹Aáná ciayé sóókó ñeé wuúci béáhénéna a akóló, u wuúci bécókólókéna ɔse: “Cókóle, cáña o mi eéhínyinyi, ε ká mé ɔ tuana buówo buhíne bukime.”

³⁰Mbá munyionɔ ñe kine ɔlókóma nyekɔona nyé ciayé sóókó ɔ ɔkɔsháma eyí u ñeé wuúci háya eé ciibe ce ecaná anyía wá cáña mana ɔtua búáyé buhíne.

³¹Émakéla bɔsóókó bɔnyionɔ ábó lécáká aáná, cíibu etémá ñe beébe nuáka buéñí; bá ñgá láákéna úubú waáñá u buólí besana bikime a bé ña békéláka.

³²Aáná waáñá u buólí ñó lóhókó munyionɔ eémú, mbá ɔse: “Huúú’ ! Kuɔñó, munyionɔ eemu ase ó bébéké. Ya méña ɔ kuɔñó nyeanénánó buówo buhíne bukime, ekúlú ayé ɔ ñó me bécókólókéna anyía yóme ɔ nyeanénéna.

³³Kuɔñó tóna, ɔ te ómó bá wu ɔbécáma ciówo sóókó mahana háye ε ña mé ɔ bécáma e?
“

³⁴Hilóbi ñeé wuúci timbie, u ñá kela anyía bicénji á haténa munyionɔ eémú, bé wuúci háya eé ciibe ce ecaná, wa lókómáka indekese, mbá u cáña mana ɔtua búáyé buhíne.

³⁵Éhé ε ña mé banó laána anyía ciame Síkíne ce Omuaná káá banó kelaka bɔkɔ búmóte, mbókɔ ɔɔɔ okime áá banó te ñáa nyéanenena na ɔtémá okime uuyé onyíinyi.»

Matío 19

¹Émakéla Yésus áá máná oweékúnyi baaco aáná, u ñá hatóna a Kalilé, u ñeé súete i iisi cí Yuté e ecinyié caányé ci nuúci nú Sulutéñ.

²Beandándá bí bitúte bé baaco ñeé wuúci látákéna, yó bíibi ééñúnyísiki hóá.

³Aáná Bafalisiéñ ñe bú bíkósíti nááyá o o wuúci kɔkóna, báye: «Ókɔ, bikotí bé bunɔñɔ ñe yíinjie ɔnóme makénda me okine oónyí ta a hesanasáná hé buála e?”

⁴Mbá ɔse: «Banó ta ɔfana Cioñé cé Bandómesé e? Yááña yóñókónó hóá anyía, e nyitúme Muketi benyéma bikime ñe kítiki na ɔnómɔcɔ ne oónjú;

⁵yó kóna ɔse: “Yaáté asana ɔnómɔcɔ káá hátóna a maabána me ne iinyí ne síkíne, yó kɔ látana ne oónyí. Bífendí eébi bés kɔ bámókóna ɔɔɔ ɔmóte.”

⁶Aáná bá te abó bá tóna baaco bífendí, mbá bá bóáña hú ɔɔɔ ɔmóte. Éhé ɔɔɔ te ómó nyemána aná wu oweélúnyi nyetónó nyé baaco abá Bandómesé á láta.”

- ⁷Bafalisién ηά háná bata báye: «Anyíaté aná Moyís ηe yíinjie onóme makénda me owiinjie nufule nó owaálóna nyetónó né oónyí anyía wé wuúci kine e?»
- ⁸Mbá ose náábó: «Έε, Moyís ηαά banó íinjíé makénda me okineke báánó beényí aáná a asana na bíánó benatákánó bé etémá; bú té ómóó bá aáná buáyá e nyitúme.
- ⁹Έehé ε ηa mé banó láana isí’o: Onóme okime ewú é kíné oónyí, mbá u báténa oónjú u etémbí, ε te ηáa bá hú anyía oónyí u buúse áηa okandákánó hesomó, ooco oócí ma kándaka hesomó.”
- ¹⁰Aáná Baákónéna ηe bú wuúci láana báye: «Mbóko aáná búáηa ná onómocó a asana na obáténa oónjú, búáηa bombánye anyía wó lóbo elemba.”
- ¹¹Mbá ose náábó: «Té cáηa baaco bekime bá bóηa na makénda me olumitine nyiékúnyi eényí, ε te ηáa bá hú baaco abá Bandómesé ηe yíinjíékíne makénda me olumitine aáná.
- ¹²Yááηa anyía banómocó a bómoté á bóηa enjele o otúme a nyíábó nyibíbíéne; a bómoté, bosóókó baaco bé ηée beébe ceηísíki beekí. A bómoté tóna ηa bó bécáηáka enjele a asana ne Butéηí bó Omuaná. Ooco a wáηa wu olumitine asana eéyé ηá nyemána wu olumitine.”
- ¹³Baaco ηa bó cóbákána banásé né Yésus anyía wé beébe táláka aabá, mbá u beébe bécóκόλόkénéna Bandómesé. Ta híáná, baákónéna ηa bó kákálákéna baaco eébé okela aáná.
- ¹⁴Mbá Yésus ose: «Nuti beébe lekéke. Άno nyeanáka banásé á faakóna nááme, anyía Bandómesé ηe ténjinyi baaco a bá bóηa a ciabó ihúényínyí.”
- ¹⁵Έmakéla wa táláka banásé aabá, u ηά hátóna aáhá, u ηé súete.
- ¹⁶Ooco a womoté ηeé bikósíti né Yésus, yó wuúci bata ose: «Muékúnyi, aáté a yambánye yáme nyemána wu okelaka anyía yáme bóηo yósoósoo yí olihe yí ekúlú ekime e?»
- ¹⁷Yésus ηe wuúci békáma ose: «Anyíaté o ηo me bata asana a yambánye yé okelaka e? Ambánye yé ooco áηa hú omoté. Mbóko o ηoó waamba obóηo olihe, látákéna bikotí.”
- ¹⁸Ooco oócí ose: «Bikotí bé háányé e?» Yésus ose: «Ate óóno ooco; ate kandáka tusomó; eti éébe; ate sómbéna ooco asana;
- ¹⁹kékéke na ooté na oonyia; lénéke sóókó háye o ηoó léne ciowó ceéto ce bémuátá.”
- ²⁰Mbá onóκό yé ooco yése né Yésus: «Ya méηa olátákénánó bikotí eébí bikime; aáté yí etémbí yé ηαά me béámbéna okela e?»
- ²¹Mbá ose ná ooco: «Mbóko o ηoó waamba obáména taaká ce ambánye yé ooco o ohola, cobá ké ke túéke buówo bonóme bukime, mbá aafakena mōonyé ná basókásóka; aáná o kóó bá na bonóme a Bunōηo bó Omuaná. Mbá á faaya, e búle me láténa.”
- ²²Mbá, émakéla onóκό yé ooco eéyé á lókómáká aáná, u ηá holá ne meliηé o otémá hú mbióke, anyía u ηαά bá na bonóme buéηí.

²³Mbá Yésus ɔse ná bááyé baákónéna: «Hmm ! E ɛ na mé banó láana aá taaká, isí'ò: Yáána anatakánó yé asana anyía enóme ce ɔɔɔ o yóofine e Butéjǐ bó Ɖmuaná.

²⁴I ɛe túné áme banó láana, isí'ò: Yáána fianɔ anyía samó á holéna o onue ú endondoko na anyía enóme ce ɔɔɔ ó yóofine e Bandómesé.”

²⁵Émakéla baákónéna ábó lókómáká aaná, bé ɛe kéké buéjǐ, mbá báye: «Mbá aáhá'ò, aányé wáɛa wu ɔɔɔɔ aná e?”

²⁶U ɛe beébe bisíémúkúnyí, mbá ɔse náábó: «A aháná na baaco, bú te á bá bú ɔbékélaka buúse bukime, mbá Bandómesé áɛa wu ɔkela boko bukime.”

²⁷Aaná Bíel ɛa bátá Yésus ɔse: «Éná'ò, basó abá tu ɛa só béyuátaka bíásó benyéma bikime, túó kuɔɔ látáka'oo; aáté tu ká só bóɛgóna e?”

²⁸Mbá ɔse: «E ɛ na mé banó láana aá taaká, isí'ò: Ekúlú ayé Ɖónó u ɔɔɔ káá bá oliménénú aáyá a ɔkóná nú nuúmi e nyikumbutune nyé benyéma bikime, banó eebe abá nú ɛa nó me látákéna, nɔ ká nó bá tóna limekine a ɔkóná túóhátá ne túfendí o okélisi baaco bá tonyénó túóhátá ne túfendí tú Islayél.

²⁹Aaná ɔɔɔ okime awó u ká béyúáta boko a bómoté aáme a asana, te ciyí iiki, te benyiinyí a banómɔcó, te e beénjú, te iinyí te síkine, ta baána mbá ta ciayé iisi, é menyí anyía u kóó bóɛɔ ne etíne atááno cá boko bukime ebú u ɛe síké na yóóɔóó yí olíhe yí ekúlú ekime.

³⁰Éhe yáána anyía baaco beéjǐ a bá bóɛa aámbáya eé buúse ká bó hálómókóna e elime; beéjǐ a bá bóɛa e elime ká bó hólaka eé buúse.»

Matío 20

¹«Butéjǐ bó Ɖmuaná ɛaá hóá muútí esiéné a wɔmɔté awó u ɛaá hámá tútútú ɔónɔyá a cémoté o ɔkɔwáamba baaco bá ɔkɔnyíoko a yááyé esiéné.

²Ayé u ɛe beébe bóɛó, bá ɛa lókómákána anyía u káá námaka hú náányé benamá a bé bá náɛa bá námaka munyionɔ buólí mukime a buósé bukimekime. E elime eécí, u ɛe beébe tómókóna o ɔkɔnyio eeyé e esiéné.

³Aaná, i injéjǐ enámanyé nómɔ, ɔɔɔ oócí ɛa háná cɔbá o ɔkɔwáamba bɔnyionɔ bé etémbí; yó leca baaco a bómoté talémákéna a kebale, bá te kela ta boko.

⁴Mbá ɔse náábó: “Áno cɔba banó tóna o ɔkɔnyio eémí e esiéné, e ká mé banó námaka háye yé ɛaá béámba.”

⁵Bá ɛa bó cɔba o ɔkɔnyio e esiéné. Muútí esiéné eémú ɛa háná cɔba o ɔkɔwáamba bɔnyionɔ ne e túefi, ne i injéjǐ étátó; u ɛe cíkílikéne ne beébe háye na bɔsókó a bómoté.

⁶E elime, hoóhi ne injéjǐ étááno ce nanyiófó, u ɛa háná cɔba o ɔkɔwáamba bɔnyionɔ bé etémbí; yó leca baaco a bómoté tóna talémákéna a kebale. U ɛe beébe bata ɔse: “Anyiaté nú ɛe nú húlisi buósé bukimekime talémákéna aáhá, nu te nyio buólí e? “

⁷Mbá báye nááyá: “Yááŋa anyía ta ɔɔɔ te ómó basó híite e buólí.” Mbá ɔse náábó: “Banó tóna, áno kɔ nyíókɔ eémí e esiéné.”

⁸Nanyiófó, muútí esiéné ñá laana múáyé mutákéna bonóme ɔse: “Lónókɔ bonyionɔ bekime, beébe namáka hú náányé benamá bé buósé bú buólí. Túmíne ɔnama bɔsókó e bébú bíndísínyi okutimine buólí, mbá e bíndísínyi ɔnama bɔsókó a bábó cáŋa okutimine.”

⁹Aáná bonyionɔ e bé ñge bú síé i injéñí étááno ce nanyiófó ña bó faáya; bó námaka hú náányé benamá a bá ñaŋa bá námaka munyionɔ a buósé bú buólí bukimekime.

¹⁰Émakéla bonyionɔ e bé ñe bú síé nɔónɔyá a ká bó hámá o ohiite bíábó benamá, bé kétéki báye bíábó benamá ña ɔɔba ɔ ɔhola bé bɔsókó; mbá bé ñe beébe iinjíékíne hú náányé benamá a bá ñaŋa bá námaka buólí bó buósé bukimekime.

¹¹Émakéla bébú híitéke benamá, bé ñe túme obícúculíne muútí esiéné,

¹²báye: “Bonyionɔ bé elime eebe ña bó nyíókɔ hú onjéñí ómóte, ó móó beébe namaka bɔkɔ búmóte na basó ebé tú me sú eéhínyínyi na ɔtɔmbo na ɔɔcɔ ú buósé bukimekime.”

¹³Aáná ɔɔɔ oócí ña békáma ɔɔɔ ɔmóte a baaco eébé ɔse: “Aláame, e te ómó kuɔŋó kélena aabé yé ɔtémá a yémóte. Yaŋó ese tua sóna balókómákánánó na kuɔŋó anyía e ña mé ɔ namaka benamá bé buósé bú buólí bukimekime e?”

¹⁴Híite aná bíówɔ benamá, a hatóna eémí e buúse. Yaŋó yémi lénéke ɔnama munyionɔ e mú e bíndísínyi osié bɔkɔ búmóte háye kuɔŋó.

¹⁵Yááŋa anyía e te áme bá wu ɔbékélákéna búáme bonóme háye bú ñeé mi bíléníne, ta anyía ɔ ñó lókóma bɔɔbé na yááme ambánye yé ɔtémá e? “

¹⁶Éehé yááŋa anyía baaco bé elime ká bó bámókóna baaco bé buúse; bé buúse bó hálómókóna baaco bé elime.”

¹⁷Ekúlú eyí Yésus ñaá bá waá báátáka eé Yelúsalem, u ñeé bísúétíne bááyé baákónéna bóhátá ne befendí a mafákáléana, bábó kandaka o ohónyí, mbá ɔse náábó:

¹⁸«Éná’o, aambáya basó eebe tua sáŋa ɔ ɔbáata eé Yelúsalem; hóá bé kée mí fiimbie né ne betéñínyi beluli nyíinjie ne beékúnyi bikotí, yaŋó Ɔónó u ɔɔɔ. Bá ká bó sómbótóna anyía bá me óónó.

¹⁹Bó mi fiimbie né be-ti-menyí Bandómesé; baaco eébé ká bó me ɔómbónáka, bó mi súbéke ne mesue, bó me aátákéna ɔ ɔmbásá. Mbá a matátó, mío haanyua o owé.”

²⁰Aáná oónyí u Sebeté ñeé bíkósítí né Yésus ɔlɔŋɔ na bááyé baáná; u ñeé túmíne Yésus eñédu o o wuúci bata bɔkɔ.

²¹Yésus ñeé wuúci batá ɔse: «Aáté ɔ ñó waamba e?» Mbá oónjú ɔse: «Me bétánéna anyía bááme baáná befendí eebe ké ké bú límine ɔówɔ a maabána; ooci e nyilimíné a aháŋá yí uúwu ɔɔbó ú manóme, ooci a wɔmóte e nyilimíné a aháŋá yí uúwu ɔɔbó ú meényi ekúlú ayé ɔ kóó bá o otéñínyi baaco.”

22Mbá Yésus ɔse náábó: «Nu ti ɛ́ nù menyí asana ayé nu ɛ́ nò me bata. Mbá nua nóɛa nu ɔ́nómátána ɔ́múána nyenamá nyí hindenɛ́ hí indekese ahé mío ɔ́ba ɔ́ ɔ́múána e?» Mbá báye: «Ée, tua sóɛa tu ɔ́nómátána !»

23Mbá Yésus ɔse: «Oo, yáaɛa taaká anyía nu ká nò nómátána ɔ́múána nyiáme nyenamá nyí indekese anyé mío ɔ́ba ɔ́ ɔ́múána, mbá a asana yí owiinjíékíne baaco eliminé aáme a maabána a aháɛa yé ɔ́bó ú manóme ta anyía a aháɛa yé ɔ́bó ú meényi, té cáɛa yaɛɔ́ i ɛ́ mi iínjíene. Mbá ciamé Síkíne bímuóci u ɛ́ ɛ́ce ɛ́ce iínjie á baaco ebé u ɛ́ ɛ́ce tábónákéna.»

24Ahá ɔ́sókó baákónéna bóhátá ɛ́a bó lókóma asana yí bífendí eébi, bé ɛ́ beébe lókóména ɔ́bó.

25Aáná Yésus ɛ́ beébe bándá bekime, mbá ɔse náábó: «Nu ɛ́ nù menyí banó bémuátá anyía betéɛ́nyi baaco, be-ti-menyí Bandómesé, ɛ́ bú kéndi ɔ́sókó ne mutibíliéne mukime, ta baáɛa ɛ́ bú tékese baaco o otóɛ́nyi anyía bé ɛ́a tɛ́ɛ́nyi.

26Mbá náánó, bú te ɛ́a nyemana bú ɔ́ba aáná: Ɔ́ɔ́ okime náánó awó u ɛ́a yáamba ɔ́báména waáɛa ɛ́a nyemána ɔ́bécáɛa munyionɔ́ mɔ́ ɔ́sókó bekime.

27Híáná tóna, ɔ́ɔ́ okime náánó awó u ɛ́a yáamba ɔ́báména mutáléména eé buúse ɛ́a nyemána ɔ́bécáɛa yáánó yóólé.

28Yáaɛa anyía'ó, yaɛɔ́ bémuátá ooci, Ɔ́ónó u ɔ́ɔ́, e ɛ́a mé faaya ɔ́ ɔ́mesé ooci té cáɛa anyía bá me nyiokéna buólí, mbá anyía yáme nyiokéna baaco, tóna anyía yé ke mí wééné ɔ́ ɔ́háɛónáka baaco beéɛ́i.»

29ɛ́ɛakelá ne Yésus na bááyé baákónéna ábó hátona a báléka ci Yéliko o osúete, yaandándá yí etúte yé baaco ɛ́ wuúci látákéna.

30Aáná bendíméndíme béfendí a bá ɛ́a bó bá bé ke bú límékíne a maabána me ohónyí ɛ́a bó lókóma anyía Yésus u ɛ́a hólá. Bé ɛ́a túme o wuúci baɛena báye: «Kuɔ́ɔ́, ɔ́ónó u Táfit ! Cókóle, Otéɛ́i a Waáɛa, basó bécáma mahana'ó !»

31Baaco bé etúte ɛ́a bá bebú beébe kákálákéna anyía bé lésíkínyi mbuumu; ta híáná, bá ɛ́a bó cóbá ne buúse o o wuúci baɛena na makénda ɔ́ ɔ́hola, báye: «Kuɔ́ɔ́, ɔ́ónó u Táfit ! Cókóle, Otéɛ́i a Waáɛa, basó bécáma mahana'ó !»

32Aáná Yésus ɛ́a táléména, u ɛ́a beébe lóɛ́tá, mbá ɔse: «Aáté nu ɛ́a nó áamba anyía yáme banó kéla e?»

33Mbá bendíméndíme eébe báye: «Otéɛ́i a Waáɛa, tu ɛ́a só áamba anyía túásó lecákána.»

34Nyíáyé nyi beébe bécáma mahana eényí, yó bitíséke cáábó eése; hí a yaáté ekúlú bá ɛ́a háná ebú túme ɔ́lecana, bé ɛ́ wuúci látáka.

Matío 21

1Ekúlú ayé bá ɛ́a bó bá bá bóáɛa hoóhi ne Yelúsalem, éce bá ma ka bó háma a Bétéfase ɔ́ ɔ́baátáka a nɔ́kondɔ́ nù Molifié, Yésus ɛ́a tóma baákónéna béfendí,

²ɔse náábó: «Áno ɔɔba a bunɔɔ eebu eenú eé buúse. Ahé nu nga nó háma, nu nga nó kúana ɔ ɔkuana yiinyí yé aban̄abebea esún̄enú, ne uúyé ɔónó a maabána. Énu biíbi sún̄úne, núé mi biíbi hélénine.

³Mbókɔ ɔɔɔ á banó báta bɔkɔ, áno békáma n̄ɔse: “Oténí a Waán̄á ñeé biíbi yáamba.” Hú a yaáté ekúlú, u nga ɔɔba ɔ ɔnyɛana anyía nué biíbi héléne aaha.”

⁴Yááɔa anyía asana eéyé ñaá békéláka aáná, anyía Cióɔñé cí muhémúnyi besana mo Bandómesé e binyíoyísinyi; cé ñaa kóóna cése:

⁵«Áno laána ɔbóla u báléka ci Sion anyía: “Lɛca, uuwe oténí oócí wa yáaɔa ɔ ɔfaakona nóówo ne osiotóto yé ɔtémá ekime; ú maá bááta né yiinyí yé aban̄abebea ɔ ɔmuaná, otóɔo yé aban̄abebea.”“

⁶Aáná baákónéna ña bó ɔɔba, bó kélaka háyɛ Yésus ñeé beébe laakéna anyía bá kelaka.

⁷Bá nga hálámánáná ne yiinyí yé aban̄abebea ne uuyé ɔónó. Bé ñé biíbi táláka bíábó belan̄a bí nyiike, bé ñé limísinyi Yésus ɔ ɔmuaná.

⁸Baaco beéñi ña bó aányéáká bíábó belan̄a bí nyiike o ohónyí ɔ ɔmuaná; b̄ɔsókó a bóm̄oté sómbáka becala e bisiéné, bé biíbi aanyɛaka o ohónyí o owiínjie Yésus b̄ɔɔɔ.

⁹Bitúte bé baaco e bí ñaá bá bíé buékeke, ne e bí ñaá bá bíé wuúci látáka, ñaá bá bésómókó okelú ɔ ɔmuaná bése: «H̄ɔsáana ná ɔónó u Táfit ! Bandómesé á sáyábéna ooci awó u ña fáaya eé nyiinyi nyí Oténí a Waán̄á ! H̄ɔsáana fááte ɔ ɔmuaná noómi !”

¹⁰ɛɔakelá Yésus e yóófine eé Yelúsalem, ci ñé binyiétinyi, baaco beéñi bataka báye: «Mbá aányé ooci wán̄a e?”

¹¹Bé beébe békámáka báye: «Yésus wán̄a ! Muhémúnyi besana mo Bandómesé mo Násalet, i iisí ce Kalilé.”

¹²E elime eécí, Yésus ño yóófine eé Ciíbe ce Bandómesé. U ñé túme ɔwoóñéna bakela onduné bekime bé Ciíbe ce Bandómesé. U ñé kúbúliékéne ne tébili cé babaɔalanana m̄ɔonyé, ne bilimínine bí betúé tubúbé.

¹³Mbá ɔse náábó: «Yááɔa yóóñókónó a Cióɔñé cé Bandómesé anyía: “Ciame Ciíbe káá bá Ciíbe ce ɔbécókóléna.” Mbá banó, nú me nú ciici ceɔisi ciíbe ecí beébi ña bó bénámba noómi.”

¹⁴Aáná ne bendiméndime na baaco e bé ñe bú síndólo ñe bú bíkósiki nááyá eé Ciíbe ce Bandómesé noómi, u ñé beébe eéɔunyísiki.

¹⁵Ne beténinyi beluli nyiínjie ne beékúnyi bikotí ña bó lécaika bikéki bé besana eébi ebí Yésus ñaa kéláka, bó lókómáka tóna háyɛ banásé ña bó bá bábó bésómókó Yésus okelú ɔ ɔmuaná eé Ciíbe ce Bandómesé báye: «H̄ɔsáana ná ɔónó u Táfit !» ɛɔakelá bábó lécaika aáná, bé ñé cunjéke.

¹⁶Bá ña bó bátá Yésus báye: «Mbá ɔ ñó lókóma háyɛ banásé eebe ña bó k̄ɔɔna e?» Mbá ɔse: «Ée, e ñaá me lókóma, mbá banó, nó te ña nó fána ta buósé mehúnyi amá Cióɔñé ña k̄ɔɔna máse: “ɔ ñó keláka anyía na banásé ne iñéné áyá ébú o nyemíki” e?”

17Nyíáyé nyi beébe síke eényí, u ña hatóna aáhá a báléka, u ñé súéte a Betani o okofianena hóá.

18O oyá oyá, Yésus ñaá hatóna o ohálómóna a báléka; ecaná ñe túme o wuúci nuana.

19Waá hólaka o ohónyí, u ñá léca bufikié a maabána; u ñe bíkósítí i indíné, mbá u ñá kuána hú tuánye na tuánye; mbá ðse né bufikié: «O te kó háná o háá ta atámá ómóté ta buósé.» Hú a yaáté ekúlú bufikié ña kótáká okótáka.

20Ahé baákónéna ña bó léca aáná, bé ñé kéke buénjí, mbá báye né Yésus: «Anyána bufikié eebu ma kótáka okótáka aana e?»

21Mbá ðse: «E ña mé banó láana aá taaká isí’o: Mbókko nu ñé nú lúmitíníne, nu ti suñúnyi e cínú etémá noómi, té cáña hú asana ayé é ma mé kela bufikié eebu nu ká nó kela, mbá nua nóña nú ðlaana nokonðo eenu anyía nó á hatóna aaha, nó á ka béáhéna aá nuomó nó makélé, búó békéláka híáná.

22Aáná bokko bukime abó nu ká nó báta Bandómesé na monele mekime, nu ká nó bá ne buúbu.”

23Yésus ñaá cóna eé Cíibe ce Bandómesé, u ñé túme oweékúnyi baaco. Aáná ne betéñinyi beluli nyiñjie na baáñá bé Besuif ña bó fáaya nááyá, mbá báye: «Na makénda ma háányé o ñó kela besana e? Aányé ú ño yóo cuméke makénda me o bíibi kelaka e?»

24Yésus ðse náábó: «Yañó tóna, mío cóna o o banó báta hú embataka émoté; mbókko nu ña nó me békáma, yañó tóna mío cóna o o banó láana aányé u ñé mi cúméke makénda ma okelaka besana.

25Áno me láana: Bandómesé u ñaá tóna Sáañ o okowóotíne baaco ayé’ baaco e?» Bé ñé túme osuñunyinyi beébe ne beébe báye: «Mbókko túásó békáma anyía Bandómesé u ñaá tóna Sáañ o okowóotíne baaco, keyé u ñaá basó bata ðse: “Anyiaté nú ti ómo nú wuúci lúmitíníne aná e?”

26Mbá mbókko túásó békáma anyía baaco bé ñe bú wuúci tóna, tu ñá só nyémána tu olíkíméke nyekoca, anyía baaco bekime ñe bú lúmitíníne anyía Sáañ ñaá bá taaká ci muhémúnyi besana mo Bandómesé.”

27Aáná bá ña bó békáma báye: «Tu ti ñé sú menyí.» Mbá ðse náábó: «Aáná’e, oo, ta yañó tóna e te ñá me banó láana aányé u ñé mi cúméke makénda ma okelaka besana abé e ña mé kela.”

28Yésus ñoo sólínyi ðse: «Anyána nú ña nó léca asana eeye e? Ðoco a wómóté ñaá bá na bááyé baáná a banómocó béfendí. U ñó lónétá u buúse, u ñé wuúci láana ðse: “Ðónó, cóna hénáno e esiéné o okóonyio buólí.”

29Mbá ðónó ðse: “E te ñá me cocobaka.” E elime, u ñá békákálákéna nyíáyé nyebékáma, u ñá cóna o okóonyio.

30Aáná ðoco oócí ñó lónétá sóókó u oláta, yó wuúci tóna e esiéné háye u ñaá tóna u buúse. Ðónó ñaá békáma ðse: “Oo, Taatá, e ña mé cocobaka.” Mbá wuúci ta cocoba ta haála.

31A baána eébé béfendí, sóókó u háányé u ñaá kéláka nyiléne nyí síkíne e?» Mbá báye: «Sóókó u buúse u ñaá kéláka nyiléne nyí síkíne.» Mbá Yésus ɔse: «E ña mé banó láana aá taaká anyía ne betúé etéési ne bekendí bé beénjú ká bó cáña owoofokine e Buténí bó Bandómesé na banó.

32Yááña anyía, Sáañ Batis ñaá fáaya náánó, yó banó tóngínyi atálémánánó yí ohónyí, banó te o wuúci lumitinine; yiíye anyía ne betúé etéési ne bekendí bé beénjú ñe bú lúmítíníne nyíáyé nyekɔɔna. Ta ayé nú ña nó lécáká aaná, banó ta ɔbékákáléna maaná maabé, anyía núénú wuúci lúmítíníne.”

33Mbá Yésus ɔse: «Áno lókóma enjaba a cemoté eeci: Muúti esiéné a momoté ñó nyíóko yááyé esiéné, yó bɔɔɔɔɔɔna na hekáká, yó tábónáka nuáta hóá; yó béétiki nyindúmé nyé betáta. E elime eéci, u ñe yiínjíé esiéné ɔ cóóke né betétényi, u ñe súete ɔ ɔkanda ú haaca.

34Ahá ekúlú yé ɔbándáka beyɔyé ña kaáhámá, u ñá tóma bááyé bɔnyioɔ a bómoté né betétényi esiéné o okohíite núáyé nuafa, háye bé ñe bú cíkíliékéne.

35Mbá betétényi esiéné ñe bú beébe hatéákéna; bé ñe súbéke a mómoté, bá ña sómba sóókó a wómoté aató, bá ñá óónóko tóna sóókó u elime na andányé.

36Muúti esiéné ñe túné tóma bɔnyioɔ bé etémbí, beébe beéñí ɔ ɔhola bé buúse. Mbá betétényi esiéné ña bó kéláka bɔsóókó eébé boko búmoté háye bá ña bó kéláka bɔsóókó bé buúse.

37Aaná u ñeé bíóndísinyí ɔtoma úúyé ɔónó né betétényi esiéné eébé, u bílúmíkínyi ɔse: “Bá ña bó cɔba ɔ ɔlókóména uumi ɔónó.”

38Mbá ekúlú eyí betétényi esiéné ña bó leca ɔónó, bé ñe túme ɔkɔɔna beébe ne beébe báye: “Ɔɔɔ ɔoci u kée híiteke bisíkénéne bí síkíne. Túé wuúci ɔónóko, mbá esiéné káá basó bélókóména.”

39Bé ñe bú wuúci míóména, bé ñe wuúci hámánána e esiéné, nyi wuúci ɔónóko eényí.”

40Mbá Yésus ɔse: «Ekúlú eyí muúti esiéné káá fáaya a yááyé esiéné, aáté mu káá kélaka betétényi esiéné eébé e?”

41Aaná bé ñe bú wuúci békáma báye: «Mu kóó yóónóko téka na mahana bajána bé betétényi esiéné eébé, múó wiínjie esiéné ɔ cóóke né betétényi bé etémbí e bé ké búle ebú muúmu iínjie beyɔyé e ekúlú a yá nyémana.”

42Mbá ɔse: «Yañó esé nu na ma nó fánáka Cioóné cé Bandómesé a cé ñaá kóona cése: “Nyendányé anyé bafalefa ciíbe ñe bú óomboko, nyiínyi nyé maá bécáña nyendányé a nyé ma betúáhéna ciíbe. Aaná Oténí a Waáñá ña kéláka asana eéyé. Yé ñaá basó kékisi buéñí.”

43Yaáté asana e ña mé banó láana esé: Bá káá banó ááñéna Buténí bó Bandómesé, bó buúbu iínjie ná baaco bá bunɔɔ bú etémbí a bá ña bó kela besana a bé a nyémana ne buúbu.

[⁴⁴Ɔɔɔ okime awó u káá kúákɔna a nyendányé eényí ɔ ɔmuaná káá bénókótɔkɔna; mbá, mbókɔ nyendányé eényí ñá kúákónákéna ɔɔɔ a wɔmɔté, nyí kée wuúci óókósókɔ.]”

⁴⁵Ɛɛakelá ne betéɛnyí beluli nyiínjie na Bafalisiéɛn ábó lókómáká enjaba ci Yésus eéci, bé ñé menyí anyía yáábó asana u ñaá bá waá táɛáka.

⁴⁶Aáná bé ñe bú túme ɔwaamba ohónyí wú o wuúci hatena; mbá bá ña bó bá bébú líkíméke nyekɔca nyé baacɔ a nyé ñaá bá nyéá lecaka anyía Yésus áɛa muhémúnyi besana mɔ Bandómésé.

Matío 22

¹Yésus ña háná e beébe túmékíne enjaba ɔse:

²«Éná’o, Butéɛɛí bó Ɔmuaná ñaá hóánána asana yí otéɛí a wɔmɔté awó u ñaá tánaka bonáka bó nyetónó nyí úúyé óónó.

³Aáná u ñaá tómókóná bááyé bɔnyionɔ ɔ ɔkoláana baacɔ abá u ñɔó lónókó anyía bá faakóna. Mbá baacɔ eébé ti ómo bú léne ɔfaaya.

⁴Éehé u ñaá tómókóná bɔnyionɔ bé etémbí; u ñé beébe laána ɔse: “Áno ka láákéna baacɔ abá e ñaá me lónókó anyía é maá me námbáka benyéma bé ɔnyíá biéɛí. Ne cíimi káwo na bíáme bitúké a bétólókónó á yáaɛa béónókónó; benyéma bikime á yáaɛa betábónákánó, bá faakóna ɔ ɔkóónyíá.”

⁵Mbá baacɔ eébé te ohiite ɔlónólónó eéyé háye bókɔ, bá ña hóláka aabó a masóma: Ooci ñe síe a yááyé esíéné, ooci a wɔmɔté ñe súéte e úúyé onduné.

⁶Bɔsókó a bómɔté ña bó míómókéna bɔnyionɔ bé otéɛí eébé, bé ñé beébe súbéke bɔmbánye, bé ñé beébe óónókɔ.

⁷Aáná hilóbi ñeé tímbe otéɛí oócí, u ña tóma bíáyé bicénji anyía bé kɔ óónókɔ bóóno baacɔ eébé, mbá bá cíákéna ciabó báléka.

⁸E elime eéci, u ñaá laána bááyé bɔnyionɔ ɔ bómɔté ɔse: “Benyéma bé ɔnyíá bé nyetónó á yáaɛa betábónákánó, mbá baacɔ abá e ñaá me lónókɔ te ómó bó bá eebe á bábó nyemána bé o bíibi nyíáka.

⁹Yaáté asana áno ɔbáka aná a ɔeálónána cí ihényí, núó kɔ lónókɔ baacɔ bekime abá nua nóɛa nu ɔkuanaka hóá, bá faakóna ɔ ɔkóónyíá benyéma bé nyetónó.”

¹⁰Bɔnyionɔ ña bó ɔbáka i ihényí, bó ñó lónókɔ baacɔ bekime abá bá ña bó kúanáka: Na beebé bé baacɔ na bembánye áyá; bé ñé nyíóyóko a andanía yé bonáka hú mbiókɛ.

¹¹Otéɛí ño yoófine a andanía yé bonáka anyía weé bísiémúkúnyi bekenyí bá nyetónó. Wuúci aáhá o obísiémúnyi, u ña leká ɔ ɔleca ɔɔɔ a wɔmɔté téka na bɔlaka bó nyetónó.

¹²Mbá ɔse nááyá: “Aláme, anyána óó kelaka o owoofine aaha, kuɛɛó téka na bɔlaka bó nyetónó e? ” Mbá ɔɔɔ te o wuúci ɔbékáma.

- 13**Aáná Otéjì ɲaá laána bááyé bonyionɔ ɔse: “Énu wuúci óótókóko na aabá na akóló, núé wuúci hémúnyi a ɲoháatè i ibíne noómi. Hóá ú ɲaá cóbaka ɔ ɔlɛlaka, u bíkótóko bekeke.”
- 14**Yésus ɲé solínyi ɔse: «Baaco ɔbólóɲókónó á bóɲa beéɲí, mbá a batáfákánó betíkítiki.”
- 15**E elime eécí, Bafalisiéɲ a bómɔté ɲa bó táɲákéná Yésus hetɔke, anyía bábó bóɲo ohónýí ú o wuúci kúfítínyi na embataka a cémɔté.
- 16**Aáná bé ɲe bú wuúci tóméná na báábó baákónéna ɔ bómɔté na baaco a bómɔté bé hitúlé hí Elóot, anyía bá ka laána Yésus báye: «Muékúnyi, tu ɲe sú ményi anyía ɔ ɲó kɔona besana a betálémánánó, e éékúnyiki baaco anyána bábó nyemána bé olíhéke háye Bandómesé ɲa yáamba. O ti ɲóo líkíme ta ɔɔɔ anyía ɔ te ó bá ne mebeé.
- 17**Óo basó laána aná: Ɔ nyiówɔ, yááɲa ambánye yé asana a bíásó bikotí anyía tu ɲa só nyémána tú ɔwɔ́ndóko etéési ná Sesáal, ayé’ yé te á bá ambánye e?”
- 18**Mbá, u ɲaá bá weé ményukune máábó menɲiɲé, mbá ɔse náábó: «Banó, baaco bá tɔbémbɛ tífendí eebe, anyiaté nó ɲa nó me bétóóléna e?
- 19**Énu mi tóɲinyi eléɲú yé mɔɔnyé ayé bó ɲo yɔ́ndéna e etéési.» Bé ɲé wuúci yiíyi tóɲinyi.
- 20**Mbá ɔse náábó: «Hibílícínyínyí hé aányé eehi héáɲa, ne nyiínyi eenyi e?”
- 21**Báye: «Ne hibílícínyínyí ne nyiínyi nyé Sesáal béáɲa.» Mbá ɔse: «Énu íɲjíékíne aná benyéma bé Sesáal ná Sesáal, nu íɲjíékíne bé Bandómesé ná Bandómesé !”
- 22**Ayé bá ɲa bó lókóma nyebékáma eényí, nyí ɲé beébe kékisi buéɲí. Nyéábó nyi wuúci síke eényí aáhá, bé ɲé súétéke.
- 23**Hú buáté buósé, Basatusiéɲ ɔ bómɔté ɲa bó faáya né Yésus. (Bá náɲa bé ti ebú lúmítíne anyía biwéewé ɲa háanyua.) Aáná bé ɲe bú wuúci bícónyi báye:
- 24**«Muékúnyi, Moyís ɲaá kóona ɔse: “Mbóko ɔnómɔcɔ ɲá báténa oónjú, mbá yó wé téka ne obíéne ɔónó, onyíinyi ké síké bísúétíne esiké, yó wuúci biénékíne baáná.”
- 25**Óo lɛca aná: Náásó aaha, benyiínyi a banómɔcɔ bétíndétú nómo ɲe bú líhéké; u buúse ɲaá báténá oónjú, u ɲé wé. Éehé, háye u te ómɔó bá na ɔónó, onyíinyi ɲé bísúétíne esiké.
- 26**Híáná bú ɲaá békéláka ne onyíinyi u ɔláta na u bátátó ɔ ɔkɔ́hama o onyíinyi u bétíndétú nómo.
- 27**E elime eécí, oónjú ɲé wé tóna.
- 28**Yaáté asana tu ɲa só ɔ bata anyía: E ekúlú eyí biwéewé káá háanyuaka, sóókó awó háányé u káá bá ɔnóme u oónjú oócí aná e? Yááɲa anyía bekime bétíndétú nómo ɲe bú wuúci bátéákéná.”
- 29**Yésus ɲéé beébe békámá ɔse: «Nú ma nó nána, anyía nu te ɲá nó lókóma bɔmbánye ta Cióɲé cé Bandómesé, ta mááyé makénda.

30Yááŋa anyía' o, ekúlú eyí biwéewé káá háanyuaka, banómocó te ká bó bátéákéna, beénjú té tɔnɔ, mbá bé ké búle ebú líhe háye bililé bé masóma bé Bandómesé ñeé líhe a Bunɔŋɔ bó Omuaná.

31Mbá a asana a yé ña léca nyehaanyua nyí biwéewé, nu te ómɔ́ nɔ́ fána otáŋa awó Bandómesé ñaá banó láákéna ɔse:

32“Ya méŋa Bandómesé ce Abélaham, Bandómesé ce Isak, Bandómesé ce Yákɔb.”» Yésus ñoo sólínyi ɔse: «Énu menyí anyía Bandómesé áŋa Bandómesé ce baaco o bósɔ, té cáŋa Bandómesé ce belóŋó.”

33Nyekɔca nyé baaco a nyé ñaá bá hɔ́a ñe kékéke buéŋí nyíáyé nyiékúnyi.

34Bafalisiéŋ ña bó lókóma anyía Yésus ñoo mómísíki Basatusiéŋ, bá ñá bébándákána.

35Éehé muékúnyi bikotí o mumoté eé beébe ñaá báta Yésus embataka anyía wé wuúci kúfítínyi, ɔse:

36«Muékúnyi, okotí ayé háányé yá hólá bikotí bikime e?»

37U ñe wuúci békáma ɔse: «Lénéke uuwu Otéŋí a Waáŋá Bandómesé ne úúwu otémá okime, na ciɔwɔ injiŋé ikime, ne hííwu hetányé hikime;

38yíiyi yááŋa ne okotí yí buúse ne okotí a yé á hóláka bikotí bikime bí etémbí.

39Yé oláta e yí ñe yíiyi hɔ́a áŋa anyía: “Lénéke sókó háye o ñoo léne ciɔwɔ ceéto ce bémuátá.”

40Bikotí eébí bífendí béáŋa bitímbiénu ne bikotí bikime bí Moyís ne nyiékúnyi nyikime nyí behémúnyi besana bá Bandómesé áyá.”

41Bafalisiéŋ ñaá bá babébandákánó, Yésus ñe beébe báta,

42ɔse: «Aáté nu ñe nú bíkétí a asana ne Mesíi e? A nyiánó, Mesíi áŋa u bɔnye aányé e?» Mbá báye nááyá: «Wáŋa u bɔnye Táfit.”

43Mbá ɔse: «Anyiaté aná Táfit, ekúlú eyí Efúúménénu yí Elilé ñeé wuúci oofine aá ceéto, ñoo lóŋétá Mesíi ɔse: “Uumi Otéŋí a Waáŋá” e? Yááŋa anyía Táfit ñaá kóóna ɔse:

44“Otéŋí Bandómesé ñaá laána uumi Otéŋí a Waáŋá ɔse: Faáya ké limíne aáme a maabána a aháŋá yí uumi ɔɔbó ú manóme, ekúlú ekime ayé e ká mé kéla anyía oo limékíníne bósówɔ beliŋine a beétó.”

45Mbókɔ Táfit ñeé wuúci lóŋɔ anyía uuyé Otéŋí a Waáŋá, anyána aná wáŋa wu ɔbá tóna u bɔnye Táfit e?”

46Aáná ta ɔɔɔ eé beébe te ómɔ́ bóŋɔ buhúnyi bó ɔbékáma. O otúme a buósé eébu, ta ɔɔɔ ta o háná békána o wuúci bata embataka.

Matío 23

1Yésus ñaá laána ná baaco bá nyekɔca na bááyé baákónéna ɔse:

²«Ne beékúnyi bikotí na Bafalisiéŋ, beébe bá náŋa bébú eékúnyiki baaco bikotí ebí Moyís ñeé télímíkinyí.

³Aáná nuánó nyemána nu o beébe lókómákéna, no látákéna nyiábó nyiékúnyi nyikime. Asana ómóté, ñote látákéna máábó mekilíkinyí. Yááŋa anyía máábó mekilíkinyí áŋa náányia na nyiábó nyiékúnyi.

⁴Bé ñe bú túéhínyi baaco bé etémbí beandándá bé malamó, yiíye anyía beébe bémuátá, bá te ábó bá bé o meéme hetutunyi ta na henóónó !

⁵A besana bikime abé bá ña bó kela, bá ña bó áamba anyía baaco é beébe lecáka; aáná bé ñe bú bísúŋe beandándá bé bekaŋá bí bikélékėti bí tufule tó Bandómesé, na a tobolo na a aabá; bé ñe bú céhisi tubéŋú tó bíábó belañe bé obécókoléna.

⁶Bé ñe bú léne otáfa eliminé cá booco na a beandándá bé manáka na a bendaŋía bé obécókoléna bí Besuif;

⁷bé lénéke anyía baaco é beébe téniki na booco haála ahá baaco beéŋí á bóŋa, bé beébe ciekinyi, báye: “Muékúnyi”.

⁸Mbá banó, nuti lumítine anyía bá banó lóŋóko báye “Muékúnyi”. Yááŋa anyía muékúnyi náánó áŋa hú momóté; banó bekime, benyiinyí.

⁹Nuti ciényi ta ooco ta omóté aaha o omesé anyía “Síkine”, anyía nua nóŋa hú ne Síkine omóté: Wuúci wáŋa o Omuaná.

¹⁰Nuti lumítine tóna anyía bá banó lóŋóko anyía “Otéŋí”, anyía nua nóŋa hú ne Otéŋí omóté: Wuúci wáŋa Mesii.

¹¹Aáná, waáŋá aanó e ekatékate á nyemana wu obá munyionno mo bosóókó bekime,

¹²anyía ooco okime ewú u ñee bílóosi, Bandómesé kée wuúci bééti.

¹³Mahana ná banó, ne beékúnyi bikotí na Bafalisiéŋ. Nua nóŋa tobémbe túfendí, anyía nu ñe nú kúeyinyi baaco ohónyí ewú ú ñe yiínjie omenyi ú Besana bé Bandómesé; banó bémuátá, nu te kánda eé wuúci; aáná, baaco a bá ña bó áamba okanda hóá, nuó beébe kotiki.

[¹⁴Mahana ná banó, ne beékúnyi bikotí na Bafalisiéŋ. Nua nóŋa tobémbe túfendí, anyía nu ña nó hóono bisiké bí beéŋjú bíábó benyéma, nu cehisiki obécókoléna anyía baaco á banó kékéke. A yaaté asana Bandómesé káá banó kélisiki na nyenána o ohola nyenamá enyi u kée kélisiki bosóókó bé etémbí.]¹⁵Mahana ná banó, ne beékúnyi bikotí na Bafalisiéŋ. Nua nóŋa tobémbe túfendí, anyía nu ñe húle áno kánda na aá tuomó ne i iisí cí etémbí, no aambaka obísúéne ta ooco omóté e únú olonjo ú baláténa bikotí bí Moyís. Mbá, ekúlú eyí núénú bísúétine omóté, yó lumitine, nu ñe nú wuúci ceŋisi aabé yé ooco awó Bandómesé á nyemana wu obónósia bikúlú bífendí o o banó hóla.

¹⁶Mahana ná banó, ne beékúnyi bikotí na Bafalisiéŋ. Nu ñe nú bíkėti anyía nu ñe nú kéndi bosóókó, yiíye anyía nua nóŋa bendiméndime. E náŋa nuanó kónaka ñose bú te á bá bonyemánánó mbóko ooco ña súáténa eé nyiínyi nyí Cíibe ce Bandómesé. Mbá, búŋa bonyemánánó o ohola mbóko ooco ñaá súáténa eé nyiínyi nyí kóolo ce ciayé Cíibe.

- 17**Nua nóŋa beála, banó bendíméndíme ! A nyiánó’o, ne kóolo ne Ciíbe ce Bandómesé, aáté yááŋa yaáŋá ɔ ɔhɔla e, kóolo ayé’ Ciíbe ce Bandómesé e cí ŋe fúúmínyi kóolo e?
- 18**Ɛ náŋa nuanó kóɔnaka tóna nɔse bú te á bá bɔnyemánánó mbókɔ ɔɔɔ ɲaá súáténa eé nyiínyi nyí nyindúmé nyí nyiluli nyiínjie, mbá búáŋa bɔnyemánánó ɔ ɔhɔla mbókɔ ɔɔɔ ɲaá súáténa eé nyiínyi nyí nyiínjie nyí nyindúmé nyí nyiluli.
- 19**Nua nóŋa bendíméndíme ɔ ɔhɔla ! A nyiánó’o, ne nyindúmé nyí nyiluli ne nyiínjie, aáté yááŋa yaáŋá ɔ ɔhɔla e, nyiínjie ayé’ nyindúmé e nyí ŋe fúúmínyi nyiínjie e?
- 20**Éehé ɔɔɔ awó u ɲa súáténa eé nyiínyi nyí nyiluli nyiínjie má súáténa ne eé nyiínyi nyí nyindúmé nyí nyiluli nyiínjie ne eé nyiínyi nyé bókɔ bukime a búáŋa hóá.
- 21**Ɔɔɔ awó u ɲaá súáténa eé nyiínyi nyí Ciíbe ce Bandómesé má súáténa ne eé nyiínyi nyé ciayé Ciíbe ne eé nyiínyi nyé Bandómesé ewú u ŋe límíne hóá.
- 22**Ɔɔɔ awó u ɲaá súáténa eé nyiínyi nyé Ɔmuaná ɲaá súáténa ne eé nyiínyi nyé nɔkɔná nó Bandómesé ne eé nyiínyi nyé Bandómesé a wáŋa límíne eé nuúnu.
- 23**Mahana ná banó, ne beékúnyi bikotí na Bafalisiéŋ. Nua nóŋa tɔbémbɛ táfendí, anyía nu ŋe nú iínjie Bandómesé nuafa númɔté nó tuafa túóhátá tú tuhútihúti háye ne bicéŋí, ne ikótóko, na tɔɔɔ; mbá nuó béhóyáka ɔkela baacɔ taaká cé besana ebí bikotí ɲa yaámba. Béáŋa anyía: Na ɔláténa taaká, na ɔbécáma baacɔ mahana, ne onyíóyísíkínyi besana e bí ŋeé bíléníne Bandómesé. Besana eé bí nuánó nyémana nu ɔkelaka, nu te béhóya a bémɔté bí etémbí.
- 24**Nu ŋe nú bíkétí anyía nu ŋe nú kéndi bɔsókókó, yiíye anyía nua nóŋa bendíméndíme ɔ ɔhɔla ! Ɛ naŋa nuanó bálɔnaka máánó meluku ɔ ɔwaáŋéáka tuciíci, anyía nu ti tuútu menáka. Yiíye anyía nu ɲa nó ména samó ikimekime.
- 25**Mahana ná banó, ne beékúnyi bikotí na Bafalisiéŋ. Nua nóŋa tɔbémbɛ táfendí, anyía nu ŋe nú fúúmínyi ne elime ce na amúánéná na anyiáná, mbá nú me nú bíibi nyiíyísíkí hú mbiókɛ na benyéma na bé búánó buébi na a bé ɲaá banó háména e etémá.
- 26**Éé’, kuɔŋɔ Falisiéŋ, ɔ óŋa ondíméndíme ! Cáhacáŋa ofúúmíkínyi noómi ce na yóówo amúánéná na yóówo anyiáná; aáná elime kée fúúméne ciíci bémuátá.
- 27**Mahana ná banó, ne beékúnyi bikotí na Bafalisiéŋ. Nua nóŋa tɔbémbɛ táfendí, anyía nu ɲa nó hóá biinyie ebí bé me híkisiki bɔmbánye e elime, bó bíibi fúúmíkínyi, yiíye anyía béáŋa binyíóyókónú noómi ne biúhé ne bifonyíki bí biwéewé.
- 28**Híáná banó tóna nua nóŋa: Nu ɲa nó lécana betálémánánó bé baacɔ, yiíye anyía cíínú etémá áŋa inyíóyókónú na beebé bí ibíkétí hú mbiókɛ, banó na tɔbémbɛ táfendí.
- 29**Mahana ná banó, ne beékúnyi bikotí na Bafalisiéŋ. Nua nóŋa tɔbémbɛ táfendí, anyía nu ɲa nó tábónéna behémúnyi besana bá Bandómesé bembányéké bí biinyie, nu híkisiki bé betálémánánó bé baacɔ;
- 30**nu kɔɔnaka nɔse: “Mbókɔ tuasó bá e ekúlú yí bocóonyí, keyé tu ti ómo sú beébe béláta ɔ ɔwɔónókɔ behémúnyi besana bá Bandómesé.”

³¹Nyíánó nyekwona eényí ño tóñinyi anyía nua nóña na nyehaté i ñjetí ce boño behémúnyi besana bá Bandómesé.

³²Áno cɔba ne buúse aná, núá béáséta buólí bú cínú sókónó !

³³Banó mɔóho eeme, bonye ehénye, énu menyúkúne bɔmbánye anyía nu te anó bá nú osámbáka bónósea ce Bandómesé.

³⁴Yaáté asana, mío cɔba ɔ ɔ banó tómókónéna ne behémúnyi besana bá Bandómesé, ne benjinénjinje, ne beékúnyi bikotí. Nu ká nó óónókɔ ɔ bómɔté, nu beébe aátákéna e embásá; nuó súbéke bɔsókókɔ ɔ bómɔté ne mesue a bendañía bé obécókoléna. Ɔ bómɔté tóna, núó beébe tekeseke, nu beébe hétúkúnyi a báléka eeci, nu beébe látákéna ne indekese eéci a báléka cí etémbí.

³⁵I ké mi beébe tómókóna aaná anyía bá banó bátáka manóñó o otúme ma atálémánánó yé ɔɔɔ Abel, ɔ ɔkwóhama a ma Sakali, óónó u Balaki. Wuúci nú ña nó óónókɔ a bɔkatékaté bú ne nyiluli nyiinjie nyé ñoháaté ne Cíibe ce Bandómesé.

³⁶Aá taaká e ña mé banó láana esé Bandómesé káá bátáka baaco bá heeya eehi manóñó mekime ma baaco eébé !

³⁷Banó, baaco bé Yelúsalem, banó Yelúsalem ! Banó, ño ñaña nuanó óónókɔ behémúnyi besana bá Bandómesé, nu ɔolɔkɔ na andányé endóma cé Bandómesé ! E ña mé aambáka bikúlú biéñí ɔ banó bándá a nyenamá enyí yiinyí yé ekoké ñaña yá bándáka bááyé baána eéyé e bibéku; mbá banó, nu ñe nú kínéke.

³⁸Áno leca aná, Bandómesé kée hélúmúnyi cianó ciibe ahátátá.

³⁹Yááña anyía e ña mé banó láana esé o otúme aambáya nu te ká háná anó mé leca ɔ ɔkwóhama ekúlú ayé nu ká nó kɔona ñose: “Bandómesé á sayábéna ooci awó u ñaá fáaya eéyé eé nyiinyi ! ”»

Matío 24

¹Yésus ñaá bá waá hámókóna eé Cíibe ce Bandómesé, anyía weé súéte. Aaná bááyé baákónéna ñe bú bíkósítí nááyá, bé ñé wuúci tóñinyi ambányéké yé nyefalefa yí Cíibe ce Bandómesé.

²Mbá ɔse: «Nu ña nó léca benyéma eébi bikime e? E ña mé banó láana aá taaká isí’o: Ta nyendányé nyémɔté té kóó lóbo aaha nyetálánó ɔ sóókókɔ ɔ omuaná, ekime kée fúnjulueke.”

³Yésus ñé ke límíne ɔ ɔmesé a ñokɔndo nú Molifié. Bááyé baákónéna ñe bú wuúci súéténé a mafákáléana, bé ñé wuúci báta, báye: «Óo basó láana: Nyíenyí besana eébi káá békéláka, hibílícinyinyí hé yaáté hí kóó tóñinyi na nyiówo nyekahálómóna na nyemana nyé ɔmesé e?”

⁴Mbá ɔse náábó: «Énu bíkékényíki; ta ɔɔɔ te banó ñéñé !

⁵Yááña anyía baaco beéñí ká bó fáakɔna eémi eé nyiinyi, hú naányé u kɔonaka ɔse: “Yañó, ya méña Mesí”. Bé ké bú ñéñéke baaco beéñí.

⁶Ekúlú ayé nu ká nó lókómáka bá kóonaka anyía mōnōḡ ḡaá nua biité meéme ne meéme, ta anyía nō lēcaka baaco ábó óónókónó e biité, nuti líkíméke ta bōkō, ananyía besana eébi ḡá nyemána bé obékéláka; mbá té cáḡa hí e ekúlú eéyē omesé káá mána.

⁷Baaco bá bunōḡ a búmōté ká bō támbána biité na baaco bá bunōḡ bú etémbí; butéḡí a búmōté kóó tókō butéḡí bú etémbí; mecíli káá bá meéḡí, emesé bínyíékínýi behaála behaála.

⁸Besana eébi bikime káá bá besana bí nyitúme nyé obényiá mōoḡ.

⁹Aáná baaco ká bō banó fíimbieke i indekese, bá banó óónókō. Baaco bá mōnōḡ mekime ká bō banó líḡekine aáme a asana.

¹⁰Asana eéyē káá kēla anyía baaco beéḡí ábó béyúátáka úúbú olumitinine. Bé ke bú túékénéne, bé líḡekenene.

¹¹Behémúnýi besana bá befala beéḡí ká bō hálaka; bé ke bú bísúékíne baaco beéḡí ne munéḡéne.

¹²Bōobé ká yaányákána behaála bikime a nyenamá enýi bú kée témbúnýisíki nulénéne nó baaco.

¹³Mbá oco ewú u kée yeéhíkínýinyi muuyé o okóháma a nyemana, Bandómesé kée wuúci nohi.

¹⁴Bé kée húlikinyi baaco bekime bá omesé okime Ambánye yé Esóma yí Butéḡí bō Omuaná, ananyía be-ti-wuúci-menyí bekime ébú yíyí lókómáka. E elime eécí aná omesé káá mána.”

¹⁵«Ekúlú eéyē, nu ká nó lēca “aabé yí ekume” eliménénú a haála e hefúúménénú. Yíyē eéyē muhémúnýi besana mō Bandómesé, Tániel, ḡaá táḡáká. (Mōfana asana eeye ḡá nyemána mu o yíyē lókómáka bōmbánye !)

¹⁶Yaáté asana, baaco a bá ká bō bá i iisí ci Yuté ká bō nyemana bá ocabakena o okobénám̄baka a tókōndō.

¹⁷Oco awó u káá bá e cuunyi ce ciayé ciíbe te sóóna anyía wé yóófine eé ciíbe o okohiite benyéma bí osúéténe.

¹⁸Híáná tóna, oco awó u káá bá e esiéné te káá nyemana wu ohálómóna o ooki o okohiite búáyé bōlaka bú nyiike.

¹⁹Mahana ne né beéḡjú bé efume ne né eebe a bá ká bō bāmókóna e meelee o mōósé etéemé !

²⁰Áno bécókólókéna Bandómesé anyía ekúlú yé ocabakena te bāmókóna e ekúlú yé efōḡa cé tobólá, ta anyía a buósé bú ehélúme bú Besuif.

²¹Yááḡa anyía o mōósé etéemé, baaco ká bō lókómáka muuyé buéḡí o ohola muuyé amó bá ma bō lókómáka o otúme e ekúlú ayé Bandómesé ḡe kétíki na omuaná na omesé o okóháma aám̄báya. Bá te ká háná ábó lókóma nyenamá nyí muuyé eényí.

22Mbókko Bandómesé té á sómba mekúti mósé etéemé, keyé ta ɔɔɔ ɔmɔté te ómó bá wu ɔnɔhɔ. Mbá u ñaá sómba mekúti mósé eémé a asana na bááyé baaco abá u ño lótóko.

23Etéeyé ekúlú, mbókko ɔɔɔ ñá banó láana ɔse: “Óo léca Mesii ooci aaha ! ” ta anyía: “Mesii ocinyié ehenyíé ! ”, nuti lumítine.

24Yááña anyía ne bemesii bá befala ne behémúnyi besana bá befala ká bó hámókóna, bé tónḡinyi tubílicínyinyí, bá kélaka beandándá bí bikéki bé besana, anyía bébú nénḡeke te eebe abá Bandómesé ño lótóko, óko yááña yé ɔbá aána.

25Éná, é ma mé cañacaña ɔ banó oókisiki.”

26«Aána, ekúlú ayé bá á banó laana báye: “Énáka, Mesii áña ehenyíé i iisi ce ɔsébéá ! ”, nɔte ɔɔba hóá. Ta anyía bá banó laana báye: “Ícioci, ú má bénámba aaha ! ”, nuti lumítine.

27Yááña anyía nyekahálómóna nyé Ɖónó u ɔɔɔ káá bá háye ɔmanyema ú eñólómuaná: Wá manyéméta a aháná yé nyeháma nyé ɔóó, eese ña kaáhama a nyefiana nyé ɔóó;

28háye enjaba eeci: “Haála ahá hesamba é wé, hóá tɔfɔmbo naña túá bébándákána.”

29Hí e elime ce mósé me muuyé eémé, ɔóó kée nyíme, oólí te háná nóma, tunjoti tó eñólómuaná káá kúákona; benyéma bé makénda bé eñólómuaná kée bínyíékinyi.

30Aána hibílicínyinyí hé Ɖónó u ɔɔɔ kée bítónḡinyi e eñólómuaná; tonyénó tó baaco tukime tó ɔmesé túo túme ɔháya mukéké. Tú káá léca Ɖónó u ɔɔɔ á fáákona a belondó noómi, wuúci na makénda meéñi ne nuúmi nuéñi.

31Yaandándá yé esébé káá béátábótóna, Ɖónó u ɔɔɔ yó tómókóna bíáyé bililé bé masóma e tubéñú túnyise tó ɔmesé ɔ ɔkoóbánda bááyé baaco ɔ bolótókónó, bé húlúkúne e tubéñú tukime tó ɔmesé.”

32«Áno léca nyiékúnyi enyí bufikié ñe yiññie: Ekúlú eyí cíiyí endáfe á yáaña ɔ ɔtɔɔ, nu ñe nú ményi anyía tóbólá á yáaña hoóhi.

33Híáná tóna, ekúlú ayé nu ká nó léca besana eébi á békéláka, énu menyí anyía yanḡ Ɖónó u ɔɔɔ kokóokó !

34Aá taaká taaká, e ña mé banó láana esé: Baaco bá heya eehi ti ké bú wéékúne bekime éce besana eebi bikime te ñáa békéla.

35Na ɔmesé na ɔmuaná káá mána, mbá taaká cé bíáme besana te káá mána ta buósé.”

36«Yááña anyía, ta ɔɔɔ ti ñe menyí ekúlú eéyé, ta buósé, te onjéñi; te hú bililé bé masóma bé Bandómesé, ta hú Ɖónó u Bandómesé, mbá hú ciamé Síkiné bímuócí u ñe menyí.

37Áno bétááka anyía besana a bé ña békéláka ɔ mósé amá Nóa ñaá bá weé líhéke káá békéláka híáná ɔ buósé bó nyekahálómóna nyé Ɖónó u ɔɔɔ.

38Yááña anyía e ekúlú eéyé, baaco ñaá bá bábó nyíáka, bá muákéna, bá bátéákéna beénjú, bé tónyíki itónyi ɔ ɔkoóháma ɔ buósé abó Nóa ño yóófine a yaandándá yí hikóló.

³⁹Manónó tí beébe kátéá ɔ ɔkóhama ayé yaandándá yí olondí ñeé túme ɔnaa, yó beébe ɔónókɔ bekime. Híáná bú káá bá ɔ buósé bó nyekahálómóna nyé Ɔónó u ɔɔɔ.

⁴⁰E ekúlú eéyé, a banómɔcɔ bífendí a bá ká bó bá bábó nyíɔkɔ e esiéné, bé kée súéténe ɔmɔté, bó síke ooci a wɔmɔté.

⁴¹E beénjú bífendí a bá ká bó bá bábó ɔólɔkɔ benyéma a ɔsóló nómɔté, bé kée súéténe ɔmɔté, bó síke ooci a wɔmɔté.

⁴²Nɔte hétáka hiiné aná, anyía nu ti ñé nú menyí buósé ebú uunú Otéñí a Waáñá ká ka hálómóna.

⁴³Énu menyí bɔmbánye anyía mbókɔ muútí ooki é menyúkúne ekúlú eyí weébi áña wu ɔfaaya nebutúé, keyé u naña wɔó lóbo wɔóso anyía u ti wuúci katéna.

⁴⁴Yaáté asana, énu limíne babétábónákánó bikúlú bikime, anyía Ɔónó u ɔɔɔ ká ka hálómóna o onjéñí awó nu te ñá nó bétáá anyía u káá fáaya.”

⁴⁵«Munyonɔ a muáña ne injiné, u nyíoyísíkínyi besana, áña munyonɔ eemu emú uuyé waáñá ñe wuúci télímínyi ne o otétényi ciíbe ne o owíinjie bɔnyionɔ bé etémbí benyéma bé ɔnyíá hí e bikúlú a bé á nyémana.

⁴⁶Bɔmbánye ná munyonɔ eémú ekúlú eyí uuyé waáñá ká ka hálómóna, yó muúmu kuana muó nyíɔkɔ buólí eébú a nyenamá eényí.

⁴⁷Aá taaká taaká e ña mé banó láana esé uuyé waáñá kée muúmu cumeke bíáyé benyéma bikime.

⁴⁸Mbá, mbókɔ munyonɔ ti ñé nyíoyísínyi buólí, mu káá kóona mɔse: “Háá, uumi waáñá ti ñé ténýí ka hálómóna”,

⁴⁹múó túme osúbe bɔsókókɔ bɔnyionɔ, mbá mu nyíáka, mu múákéna ɔlɔɔ ne behíólo meluku,

⁵⁰uuyé waáñá ká ka hálómóna na ɔ buósé abó munyonɔ te ñáá bétáta, ne o onjéñí ewú mu ti ñeé ményi;

⁵¹u kée muúmu íinjie muuyé a mɔ á hólá, i ñetí ci eemu amó e náña bé yíinjíékíne baaco bá tɔbémbé tífendí. Munyonɔ eémú káá lélaka, múó bíkótóko bekeke.»

Matío 25

¹«Yááña anyía Butéñí bó Ɔmuaná káá hókánana asana eeye yé babóla bóóhátá: Bé ñe bú hiítéke ciíbú lámba anyía bá ka bó tátáka mubáténa oónjú buósé bó nyíáyé nyetónó.

²Bátááno eé beébe ne injiné, bátááno a bómɔté téka ne injiné.

³Eebe bá kelá injiné ñe bú hiítéke lámba, mbá beébe te ohiite ɔsɔɔ yí etémbí.

⁴Mbá eebe bé injiné ñe bú hiítéke ne ciíbú lámba na ɔsɔɔ a yémɔté e tundenjé.

⁵Mubáténa oónjú te o ténýí fáaya; aáná babóla eébé bekime ñe bú túmé ɔmóñéna, bá ñá fianákéna e hiiné.

- ⁶Na ekatékaté ci buutú, bá ñaá lókómá okelú, ú kóonaka óse: “Mubáténa kokóokó’o ! Áno hatókóna o okoó wuúci káha’o !”
- ⁷Aaná babóla eébé bekime ña bó háányúáka e hiiné, bó hátokóna, bá ñá ciáka cífbú lámbe.
- ⁸Babóla bá kela injiné ñá bó kónéna bósókó bé injiné báye: “Áno basó iínjítite yáánó ɔɔɔɔ, anyía cíisú lámbe a yáaɔa o onyíme.”
- ⁹Mbá bósókó bé injiné báye: “Eé’eé, buaka; yé te á bá yeéñí yé ɔ basó nyémama basó bekime, na basó na banó. Áno cɔba yáaɔa haála ehé bé ñeé túé, núá ka béóndéna yáánó hóá.”
- ¹⁰Ekúlú ayé babóla bá kela injiné ña bó cóbá o okoó yiíyi óónɔ, mubáténa oónjú nyisíké kaáhama eényí. Aaná bósókó a bá ña bó bétábónáka ñe bú óófíne ne wuúci a andaɔía yí nusíke, bá ñá facá ehenyi.
- ¹¹E elime eécí, babóla e bé ñe bú súéte ɔ ɔkóɔwóónɔ ɔɔɔɔ ñé síke kaáhama, bé ñe túme ɔkóna báye: “Cókóle, Taatá, basó kuúne ! “
- ¹²Mbá mubáténa ɔse: “Aá taaká, e ña mé banó láana esé e te ñá me banó ményi buúse bukime. ”“
- ¹³Yésus ño sólínyi ɔse: «Éehé nɔte hétaka hiiné, anyía nu ti ñe nú ményi te ekúlú, te onjéñí ú nyíame nyekahálómóna.”
- ¹⁴«Butéñí bó ɔmuaná káá hókánána asana eeye yé bonyionɔ bátátó: ɔɔɔ a wɔmɔté ñó lónókó bááyé bonyionɔ, wa yáambaka osúéte ɔ ɔkanda, yó beébe iínjiekíne, hú naányé, nyenamá nyé búáyé bónóme a bómɔté.
- ¹⁵Né ooci, u ñe iínjé ikute cí biléñú bé mɔonyé étááno; né ooci a wɔmɔté, ikute ífendí; né u bátátó, ikute émɔté. U ñe yíinjiekíne hú náányé, háye maayé makénda áña; u ñe súéte.
- ¹⁶Munyonɔ emú bé ñe yíinjé ikute cí biléñú bé mɔonyé étááno ñe ténýí é súéte o okoótúme onduné ne bíibi, yó hóma ikute cí etémbí cí biléñú bé mɔonyé étááno.
- ¹⁷Eemu emú bé ñe yíinjé ikute cí biléñú bé mɔonyé ífendí ña kéláka híáná, yó hóma ikute ífendí cí etémbí.
- ¹⁸Mbá sókó ewú bé ñe yíinjé ikute cí biléñú bé mɔonyé émɔté ñe keé tíméke ɔmesé o o cíici namba.
- ¹⁹Émakéla ekúlú á hóláká yeéñí, waáña u bonyionɔ eébé ña ka hálómóná, u ñe beébe lónókó. U ñe beébe batáka anyía bébú wuúci tónɔgínyi anyána bé ñe síké abó békélákéna na mááyé mɔonyé.
- ²⁰Mu buúse ñaá faáya, múo wíinjie ikute céshátá, mbá mɔse: “Otéñí, o ñoó mi iínjie ikute cí biléñú bé mɔonyé étááno, é ñá me hóma étááno cí etémbí.”

- 21**Uuyé waáná ɔse: “Éhéé, bɔmbánye ! Ɔ óɣa ambánye yé munyionɔ mɔ mɔɣolé. Ahá ó moó mi tɔɣínyi anyía ɔ óɣa ɔɔɔ u mɔɣolé a tɔnyémányéma, i ɣe mí o télímíkínyi mutéjinyi mɔ benyéma biéjé. Bílénéke aaha na yaɣó’o.”
- 22**Aáná sóókó u ɔláta ewú bé ɣe yíinjíé ikute cí biléjú bé mɔɔnyé ífendí ɣaá fáaya tóna; múó wíinjie ínysisé, mbá ɔse: “Otéjé, o ɣoó mi íinjie ikute cí biléjú bé mɔɔnyé ífendí, é ɣá me hóma ífendí cí etémbí.”
- 23**Mbá waáná ɔse: “Éhéé, bɔmbánye ! Ɔ óɣa ambánye yé munyionɔ mɔ mɔɣolé. Ahá ó moó mi tɔɣínyi anyía ɔ óɣa ɔɔɔ u mɔɣolé a tɔnyémányéma, i ɣe mí o télímíkínyi mutéjinyi mɔ benyéma biéjé. Bílénéke aaha na yaɣó’o.”
- 24**Aáná sóókó u bátátó, ooci ewú bé ɣe yíinjíé ikute cí biléjú bé mɔɔnyé émoté, u ɣeé bíondísinyi ɔfaaya, mbá ɔse: “Otéjé, e ɣa mé bá yemí menyukune anyía ɔ óɣa na nyehaté. Ɔ ɣóó sáɣa haála ahá ɔ te ómɔ wɔónɔ, e hueke benyéma abé ɔ te ómɔó nyéma.
- 25**Bulíkílíki ɣeé mi tímbié, éhéé í ɣgeé mi tímíné mɔɔwɔ mɔɔnyé ɔ ɔmesé noómi. Ímeémé, meéme híite !”
- 26**Mbá uuyé waáná ɔse: “Aáté ! Aabé yé munyionɔ lataka ne butise ! Ɔ ɣóó bá oó menyukune anyía e ɣaá me sáɣa haála ahá e te ómɔ wɔónó, i hueke benyéma abé e te ómɔó nyéma.
- 27**Ɔ ɣóó nyemána wu ɔkɔóháya aná maame mɔɔnyé a haála ahá baacɔ naɣa bá ka bó fólókɔ anyía, a nyíame nyekahálómóna mío koó meéme híite na betálá.
- 28**Áno me cáhónéna ikute cí biléjú be mɔɔnyé eéci, núé ciíci íinjíé ná ɔɔɔ a wáɣa ne ikute cí biléjú bé mɔɔnyé cíhátá.
- 29**Yááɣa anyía’o, ɔɔɔ okime a wáɣa na benyéma, wuúci bé kée sólikinyinyi bí etémbí anyía wá bá mókónéna ne biéjé; mbá asana ɔmoté, ɔɔɔ okime awó u te á bá na bɔkɔ, bá káá aájíá ta hú bɔkɔ abó wáɣa ne buúbu.
- 30**Mbá a aháná na munyionɔ eemu a mɔ te ɣó yóólɔ ta a bɔkɔ, énu wuúci hémúnyi a nɔháaté, i íbíne noómi, haála ahá u ké búle a léla, u bíkótóko bekeke. ”“
- 31**«Ekúlú ayé Ɔónó u ɔɔɔ ka ká hálómóna eéyé eé nuúmi noómi, ɔlɔɣɔ na bíáyé bililé bé masóma bikime, u kée límíne aáyá a yaandándá yé nɔkóná na bɔɔɔ bukime.
- 32**Baacɔ bá mɔɔɣɔ mekime ká bó bébándákána eéyé eé buúse; aáná u kée beébe salɔtɔna tuafa túfendí, háye mutéjényi bitúké náɣa waá sálɔtɔna tuafa túfendí na etómbá ne ibúnyi.
- 33**U káá hákéna ibúnyi a aháná yí úúyé ɔɔbó ú manóme, etómbá a aháná yí úúyé ɔɔbó ú meényi.
- 34**Aáná Otéjé káá láana baacɔ bá aháná yí úúyé ɔɔbó ú manóme ɔse: “Banó baacɔ eebe, ciame Síkíne ɣaá banó sáyábákéna. Énu tɔɣínyi, anyía ciame Síkíne ɣaá banó báténéna Butéjé eébu o otúme a nyebóta nyé na ɔmesé na ɔmuaná.

35Yááŋa anyía’o, ekúlú ayé ecaná ŋaá mé nuakéna, nu ŋa nó me aafakena; nyimóti ŋaá mé nuakéna, núo mi ínjíékíne menyífé ma omúá; ε ŋaá me bá okenyí, núo me káhaka eénu eé meébe.

36Ekúlú ayé ε ŋaá me bá ceéto etémbí, nu ŋa nó me laŋáka; mío kɔnɔko, núo mi tétényíki. Yaŋó eé ciíbe ce ecaná, nu ŋga nó me lecáka.”

37Aáná betálémánánó bé baaco eébé ké bú wuúci báta báye: “Háá ! Otéŋí a Waáŋá, nyíenyí tu ŋa só o lecáka ecaná ó yóo nuakena, tuó kuŋó aafakena e, kuŋó ne nyimóti, tuó kuŋó ínjíékíne menyífé ma omúá e?

38Kuŋó okenyí, tuó kuŋó káhaka e, kuŋó ceéto etémbí tuó kuŋó laŋáka e?

39Nyíenyí o ŋóo kɔnɔko ta anyía o ŋóo bá eé ciíbe ce ecaná, tuó kó kuŋó ténjiki e? “

40Aáná Otéŋí a Waáŋá kée beébe békáma ɔse: “E ŋaá me banó láana aá taaká isí’o: Ekúlú ekime ayé nó ŋa nó kélákéna ta henósénósé hémoté a bááme benyiinyí eebe, yaŋó oócí nó ŋa nó kélákéna aáná.”

41E elime eécí u káá láana baaco bá aháŋá yí uúyé ɔɔbó ú meényi ɔse: “Áno hatókóna eémi eé buúse, ciamε Síkíne ŋaá banó lómóko ! Énu ko oofókíne o oocó ú ekúlú ekime awó bá ŋaá tábónákéná na Musóména na bíáyé bililé bé masóma !

42Yááŋa anyía’o, ekúlú ayé ecaná ŋa mé nuakéna, nu té ómo nó me aafena; nyimóti ŋa me nuakéna, banó te o mi ínjie menyífé ma omúá;

43ε ŋaá me bá okenyí, banó ta o me káha eénu eé meébe. Ekúlú ayé ε ŋaá me bá ceéto etémbí, banó ta o me laŋá. Mío kɔnɔko, ta anyía yaŋó eé ciíbe ce ecaná, banó te okoó mi ténj.”

44Aáná baaco eébé ké bú wuúci bata tóna báye: “Háá ! Otéŋí a Waáŋá, nyíenyí tu ŋa só o lecáka na ecaná ne nyimóti bé ó yóo nuakena e, kuŋó okenyí, ta anyía ɔo kɔnɔko, ta anyía kuŋó eé ciíbe ce ecaná, basó ta o kuŋó ɔóléta e? “

45Mbá u kée beébe békáma ɔse: “E ŋaá me banó láana aá taaká isí’o: Ekúlú ekime ayé nu te ómo nó kélena ta henósénósé hémoté a banásé eebe, yaŋó oócí nú te ómo nó kélena aáná.”

46Éehé baaco eébé ké bú óofine e muuyé mu ekúlú ekime. Mbá betálémánánó bé baaco bío woofine o yóoɔoɔo yí olíhe yí ekúlú ekime.»

Matío 26

1Émakéla Yésus á máná oweékúnyi bááyé baákónéna, mbá ɔse náábó:

2«Nu ŋe nú menyí anyía Basíka mo lóbo mósé méfendí; bé ŋeé fimbieke Ɔónó u ɔɔo, bó wuúci aátákéna o ombásá.”

3Aáná ne betéŋinyi beluli nyíinjie na baáŋá bé Besuif ŋa bó bébándákána o ooki ú Kayífe, mutéŋinyi beluli nyíinjie a muáŋá.

4Bá ŋá sómbótóna anyía bá ŋá bó nyémána bá ohatena Yésus e menjijé, bé wuúci óono.

⁵Bá koonaka báye: «Mbá bú té ómó nyémana bú obékéláka e ekúlú yé bonjanda, keyé baaco bá bunonjo ké bú líjeke, bó héléne etunulinyi.»

⁶Buósé a búmóté ebú Yésus ñaá bá a Betani o ooki ú Símon awó u ña cáña á bá oónuunu,

⁷oónjú a wómóté ñeé bíkósítí nááyá ne hindeje o wobó. Hé ñaá bá hetábónákánó na nyendányé nyé alabatél, híhí hinyíoyónú na taaká ce ononjo yé náal yé mōonyé meéñí; yí núbéke. Ekúlú eyí Yésus ñaá bá waá nyíáka, oónjú oócí ñé wuúci ootókíne ononjo eéyé a aató.

⁸Émakéla baákónéna ábó léca aaná, bé ñe cunjéke, mbá báye: «Anyiaté ú maá cáñgena ononjo eéyé aaná e?

⁹Yíiye anyía bá ñaá bá bé o yíiye túé mōonyé meéñí, bó wáafakena basókásóka mōonyé eémé.»

¹⁰Émakéla Yésus á lókómáká otáña oócí, mbá onse náábó: «Énu wuúci nyéana mbuumu. Anyiaté nu ñe nú wuúci yébi e? Ú maa me kelaka ambánye yé asana.

¹¹Yááña anyía'ó, nua nóña na basókásóka aanó e ekatékáté bikúlú bikime. Mbá yanj, e te áme bá aanó e ekatékáté bikúlú bikime.

¹²Oónjú ooci meé mi ootokine ononjo yí enumbé aá ceéto o o me tábónéna muame munyienene.

¹³Aá taaká taaká e ña mé banó láana isí'ó: O omesé okime, behaála bikime ebí bé kée húlikinyi baaco Ambánye yé Esóma eeye, bé kée bíkétíkinyi tóna baaco asana eyí oónjú ooci áña okelákánó, bé wuúci bétááka.»

¹⁴Eéyé ekúlú, omóté u baákónéna bóóhátá ne béfendí bé Yésus, nyíinyi éce Yútas Iskaliót, ña kaá kúána betéñinyi beluli nyíinjie;

¹⁵mbá onse náábó: «Aáté nú ñe nú mi ínjíékíne, mbóko e ña mé banó fiimbine Yésus e?» Aaná baaco eébé ña bó fánáka biléñú bé mōonyé nyitíne na bíóhátá, bé ñé wuúci ínjíé.

¹⁶O otúme ekúlú eéyé, Yútas ñaá bá wa yáambaka ekúlú a yambánye yí o beébe fiimbine Yésus.

¹⁷Buósé bú buúse abó bá ñaá bá bá nyíáka biléti a bé te á bá ne enutisi, baákónéna bé Yésus ñe bú bíkósítí nááyá, báye: «Háányé o ñoó léne anyía tú ka só o tábónákéna Basíka e?»

¹⁸Mbá onse náábó: «Áno wobá, ékelá núénú oófine a báléka, núá leca tááná; énu wuúci láana nōse: “Taata, muasó muékúnyí maá basó tóma nóowo, onse yááyé ekúlú ma nyémana; oowo o ooki u ñaá nyíáka Basíka na bááyé baákónéna.”“

¹⁹Baákónéna ña bó wobá, bá ñgá kéláka háye Yésus ñeé beébe laákéna, bá ñá tábónáka Basíka.

²⁰Nanyiófó, Yésus ñé limíne o onyíá na bááyé baákónéna bóóhátá ne béfendí.

- 21 Bébú nyíékínyi aáná, mbá ɔse náábó: «Aá taaká ε ηα mé banó láana isí’o: Ɔɔɔ ɔmoté aá banó eebe ηα cóba o o mí fiimbie.»
- 22 Émakéla wá tánjéta aáná, bé ηέ cunjéke buení beébe bekime; bé ηe túme o wuúci bata ɔmoté ɔmoté báye: «Otení a Waáná, óko, téka té cáηa yaηó e?»
- 23 Mbá ɔse: «Ɔɔɔ ewú é nyiekínyi atááse ɔmoté na yaηó, wuúci yó cóba o o mí fiimbie.
- 24 Éε, Ɔónó u ɔɔɔ ηα cóba o owé háye Cioóné ηέ bíkétí a yááyé asana, mbá mahana ná ɔɔɔ ewú u ηeé wuúci fiimbie. Yé ηα hóla ɔheka nááyá anyía keyé bó tí ómó wuúci bíéne !»
- 25 Aáná Yútas mu-wuúci-fiimbie ηα bata tóna ɔse: «Muékúnyi, óko téka té cáηa yaηó e?» Mbá Yésus ɔse: «Eé’ eé, kuηó.»
- 26 Bébú nyíékínyi aáná, Yésus ηέ hiíte eléti; u ηέ ínjíé Bandómesé bitéηíti, u ηέ yiíyi bákáka, u ηέ ínjíékíne baákónéna, ɔse: «Énu hiíteke, núá nyiáka banó bekime; ciame ceéto eeci céáηa.»
- 27 E elime eecí, u ηέ hiíte hindeηé hí meluku, u ηέ ínjíé Bandómesé bitéηíti; u ηέ beébe ínjíé, ɔse: «Énu hiíte, núá múákéna meluku eeme, banó bekime.
- 28 Maame manóηó eeme mááηa, meéme Bandómesé ηo yoónyísínyinyi nyiáyé nyelata nyí bumbénú. Meéme mé ηó yóotieke a asana yé baaco beéηí anyía mbá Bandómesé é beébe nyeánákénéna maabó maabé.
- 29 Ε ηα mé banó láana isí’o: O otúme aámbáya ε te ká háná áme múána meluku, o ɔkóhama ekúlú eyi tu ké sú muékínyi mecekí na banó e Butéηí bó ciame Síkíne.»
- 30 Émakéla bábó hákéna maηana me onyemiki Bandómesé, nyiábó nyecoba eényí a nɔkɔndo nú Molifíé.
- 31 Yésus ηαá laána bááyé baákónéna ɔse: «Buutú bó hénáno eebu, banó bekime nu ηα nó cóbaka ɔ ɔ me béyúátaka. Yááηa anyía Cioóné ηα kóona cése: “Ε ká mé óóno musókóbi etómbá, etómbá cío sasiaka.”“
- 32 U ηo sólínyi ɔse: «Ta híáná, ekúlú ayé ε ká me haanyua o owé, ε ká ka mé banó tátáka a Kalilé.»
- 33 Bíel ɔse nááyá: «Ta yé cáηa á bá anyía bɔsókó bekime ηα bó ɔ béyúátaka, yaηó ε te ká me ɔ béyúata ta buósé.»
- 34 Mbá Yésus ɔse nááyá: «Ε ηα mé ɔ laana aá taaká isí’o: Hí e buutú eebu, ɔkela anyía yaaka yé ekóké é síke á béléta, éce o no moó mi bínéηítíkínyi bikúlú bétátó.»
- 35 Mbá Bíel ɔse: «I ti ké mí o bínéηítínyi ta buósé, ta yé cáηa á bá anyía túésu wéényi.» Híáná baákónéna bekime ηα bó kóónáka boko búmoté.
- 36 Yésus ηα kaáhámá ɔlɔηo na bááyé baákónéna aá haála a hómoté nyiínyi anyía Ketesemané; mbá ɔse náábó: «Énu limíne aaha; mío cɔba ɔ ɔkɔbécókóléna Bandómesé.»

37U ηό λήετα ne Bíel na baána béfendí bé Sebeté, bé ηέ súéte. Bulíkílikí ηέ túme o wuúci tímbe, mááyé manóηό kátákáta.

38Mbá ɔse náábó: «ɔtémá ηa me nua e nyiwééné. Énu limíne aaha boóso ɔloηo na yaηó.»

39Émakéla wé beébe laána aána, u ηά ɔobéta ne buúse, u ηέ bísúbúliéne ɔ ɔmesé, u ηέ túme ɔbécókóléna Bandómesé ɔse: «Éé', Taatá, mbóko búáηa bó ɔbékéláka, cókóle me ááηéna hindeηé hí muuyé eehi eé buúse. Mbá ta híáná, ate kela háye i ηe mí léne, mbá keláka háye o ηoó léne.»

40U ηά hatóna endánaκα, u ηγά hálómóna haála ahá baákónéna eébé bátátó ηaá bá, u ηέ beébe kuána e hiiné. Mbá ɔse né Bíel: «Éce anyía nu te ómó nó bá nú olimine boóso na yaηó onjéηí ómɔté e?

41Énu limíne boóso, áno bécókólókéna Bandómesé anyía muókétánana te banó háména. ɔɔco áηa na ɔtémá e ecále ce ɔkelaka bɔmbánye, mbá yuúhé téka.»

42U ηέ túné beébe béálóna e bikúlú bífendí ɔkɔbécókóléna Bandómesé, ɔse: «Éé', Taatá, mbóko ɔ te ó bá wu ɔwaáηia hindeηé hí muuyé eehi eémi eé buúse, yaηó téka o o híihi múa, bú a békéláka háye o ηoó léne.»

43U ηγά hálómóna a maabána ma bááyé baákónéna, u ηέ túné beébe kuána e hiiné; yááηa anyía hiiné ηaá bá híe beébe yébiki buéηí.

44Aána u ηe beébe béálóna, u ηά ɔɔba, u ηέ túmé ɔbécókóléna e bikúlú bétátó, u kɔɔnaka hú besana abé u ηa cáηa ɔ bécókóléna Bandómesé eé bíibi.

45E elime eécí, u ηγά hálómóna ná baákónéna, mbá ɔse náábó: «Híáná'ο, áno hétáka, nu hélúméke bɔmbánye ! Éná, ekúlú á yááηa hoóhi. Bá ɔɔɔba bé é fiimbie ɔónó u ɔɔco ná bakela maabé.

46Áno hatóna, túe súéte ! Éná, ɔɔco ewú u ηeé mi fiimbie, ooci ú maá kaáháma.»

47Ekúlú eyí Yésus ηaá bá wa yánáηa ɔ ɔtáηa, Yútas, ɔmɔté u baákónéna bóshátá ne béfendí, ηá ka háma ɔloηo na yaandándá yí etúte yé baaco; bá ηa bó bá ne meléfényí: Na tɔsala tó ehána na tɔηendá. Yááηa anyía ne betéηínyi beluli nyiínjie na baáηá bé Besuif ηe bú beébe tóma.

48Yútas, mufiimbie Yésus, ηaá bényóηéna etúte yé baaco eéyé anyána bá ηa bó ɔɔba o omenyi waáta ɔɔco. U ηeé beébe laána ɔse: «ɔɔco ewú i ηeé mi bíembi íciócí, énu wuúci meóména.»

49Hí ahé Yútas ηa kaáháma, yó bíkósíti nááyá, mbá ɔse: «Muékúnyi, ciɔwo eécí e?» Nyi wuúci bíembi eényí.

50Mbá Yésus ɔse nááyá: «Aláame, boko abó ó mó faaya ɔ ɔkɔkela aaha, buúbu keláka fiηo !» Eéyé ekúlú, baaco a bá ηa bó bá na Yútas ηa bó bélócéna Yésus, bé ηέ wuúci meóména.

51Ekúlú eéyé, ɔɔco ɔmɔté a baaco bá ɔloηo ú Yésus ηoó sómó núáyé nɔsala nó ɔhána, yó súbíne munyioηo mu mutéηínyi beluli nyiínjie a muáηá, u ηέ wuúci cála ɔ ɔcala ootú.

52Mbá Yésus ɔse nááyá: «Hélúmúnyi núówo nɔsala nó ɔhána a abákála. Yáána anyía ɔɔɔ okime ewú u kée hetunyi nɔsala nó ɔhána ɔ ɔwoóno sóókó kée wé nɔsala nó ɔhána.

53O ti ηόο menyí anyía ya méηa wu ɔbáηgena ciame Síkíne, yó me tóména ɔ ɔtóména elɔηo ciéηí ci bililé bé masóma bí biité bé hólaka tóséna cíóhátá ne ífendí e?

54Mbá, mbókɔ yáme kela aáná, keyé anyána besana bé Cioóηé cé Bandómesé kée bínyiósíkínyi e? Yáána anyía cé ηa kóona cése besana ηaá nyemána bé ɔbékélaka híáná.”

55E ekúlú eéyé, u ηá báta baaco e bé ηe bú wuúci meóména ɔse: «Anyiaté nú ma nó fáakona ɔ ɔ kó me meóména na tɔsala tó ehána na tɔηendá, háye anyía ya méηa ocónjólóηó yé ɔɔɔ e? Yíiyi anyía móósé mekime ε ηaá me bá yémi limekine o oweékúnyi baaco eé Cíibe ce Bandómesé; mbá anyiaté nu te ómo nó me meóména e?

56Mbá bú ma békélaka aáná ananyía besana ebí behémúnyi besana bá Bandómesé ηa bó ɔóηókó e bínyiósínyi.» Aáná baákónéna bekime ηe bú wuúci béyúata, nyiábó nyecabakena eényí.

57E elime eécí, baaco a bá ηa bó meóména Yésus ηe bú wuúci ɔobána ná Kayífe, mutéηínyi beluli nyiínjie a muáηá. Hóá, ne beékúnyi bikotí na baáηá bé Besuif ηa bó bébándáná.

58Bíel ηaá bá waá látákéna Yésus e elime haaca, ɔ ɔkóóháma a nɔháaté nú mutéηínyi beluli nyiínjie a muáηá. Émakéla wé yóófine a nɔháaté eénú, u ηe fúle límine ne bibulúsu, anyía wá lecáka háye asana ηá ɔoba o obióndínyi.

59Ne betéηínyi beluli nyiínjie na baaco bé Hitúlé a hiáηá bekime ηa bó bá bábó áambaka hekoma hé befala hé ɔwoónéna Yésus e híihi.

60Mbá ta híáná, beébe te o híihi bóηo, ta yé cáηa á bá anyía baaco beéηí ηa bó faákóna o okoó wuúci sómbéna besana. E elime eécí, baaco béfendí ηá ka táléména,

61mbá báye: «Basó eebe tua sóηa balókómákánó baabá eeye á koonaka ɔse: “Ya méηa wu ɔkataka Cíibe ce Bandómesé eeci, mío cíici falefɔtɔkɔna ɔ móósé matát.”“

62Mutéηínyi beluli nyiínjie a muáηá ηá hatóna endánaka, mbá ɔse né Yésus: «O te ηóo básómo ta hekoma a tɔkoma eetu ató baaco eebe ηé bú o túme e?”

63Mbá Yésus ηeé lésíkínyi hú mbuumu. Mutéηínyi beluli nyiínjie a muáηá ηe wuúci bícónyi ɔse: «E ηo mé ɔ láana eé nyiínyi nyé Bandómesé a wáηa wóóso anyía, basó békáma aámbáya “Ée”, ta anyía “Eé’eé”: O óηa Mesíi, Oónó u Bandómesé e?”

64Mbá Yésus ɔse: «Kuɔηó, ó mó kɔona aáná. Mbá aá yaηó, ε ηa mé banó láana esé: Nu ká nó lécáka Oónó u ɔɔɔ oliménénú a aháηá yé ɔobó ú manóme ú Bandómesé Alámakénda, nuó wuúci lécaka tóna weé húlúkúne a belondó bé eηólómuaná noómi.”

65Émakéla mutéηínyi beluli nyiínjie a muáηá á lókómá aáná, hilóbi ηe wuúci timbie; u ηá laháka bíáyé beláηa, mbá ɔse: «Aáté tóna ! Tu te ηá háná asó aamba tɔkoma tú etémbí. Nú ma nó lókóma na cáánó eetu háye ú ηe féníne Bandómesé !

⁶⁶A nyíánó' o?» Mbá báye, ú maá kua asana, bá ñá nyemána bé o wuúci óóno.

⁶⁷Aáná bé ñe bú túme o wuúci túéne maatá eé buúse, bé wuúci tíméke tɔnjɔkɔ; bómoté wuúci aátákéna ebélé, bá kɔɔnaka báye:

⁶⁸«Ɔɔɔ u bɔsókó Mesii ! Óɔ basó laana, aányé ú mó yóo súbé e?»

⁶⁹Bíel ñáá bá wa yánáña limíne a nɔháaté, ekúlú eyí munyionɔ e muénjú a mómoté mu muténínyi beluli nyíinjie a muáná ño yoófíne. Mu ñeé bikósítí nááyá, mbá mɔse: «Ókɔ, téka kuɔñɔ tóna o ñóó bá ɔlɔɔ ne Yésus, ɔnókó yé Kalilé eeye e?»

⁷⁰Mbá Bíel ñeé bínénítínyi eé buúse bó baaco bekime, ɔse: «E te ñá me lókóma aáté o ñóó waamba ɔkɔɔna.»

⁷¹U ñá hatóna o ɔháma. Munyionɔ e muénjú a mómoté ñé wuúci léca; u ñó tónínyi baaco a bá ñá bó bá hɔá ɔse: «Nu ña nó léca, ɔɔɔ ooci ñáá bá o ɔlɔɔ ú Yésus, ɔnókó yé Násalet.»

⁷²Bíel ñe túné bínénítínyi Yésus, ɔse: «Háá, e ña mé súáténa aá taaká esé: I ti ñé mi menyí ɔɔɔ oócí buúse bukime !»

⁷³Hikúlúkúlú, baaco a bá ña bó bá aáhá ña bó láana Bíel tóna báye: «Taata, isuní te á bá embánye, o óña u ɔlɔɔ oócí. Nyíówɔ nyenɔkena nyé ɔtáña ño tónínyi bɔmbánye haála ehé o ñóó húle.»

⁷⁴Aáná Bíel ñeé túme ɔtáña, u súátákéna, u bésómókɔ biinyie, ɔse: «Aá taaká, i ti ñé mí menyí ɔɔɔ oócí !» Hú a yaáté ekúlú, yaaka yé ekɔké ñá béléta o ɔbéléta.

⁷⁵Aáná Bíel ñáá bétáá ɔtáña ewú Yésus ñeé wuúci laana, ɔse: «Okela anyía yaaka yé ekɔké é síke a béléta, éce o no moó mi bínénítíkínyi bikúlú bétátó ase o ti ñóo mi menyí.» Aáná Bíel ñáá háma a nɔháaté, nyíáyé nyítúme ɔkoléla eényí na mahana mekime.

Matío 27

¹Tútútú nɔónoyá, ne beténínyi beluli nyíinjie na baáná bé Besuif ña bó bébándákána anyía bábó lókómána a asana yé ɔwóóno Yésus.

²Aáná bé ñe bú iinjíe baaco makénda me o wuúci ɔtókókɔ, bé ñé ké wuúci fiimbie ná Kóména Bílat.

³Émakéla Yútas, mufiimbie Yésus, má léca anyía bá maá sómbótóna ɔwóóno Yésus, úúyé ɔtémá ñé tímé ɔbényíá buéní; u ñá ɔɔbá anyía we ke hélúmúnyi bilénjú bé mɔonyé nyítíne na bíóhátá né ne beténínyi beluli nyíinjie na baáná bé Besuif,

⁴ɔse náábó: «Ya méña ɔkelákánó bɔɔbé a asana eyí í me mí fiimbie ɔɔɔ awó u te ómɔó kéla bɔkɔ a bɔɔbé.» Mbá bé ñe bú wuúci békámá báye: «Yóówɔ eéyé, yé te ñá basó léca !»

⁵Yútas ñe síké ná yááhéna bilénjú bé mɔonyé eébí o ɔmesé eé Cíibe ce Bandómésé, u ñe súéte, nyekabétóna eényí.

- ⁶Beténjinyi beluli nyiínjie ña bó kóćaka biléñú bé mōonyé eébi, mbá báye: «Tu te ómo só nyémana tú ðháya mōonyé eeme e hikóló hé mōonyé hí Cíibe ce Bandómesé, anyía maáña mōonyé ma embaka.»
- ⁷Aáná bá ña bó lókómákána, bó ñó ko ðóndó esiéné na mōonyé eémé, bé ñeé yiíyi lóño anyía esiéné yé mōmaa anyía yá bāmókóna haála hé onyíéke bekenyi.
- ⁸Yaáté asana bá yá náña o ðlño esiéné eéyé o ðkóháma aámbáya anyía «esiéné yé embaka.»
- ⁹Asana eéyé ñeé binyíoyísinyi háye Sélémi, muhé múnyi besana mo Bandómesé, ñaá táñaka; u ñaá kóona ðse: «Bé ñe bú hiite biléñú bé mōonyé nyitíne na bíóhátá eébi, mōonyé amá baaco bé Islayél ña bó sómbótóna o wuúci óndó.
- ¹⁰Bé ñe iínjé mōonyé eémé o ðwóndó esiéné yé mōmaa. Aáná Otéñi a Waáña Bandómesé ñe yoónyísinyi o me laana anyía búá békéláka.»
- ¹¹Bá ñaa cōbana Yésus eé buúse bú Bílat; u ñe bícónyi Yésus, ðse: «Mbá o óña otéñi u Besuif e?» Mbá Yésus ðse: «Kuñó o ñó kōona aáná.»
- ¹²E elime eéci, ne beténjinyi beluli nyiínjie na baáña bé Besuif ñe bú túme o wuúci túmé tókōma mbá wuúci ta ðbékáma.
- ¹³Mbá Bílat ðse nááyá: «Mbá o te ñó bésómō ta hekōma e? Téka o ñó lókōma anamánamá cá tókōma ecé bé ñe bú o túme e?»
- ¹⁴Mbá u te ómó háná o wuúci békáma ta asana. Kóména ñe kéké asana eéyé buéñi.
- ¹⁵Yááña anyía o tuño tukime, e ekúlú yé bōñanda bó Basíka, kóména ñaá bá waá nyéanakenena baaco bá bunño ðoco ðmoté u cíibe ce ecaná awó bábó báta anyía wá nyéána.
- ¹⁶Aáná, etéyé ekúlú, ðoco a wōmoté ñaá bá eé cíibe ce ecaná, nyiínyi éce [Yésus] Balábas, woómóomo a besana a beébe.
- ¹⁷Émakéla Bílat á léca aáná anyía baaco beéñi má bó bébándákána, mbá ðse: «Nu ña nó áamba anyía yáme banó nyeanéna [Yésus] Balábas ayé' Yésus awó bó ñó lóño báye Mesíi e?»
- ¹⁸Yááña anyía u ñaá bá weé ményukune bōmbánye bōmbánye anyía bé ñeé fiimbie Yésus nááyá a asana na muabó mulínenene.
- ¹⁹Ekúlú eyí Bílat ñaá bá wa yánáña limine o okélisi baaco, oónyí ñe wuúci tóména ðoco na esóma, ðse: «Cókóle, ate aáláka asana yé atálémánánó yé ðoco eéyé; belamá áña bí mi yébikínyi buéñi buutú bó hénáno a yááyé asana.»
- ²⁰Aáná, ne beténjinyi beluli nyiínjie na baáña bé Besuif ñaá bá bēbú oósikínyi nyekōca nyé baaco anyía bá batá Bílat, wé beébe nyeanéna Balábas, mbá u kela anyía bá yóónó Yésus.
- ²¹Kóména ña háná beébe bata ðse: «Aányé a baaco eebe bēfendí nó ña nó áamba anyía yáme banó nyéanéna e?» Mbá báye: «Balábas' o !»

- 22**Mbá ɔse: «Anyána yáme nyemána wu ɔkela aná ne Yésus awó bó ɲó lónɔ báye Mesii e?» Beébe bekime báye: «Ɔ ɔmbásá ɔ ɔmuaná' o !»
- 23**Mbá ɔse: «Bɔkɔ a bɔɔbé bó yaáté wáɲa ɔkelákánó e?» Bé ɲé túné bɔméta buáɲá báye: «Ɔ ɔmbásá ɔ ɔmuaná' o !»
- 24**Émakéla Bílat á léca anyía cíiyí embataka te ɲó yóólɔ ta a bɔkɔ, baaco ɔɔbaka bó ɔɔbaka ne buúse o otuɲulinyi, u ɲa bata menyífé, u ɲá bésúáka aabá eé buúse bó baaco bá hóá, mbá ɔse: «Ɛ te áme bá wu ɔbétúáhéna owé ú atálémánánó yé ɔɔɔ eeye aáme a aató; wáánó ú ɲá léca !»
- 25**Mbá baaco bekime báye: «Tú me sú lumitine ɔbétúáhéna úúyé owé aasó a beetó, na basó na báásó baáná áyá !»
- 26**Aáná Bílat ɲé beébe nyeanena Balábas; u ɲé íinjie makénda anyía bé súbéke Yésus ne mesue, nyi beébe wuúci fiimbine eényí anyía bé keé wuúci aátákéna ɔ ɔmbásá.
- 27**Aáná bicénji bé kóména ɲaá hámánáná Yésus eé cíibe ce kóména, bá ɲá bándáka úúbú ɔlɔɲɔ okime aáyá a maabána.
- 28**Bí ɲéé wuúci laɲónáka, bí ɲé wuúci laɲá kaba e cibólótoto;
- 29**bé ɲaá nuáka oboɲoli na esándá, bí ɲé wuúci háya a aató háye atamba yí butéɲí. Bí ɲéé wuúci íinjíé ɲɔɲɔɲótɔɲó ɔ ɔɔbó ú manóme i ɲetí ci otúmbe ú butéɲí, aáná bí ɲéé wuúci túmékíne eɲéndu, bí wuúci cécáka báye: «Hóó', Otéɲí u Besuif !»
- 30**Bí wuúci túékíne maata, bí wuúci súbéke a aató na ɲɔɲɔɲótɔɲó enú bí ɲéé hitútúne e uúyé ɔɔbó.
- 31**Émakéla bíé wuúci cécáká aáná, bí ɲé wuúci laɲóna kaba e cibólótoto eécí, bí ɲé wuúci hélúmúnyi bíáyé belana; nyi wuúci ɔɔbana eényí o okoó wuúci aáténa ɔ ɔmbásá.
- 32**Ekúlú ayé bá ɲa bó bá bábó cɔcɔbakana Yésus o okoó wuúci aáténa ɔ ɔmbásá, bá ɲá bó óóndémána Símon, ɔɔɔ a wɔmɔté u báléka ci Siléen. Bicénji ɲé wuúci éékínyi ɔbétúáhéna ɔmbásá ú Yésus.
- 33**Bá ɲga háma aá haála ahá bó ɲó lónɔ báye «Kɔlɔkóta»; éce «haála há nuóɲólóɲólɔ.»
- 34**Bicénji ɲa sé bíé wuúci múúsi meluku a mááɲa malátákánó na bɔkanyé abó bó ɲɔ lónɔ anyía míile, mbá ekúlú eyí u ɲéé meéme ɔókéténa, wuúci ta ɔmúá.
- 35**Nyíábó nyéátákéna Yésus eényí ɔ ɔmbásá, bá ɲá aáfákána bíáyé belana, éce bá ma bó ááhakena ɔndɔɲɔ o omenyi bɔlaka abó ɔɔɔ okime eé beébe áɲa wu ohiite.
- 36**E elime eécí, bé ɲe bú límékíne a betáta.
- 37**Bó ɲɔ yóóɲóko hekɔma e hí ɲɔ tóɲínyi anyíaté bé ɲéé wuúci ɔónéna e híihi; bó háya ɔ ɔmbásá, ɔ ɔmuaná ú aató yí Yésus. Bó ɲɔ yóóɲóko báye: «Ooci áɲa Yésus, otéɲí u Besuif.»

38 Bá ña bó aátákéná tóna bañána béfendí ε embásá hoóhi ne Yésus: Ooci o ombásá a wómoté a aháná yé ðobó ú manóme, ooci a wómoté o ombásá a wómoté a aháná yé ðobó ú meényi.

39 Baaco a bá ña bó bá báóbó hólaka aáhá ña bó bá bébú wuúci ðómbónáka, bé wuúci bíbúnúnéke,

40 bá kóonaka báye: «Onókó, kuonjé awó o óña wu okataka Ciíbe ce Bandómesé, wóo falefotokona ci etémbí o moósé matátó, bínóhí kuonjé bémuátá aná; sóóna o ombásá mbóko o óña Onón u Bandómesé.»

41 Híáná tóna, ne betéñinyi beluli nyiínjie, ne beékúnyi bikotí, na baáná bé Besuif ña bó bá báóbó ðómbónáka Yésus, bá kóonaka báye:

42 «U ño nóhíki baaco bé etémbí, mbá u te a bá wu obínóhi wuúci bémuátá ! Otéñi u Islayél oócí aáná e? Wá sóóna o ombásá aná, mbá tuásó háya moñolé nááyá.

43 U ñaá háya moñolé ná Bandómesé. Éhéé, mbóko Bandómesé ñeé wuúci léne, wé wuúci háñóna aná ! Téka u ñaá kóóna ðse wáña Onón u Bandómesé e?»

44 Ta bañána a bá ña bó bá baátákénánó ε embásá olonjo ne wuúci ñaá bá bébú wuúci ðómbónáka tóna.

45 O otúme ε ekatékate ce buósé, o okóóháma i injení ciíci étátó, ibíne ñaá kua i iisi ikime.

46 I injení étátó eécí aná, Yésus ñó bókíte buáná ðse: «Eli, Eli, lama sabaktani? », éce anyía «Ciame Bandómesé, ciame Bandómesé, anyiaté ó moó me béyúata e?»

47 Émakéla bómoté a baaco a bá ña bó bá aáhá tálémákéna ábó lókóma aáná, báye: «U ñó lónjo Éli.»

48 Hí a yaáté ekúlú, ðoco a wómoté eé beébe ñá cabéténa o ocabeténa, ú ñge yubíne kóca a beányákánó bí meluku, u ñé ciíci fekí a nutonjotónjé, u ñé ciíci kosíti e nyuúte nyí Yésus anyía wó cónjoko.

49 Mbá bósóókó o bómoté báye nááyá: «Cañá o wóoko; túo coba o oléca mbóko Éli ña fáaya, yó koó wuúci kétúnyi o ombásá.»

50 E ekúlú eéyé Yésus ñe túné bókíte bóñánáñána, nyiomboko aató eényí.

51 Hí e ekúlú etéeyé, ekéti yé bolaka a yé ñaá bá yá sómbótókóna Ciíbe ce Bandómesé ña láhea ε ekatékate, o otúme o omuaná o okóóháma ε embana. Aáná omesé ñeé binyiétinyi, beandándá bé andányé bío saleaka.

52 Biinyie bío hélunueke, belónjé biéñi bé betálémánánó bé baaco ñá háányúáka o owé;

53 bé ñá há mókóna e biinyie. Ñhakelá Yésus á háányúa o owé, bí ñge oófókíne e efúúménénu yé báléka. Baaco beéñi ñe bú biibi lécáka na cáábó eése.

54 Ne mutéñinyi bicénji etíne atááno na bósóókó a bá ña bó bá aáhá ne wuúci a betáta bí Yésus ña bó lécaka na omesé ewú ú ñe binyiétinyi na besana a bé ña békéláka e úuyé

owé. Aáná bulíkílikí ñéé beébe tímbié, bá nákamaka, mbá báye: «Yááña taaká anyía ɔɔɔ ooci ñaa bá Ɖónó u Bandómésé.»

⁵⁵Bómoté beénjú ña bó bá tálémákéna enenyié, bé bísíémúkúnyi. Beébe eébé bá ña bó bá ɔɔɔ ne Yésus o otúme a Kalilé, bé wuúci kelakena masóma.

⁵⁶Eé beénjú eébé, na Malíi, itónyi ce Makatala, na Malíi, iinyi ce na Sáak na Yóseb, ne oónyi u Sebeté a wáña iinyi ce bááyé baána béfendí, ña bó bá.

⁵⁷Nanyiófó eényi, enóme ce ɔɔɔ u báléka ce Alematé, nyiinyi éce Yóseb, ña kaáhama. U ñaa bá tóna muákónéna a mómoté mu Yésus.

⁵⁸Wuúci oóci u ñga báta Bílat omime ú Yésus. Aáná Bílat ñe yiínjie makénda anyía bé wuúci iínjé.

⁵⁹Yóseb ñé hiite omime, u ña bákákéna na ɔmbómó,

⁶⁰nyikeényie eényi a yááyé eenyie a yóɔɔ eyi u ñéé tímísiki a nyendányé noómi. E elime eéci, u ñéé fúnúlísiki yaandándá yé nyendányé e nyiofine nyi eenyie, u ñé súte.

⁶¹Na Malíi, itónyi ce Makatala, na Malíi ooci a wómoté ña bó bá límíne enenyié, eenyie eébu eé buúse.

⁶²Ɖ ɔyá ɔyá, buósé a bó ñaa látá buósé bó ɔbétábónákéna ehélúme yi Besuif, ne betéñinyi beluli nyiínjie na Bafalisiéñ ña bó cɔba ná Bílat,

⁶³mbá báye nááyá: «Otéñi, tu ña só bétáá anyía ekúlú ayé ɔfalafala ooci ñaa bá wa yánáña o olíhe, u ñaa bá waá kɔɔnaka ɔse u káá háányua o owé e elime ce mósé matátó.

⁶⁴Iínjé makénda aná ma ɔkɔtátáka eenyie ɔ ɔkɔóháma ɔ mósé eémé matátó, ananyía bááyé baákónéna tí ke éébe omime, mbá bé húlikinyi baaco bá bunɔɔ anyía u ma háányua e biwéewé; keyé afala yi elime eéyé káá bá na makénda buéñi ɔ ɔhɔla afala yi buúse.»

⁶⁵Mbá Bílat ɔse: «Oo, i ñé mi lumítíne; áno ka háya bíánó bibulúsu, béa tátáka eenyie eéyé, háye bú ñaa banó bíléníne.»

⁶⁶Bá ña cɔba, bé ñé súñé nyendányé bɔmbánye bɔmbánye e nyiofine nyi eenyie, bé ñé síke bibulúsu o o yiíyi tátáka.

Matío 28

¹E elime ci ehélúme yi Besuif, a alale yé ɔyá, buósé bó sɔnde, na Malíi, itónyi ce Makatala, na Malíi ooci a wómoté, ña bó hátóna, bó cɔba ɔ ɔkoléca eenyie.

²Bé ñe síké ebú bitéme ɔmesé me bínyíétínyi na makénda buéñi; yááña anyía elilé yé bɔsóma yi Otéñi a Waáña a yémoté ñéé húle ɔ Ɖmuaná, yó fúnulisi yaandándá yé nyendányé, yi ñé límíne ɔ ɔmuaná.

³Elilé yé bɔsóma eéyé ñaa bá yá mányemaka, búáyé bɔlaka fúúmékéne háye ɔlondó.

- ⁴Aáná bulíkílíki ñeé tímbíé bibulúsu, bé nákamaka hú bakɔ bakɔ bakɔ; bé ña lóndaka háye biwéewé.
- ⁵Mbá elilé yé bɔsɔma eéyé ñaá táñétá, yó láana beénjú yése: «Aá banó, nuti líkíméke, i ñé mi menyí bɔmbánye anyía nu ña nó áamba Yésus awó bá ña yáátákéna ɔ ɔmbásá.
- ⁶U te á bá tóna aaha, ú ma háanyua o owé háye u ñaá kóona. Áno faáya, no ka leca haála ehé bé ñe fiényínyi úúyé omime áña etémbí.
- ⁷Énu tényí cɔba fíañɔ yáañɔ ɔ ɔkoláana bááyé baákónéna anyía ú maá háanyua e biwéewé, ú me búéke a Kalilé; hóá nu ké nú wuúci lecaka. Asana ayé yame bá ne yiíyi yó banó láana íyéeyé.”
- ⁸Bé ñe tényí ábó hatóna fíañɔ e eenyie. Etémá inyíóyókónú ne bulíkílíki ne obíléne áyá hú mbióké. Bé ñe súéte bá cábakéna ɔ ɔkoláana baákónéna esóma eecí.
- ⁹Hikúlúkúlú, bá ña leca Yésus á fáakɔna eebú eé buúse, mbá ɔse: «E ña mé banó ténjítí’o !» Aáná bé ñe bú bíkósítí nááyá, bé ñe wuúci bítímbíé a akóló, bé wuúci nyemiki.
- ¹⁰Mbá Yésus ɔse: «Nutí líkíméke, áno cɔba yáañɔ nú kaá láana bááme benyíinyí anyía bá cɔba a Kalilé; hóá bá ká bó mé lecaka.”
- ¹¹Beénjú eébé ña bó bá bá búánaña o ohónyí, ekúlú ayé baaco ɔ bómoté bá ɔlɔɔ ú bibulúsu a bé ñaá bá bíá tátáka eenyie ña ka bó hálómóna a báléka o okowóókísi betéñinyi beluli nyíinjie besana bikime a bé ña békéláka.
- ¹²Enakelá ne betéñinyi beluli nyíinjie na baáñá bé Besuif ábó bébándákána, bó lókmákána; bé ñe bú íinjíé bibulúsu mɔonyé meéñjí,
- ¹³mbá báye náábó: «Áno kɔona nɔse: “Bááyé baákónéna ñe ke bú wuúci eébé nebutúé, basó e hiiné.”
- ¹⁴Aáná, mbókɔ Kóména ña lókóma asana eéyé, basó tu ñe sú menyí anyána tu ké sú wuúci cibúnékíne; aáná nu te ká nó bóñɔ muuyé.”
- ¹⁵Bibulúsu ñe bú hiíte mɔonyé eémé, bó kéláka háye bé ñeé beébe laákéna. Yaáté asana bá yánáña o obíkétí híáná asana eéyé e ekatékáté ci Besuif ɔ ɔkóháma hénáno eecí.
- ¹⁶Aáná baákónéna bóóhátá na ɔmoté ña bó cɔba a Kalilé a nɔkɔndo enú Yésus ñeé beébe béléháká.
- ¹⁷Émakéla bá ka bó háma, bá ña leca Yésus; nyi wuúci nyemiki eényí. Ta híáná, bɔsókó a bómoté ña bó bá ne isunji e etémá anyía bébú lumitinine.
- ¹⁸Aáná Yésus ñeé bíkósítí náábó, mbá ɔse: «Bandómesé áña o mi íinjíénú makénda mekime me otéñginyi na ɔ ɔmuaná noómi na ɔ ɔmesé áyá.
- ¹⁹Áno cɔba aná, no ka kelaka anyía baaco bá mɔnɔñɔ mekime á bámókóna bááme baákónéna, nú beébe ootokine eé nyíinyi nyí Síkíne Bandómesé, na nyé ɔónó ne nyí Efúúménénu yí Elilé;

²⁰nú beébe éékúnyíki oláténa besana bikime abé ε ηα μέ banó tóηgínyí. Άno bá na mοηολέ anyía ya μέηa na banó mωóσέ mekime ο οκωόháma a nyemana nyé omesé.»

Malékus

Malékus 1

- ¹Nyitúme nyé Ambánye yé Esóma yí Yésus Kilís, Oónó u Bandómesé.
- ²Yáána yóhókónó e nufule nú muhémúnyi besana mo Bandómesé, Esayí, anyía: «Yañó Bandómesé, í me mí buekisi uumi ɔɔɔ u bɔsóma ɔ ɔ kuɔhó tábónéna ohónyí.
- ³U ño sóbi okelú ɔ ɔmuaná i iisí ce ɔsébéá ɔse: “Áno tábónáka ohónyí ú Otéñí a Waáñá; énu nyimíkínyi cíyí ihényí.”“
- ⁴Aáná Sáan ñaá háma i iisí ce ɔsébéá, u ñeé túmé owootine baaco, u sobiki ɔse: «Áno békákálákéna máánó maabé, mbá no sómba ɔkoló eé meéme; mbá nu bíótókíne, aáná Bandómesé káá banó nyéanakenena máánó maabé.”
- ⁵Híáná baaco bekime ne bé Yelúsalem ne bé iisí ci Yuté ikime ñaá bá bábo fáakona ná Sáan, bá békótókɔ máábó maabé e ekatékaté ce baaco, u beébe ootokine eé nuúci nú Sulutéñ.
- ⁶Sáan ñaá bá waá láñabaka bolaka a bú ñaá bá bunuákánó na behocá bé enyama acé bó ñó lóñ anyía samó, u bísúñéke kandá ce yɔɔfa a ñoséñá. U ñaá bá waá nyíáka na betandá na buóyó abó u ñaá bá u húle ɔ bóñgóna;
- ⁷u laakena baaco ɔse: «Oɔɔ awó á me hola a makénda kokóokó eémi e elime. E te ña mé nyemána ooci a wáña wu okutimine o ohembuleke tukolí tó bíáyé bekandéna.
- ⁸Yañó, é ma mé banó ootokine ne menyífé. Mbá wuúci, u káá banó óotokine ne Efúúménénu yí Elilé.”
- ⁹O moósé eémé, Yésus ñeé húle a Násalet i iisí ce Kalilé; u ñga háma eé nuúci nú Sulutéñ. Sáan ñeé wuúci ootíne.
- ¹⁰Hú ayé Yésus ñaá háma e menyífé, u ña léca Omuaná me bíhúúne, Efúúménénu yí Elilé á sóónáka nááyá i ihúényínyí ci hibúbé.
- ¹¹Okelú ña lókómána ú húlúkúne ɔ Omuaná, ú kɔɔnaka ɔse: «O óña uumi ɔónó u ɔtémá; ya méña ne obíléne weéñí nóówo.”
- ¹²Hí e elime eécí, Efúúménénu yí Elilé ñeé wuúci súténe i iisí ce ɔsébéá.
- ¹³U ñge límékíne hóá moósé etíne éfendí; Sátan yó wuúci kɔkɔnaka. Yésus ñaá bá weé líhéke na enyama cí eciké, bililé bé masóma bé Bandómesé wuúci sókóbiki.
- ¹⁴Yésus ñeé súté a Kalilé, u húlé húlikinyi baaco Ambánye yé Esóma yé Bandómesé. Bá ñaá bá éce bá maá háténa Sáan, bó wuúci háya eé ciíbe ce ecaná.
- ¹⁵Yésus ñaá bá waa láakena baaco, ɔse: «Ekúlú ma nyémana. Aámbáya Bandómesé yó cɔba o otéñgínyí ! Áno békákálákéna máánó maabé, mbá no sómba ɔkoló eé meéme; énu lumítíníne Ambánye yé Esóma !”

- 16**Ahá Yésus ñaá bá waá kándaka a asálá yé nuomó nó Kalilé, u ñá léca ne Símon ne onyiinyí Andelé, bábó áhakena mōhótó aá nuomó, anyía bá ña bó bá belumbelumbe.
- 17**Mbá òse náábó: «Áno me látákéna, mbá ε κά μέ banó cénisiki be-mi-súéne baaco.”
- 18**Hí a yaáté ekúlú, bá ñá béyúátaka o obéyúata máábó mōhótó, nyi wuúci látákéna eényí.
- 19**Yésus ñá cóbététa ne buúse, yó léca na Sáak ne onyiinyí Sáan, baáná bé Sebeté. Beébe a yaábó okokó noómi, bábó tábónaka máábó mōhótó.
- 20**Yésus ñé beébe lónéta olónéta, bá ñá béyúáta na ciabó síkine Sebeté na bonyiono o okokó noómi, nyelátákéna Yésus eényí.
- 21**Ne Yésus na bááyé baákónéna ña bó cóba a báléka ce Kabelnawum. A buósé bú ehélúme bú Besuif, Yésus ño yóófine a yáábó andañía yé obécókoléna, yó túme o otúme oweékúnyi baaco Besana bé Bandómesé.
- 22**Baaco ñe bú kékéke buéñí a asana na nyíáyé nyenamá nyí oweékúnyiki baaco besana. Yáaña anyía u ñaá bá weé yeékúnyiki na bōoco bukime; té cáña a nyenamá nyí beékúnyi bikotí.
- 23**Hí e ekúlú eyí Yésus ñaá bá we yeékúnyiki, omoté ooco na aabé yí elilé ñaá háma hú huase a yáábó andañía yé obécókoléna, u ñá kōóna okelú o omuaná ose:
- 24**«Yésus, ooco u Násalet ! Aáté yáaña na basó na kuohó e? O ñó faáya aaha o o basó súlisi e? I ñe mí menyí bōmbánye anyía o óña Ofúúménénú u Bandómesé !”
- 25**Yésus ñaá laána elilé ne esise ose: «Lésíkinyi mbuumu, háma aá ceéto ce ooco ooci !”
- 26**Aáná aabé yí elilé ñeé fúkíté ooco na makénda, yí ñé bókíte buáña, nyeháma eényí a ciayé ceéto.
- 27**Baaco bekime ñá bō aaléaka eété, bá bébátaka beébe ne beébe báye: «Aáté eeye e? Yósooso yí nyiékúnyi na bōoco ayé”? Ooco ooci ñe téninyi ta hú beébé bí bililé, bí wuúci lókómákéna !”
- 28**Aáná nulumí nú Yésus ñe ténnyí á lókómána i iisí ikime ce Kalilé.
- 29**Ne Yésus, na Sáak, na Sáan ña bó háma a andañía yé obécókoléna yí Besuif, bá ñá cóba o ooba eé ciíbe ci ne Símon na Andelé.
- 30**Iinyíkiné ci Símon ñaá bá fíanéna, u kōnoko nyiike; aáná bé ñe bíkétíkinyi o obikétíkinyi Yésus okono ú oónjú oócí.
- 31**U ñé bíkósítí nááyá, u ñé wuúci tímbe o oobó, yó wuúci hetunyi. Nyiike ñá mana omana, oónjú ñe túme ó beébe sókóbi.
- 32**Nanyiófó, e elime ce nyefianéna nyé oócó, baaco ñe bú hélékénine Yésus bokonókono bekime na baaco a bá ña bó bá na beébé bí bililé, bí beébe yébíki.
- 33**Baaco bekime bá báléka ña ka bó bébándákáná eé buúse bú ehenyi yí ciíbe ecí Yésus ñaá bá noómi.

³⁴Yésus ñe yeéñúnyísíki bə̀kə̀nókónə̀ beéñí a bá ñaá bá na anamánamá cá ekə̀nə̀, yó hémúkúnyí tóna beebé bí bililé biéñí. U ñaá bá u te á yaátába anyía bé á táñáka, anyía bé ñaá bá bíe wuúci menyukune.

³⁵Tútútú, ne tuélelie, Yésus ña hátóna yó háma eé ciíbe. U ñé súete haaca na báléka, a mafákáléana, u ñé túme ə̀bécó̀kóléna.

³⁶Ne Símon na baláayé ñe bú túme o húle wuúci aamba.

³⁷Ahá bé ñge bú wuúci kuána, báye nááyá: «Baaco bekime ña bó ə̀ waamba.»

³⁸Mbá ə̀se náábó: «Tué súete haála hé etémbí, a mənə̀ñə̀ ma maabána. E ñá mé nyemána tóna wu ohulikinyi baaco Ambánye yé Esóma hóá, yaáté asana i ñe mí húle ə̀ Omuaná.»

³⁹Aáná u ñaá bá u húle á kándaka i iisí ce Kalilé ikime, u húle húlikinyi baaco Ambánye yé Esóma a bendaría bé ə̀bécó̀kóléna bí Besuif, u hémúkúnyí beebé bí bililé a baaco.

⁴⁰Oónúnu a wə̀məté ñaá fááyá né Yésus, u ñé wuúci túmíne eñendu, yó wuúci bata nyíólə̀ ə̀se: «Cókó̀le, mbókə̀ o ñoó léne, ə̀ ñə̀na wu o mi eéñúnyísi.»

⁴¹Yésus ñé wuúci bécama mahana, u ñá nandóna ə̀bó, u ñé wuúci bítise, mbá ə̀se: «Ée, i ñeé mi léne, aáñónúá !»

⁴²Hí a yaáté ekúlú ciínú ñá maná, ə̀cə̀ ñá aáñónúá.

⁴³⁻⁴⁴Yésus ñeé wuúci laána, yó woónyísínyí ne esise ə̀se: «Ate laána ta ə̀cə̀ bə̀kə̀, mbá ké ke bítonínyí né mululi nyíínjie, mbá iínjie abésámhá eyí Moyís ñaá kóona anyía bé búle iínjie o otónínyí baaco bekime anyía ó mó waáñónúá.» Aáná u ñeé wuúci ólísí o owólísí.

⁴⁵Mbá ta híáná, émakéla ə̀cə̀ oócí é súeté, nyitúme eényí o húle hulinyi baaco behaála bikime asana eéyé. Yaáté asana Yésus te ómó bá wu ə̀ háná bítonínyí a miányé a báléka a céməté; mbá u ñaá bá weé limekine hú a behaála abé baaco te á bá. Baaco ñaá bá bábó fáakə̀na nááyá, bé húlúkúne behaála bikime.

Malékus 2

¹Émakéla mósé a hólá, Yésus ñga hálómóná a Kabelnawum; baaco ña bó lókómá anyía wáña e úúyé ooki;

²ə̀mbana weéñí ñá bébándákána ə̀ ə̀kə̀hámá ayé nyetákéna nyé ə̀kə̀ló te ómó bá, te e buúse bú ehenyi. Yésus ñaá bá weé beébe eékúnyíki Besana bé Bandómesé.

³Aáná baaco a bóməté ñe bú wuúci héléníne asákála; baaco bényise bé yiíyi bétúáhénánó.

⁴Mbá bó te ómó bó bóñə̀ ohónyí wú o yiíyi cə̀bana eé buúse bú Yésus a asana na nyekə̀ca nyé baaco. Aáná bé ñe bú yiíyi báátána e cuunyi ə̀ omuaná, bó ñó bə̀ló haála ehé Yésus ñaá bá táléména. Bé ñé súúnyíki ne tukolí asákála asámbaléánánó e nyibúyé.

⁵Yésus ña kelá wáa léca nyenamá anyé baaco eébé ña bó háya mə̀ñə̀lé nááyá, mbá ə̀se ná asákála: «Óónó, é mə̀ mé ə̀ nyeanenena móowə̀ maabé.»

- ⁶Beékúnyi bikotí a bómoté a bá ñaa bá hóá limekine ñe bú túmé obílúmínyi, báye:
- ⁷«Aányé ooci ú ñé fénine Bandómesé aáná e? Aányé ú ñá nyéáñenena baaco maabé, e te ñaa bá hú Bandómesé bímuóci e?»
- ⁸Yésus ñe ményi o omenyi e uúyé otémá aaté bé ñe bú bílúmínyi, mbá ñse náábó: «Anyiaté nua nóña na anamá cé ibíkéti eécé e?»
- ⁹Aaté yé ña hóla onata e? Olaana asákála anyía: “É mo mé o nyeanena móowo maabé”, ayé’ okoonna anyía: “Hatóna endánáka, hiíte nyiówo nyibúyé, kándáka” e?
- ¹⁰Éná’o, e ña mé aamba núnú ményi anyía Onón u ñoco áña na makénda o omesé ma onyeanakenna baaco maabé.» Mbá ñse ná asákála:
- ¹¹«Hatóna endánáka, hiíte nyiówo nyibúyé, eélúé oówo o ooki’o.»
- ¹²Ñoco ña hátóna o ohatona endánáka, baaco bekime wuúci leca; u ñé hiite nyiáyé nyibúyé, u ñé súéte. Aáná baaco bekime ñe bú kékéke; bé iínjíékíne Bandómesé nuúmi, báye: «Tú te ña só léca, ta buósé, nyenamá nyé asana háye eéyé !”
- ¹³Yésus ña háná a hálómóna a asálá yé nuomó nó Kalilé. Baaco beéñí faákóna nááyá, u beébe eékúnyiki besana.
- ¹⁴Ekúlú ayé u ñaa bá wá hóláka, u ña leca Léfi onón u Alefe oliménénú a nyiáyé nyinyio buolí nyi betúé etéési. Mbá ñse nááyá: «Me látaka !» U ña hátóna, u ñé wuúci látaka.
- ¹⁵Aáná Yésus ña cōba o ooki ú Léfi o okóonyiá benyéma bé onyiá. Ne betúé etéési beéñí na bakela maabé ñe bú nyiékínyi ne wuúci na bááyé baákónéna, anyía baaco eébé ña bó bá bébú wuúci látákéna e bitúte e bitúte.
- ¹⁶Enakelá beékúnyi bikotí bá ñoño ú Bafalisiéñ abó léca Yésus e nyiékínyi ne betúé etéési na bakela maabé, bá ña báta bááyé baákónéna báye: «Anyiaté u ñeé nyiényi ne betúé etéési na bakela maabé e?»
- ¹⁷Émakéla Yésus á lókómá aáná, mbá ñse náábó: «Té cáña ba-te-konó bá ña bó áamba muándánána, mbá bokonókóno. E te ómo fáaya o omesé ooci o okóólóño betalémánánó bé baaco, mbá bakela maabé.”
- ¹⁸Búmōté buósé na baákónéna bá Sáañ Batis na Bafalisiéñ ñe bú bíkiilieke onyiá. Aáná baaco a bómōté ña bó fáaya o okobáta Yésus báye: «Anyiaté na baákónéna bá Sáañ Batis na bá Bafalisiéñ ñaña bébú bíkiilieke onyiá, mbá bóowo baákónéna te ña bó kela aáná e?»
- ¹⁹Mbá Yésus ñse náábó: «Mbá nua nóña nú okóti baaco abá bó lónjóko e nusike onyiá e, ekúlú ekime ayé onóme áña ne beébe e? Yááña anyía, ekúlú ekime ayé onóme áña ne beébe, bá te abó bá bé obíkiilie onyiá.
- ²⁰Mbá ekúlú káá fáaya ayé baaco ká bó sómo onóme e ekatékaté cí nusike; etéeyé ekúlú bé ké bú bíkiilie onyiá.

²¹Ta ɔɔɔ ti ɲé hiite ekéti yé bɔlaka a buɔsɔ anyíá wáá látákéna e elunénú yé bɔlaka. Mbókɔ ɔɔɔ ɲáá kéláka aaná, keyé ekéti a yɔsɔ káá láchóna ebulunénú, yó wééɲényísiki nyelaheá.

²²Híáná tóna, ta ɔɔɔ ti ɲe cébínyi mecekí e bilunénú bé besómɔ; mbókɔ ɔɔɔ ɲáá kéláka aaná, keyé meluku káá yáátáka besómɔ, ne meluku na besómɔ béɔ cǎɲiaka bikime. Mbá, ɔɔɔ ɲá nyemána wu ɔháya mecekí a besómɔ a beósɔ.”

²³Búmɔté buósé bú ehélúme bú Besuif, ne Yésus na bááyé baákónéna ɲa bó bá bábɔ hólaka e bisiéné a beónókónó na benyéma, baákónéna húlé sólónáka benyéma eébi.

²⁴Bafalisiéɲ a bá ɲáá bá hǎá ɔlɔɲɔ ɲa bó bata Yésus báye: «Óɔ lecá bósɔwɔ baákónéna ! Anyiaté bá ɲa bó kéla bɔkɔ abó yáásó okotí ti ɲé yiínjie ɔɔɔ makénda ma ɔkelaka buósé bú ehélúme e?”

²⁵Mbá ɔse: «Nu te ómɔ nó fána asana eyí Otéɲí Táfit ɲáá kéláka búmɔté buósé, ne wuúci na bááyé baacɔ, ekúlú ayé benyéma bé ɔnyíá ɲáá bá bí e beébe béámábákéna, ecaná beébe nuakena e?

²⁶U ɲo yóófine eé Cíibe ce Bandómésé ekúlú ayé Abiyataal ɲáá bá mutéɲinyi beluli nyiínjie a muáná. U ɲeé hiite benyéma bé ɔnyíá ebí bé ɲe nyeminyi Bandómésé, u ɲá nyíáka, yó wiínjie tóna a bááyé baacɔ, ta yé cǎɲa á bá anyíá yáásó okotí ti ɲé yiínjie ɔɔɔ u etémbí makénda me o biíbi nyíáka, é te ɲáa bá hú beluli nyiínjie.”

²⁷Yésus ɲeé beébe laana tóna ɔse: «Bandómésé ɲeé télímínyi buósé bú ehélúme a asana na bɔmbánye bó ɔɔɔ, mbá u te ómɔ kóna anyíá ɔɔɔ áɲa yóólé yé buósé bú ehélúme.

²⁸Buáté bɔkɔ ɔónó u ɔɔɔ u ɲeé tɛɲinyi ta hú buósé bú ehélúme.»

Malékus 3

¹E elime eécí, Yésus ɲe túné ke yóofine a andanǎa yé ɔbécókóléna. ɔɔɔ a wɔmɔté ɲáá bá hǎá na asúákánó yé nyekátá.

²Baacɔ ɲa bó bá bábɔ áambaka ɔsóména Yésus. Buáté bɔkɔ bá ɲa bó bá búbú wuúci bisíémúkúnyi mbókɔ wǎɲa wu oweéɲúnyisi ɔɔɔ buósé bú ehélúme.

³Aaná Yésus ɔse ná ɔɔɔ: «Hatóna, táléména endánáka eé buúse bó baacɔ bekime.”

⁴Mbá ɔse náábó: «Aáté yáásó okotí ɲa kóna e? ɔkela bɔmbánye buósé bú ehélúme ayé’ ɔkela bɔbɔ e? Onohi ɔɔɔ ayé’ o wuúci óóno e?» Mbá beébe, bé ɲe bú limíne mbuumu, ta ɔbékáma.

⁵Yésus ɲeé beébe lecáka ɔmɔté ɔmɔté, u ɲé bíbúnúné, u beébe lókómákéna ɔtémá ɔnuá buéɲí a asana ne cííbú ibíkéti a ceɛbé. Mbá ɔse ná ɔɔɔ: «Nandóna nyekátá.» U ɲé nyiínyi nandóna, nyé ɲa hálómóna nyembánye.

⁶Aaná Bafalisiéɲ ɲa bó hámókóna, bá ɲá ka bébándána ɔ ɔbébándána na baacɔ bé hitúlé hí Elóot, anyíá bá aámábáka ohónyí wú ɔwóóno Yésus.

⁷Yésus ña béalóná baaco, yó súete na bááyé baákónéna a asálá yé nuomó nó Kalilé, mbá bitúte bé baaco ombana weéñí ñaá bá bíe wuúci látáka. Bí ñaá bá bíe húlúkúne na a Kalilé ne eé Yuté,

⁸bí húlúkúne ne eé Yelúsalem ne i iisi ci Itumée, bí húlúkúne ne i iisi a céáña ecinyié caányé ci nuúci nú Sulutéh ne e ekélékėti yí iisi a yéáña hoóhi na báléka cí ne Tíil ne cí Síton. Baaco eébé bekime ña bó bá bábó fáakona né Yésus, anyía bá ña bó bá bábó lóokómáka besana bikime abé u ñaá bá waá kelaka.

⁹U ñaá laána bááyé baákónéna anyía bé wuúci tétényinyi okokó, bé yiíyi nyékététéna e menyífé anyía baaco ti wuúci sékítinyi.

¹⁰Yááña anyía baaco beéñí ña bó bá bébú wuúci látákéna a asana ayé u ñaá bá we yeéñunyísiiki bokonókono beéñí. Buáté bokó baaco a bá ña bó bá bábó kónoko ña bó bá bábó cócóbaka fíaño fíaño nááyá anyía bébú wuúci bitiseke.

¹¹Ekúlú ayé beebé bí bililé ñaá bá bíe wuúci leca, bí wuúci tímékíne eñendu, bé aanjáláka, bé kóonaka bése: «O óña Oónó u Bandómese'o !»

¹²Mbá u ñeé biíbi siséke buéñí anyía bí ti wuúci núnéke.

¹³E elime eecí, Yésus ñaá baátáka nokondo, u ñó lóño baaco ebé u ñeé lénéké olóño, bá ña faákona nááyá.

¹⁴Aaná u ñaá táfáká baaco bóóhátá ne béfendí, u ñe beébe loa nyiínyi anyía baaco bá endóma, anyía bábó bámókóna ne wuúci; u beébe tómkóna o o húle húlínyi baaco Ambánye yé Esóma.

¹⁵U ñeé beébe iinjé makénda me ohémúkúnyi beebé bí bililé.

¹⁶Baaco bóóhátá ne béfendí ebé Yésus ñaá táfáka ña bó bá anyía: Ne Símon awó u ñaá loá anyía Bíel, éce «nyendányé»,

¹⁷na Sáak na Sáañ, baáná bé Sebeté (Yésus ñeé beébe loá nyiínyi anyía Boánénjes, éce anyía «baáná bá emanyemanye»),

¹⁸na Andelé, ne Fílib, na Baatelemí, na Matío, na Tómas, na Sáak óónó u Alefe, na Taté, ne Símon awó bó ñó lóño báye «Muléne e nyiwéene okátóna bunño bú Islayél»,

¹⁹ne Yútas Iskaliót, ooci ewú u ñe fimbie Yésus, omanó oocí.

²⁰E elime eecí Yésus ña ka hálómóna o ooki. Baaco ñe túné ábó bébándákána hóá o okóóháma ayé ne Yésus na bááyé baákónéna té ómó bó bá ne ehélé yé onyíáka benyéma.

²¹Émakéla ciíbe ce baaco ci Yésus aá lóokómá asana eeyé, nyefaaya eényí o okoó wuúci hatena. Bá kóonaka báye: «Ú ma fámónua !»

²²Beékúnyi bikotí e bé ñe bú húlé eé Yelúsalem ñaá bá hóá tóna; bá kóonaka báye: «Belesebúl, mutéñinyi beebé bí bililé, mó yóófinine ooco ooci. U ñe hémúnyi beebé bí bililé a baaco na makénda me otéñí oocí.»

- ²³Yésus ñé beébe lónókò, u ñé beébe túmíne enjaba òse: «Anyána Sátan áña wu òbéónókéna wuúci bémuátá e?
- ²⁴Butéñí bukime abó baaco bá hóá ñe bú nuusinyinyi áña bunyímé.
- ²⁵Ciíbe ce baaco ikime acé baaco bá hóá ñe bú nuusinyinyi te a kéla ce òcòcòbaka ne buúse ta buósé.
- ²⁶Híáná mbókò Sátan ñee bínúusi, keyé búáyé butéñí ma sásia; bú te á bá bú òcòcòbaka ne buúse, bú ma mána.”
- ²⁷«Òcòcò te a bá wú owoofine eé ciíbe ce òkèndákénda, yó hòòkò bíáyé benyéma, téka na òcañácáña o wuúci hatena, yó wuúci òtókókò, mbá u síke hólakana benyéma bikime bí ciíbe.
- ²⁸Aá taaká e ña mé banó láana anyía Bandómesé káá nyéanakenena baaco maabé mekime na túábó tuféne tukime.
- ²⁹Mbá òcòcò ewú u ñe féníne Efúúménénu yí Elilé, Bandómesé ti kée wuúci nyéanakenena búáyé bòobé ta buósé, anyía búáña bòobé bú ekúlú ekime.”
- ³⁰Yésus ñaá bá weé beébe laakena aáná anyía, bá ña bó bá bábó kóonaka anyía wáña na aabé yí elilé.
- ³¹Ne iinyí ne benyíinyí bé Yésus ñá ka bó hámá. Bá ña bó tálémákéná a ònháaté, bá ña tóma òcòcò ò òkolónéta Yésus.
- ³²Nyekòca nyé baaco ñaá bá limekine aáyá a maabána. Bé ñé wuúci laána báye: «Éná’o, na ònyia na bònònyia á bóña a ònháaté; bá ña bó ò bata.”
- ³³Mbá òse: «Aányé wáña ciame iinyí, báányé bá bóña bááme benyíinyí e?”
- ³⁴U ñé bísíémúkúnyí baaco a bá ña bó bá aáyá a maabána, òmòté òmòté, mbá òse: «Éná, na ciame iinyí na bááme benyíinyí eebe.
- ³⁵Yááña anyía’o, òcòcò okime awó u ña lókóména Besana bé Bandómesé, wuúci wáña òónó u baabá, ta anyía ciame iinyí.»

Malékus 4

- ¹Yésus ña háná é túme oweékúnyí baaco besana bé Bandómesé a asálá yé nuómó nú Kalilé. Yaandándá yé nyekòca nyé baaco ñaá bébándákáná aáyá a maabána a nyenamá enyí u ño yóófine ò òkòkò a yé ñaá bá e menyífé, u ñé limíne hóá. Baaco ña bó bá limekine a asálá yé nuómó.
- ²Yésus ñaá bá weé beébe eékúnyíki besana biéñí e enjaba. U ñeé beébe laána weé beébe eékúnyíki òse:
- ³«Áno lókóma ! Òcòcò a wòmòté ñaa cóba o okomíene moohó.
- ⁴Ahá u ñaá bá weé meéme miekine, a mòmòté ñá kuakóna o ohónyí ò òmuaná; tunonyí ñá faákóna, tú ñé meéme cóbókéna.

⁵A mɔmɔté tóna ɲaa kuákóna a akɔɲja ɔ ɔmuaná, ɔmesé téka weɲí hɔ́á; me ɲé ténýí lóáka anyía ɔmesé te ɔmɔ́ bá weɲí.

⁶Mbá, ekúlú ayé ɔ́ɔ́ ɲaa háma, ú ɲé meéme lulíki; tundínéndíné ɲá kótáka anyía tú te ɔmɔ́ bá na bekaɲá.

⁷A mɔmɔté tóna ɲaa kuákóna aá haála ahá tɔlandɔna naɲa túá lóáka. Ekúlú ayé ma ɲaa lóáka ɔlɔɲo ne tuútu, tú ɲá béɔ́tókókéna bembánye bé benyéma a bé ɲaa lóáka, biíbi ta ɔháá.

⁸Mbá, a mɔmɔté tóna ɲaa kuákóna a ambánye yé ɔmesé; ma ɲá lóáka bɔmbánye, ma ɲá hááka betámá: Indíné ɛmɔté nyítíne na bíshátá, a cémɔté etíne átátó, a cémɔté tóna etíne atáánɔ.”

⁹Mbá Yésus ɔse: «Ɔɔɔ a wáɲa ne eetú cá ɔlókómáka besana, á lókómáka !”

¹⁰Émakéla Yésus aá béálóná nyekɔca nyé baacɔ, na baacɔ a bómɔté a bá ɲa bó bá hoóhi ne wuúci na baákónéna bóshátá ne bífendí áyá, ɲe bú wuúci bata asana yé enjaba eci ú ɲéé túmíne baacɔ.

¹¹Mbá ɔse: «Bandómesé ɲaa banó iinjíé makénda me omenyukune besana bé búáyé Butéɲí a béáɲa benambákánó; mbá a baacɔ bá nɔháaté bé ɲéé beébe túmíne enjaba a besana bikime.

¹²Búáɲa aána anyía: “Bábó lécakana, mbá bá te holá ɔlecana; bábó lókóma, mbá bá te holá ɔlókóma, anyía keyé bá ká bó békóɲónákéna etémá, Bandómesé yó beébe nyeanakenena máábó maabé.”“

¹³Yésus ɲé beébe batá ɔse: «Mbókɔ nu ti ɲé nú menyí nyihembule nyé enjaba ci mumiene moohó, anyána nua nóɲa nú omenyí nyihembule nyé enjaba cí etémbí ikime e?

¹⁴Mumiene moohó áɲa háye ɔɔɔ ewú u ɲe húlinyi baacɔ Ambánye yé Ɖsóma.

¹⁵Moohó eeme a má ɲa kuákóna ɔ ohónýí ɔ ɔmuaná áɲa háye baacɔ eebe a bá ɲa bó lókóma Besana bé Bandómesé; hí ahé bábó lókómáka, Sátan ɲá fáaya, yó biíbi ááɲíaka e cííbú etémá.

¹⁶Híáná tóna, eeme a má ɲa kuákóna a akɔɲja ɔ ɔmuaná áɲa háye baacɔ a bá ɲa bó lókóma Besana bé Bandómesé, bó biíbi káha ɔkáha ne obíléne.

¹⁷Asana ɔmɔté, bé ti biíbi nyéána anyía bé á lóáka bekaɲá náábó. Bé ɲe bú lúmitinine e ekéti yí ekúlú, mbá hí e ekúlú eyí muuyé é beébe háména, ta anyía muyébínyí a mɔmɔté a asana na Besana bé Bandómesé, bá ɲa bó béyúata ɔ ɔbéyúata olumitinine.

¹⁸Eeme tóna a má ɲa kuákóna aá haála ahá tɔlandɔna naɲa túá lóáka áɲa háye baacɔ a bá ɲa bó lókóma Besana bé Bandómesé.

¹⁹Mbá asana ɔmɔté, ne ibíkéti ciéɲí, na bɔnóme bó ɔmesé, na besana bí etémbí bí olíhe e bí ɲéé beébe bíléníne ɲaa béɔ́tókókéna Besana bé Bandómesé eébi ɔ ɔkósháma ayé bé te ɲaa háá ta bókɔ.

20Mbá eeme a mómoté tóna a má ñaá kuákóna a ambánye yé omesé áña háye baaco a bá ña bó lókóma Besana bé Bandómesé, bó biibi lúmítínine, bá hááka betámá háye benyéma a bé ñaá háá betámá: Indíné emoté betámá nyitíne na bíhátá, a cémoté etíne átátó, a cémoté tóna etíne atááno.”

21E elime eecí, mbá Yésus ose: «Óko, bá náña bé húéke lámbe a alonjá noómi ayé’, bé ñeé ciíci háya e bukúndúlumú bú buaná e? Yañó ese bá náña bé ciíci háya a búáyé botáléná e?

22Yááña anyía’o, besana bikime a béaña benambákánó, baaco ké bú biibi læcaka; bikime a béaña indiitie kée bitónínyi a miányé.

23Mbókó ooco áña ne eetú cá olókómáka besana, wá lókómáka !”

24Yésus ñe túné beébe laana ose: «Énu bíkékényíki na besana abé nó ña nó lókóma, anyía a nyenamá anyé nu náña nuanó kélaka bósóókó, nyíinyi Bandómesé káá banó kélaka tóna, yó banó tálákéna.

25Yááña anyía, bé ké túné e yiinjie benyéma ná ooco awó á yáaña ne biíbi. Mbá né ooci awó u te á bá na bokó, bá káá yaáñjá ta hú bokó abó wáña ne buúbu.”

26Yésus ña háná á kóna ose: «Butéñi bó Bandómesé ñaá hóá mumiene moohó e mú ñee miékíne moohó a yááyé esiéné.

27Ta muá hétáka hiiné, te mué límekine mósó, ne nebutúé na nabuósé benyéma eébi ñaá lóaka, béó kómáka, mumiene eémú ti menyí anyána bú ña békéla.

28Omese bémuátá u ñe héyisi benyéma; bé ña caña á lóaka, béó kómáka, mbá bé aámbáka.

29Ekúlú yé masáña, mumiene nyitúme o otúme osómba indíné eényí, anyía benyéma mó yóónókéna.”

30Yésus ña háná á kóna ose: «Na aáté tua sóña tú oketi Butéñi bó Bandómesé aná e? Ta anyía enjaba ce yaáté tua sóña tu o banó túmíne o o banó tónínyi bokó ebú Butéñi bó Bandómesé ñaá hóá e?

31Bú ñaá hóá hesámásámá hé yóónóko a hémoté; hiíhi, ekúlú ayé bó ko yóónó, híaña hesámásámá hitíkítiki o ohola esámá ikime cé omesé.

32Mbá asana ómoté, e elime ce nyíóno, hé ñaá loa, héo kómáka, héo wááyá yóónóko a yé á hólaka beónóko bikime. Yé ñaá háya beandándá bé endáfe anyía tunonyí tó omuaná áña tu ofalefaka cáábó aana hóá.”

33Híáná Yésus ñaá bá we yeékúnyíki baaco Besana bé Bandómesé na enjaba ciéñi háye eeci, a nyenamá nyikime enyí be-wuúci-lókóma áña bé o wuúci lókómáka bómánye.

34U ñaá bá u ti é beébe laána besana téka ne o beébe túmíne enjaba; mbá ekúlú ayé wó lóbo bímuócí na bááyé baákónéna, u beébe hambulekine besana bikime bé enjaba eecí.

35Nanyiófó nyé buáté buósé eébu, Yésus ná bááyé baákónéna ose: «Túá lááténa e eyinyié asálá yé nuómó.”

³⁶Bá ña bó nyéána baaco anyía bé éélúéke, nyiábó nyisúéténe Yésus eényí o okokó ayé u ñaá bá wa yáaña noomi. Bekokó a bémoté tóna ñaá bá hoóhi ne wuúci.

³⁷Aáná yaandándá yí ehúne ñeé túmé ohúne, beahó bí menyifé má nuomó oofokine o okokó noómi, a nyenamá anyé yé ñaá bá ne menyifé hoóhi ne onyíoyo.

³⁸Ekúlú eéyé, Yésus ñaá bá waá hétáka hiiné o onuti ú okokó, u maá tála aató aá nyéata. Bááyé baákónéna ñé bu wuúci heényi, mbá báye: «Taata, bú ti ñó yo yébi aana háye tú coba o onyíme e?»

³⁹Yésus ña haanyúá, u ñé eénde ehúne, u ña laána nuomó ne esise o: «Lésikínyi mbuumu !» Ehúne ñeé lésikínyi, mbuumu a ciáná nyefaaya eényí.

⁴⁰Mbá Yésus o: «Anyiaté nu ñe nú líkíme e? Éce anyía nú ti ñé nú lúmitinine e?»

⁴¹Mbá ta híáná, baákónéna ña bó bá bebú líkíméke buéñí; bá kónaka beébe ne beébe báye: «Ooco u háányé ooci ewú te ne ehúne na nuomó ña lókóména e?»

Malékus 5

¹Aáná bá ñga bó háma é eyinyé asálá yé nuomó i iisi ce Kalasa.

²Yésus ñaá háma o okokó. Ooco a womoté ña faáya o ofaaya nááyá, u húlúkúne e biinyie; u ñaá bá na beebé bí bililé,

³u líhéke e biinyie. Aáná ta ooco te ómó bá wu o wuúci fokena, te bé wuúci ótókóko na macanja.

⁴Yáána anyía bikúlú a bémoté, bé wuúci ótókóko akoló ne tukolí tú biléñú, aabá na macanja, mbá u kátaka macanja, yó sómbáka tukolí tú biléñú. Ta ooco te ómó bá na makénda me o wuúci fokena.

⁵Bikúlú bikime, na nabuósé ne nebutúé u ñaá bá waá bénánáláka ne e biinyie na a tokondo o omuaná, u hulé aánjáláka; u bétósóko ceéto a andányé.

⁶Ahá ú ña léca Yésus a fáakona haaca, u ña cabákéna nááyá, u ñé wuúci túmíne eñendu.

⁷U ña bóméta o: «Yésus, Oónó u Bandómesé a wáña waáná, asana ayé yaaté yáána na yajó na kuojó e? Cókóle eé nyiinyi nyé Bandómesé, eti mi iinjíé muuyé.»

⁸U ñaá kóna aáná anyía Yésus ñaá laána elilé ne esise o: «Háma á ceéto ce ooco ooci.»

⁹Mbá Yésus maá báta ooco ooci o: «Nyíowó nyiinyi éce aányé e?» O: «Bónonja, anyía tua sóña beéñí.»

¹⁰Eéyé ekúlú bililé eébi ñaá bécókolókéná Yésus anyía u ti biíbi tóma haaca i iisi ci etémbí.

¹¹Aáhá, yaandándá yí hikuté hé eñonáfá ñaá bá yéa nyiákéna a macaba ma nokondo.

¹²Bililé eébi ñaá bécókolókéná Yésus bése: «Cókóle, basó nyéána tú ke sú oófókíne e eñonáfá eeci noómi.»

13Mbá ɔse: «Oo, énu oofokine.» Bililé eébi nyehámókóna eényí aá ceéto ce waáta ɔɔɔ, bí ngo oófókine e eɣnáfá. Aáná hikuté hé eɣnáfá eéhi ɣa kaá béáhéna ɔ ɔbéáhéna e embana ce ɔkɔndɔ aá nuɔmó. Hí ɣé nyíme e menyífé noómi. Eɣnáfá ɣaá bá hoóhi tóséna ífendí.

14Émakéla betétényi eɣnáfá ábó leca aáná, bá ɣá cabákéna; bé ɣge bíkétíkínyi asana eéyé na ná baaco e bé ɣé bú límíne a báléka ne né eebe e bé ɣe bú límíne e bisíéné. Baaco eébé ɣá bɔ faakɔna ɔ ɔkoléca háyɛ asana ɣa békéláka.

15Ahá bá ɣga bó háma a maabána me Yésus, bá ɣá leca ɔɔɔ awó u ɣaá bá na bɔnɔɣja bó beebé bí bililé; ú me límíne ɔlanabákánó, wuúci cénjícéni. Émakéla bábó leca aáná, bulíkílíki ɣé beébe tímbiéke.

16Aáná baaco a bá ɣa bó lécaka besana eébi á békéláka ɣe bú bíkétíkínyi bɔsókó a bá ɣa bó fáákóna na asana a yé á háména ɔɔɔ awó u ɣaá bá na beebé bí bililé na asana yí hikuté hé eɣnáfá.

17Bé ɣé túme ɔbécókóléna Yésus anyía wá hatóna aá ciabó iisi, wé súéte.

18Ekúlú eyí Yésus ɣaá bá we yóofokine ɔ ɔkɔkó anyía wé súéte, ɔɔɔ awó beebé bí bililé ɣaá hámókóná nááyá ɣeé wuúci bata ɔse: «Cókóle, e ɣa mé aamba osúéte na kuɣɔ.»

19Yésus ɔse: «Buaka, hálómóna a ciɔwɔ ciíbe ce baaco, a buɔwɔ; ké ké bíkétíkínyi baaco bá hóá besana bikime abé Bandómesé ɔ yóo bécáména mahana, yó kuɣɔ kélaka bɔmbányɛ.»

20Aáná ɔɔɔ ɣeé sútéte o o húle húlínyi baaco bá báléka acé bó ɣɔɔ lóɣo anyía Tekabólo besana bikime ebí Yésus meé wuúci kélaka. Baaco bekime a bá ɣa bó bá bábó lókómáka úúyɛ ɔtáɣa ɣaá bá bebú kékéke buéɣí.

21Yésus ɣa kaá hálómóná, wuúci ɔ ɔkɔkó noómi, u húlúkúne e eyinyíé asálá yé nuɔmó. Yaandándá yé nyekɔca nyé baaco ɣa háná ke bitúlíne nááyá éce wa yáaɣa e eyinyíé asálá yé nuɔmó.

22Muténínyi andaɣía yé ɔbécókóléna yí Besuif a mɔmɔté ɣgaá háma; nyíáyé nyíínyi éce Salíyus. U ɣaá leca Yésus, u ɣé wuúci túmíne eɣéndu,

23u ɣé túme o wuúci hényéna na ɔbécókóléna ɔse: «Híimi heónónó e híenjú mɔ lóbo hú esese. Cókóle, faáya é ké híihi tála aabá a ceéto, hé aáɣónua, mbá híé líhétúne.»

24Aáná Yésus ɣá cɔba ne wuúci; yaandándá yí etúte yé baaco ɣeé wuúci látákéna, yí wuúci sékítíkínyi beháɣa bikime.

25Oónjú a wɔmɔté ɣaá bá aáhá; manóɣɔ ɣaá bá meé wuúci hámókóna, tuɔɣo a yáaɣa túshátá ne túfendí.

26U ɣaá lécaká muuyé buéɣí o o húle ndéjele a baándánána beéɣí, yó mána ɔbécáɣgena bɔnóme bukime, mbá ta ɔmɔté tí ómoó wuúci eéɣúnyísi; úúyɛ ɔkála bíbéyíki bu bíbéyíki.

- 27 Aáná u ñaá lókómá bá cámbaka Yésus, u ñá faáya, u ñá béléta etúte yé baaco. U ñá cóna e elime ci Yésus, u ñé bitíse búáyé bálaka,
- 28 anyía u ñaá bá weé bílúmíkínyi òse: «Mbókò ya méña wu obítise te obítise búáyé bálaka, e ñaá me aáñónúaka.»
- 29 Hí eyí u ñeé bitíse bálaka bú Yésus, manóñó ñá sóómibia ò òsóómibia, me ti túné wuúci háma; nyebélókóma eényí anyía úúyé òkòno maa maná.
- 30 Hí á yaáté ekúlú, Yésus ñaá bélékómá anyía makénda a mòmòté me wuúci háma; aáná u ñá békúaleta e ekatékaté ce baaco, mbá òse: «Aányé ú meé bitíse búáme bálaka e?»
- 31 Aáná baákónéna ña bó békámá báye: «O ñó léca anyía baaco beéñí ño yóo sékítínyi beháña bikime, mbá anyána o ño túné ò bata anyía aányé ú mo yóo bitíse e?»
- 32 Mbá Yésus ñaá bá weé bísiémúkúnyi baaco a bá ña bó bá aáyá a maabána anyía wáa léca oónjú ewú é wuúci bitíse.
- 33 Oónjú oóci ñaá bá waá nákamaka ne bulíkílíki buéñí, anyía u ñaá bá weé ményukune asana a yé maá békéláka nááyá. U ñé túmíne Yésus enéñdu, u ñé wuúci béléáñónákéna taaká ikime.
- 34 Mbá Yésus òse: «Meemé, uúwú olumitinine mó yóo nohi. Oó’o, a cóna bómánye, ó mós waáñónua’o.»
- 35 Yésus ñaá bá wa yánaña ò òtáña aáná, baaco ñe bú húlé o ooki ú mutéñínyi andaña na esóma, mbá báye né mutéñínyi: «Ate háná yébiki Muékúnyi, ananyía uuwu òbóla meé wé.»
- 36 Mbá Yésus ti ómo hiíte òtáña oóci háye asana eéyé eé buúse; mbá òse né mutéñínyi: «Eti líkíméke, lumítíníne bu lumitinine, òmanó !»
- 37 U ti ómo woókóto baaco anyía bé keé wuúci síke, e te ñáa bá hú ne Bíel na Sáak na Sáan, onyíinyí u Sáak.
- 38 Bá ñgá bó háma o ooki ú mutéñínyi andaña yé òbécókkóléna; Yésus ña léca baaco ebú bíyébiki buéñí, bé bísubéke, bá bécóbócbó, bá lélaka.
- 39 U ñé óófíne eé ciíbe, mbá òse: «Anyiaté nú ñe nú bíyébi aáná e? Aáté nó ña nó léla e? U te á bá owéénú, wáña e hiiné.»
- 40 Ahá Yésus ñaá tánáká aáná, baaco ñe bú túmé o wuúci céca. Aáná u ñeé beébe hémúkúnyi beébe bekime a òháaté; u ñó lóbó hú na bááyé baákónéna bátátó, ne síkíne ne iinyí ce òbóla; bé ñé oofine haála ahá òbóla ñaá bá.
- 41 Yésus ñé tímíé hebólábóla ò òbó, mbá òse nááyá: «Talíta kumi», éce anyía «Hebólábóla, háányúá !»
- 42 Hebólábóla eéhi nyehatona ò chatona eényí endánáka, hí ñé túme òkanda. Hé ñaá bá na tuononó túshátá ne túfendí. Ahé baaco ña bó léca aáná, bé ñé kékéke buéñí.

⁴³Mbá Yésus ñeé beébe koti ne esise anyía bá te laána ta ɔɔɔ asana eéyé; mbá ɔse tóna: «Énu wuúci aaféna.»

Malékus 6

¹Aáná Yésus ñá hátóna aáhá, u ñá cɔba a báléka acé u ñaá kómákéna; bááyé baákónéna ñe bú wuúci látáka.

²A búmoté buósé bú ehélúme bú Besuif, u ñé túme oweékúnyi baaco Besana bé Bandómesé a andaña yé ɔbécókóléna. Baaco beéñí a bá ña bó bá bábó lókómáka bíáyé besana ñe bú kékéké, bá kónaka báye: «Háányé besana eébi ñe wuúci húlíne e? Nyenamá nyí omenyi nyé háányé eényí e? Nyenamá nyí bikéki bé besana nyé háányé eényí u ña kela e?

³Té cáña ɔónó u Malíi, ooci a wáña kábénda e? Té cáña onyíinyí u na Sáak, na Soóse, ne Súute ne Símon wáña e? Benyíinyí e beéñjú te ábó bá aaha na basó e?» I isuní eéci bá ña bó bá bá te ábó háya mɔɔɔlé nááyá.

⁴Mbá ɔse náábó: «Bé ñeé kéke muhémúnyi besana mɔ Bandómesé haála hekime. Hú aá buayá, ne e híiyé henyénó, na a ciayé ciíbe ce baaco bé ti ñeé wuúci kéke.»

⁵Aáná u te ómɔ kela ekéki yé asana hóá ta ɔmoté, e te ñáa bá hú bɔkɔnókónɔ a bómoté ebé u ñe yeéñúnyísiki éce ú meé beébe táláka aabá a ceéto.

⁶Yésus ñeé kékéké isuní cé baaco eébé. E elime eéci, Yésus ñaá cɔba ne buúse, u húlé éékúnyiki baaco besana ɔ mɔɔɔ mekime ma maabána.

⁷U ñɔɔ lóhókó baákónéna bóshátá ne béfendí, u ñe túme o beébe tóma béfendí béfendí. U ñeé beébe iínjíe makénda me otémbúsiki beebé bí bililé.

⁸U ñeé beébe oonyísinyí, ɔse: «Ekúlú eyí nú ñe nú súete, nuti hiíte ta bɔkɔ; énu bitímbié hú otúmbe; nuti hiíte biléti, ta ambalá, te tuléñúléñú tó mɔɔnyé.

⁹Ánɔ béháya bekandéna a akóló mbá, nɔte béháya beháná namuaná bifendí.»

¹⁰Aáná u ña háná é beébe laana ɔse: «Haála hekime ahá nó ká ká nó háma, énu limíne hí eé ciíbe acé bá banó iínjie ɔ ɔkósháma ahá nɔ ká nó hátóna hóá.

¹¹Mbókɔ bé ñe kíne ɔ banó káha bɔmbánye ta anyía bé ñe kíne ɔlókóma besana abé nó ña nó kóna haála a hómoté, ánɔ hátóna hóá, mbá nu bíkítéke ofunú a cáánó akóló, anyía núénú beébe tóñinyi nyíábó nyenana.»

¹²Aáná baákónéna ña bó hátóna, bé ñe súétéke o okohúlunyi baaco anyía bá békákálákéna máábó maabé, mbá bá sómba ɔkóló eé meéme;

¹³bá ña bó bá bebú hémúkúnyi beebé bí bililé biéñí a baaco, bé fééfiki bɔkɔnókónɔ beéñí ɔɔɔ, bé beébe eéñúnyísiki.

¹⁴Aáná Otéñí Elóot ñaá lókómá baaco ábó cámbaka nyíinyi nyí Yésus, anyía núáyé nulumí ñaá lókómáná behaála bikime. Baaco ɔ bómoté ña bó bá bábó kónaka báye:

«Sáaη Batis ma háányua e biwéewé, a asana eéyé wáηa na makénda ma okelaka bikéki bé besana.»

15Bómoté báye: «Éli wáηa !» Bómoté tóna báye: «Muhémúnyi besana mo Bandómesé muáηa; mu ηaá hóá muhémúnyi besana mo Bandómesé a mómoté mo buáyá.»

16Émakéla Elóot aá lókómáká aáná, mbá ose: «Éce Sáaη awó ε ηa mé kelá anyía bá cála aató, wuúci wáηa wu ohaanyua o owé e?»

17Yááηa anyía, buáyá Elóot bémuatá ηaá sómbótóna anyía bá haténa Sáaη, bé wuúci otókókó ne tukolí, bé wuúci háya eé ciibe ce ecaná a asana yí Elóotiat, oónyí u uúyε onúséyε Fílib, ewú Elóot ηaá báténá.

18Sáaη ηaá bá waá láakena Elóot ose: «Okotí ti ηó yóo wiinjie makénda ma obáténa oónyí u uuwe onúséyε.»

19Aáná Elóotiat ηaá báténéná Sáaη abaká o otémá a asana eéyε, wa aambaka ohónyí wú o wuúci óóno; mbá u te ómó bóηo,

20anyía Elóot ηaá bá weé kékéke Sáaη, u wuúci kamakena anyía u ηaá bá weé menyukune anyía Sáaη ηaá bá atálémánánó yé ooco, wuúci tóna ofúúménénu eé buúse bó Bandómesé. Aáná injiηé ηaá bá cié nyímúkúnine Elóot ekúlú ekime ayé u ηaá bá waá lókómáká Sáaη á táηaka; yiíye anyía uuyé otáηa ηaá bá weé wuúci bílénékíne.

21Buósé bó emako ηaá háména Elóotiat, buósé ebú Elóot ηaá tánáká boηanda bó macakona ma nyíáyé nyibíbiéne. U ηoó lóηókó na bááyé boηyioηo ne betéηínyi bicénji, na baáηá bá Kalilé.

22Obóla u Elóotiat ηo yóofine a andaηía yé bunókó, yó bínéke bómánye a nyenamá anyé búáyé bunókó ηeé bílénékíne ne Elóot na baaco abá u ηoó lóηókó a boηanda. Aáná otéηí ηá laana obóla ose: «Boko bukime ebú o ηoó léne, me báta, i ηe mí o wiinjíékíne.»

23Aáná u ηaá súáténa ose: «Taaká boko bukime abó o ηoó me bataka, i ηe mí o wiinjíékíne, ta owaafana ε ekatékaté iisi ce búáme butéηí.»

24Aáná obóla u oónjú ηaá hatóna, yó háma a noháaté, u nga bátá iinyí ose: «Aaté yame batá otéηí e?» Iinyí ose: «Batá otéηí aató yé Sáaη Batis.»

25U ηaá hálómóna o hálómóna né otéηí, mbá ose nááyá: «I ηeé mi léne anyía oo mi iinjie aámbáya aató yé Sáaη Batis atálánó e metéηgélé o omuaná.»

26Émakéla otéηí á lókómá aáná, u ηé cunje; mbá a asana ayé ú maá súáténa eé buúse bó baaco abá u ηoó lóηókó a boηanda, u te ómó bá wu ohalómóna ne elime a búáyé buhúnyi.

27Aáná u ηaá tómá o otóma ecénji a yémoté e bicénji a bé ηaá bá bíe wuúci tétényíki ose: «Mi hélénié aató yé Sáaη Batis.» Aáná ecénji ηa cóba eé ciibe ce ecaná, nyekaácála Sáaη aató eényí.

28U ηé yiíyi héléne e metéηgélé o omuaná, u ηé iinjíé ná obóla; obóla ηeé hiíte, u ηé hulínyi né iinyí.

- 29Émakéla baákónéna bá Sáan abó lókóma asana eéyé, bé ηgé hiíte yááyé ekukulukúkúlú, nyikeényie eényí.
- 30Aáná baaco bá endóma ηa bó hálómóna né Yésus, bé ηé wuúci bíkétíkinyi besana bikime na abé bá ηa bó kéláka ne ebí bé ηe bú eékúnyíki baaco.
- 31Yésus ηeé beébe laána oε: «Áno faáya, túa cóba a mafákáléana, túe hélúmíte.» U ηaá kóona aáná, anyía baaco ηaá bá beéηí: Eebe súétéke, eebe faákóna a nyenamá anyé baákónéna te omó bá ne ekúlú yé onyíáka boko.
- 32Ne Yésus na baákónéna ηe bú súété o okoko a mafákáléana, hú beébe bímuócí haaca na baaco.
- 33Ta híaná, baaco beéηí ηe bú beébe lecáka bébú súétéke; bé ηe menyí anyía ne Yésus na baákónéna bá bóηa; aáná bá ηá bo hátókóna a báléka ikime na otétá, bá ηá caηá o kóhama ne beébe a haála etéehé.
- 34Eηakelá Yésus á hámá o okoko, yó léca yaandándá yí etúte yé baaco a fáakona, mahana ηé wuúci tímbe, anyía bá ηa bó bá háye etómbá a cé te á bá ne mutétényi. Aáná u ηeé túme o beébe eékúnyí besana biéηí.
- 35Ahá ekúlú ηaá bá yá yáηa o osúete, baákónéna ηe bú bíkósítí nááyá, mbá báye: «Buósé meé súete, haála eehe áηa a mafákáléana.
- 36Laákéna baaco eebe é súétéke ne e bisiéné na o mononon ma maabána, bá okowáambaka benyéma bé onyíá.”
- 37Yésus oε: «Banó bémuátá, énu beébe aaféna !» Aáná bé ηe bú wuúci batá báye: «O ηoó leca anyía tua sóηa na makénda ma okóowóondóko biléti bé hóndéte ífendí cé monyé anyía tuésú beébe ínjíékíne, bábó nyíáka e?”
- 38Mbá oε: «Nua nóηa ne biléti bínyie aaha e? Áno ka leca !» Ekúlú eyí bé ηe bú bícónyi, bó menyí, báye nááyá: «Tua sóηa ne biléti bétááno na tuofó túfendí tóna.”
- 39Yésus ηeé beébe laána anyía bé límísíkinyi baaco bekime o omesé e bihuti a beóso, aá beasé a beasé.
- 40Aáná bé ηe bú limekine o omesé aá beasé bí etíne atááno cá baaco na aá beasa bí etíne éfendí cá baaco ne imbuke cíohátá.
- 41Yésus ηé hiíte ne biléti bétááno na tuofó túfendí, u ηé bééti eése o omuaná, u ηé ínjíé Bandómesé bitéηíti, u ηá bákáka biléti eébi, nyíinjíékíne ná baákónéna eényí anyía bá ka ááfákéna baaco. U ηé beébe aafákéna tóna tuofó túfendí eétú beébe bekime.
- 42Baaco bekime ηa bó nyíáká, bó weécéke.
- 43Bá ηá bándáka bikélékíti bí biléti na bé tuofó a bé ηó lóbóko; bó nyíoyísíki a tonjaté túohátá ne túfendí hú mbióke.
- 44Ombana ó baaco awó ú ηaá nyíáká biléti eébi ηaá bá tóséna étááno cé banómocó.

⁴⁵Hí e elime eécí, Yésus ño yoófíkínyi bááyé baákónéna o okokó, bé ñe buéke e eyinyié a asálá yé nuomó a aháná yé Beteséta ekúlú eyí wuúci bémuatá ú ñe síké oyóólisi baaco.

⁴⁶Émakéla weé beébe óólísíkí, u ñá báátáka a nokondo o omuaná o okobécókoléna Bandómese.

⁴⁷Nanyiófó, okokó ñaá bá yá yáaṅa e ekatékaté ce nuomó; Yésus bímuocí ñaá bá wá yánáṅa a asálá.

⁴⁸Ahé Yésus ñaá léca baákónéna ébú bíyébiki buéñi o ohosa menyífé anyía ehúne ñaá bá yé húnéke, yí húlúkúne a aháná ayé bá ña bó bá bábó cócobaka. A alale yé oyá, u ñe túme ocoba náábó, u kandaka e menyífé ma nuomó o omuaná, u ña sé weé beébe holáka.

⁴⁹Ekúlú eyí bé ñe bú wuúci léca waá kándaka e menyífé ma nuomó o omuaná, bé ñe ketí anyía enyole ceáṅa, nyíábó nyitúme oháya mukéké eényí,

⁵⁰anyía bekime ñe bú wuúci lecá, manóṅo ñe beébe kátíáka. Yésus ñá táṅéta otáṅéta ose: «Áno békéndéna ! Yanṅo ya méṅa’o, nuti líkíméke.”

⁵¹Aáná u ñe yóófine o okokó; ehúne nyilésíkínyi eényí. Baákónéna ñe bú kékéké nyenamá nyikime asana eéyé,

⁵²anyía bó te ómo bó lókóma bombánye ekéki yé asana yí biléti ebí Yésus ñeé céésíki, anyía cíbú etémá ñaá bá enatákánó o olókóma.

⁵³Émakéla ne Yésus na bááyé baákónéna ábo láténa nuomó, bá ñga háma i iisí ce Kenesale, bé ñe súṅé yáábó okokó a asálá.

⁵⁴Hí ahé bá ña bó hámoóná o okokó, baaco ñe menyutúne Yésus.

⁵⁵Bá ña bó saásiáka i iisí ikime, bé húlé kónaka báye: «Yésus a yáaṅa aaha’o !» Bé ñe túmé ohéléne bokonókóno nááyá, bá bétúáhákénánó e ebúyé.

⁵⁶Haála hekime ehé Yésus ñaá bá u kaáhama, ta a báléka, ta o monṅo, mbá te e bikúle bí bisiéné, baaco hélékénéne báábó bokonókóno a behaála bikime abé baaco ñaṅa bábó bebándákána. Bé wuúci bécókolókéna anyía wá nyeanáka baaco eébé é bitiséke te hú hibéñú hé búáyé bolaka; aáná bekime a bá ña bó bá bebú wuúci bitiséke ña bó aáṅónúaka.

Malékus 7

¹Aáná na Bafalisiéṅ ne beékúnyi bikotí a bómoté e bé ñe bú húlúkúne eé Yelúsalem ña bó bebándákána hoóhi ne Yésus.

²Bá ña bó lecá anyía bááyé baákónéna a bómoté ñaá bá bábó nyíáka ne bihíṅe a aabá, éce anyía bé ti ceéce sua háye nyebékéléna nyí uubú olumitinine ṅo tóṅínyi.

³Yáaṅa anyía na Bafalisiéṅ ne Besuif bé etémbí bekime ña bó láténa besana ebí cíbú sókónó ñe bú beébe eékúnyíki: Bá te ábo bá bá onyíáka beébe téka na obésua aabá bombánye bombánye.

⁴Ekúlú eyí bé ke bú eélúéke oó nyionyí, bá te ábó kéla bá ònyíáka beébe téka na ɔ cáɲa bésua a nyíábó nyebékéléna. Bá ɲa bó láténa esúɲe a cómɔté ceéɲí ecé bé ɲeé beébe eékúnyíkí: Ɖsua ne tundené, na betáyá, na tunaáná tú biléɲú, [na maaná].

⁵Na Bafalisiéɲ ne beékúnyi bikotí ɲa bó bata Yésus báye: «Anyíaté bóówɔ baákónéna te ɲa bó láténa besana bí bokóo e? Bá ɲa bó nyíá ne bihíɲe a aabá.»

⁶Mbá ɔse: «Nua nóɲa na tɔbémbe tífendí; ɔtáɲa ú Ɖsayí ɲaá bá o ohónyí ekúlú ayé u ɲaá bá weé hémúkúnyi besana a yáánó aháɲá anyía Bandómesé ɔse: “Baaco eebe ɲe bú mi nyémi hú na bebábe; ciíbú etémá áɲa haaca na yaɲó,

⁷nyíábó nyinyemi áɲa etémbí anyía bé ɲe bú eékúnyi esúɲe cá baaco háye anyía cááɲa cáámɛ.”

⁸Nú ma nó béyúata bikotí bé Bandómesé ɔ ɔláténa tíɲ tóɲɲ bikotí bé baaco.”

⁹Yésus ɲe túné a kóona ɔse: «Nu ɲe nú ményi bɔmbánye bɔmbánye ɔbéyúata bikotí bé Bandómesé, nuó bíɲɲie ɔ ɔláténa bíánó besana bí bokóo !

¹⁰Aáná Moyís ɲaá kóona ɔse: “Kékéke na ɔɔté na ɔɔnyia”, yó kóona tóna ɔse: “Bá ɲaá nyemána bá ɔwɔónɔ ɔɔɔ okime awó u ɲɔ lómɔ síkíne ta anyía iinyí.”

¹¹Mbá banó, nu ɲe nú eékúnyi baaco nɔse: “Ɖɔɔ á laána te síkíne te iinyí anyía: Boko abó yámɛ bá wɔ ɔ kuɔɲó ɔóléta ne buúbu á yáaɲa kíléke, búáɲa bó Bandómesé,”

¹²aáná nu ɲe nú lumitine anyía u te háná ɔóléta te síkíne te iinyí.

¹³Éehé nu ɲe nú cónyisi Besana bé Bandómesé a bíánó besana bí bokóo ebí nu ɲe nú húlínyinyi banó na banó. Híáná nɔ ɲa háná anó kela bémɔté besana bí etémbí biéɲí.”

¹⁴Yésus ɲa háná ɔ lóɲóko baaco beéɲí, mbá ɔse: «Éná’o, banó bekime, énu menyí anyía:

¹⁵Boko a bú ɲa cáɲena olíhe ú ɔɔɔ ti ɲé húle a boko abó u ɲá nyíá, mbá buhúnyi a bó ɲá háma eeyé e nyuúté, bú húlúkúne e uúye ɔtémá noómi, buúbu eébu bú ɲá cáɲena úúyé olíhe.

[¹⁶Ɖɔɔ a wáɲa ne eetú cá ɔlókómáka besana, wá lókómáka !»]

¹⁷Émakéla Yésus é síké baaco, yó wóofine eé ciíbe, bááyé baákónéna ɲe bú wuúci bícónyi a asana yí nyihembule nyé enjaba eécí.

¹⁸Mbá ɔse: «Ta banó tóna nua nóɲa beála e? Énu menyí anyía boko a bú ɲa cáɲena olíhe ú ɔɔɔ ti ɲé húle a boko abó u ɲá nyíá,

¹⁹anyía boko abó u ɲaá nyíá ti ɲó yoófine ɔ ɔtémá ú ɔɔɔ, mbá aáyá a tɔona, búó háma ekúlú eyí wé súéte a afaló.» Ɖ ɔtáɲa oócí, Yésus ɲe yoókísi baaco anyía ɔɔɔ áɲa wu ɔnyíáka benyéma bé ɔnyíá bikime.

²⁰U kɔonaka ɔse: «Ɖtáɲa ú ɔɔɔ ewú ú ɲé húle e úúyé ɔtémá, wuúci oócí ú ɲa cáɲena úúyé olíhe.

²¹Yááɲa anyía ɔ ɔtémá ú ɔɔɔ noómi beebé bí ibíkéti ɲé húle. Biíbi bí ɲe wuúci tóma na e enjokónónɔ, ne eé buébi, na a muónónɔ,

22na ɔ ɔkanda tusomɔ, na a hiɔko ɔ ɔtémá, na a nyenána, ne e munénéne, na a aabé yí olíhe, na a yaáká yí eése, ne e muótóno, ne o obíbééti, na a buála.

23ɔ ɔtémá ú ɔɔɔ noómi beɛbé bé besana eébi n̄é húle, bé cángéna úúyé olíhe.”

24E elime eécí, Yésus n̄a hátóna aáhá, yó súéte e ekéti yí iisi acé báléka ci Tíil n̄aá bá. U n̄o yóófíne aá cémoté ciíbe, u ti léne anyía baaco é menyí anyía wá yáana hóá, mbá wuúci ta ɔbá ne ohónyí wú ɔbénám̄ba.

25Aáná oónjú a wɔmɔté n̄a lókómá bá cámbáka nyiínyi nyí Yésus. Uuyé ɔónó o woónjú n̄aá bá na aabé yí elilé. Oónjú oócí n̄a faáya ɔ ɔfaaya né Yésus, u n̄e wuúci túmíne en̄endu.

26U te óm̄o bá itónyi ci Besuif; bé n̄eé wuúci bíene aáhá e Fenisí i iisi ci Silíi, u tán̄áka n̄kelék. U n̄aá bécóklókéna Yésus anyía wé hémúnyi aabé yí elilé né úúyé ɔónó o woónjú oócí.

27Mbá Yésus ɔse nááyá: «Cañá nyéana banásé bá nyíáka, bé eéceke. Yáána anyía, bú te á kéla bɔmbánye anyía bé hiíte benyéma bé ɔnyíá bé banásé, bé bíibi iínjiekíne ná tobóóbó.”

28Mbá oónjú ɔse: «Ée, Taatá, yáána aáná taaká, mbá e embana ci tébili tobóóbó n̄aá nyía imbuumbú acé banásé n̄e bú kuusi.”

29Yésus ɔse nááyá: «A asana ayé ó m̄ó békáma bɔmbánye, hálómóna o ooki; aabé yí elilé má háma ne úúwu ɔónó o woónjú.”

30Émakéla oónjú aá hálómóná e uúyé ooki, nyekuana eényí uuyé ɔónó ɔfiánénánó aá buaná, éce aabé yí elilé maá háma aáyá a ceéto.

31Yésus n̄aá hátóna i iisi acé báléka ci Tíil n̄aá bá, u n̄á holéna e Síton. U n̄ga hálómóna a ahán̄á yé nuomó nó Kalilé. U n̄a holákéna i iisi ce Tekabólo.

32Bé n̄e héléne ɔndókóndókó nááyá, u n̄aá bá ne muuyé ɔ ɔtána. Aáná bá n̄a bécóklókéna Yésus anyía wé wuúci tálena aabá aá ceéto.

33Yésus n̄e wuúci ɔbana a mafákáléana wuúci bímuócí, haaca na nyekoca nyé baaco. U n̄a háya túáyé tunóónó e eetú cá ɔɔɔ oócí, u n̄e túe maatá a tɔnóónó, u n̄e wuúci bítise nobémbe.

34E elime eécí, u n̄e bééti eése ɔ ɔmuaná, u n̄e hilímétene, mbá ɔse: «Efáata !», éce anyía «Bíhúune !”

35Hú aá yaáté ekúlú, eetú cá ɔɔɔ oócí nyibíhúune eényí, núáyé nobémbe n̄e bíhembúle, u n̄e túme ɔtána bɔmbánye.

36Yésus n̄a béósókénéna baaco anyía bá té béléánónéna ta ɔɔɔ asana eéyé. Mbá u n̄aá bá weé beébe béósókénéna aáná, beébe bábó ɔbaka ne buúse ɔ ɔbéléánónéna baaco.

37Aáná baaco n̄e bú kékéke buen̄í, bá kɔonaka báye: «Besana bikime abé u n̄a kéla ána bembánye: U n̄e lúkúmisi ta bɔndókóndókó, u ténjísiki te múkúmúku !»

Malékus 8

- ¹Buósé eébú, yaandándá yé nyekɔca nyé baaco ɲa háná é bitúlíne. Baaco eébé te ómo bá na bɔko bó ɔnyíá. Aáná Yésus ɲóó lónjoko bááyé baákónéna, mbá ɔse náábó:
- ²«Mahana ɲa mé kela a baaco eebe, anyía mósé á yáaɲa matátó amá tua sɔɲa ɔlɔɲo ne beébe. Bá te abó bá tóna na bɔko bó ɔnyíá.
- ³Yémi beébe oólísiki aaha na ecaná eeci, keyé bá ɲa bó kúákɔna o ohónyí anyía baaco a bómoté eé beébe ɲe bú húlúkúné haaca.”
- ⁴Bááyé baákónéna báye: «Háányé tua sɔɲa tu ɔbɔɲgóna biléti bí otúkékíne baaco eebe bekime, bó nyíáka, bó weécéke aaha a atúaló etémbí e?”
- ⁵Yésus ɲé beébe batá ɔse: «Biléti bínyie nua nóɲa ne bíibi e?» Mbá báye: «Bítíndétú nómo.”
- ⁶Aáná u ɲéé límísíkínyi baaco ɔ ɔmesé, u ɲé híite biléti eébi bítíndétú nómo, u ɲé iínjíé Bandómesé bitéɲítí, yó bíibi bákáka, u ɲé iínjíékíne baákónéna anyía bá aafákéna baaco; nyíábó nyi beébe aafakéna eényí.
- ⁷Bá ɲa bó bá na nyekátá nyé tuɔfóófó tóna; Yésus ɲá sáyábéna tuɔfó eétú, u ɲá laana tóna baákónéna anyía bá áafakéna baaco.
- ⁸Baaco eébé ɲa bó nyíáká, bé ɲé eécéke. Baákónéna ɲa bándáká bikélékéti a bé ɲo lóbókɔ; bó nyíoyísiki tɔɲjaté tútíndétú nómo hú mbiókɛ.
- ⁹Baaco a bá ɲaá bá aáhá ɲa bó bá hoóhi tóséna ínysisé. E elime eécí, Yésus ɲéé beébe oólísiki.
- ¹⁰U ɲé óófine o owoofine ɔ ɔkɔkó noómi ɔlɔɲo na bááyé baákónéna; u ɲé súete i iisi ce Tálámanuta.
- ¹¹Aáná Bafalisiéɲ ɲa ka bó háma, bé ɲe túmé osuɲunyinyi ne Yésus; bé ɲé wuúci batá anyía wá kela ekéki yí hibílícínyínyí e yí ɲo tóɲínyi anyía mááyé makénda ɲéé húle ná Bandómesé. Bá ɲa bó bátá aáná o o wuúci kɔkɔna.
- ¹²U ɲéé hílíméténe na makénda, mbá ɔse: «Anyíaté baaco bá heeya eehi ɲa bó báta ekéki yí hibílícínyínyí e? Aá taaká, e ɲa mé banó láana anyía baaco bá heeya eehi te ká bó leca ekéki yí hibílícínyínyí, ta ómoté.”
- ¹³Aáná u ɲéé beébe síké aáhá, u ɲa háná oofine ɔ ɔkɔkó, u ɲé súete e eyinyié asálá.
- ¹⁴Baákónéna ɲa bó béhóya ohiite biléti, hú ómoté bá ɲa bó bá ne yíiyi ɔ ɔkɔkó noómi.
- ¹⁵Yésus ɲéé beébe óónyísínyí, ɔse: «Énu bíkékényíki bɔmbánye ne enutisi oɲuɲe yé na Bafalisiéɲ ne yí Elóot.”
- ¹⁶Baákónéna ɲe bú túmé ɔkɔɔna beébe ne beébe báye: «U ɲa táɲa aáná anyía tu te asó bá ne biléti.”

- 17Émakéla Yésus é menyi aáná, mbá ɔse: «Anyiaté nu ɲa nó kɔɔna anyia u ɲa táɲa aáná anyia tu te asó bá ne biléti e? Éce anyia nu te ɲá nó lókóma bɔmbánye, nu ti menyi; cínú etémá ɲa iwéékúnénú.
- 18Nua nóɲa ne eése mbá nu te lécana, banó ne eetú mbá nu te lókóma. Nú ma nó béhóyáka ayé'?
- 19Biléti bétááno abé ε ɲaá me bákáka eé buúse bó baaco tóséna étááno, tɔɲjaté túnyie nu ɲa nó bándáka tunyíoyókónú ne bikélékéti a bé ɲo lóbóko e?» Mbá báye: «Túshátá ne tífendí.»
- 20Mbá ɔse: «Ekúlú ayé ε ɲaá me bákáka biléti bítíndétú nómo eé buúse bó baaco tóséna ínýise, tɔɲjaté túnyie nu ɲa nó bándáka tunyíoyókónú ne bikélékéti a bé ɲo lóbóko e?» Mbá báye: «Tútíndétu nómo.»
- 21Mbá ɔse: «Nu te ɲá nó lókóma aná e?»
- 22Ne Yésus na bááyé baákónéna ɲa bó cóbá a Beteséta. Baaco ɲe bú héléné ondíméndíme a wɔmɔté nááyá; bé ɲé wuúci bécókólókéna anyia wé bítise te bu bítise waáta ɔɔɔ.
- 23Aáná u ɲeé tímbié ondíméndíme oócí ɔ ɔɔbó, u ɲé wuúci súéténe haaca na bunɔɲo, u ɲé wuúci túéne maatá e eése, u ɲé wuúci sólóna eése na aabá, mbá ɔse nááyá: «O wáɲa wu ɔlecakana nyenamá e?»
- 24Ondíméndíme ɲá cíata eése, mbá ɔse: «E ɲa mé leca baaco bineɲébineɲé háye maaté maáɲa; ta híáná bá kándáka.»
- 25U ɲa háná é wuúci sólóna eése na aabá, ekúlú eyí ondíméndíme ɲa léca eéyé eé buúse, u ɲá leca anyia u ma yáájónua; u leca bényéma bikime bɔmbánye bɔmbánye.
- 26Aáná Yésus ɲeé wuúci óólísí, u ɲé wuúci laana ɔse: «Ate hálómóna aámbáya a bunɔɲo eébú.»
- 27Yésus ɲeé súété ɔlɔɲo na bááyé baákónéna ɔ mɔɔɲo a má ɲaá bá hoóhi na Sesalée ci Fílib. O ohónyí, yó beébe báta ɔse: «Baaco ɲe bú bíkéti báye ya méɲa aányé e?»
- 28Báye: «Baaco ɔ bómɔté ɲa bó kóɔna anyia ɔ óɲa Sáaɲ Batis, ɔ bómɔté báye ɔ óɲa Éli, ɔ bómɔté tóna báye ɔ óɲa muhémúnýi besana mo Bandómesé mu etémbí.»
- 29Mbá Yésus meé beébe batá ɔse: «Mbá banó'o, nɔse ya méɲa aányé e?» Bíel ɔse: «O óɲa Mesii.»
- 30Aáná u ɲeé beébe béósókénéna ɔse bé ti bíkétínyi ɔɔɔ asana eéyé.
- 31E elime eécí, Yésus ɲeé túme o beébe eékúnýi, ɔse: «Yé ɲá nyemána anyia Oónó u ɔɔɔ á lókómáka ɔkála buéɲí; na baáɲá bé Besuif, ne betéɲýni beluli nyiínjie, ne beékúnýi bikotí bó wuúci kíne, báye u te ómo nyemána wu olíhéke, bó wuúci óóno, mbá a matátó, yó háányua e biwéewé.»
- 32U ɲaá bá weé beébe laakena besana eébi a miányé. Bíel ɲé wuúci súéténe a maabána, u ɲé wuúci kákálákéna ɔ ɔtáɲa oócí.

³³Aáná Yésus ñaá békónóná, yó léca bááyé baákónéna; u ñá kákálákéna Bíel, òse: «Hatóna eémi eé buúse, Sátan ! Cííwu ibíkéti te a kéla cé Bandómesé, mbá cé baaco.»

³⁴U ñó lónókò ne etúte yé baaco na bááyé baákónéna, mbá òse náábó: «Mbókò òòò ña yáamba ò me látáka, wé bíkíne wuúci bémuátá, wá háya owé a ambalá, wá me látáka.

³⁵Yááña anyía, mbókò òòò ñeé léne otétényi úúyé olíhe, u kée wuúci nyimisi; mbá òòò okime ewú u kée nyimisi úúyé olíhe na aáme a asana na a asana yé Ambánye yé Èsóma kée líhéke taaká ci olíhe.

³⁶Bómbánye bó yaáté òòò ña léca ekúlú ayé wá yáambáka yó bóño buñaña bó òmesé bukime, mbókò u ñé nyímísi úúyé olíhe e?

³⁷Na aáté aná wáña wu òhánónáka úúyé olíhe e?

³⁸Yááña anyía, òòò okime a wáña na aató òlama na ò òkòona anyía wáña uumi, ne o olumitinine tóna bíáme besana eé buúse bó baaco bá hēya eehi a bá ña bó kéla bóbé, bá kandáka tusòmò, Òónó u òòò tóna káá bá na aató òlama ne wuúci ekúlú ayé u káá fáaya eé nuúmi nó ciayé Síkíne òlòño na bíáyé bililé bé masóma e bifúúménénu.»

Malékus 9

¹Yésus ña háná e beébe laana òse: «È ña mé banó láana aá taaká anyía a baaco a bá bóña aaha, bómoté ti ké bú wéékúne beébe téka ò òleca anyána Bandómesé ñé ténjinyi na makénda mekime.»

²E elime ce mósé metíndétú, Yésus ña cóbána ne Bíel na Sáak na Sáan, hú wáábó, a yaandándá yé òkòndò ò òmuaná haaca na baaco. Yésus ñá heñéna nyelecana eébu eé buúse.

³Bíáyé belaña ñe túmé ònoma buéñí, bé mányemaka; bé ñaá bá bifúlúndúndúé a nyenamá anyé ta òòò ò òmesé te á bá wu òkela anyía bíé fúúmékéne aáná.

⁴Hí e ekúlú eéyé, baákónéna bátátó eébé ña bó léca ne Èli ne Moyís ábó aásánáka ne wuúci.

⁵Mbá Bíel òse né Yésus: «Láábi, yááña ambánye yé asana anyía túésú limíne aaha; tuó còba ò òfalefaka bikule bé bòlaka bétátó: Yóówò ómoté, yí Moyís ómoté, yí Èli ómoté.»

⁶U ñaá bá u ti e ményi bókò bó ò òkòona, anyía asana eéyé ñeé beébe líkímísíki, ne wuúci bémuátá na baláayé.

⁷Òlondó ñé beébe bíhúéne, okelú ñá lókómána ò òlondó noómi óse: «Ooci áña uumí òónó u otémá. Énu wuúci lókómákéna.»

⁸Hí a yaáté ekúlú, baákónéna ña bó békúáláka, mbá beébe ta ò háná léca òòò, é te ñáa bá hú Yésus bímuócí ne beébe.

⁹Ekúlú ayé bá ña bó bá bábó lóòkò òkòndò, Yésus ñé beébe béósókénéna, òse: «Nòte békáná obikétínyi òòò asana ayé nó ma nó léca ò òkòhàma ekúlú ayé Òónó u òòò káá háanyua e biwéewé.»

- 10** Bé ñe bú tétényíki asana eéyé, bá bébátáka beébe ne beébe báye: «Aáté yááña anyía “nyehaanyua nyí biwéewé” e?”
- 11** Baákónéna ñe bú wuúci batá báye: «Anyiaté beékúnyi bikotí ñaṅa bábó kóónaka anyía Éli u káá cáṅa oṅaaya ne Mesii e?”
- 12** Mbá ɔse: «Yááña anyía Éli káá cáṅa oṅaaya o okocíkiliékene besana bikime. Mbá, anyiaté Cioóṅé ṅa kóona tóna anyía Ɔónó u ɔɔɔ káá muáka indekese buéṅí, baaco bó wuúci bábákéna e?»
- 13** Mbá yaṅó, ε ṅa mé banó láana anyía’o: Éli na maa fáaya, baaco ñe bú wuúci békélákéna háye bé ñe bú lénéké. Híáná Cioóṅé ṅa kóona a yááyé asana.”
- 14** Ahá bá ṅga bó háamá hoóhi na bɔsókó baákónéna, bé ṅé beébe léca ε ekatékaté ce nyekoca nyé baaco; beékúnyi bikotí é súnṅunyinyi ne beébe.
- 15** Hú ahé baaco ṅa bó léca Yésus, bá ṅa balátákána, bé ṅé ténýí keé wuúci ténýíki.
- 16** U ṅa batá bááyé baákónéna ɔse: «Asana a yaáté nú ñe nú súnṅunyinyi na baaco eebe e?”
- 17** Ɔɔɔ a wɔmɔté u ekatékaté ce nyekoca ṅé wuúci békáma, ɔse: «Taatá, i ṅé mi héléne uumi ɔónó nówɔ, anyía aabé yí elilé ṅéé wuúci yébi. Yí ti ṅéé wuúci áátába anyía wá táṅáka.
- 18** Haála hekime ehé elilé eéyé é wuúci hatena, yí ṅéé wuúci kuusi ɔ ɔmesé, u hémúkúnyi enóṅe e nyuuté, u bíkótóko eénye, mbá cíáyé ceéto lónɔa. ε ṅa me bécókólókéna bóowɔ baákónéna anyía bé yíyí hémúnyi, mbá yí ṅé beébe yáka.”
- 19** Mbá Yésus ɔse náábó: «Éé’, banó be-ti-lumítínine eebe ! Ɔ ɔkóóháma nyíényí ε ká me bá ɔloṅo na banó e? Ɔ ɔkóóháma nyíényí ε ká me banó eéhíkínýinyi e? Énu mi hélénine ɔónombó oócí aaha !”
- 20** Aáná bá ṅa cóbána ɔónombó nááyá. Hú ahé elilé ṅa léca Yésus, yí ṅé fúkíte ɔónombó na makénda, u ṅa kuá ɔ ɔmesé, u bíbúṅúléke, enóṅe wuúci háamókóna e nyuuté.
- 21** Yésus ṅa batá síkine ce ɔónombó ɔse: «O otúme nyíényí wá báka aáná e?» Mbá síkine ɔse: «O otúme a búáyé bunósé.
- 22** Elilé eéyé ñaṅa yé wuúci haténa, yó wuúci aahena te o oocó, te e menyífé anyía yé wuúci ɔónó. Éxhé mbókɔ ɔ óṅa wu ocényi, cókóle, basó bécáma mahana !”
- 23** Mbá Yésus ɔse: «Ase mbókɔ ya méṅa wu ocényi e? O ti ṅóo menyí anyía bókɔ bukime te ṅa yákána ná ɔɔɔ ewú u ṅe lumitinine e?”
- 24** Hú e ekúlú eéyé, síkine ce ɔónó ṅaá táṅéta okelú ɔ ɔmuaná ɔse: «I ñe mí lumitinine; ɔo me ɔóléta anyía ε te áme bá ne olumitinine weéṅí.”
- 25** Yésus ṅa léca etúte yé baaco á fáakóna na ɔtétá náábó, aáná u ṅaá sáséténa elilé ɔse: «Kuɔṅó, elilé a yé te ṅaá yáátába anyía ɔónombó ooci á táṅáka, ta anyía wá lókómákána ! ε ṅa mé ɔ laana esé háma ná ɔónombó ooci; eti túné ka hálómóna nááyá !”

- 26**Aabé yí elilé ñe nyietínyi òónòmbó oóci na makénda, yí ñe wuúci kuúsi o òmesé, nyeháma eényí, yé aánjáláka; òónòmbó ñá sakónúá a nyenamá anyé baaco beéñí ñáá bá báábó kóónaka báye: «Ú meé wé !»
- 27**Mbá Yésus ñeé tímbié òòbó ú òónòmbó, u ñe wuúci hetúnyi, òónòmbó ñá táléména.
- 28**Ahá Yésus ño yóófiine eé ciíbe na bááyé baákónéna, beébe hú wáábó, bé ñe wuúci báta, báye: «Anyiaté aabé yí elilé eéyé á basó yáka ohémúnyi e?»
- 29**Yó beébe békáma òse: «Bé ñe hémúnyi nyenamá nyé aabé yí elilé eényí hú na òbécókoléna bímuóci.»
- 30**Bá ña bó hátóna aáhá, bá ña holáka a Kalilé. Yésus ñáá bá u ti é léne anyía baaco é menyí haála ahá wáña,
- 31**anyía u ñáá bá we yéékúnyíki bááyé baákónéna òse: «Baaco ké bú mi fiimbie, yañó Òónó u òoco, bó me óónó, mbá e elime ce mósé matátó, e ká mé haanyua e biwéwé.»
- 32**Mbá, baákónéna ñáá bá bá té abó lókóma nyihembule nyé òtáña oóci; bé líkíméke òbata Yésus embataka a asana eéyé.
- 33**Bá ñga bó háma a Kabelnawum. Ahá Yésus ñáá bá wa yáaña eé ciíbe noómi, u ñá batá bááyé baákónéna, òse: «Asana a yaaté nuánó bá nu húle enú súngunyinyi o ohónyí e?»
- 34**Mbá bé ñe bú lésíkinyi hú yeébu, anyía o ohónyí bé ñe bú súngunyinyi anyía bebú menyí aányé eé beébe wáña waáña.
- 35**Aáná Yésus ñe límíne o òmesé, u ñe beébe bísúétíne beébe bekime bóóhátá ne béfendí, mbá òse náábó: «Mbóko òoco ña yáamba òbáména e nyilimíne nyí buúse, wá bá e elime ce bósóókó bekime; wá bá tóna munyionó mō bósóókó bekime.»
- 36**U ñe télímínyi òónòmbó aabó e ekatékáté, yó wuúci bétúáhéna a aabá, mbá òse náábó:
- 37**«Òoco okime awó á káha bōmbánye òónòmbó òmōté háye ooci eémí eé nyíinyi, éce yañó bémuátá ú maá me káha bōmbánye. Híáná òoco okime awó á me káha bōmbánye te ñá káha bōmbánye hú yañó bímuóci, mbá u ñáá káha bōmbánye tóna Ooci awó u ñáá me tómá.»
- 38**Sáañ ñáá laána Yésus òse: «Taata, tú ña so léca òoco a wōmōté é hémúkúnyi beébe bí bililé oówo eé nyíinyi; tú ñe su wuúci sañonena òkela aáná, anyía u te á bá òoco u úúsú òloño.»
- 39**Mbá Yésus òse: «Nutí wuúci sáñónéna òkela aáná, anyía òoco te á bá wu òkelaka ekéki yé asana eémí eé nyíinyi, yó háná túme o me kóndéna.
- 40**Yáaña anyía òoco awó u te ñáa basó núúsi áña na basó.
- 41**Éná’o, òoco okime awó u káá banó múúsi menyífé eémi e nyíinyi anyía nua nóña baaco bá òloño ú Mesíi, e ña mé banó láana aá taaká anyía u te káá yáaña bíáyé benamá.»

⁴²«Asana ómṓté, ɔɔɔ é kúfítínyi ɔ́nṓmbó ɔmṓté a banásé eebe e bé ñe bú lumitinine, yááña ambánye nááyá anyía bé wuúci ɔ́tókókéna nṓsóló a amena, bé wuúci aahéna aá nuṓmó noómi.

⁴³Mbókɔ a asana ne úúwu ɔ́bó ɔ nāña oó kúfétékéne o olumitinine, wuúci sómba ! Yááña ambánye nṓówɔ anyía óo woofíne aá taaká ci olíhe ɔ́bó ɔmṓté na anyía óo bá aabá éfendí ekime, mbá bá ɔ waahena a nṓṓfia nú oocó ewú ú ti ñée nyíme.

⁴⁴[Haála ehé tufike ti ñée wé, oocó ti nyíme ta buósé.]

⁴⁵Mbókɔ a asana ne úúwu ɔ́koló ɔ nāña oó kúfétékéne o olumitinine, wuúci sómba ! Yááña ambánye nṓówɔ anyía óo woofíne aá taaká ci olíhe ɔ́koló ɔmṓté na anyía óo bá akóló ekime éfendí, mbá bá ɔ waahena a nṓṓfia nú oocó ewú ú ti ñée nyíme.

⁴⁶[Haála ehé tufike ti ñée wé, oocó ti nyíme ta buósé.]

⁴⁷Híáná tóna, mbókɔ a asana na nyíówɔ nyíise ɔ nāña oó kúfétékéne o olumitinine, nyíinyi tasá. Yááña ambánye nṓówɔ anyía óo woofíne e Butéñí bó Bandómesé nyíise nyémṓté ɔ ɔhɔla anyía óo bá na cṓówɔ eése ekime, mbá bá ɔ waahena a nṓṓfia nú oocó,

⁴⁸haála ehé tufike ti ñée wé, oocó tí nyíme ta buósé.

⁴⁹Oocó káá tábónáka ɔɔɔ okime háye makélé ñaa tábóna benyéma bé ɔnyía.

⁵⁰Makélé áña ambánye yé bókɔ, mbá mbókɔ makélé ñá sóla, me ti soómo, anyána bááña bá ɔkela o o túné meéme soomisiki e? Áno bāmókóna na makélé aá banó bémuátá, nu líhéke e mbuumu aá banó na banó, nṓ lókómákána.»

Malékus 10

¹Yésus ña hátóna aáhá, yó súete i iisí ci Yuté. U ñe túné á hátóna e Yuté, u ñe súete ɔ mṓnṓṓ ɔ má ñaa bá e ecinyíe caányé ci nuúci nú Sulutéñ; akɔca cá baacɔ ñe túné á bébándákána a maabána me Yésus. Aáná u ñe límíne, yó túme o beébe éékúnyi háye u ñaa bá wé beébe éékúnyíki bikúlú bikime.

²Aáná Bafalisiéñ ñe bú bíkósítí nááyá anyía búbú wuúci kṓkóna. Bé wuúci batá mbókɔ bikotí bé bunṓṓ ñe yíinjie ɔnṓme makénda me okine oónyí.

³Yésus ñe beébe békáma ɔse: «Anyána Moyís ñaa tánjaka a asana eéyé e?»

⁴Mbá báye: «Moyís ñe lúmítíne anyía ɔnṓme áña wu okine oónyí; yó wuúci iinjie nufule nṓ ɔwaálóna nyetónó.»

⁵Mbá ɔse náábó: «Ée, Moyís ñaa tánjaka aáná a asana na bíánó benatákánó bé etémá.

⁶Mbá yááña yṓṓṓkónó a Cíṓṓé cé Bandómesé anyía: “E nyitúme nyé benyéma bikime, Bandómesé ñee kítiki ɔɔɔ, éce anyía na ɔnṓmṓcṓ ne oónjú.”

⁷Yaáté asana, ɔnṓmṓcṓ káá hátóna a maabána me ne iinyí ne síkíne, [yó kṓ látana ne oónyí].

⁸Bífendí eébi béeo ko hálómóna ɔɔɔ ɔmɔté ! Aáná bá te abó bá tóna baaco béfendí, mbá bá bóáŋa hú ɔɔɔ ɔmɔté.

⁹Éehé ɔɔɔ te ómɔɔ nyemána aná wu oweélúnyi nyetónó nyé baaco abá Bandómesé á láta.”

¹⁰Ekúlú ayé bá ŋa bó bá bá búáŋa eé ciíbe noómi, baákónéna ŋa háná ébú bícónyíki Yésus a asana eéyí.

¹¹Ɔse náábó: «Ɔnóme okime ewú é kine oónyí, mbá u báténa oónjú u etémbí, ɔɔɔ oócí ma kándaka hesomɔ.

¹²Híáná tóna, oónjú okime ewú é kine ɔnóme, yó ko tónónéna ɔɔɔ u etémbí, ú ma kándaka hesomɔ.”

¹³Baaco ŋa bó cóbákána banásé né Yésus anyía wé beébe bitíséke. Mbá baákónéna ŋe bú beébe kákálákéná ɔkela aáná.

¹⁴Émakéla Yésus á læca aáná, yó lókóma bɔɔbé, mbá ɔse ná baákónéna: «Nutí beébe lekéke. Áno nyeanáka banásé á faákona nááme, anyía Bandómesé ŋe ténjinyi baaco a bá bóŋa a ciabó ihúenyínyí.

¹⁵Aá taaká taaká ε ŋa mé banó láana anyía ɔɔɔ okime ewú u ti ŋée lúmitinine Buténjé bó Bandómesé háye ɔónombó áŋa wu olumitinine te á bá wu ohiite Bandómesé háye uuyé Oténjé a Waáná.”

¹⁶E elime ce ɔtáŋa oócí, Yésus ŋaá bétúáhákéna banásé a aabá, u ŋé beébe bíémbíkinyi, nyi beébe táláka aabá a beetó eényí o o beébe sayabakena.

¹⁷Ekúlú eyí Yésus ŋaá bá wa yáaŋa o ohónyí, wée súétéke, ɔɔɔ a wɔmɔté ŋaá cɔba na ɔtétá haála ahá u ŋaá bá, u ŋé wuúci túmíne enjédu, mbá ɔse: «Ambánye yí muékúnyi, anyána yámé nyemána wu ɔkela anyía yáme bóŋo yɔɔsɔsɔ yí olíhe yí ekúlú ekime e?”

¹⁸Mbá Yésus ɔse: «Anyiaté ɔ ŋóɔ me lóŋo anyía ambánye yé ɔɔɔ e? Ta ɔɔɔ te á bá ambánye yé ɔɔɔ, ε te ŋáa bá hú Bandómesé bímuócí.

¹⁹O ŋóɔ menyí bikotí bé Bandómesé a béáŋa anyía: Ate óóno ɔɔɔ; ate kandáka tusomɔ; eti éébe; ate sómbéna ɔɔɔ asana; eti hiitine ɔɔɔ boko e menjinjé; mbá e kékéke na ɔɔté na ɔɔnyia.”

²⁰Mbá ɔɔɔ ɔse: «Ya méŋa ɔlátákénánó bikotí eébi o otúme aáme a bunósé.”

²¹Yésus ŋé wuúci bísíémúkúnyi, u ŋé wuúci bílénékíne, mbá ɔse nááyá: «Boko a bómɔté áŋa hóá a bó ŋo yóo béámbéna ɔkela tóna: Cɔbá, ké ke túéke buówo bonóme bukime, mbá aafakena mɔɔnyé a basókásóka; aáná ɔ kóɔ bá na bonóme a Bunonŋo bó Bandómesé. Mbá á faaya, e búle me láténa.”

²²Mbá, émakéla ɔɔɔ oócí á lókómá aáná, u ŋá holá ne melinjé ɔ ɔtémá hú mbióke, anyía u ŋaá bá na bonóme buénjé.

- 23**Yésus ñáá lécáka baaco bekime a bá ña bó bá aáyá a maabána, mbá òse ná bááyé baákónéna: «Hmm ! Yááña anatakánó yé asana anyía enóme cé baaco ébú oófókíne e Butéjì bó Bandómesé.»
- 24**Baákónéna ñe bú kéké otáña oocí. Mbá Yésus tóna òse: «Baáná ! Isí'ò, yááña anatakánó yé asana o owoofine e Butéjì bó Bandómesé.
- 25**Yááña fianṣ anyía samó á hóléna o onue ú endondoko na anyía enóme ce òco ó yóófíne e Butéjì bó Bandómesé.»
- 26**Baákónéna ña háná ebú kékéke buéjì, bá bébátaka beébe ne beébe báye: «Mbá aáhá'ò, aányé wáña wu onṣo aná e?»
- 27**Yésus ñe beébe bísíémúkúnyì, mbá òse: «A aháná na baaco, bó te á bá bó obékéláka buúse bukime, mbá Bandómesé áña wu okela bokò bukime.»
- 28**Aáná Bíel ña báta Yésus òse: «Éná'ò, basó abá tu ña só béyuátáka bíásó benyéma bikime, tító kuṣṣó látáka'ò?»
- 29**Yésus òse: «Aá taaká e ña mé banó láana anyía òco awó u ñá béyúáta te uuyé ooki, te benyíinyí na a banómocó ne e beénjú, te iinyí te síkíne ta bááyé baáná, ta bíáyé bisiéné aáme a asana ta anyía a asana yé Ambánye yé Esóma,
- 30**u ñá nyemána wu omenyi anyía o olíhe ú aámbáya, u kóó bóṣe etíne atááno cá bokò bukime abó u ñá béyúáta, háye ooki, benyíinyí na a banómocó ne e beénjú, ne biinyí, na baáná ne bisiéné, olata tóna ne indekese acé baaco ké bú wuúci tekeseke, mbá o mósé me buúse, yó bóṣe yóósoóso yí olíhe yí ekúlú ekime.
- 31**Éehé yááña anyía baaco beéjì a bá bóña aámbáya eé buúse ká bó halómókóna e elime; beéjì a bá bóña e elime ká bó hólaka eé buúse.»
- 32**Ekúlú ayé bá ña bó bá bábó báátáka eé Yelúsalem, Yésus é búékeke, na bááyé baákónéna na baaco bé etémbí ñáá bá bébú wuúci látáka ne bulíkílíkí. O ohónyí, Yésus ñe túné bísúétíne bááyé baákónéna bóóhátá ne béfendí, u ñe túme o beébe bíkétínyì asana a yé ñáá bá yé wuúci tátáka,
- 33**òse: «Éná'ò ! Aámbáya, basó eebe tua súña o obááta eé Yelúsalem; hóá ne betéjinyì beluli nyíinjie ne beékúnyì bikotí ká bó kéla anyía bá mé haténa, yanṣ Oónó u òco. Bá ká bó sómbótóna anyía bá me óónó, bé ké bú mi fiimbie né be-ti-menyí Bandómesé.
- 34**Baaco eébé ká bó me óómbónáka, bó mi túékíne maatá, bó mi súbéke ne mesue, mbá bá me óónó. Mbá a matátó, mío haanyua e biwéewé.»
- 35**Aáná na Sáak na Sáañ, bekime béfendí baáná bé Sebeté, ñe bú bíkósítì né Yésus, bé ñe wuúci laana báye: «Muékúnyì, tu ñe sú léne anyía óo basó kéléna asana ayé tuó còba o o kuṣṣó batá.»
- 36**Yésus òse náábó: «Asana a yaáté nú ñe nú léne anyía yáme banó kéléna e?»

37Mbá báye: «Tu ña só áamba anyía óo basó ínjíé eliminé óówo a maabána ekúlú ayé o kóo bá o otéñinyi baaco a nuówo nuúmi: Ooci e nyilimíné a aháña yí uúwú oobó ú manóme, ooci a womoté e nyilimíné a aháña yí uúwú oobó ú meényi.»

38Yésus ñe beébe békáma ose: «Nu ti ñe nú menyí asana ayé no ña nó báta. Mbá nua nóña nu onómátána omúána nyenamá nyí hindeñé hí indekese anyé mío coba o omúána, ta anyía nuó bíótíne nyenamá nyí obíótíne anyé mío coba o obíótíne e?»

39Mbá báye: «Ée, tua sóña tu onómátána !» Mbá Yésus ose: «Oo, yáaña taaká anyía nu ká nó nómátána omúána nyenamá nyí indekese anyé mío coba o omúána, nuó bíótíne nyenamá nyí obíótíne anyé mío coba o obíótíne.»

40Mbá asana yí owiinjíékíne eliminé aáme a maabána a aháña yé oobó ú manóme ta anyía a aháña yé oobó ú meényi, té cáña yaño i ñeé mi ínjíéne. Mbá bé ñeé ceéce ínjie a baaco ebé bé ñeé ceéce tábónákéna.»

41Ahá bosóókó baákónéna bóohátá ña bó lókóma asana ayé na Sáak na Sáañ ña bó bátá Yésus, bé ñe beébe lókóména boobé.

42Aáná Yésus ñeé beébe bándá beébe bekime, mbá ose náábó: «Nu ñe nú menyí banó bémuátá anyía o omesé ooci baaco a bá bóña betéñinyi baaco, be-ti-menyí Bandómesé, ñe bú kéndi bosóókó ne mutibíliéne mukime; ta baáña ñe bú tékese baaco o otóñinyi anyía bé ñe bú téñinyi.»

43Mbá náánó bú te omó nyemana bú obá aáná: Ooco okime awó u ña yáamba obáména waáña ña nyemána obécáña munyionó mo bosóókó bekime.

44Híáná tóna, ooco okime awó u ña yáamba obáména mutaléména eé buúse ña nyemána obécáña yoolé yé bosóókó bekime.

45Yáaña anyía, yaño bémuátá ooci Oónó u ooco, e ña mé faáya o omesé ooci té cáña anyía bá me nyiokena buólí; mbá anyía yáme nyiokena baaco, tóna anyía yé ke mí wééné o oháñónáka baaco beéñi.»

46Aáná ne Yésus na bááyé baákónéna ñga bó háma a báléka ci Yéliko. Ekúlú ayé bá ña bó bá bá búña o oholaka a báléka eecí na yaandándá yí etúte yé baaco, bá ña bó kúána ondíméndíme. U ñaá bá u ke límékíne a maabána me ohónyí, u lébáka benyéma. Nyíáyé nyíinyi ñaá bá anyía Belitimé, óónó u Timé.

47Ahá Belitimé ñaá lókómá anyía Yésus, ooco u Násalet, ú ña hóla, u ñe túme o wuúci bañena ose: «Yésus, Oónó u Táfit, me bécáma mahana'o !»

48Baaco beéñi ñaá bá bebú wuúci kákálákéna anyía wé lésikínyi mbuumu; ta híáná, u ña coba ne buúse o obañena buáña ose: «Yésus, Oónó u Táfit, me bécáma mahana'o !»

49Aáná Yésus ñaá táléména, mbá ose: «Énu mi wuúci lóñéténa, wá faáya !» Bé ñe wuúci lóñéta, báye nááyá: «Békéndéna'o ! Hatóna, faáya; u ño yóo lóño.»

50Aáná ondíméndíme ña béyuáta búáyé bolaka bú nyiike o omesé, u ña hatóna, yó béme o ooba né Yésus.

⁵¹Mbá Yésus ɔse nááyá: «Aáté ɔ ɛwó waám̄ba anyía yáme ɔ kela e?» Ondíméndíme ɔse: «Labuni, kela anyía yá háná áme lecakana !”

⁵²Mbá Yésus ɔse: «Cɔbá’o, uúwú olumitinine mó yóo nóhi.» Hú á yaáté ekúlú, nye háná túme ɔlecana eényí; u ɛ́á látákéna Yésus.

Malékus 11

¹Ekúlú ayé bá ɛ́a bó bá búáɛa ɔ ɔkɔ́hama na a Bétéfase na a Betani, mɔnɔɛɔ a má ɛ́a bá hoóhi ne Yelúsalem, a maabána ma nɔkɔndɔ nú Molifié, Yésus ɛ́a tóma baákónéna béfendí,

²ɔse náábó: «Áno cɔbá a bunɔɛɔ eebu eenú eé buúse. Ahé nu ɛ́ga nó háma, nɔ ɛ́a nó kúana ɔ́nó u abanabebéa osúnénú. Ta ɔɔɔ te ɛ́a cáɛa á bááta. Énu wuúci súnúne, núé héléne.

³Mbókɔ ɔɔɔ ɛ́a banó báta ɔse: “Anyíaté nú ɛ́e nú wuúci súnúne e? ”, áno békáma nɔse: “Otéɛ́i a Waáɛ́a ɛ́eé wuúci yáamba.” Hú a yaáté ekúlú, u ɛ́a cɔba ɔ ɔnyeana anyía núé wuúci héléne aaha.”

⁴Baákónéna eébé béfendí ɛ́a bó cɔba; bó kuána ɔ́nó u abanabebéa osúnénú a nɔháaté eé buúse bú ehenyi yí ciíbe a cé ɛ́a bá a maabána me ohónyí, nyiábó nyi wuúci súnúne eényí.

⁵Baaco a bómɔté a bá ɛ́a bó bá hɔ́a báye náábó: «Háá ! Aáté eéyé nɔ ɛ́a nó kela e? Anyíaté nú ɛ́e nú súnúne ɔ́nó u abanabebéa oóci e?”

⁶Baákónéna ɛ́a békáma háye Yésus ɛ́eé beébe laána; aána bé ɛ́eé beébe nyeána anyía bé súeténe ɔ́nó u abanabebéa,

⁷bé ɛ́ge wuúci hálámánána né Yésus. Bé ɛ́e wuúci táláka bíábó belan̄a bí nyiike e elime. Yésus ɛ́a bááta o olimine.

⁸Baaco beéɛ́i ɛ́a bó aányéáká bíábó belan̄a bí nyiike o ohónyí ɔ ɔmuaná; bómɔté ɛ́a sóm̄báka tuánye tó maaté e bisiéné, bé tuútu aanyeaka o ohónyí ɔ ɔmuaná o owiínjie Yésus bɔɔɔ.

⁹Na baaco a bá ɛ́a bá bebú búékeke ne Yésus na bɔsókó a bá ɛ́a bá bebú wuúci látáka ɛ́a bá báábó bésómókɔ okelú ɔ ɔmuaná báye: «Hɔsáána ! Bandómesé á sáyábéna ooci awó u ɛ́a fáaya eé nyiínyi nyí Otéɛ́i a Waáɛ́a !

¹⁰Bandómesé á sáyábéna Otéɛ́i awó u ɛ́a fáaya. Búáyé butéɛ́i káá bámókóna háye bó ciasó sókónó Táfit. Hɔsáána fááte ɔ ɔmuaná noómi.”

¹¹Aána Yésus ɛ́o yóófine eé Yelúsalem, yó kɔ́hama eé Ciíbe ce Bandómesé noómi. ɛ́ɛakelá wé yóófine, yó bisíémúkúnyi beháná bikime, u ɛ́a cɔba a Betani na bááyé baákónéna bóóhátá ne béfendí, anyía buósé ɛ́a bá búá yáan̄a ɔ ɔmana.

¹²ɔ ɔyá ɔyá, bebú húlúkúne a Betani, ecaná ɛ́e túme ɔnuana Yésus.

13U ñá leca bufikié haaca, buúbu na tuánye. Aáná u ñeé bikósítí i indíné anyía wá leca mbókò wáña wu òbòño ta atámá òmòté. Mbá u ñaá kuána hú tuánye na tuánye, anyía té cáña ekúlú yé òkátáka bufikié yé ñaá bá.

14Mbá òse né bufikié: «O otúme aámbáya ta òòò te ká háná nyía yóòwò atámá ta buósé. Omanó oóci !» Bááyé baákónéna ña bó lókómá òtáña ú Yésus oóci.

15E elime eéci, bá ñga bó háma eé Yelúsalem. Yésus ñó óófíne eé Ciíbe ce Bandómesé, u ñé túme òwòóñéna bakela onduné bá hóá. U ñé kúbúliékéne ne tébílí cé babañalanana mòonyé ne bilimíníne bí betúé tubúbé.

16Wuúci te olumitine anyía òòò á bétúáhéna bókò ò olátéánána Ciíbe ce Bandómesé.

17Aáná u ñe limíne o o beébe eékúnyi, òse: «Yááña yòóñókónó a Ciòóñé cé Bandómesé anyía: “Ciame Ciíbe káá bá Ciíbe ce òbécókoléna a baaco bá mònòño mekime.” Mbá banó, nú me nú ciíci ceñisi ciíbe ecí beébi ña bó bénámba noómi.”

18Ne betéñinyi beluli nyiínjie ne beékúnyi bikotí ña bó lókómáka besana eébi, nyiábó nyitúme eényí òwaamba ohónyí wú o wuúci óónò, mbá bé wuúci líkíméke, anyía nyekòca nyé baaco nyikime ñaá bá nyié kékéke buéñí nyiáyé nyiékúnyi.

19Ahá nyiófó ñaá faáya, ne Yésus na bááyé baákónéna ña bó hatóna eé Yelúsalem.

20Ahé òyá ñaá yá, bábó hólaka o ohónyí, baákónéna ña bó leca anyía bufikié ebú Yésus ñó lómókò búoci ma kótáka, na bekañá áyá !

21Mbá Bíel ñá bétáá asana a yé ñaá békéláka búoci ne bufikié eébú, yó láana Yésus òse: «Láábi, leca ! Bufikié abó ò ñóò lómòkò búoci ma kótáka bukime.”

22Yésus òse ná bááyé baákónéna: «E ña mé banó laána aá taaká isí’o: Áno hákéna mònòlé ná Bandómesé !

23Mbókò òòò ñá láana òkòndò eenu anyía nó á hatóna aaha, nó á ka béáhéna aá nuomó nó makélé, wuúci bémuátá téka ne isuní e úúyé òtémá, yó lúmitinine anyía asana ayé u ña kòona káá békéláka, híáná yé káá békéláka.

24A yaáté asana, e ña mé banó laana esé: Bókò bukime abó nú ña nó báta Bandómesé, énu bíkétí ò òtémá anyía nú me nú buúbu bóño; aáná u káá banó buúbu iínjie.

25Ekúlú ayé ó ñóò bécókoléna, mbókò ò óña e nyiitíe na sóókó, wuúci nyeanénéna. Aáná cianó Síkíne ce Omuaná noómi káá banó nyéánakenena tóna maanó maabé.

26[Mbá, mbókò nu te ñá nó nyéánénéna bósóókó, cianó Síkíne tóna ce Omuaná noómi te káá banó nyéánénéna maanó maabé.]”

27Bé ñe túné abó hálómóna eé Yelúsalem. Yésus ñaá bá wá kándaka eé Ciíbe ce Bandómesé noómi, ne betéñinyi beluli nyiínjie ne beékúnyi bikotí na baáñá bé Besuif ña bó fááyá nááyá,

28mbá báye: «Na makénda ma háányé ò ñóò kéla besana e? Aányé u ño yóo cúméke makénda me o bíibi kelaka e?”

²⁹Yésus ɔse náábó: «Yañó tóna, mío ɔba ɔ ɔ banó báta hú embataka émoté; mbóko no ña nó me békáma, e ña mé banó laána aányé u ñe mí cuméke makénda ma ɔkelaka besana.

³⁰Áno me laána: Bandómesé u ñaá tóma Sáaṅ o okowóotine baaco ayé' baaco e?"

³¹Bé ñe túme osuṅunyinyi beébe ne beébe báye: «Mbóko túásó békáma anyía Bandómesé ñaá tóma Sáaṅ o owootine baaco, keyé u ñaá basó bata ɔse: “Anyiaté nú ti ómo nú wuúci lumitinine aná e? “

³²Mbá, mbóko túásó békáma anyía baaco bé ñe bú wuúci tóma...» Bá ña bó bá bébú líkíméke nyekɔca, anyía baaco bekime ñe bú lúmítínine anyía Sáaṅ ñaá bá taaká ci muhémúnyi besana mo Bandómesé.

³³Aáná bá ña bó békáma báye: «Tu ti ñe sú menyí.» Mbá ɔse náábó: «Aáná e, oo, ta yaṅó e te ña mé banó láana aányé u ñe mí cuméke makénda ma ɔkelaka besana.»

Malékus 12

¹Yésus ñeé tímé o beébe tímíne enjaba ɔse: «Ɔɔɔ a wɔmoté ñóó nyíóko yááyé esiéné, yó wóónóko benyéma, yó bóṅolokena na hekáká, yó tábónáka nuáta hóá, yó béétiki nyindúmé nyé betáta. E elime eécí, u ñe iínjíé esiéné ɔ cóóke né betétényi, u ñe súéte ɔ ɔkanda ú haaca.

²Ahé ekúlú yé ɔbándáka beyoyé ña kaáhama, u ña tóma munyionɔ a mɔmoté né betétényi esiéné anyía mú keé hiíte núáyé nuafa, háye bé ñe bú cíkíliékéne.

³Mbá betétényi esiéné ñe bú muúmu haténa, bé ñe muúmu súbéke, bé ñe muúmu óólisi aabá éfendí.

⁴Muúti esiéné ñe túné á tóma munyionɔ mu etémbí; etéemú, bé ñe bú muúmu kolókéna bombánye bombánye, bé ñe muúmu ɔómbónáka.

⁵Aáná muúti esiéné ñe túné á tóma munyionɔ mo bátátó. Oócí sóókó, bé ñe bú wuúci óónó; híáná bá ña bó kéláka bonyionɔ bekime a bá ña bó látáká: Bé súbéke eebe ɔ bómoté, bá óónóko eebe ɔ bómoté.

⁶Hú uuyé óónó u ɔtémá ú ñeé wuúci lobéna téka ɔ ɔtóma. Nyíáyé nyi wuúci tóma eényi né betétényi esiéné, u bílúmíkinyi ɔse: “Bá ña bó cóba ɔ olóókóména uumi óónó.”

⁷Mbá betétényi esiéné ñe bú tímé ɔkɔɔna beébe ne beébe báye: “Ɔɔɔ ooci u kée hiíteke bisikénéne bí síkíne. Túé wuúci óónóko, mbá esiéné káá basó bélóókóména.”

⁸Bé ñe bú wuúci míóména, bé ñe wuúci hámánána e esiéné, nyi wuúci óónóko eényí.”

⁹Mbá Yésus ɔse: «A nyiánó nyelɛca, aáté muúti esiéné káá kélaka e? Téka u kó ko yóónóko betétényi esiéné eébé, yó wiínjie né betétényi bé etémbí e?

¹⁰Yañó ese nu na ma nó fanáka Cíóṅé cé Bandómesé a cé ñaa kóona cése: “Nyendányé anyé bafalefa ciibe ñe bú óómbóko, nyiinyi nyé ma bécáña nyendányé a nyé ma bétúáhéna ciibe.

- 11 Aaná Oténí a Waáná ña kéláka asana eéyé. Yé ñaá basó kékísi buéní.”“
- 12 Baaco ebé Yésus ñaá bá waá láakena besana eébí ñe bú ményi anyía wáábó ú meé túmíne enjaba eeci. Bé ñe bú túmé òwaamba ohónyí wú o wuúci hatena. Mbá bá ña bó bá bébú líkíméke nyekoca nyé baaco. Bá ñá hóláka, bé ñé wuúci síke.
- 13 Bá ñaá tómena Yésus na Bafalisiéñ o bómoté na baaco bé hitulé hí Elóot o bómoté anyía bé wuúci kúfítínyi na embataka a cemoté.
- 14 Bá ñga bó háma, báye nááyá: «Muékúnyi, tu ñe sú ményi anyía o ñoó kòona besana a betalémánánó, tu menyukune anyía o ti ñoo líkíme ta òòò. O ñoo weékúnyi baaco anyána bábó nyémaná olíhéke háye Bandómesé ña yáamba. Óò basó laána aná: Yááña ambánye yé asana a bíásó bikotí anyía tu ña só nyemána túó òòndóko etéési ná Sesáal ayé’ yé te á bá ambánye e?”
- 15 Yésus ñaá bá weé menyukune túábó tóbembe túfendí, mbá òse náábó: «Anyiaté nu ña nó me bétóóléna e? Énu mi héléníne elénú yé mòonyé, yémí yíiyi leca.”
- 16 Bé ñé wuúci héléníne elénú yé mòonyé, mbá òse: «Hibílícinyínyí hé aányé eehi héáña, nyíinyi nyé aányé eenyi nyéáña e?» Mbá báye: «Hibílícinyínyí hé Sesáal héáña, ne nyíinyi áyá.”
- 17 Yésus òse náábó: «Énu ínjíékíne aná benyéma bé Sesáal ná Sesáal; nu ínjíékíne bé Bandómesé ná Bandómesé.» Nyíáyé nyebékama ñeé beébe kékísi buéní.
- 18 Basatusiéñ o bómoté ña bó fáaya né Yésus. Bá náña bé ti ebú lúmítíne anyía biwéewé ña háanyua. Aaná bé ñe bú bícónyí Yésus báye:
- 19 «Muékúnyi, Moyís ñaá basó óòhókéna okotí eeye òse: “Mbóko ònómóó ñá báténa oónjú, mbá yó wé téka ne obíéne òónó, onyíinyi ké síke bísúétíne esíké, yó wuúci bíénékíne baána.”
- 20 Óò leca aná: Benyíinyí a banómóó bétíndétú nómo ñe bú líhéke. U buúse ñá báténa oónjú, yó wé téka ne obíéne òónó.
- 21 U béfendí ñé bísúétíne esíké. Wuúci tóna yó wé téka ne obíéne òónó. Híáná bú ñaá békéláka ne onyíinyi u bátátó.
- 22 Ta òmoté e bítíndétú nómo eébí te obíéne òónó ne yíiyi. E elime eecí, oónjú tóna ñé wé.
- 23 Yaáté asana tu ña só o bata anyía: E ekúlú eyí biwéewé káá háanyuaka, sóókó awó háányé u káá bá ònóme u oónjú oócí aná e? Yááña anyía bekime bétíndétú nómo ñe bú wuúci bátéákéná.”
- 24 Yésus ñeé beébe békámá òse: «Nú ma nó nána, anyía nu te ña nó lókóma bómánye ta Cioóñé cé Bandómesé, ta maayé makénda.
- 25 Yááña anyía’o, ekúlú eyí biwéewé káá háanyuaka, banómóó te ká bó bátéákéna beénjú; beénjú te tónó, mbá bé ké búle ebú líhe háye bililé bé masóma bé Bandómesé ñeé líhe a Bunòño bó Omuaná.

26Mbá, a asana a yé ña léca ne biwéewé na nyiábó nyehaanyua, nu te ómo nó fána e Nufule nú Moyís a haála ehé u ñe bíkétí asana yí hikitékíté a hé ñaá bá héá lólaka e? Hóá, Bandómesé ñaá laána Moyís ɔse: “Ya méña Bandómesé ce Abélaham, Bandómesé ce Isak, Bandómesé ce Yákob.”“

27Yésus ñoo sólínyi ɔse: «Énu menyí anyía Bandómesé áña Bandómesé ce baaco ɔ boóso, té cáña ce belóhó. Aáná nua nóña a yaandándá yé nyenana noómi.”

28Muékúnyi bikotí ɔ mumɔté ñaá lókómáká bébú súngunyinyi, yó lókóma háye nyebékáma nyí Yésus ñaá bá nyembánye. Aáná u ñee bíkósítí né Yésus, mbá ɔse: «Okotí ayé háányé yá hóla bikotí bikime e?”

29Yésus ñaá békáma ɔse: «Okotí a yé á hola bikotí bikime eeye: “Banó, baaco bé Islayél, áno lókóma: Hú Oténí, ciasó Bandómesé, wáña Oténí a Waáná;

30lénéke ciówo Síkiné Bandómesé ne úúwu ɔtémá okime, ne hííwu hetányé hikime, na mɔɔwo makénda mekime, na ciówo injiné ikime.”

31Yé oláta áña anyía: “Lénéke sóókó háye ɔ ñoo léne ciówo ceéto ce bémuátá.” Okotí yí etémbí té á bá a yé á hóla bikotí bífendí eébi.”

32Mbá muékúnyi bikotí ɔse: «Híáná’o, Muékúnyi, ɔ ñoo táña taaká ! Hú Oténí Bandómesé wáña Oténí a Waáná. U etémbí te á bá.

33Aáná ɔɔɔ á nyemána wu olénéke Bandómesé ne úúyé ɔtémá okime, na ciayé injiné ikime, na mááyé makénda mekime; yó lénéke tóna sóókó háye u ñee léne ciayé ceéto ce bémuátá. Búáña bɔmbánye buéñí ɔ ohola enyama ecí bé ñé lúlínyi Bandómesé; buúbu tóna bɔmbánye ɔ ohola nyíinjie nyé anamánamá cá bebésámbá.”

34Émakéla Yésus á léca anyía ɔɔɔ ma békáma ne injiné, mbá ɔse nááyá: «O te ó bá haaca ne owoofine e Buténí bó Bandómesé.» E elime eécí, ta ɔɔɔ ta ɔ háná békána ɔ wuúci bata embataka.

35Ahé Yésus ñaá bá we yéékúnyíki baaco eé Cíibe ce Bandómesé, u ñe beébe batá ɔse: «Anyána beékúnyi bikotí á bóña bá ɔkɔɔna anyía Mesíi áña u bonye Táfit e?

36Yááña anyía Táfit wuúci bémuátá, Efúúménénú yí Elilé ñee wuúci oofine a ceéto, u ña kóona ɔse: “Oténí Bandómesé ñaá laána né uumi Oténí a Waáná ɔse: Faáya ké limíne aáme a maabána a aháná yí úúmi ɔɔbó ú manóme, ekúlú ekime ayé e ká mé kela anyía óo limékíníne bóowo belíjine a beetó.”

37Mbókɔ Táfit bémuátá ñee wuúci lóhɔ anyía uuyé Oténí a Waáná, anyána wáña wu ɔbá tóna u bonye Táfit e?» Yaandándá yé nyekɔca ñaá bá yé bilénékíne ɔtáña ú Yésus.

38Ekúlú eyí Yésus ñaá bá we yéékúnyíki baaco, u beébe laákéna ɔse: «Énu bíkékényíki na nyebékéléna nyí beékúnyi bikotí. Bé ñe bú léne ɔbénánála na beláña a becaha ɔ obítóhngínyi, bé lénéke anyía bé beébe téníki na bóoco haála ahá baaco á bóña.

39Bé ñe bú léne olimine eé buúse na a bendañía bé ɔbécókléna na a beandándá bé manáka.

⁴⁰Bá ña bó hóóno bisíké bí beénjú bíábó benyéma; híáná tóna, bé ñe bú céhisi òbécókóléna anyía bé beébe kékéke. Bá ká bó bóñgóna muuyé muéñí ò òhola mu bósókó bé etémbí.”

⁴¹Yésus ñe límíne a maabána me hikóló hí nyiínjie hí Cíibe ce Bandómesé, u lecaka baaco ábó hákéna mōonyé hóá. Ònóme cé baaco ciéñí ñá hákéna mōonyé meéñí.

⁴²Hesókásóka hí esíké yí oónjú ñá faáya, yó háya tóla ífendí.

⁴³Yésus ñó lónjéta bááyé baákónéna, mbá òse náábó: «Aá taaká taaká ε ña mé banó láana isí’o: Hesókásóka hí esíké yí oónjú eéhi meé yíínjie nyiínjie e hikóló ò òhola baaco bé etémbí bekime.

⁴⁴Beébe, bé me bú íínjíékíne anyía bá bóña na bōnóme buéñí e bú ti ñe beébe ólò. Mbá wuúci, e úúyé ósóka, ú me yíínjie bōko bukime abó waá bá ne buúbu anyía wé líhékíne.»

Malékus 13

¹Ekúlú eyí Yésus ñaá bá waá há mókóna eé Cíibe ce Bandómesé, muákónéna a mōmōté a bááyé baákónéna ñeé wuúci láana òse: «Muékúnyi, lecá na beandándá bé andányé eebi na ambányéké yé nyefalefa eeye !”

²U ñeé wuúci békámá òse: «Ò ñó leca ambányéké yé nyefalefa eeye e? Ta nyendányé nyémōté té kóó lóbo nyetálánó ò sóókó ò òmuaná; ekime kée fúnjulseke.”

³Yésus ñe ke límíne ò òmesé a ñókōndō nú Molifié, u lecaka Cíibe ce Bandómesé. Ne Biel, na Sáak, na Sáañ, na Andelé ñe bú wuúci batá a mafákáléana báye:

⁴«Óo basó láána, nyiényí besana eébi káá békéláka e? Hibílicínyinyí hé yaaté hí kóó tónjinyi ekúlú ayé besana eébi bikime káá békéláka e?”

⁵Yésus òse: «Énu bíkékényíki; ta òòò te banó néné.

⁶Yááña anyía baaco beéñí ká bó fáakōna eémi eé nyiínyi, hú náányé u kōonaka òse: “Yañó, ya méña Mesí”. Bé ké bú nénéke baaco beéñí.

⁷Ekúlú ayé ño ká nó lókómáka bá kōonaka anyía mōonjō ñaá nua biité meéme ne meéme, ta anyía ño lecaka baaco óónókóno e biité, nuti líkíméke ananyía besana eébi ñá nyemána bé òbékéláka. Mbá té cáña hí e ekúlú eéyé òmesé káá mána.

⁸Baaco bá bunōjō a búmōté ká bó támbána biité na baaco bá bunōjō bú etémbí; butéñí a bómōté kóó tóko butéñí bú etémbí; emesé binyiékinyi behaála behaála; mecíli káá bá tóna meéñí. Besana eébi káá bá besana bí nyitúme nyé òbényíá mōohō.

⁹Mbá banó, énu bíkékényíki. Baaco káá banó fiimbíeke né bekélísi besana, bá banó súbéke ne mesue a bendañía bé òbécókóléna bí Besuif. Nu ká nó tálémákéna a nyekála eé buúse bú bekélísi ne e betíkítiki na a baáña áyá aáme a asana, anyía nuánó hákéna embasó eebú eé buúse.

¹⁰Bá ñá nyemána òcañácáña ohulikinyi baaco bá mōonjō mekime Ambánye yé Èsóma.

- 11**Ekúlú ayé bá káá banó fiimbieke né bekélisi besana, note caṅá ɔbéákákéna a besana abé nɔ ká nɔ kóonaka. Mbá, ekúlú eéyé, áno táṅáka besana abé Bandómesé káá banó hákéna e nyuuté. Té caṅa banó nɔ ká nɔ táṅáka, mbá Efúúménénú yí Elilé yé káá táṅáka náánó.
- 12**Baaco ɔ bómɔté ké bú iínjíékíne mahéndé a baaco anyía bé beébe ɔónókéna báábó benyiinyí bá bémuátá. Híáná tóna, síkíne káá kela ɔónó. Baáná ké bú núusiki bíábó bibíényi, bó ko wiínjíékíne mahéndé a baaco anyía bé ke bú beébe ɔónókéna.
- 13**Baaco bekime ká bó banó líṅekine aáme a asana, mbá asana ɔmɔté, ɔɔɔ ewú u kée yééhíkinyinyi muuyé ɔ ɔkóóháma a nyemana, Bandómesé kée wuúci nohi.”
- 14**«Ekúlú eéyé, nɔ ká nɔ léca “aabé yí ekume” eliménénú haála ahá yé té ɔmó nyemana yé olimine. (Mɔfana asana eéyé é yiíyi lókóma bɔmbánye.) Yaáté asana, baaco a bá ká bɔ bá i iisi ci Yuté ká bó nyemana bá ɔcabakena ɔ ɔkɔbénámbaka a tɔkɔndɔ.
- 15**ɔɔɔ awó u káá bá limine e cuunyi ce ciayé ciíbe te sóna anyía wé yóófine eé ciíbe o okohiite benyéma bí osúéténe.
- 16**Híáná tóna, ɔɔɔ awó u káá bá e esiéné te káá nyemana wu ɔhálómóna o ooki o okohiite búáyé bɔlaka bú nyiike.
- 17**Mahana ne né beénjú bé efume ne né eebe a bá ká bó bá e meelee ɔ mɔ́sɛ́ etéemé !
- 18**Áno bécókólókéna Bandómesé anyía besana eébi té békéláka e ekúlú yé eṅṅa cé tɔbólá.
- 19**Yááṅa anyía ɔ mɔ́sɛ́ etéemé, baaco ká bó lókómáka muuyé buéñi ɔ ɔhɔla muuyé amó bá ma bó lókómáka o otúme e ekúlú ayé Bandómesé ṅe kétéki na ɔmuaná na ɔmesé ɔ ɔkóóháma aámáyá. Bá te ká háná ábó lókóma nyenamá nyi muuyé eényi.
- 20**Mbókɔ Otéñi a Waáñá té á sóm̄ba mekúti mɔ́sɛ́ etéemé, keyé ta ɔɔɔ ɔmɔté te ɔmɔ́ bá wu ɔnɔhɔ. Mbá u ṅaá sóm̄ba mekúti mɔ́sɛ́ eémé a asana na bááyé baaco abá u ṅo lótókɔ.
- 21**Etéeyé ekúlú, mbókɔ ɔɔɔ ṅaá banó laána ɔse: “Óo léca, Mesii ooci aaha”, ta anyía “Mesii ocinyié ehényié”, nuti lumítine.
- 22**Yááṅa anyía, ne bemesii bá beṅfala ne behémúnyi besana bá beṅfala ká bó hámókóna, bé tónḡinyi tubílícinyinyí, bá kélaka bikéki bé besana anyía bébú néṅéke eebe abá Bandómesé ṅo lótókɔ, ɔkɔ yááṅa yé ɔbá aáná.
- 23**Mbá banó, énu bíkékényíki aná. É ma mé caṅacaṅa ɔ banó óókisíki besana bikime.”
- 24**«ɔ mɔ́sɛ́ etéemé, e elime ci muuyé eémú, ɔ́cɔ́ kée nyíme, oólí te háná nóma,
- 25**tunjoti tó eṅlómuaná káá kúákɔnaka; benyéma bé makénda a béáṅa e eṅlómuaná kée bínyíékinyi.
- 26**Ekúlú eéyé, bá káá léca ɔónó u ɔɔɔ á fáakona a belɔndó noómi na na makénda meéñi ne ne nuúmi.

²⁷U káá tómkóna bíáyé bililé bé masóma e tubéjú túnyíse tó ɔmesé ɔ ɔkɔóbánda bááyé baaco ɔ bolótókónó, bé húlúkúne e tubéjú tukime tó na ɔmesé na ɔmuaná.”

²⁸«Áno leca nyiékúnyi enyí bufikié ɔ tóɔnyí: Ekúlú eyí cíyí endáfe á yáaɔa ɔ ɔtɔɔ, nu ɔe nú menyí anyía tɔbólá á yáaɔa hoóhi.

²⁹Híáná tóna, ekúlú ayé nɔ ká nó lecaka besana eébi á békéláka, énu menyí anyía yaɔɔ ɔónó u ɔɔɔ kokóokó !

³⁰Aá taaká taaká, e ɔa mé banó laána esé baaco bá heeya eehi ti ké bú wéékúne bekime éce besana eébi bikime te ɔáa békéla.

³¹Na ɔmuaná na ɔmesé káá mána, mbá taaká cé bíáme besana te káá mána ta buósé.”

³²«Yáaɔa anyía, ta ɔɔɔ ti ɔeé menyí ekúlú eéyé, ta buósé, te onjéɔi; te hú bililé bé masóma bé Bandómesé, ta hú ɔónó u Bandómesé, mbá hú ciame Síkíne bímuóci u ɔe menyí.

³³Énu bíkékényíki, nɔte hétáka hiiné, anyía nu ti ɔe nú menyí ekúlú ayé besana eébi káá békéláka.

³⁴Bú káá békéláka bɔkɔ búmɔté háye ɔɔɔ áɔa wu osúéte ɔ ɔkanda, yó síke ciayé ciibe ná bááyé bonyiɔnɔ anyía bé síke tétényíki; yó síkíne hú náányé buólí bú osíke nyiɔkɔ; yó laána mutétényi ehenyi anyía ɔ te héta hiiné.

³⁵Nɔte hétáka hiiné aná, anyía nu ti ɔe nú menyí ekúlú eyí muúti ooki ká ka hálómóna, nanyiófo ayé’ na e ekatékate ci butúe e? A beaka bé ekóké ayé’ nɔónoyá e?

³⁶Énu bíkékényíki anyía u te banó kuána e hiiné, mbókɔ ú ɔgaá hálómóna hú huase !

³⁷Asana eeye ayé é ɔa mé banó láana ɔa léca baaco bekime: Nɔte hétáka hiiné.»

Malékus 14

¹Móósé ɔaá bá mó mɔ lóbo méfendí ɔ ɔkɔóháma buósé bó maɔanda eeme: Na bó Basíka na abó bá ɔaá bá bá nyíáka biléti abé bá ɔaá bá bá té a háya enutisi. Ne betéɔnyí beluli nyiínjie ne beékúnyi bikotí ɔa bó bá bábo áambaka chatena Yésus e menjíɔe ɔ ɔ wuúci óónɔ.

²Yáaɔa anyía bá ɔa bó bá bábo kóɔnaka báye: «Bú té ɔmó nyémána bú ɔbékéláka e ekúlú yé maɔanda, keyé baaco ké bú héléne etuɔulinyi.”

³Buósé a bómɔté Yésus ɔaá bá a Betani eé ciibe ci Símon, oónuunu ewú ú ɔe yeéɔnyísi. U ɔaá bá wa nyíáka. Oónjú a wómɔté ɔo yóófónóno hindeɔe a hé ɔaá bá hetábónákánɔ na nyendányé nyé alabatél. Hé ɔaá bá na taaká ce ɔɔɔɔ yé náal e yí ɔe númbe; yé ɔaá bá onduné ɔ ɔmuaná buéɔi. U ɔaá báca hindeɔe, yó súkunekinine Yésus ɔɔɔɔ ekime a aatɔ.

⁴Bómɔté baaco a bá ɔa bó bá aáhá ɔa bó lókómá bɔɔbé, bé ɔe túme ɔkɔɔna beébe ne beébe báye: «Aáté yé ɔo yóɔɔ ɔ ɔaɔɔɔna ɔɔɔɔ eeye aáná e?

- ⁵Yíiyi anyía bá ñaá bá bé o yíiyi túé ɔ ɔhɔla hɔndéte cé mɔɔnyé étátó, bó meéme aafakena a basókásóka !» Nyíábó nyekákálákéna eényí oónjú oócí buéjì.
- ⁶Mbá Yésus ɔse: «Énu wuúci nyéána mbuumu. Anyiaté nu ñe nú wuúci yébi e? Ú maá mé kelaka ambánye yé asana.
- ⁷Yááña anyía'ò, nua nóña na basókásóka aanó ε ekatékaté bikúlú bikime. Nua nóña nú o beébe óólókɔ bikúlú bikime ebí nú ñe nú léne, mbá yañó, ε te áme bá aanó ε ekatékaté bikúlú bikime.
- ⁸Bɔkɔ ebú oónjú ooci ma mé kelaka, ú ma kélaka háye maayé makénda ó yóondo. Ú meé mi ootokine ɔɔɔɔ yí enumbé aá cɛéto ɔ ɔ me tábónéna muame munyenene.
- ⁹Aá taaká taaká ε ña mé banó láana isí'ò: Ɔ ɔmesé okime, behaála bikime ebí bé kée húlíkinyi baaco Ambánye yé Esóma eeye, bé kée bikétíkinyi tóna baaco asana eyí oónjú ooci áña ɔkelákánó, bé wuúci bétááka.”
- ¹⁰Aáná Yútas Iskaliót, ɔmoté u baákónéna bóóhátá ne bэфendí bé Yésus, ña kaá kuána betéjinyi beluli nyiínjie o o beébe fiimbine Yésus.
- ¹¹Émakéla bábó lókómá aáná, bé ñé bílénéke buéjì. Aáná bá ña bó bétánéna o wuúci iínjie mɔɔnyé. Aáná Yútas ñeé túme ɔwaamba ekúlú a yambánye yí o beébe fiimbine Yésus.
- ¹²Buósé bú buúse abó bá ñaá bá bá nyíáka biléti a bé te á bá ne enutisi, buósé abó bá ñaá bá bó yóónókɔ baáná bá etómbá, bá ɔnyíáka a Basíka, baákónéna bé Yésus báye nááyá: «Háányé o ñoó léne anyía tú ka só ɔ tábónákéna Basíka e?”
- ¹³Aáná u ñá tóma baákónéna bэфendí, ɔse náábó: «Áno cɔba, ékelá núénú óófíne a báléka, no ña nó ɔóndémánána na ɔɔɔɔ, weé húlúkúne ɔkɔótɔka menyífé; énu wuúci látáka;
- ¹⁴nú oofíne eé ciíbe ecí u ño yóofíne, mbá núá laána muútí ooki anyía Muékúnyi ña báta anyía háányé u ña cɔba ɔ ɔnyíáka Basíka na bááyé baákónéna e?
- ¹⁵Aáná ú ña cɔba ɔ ɔ banó tóñinyi yaandándá yí ekéti yí ciíbe yé ɔɔɔɔ a yááña na benyéma bikime a bé ñaá béámba. Áno basó tábónákéna Basíka hóá.”
- ¹⁶Baákónéna ña bó cɔba a báléka, bá ñá kuána besana bikime háye Yésus ñeé beébe laákéna, bá ñá tábónáka Basíka.
- ¹⁷Nanyiófó, Yésus ña ka háma na bááyé baákónéna bóóhátá ne bэфendí.
- ¹⁸Ekúlú ayé bá ñaá bá bébú nyíékinyi, Yésus ɔse: «Aá taaká ε ña mé banó láana isí'ò: Ɔɔɔɔ ɔmoté aá banó ewú tu ñe sú nyíényi ña cɔba o o mi fiimbie.”
- ¹⁹Émakéla wá tánjéta aáná, bé ñé cunjéke beébe bekime, hú náányé wá báta ɔse: «Óko yañó e?”
- ²⁰Mbá ɔse: «Ɔmoté aá banó bóóhátá ne bэфendí ewú tu ñe sú nyíényi atááse ómoté.

- ²¹Έε, Ωόνό u ɔɔɔ ɳa cɔba o owé háye Cioóné ɳe bíkétí a yááyé asana, mbá mahana ná ɔɔɔ ewú u ɳeé wuúci fiimbieke ! Yé ɳa hólá ɔheka nááyá anyía keyé bé ti ómó wuúci bíene.”
- ²²Bébú nyiékínyi aáná, Yésus ɳe hííte eléti, u ɳe íinjie Bandómesé bitéɳítí, u ɳe yiíyi bákáka, u ɳe beébe íinjíékíne, ɔse: «Énu hííte, ciame ceéto eeci ceáɳa.”
- ²³E elime eéci, u ɳe hííte hindeɳé hí meluku, u ɳe íinjíe Bandómesé bitéɳítí, u ɳe beébe íinjíe, bá ɳa múákéna meluku eeme beébe bekime, bé híihi hulikinyinyi.
- ²⁴Mbá Yésus ɔse: «Maame manóɳó eeme mááɳa, meéme Bandómesé ɳó yoónýisinyinyi nyíáyé nyelata nyí bumbénú. Meéme mé ɳe yoótieke a asana yé baaco beéɳí.
- ²⁵E ɳa mé banó láana aá taaká anyía e te ká háná áme múána meluku o ɔkóhama ekúlú ayé e ká mé múákéna mecekí e Butéɳí bó Bandómesé.”
- ²⁶Émakéla bábó hákéná maɳana me onyemikinyi Bandómesé, nyíábó nyecɔba eényí a nokondo nú Molifié.
- ²⁷Yésus ɳaá laána bááyé baákónéna ɔse: «Banó bekime, no ɳa nó cóbaka o o me béyuátaka. Yááɳa anyía Cioóné ɳa kóona cése: “E ká mé óono musókóbi etómbá, etómbá cíɔ sasiaka.”“
- ²⁸U ɳo sólínyi ɔse: «Ta híáná, ekúlú ayé e ká mé haanyua e biwéewé, e ká ka me banó tátáka a Kalilé.”
- ²⁹Bíel ɔse nááyá: «Ta yé cáɳa á bá anyía bɔsókó bekime ɳa bó o béyuátaka, yaɳó e te ká me o béyuáta.”
- ³⁰Mbá Yésus ɔse nááyá: «E ɳa mé o laana aá taaká isi’o: Hénáno, hí e buutu eebu, ɔkela anyía yaaka yé ekóké é síke á béléta bikúlú bífendí, éce kuɳó o no moó mi bínéɳítíkínyi bikúlú bétátó.”
- ³¹Mbá Bíel ɳaá hényéna ɔkɔona ɔse: «I ti ké mi o bínéɳítínyi ta buósé, ta yé cáɳa á bá anyía túésú wéenyi.» Híáná baákónéna bekime ɳa bó kóónáka boko búmóté.
- ³²Bá ɳgá bó háma aá haála a hómóté ahá bá ɳaá bá bó lóɳoko anyía Ketesemané. Mbá Yésus ɔse ná bááyé baákónéna: «Énu limíne aaha; mío cɔba o ɔkɔbécókóléna Bandómesé.”
- ³³U ɳó lóɳéta ne Bíel, na Sáak, na Sáan; bé ɳe súete. Bulíkílíki ɳe túme o wuúci tímbe, maayé manóɳó kátákáta,
- ³⁴mbá ɔse náábó: «Uumi ɔtémá ɳaá mé nua e nyiwééné. Énu limíne aaha bóso.”
- ³⁵Émakéla wé beébe laána aáná, u ɳá cɔbéta ne buúse, u ɳe bísúbúlíene o ɔmesé, u ɳe túme ɔbécókóléna Bandómesé anyía, mbóko búáɳa bú ɔbékéláka aáná, wé wuúci ááɳéna ekúlú yí muuyé eeye.
- ³⁶U kóónaka ɔse: «Éé’, Ába, Taatá, o óɳa wu ɔkelaka boko bikime. Cókóle me ááɳéna hindeɳé hí muuyé eehi eémi eé buúse. Mbá ta híáná, ate kela háye i ɳe mí léne, mbá háye o ɳoó léne.”

37U ηγά hálómóna haála ahá baákónéna eébé bátátó ηαά bá, u ηέ beébe kuána e hiiné, mbá ɔse né Bíel: «Símon, ɔ óηa e hiiné e? Έce anyía ɔ te ómɔ bá wu olimine wɔ́sɔ onjéńí ómɔté e?

38Έnu limíne bɔ́sɔ, nu bécókólókéna Bandómesé anyía muókétánana te banó háména. Ɖɔɔɔ áηa na ɔtémá ε ecále cé ɔkelaka bɔmbánye, mbá yuúhé téka.”

39U ηe túné é beébe béálóna e bikúlú bífendí, u ηά hálómónéna ɔbécókóléna hú ómɔté.

40U ηa háná á hálómóna haála ahá bááyé baákónéna ηa bó bá, u ηά háná beébe kuána e hiiné. Yááηa anyía hiiné ηαά bá híe beébe yébíki buéńí. Beébe te omenyi ta bɔkɔ bú o wuúci láana.

41Έmakéla wá háná ka hálómóna e bikúlú bétátó, mbá ɔse náábó: «Híaná’o, áno hétáka, nu hélúméke bɔmbánye ! Ɖmanó ooci, ekúlú ma nyémána ! Ένά, bá ɔɔba o ofiimbie Ɖónó u ɔɔɔ ná bakela maabé.

42Άno hatóna, túe súéte; éná, ɔɔɔ ewú u ηέ mi fiimbie, ooci ú má kaáhama !”

43Ekúlú eyí Yésus ηαά bá wa yánáηa ɔ ɔtáηa, Yútas, ɔmɔté u baákónéna bóshátá ne béfendí, ηά ká háma ɔlɔηɔ ne etúte yé baaco; bá ηa bó bá ne meléfényí: Na tɔsala tó ehána na tɔηendá. Yááηa anyía ne betéńinyi beluli nyińjie, ne beékúnyi bikotí, na baáηá bé Besuif ηe bú beébe tóma.

44Yútas, mufiimbie Yésus, ηαά bénýóηéna etúte yé baaco eéyé anyána bá ηa bó cɔba o omenyi waáta ɔɔɔ. U ηeé beébe laána ɔse: «Ɖɔɔɔ ewú i ηeé mi bíembi ícióci, énu wuúci meóména, núe súéténe ɔbenófánó bɔmbánye.”

45Hí ahé Yútas ηa kaáhama, yó bíkósíti nááyá, mbá ɔse: «Láábi !» Nyi wuúci bíembi eényí.

46Eéyé ekúlú, baaco a bá ηa bó bá na Yútas ηa bó bélócéna Yésus, bé ηέ wuúci meóména.

47Mbá ɔɔɔ ɔmɔté a baaco a bá ηa bó bá aáhá ηɔ sómɔ nɔsala nó ɔhána, yó súbine munyioηɔ mu mutéńinyi beluli nyińjie a muáηá, u ηέ wuúci cála ɔ ɔcala ootú.

48Mbá Yésus ɔse: «Anyíaté nó ma nó fáakona ɔ ɔkó me meóména na tɔsala tó ehána na tɔηendá, háye anyía ya méηa ocónjólóηó yé ɔɔɔ e?

49Yiíyi anyía mɔ́sɔ mekime ε ηáa me bá na banó, i yéékúnyíki baaco eé Cíibe ce Bandómesé, mbá banó nu te ómɔ nó me meóména. Mbá, bú ma kaáhama aána anyía bú á békéláka háye Cioóηé cé Bandómesé ηó tóńinyi.”

50Aána baákónéna bekime ηa bó cábákéna, bé ηέ wuúci béyúata.

51Ɖnókó yé ɔɔɔ a yémɔté ηαά bá aaha, yá látákéna Yésus; yé ma bébákéna hú sanja aá ceéto. Bá ηa sé bé wuúci haténa,

52mbá u ηa béyúata ciayé sanja, nyebéηɔ eényí, u ηά cábákéna onuti etémbí.

53Bá ηa bó cɔbána Yésus né mutéńinyi beluli nyińjie a muáηá. Hóá ne betéńinyi beluli nyińjie bekime, ne beékúnyi bikotí, na baáηá bé Besuif ηa bó bébándákána.

54 Bíel ñaá bá waá látákéna Yésus e elime haaca o òkòóháma a ñoháaté nú mutéjinyi beluli nyiínjie a muánjá. Aáhá u ñe fulé é límíne ne bicénji, u ñe túmé òwaásába oocó.

55 Ne betéjinyi beluli nyiínjie na baaco bé Hitúlé a hiánjá bekime ña bó bá bábó áambaka hekoma hé òwòónéna Yésus e hiíhi, mbá ta hiáná beébe te o hiíhi bóño.

56 Yááña anyía baaco beéjé ña bó bá bébú wuúci sómbákéna besana, mbá bé te ómó bá boko búmoté: Hú náányé wa kóónaka náányia.

57 Bómoté baaco ña bó hátóna endánáka, bé ñé wuúci sómbéna asana, báye:

58 «Tua sóña balókómánó waá kóónaka òse: “É ká mé kataka Cíibe ce Bandómesé eeci acé baaco á bóña bafaléfákánó, mbá o mósé matátó mío falefaka ci etémbí acé té cáña baaco bá ká bó falefaka.”»

59 Mbá ta hú a asana eéyé, bó te ómó bó bá okelú ómoté. Hú náányé ñaá bá wa kóónaka náányia.

60 Mutéjinyi beluli nyiínjie a muánjá ña hátóna endánáka é ekatékaté ci Hitúlé, u ñe bícónyi Yésus òse: «O te ñóó bésómó ta hekoma a tokoma eetu ató baaco eebe ñé bú o túme e?»

61 Mbá Yésus ñeé lésíkinyí hú mbuumu, ta òbékáma ta boko. Mutéjinyi beluli nyiínjie a muánjá ñe túné é wuúci bícónyi òse: «O óña Mesii, Óónó u Bandómesé a wosáyábénánó e?»

62 Mbá Yésus òse: «Ée, ya méña waátákána; hiáná ño ká nó lecáka Óónó u òoco oliménénú a ahánjá yé òobó ú manóme ú Bandómesé Alámakénda. Nuó wuúci lecaka tóna weé húlúkúne a belondó é eñólómuaná.»

63 Émakéla mutéjinyi beluli nyiínjie a muánjá á lókómá aáná, hilóbi ñé wuúci tímbié; u ña laháka bíáyé belaña, mbá òse: «Aáté tóna ! Tu te ña háná asó aamba tokoma tú etémbí.

64 Nú ma nó lókóma na cáánó eetú háye ú ñe féníne Bandómesé ! A nyiánó’o?» Baaco bekime nyebosona eényí anyía ú maá kua asana; bá ña nyemána bé o wuúci óóno.

65 Bómoté baaco a bá ña bó bá aaha ñe bú túme otúéne Yésus maatá, bé ñe wuúci súnje bolaka e eése, bé wuúci tíméke tonjoko, báye nááyá: «Óo basó laána, aányé u mó yóo kela aáná e?» Bicénji ñe bú wuúci hiíte, bé wuúci aátákéna ebélé.

66 Bíel ñaá bá wa yánáña a ñoháaté bulóólo; munyionó e muénjú a mómoté mu mutéjinyi beluli nyiínjie a muánjá ñe oófine.

67 Mu ña leca Bíel wa yaásábáka oocó, yó wuúci bísiémúkúnyi bómánye bómánye, mbá òse nááyá: «Óko, téka kuonó tóna o ñóó bá òlonó ne Yésus, onókó yé Násalet eeye e?»

68 Mbá Bíel ñeé bínéjítinyi, òse: «I ti ñé mi menyí asana háye eéyé, é te lókóma ta aáté o ñóó waamba òkooná.» Aáná u ña hátóna endánáka, u ña còba o ohónyi e nyiofine nyé hekáká[; yaaka yé ekoké nyebéléta eényí].

⁶⁹Mbá munyionɔ e muénjú eémú ñé wuúci læca, muó háná láana baaco a bá ña bó bá hóá ɔse: «Ɔɔco ooci áña ɔmoté u ɔlɔɔ oóci !»

⁷⁰Mbá Bíel ñe túné bínéjítinyi Yésus. Hikúlúkúlú, baaco a bá ña bó bá aáhá ñe túné láana Bíel báye: «Taata, isuní te a bá embánye, ɔ óña u ɔlɔɔ oóci, anyía kuɔɔ tóna ɔ ñó nɔkena ɔtáña háye ɔco u Kalilé.»

⁷¹Aáná Bíel ñeé tímé ɔtáña, u súátákéna, u bésómóko biinyie, ɔse: «Aá taaká, i ti ñé mi menyí ɔco awó nɔ ña nó kóona yááyé asana.»

⁷²Hú a yaáté ekúlú yaaka yé ekoké ñá béléta ɔ ɔbéléta e bikúlú bífendí. Aáná Bíel ñaá bétáá ɔtáña ewú Yésus ñeé wuúci láana, ɔse: «Okela anyía yaaka yé ekoké é síke a béléta e bikúlú bífendí, éce o no moó mi bínéjítikinyi bikúlú bétátó ase o ti ñóo mi menyí.» Nyíáyé nyítúme malelá eényí.

Malékus 15

¹Tútútú nɔónɔyá, betéjinyi beluli nyíinjie ña bó bébándákáná ɔlɔɔ na baáñá bé Besuif, ne beékúnyi bikotí, na baaco bé etémbí bekime bé Hitúlé a hiáñá anyía bábó lókómána. Aáná bé ñe bú iinjie baaco makénda ma ɔwɔótókóko Yésus, bé ñé ké wuúci fiimbie né Bílat.

²Bílat ñé wuúci bícónyi ɔse: «Mbá ɔ óña otéñi u Besuif e?» Mbá Yésus ɔse: «Kuɔɔ, ɔ ñó kɔona aáná.»

³Betéjinyi beluli nyíinjie ña bó bá bébú tíméke Yésus tɔkɔma tuéñi.

⁴Aáná Bílat ña háná é wuúci bícónyi ɔse: «Mbá ɔ te ñó békáma ta bɔko e? Téka ɔ ñó lókóma anamánamá cá tɔkɔma etú bé ñe bú o túme e?»

⁵Mbá u te ómó háná o wuúci békáma ta bɔko. Bílat ñé kéké asana eéyé buéñi.

⁶Yááña anyía ɔ tuɔɔ tukime, e ekúlú yé bɔɔanda bó Basíka, Bílat ñaá bá waá nyéanakenena baaco bá bunɔɔ ɔco ɔmoté u ciíbe ce ecaná awó bá ñaá bá bé wuúci báta anyía wá nyeána.

⁷Híáná ɔco a wɔmoté ñaá bá eé ciíbe ce ecaná ekúlú eéyé; nyíáyé nyíinyi éce Balábas. U ñaá bá ɔlɔɔ na baaco a bá ña bó kélákéna betéjinyi bunɔɔ aatɔ ɔnata, yó wɔónóko ɔco.

⁸Aáná etúte yé baaco ña cɔba ná Bílat, yó wuúci báta anyía wé yíyi kéléna asana ayé u náña wé yíyi kélákéna.

⁹Mbá Bílat ña békáma ɔse: «Nu ña nó aamba anyía yáme banó nyeanena otéñi u Besuif e?»

¹⁰Yááña anyía u ñaá bá weé menyukune bɔmbánye bɔmbánye anyía betéjinyi beluli nyíinjie ñeé fiimbie Yésus nááyá a asana na muabó mulinene.

¹¹Mbá betéjinyi beluli nyíinjie ñe bú oosíkinyi nyekɔca nyé baaco anyía Bílat é nyíinyi nyeanéna hú Balábas.

- 12**Mbá Bílat ña háná á báta ɔse: «Aáté nu ña nó áamba aná anyía yáme kéla ne ooci awó nu ña nó lónɔ anyía otéñí u Besuif e?»
- 13**Aáná bé ñe bú túmé ɔbɔmɔ báye: «O ɔmbásá ɔ ɔmuaná' o !»
- 14**Bílat ñé beébe batá ɔse: «Bɔkɔ a bɔɔbé bó yaáté wáña ɔkelákánó e?» Bé ñé túné bɔméta buáñá báye: «O ɔmbásá ɔ ɔmuaná' o !»
- 15**Bílat ñaá bá wá yáambaka ɔkela háye nyekɔca nyé baaco ñaá bá nyíé lénéke, aáná u ñeé nyíinyi nyeanena Balábas. E elime eécí, Bílat ñá laana baaco anyía bé súbéke Yésus ne mesue, nyi beébe wuúci fiimbine eényí anyía bé keé wuúci aátákéna ɔ ɔmbásá.
- 16**Bicénji ñaá hámánáná Yésus a nɔháaté nú ciíbe ce kóména, bé ñó lónɔkɔ úúbú ɔlɔɔ okime.
- 17**Bí ñé wuúci lañá kaba e cibólótoto. Bé ñaá nuáka oboholi na esándá, bí ñé wuúci háya a aató háye atamba yí butéñí.
- 18**Aáná bí ñeé túme o wuúci ténji, bí wuúci cécáka, bése: «Hoóó', otéñí u Besuif.»
- 19**Bí wuúci súbéke na nɔɔɔɔɔɔɔɔ a aató, bí wuúci túékíne maatá, bí wuúci túmékíne eñéndu háye anyía bí ñeé wuúci nyemi, yíyí anyía bí ñeé wuúci céca bɔ céca.
- 20**Émakéla bíé wuúci cécáka aáná, bí ñé wuúci lañóna kaba e cibólótoto, bí ñé wuúci helúmúnyi bíáyé belaña; nyi wuúci ɔbana eényí o okoó wuúci aáténa ɔ ɔmbásá.
- 21**Ekúlú ayé bá ñaá bá báábó cɔcɔbakana Yésus o okoó wuúci aáténa ɔ ɔmbásá, Símon, ɔɔɔ a wɔmɔté u báléka ci Siléen, ñaá bá waá hólaka aáhá, u ke yéélúéke e esiéné; u ñaá bá síkíne ce na Alekesándeje ne Lúfus. Bicénji ñe bú wuúci eékínyi ɔbétúáhéna ɔmbásá ú Yésus.
- 22**Aáná bá ña ɔbana Yésus a haála ahá bó ñó lónɔ anyía «Kɔlɔkóta» éce «haála há nuóhólóhóló».
- 23**Bá ña sé bébú wuúci múusi meluku a mááña malátákánó na bɔkanyé abó bó ño lónɔ anyía míile, mbá wuúci ta ɔmúá.
- 24**Nyíábó nyeátákéna eényí Yésus ɔ ɔmbásá. Bá ñá aáfákána bíáyé belaña éce bá ma bó ááhakena ɔndɔɔ o omenyi bɔlaka abó ɔɔɔ okime eé beébe áña wu ohiite.
- 25**Na asanó, i injéñí enámányé nómɔ, bé ñe bú wuúci aátákéna ɔ ɔmbásá.
- 26**Bá ña bó ɔónɔkɔ hekɔma e hí ño tónjinyi anyíaté bé ñeé wuúci ɔónéná e hííhi, báye: «Otéñí u Besuif».
- 27**Bá ña bó aátákéna tóna bañána béfendí e embásá hoóhi ne wuúci: A wɔmɔté ɔ ɔmbásá a wɔmɔté a aháñá yé ɔbó ú manóme, ooci a wɔmɔté ɔ ɔmbásá a wɔmɔté a aháñá yé ɔbó ú meényi.
- 28**[Híáná bú ñaá békéláka háye Cioóné ñé tónjinyi cése: «Bé ñeé wuúci fanéna ɔ ɔmbana ú bɔónɔ baaco.»]

29Baaco a bá ña bó bá bábó hólaka aáhá ña bó bá bébú wuúci wómbónáka, bé wuúci bíbúnúnéke, bá kóónaka báye: «Onókó, kuonó awó o óña wu okataka Ciibe ce Bandómesé, wó falefotokona ci etémbí o móosé matátó e?

30Bínóhi kuonó bémuátá aná; sóóna o ombásá !”

31Híáná tóna, ne betéñinyi beluli nyiinjie ne beékúnyi bikotí ña bó bá bábó wómbónáka Yésus, bá kóónaka beébe ne beébe báye: «U ño nóhiki baaco bé etémbí, mbá u te a bá wu obínóhi wuúci bémuátá !

32Mesii, Otéñi u Islayél, á sóóna o ombásá aámbáya aná, anyía túsó léca mbá túsó háya monele nááyá.» Baaco a bá ña bó bá baátákénánó ε embásá olonjo ne wuúci ñaá bá bébú wuúci wómbónáka tóna.

33ε ekatékaté ce buósé, ibíne ñaá kua i iisi ikime o okóháma i injéñi étátó.

34I injéñi étátó eécí, Yésus ño bókíte buáña ose: «Eli, Eli, lama sabaktani?», éce anyía «Ciame Bandómesé, ciame Bandómesé, anyiaté ó móo me béyúata e?”

35Émakéla bómoté a baaco a bá ña bó bá aáhá tálémákéná ábó lókóma otáña oócí, báye: «Áno lókóma, u ñoó lónjo Éli.”

36Aáná woco a wómoté eé beébe ñaá cábéténa, yó ko yubíne kóca a beányákánó bí meluku; u ñe ciíci feki a notonotónó, u ñe ciíci kositi é nyuuté nyí Yésus anyía wó cónjoko, mbá ose: «Áno óoko ! Túo coba o oleca mbóko Éli ña fáaya, yó koó wuúci aatona o ombásá.”

37Mbá Yésus ñoo bókíte na makénda, nyiomboko aató eényí.

38Ekéti yé bolaka a yé ñaá bá yá sómbótókóna Ciibe ce Bandómesé ñaá láhea ε ekatékaté o otúme o omuaná o okóháma ε embana.

39Mutéñinyi bicénji etíne atááno ñaá bá táléména aáhá eé buúse bó ombásá ú Yésus. Émakéla muá léca anyána Yésus ñeé wé éce ú móo bókíte, mbá mose: «Yááña taaká anyía woco ooci ñaá bá Onó u Bandómesé.”

40Bómoté beénjú tóna ña bó tálémákéna enenyíé, bé bisiémúkúnyi. Eé beénjú eébé, na Malii, itónyi ce Makatala, na Salómé, na Malii, iinyi ce na Sáak e wutíkítiki ne Soóse, ña bó bá.

41Beénjú eébé ña bó bá bábó látákéna Yésus ekúlú ayé u ñaá bá a Kalilé, bé wuúci kélákéna masóma. A bómoté tóna beéñi ña bó bá hóá e bé ñe bú cúcúbikínyi ne wuúci eé Yelúsalem.

42A nyíófo eényí, bá kóónaka anyía buósé bú ehélúme bú Besuif áña ñoojá, buósé bó nyebétábóna nyí ehélúme,

43woco a wómoté u bunonjo bó Alematé ña kaáhama; nyíáyé nyíinyi ñaá bá éce Yóseb. U ñaá bá woco u Hitulé a hiáña. Baaco wuúci kékéke buéñi; waá tátáka tóna na monele Butéñi bó Bandómesé. U ñe yeéhínyinyi, yó coba né Bílat o okobáta omime ú Yésus.

⁴⁴Bílat ñeé kéké anyía Yésus ñe téní é wé. Aáná u ñó lónéta muténínyi bicénji etíne atáánó; u ñe muúmu batá ñse: «Ókó, Yésus ñeé wé buáyá e?» Mbá mose: «Ée.»

⁴⁵Émakéla muténínyi bicénji é wuúci békámá aáná, nyíáyé nyíinjie Yóseb makénda me ohiite omime eényí.

⁴⁶Yóseb ñó kó yóondó ombómó. U ña aatóna omime o ombásá, u ñá bákákéna ombómó; nyikeényie eényí. Eenyie ñaá bá etímékénú a nyendányé noómi. E elime eécí, u ñeé fúnjúlísiki yaandándá yé nyendányé e nyiofine nyí eenyie.

⁴⁷Na Malíi, itónyi ce Makatala, na Malíi, iinyí ci Soóse, ñe bú bísíémúkúnyi haála ehé bé ñeé wuúci nyie.

Malékus 16

¹Ahá buósé bú ehélúme bú Besuif ña hóla, na Malíi, itónyi ce Makatala, na Salómé, na Malíi, iinyí ce Sáak, ña bó óndókó besonjo bí enumbé anyía bé ke bú fééfiki omime ú Yésus.

²Tútútú ñónnyá, buósé bó sónde éce ñóó a yáaṅa o oháma, bá ña bó hátóna bó cōba e eenyie.

³Bá ña bó bá bábó bēbátáka beébe ne beébe báye: «Aányé u ña cōba o o basó fúnjulisinyinyi nyendányé e nyí ñe kúeye nyiofiníne nyí eenyie e?»

⁴Mbá, ahá bá ña bó tálá eése, bá ñá leca anyía bé me fúnjulisí yaandándá yé nyendányé a nyé ñaá bá e nyiofiníne nyí eenyie.

⁵Bé ñe bú óofíne noómi, bó leca onókó yé ñoñe eliménénú a yáábó aháná yé ñobó ú manóme, ú ma lánjaba kaba e cifúlúndúndúé. Bulíkílikí ñe beébe tímbié.

⁶Mbá onókó yé ñoñe eéyé ñeé beébe laána yése: «Nuti líkíméke. Nu ña nó áamba Yésus, ñoñe u Násalet, awó bá ña yaátákéna o ombásá. Ú ma háanyua o owé, u te á bá aaha ! Áno leca, aaha bé ñeé wuúci fiényínyi.

⁷Aámbáya, áno cōbá o okoláana bááyé baákónéna, ne Bíel áyá, anyía ú me búéke a Kalilé: Hóá nú ké nú wuúci lecaka, háye u ñaá banó láákéna.»

⁸Nyíábó nyeháma eényí e eenyie, bá ñá cabákéna, bá ndándámaka éce bá ma bó taa. Ta híáná, bó te ómó bó láana ta ñoñe ta bokó anyía bá ña bó bá bēbú líkíméke buénjí.

[⁹Tútútú ñónnyá cé buósé bó sónde Yésus ña háanyua e biwéewé. U ña caṅá obítónjinyi ná Malíi, itónyi ce Makatala, ecí u ñeé hémúkúnyi beebé bí bililé bitíndétú nómo.

¹⁰Aáná Malíi ñaá cōbá o o húle bíkétíkínyi baaco e bé ñe bú líhéke ne Yésus asana eéyé. Bá ña bó bá na otémá onua, bá lélaka.

¹¹Mbá ahá bá ña bó lókómáká otáṅa ú Malíi, anyía Yésus áṅa wóso, ú me wuúci lecaka tóna, beébe te olumitinine.

¹²E elime eécí, Yésus ñe bitónjinyi ná baákónéna bēfendí a bómoté, u lecakana náányia. Baákónéna eébe ña bó bá bábó cōcōbaka a henononónjó a hémoté.

13 Bá nga bó halómóna, bó bíkétíkínyi tóna bósóókó baákónéna asana eéyé, mbá beébe te olumitinine tóna.

14 E elime eécí, Yésus ñé bíóndísínyi obítóñínyi ná bááyé baákónéna bóóhátá na omoté, beébe o onyíá; yó beébe kákálákéna anyíá bá ña bó bá ne isuní na benatákánó bé etémá, ananyíá bé ti ómo bú lumitinine otáña ú baaco e bé ñe bú wuúci lecáka éce ú ma háanyua o owé.

15 Ose náábó: «Énu ke húlíkínyi baaco bekime o omesé okime Ambánye yé Esóma.

16 Ooco ewú u kée lumitinine Ambánye yé Esóma eéyé, yó bíótíne, káá bá ne olíhe. Mbá ooco ewú u ti kée yiíye lumitinine káá bá na nyekua.

17 Bikéki bí tubílícínyínyi eebi káá lécakana a baaco e bé ké bú lúmitekinine: Bé ké bú hémúkúnyi beebé bí bililé eémí e nyíinyi, bá táñáka beósóoso bé etáña.

18 Bá háteakena móóho a móoso na aabá. Ta bábó muána bokó a bulókónó, bú ti kée beébe kela ta bokó; bá ká bó tálákéna bokónókóno aabá, bokónókóno eébé bó waáñónúaka.”

19 Émakéla Otéñí a Waáñá Yésus á máná otáña aáná ná bááyé baákónéna, Bandómesé nyi wuúci béétísi eényí o Omuaná o okolímine aáyá a maabána, a yááyé aháñá yé sobó ú manóme.

20 Aáná baákónéna ña bó cóbá o o húle húlínyi baaco Ambánye yé Esóma haála hekime. Otéñí a Waáñá ñaá bá ne beébe e buólí eébú, we oónyísíkínyi Ambánye yé Esóma ne bikéki bí tubílícínyínyi abé bá ña bó bá bábó kélaka.]

Lúkas

Lúkas 1

- ¹Tiofil, woómóomo u ɔɔɔ ! O ɲoó menyi anyía baaco beéñi ɲa bó békánáka ɔwɔɔɲo tufule a besana a bé ɲaá békéláka aasó e ekatékaté.
- ²Bé ɲe bú biíbi ɔɲɔ́kɔ háye baaco e bé ɲe bú biíbi lecáka e nyitúme ɲa bó basó láákéna; beébe eébé bá ɲa bó bá behúli Ambánye yé Esóma.
- ³Aámbáya, yaɲó tóna e ɲa mé bátaka, mío waambaka bɔmbánye bɔmbánye anyía yémi menyí anyána besana eébi bikime ɲaa békéláka o otúme e nyitúme. Búo mi bilénékíne buéñi anyía yémi o tɔ́ɲgínyi anyána bé ɲaá békéláka.
- ⁴Yaáté asana o kóo menyi taaká cé besana ecí bé ɲo yóo weékúnyíki.
- ⁵Ɔ mɔ́sɛ emé Elóot ɲaá bá otéñi ú iisi ci Besuif, mululi nyiínjie a mumɔté, nyiínyi anyía Sakali. U ɲaá bá ɔɔɔ u ɔlɔɲo ú beluli nyiínjie ú Abiya; oónyi ɲaá bá itónyi ce Aálɔn, nyiínyi éce Elésabet.
- ⁶Bá ɲa bó bá bekime bɛfendí betálémánánó bé baaco eé buúse bó Bandómesé, bá látákéna bɔmbánye bɔmbánye ne bikotí bikime ne esúɲe ekime cá Bandómesé.
- ⁷Ta híáná, bó te ómo bó bá na ɔónó, anyía Elésabet ɲaá bá ahúátá, beébe bekime bɛfendí belúnénú.
- ⁸Búmɔté buósé Sakali ɲaá bá wɔ nyíɔkɔ búáyé buólí eé Ciíbe ce Bandómesé, anyía nyihiite nyí buólí nyí uúbú ɔlɔɲo ú beluli nyiínjie nyé ɲaá bá.
- ⁹Ɔɔɔo yí buólí yí beluli nyiínjie ɲaá bá anyía bá táfa mululi nyiínjie a mumɔté a mú á nyemána mu oluliki bɔɔɔ. Aáná bá ɲaá táfá Sakali anyía wé oofine eé Ciíbe ci Otéñi a Waáɲá o okoluli bɔɔɔ.
- ¹⁰Ekúlú ayé bá náɲa bé lúliki bɔɔɔ, nyekɔca nyé baaco nyikime bécókólókéna Bandómesé a nɔháaté.
- ¹¹Ekúlú eéyɛ Sakali ɲaá léca elilé yé bɔsóma yí Otéñi a Waáɲá atálémánánó a aháɲá yé ɔɔbó ú manóme ú haála ahá bá náɲa bé lúliki bɔɔɔ.
- ¹²Émakéla Sakali é yiíyi léca, u ɲa bálátána, bulíkílíki ɲé wuúci tímbríé.
- ¹³Mbá elilé yé bɔsóma yéɛ: «Eti líkíméke, Sakali, Bandómesé maá lókóma uúwe ɔbécókóléna, uúwe oónyi Elésabet kée bíene ɔónó ɔnómɔcɔ, wó wuúci loá nyiínyi anyía Sáaɲ.
- ¹⁴O kóo bilénéke buéñi, baaco bé etémbí beéñi ké bú bilénéke tóna a asana na nyiáyé nyibíbiéne.
- ¹⁵Yááɲa anyía u káá bá akéndánó yé ɔɔɔ a nyelɛca nyí Otéñi a Waáɲá. U ti ké búle á múána meluku mekime e mé ɲe hiíténe. U káá bá onyíóyónó ne Efúúménénú yí Elilé o otúme a tɔona tú iinyí.

- 16**U káá kela anyía baaco beéní bé Islayél á ka hálómóna, mbá bá cóbaka ná ciabó Síkíne Bandómesé.
- 17**U káá cáŋa a faaya né Oténí a Waáná. U káá bá onyíoyónó ne Elilé yé Bandómesé na makénda boko búmōté háye muhémúnyi besana Éli, anyía wó kónónáka etémá cí síkíne o oléne báábó baáná, yó lébéke ba-te-lóokóména Bandómesé anyía bá bāmókóna ne injiné, bó bécánáka betálémánánó bé baaco. U káá bándáka bunōŋo bó baaco a bó káá bá bōbétábónákánó o onyemi Oténí a Waáná.”
- 18**Mbá Sakali ɔse: «Aáté yí kée mi tónínyi anyía asana eéyé áŋa taaká e? Yanó ooci elunyí yé ɔɔɔ, uumi oónyí na tuōŋo tuéní.”
- 19**Mbá elilé yé bōsōma yése: «Ya méŋa Kabiliyel, e náŋa yáme tálémákéna eé buúse bó Bandómesé o o wuúci kelena masōma; wuúci wá me tōma nōówo anyía yáme o laána ambánye yé esōma eéyé.
- 20**Mbá kuōŋó te olumitinine maame mehúnyi, meéme eémé ma káá békéláka e ekúlú ayé á yenyemánánó; yaáté asana o kóo limine múkúmúku, a te táŋa, o ɔkōhāma buósé abó besana eébi ká békéláka.”
- 21**Ekúlú eéyé, nyekōca nyé baaco a nyé ŋaá bá nyé á tátáka Sakali ŋeé kéké, anyía u ŋeé líhéke buéní eé Cíibe ce Bandómesé.
- 22**Mbá ayé ú ŋa háma a nōháaté, u te háná táŋa ne beébe; aáná bé ŋe bú menyí anyía wāŋa ɔlecánó ekéki yé boko eé Cíibe. U ŋaá bá wá táŋáka ne beébe hú na aabá, u ŋé limíne múkúmúku.
- 23**Yé ŋaá bá anyía ekúlú ayé Sakali ŋaa máná mááyé mōsésé me buólí eé Cíibe ce Bandómesé, u ŋá hálómóna e úúyé ooki.
- 24**E elime ce besana eébi, Elésabet uuyé oónyí ŋé hiite nyífume; u ŋé limíne e úúyé ooki iílí étááno, u te háma, u kōonaka ɔse:
- 25**«Oténí a Waáná meé mi kētunyi aámbáya, anyía ú maá me aáŋiá aató ɔlama eé buúse bó baaco.”
- 26**I iílí ítíndétú e elime ce besana eébi, Bandómesé ŋaá tōma elilé yé bōsōma Kabiliyel a bunōŋo a búmōté bó Kalilé, nyíinyi éce Násalet,
- 27**o ooki ú ɔbóla ewú ú ti ŋeé ményí banómōcō, nyíinyi éce Malíi; u ŋaá bá ɔkōŋena yé ɔɔɔ u henyénó hé Táfit, nyíinyi éce Yóseb.
- 28**Elilé yé bōsōma ŋá cōba nááyá mbá yése: «I ŋe mí o téníti ! Oténí a Waáná mó yóo boosiki, wāŋa na kuōŋó.”
- 29**Aáná injiné cí Malíi ŋeé nyíme e mehúnyi eémé; u bēbátáka ɔse mbá nyenamá nyí muténínyi nyé yaáté eenyi e?
- 30**Mbá elilé yé bōsōma yé Bandómesé yése: «Eti líkíméke, Malíi, anyía Bandómesé ŋó yóo kela bōmbánye.
- 31**O kóo hiite nyífume, wó bíene ɔónó ɔnómōcō awó o kóo loá nyíinyi anyía Yésus.

- 32**U káá bá ɔɔɔ a waáŋá, bé wuúci lónókɔ anyía Ɔónó u Bandómesé a wáŋa fááte ɔ Omuaná. Otéŋí a Waáŋá Bandómesé kée wuúci limisinyi a nɔkɔná nó cíáyé sókónó Táfit.
- 33**U kée ténjinyi baaco bé Islayél e bikúlú bikime; búáyé Butéŋí te káá mana ta buósé.”
- 34**Mbá Malii ɔse né elilé yé bɔsóma: «Anyána ya méŋa wu obiéne, yaŋó téka ne omenyi banómɔcɔ e?”
- 35**Elilé yése: «Efúúménénu yí Elilé káá fáaya nówɔ, wó hiite nyifume. Yaáté asana ɔónó ewú u kée bíbiéne káá bá ofúúménénu, wuúci Ɔónó u Bandómesé.
- 36**Lɛcá ! Elésabet awó nua nóŋa eé yiibe ne wuúci ŋéé híite nyifume hénáno ílí ítíndétú. Ta yé cáŋa á bá anyía u ŋaá bá ú me lune, u kée bíéne ɔónó ɔnómɔcɔ, wuúci awó bá ŋaá lóá nyíinyi anyía ahúátá yí oónjú.
- 37**Menyi anyía Bandómesé áŋa wu ɔkelaka bɔkɔ bukime.”
- 38**Malii ɔse: «Ya méŋa munyionɔ mu Otéŋí a Waáŋá, yá békéláka híáná nááme háye ó mɔó kɔɔna.» Elilé yé bɔsóma yé Bandómesé nyisúéte eényí.
- 39**E elime eécí, Malii ŋa hátóna, yó ténýí ɔɔba a tɔkɔndɔ a bunɔŋo a bómɔté bú Yuté.
- 40**Émakéla ú kaáhámá, u ŋó oofíne o ooki ú Sakali, u ŋé ténjiti Elésabet.
- 41**Hú ayé u ŋéé wuúci ténjiti, ɔónó ŋé bínyíétinyi a tɔɔna tó Elésabet. U ŋó nyíoyo ne Efúúménénu yí Elilé,
- 42**u ŋé túme ɔtáŋa buáŋá ɔse: «Bandómesé mó yóo sáyabena ɔ ɔhɔla beénjú bekime. Bíáyé besaya áŋa ná ɔónó ewú o kóó bíéne !
- 43**Ya méŋa nyenamá nyi oónjú nyé yaáté enýí iinyí ci uumi Otéŋí áŋa wu ofaaya nááme e?
- 44**Ɛ ŋa mé ɔ laana anyía hí ekúlú eyí óo mi ténjiti, ɔónó ŋé bínyíétinyi ne obiléne aáme a tɔɔna.
- 45**Ɔ óŋa ɔmbánye anyía ó moó lumitinine anyía besana ebí elilé yé bɔsóma yé Bandómesé ŋo yóo laakena e nyíinyi nyé Bandómesé káá békéláka.”
- 46**Malii ɔse: «Úúmi ɔtémá ŋe nyémi buáŋá bú Otéŋí a Waáŋá.
- 47**Aáná yáámé elilé ŋe bílénine buéŋí Bandómesé, muame Munohi,
- 48**anyía u ŋáa me bétáá, yaŋó muayé munyionɔ e muénjú eémi e nyilimíné e nyitíkítiki; o otúme aámbáya, tɔɔya tó baaco tukime ké búle aá me lónɔ anyía oónjú u ebɔla,
- 49**anyía Bandómesé Alámakénda áŋa ɔ me kelákánó bembánye bé besana. nyíáyé nyíinyi áŋa nyifúúménénu.
- 50**Yááyé ambánye yé ɔtémá áŋa a tɔɔya tó baaco tukime e tú ŋé wuúci kéke.
- 51**Wáŋa na makénda ma ɔkelaka beandándá bé besana; u ŋa sása baaco a bá bóŋa na bumálá a besana abé bá ŋa bó bétáá e cííbú etémá.

- 52U ña yááñía baaco bá makénda a túábó tókóná, yó béétíki eebe e bé ñe bú bílóosi.
- 53U ñe yíinjie benyéma bé ònyíá biéñí ná baaco abá ecaná ñá nuana, mbá u ño yóòñéna enóme cé baaco, cíó hálómókóna aabá éfendí.
- 54Ú mo yóóléta Islayél, muayé munyionó, anyía u te ómó béhóya otóñinyi yááyé ambánye yé otémá
- 55na ná Abélaham ne né uuyé óónó bikúlú bikime háye ú ñaá bétánéna cíísú sókónó.”
- 56Aáná Malíi ñe límékíne o ooki ú Elésabet hoóhi iílí étátó, nyehálómóna eényi a búáyé bunonó.
- 57Ekúlú ayé Elésabet ña nyémama wu obiéne ña kaáhama, u ñé bíene óónó onómocó.
- 58Aáná na baaco a bá ña bó bá hoóhi ne wuúci na baaco bá yááyé yiibe ña bó lókómáká bé bíkétiki anyía Otéñí a Waáñá ñeé wuúci bécáma mahana buéñí, bé ñé túme obílene ononó.
- 59O móósé manamanyé, bá ña bó cóbá o okoó wuúci aaca; bá ña sé bebú wuúci loá nyíinyi anyía Sakali, nyíinyi nyí síkíne.
- 60Mbá iinyi òse: «Eé’ eé, nyíáyé nyíinyi káá bá anyía Sáañ.»
- 61Baaco báye: «Ta òcò oówo eé ciíbe ce baaco te á bá ne nyíinyi eényi.”
- 62Bá ña báta síkíne na aabá anyía anyána ú ña yáamba o búle lónó uuyé óónó e?
- 63Aáná Sakali ña báta anyía bé wuúci íinjíé táféle, bé ñé íinjíé; u ñó óóñóko òse: «Nyíáyé nyíinyi áña Sáañ.» Aáná bekime ñe bú kéké.
- 64Hí e ekúlú eéyé Sakali ña háná é túmé otáña, u nyemiki Bandómesé okelú o omuaná.
- 65Aáná baaco bekime bá hóá ñe bú líkíméke, bé bíkétiki besana eébi bikime a tókondo tukime tú iisí ci Yuté.
- 66Baaco bekime a bá ña bó bá bábó lókómáká besana eébi ñaá bá bebú bíibi hákéna a beetó, bá bebátáka báye: «Aáté óónó ooci káá bécáña e?» Bá ña bó kóna aáná anyía makénda me Otéñí a Waáñá ñaá bá taaká nááyá.
- 67Aáná Efúúménénu yí Elilé ñeé nyiýóó o otémá ú Sakali, síkíne ce Sáañ, u hémúkúnyi besana òse:
- 68«Nuúmi a bámókónéna né Otéñí, Bandómesé ci Islayél, anyía ú ma fáaya o okoháñóna bááyé baaco.
- 69Ú maá basó tóména okendákénda o o basó nóhi, u ñeé húle eé ciíbe ce baaco ce muayé munyionó Táfit.
- 70Híáná u ñaá bétánéna feeké bááyé behémúnyi besana e befúúménénu;
- 71ú meé wuúci tóma anyía wá basó nóhi a aabá na cá báásó belijine na cá baaco a bá ña bó áamba o basó kéla boobé.

⁷²U ñaá bétánéna cíisú sókónó anyía u keé beébe tóñinyi yááyé ambánye yé otémá o obétáá yááyé efúúménénu yé nyelata

⁷³ayé ú ñaá súáténá okela eé buúse bó cíásó sókónó Abélaham,

⁷⁴anyía ekúlú ayé u káá basó kátónáka a aabá cá báásó beliñine, éehé tu ké sú wuúci nyiokena buólí téka ne bulíkílíki;

⁷⁵túó límine betálémánánó bé baaco e befúúménénu eé buúse bó Bandómesé moósé mekime me úúsú olíhe.

⁷⁶Mbá kuñó, uumi óónó, bé ké búle o yóo lóño anyía muhémúnyi besana mo Bandómesé, ooci awó á hóláka baaco bekime o Omuaná, anyía o kóó cáña ofaaya ne Otéñi a Waáná o okotábóna úúyé ohónyí.

⁷⁷Kuñó, o kóó weékúnyíki bááyé baaco anyía u kée beébe nohiki éce ú meé beébe nyéanakenena maabó maabé.

⁷⁸Ciasó Bandómesé áña na ambánye yé otémá, u káá basó númisikinyi eese e yí ñeé húle o Omuaná, yé hóáka nyeháma nyé óócó.

⁷⁹U kée númisikinyi eese a baaco a bá bóña ne i ibíne noómi na a haála ehé owé áña; u kée kéndiki cáásó akóló i ihényí cí bumbénú.”

⁸⁰Aáná óónombó ñaá bá wo yóomboko, ciayé injiñé óónókéna. U ñeé limékíne i iisí ce osébéá o okóháma buósé ebú ú ñeé bitóñinyi eé buúse bó baaco bé Islayél.

Lúkas 2

¹Etéeyé ekúlú, Sesáal, otéñi u butéñi bú Lóom, nyíáyé nyíinyi éce Okust, ñe yíinjíé makénda ná bááyé baaco anyía bá fanáka baaco bekime bá búáyé butéñi.

²Mofanana mu buúse etéemú ñaá békéláka ekúlú eyí Kilínius ñaá bá kóména ci iisí ci Silíi.

³Aáná ooco okime ña hátóna, yóo cóba o okóóbéóño a búáyé bunño.

⁴Yóseb tóna ña kaá hátóna a bunño bó Násalet, i iisí ci Kalilé o ooba a mofanana a Bételhem, i iisí ci Yuté. U ñaá cóba hóá anyía u ñaá bá u henyénó hí Otéñi Táfit. A bunño eébu Táfit ñeé bíbíéne.

⁵U ñaá cóbá a mofanana eémú na yááyé okñena Malíi, Wuúci ne nyifume.

⁶Beébe aáná a Bételhem, buósé abó Malíi ña nyémána wu obíéne ña ka háma.

⁷U ñe bíéne uuyé óónó u buúse, onómocó. U ñe wuúci húéke na belaña bí inéné, u ñe wuúci fiényinyi aá buafénéná bú bitúké, ananyía ciíbe ci bekenyí ñaá bá inyíóyónó na baaco hú mbióke.

⁸Betétényi etómbá ñaá bá a betúaló noómi a aháná etéeyé, bé bú tétényíki túábó tukuté tó etómbá nebutúé.

- ⁹Aaná elilé yé bósóma yí Oténí a Waáńá ñé beébe háména hú huase, eese yí Oténí a Waáńá nómaka náábó. Bé ñé túme olíkíme buéńí, bá nákamaka.
- ¹⁰Mbá elilé yé bósóma yése náábó: «Nutí líkíméke anyía é ma mé banó héléńíne Ambánye yé Esóma e yí kée yíńjie bunonjo bú Islayél bukime obíléne:
- ¹¹E buutú bó hénáno, a bunonjo abó Táfit ñéé bíbíéne hóá, muanó Munohi baaco me bíbíéne, wuúci wáńa Mesíi, Oténí a Waáńá.
- ¹²Hibílícíníńyńy a hé ñaa banó tóníńyí áńa anyía: Nu ña nó kúana ińéné ce óńó ihúékénú na belaña, ifiényíńyí aá buafénéńá bú bitúké.”
- ¹³Bililé bé masóma bé Bandómesé biéńí ñaá háma hú huase, bé ñá béléta elilé yé bósóma eéyí, bí nyémiki Bandómesé na mańana bése:
- ¹⁴«Nuúmi á bá ná Bandómesé fááte o Omuaná, bómánye á bá ná baaco bó omesé, abá Bandómesé ñéé léne.”
- ¹⁵Émakéla bililé bé masóma bé Bandómesé á hálómóná o Omuaná, betétényi etómbá ñé túme okona beébe ne beébe báye: «Túá cobá a Bételhem o okoléca asana a yé maá békéláka; yíyí eéyé Oténí a Waáńá má basó tóníńyí.”
- ¹⁶Bá ña bó hátóna, bé ñé ténýí coba, bá ñá kuána na Malíi na Yóseb, bá ñá léca tóna ińéné ce óńó ifiényíńyí a buafénéńá bú bitúké.
- ¹⁷Émakéla bebú wuúci leca, bá ñá laakéna baaco besana abé bá ña bó lókómáka a aháńá ne ińéné ce óńó.
- ¹⁸Aaná baaco bekime a bá ña bó lókómáká besana ebí betétényi etómbá ña bó kóónaka ñe bú kékéke buéńí.
- ¹⁹Mbá Malíi ñaá bá weé tétényíki besana eébi bikime abé u ñaá lókómáká, u biíbi bétááka e uúye otémá.
- ²⁰Betétényi etómbá ña bó hálómóna a búábó buólí, bé nyémiki Bandómesé, bé wuúci ińjíékíne nuúmi, anyía besana bikime abé bá ma bó lókómáka, bó léca, má békéláka háye elilé yé bósóma yé Bandómesé ñéé beébe laákéna.
- ²¹E elime ce móosé manamanyé, bá ñá aacá óńó; bé ñé wuúci lóá nyíńyí anyía Yésus, nyíńyí enýí elilé yé bósóma yé Bandómesé ñoó tóníńyí ińyí éce u ti ñéé híite nyifume.
- ²²Ekúlú ayé maabó móosé me obífúúmíńyí ña nyémána háye okotí eyí Moyís ñe yíńjíé Besuíf áńa, na Yóseb na Malíi ña bó cóbána uubú óńó eé Yelúsalem o okotóníńyí ná Bandómesé.
- ²³Yááńa anyía, nufule nú bikotí nú Oténí a Waáńá nóse: «Óńó onómocó okime u buúse káá bá bokó bó Bandómesé».
- ²⁴Bá ña bó cóbá tóna anyía bé ke bú ińjíé Bandómesé abésámhá a yéńa yóńóńóńó e nufule nú bikotí nú Oténí a Waáńá; yááńa anyía tubúbé túfendí ta anyía bimbéefuke bífendí.

25 Ɖɔɔɔ a wɔmɔtɛ ɲaa ba eɛ Yelusalem, nyiinyi ɛɛ Simɛyɔŋ. Ɖɔɔɔ oocɪ ɲaa ba atalɛmɔnɔnɔ yɛ ɔɔɔɔ, u latɔkɛna Besana bɛ Bandɔmesɛ bɔmbɔnyɛ; u tɔtɔka na mɔŋɔlɛ mekime ɔɔɔ awɔ ɔ nyemana wu onohi baaco bɛ Islayɛl. Efuumɛnɛnɛnu yi Elilɛ ɲaa ba e uuyɛ ɔtɛma.

26 Yi ɲɛɛ wuuci laana anyia u ti kee we wuuci teka na ɔleca Mesii awɔ Bandɔmesɛ ɲaa toma.

27 Efuumɛnɛnɛnu yi Elilɛ ɲɛ kɛndisiiki Simɛyɔŋ, yo ko woofine eɛ Ciibe ce Bandɔmesɛ ekulu eyi bibienyi bi Yesus ɲɛ bu helene uubu ɔnɔ o okonyioyisinyi esuje eci bikoti ɲa yaamba.

28 Aana Simɛyɔŋ ɲɛɛ wuuci betuahena a caaye aaba, u ɲɛ tume owiinjie Bandɔmesɛ bitɛɲiti ɔɛ:

29 «Sikine ce makɛnda mekime, ɔ wana wu ɔnyɛana muwo muniɔɔ ɛ we e mbuumu aambaya, anyia asana aye ɔ ɲɔɔ betanena baaco ma bekɛlaka.

30 ɛ ma me leca yanɔ bɛmuata nyɛɔɔ nyɛ boowo baaco,

31 nyiinyi ɔ ɲɔɔ tabonaka, mɔɔɔ mekime leca.

32 Nyɛɔɔ eenyi ɲɛ yinjie eese a baaco anyia mɔɔɔ ma ɔmesɛ okime ɛ yoo meny; ye baso iinjekine nuumi, baso boowo baaco bɛ Islayɛl.”

33 Bibienyi bi Yesus ɲɛ bu kekɛke buɛɲi besana ebɪ Simɛyɔŋ ɲaa tanaka a ahana ne uubu ɔnɔ.

34 Aana Simɛyɔŋ ɲɛɛ bebe sayabena; mba ɔɛ na Mali, iinyi ci Yesus: «Oo leca, Bandɔmesɛ ɲaa tafa ɔnɔmbɔ ooci anyia mba baaco beɲi bɛ Islayɛl ka bo kuakona, beɲi tona bo hatkɔna anyia wuuci. U kaa ba hibilicinyinyi he Bandɔmesɛ ahe baaco ke bu kine.

35 Aana besana abe baaco beɲi ɲa bo betaa e ciibu etema kee bitɔnginyi. Mba kuɔɔ, ɔtɛma ko yo benyaka haye anyia be me yoo cukine nosala no dhana.”

36 Oonju a wɔmɔtɛ ɲaa ba tona aaha, wuuci muhemunyi besana; nyiaye nyiinyi ɲaa ba ɛɛ Ana, ɔbɔla u Faniel a bonye Aseel. U ɲaa ba elunyi. U ɲɔɔ tonɔ wa yanana ɔbɔla, yo keka tuɔɔ tutindetu nomɔ ne uuyɛ ɔnɔme.

37 Aana u ɲɔɔ lɔbo esike, wa yana aambaya na tuɔɔ etine enyise ne imbuke inyise; u ɲaa ba ekulu ekime eɛ Ciibe ce Bandɔmesɛ, u bikilieke onyia o onyemi Bandɔmesɛ, u wuuci becokolokena ne nebutue na nabuse.

38 U ɲaa hama ekulu eeye, u ɲɛ tume onyemi Bandɔmesɛ, u wuuci iinjekine bitɛɲiti. A baaco bekime a ba ɲa bo ba babo tataka na mɔŋɔlɛ anyia Bandɔmesɛ kaa hanaka baaco bɛ Yelusalem, u ɲaa ba we bebe biketikinyi besana a be ɲa leca ɔnɔmbɔ ooci.

39 Emakela bibienyi bi Yesus ebɪ kuenyinyi okela besana bikime a beana beɔɔkonɔ e nufule nu bikoti nu Otɛɲi a Waana, ba ɲa halomona a Kalile; bɛ ɲɛ limine a Nasalet, buabɔ bunɔɔ.

- ⁴⁰Aáná ɔ́nɔmbó ñaá bá wɔ yɔ́mbɔkɔ, wɔ ɔ́nɔ́kɛ́na. U ñaá bá ne injinɛ́ ciɛ́jí, wuúci oóci Bandómesé ñaá kɛ́la bɔ́mbányɛ.
- ⁴¹Tuɔɔɔ tukime bibiényi bí Yésus ñaá bá bé á cɔ́cɔ́baka eé Yelúsalem a bɔ́naka bó Basíka.
- ⁴²Ekúlú eyí Yésus ñaá bá wa yáaɔa na tuɔɔɔ tóóhátá ne tífendí, bá ña bó cɔ́ba a bɔ́naka ɔ́ɔɔɔ ne wuúci háyɛ nyɛbékéléna ñaá bá.
- ⁴³A nyemana nyé bɔ́naka, bá ñga bó hálómóna, mbá uubú ɔ́nɔ́ Yésus ñɔ lóbo eé Yelúsalem, bíáyé bibiényi te omenyi anyía ú mɔ lóbo,
- ⁴⁴bébú bíkétiki anyía wáɔa ɔ́ɔɔɔ na bɔ́sɔ́kɔ́, bá ña kandáka buósé bukimekime; ekúlú eéyɛ bé ñé túme ó wuúci áamba ɛ ekatékáté ci ne cííbú ehéná na baláayé.
- ⁴⁵Mbá beébe te o wuúci leca, éehé bá ña bó hálómóna eé Yelúsalem, bé húle wuúci aambaka.
- ⁴⁶Ɔ mɔ́sɛ́ matátó, éehé bé ñge bú wuúci kuána eé Cíibe ce Bandómesé oliménénú ne beékúnyi bikotí, u beébe bɛ́lókómáka, u beébe bataka besana.
- ⁴⁷Baaco bekime a bá ña bó bá bɛ́bú wuúci bɛ́lókómáka ñe bú kékéke ne úyɛ omenyi na nyíáyé nyɛbékáma nyé besana.
- ⁴⁸Ekúlú ayé bíáyé bibiényi ñe bú wuúci leca, bé ñe bú kéké buɛ́jí, mbá iinyí ɔ́se: «Ɔ́nɔ́, anyiaté ó mɔ́ basó kéláka aana e? Na ɔ́tɛ́ na yanɔ́ tu ña sɔ́ ɔ́ waambáka na yaáká yeɛ́jí.»
- ⁴⁹U ñe beébe laana ɔ́se: «Háá ! Anyiaté nú ña nó me aámbáka e? Nu ti ñé nu menyí anyía ɛ ña mé nyemána wu ɔ́bámókóna eé Cíibe ce ciamé Síkine e?»
- ⁵⁰Beébe ta ɔ́lókóma bɔ́mbányɛ mehúnyi amá u ñaá bá waá kóonaka.
- ⁵¹Yésus ña hálómóna ɔ́ɔɔɔ ne beébe a Násalet, u beébe lókómákɛ́na. Iinyí ñaá bá weé tétényiki besana eébi bikime e úúyɛ ɔ́témá.
- ⁵²Yésus ñaá bá wɔ yɔ́mbɔkɔ na ɔ́ ɔ́tányé ne i injinɛ́, u bílénékíne na Bandómesé na baaco.

Lúkas 3

- ¹Ekúlú eyí Sesáal Tibéel ñaá bá éce ú ma kélaka tuɔɔɔ buunyi e butɛ́jí bú Lóom, éce Bɔ́ɔs Bílat áɔa kóména ci iisí ci Yuté, Elóot otɛ́jí u iisí ci Kalilé, Fílib onúséyɛ u Elóot, otɛ́jí u iisí ne ci Itulé na ce Telakonite, Lisáníás otɛ́jí u iisí ci Abilene.
- ²Eeye ekúlú na Ane na Kayífe ña bó bá betɛ́ɔ́nyi beluli nyiínjie eé Cíibe ce Bandómesé; yaáté ekúlú Sáaɔ, ɔ́nɔ́ u Sakali, ñaá bá i iisí ce ɔ́sébéá. Bandómesé ñeé wuúci iínjie makénda me ohulikinyi baaco bíáyé Besana.
- ³Aáná Sáaɔ ñeé túme o húlé kanda behaála behaála a aháná yí nuúci nú Sulutɛ́ɔ, u sobiki ɔ́se: «Ánɔ́ békákálákɛ́na máánó maabé, mbá nɔ́ sómba ɔ́kɔ́lɔ́ eé meéme; mbá nu bíótókíne, aáná Bandómesé káá banó nyéánakenena maanó maabé.»

- ⁴Hí a asana yé Sáaη muhémúnyi besana mo Bandómesé, Esayí ηo yóónjoko eeyé e nufule ɔse: «Ɔɔɔ ηo sóbi okelú ɔ ɔmuaná i iisi ce ɔsébéá ɔse: “Áno tábónáka ohónyí ú Otéjǎ a Waáǎǎ, énu nyimíkinyi cíiyí ihényí.
- ⁵Áno cúákéna bifokó, áno salónáka na tokɔndɔ na toηɔndó; haála a hokotémánó énu heéhe télímínyi, ihényí a ceεbé, núo ciíci salónaka.”
- ⁶Aáná baaco bekime ká bó léca háye Bandómesé kée beébe nohiki.”
- ⁷Híáná baaco beéǎǎ ηa bó bá báǎǎ fáakona ná Sáaη anyía weé beébe ootókíne. Mbá ɔse náábó: «Banó baáná bá ehénye eebe, aányé ú ηaá banó éékúnyi ɔcabena nyekála nyé Bandómesé a nyé ηa fáakona e? Té cáǎa yaǎǎ’o !
- ⁸Mbá áno caǎǎ kélaka besana e bí ηo tóǎǎnyí anyía nú ma nó békákálákéna máánó maabé, nuó sómba tóna ɔkoló eé meéme. Nuti bíkétíki e cíínú etémá anyía nua nóǎa nú ɔkɔona hú anyía: “Abélaham áǎa ciasó sókónó”. Aá taaká ε ηa mé banó láana esé Bandómesé áǎa wu ocejisi andányé eece baáná bá Abélaham.
- ⁹Aámbáya eeci bá yáaǎa hoóhi ne okuusiki maaté hé a bekaǎǎ na hekɔtoko: Atókó ekime a yé te ηaá háá bembánye bé betámá, bé kée yiíyi kuusi, bé o yiíyi lulíki.”
- ¹⁰E elime eéci, nyekɔca nyé baaco ηeé wuúci báta nyése: «Tuasó kéla anyána e?”
- ¹¹U ηaá békámá ɔse: «Ɔɔɔ a wáǎa na beháǎǎ namuaná bifendí, we iínjie ómɔté né ooci awó u te á bá ne yiíyi; ooci a wáǎa na benyéma bé ɔnyíá wá keláka híáná.”
- ¹²Betúé etéési yé kóména ηa bó fáakona tóna, bá aambaka anyía bébú bíótókíne, bó wuúci batá báye: «Muékúnyi, tuasó kéla anyána e?”
- ¹³Ɔse náábó: «Énu hiíteke hú bitéési ebí bikotí ηó tóǎǎnyí.”
- ¹⁴Bicénji tóna ηaá faáya, mbá bése: «Basó’o? Tuasó kéla anyána e?» U ηé biíbi békáma ɔse: «Nɔte hɔó bokɔ bó ɔɔɔ a makénda, nɔte sómbéna ɔɔɔ asana, énu hiíteke na ɔtémá ɔmbánye benamá abé bá ηaá banó iínjie.”
- ¹⁵Baaco a bá ηa bó bá hóá ηa bó bá báǎǎ tátáka Kilís na moηolé mekime, bé bíkétíki e cííbu etémá báye: «Yáakelá Sáaη áǎa Mesíi.”
- ¹⁶Mbá ɔse náábó: «Yaǎǎ ε ηa mé banó óótine ne menyífé; mbá ɔɔɔ awó á me hola a makénda kokóokó eémi e elime: Ε te ηa mé nyemána ooci a wáǎa wu ohembuleke tukolí tó bíáyé bekandéna. Wuúci oóci u káá banó óotokine ne Efúúménénu yí Elilé ne oocó.
- ¹⁷Wáǎa ne bufúmíne ɔ ɔɔbó anyía wá yáálónáka na beandá ne iηeǎǎ. U káá bándáka iηeǎǎ, yó hákéna á nɔóla, mbá yó lulíki beandá o oocó ewú ú ti kée nyíme.”
- ¹⁸Aáná Sáaη ηaá bá we yeékúnyíki baaco bémɔté besana, u beébe hulikinyi Ambánye yé Esóma.
- ¹⁹U ηaá kákálákéna Otéjǎ Elóot tóna na a asana ayé ú ηá báténa Elóotiat, oónyí u uuyé onúséyé, na beébe bé besana bí etémbí bikime.

- ²⁰Mbá Elóot ña háná kéla aabé yé asana a yé á hóla beebé bé besana bikime abé ú ña kéla: U ña kéla anyía bá haténa Sáan, bá háya eé ciibe ce ecaná.
- ²¹Yé ñaá bá anyía, ekúlú ayé nyekoca nyé baaco ñaá bá nyié bíótókíne, Yésus ñe ke bíótíne tóna. Ekúlú ayé ú ñaá bá waá bécókolókéna Bandómesé, Omuaná ñé bíhúúné.
- ²²Efúúménénu yí Elilé ña sóna nááyá i ihúényínyí ce ceéto ci hibúbé. Okelú ña lókómána, ú húlúkúne o Omuaná, ú kónaka óse: «O óña uumi óónó u otémá. Ya méña ne obiléne weéñí nóówo.»
- ²³Ekúlú eyí Yésus ñeé túmé oweékúnyi baaco, u ñaá bá wa yáaŋa na tuoŋo hoóhi nyitíne na túshátá. U ñaá bá, háye baaco ñaá bá bé bíkétiki, óónó u Yóseb; Yóseb ñaá bá óónó u Héli,
- ²⁴Héli ñaá bá óónó u Matat, Matat óónó u Léfi, Léfi óónó u Meliki, Meliki óónó u Sanayi, Sanayi óónó u Yóseb,
- ²⁵Yóseb ñaá bá óónó u Matatias, Matatias óónó u Amos, Amos óónó u Nahum, Nahum óónó u Esli, Esli óónó u Nakayi,
- ²⁶Nakayi ñaá bá óónó u Maat, Maat óónó u Matatias, Matatias óónó u Semeyin, Semeyin óónó u Yosek, Yosek óónó u Yota,
- ²⁷Yota ñaá bá óónó u Yohanan, Yohanan óónó u Lésa, Lésa óónó u Sólóbabel, Sólóbabel óónó u Salatiel, Salatiel óónó u Neli,
- ²⁸Neli ñaá bá óónó u Meliki, Meliki óónó u Ati, Ati óónó u Kosam, Kosam óónó u Elmatam, Elmatam óónó u Eel,
- ²⁹Eel ñaá bá óónó u Sosué, Sosué óónó u Eliyesel, Eliyesel óónó u Yolim, Yolim óónó u Matat, Matat óónó u Léfi,
- ³⁰Léfi ñaá bá óónó u Siméyoy, Siméyoy óónó u Yúta, Yúta óónó u Yóseb, Yóseb óónó u Yonam, Yonam óónó u Eliákim,
- ³¹Eliákim óónó u Meléya, Meléya óónó u Mena, Mena óónó u Matata, Matata óónó u Nátan, Nátan óónó u Táfit,
- ³²Táfit ñaá bá óónó u Yésée, Yésée óónó u Obet, Obet óónó u Bóas, Bóas óónó u Sálamon, Sálamon óónó u Naason,
- ³³Naason ñaá bá óónó u Aminatab, Aminatab óónó u Atimin, Atimin óónó u Alini, Alini óónó u Eslom, Eslom óónó u Fales, Fales óónó u Yúta,
- ³⁴Yúta ñaá bá óónó u Yákob, Yákob óónó u Isak, Isak óónó u Abélaham, Abélaham óónó u Tala, Tala óónó u Nakóo,
- ³⁵Nakóo ñaá bá óónó u Séluk, Séluk óónó u Lakahu, Lakahu óónó u Fálek, Fálek óónó u Ebée, Ebée óónó u Sala,
- ³⁶Sala ñaá bá óónó u Kayinam, Kayinam óónó u Aafasat, Aafasat óónó u Sem, Sem óónó u Nóa, Nóa óónó u Lamek,

³⁷Lamek ñaá bá ɔ́ónó u Matusala, Matusala ɔ́ónó u Enok, Enok ɔ́ónó u Yalet, Yalet ɔ́ónó u Maleleyel, Maleleyel ɔ́ónó u Kayinañ,

³⁸Kayinañ ñaá bá ɔ́ónó u Enos, Enos ɔ́ónó u Set, Set ɔ́ónó u Átam, Átam ɔ́ónó u Bandómesé. Aaná Yésus ñé hule’o.

Lúkas 4

¹Ekúlú ayé u ña ka hálómóná aá nuomó nú Sulutéñ, Yésus ñaá bá onyíoyónó ne Efúúménénu yí Elilé. Elilé ñeé wuúci ɔ́obána i iisí ce ɔ́sébéá.

²U ñe límékíne hóá moósé etíne éfendí; Musóména ñeé wuúci kókónáka. U te ómó nyiá ta boko ɔ́ moósé etéemé; émakéla má máa hóla, ecaná ñeé wuúci nuakena.

³Aaná Musóména ñeé wuúci laána ɔ́se: «Mbóko ase ɔ́ óña Ɔ́ónó u Bandómesé, laána nyendányé eenyi nyé á bécáña eléti.»

⁴Mbá Yésus ɔ́se nááyá: «Cióñé cé Bandómesé ña kóna cése: “Ɔ́oco ti ñeé líhe hú na benyéma bé onyíá bíibi ne bíibi.”»

⁵E elime eéci, Musóména ñeé wuúci súéténe a nokondo ɔ́ omuaná. E hikúlúkúlú u ñeé wuúci tóñgínyi mononjo mekime mo ɔ́mesé,

⁶mbá moose nááyá: «I ñe mí o wiínjékíne ne butéñi na noheka nó mononjo eeme mekime; bíibi etéebi bé ñeé mi iínjékíne, éhé ya méña wu owiínjie ná ɔ́oco ewú i ñe mí léné owiínjie.

⁷Mbóko o ñoo mi túmíne enjendu, bikime eébi káá bá bíowo.»

⁸Mbá Yésus ɔ́se: «Cióñé cé Bandómesé ña kóna cése: “Nyémiki Otéñi a Waáñá, ciowo Bandómesé, mbá é wuúci nyiokena hú wááyá bímuócí”.»

⁹Ekúlú eéyé, Musóména ñeé wuúci súéténe eé Yelúsalem, mu ñeé wuúci bééti ɔ́ okaka ú Ciíbe ce Bandómesé, mbá moose nááyá: «Mbóko ɔ́ óña Ɔ́ónó u Bandómesé, cimé ɔ́ ɔ́mesé,

¹⁰anyía Cióñé cé Bandómesé ña kóna cése: “Bandómesé kée yíínjékíne bíáyé bililé bé masóma makénda anyía bíó yoo tétényiki.”

¹¹Ci túné kónaka cése: “Bililé bé masóma bé Bandómesé kó yoo bétúáhéna a cáábó aabá anyía úuwu okoló ti kíféténe a nyendányé.”»

¹²Mbá Yésus ɔ́se: «Cióñé cé Bandómesé ña kóna cése: “Ate kókónáka Otéñi a Waáñá, ciowo Bandómesé.”»

¹³Émakéla Musóména á kókónáká Yésus nyenamá nyikime, nyisúéte eényí haaca ne wuúci ɔ́ okóhama a yémoté ekúlú.

¹⁴Yésus ña hálómóna a Kalilé, onyíoyónó hú mbióke na makénda me Efúúménénu yí Elilé. Aaná núáyé nulumí ña lókmána behaála bikime bí aháña etéeyé.

¹⁵U ñaá bá we yéékúnyíki a bendaría bé obécókoléna bí Besuif, baaco bekime wuúci nyemiki.

16Yésus ña cóbá a Násalet, haála ahá ú ña kómáka. U ña cóbá háye u ñaá bá waá kélaka a andañía yé ðécókoléna yí Besuif buósé bó yáábó ehélúme. U ñá táléména anyía wáa fanáka Cioóné cé Bandómesé.

17Bé ñeé wuúci iínjie nufule enú muhémúnyi besana Esayí ño yóónjóko. U ñé nuúnu húúne, u ñó bóño haála a hoónjókonó anyía:

18«Elilé yí Otéñí a Waáñá áña nááme, anyía u ñá me lotó anyía yémí hulíkinyi basókásóka Ambánye yé Esóma, yémi sobíki anyía beólé káá bá behañónákánó. Bendíméndíme ká bó lécakana tóna. Yémi kétúnyiki baaco abá bosóókó ñe bú beébe tekese.

19Yémi sobíki ekúlú eyí Otéñí a Waáñá kóó tónjinyi baaco yááyé yaála yí nuubo.”

20Émakéla wáa fánaka, u ñé kuéye nufule, u ñé nuúnu hélúmúnyi ná munyionó mo andañía yé ðécókoléna, u ñé limíne anyía wé beébe éékúnyiki. Baaco bekime a bá ña bó bá a andañía eéyé noómi ñe bú wuúci tálá eése.

21Aáná u ñeé túmé o beébe láana ðse: «Hénáno eeci Cioóné cé Bandómesé eeci ma békéláka náánó, banó balókóma.”

22Éhé baaco bekime ñaá bá bé lémbíki Yésus. Bé kékéke bíáyé bembánye bí mehúnyi abé u ñaá bá weé hémúkúnyi. Baaco bébátáka báye: «Té cáña ðónó u Yóseb ooci wáña e?”

23Yésus ðse náábó: «Nu ña nó cóba bōmbánye bōmbánye o o mi túmíne enjaba eeci a cé ña kóona cése: “Kuonó muándánána, bíeñjúnýisi kuonó bémuátá.” Nu ña nó kóónaka tóna ñose: “Tú ña só lókómáká besana bikime abé ó ño keláka a Kabelnawum; bíibi keláka tóna aaha a buówó aná. ”“

24Ekúlú eéyé, mbá ðse náábó: «Aá taaká e ña mé banó láana anyía ta buósé, bá te ñá káha bōmbánye muhémúnyi besana mo Bandómesé aá buayá.

25E ña mé banó láana aá taaká anyía bisíké bí beénjú ñaá bá biéñí a bunonjo bú Islayél a moósé emé Éli ñaá bá. Ekúlú eéyé, eñólómuana ñeé bíkúéye, nobólá te háná naa tuonjo tótátó ne ekélékéti o okóháma ayé ombóta wó ecaná ñaá faáya haála hekime.

26Ta híaná, Bandómesé te ómó tóma Éli o owóolo bisíké etéebi, mbá u ñá tóma hú né esíké a yé ñaá bá a bunonjo bó Salébtá, i iisí ci Síton.

27Beenuúnu ñaá bá tóna beéñí e Islayél a moósé emé Elisé ñaá bá muhémúnyi besana mo Bandómesé; ta híaná, ta omoté é beébe te ómó wáañonua, mbá hú Náman, onómocó u Silíi.”

28Eñakelá baaco bekime a bá ña bó bá a andañía yé ðécókoléna ábó lókómá mehúnyi eémé, bá ñá famónúáka ne hilóbi.

29Bá ñá hátókóna endánáka, bé ñe túme ó wuúci óñéna anyía waá háma a búábó bunonjo. Bunonjo eébu ñaá bá bofaléfákánó a nokondo o omuaná. Bé ñe wuúci súéténe anyía bé wuúci aahéna e emányé.

30 Ta híaná, u ña hólá aabó ε ekatékaté, nyisúéte eényí.

31 Yésus ñeé súété a báléka ce Kabelnawum i iisí ce Kalilé, u ñaá bá we yéékúnyíki baaco buósé bú ehélúme bú Besuif.

32 Baaco ñaá bá bébú kékéke buéñí nyíáyé nyenamá nyí oweékúnyí besana, anyía u ñaá bá waá táñáka na boco bukime.

33 A andañía yé obécókoléna yí Besuif noómi, omoté coco ñaá bá hólá na aabé yí elilé. U ñé túme obóko buáñá ose:

34 «Wééé ! Yésus, coco u Násalet, aáté yááña na basó na kuñó e? O ñó faáya aaha o o basó súlisi e? I ñe mí menyí bombánye anyía o óña Ofúúménénu u Bandómesé.»

35 Yésus ñaá laána elilé ne esise ose: «Lésíkinyi mbuumu, háma aá ceéto ce coco ooci !» Aaná aabé yí elilé ñeé kuusi coco o omesé eé buúse bó baaco bekime, nyeháma eényí te o wuúci óómísi.

36 Baaco bekime ña bó aaléáka eété; bé súngunyinyi beébe ne beébe báye: «Háá ! Ooci otáña' o ! Coco ooci ñe téñinyi beebé bí bililé na boco na makénda, mbá bé há mókóna.»

37 Aaná nulumí nú Yésus ñaá lókómáná behaála bikime bé aháñá etéeyé.

38 Eéyé ekúlú Yésus ña hatóna a andañía yé obécókoléna yí Besuif, u ña cōbá eé ciíbe ci Símon. Aáhá, iinyíkiné ci Símon ñaá bá céo kónoko ombóta ú nyiike, bá ña bó bécókolókéna Yésus anyía wé wuúci eéñúnyísi.

39 U ñé bíkósítí nááyá, u ña laána nyiike ne esise anyía nyé á hatóna, nyiike ña mana o omana. Hí a yaáté ekúlú, u ña hatóna, u ñé túme o beébe sókóbi.

40 A nyefianena nyé cocó, baaco bekime a bá ña bó bá na bokono anamánamá cá ekono ñe bú beébe hélékénéné né Yésus. U ñé beébe bitiséke omoté omoté, u ñé beébe eéñúnyísi.

41 Beebé bí bililé ñaá há mókóná tóna ná bokonókóno beéñí, bé aánjáláka bése: «O óña Oónó u Bandómesé.» Yésus ñe bíibi laána ne esise, u ñaá bá u te á yaátába anyía bé á táñáka anyía bé ñaá bá bíé ményukune anyía wáña Mesii.

42 Hí ahá oyá ñaá yá, Yésus ña hatóna a bunño eebú anyía waá cōba a mafákáléana. Etúte yé baaco ñeé túme ó wuúci aamba, yí ñgéé wuúci kuána, yé ña sé yí wuúci yéényísi anyía u ti tényí súéte.

43 Mbá Yésus ñe beébe laána ose: «É ña mé nyemána wu ohulikinyi monño me etémbí tóna Ambánye yé Esóma yí Butéñí bó Bandómesé; yaáté asana Bandómesé ñaá me tóma.»

44 U ñaá bá we húlikinyi baaco Ambánye yé Esóma a bendañía bé obécókoléna bí Besuif bí Yuté.

Lúkas 5

- ¹Búmọté buósé, Yésus ñaá bá a asálá yé nuomó nó Kenesalet, aáhá nyekoca nyé baaco ñeé wuúci sékítinyi anyía nyé á lókómáka Besana bé Bandómesé.
- ²U ña léca bekókó bifendí a asálá yé nuomó. Belumbelumbe ña bó bá hóá, bábó súaka máábó mọhótó, éce bá ma bó hámókóna eé bíibi.
- ³U ño yóofíne ọ ọkókó yí Símon, u ñé wuúci laána ọse: «Cókóle, nyékététéna ọkókó e menyífé.» Yésus ñé limíne ọ ọkókó, nyecoba eényí ne buúse oweékúnyi nyekoca nyé baaco.
- ⁴Émakéla wá máná ọtąą, u ñá laána Símon ọse: «Cobána ọkókó e munyife na kuọọ na bolówo, áno aahákéna mọhótó ọ ọhatena tuófó.»
- ⁵Símon ñé wuúci békáma ọse: «Taata, tú me su lúmbeke buutu bukime, tú ó tómbọ, tu te ómo só óóno ta boko. Mbá ọwo a nyekocna, mío coba ọ ọkela anyía bá háná áahakéna mọhótó e menyífé.»
- ⁶Bé ñé meeme aahákéna, bá ñá hátéákéna tuófó tuéńí ọ ọkóhąma ayé maabó mọhótó ñaá bá hoóhi na ọlahẹa.
- ⁷Bé ñé késítinyi baláayé a bá ña bó bá a yémọté ọkókó anyía bé keé beébe óóléta. Bá ña bó faáya, bé ñé nyíoyísi bekókó bifendí na tuófó hú mbióke hoóhi anyía bíe nyíme e menyífé noómi.
- ⁸Émakéla Símon Bíel á léca aaná, u ñé túmíne Yésus eńendu, mbá ọse: «Otéńí a Waąńą, cókóle, e te áme bá ooci a wąńą wu ọtáléména oówo eé buúse, ya méńa mọkela maabé.»
- ⁹Símon ñeé kéké, ta baaco bekime a bá ña bó bá ne wuúci, a nyenamá nyé tuófó ató bá ña bó hátéákéna.
- ¹⁰Híáná baláayé bé Símon, na Sáak na Sáą, baáná bé Sebeté, ñe bú kéké tóna. Mbá Yésus ñá laána Símon ọse: «Eti líkíméke ! O otúme aambąya, o kó búle o o mi súéne baaco.»
- ¹¹Ahé bá ñga bó hálámánáná bekókó a asálá, bá ñá béyuátąka benyéma bikime, bé ñé wuúci látákéna.
- ¹²Búmọté buósé, Yésus ñaá bá a búmọté bunọọ bó Kalilé. Ọwo ọmọté ñaá bá hóá, u kọnọkọ cínú ceéto ikime; ahé ú ña léca Yésus, u ñé túme nobolo ọ ọmesé o o wuúci bécókóléna ọse: «Otéńí a Waąńą, cókóle, mbóko o ńoó léne, ọ ọńą wu o mi eńúnuyísi.»
- ¹³Yésus ñá nandóna ọbó, u ñé wuúci bítıse, mbá ọse: «Ée, i ñeé mi léne, aąńónúá !» Hí a yaáté ekúlú cínú ñá maná aá ceéto.
- ¹⁴Yésus ọse nááyá: «Ate laána ta ọwo anyía ó mọó waąńónua; mbá ké ke bitónjinyi né mululi nyiinjie, mbá e iinjie abésámá eyí Moyís ñaá kóna o otónjinyi baaco bekime anyía ó mọó waąńónua.»
- ¹⁵Ta híáná, nulumí nú Yésus ñaá cobá ne buúse ọ olókómána. Akoca cá baaco ceéńí ñaá bá cá bébándákána hoóhi ne wuúci na ọ olókóma besana na ọ ọbéándéna ekono.
- ¹⁶Mbá Yésus ñaá bá waá cócobaka bímuóci a mafákáléana ọ ọkobécókóléna.

- 17**Búmɔté buósé, Yésus ñáá bá we yeékúnyíki. Na Bafalisiéñ ne beékúnyi bikotí ña bó bá límekine aáhá, bé húlúkúne ɔ mɔnɔɔ mekime na ma Kalilé, ne me Yuté ne Yelúsalem tóna. Makénda me Otéñí a Waáñá ñáá bá nááyá, ma kélaka anyía weé yeéñúnyísíki bɔkɔnókónɔ.
- 18**Aáná baaco ñe bú héléne asákála abétúáhénánó e nyibúyé, bá aambaka anyía bé yiíyi súúnyí eé buúse bú Yésus.
- 19**Mbá bó te ómó bó bóñɔ ohónyí wú o yiíyi oofinyi eé ciíbe a asana na nyekɔca nyé baaco. Aáná bé ñe bú yiíyi báátána e cuunyi. Bó ñó bɔló haála hómɔté e cuunyi, bé ñe suúnyíki asákála á nyíáyé nyibúyé ne tukolí e ekatékaté ce nyekɔca eé buúse bú Yésus.
- 20**Émakéla Yésus á léca nyenamá enyí bá ña bó háya mɔɔlɔlé nááyá, mbá ɔse ná ɔkɔnókónɔ: «Aláame, é mɔ mé ɔ nyeanenena mɔɔwo maabé.»
- 21**Ne beékúnyi bikotí na Bafalisiéñ ñe bú túme obílúmínyi, bá kóónaka báye: «Aányé ooci ú ñé féníne Bandómesé aáná e? Aányé ú ñá nyéánenena baaco maabé, e te ñáa bá hú Bandómesé bímuócí e?»
- 22**Yésus ñe ményi cííbú ibíkéti, mbá ɔse náábó: «Anyíaté nua nóña na anamá cé ibíkéti eécé e?»
- 23**Aáté yé ña hóla ɔnata e? Ɔkɔɔna anyía: “É mɔ mé ɔ nyeanena mɔɔwo maabé”, ayé’ ɔkɔɔna anyía: “Hatóna endánáka, kandáka” e?
- 24**Éná’o, e ña mé aamba núénú ményi anyía Ɔónó u ɔɔɔ áña na makénda ɔ ɔmesé ma ɔnyeanakenena baaco maabé.» Mbá ɔse ná asákála: «Hatóna endánáka, hiíte nyíówo nyibúyé, eélúé oówo o ooki.»
- 25**Ɔɔɔ ña hátóna ɔ ɔhatona endánáka, baaco bekime wuúci léca, u ñé hiíte nyíáyé nyibúyé anyé u ñáá bá fiánenena, u ñé súéte e úyýé ooki, u iínjíékíne Bandómesé nuúmi.
- 26**Aáná baaco bekime ñe bú kékéke, bé iínjíékíne Bandómesé nuúmi ne bulíkílíki buéñí e etémá hú mbiókke, báye: «Hénánɔ tú ma só léca bikéki bí besana.»
- 27**E elime eécí, Yésus ñeé sútéte, u ñá léca mutúé etéési mulíménénú a nyíáyé nyinyio buólí. Nyíáyé nyíinyi ñáá bá éce Léfi. Mbá Yésus ɔse nááyá: «Me látáka !»
- 28**Hí a yaáté ekúlú Léfi ña hátóna, u ñé kine búáyé buólí buúse bukime, u ñé wuúci látáka.
- 29**Ekúlú eéyé, Léfi ñeé wuúci kélákéna bɔnáka e úyýé ooki; ne betúé etéési beéñí na baaco bé etémbí ñe bú nyíékínyí ne beébe.
- 30**Aáná na Bafalisiéñ na bíábó bikendinyi beékúnyi bikotí ñe bú túme obícúcúle, bá bátaka baákónéna bé Yésus báye: «Anyíaté nu ñe nú nyíényi, nu muékínyi ne betúé etéési na bakela maabé e?»
- 31**Émakéla Yésus á lókómá aáná, mbá ɔse náábó: «Té cáña ba-te-kɔnó bá ña bó áamba muándánána, mbá bɔkɔnókónɔ.

³²Ξ τε όμωό fáaya ο ομεσέ οοοι ο οκολάana betálémánánó bé baaco anyía “Áno békákálákéna maanó maabé, mbá no sómba οκολό eé meéme”, mbá bakela maabé.”

³³Baaco a bómoté ηa bó laána Yésus báye: «Baákónéna bá Sáanη Batis naηa bébú bíkíilieke onyía bémoté bikúlú, bá bécókólókéna, ta baákónéna bá Bafalisiénη áyá, ekúlú ayé bóówo ηá bó nyía, bá múákéna.”

³⁴Mbá Yésus ose náábó: «Mbá nua nóηa nú okóti baaco abá bó lónókω e nusike onyía e, ekúlú ekime ayé onóme áηa oloηo ne beébe e?

³⁵Mbá ekúlú káá fáaya ayé baaco ká bo sómω onóme ε ekatékaté ci nusike, etéeyé ekúlú bé ké bú bíkíilie onyía.”

³⁶Yésus ηeé beébe tímíne tóna enjaba eeci: «Ta ωoco τε ηá láha bōlaka a buósō anyía wá látaka e elunénú yé bōlaka; mbókō ωoco ηá kélaka aáná, ú maá lámaka bōlaka a buósō; ekéti ayé waá lámá hōá τε káá bá bōkō búmoté ne elunénú yé bōlaka.

³⁷Aáná tóna ta ωoco ti ηeé cébinyi mecekí e bilunénú bé besómō; mbókō ωoco ηá kélaka aáná, mecekí káá yaátaka besómō, mó hámókóna, besómō bíó cáηiaka.

³⁸Mbá ωoco ηá nyemána wu ohákéna mecekí a besómō a beósō !

³⁹Ωoco ewú ú me bíhélínyi omúána meluku a mōónénánó ti ηeé léne omúána mecekí. Bá ηa kōōna anyía “Meluku a mōónénánó áηa mambánye. ”»

Lúkas 6

¹Búmoté buósé bú ehélúme bú Besuif, ne Yésus na bááyé baákónéna ηa bó bá bábó hōlaka e bisiéné a beónókónó na benyéma. Baákónéna ηaá bá bébú bíibi sólónáka, bá áátaka na aabá, bá nyíaka.

²Bafalisiénη a bómoté a bá ηaá bá hōá oloηo ηe bú beébe bata báye: «Anyiaté nu ηa nó kéla bōkō abó yáásó okotí ti ηé yíinjie ωoco makénda ma okelaka buósé bú ehélúme e?”

³Mbá Yésus ose: «Nu τε όμω nó fána asana eyí Otéηí Táfit ηaá kélaka búmoté buósé, ne wuúci na bááyé baaco, ekúlú ayé ecaná ηaá bá ci é beébe nuákéna e?

⁴U ηo yóófine eé Ciíbe ce Bandómese, yó hiíte benyéma bé onyía ebí bé ηe nyeminyi Bandómese, yó nyíaka, yó wiínjié bááyé baaco, ta yé cáηa á bá anyía yáásó okotí ti ηé yíinjie ωoco u etémbí makénda me o bíibi nyíaka, é τε ηáa bá hú beluli nyíinjie.”

⁵Yésus ose náábó: «Óónó u ωoco ηee tēηínyi buósé bú ehélúme.”

⁶A buósé bú ehélúme bú etémbí, Yésus ηó yóófine a andanía yé obécókóléna, u ηé túme oweékúnyi. Ωoco a womoté ηaá bá hōá na asúákánó yé nyekátá nyé ωobó ú manóme.

⁷Ne beékúnyi bikotí na Bafalisiénη ηa bó bá bábó áambaka ohónyí wú osóména Yésus. Buaté bōkō bá ηa bó bá bébú wuúci bísiémúkúnyi mbókō wáηa wu oweéηúnyísi ωoco buósé bú ehélúme.

⁸Yésus ηe ményi cííbú ibíkéti, mbá ose ná ωoco: «Hatóna, táléména endánáka eé buíse bó baaco bekime.» Ωoco ηa hatóna, u ηá tálemena aáhá.

⁹Ekúlú eéyé, Yésus ɔse náábó: «E ɲa mé banó bata aaté yáásó okotí ɲe yíinjie makénda ma ɔkelaka e? Ɖkela bɔmbánye buósé bú ehélúme ayé’ ɔkela bɔɔbé e? Onohi ɔɔɔ ayé’ o wuúci nyímísi e?»

¹⁰U ɲe beébe bísíémúkúnyi ɔmɔté ɔmɔté, mbá ɔse ná ɔɔɔ: «Nandóna nyekátá.» U ɲe nyíinyi nandóna, nyé ɲá háná hálómóna nyembánye.

¹¹Éehé ne beékúnyi bikotí na Bafalisiéɲ ɲa bó fámónúáka ne hilóbi, bá ɲá táɲáka ɔ ɔtáɲáka hetɔke háye bá bóɲa bá ɔkelaka ne Yésus.

¹²Ekúlú eéyé, Yésus ɲaá báátá a nɔkɔndo ɔ ɔbécókóléna Bandómesé, u ɲá bécókólókéna buutú bukime.

¹³Émakéla ɔyá áa ya, u ɲó lóɲóko bááyé baákónéna, u ɲá táfáka aabó e ekatékaté baaco bóshátá ne béfendí, u ɲe beébe láa nyíinyi anyía baaco bá endóma.

¹⁴Bá ɲa bó bá anyía ne Símon, awó u ɲa láa tóna anyía Bíel, ne uuyé onyíinyí Andelé, na Sáak na Sáaɲ, ne Fílib na Baatelemí,

¹⁵na Matío na Tómas, na Sáak ɔónó u Alafe, ne Símon awó bó ɲo lóɲo anyía Muléne e nyiwééne ɔkátóna bunɔɲo bú Islayél,

¹⁶ne Súute, ɔónó u Sáak, na Yútas Iskaliót awó u ɲaá bécáɲa mufiimbie Yésus.

¹⁷E elime eécí Yésus ɲóó lóó a nɔkɔndo ɔɔɲo na bááyé baákónéna, u ɲá táléména aá haála a hasamánámáná. Aá haála eéhé, nyekɔca nyé baákónéna ɲaá bá hóá. Baaco beéɲí bá mɔnɔɲo ɲaá bá tóna hóá, bé húlúkúne ne eé Yuté ikime, ne eé Yelúsalem, ne e Tíil ne e Síton, na ɔ mɔnɔɲo ma maabána ma nuɔmó.

¹⁸Bá ɲa bó fáakɔna na ɔ ɔkolókóma besana na anyía weé beébe eéɲúnyísiki ekɔnɔ. Baaco eébé abá beébé bí bililé ɲaá bá bíé yébíki ɲa bó aáɲónúaka tóna.

¹⁹Baaco bekime ɲa yáambaka o wuúci bítise anyía makénda ɲaá bá má hámókóna nááyá, me beébe eéɲúnyísiki bekime.

²⁰Ekúlú eéyé, Yésus ɲaá tála bááyé baákónéna eése, ɔse náábó: «Nua nóɲa bambánye, banó abá nua nóɲa basókásóka, anyía Butéɲí bó Bandómesé áɲa búánó !

²¹Nua nóɲa bambánye, banó abá ecaná ɲaá banó núana aámbáya, anyía nu ké nú eécéke. Nua nóɲa bambánye, banó abá nú ɲa nó léla aámbáya, anyía nu ká nó cécáka.

²²Nua nóɲa bambánye ekúlú ayé baaco ɲa bó banó líɲine, bá banó hákéna a maabána, bá banó ɔombónáka, bá cáɲgena cáánó eénye anyía nua nóɲa baákónéna bá Ɖónó u ɔɔɔ.

²³Baaco a bá ɲa bó kéla aáná, bá ɲa bó kéla háye cííbú sókónó e cí ɲe tékéséke behémúnyi besana. Énu bíléneke buéɲí, nu bélémeke ekúlú ayé besana eébí káá békéláka, anyía Bandómesé káá banó námaka buéɲí ɔ Ɖmuaná.

²⁴Mbá nua nóɲa mahana, banó abá nua nóɲa na buɲaɲa, anyía nua nóáɲa na búánó bɔmbánye aaha ɔ ɔmesé ooci !

25 Nua nóḡa mahana, banó ebé nú me nú éécéke aámbáya, anyía ecaná káá banó núakena ! Nua nóḡa mahana, banó abá nó ḡa nó céca aámbáya, anyía etémá káá banó núáka, nu lélaka !

26 Nua nóḡa mahana, banó abá baaco ḡe bú óómisi cáánó eénye, anyía híáná cínú sókónó ḡaá bá bábó békélákéna a aháḡá yí behémúnyi besana bá befala.”

27 «Mbá ε ḡa mé banó láana, banó ba-me-lókóma anyía: Énu lénéke báánó beliḡine, áno keláka bómánye ná baaco a bá ḡaá banó liḡine,

28 áno sayábákéna baaco a bá ḡaá banó iinjie iḡiné, áno bécókólókéna Bandómesé a aháḡá na baaco a bá ḡaá banó tékese.

29 Ɔoco ó yóo waáténa obélé a nyetáma, nyéána wó yóo waáténa tóna obélé e eenyi a nyémoté. Ɔoco ó hókó búowó bolaka bú nyiike, eti wuúci kotí ohiite yóowó aháḡá namuaná tóna.

30 Ɔoco ó yóo koḡena bokó, wuúci iinjíé; mbá Ɔoco ó lobónó búowó bokó, eti wuúci batá anyía wó hélúmúnyinyi.

31 Aáná bokó bukime ebú nu ḡe nú léne anyía bósókó á banó kelaka, énu beébe kelákéna híáná.”

32 «Mbókó nu ḡe nú léne hú baaco a bá ḡa bó banó léne, benamá béyaáté nu ḡa nó táta e? Ta bakela maabé ḡa bó kela híáná.

33 Mbókó nu ḡa nó kéla bómánye hú ná baaco a bá ḡa bó banó kéla bómánye, benamá béyaáté nu ḡa nó táta e? Ta bakela maabé ḡa bó kéla híáná.

34 Mbókó nu ḡe nú fóli hú baaco a bá bóḡa bá o banó hélúmúnyinyi, benamá béyaáté nu ḡa nó táta e? Bakela maabé ḡe bú fólinyi tóna, anyía bé beébe hélúmúnyinyi bokó búmoté !

35 Mbá ε ḡa mé banó láana anyía énu lénéke báánó beliḡine, énu beébe keláka bómánye, nu beébe foliki, nuti bíkíti anyía bá ká bo banó hélúmúnyinyi. Nu ká nó bóḡo benamá biéḡí, nuó bámókóna baáná bá Bandómesé fááte o Omuaná, u kelaka bómánye a aháḡá ná baḡákóḡákó na baḡána.

36 Áno keláka baaco bómánye ekúlú ekime háye cianó Síkine ḡa kelá bómánye ekúlú ekime a baaco bekime.”

37 «Nuti túméke bósókó tokóma, aáná Bandómesé te káá banó túméke tokóma; note hákéna bósókó eé meébe ma ecaná, aáná Bandómesé te káá banó hákéna eé meébe ma ecaná; áno nyeanákénéna bósókó, aáná Bandómesé káá banó nyéánakenena.

38 Énu iinjíékine bósókó benyéma, aáná Bandómesé káá banó iinjíékine tóna benyéma. Bá káá banó iinjíékine nyenamá nyé benyéma e nyiéḡí anyé nu te anó bá nu obóḡo haála há oḡáya. Bandómesé káá banó kélaka bokó búmoté háye no naḡa nuanó kélaka bósókó.”

³⁹Yésus ñáá háná beébe túmíne enjaba eeci: «Ókò, ondíméndíme áña wu okendisiki sósókò ondíméndíme e? Eé'eé, keyé bá ká ka bó kúákòna a ñoofia beébe bekime béfendí.

⁴⁰Muákónéna ta mumóté te ñáa hóla muayé muékúnyi; mbá muákónéna a mú ma mána òwaákónéna, mu káá bá ne omenyi háye muayé muékúnyi.

⁴¹Huúú' ! Anyána ò ñóò leca efumbú a yááña eé nyiíse nyé sósókò, a te leca boóté a búáña a nyiówò e?

⁴²Ta anyía anyána ò ñóò laana sósókò ase: “Ókò, yáme ò waáña efumbú eé nyiíse”, kuñó a te leca boóté a búáña a nyiówò e? Kuñó, òòò ò tóbémbe tífendí, cañá béáña boóté a búáña oówo eé nyiíse, mbá e menyí òleca efumbú a yááña eé nyiíse nyé sósókò.”

⁴³«Ambánye yé atókò te ñáá háa beebé bé betámá ta buósé, aabé yé atókò te háa bembánye bé betámá ta buósé.

⁴⁴Bé ñe ményi atókò ekime a bíáyé betámá. Yááña anyía'ò, bá ñaña bá te á káta bitoli a yaanda yé esándá, ta tólondò a nyelianje.

⁴⁵Mòkela bembánye ña kéla bembánye bé besana, anyía yááyé ambánye yé otémá ñeé wuúci tóma o o bíibi kela; mòkela maabé ña kéla beebé bé besana, anyía yááyé aabé yé otémá ñeé wuúci tóma o o bíibi kela. Yááña anyía nyuúte ñe hémúnyi besana e bí mó nyiówòkò ò otémá hú mbiókè.”

⁴⁶«Anyána nó ña nó me lóño anyía “Oténí a Waáña, Oténí a Waáña” mbá nu te kelá besana abé e ña mé banó laána e?

⁴⁷Míó còba ò ò banó laána aányé òòò okime ñáá hoá awó u ña faáya nááme u lókómáka bíáme besana, u bíibi látáka.

⁴⁸U ñáá hoá mutúme ciíbe e mú ñe tíméke inue, muó óofikinyi ò òmesé, anyía mué tíméke ciíbe a nyendányé ò òmuaná. Ekúlú ayé tóbólá ñáá naáka, bihéñelumé ñó nyiówòkò, bé áambaka òholana ciáte ciíbe, mbá ci ti ómó bínyíétinyi te butíkítiki, anyía ce ñáá bá itúmékénénú na makénda.

⁴⁹Mbá òòò okime awó u ñáá lókóma bíáme besana eebi, u ti bíibi láténa, ñáá hoá òòò awó u ñeé tíméke ciíbe téka ne numbélíki, te otíme òmesé bembánye. Ekúlú ayé tóbólá ñáá naáka, bihéñelumé ñe nyiówòkò, bí ñeé kuúsíki ciáte ciíbe búlukutukutu ! Ce ña katéáka hú ikime.»

Lúkas 7

¹Émakéla Yésus á máná òlaana baaco besana bikime abé u ñáá bá weé lénéke o beébe laana, u ña còba a Kabelnawum.

²Aáhá, mutéñinyi bicénji a mòmóté mu butéñi bú Lóom ñáá bá na múáyé munyionò, mu kòkòkò buéñi, hoóhi ne owé. Mutéñinyi bicénji ñáá bá weé muúmu lénéke buéñi.

³Ekúlú eyí mutéñinyi bicénji ñáá lókóma bé yoómísiki nyiínyi nyí Yésus, mu ña tóma baáña bé Besuif o okoó wuúci batá, anyía wé ke eéñunyísi múáyé munyionò.

⁴Bá ña bó hátóna, bóo cɔba; bá ñga háma né Yésus; bé ñé wuúci bécóókólókéna buéñí báye: «Cókóle, ɔ ñɔ́ nyemána wu ɔwoólo ecénji eéyé,

⁵anyía yé ña ña yaá basó lénéke, basó Besuif; yiíyi tóna yé ña kelaka anyía bá faléfáka yaasó andañía yé ɔbécóókóléna.”

⁶Yésus ña cóbá ɔlɔɔ ne beébe. U ñaá bá wa yáaɓa hoóhi ne ooki ekúlú eyí mutéñínyi bicénji ñaá tómá baláayé anyía bé wuúci láana anyía: «Otéñí a Waáñá, eti bíyébíki, ɛ te ñá me háma te butíkítiki e ehélé ayé ɔ óɓa wú owoofine eémi eé ciíbe.

⁷Éhé yame leca anyía ɛ te áme bá ooci awó waá nyemána wu ɔtáléména oówo eé buúse. Mbá ɔ́ táñéta bó táñéta, muame munyionɔ ña cóbá ɔ ɔwaáñónua.

⁸Ɛ ña mé kɔɔna aáná anyía yaɓó bémuátá tóna ya méɓa e butéñí bó báame baáñá; i ñeé mi téñínyi bicénji tóna. Ɛ ña mé laana a yémoté anyía: “Cóbá ehenyé”, yé ña cóbá; ná a yémoté tóna anyía: “Faáya aaha”, yé ña fáaya. Ɛ ña mé laana muame munyionɔ anyía: “Kéla eebu”, mu ña kéla.”

⁹Ekúlú eyí Yésus ña lókómá aáná, u ñé kéké uuyé ɔtáɓa. U ñá békóɓona né etúte yé baaco a yé ñaá bá yé wuúci látáka, mbá ɔse: «Ɛ ña mé banó láana anyía é té ñá me leca nyenamá nyé yaandándá yí olumitinine eényí ná ɔɔɔ, ta a bunɔɔ bó Islayél.”

¹⁰Aáná baaco abá ú ñaá tómá ña bó hálómóná o ooki, bá ñá kuána anyía munyionɔ ma aáñónua.

¹¹E elime eéci, Yésus ña cóbá a bunɔɔ abó bó ño lónɔ anyía Nayin. Bá ña bó bá bébú kéndikinyi na bááyé baákónéna ne etúte yé baaco.

¹²Ekúlú ayé u ñaá bá wa yáaɓa hoóhi ne nyiofine nyé bunɔɔ, bá ñaá bá bá cócɔbakana o okoónyie ewéewé á yémoté. Yé ñaá bá hekoɓó hé ɔónó hí esíké yí oónjú. Etúte yé baaco bá bunɔɔ ñaá bá ɔlɔɔ ne esíké.

¹³Ekúlú eyí Otéñí a Waáñá Yésus ñeé yiíyi leca yá lélaka, u ñé yiíyi bécáma mahana; u ñé yiíyi láana ɔse: «Ate leláka !”

¹⁴U ñé bíkósiti, u ñé bitíse hikóló hí ewéewé; baaco a bá ña bó bá bé hiíhi bétúáhákéna ña bó táléména. Mbá Yésus ɔse: «Aláame, ɛ ño mé ɔ laana anyía háányúá !”

¹⁵Ewéewé ña hátóna, yí ñé limíne, yí ñé túme ɔtáɓa. Nyíáyé nyi wuúci síke eényí ne iinyi anyía weé wuúci sókóbíki.

¹⁶Aáná baaco bekime ñe bú líkíméké; bé ínjíékíne Bandómesé nuúmi, bá kóɔnaka báye: «Yaandándá yí muhémúnyi besana mo Bandómesé maá kaá háma náásó. Bandómesé maá fáaya ɔ ɔkɔháñóna bááyé baaco.”

¹⁷Aáná asana eéyé ñaá lókómáná na a mɔɔɔ mekime me Yuté na á beháñá etéebi.

¹⁸Sáaɓ Batis ña lókómáka besana eébi bikime háye bááyé baákónéna ñe bú wuúci laákéna. U ño lónéta baákónéna béfendí,

¹⁹u ñé beébe tóma né Otéñí a Waáñá Yésus o okoó wuúci batá anyía: «Mbá ɔ́ óɓa Ooci awó á nyémána wu ɔfaaya ayé’ tu ñá só nyemána tu ɔtátáka u etémbí e?”

20Ekúlú ayé bá ña ka bó háamá né Yésus, bé ñe wuúci láana báye: «Sáañ Batis ma basó tóma nówo ɔ ɔko kuɔñó batá anyía ɔ óña Oócí awó á nyémána wu ɔfaaya ayé’ tu ñá só nyémána tu ɔtátáka u etémbí e?”

21Hí a yaáté ekúlú, Yésus ñe ééñúnyísiki na bɔkonókónɔ beéñí na baaco bá beféké; u ñe hémúkúnyí beebé bí bililé a baaco, u ña kélá anyía bendíméndíme á lecákána.

22Mbá ɔse: «Áno ka láákéna Sáañ besana abé nú ma nó lécaka, núó lókómáka: Bendíméndíme ña bó lécana, baaco e bé ñe bú síndólo kandaka bɔmbánye, beénuunu aáñónúaka, bɔndókóndókɔ lókómákána, biwéewé haanyuaka, basókásóka lókómáka Ambánye yé Esóma.

23Bɔmbánye né ooci ewú u ti kée kúféténe aáme a asana.”

24Émakéla baákónéna bá Sáañ ébú súéte, mbá Yésus a asana yé Sáañ ɔse ná baaco bá nyekɔca: «Aáté nú ña nó bá nuanó áambaka ɔkoléca, ekúlú ayé nó ña nó cóba i iisí ce ɔsébéá e? Nɔtoñotóñó enú ehúne ñe fúke ayé’?

25Aáté nó ña nó bá nuanó áambaka ɔkoléca aná e? Ɖɔco awó ú maá lánabaka bɔmbánye e? Eé’eé, anyía baaco a bá ña bó lánaba bɔmbánye ñe bú líhe bɔmbánye eé meébe me betéñí.

26Mbá aáté aná nó ña nó bá nuanó áambaka ɔkoléca e? Muhémúnyi besana e? Ée, e ña mé banó láana anyía u ña hóla muhémúnyi besana.

27Yááña anyía Sáañ áña ooci awó Bandómesé ñaá kóóna a Cioóñé ɔse: “Éná ! É maá me tóma uumi ɔco u bɔsóma oówo eé buúse, ɔ ɔ kuɔñó tábónéna ohónyí.”

28É ña mé banó láana anyía a bɔnye baaco bekime bá ɔmesé, ta ɔco te ñáá bá waáñá ɔ ɔháma háye Sáañ Batis buúse bukime; ta híáná, hecɔcɔ e Butéñí bó Bandómesé áña waáñá ne wuúci.”

29Na baaco bekime ne betúé etéési áyá ña bó bá bé wuúci lókómáka, bé ñe bú lúmitinine anyía Bandómesé áña ɔtálémánánó, éehé bé ñe bú bíótókíne ná Sáañ.

30Mbá na Bafalisiéñ ne beékúnyi bikotí ñe bú kíne besana bé Bandómesé; beébe te obiótíne ná Sáañ.

31Yésus ñá kóóna tóna ɔse: «Na aányé ya méña wu oketi baaco bá heeya eehi e? Aányé bá ña bó hóá e?

32Bá ña bó hóá banásé a bómoté a bá bóña límekine a nɔháaté, bá láakanana báye: “Tu ña só banó súbékíne bikembí, mbá banó te obíne ! Túó banó hákénéna mañana me buwé, mbá banó ta ɔlela.”

33Yááña anyía’o, Sáañ Batis ñaá fááya, u kineke na ɔnyíá na ɔmúána, nɔse: “Wáña na aabé yí elilé ! “

34Ɖónó u ɔco ñaá faáya; u nyíaka, u múákéna, nɔse: “Huúú’ ! Munyíá benyéma eemu muáña, wuúci tóna mumúána meluku; wáña ekendinyi yí ne betúé etéési na bakela maabé bé etémbí ! “

35 Mbá baaco a bá ña bó láténa taaká cí ihényí cé Bandómesé ñe bú tóhínyí anyía céáña etálémánánó.”

36 Ɔɔɔ u Bafalisiéñ ñó lónókó Yésus ɔ ɔkɔónyíá nááyá. Yésus ñá hatóna, u ñá ɔɔba, u ñó oofine e úúyé ooki, bé ñe túmé onyíenyí.

37 Mɔkela maabé e muénjú ñaá bá hóá a bunɔɔ eébu. Yé ñaá lókómá anyía Yésus áña ɔ ɔnyíá ɔ ooki ú ɔɔɔ u Bafalisiéñ. Yó ɔóbana hindeñé ahé bá ñaá tábónáká na nyendányé nyé alabatél. Hé ñaá bá hinyíóyónú na ɔɔɔɔ yí enumbé.

38 U ñgá háma, u ñé bíkósítí ná akóló cé Yésus. U ñé túme ɔlela, belelá hámókóna, bí yúbíkí akóló cé Yésus. Mbá aabé yí oónjú eéyé bíbí hónóko na túáyé tuhúnyí, yí bobikinyí akóló, yí ceéce feefiki ɔɔɔɔ yí enumbé.

39 Émakéla ɔɔɔ u Bafalisiéñ awó u ñó lónókó Yésus á léca aáná, u ñé bíketi e uúye ɔtémá ɔɔɔ: «Hmm, mbóko ɔɔɔ ooci á bá taaká muhémúnyí besana mɔ Bandómesé, keyé ú me menyí aányé wáña nyenamá nyí oónjú e nyí me wuúci bítise; yó ményí anyía mɔkela maabé e muénjú muáña.”

40 Yésus ma kéla waá léca aáná, u ñá laána ɔɔɔ u Bafalisiéñ ɔɔɔ: «Isí’o, Símon.» Símon ɔɔɔ: «Oo.» «Ya méña na asana yé ɔ kuɔñó láana.» «Muékúnyí, ɔó me laána aná.”

41 Mbá Yésus ɔɔɔ: «Yé ñaá bá anyía ɔɔɔ a wɔmɔté ñaá bá wáá bátaka baaco béfendí buhíné; u bátaka ooci hɛɛɔ ne etíne atááno, ooci a wɔmɔté etíne éfendí ne imbuke cíhátá.

42 Ta ɔmɔté e bífendí eébi te ómɔ bá ne ohónyí wú ɔtua búáyé buhíné. Nyíáyé nyí beébe nyenanenena eényí beébe bekime; a baaco eébé béfendí sóókó awɔ háányé u kée wuúci lénéke buéñí e?”

43 Símon ɔɔɔ: «Í ñeé mi bíketi eébé sóókó ewú bé ñeé wuúci nyenanenena buhíné á buáña.» Yésus ɔɔɔ: «Ée, ɔ mɔó kɔɔna taaká.”

44 U ñá békónóna né oónjú, u ñá laana Símon ɔɔɔ: «Ɔ ñó lɛca oónjú ooci, Símon ! I ñé mi oofine oówo ɔ ooki, kuɔñó te ɔ mi ínjíe menyífé ma ɔbésuaka akóló, mbá wuúci ú maá me suaka akóló na bíáyé belelá, u ceéce hónóko na túáyé tuhúnyí.

45 O ti ómó mi bímbi ɔ ɔ me káha oówo ɔ ooki, mbá wuúci wáña hú oboobinyí cáame akóló ɔ ɔtɔko otúme ayé yémi oofine aáhá.

46 O ti ómó mí feefi ɔɔɔɔ a yáame aató, mbá wuúci ú meé mi feefiki ɔɔɔɔ yí enumbé a akóló.

47 Éhé é ñó mé ɔ laana anyía nyenamá nyí oléne enyí ú ñeé mi léne ñó tóhínyí anyía Bandómesé meé wuúci nyenanenena mááyé maabé mekime meéñí. Menyí asé, ɔɔɔ okime awó bá ña nyenanenena butíkítíkí ñeé léne butíkítíkí tóna.”

48 Mbá Yésus ɔɔɔ né oónjú: «É mɔ mé ɔ nyenanenena mɔɔwo maabé.”

49 Baaco a bá ña bó bá búbú nyiékínyí ñe bú túme obílúmínyí báye: «Háá ! Ɔɔɔ u háányé ooci, u ña nyenanenena baaco maabé e?”

⁵⁰Aaná Yésus ñaá láana oónjú ñse: «Bandómesé mo yóo nohi ananyía ó moó lúmitinine. Oó’o, a cõba bõmbánye’o !»

Lúkas 8

¹E elime eecí Yésus ña cõba, u húlé kándaka na a báléka na o monõõõ, u húlikinyi baaco Ambánye yé Ësóma anyía Bandómesé áña Otéñí a Waánjá; u ñaá bá oloõõ na bááyé baákónéna bóõhátá ne béfendí.

²Beénjú a bómõté ñaá bá ne wuúci tóna, u ñé hémúkúnyi beebé bí bililé náábó, u ñeé beébe eéñyúnýsíki ekõõõ a cémõté: Eé beénjú eébé Malii, itónyi ce Makatala, ñaá bá hóá, wuúci oócí Yésus ñõõ sómókõ beebé bí bililé bitíndétú nómo aáyá a ceéto.

³Na Sáana na Susána na bómõté beénjú ña bó bá o oloõõ. Sáana ñaá bá oónýí u Kusa (Kusa ñaá bá muafa bõnõme o ooki ú Elóot). Beénjú eébé bekime ña bó bá bebú beébe ólókõ na bíábó benyéma.

⁴Nyékõca nyé baaco ñaá bebándákáná a maabána me Yésus, baaco eébé húlúkúne a báléka ikime. U ñé beébe túmíne enjaba eeci ñse:

⁵«Oõõõ a wómõté ñaá cõbá o okomíene maayé moohó. Ahé u ñaá bá weé meéme miekine, a mómõté ñá kuákóna o ohónýí o õmuaná; baaco ñé meéme ééndéke, tunonyí tó õmuaná ñé meéme cõbókéna.

⁶A mómõté tóna ñá kuakóna a akõnja o õmuaná; hí ahá mú ñe túme oloa, mú ñe yeembúnúéke anyía õmesé te ómo bá ne mosioõõõ.

⁷A mómõté tóna ña kuákóna aá haála ahá tolandõna ñaña túá lóáka. Ekúlú ayé ma ñaá lóáka oloõõ ne tuútu, tú ñá beótókókéna bembánye bé benyéma a bé ñaá lóáka.

⁸Mbá a mómõté tóna ña kuakóna a ambánye yé õmesé, ma ñá lóáka bõmbánye, ma ñá hááka betámá: Indíné émoté betámá etíne atááno.» Mbá Yésus ñse: «Oõõõ a wáña ne eetú cá olókómáka besana, á lókómáka !”

⁹Baákónéna ña bó bata Yésus anyía wé beébe hambúlékíne enjaba eecí.

¹⁰Mbá ñse: «Bandómesé ñaá banó íinjíé makénda me omenyukune besana bé búáyé Butéñí a benambákánó; mbá a baaco bé etémbí, bé ñeé beébe túmíne enjaba anyía bábó lécákána, mbá bá té hóla olecana; bábó lókóma mbá bá té hóla olókóma.

¹¹Aana enjaba eecí ñé bíhembúle: Moohó e memiekínénú áña háye Besana bé Bandómesé abé baaco ña bó lókóma.

¹²Eeme a má ña kuákóna o ohónýí o õmuaná áña háye baaco eebe a bá ña bó lókómáka Besana bé Bandómesé, mbá Musóména ñá faáya, múó bíibi ááñíáka e cííbú etémá anyía bé ti ébú lumitinine õbõõõ olíhe.

¹³Eeme a má ña kuákóna a akõnja o õmuaná áña háye baaco eebe a bá ña bó lókómáká Besana bé Bandómesé, bó bíibi káha ne obíléne, mbá bíibi ta õwoónéna náábó anyía bekañá te ómõõ bá. Bé ñe bú lúmitínine e ekéti yí ekúlú; mbá ekúlú ayé mækõkõnana é beébe háména, bó hálómókóna né elime.

14Eeme a má ña kuákóna aá haála ahá tɔlandɔna naña túa lɔaka áña háye baaco eebe a bá ña bó lókómáká Besana bé Bandómesé, ɔ ɔcɔba ne buuse, ibíkɛti ciéñi ñéé nyíóyo a bíábó beétó, bɔnóme bó ɔmesé ñe beébe hatéákéna, bɔmbánye bú olíhe ñé beébe nonjéna; buáté bɔkɔ bé ti ómo bú héyisi betámá a bíónénánó.

15Eeme tóna a má ña kuakóna a ambánye yé ɔmesé áña háye baaco a bá ña bó lókómáka Besana bé Bandómesé na atálémánánó yé ɔtémá, bé bíibi tétényíki bɔmbánye e cííbú etémá, bé ti bíibi béhóya, bá háaka ne oweéhínyinyi betámá háye benyéma a bé ñaa háá.”

16«Ɔcɔ naña u te á cíá lámɔa anyía wé ciíci húé a alɔngá noómi, ta anyía wé ciíci háya e bukúndúlumú bú buaná, mbá ɔcɔ ñaa cia lámɔa anyía wé ciíci tála a búáyé bɔtáléná, anyía baaco e bé ñé bú óófíne eé ciíbe bá bélécákéna.

17Yááña anyía’o, besana bikime abé baaco te ñá bɔ leca aámbáya bé ké bú bíibi leca; besana bikime ebí bé ti ñe bu ményi aámbáya bé ké bu ményukune éce bé me bu bíibi lókómáka.

18Énu bíkékényíki aná na nyenamá nyé nyelókóma anyé nú ña nɔ lókóma besana; yááña anyía, bé ké túné é yíinjie benyéma ná ɔcɔ awó á yááña ne bíibi. Mbá né oócí awó u te á bá na bɔkɔ, bé kée wuúci ááñéna ta hú bɔkɔ abó ú ñá bétáá anyía wáña ne buúbu.”

19Ne iinyí ne benyiinyí bé Yésus ñá ka bó háma, mbá bó te ómɔ bó bá ne ohónyí ú o wuúci leca a asana na nyekɔca nyé baaco.

20Bé ñgée wuúci laána báye: «Na ɔnyia na bɔnóɔnyia á bóña a nɔháaté, bá ña bó aamba ó kuɔhó leca.”

21Mbá ɔse: «Na ciame iinyí na bááme benyiinyí á bóña eebe a bá ña bó lókóma Besana bé Bandómesé, bé bíibi látákéna.”

22Búmɔté buósé, ne Yésus na bááyé baákónéna ñe bú oófíne ɔ ɔkɔkó a yémɔté, mbá Yésus ɔse: «Túá lááténa e eyinyié asálá yé nuómó.» Bá ñá cɔba.

23Bábó láátákéna nuómó aáná, Yésus ñá cɔbá e hiiné. Hikúlúkúlú yaandándá yí ehúne ñéé túme ohúne aá nuómó. Menyífé nyíóyíki ɔ ɔkɔkó hoóhi anyía bebú nyíme e menyífé.

24Bááyé baákónéna ñe bú bíkósítí nááyá, bé ñé wuúci heényi báye: «Taata, Taata, túc cɔba o onyíme !» Yésus ñá haanyúa, u ñé siséke ne ehúne na beahó bí menyífé. Bí ñé lésíkinyi, mbuumu nyefaaya eényí.

25Mbá Yésus ná baákónéna ɔse: «Uúnú olumitinine weényi e?» Aáná baákónéna ña bó bá bebú líkíméke, bé ñe bú kéké, bá kócnaka beébe ne beébe báye: «Ɔcɔ u háányé ooci e? Ú ñe ténjinyi te ehúne te menyífé, bí wuúci lókómákéna !”

26Émakéla Yésus é siséke ehúne, bá ñá lááténa, bá ñga háma i iisí ce Kalasa e cí meé túméne meése na Kalilé, e eyinyié asálá yé nuómó.

27Ayé Yésus ñaa háma ɔ ɔkɔkó, ebíényi yé báléka ñá faáya ɔ ɔfaaya nááyá, yé ñaa bá na beebé bí bililé. O otúme buáyá yé ñaa bá onuti etémbí, yí tí limíne eé ciíbe, mbá e biinyie.

28 Eñakelá ɔɔɔ oócí áa leca Yésus, u ñá aánjáléta, u ñé wuúci túmíne eñendu, u ñó bóméta ɔse: «Yésus, Ɖónó u Bandómesé a wáña Waáña, asana a yaáté yááña na yañó na kuñó e? Cókóle, eti mi íinjíé muuyé.»

29 U ñáá kóona aáná, anyía Yésus ñáá sómbótóná anyía aabé yí elilé aá háma aá ceéto ce waáta ɔɔɔ. Bikúlú biéñí aabé yí elilé ñáá bá yé wuúci yébiki, yé wuúci tímbié; bó wuúci ɔótókóko aabá na macanja, bó wuúci háya a afoko o ooki anyía u ti súéte. Ta híaná, mbá ú kátaka macanja, mbá aabé yí elilé ñá háná wuúci súténe e eciké.

30 Mbá Yésus maá bata ɔɔɔ oócí ɔse: «Nyíowɔ nyiínyi éce aányé e?» Ɖse: «Bɔnɔnja», anyía bɔnɔnja bó beebé bí bililé ño yóófókíne aá ciayé ceéto noómi.

31 Eéyé ekúlú bililé eébi ñáá bécókólókéna Yésus buéñí anyía u ti bíibi tóma a noofia nú tíme.

32 Aáhá, yaandándá yí hikuté hé eñonáfá ñáá bá yéá nyiákéna a nokɔndo ɔ ɔmuaná. Aáná bililé eébi ñáá bécókólókéna Yésus bése: «Cókóle, basó nyéána túésú óófókíne e eñonáfá eécí.» Mbá ɔse: «Oo, énu oófókíne.»

33 Bililé nyehámókóna eényí aá ceéto ce waáta ɔɔɔ, bí ñgo óófókíne e eñonáfá. Aáná hikuté hé eñonáfá eéhi ña kaá béáhéna ɔ ɔbéáhéna e embana ce nokɔndo aá nuómó. Hí ñé nyíme e menyífé noómi.

34 Émakéla betétényi eñonáfá ábó lécá aáná, bá ñá cábákéna o okobíkétínyi na ná baaco e bé ñe bú límine a báléka ne né eebe e bé ñe bú límine e bisiéné.

35 Baaco a bá ña bó bá hóá ña bó cóbá ɔ ɔkoléca asana a yé má békéláka. Ayé bá ñga bó háma a maabána me Yésus, bá ñá kuána ɔɔɔ awó beebé bí bililé ñá hámókóna oliménénú a maabána me Yésus, ú maá béháya belaña, wuúci céñicéñi. Bulíkílíki ñeé beébe tímbiéke.

36 Aáná baaco a bá ña bó lécáká besana eébi á békéláka ñé bú bíkétíkínyi bósóókó a bá ña bó fáakona anyána beebé bí bililé ña hámókóna ná ɔɔɔ.

37 Baaco bekime bí iisí ce Kalasa ña bó laána Yésus anyía wá hatóna a ciabó iisí, wé súéte, anyía bulíkílíki ñeé beébe tímbiéké. Yésus ñó oofíne ɔ ɔkokó anyía wéé súéte.

38 Mbá ɔɔɔ awó beebé bí bililé ña hámókóná ñeé wuúci laána ɔse: «Cókóle, e ña mé áamba osúéte na kuñó.» Mbá Yésus ɔse: «Buaka,

39 hálómóna a ciowɔ ciíbe ce baaco, ké ké bíkétíkínyi baaco bá hóá besana bikime abé Bandómesé ó yóo kelaka.» Ɖɔɔ ñé súéte o o húle húlínínyi baaco bekime bá báléka besana bikime ebí Yésus meé wuúci kélaka.

40 Émakéla Yésus áa hálómóná e eyinyié asálá yé nuómó, nyekoca nyé baaco ñé wuúci káha ne obíléne anyía baaco bekime ña bó bá bébú wuúci tátáka.

41 Ɖɔɔ a wɔmɔté ñá kaá háma, nyiáyé nyiínyi ñáá bá anyía Saliyus. U ñáá bá mutéñínyi andañía yé ɔbécókóléna yí Besuif. U ñé túmíne Yésus eñendu, u ñé wuúci bécókólókéna ɔse: «Faáya e úúmí ooki,

- ⁴²anyía híimi hekōjō hé wónó u oónjū hé tuwō túbhátá ne táfendí áŋa hoóhi ne owé.» Ekúlú eyí Yésus ŋaá bá waá cócōbaka, etúte yé baacō wuúci sékítíkínyi beháná bikime.
- ⁴³Oónjū a wōmōté ŋaá bá aáhá, manóŋō ŋaá bá meé wuúci hámókóná tuwō a yáŋa túbhátá ne táfendí. [U ŋa mána wébécāŋgena bōnōme bukime o wōtētēna baándánána, mbá ta mōmōté ti ómōó wuúci eéŋúnyísi.]
- ⁴⁴U ŋé ténýí á cóbá e elime ci Yésus, u ŋé bítise hibéŋú hé búáyé bōlaka. Hí a yaáté ekúlú manóŋō ŋá mána o wuúci háma.
- ⁴⁵Yésus wōse: «Aányé ú meé mi bítise e?» Hú náányé wōse: «Té cáŋa yaŋó !» Mbá Bíel wōse: «Taataá, baacō ŋé bú o sékítínyi, bá o nyeketakēna; beébe bé mé bú o bítise.»
- ⁴⁶Mbá wōse: «Wōcō a wōmōté meé mi bítise, anyía é maá me bélókōma makēnda maá me háma á ceéto.»
- ⁴⁷Émakéla oónjū áa lécá anyía bé meé wuúci menyí, u ŋé bíkósítí, u nakamaka, u ŋé túmíne Yésus eŋéndu. U ŋé wuúci bíkétíkínyi eé buúse bō baacō bekime na anyiaté weé wuúci bítise na anyána weé ténýí a yááŋónua.
- ⁴⁸Mbá Yésus wōse: «Meemé, uúwú olumitínine mó yóo nohi. Oó’o, a cōba bōmbánye’o !»
- ⁴⁹Yésus ŋaá bá wa yánaŋa o wōtāŋa aáná, wōcō a wōmōté ŋé húlé o ooki ú mutéŋínyi andanía na esóma, mbá wōse né mutéŋínyi: «Ate háná yébíki Muékúnyi, ananyía uuwu wōbóla meé wé.»
- ⁵⁰Émakéla Yésus áa lókómá aáná, mbá wōse né mutéŋínyi: «Eti líkíméke ! Lumítíníne bu lumitínine, u ŋa yááŋónúáka.»
- ⁵¹Ekúlú ayé bá ŋga bō hámá o ooki, Yésus te olumitíne anyía wōcō u etémbí ó yóófine ne wuúci, e te ŋáa bá hú ne Bíel, na Sáaŋ, na Sáak, ne síkíne ne iinyí ce wōbóla.
- ⁵²Baacō bekime bé ciibe noómi ŋa bō bá bábó lélaka, bá bécóbókō wōbóla oócí. Mbá Yésus wōse: «Nōte lélaka, u te á bá owéénú, wáŋa e hiiné.»
- ⁵³Baacō ŋé túmé o wuúci céca, bebú ményukune anyía wáŋa owéénú.
- ⁵⁴Mbá Yésus meé wuúci tímbe o wōbó, u ŋé wuúci lōŋéta wōse: «Meemé, háányúá !»
- ⁵⁵Nyehaanyua eényí, u ŋá hatóna o wōhatōna. Mbá Yésus wōse: «Énu wuúci aaféna.»
- ⁵⁶Aáná bibíenyí bé wōbóla ŋe bú kéké, mbá Yésus meé beébe laana wōse bé ti bíkétínyi wōcō asana ayé é ma békēlaka.

Lúkas 9

- ¹Búmōté buósé Yésus ŋwó lōŋókó baákónéna bóbhátá ne béfendí, u ŋé beébe iinjé makēnda ne me otémbúsíki beebé bí bililé bikime ne me oweéŋúnyísíki bōkōnókōnō.
- ²U ŋeé beébe tómá ne o okohúlísinyí baacō Besana bí Butéŋí bō Bandómēsé ne oweéŋúnyísi bōkōnókōnō.

- ³Mbá ɔse náábó: «Ekúlú ayé nú ɲe nú súéte, nuti hiite te otúmbe, ta ambalá, te biléti, ta mɔɔnyé. Nɔte beháya beháná namuaná bífendí.
- ⁴Haála hekime ahá nu ká ka nó háma, énu limíne hí eé ciíbe acé bá banó iínjie, ɔ ɔkɔ́hama ahé nu ká nó hatóna ɔ ɔcɔba a bunɔɲo bú etémbí.
- ⁵Haála hekime ehé bé kíne ɔ banó káha bɔmbánye, áno hatóna a báléka eécí, mbá nu bíkítéke ofunú a cáánó akóló, anyía núénú beébe tóɲinyi nyiábó nyenana.”
- ⁶Baákónéna ɲa bó hátóna, bé ɲé súéte ɔ mɔɔɲo mekime; haála hekime ahá bábó háma bé húlikinyi baaco Ambánye yé Esóma, bé eéɲúnyísiki bɔkɔnókóno.
- ⁷Aáná Elóot, otéɲí u Kalilé, ɲaá bá waá lókómáka besana bikime a bé ɲaá bá béá békéláka; bí wuúci yébíki a yááyé aató, anyía baaco bómɔté ɲaá bá bábó kóonaka anyía «Sáaɲ Batis ma háányua e biwéewé.”
- ⁸Bómɔté báye: «Éli ma háná á bála.» Bómɔté tóna báye: «Muhémúnyi besana mɔ Bandómésé mɔ buáyá ma háányua e biwéewé.”
- ⁹Mbá Elóot ɔse: «Yaɲó ese é ɲá mé kelá anyía bá cála aató yé Sáaɲ e? Mbá ɔcɔ u háányé ooci u ɲa kéla nyenamá nyé besana eényí anyé é ɲá me lókóma e?» U ɲaá bá waá yaámbaka ɔleca Yésus.
- ¹⁰Émakéla baaco bá endóma á ka bó hálómóná, bé ɲé bíkétíkinyi Yésus besana bikime abé bá ɲa bó kéláka. Yésus ɲé beébe laána anyía bábó cɔba haaca na baaco, a aháná yé bunɔɲo bó Beteséta.
- ¹¹Mbá ahá baaco ɲa bó lókóma anyía bé me bú súéteke, bé ɲé wuúci látáka. Yésus ɲé beébe káha bɔmbánye, u ɲé beébe laákéna Besana bí Butéɲí bó Bandómésé. U ɲé eéɲúnyísiki bɔkɔnókóno.
- ¹²Ahé buósé ɲaá bá búá yáaɲa o osúéte, baákónéna bóóhátá ne befendí ɲe bú bíkósítí né Yésus, bé ɲé wuúci laána báye: «Laakéna baaco eebe bé súéteke ɔ mɔɔɲo ma maabána ɔ ɔkɔwáambaka na bɔko bó ɔnyíá na haála há ɔfianena, anyía tua sóɲa aáhá a mafákáléana.”
- ¹³Mbá ɔse: «Banó bémuátá, énu beébe aaféna !» Mbá báye: «Tua sóɲa hú ne biléti bétááno na tuɔfó túfendí, mbá anyána tua sóɲa tú otúkeke nyionyí nyé baaco eenyi ne bíibi e, mbóko tu te ɲgá só ɔón dóko benyéma bé ɔnyíá e?”
- ¹⁴Yááɲa anyía ɔmbana ú baaco awó ú ɲaá bá hóá ɲaá bá hoóhi tóséna étááno cé banómɔcó. Yésus ná baákónéna ɔse: «Énu beébe limísíkinyi e biumbé bé baaco etíne éfendí na baaco bóóhátá.”
- ¹⁵Aáná baákónéna ɲa bó kéláká híáná, bé ɲé limísíkinyi baaco bekime ɔ ɔmesé.
- ¹⁶Yésus ɲé hiite ne biléti bétááno na tuɔfó túfendí, u ɲé bééti eése ɔ ɔmuaná, u ɲé iínjíé Bandómésé bitéɲítí, nyiínjíékíne baákónéna eényí anyía bá ka ááfákéna baaco.
- ¹⁷Baaco bekime ɲá bɔ nyiáka, bó weécéke. Bá ɲá bándáka bikélékéti a bé ɲó lóbóko; bó nyiýóyísiki tɔɲjaté túóhátá ne túfendí hú mbióke.

18Búmōtē buósé abó Yésus ñáá bá waá bécókólókéna Bandómēsé, bááyé baákónéna ñáá bá hoóhi ne wuúci. Yó beébe bata ɔse: «Baaco ñe bú bikéti báye ya mēña aányé e?»

19Báye: «Baaco bómōtē ña bó kóna anyía ɔ óña Sáan Batis, ɔ bómōtē báye ɔ óña Éli, ɔ bómōtē tóna báye ɔ óña muhémúnyi besana mu etémbí mō buáyá a mó ma háányua e biwéewé.»

20Mbá ɔse: «Mbá banó'ò, nɔse ya mēña aányé e?» Bíel ɔse: «ɔ óña Mesii awó Bandómēsé ñeé télímínyi.»

21Yésus ñe beébe béósókénéna ɔse bé ti bikétínyi ɔɔɔ asana eéyé,

22mbá ɔse: «Yé ñá nyemána anyía ɔónó u ɔɔɔ á lókómáka ɔkála buéñi; na baáñá bé Besuif, ne betéñinyi beluli nyiínjie, ne beékúnyi bikotí bó wuúci kine, bó wuúci óóno, mbá a matátó yó háányua o owé.»

23U ñá laana baaco bekime a bá ña bó bá hóá ɔse: «Mbókó ɔɔɔ ña yáamba ɔ me látáka, wé bikíne wuúci bémuátá, wá háya owé a ambalá mósé mekime, mbá ɔ me látáka.

24Yááña anyía, mbókó ɔɔɔ ñeé léne otétényi úúyé olíhe, u kée wuúci nyimisi; mbá ɔɔɔ ewú u kée nyímisi úúyé olíhe aáme a asana kée líhéke taaká ci olíhe.

25Bombánye bó yaáté ɔɔɔ ña léca ekúlú ayé wá yáambaka yó bóño bñña bó ɔmesé bukime, mbókó u ñe nyímisi úúyé olíhe ta anyía yó wuúci cáñgena e?

26Yááña anyía, ɔɔɔ okime a wáña na aató olama na ɔ ɔkɔna anyía wáña uumi, ne o olumitinine tóna bíáme besana, ɔónó u ɔɔɔ tóna káá bá na aató olama ne wuúci ekúlú ayé u káá fáaya eéyé eé nuúmi a núña nuúmi na nó ciayé Síkíne na nó bíáyé bililé bé masóma e bifúúménénú.

27ɛ ña mé banó láana aá taaká anyía a baaco a bá bóña aaha, bómōtē ti ké bú wéékúne beébe téka ɔ oleca anyána Bandómēsé ñe tēñinyi.»

28Ayé mósé ñáá bá má ma hóla hoóhi manamanyé éce Yésus ma táñáka besana eébi, u ñá laána ne Bíel, na Sáan na Sáak anyía bábó báata a nɔkɔndo ɔ ɔmuaná ɔ ɔkɔbécókóléna.

29Ekúlú eyí Yésus ñáá bá waá bécókólókéna, búáyé buúse ña hēñéna nyelecana, búáyé bolaka ña hálómóna bufúlúndúndúé, bó mányemaka.

30-31 Hikúlúkúlú baaco béfendí a búña ɔ ɔwaásána ne wuúci, ne Moyís ne Éli, bá ña bó bá ɛ ekatékáté ci nuúmi e nú ñe húle ɔ ɔmuaná; bá ña bó bá bábó táñáka asana ne úúyé ɔkanda e nyinyíoyísinyi nyí owé ewú u kée wé eé Yelúsalem.

32Ne Bíel na baláayé ña bó bá bábó mójákéna, mbá ayé hiiné ña mána a cáábó eése, bá ña léca ne Yésus na baaco béfendí ɛ ekatékáté ci eese e yí ñe húle ná Bandómēsé.

33Ekúlú ayé baaco eébé ña sé bábó aalónána ne Yésus, mbá Bíel ɔse: «Taata, yáña ambánye yé asana anyía túésú límíne aáhá. Túo ɔɔba ɔ ɔfalefaka bikule bé bolaka bétátó: Yóówó ómōtē, yí Moyís ómōtē, yí Éli ómōtē.» U ñáá bá u ti e ményí ta bókó abó u ñáá bá waá kónaka.

- 34 Ekúlú ayé u ñaá bá waá tánáka aáná, òlondó ñé beébe bíhúéne. Émakéla báábó léca anyía òlondó meé beébe bíhúéne, bulíkílíki ñyi beébe tímíé eényí.
- 35 Okelú ñá lókómána ò òlondó noómi óse: «Ooci áña uumi Ìónó awó ε ña mé lotó, énu wuúci lókómákéna !»
- 36 Émakéla okelú áa lókómáná, baákónéna ñá bə léca hú Yésus bímuóci. Bé ñé lésíkínyi mbuumu; etéeyé ekúlú beébe te obíkétínyi òòò besana abé bá ña bó lécáká.
- 37 Ì óyá óyá, ne Yésus na bááyé baákónéna bátátó ña bó bá báábó lóòkə ñəkəndə, bó ñó òóndémánána ne etúte yé baaco.
- 38 Ìòòò a wəmətə ε ekatékate ci etúte ñé túme òkəəna okelú ò əmuaná ose: «Muékúnyi, cókóle lécáka bəmbánye uumi óónó ònóməcə ooci, wuúci bécáma mahana anyía wáña híimi hekəñó hé óónó.
- 39 Wáña na aabé yí elilé. Ε náña yé wuúci haténa, u ño bókíte; hí ekúlú eéyé yóò kua ò əmesé, u bésátáka, u hémúkúnyi enóñe e nyuúté. Aabé yí elilé ñaá háma aáyá a ceéto hú éce yí meé wuúci tombisi.
- 40 Ε ñá me bécókólókéna bóówo baákónéna anyía bé yiíyi hémúnyi, mbá yí ñeé beébe yáka.»
- 41 Mbá Yésus ose: «Éé?, banó beebé bé baaco eebi, nu ti ñé nú lúmitinine ! Ì òkəóháma nyíenyí ε ká me bá òləñə na banó, míə banó eéhínyinyi e?» Mbá ose ná òòò: «Héléne uuwe óónó aaha.»
- 42 Ekúlú ayé bá ña bó bá bəbú bíkósíki nááyá, aabé yí elilé ñé súbə óónəmbó ò əmesé; yí ñé wuúci nyiékínyi na makénda. Mbá Yésus nyesáséténa eényí aabé yí elilé, u ñé eéñúnyisi óónəmbó, u ñé hélúmúnyinyi síkíne.
- 43 Aáná baaco bekime ñe bú kéké makénda ma Bandómesé. Ayé baaco bekime ña bó bá bá bóánáña o okéke besana bikime ebí Yésus ñaá bá waá kélaka, mbá ose ná baákónéna:
- 44 «Áno tákéna eetú aámbáya, áno lókóma; baaco ké bú mi fiimbie, yañó Ìónó u òòò.»
- 45 Mbá baákónéna ñaá bá bá té abó lókóma nyihembule nyé otáña oóci, anyía Bandómesé ñeé beébe nambéna anyía bá te ábó lókóma; bé líkíméke obata Yésus embataka a asana eéyé.
- 46 Baákónéna ñe bú súngunyinyi anyía bəbú menyí aányé eé beébe wáña waáñá.
- 47 Əñakelá Yésus é ményí aaté bé ñe bú súngunyinyi, u ñé híite óónəmbó, u ñé wuúci télímínyi eéyé eé buúse.
- 48 Mbá ose: «Ìòòò okime awó á káha bəmbánye óónəmbó ooci eémi e nyiínyi, éce ú maá me káha bəmbánye; òòò á me káha bəmbánye, éce ú maá káha tóna bəmbánye Ooci awó u ñaá me tóma. Yááña anyía’o, ooci a wáña otíkítíki aanó ε ekatékate, wuúci wáña waáñá.»

⁴⁹Ekúlú eéyé mbá Sáaη ɔse: «Taata, tú ηa sɔ leca ɔɔɔ a wɔmɔté é hémúkúnyi bæbé bí bililé oówo eé nyiínyi; tú ηé sú wuúci sáηónéna ɔkela aána, anyía u te á bá ɔɔɔ u úúsú ɔlɔηɔ.»

⁵⁰Mbá Yésus ɔse: «Nutí wuúci sáηónéna ɔkela aána. Yááηa anyía ɔɔɔ awó u te ηáa banó núúsi áηa na banó.»

⁵¹Yé ηaá bá anyía ekúlú ayé mɔ́sése me Yésus ma ɔbááta ɔ Omuaná ηaá bá me bíkósíki, u ηaá sómbótóna anyía waá ɔɔba eé Yelúsalem.

⁵²U ηaá tóma baaco bá masóma eé buúse. Bé ηe bú súété, bá ηga háma a bunɔηɔ bó Samalí a bómté anyía bé ke bú wuúci tábónákéna haála há ɔfianena.

⁵³Mbá baaco bá bunɔηɔ eébú ηé kíne ɔ wuúci káha bɔmbánye anyía u ηaá bá waá ɔɔbaka eé Yelúsalem.

⁵⁴Ayé bááyé baákónéna bómté béfendí, na Sáak na Sáaη, ηa bó lókóma aána, mbá báye né Yésus: «Otéηí a Waáηá, ɔ ηoó léne anyía tuasó kéla anyía oocó é húle ɔ Omuaná wee beébe lulíki bekime e?»

⁵⁵Mbá Yésus ηá békónóna náábó, u ηé beébe kákálákéna.

⁵⁶Aána bé ηe bú súété a bunɔηɔ bú etémbí.

⁵⁷O ohónyí ɔɔɔ a wɔmɔté ηaá laána Yésus ɔse: «Míɔ ɔɔba ɔ kuɔηɔ bécábéna haála hekime ehé ɔ kóó súété.»

⁵⁸Mbá ɔse: «Bibúéme ηe límíne e bihíke, tunonyí limekine a aana, mbá Ɔónó u ɔɔɔ te á bá na haála há ɔfianena.»

⁵⁹U ηá laána ɔɔɔ u etémbí ɔse: «Me látáka !» Mbá ɔɔɔ ɔse: «[Otéηí a Waáηá], mí eéhínyinyi yá cáηa ke mí nyie ciame taatá.»

⁶⁰Mbá Yésus ɔse: «Nyεána biwéewé e nyiéke bíábó biwéewé, mbá kuɔηɔ ké ké hulíkinyi baaco anyía Bandómesé áηa Otéηí a Waáηá.»

⁶¹Ɔmɔté ɔɔɔ tóna ηa háná wuúci laana ɔse: «Otéηí a Waáηá, ε kó me ɔ látákéna, mbá mí eéhínyinyi yá cáηa ke mí bíósíkinyi ciame ciibe cé baaco.»

⁶²Mbá Yésus ɔse nááyá: «Ɔɔɔ okime awó u ηa kela anyía ekúlú eyí ú meé túme ɔnyio buólí, mbá u táléména ɔ ɔbétááka besana bí etémbí te ɔmɔ́ nyémána wu ɔnyioɔɔ e Butéηí bó Bandómesé.»

Lúkas 10

¹E elime ce besana eébí, Otéηí a Waáηá Yésus ηá táfáka baákónéna bé etémbí etíne átátó ne imbuke cíóhátá [ne ífendí]; u ηé beébe tómtókóna béfendí béfendí ɔ mɔnɔηɔ mekime amá ú ηaá bá waá yáambaka ɔ ɔɔba.

²Mbá ɔse náábó: «Beyɔyé bé ɔbándáka áηa biéηí, mbá babánda á bóηa betíkítíki. Áno bécókólókéna aná muúti beyɔyé wá háná tómtókóna baaco ɔ ɔkɔóbánda bíáyé beyɔyé.

- ³Áno cɔbá, é ma mé banó tómkóna. Nua nóŋa háye etómbá haála ahá ebála áŋa.
- ⁴Nuti hiíte mɔɔnyé, ta ambalá, ta bekandéna; nɔte yaánaka o ohónyí e mutéŋinyi.
- ⁵Eé meébe mekime emé nuenú óofine, áno cáŋa ténjiti baaco bá hóá anyía mbuumu á bámókóna ne beébe.
- ⁶Mbóko ɔɔɔ ewú u ŋe léne bɔmbánye áŋa hóá, búánó bɔmbánye káá bá nááyá. Mbóko u te á bá, énu hiitútúne búánó bɔmbánye.
- ⁷Énu limíne hí eé ciíbe eécí; áno nyíáka, áno múákéna bɔko bukime abó bá káá banó iínjie; anyía munyionɔ ŋá nyemána mu ɔnɔhɔkena a búáyé buólí. Nuti húle óofokine eé meébe eé meébe.
- ⁸Ekúlú eyí núenú oofine a bunɔŋo a bómɔté, mbá bá banó káha bɔmbánye, áno nyíáka bɔko bukime abó bá banó iínjie,
- ⁹énu eéŋunyísíki bɔkɔnókónɔ bá buáté bunɔŋo; mbá nu beébe laakena anyía: “Bandómesé a yáŋa hoóhi ne otéŋinyi náánó.”
- ¹⁰Mbá ekúlú eyí nuenú oofine a bunɔŋo a bómɔté, mbá bé kíne ɔ banó káha bɔmbánye, áno cɔbá a tɔháaté tó bunɔŋo eétú, mbá nu kɔɔna anyía:
- ¹¹“Tú me sú bíkiteke ofunú ú búánó bunɔŋo awó alábákéna a cáásó akóló, anyía nuáno lókóma aató ɔlama. Ta híáná, énu menyí asana eeye bɔmbánye anyía: Bandómesé a yáŋa hoóhi ne otéŋinyi baaco.”
- ¹²É ŋa mé banó laána anyía a buósé abó Bandómesé kée kélísíki baaco, baaco bá báléka eébé ká bɔ lókómáka muuyé ɔ ɔhɔla baaco bá báléka ce Sótɔm.
- ¹³Nua nóŋa mahana, banó baaco bá Kolasine ! Nua nóŋa mahana, banó baaco bá Beteséta ! Yááŋa anyía, mbóko bikéki bé besana abé Bandómesé ŋaá kéláka náánó á békéláka ne e Tíil ne e Síton, keyé baaco bá báléka eécí na maá bó béláŋáka ikute, bó límekine a mɔɔtɔ anyía bébú tóŋinyi anyía bá ŋa bó áamba ɔbékákálákéna maabó maabé, mbá bá sóm̄ba ɔkóló eé meéme.
- ¹⁴Yaáté asana, a buósé abó Bandómesé kée kélísíki baaco, banó nu ká nó lókómáka muuyé buéŋí ɔ ɔhɔla baaco bé ne Tíil ne Síton.
- ¹⁵Mbá banó baaco bá Kabelnawum, nu ŋe nú kéti anyía nu ká nó báátáka, nuó kɔɔháma ɔ ɔmuaná e? Eé’ eé, Bandómesé káá banó lóosiki, nuó kɔɔháma haála ehé biwéewé áŋa.”
- ¹⁶Mbá ɔse tóna ná bááyé baákónéna: «Ɔɔɔ awó u ŋaá banó lókóména ŋaá me lókóména tóna; ɔɔɔ ewú é kíne ɔ banó káha bɔmbánye ŋe kíne ɔ me káha bɔmbánye tóna. Híáná ɔɔɔ ewú é kíne ɔ me káha bɔmbánye meé kíne tóna ɔkáha bɔmbánye Ooci awó u ŋaá me tómá.”
- ¹⁷Ekúlú ayé baákónéna etíne átátó ne imbuke cíóhátá [ne béfendí] ŋa ka bó hálómóná, bá ŋa bó bá bébú bílénéké, bá kɔɔnaka báye: «Otéŋí a Waáŋá, ta beebé bí bililé tóna ŋaá bá bé a basó lókómákéna ekúlú ayé tuasó bá tuésu bíibi témbúsíki ɔ nyíówo nyíinyi.”
- ¹⁸Mbá Yésus ɔse: «É ŋa mé lecáka Sátan maá ka hátɔna ɔ ɔmuaná u ŋgá kúá hú ndúum.

19Éná’o, ε ηα μέ banó iínjíé na makénda ma ɔɔsɔkɛna na mɔ́ɔhɔ na εηεηέ, na makénda ma ɔyákáká Sátan i ihényi ikime; ta bɔkɔ a bɔɔbé te káá banó kéla.

20Ta híáná, nuti bílénéke anyía nu ηε nú témbúsi beebé bí bililé, mbá énu bílénéke anyía cáánó eénye áηa ɔ́ɔ́ɔ́kɔ́nɔ́ a Bunɔηɔ bɔ́ Bandómɛsé.”

21Hí ekúlú etéeyé, Yésus eé bílénéke a makénda me Efúúménénu yí Elilé, mbá ɔse: «Éé’, Taatá, kuɔηɔ o ηɔó téηínyi na ɔmuaná na ɔmesé. I ηε mí o wiínjíé bitéηíti anyía ɔ ηɔó nambéna ne bemenyi besana ne benjínjéηjé besana eebi, wó bíibi tóηgínyi né ηénéé. Έε, Taatá, aána bú ηo yoo bílénékíne.

22Ciamé Síkíne ηεé mi iínjíékíne benyéma bikime. Ta ɔɔɔ ti ηεé ményi aányé wáηa ɔónó, é te ηáa bá Síkíne; ta ɔɔɔ ti ηεé ményi aányé wáηa Síkíne, é te ηáa bá na ɔónó na baacɔ ebé u ηεé léne o beébe tóηínyi cíáyé Síkíne.”

23Ekúlú ayé u ηαά bá bímuócí na bááyé baákónéna, u ηé beébe laána ɔse: «Nua nóηa bambánye, anyía nu ηa nó léca besana eebi.

24Ε ηα μέ banó láana anyía’o: Ne behémúnyi besana bá Bandómɛsé beéηí ne betéηí bá buáyá ηa bó bá na ecaná ciéηí ɔ ɔléca aáté nu ηa nó léca, mbá beébe ta ɔléca. Bá ηa bó bá na ecaná ciéηí ɔ ɔlókómáká aáté nu ηa nó lókóma mbá beébe ta ɔlókóma.”

25Ekúlú eéyé, muékúnyi bikotí a mumɔté ηa hátóna endánáka; u ηá batá Yésus o o wuúci kúfítínyi, ɔse: «Muékúnyi, aáté yáme nyemána wu ɔkela ɔ ɔbóηɔ yɔ́sɔ́sɔ́ yí olíhe yí ekúlú ekime e?”

26Yésus ηé wuúci békáma ɔse: «A bíásó bikotí, aáté yááηa yɔ́ɔ́ηɔ́kɔ́nɔ́ e? Anyána ó ηɔó lókóma, ekúlú eyí ó ηɔó bíibi fana e?”

27Mbá ɔɔɔ ɔse: «Yááηa yɔ́ɔ́ηɔ́kɔ́nɔ́ anyía: “Lénéke uuwu Otéηí a Waáηá Bandómɛsé ne úúwu ɔtémá okime, ne hííwu hetányé hikime, na mɔ́ɔwɔ makénda mekime, na ciɔwɔ injínjé ikime; mbá e lénéke sɔ́kɔ́ háye o ηɔó léne ciɔwɔ ceéto ce bémuátá.”“

28Mbá Yésus ɔse nááyá: «Ó mɔ́ kɔ́ɔna taaká; mbókɔ óo kelaka aána, ɔ kóó bóηɔ taaká ci olíhe ú ekúlú ekime.”

29Mbá muékúnyi bikotí eémú ηαά bá mua yáambaka otóηínyi anyía muáηa atálémánánó yé ɔɔɔ; aána mu ηá batá Yésus mɔse: «Aányé wáηa sɔ́kɔ́ e?”

30Yésus ɔse: «Yé ηαά bá anyía ɔɔɔ a wɔmɔté ηαά bá weé húlúkúne eé Yelúsalem, u ɔ́ɔ́ɔ́baka eé Yéliko. Aána u ηαά kuána bicónjólóηó o ohónyí. Bí ηé wuúci haténa, bí ηé wuúci sómókɔ beláηa, bí ηé wuúci súbéke na tɔηendá bɔmbánye bɔmbánye, bí ηé wuúci nyéana aáhá ɔsakónúánó.

31Mululi nyiínjie a mɔmɔté ηαά bá mu á hóláka bɔ hólaka o otóocí ohónyí, u ηá léca waáta ɔɔɔ, u ηá bénandɔna, u ηá hólaka.

32Híáná tóna, ɔɔɔ u bɔnyε Léfi ηa kélaka: U ηgá háma a haaté haála, u ηá léca waáta ɔɔɔ, u ηá bénandɔna, u ηá hólaka.

³³Mbá ebíényi yé Samalí a yémoté ñaá bá yé húlúkúne ɔ ɔkanda. Émakéla yáa kaáháma hóá, yé ñá leká ɔɔɔ oóci, nyi wuúci bécáma mahana eényí.

³⁴Yé ñaá tálemena, yí ñé bíkositi nááyá, yí ñé ootokíne meluku i imbéñé, yí ñé ciíci feefíki ɔɔɔ, yé ñó ɔɔɔkɔkɔ. Yí ñé wuúci bétúáhéna a yááyé abañabebéa, yí ñé wuúci ɔɔbána eé ciíbe ci bekenyí o o wuúci sókóbi.

³⁵Ɔ ɔyá ɔyá, yé ñó ɔmó biléñú bé mɔɔnyé bífendí, yí ñé iínjie né muúti ciíbe ci bekenyí, mbá ɔse nááyá: “Mi sókóbíkínyi ɔɔɔ ooci; ekúlú ayé ɛ ká háná me holaka aaha, mbóko mɔɔnyé ká bétala, yañó bémuátá, ɛ kó me ɔ tuana mekime.”

³⁶Mbá Yésus ɔse né muékúnyi bikotí: «A bétátó bé baacɔ eébi, awó háányé o ñóó bíketi anyía wáña sóókó ɔe ɔɔɔ ewú bicónjólóñó ñá háténa e?”

³⁷Mbá ɔɔɔ ɔse: «Sóókó ewú u ñéé wuúci bécáma mahana, yó wuúci óóléta.» Yésus ɔse nááyá: «Cɔbá, búle kéla híáná.”

³⁸Ekúlú eyí Yésus ñaá bá waá kándaka o ohónyí ne wuúci na bááyé baákónéna, bá ña ka bó háma a bunɔɔ a búmɔté. Aáhá oónjú a wɔmɔté nyíinyi éce Máata ñéé wuúci káha e uuyé ooki.

³⁹U ñaá bá ne uuyé onyíinyi éce Malíi. Malíi ñe límíne ɔ ɔmesé hoóhi ne Otéñi a Waáñá Yésus, u lóókómáka besana ebí ú ñe yéekunyi.

⁴⁰Ekúlú eéyé Máata ñaá bá weé bíyébíki a masóma me ciíbe meéñi. Aáná u ñaá faáya hoóhi ne Yésus mbá ɔse nááyá: «Otéñi a Waáñá, bú te ñó yóo kela bɔɔbé anyía uumi onyíinyi é mi cícíne masóma mekime yañó bímuóci e? Wuúci laána anyía wá me óóléta aná.”

⁴¹Aáná Otéñi a Waáñá ñéé wuúci békámá ɔse: «Máata, Máata ! Ɔ ñóó béákéna besana bíéñi.

⁴²Menyi anyía bɔkɔ áña búmɔté abó baacɔ abó nyemána bá ɔkelaka. Malíi áña ɔtáfánó ambánye yé bɔkɔ; ta ɔɔɔ te á bá wu o wuúci aáñiá bɔkɔ eébú.»

Lúkas 11

¹Buósé a bómɔté Yésus ñaá bécókólókéná Bandómesé . Émakéla waá mana ɔbécókóléna, muákónéna a mɔmɔté ñé wuúci batá mɔse: «Taata, basó eékúnyíki anyána tuásó nyemána bá ɔbécókólókéna Bandómesé háye Sáañ ñe yeékúnyíki bááyé baákónéna.”

²Yésus ɔse: «Ekúlú ayé nú ña nó bécókóléna Bandómesé, áno kɔóna anyía: Ciasó Síkíne, nyíówo nyíinyi á bá nyifúúménénu, búówo Butéñi á faáya.

³Basó iínjíékíne mɔósé mekime benyéma bé ɔnyía a bé á basó nyemána.

⁴Basó nyéánénéna maaso maabé, háye basó bémuátá tu ñaña tuásó nyéanakenena tóna baacɔ abá ña basó kela bɔɔbé. Eti lumitine anyía tuásó kúákóna a mɔókétánána noómi.”

⁵Yésus ñá háná beébe laána ɔse: «Túá kɔona anyía ɔ óña na ɔlɔɔwo, wóo ɔɔba e úúyé ooki na ekatékaté ci nebutúé, wó wuúci laana anyía: “Aláame, mi folí benyéma bé ɔnyía,

⁶anyía yáámé ekendinyi a yémoté a yé ña hola bɔ hola maá ka me háména, ε te áme bá na bɔkɔ bɔ ɔnyía bú o wuúci iínjíé.”

⁷Túá kóona anyía ɔlɔɔwɔ eé ciibe noómi yó kuɔɔhó békáma ɔse: “Eti mi yébíki, ehenyi a yáaɓa afacánó, tua suáɓa bafíanákénánó na bááme baáná. Ε te áme bá wu ɔhatɔna anyía yemí o wiínjíé benyéma.”

⁸Ta u te á bá wu ɔhatɔna anyía weé wuúci iínjíé benyéma anyía aláayé wáɓa; mbá u káá hatɔna yó wuúci iínjíé bɔkɔ bukime abó u ña yáamba anyía aláayé ti ñé bíyébi, u ña cóba eé buúse o o wuúci kɔɓena.

⁹Έε, ε ña mé banó laana anyía áno kóɓɓéna, bá ká banó iínjíékíne; áno aambáka, mbá nu ká nó bóɓɓona; énu kitéke ehenyi, mbá bá káá banó kúunine.

¹⁰Yááɓa anyía ɔ ɔɔɔ okime awó u ñó kɔɓena, bé kée yiínjie; okime awó u ña yáamba kóó bóɓɔ. Bé kée kúúnine ehenyi né ooci ewú u ñé kíte.

¹¹Aányé síkíne ce baáná aanó ε ekatékate áɓa wu owiínjie uuyé ɔónó yeéménéméné mbókɔ ɔónó ñé wuúci kóɓéna hiɔfó e?

¹²Ta anyía wáɓa wu o wuúci iínjíé eɓeɓé mbókɔ ɔónó ñé wuúci kóɓéna yóóno e?

¹³Hú banó abá nua nóɓa beebé bé baaco, nu ñe nú ményi owiínjie báánó baáná bembánye bé benyéma, mbá anyána aná na ciasó Síkíne ce Omuaná e? U kée yiínjie Efúúménénu yí Elilé a baaco e bé ñe bú wuúci kɔɓena.”

¹⁴Búmɔté buósé Yésus ñeé hémúnyi aabé yí elilé a yémoté e yí ñé hélúmúnyi ɔɔɔ múkúmúku. Émakéla aabé yí elilé á háma, múkúmúku ñé túme ɔtáɓa, nyekɔca nyé baaco a bá ña bó bá aáhá ñeé kéké buéɓí.

¹⁵Baaco a bómɔté ña bó kóɔnaka báye: «Téka a makénda ma Belesebúl, mutéɓínyi beebé bí bililé, u ñeé hémúnyi beebé bí bililé a baaco e?”

¹⁶Aáná bómɔté baaco ñe bú wuúci batá anyía wá kelá ekéki yí hibílícínyínyí e yí ño tóɓínyi anyía mááyé makénda ñeé húle ná Bandómesé. Bá ña bó batá aáná o o wuúci kɔkɔna.

¹⁷Mbá Yésus ñaá bá weé ményukune cííbú ibíkéti, mbá ɔse: «Butéɓí bukime abó baaco bá hóá ñe bú nuusinyinyi áɓa bunyímé. Maayé meébe káá káatiaka meéme ne meéme.

¹⁸Mbókɔ Sátan ñeé bínúusi, anyána búáyé butéɓí áɓa bó ɔɔɔɔbaka ne buúse e, anyía nu ña nó kóɔna nɔse i ñeé mi hémúnyi beebé bí bililé a baaco na makénda amá Belesebúl, úúbú otéɓí, ñeé mi iínjie.

¹⁹Mbókɔ na makénda ma Belesebúl i ñeé mi hémúnyi beebé bí bililé a baaco, báánó baaco ñe bú bíibi hémúnyi na makénda ma aányé e? Beébe bá ká bó banó sómbótónéna asana eeye.

²⁰Mbókɔ na makénda ma henɔónónónó hé Bandómesé i ñeé mi hémúnyi beebé bí bililé a baaco, bú ño tóɓínyi anyía Bandómesé á yáaɓa o otéɓínyi aanó ε ekatékate.

- 21**Ekúlú ayé ɔkɛndákɛnda ñé tétényi cíáyé ciíbe na benúánéna bí biité, ta bɔko te káá kɛla búáyé bɔnóme.
- 22**Mbá ɔɔɔ ewú é wuúci hóla a makénda á fááya nááyá o o wuúci nuusi, yó wuúci yáka, yó hókɔ bíáyé benúánéna bí biité abé wáña na mɔɔlɛ eé bíibi, mbá waafakɛna baaco bé etémbí búáyé bɔnóme.
- 23**Éehé ɔɔɔ awó u te á bá na yaɔɔ ñéé mí nuusi, ɔɔɔ awó u te ñáa bánda na yaɔɔ ña sása.
- 24**Ekúlú ayé aabé yí elilé á háma aá cɛéto cɛ ɔɔɔ, yé ña cɔba e eciké, yí húle áambaka haála hé ohélúméke. Yí ti ñéé heéhe bóɔɔ, yé ña kóona yése: “É ñáá me hálómókóna eémi eé ciíbe acé é ña mé hatóna eé ciíci.”
- 25**Yé kaá hálómóna, yó kúana ɔɔɔ oócí háye ciíbe acé bó mɔó sɔnɔko, bó tábónáka bɔmbánye.
- 26**Aáná yí ké ké hiíte beebé bí bililé bí etémbí bitíndétú nómo e bí e yiíyi hóla a bɔbɛ; bé ñga hálómóna ɔɔɔ, bí ñé oofókíne aá cɛéto cɛ ɔɔɔ. E elime eéci, indélímínyinyi cɛ ɔɔɔ oócí káá bá ne muuyé ɔ ɔhɔla nyíáyé nyilimíné nyí buúse.”
- 27**Émakéla Yésus áa táɔáka aáná, oónjú a wɔmɔté awó u ñáá bá e ekatékáté cɛ nyekɔca ñéé wuúci laána ɔse: «Bɔmbánye né oónjú ewú u ño yóo bíéne, yó kuɔɔɔ éémútíki !”
- 28**Mbá Yésus ɔse: «Ée, yááña taaká mbá baaco a bá bóña bambánye á bóña eebe a bá ña bó lókóma Besana bé Bandómesé, bé bíibi látákéna.”
- 29**Ekúlú ayé baaco ñe bú bitúlékíne hoóhi ne Yésus, u ñé túme o beébe laana ɔse: «Baaco bá heeya eehi á bóña baabé; bá ña bó áamba ɔlɛca ekéki yí hibílícínyinyí. Mbá Bandómesé ti kée beébe tónínyi ekéki yí hibílícínyinyí yí etémbí, e te ñáa bá hú ayé u ñáá kéláka o olíhe ú Sónas.
- 30**Yááña anyía, háye Sónas ñoó tónínyi baaco bé Ninífe ekéki yí hibílícínyinyí, híáná ɔónó u ɔɔɔ kóó tónínyi baaco bá heeya eehi ekéki yí hibílícínyinyí.
- 31**Buáyá, oónjú awó u ñáá bá weé tɛɔgínyi bunɔɔ bó Sába ña ka hátóna haaca anyía ú ka lókómáka besana bí injiñé abé Sálomɔn ñáá bá waá kóónaka. Buáté bɔko, ekúlú ayé Bandómesé kée kélísiki baaco, oónjú oócí kée túméke baaco bá heeya eehi tɔkoma, anyía ɔɔɔ áña aaha awó u ña hóla Sálomɔn.
- 32**Baaco bé Ninífe ña bó békákálákéna maabó maabé, bá ña sómbe ɔkɔlɔ eé meéme, ekúlú ayé bá ña bó lókómáka besana abé Sónas ñéé húlíkínyi baaco. Aáná ɔɔɔ áña aaha awó u ña hóla Sónas. Buáté bɔko, ekúlú ayé Bandómesé kée kélísiki baaco, baaco bé Ninífe kée túméke baaco bá heeya eehi tɔkoma.”
- 33**«ɔɔɔ ña ña u te á cíá lámbe anyía wée ciíci namba, ta anyía wé ciíci húé a alɔɔgá noómi. Mbá ɔɔɔ ñáá cíá lámbe anyía wé ciíci háya a búáyé bɔtáléna, anyía baaco e bé ñe bú óofine ábó bélécákéna.

34Cóowo eése áña háye lámba ce ceéto; ekúlú ekime ayé cóowo eése áña ambánye, ciowo ceéto áña e eese noómi. Mbóko cóowo eése te á bá ambánye, ciowo ceéto ikime áña i ibíne noómi.

35Yaaté asana bikékényiki anyía eese a yáaña nóowo te bécáña ibíne.

36Mbóko ciowo ceéto ikime áña e eese, téka na haála a hómoté i ibíne noómi, cé káá bá ikimekime e eese noómi, háye lámba naña cíó yóo numisiki na yááyé eese.”

37Ekúlú eyí Yésus ña máná otáña, ooco u Bafalisiéñ a womoté ñeé wuúci lóhókó o okóonyiá nááyá. Yésus ña hátóna u ña cóba, u ñó oofine e úúyé ooki, bé ñe tume onyíenyi.

38Ooco u Bafalisiéñ ñe kéké ekúlú ayé u ña léca Yésus á nyiáka, wuúci téka na obésua aabá.

39Émakéla Otéñi a Waáña é menyí aáná, mbá ose nááyá: «Na kuonó na bolóowo Bafalisiéñ, nu ñe nú fúúmínyi elime ce na amúánéná na anyiáná, mbá cínú etémá áña inyíoyókónú ne ibíkéti cí ne buébi na nyenána.

40Nua nóña na buála ! Énu menyí anyía Bandómesé awó u ña kéláka elime, wuúci u ña kéláka tóna noómi.

41Énu iinjíékíne bu iinjíékíne basókásóka benyéma a béaña na a bíánó bemúáná na a bíánó benyiáná noómi, aáná nu ké búle anó léca bokó bukime bufúúménénú.

42Mahana ná banó Bafalisiéñ, anyía nu ñe nú iinjie Bandómesé nuafa númoté nó tuafa túshátá tú tuhútihúti háye ne bicéñi, ne ikótoko, na anamánamá cé tuhútihúti tukime tú bisiéné, mbá nuó béhóyáka na okela baaco betálémánánó bé besana, ne oléne Bandómesé. Besana eébi nuánó nyémána nu okelaka, note béhóya a bémoté bí etémbí.

43Mahana ná banó Bafalisiéñ, anyía nu ñe nú léne olimine e bilímíne bí buúse bé bendaña bé obécókoléna bí Besuif, nu lénéke anyía bá banó téniki na bokó a toháaté ató baaco áña.

44Mahana ná banó, anyía nu ña nó hóá biinyie ebí bó ti ómo bilícínínyi; biíbi baaco ña kánda o omuaná, bé ti menyí !”

45Muékúnyi bikotí a mumoté ñeé wuúci laána ose: «Muékúnyi, ekúlú ayé ó ño taña nyenamá nyé otáña eényí, o ñó basó sómbóna tóna !”

46Yésus ose: «Mahana ná banó beékúnyi bikotí tóna, anyía nu ñe nú eékínyi baaco anyía bábo látákéna bikotí a bé ña nata, nu te kelá ta bokó o o beébe sóléta o biíbi nyíoyísínyi.

47Mahana ná banó anyía nu ña nó tábónéna behémúnyi besana bá Bandómesé biinyie, beébe eébe cínú síkíne ño yónóko !

48Ekúlú ayé nu ña nó kéla aáná, nu ñe nú tóñínyi anyía nu ñe nú biléníne abékéléna cé cínú síkíne; anyía bá ña bó ónóko behémúnyi besana bá Bandómesé, mbá banó nu ñe nú beébe tábónéna biinyie !

⁴⁹Yaáté asana Bandómesé, Mumenyi besana bikime, ñaá kóna ɔse: “I ké mí beébe tómókónéna ne behémúnyi besana na baaco bá endóma; bá ká bó ɔónókɔ bɔsókókɔ ɔ bómoté, bó tékéseke bɔsókókɔ a bómoté.”

⁵⁰A asana eéyé Bandómesé kée túméke baaco bá heeya eehi tókoma a asana yé manónó mekime me behémúnyi besana bá Bandómesé emé bé ñe bú hémúkúnyi o otúme e nyiketi nyé na ɔmuaná na ɔmesé,

⁵¹ɔ ɔɔba a manónó ma Abel ɔ ɔkóháma a manónó ma Sakali; bó ño yónókɔ Sakali a bɔkatékaté bú ne nyiluli nyiinjie nyé ñoháaté ne ne Ciíbe ce Bandómesé. Ée, e ña mé banó láana esé Bandómesé kée túméke baaco bá heeya eehi tókoma a asana yé máábó manónó mekime !

⁵²Mahana ná banó beékúnyi bikotí, anyía nu ñe nú kúeyinyi baaco ohónyí ewú ú ñe yíinjíe omenyi ú Besana bé Bandómesé; banó bémuátá, nu te kánda eé wuúci, baaco a bá ña bó bá bábó áambaka ɔkanda hóá, nuó beébe kotiki.”

⁵³Émakéla Yésus á hámá eé ciíbe eecí, ne beékúnyi bikotí na Bafalisiéñ ñeé túme ó wuúci sise bé wuúci bataka embataka a anamánamá cá besana bikime,

⁵⁴bé wuúci bétóóléákéna, anyía bá ña bó bá bábó áambaka anyía weé kúféténe mbókɔ u ñá békáma bɔɔbé.

Lúkas 12

¹Ekúlú eéyé, akɔca cá baaco ñaá bebándákáná ceéñí, nyetákéna nyé ɔkoló téka. Yésus ña cáña laana bááyé baákónéna ɔse: «Énu bíkékényíki ne munéñéne mó Bafalisiéñ, muáña háye enutisi ɔñuñe.

²Besana bikime a béáña benambákánó, baaco ké bú biíbi lecaka; bikime a béáña indiitie, bé kée biíbi menyukune.

³Yaáté asana, besana abé nú ma nó kónaka nebutúé, bé ká lókómákána nabuósé; abé nú ña nó kóna embásembáse e ekéti yí ciíbe e yekúeyinyi, bé kée biíbi kɔɔnaka okelú ɔ ɔmuaná a tóháaté.”

⁴«Baláame, e ña mé banó láana anyía nuti líkíméke baaco a bá ña bó ɔóno hú ceéto bímuócí; ekúlú eyí bé me bú ciíci ɔónókɔ, bá te ábó bá tóna na makénda má ɔ háná kéla ta bókɔ.

⁵Míɔ ɔɔba ɔ ɔ banó tóninyi aányé nuánó nyémána olíkíméke: Énu líkíméke Bandómesé, wuúci wáña anyía ekúlú ayé u ña banó ɔónó, wáña na makénda ma ɔ banó aáhéna a ñoofia nú oocó. E ña mé banó láana anyía wuúci nuánó nyémána olíkíméke.

⁶E ña bé túéke tulíondío tótááno tóla ífendí. Ta híáná, Bandómesé te ñá béhóya te híihi hémoté.

⁷Túánó tuhúnyi tó aató áña tufánákánó tukime. Nuti líkíméke aná ! Bandómesé ñaá banó léne buéñí ɔ ɔhola tulíondío tukime.”

- 8** «E ɲa mé banó láana tóna anyía ɔɔɔ okime awó u ɲa kóna eé buúse bó baaco anyía wáɲa uumi, yaɲó Ɔónó u ɔɔɔ tóna e ká mé kóna eé buúse bú bililé bé masóma bé Bandómesé anyía ɔɔɔ oóci áɲa uumi;
- 9** mbá ɔɔɔ okime ewú u ɲeé mi bínéɲítinyi eé buúse bó baaco, yaɲó Ɔónó u ɔɔɔ tóna i ké mí wuúci bínéɲítinyi eé buúse bú bililé bé masóma bé Bandómesé.
- 10** Ɔɔɔ okime ewú u ɲe fénine Ɔónó u ɔɔɔ, Bandómesé áɲa wu o wuúci nyeanenena; mbá ɔɔɔ ewú u ɲe fénine Efúúménénu yí Elilé, Bandómesé ti kée wuúci nyeanenena.
- 11** Ekúlú ayé bá káá banó cóbakana na a bendaɲía bé ɔbécókóléna ne eé buúse bú bekélisi besana ta anyía eé buúse bú betéɲí, note béákéna nyebékáma anyé nu ká nó békámáka, mbá ta nyenamá nyé ɔbékála anyé nu ká nó békáláka,
- 12** anyía Efúúménénu yí Elilé káá banó eékúnyiki e ekúlú eéyé besana abé nu ká nó nyémana nú ɔkɔɔnaka.”
- 13** Ɔɔɔ a wɔmɔté u nyekɔca ɲaá laána Yésus ɔse: «Muékúnyi, laaná uumí onyíinyí anyía wé lumítine ɔwaafana na yaɲó bisíkénéne bé ciasó síkine.”
- 14** Yésus ɔse nááyá: «Ɔɔɔ ooci, aányé ú ɲeé mi télímínyi mukélisi bíánó besana, ta anyía mɔsalɔɔna búánó bɔnóme e?”
- 15** Aáná u ɲeé beébe laána bekime ɔse: «Énu bíkékényiki, note bámókónéna na ɔtémá a bɔnóme; anyía té cáɲa bɔnóme buéɲí abó ɔɔɔ áɲa ne buúbu, bú káá kela anyía weé líhéke buéɲí.”
- 16** Yésus ɲeé beébe túmíne enjaba eeci ɔse: «Enóme ce ɔɔɔ a cemɔté ɲaá bándáka beyɔyé biéɲí a ciayé iisi.
- 17** Cí ɲé túme ɔbétáá anyána ú ɲa cɔba ɔ ɔkelaka anyía waá bátéákéna bíáyé beyɔyé.
- 18** Mbá ɔse: “Éhéé, aana é ɲa mé cɔba ɔ ɔkela: E ɲa mé kataka túáme tóla, mío hiiteke befaléféna bé hóá. Mío falefaka a tuáɲá a túá hóla eetu, mío hákéna ne cíimi embáséke na bɔnóme bú etémbí.
- 19** Mío laana úumi ɔtémá anyía kuɔɲó uúmi ɔtémá, ɔ óɲa na benyéma bé ɔnyíáka biéɲí a tuɔɲo tuéɲí; hélúméke, nyíáka, muákéna, bílénéke.”
- 20** Mbá Bandómesé ɔse: “Yaála yé ɔɔɔ, buutu bó hénáno eebu ɔ ɲóɔ fanjaka ofule. Mbá aányé u káá bá na benyéma abé ó mɔɔ bátéákéna e?”“
- 21** Yésus ɲó solínyi ɔse: «Híáná yé káá bá na ɔɔɔ awó u ɲa bándá bɔnóme búáyé bó bémuátá, wuúci téka na bɔnóme eé buúse bó Bandómesé.”
- 22** Yésus ɲaá laana bááyé baákónéna ɔse: «Yaáté asana e ɲa mé banó láana anyía note béákákéna a asana na benyéma bé ɔnyíá anyía nuénu líhéke, mbá ta a asana na beláɲa.
- 23** Yááɲa anyía olíhe ɲaa hóla benyéma bé ɔnyíá, ceéto ɲaá hóla beláɲa.
- 24** Áno lecaaka bekɔcókócó, bé te ɲóɔ yɔónó, bé té banda beyɔyé, bé te á bá ta na afená ta na tóla, mbá Bandómesé ɲeé bíibi túke; nú ɲa nó hóla buéɲí tunonyí !

- 25 Aá banó eebe, aányé wáŋa wu osolinyi ta buósé búmóté e úúyé olíhe o ɔbéákéna awó ú ŋa béákéna e?
- 26 Mbókɔ nu te anó bá nú ɔkela ta bókɔ a hesanasáná eéhi, anyiaté nú ŋa nó béákéna a besana a bémóté e?
- 27 Áno lécáka bɔmbánye besama bí bihuti, bé te ŋó nyio buólí, bé te tábóna belaja; ta híáná, e ŋa mé banó láana anyía te Otéŋí Sálomɔn a nɔheka nó búáyé bɔnóme noómi te ómɔ bá na nyenamá nyé bembánye bé belaja háye asama yíiyi ómóté.
- 28 Mbókɔ Bandómesé ŋe híkisi bihuti bé betúaló a béáŋa endánáka hénáno, mbá nɔɔyá bé o bíibi luliki, mbá anyána u te káá banó lánaka, banó abá nua nóŋa ne hilumitininelúmítíníne e?
- 29 Nuti bíyébi aná o ɔwaamba aáté nú ŋa nó nyíáka ta aáté nú ŋa nó múáka.
- 30 Baaco bá ɔmesé ooci, be-ti-menyí Bandómesé, beébe bé ŋe bú bíyébi o ɔwaamba benyéma eébi bikime. Mbá aá banó, cianó Síkíne ŋee menyí aáté yé ŋaá banó béámbéna.
- 31 Áno hóláka obíyébi o ɔwaamba Butéŋí bó Bandómesé, aáná u káá banó sólikinyinyi benyéma eébi bikime.
- 32 Nuti líkíméke, banó abá nua nóŋa háye hióbóɔbo hé etómbá, anyía ciasó Síkíne ŋa léca bɔmbánye anyía nuánó bámókóna eéyé e Butéŋí.”
- 33 «Énu túéke bíánó benyéma, mbá nu iinjíékíne mɔɔnyé eémé ná basókásóka. Áno bámókóna na bembalá a bé te ŋó bólea, áno bándáka bɔnóme a Bunɔŋo bó Bandómesé, haála ahá bú te káá mána, beébi te kaáháma o oweébe, nyenyía ti buúbu nyía.
- 34 Yááŋa anyía aá haála ahá búánó bɔnóme áŋa, híá hóá cíínú etémá áŋa.”
- 35 «Áno bámókóna babétábónákánó e buólí, cíínú lámbe eciákánó.
- 36 Áno bámókóna háye bɔnyionɔ a bá ŋa bó táta nyekahálómóna nyé nyetónó nyí uúbú Waáŋá, anyía bébú wuúci kuunine ehenyi ekúlú ayé u ká kaá háma yo kítite.
- 37 Bɔmbánye á bá ná bɔnyionɔ eébé, abá Waáŋá ká kúána bɔ́sɔ ekúlú ayé u ká ka hálómóna. Aá taaká e ŋa mé banó láana anyía u káá béháya búáyé bɔlaka bú buólí yo beébe lónkɔ ɔkóonyía, u beébe aafakena.
- 38 Mbókɔ u ŋá ka hálómóna na ekatékáté ci nebutúé, ta anyía a alale yé ɔyá, yó beébe kuana bɔ́sɔ, bá bóŋa bambánye.
- 39 Énu menyí bɔmbánye anyía mbókɔ muútí ooki é ményukune ekúlú eyí weébi áŋa wu ɔfaaya, keyé u naŋa wó lóbo wó́sɔ anyía u ti wuúci katéna.
- 40 Banó tóna, énu limíne babétábónákánó, anyía Ɔónó u ɔɔɔ ká ka hálómóna o onjéŋí awó nu te ŋa nó bétáá.”
- 41 Mbá Bíel ɔse: «Otéŋí a Waáŋá, náásó bímuóci ó ŋó basó túmíne enjaba eéci ayé’ na ná baaco bekime e?”

⁴²Mbá Oténí ɔse: «Muafa benyéma o ooki a muáña ne injiné, mu nyiýísíkiníni besana áña muafa eemu emú uuyé waáña káá háya ne o otétényi ciíbe ne owiínjie ɔnyionɔ bé etémbí benyéma bé ɔnyíá bé buósé bukime.

⁴³Ɔɔmbánye ná munyionɔ eémú ekúlú ayé uuyé waáña ká ka hálómóna, yó muúmu kuana muó nyíɔkɔ buólí eébú a nyenamá eényí.

⁴⁴Aá taaká ε ηa mé banó láana esé uuyé waáña kée muúmu cumeke bíáyé benyéma bikime.

⁴⁵Mbókɔ munyionɔ eémú ηáa kɔɔna anyía: “Háá, uumi waáña ti ηé tényí ka hálómóna”, mu túme osúbe ɔsókókɔ ɔnyionɔ na a banómɔcɔ ne e beénjú, mbá mu nyíáka, mu muákéna, mu híólóko meluku;

⁴⁶uuyé waáña ká ka hálómóna na ɔ buósé abó munyionɔ te ηá bétáta ne o onjéní ewú mu ti ηée menyí; u kée muúmu iínjie muuyé a mɔ á hóla, i iηetí ci eemu amó ε náña bé yíinjíékíne baaco a bá te ηá bó háya mɔηɔlé ná Bandómesé.

⁴⁷Mbókɔ munyionɔ ηe ményi aáté muútí ooki ηa yáamba anyía muá keláka mbá mu te kelá, bé kée muúmu súbéke buéní,

⁴⁸mbá mbókɔ munyionɔ ti ηée menyí aáté muútí ooki ηa yáamba anyía muá keláka mbá mu kelaka besana abé bá nyemána bé o muúmu súbéke, bé kée muúmu súbéke butíkítíki. Ɔɔcɔ awó Bandómesé eé yíinjíe buéní u kée wuúci bataka tóna buéní; ooci awó Bandómesé eé yíinjíe benyéma biéní bí otétényíki, u kée wuúci bataka benyéma biéní ɔ ɔhɔla.”

⁴⁹«ε ηa mé faáya ɔ ɔcia oocó ɔ ɔmesé, a nyíámé, keyé wa yáaña ɔ ɔlɔla !

⁵⁰ε ηá mé nyemána wu obiótíne nyenamá nyí nyibiótíne a nyémoté; ɔtémá ηaá me bényíá buéní ɔ ɔkɔ́háma eyí i ké mi bíótíne.

⁵¹Yáakelá nu ηe nú bíkétí anyía ε ηá me faáya ɔ ɔmesé anyía baaco abó lókómákána. Eé’ eé, ε ηa mé faáya anyía baaco ébú tíénéke.

⁵²Yááña anyía, o otúme aámbáya baaco bátááno e ciíbe émoté ká bó bá e nyiitíé, bátátó líηekine béfendí, béfendí líηekine bátátó.

⁵³Síkíne líηekine ɔónó a wɔnómɔcɔ, ɔónó ɔnómɔcɔ líηekine síkíne; iinyí líηekine ɔónó e woónjú, ɔónó e woónjú líηekine iinyí; iinyíkiné líηekine oónyónó, oónyónó líηekine iinyíkiné.”

⁵⁴Yésus ηe túné á laakena nyekɔca nyé baaco ɔse: «Ekúlú ayé nu ηa nó léca ɔmuaná eé híjílíékéne a aháná yé nyefiana nyé ɔcɔcɔ, nɔse: “Yó cɔba ɔ ɔnaaka” mbá nɔbólá áña, nó náaka.

⁵⁵Ekúlú ayé nu ηa nó lókóma ehúne eé húnéke, yí húlúkúne bulóólɔ, nɔse: “Ɔcɔcɔ ηa nómaká” mbá ɔcɔcɔ áña, ú nómaká.

⁵⁶Banó baaco bá tɔbémbɛ tífendí, nu ηe nú menyí obísíémúnyi na ɔmesé na ɔmuaná; mbá anyána nu ti ηé nú menyí obísíémúnyi besana a bé ηa békéla ɔ mɔósé eeme e?

⁵⁷Anyiaté banó bémuátá nu ti ñé nú ményi owaálóna besana bé okelaka a béáña betálémánánó e?

⁵⁸Mbókó ɔɔɔ ɲa yáamba ɔ kuɔɲó sóméné a nyekála, ekúlú eyí nú ñe nú súéte ne wuúci hóá, aambáka ohónyí okime anyía nuánó lókómána ne wuúci o ohónyí, anyía wáña wu ɔ kuɔɲó fiimbie né mukélísi besana, mukélísi besana yó kuɔɲó tóma né mutéɲínyi ciíbe ce ecaná, mutéɲínyi ciíbe ce ecaná yó kuɔɲó óofinyi eé ciíbe ce ecaná.

⁵⁹Ɛ ɲo mé ɔ laana anyía ɔ te kóó háma aáhá ta buósé, mbókó ɔ te ɲóó mana ɔtua buówo buhíne bukimekime.»

Lúkas 13

¹Baaco a bómoté ɲa bó bá aáhá ekúlú eeye, bé ñe bú bíkétíkínyi Yésus asana yé baaco bá Kalilé; yé ɲaá bá anyía Kóména Bílat ɲa kéla anyía bé beébe ɔónókó. U ɲa látaka maabó manóɲó na manóɲó me bitúké abé bá ɲa bó bá ɔ ɔfonena Bandómesé.

²Yésus ɔse: «Yáakelá a nyiánó nyelɛca, baaco bá Kalilé eébé ɲa bó lécáka muuyé eémú anyía beébe bá ɲa bó kéláka bɔɔbé ɔ ohola baaco bekime bá Kalilé a bómoté e?

³Ɛ ɲa mé banó láana anyía eé'eé; mbá mbókó nu te ɲá nó békákáléna maanó maabé, nu ké nú wéékúne banó bekime tóna háye beébe.

⁴Ta anyía, nu ɲa nó bétáá asana yé baaco eebe buunyi na bátátó ebé ciíbe ce ɔmuaná ce andányé a asásé yí Siloé ɲeé beébe kuákónákéna, cíó beébe ɔókósókó. Yáakelá a nyiánó nyelɛca, bá ɲa bó kéláka bɔɔbé ɔ ohola baaco bekime bé Yelúsalem a bómoté e?

⁵Ɛ ɲa mé banó láana anyía eé'eé; mbá mbókó nu te ɲá nó békákáléna maanó maabé, nu ké nú wéékúne banó bekime tóna háye beébe.”

⁶Yésus ɲé beébe túmíne enjaba eeci ɔse: «Ɔɔɔ ɔmoté ɲaá bá ne bufikié buónónó a yááyé esiéné, u ɲá cɔba ɔ okɔwáamba betámá, wuúci ta ɔbóɲo.

⁷Mbá ɔse ná munyio esiéné: “Óo lɛca, tuɔɲo a yáaɲa tótátó ató ɛ ɲa mé faaya okɔwáamba betámá e bufikié eebu, mbá ɛ te bóɲo. Buúbu kuúsi; bú ɲaá nyiá ɔmesé etémbí ne etémbí.”

⁸Mbá munyio esiéné ɔse nááyá: “Otéɲí, caɲá táta hiɔɲo eehi; i ké mi tíméke ɔmesé i indíné, mío fonakena.

⁹Yáakelá bú káá hááka betámá a hiɔɲo a hé ɲa fáakona; mbókó bú te ɲáá háá, tu ké sú buúbu kuúsi ! ”“

¹⁰Búmoté buósé bú ehélume bú Besuif, Yésus ɲaá bá we yeékúnyíki a andañía yé ɔbécókóléna yí Besuif a yémoté.

¹¹Oónjú a wɔmoté ɲaá bá hóá, u konokó; tuɔɲo a yáaɲa buunyi na tótátó ayé aabé yí elilé ɲeé wuúci kúnyímísi elime. Ohónyí wú ɔtáléména endánaka te ómóó bá.

¹²Ekúlú eyí Yésus ɲaa léca oónjú oócí, u ɲé wuúci lóɲéta mbá ɔse: «Meemé, úúwu okono ma mana.”

13U ñé wuúci tála aabá, hí a yaáté ekúlú u ñé bísúndúne, u ñá táléména endánáka, u iinjíékíne Bandómesé nuúmi.

14Mbá mutéñínyi andañía yé òbécókkóléna ñeé líñé asana eyí Yésus ñe yeéñúnyísi òòò buósé bú ehélúme. U ñá laana nyekòca nyé baacò òse: «Mòósé áña metíndétú amá nuanó nyemána nú ònyioòkò buólí, énu búle fáaya òkòwááñonua ò mòósé eémé; té cáña buósé bú ehélúme.»

15Otéñí a Waáñá ñé wuúci békáma òse: «Na kuñó na bólóòwò nua nóña na tóbémbe túfendí; ókò, téka òòò okime náánó ñaña wé súñúne cíáyé káwò ta yááyé abañabebea eé ciíbe, yó cóbana ò okoómúusi eé nuúci buósé bú ehélúme e?»

16Mbá ne oónjú ooci awó Sátan na móó yóótókkòkò ò òkòno hénáno tuñño a yáaña buunyi na tótátó, wuúci u henyénó hé Abélaham tóna, anyána é te áme bá wu ò wuúci kátáka tukolí tú uúyé òkòno buósé bú ehélúme e?»

17Ekúlú ayé ú ñaá táñéta aáná, baacò bekime a bá ña bó bá bébú wuúci nuusiki ña bó lókóma aató òlama; baacò bá nyekòca bekime ñaá bá bébú bílénéke buéñí e bikéki bé besana bikime abé ú ñaá bá waá kéláka.

18Mbá òse: «Aáté Butéñí bó Bandómesé ñaá hóá e? Na aáté ya méña wu ò buúbu keti e?»

19Bú ñaá hóá hesámásamá a hémoté, hííhi òòò ñeé hííte, yó kòó wòónò eeyé e esiéné; hé ñaá loa, héò wááyá bòoté, aáná tunonyí tó òmuaná ñaá fálefaka aana aáyá e endáfe.»

20Yésus ñá háná kòona òse: «Na aáté ya méña wu oketi Butéñí bó Bandómesé e?»

21Bú ñaá hóá enutisi oñuñe eyí oónjú ñe hííte, yó tóbókéna e kilo nyitíne na étááno cí oñuñe; aáná bikime eébi kée núteke.»

22Yésus ñaá bá we húle á hóláka mònñño ne e metíkítiki na a maáñá, u eékúnyíki baacò, u cócòbaka eé Yelúsalem.

23Òòò a wòmoté ñeé wuúci batá òse: «Otéñí a Waáñá, ókò hú baacò betíkítiki bá ká bó bóñgóna olíhe e?» Yésus òse:

24«Áno békéndéna owoofine e ehényi a yesákénánó, anyía e ña mé banó láana anyía baacò beéñí ká bó aámbáka owoofine, mbá bé ti ké bú oofine.

25Ekúlú ayé muútí ooki káá hatóna endánáka, muó fáca ehényi, banó a nòháaté, nuó túme okite ehényi, nu kòonaka nòse: “Taata, basó kuúne !” Mu káá banó békáma mòse: “E te ñá mé banó ményi buúse bukime, i ti menyí tóna haála ehé nú ñe nú húle.”

26Mbá nu ké nú túme ò wuúci láana anyía: “Tú ñe sú nyíékínyi, tuó muékínyi na kuñó; kuñó ò ñóó bá ò oweékúnyíki a túásó tóháaté.”

27Mu ká háná banó laana mòse: “I ti ñé mí menyí haála ehé nu ñe nú húle. Áno hatóna eémi eé buúse, banó bakela maabé eebe.”

28Aáhá nu ká nó lélaka, nu bíkótóko bekeke ekúlú ayé nu ká nó leca cíínú sókónó: Na Abélaham, ne Isak, na Yákòb, ne behémúnyi besana bá Bandómesé bekime e Butéñí bó Bandómesé noómi, mbá banó bémuátá behémúkúnyínyi a nòháaté.

²⁹Baaco ká bó fáákona, bé húlúkúne na a aháná yé nyeháma nyé ócócó na a aháná yí nyinyíme nyé ócócó, na namuaná na bulóóló, bó límekine e tébíli e Buténí bó Bandómesé.

³⁰Aáná yé káá bá anyía baaco a bómoté a bá bóña e elime aámbáya ká bó bá eé buúse, a bómoté a bá bóña eé buúse aámbáya bó bá e elime.”

³¹Ekúlú eéyé, Bafalisiéñ a bómoté ñe bú bíkósítí nááyá, báye: «Hatóna aaha, súde ! Oténí Elóot ña yáamba anyía wó yóo wóónó.”

³²Yésus ñe beébe békáma ñe: «Áno kaá láana ñoco oócí a wáña ne menjiné me hiséti anyía: “I ñeé mi hémúnyi beébe bí bililé, yí eéñúnyísiki baaco na hénáno na ñooyá; a matátó i ké mí kúenyinyi.”

³³Mbá e ñá mé nyemána wu ñocoba ne buúse e uúmí ñkanda na hénáno na ñooyá na oyá, anyía bá te á bá bá ñwóóno muhémúnyi besana mo Bandómesé haála hé etémbí, e te ñáa bá hú eé Yelúsalem.

³⁴Banó baaco bé Yelúsalem, banó Yelúsalem ! Banó, ño ñaña nuanó ñónóko behémúnyi besana bá Bandómesé, nu ñoloko na andányé endóma cé Bandómesé ! E ña mé aambáka bikúlú biéñí o banó bándá a nyenamá enyí yiinyí yé ekoké náña yá bándáka bááyé baána eéyé e bibéku noómi, mbá banó, nu ñe nú kínéke !

³⁵Áno leca aná, Bandómesé kée hélúmúnyi cianó ciíbe ahátátá. Aáná e ña mé banó láana esé o otúme aámbáya nu te ká háná anó me leca o ñkóhama ekúlú ayé nu ká nó kóna ñe: “Bandómesé á sayábéna ooci awó u ña fáaya eeyé eé nyiinyi ! ”»

Lúkas 14

¹Búmóté buósé bú ehélúme bú Besuif, Yésus ña cóbá o ñkóonyíá o ooki u mutéñinyi Bafalisiéñ a mumóté e mú ñeé wuúci lóñókó. Baaco a bá ña bó bá hóá ñáá bá bébú wuúci tékitéki.

²Ñoco ñáá bá aáhá u kónoko nyiheñú.

³Yésus ña bátá ne né beékúnyi bikotí na ná Bafalisiéñ ñe: «Yáásó okotí ñe yíinjie makénda me oweéñúnyísi ñoco buósé bú ehélúme ayé’ yí ti ñeé yíinjie e?”

⁴Mbá bé ñe bú lésíkinyi mbuumu. Yésus ña békóñóna ná ñkónókóno; u ñe wuúci eéñúnyísi, u ñe wuúci oólísi.

⁵Mbá ñe náábó: «Isí’o, téka ñoco okime náánó, mbóko uuyé ñónó ta anyía ciayé káwo ñá kuána e ekenú buósé bú ehélúme, u ñeé wuúci ñomo ta anyía u ñeé ciíci ñomo fianjo e?”

⁶Beébe te océenyi ñbékáma embataka eécí.

⁷Ekúlú eyí Yésus ña léca baaco a bó ñoó lóñókó o ñkóonyíá ébú límekine eé buúse, u ñeé beébe túmíne enjaba ñe:

⁸«Ekúlú ayé ñoco o yóo lóñókó a bóñanda, eti ke límíne eé buúse. Yááña yé ñbá anyía wáña olóñókónó ñoco awó yóo hola,

- ⁹wá ka háma, ɔɔɔ awó á banó lónókɔ banó bekime yó kuɔɔ́ laána ɔse: “Wuúci iinjé nyilimíné eényí.” Ɔ kóó lókóma aatɔ ɔlama anyía o kóó límíne e elime.
- ¹⁰Mbá ekúlú ayé ɔɔɔ ɔ yóo lónókɔ a bɔɔɔɔɔ, ké ke límíne e elime. Aáná ekúlú ayé ɔɔɔ awó yóo lónókɔ á fááya, yó kuɔɔ́ láana ɔse: “Aláame, faáya ké límíne eé buúse.” Ɔ kóó bá ne nuúmi eé buúse bó baacɔ bekime abá nu ká nó bá o onyíényi.
- ¹¹Yááɔɔ anyía, ɔɔɔ okime ewú u ɔe bíbééti, Bandómesé kée wuúci loosi, ɔɔɔ okime ewú u ɔe bílóosi, Bandómesé kée wuúci bééti.”
- ¹²Mbá ɔse ná ɔɔɔ ewú u ɔe wuúci lónókɔ: «Ekúlú ayé ɔ ɔɔ́ kélá bɔɔɔɔɔ ta nabuósé, te nebutúé, ate lónókɔ bɔ́lɔ́wɔ, ta bɔ́nɔ́ɔnyia, ta yóówɔ yiibe, ta bóówɔ benúséyé a bá bóɔɔa baɔɔɔɔ; ananyía keyé bá ká bó ɔ lónókɔ tóna, bó kuɔɔ́ kéláka háye o ɔɔ́ beébe keláka.
- ¹³Mbá énu menyí anyía ekúlú ayé ɔ ɔɔ́ kélá bɔɔɔɔɔ, lónókɔ na basókásóka, na baacɔ bá beféké, ne eebe e bé ɔe síndólo, ne bendíméndíme.
- ¹⁴Mbókɔ ɔ ɔɔ́ keláka aáná, Bandómesé kóó yóo sáyábéna, anyía bá te ká bó bá na bókɔ bó ɔ kuɔɔ́ hélúmúnyinyi. Wuúci, u kó yóo hélúmúkunyinyi ekúlú ayé betálémánánó bé baacɔ ká bó háanyuaka e biwéewé.”
- ¹⁵Émakéla ɔɔɔ a wɔmɔté awó bá ɔa bó bá bébú nyíékinyi áa lókómáka besana eébi, mbá ɔse né Yésus: «Bɔmbánye ná ɔɔɔ ewú u kée hiite nuafa a bɔnáká bú Butéɔ́ bó Bandómesé.”
- ¹⁶Yésus ɔe wuúci túmíne enjaba eeci ɔse: «Ɔɔɔ a wɔmɔté ɔa tánáká bɔnáká; yó lónókɔ baacɔ beéɔ́.
- ¹⁷E ekúlú yé ɔnyíá, u ɔa tóma muayé munyionɔ ɔ ɔkɔláana baacɔ abá ú ɔɔ́ lónókɔ anyía bá faakóna, benyéma bikime a yáaɔa hóá.
- ¹⁸Mbá beébe bekime, ɔmɔté na ɔmɔté, ɔe bú túme ɔkɔɔna anyía wé beébe eéhíkininyi. U buúse ɔa laána munyionɔ ɔse: “E ɔa me ɔ́ndó esiéné, e ɔa mé nyemána wu okoó yiíyi leca. Cókóle, mi eéhínyinyi.”
- ¹⁹U ɔláta ɔe muúmu laána ɔse: “E ɔa me ɔ́ndó káwɔ císhátá cé ɔnyiokena e buólí, mío cɔba o okoó cíci békánáká; cókóle, mi eéhínyinyi.”
- ²⁰U ɔkɔ́láta tóna ɔse: “É maá me báténa oónjú; yaáté asana e te áme bá wu ɔfaaya.”
- ²¹A nyíáyé nyekahálómóna, munyionɔ ɔa laakena muúti ooki besana bikime. Aáná hilóbi ɔe muúmu tímbié. Mu ɔa laana muayé munyionɔ mɔse: “Tényi cɔba i ihényi cé bunɔɔ, haála ahá baacɔ áɔa; hélékénéne na basókásóka, na baacɔ bá benamété, ne bendíméndíme, na baacɔ e bé ɔe bú síndólo.”
- ²²Ekúlú ayé munyionɔ ɔa kaá hálómóna, mu ɔe wuúci laána mɔse: “Taata, háye ɔ kɔɔna, bú ma békéláka. Ta híáná, bilimíníne a bémɔté a yánáɔa etémbi.”

23Aáná muúti ooki ñáá láana muayé munyionɔ mɔse: “Ɔɔbá aámbáya i ihényi ne cí biciké na cé betúaló; baaco abá ó ñɔ́ kuánaka, aambáka ohónyí okime anyía bé lumítine owoofine anyía cíámé ciibe ó nyíoyo.”

24Ɔ ña mé banó láana anyía baaco abá é ña mé cáña ɔ́lɔ́ɔ́kɔ, ta ɔ́mɔ́tɛ eé beébe te kóó yóókéténa bíáme benyéma bé ɔnyíá.”

25Búmɔ́tɛ buósé, Yésus ñáá bá weé kéndikinyi ɔ́lɔ́ɔ́ ne bitúte bé baaco; u ñá békóɔ́ɔ́na náábó mbá ɔse:

26«Mbókɔ ɔɔɔ ñá faáya nááme anyía wá bámókóna muamé muákónéna, u ñá nyemána wu o mi lénéke ɔ ɔhɔla na ciayé síkine na ciayé iinyí, ne uuyé oónyí na bááyé baáná, na bááyé benyíinyí na a banómɔ́ɔ́ ne e beénjú, u mi lénéke ɔ ɔhɔla te úúyé olíhe ú bémuátá. Mbókɔ u te ñáa kela aáná, u te á bá wu ɔ́bámókónéna muamé muákónéna.

27Ɔɔɔ okime ewú é kine ɔ́háya úúyé owé a ambalá, mbá u me látáka, u te á bá wu ɔ́bámókónéna muamé muákónéna.

28Ɔɔɔ u háányé mbókɔ u ña yáamba otúméke ciibe ce andányé, áña wu otúme ɔ́falefa téka na ɔ́fanakena bɔ́mbánye, yó ményi anyía wáña na mɔ́ɔnyé amá nyemána me o cíici kuenyinyi ɔ́falefa e?

29Yááña yé ɔ́bá anyía wáña wu otúme ɔ́falefa mbá wuúci téka na makénda me okuenyinyi, baaco bekime e bé ké búle ebú wuúci leca, ké búle ebú wuúci céca,

30bá kóónaka báye: “Ɔɔɔ ooci ñeé túme ɔ́falefa, wuúci téka na makénda me okuenyinyi ! “

31Ta anyía otéñi awɔ háányé mbókɔ u ña yáamba ɔ́nua biité na sóókó otéñi, áña wu ɔ́ɔɔba e biité wuúci téka na ɔ́fanakena bɔ́mbánye, yó ményi mbókɔ na tóséna cí bicénji císhátá wáña wu onuusiki sóókó a wáña na tóséna cí bicénji nyitine e?

32Mbá mbókɔ u te á bá wu o bíibi nuaka, u ña yáambaka ohónyí wú ɔ́tóména sóókó otéñi ɔɔɔ, éce otéñi oóci a yánaña haaca, anyía bábó sómbáná bumbénú.”

33Yésus ñó solínyi ɔse: «Híáná banó tóna, ɔɔɔ okime awó u ña yáamba ɔ́bá muamé muákónéna ñá nyemána wu obíómóko bíáyé benyéma bikime.

34Makélé áña mambánye; mbá mbókɔ makélé ñá sólá, me ti soómo, anyána bááña bá ɔ háná meéme soomisiki e?

35Ma te ñá háná ɔ yóólɔ ta ɔ́ɔnena ɔ́mesé, ta ɔ́tábóna afónéna; maáña hú anyía bé meéme oombóko haaca. Ɔɔɔ a wáña ne eetú cá ɔ́lókómáka besana, wá lókómáka !»

Lúkas 15

1Ne betúé etéési bá kóména na bakela maabé bekime ñáá bá búbú bíkósiti né Yésus anyía bábó lókómáka bíáyé besana.

2Na Bafalisiéñ ne beékúnyi bikotí ña bó lókómá bɔ́ɔbé, bé bícúcúléke báye: «Ɔɔɔ ooci ñáá káha bɔ́mbánye bakela maabé, u nyíékínyi ne beébe !”

³Yésus ηεέ beébe túmíne enjaba ɔse:

⁴«Mbóko ɔɔɔ a wɔmɔté náánó áηa na etómbá etíne atááno; wée nyimisi ciíci émoté, téka u káá nyéána etíne ényíse ne imbuke buunyi ne ínyíse a atúaló anyía wá caηá ká yáambaka e cinyíménú ɔ ɔkɔɔháma ayé u ké ciíci bóηɔ e?

⁵Ekúlú ayé u keé ciíci bóηɔ, u ηεέ ciíci bétála a befaka ne obíléne ɔ ɔtémá, yó ciíci eélúéne;

⁶wá kaáháma o ooki, yó lɔηóko na baláayé na baaco a bá bóηa hoóhi ne wuúci, mbá ɔse náábó: “Áno faákóna, túé bílénéke anyía é maá me bóηɔ cíámé etómbá a ce ηaá bá inyíménú ! “

⁷Ε ηa mé banó láana anyía híáná obíléne weéηí káá bá ɔ ɔmuaná a asana na mɔkela maabé mɔmɔté a mú á békákálákéna búáyé bɔɔbé, mbá mu sómba ɔkoló eé buúbu ɔ ɔhɔla betálémánánó bé baaco etíne ényíse ne imbuke buunyi ne ínyíse abé nyebékákáléna nyé bɔɔbé ti ηée beébe béámbéna.”

⁸«Ta anyía túá kóona anyía oónjú a wɔmɔté áηa ne biléηú bé mɔɔnyé bíshátá; weé nyímisi yiíyi ómoté, téka u káá cia lám̄ba, u húle sónoκο ciíbe ikime ɔ ɔwaamba ɔ ɔkɔɔháma ayé u kée yiíyi bóηɔ e?

⁹Ekúlú eyí weé yiíyi bóηɔ, mbá u lɔηóko na baláayé na baaco a bá bóηa hoóhi ne wuúci, mbá ɔse náábó: “Áno faákóna, túé bílénéke anyía é maá me bóηɔ eléηú yé mɔɔnyé e yí ηεé mi nyímíné ! “

¹⁰Ε ηa mé banó láana anyía híáná obíléne weéηí áηa haála ahá bililé bé masóma bé Bandómesé áηa ekúlú ayé mɔkela maabé mɔmɔté a mú á békákálákéna búáyé bɔɔbé, mbá mu sómba ɔkoló eé buúbu.”

¹¹Mbá Yésus ηa háná beébe laana ɔse: «ɔɔɔ a wɔmɔté ηaá bá na baáná banómɔcɔ béfendí.

¹²Ekuke yé ɔónó ηá laana síkíne eebu buósé ɔse: “Taatá, mi iínjie núáme nuafa nó bɔnóme a nó á me nyemána.” Síkíne ηá aafákéna bááyé baáná bɔnóme.

¹³Mɔósé téka ɔ ɔhɔla meéηí, ekuke ηá bándáka búáyé bɔnóme bukime, u ηé súéte a bunɔηɔ bó haaca. U ηεé buúbu cáηgéna a aabé yí olíhe.

¹⁴Émakéla wá mana ɔcaηena, ɔmbóta ú ecaná ηá háma a haála hekime etéhe; ɔsóka ηé wuúci haténa.

¹⁵U ηá ɔɔba ɔ ɔkɔnyíno ɔɔɔ a wɔmɔté u bunɔηɔ eébú; ɔɔɔ oócí ηé wuúci tóma o okotétényi ηηonáfá a bíáyé bisiéné.

¹⁶Ecaná ηaá bá cié wuúci nuakena buéηí, a nyenamá anyía u ηaá bá weé lénéke ɔnyía benyéma abé ηηonáfá ηaá bá cíá nyiáka, mbá ta ɔɔɔ ηaá bá u ti é wuúci iínjie.

¹⁷Éehé ú ηe túmé obílúmínyi mbá ɔse: “Bɔnyíno bekime bá ciamé síkíne á bóηa na benyéma biéηí e bí ηεé beébe yáka ɔnyía, mbá yaηó aáhá, i ηεé mi wé ecaná !

¹⁸Ε ηα μέ εοβα ο εhatona, μίο hάλómóna ná ciamé síkíne, μίο wuúci laana anyía: Taatá, ya méηa εkelákánó na Bandómese na kuηό εοεβέ;

¹⁹Ε τε áme bá wu ο háná bέλóηéta anyía uuwe εόνό. Mi hiíte aná háye munyiono a momoté a bóowo εonyiono.”

²⁰U ηά hatóna, u ηά hάλómóna né síkíne. U ηαά bá wa yánaηa haaca ekúlú eyí síkíne ηεé wuúci lecá, u ηέ wuúci bécáma mahana; éehé u ηο sómó εtétá ο okoó wuúci káha, u ηέ wuúci béáhénéna a ceéto, u ηέ wuúci bíεmbi.

²¹Mbá εόνό εσε: “Taatá, ya méηa εkelákánó na Bandómese na kuηό εοεβέ; ε τε áme bá wu ο háná bέλóηéta anyía uuwe εόνό.”

²²Mbá síkíne ηαά laana bááyé εonyiono εσε: “Énu tényí héléne ambányéké yé εolaka, énu wuúci laηά; énu wuúci háya tóna na nobánda a ηenεόνό na bekandéna a akoló.

²³Énu héléne εόνό u káwo a wotólókónó, áno εόνό; túé bílénéke, túá nyíaka,

²⁴anyía uumí εόνό ooci ηεé wé, ú ma háányua; u ηεé nyímé, ú moó bóηéa.” Bé ηέ túme obiléne.

²⁵Ekúlú eéyé, εόνό a waáηá ηαά bá wa yánaηa e esiéné. O okowéélúéke, wa yánaηa hoóhi ne ooki, u ηά lókóma bé súbéke bikembí, bé bínéke.

²⁶U ηό lóηéta munyiono a mumoté, εσε nááyá: “Aáté yáána aáha e? “

²⁷Mbá munyiono εσε: “Onóonyia mé ké yeélue, εoté mo yóono εόνό u káwo a wotólókónó, anyía uué εόνό maá ka hάλómóna εmbánye aá ceéto.”

²⁸Hilóbi ηέ tímbié εόνό a waáηá, u ηέ kine owoofine eé ciíbe. Aáná síkíne ηαά hámá a nηáaté ο okoó wuúci bécókóléna anyía wé oofíne.

²⁹Mbá εόνό εσε nááyá: “Óo lecá ! Tuηο a yánaηa tuéηi ató é ηο μέ ο nyiono buólí, ε kelaka εoko bukime abó ο ηο μέ laana anyía yámé keláka. Ta híána, ó ti ηoo mi iínjie te hibébíbébi anyía túésú bílénéke na baláame.

³⁰Mbá, ekúlú eyí uuwe εόνό ooci maá ka hάλómóna, wuúci awó u ηa cáηgena búowo εonóme bukime ο olíhe na beebé bí beénjú, ó moó wuúci εónéna εόνό u káwo a wotólókónó ! “

³¹Aáná síkíne ηεé wuúci laána εσε: “Onó, tua sóηa na kuηό aaha bikúlú bikime, bíame benyéma bikime áηa bíówo.

³²Mbá tu ηά só nyemána tú εlókómáka εombánye, tu bílénéke, anyía onóonyia ooci awó ο ηoó leca ηεé wé, ú ma háányua; u ηεé nyíme, ú moó bóηéa. ”»

Lúkas 16

¹Búmoté buósé, Yésus ηαά laána bááyé baákónéna εσε: «Enóme ce εoco a cemoté ηαά bá na muafa εonóme; baaco ηέ keé ciíci laána báye muafa εonóme eémú ηa cáηgena búáyé εonóme.

- ²Ci ñe muúmu lónókò, mbá cese: “È ñá me lókómáka beebé bé besana oówo e nyiínyi, mi tónjínyi háye ó ñóó békéléna na búáme bònóme, anyía ó te kó háná óbá múáme muafa bònóme.”
- ³Mbá muafa bònóme eémú ñe túme obíkéti e uúye otémá mose: “Anyána mío còba ó òkelaka, háye ciamé síkíne yó còba ó ó me aájíá e buólí e? È te áme bá na makénda ma onyioke bisiéné; yañó na aató olama o húlé leba.
- ⁴Éhéé ! I ñe mí menyí anyána mío còba ó òkelaka, anyía baaco e búle ábó me káha bómánye a maabó meébe ekúlú ayé bá káá me aájíá e buólí bó òwaafa bònóme.”
- ⁵Nyíáyé nyelónókò eényí otóté otóté baaco bekime abá cíáyé síkíne ci buólí ñaá bá ceá bátaka mehíne; mu ñá laána u buúse mose: “Aáté ciamé síkíne ño yóó batá e? “
- ⁶Mbá ose: “Tutókótókó tó besonjo etíne atááno.” Muafa bònóme mose nááyá: “Núowo nufule nú buhíne eenu, ténýí límine ó omesé, óñókò etíne éfendí ne imbuke cíóhátá.”
- ⁷Mbá mose ná u oláta: “Kuonj’o, aáté ú ño yóó batá e? ” Mbá ose: “Ikute cí injeñé hóndéte étááno.” Muafa bònóme mose né oócí: “Núowo nufule nú buhíne eenu, óñókò hóndéte ínýise.”
- ⁸Aaná síkíne ce muafa bònóme ñeé lémbíki aabé yé muafa bònóme eéyé, anyía yé ña kéláka menjíñé. Yááña anyía, baaco a bá ña bó láténa besana bé omesé áña ne injíñé beébe ne beébe a besana abé bá ña bó kéla ó ohola baaco a bá ña bó láténa eese e yí ñe húlé ná Bandómesé.
- ⁹È ña mé banó láana isí’o: Áno tákáka mekendinyi, no békélákéna mañaña ma omesé ooci a mááña maabé, anyía ekúlú ayé ma káá mana, Bandómesé káá banó káha bómánye aáyá a bunonjo e bú kée líhéke ekúlú ekime.
- ¹⁰Mbóko ooco ña békéléna bómánye a tosanasáná, wáña wu obékélákéna tóna bómánye a beandándá bé besana; mbá mbóko ooco ña békéléna boobé a tosanasáná, wáña wu obékélákéna tóna boobé a beandándá bé besana.
- ¹¹Mbóko nu te ómó nó békéléna bómánye aná na buñaña bó omesé a búáña boobé, ta ooco te káá banó iinjíe taaká ce buñaña.
- ¹²Mbóko nu te ómó nó békéléna bómánye benyéma bé bosóókó, báányé bá káá banó iinjíékíne bíánó benyéma e?
- ¹³Ta munyionjo mumóté te á bá mu onyiokena síkíne cí moólí mefendí; anyía mu ké búle é léne a cemóté, mu lénéke eécí a cemóté ó ohola; ta anyía mu ké búle á bábéna síkíne a cemóté, mu lókómákéna eécí a cemóté. Nu te anó bá nu ohákénéna bokò búmóté na Bandómesé na bònóme bó omesé ooci.”
- ¹⁴Bafalisién ña bó bá bábó lókómáka besana eébi bikime, bé wuúci óombónáka anyía bá ña bó bá bebú lénéke moonyé.
- ¹⁵Mbá Yésus ose náábó: «Nu ña nó áamba anyía baaco á banó híteke háye betalémánánó bé baaco; mbá Bandómesé ñe ményi cíínú etémá. Yááña anyía bokò abó baaco ña bó léca háye bómánye ó ohola, Bandómesé ñeé buúbu leca háye boobé ó ohola.

16 Bé ñe yeékúnyíki ne bikotí bí Moyís ne eékúnyi cé behémúnyi besana bá Bandómesé o akóhama a nyefaaya nyé Sáaη Batis. O otúme a nyíáyé nyefaaya, bé ñe húlínyi baaco Ambánye yé Esóma anyía Bandómesé áηa Otéñí a Waáná; buáté bokó ooco okime ñá békéndéna owoofine haála ahá Bandómesé áηa.

17 Na omesé na eñólómuaná káá mánaka téka ne muuyé na anyía cióñé émoté cí bikotí é bínyimisi.

18 Onóme okime ewú é kine oónyí, yó báténa oónjú u etémbí, ú má kándaka hesomó; híáná tóna, onómocó á báténa oónjú awó onóme é kine, wuúci tóna má kándaka hesomó.”

19 Mbá Yésus tóna ose: «Ooco a wómoté ñaá bá a bunonjo a bómoté, wuúci na bonóme buéñí; u ñaá bá waá lánabaka bombánye belanηa bé mōonyé meéñí, u bándáka manáka mōósé mekime.

20 Osókásóka u ooco ñaá bá tóna hóá ne bibéli ceéto ikime; nyíáyé nyíinyi ñaá bá éce Lasáal, u fianakena eé buúse bú ehenyi bú ciíbe ce enóme ce ooco oócí.

21 U ñaá bá wá yáambaka o búle nyíá imbuumbú cé benyéma a cé ñaá bá céá kuákona ekúlú ayé enóme eéci ñaá bá céá nyíáka, mbá u te ómó bóηo ohónyí. Aáná tóna eebó ñaá bá céá fáakona o osóso bíáyé bibéli.

22 U ñeé wé, bililé bé masóma bé Bandómesé ñe bu wuúci cobana o Omuaná hoóhi na Taatá Abélaham; enóme ñeé wé tóna, bé ñe ciíci nyie;

23 ce ñá cobá haála ehé biwéewé áηa, ce lókómáka muuyé buéñí hóá; ci ñe bééti eése, ce ñá lecá Abélaham haaca, Lasáal ofiánénánó a mááyé mōoyó.

24 Aáná ci ñoó bókíté cese: “Éé’, Taatá Abélaham, me bécáma mahana; tóma Lasáal wé yubé híiyé henóónó e menyífé noómi, mbá wé mi siónónyísi okelú; anyía e ñá me lókóma okála buéñí aáhá o oocó ooci.”

25 Mbá Abélaham ose: “Oónó, bétááka anyía o ñoó lecáka bombánye ekúlú ayé o ñoó bá o olíhéke; ekúlú eéyé, Lasáal ñaá bá na mahana buéñí. Aámbáya wa yáanηa ombánye aaha, ekúlú ayé kuonjo o ñoó lókóma okála.

26 Aáná tóna, yaandándá yé nōofia áηa aá cíásó ekatékaté, éehé baaco a bá ña bó áamba chatona aaha náásó o ooba náánó te á bá bá akóhama, híáná baaco te á bá bá chatona náánó bó faáya aaha náásó.”

27 Enóme ce ooco cese: “Mbókó aáná yáánηa, Taatá, cókóle tóma Lasáal eé ciíbe ce baaco ci ciamé síkíne,

28 anyía ya méηa ne benyíinyí a banómocó bátááno, wé keé beébe laakena anyía bá te kéla háye é ña mé keláka; ananyía keyé bá ká ka bó faáya tóna aaha aá haála hé muuyé eehe.”

29 Mbá Abélaham ose: “Bonóonyia a bóηa ne tufule e tú ño tónjinyi ne bikotí bí Moyís ne eékúnyi cé behémúnyi besana bá Bandómesé, bé tuútu látákéna.”

³⁰Mbá cese: “Eé’ eé, Taatá Abélaham, mbóko ooco te ñá háányúá e biwéewé yó koó beébe kúana, bá te ká bó békákáléna maabó maabé.”

³¹Mbá Abélaham ose: “Mbóko bá te ñá bo láténa ne bikotí bí Moyís ne eékúnyi cé behémúnyi besana, híáná bá te ká bó békákáléna maabó maabé, ta ooco á háányua e biwéewé. ”»

Lúkas 17

¹Yésus ñáá laana bááyé baákónéna ose: «Besana bí okúfítínyi ooco te á bá bé owaáña; mbá mahana ná ooco awó besana eébi ñée hule !

²Yááña ambánye nááyá anyía bé wuúci oótókókéna nosóló a amena, bé wuúci aahéna aá nuomó o oholá anyía wé kúfítínyi oónombó omoté a banásé eebe.

³Énu bíkékényiki ! Mbóko sóókó ñó yó kela bokó a boobé, wuúci laána bombánye anyía ú ma nána. Mbóko u ñáá lóková, yó békákálákéna búáyé boobé, mbá u sómba okoló eé buúbu, wuúci nyeanénéna.

⁴Mbóko u ñó yó kela bokó a boobé bikúlú bitíndétú nómo a buósé bómoté, mbá u faaya e bikúlú eébi bikime o o kuño laána anyía: “É ma mé békákálákéna búáme boobé”, o kóo wuúci nyeanakenena.”

⁵Baaco bá endóma ña bó laána Otéñi a Waáña báye: «Basó sólínyinyi úúsú olumitinine.”

⁶Mbá Otéñi ose: «Mbóko nua nóña nu obá te ne olumitinine otíkítiki, ú hóaka hesámásamá hé bokó, nua nóña nu olaana booté bú sikomool ebunyíe anyía búá belóba, bú kaá loa aá nuomó, búo banó lókována.

⁷Túá kooña anyía ooco omoté náánó áña na munyionó, mu ñó nyio e esiéné ta anyía mu ñeé tétényi bitúké. Weé muúmu leká mu ke yeélúeke e buólí, wáña wu o muúmu laana anyía: “Ké ké limíne o omesé, hélúméke, nyiáka” e?

⁸Eé’ eé, mbá u kée muúmu laana hú anyía: “Me námbákéna benyéma, bélañaba beñaña bí etémbí, me aaféna, yáme nyiáka, yáme múákéna; e elime eéci o óña wu onyiáka, mbá a múákéna.”

⁹Mbá u ti kée yíinjíe muayé munyionó bitéñiti anyía mú maá kélaka hú háye wé muúmu laana.

¹⁰Híáná ta banó tóna ekúlú ayé núánó kélaka bokó bukime abó bá banó láana anyía núánó kélaka, áno kooña anyía: “Tua sóña hú bonyionó; tú ma só nyiooko hú buólí a bó á nyémaná na basó. ”»

¹¹Ekúlú eyí Yésus ñáá bá wa cócobaka eé Yelúsalem, u ña hóllákéna i iisí na ce Samalí na ce Kalilé.

¹²U ñáá bá wé yóofókiene a bunño a bómoté ekúlú eyí beenuunu bóohátá ña bó fáaya o o wuúci oóndeñana. Bá ña bó táléméná enenyíe haaca,

- 13bé ñé túme òwaánjála, bá kóónaka báye: «Taata Yésus, cókóle ! Basó bécáma mahana !»
- 14Ekúlú eyí ú ñeé beébe leca, u ñé beébe laána òse: «Énu ke bitónjinyi ná beluli nyíinjie.» Ekúlú ayé bá ña bó bá búbú súétéke, bá ña aáñónúaka.
- 15Émakéla òmòtè eé beébe á leca anyía ú ma yááñónua, nyekahálómóna eényí ne elime, u ínjíékíne Bandómesé nuúmi okelú ò òmuaná.
- 16U ñé túmíne Yésus enjédu, búáyé buúse bitíséke òmesé, u ñé wuúci ínjíé bitéñíti. U ñaá bá ebíenyi yé Samalí.
- 17Mbá Yésus òse: «Yañó esé bíshátá bikime ña bó aáñónúaka e? Mbá bá bánámányé nómo beényíe aná e?»
- 18Ta òòò te ómòó kò hálómóna ne elime ò owíinjie Bandómesé nuúmi, ε te ñáa bá hú òòò ooci a wáña okenyí e?»
- 19Yésus ñé wuúci laana òse: «Hatóna, cóbá; úúwu olumitinine mé yóo nohi.»
- 20Ekúlú ayé Bafalisiéñ ña bátá Yésus anyía: «Nyíényí Bandómesé kée ténginyi baaco e», u ñé beébe békáma òse: «Butéñí bó Bandómesé te káá fáaya baaco buúbu leca.
- 21Bá te káá kóóna anyía búáña aaha, ta anyía búáña ehenyíé. Énu menyí bòmbánye anyía Bandómesé a yáaña otéñinyi aanó ε ekatékaté.»
- 22Yésus ñaá laána bááyé baákónéna òse: «Ekúlú káá fáaya ayé nu ká nó aambaka òleca ta hú buósé búmòtè ò mòósé ma Óónó u òòò; mbá nu ti ké nu buúbu leca.
- 23Baaco ká bó banó láakena anyía “Wáña ehenyíé”, ta anyía “Wáña aaha”; nuti beébe láténa.
- 24Yááña anyía buósé bó nyekahálómóna nyé Óónó u òòò káá bá háye òmanyema ú enjólómuaná: Wá manyéméta a aháná yé nyeháma nyé òóó, eese ña kaáháma a nyefiana nyé òóó.
- 25Mbá ekúlú ayé Óónó u òòò te ña kaá hálómóna, u ña nyemána wu ò cáña lóokómáka òkála weéñí, baaco bá heeya eehi bó wuúci kíne.
- 26Áno bétááka anyía besana a bé ñaá békéláka ò mòósé amá Nóa ñaá bá weé líhéke, káá békéláka híáná ò mòósé ma nyekahálómóna nyé Óónó u òòò.
- 27Yááña anyía e ekúlú eéyé, baaco ña bó bá bábó nyíáka, bá muákéna, bá bátéákéna beénjú, bé tónyíki itónyi ò òkòóháma ò buósé abó Nóa ño yóofine a yaandándá yí hikóló. Olondí ñé túme ònaa, ú ñé beébe òónóko bekime.
- 28Besana a bé ñaá békéláka ò mòósé amá Lot ñaá bá weé líhéke ká háná a békéláka ò buósé abó Óónó u òòò ká ka hálómóna. Yááña anyía ò mòósé eémé, baaco ña bó bá bábó nyíáka bá múákéna, bá òónóko, bé túéke benyéma, bó òónóko beyoyé, bá fálefaka meébe;

²⁹mbá buósé abó Lot ñaá hátóna a bunṅṅo bó Sótom, ne oocó na andányé a cabálákánó ñeé húlúkúne o omuaná, bí ñé beébe óónókó bekime.

³⁰Híáná bó káá bá o buósé abó Óónó u ṅṅo kée bitónjé.

³¹Buáté buósé, ṅṅo awó u káá bá a ciayé cuunyi, búáyé bṅṅóme eé ciíbe, te sóóna anyía wó yóófine o okohiite benyéma bí osúéténe. Híáná tóna, ṅṅo awó u káá bá e esiéné te káá nyémána wu ṅhálómóna o ooki.

³²Áno bétááka asana a yé ñaa háména oónyí u Lot.

³³ṅṅo okime awó u káá yaambaka otétényi uúye olíhe kée wuúci nyímísi; mbá ṅṅo okime ewú u kée nyímísi uúye olíhe kée wuúci bóñótóna.

³⁴E ñaá me banó laána esé, e buutú etéebú, a baaco bэфendí a bá ká bó bá bafiánénánó aá buaná bómṅté, bé kée súéténe ṅṅṅté, bó síke ooci a wṅṅté.

³⁵E beénjú bэфendí a bá ká bó bá bábó óólókó benyéma a nosóló nómṅté, bé kée súéténe ṅṅṅté, bó síke ooci a wṅṅté.

³⁶[Mbókó banómṅcó bэфendí ká bó bá bábó nyíókó e esiéné, bé kée súéténe a wṅṅté, bó síke ooci a wṅṅté.]”

³⁷Baákónéna ñe bú wuúci batá báye: «Oténj a Waáñá, háányé besana eébi káá békéláka e?» Mbá ṅṅe: «Haála ahá hesamba é wé, hóá tṅṅṅo naña túá bébándákána.»

Lúkas 18

¹Yésus ñeé beébe túmíne enjaba eeci anyía weé beébe tónjinyi anyía bá ñá bó nyemána bé o búle bécókléna Bandómesé bikúlú bikime, bá té kasa ta buósé,

²ṅṅe: «Musómbótóna besana mṅṅṅté ñaá bá a bunṅṅo a bómṅté; mu ñaá bá mu ti eé líkíme Bandómesé, mu ti kéké ta ṅṅṅo.

³Esíké yí oónjú a yémṅté ñaá bá tóna aáhá a bunṅṅo eébú, yé cócṅbaka bikúlú bikime o ooki ú musómbótóna besana, yí muúmu laakena yése: “Me sómbótónéna asana a yááña na yañó na muamé muliñine”,

⁴mbá bikúlú biénj musómbótóna besana eémú kíneke. Búmṅté buósé mbá mú me bílúmúnyi mṅṅe: “Ta yé ñaá bá anyía i ti ñé mí líkíme Bandómesé, i ti kéké ta ṅṅṅo,

⁵mbá háye esíké yí oónjú eéyé ñeé mi yébi, mío cṅba o osómbótóna yááyé asana háye yá nyemána anyía u ti háná faáya o okoóyébi yáámé elilé.”“

⁶Oténj a Waáñá ñó solínyi ṅṅe: «Áno lókóma bṅṅánye háye aabé yé musómbótóna besana eéyí ñaa kṅṅna.

⁷Mbá anyána na Bandómesé ú te káá sómbótókónéna besana a baaco bólotókónó, beébe bé ñe bú wuúci bécókléna na nabuósé ne nebutúé; anyána u ti kée beébe óóló e?

⁸ε ηα μέ banó láana anyía u ké tényí eé beébe sómbótókónéna besana háye yá nyemána. Mbá ekúlú ayé Ɔónó u ɔɔɔ káá fáaya, u káá kúana éce baaco á bóánáηa ne olumitinine e?”

⁹Baaco a bómoté ηa bó bá bébú bíkétíki anyía bá bóηa betálémánánó bé baaco, bá lécaka anyía ɔsósókó te ábó bá ta ɔko; Yésus ηé beébe túmíne enjaba eeci, ɔse:

¹⁰«Baaco béfendí ηa bó cóba ɔ ɔkɔbécókóléna e Ciíbe ce Bandómesé; a wɔmoté ηaá bá ɔɔɔ u Bafalisiéη, ooci a wɔmoté mutúé etéési yé kóména.

¹¹Ɔɔɔ u Bafalisiéη ηaá táléména endánaka náányia, u bécókólókéna ɔse: “Kuɔηó Bandómesé, i ηe mí o wiínjie bitéηíti anyía ε te áme bá háye baaco a bómoté e bé ηe bú eebe, bá te ábó bá betálémánánó bé baaco, bá kándaka tusomɔ; ε te áme bá háye mutúé etéési eemu.

¹²I ηe mí bíkiilie ɔnyía mósé méfendí ɔ sɔnde émoté, a tuafa túóhátá tó búáme ɔnóme bukime, i ηe mí o wiínjie nuafa númoté.”

¹³Mutúé etéési ηaá bá táléména enenyíe haaca, mu ti eéhínyinyi te obéeti eése ɔ ɔmuaná; mbá mu ηaá bétálá aabá a aató, mu kɔonaka mɔse: “Kuɔηó Bandómesé, me bécáma mahana, yaηó awó ya méηa aabé yé ɔɔɔ.”

¹⁴ε ηα μέ banó láana anyía ɔɔɔ oóci ηaá hámá eé Ciíbe ce Bandómesé éce wa yáηa atálémánánó yé ɔɔɔ eé buúse bó Bandómesé, mbá yé te ómɔ bá aáná ná ɔɔɔ u Bafalisiéη. Yááηa anyía ɔɔɔ okime ewú u ηe bíbéeti, Bandómesé kée wuúci loosi, ɔɔɔ okime ewú u ηé bílóosi, Bandómesé kée wuúci béeti.”

¹⁵Baaco ηa bó cóbákána te iηéné né Yésus anyía weé ciíci bítiséke. Ekúlú ayé baákónéna ηa bó léca aáná, bé ηé bu beébe kákálákéna ɔkela aáná.

¹⁶Yésus ηá kela anyía bé wuúci kósítinyi banásé eébé, mbá ɔse ná baákónéna: «Áno nyeánaka banásé á faákóna nááme ! Nuti beébe lekéke, anyía Bandómesé ηe téηinyi baaco bá ciabó ihúényinyí.

¹⁷Aá taaká ε ηα μέ banó láana anyía ɔɔɔ okime ewú u ti ηéé lúmitinine Butéηí bó Bandómesé háye ɔnɔmbó áηa wu olumitinine, te á bá wu ohiite Bandómesé háye uuyé Otéηí a Waájá.”

¹⁸Otéηí a wɔmoté u Besuif ηa bátá Yésus ɔse: «Ambánye yí muékúnyi, anyána yáme nyemána wu ɔkela anyía yáme bóηɔ yóssóssɔ yí olíhe yí ekúlú ekime e?”

¹⁹Mbá Yésus ɔse: «Anyiaté ɔ ηóɔ me lóηɔ anyía ambánye yé ɔɔɔ e? Ta ɔɔɔ te á bá ambánye yé ɔɔɔ, ε te ηáa bá hú Bandómesé bímuóci.

²⁰O ηóɔ menyí bikotí bé Bandómesé a béáηa anyía: Ate kandáka tusomɔ; ate ónɔ ɔɔɔ; eti éébe; ate sómbéna ɔɔɔ asana; mbá kékéke na ɔoté na ɔonyia.”

²¹Mbá ɔɔɔ ɔse: «Ya méηa ɔlátákénánó bikotí eébi bikime o otúme aáme a bunósé.”

²²Émakéla Yésus á lókómá aáná, mbá ɔse: «Asana a yémoté áηa hóá a yó nyemána wu ɔkelaka tóna: Túéke benyéma bikime abé ɔ óηa ne bíibi, mbá aafakena mɔonyé ná

basókásóka, aaná ɔ kóó bá na bonóme a Bunɔɔ bó Bandómesé; mbá á faaya, e búle me láténa.”

²³Émakéla ɔɔɔ á lókómá aaná, u ɔ lókóma melinjé ɔ ɔtémá hú mbióke, anyía u ɔɔá bá na bonóme buéjé.

²⁴Émakéla Yésus á lécá anyía ú me cúnje, mbá ɔse: «Hmm ! Yááɔa anatakánó yé asana anyía enóme cé baaco ébú oófókíne e Butéjé bó Bandómesé.

²⁵Yááɔa fiaɔ anyía samó á hóléna ɔ onue ú endɔndɔko na anyía enóme ce ɔɔɔ ó yóófíne e Butéjé bó Bandómesé.”

²⁶Baaco a bá ɔa bó bá bóbú wuúci lókómáka, ɔa bó kóona báye: «Mbá aáhá’o, aányé wáɔa wu ɔɔɔɔ aná e?”

²⁷Mbá Yésus ɔse: «Boko bukime abó baaco te abó bá bá ɔkelaka, Bandómesé áɔa wu ɔ buúbu kelaka.”

²⁸Mbá Bíel ɔse: «Basó abá tu ɔa só béyúátáka bíásó benyéma bikime, túó kuɔɔɔ látáka’oo?”

²⁹Mbá ɔse: «Aá taaká e ɔa mé banó láana anyía mbóko ɔɔɔ ɔa béyúáta ne uúyé ooki, ne oónyí, ne benyíinyí, ne bibíényi, na baáná a asana ne Butéjé bó Bandómesé,

³⁰u kóó bóɔ biéjé ɔ ɔhola a heeya eehi, yó bóɔ yóɔɔɔɔ yí olíhe yí ekúlú ekime a heeya a hé ɔa fáakona.”

³¹Yésus ɔe bísúétíne bááyé baákónéna bóóhátá ne béfendí, mbá ɔse: «Áno lókóma bɔmbánye ! Tua suáɔa ɔ ɔbááta eé Yelúsalem, besana bikime ebí behémúnyi besana bá Bandómesé ɔa bó ɔɔɔɔkɔ aáme a asana, yajó ɔónó u ɔɔɔ, káá békéláka híáná.

³²Bé kée wuúci fiimbie né be-ti-menyí Bandómesé, beébe bá ká bó me cécáka, bó me ɔómbónáka, bó mi túékíne maatá.

³³Ékákéla bóbú mi súbéke ne mesue, bó me ɔónɔ; mbá a matátó, mío haanyua e biwéewé.”

³⁴Ta híáná, baákónéna te ómo bó lókóma ta boko ɔ ɔtáɔa oócí awó ú ɔɔá bá ɔnambánó náábó, anyía bá te lókóma boko ebú Yésus ɔɔá bá wa yáambaka ɔkɔɔna.

³⁵Ekúlú eyí Yésus ɔɔá bá hoóhi na báléka ci Yéliko, ondíméndíme a wɔmɔté ɔɔá bá limine a maabána me ohónyí, u lébáka.

³⁶U ɔa lókóma etúte yé baaco á hóláka, u ɔa batá ɔse: «Aáté yááɔa e?”

³⁷Bé ɔeé wuúci békáma anyía Yésus, ɔɔɔ u Násalet, wuúci ú ɔa hólá.

³⁸Aaná ú ɔe bééti okelú ɔ ɔmuaná ɔse: «Yésus, ɔónó u Táfit, me bécáma mahana’o !”

³⁹Baaco a bá ɔa bó bá bóbú búekeke ɔa bó bá bóbú wuúci kákálákéna anyía wé lésíkínyi mbuumu; ta híáná, u ɔa cóba ne buúse, u bómɔko ɔse: «Yésus, ɔónó u Táfit, me bécáma mahana’o !”

⁴⁰Aáná Yésus ñá táléména, u ñá laana baaco òse: «Énu mi wuúci hélénine.» Émakéla ondíméndíme é bíkósítí, Yésus ñé wuúci batá òse:

⁴¹«Aáté ò ñòó waámbe anyía yáme ò kela e?» Mbá òse: «Oténí a Waáñá, kelá anyía yá háná áme lecakana.»

⁴²Mbá Yésus òse nááyá: «Háná lecakana ! Uúwú olumitinine mó yóo nohi.»

⁴³Hí e ekúlú eéyé, u ñá háná é túme òlecana, u ñá látákéna Yésus, u iínjíékine Bandómesé nuúmi. Émakéla etúte ekime á lecá aáná, yí ñé túme tóna onyemi Bandómesé.

Lúkas 19

¹Yésus ña kaáhámá e Yéliko, waá hólaka bò hólaka.

²Òñáña u òòò ñáá bá aáhá, nyíáyé nyíinyi ñáá bá éce Sásé. U ñáá bá muténinyi mu betúé etéési.

³U ñáá bá wa yáambaka òleca anyána Yésus áña. Mbá u te ómò bá ne ohónyí a asana na etúte yé baaco, anyía u ñáá bá okúti.

⁴U ñá cábákéna eé buúse, u ñá bááta a bòoté bú sikòmòol anyía mbá wá leca Yésus awó ña nyémána wu òholéna o ohónyí oócí.

⁵Émakéla Yésus á kaáhámá a haála eéhé, u ñá táléména, u ñé bééti eése ò òmuaná, mbá òse ná Sásé: «Tényí sóóna ò òmesé, anyía hénáno e ñá me nyemána wu olimekine e uúwu ooki.»

⁶Sásé ñe tényí sóóna, u ñé wuúci káha ne obíléne e uúyé ooki.

⁷Ekúlú ayé baaco ña bó lecá asana eéyé, bekime ñé túme otáña embásembáse, báye: «Ú maá còba ò òkòfianena o ooki ú aabé yé òòò.»

⁸E uúye ooki, Sásé ñeé bíkósítí né Oténí a Waáñá, mbá òse: «Óò lecá, Oténí, míò còba o owíínjíékine basókásóka asaasale yé búáme bònómé; mbókò ya méña oweébénú bókò bó òòò a bómòté, míò còba o o wuúci helúmúnyínyí benyéma bínyíse.»

⁹Yésus òse nááyá: «Hénáno baaco bé ciíbe eeci ma bó nòhòkò, anyía òòò ooci áña tóna ò henyénó hé Abélaham.

¹⁰Yááña anyía Óónó u òòò ñáá faáya ò òwaamba baaco e benyímékénénú o o beébe nohíki.»

¹¹Ekúlú ayé baaco ñáá bá bábó lókómáka besana eébí, Yésus ña háná é beébe túmíné enjaba, anyía u ñáá bá hoóhi ne Yelúsalem na anyía baaco ñáá bá búbú kétiki anyía Buténí bó Bandómesé búò còba ò òlecana hí aámbáya.

¹²U ñé beébe laana òse: «Òòò òmòté u henyénó hí oténí ñeé súété a bunòño bó haaca, anyía Oténí u mònòño meéñí é wuúci bééti oténí ú búáyé bunòño, mbá u ka hálómóna.

13 Wa yánáŋa téka ne osúéte, u ñó lónókò bááyé bonyionò ò bómoté bóóhátá, u ñé beébe iínjíékíne hú náányé nyenamá nyé ombana nyé mōonyé, òse náábó: “Áno keláka onduné na mōonyé eémé ò òkóhàma ekúlú ayé é ká kaá me hálómóna.”

14 Mbá buayá ñaá bá búé wuúci liṅekine, bá ña bó tómena oténí u mōonḡo meéñí baaco ò okoó wuúci laana báye: “Tu ti ñé sú léne anyía òòci á bá uusú oténí.”

15 Ta híaná, u ñá bááta oténí u baaco eébé, u ñá ka hálómóna a búáyé bunḡoḡ. U ñá laana baaco anyía bé wuúci lónókéna bonyionò ebé ú ñe yíínjíékíne mōonyé, anyía bé wuúci laákéna anyána bá ña bó kelaka onduné.

16 Mu buúse ñaá faáya, mu ñá laana oténí mōse: “Oténí, mōonyé emé ò ñoó mi iínjíé ñeé bíéné mōonyé mōóhátá.”

17 Mbá òse nááyá: “Éhéé, bōmbánye ! Ò óña ambánye yé munyionò, anyía ó moó tétényiki bōmbánye tonyémányéma, í me mí ò bééti kóména ce báléka cíóhátá.”

18 Munyionò mu bēfendí ñaá faáya, mōse: “Oténí, mōonyé emé ò ñoó mi iínjíé ñeé bíéne mōonyé matááno.”

19 Oténí òse nááyá: “Kuḡḡó tóna, í me mí ò bééti kóména ce báléka étááno.”

20 Munyionò a mumoté ñaá faáya, mbá mōse: “Oténí, mōowò mōonyé emé ò ñoó mi iínjíé, ímeémé, i ñe mí meéme òtókókó e ekéti yé bōlaka, mío báténa.

21 É ña mé kelá aáná anyía é ña mé bá yémi ò líkíméke, anyía ò óña na nyehaté; ò ñoó híite benyéma abé ó te ómo báténa, a sáñáka abé ò te ómo wōónò.”

22 Mbá òse: “Ò óña aabé yé munyionò, mío cōba ò ò kuḡḡó túméke tōkōma ò mōówo mehúnyi ma bémuatá; ò ñoó bá oó menyukune anyía ya méña na nyehaté, i ñe mí híite benyéma abé é te ómo báténa, é sáñáka abé é te ómō wōónó.

23 Anyiaté aná ò te ómo háya máámé mōonyé haála ahé baaco ño fólò mōonyé anyía a nyiáme nyekahálómóna mío koó meéme híite na betálá e? “

24 Mbá òse ná baaco a bá ña bó bá hoóhi ne wuúci: “Áno me cáhónéna mōonyé amá wuáña ne meéme, nú iínjíé né ooci a wáña na mōonyé mōóhátá.”

25 [Bé ñé wuúci laana anyía: “Oténí, wa yáaña na mōonyé mōóhátá ! ”]

26 Mbá òse: “É ña mé banó laana esé òòci okime a wáña na benyéma, bá ká háná é wuúci iínjíé; mbá asana ómoté, òòci okime awó u te á bá na bōkò, bé kée wuúci cáhónéna ta bōkò abó wáña ne buúbu.

27 Mbá a aháná na baaco e bé ñe bú mi liṅine, beébe bé ti ómo bú léne anyía yáme bááta uubú oténí, énu beébe héléne aaha, núé beébe ónókò, yamé lecaka. ”“

28 Émakéla wáa mana otáña oóci na baaco eébé, Yésus ñaá bá weé búekeke ò cōba eé Yelúsalem.

29 Ekúlú ayé u ñaá bá wa yáaña hoóhi na Bétéfase na Betani, a maabána ma ñokondo nú Molifié, u ñá tóma baákónéna bēfendí,

30 ɔse náábó: «Áno ɔɔbá a bunɔɔ eebu eénu eé buúse. Ahé nú ɔga nó háma, nu ɔa nó kúana ɔónó u abaɔabebea ɔsúnénú. Ta ɔɔɔ te ɔa ɔa ɔa á báata. Énu wuúci súnúne, nú héléne.

31 Mbókɔ ɔɔɔ ɔa banó báta ɔse: “Anyiaté nu ɔe nú wuúci súnúne e?”, áno békáma ɔse: “Otéɔi a Waáɔa ɔe wuúci yáamba.”

32 Baákónéna ebe Yésus ɔaá tóma ɔa bó kúana besana háye u ɔe beébe laákéna.

33 Ekúlú ayé bá ɔa bó bá bébú súnúnéke ɔónó u abaɔabebea, bemuúti abaɔabebea ɔe bú beébe báta báye: «Anyiaté nu ɔe nú súnúne ɔónó u abaɔabebea ɔoci e?”

34 Mbá báye: «Otéɔi a Waáɔa ɔe wuúci áamba.”

35 Aána bé ɔge wuúci hálámánána né Yésus; bé ɔe wuúci táláka bíábó belaɔa bí nyiike e elime. Bé ɔe bééti Yésus ɔ olimisinyi.

36 Hú waá ɔɔɔbaka ne buúse, baɔɔ é húle abó aanyeka bíábó belaɔa bí nyiike ɔ ohónyi ɔ ɔmuaná.

37 Ekúlú ayé u ɔaá bá wa yáaɔa hoóhi ne Yelúsalem ɔ ɔɔba a helɔɔɔ hé ɔkondɔ nú Molifié, etúte yé baákónéna ekime ɔo nyíoyo ne obiléne, bé ɔe túme onyemi Bandómesé okelú ɔ ɔmuaná e bikéki bé besana abé bá ɔa bó léca.

38 Bá kónaka báye: «Bandómesé á sáyábakéna Otéɔi awó u ɔa fáaya eé nyiinyi nyi Otéɔi a Waáɔa. Mbuumu á bámókóna ɔ ɔmuaná, nuúmi ná Bandómesé.”

39 Bómoté Bafalisiéɔ bé etúte ɔa bó laána Yésus báye: «Muékúnyi, kákálákéna nyekela nyé bóówo baákónéna !”

40 Mbá u ɔa békáma ɔse: «E ɔa mé banó láana anyia bébú lésíkinyi mbuumu, ta andányé kée bíólíkinyi.”

41 Ekúlú eyi Yésus ɔaá bá wa yáaɔa hoóhi na báléka ci Yelúsalem, u ciici leca, u ɔe túme ɔlela a asana na baɔɔ bá hía.

42 Mbá ɔse: «Éé’, mbókɔ banó tóna nu ɔa nó bá nuenú ményukune besana a béaɔa béo banó kéla bɔmbánye hénánɔ, keyé bɔmbánye, mbá aámbáya béaɔa benambánó a cáánó eése.

43 Yáaɔa anyia, mósé ɔa fáakona náánó amá báánó beliɔine káá banó bóɔena na ɔbeke nú biité, bó banó nyia, bó banó kúeyikinyi ihényi ikime.

44 Bá ká bɔ banó ɔónókɔ, bó kátaka búánó bunɔɔ; bé ti ké bú síke nyendányé nyémoté nyetálánó ɔ sóókɔ ɔ ɔmuaná, anyia nu ti ómo nú menyí ekúlú ayé Bandómesé ɔaá fáaya ɔ ɔ banó nóhi !”

45 E elime eéci, Yésus ɔo yóófine eé Ciibe ce Bandómesé, u ɔe túme ɔwóɔéna bakela onduné;

⁴⁶ᾠσε náábó: «Yáána yóhókónó a Cioóhè cé Bandómesé anyía: “Ciame Ciíbe káá bá Ciíbe ce obécókóléna.” Mbá banó, nú me nú ciíci cejisi ciíbe ecí beébi ña bó bénámba noómi.”

⁴⁷Yésus ñaá bá we yeékúnyíki mósé mekime eé Ciíbe ce Bandómesé. Ne betéñinyi beluli nyiínjie, ne beékúnyi bikotí, na baáñá bé Besuif ñaá bá bábó áambaka ohónyí wú o wuúci óóno.

⁴⁸Mbá bá ña bó bá bé ti ébu ményí anyána bábó kela, anyía baaco bekime ña bó tákákéna eetú o olókóma besana abé u ñaá bá waá kónaka.

Lúkas 20

¹Búmóté buósé Yésus ñaá bá we yeékúnyíki baaco eé Ciíbe ce Bandómesé; u beébe hulikinyi Ambánye yé Esóma. Ne betéñinyi beluli nyiínjie, ne beékúnyi bikotí na baáñá bé Besuif ña bó fáaya nááyá,

²mbá báye: «Na makénda ma háányé o ñóó kéla besana eebi e? Aányé ú ño yóo cuméke makénda me o biíbi kelaka e?”

³Yésus ᾠσε náábó: «Yañó tóna, mío cōba o o banó bata embataka émoté,

⁴áno me laána: Bandómesé u ñaá tóma Sáañ o okowóotine baaco ayé’ baaco e?”

⁵Bé ñé túme osuñunyinyi beébe ne beébe, báye: «Mbókó túásó békáma anyía Bandómesé ñaá tóma Sáañ o owootine baaco, keyé u ñaá basó bata ᾠσε: “Anyiaté nú ti ómo nú wuúci lumitinine aná e? “

⁶Mbá mbókó túásó békáma anyía ná baaco bá ᾠmesé, keyé baaco bekime káá basó óónókó na andányé, anyía bé ñe bú ményi e ciíbú etémá anyía Sáañ ñaá bá muhémúnyi besana mo Bandómesé.”

⁷Aáná bá ña bó békáma anyía bé ti ñé bú menyí aányé u ñá tóma Sáañ o okowóotine baaco.

⁸Mbá Yésus ᾠσε náábó: «Aáná e, oo ! Ta yañó tóna, e te ña me banó laána aányé u ñé mi cúméke makénda ma okelaka besana.”

⁹Aáná Yésus ñeé tímíne baaco eébé enjaba eeci ᾠσε: «ᾠco a wōmóté ñóó nyiōko yááyé esiéné, yó wóónōko benyéma; yó wiínjie esiéné o cóóke né betétényi, u ñá cóba o okanda ú mósé meéñí a bunōño bú etémbí.

¹⁰Ahá ekúlú yé obándáka beyoyé ña kaá háma, u ñá tóma munyionō a mumóté né betétényi esiéné, anyía mú keé beébe bata núáyé nuafa. Mbá betétényi esiéné ñé bú wuúci súbéke, bé ñé muúmu óólisi aabá éfendí.

¹¹Muútí esiéné ñe túné tóma munyionō mu etémbí, mbá betétényi esiéné ñe bú muúmu súbéke tóna, bé ñé muúmu óómbónáka, bé ñé muúmu óóhókéna, bé ñé muúmu óólisi tóna aabá éfendí.

12U ñe túné tóma munyionɔ mu bátátó, eémú bé ñe bú súbéke tóna, bé ñé muúmu óómísiki, bé ñé muúmu hémúnyi e esiéné.

13Mbá muúti esiéné ña bébáta mɔse anyána mósɔ cɔba ɔ ɔkela e? Mbá mɔse mósɔ cɔba ɔ ɔtoma uuye ɔónó u ɔtéma, anyía yáakelá bá ña bó cɔba o o wuúci lókóména.

14Mbá ekúlú eyí betétényi esiéné ñe bú wuúci lecá, bé ñé túme ɔkɔɔna beébe ne beébe báye: “Ɔɔɔ ooci u kée hiiteke bisikénéne bí síkine. Túé wuúci ɔónókɔ, mbá esiéné káa basó bélókóména.”

15Bé ñe bu wuúci hámánána e esiéné, nyi wuúci ɔónókɔ eényí.» Mbá Yésus ɔse: «A nyíanó nyeleca, aáté muúti esiéné káa kelaka e?

16Téka mu kó kɔ yɔónókɔ betétényi esiéné eébé, muó wiinjie esiéné né betétényi bé etémbí.» Émakéla baacɔ eébé ábó lókómá aáná, mbá báye: «Etémbí eéci, bɔkɔ te á bá bú ɔbékéláka aáná !”

17Yésus ñé beébe lecáka, mbá ɔse: «Aáté buhúnyi bó Cioóné eebu ñé hémbole e: “Nyendányé anyé bafalefa ciíbe ñe bú óómbóko, nyiinyi nyé ma bécáña nyendányé a nyé má bétúáhéna ciíbe? “

18Ɔɔɔ okime awó u káa kúákɔna a nyendányé eényí ɔ ɔmuaná káa bénókótókónɔ; mbá mbókɔ nyendányé eényí ñá kuakonakena ɔɔɔ a wɔmɔté, nyí kée wuúci ɔókósókɔ.”

19Ne beékúnyi bikotí ne betéñinyi beluli nyiinjie ñe bú túmé ɔwaamba ohónyí wú ɔhatena Yésus ekúlú eéyé, anyía a yáábó asana u ñeé túmé enjaba eeci; mbá bá ña bó bá bébú líkíméke baacɔ.

20Éhé bé ñe bú túmé o wuúci tékítéki; bá ña tómkóna tuféfi a tó ñaá bá túé bíhiiteke háye betalémánánó bé baacɔ ɔ ɔbétóóléna Yésus, bó wuúci kúfítinyi na embataka a cémɔté. Bá ña bó bá bábó áambaka ohónyí wú o wuúci iinjie ná kóména, wé wuúci haténa, bé wuúci kélísiki.

21Aáná bé ñe bú wuúci batá báye: «Muékúnyi, tu ñe sú ményi anyía ɔ ñó kɔɔna besana a betalémánánó, e eékúnyiki baacɔ anyána bábó nyémána bé olíhéke eé buúse bó Bandómesé, kuɔñó téka ne mebeé.

22Óo basó laána, yááña ambánye yé asana a bíásó bikotí anyía tu ña só nyémána tú ɔwɔónókɔ etéési ná Sesáal ayé’ yé te á bá ambánye e?”

23Émakéla Yésus eé ményi búábó buála, mbá ɔse náábó:

24«Énu mi tóñinyi eléñú yé mɔonyé. Hibílicínyinyí hé aányé eéhi héáña ne nyiinyi eényí e?» Mbá báye: «Ne hibílicínyinyí ne nyiinyi nyé Sesáal béáña.”

25Yésus ɔse náábó: «Mbókɔ aáná yááña, énu iinjíékine benyéma bé Sesáal ná Sesáal, nu iinjíékine bé Bandómesé ná Bandómesé.”

26Beébe ta ɔbóño ohónyí wú o wuúci iinjie nyekua a besana abé u ñaá bá weé bíkétiki eé buúse bó baacɔ; mbá bé ñe bú kéké nyíáyé nyebékáma, nyiinyi nyí ñeé beébe mómísiki.

27Basatusiēn ɔ bómoté ɲa bó faáya né Yésus. Bá náɲa bé ti ebú lúmítine anyía biwéewé ɲa háanyua. Bé ɲe bú wuúci bícónyi báye:

28«Muékúnyi, Moyís ɲaá basó ɔ́ɲókéna okotí eeye ɔse: “Mbókɔ ɔ́nómɔ́ ɲá báténa oónjú, mbá wé wé téka ne obiéne baána, onyíinyí ké síke bísúétine esíké, yó wuúci bíénékine baána.”

29Ó ɩeca aná: Benyíinyí a banómɔ́ ɔ́ bétíndétú nómɔ ɲe bú líhéke; u buúse ɲaá báténa oónjú, yó wé téka ne obiéne ɔ́nó,

30ne u bífendí na u bátátó ɲa bó bátéákéna esíké eéyé;

31híáná bú ɲaá békéláka ne bekime bétíndétú nómɔ, bé ɲe bú weékúne beébe téka ne obiéne ɔ́nó.

32E elime eecí, oónjú ɲé wé tóna.

33Yaáté asana tu ɲa só ɔ bata anyía e ekúlú eyí biwéewé káá háanyuaka, sóókó awó háányé u káá bá ɔ́nóme u oónjú oócí aná e? Yááɲa anyía bekime bétíndétú nómɔ ɲe bú wuúci bátéákéna.”

34Yésus ɔse náábó: «Na banómɔ́ ɔ́ ne beénjú bá heeya eehi ɲa bó báténa, bó tónókɔ;

35mbá na banómɔ́ ɔ́ ne beénjú abá Bandómesé káá lécaka anyía bá ɲa bó nyemána bá ɔ́bá na nuafa na a heeya a hé ɲa fáakona na a nyehaanyua nyí biwéewé, bó ko límekine a búáyé Bunɔ́ɲo, bá te ká bó báténa, bá té tóno.

36Yááɲa anyía, bá te ábó bá bá ɔ háná weékúne, anyía ne beébe ne bililé bé masóma bé Bandómesé bá búáɲa bókɔ búmóté. Bá búáɲa baána bá Bandómesé, beébe baána bá nyehaanyua nyí biwéewé.

37Moyís ɲoó tóɲgínyi bɔmbánye bɔmbánye anyía biwéewé káá háanyuaka. Aá haála ahá ú ɲo yóóɲókɔ a asana yí hikitékíté hé esándá, u ɲoó lóɲo Otéɲí a Waáɲá ɔse: “Bandómesé cé Abélaham, Bandómesé cí Isak, Bandómesé cé Yákob.”“

38Yésus ɲoó solinyi ɔse: «Énu menyí anyía Bandómesé áɲa Bandómesé ce baaco ɔ bɔ́sɔ, té cáɲa Bandómesé ce belóɲó, anyía eéyé eé buúse baaco bekime ɲe bú líhe.”

39Éehé beékúnyi bikotí a bómoté ɲa bó kɔona báye: «Híáná’o, Muékúnyi ! Ó mɔ́ tɲéeta bɔmbánye.”

40Bá te háná békána o wuúci bata ta embataka émoté.

41Yésus ɔse náábó: «Anyána baaco a bóɲa bó kóonaka anyía Mesíi áɲa u bonye Táfit e?

42Yááɲa anyía Táfit wuúci bémuátá ɲá kɔona e nufule nó Maɲana ɔse: “Otéɲí Bandómesé ɲaá laána uumi Otéɲí a Waáɲá ɔse: Faáya ké limíne aáme a maabána a aháɲá yí uumi ɔ ɔ́bó ú manóme,

43ekúlú ekime ayé e ká mé kéla anyía bóówo belɲine á bámókóna búówo bɔtáléna bó akóló.”

⁴⁴Mbóko Táfit ñeé wuúci lóno anyía uuyé Oténí a Waájá, anyána wáña wu obá tóna u bonye Táfit e?”

⁴⁵Yésus ñaá laáná baákónéna ekúlú ayé baaco bekime bá hóá ña bó bá bébú wuúci bélókómáka, ñe:

⁴⁶«Énu bíkékényíki na nyebékéléna nyí beékúnyi bikotí, bé ñe bú léne obénájála na belaña a becaha o obítóngínyi, bé lénéke anyía bé beébe ténjiki na boco haála ahá baaco á bóña. Bé ñe bú léne olimine eé buúse na a bendaña bé obécókoléna na a beandándá bé manáka.

⁴⁷Bá ña bó hóono bisíké bí beénjú bíábó benyéma, bé céhisiki obécókoléna anyía baaco ébú beébe kékéke. Bandómesé kée beébe kélísiki na nyenána o ohola nyenamá enyí u kée kélísiki bosóókó bé etémbí.»

Lúkas 21

¹Yésus ñe hétúnyi buúse, u ñe bísíémúkúnyi, u lecaka enóme cé baaco ábó hákéna nyiábó nyiinjie e hikóló hí nyiinjie hí Cíibe ce Bandómesé.

²U ña leca tóna hesókásóka hí esíké yí oónjú á hákéna tóla ífendí.

³Mbá ñe: «Aá taaká e ña mé banó láana isí’o: Hesókásóka hí esíké yí oónjú eéhi meé yiinjie buéñí o ohola baaco bé etémbí bekime.

⁴Yáaña anyía beébe bé me bú iinjiekine anyía bá bóña na bonóme buéñí e bú ti ñe beébe oólo. Mbá wuúci, e úuyé osóka, ú me yiinjie bokó bukime abó wáá bá ne buúbu anyía wé líhékíne.»

⁵Ekúlú ayé baaco a bómoté ña bó bá bábó tájaka a asana ne Cíibe ce Bandómesé eé Yelúsalem, bá kónaka báye cíaña etábónákánó na bembánye bé andányé na benyéma bé nyenóókó abé baaco ñe bú iinjíékíne. Mbá Yésus ñe:

⁶«Benyéma eébi bikime abé nó ña nó léca, ekúlú káá faáya ayé nyendányé nyémoté té kóó lóbo nyetálánó na sóókó o omuaná, ekime kée fúnulueke.»

⁷Bé ñe bú wuúci bata báye: «Muékúnyi, nyíenyí besana eébi káá békéláka e? Hibílícinyíní hé yaaté hí kóó tónjinyi ekúlú ayé besana eébi káá békéláka e?”

⁸Mbá ñe náábó: «Énu bíkékényíki, ta coco te banó néñé ! Yáaña anyía baaco beéñí ká bó fáakona eémi eé nyíinyi, hú naányé u kónaka ñe: “Yañó ya méña Mesíi”, na anyía “Ekúlú yé nyefaaya nyí Mesíi maá kaáhama”. Mbá nuti beébe látákéna !

⁹Ekúlú ayé nu ká nó lókómáka bá kónaka anyía moneño ñaá nua biité meéme ne meéme, baaco nuusiki báábó beténí, nuti líkíméke, ananyía besana eébi ña nyemána bé o cáña békéláka. Mbá té cáña hí e ekúlú eéyé ñmesé káá mána.»

¹⁰Yésus ñe solinyi ñe: «Baaco bá bunone a bómoté ká bó támbána biité na baaco bá bunone bú etémbí; buténí a bómoté kóó tóko buténí bú etémbí;

11εμεσέ bínyíékinyi na makénda, mecíli káá bá na bendamaka bé ekono behaála behaála; ne bikeyékeye bé besana. Beandándá bí tubílícínyinyí, bíhúlúkúne o omuaná káá bá tóna.”

12«Ekúlú ayé besana eébi bikime te ɲáa békéla, baaco ká cáɲa a banó háteakena, bó banó tékeseke, bá káá banó fiímbieke a bendaría bé obécókoléna bí Besuif. Bá káá banó hákéna eé meébe ma ecaná; bó banó télímíkinyi a nyekála eé buúse bú betéɲí bá baaco na a baáɲa ne e betíkítiki aáme a asana.

13Besana eébi káá kéla anyía nuanó hakéna embasó eé buúse bó baaco.

14Éehé áno sómbótóna e cínú etémá anyía nu te ká nó cáɲa obéákéna a nyenamá nyé nyebékála anyé nu ká nó békáláka.

15Yááɲa anyía yaɲó bémuátá ε ká mé banó iínjíékine ne mehúnyi ne injiɲé a nyenamá anyé baaco bekime a bá ɲa bó banó líɲine te ká bó bá na makénda ta ma obékáma ta ma osáɲóna.

16Ta hú bíánó bibiényi, na báánó benyíinyí, na máánó mahéná, na bíánó bikendinyi ká bó banó cócɔbakana a bendaría; baaco ká bó oónókɔ baaco a bómoté aanó ε ekatékaté.

17Baaco bekime ká bó banó líɲekine a asana na nyiáme nyiínyi.

18Ta híáná, te nuhúnyi númoté nó yáánó aató ti kée nyime;

19énu eéhínyinyi mbá nu nohiki cínú ilíhe.”

20«Ekúlú ayé nu ká nó léca éce tɔbeké tú biité mo bóɲéna báléka ci Yelúsalem, ekúlú eéyé nu ké nú ményi anyía baaco bá oɔba o o buúbu katakena.

21Yaáté asana, baaco a bá ká bó bá i iisí ci Yuté ká bó nyémána bá oɔbakena o oɔobénámbaka a tɔkɔndɔ; a bá ká bo bá eé Yelúsalem ká bó há mókóna o osúéte haaca; eebe a bá ká bó bá e bisiéné ti ké bu óofine a bunɔɲo noómi.

22Yááɲa anyía moósé eémé káá bá moósé me muuyé; besana bikime ebí behémúnyi besana bá Bandómesé ɲa bó kóónáka, bíó békéláka.

23Mahana ne né beénjú bé efume ne né eebe a bá ká bó bāmókóna e meelee o moósé etéémé, anyía osóka káá kelaka baaco bá bunɔɲo eébú buéɲí, hilóbi hé Bandómesé yó bitóɲinyi náábó.

24Bé ké beébe oónókɔ na tusala tó ehána, bó beébe tíɲeke beólé o mɔnɔɲo ma baaco mekime ma omesé. Baaco bá mɔnɔɲo mé etémbí ká bó nósókéna Yelúsalem o oɔóhama ekúlú ayé búábó butéɲí káá mana.”

25«Tubílícínyinyi káá há mókóna na o oócó, ne o oólí ne e tunjoti. Bulíkíliki kée tímbiéke mɔnɔɲo ma baaco ma omesé, má aákákéna na ofena ú nuomó na beahó.

26Bulíkíliki kée késiki baaco na obétáá ú besana a bé a nyemána bé obékéláka o omesé, anyía benyéma bé makénda bé eɲólómuaná kée bínyíékinyi.

- ²⁷E ekúlú eéyé, bá káá léca Ɔónó u ƆƆƆ á fáakona Ɔ olondó noómi na na makénda meéjé ne nuúmi nuéjé.
- ²⁸Ekúlú ayé besana eébi kée túme ɔbékéla, énu hetúkúnyi beetó, núá lécáka Ɔ ɔmuaná anyía nyiánó nyekomba a yáaŋa hoóhi.”
- ²⁹Yésus ɔ́e beébe túmíne enjaba eeci, ɔse: «Áno lécáka ne bufikié na maaté me etémbí mekime.
- ³⁰Ekúlú ayé ma yáaŋa Ɔ ɔtɔɔ, banó bémuátá nu ɔ́a nó léca, nu menyukune anyía tɔbólá á yáaŋa hoóhi.
- ³¹Híáná tóna, ekúlú ayé nu ká nó lécaka besana eébi á békéláka, énu menyí anyía Butéjé bó Bandómesé kokóokó !
- ³²Aá taaká ɛ ɔ́a mé banó láana esé, baaco bá heeya eehi ti ké bú wéékúne bekime éce besana eébi bikime te ɔ́aa békéla.
- ³³Na ɔmesé na ɔmuaná káá mána, mbá taaká cé bíáme besana te káá mána ta buósé.”
- ³⁴«Énu bíkékényíki anyía cínú etémá te kasá, cíó bíínjie na a maŋanda ne o ohíoló meluku, cé béákákéna besana bé ɔmesé; keyé buósé etéebú káá banó béletenyi.
- ³⁵Yáaŋa anyía buósé eébu kée bíhúéne biliminyi bikime bé ɔmesé okime háye mɔhótó.
- ³⁶Notɛ hétáka hiiné, áno bécókolókéna Bandómesé bikúlú bikime, aáná nu ká nó bá na makénda me oweéhínyinyi besana eébi bikime a bé á nyemána bé ɔbékéláka, mbá nu bá betálémánánó bé baaco eé buúse bó Ɔónó u ƆƆƆ.”
- ³⁷Mɔ́sɛ mekime Yésus ɔ́aa bá we yeékúnyíki baaco eé Ciíbe ce Bandómesé, mbá ɔ́fɔ ekime u cɔ́cɔbaka Ɔ ɔkɔ́fianena a ɔkɔ́ndɔ nú Molifié.
- ³⁸Baaco bekime ɔ́a bó bá bábó cɔ́cɔbaka eé Ciíbe ce Bandómesé na alale yé ɔ́yá Ɔ ɔkɔ́lókóma besana abé u ɔ́aa bá waá kóɔnaka.

Lúkas 22

- ¹Bɔŋanda abó baaco ɔ́aa bá bábó nyíáka biléti a bé te á bá ne enutisi ɔ́aa bá búá yáaŋa hoóhi, bé buúbu lóŋókɔ anyía Basíka.
- ²Ne betéjinyi beluli nyíínjie ne beékúnyi bikotí ɔ́a bó bá bábó áambaka anyána bábó ɔ́ónó Yésus; yáaŋa anyía bá ɔ́a bó bá bábó líkíméke baaco.
- ³Eéyé ekúlú Sátan ɔ́e yóófine Ɔ ɔ́témá u Yútas, ɔ́mɔ́tɛ u baákónéna bóóhátá ne béfendí bé Yésus; u ɔ́aa bá na ɔ́táŋéna anyía Iskaliót.
- ⁴U ɔ́a kaá kuána ne betéjinyi beluli nyíínjie ne betéjinyi bicénji bé Ciíbe ce Bandómesé Ɔ olókómákána ne beébe anyána wáŋa wu o beébe fiimbine Yésus.
- ⁵Bé ɔ́e bú bílénéke buéjé ne uuyé ɔ́táŋa, bá ɔ́a bó lókómákána anyía bé ke bú wuúci iínjé mɔ́ɔnyé.

- ⁶Yútas ñé lumítíne, u ñé túme òwaamba ekúlú a yambánye anyía wé beébe fiimbine Yésus indiitie.
- ⁷Buósé bú buúse abó bá ñaá bá bábó nyíáka biléti a bé te á bá ne enutisi ña kaáháma, buúbu eébu bá ñaá bá bá yóónóko baáná bá etómbá.
- ⁸Yésus ñá tóma ne Bíel na Sáan òse: «Áno kaá basó tábónákéna Basíka.»
- ⁹Báyé nááyá: «Háányé o ñoó léne anyía tú ke sú ciíci tábónáka e?»
- ¹⁰Mbá òse náábó: «Áno còbá; ékelá núénú oofíne a báléka, nu ña nó óóndémánána na òòò, weé húlúkúne òkòótóka menyífé. Énu wuúci látákéna, nú oofine eé ciíbe eci u kóó yóofine.
- ¹¹Mbá nú laána muúti ooki anyía Muékúnyi ña báta anyía háányé u ña còba ò onyíáka Basíka na bááyé baákónéna e?
- ¹²Aáná ú ña còba ò ò banó tóñinyi yaandándá yí ekéti yí ciíbe yé òòòò a yááña na benyéma bikime a bé ña béamba, áno tábónáka Basíka hóá.»
- ¹³Bá ña bó còba, bá ña kuána besana bikime háye Yésus ñeé beébe laákéna, bá ña tábónáka Basíka.
- ¹⁴E ekúlú yé onyíá, Yésus ñe límíne ò onyíá na baaco bá endóma.
- ¹⁵U ñe beébe laána òse: «Aáná e ñaá me bá yémi lénéke buéñi onyíékínyi Basíka eeci na banó éce muuyé te ña mé kuána.
- ¹⁶E ña mé banó laána anyía e te ká háná émi ciíci nyíá ò òkòóháma ayé nyíáyé nyibúlúne kée bitóñinyi bómánye bómánye e Butéñi bó Bandómesé.»
- ¹⁷U ñeé hiite hindeñé hí meluku. U ñe iinjie Bandómesé bitéñiti, mbá òse náábó: «Énu híhi hiite, núá múákéna meluku eeme, banó bekime.
- ¹⁸E ña mé banó láana isí'ò: O otúme aámbáya e te ká háná áme múána meluku ò òkòóháma ekúlú ayé Bandómesé kée télímíkínyi búáyé Butéñi.»
- ¹⁹E elime eecí, u ñe híite eléti; u ñe iinjie Bandómesé bitéñiti. U ñe yiíyi bákáka, u ñe beébe iinjíékíne, òse: «Cíame cétò eeci a céáña ciínjienú a yáánó asana. Énu búle kela híáná ò ò me bétááka.»
- ²⁰Ahá bá ña bó mána onyíá, u ñe híite tóna hindeñé hí meluku, u ñe beébe iinjíé, mbá òse: «Meluku eeme áña yóóóóó yé nyelata yé Bandómesé, yiíyi mááme manóñó ñó yoónyísínyi. Meéme mé ñó yoótíéke a yáánó asana.
- ²¹Énáka ! Òòò ewú u ñeé mi fiimbie ñeé nyíényi na yanó.
- ²²Ée, Óónó u òòò ña còba o owé háye Bandómesé ñaá sòmbòtòna, mbá mahana né oócí ewú u ñeé wuúci fiimbie.»
- ²³Aáná bé ñe bú túme òbébáta beébe ne beébe báye mbá aányé eé beébe ú ña kélaka aáná e?

- 24** Baákónéna ñe bú túme osuñunyinyi anyía bébú menyí aányé eé beébe wáña wu óbá waáña.
- 25** Yésus ðse náábó: «Betéñí bá mōnōñō ma baaco me etémbí ñe bú ténínyí baaco, bá ña bó aamba anyía baaco ábó kōonáka anyía bá bóña na ambánye yé otémá.
- 26** Mbá náánó bú te á bá bú óbá aáná. Waáña ñá nyemána wu óbá náánó háye óñōmbó; ðccō ewú u ñe ténínyí háye munyionō.
- 27** Aányé ú ña hóla sóókó: Mulimine e tébíli ayé' muafa benyéma e tébíli e? Yañó ese, mulimine e tébíli wá hóla e? Éhéé, yañó ya méña aanó e ekatékaté háye munyionō bosóókó.
- 28** Mbá banó, nua nóña eebe e bé ne me bú límine na yañó eémí e muuyé.
- 29** Yaáté asana, háye ciame Síkíne ñe mí cúméke butéñí, yañó tóna e ña mé banó buúbú cumeke.
- 30** Éhéé nu ká nó nyíaka nú múákéna haála ehé i ké mí ténínyí, nu ké nú límekine a tōkōná o okélisi tonyénó tú Islayél tóshátá ne tífendí.”
- 31** Mbá Otéñí a Waáña ðse: «Símon, Símon ! Óo leca, Sátan káá banó kókonaka.
- 32** Mbá e ña mé bécókolókéna Bandómesé ðwō eé buúse anyía uúwú olumitinine te o waáña; mbá kuñó, ekúlú eyí uúwe otémá ká ka hálómóna náame, kíndísiki bolówō.”
- 33** Bíel ðse nááyá: «Otéñí a Waáña, e ña mé cócōbaka na kuñó haála hekime ahá ó ñōó cōba, te é ciíbe ce ecaná, te o okoówé.”
- 34** Mbá Yésus ðse: «Bíel, e ño mé o laana isí' o: Hénánō, yaaka yé ekoké ñe síké á béléta nyí buúse, éce o no moó mi bínéñítíkinyi bikúlú bétátó.”
- 35** Yésus ñeé beébe laána ðse: «Ekúlú ayé é ña mé banó tóma, banó téka na mōonyé, ta na ambalá, ta na bekandéna, ókō, bōkō a bómōté ñaá banó béámbákéna e?» Báye: «Eé'eé.”
- 36** Mbá ðse: «Aámbáya, ðccō a wáña na mōonyé, wé meéme hiíte, ta ðccō a wáña na ambalá, wé yiíyi hiíte tóna; ðccō awó u te á bá na ñsala nó ohána, wé túé búáyé bolaka bú nyiike mbá u óñōndō ñsala nó ohána nómōté.
- 37** Yááña anyía e ña mé banó laána asana ayé Cioñé cé Bandómesé ñá kōóna cése: “Bé ñeé wuúci fanena o olōñō u bóñō baaco”, ñá nyemána yé obékéláka náame. Yaáté asana, besana a bé ñá me leca káá cōba o obékéláka.”
- 38** Baákónéna ñe wuúci laána báye: «Otéñí a Waáña, tusala tó ehána áña aaha tífendí.» Mbá ðse: «Tú ma nyémāna aáná.”
- 39** E elime eécí, Yésus ñaá hátōna u ñá cōbá a ñōkōndō nú Molifié háye u ñaá bá waá kéláka. Bááyé baákónéna ñe bu wuúci látákéna.
- 40** Émakéla wá kaá hámá a haáté haála, u ñe beébe laána ðse: «Áno bécókolókéna Bandómesé anyía muókétánana te banó fááyéna.”

- 41 U ḡá béálóna ne beébe hoóhi háye ɔɔɔ áḡa wu ɔwaahena nyendányé, u ḡé túme enḡendu ɔ ɔmesé, u béɔkólókéna Bandómesé,
- 42 ɔse: «Taata, mbókɔ o ḡoó léne, ɔkólɔ me ááḡéna hindeḡé hí muuyé eehi. Ta híáná, té cáḡa háye i ḡeé mi léne, mbá háye o ḡoó léne.»
- 43 [Elilé yé bɔsóma yé Bandómesé nyihúle eényi ɔ ɔmuaná o okoó wuúci kíndísi.
- 44 Yésus ḡaa holá ɔlókóma ɔtémá ɔkányá, aáná u ḡaá ɔóbá ne buúse ɔ ɔbéɔkóléna Bandómesé na makénda ɔ ɔkóhama ayé bilué ḡeé túme ɔháma aáyá a ɔéto, bí cébiki ɔ ɔmesé háye beófoló bé manóḡó.]
- 45 Émakéla wá hátóná haála ahá u ḡaá bá waá béɔkólókéna, u ḡḡá hálómóna a haála ahá baákónéna ḡá bó bá; u ḡé beébe kuána e hiiné, anyía ɔtémá ḡaá bá wé beébe nuaka.
- 46 Mbá ɔse náábó: «Anyiaté nu ḡa nó héta e? Áno háányúá, áno béɔkólókéna Bandómesé anyía mɔókétánána te banó fáayena.»
- 47 Ekúlú ayé u ḡaá bá wa yánáḡa ɔ ɔtáḡa, etúte yé baaco ḡa kaá háma; Yútas, ɔmɔté u baákónéna bóhátá ne béfendí, ḡaá bá weé yiíyi kendiki; u ḡé bíkósíti nááyá o okoó wuúci bíémbi.
- 48 Mbá Yésus ɔse: «Yútas ! Mbá ɔ ḡoó waamba ofiimbie ɔónó u ɔɔɔ ne mubiémbínyi e?»
- 49 Ekúlú ayé baaco a bá ḡa bó bá ɔlḡḡo ne Yésus ḡa bó léca asana ayé yó ɔóba ɔ ɔbékéláka, báye nááyá: «Otéḡi a Waáḡá, tu ḡá só nyemána tú osúbéke baaco eébé na tusala tó ehána e?»
- 50 Hí ekúlú eéyé, ɔmɔté eé beébe ḡe súbíne munyionɔ mu mutéḡínyi beluli nyiínḡie a muáḡá, u ḡé wuúci cála ɔ ɔcala ootú ú aháḡá yé ɔobó ú manóme.
- 51 Mbá Yésus ɔse: «Áno nyéána aáná.» U ḡé tímbié ootú ú waáta ɔɔɔ, u ḡé wuúci eéḡúnyísi.
- 52 Yésus ḡá békóḡóna ne né betéḡínyi beluli nyiínḡie, ne né betéḡínyi bicénḡi bí Cíibe ce Bandómesé, na ná baáḡá bé Besuif a bá ḡa bó faákɔna o okoó wuúci meóména, mbá ɔse: «Anyiaté nó ma nó fáakɔna ɔ ɔkó me meóména na tusala tó ehána na tḡḡendá, háye anyía ya méḡa ɔcónḡólóḡó yé ɔɔɔ e?»
- 53 Yiíyi anyía mɔósé mekime e ḡa mé bá eé Cíibe ce Bandómesé na banó, nu te ómɔ nó me tála ɔobó. Mbá aámbáya áḡa na yáánó ekúlú ne ekúlú yé makénda me mutéḡínyi íbíne.»
- 54 Aáná bá ḡa meóména Yésus, bé ḡé wuúci ɔobána o ooki ú mutéḡínyi beluli nyiínḡie a muáḡá. Bíel ḡaá bá waá látáka e elime enenyié.
- 55 Bá ḡa yaábánáka oocó e ekatékaté cé nḡháaté nú mutéḡínyi beluli nyiínḡie, baaco a bóḡoté bó límékíne ɔ ɔwaásába. Bíel ḡé limíne ne beébe.

⁵⁶Ekúlú ayé u ñaá bá límíne hoóhi ne oocó, munyionɔ e muénjú a mumoté mu mutéjinyi beluli nyiinjie a muáná ño yoófine. Mu ñeé wuúci léca, mu ñé wuúci tála eése, mbá mɔse: «Ɔɔcɔ ooci tóna ñaá bá ɔlɔɔ ne Yésus.»

⁵⁷Mbá Bíel ñeé bínéjítinyi, ɔse: «Oónjú, befala, i ti ñé mí wuúci menyí buúse bukime.»

⁵⁸Hikúlúkúlú ɔcɔ a wɔmoté ñé wuúci léca, mbá ɔse: «Kuɔɔ tóna, ɔ óɔa u ɔlɔɔ oócí.» Mbá Bíel ñaá békáma waáta ɔcɔ ɔse: «Eé'eé, e te amé bá ɔlɔɔ ne beébe.»

⁵⁹Ekúlú ma kéla yá hɔla hoóhi onjéjé okimekime, ɔcɔ a wɔmoté ñé yóonyísinyi ɔkɔna tóna, ɔse: «Isuñí te á bá embánye, ɔcɔ ooci ñaá bá ɔlɔɔ ne wuúci, anyía wáɔa ɔcɔ u Kalilé.»

⁶⁰Mbá Bíel ñaá békámá ɔse: «E te ñá me lókóma ta bɔkɔ abó kuɔɔ ɔ ñɔɔ waamba ɔkɔna.» Ekúlú ayé u ñaá bá wa yánáɔa ɔ ɔtáɔa, yaaka yé ekóké ñá béléta.

⁶¹Aáná Otéjé a Waáná ñaá békuáléta, u ñá tála Bíel eése. Híáná Bíel ñaá bétáá asana eyí Otéjé ñeé wuúci laána, ɔse: «Butúé bú hénánɔ éce yaaka yé ekóké te ñá béléta, o ñoɔ mi bínéjítikinyi bikúlú bétátó.»

⁶²Aáná Bíel ña hátóna a ñoháaté, nyíáyé nyitúme ɔkoléla eényí na mahana mekime.

⁶³⁻⁶⁴Baaco a bá ña bó meóména Yésus ñaá bá bé wuúci ɔómbónáka, bé wuúci súbéke. Bé ñe bú wuúci súɔe bɔlaka e eése, bé wuúci bícónyíki, báye: «Mbókɔ ɔ óɔa muhémúnyi besana, basó laána aányé ú mo yóo súbe aná e?»

⁶⁵Bé ñe bú wuúci ɔómbónáka na masaló me etémbí meéjé o o wuúci fénine.

⁶⁶Hí ahá ɔyá ñaá yá, na ɔlɔɔ ú baáná bé Besuif, ne betéjinyi beluli nyiinjie ne beékúnyi bikotí ña bó bébándána haála hómoté. Bé ñé wuúci ɔobána eé buúse bú hííbú Hitúlé a híáná.

⁶⁷Mbá báye: «Basó laána, ɔ óɔa Mesíi e?» U ñé beébe békáma ɔse: «Mbókɔ e ña mé banó laána anyía ya méɔa Mesíi, nu ti ké nu lumitine,

⁶⁸mbókɔ e ña mé banó bata embataka, nu te ká nó békáma.

⁶⁹Mbá o otúme aámbáya Ɔónó u ɔcɔ kée limine a aháná yé ɔobó ú manóme ú Bandómesé Alámakénda.»

⁷⁰Mbá bekime báye: «Éce anyía ɔ óɔa Ɔónó u Bandómesé e?» U ñé beébe békáma ɔse: «Háye banó nó ma nó kɔna, aáná ya méɔa waátákána.»

⁷¹Mbá báye: «Aáté ! Tu te ñá háná asó aamba tɔkɔma tú etémbí; yááɔa anyía basó bémuátá tú ma só lókómáka úúyé ɔtáɔa !»

Lúkas 23

¹Aáná baaco bekime eébé bé Hitúlé ña bó hátókɔna, bó ɔobána Yésus eé buúse bó Kóména Bílat.

²Bé wuúci túméke tókoma, báye: «Tu ñá só kuána baabá eeye e yéékúnyiki baaco bá búásó bunṅo besana a beebé; ɔse bá te ɔ́ndóko etéési ná Sesáal, ɔse wuúci bémuátá wáña Mesíi a wáña Otéjii.»

³Bílat ñé wuúci bícónyi, ɔse: «Mbá ɔ ɔ́ña otéjii u Besuif e?» Mbá ɔse: «Kuṅó, ɔ ṅó kɔona aáná.»

⁴Bílat ñá laána ne betéjinyi beluli nyiínjie na nyekɔca nyé baaco ɔse: «E te ñá mé leca ta boko bó ɔbɔnɔsena ɔɔɔ ooci.»

⁵Mbá bá heényákénéna na ɔ́táña báye: «U ñe yéékúnyiki baaco bá bunṅo aatɔ ɔnata; u ñé túmé oweékúnyiki a Kalilé, yó weékúnyiki eé Yuté ikime, aámbáya wa yáña o oweékúnyiki aaha.»

⁶Émakéla Bílat áa lókómáká ɔ́táña oóci, mbá ɔse: «Éce anyía ɔɔɔ ooci áña ɔɔɔ u Kalilé e?» Báye: «Ée.»

⁷Émakéla wáá lókómá anyía Yésus áña ɔɔɔ u butéjii bú Elóot, u ñé wuúci tóma nááyá; u ñáá bá tóna eé Yelúsalem ɔ móósé etéemé.

⁸Ḃṅakelá Elóot áa leca Yésus, u ñé bílénéke buéjii, anyía feeké u ñáá bá wé lénéke o wuúci leca a besana abé u ñáá bá waá lókómáká bá táñáká a yááyé asana. U ñáá bá wá yaámbáká ɔleca Yésus á keláká ekéki yí hibílícínnyíni a yémoté.

⁹Aáná u ñé wuúci bátaka embataka ciéjii, mbá Yésus te o wuúci békáma ta boko.

¹⁰Ne betéjinyi beluli nyiínjie ne beékúnyiki bikotí ña bó bá aáhá tálémákéna, bé wuúci túméke anamánamá cá tókoma.

¹¹Ne Elóot na bíáyé bicénji ña bó bá bebú wuúci cécáká, bé wuúci báábákéna. Elóot ñé wuúci lañá kaba e cibólótoto, u ñé wuúci hélúmúnyiki né Bílat.

¹²Ne Elóot na Bílat ñáá bá bebú líṅekenene buáyá, mbá a buósé eébú bá ña bó tákána bukendinyi.

¹³Bílat ṅó lóṅókó ne betéjinyi beluli nyiínjie na baáña na baaco a bómoté bá bunṅo,

¹⁴mbá ɔse náábó: «Nu ñé nú mi héléníne ɔɔɔ ooci nɔse u ñe nénisi baaco. Áno leca, í me mí wuúci bícónyiki eenú eé buúse, yaṅó ta ɔleca boko a bɔbɔ́e a búmoté a tókoma etú nú ñe nú wuúci túméke.

¹⁵Te Elóot tóna te ɔ́mɔ́ leca boko a bɔbɔ́e bú o wuúci bóńósea, anyía u ñé wuúci hélúmúnyíni náásó. Áno leca, ɔɔɔ ooci te ɔ́mɔ́ kela boko a bɔbɔ́e a bómoté, abó wá nyemána wu owééne.

¹⁶Yaáté asana mí ɔba ɔ ɔlaana baaco ébú wuúci súbéke ne mesue, mbá bé wuúci nyéána, wé súte.»

¹⁷[Yé ñáá bá yeékúnyíni anyía a boṅanda bukime bú Basíka, Bílat é beébe nyéánénéna ɔɔɔ u cíibe ce ecaná ɔmoté.]¹⁸Mbá bé ñé túme ɔbomo beébe bekime, bá kóónaka báye: «Óónó ɔɔɔ oóci ! Tu ña só aamba anyía ɔ́ nyéána Balábas.»

- 19(Balábas ñaá bá eé ciíbe ce ecaná a asana ne etuñulinyi ayé u ña kélakéna betéñinyi bunõño o òlõño na bõsókó o òkòhàma ayé òòò ñeé wé.)
- 20Bílat ñaá bá wa yáambaka ohónyí wú ònyeyana Yésus; buáté bõko u ña háná á tãñáka ne beébe.
- 21Ta híaná, bó bómókó báye: «O òmbásá o òmuaná'o ! O òmbásá o òmuaná'o !»
- 22Bílat ña háná é beébe laana e bikúlú bétátó òse: «Bõko a bõbé bó yaáté wãña òkelákánó e? É te ómóó léca bõko a bõbé abó wá keláka, abó wá nyemána wu owééne. Míó cõba o òlaana baacõ ébú wuúci súbéke ne mesue, mbá bé wuúci nyéána, wé súte.»
- 23Ta híaná, bá ña bó cóbá ne buúse o òbõmõ ikelú o òmuaná, anyía bá aátákéna Yésus o òmbásá. Cííbú ikelú ñá yákána.
- 24Aáná Bílat ñaá sómbótóna òse yá békélaka a nyíábó nyiléne.
- 25Nyíáyé nyenyeyana eényí òòò awó u ñaá bá eé ciíbe ce ecaná a asana ne etuñulinyi na ayé òòò ñeé wé; u ñe beébe iínjíé Yésus anyía bé keé wuúci keláka háye bé ñe bú léne.
- 26Ekúlú ayé bá ña bó bá bebú súetékéne Yésus, bó ñó óndémánána Símon, òòò a wõmõté u báléka ci Siléen; u ke yéélúéke e esiéné. Bé ñe wuúci eékínyi òbétúáhéna òmbásá, u látákéna Yésus.
- 27Yaandándá yí etúte yé baacõ ñaá bá yí é wuúci látákéna ne beénjú tóna, aabá a beetó, bá lélaka a yááyé asana.
- 28Yésus ñe beébe békúáléta, u ñe beébe laána òse: «Banó itónyi cí Yelúsalem, nõte me leláka, mbá áno béléláka nõ lelaka a asana na báánó baáná;
- 29ananyía énáka, ekúlú káá fáaya ayé bá ká kóónaka anyía “Bõmbánye ná na behóátá bí beénjú ne eebe e bé tí ñe bú bíéne ta buósé te oweémúti óónó.”
- 30Ekúlú eéyé baacõ ké bú túme òlaana tókõndõ anyía túé beébe kúákónákéna, na tõñõndó anyía túé beébe nyiéke.
- 31Mbókó bá ña kela bõoté a buósõ nyenamá nyé besana eényí, anyána bá ká kélaka na bõoté e buwéénú e?”
- 32Bá ña cõbana tóna banána a bómõté béfendí, anyía bé keé beébe óónókó òlõño ne Yésus.
- 33Ekúlú ayé bá ñga bó hámá a haála ahá bó ño lõño anyía «Nuóñólõñólõ», bicénji ñá bó aátákéna Yésus o òmbásá, na banána áyá: A wõmõté o òmbásá a wúmõté a aháná yé òbó ú manóme, ooci a wõmõté o òmbásá a wúmõté a aháná yé òbó ú meényi.
- 34[Yésus òse: «Taata, beébe nyéánénéna anyía bé ti ñe bú ményi bõko abó bá ña bó kela.»] Bá ña aáfákána bíáyé belaña, éce bá ma bó ááhakena õndõño o omenyi bõlaka abó òòò okime eé beébe áña wu ohiite.

- 35** Baaco ña bó tálémákéna aáhá, bá lécaka. Beténjinyi Besuif ñaá bá bé wuúci óómbónáka báye: «Ú ño nóhiki baaco bé etémbí, wé bínóhi wuúci bémuátá, mbókó wáña Mesii, olotónó u Bandómesé.»
- 36** Bicénji tóna ñaá bá bié wuúci cécáka; bí ñe bíkositi ná ombásá, bí ñé wuúci iinjíe beányákánó bí meluku,
- 37** báye: «Ase o óña oténí u Besuif; bínóhi kuñó bémuátá aná !”
- 38** Bó ño yóñókó a aháña yé omuaná yé aató yé ombásá báye: «Ooci áña oténí u Besuif.”
- 39** Òhána a wómoté awó bá ña yáátákéna o ombásá, u wuúci fénékíne ose: «Yañó ese o óña Mesii e? Bínóhi mbá a basó nóhi.”
- 40** Mbá sóókó a wómoté ñeé wuúci kákálákéna ose: «Háá ! O ti ñóo líkíme Bandómesé, kuñó awó bá ma sómbótóna nyesómbótóna nyémoté o owé ne wuúci e?
- 41** Na kuñó na yañó nyesómbótóna eenyi áña nyetálémánánó anyía a nyíasó nyekela. Mbá wuúci, u te ómóó kéla boobé.”
- 42** Mbá ose né Yésus: «A me betaáaka ekúlú eyí o kóo ténjinyi baaco.”
- 43** Yésus ose nááyá: «Aá taaká e ño mé o laana anyía hénáno eecí na yañó na kuñó, tua sóña a Balatis.”
- 44-45** E ekatékaté ce buósé, ibíne ñaá kúá i iisí ikime o okóhama i injéní ciici étátó. Aaná bolaka a bú ñaá bá búá sómbótókóna Ciíbe ce Bandómesé ña láchéá e ekatékaté.
- 46** Yésus ñó bókíte bóñánánána ose: «Taata, í meé mi o iinjíe yáámé elilé.» Émakéla wá kóóna aáná, nyiomboko aató eényí.
- 47** Ekúlú eyí muténjinyi bicénji ña léca aáná, u ñé túme owiínjie Bandómesé nuúmi, ose: «Yááña taaká anyía ooco ooci ñaá bá atálémánánó yé ooco.”
- 48** Nyekoca nyé baaco e nyí ñeé bitúlékíne hóá ña lécáka yaandándá yé asana eéyé, baaco ñé bu eélúéke aabá a beetó.
- 49** Ne bemenyinyi ne Yésus bekime olonjo ne beénjú a bá ña bó bá bébú wuúci látákéna o otúme a Kalilé ña bó tálémákéna haaca o oléca besana a bé ña békéláka.
- 50-51** Ooco u Besuif a wómoté ñaá bá ne nyiínyi anyía Yóseb u bunonjo bó Alematé, i iisí ci Yuté. U ñaá bá atálémánánó yé ooco, wuúci na ambánye yé otémá, u tátáka Buténí bó Bandómesé. U ñaá bá e Hitulé a hiáña, mbá u ti ómo lumitine nyebosona nyé bosóókó.
- 52** U ña cóbá né Bílat o o wuúci bata omime ú Yésus. Bílat ñé lumítíne.
- 53** E elime eecí, Yóseb ñé suúnyi omime o ombásá, u ña bákákéna ombómó, nyikeényie eényí. Eenyie ñaá bá etímékénú a nyendányé noómi; bá ñaá bá éce bá té ña cáña é nyíe ooco eé yííye.
- 54** Bú ñaá bá buósé abó bá ña tábóna benyéma, buósé bú nyifiényi bú ehélúme bú Besuif.

⁵⁵Aaná beénjú a bá ña bó bá bábó látákéna Yésus o otúme a Kalilé ña bó cóba na Yóseb e eenyie, bé ñe bú yiíyi bísíémúkúnyí, bá ña læca anyána omime ñaá bá ofienyínyí.

⁵⁶Bá ña hálómókóna náábó, bá ña tábónáka ne tufeli na besoño bí enumbé. Bé ñe bú hélúmeke buósé bú ehélúme o onyíóyísínyí okotí.

Lúkas 24

¹A alale yé oyá buósé bó sónde, beénjú ña bó hátóna, bó cóbana e eenyie besoño bí enumbé abé bá ña bó tábónáka.

²Bá ñgaá kuána anyía bé me fúnjulisí nyendányé a nyé ñaá bá e nyiofiníne nyí eenyie.

³Bé ñe bú óófine noómi, mbá beébe ta òleca omime ú Otéjía a Waáña Yésus.

⁴Ekúlú ayé asana eéyé ñaá bá yé beébe yébíki a bíábó beetó, banómocó béfendí na belaña e bifúlúndúndúé ñé beébe háména hú huase.

⁵Aaná bulíkílikí ñeé beébe tímbié, bá ña cóñémáka. Baaco eébé ñé beébe batá báye: «Anyíaté nu ña nó áamba ooci a wáña woósó aá haála ahá belóño áña e?»

⁶U te á kela aaha, mbá ú ma háanyua e biwéewé. Áno bétááka háye u ñaá banó láakena ekúlú ayé u ñaá bá wá yánáña a Kalilé,

⁷ose: “Yé ña nyemána anyía bé fiimbie Óónó u ooco ná banána, bé wuúci óónó waatákénánó o ombásá, mbá o moósé matátó yó háanyua e biwéewé.”“

⁸Aaná bá ña bó bétáá otáña ú Yésus.

⁹Bá ña bó hátóna hóá, bá ñga láákéna na baákónéna bóóhátá na omoté na baákónéna bé etémbí bekime besana eébi bikime.

¹⁰Beénjú eébé ña bó bá anyía na Malíi, itónyi ce Makatala, na Sáana, na Malíi, iinyí ce Sáak; bá ña bó bá òloño ne beénjú bé etémbí, beébe bé ñe bú bíkétíkínyí baaco bá endóma besana eébi.

¹¹Mbá beébe te olumitinine besana ebí beénjú ñeé beébe bíkétíkínyí, anyía bá ña bó bá bábó bétááka anyía béáña besana bé buála.

¹²Ta híaná, Bíel ña hátóna, yó cóba e eenyie, ú ñga háamá, u ñó nyonjímínyí e eenyie, u ña læca hú belahelahe bé ombómó o omesé. Aaná u ña hálómóna o ooki, u ñé kéké asana a yé ñaá békéláka.

¹³Hú buaté buósé, baákónéna bé Yésus béfendí a bómoté ña bó bá bábó cócóbaka a bunoño bó Emáyus, bú ñaá bá e kilométa cíóhátá na émoté ne Yelúsalem.

¹⁴Bá ña bó bá bábó táñátáña a besana bikime a bé ñaá békéláka.

¹⁵Ekúlú ayé bá ña bó bá bábó táñáka, bé súngunyinyí, Yésus ñé keé beébe cua; bé ñé túme okendinyí.

¹⁶Bé wuúci læcaka, mbá bé ti wuúci menyútúne, anyía ibíne ñaá bá a cáábó eése.

- 17** Yésus ηέ beébe batá ɔse: «Mbá aáté yááηa, nu kandaka, nu suηukunyinyi e?» Bá ηa bó táléména, bá ηá lókóma ɔtémá ɔnuu.
- 18** Ɔmoté e bífendí eébí ηaá bá ne nyiinyi anyía Kελέóbas; mbá ɔse nááyá: «Έce anyía hú kuηó bímuócí a baaco e bé ηe bú límine e ekéti yí ekúlú aaha eé Yelúsalem, ó ti ηóo menyí besana a bé maá békéláka ɔ moósé eeme e?»
- 19** U ηέ beébe bátá ɔse: «Besana bé yaáté e?» Mbá báye: «Asana a yé ηaá háména Yésus, ɔɔɔ u Násalet; wuúci u ηaá bá muhémúnyi besana mo Bandómesé a mó ηaá bá na makénda a besana abé mu ηaá bá muá táηáka, mu kélaka ne eé buúse bó Bandómesé ne eé buúse bó baaco bekime bé Islayél.
- 20** Na báásó betéηínyi beluli nyiínjie na báásó baáηá ηa bó kéla anyía bá sómbótóna o muúmu ɔónó muátákénánó ɔ ɔmbásá.
- 21** Tu ηa só bá túésú kétiki anyía muúmu muá nyemána mú ɔhánónáka baaco bé Islayél; yémoté asana áηa anyía matátó eeme hénáno amá besana eébí ηaá békéláka.
- 22** Aáná tóna beénjú a bómoté bé uúsú ɔlɔηɔ ηaá basó nyímisi injiηé, anyía bá ηa bó cóbá e eenyie a alale yé ɔyá,
- 23** beébe ta ɔleca uúyé omime. Ekúlú ayé bá ηga bó hálómóna, bá ηá bó basó bíkétíkinyi anyía bá ηá bó leca bililé bé masóma bé Bandómesé e bí ηeé beébe laana anyía Yésus áηa woósɔ.
- 24** Baaco a bómoté bé uúsú ɔlɔηɔ ηá bó cóba tóna e eenyie, bó kúana besana háye beénjú ábó kóonaka. Mbá beébe tóna te o wuúci leca.”
- 25** Έehé Yésus ηeé beébe laána ɔse: «Banó baaco eébé, nu te anó bá ne injiηé, cínú etémá ti ηé tényí e lumitinine besana bikime ebí behémúnyi besana bá Bandómesé ηa bó kóónáka.
- 26** Yé te ómo nyémána anyía Mesíi á lókómáka ɔkála e, mbá u limine a núáyé nuúmi e nú ηeé húle ná Bandómesé e?»
- 27** U ηέ beébe hambúlékíne besana abé Cioóηé ikime cé Bandómesé ηa kóona a yááyé asana, o otúme e tufule tú bikotí bí Moyís ɔ ɔkóóhama e tufule tukime tú behémúnyi besana bá Bandómesé.
- 28** Ekúlú ayé bá ηa bó bá bá bóáηa hoóhi na bunɔηɔ abó bá ηa bó bá bábó cócɔbaka, Yésus ηa kéla háye anyía u ηa cóbaka ne buúse.
- 29** Mbá báye nááyá: «Limíne aaha na basó, anyía buósé meé súete, ibíne a yáaηa hoóhi.» U ηó oofíne eé ciíbe anyía wé limíne ne beébe.
- 30** Ekúlú eyí bé ηe bú túme onyíenyi, u ηέ hiíte eléti, yó wíinjie Bandómesé bitéηíti, yó yiíyi bákáka, u ηέ beébe iínjiékíne anyía bá nyíáka.
- 31** Aáná ibíne ηa hátóna a cáábó eése, nyi wuúci menyutune eényí, mbá u ηέ séηúlúé eébu eé buúse.

- 32Bé ñe túme òlaanana báye: «Óko, téka cíísú etémá ñaá bá inyíoyónó ne obíléne ekúlú ayé waá bá wá tánjaka na basó o ohónyí e, u basó hémbulekine Cioóñé cé Bandómesé e?»
- 33Bá ña bó hátóna hí e ekúlú etéeyé, bá ña hálómókóna eé Yelúsalem. Bá ñga bó kúana na baákónéna bóóhátá na òmòtè na baláayé, bá bébándákánó haála hómòtè,
- 34bábó kóonaka báye: «Oténí a Waáñá ñga taaká òhaanyúánó o owé, anyía Símon meé wuúci lecaka !»
- 35Beébe tóna bé ñé bíkétíkínyi baákónéna eébé na besana a bé á békéláka o ohónyí na anyána bébú wuúci menyutune ekúlú ayé waá bákáka eléti.
- 36Ekúlú ayé baákónéna eébé béfendí ña bó bá bá búanaña ò òtáña besana eebi, bé ñé síke bítéme, Yésus má táléména aabó ε ekatékaté, mbá òse náábó: «Mbuumu á bá náánó.»
- 37Bá ña bó balátána, bé ñé túme olíkíme buéñí, anyía bé ñe bú kéti anyía enyòle cíáña.
- 38Mbá Yésus òse náábó: «Anyíatè nu ñe nú líkíme nyenamá eényí e? Nyenamá nyí isunji nyé aáté nua nóña ne nyíinyi ε etémá e?»
- 39Áno lecáka na cááme aabá na cááme akoló, mbá núé menyí anyía yanó bémuátá ya méña; enyòle te á bá ne imehú ne biúhé háye nu ña nó me leca ne bíibi.»
- 40Ekúlú ayé u ñaá bá wá tánjaka aáná, u ñé beébe tóngínyi na cááyé aabá na cááyé akoló.
- 41Beébe te olumitinine aáté u ñaá bá wé beébe laakena anyía bá ña bó bá bébú bílénéke buéñí, beébe bekékénú tóna. Aáná Yésus ñeé beébe báta òse: «Nua nóña nu òbá na boko bó ònyíá aáhá e?»
- 42Báye: «Éε.» Bé ñé wuúci iínjé hiofó a hehákákánó.
- 43U ñeé hííhi hííte, u ñé hííhi nyíáka, bé wuúci lecaka.
- 44Mbá òse: «É ñaá me banó láákéna besana eébí ekúlú ayé ε ña mé bá na banó. Aáná besana bikime a béña beóñókónó a yáámé asana ne e nufule nú bikotí nú Moyís, ne e tufule tú behémúnyi besana, na tó Mañana ñáa nyemána bé òbékéláka.»
- 45Ekúlú eéyè u ñeé beébe iínjé makénda ma òlókómáka aáté Cioóñé cé Bandómesé ña kooná.
- 46U ñé beébe laána òse: «Yááña yóóñókónó anyía Mesíi ña nyemána we owé, yó háanyua e biwéewé ò móósé matátó.
- 47Aáná bé kée húlíkínyi baaco bá moneño mekime a nyíáyé nyíinyi anyía bá békákálákéna maabó maabé, mbá bá sómba òkoló eé meéme; aáná Bandómesé kée beébe nyéanakenena maabó maabé. Bé kée húlíkínyi baaco aáná o otúme eé Yelúsalem ò òcoba ne buúse.
- 48Nu ká nó hákéna embasó a besana eébí.

49Yááŋa anyía’o, e ká mé banó tóména Efúúménénu yí Elilé eyí Síkíne ŋaá bétána; nu ŋa nó nyemána nú olimine aaha a báléka eeci o okóháma ekúlú eyí nu ké nú híite makénda e mé ŋeé húle o Omuaná.”

50Yésus ŋé beébe cɔbána hoóhi na Bɛtani, u ŋé hetúnyi aabá o omuaná, u ŋé beébe sayábéna.

51Ekúlú ayé u ŋaá bá weé beébe sayábákéna, u ŋé beébe béálóna, Bandómesé nyi wuúci béétísi eényí o Omuaná.

52Mbá beébe bá ŋa bó hálómóna eé Yelúsalem ne obíléne weéŋí éce bé me bú wuúci nyemiki.

53Bá ŋa bó bá eé Cííbe ce Bandómesé móósé mekime, bé nyémiki Bandómesé.

Sáaη

Sáaη 1

- ¹E nyitúme, ekúlú ayé Bandómesé ηαά bóta na ɔmesé na ɔmuaná, Buhúnyi ηαά bá búá yáaηa hóá; Ooci a wáηa nyínyi anyía Buhúnyi ηαά bá na Bandómesé, wuúci Bandómesé.
- ²Éce anyía wuúci u ηαά bá e nyitúme na Bandómesé.
- ³Ne wuúci Bandómesé ηαά bóta ka benyéma bikime. A benyéma bikime, ta boko te ómo bébóta téka ne wuúci.
- ⁴Wuúci ú ηαά bá indiné ci olíhe; waáta olíhe ú iinjíékíne baaco eese.
- ⁵Eese ηαά sána i ibíne noómi, mbá ibíne te o yiíyi bémbi.
- ⁶Bandómesé nyetóména baaco ɔɔɔ a wɔmɔté eényi; éce Sáaη.
- ⁷U ηαά faáya háye ɔmbasómbáso ɔ ɔkoháyéna eese embasó. U ηαά faáya anyía eeyé e elime baaco bekime á hákéna mɔηɔlé e Buhúnyi.
- ⁸Wuúci bémuátá u te ómó bá eese; u ηαά bá yáaηa ɔmbasómbáso, u ηαά faáya anyía wá ka táηáka asana yí eese.
- ⁹Yaáté eese ηαά bá bímuóci taaká taaká ci eese a yá báka ɔ ɔmesé, yé nómake a baaco bekime.
- ¹⁰Ɔɔɔ oóci a wáηa Buhúnyi ηαά faáya ɔ ɔmesé. Ne wuúci Bandómesé ηαά bóta na ɔmesé na ɔmuaná; mbá ta híaná, baaco bá ɔmesé ηe bú wuúci bínéjítíkinyi.
- ¹¹U ηαά faáya aá buayá, buayá búo wuúci kine.
- ¹²Ta híaná, bómɔté baaco ηe bú wuúci káha bɔmbánye, bó hákéna mɔηɔlé nááyá. Yaáté asana u ηeé beébe iinjíé makénda ma ɔbámókónéna baáná bá Bandómesé.
- ¹³Bé ti ómó bú bíbíene háye baaco náηa bébú bíbíénéke, éce anyía té cáηa e nyiléne nyé baaco, mbá Bandómesé bémuátá u ηeé beébe ceηísiki bááyé baáná.
- ¹⁴Buhúnyi ηa bécáηa ɔɔɔ, ɔɔɔ oóci ηé limékíne aasó ε ekatékaté na yááyé yaála yí nuubo ekime; u basó tóηgínyi taaká ikime, tu lecaka búáyé buáηá, buáηá e bú ηé húle né Síkíne.
- ¹⁵Sáaη ηαά hákéná embasó a asana yé waáta ɔɔɔ, yó kóɔnaka okelú ɔ ɔmuaná ɔse: «Ooci awó ú ηa fáaya eémi e elime áηa waáηá ɔ ɔ me hɔla anyía u ηa cáηacáηa ɔbá feeké, éce ε te ηáá me bá.»
- ¹⁶Wáηa onyíoyónó na yaála yí nuubo hú mbiókε; éehé aá basó bekime, u ηo sólíkinyi besaya a besaya.
- ¹⁷Bandómesé ηαά basó húlínyi yááyé okotí né Moyís, mbá na yaála yí nuubo na taaká ηαά basó húlíne né Yésus Kilís.

- 18 ƆƆƆ té ɲa lécá Bandómesé, ta buósé; mbá hekoɲó hé Ɔónó a wáɲa Bandómesé, wuúci u ɲeé wuúci leca. U ɲe límíne a maabána me Síkíne, wuúci u ɲaá kéla anyía baaco ebú menyí Bandómesé.
- 19 Áno lókóma embasó acé Sáaɲ ɲaá haya ekúlú eyí betéɲinyi Besuif bé Yelúsalem ɲa bó tóma ne beluli nyíinjie na bonye Léfi o o wuúci batá báye: «Aányé ó óɲa e?»
- 20 U ti ómo kíne ɔbékáma, yó beébe cálónéna ɔse: «E te áme bá Mesíi.»
- 21 Mbá báye: «Aányé ɔ óɲa e? Ɔ óɲa Éli e?» Ɔse: «Eé'eé. E te á me bá Éli.» Báye: «Ɔ óɲa muaté muhémúnyi besana mo Bandómesé e?» Mbá ɔse: «Buaka.»
- 22 Éhé bá ɲa háná ebú wuúci batá báye: «Ó basó laána, aányé ɔ óɲa, anyía mbá túésú menyí obikétíkinyi baaco a bábó basó tóma. Ó ciówo injiɲé, o ɲoó bíkétí anyía aányé ɔ óɲa e?»
- 23 E embataka eécí, Sáaɲ ɲaá békáma ne mehúnyi emé muhémúnyi besana mo Bandómesé Esayí ɲaá kóónáka, ɔse: «Ya méɲa ɔƆƆ ewú u ɲo sóbi okelú ɔ ɔmuaná i iisi ce ɔsébéá ɔse: “Énu nyimíkinyi ohónyí ú Otéɲí a Waáɲá.”»
- 24 Bómɔté bosóókó ɔ ɔlɔɲo ú baaco abá bá ɲaá tóména Sáaɲ ɲa bó bá Bafalisiéɲ.
- 25 Beébe, bá ɲa háná ebú wuúci báta báye: «Ase ɔ te ó bá te Mesii, ta anyía Éli, mbá ta muaté muhémúnyi besana mo Bandómesé, mbá a asana a yaáté o ɲoó wootine baaco aná e?»
- 26 Mbá ɔse: «Yaɲó, i ɲe mí ootíne baaco ne menyífé, mbá ɔƆƆ áɲa hóá aanó e ekatékáté ewú nú tí ɲe nú ményi.
- 27 Wuúci oócí kokóókó eémi e elime. E te ɲá mé nyemana ooci a wáɲa wu ohembuleke tukolí tó bíáyé bekandéna.»
- 28 Besana eébi ɲaá békéláka a Betani, e eyinyíe asálá yí nuúci nú Sulutéɲ a aháɲá yé nyeháma nyé ɔócó, haála ahá Sáaɲ ɲaá bá we yóotokine baaco.
- 29 Ɔ ɔyá ɔyá Sáaɲ ɲaa lécá Yésus á fáakona nááyá, mbá ɔse: «Ɔónó ú Etómbá ú Bandómesé ooci, wuúci u ɲa yááɲéna baaco bá ɔmesé bɔɔbé.
- 30 Wuúci é ɲa mé kóóna esé kokóókó eémi e elime. Wáɲa waáɲá na yaɲó anyía wuúci u ɲa cáɲacáɲa ɔbá.
- 31 Yaɲó, e ɲaá me bá i ti emí ményi anyía wuúci wáɲa, mbá owootine ewú i ɲe mí ootíne baaco ne menyífé áɲa anyía baaco bé Islayél ébú wuúci menyí.»
- 32 Sáaɲ ɲaá háya embasó ɔse: «E ɲá mé lécá Efúúménénu yí Elilé á sóónáka i ihúényínyí ci hibúbé, yí ɲé límíne nááyá.
- 33 Aá taaká e ɲaá me bá i ti emí ményi buáyá aányé wáɲa. Mbá Bandómesé u ɲaá me tóma aaha anyía yémi ootókíne baaco ne menyífé, wuúci ú ɲa mé laána ɔse: “Awó ó kóó leca Elilé á sóónáka, yó límíne nááyá, wuúci u kó yóotokine baaco ne Efúúménénu yí Elilé.”

- 34Yañó, ε ηα μέ léca anyía besana eébi maá háma taaká. Buáté bokó ε ηαά μέ háya embasó anyía ɔɔɔ ooci áηα Ɔónó u Bandómesé.”
- 35Ɔ buósé bó ɔláta, Sáaη ηα háná á bá a haáté haála ɔlɔηɔ na bááyé baákónéna ɔ bómoté béfendí.
- 36Ahé u ηα léca Yésus á hólaka, mbá ɔse: «Ɔónó u Etómbá u Bandómesé ooci !”
- 37Baákónéna eébé béfendí ηα bó lókóma háye Sáaη ηαά kóona; bá ηá láta Yésus.
- 38Yésus ηαά békúáléta, yó léca anyía baacɔ ηe bú wuúci láténa, u ηé beébe batá ɔse: «Aáté nó ηα nó aamba e?» Báye: «Láábi, háányé ɔ ηoó limine e?» («Láábi» éce «Muékúnyi.»)
- 39Yésus ηé beébe laána ɔse: «Áno faáya, nú ka léca haáté haála.» Aáná bá ηα bó cóbá, bá ηá leca haála ehé Yésus ηαά bá weé límekine; yé ηαά bá bokó bú injéñí ingyise cé nyíófó. Bá ηá bó aasánaka ne wuúci ɔ ɔkɔóháma a nyemana nyé buósé.
- 40A baákónéna eébé béfendí a bá ηα bó lókómá ɔtáηa ú Sáaη, bó látákéna Yésus, ɔmoté ηαά bá nyíinyi éce Andelé, onyíinyí u Símon Bíel.
- 41Ahé bé ηe bú síke Yésus, Andelé ηá cáηa ɔ tényí ka kuána uuyé onyíinyí Símon, mbá ɔse nááyá: «Tú ma só bóηo Mesíi», éce «Kilís».
- 42Aáná, u ηeé wuúci ɔbána né Yésus. Ayé u ηαά leca Símon, mbá ɔse: «Ɔ óηa Símon, ɔónó u Sáaη. Bé ké búle ɔ yóo lóηo anyía Sefas», éce «Bíel», éce «nyendányé».
- 43Ɔ ɔyá ɔyá, Yésus ηαά bá weé súétéke i iisí ce Kalilé. U ηá kuána Fílib, mbá ɔse nááyá: «Me látá.”
- 44(Fílib oócí ηαά bá u bunɔηɔ bó Beteséta, háye na Andelé ne Bíel).
- 45Fílib ηá kaá kuána Nataniel; ɔse nááyá: «Tua ɔóηa na ɔɔɔ ewú Moyís ηαά táηáká yááyé asana e nufule nú bikotí; yááyé asana behémúnyi besana bá Bandómesé ηα bó bá bábó kóonaka tóna. Nyíáyé nyíinyi éce Yésus, ɔónó u Yóseb, u bunɔηɔ bó Násalet.”
- 46Nataniel ηé wuúci batá ɔse: «Aáté a yambánye yááηa yí ohúle a Násalet e?» Mbá Fílib ɔse nááyá: «Faáya ká leca.”
- 47Yésus ηαά leca Nataniel á fáakona nááyá, u ηá kóona a asana na waáta Nataniel ɔse: «Taaká ci ebíenyi ci Islayél eeci, efule téka.”
- 48Nataniel ηe wuúci batá ɔse: «Háányé ɔ ηo mí menyí e?» Yésus ɔse: «E ηá me canácáηa ɔ kuɔηó léca éce Fílib te ηó yóo lóηéta, kuɔηó i indíné ci bufikié.”
- 49Mbá Nataniel ɔse: «Láábi, ɔ óηa Ɔónó u Bandómesé, ɔ óηa Otéñí u Islayél.”
- 50Yésus ɔse nááyá: «É ma mé ɔ laana anyía ε ηá me ɔ leca i indíné ci bufikié, yaáté asana ó moó lumitinine? Ɔ ηoó ɔɔba ɔ ɔ túné lécaka biítítí bé besana a bé á hóla eeye.”
- 51U ηe túné á kóona ɔse: «Aá taaká ε ηα μέ banó láana anyía nɔ ká nó lécaka Ɔmuaná okuúnénú, bililé bé masóma bé Bandómesé báátaka bé lóókɔ ná Ɔónó u ɔɔɔ.»

Sáan̄ 2

- ¹E elime ce mósé méfendí, nusíke ñaá bá a Kána, i iisí ce Kalilé. Iinyí ci Yésus ñaá bá hóá.
- ²E nusíke eénú, bó ñó lónókó tóna ne Yésus na bááyé baákónéna, bá ña bó fáaya.
- ³Ahé meluku me nusíke ña mána, iinyí ci Yésus ña laana óónó òse: «Meluku ma mána.»
- ⁴Mbá Yésus òse: «Meemé, té cáña kuonó óo nyemána wu o mi tónjinyi boko abó yáme nyemana wu okela. Yááme ekúlú té ña nyémána.»
- ⁵Émakéla iinyí á lókóma aáná, mbá òse ná baafa meluku: «Áno keláka boko abó ú ña cóba o o banó laana.»
- ⁶Tumbokí tó andányé ñaá bá aáhá tútíndétú. Besuif ñaá bá bábó békélákéna tumbokí eétú o òbésua háye bikotí bí uúbú olumitinine ñaá bá bíe yéékúnyíki. Tú ñaá bá tuánjá, tú hííteke léta o otúme etíne ényíse o okóháma etíne étíndétú.
- ⁷Mbá Yésus òse ná baafa meluku: «Áno ka tókáka menyífé, núe nyíoyísíkí tumbokí eetu.» Aáná bé ñe bú nyíoyísíkí tumbokí ne menyífé hoóhi anyía mé óótíéke.
- ⁸Mbá Yésus òse náábó: «Aámbáya, áno tókététa maandá mé menyífé me himbokí, énu ke meéme óókítinyi mukendisi bonanda.» Bé ñge bú wuúci íinjie maáté menyífé,
- ⁹u ñé meéme óókéténa. Ma ñaá bá éce má ma bécáña meluku. U ñaá bá u ti é ményi haála ehé bé ñgeé hííte maáté meluku, mbá baafa meluku ñaá bá búbú heéhe ményukune anyía beébe, bé ñge bú meéme tókáká. Aáná u ñó lónjéta òòò awó bá ñaá bá a nyíáyé nyetónó,
- ¹⁰mbá òse nááyá: «Bosóókó náña bábó kelaka anyía wóo caña aafakéna baaco bembánye bí meluku. Émakéla bé me bú híólóko, wó síke hémúkúnyí aná benjámákánó bí meluku. Kuonó, nyíowó nyekela áña náányia: Ó mósé bátéákéna bembánye bí meluku o okóháma aámbáya.»
- ¹¹Aáná Yésus ñaá kéla yááyé ekéki yí hibílícinyínyí yí buúse a bunonjo bó Kána, i iisí ce Kalilé. Yó tónjinyi baaco búáyé buánjá; bááyé baákónéna bó hákéna mōñolé nááyá.
- ¹²E elime eécí, Yésus ñeé súete ononjo ne iinyí ne benyíinyí na bááyé baákónéna a báléka ce Kabelnawum. Bó límekine hóá ombana ú mósé otíkítiki.
- ¹³Yésus ñaá hátóna, yó súete eé Yelúsalem ekúlú ayé Basíka, bonanda bú Besuif, ñaá bá ce a yáaña hoóhi.
- ¹⁴U ñe yóófine eé Cíibe ce Bandómesé, u ña kuána baaco bé túéke na káwo, na etómbá ne tubúbé. Betúé mōonyé me Cíibe ce Bandómesé ña bó bá belimékinénú hoóhi ne cíbú tébíli.
- ¹⁵Yésus ñeé hííte tukolí, yó tábónáka busue, u ña óñókéna haaca ne Cíibe ce Bandómesé baaco eébé ne cíbú etómbá ne cíbú káwo. U ñé kúbúliékéne tébíli cí betúé mōonyé, maabó mōonyé mekime a má ñaá bá hóá ña sasiáka o omesé.

¹⁶Eéyé ekúlú u ηό βóméténa betúé tubúbé ɔse: «Áno aájíáka benyéma eébi aaha. Nɔte háná kela anyía Cíibe ce ciame Taatá á bá ciíbe ci onduné.”

¹⁷Bááyé baákónéna ηe síke ábo bétááka mehúnyi ma Cioóηé cé Bandómesé a cé ηaá kɔna cése: «I ηe mí léne ciɔwo Cíibe e nyiwééné.”

¹⁸Émakéla Yésus ó yóóηókéna betúé bitúké aáná, betéηinyi Besuif ηé bú wuúci batá báye: «Kela aná ekéki yí hibílícinyínyí ɔ ɔ basó tóηinyi anyía ɔ óηa na bɔɔɔ ɔ ɔbékélákéna a nyenamá eényí.”

¹⁹Mbá ɔse náábó: «Áno beáka Cíibe ce Bandómesé eeci, i ηeé mi ciíci falefɔtɔkɔna ɔ mɔósé matátó.”

²⁰Báye: «Baɔɔ ηa bó nyíókɔ buólí bú Cíibe eeci tuɔηɔ etíne éfendí ne imbuke ítíndétú. Éehé kuɔηó, ɔ ηóó kɔna anyía bé é ciíci beáka, ɔ ηóó ciíci falefɔtɔkɔna a mɔósé matátó e?”

²¹Mbá u ηaá bá waá kóónaka asana yé ciayé ceéto ce bémuátá, éehé u ηóó lóηéta anyía Cíibe ce Bandómesé.

²²Enakelá ú ma háányua e biwéewé, bááyé baákónéna ηá bétáá anyía u ηaá tánáka aáná; nyíábó nyilumitinine eényí ne úúye ɔtáηa na Cioóηé cé Bandómesé.

²³Yésus ηaá kélaka bikéki bí tubílícinyínyí eé Yelúsalem a bɔηanda bó Basíka. Baɔɔ beéηi e bé ηe bú biíbi lécáká ηa bó hákéná mɔηɔlé nááyá.

²⁴Mbá Yésus ηaá bá u ti é bíinjíé náábó anyía u ηaá bá weé beébe menyukune bekime bɔmbánye bɔmbánye.

²⁵U ηaá bá u te caηa á yáamba anyía bé wuúci laakéna olihe ú baɔɔ, anyía u ηaá bá weé ményukune bɔkɔ bukime a búáηa e cííbú etémá noómi.

Sáaη 3

¹Ɔɔɔ ηaá bá ɔó hióbo hé Bafalisiéη, nyíinyi éce Nikotéme; u ηaá bá tóna ɔmɔté u betéηinyi Besuif.

²U ηaá ɔɔba ɔ okowoóloko né Yésus buutú a búmɔté, yó wuúci laana ɔse: «Láábi, tu ηe sú menyí anyía kuɔηó Bandómesé ηaá tómá ɔ ɔkɔó basó éékúnyíki. Ɔɔɔ te á bá wu ɔkelaka bikéki bí tubílícinyínyí háye eebi, mbókɔ Bandómesé te á bá nááyá.”

³Yésus ηeé wuúci békáma ɔse: «Aá taaká e ηɔ mé ɔ laana anyía ɔɔɔ te á bá wu owoofine e Butéηi bó Bandómesé, wuúci téka ɔ obíbíénútúne.”

⁴Nikotéme ηa báta Yésus ɔse: «Anyána ɔɔɔ áηa wu obíbíénútúne e? Mbá wáηa wu ɔhálómóna a tɔna tú iinyí, yó bíbíénútúne e?”

⁵Mbá Yésus ɔse: «Aá taaká e ηɔ mé ɔ laana anyía ɔɔɔ te á bá wu owoofine e Butéηi bó Bandómesé wuúci téka ɔ obíbíénútúne ne e menyífé ne e Efúúménénú yí Elilé.

⁶Awó ɔɔɔ u imehú é bíéne áηa ɔɔɔ u benamá; ewú Efúúménénú yí Elilé é bíéne áηa ɔɔɔ u Elilé.

⁷Eti kékéke anyía é ma mé o laana esé: Nu ñá nó nyemána obíbíénéke nyibíbíéne nyé omuaná.

⁸Ehúne ñeé húne haála ehé yí ñe léne ohúne; a lókómáka háye yí ñeé húne, mbá e ti menyí ta haála ehé yí ñeé húlíne, ta haála ahá yé ña cóbena. Híáná tóna, yé ñaá békéla o ooco okime ewú Efúúménénu yí Elilé é bíéne.”

⁹Émakéla Nikotéme á lókómáka otáña ú Yésus, u ñe wuúci batá ose: «Anyána búáña bú obékéláka aná e?”

¹⁰Mbá Yésus ose: «Anyána o ti ñó menyí besana eebi, yiíyi anyía o óña woómóomo e beékúnyi aaha e Islayél e?

¹¹E ña mé o laana aá taaká anyía basó, tu ñe sú hémbule besana ebí tu ñe sú ményi, tu hákèna embasó e eebi abé tú ma só lécaka na cáásó eése, mbá banó, nu ti ñe nú lumitine úúsú otáña.

¹²Mbókó nu ti ñe nú mi lumitinine ekúlú ayé e ña mé banó láana besana bé omesé, mbá anyána aná na bé Omuaná e?

¹³Ooco té ñaá báata o Omuaná, e te ñaa bá Oónó u ooco bímuóci ewú u ñeé húle o Omuaná.

¹⁴Bá ña nyemána bé obéeti Oónó u ooco bokó búmaté háye Moyís ñeé béeti cióho ci elénú i iisí ce osébéá noómi,

¹⁵o okela anyía okime awó u káá háya mọ̀jólé nááyá á bá na yóósóóso yí olíhe yí ekúlú ekime.”

¹⁶Yááña anyía Bandómesé ñeé lénéke baaco bekime e nyiwééné, yó wíinjie hííyé hekoñó hé Oónó, okela anyía ooco okime awó u káá háya mọ̀jólé nááyá ti nyíme, mbá wá bá na yóósóóso yí olíhe yí ekúlú ekime.

¹⁷Bandómesé te ómó tóma uuyé Oónó o omesé anyía wé ke kélísiki baaco, mbá u ñaa hóléna nááyá o o beébe nohiki.

¹⁸Bé ti ñeé télímínyi a nyekála okime awó á háya mọ̀jólé ná Oónó, mbá ooco awó u te ña háya mọ̀jólé nááyá á yáaña okuánó nyekála anyía u te ña háya mọ̀jólé ná hekoñó hé Oónó hé Bandómesé.

¹⁹Hekoma ahé Bandómesé ñeé beébe íinjíine nyekua áña anyía eese ñaá faáya o omesé, mbá baaco bó lénéke ibíne o ohola eese, anyía nyiábó nyebékéléna áña nyebé.

²⁰Ooco awó ú ña kela boobé ñe líñine eese, u te á bá wu ofaaya haála ehé eese áña; u ñe líkíme eese anyía yááyé aabé yé nyebékéléna te háma a miányé.

²¹Mbá ooco awó u ña láténa taaká ña fáaya e eese anyía baaco ébú menyí olega anyía u ña kela besana bikime a nyelókómána na Bandómesé.

²²E elime eécí, Yésus ñeé súéte olonjo na bááyé baákónéna i iisí ci Yuté. U ñe limékíne ne beébe hóá, u ñe ootókíne baaco.

²³Sáaη tóna ηαά bá we yóotokine baaco a bunḡḡo bú Enon, hoóhi na Salim, anyía menyífé ηαά bá meéηí a bunḡḡo eébu. Baaco ηαά bá bábu fáakona nááyá, u beébe ootokine.

²⁴Yááηa anyía, bá ηαά bá éce bá té ηαά háyá Sáaη eé ciíbe ce ecaná.

²⁵Baákónéna a bómḡté bá Sáaη ηe bú túme osuηuηyinyi na ḡḡo u Besuif a wḡmḡté a asana ne obífúúmínyi.

²⁶Aáná bá ηga bó kúána Sáaη, báye nááyá: «Láábi, téka ó mḡó leca: Ḍḡḡo awó u ηαά bá na kuḡḡó e eyinyié asálá yí nuúci nú Sulutḡη, ooci awó ó ηḡó háyéna embasó, ícióci wá yáaηa o owootonone; baaco bekime cḡcḡbaka nááyá.»

²⁷Sáaη ηeé beébe békáma ḡse: «Ḍḡḡo te á bá wu ḡbḡḡo bḡkḡ, e te ηáa bá anyía Bandḡmesé wé wuúci íηηie.

²⁸Banó bémuátá nua nóηa nú ḡ me háyéna embasó anyía e ηa mé kḡona esé: E te áme bá Mesíi, mbá bá ηαά me tḡma anyía yáme caηácáηa ḡfaaya eé buúse ne wuúci.

²⁹Muúti oónjú áηa ḡnḡme, mbá aláayé áηa hoóhi, u lókómáka. Wáηa ne obíléne weéηí ekúlú ayé ú ηa lókóma okelú ú ḡnḡme. Éehé obíléne meé mi nyíóyo ḡ ḡtémá.

³⁰Híiyé hinjoti ηá nyemána hé ḡnḡmaka, híimi nyímúkúne.»

³¹Ḍḡḡo ewú u ηe húle ḡ Ḍmuaná áηa waáηá ḡ ḡhḡla baaco bekime. Ḍḡḡo u ḡmesé áηa hú ḡḡo u ḡmesé. U ηαά táηa tóna hú besana a bé ηaa léca ḡmesé. Ooci ewú u ηe húle ḡ Ḍmuaná áηa waáηá [ḡ ḡhḡla baaco bekime].

³²U ηa kḡona besana na abé ú ηaa lécáka na abé ú ηaa lókómáká, mbá ta ḡḡo ti ómó lumitine ciayé embasó.

³³Ḍḡḡo ewú u ηe lumitine ciayé embasó ηo tḡηínyi anyía Bandḡmesé áηa taaká.

³⁴Ḍḡḡo awó Bandḡmesé ηαά tḡmá ηa kḡona mehúnyi ma Bandḡmesé anyía Bandḡmesé ηe wuúci sukúníne Efúúménénú yí Elilé.

³⁵Síkíne ηeé léne Ḍónḡ; u ηeé wuúci íηηié makénda me otḡηḡínyi benyéma bikime.

³⁶Ḍḡḡo awó u ηaa háyá mḡηḡlé ná Ḍónḡ áηa na yḡḡḡḡo yí olíhe yí ekúlú ekime. Ooci ewú u ηe kíne ḡháya mḡηḡlé ná Ḍónḡ té káá léca olíhe; Bandḡmesé ηeé wuúci lóbísínyi.

Sáaη 4

¹Bafalisiḡη ηa bó lókómá anyía Yésus ηḡó bóηḡ baákónéna beéηí, u ootokine tóna baaco beéηí ḡ ḡhḡla Sáaη.

²Mbá, á taaká, té cáηa Yésus bémuátá u ηαά bá we yóotokine baaco, mbá bááyé baákónéna.

³Ahé u ηαά lókóma anyía bá ηαά bá bábu táηáka yááyé asana ná Bafalisiḡη, u ηá hatóna eé Yuté, u ηá hálómóna a Kalilé.

⁴Ḍ ḡḡḡḡbaka hḡá, u ηa nyémána wu ḡhḡlena i iisí ce Samalí.

- ⁵Aaná Yésus ña kaá háma a báléka a cemoté ce Samalí, hoóhi ne ehuéhué ayé Yákob ñe yíinjíé ná óónó Yóseb; báléka eéci ñaá bá nyíinyi éce Sikáal.
- ⁶Ekenú yé Yákob ñaá bá hóá. Yésus ñaá bá otombónó na okanda; aána u ñe hulé é límine a maabána me ekenú eéyé. Yé ñaá bá besana bí túefi.
- ⁷Oónjú a wcmoté u Samalí ñaá faáya anyía wá ka tóká menyífé e ekenú, u ña kuána Yésus. Mbá Yésus me wuúci bata ðse: «Me tókéna menyífé, yáme múá.»
- ⁸Yésus ñaá bá hú ne wuúci ne oónjú, éce anyía bááyé baákónéna te ómo bó bá hóá aá yaáté ekúlú, bé ñe bú súéte o okóowóndóko benyéma bé onyía a báléka.
- ⁹Oónjú oóci ðse nááyá: «Háá ! Kuñó, ðccu u Besuif, o ño mé kñena menyífé ma omúá, yanó itónyi ce Samalí e?» Bé ñeé ményi anyía ne Besuif na baaco bá Samalí ña ña bé ti é bú límínyinyi.
- ¹⁰Yésus ðse nááyá: «Oó menyukune yaála yí nuubo yé Bandómesé, e menyukune tóna ooci awó u ño yóo kñena menyífé ma omúá, kuñó o óña wu o wuúci kñena menyífé, mbá wo wiinjie me hicéme.»
- ¹¹Mbá oónjú ðse: «Taata, kuñó ooci, o te ó bá na botókéna; ekenú áña tíime noómi tóna. Anyána o ño kelaka anyía óo bóño menyífé me hicéme e?»
- ¹²Ciasó sókónó Yákob ñaá basó íinjíé ekenú eeye. Wuúci bémuátá u ñaá múáká menyífé ma hóá, ta bááyé baána, ta bíáyé bitúké. Éhé kuñó, o ñoó bíkétí anyía o ño wuúci hola e?»
- ¹³Yésus ðse: «Nyimóti ká háná á núákéna ðccu awó á múá menyífé eeme;
- ¹⁴mbá ta buósé nyimóti te ká háná á nuána ðccu okime awó á múá menyífé emé i ké mí wuúci íinjie. Éce anyía menyífé emé i ké mí wuúci íinjie kaá bécáña nááyá hicéme hé yóósóso yí olíhe yí ekúlú ekime e yí ké búle á háma nááyá na makénda.»
- ¹⁵Oónjú ðse né Yésus: «Taata, oó mi íinjíé maáté menyífé anyía mbá nyimóti ti ké túné á me nuana, e te háná faaya aaha o okóótóka menyífé.»
- ¹⁶Yésus ðse: «Cobá, kó ko lónóko uuwu onóme.»
- ¹⁷Mbá oónjú ðse nááyá: «E te áme bá na onóme.» Mbá Yésus ðse nááyá: «Ée, o ñoó táña taaká ekúlú ayé o ñoó kóna anyía o te ó bá na onóme;
- ¹⁸banómocó a yáña bátááno abá ó moó tónókéna. Te oóci tóna awó o óña nááyá aámbáya te á bá uuwu onóme. Úúwu otáña oóci áña taaká.»
- ¹⁹Émakéla Yésus á táñaka aána, mbá oónjú u Samalí ðse nááyá: «Taata, é maá me leca anyía o óña a mumoté muhémúnyi besana mo Bandómesé.
- ²⁰Ciísú sókónó cé Samalí ñaá bá cíe nyemiki Bandómesé a nokondo eenu; mbá banó, nu ña nó kóna anyía haála ahá ðccu okime á nyemána wu o búle nyemi Bandómesé áña eé Yelúsalem.»

- 21** Yésus ñé wuúci békáma òse: «Meemé, menyí anyía'ò: Ekúlú á yáaṅa hoóhi eyí nu ké nú nyemíki Bandómesé, té cáṅa ta a ñokòndò eenu, ta anyía eé Yelúsalem.
- 22** Banó, baaco bá Samalí, nu ñe nú nyémi ewú nu ti ñé nú menyí; mbá basó Besuif, tu ñe sú nyémi ewú tu ñe sú ményi, anyía Bandómesé ñaá hóléna náásó o onohi baaco.
- 23** Mbá ekúlú á yáaṅa ò onyemana; tua sóṅa tu òkòona anyía yé ma nyémana, ayé ne Efúúménénu yí Elilé na taaká cé besana ké búle e kéndi taaká cí benyemi Síkiné; nyenamá nyí be-wuúci-nyemi eényí aána Síkiné ñá yáamba.
- 24** Bandómesé áṅa Elilé; aána, baaco e bé ñe bú wuúci nyemi ábó nyémana bé o wuúci nyemíki ne Efúúménénu yí Elilé na taaká.”
- 25** Oónjú òse nááyá: «I ñéé mi menyí anyía Mesii, éce Kilís, káá fáaya; wuúci u káá basó hémbúlékíne besana bikime ekúlú ayé u káá fáaya.”
- 26** Mbá Yésus òse nááyá: «Yaṅó ooci awó ε ña mé táṅa na kuṅṅó, ya méṅa waátákána.”
- 27** Aá yaáté ekúlú, baákónéna bé Yésus ṅga bó hálómóná; bó léca waá táṅáka ne oónjú, bé ñé kéké buéñí. Mbá ta òòò ti ómó wuúci báta òse: «Aáté ò ṅṅó waamba e?» ta anyía: «Anyíaté ò ṅṅó táṅa ne oónjú oóci e?”
- 28** Oónjú ña kakána é síke búáyé botókéná bú menyífé, yó hálómóna a báléka. U ñé túme òlaana baaco òse:
- 29** «Áno ka léca òòò awó ú maá me laakena besana bikime abé ya méṅa òkelákánó. Te wuúci wáṅa Mesii, ayé’?”
- 30** Baaco ña bó hámókóná a báléka, nyecobaka eényí né Yésus.
- 31** Hú a yaáté ekúlú, bááyé baákónéna ñaá bá bebú wuúci éékíkínyi anyía wá nyíáka, báye: «Láábi, mbá ò te óo nyíáta boko aná e?”
- 32** Mbá wuúci òse náábó: «Ya méṅa na onyíá ewú nu ti ñé nú ményi.”
- 33** Baákónéna ñe bú túme òbébáta beébe ne beébe báye: «Mbá bé mé síké keé wuúci aaféna, ayé’?”
- 34** Mbá Yésus òse náábó: «Ekúlú ayé yáme kelaka boko abó Mu-me-tóma ñá yáamba anyía yáme keláka, mío nyíoyísinyi búáyé buólí tóna, yáaṅa háye anyía é maá me nyíáka.
- 35** Téka bá naṅa bá kóónaka anyía: “Hénáno iílí ínyíse, bé kée túme òbánda beyoyé” e? Mbá yaṅó, ε ña mé banó láána anyía áno lécáka bisiéné: Benyéma mó yóónókéna, bé mo lóbo hú anyía bé biibi sáṅáka !
- 36** Musáṅa naṅa muó bóṅṅo benamá a yááyé elué; wáṅa tóna ò osáṅa benyéma bé yóòsoòso yí olihe yí ekúlú ekime. Aána, ne mumiene na musáṅa á bóṅa bé obilénéke òlṅṅo.
- 37** Háye enjaba ña kòona taaká anyía: “Mumiene é miékíne, musáṅa á sáṅáka.”
- 38** É ma mé banó tóma anyía núá ka sáṅáka e esiéné ayé banó, nu te ómó nó nyiò. Baaco bé etémbí ña bó nyíókò, banó, nu ña nó bóṅṅo benamá a búábó buólí.”

39Baaco beéñí bá báléka ce Samalí eéci ñe bú túme ðháya mɔɔɔlé né Yésus a asana na ɔtáɔa ewú oónjú ñeé beébe laána, ɔse: «U ñá me laakéna maamé mekilíkinyí mekime.»

40Aáná, ɛɔakelá bá ka bó kuána Yésus, bé ñé wuúci éékinyi anyía wé limíne ne beébe. U ñe limíne h́a m̀́osé méfendí.

41Baaco beéñí a b́m̀́oté t́na ña bó hákéna mɔɔɔlé nááyá a asana ne úúyé ɔtáɔa;

42Éehé bá ña bó bá b́b́o láakena oónjú u Samalí báye: «Aámbáya, té cáɔa hú ɔ ɔtáɔa awó ɔɔ basó láakena tu ña só háya mɔɔɔlé nááyá, mbá a asana ayé basó bémuátá, tú ma só lókḿaka úúyé ɔtáɔa na cáásó eetú, tu ñe sú menyí t́na anyía ẃɔa Munohi m̀́o baaco bá ɔmesé.»

43E elime ce m̀́osé eémé méfendí emé Yésus ña kelá aáhá, u ña hátóna yó súete i iisi ce Kalilé.

44Aáná Yésus bémuátá ñaá kɔɔna ɔse: «Bé ti ñé kéke muhémúnyi besana m̀́o Bandómesé aá buayá bó bémuátá.»

45Ahá u ñaá háma a Kalilé, bé ñé wuúci ḱaha aabá ekime anyía beébe bémuátá ña caɔa abó bá a bɔɔanda bó Basíka eé Yelúsalem, bá ña bó lécáka besana bikime ebí Yésus ñaá kéláka h́a aá yaáté ekúlú.

46U ñaá h́alómóna a Kána ce Kalilé, haála ehé u ñeé ćɛɔisi menyífé e meluku. Munyionɔ kóména a muáɔá ñaá bá a Kabelnawum, uuyé ɔónó kónkɔ.

47ɛmakéla muá lókḿoma anyía Yésus ña hátóna eé Yuté, yó faáya a Kalilé, mu ñá faáya h́a anyía mué wuúci bécóklólkéna, wó lóɔ a Kabelnawum o okoweéɔnyísi uuyé ɔónó awó ú ñaá bá hoóhi ne owé.

48Yésus ɔse: «Mbóko banó, nu te ñá nó léca na cáánó eése ne bikéki bí tubílícinyínyí ne bikémése bé besana, ta buósé nu ti ké nú lúmitinine.»

49Munyionɔ kóména eémú yó wuúci laana ɔse: «Taata, ćókóle, lóɔ e uumi ooki, ekúlú eyí híimi heónóónó á yánáɔa o ohélúmítéke.»

50Mbá Yésus ɔse nááyá: «Cɔbá o ooki, uuwe ɔónó má yááɔnua.» Ɔɔɔ oóci ñeé lumitinine ɔtáɔa ú Yésus, yó ćoba o ooki.

51Ayé u ñaá bá wó lóɔkɔ ɔ ɔh́alómóna e úúye ooki, u ñó ɔónóndémánána bááyé bɔnyionɔ ábó fáakɔna o okoó wuúci laana anyía uuyé ɔónó ma yááɔnua.

52U ñeé beébe batá e ekúlú yé háányé ɔónó ñá yaáɔnúa. Mbá báye: «Búoci nabuósé, o onjéñí ɔm̀́oté nyiike ñeé wuúci nyéana.»

53Aáná u ñaá b́etáá anyía e ekúlú etéeyé Yésus ñeé wuúci laána ɔse: «Cɔbá o ooki, uuwe ɔónó ma yááɔnua.» Éehé ne wuúci bémuátá na ciayé ciíbe ce baaco ikime ña bó hákéna mɔɔɔlé né Yésus.

54Yésus ñaá kéláka ekéki yí hibílícinyínyí yí éfendí eéyé ekúlú ayé u ñaá bá a Kalilé, u h́ulúkúne eé Yuté.

Sáan̄ 5

- ¹E elime ce besana eébi, boṅanda a búmōté bú Besuif ḡá ka háma; aáná Yésus ḡáá báátá eé Yelúsalem.
- ²Aáhá, cenjume ḡáá bá, hoóhi ne ehenyi yé etómbá ayé bó ḡo lḡḡo ne nuebéle anyía Beteséta. Cenjume eéci ḡáá bá na yaale a yé ḡáá bá ne bikéti bétááno.
- ³Akōca cá bokonókono ḡáá bá fiánakena aá biáté bikéti noómi: Ne bendiméndime, na baaco bá benamété a akoló, na besákála. [Bá ḡa bó bá bábó tátáka anyía menyífé me cenjume é binyiétinyi,
- ⁴anyía ekúlú ekime eyí elilé yé bosóma yé Bandómesé ḡáá bá yaá sóóná, yó wóofine e cenjume o okonyiétinyi menyífé, ḡoco awó u ḡáá bá waá cáḡa obéáhéna e menyífé ekúlú eyí mé me binyiétinyi ḡáá bá wa yaáḡónua, ta waá bá na nyenamá nyé okono nyé yaáté.]
- ⁵Ḍoco a wōmōté ḡáá bá hóá awó ú no mōo kōno tuḡḡo a yáaḡa nyitíne ne buunyi na tótátó.
- ⁶Ahé Yésus ḡeé wuúci lecá fiánena, u ḡé menyí anyía ḡoco oóci me líhéke hóá. U ḡé wuúci batá ḡse: «Ḍ ḡḡó waamba ḡwaáḡónua e?»
- ⁷Okonókono ḡá békáma ḡse: «Taata, e te áme bá na ḡoco awó anyía menyífé é binyiétinyi, yó mé aahéna noómi; ekúlú ekime ayé ya méánaḡa o ḡocoḡbaka, sóókó ḡá cáḡa o béáhéna noómi.»
- ⁸Mbá Yésus ḡse nááyá: «Hatóna endánáka, hiite nyiḡwō nyibúyé, kandáka.»
- ⁹Ḍoco ḡa yaáḡónuá o ḡwaáḡónua, yó hiite nyiáyé nyibúyé, u ḡé túme okanda. Buósé ehébu ḡáá bá buósé bú ehélume bú Besuif.
- ¹⁰Éhé betéḡinyi Besuif ḡa bó laána ḡoco ewú Yésus ḡe yééḡunyisi, báye: «Buósé bó yaásó ehélume búáḡa, yááḡa okotí anyía ó húle o kándakana nyiḡwō nyibúyé.»
- ¹¹Mbá ḡse náábó: «Ḍoco ewú é mi ééḡunyisi wá mé laana ḡse: “Hiite nyiḡwō nyibúyé, kandáka. ”“
- ¹²Bé ḡé wuúci batá báye: «Ḍoco awó háányé wó yóo laana aána e?»
- ¹³Mbá ḡoco ti ómo menyí Yésus, anyía u ḡeé séḡúlúé e ekatékaté ce nyekōca nyé baaco a nyé ḡáá bá hóá.
- ¹⁴E elime ce besana eébi, Yésus ḡeé wuúci kuána eé Cíibe ce Bandómesé noómi, yó wuúci laana ḡse: «Lecá, o wáḡa ḡmbánye. Eti túné kéla bōobé, keyé o kó háná o hiiteke muuyé a mó á hóla.»
- ¹⁵Ḍoco oóci ḡaa cóbá, yó láakena betéḡinyi Besuif anyía Yésus wé wuúci eéḡunyisi.
- ¹⁶Émakéla betéḡinyi Besuif ábó lókóma aána, bé ḡé túme onuusi Yésus, báye u ḡé menyí na aáté u kelaka nyenamá nyé asana háye eényí aána buósé bó yaábó ehélume.
- ¹⁷Éhé Yésus ḡeé beébe laána ḡse: «Ciame Síkíne ḡḡó nyio buólí ekúlú ekime, yaḡó tóna ya méánaḡa o o buúbu cóbana ḡnyio ne buúse.»

18A asana na otáña oócí, betéñinyi Besuif ña bó békéndéna owaamba ihényí cé owoóno Yésus. Té cáña hú a asana anyía u ñoo nókó okotí yé búábó buósé bú ehélúme, mbá tóna anyía u ñaa kóona anyía Bandómesé áña ciayé Síkíne ce bémuátá, u túné bíhíiteke boko búmoté na Bandómesé.

19Yésus ñe túné é beébe laana ose: «Aá taaká ε ña mé banó láana esé: Yanjó Oónó, ε te ñá mé kela boko á ciameciame. Ε ña mé kela hú boko abó ε ña mé leca ciamε Síkíne á kélaka. Boko abó ciamε Síkíne ñaa kéla, yanjó tóna i ñe mí buúbu kela boko búmoté.

20Yááña anyía Síkíne ñeé léne Oónó, yó wuúci tóñginyi boko bukime abó u ña kéla wuúci bémuátá. Híáná u kée wuúci tóñginyi besana a bé á hóla okela anyía nuénú bíibi kékéke.

21Yááña anyía hú háye Síkíne ñeé héenyi biwéewé, yó bíibi iínjíékíne olíhe, híáná tóna, yanjó Oónó, i ñeé mi iínjie olíhe na baaco ebé yémi lénéke o beébe iínjie.

22Ciamε Síkíne ti ñé kélisi ta ooco, mbá wáña o mi cumékénú makénda mekime me okélísiki baaco,

23anyía baaco bekime ébú mi nyemíki, yanjó Oónó, boko búmoté háye bé ñe bú nyémi Síkíne. Ooco ewú u ti ñé mi nyemi, ti ñeé nyémi Síkíne awó u ñaa me tóma.

24Aá taaká ε ña mé banó láana esé: Ooco okime awó u ña lóková úumi otáña, mbá u háya tóna moñolé né Ooci awó u ñaa me tóma á yáaña na yóosóso yí olíhe yí ekúlú ekime. Bandómesé tí ké wuúci kélisi, mbá ú ma hátóna o owé, yó wóofine o olíhe ú ekúlú ekime.

25Aá taaká ε ña mé banó láana esé: Ekúlú á yáaña hoóhi, omuátákáná yá yáaña anyemánánó eyí biwéewé káá lókováka nyiáme nyiónyi, yanjó Oónó u Bandómesé. Bosóókó e bé ké bú nyíinyi lókováka ká bó bámókóna ne olíhe.

26Yááña anyía boko búmoté háye Síkíne áña indíné ci olíhe, yanjó Oónó, Síkíne ñee mí cúméke makénda ma obáména indíné ci olíhe.

27Síkíne áña o mi cumékénú makénda me okélísiki baaco, anyía ya méña Oónó u ooco.

28Nuti kékéke asana eéyé, anyía ekúlú á yáaña hoóhi biwéewé bikime e binyiékénú káá lókováka nyiáme nyiónyi,

29béó hámókóna a bíábó biinyie. Bosóókó a bá ká bó bá bakelákánó bombánye ká bó háányúaka e biwéewé, bó wóofokine o olíhe; mbá bosóókó a bómoté a bá ká bó bá bakelákánó boobé ká bó háányúaka e biwéewé, bó tálémákéna a nyekála.

30Ε te áme bá wu okelaka boko aá ciameciame. I ñeé mi kélisi hú háye Bandómesé ñaa mé laana. Nyiáme nyesómbótóna áña nyetálémánánó anyía ε te ñá me aamba okela boko a bú ñaa mé hekena hú wáame. Ε ña mé aamba okela eebu a bú ñaa hékena Mu-me-tóma.

31Mbóko ε ñaa me beháyéna embasó yanjó bémuátá, embasó eecí te á bá taaká.

32 ƆƆƆƆ ú etémbí, wuúci, u ñaá me háyéna embasó; i ñe mí menyí anyía ciayé embasó áña taaká.

33 Nu ña nó tómkóna baaco ná Sáaṅ, yó hákénéna embasó á taaká.

34 Té cáña anyía ε ña mé aamba embasó cé ƆƆƆƆ, mbá ε ña mé kƆƆna aáná anyía mbá no ká nó nóhƆƆ.

35 Sáaṅ ñaá bá lám̄ba a cƆciánó, cƆ nƆmaka; mbá nu ñe nú lénéke obílénine yááyé eese hikélékéti hí ekúlú.

36 Mbá embasó acé ya méña ne ciíci ñá hól̄a cƆ Sáaṅ: Besana ebí Síkine ñaá me tóma o okoó bíibi kelaka ñó tóṅinyi anyía wuúci u ñaá me tóma.

37 Síkine bémuátá, Mu-me-tóma, áña eémí e elime; wuúci tóna u ñaá me háyéna embasó. Nu te ña nó lókóma úúyé okelú, nu te lecá búáyé buúse.

38 Nu ti ñé nú tétényi maayé mehúnyi e cínú etémá, anyía nu te ñá nó háya mṅṅolé ná Mu-me-tóma.

39 Nu ña nó aákónéna Cioṅṅé cé Bandómesé anyía nu ñe nú kėti anyía eé ciíci nu ká nó bámókóna na yóƆƆƆƆ yí olíhe yí ekúlú ekime. Mbá téka yááme asana ciáté Cioṅṅé ñé bíkėti e?

40 Aáná nu ñe nú kine Ɔfaaya nááme Ɔ bámókóna na taaká ci olíhe.

41 ε te ñá mé aamba nuúmi nú ohúlúkúne ná baaco.

42 Mbá ε te ñá me banó nánaka. I ñe mí menyí anyía e cínú etémá noómi, nu ti ñé nu léne Bandómesé.

43 ε ñá me faáya e nyíinyi nyé ciamε Síkine mbá nú me nú kine o mi kéke. MbókƆ ƆƆƆƆ u etémbí ñá fááya eeyé e nyíinyi nyé bémuátá, téka nu ké nú wuúci kékéke e?

44 Nu ñe nú léne nuúmi nú ohúlúkúne ná bƆsókó baaco, nu ti léne nú ohúlúkúne ná Bandómesé bímuócí; mbá anyána nua nóña nú olumitinine aná e?

45 Nuti ketiki anyía yaṅó, ε ká mé banó sóména eé buúse bó ciamε Síkine. Mu-banó-sóména áña Moyís, ooci awó maanó mṅṅolé á báka nááyá.

46 MbókƆ nuenú lúmitinine Ɔtáña ú Moyís, keyé nu ñe nú lúmitinine tóna úúmi Ɔtáña, anyía yááme asana u ño yóṅṅókƆ.

47 Mbá háye nu ti ñé nú lumitinine cíiyé Cioṅṅé, anyána nua nóña nú olumitinine úúmi Ɔtáña e?»

Sáaṅ 6

1 E elime eécí, Yésus ñé súéte e eyinyié asálá yé nuomó nó Kalilé anó bó ño lóṅo tóna báye nú Tibeliáte.

2 Yaandándá yí etúte yé baaco ñaá bá yé wuúci látákéna, anyía bá ñaá bá bábó lécaka bíkékí bí tubílícinyinyí abé u ñaá bá waá kélaka ná bƆkƆnókóno.

- ³Yésus ñáá báátá a ñokòndò, u ñé límíne hóá na bááyé baákónéna.
- ⁴Basíka, boñanda a búmòté bú Besuif, ñáá bá ciá yáañá hoóhi.
- ⁵Yésus ñáá tóma eése, yó léca anyía yaandándá yí etúte yé baaco ñeé wuúci láténa, mbá òse né Fílib: «Háányé tua sóna tú òbóñgóna benyéma bé ònyíá anyía túásó òndókò o otúkékíne eeye etúte yé baaco e?»
- ⁶U ñáá bátá aaná anyía wá lókóma nyibíkéti nyí Fílib, mbá wuúci, u ñáá bá we ményukune aáté yó cóba o òkelaka.
- ⁷Fílib ñá békáma Yésus òse: «Ta mòonyé etíne cóshátá te á bá muá ònyemana o òwòndókéna a benyéma anyía òoco okime ó bóño ta hú hebáke.»
- ⁸Aaná muákónéna a mòmòté, Andelé, onyíinyí u Símon Bíel, ñáá táñétá òse:
- ⁹«Òónòmbó áña aaha a wáña ne biléti bétááno na tuofóófó tífendí. Mbá béáña bé òkela aáté na òmbana ó baaco ooci e?»
- ¹⁰Mbá Yésus òse: «Énu limísíkínyí baaco bekime e bihuti.» Bihuti ñáá bá aá haála hekime. Baaco ñé limékíne. Banómòó ñáá bá hoóhi tóséna étááno.
- ¹¹Yésus ñeé hiíte biléti, u ña cáña owíinjie Bandómesé bitéñjiti, nyefakena baaco eényí, u ñé beébe íinjíékíne tóna tuofó a nyenamá nyikime anyé òoco ñáá bá weé lénéke ònyíá.
- ¹²Émakéla búbú eécéke beébe bekime, mbá Yésus òse ná bááyé baákónéna: «Áno bándáka bikélékéti a bé mó lóbókò, anyía ta boko te cañéá.»
- ¹³Bé ñeé biibi bándáka, bé ñé nyioyísíki tñjaté túshátá ne tífendí.
- ¹⁴Ahé baaco ña bó léca ekéki yí hibílícínyínyí eéyé, báye: «Aá taaká, òoco ooci áña muhémúnyí besana mo Bandómesé amó, basó Besuif, tu báka tuasó tátáka.»
- ¹⁵Mbá Yésus me menyí anyía bá ña yáamba o wuúci háténa, bó wuúci bééti otéñjí a makénda; nyinyímíne baaco eényí, u ñe súéte hú wááyá a ñokòndò.
- ¹⁶Nanyiófó, bááyé baákónéna ña bó loókò ñokòndò, bá ñga háamá a asálá yé nuómó.
- ¹⁷Ahé bá ñga bó háamá hóá, bé ñé oofókíne o òkokó anyía búbú súéte a Kabelnawum, a asálá a yémòté. Ibíne ñáá kuá, Yésus téka ne okoó beébe béléta.
- ¹⁸Ehúne ñáá bá yé húnéke na makénda, nuómó binyíekinyí buéñjí.
- ¹⁹Émakéla bábó kéndákénda okendi òkokó, bó bá e kilométa hoóhi étááno ta anyía ítíndétú, bá ña léca Yésus húle á fáakona na akóló e menyífé ma nuómó o òmuaná. Manóño ñé beébe kátéá.
- ²⁰Mbá òse náábó: «Yañó ya méña'o; nuti líkíméke !»
- ²¹Bá ña sé búbú wuúci hiíte o òkokó noómi, bé ñé síké ébú bítéme éce òkokó á yáañá a asálá, haála ahá bá ña bó bá bábó áambaka òháma hóá.

22 Ɔ buósé bó ɔláta, baaco a bá ɲa bó lóbo e eyinyié asálá yé nuomó ɲa bó léca anyía ɔkɔkó áɲa hú ómɔté a asálá yé nuomó. Bá ɲá bétáá tóna anyía bá té ómó bó léca Yésus ɔ ɔkɔkó ɔloɲo na bááyé baákónéna; bé ɲe bú súété hú wáábó.

23 Ta híáná, bekɔkó bí etémbí ɲaá bá aá haála ahá bá ɲa bó nyíaka biléti ebí Yésus ɲeé beébe aafákéna éce ú ma cáɲa owiínjie Bandómesé biténjiti. Bekɔkó eébi ɲaá bá bíe húlúkúne a Tibeliáte.

24 Ahé baaco ɲa bó léca anyía te Yésus, ta bááyé baákónéna te á bó bá tóna aá haála, bé ɲe oofókíne a biáté bekɔkó, bé ɲe súéte a Kabelnawum o okoó wuúci aamba hóá.

25 Bá ɲga bó kuána Yésus e eyinyié asálá yé nuomó, mbá báye nááyá: «Láábi, nyiényí ó mó kóó háma aaha e?»

26 Yésus ɔse: «Aá taaká taaká, e ɲa mé banó láana: Nu ɲa nó mé aamba, té cáɲa anyía nó ɲa nó lókóma injibí ci bikéki bí tubilícinyínyí abé e ɲa mé kela, mbá nu ɲa nó mé aamba anyía nu ɲá nó nyíaka biléti a nyenamá nyikime anyé ɔɔɔ é lénéke ɔnyía.

27 Nuti bíinjíékíne e buólí bó benyéma bé ɔnyía a bé ɲa cáɲea, mbá énu bíinjíékíne e buólí bó benyéma bé ɔnyía e bí ɲé líhe ɔ ɔkɔháma ɔ yósoɔso yí olíhe yí ekúlú ekime. Yaɲó Ɔónó u ɔɔɔ, e ká mé banó íinjíékíne biáté benyéma bé ɔnyía anyía Síkíne Bandómesé áɲa o mi bilícinyínyi na mááyé makénda.”

28 Éhé bé ɲe bú wuúci batá báye: «Aáté túásó nyémána tú ɔkelaka o onyíoyísínyi buólí abó Bandómesé ɲa yáamba anyía túásó nyíókó e?»

29 Mbá ɔse: «Buólí abó Bandómesé ɲa yáamba anyía núánó nyíókó áɲa anyía: Núánó hákéna mɔɲolé nááme, yaɲó ooci awó u ɲaá tómá.”

30 Báye: «Ekéki yí hibilícinyínyí a yaáté wóɔ ɔba ɔ ɔkela aná, mbá tuásó hákéna mɔɲolé nówɔ e? Aáté wóɔ ɔba ɔ ɔkela aaha aámbáya e?»

31 I iisi ce ɔsébéá, cíísú sókónó ɲaá nyíaka benyéma bé ɔnyía abé bá ɲaá bá bábó lóɲóko báye máana, háye Cioóɲé cé Bandómesé ɲá kóona cése: “U ɲeé beébe aaféna benyéma bé ɔnyía bé Ɔmuaná.”“

32 Mbá Yésus ɔse náábó: «E ɲa mé banó láana, aá taaká taaká anyía: Té cáɲa Moyís u ɲaá banó áafákéna benyéma bí ohúlúkúne ɔ Ɔmuaná, mbá ciame Síkíne u ɲaá banó áafákéna taaká cé benyéma cé Ɔmuaná.

33 Yááɲa anyía benyéma bé ɔnyía bé Bandómesé áɲa Ooci ewú u ɲe húle ɔ Ɔmuaná, u íinjíékíne baaco olíhe.”

34 Báye: «Taata, búle basó bíibi íinjie.”

35 Mbá Yésus ɔse náábó: «Ya méɲa benyéma bé ɔnyía bí olíhe. Ecaná te ká háná á núana ɔɔɔ awó u káá fáaya nááme ta buósé; híáná tóna, nyimóti te ká háná á núana ɔɔɔ awó u káá háya mɔɲolé nááme ta buósé.

36 Mbá é ma mé banó láana esé: Nú ma nó mé lecaka mbá ta híáná, nú me nú kíne olumitinine.

- 37 Ɔɔɔ okime awó Bandómesé é mi cuméke káá faáya nááme. Yanó tóna, í tí ké mí wuúci oomboko ta buósé,
- 38 anyía i ñeé mí húlé ɔ Ɔmuaná ɔ ɔkɔkela háye Mu-me-tóma ñá yáamba, té cáña háye é ña mé aamba.
- 39 Aáté Mu-me-tóma ña yáamba e? Mu ña yáamba anyía i ti nyímísí ta ɔɔɔ a baaco ebé mu ñe mí cuméke, mbá yémi beébe heenyútúkúne o olíhe a buósé bó nyemana.
- 40 Ciamé Síkíne ña yáamba anyía ɔɔɔ okime awó á me léca, yó háya mɔɔɔlé nááme, yanó Ɔónó, wó bóɔɔ yóɔɔɔɔ yí olíhe yí ekúlú ekime, mí o wuúci heenyutune o olíhe ɔ buósé bó nyemana.”
- 41 Besuif ñe bú túme obícúculíne Yésus anyía u ñaá táñetá ɔse: «Ya méña benyéma bé ɔnyía bé Ɔmuaná.”
- 42 Báye: «Té cáña Yésus, ɔónó u Yóseb wáña e? Tu ñe sú ményi ne iinyí ne síkíne. Anyána u ñaa kóona aámbáya anyía u ñeé húlé ɔ Ɔmuaná e?”
- 43 Aáná Yésus ñeé beébe laána ɔse: «Nutí bícúculéke.
- 44 Ta ɔɔɔ te á bá wu ɔfaaya nááme, e te ñaa bá anyía Síkíne, Mu-me-tóma mué wuúci bísúétíne nááme; éehé yanó, i ké mí wuúci heenyutune o olíhe a buósé bó nyemana.
- 45 Behémúnyi besana bá Bandómesé ña bó ɔónókó báye: “Bandómesé kée beébe éékúnyíki, beébe bekime.” Aá yaáté asana, ɔɔɔ awó á lókóma ɔtáña ú Síkíne, yó híite nyíáyé nyíékúnyi, ña fáaya nááme.
- 46 Ta ɔɔɔ té ña caña á léca Síkíne, e te ñaa bá Ooci ewú u ñeé húlé nááyá; hú wuúci bímuóci u ná maa léca Síkíne.
- 47 E ña mé banó láana aá taaká taaká, esé: Ɔɔɔ ewú é lúmitinine áña na yóɔɔɔɔ yí olíhe yí ekúlú ekime.
- 48 Ya méña benyéma bé ɔnyía bí olíhe.
- 49 Cíínú sókónó ñaá nyíáká máana i iisí ce ɔsébéá, mbá cí ñeé wéékúne.
- 50 Mbá benyéma bé ɔnyía bé Ɔmuaná áña nyenamá a nyéáña anyía ɔɔɔ ewú é bíibi nyíáka tí kée wé ta buósé.
- 51 Ya méña benyéma bé ɔnyía bí olíhe. Bí ñeé húlé ɔ Ɔmuaná. Ɔɔɔ é bíibi nyíáka, u kée líhéke. Benyéma bé ɔnyía ebí i ké mí wuúci ínjie áña ciamé ceéto. Cíici i ké mí ínjie ɔ ɔkela anyía baaco ébú líhéke.”
- 52 Ɔ ɔtáña oócí, esáká ñaá kúa e ekatékaté cí Besuif, bá bébátáka báye: «Anyána ɔɔɔ ooci áña wu ɔ basó áafena ciayé ceéto e?”
- 53 Yésus ɔse náábó: «E ña mé banó láana aá taaká taaká esé: Mbóko nú ñe nú kíne ɔnyía ciamé ceéto, nuó kíne ɔmúáka maame manóɔ, nu te ká nó bá ne olíhe.
- 54 Ɔɔɔ okime awó u káá nyíáka ciamé ceéto, yó múáka maame manóɔ, káá bá na yóɔɔɔɔ yí olíhe yí ekúlú ekime; mí o wuúci heenyutune o olíhe ɔ buósé bó nyemana.

- 55** Yááŋa anyía ciame ceéto áŋa taaká ce ŋnyíá, maame manóŋó taaká ce ŋmúána.
- 56** Ɔɔɔ okime awó á nyíáka ciame ceéto, yó múáka maame manóŋó, ñee límine e nyimónjóló na yaŋó, yaŋó tóna e nyimónjóló ne wuúci.
- 57** Síkíne a wáŋa woóso u ñaá me tóma. Wuúci u ñeé mi líhísi; híána tóna, i ké mí líhísiki ɔɔɔ okime awó u káá me nyíáka. U kée líhéke anyía i ñeé mi líhe.
- 58** Beáté benyéma bé ŋnyíá bé Ɔmuaná eebi. Bé te á bá háye eebi ebí cínú sókónó ñaá nyíáká, mbá cío wéékúne. Aáná, okime awó u káá nyíáka benyéma bé Ɔmuaná kée líhéke ekúlú ekime.”
- 59** Aáná Yésus ñaá tánáká, u éékúnyíki baaco a andaŋía yé ɔbécókoléna yí Besuif a Kabelnawum.
- 60** Émakéla baákónéna bé Yésus beéŋí ábó lókómáka ɔtáŋa ú Yésus oócí, báye: «Ɔtáŋa oócí ña náta. Ɔɔɔ te á bá wu o wuúci lókómáka.”
- 61** Yésus ñeé ményi e úúyé ɔtémá anyía baákónéna ñe bú bícúculíne úúyé ɔtáŋa; mbá ɔse náábó: «Yé ñaá banó núesi ɔtémá e?
- 62** Mbóko nuánó leca Ɔónó u ɔɔɔ á báátáka haála ahá u ña cáŋa á báména’oo?
- 63** Efúúménénu yí Elilé yiíyi yí ñe líhísinyi; ɔɔɔ wuúci ne wuúci te á bá boko. Ɔtáŋa awó é ma mé banó láakena ñe yíinjíene ne Elilé ne olíhe.
- 64** Mbá bómoté aanó ε ekatékaté ti ñe bú lúmitinine.» Yááŋa anyía Yésus ñaá bá we ményukune feeké bósókó a bá ñaá bá bé ti ébú lúmitínine, u ñaá bá weé ményukune tóna ooci ewú u kée wuúci fiimbie.
- 65** Aáná u ñe túné a kóna ɔse: «Yaáté asana é ma mé banó láana anyía ɔɔɔ te á bá wu ɔfaaya náame mbóko té cáŋa Síkíne wé wuúci iinjíe makénda.”
- 66** O otúme ekúlú eéyé baákónéna bé Yésus beéŋí ña bó hóláka, bé ti túné kéndinyi ne wuúci.
- 67** E elime eecí, Yésus ñaá batá bááyé baákónéna bóóhátá ne béfendí ɔse: «Mbá banó’oóo’? Nu ti ñe nú léne osúete tóna e?”
- 68** Símon Bíel ñe wuúci békáma ɔse: «Otéŋí a Waáŋá, ná aányé u etémbí tua sóŋa tú osúétéke e? Ɔ óŋa na ɔtáŋa ewú ú ñe yíinjíene yósoóso yí olíhe yí ekúlú ekime.
- 69** Tú ma só hákéna mŋŋolé nóówo, túó ményi tóna anyía ɔ óŋa Ofúúménénu u Bandómesé.”
- 70** Mbá Yésus ɔse náábó: «Téka yaŋó, é ña mé banó táfáká banó beeto bíóhátá ne bifendí eebi e? Ta híána, ɔmoté aanó ε ekatékaté áŋa elime emoté na Musóména baaco!”
- 71** U ñaá bá waá kónaka asana yé Yútas, ɔónó u Símon Iskaliót, anyía wuúci u kée wuúci fiimbie, wuúci awó u ñaá bá ɔ ɔloŋo ú bóóhátá ne béfendí.

Sáaŋ 7

- ¹E elime eecí, Yésus ñaá bá waá bënëñáláka a Kalilé; u ñaá bá u ti é léne òbënëñála i iisí ci Yuté anyía betëñinyi Besuif ña bó bá báábó áambaka o wuúci óónò.
- ²Bòñanda bú Besuif, bòñanda bú Bikule ñaá bá búá yáañà hoóhi,
- ³mbá benyíinyí bé Yésus báye nááyá: «Hatóna aaha, còba eé Yuté, ananyía bóówo baákónéna ábó lécáka tóna besana abé ò ñòò kela.
- ⁴Mbókò òòò ña yáámba anyía bé wuúci menyí, u te ómò nyémána wu òkelaka besana i indiitie. Háye ò ñòò kela eébi besana aáná, bíibi keláka a miányé, baacò bekime ò lécaka.”
- ⁵Yááñà anyía ta bááyé benyíinyí tóna ña bó bá bá te ábó háyá mọñolé nááyá.
- ⁶Mbá Yésus òse náábó: «Yááme ekúlú té ña nyémána, mbá náánó, ekúlú ekime áña hú ambánye na ambánye.
- ⁷Baacò te ábó bá bá ò banó aákákéna. Yáábó yaáká áña nááme, anyía é ña mé háya embasó a yáábó aháñá esé maabó monyiókínyí áña maabé.
- ⁸Banó, áno còbá a bòñanda. Aá yañó, é te ñaá me bá ò còcòba hóá anyía yááme ekúlú te ñá nyémána.”
- ⁹Émakéla wé beébe laána aáná, u ñó lòbò a Kalilé.
- ¹⁰Ayé benyíinyí bé Yésus ñe bú súéte a bòñanda, wuúci bémuátá ñe síké súéte tóna hóá; u ñaá bá u ti húle é bítóñinyi baacò o ohónyí, u ñeé súéte indiitie.
- ¹¹Betëñinyi Besuif ñaá bá bé húle é bú wuúci aambaka a bòñanda, bá bátaka báye: «Wuúci weényí e?”
- ¹²Baacò ña bó bá bébú lúlélúle buéñí a yááyé asana. Bómóté kónaka báye: «Òòò oócí áña ambánye yé òòò.» Bómóté tóna báye: «Eé’ eé, wáña o onenisi bunòñò.”
- ¹³Mbá ta òòò ñaá bá u te á táña a miányé anyía bekime ñaá bá bébú líkíméke betëñinyi Besuif.
- ¹⁴Bòñanda ñaá bá búá yáañà é ekatékáté ekúlú eyí Yésus ña còba eé Ciíbe ce Bandómesé o oweékúnyí baacò.
- ¹⁵Besuif ñe bú túme okéke, bá kónaka báye: «Anyána òòò ooci áña ne omenyi ooci aana, wuúci téka waákónákénánó e?”
- ¹⁶Mbá òse náábó: «É te áme bá indíné ce besana ebí i ñeé mi éékúnyí baacò. Bí ñeé húle ná Mu-me-tóma.
- ¹⁷Òòò ewú u ñeé léne òkela háye Bandómesé ñeé léne ñeé ményí mbókò nyíáme nyíékúnyí ñeé húle ná Bandómesé ta anyía é ñaá me táña a ciameciame.
- ¹⁸Òòò awó u ñaá táña aá ciayéciayé ña yáamba núáyé nuúmi nó bémuátá; mbá ooci awó u ñaá yáamba nuúmi nó Mu-wuúci-tóma ñaá táña taaká. U te a bá na mafala.

- 19 Óko, téka Moyís ñaá banó ínjíékíne bikotí e? Mbá ta ɔɔɔ aá banó tí ñé biíbi láténa. Anyiaté nú ña nó áamba ɔ me óóno e?”
- 20 Mbá báye nááyá: «O óña na aabé yí elilé ! Aányé ó mó leca wa yáámbara ɔ kuɔɔhó óóno e?”
- 21 Mbá u ñé beébe laána ɔse: «É ma mé kela asana hú ómɔté, nua núáña o okéke !
- 22 Moyís ñaá banó ínjíé okotí yí buecí a báánó baáná a banómɔcó; té cáña wuúci u ñaá bá na yaáté okotí mbá ciínú sókónó. Banó eebe nu ña nó áácana ta buósé bú ehélúme.
- 23 Óko, bá ña yááca óónó a wɔnómɔcó ta hú buósé bú ehélúme, bá te nóko okotí yí Moyís, anyána nú ñe nú mí liɔine ekúlú ayé yaɔhó, í meé mi eéɔnyísi ceéto ikimekime ce ɔɔɔ buósé bú ehélúme e?
- 24 Nuti túné lécaka besana ɔmuaná na ɔmuaná, mbá énu biíbi lecáka a nyeleca a nyetálémánánó.”
- 25 Bómɔté baaco bé Yelúsalem ña bó kɔona báye: «Té cáña ɔɔɔ ooci bá ña yáamba ɔwɔóno e?
- 26 U ñaá táña ε ekatékate ce baaco, ɔɔɔ wu o wuúci kela boko téka ! Báásó betéɔí má bó leca anyía wáña Mesíi, ayé’?
- 27 Yíiye anyía ɔɔɔ ooci, tu ñe sú ményi ciayé indíné; mbá Mesíi, ta ɔɔɔ tí kée menyí ciayé indíné ekúlú ayé u káá fáaya.”
- 28 Aáná Yésus ñaá táɔéta okelú ɔ ɔmuaná, we yéékúnyíki eé Ciíbe ce Bandómesé, ɔse: «Óko, téka nu ñe nú keti anyía nu ñe nú menyí aányé ya méña, nu menyukune tóna ciamε indíné e? Yíiye anyía ε te ómó fáaya a ciamεciamε; Mu-me-tóma áña taaká, mbá nu tí ñé nú muúmu menyí.
- 29 Yaɔhó, i ñe mí muúmu menyí anyía i ñeé mi húle nááyá, i menyukune tóna anyía muúmu mu ñaá me tóma.”
- 30 O ɔtáña oócí bé ñé túme ɔwaamba o wuúci haténa, mbá ta ɔɔɔ tí ómoó wuúci tála ɔɔbó aá ceéto, anyía yááyé ekúlú ñaá bá é té ña nyémána.
- 31 Ta híáná, baaco beéɔí ña bó hákéna mɔɔɔlé nááyá, bá kóonaka báye: «Ekúlú eyí Mesíi káá fáaya, u káá kélaka bikéki bí tubílícínyínyí biéɔí, bé hólaka eebi abé ɔɔɔ ooci áña okelákánó e?”
- 32 Bafalisiéɔ ña bó lókómáká háye baaco ña bó bá bébú lúlélúle a asana yí Yésus. Éhé ne betéɔnyí beluli nyíɔɔje na Bafalisiéɔ ña bó tóma bibulúsu ɔ okɔháténa Yésus.
- 33 Aáná Yésus ñeé beébe laána ɔse: «Ya méánáña na banó hú hikúlúkúlú; e elime eécí, ε ká mé hálómóna ná Mu-me-tóma.
- 34 Nu ña nó cócɔbaka ɔ ɔ me aambaka, nu te me bóɔɔ; haála ehé i ké mi súéte, nu te anó bá nú okɔháma hóá.”

- 35** Besuif ñe bú túme ÷batana beébe ne beébe, báye: «Háányé u kée súete mbá tu ti ké sú wuúci bóño e? U kée súete né Besuif a bá na ma bó bélátáka na Bakelék, yó búle éékúnyi Bakelék ayé’?»
- 36** U ña kóna anyía tu ké sú wuúci aambaka, tu ti wuúci bóño, anyía tu te asó bá tú ÷koóháma haála ahá u káá bá. Aáná éce aáté e?”
- 37** Buósé bó nyemana nyé boñanda ñaá bá yaandándá yé buósé ÷ ÷hola. Buúbu Yésus ñaá táléméná, yó táñéta okelú ÷ ÷muaná ÷se: «ÏÏÏ a wáña ne nyimóti á faáya nááme, wá ka múa menyífé.
- 38** Háye yááña yóñoókónó anyía: “Tucéme tú menyífé e mé ñe yíinjiéne olíhe ké búle á háma ÷ ÷téma ú ÷ÏÏ awó á háya mñoñlé nááme.”“
- 39** (Yésus ñaá bá waá táñáka aáná a asana yí Efúúménénu yí Elilé ayé baháya mñoñlé nááyá ñá bó nyémána bá ÷bóño. Yááña anyía Bandómesé ñaá bá u te ñaá tóma Elilé anyía u ñaá bá éce u ti ñéé béétísi Yésus eé nuúmi a nuáña.)
- 40** Émakéla nyekoca nyé baaco á lókómáka ÷táña oócí, a bómoté báye: «Aá taaká, ÷ÏÏ ooci áña Muhémúnyi besana mo Bandómesé amó tu báka tuasó tátáka !”
- 41** A bómoté tóna báye: «Mesii ooci wáña !» Mbá bé etémbí báye: «Mesii awó háányé wáña wu obíbiéne a Kalilé e?
- 42** Téka Cióñoé cé Bandómesé ñaa kóna tóna cése Mesii kée bíbiéne a henyénó hé Táfit, cé kónaka tóna anyía u kée bíbiéne a Bétélehem, bunño bó Táfit e?”
- 43** Aáná baaco ña bó aalónákáná a asana yí Yésus.
- 44** Bómoté aabó ε ekatékate ñé búle áamba o wuúci hatena, mbá ta ÷ÏÏ te o wuúci tála ÷obó.
- 45** Bibulúsu ña bó hálómóná, bó ko kúána ne betéñinyi beluli nyiínjie na Bafalisiéñ. Betéñinyi beluli nyiínjie ñé beébe batá báye: «Háá ! Anyána nú má ka nó hálómóna hú wáánó, nu te basó héléníne Yésus e?”
- 46** Mbá bibulúsu bése: «Ta ÷ÏÏ ú ti ñe ményi ÷táña ta buósé háye ÷ÏÏ oócí.”
- 47** Bafalisiéñ báye: «ÏÏÏ oócí ma ká banó tóbólóko, ta banó tóna e?
- 48** Aányé te e betéñinyi Besuif ta a Bafalisiéñ na ma cáña á háya mñoñlé nááyá e?
- 49** Nyekoca nyé baaco eényí nyikime ti ñé menyí bikotí bí Moyís; nyéáña na nyelomo nyí ohúle ná Bandómesé.”
- 50** Nikotéme, ooci awó u ña cañá ka kúána Yésus e yoólóko ñaá bá ÷ ÷lño ú Bafalisiéñ. U ñéé beébe laána ÷se:
- 51** «Óko, téka bíásó bikotí te ñá háténa ÷ÏÏ téka ne o wuúci kélísi, téka ne omenyi tóna asana ayé wáña ÷kuánó e?”

52Bó wuúci békáma báye: «O óña tóna u Kalilé ayé? Kuṣṣó, óo waákónákéna bómánye Cióṣṣé cé Bandómesé, keyé o ṣṣó leca anyía muhémúnyi besana mo Bandómesé ta mómoté tí ṣṣé bíbíéne a Kalilé.»

[**53**E elime ce besana eébi, baaco ṣṣé bú sémbényíkinyi, hú naányé weé súéte e úúye ooki.

Sáaṣ 8

1Émakéla baaco me bú sémbényíkinyi, Yésus ṣṣá báata a ṣṣokondo nú Molifié.

2Tútútú o ṣṣá ṣṣá u ṣṣé túné cóna eé Ciíbe ce Bandómesé. Baaco beéñi ṣṣa bó fáakona nááyá. Aáná u ṣṣe límíne o ṣṣesé, u ṣṣé túme o beébe éékúnyi.

3Weé beébe éékúnyiki aáná, ne beékúnyi bikotí na Bafalisiéṣ a bómoté ṣṣé bu wuúci héléníne oónjú. Bé ṣṣé wuúci cúánéna wa fíanaka na ṣṣómocó u etémbí. Bé ṣṣe fúle é télímínyi oónjú oócí e ekatékáté ce baaco,

4mbá báye né Yésus: «Muékúnyi, bá má cúánéna oónjú oócí waá fíanaka na ṣṣómocó u etémbí.

5Bikotí bí Moyís ṣṣá basó iínjie makénda anyía i indélímínyinyi eeci, bá ṣṣá nyemána bé otúméke oónjú andányé o ṣṣokóháma anyía wé we. Mbá kuṣṣó’o, nyiṣṣo nyekṣṣa ṣṣa anyána e?”

6Ciabó embataka eéci ṣṣá bá o ṣṣokona Yésus o ṣṣóṣṣe heṣṣa hí o wuúci túme. Mbá u ṣṣé kútímíne, yó túme ṣṣóṣṣe o ṣṣesé na henṣṣó.

7Ahé bá ṣṣa bó bá bébú wuúci hényákéna na embataka, u ṣṣá bónónúá, mbá ṣṣe náábó: «Aá banó eebe bekime, ṣṣo ewú u ṣṣé menyí anyía ta buósé ú té ṣṣá kéla bṣṣé, wá caṣṣáṣṣa otúme oónjú ooci nyendányé.”

8Ayé u ṣṣá táṣṣétá aáná, u ṣṣá hálómóna kutimíne, u ṣṣá cóna ne buúse o ṣṣóṣṣe o ṣṣesé.

9Émakéla baaco ábó lókóna ṣṣṣa ú Yésus, bé ṣṣé nyímúkúne ṣṣoté na ṣṣoté, o otúme e bilunyí. Yésus ṣṣé síké lóbo hú wááyá ne oónjú oócí ṣṣáléménánó eeyé eé buúse.

10Yésus ṣṣe túné á bónónua, mbá ṣṣe né oónjú: «Meemé, mbá ba-kuṣṣó-ṣṣóména beényí e? Ta ṣṣo te ómó kuṣṣó iínjie nyekua e?”

11Oónjú ṣṣe: «Ta ṣṣo, Taatá.» Mbá Yésus ṣṣe nááyá: «Ta ṣṣṣó tóna i ti ṣṣé mi o wiínjie nyekua. O wáṣṣa wu osúéte, mbá, o otúme aámbáya, eti túné kéla bṣṣé’o !»]

12Yésus ṣṣe túné táṣṣáka a nyekṣṣa nyé baaco ṣṣe: «Ya méṣa eese yé baaco bá ṣṣesé. Oṣṣo awó u ṣṣá me láténa káá bá ne eese e yí kée wuúci iínjie olíhe. U te ká háná a kánda i íbíne noómi.”

13Bafalisiéṣ báye nááyá: «Aámbáya, o ṣṣó béháyéna embasó kuṣṣó bémuátá. Mbóko aáná, éce anyía besana abé o ṣṣó kṣṣa te a bá taaká.”

14Mbá Yésus ṣṣe náábó: «Ta e ṣṣa mé béhákénéna embasó ṣṣṣó bémuátá, besana abé e ṣṣa mé kṣṣa ṣṣa taaká, anyía i ṣṣe mí ményi haála ehé i ṣṣé mi húle, i menyukune tóna

haála ehé mío súéte. Mbá banó, nu ti ηέ nú menyi haála ehé i ηέé mi húle, nu ti menyi ta haála ehé mío súéte.

15Nu ηa nó bósóna asana a nyiánó nyeleca nyé baaco bá ɔmesé. Yanjó, ε te ηá me bósónena ɔɔɔ asana.

16Mbókɔ yááηa anyía yáme bósóna, nyiáme nyebósóna áηa taaká anyía ε te a mé bá hú wááme o o yiíyi bósóna. Ya méηa ɔlɔηɔ ne Síkíne, Mu-me-tóma.

17Yááηa yɔ́ηjókónó a bíánó bikotí anyía mbókɔ baaco béfendí ηa bó háya embasó bɔko búmɔté a asana, asana eéyé áηa taaká.

18Ε ηαά με βéháyéna embasó; Síkíne tóna, Mu-me-tóma, ηέé mi ciíci háyéna.”

19Bé ηέé wuúci batá báye: «Ɔtété weényí e?» Yésus ɔse: «Nu ti ηέ nú menyi ta yanjó ta ciamε Síkíne. Mbókɔ nuenú mí menyukune, keyé nu ηe nú menyi tóna ciamε Síkíne.”

20Yésus ηαά táηáká ɔtáηa oócí wuúci eé Ciíbe ce Bandómese, a nyeháya nyiinjie. Mbá ta ɔɔɔ ti ómó wuúci hatena, anyía yááyé ekúlú ηαά bá yé té ηa nyémána.

21Yésus ηέé beébe laána tóna ɔse: «Ayé i ké mi súéte, nu ká nó με aambaka. Mbá nu ké nú wéékúne aanó a maabé noómi. Nu te anó bá nú ɔɔba haála ehé i ké mí súéte.”

22Besuif ηe bú túme ɔbébáta beébe ne beébe báye: «U ηa kóna anyía tu te asó bá tú osúéte haála ehé yó súéte. Aáná éce anyía yó súéte ɔ ɔkɔ́biónɔ ayé’?»

23Mbá ɔse náábó: «Nu ηe nú húle ɔ ɔmesé ooci, yanjó i ηe mí húle ɔ Ɔmuaná. Nua nóηa bá ɔmesé ooci, ε te á με bá u ɔmesé ooci.

24Aá yaáté asana é ma mé banó láana anyía nu ké nú wéékúne aanó aá maabé noómi. Énu menyí anyía nu ké nú wéékúne aanó aá maabé noómi, mbókɔ nu ηέ nú kine olumitinine anyía “Ya méηa Ooci awó ya méηa.”“

25Bó wuúci batá báye: «Éce anyía ɔ óηa aányé e?» Mbá Yésus ɔse: «Ya méηa Ooci ewú i ηέé mi túme ɔ banó láana buáyá.

26Ya méηa na besana biéηí bé ɔkɔɔnaka aanó a asana na bé ɔ banó Kákálákéna. Besana eébi bikime banó léca, mbá Mu-me-tóma ηa kɔɔna taaká; besana bikime abé yanjó tóna ε ηa mé laána baaco áηa hú eebi abé ε ηαά με lókómáká nááyá.”

27Bá té ómó bó lókóma anyía u ηέé bíkétí asana yí Síkíne.

28Éehé u ηέé beébe laána ɔse: «Nu ké nú ményi anyía “Ya méηa Ooci awó ya méηa”, ekúlú ayé nu ká nó caηacaηa o mi bééti, yanjó Ɔónó u ɔɔɔ. Nu ké nú ményi tóna anyía ε te ηá με kela bɔko a ciamεciamε; ε ηαά με táηa hú besana ebí u ηέé mi eékúnyíki.

29Mu-me-tóma áηa na yanjó. Mu ti ómó mi síke hú wááme, anyía ε ηa mé kela ekúlú ekime hú bɔko e bú ηέé muúmu hekεna.”

30Ɔ ɔtáηa oócí aáná, baaco beéηí nyehákéna mɔηɔlé nááyá eényí.

31Éehé Yésus ηαά laána Besuif a bá ηa bó hákéna mɔηɔlé nááyá ɔse: «Mbókɔ nɔ ηá nó lókómákéna nyiáme nyiekúnyi, nua nóηa taaká bááme baákónéna.

- 32 Aáná nu ké nú menyí taaká; taaká cíw banó hájónáka a buólé.”
- 33 Mbá báye nááyá: «Tua sója baáná bá Abélaham; ta buósé woco té ná basó tíje o buólé. Mbá tu ná só bébáta anyána ó njó kóna anyía tu ká só bá biéti.”
- 34 Mbá Yésus ose: «E ná mé banó láana aá taaká: Woco awó u ná kela bóbé ája wólé yé bóbé.
- 35 Wólé te ná bélékóména ekúlú ekime ciayé ciíbe ce baaco, mbá wónó ná bélékóména ciayé ciíbe ce baaco ekúlú ekime.
- 36 Yanó Wónó, yáme banó hájónáka o buólé, aáhá nu ká nó báména taaká cí biéti.
- 37 Ée, i je mí menyí anyía nua nója baáná bá Abélaham. Mbá banó eebe nu ná nó áamba o me wónó, anyía nu ti je nú lumitinine úumi wónó.
- 38 Yanó, e ná mé kóna besana abé ciame Síkíne jeé mi tónjinyi; mbá banó, nuánó kélaka abé nu ná nó lókómáká ná cianó síkíne.”
- 39 Besuif báye nááyá: «Tú ma só o laana anyía ciasó síkíne ája Abélaham.» Mbá Yésus ose: «Mbókó nuanó bámókónéna baáná bá Abélaham, keyé no ná nó kela maayé mekilíkinyí.
- 40 Mbá aámbáya, banó eebe é naja yáme banó láana taaká acé Bandómesé jeé mi tónjinyi, no ná nó áamba o me wónó. Abélaham te wómó békéléna a nyenamá eényí !
- 41 Maanó mekilíkinyí ája bókó búmwé na ma cianó síkíne.» Mbá báye: «Tu te asó bá baáná bá enjókónó; tua sója baáná bá Bandómesé bé obibíéníne.”
- 42 Mbá Yésus ose: «Mbókó nuanó bámókónéna baáná bá Bandómesé bé obibíéníne, keyé nu je nú mi léne anyía i jeé mi húle nááyá. A yáyé asana ya méja aaha; e te wómó béfáayéna, mbá wuúci u ná mé tóma.
- 43 Anyiaté nu te ná nó lókóma bómánye úumi wónó e? Nu te ná nó lókóma bómánye úumi wónó anyía ú ná banó hólá; nu te ná nó bá na makénda ma wólóma.
- 44 Musóména ája cianó síkíne; a asana eéyé nú je nú léne wela háye bú jeé wuúci hekena. Muá báka wónó feeké. Mu té ná bá aá taaká noómi anyía taaká te á bá nááyá. Ekúlú ayé mu ná tája befa, mu je nyíoyísinyi nyíáyé nyebá. Mu ná kela aáná anyía muája wfalafala, muúmu tóna síkíne ce afala.
- 45 Mbá ahé yanó e ná mé tája taaká, éehé nu te anó bá nú olumitinine úumi wónó.
- 46 Aányé wónó wu wónónyí bóbé abó é ná mé kelaka e? Mbókó e ná mé tája hú taaká, anyiaté nu ti jeé nú lumitinine úumi wónó aná e?
- 47 Woco a wónó u Bandómesé ná lókóma wónó ú Bandómesé. Mbá nu te anó bá bá Bandómesé; yaaté asana nu te ná nó lókóma.”
- 48 Besuif ná bó békámá Yésus báye: «Téka ó mwó leca anyía tua sója aá taaká ekúlú ayé tu ná só kóna anyía o wónó u Samalí, tu kónaka tóna anyía o wónó na aabé yí elilé e?”

49Mbá Yésus ɔse: «E te áme bá na aabé yí elilé. I ñe mí nyemi ciame Síkíne, mbá banó, nu ñe nú mi nyókóli.

50E te ñá me aamba núáme nuúmi. Mbá ú etémbí áña hóst ewú u ñé mi nuúnu aambena. Wuúci u kée ményi háye u káá bósóna.

51E ña mé banó láana aá taaká anyía: Ɔɔɔ awó u ñá láténa úúmi ɔtáña ti kée wé ta buósé.”

52Éhé Besuif báye: «Aámbáya tú ma só léca taaká taaká anyía ɔ áña na aabé yí elilé ! Abélaham ñeé wé, behémúnyi besana bá Bandómesé tóna bó wéékúne. Mbá kuɔñó ɔ ñó kɔona anyía muláténa úúwu ɔtáña tí kée wé.

53Hú Abélaham, ciasó síkíne é wé, éce anyía kuɔñó, ɔ ñó waamba obíhíte waáña o o wuúci hola e? Behémúnyi besana bá Bandómesé ñe bú wéékúne. O ñó bíkéti ɔmuátá anyía ɔ áña aányé e?”

54Yésus ɔse náábó: «Mbókɔ yañó bémuátá i ñe mí bíhíte waáña, keyé nuámé nuúmi áña etémbí. Ciame Síkíne u ñeé mi iínjie nuúmi. Waátákána awó nú ña nó kɔona anyía wáña cianó Bandómesé,

55nu ti wuúci menyí; yañó i ñe mí wuúci menyí. Yáme banó láana anyía i ti ñé mi wuúci menyí, keyé ya méña ɔfalafala háye banó. Mbá i ñe mí wuúci menyí, e látákéna tóna úúyé ɔtáña.

56Abélaham, cianó síkíne, ñeé bílénéké buéñí, u bíkétiki anyía u káá léca nyíámé nyefaaya aaha ɔ ɔmesé. U ñeé nyíinyi léca, yó túné bílénéké ɔ ohola.”

57Mbá Besuif báye nááyá: «O te ñó háma tuɔño etíne éfendí ne imbuke cíóhátá, ase ɔ ñó lecáka Abélaham e?”

58Mbá ɔse: «E ña mé banó láana aá taaká isí’o: Abélaham ñe síké é bíbíene éce yañó, ya méña hóst.”

59Aáná Besuif ña bó kɔcaka andányé o o wuúci túméke. Mbá u ñeé beébe béndónáka, nyeháma eényí eé Cíibe ce Bandómesé.

Sáañ 9

1Búmɔté buósé, Yésus ñaá bá waá hólaka, u ñá lecá ɔɔɔ a wɔmɔté ewú u ñeé bíbíene ne indímé.

2Baákónéna ña bó batá Yésus báye: «Láábi, aáté yé ñaá kéláka anyía ɔɔɔ ooci é bíbíene ne indímé e? Yááña híiyé hekɔma hé bémuátá ayé’, hé bíáyé bibíenyi e?”

3Mbá Yésus ɔse náábó: «Hekɔma te a bá ta nááyá ta ná bíáyé bibíenyi. Mbá yááña anyía Bandómesé ña kándena nááyá o otóñinyi baaco búáyé buáña.

4Ekúlú eyí eese yé buósé á yánáña ɔ onoma, e ñá me nyemána wu ɔkelaka mekilíkinyí ma Mu-me-tóma; ibíne a yáaña ɔ ɔfaakona, ekúlú ayé ta ɔɔɔ te á bá wu o túné nyókɔ.

5Ekúlú ayé ya méánáña ɔ ɔmesé, ya méña eese yé baaco bá ɔmesé.”

- ⁶Ɛηakelá wá tánáka aáná, u ηέ túé maatá ɔ ɔmesé, u ηό tóbéta ɔmesé na maatá eémé. Tundɔbendɔbé ató u ηόɔ tɔbétá, yó tuútu tíséke e eése cé ondíméndíme,
- ⁷mbá ɔse nááyá: «Cɔbá, á ka bésúaka buúse e cenjume ci Siloé.» (Nyíinyi eényí, Siloé ηe bíhémúle anyía «Ɔtómánó».) Ondíméndíme ηaá cɔba hɔá, u ηá bésúaka buúse. U ηe yeélúe éce wa yáaηa ɔ ɔlecana.
- ⁸Na baaco a bá ηa bó bá bébú líhéke ne ondíméndíme oócí, na bɔsókó a bá ηa bó bá bébú menyukune anyía wáηa molébáléba, bekime eébé ηa bó bá bábó bébátaka báye: «Ɔko, téka ɔɔco ooci u ηaá bá weé límekine o ohónyí, u lébáka e?»
- ⁹Bómɔté báye: «Wuúci wáηa.» Bé etémbí báye: «Eé'eé, mbá bá ηa bó hóánána.» Wuúci bémuátá békámaka baaco ɔse: «Yaηó, waátákana ya méηa !»
- ¹⁰Mbá bé ηeé wuúci batá báye: «Aáté yé má kéla anyía ɔɔ lecákana e?»
- ¹¹Ondíméndíme ηé beébe laána ɔse: «Ɔɔco awó bó ηó lóηo báye Yésus ηó tóbéta tundɔbendɔbé, u ηé mi tuútu tíséke e eése, mbá ɔse nááme: “Cɔbá, á ka bésúaka buúse e cenjume ci Siloé.” I ηé mi súéte hɔá. Émakéla yáme bésúaka buúse, nyíáme nyítúme ɔlecana eényí.”
- ¹²Mbá báye: «Waáta ɔɔco weényí e?» Mbá ɔse: «I ti ηé mí menyí.”
- ¹³Aáná bá ηa bó cɔbána ondíméndíme ewú Yésus ηe yééηúnyisi eé buúse bó Bafalisiéη.
- ¹⁴Buósé ebú Yésus ηóɔ tɔbétá ɔmesé, yó wééηúnyisi ondíméndíme ηaá bá buósé bú ehélúme bú Besuif.
- ¹⁵Yaáté asana Bafalisiéη tóna ηa bó batá ɔɔco ewú eése ηa yááηónúá, aáté yé ηaá békéláka anyía wá lécákana. U ηeé beébe békámá ɔse: «U ηeé mi tíséke tundɔbendɔbé e eése; ε ηá me bésúaka buúse, yaηó ooci ya méáηa ɔ ɔlecana.”
- ¹⁶A bómɔté baaco ɔ ɔlɔηo ú Bafalisiéη ηa bó bá bábó kóonaka báye: «Ɔɔco oócí te a bá ohúlénú ná Bandómesé, anyía u ηó nóko okotí yé buósé bú ehélúme.» Bómɔté bɔsókó ábó kóonaka báye: «Anyána mɔkela maabé áηa wu ɔbá na makénda ma ɔkelaka nyenamá nyí bikéki bí tubílícínyinyí eényí e?» Aáná bá ηa bó bá eéte náányiá náanyia beébe ne beébe.
- ¹⁷Báye ná ɔɔco oócí: «Kuɔηó'o, anyána o ηóo bíkétí a yááyé aháηá háye ú mó yóo wééηúnyisi e?» Ɔse náábó: «Wáηa muhémúnyí besana mɔ Bandómesé a mumɔté.”
- ¹⁸Betéηinyi Besuif ηe bú kíne olumitine anyía ɔɔco oócí ηa cáηa á bá ne indímé, éehé wa yáaηa ɔ ɔlecana, ɔ ɔkɔóháma ayé bá ηa bó lóηóko bíáyé bibíenyi.
- ¹⁹Émakéla bibíenyi á ka bó háma, bé ηé beébe bícónyíki báye: «Uunú ɔónó ooci wáηa e? Yááηa taaká anyía u ηeé bíbíéné ne indímé e? Aáté yé má kélaka aná wá yáaηa ɔ ɔlecana aámbáya e?»
- ²⁰Bibíenyi bése: «Éε, tu ηe sú ményi bɔmbánye bɔmbánye anyía uusú ɔónó wáηa; tu menyukune tóna anyía u ηeé bíbíéné ne indímé.

- 21**Mbá omenyi aáté yé ma kéla wá yáaŋa ɔ ɔlecana aámbáya, ta anyía aányé ú meé wuúci eéŋúnyisi, tu ti ñé sú ményi'ò. Énu wuúci batáka. Wa yáaŋa ɔkománó; u te á bá tóna ooci awó bááŋa bá ɔkálákéna asana.”
- 22**Bibíenyi ñaá kóona aáná anyía bé ñaá bá bíe líkíméke betéŋínyi Besuif. Yááŋa anyía Besuif eébé ña bó lókómákáná o o búle óóŋéna a yáábó andaŋía yé ɔbécókóléna ɔɔɔ okime awó u ña héma anyía Yésus áŋa Mesii.
- 23**A yaáté asana bibíenyi eébí ñaá kóona bése: «Wáŋa ɔkománó, ooci awó bá te a bá bé o túné wuúci kálákéna asana; énu wuúci batáka.”
- 24**Éhé Bafalisiéŋ ñe túné ábó lóŋéta ɔɔɔ awó u ña cáŋa á bá ondíméndíme, mbá báye nááyá: «Kóona taaká o owiinjie Bandómesé nuúmi: Tu ñe sú ményi anyía ɔɔɔ oóci áŋa məkela maabé.”
- 25**Mbá ɔse: «Mbókó wáŋa məkela maabé, i ti ñé mí menyí. Asana eyí i ñe mí menyí áŋa anyía: E ñaá me bá ne indímé, mbá aámbáya e ña mé lécana.”
- 26**Báye: «Aáté wó yóo kela e? Anyána wé yóo weéŋúnyisi eése e?”
- 27**Ɔɔɔ ɔse: «É ma mé banó béliŋŋonakena, nu ti léne ɔlókóma; anyiaté nu ña nó áamba anyía yáme hálómókónéna e? Banó tóna nu ña nó áamba anyía nuánó bámókóna bááyé baákónéna ayé'?”
- 28**Aáná bé ñe bú túme o wuúci ɔómbóna, báye: «Kuɔŋó ɔ óŋa muákónéna mu ɔɔɔ oóci ! Basó, tua sóna baákónéna bé Moyís.
- 29**Tu ñe sú ményi anyía Bandómesé ñaá táŋáká né Moyís, mbá aá baabá eeye, tu ti ñe sú ményi ta haála ehé u ñe húlíne.”
- 30**Mbá ɔɔɔ ɔse: «Yááŋa ekéki yé asana anyía nu ti ñe nú ményi háányé ú ñe húle, mbá ícióci u meé mi eéŋúnyisi.
- 31**Tu ñe sú ményi anyía Bandómesé te ñaá lókóma ɔtáŋa ú bakela maabé. U ñaa lókóma ɔtáŋa ú ɔɔɔ ewú u ñeé wuúci kéke, u wuúci lókómákéna tóna.
- 32**Bá te ñaá lókóma ta buósé anyía ɔɔɔ ne me yééŋúnyisi indímé cí obíbíéníne.
- 33**Ɔɔɔ oóci téka o ohúle ná Bandómesé, keyé u te á bá wu ɔkela asana háye eeye.”
- 34**Mbá báye nááyá: «O ñoó bíbíéne kuɔŋó okime aá bɔɔbé noómi; nyiékúnyi nye yaáté ɔ óŋa wu ɔ basó éékúnyiki e?» Nyiábó nyi wuúci óóŋókéna eényí.
- 35**Yésus ñaá lókómá anyía Bafalisiéŋ ma bó óóŋókéna ondíméndíme ewú u ñe yééŋúnyisi. U ñé wuúci ɔóndémána, mbá ɔse nááyá: «Ɔ ñoó háya mŋŋolé ná Ɔónó u ɔɔɔ e?”
- 36**Ɔɔɔ ɔse: «Taata, óo me laána aányé wáŋa waátákána, mbá yáme háya mŋŋolé nááyá.”
- 37**Mbá Yésus ɔse: «O ñoó wuúci leca. Wuúci tóna ooci u ñaá táŋa na kuɔŋó.”
- 38**Mbá ɔɔɔ ɔse: «Otéŋí a Waáŋá, e ñaá me háya mŋŋolé nóówo.» Eŋakelá wá kóona aáná, u ñé túmíne Yésus eŋédu ɔ ɔmesé.

³⁹Yésus ɔse: «E ɲa mé faáya ɔ ɔmesé anyía nyekála á bá: Ɔ ɔkela anyía bendíméndíme á lecákána, mbá balecana á bécánjaka bendíméndíme.»

⁴⁰Bafalisiéɲ a bómoté a bá ɲa bó bá hóá ɲa bó lókómáka ɔtáɲa ú Yésus ooci, bé ɲé wuúci batá báye: «Basó tóna eebe, tua sóna bendíméndíme e?»

⁴¹U ɲé beébe békáma ɔse: «Mbókɔ nua nóɲa bendíméndíme, keyé nu te anó bá a nyekua; mbá háye nu ɲa nó hényéna ɔkɔɔna anyía nu ɲa nó lécana, yaáté asana nú ma nó lóbɔko a nyekua noómi.»

Sáaɲ 10

¹Yésus ɲe beébe laána ɔse: «Aá taaká e ɲa mé banó láana isí'ɔ: Ɔɔɔ é kine owoofine e ehenyi yé hekáká hí bitúké, yó hóléna haála hé etémbí o owoofine, wáɲa weébi, wuúci tóna ocónjólóɲó.

²Mbá ɔɔɔ á hóléna e ehenyi wáɲa musókóbi bitúké.

³Mutáta ehenyi ɲeé wuúci kuunine ehenyi, bitúké tóna ɲaá tákéna eetú eeyé eé nyiónyi; u ɲóó lónéna bitúké e bí ɲé wuúci bélókóména a cáábó eénye, mbá u bíibi háməkánána.

⁴Ekúlú eyí ú me hémúkúnyi bíáyé bitúké bikime, u ɲe búeke eé buúse, bitúké wuúci látákéna anyía bí ɲe menyí nyíáyé nyiónyi.

⁵Bé té káá láta okenyí mbá, bí kée wuúci cabakena haaca, anyía bí ti ɲeé menyí nyíónyí nyí okenyí.»

⁶Yésus ɲeé beébe túmíne enjaba eécí, mbá bó te ómó bó lókóma asana ayé u ɲaá bá waá táɲáka.

⁷Yésus ɲeé beébe laána tóna ɔse: «Aá taaká e ɲa mé banó laána, isí'ɔ: Ya méɲa ehenyi yé hekáká hí bitúké.

⁸Bɔsókó bekime a bá ɲa bó cáɲa ɔfaaya na yaɲó ɲa bó bá beébi, beébe tóna bicónjólóɲó; mbá bitúké ti ómó beébe tákéna eetú.

⁹Ya méɲa ehenyi. Mbókɔ ɔɔɔ ɲó yoófiníne nááme, u kóó nóho; u ké búle ó yóofine, u háməkóna, u bóɲgóna tóna benyéma bé ɔnyíá.

¹⁰Weébi ɲaá fáaya hú o okoówéébe, ɔ ɔkóówóónɔ, ɔ ɔkɔcáɲena. Yaɲó, ya méɲa ɔfaayánó anyía mbá bitúké á bámókóna ne olíhe, bíibi ne wuúci hú mbióké.

¹¹Ya méɲa ambánye yí musókóbi bitúké. Ambánye yí musókóbi bitúké ɲe fiiye úúye olíhe a asana na bíáyé bitúké.

¹²Mbá munyionɔ, éce ɔɔɔ ooci awó u te á bá musókóbi, ooci tóna ewú bitúké te á bá bíáyé, wá léca ebála á fáakɔna, u ɲe síké ná béyúáta bitúké, yó cábakena. Ú ma cábakena aaná, ebála ɲe síké á háteakena bitúké a bémoté, yó sásaka a bémoté tóna.

¹³Munyionɔ ɲaá cábena anyía té cáɲa bíáyé bitúké bíɲa, anyía asana yí bitúké ti ɲeé muúmu léca.

- 14 Ya méŋa ambánye yí musókóbi bitúké. I ñe mí menyí bíámé bitúké, bí mí menyukune tóna,
- 15 i ñetí acé ciame Síkiné ñé mí menyí, yaŋó tóna i wuúci menyukune. Híáná i ñe mí fiiye úúmi olíhe a asana yé bíámé bitúké.
- 16 Ya méŋa tóna na bémoté bitúké a bé té ñáá bá a hekáká eehi noómi. E ñá mé nyemána wu o bíibi oofikinyi tóna. Bé káá lókómáka nyiámé nyiónyi, béo béléátaka hikuté hémoté, mukendi mumoté.
- 17 Ciame Síkiné ñeé mí léne anyía i ñeé mí fiiye úúmi olíhe, mío háná síké híitutune.
- 18 ƆƆƆ te ñá mé hōōō olíhe, mbá i ñeé mí wuúci fiiye háye i ñé mí léne; ya méŋa na makénda me ofiiye úúmi olíhe, yaŋó tóna na makénda me o wuúci hiitutune. Aáná ciame Síkiné ñáá kóona anyía yáme keláka.”
- 19 A asana na otáŋa oóci, Besuif ña háná ábó bá eété náányiá náányia.
- 20 Baaco beéŋí eé beébe ña bó bá bábó kóonaka báye: «Aabé yí elilé ñe kéndisi ƆƆƆ ooci. Wáŋa yaála. Note lókómáka úúyé otáŋa.”
- 21 Bómoté tóna báye: «Otáŋa oóci te á bá otáŋa ú ƆƆƆ awó aabé yí elilé ñé kéndisi. Mbá aabé yí elilé áŋa yí oweéŋúnyísiki bendíméndíme e?”
- 22 Yé ñáá bá ekúlú yí buume. Baaco ñáá bá a boŋanda abó bá ñáá bá bá nyiáka o obétaáka nyikuunutune nyí Ciíbe ce Bandómesé eé Yelúsalem.
- 23 Yésus ñáá bá waá kándaka eé Ciíbe ce Bandómesé noómi a yaale ayé bá ñáá lóá anyía yaale yé Sálomōn.
- 24 Besuif ñe bú wuúci boŋóléna, bó wuúci bata báye: «Ɔ kóó basó tétísiki o okóoháma nyiényi e? Mbókó o óŋa Mesíi, basó cálónéna.”
- 25 Mbá Ɔse: «É ma cáŋa amé banó láana, núó kiné olumitinine. Maame monyiókíní, ciame Síkiné ú ñeé mí iínjie makénda me o meéme nyiokó. Monyiókíní eémé má ñáá me háyéna embasó.
- 26 Nu ti ñé nú lúmitinine anyía nu te anó bá o olōŋo ú báámé baaco.
- 27 Báámé baaco ña bó lókóma nyiámé nyiónyi háye bitúké ña lókóma nyiónyi nyé yáábó ambánye yí musókóbi; i ñe mí bíibi menyí, bé ñáá me láténa.
- 28 I ñe mí bíibi iínjie yósoóso yí olíhe yí ekúlú ekime; aáná mbá bí tí ké nyíme, ta buósé. Ta ƆƆƆ ti kée mí bíibi hōōō.
- 29 Ciame Síkiné e cí ñeé mí bíibi iínjie áŋa waáŋá o ohola benyéma bikime; ƆƆƆ te á bá tóna wu ohōōō ciame Síkiné bókó.
- 30 Na yaŋó na ciame Síkiné tua sóŋa ƆƆƆ omoté.”
- 31 Ɔ otáŋa oóci, Besuif ñé túné ábó kócaaka andányé o owoōō Yésus ne ceéce.

³²Mbá u ηεέ beébe batá ɔse: «Ya méηa ɔkelákánó bembányéké bé besana biéñí a makénda ma ciame Síkíne, mío biíbi banó tóηgínyi. A asana ayé háányé nu ηa nó áamba ɔ me ɔóno na andányé e?»

³³Báyε: «Té cáηa a asana a yambányε tu ηa só áamba ɔ kuηó ɔóno na andányé, mbá a asana eyí o ηoó féníne Bandómesé. Kuηó, ɔ óηa ɔɔɔ háye basó, ɔ ηoó waamba obíkéti na Bandómesé !»

³⁴Yésus ɔse: «Téka cínú Cioóηé ηa koona anyía Bandómesé ɔse: “Nua nóηa bebandómesé e?”

³⁵Baaco abá u ηaá bá waá táηgéna, beébe u ηoó lóηéta anyía bebandómesé. Tu ηe sú menyí anyía tu te asó bá tú otémbúsi ɔtáηa a wáηa ɔ Cioóηé cé Bandómesé.

³⁶Éhé yaηó, Bandómesé ηaá me lóto, yó me tóma ɔ ɔmesé. I ti ηé mi menyí anyána nua nóηa nú ɔkoona anyía i ηe mí féníne Bandómesé ekúlú ayé é maá me koona anyía ya méηa ɔónó u Bandómesé.

³⁷Mbókɔ ε te ηá mé nyio monyiókínyí ma ciame Síkíne, note hákéna moηolé nááme.

³⁸Mbá, mbókɔ i ηe mí meéme nyio, ta yé caηa á bá anyía nu te anó bá nú ɔhákéna moηolé nááme, énu lumitinine aná ta hú mááme monyiókínyí, mbá nu menyí ekúlú ómoté e bikúlú bikime anyía na yaηó na ciame Síkíne, tua sóηa ɔɔɔ ɔmoté.”

³⁹Bé ηe túné abó áambaka o wuúci haténa, mbá u ηé beébe béhóóno.

⁴⁰Yésus ηe túné é súéte e eyinyié aháηá yí nuúci nú Sulutéη, a haála ahá Sáaη ηa caηa á bá we yóotokine baaco, u ηé limékíne hóá.

⁴¹Baaco beéñí ηa bó fáákóna nááyá, báyε: «Sáaη te ómó kéla ekéki yí hibílicínyínyí ta ómoté, mbá úúyé ɔtáηa okime a asana yé ɔɔɔ oócí ηaá bá taaká.”

⁴²A haáté haála, baaco beéñí ηa bó hákéna moηolé né Yésus.

Sáaη 11

¹ɔɔɔ a wɔmoté éce Lasáal ηaá bá wóó kónokɔ. U ηaá bá we límekine a Betani. Bááyé benyiínyí béfendí e beéñjú, na Malíi na Mááta, ηaá bá bébú límekine tóna hóá.

²Malíi waátákána u ηaá bá oónjú ewú u ηεé féefiki Otéñí a Waáηá ɔsoηo yí enumbé, yó wuúci hónóko akóló na túáyé tuhúnyí. Lasáal, ɔkonókóno, ηaá bá uuyé onyiínyí a wɔnómɔɔ.

³Benyiínyí e beéñjú eébé ηa bó tóména Yésus esóma, báyε: «Otéñí a Waáηá, yóówo ekendinyí yé ɔtémá ηo kóno.”

⁴Éηakelá Yésus á lókóma esóma eécí, mbá ɔse: «ɔkono oócí te a bá wú ɔwoóno Lasáal buúse bukime, mbá yááηa anyía baaco ébú ményí ɔleca buáηá bó Bandómesé, bóó léca tóna ɔ ɔkono oócí háye Bandómesé ηe yiínjie uuyé ɔónó buáηá.”

⁵Yésus ηaá bá weé lénéke na Mááta, na Malíi, na Lasáal.

- ⁶Ἐηακελά wá lókóma esóma ce okono ú Lasáal, u ηέ túné límekine moósé méfendí haála ahá u ηαά bá;
- ⁷e elime eécí, u ηe síké á láana bááyé baákónéna ose: «Túá hálómóna eé Yuté.»
- ⁸Báye nááyá: «Háá, Láábi ! Ekúlú te ηαά bá acaha ayé bá ηά sé bó yóo wosónóko na andányé eé Yuté. Ἐhé aámbáya wó túné hálómóna hóá e?»
- ⁹Mbá ose: «Téka buósé búmoté áηa ne injení cíóhátá ne ífendí e? Mbóko ooco ηa kanda nabuósé, u te a bá wu okúféténe anyía u ηa lécana ne eese a yé ηa nóma o omesé ooci.
- ¹⁰Mbá, mbóko ooco ηa kanda nebutúé, u ηe kúféténe anyía u te á bá ne eese.»
- ¹¹Ἐηακελά waá tήnáka aáná, yó sólinyi ose: «Yáásó ekendinyi Lasáal áηa e hiiné. Mbá mío coba, yé ke mí wuúci héényi.»
- ¹²Baákónéna báye: «Otéñí a Waáηá, mbóko wáηa e hiiné, téka u ηa yaáηónúáka e?»
- ¹³Yésus ηαά bá weé beébe laakena anyía Lasáal meé wé, mbá bá ηa bó bá bébú kétiki anyía hiiné ké hiiné híáηa.
- ¹⁴Aáná Yésus ηeé beébe cálónéna, ose: «Lasáal áηa owéénú.
- ¹⁵I ηeé mi bíléne buéñí a yáánó asana háye e te ómó bá aayá a maabána anyía mbá nuénú lúmítínine. Túé súéte nááyá.»
- ¹⁶Tómas, ooci awó bá ηαά bá bó lήóko anyía «Oónó u nyehása», ηαά laána bosóókó baákónéna ose: «Túá cobá tóna, túé ke wéényí ne Yésus.»
- ¹⁷Yésus ηa kaá hámá, yó kúana anyía Lasáal ma kéla moósé menyíse e eenyie.
- ¹⁸O otúme a Betani o okóoháma eé Yelúsalem kilométa te ηαά háma étátó;
- ¹⁹yaáté asana Besuif ηa bó fáákóna beéñí o okohumíkinyi etémá cé na Mááta na Malii e buwé bú uubú onyíinyí a wosómocó.
- ²⁰Ayé Mááta ηαά lókóma anyía Yésus má kaá háma, u ηá coba o okoó wuúci óndémána o ohónyí. Malii ηóó lóbó o ooki.
- ²¹Mááta ose né Yésus: «Otéñí a Waáηá, mbóko óó bá aaha, keyé uumi onyíinyí ti ómoó wé.
- ²²Mbá ta híáná, i ηe mí menyí anyía ta aámbáya Bandómesé ηo yóo iínjíékíne boko bukime abó o ηóó coba o o wuúci báta.»
- ²³Yésus ose nááyá: «Uuwu onyíinyí ηa háanyuaka e biwéewé.»
- ²⁴Mbá Mááta ose: «Ἐε, i ηe mí menyí anyía a buósé abó omesé káá mána baaco ká bó háanyuaka e biwéewé; a buósé eébú, uumi onyíinyí káá háányúa tóna.»
- ²⁵Yésus ose: «Ya méηa nyehaanyua nyí biwéewé, yanó tóna olihe. Ooco awó u ηαά háya moηolé nááme ké líhéke, te u ηeé wé.

⁴⁴Lasáal nyeháma eényí, na akoló na aabá cōtókókónó na belahelahe bé ombómó ne ekéti yé bōlaka yōtókókónó eé buúse; biibi bé ñeé wuúci nyiéne. Mbá Yésus ñaá laána baaco oŕe: «Énu wuúci hambúléke, núe wuúci nyéána, wé súéte.»

⁴⁵E Besuif a bá ña bō fáakona ná Malii, bō lécaka ekéki yé asana eyí Yésus ña kéláka, beéñi ña bō hákéna mōñolé nááyá.

⁴⁶Mbá, bómōté ña ka bō kuána Bafalisiéñ, bō beébe bikétikínyi asana eéyé.

⁴⁷Éehé na Bafalisiéñ ne betéñinyi beluli nyiínjie ña bō bándá Hitulé a hiáná hé bunōñ, mbá báye: «Ooco oócí a yánáña hú okela bikéki bí tubílícinyínyi ! Túá kela anyána e?»

⁴⁸Mbóko tu ña só nyéána anyía wá cōbákána nyebékéléna eényí ne buúse, baaco bekime ña bō cōcōbaka o dhákéna mōñolé nááyá. Eéyé abaná ambala yí Lóom ña fáakona, yá katáka ciasó Cíibe ce Bandómesé, yó nyímisi búásó bunōñ.»

⁴⁹Ooco a wōmōté, Kayífe, awó u ñaá bá mutéñinyi beluli nyiínjie a muáná aá hiáté hiōñ, yó beébe laana oŕe: «Nua nóña beála ayé?»

⁵⁰Nu te ña nó léca anyía yáána ambánye a yáánó aháná anyía ooco oŕe é wéene a asana yé bunōñ bukime na anyía ambala yí Lóom yé keé buúbu óónóko e?»

⁵¹U ñaá bá u te á táña á ciayéciayé, mbá Bandómesé ñeé wuúci iínjié makénda ma ocañácáña okōona asana a yé káá fáaya, anyía wuúci u ñaá bá mutéñinyi beluli nyiínjie a muáná a hiōñ eéhi. Úúyé otáña oócí ñaá bá anyía Yésus kée wéene a asana yí Besuif bekime. Yé ñaá bá anyía té cāña hú a yáábó asana,

⁵²mbá a asana tóna yé baaco bekime bá Bandómesé a bá bóña basaasiákánó o oŕe okime, anyía wé beébe latáka henyénó hémōté.

⁵³O otúme a buósé eebú betéñinyi Besuif ña bō sómbótóná o oŕe Yésus.

⁵⁴Ahé u ñeé ményí aáná, u ñaá bá u ti túné á bénánála e eése cé Besuif. U ña hátóna, yó ko límine na bááyé baákónéna a báléka ce Efelayim; ce ñaá bá hoóhi ne iisi ce oŕebéá.

⁵⁵Basíka, bóñanda a búmōté bú Besuif ñaá bá hoóhi; baaco beéñi ña bō hátókóna a beháala beháala, bō súétéke eé Yelúsalem. Bá ña bō cāña osúétéke anyía bebú bífúúmikínyi.

⁵⁶Bá ña bō bá bábó áambaka Yésus; ahé bá ña bō bebánda eé Cíibe ce Bandómesé noómi, bé ñeé túme obébáta beébe ne beébe báye: «A nyiánó'o, nu ñeé nú bikéti anyía u ña fáakona a bóñanda eebu e?»

⁵⁷Ne betéñinyi beluli nyiínjie na Bafalisiéñ ñeé bú húlisi okelú anyía mbóko ooco ñeé menyí haála ehé Yésus áña, u ña nyemána wu o beébe bényóñéna o o wuúci haténa.

Sáañ 12

¹Bóñanda bō Basíka ñaá bá bú á beámbáka mōsése metíndétú anyía bé buúbu nyiáka, Yésus ña kaáhámá a Betani, haála ahá Lasáal ñaá bá weé límekine. Lasáal áña ooco ewú Yésus ñeé héényi e biwéewé.

²Bá ñaá námbákéná Yésus benyéma bé ñnyíá hóá. Mááta ñé wuúci aáféna. Lasáal ñaá bá ɔɔɔ ɔmɔté a baaco a bá ñaá bá bébú nyíékínyi ne Yésus.

³E elime ce ñnyíá, Malíi ñe hiíte ekélékéti yé léta yé taaká ce ɔɔɔ yé náal yí enumbé; yé ñaá bá onduné ɔ ɔmuaná weéñí. Malíi ñeé yiíyi hiíte, yó wootokine a akóló cé Yésus, u ñé ceéce hónóko na túáyé tuhúnyi. Ciíbe ñó nyíóyo na ambánye yí enumbé.

⁴Muákónéna mu Yésus a mumɔté, Yútas Iskaliót, mufiimbie Yésus, ñá kɔona ɔse:

⁵«Háá ! Anyána bá té ɔmɔɔ bá bé otúé ɔɔɔ yí enumbé eeye e? Yé ñaá bá yé ɔtóno ɔ ɔhola mɔonyé hóndéte étátó amá bááña bé owiínjíékíne basókásóka.»

⁶U ñaá bá u te á kóona aáná anyía u ñaá bá waá béákákéna a asana yé basókásóka, mbá anyía u ñaá bá weébi. Háye u ñaá bá mutétényi hikóló, u ñaá bá waá nyíáka nyenamá aá mɔonyé amá bá ñaá bá hákéna noómi.

⁷Mbá Yésus ɔse: «Nyéána oónjú ooci mbuumu; ú ma kéláka aáná a asana na muame munyenene.

⁸Énu menyí anyía' o: Nua nóña na basókásóka aanó e ekatékate bikúlú bikime; mbá yanó, e te áme bá aanó e ekatékate bikúlú bikime.»

⁹Besuif beéñí ña bó lókómáka anyía Yésus áña a Betani, aáná bé ñeé súétéke hóá, té cáña hú a asana ne Yésus, mbá tóna anyía bá ka bó lécáka Lasáal ewú Yésus ñeé héényi e biwéewé.

¹⁰Boko búmɔté háye asana ne Yésus, betéñinyi beluli nyiínjie ña bó lókómáná ɔ ɔwɔóno tóna Lasáal,

¹¹ananyía Besuif beéñí ñe bú beébe nyeanáka, bó búle háya mɔñólé né Yésus a asana yé Lasáal.

¹²Ɔ ɔyá ɔyá, baaco beéñí a bá ña bó fáákóna ɔ ɔkóonyíá bɔñanda bó Basíka ña bó lókómáká anyía Yésus ña fáakona eé Yelúsalem.

¹³Aáná bá ña bó sómbáka becala, bé ñé wuúci káha ne obíléne o ohónyí, bá kóonaka okelú ɔ ɔmuaná báye: «Hɔsáána ! Bandómesé á sayábéna ooci awó u ña fáaya eé nyiínyi nyí Otéñí a Waáñá, Otéñí u Islayél !»

¹⁴Yésus ñaá kuána abañabebea a yémɔté, u ñá bááta, u ñé limíne, háye Cioóñé cé Bandómesé ña kóona cése:

¹⁵«Banó, baaco bé Sion, nuti líkíméke ! Áno lecá, uunú Otéñí ooci wa yánáña. Wáña oliménénú ɔ ɔónó u abañabebea ɔ ɔmuaná.»

¹⁶A yaáté ekúlú, baákónéna bé Yésus ta ɔlókóma asana a yé ñaa békéláka, ɔ ɔkóhama ahé Bandómesé ñeé béétísi Yésus e nuúmi a nuáña. E ekúlú eéyé, bé ñe síké abó bétáaka anyía Cioóñé cé Bandómesé ña cáñacáña ɔkɔona aáná a asana yí Yésus. Bá ña bó léca anyía baaco ña bó békélákéna híáná aáyá a aháña.

- 17**Ekúlú eyí Yésus ñéé héényi Lasáal e biwéewé, yó wuúci lónjéta anyía wá háma e eenyie, baaco beéñi ña bó bá hóá, bó lécaka. Beébe, bá ña bó háyéna Yésus embasó a asana eéyé.
- 18**Baaco beéñi ña bó lókmáká anyía Yésus ñaá kéláka ekéki yí hibílícínýnyí eéyé; éhé bá ña bó fáakona o okoó wuúci káha o ohónýí.
- 19**Bómoté Bafalisiéñ laakena bosóókó báye: «Téka ño ña nó léca anyía ohónýí te a bá tóna náásó e? Baaco bekime me bú wuúci látáka !”
- 20**Bómoté Bakelék ñaá bá o olonjo ú baaco a bá ña bó fáákona eé Yelúsalem o okonyémi Bandómesé e ekúlú yé bonanda.
- 21**Beébe, bá ñga bó kuána Fílib, ebíényi yé Beteséta i iisi ce Kalilé, mbá báye: «Taata, tu ña só áamba oléca Yésus.”
- 22**Fílib tóna ña kaá laána Andelé; bá ña cōba beébe bekime befendí, bá ñgaá laána Yésus.
- 23**Mbá ose náábó: «Aámbáya, ekúlú ma nyémama ayé Bandómesé yó cōba o obéeti Oónó u ooco e nuúmi a nuáñá.
- 24**É ña mé banó láana aá taaká anyía buohó ñoó lóbo hú buúbu bómoté, mbóko bé ti ñéé buúbu óono o omesé. Mbóko bé ñé buúbu óono, bú lo, bú ñaá háaka moohó meéñi.
- 25**Ooco ewú u ñe léne úyúyé olíhe kée wuúci nyímisi. Mbá ooco awó u té káá yáákákéna úyúyé olíhe o omesé ooci kée wuúci tétényiki o okóhákama o yósooso yí olíhe yí ekúlú ekime.
- 26**Mbóko ooco ñaá yáamba o me nyionno, wá me látáka; haála ahá ya méña, hóá tóna muame munyionno káá bá. Mbóko ooco ñaá mé nyionno, ciame Síkiné kée wuúci lémbiki.
- 27**Aámbáya eeci úumi otémá ñaa bényiá. Yáme koóna anyána e? Yáme koóna esé: “Síkiné, me hokónóno a asana ayé yó cōba o obékéláka aámbáya”, ayé”? Eé’ eé ! É te amé bá wu o wuúci laana aáná, anyía é ña mé faáya o okolókóma muuyé o onjéni ooci.
- 28**Síkiné, tónýni baaco búwō buáñá.» Hú e ekúlú eyí Yésus ñaá koóna aáná, okelú ñé húle o Omuaná, ú koónaka óse: «I ñe mí buúbu tónýni feeké; é ña mé cōbaka ne buúse o o buúbu tónýni.”
- 29**Nyekōca nyé baaco a nyé ñaá bá hóá ñaá lókmá okelú ooci, baaco a bómoté báye: «Eñólómuaná má bá ci é lúmeke.» Bómoté báye: «Elilé yé bosóma yé Bandómesé a yémoté ma tánáka ne wuúci.”
- 30**Mbá Yésus ose: «Okelú ooci ewú u mé húle o Omuaná te ña me léca; wáánó ú ña léca.
- 31**Aámbáya, Bandómesé yó cōba o okélísiki baaco bá omesé ooci; aámbáya Bandómesé yó cōba, wó yóñjókéna otéñi u baaco bá omesé ooci.
- 32**Mbá yanjō, ahé bé kée mi béeti o omuaná, é ká me békókétena baaco bekime.”
- 33**E úyúyé otáña oócí, u ñaá bá waá láakena baaco nyenamá nyí owé enýi ú kée wé.

- 34** Baaco ñe bú wuúci békámá báye: «E nufule nú bikotí bó ño yóòñókó anyía Mesii kée líhéke téka ne nyíondi. Kuñó, o ñó kóna náanyia, ase: “Bé kée bééti Óónó u ooco”. Óónó u ooco waátákana éce aányé e?”
- 35** Yésus oxe: «Eese á yánáña aanó e ekatékaté, mbá hú hikúlúkúlú. Áno kandáka háye eese á yánáña náánó anyía ibíne te banó cúá o ohónyí.
- 36** Ekúlú ekime eyí eese á yánáña o onoma náánó, áno hákéna mọ̀ṣolé eé yiíyi, mbá nó ká nó bá baáná bé eese.» Ñhakelá Yésus ma tánjaka aána, u ñé súete haaca, u ñgé beébe bénámbéna.
- 37** Yésus ña kélaka bikéki bí tubílícínnyí biéñí e eése cé Besuif; mbá ta híáná, bé ñe bú kíné oháya mọ̀ṣolé nááyá.
- 38** Aána besana ebí muhémúnyí besana mo Bandómesé Esayí ñaá tánjaka buáyá ñeé bínyíoyísinyí; u ñaá kónáka oxe: «Otéñí a Waáñá, aányé ú ñeé lúmitinine úúsú otáña e? Ná aányé Bandómesé ñoó tónnyí maayé makénda e?”
- 39** Bó te ómó bó bá ne ohónyí wú o hákéna mọ̀ṣolé né Yésus, háye Esayí ñe túné á kóna oxe:
- 40** «Bandómesé ñeé beébe ceñísiki bendíméndíme, yó kónáka maabó mọ̀ṣoñé anyía mbá cáábó eése te lecána, maabó mọ̀ṣoñé té kanda bómánye, aána bá te ká bó békákáléna maabó maabé anyía wé beébe eéñúnyísiki.”
- 41** Esayí ñaá kónáka aána anyía u ñaá léca buáñá bú Yésus, yó tánjaka yááyé asana.
- 42** Ta háye Esayí ñaá tánjaka aána, e ekatékaté ci betéñnyí Besuif bémuátá, beéñí ña bó hákéna mọ̀ṣolé né Yésus, mbá a nyenamba noómi. Bá ña bó bá bébú líkíméke anyía Bafalisiéñ é beébe óñókéna a yáábó andañía yé obécókléna.
- 43** Bá ña bó táfa ohiite nuúmi ná baaco na anyía bébú nuúnu hííte ná Bandómesé.
- 44** Yésus ñaá tánjaka okelú o omuaná oxe: «Ooco awó u ñaá háya mọ̀ṣolé nááme, te ña háya mọ̀ṣolé hú nááme, mbá u ñeé meéme háya tóna ná Mu-me-tóma.
- 45** Ooco awó u ña mé leca ña léca tóna Mu-me-tóma.
- 46** E ña mé faáya o omesé ooci i iñetí ci eese a yé ña nóma o okela anyía ooco awó u káá háya mọ̀ṣolé nááme ti limékíne i ibíne noómi.
- 47** Mbókó ooco ñaá lókóma úumi otáña, yó kíne o wuúci lókóména, té cáña yanó i ké mí wuúci kélísiki. Yanó, e ña mé faáya té cáña o okokélísiki baaco, mbá hú o okoó beébe nohíki.
- 48** Mbókó ooco ñeé mi bínéñítinyí, yó kíne olókóména úumi otáña, bókó áña hóá e bú kée wuúci kuusi a nyekála a buósé bó nyemana. Buáté bókó áña otáña awó e ñaá me tánjaka náánó.
- 49** Besana abé e ñaá me táña, i ti ñé mí bíibi táña a ciameciame. Ciamé Síkíne, Mu-me-tóma, ú ñeé mi télímikínnyí wuúci bémuátá na besana ne mehúnyí abé yáme nyemana wu okoonaka.

⁵⁰I ηe mí menyi anyía úúyé otáηa ηe yiinjíene yóósóóso yí olíhe yí ekúlú ekime. Éehé besana abé ε ηa mé kóona, i ηe mí bíibi kóona bókó búmóté háye ciame Síkíne ηa mé laakéna.»

Sáanη 13

¹E nyifienyinyi nyé bōηanda bó Basíka, Yésus ηaá bá weé ményukune anyía yááyé ekúlú yí osíke omesé ooci o shálómóna a maabána ma ciayé Síkíne ma nyémána. U ηaá bá weé lénéke bááyé baaco bá omesé. Aáná u ηaá cóba ne buúse o o beébe léne o okóóháma eé nyióndi.

²Yésus ηaá bá o onyía ú nanyiófó na bááyé baákónéna, éce Musóména ne meé yoósíkinyi Yútas Iskaliót, óónó u Símon, o ofiimbie Yésus.

³Yésus ηaá bá we menyukune anyía Bandómesé ηeé wuúci cuméke besana bikime; u menyukune tóna anyía u ηeé húle ná Bandómesé, éehé yó hálómóna nááyá.

⁴U ηa hátóna o onyía, yó béánηa bolaka bó omuaná, u ηe hiite ekélékétí yé nyebata, u ηe yiíyi bíjúηe a noséηá.

⁵E elime eécí, u ηe hiíte menyífé, yó meéme súkune a atááse, u ηe túme o húle sua bááyé baákónéna akóló, u ceéce hónóko na nyebata a nyé ηaá bá aáyá a noséηá.

⁶Ahé u ηgaá háamá né Símon Bíel, Símon Bíel ose: «Aá taaká anyía kuonó wó cóba o o me suaka akóló e?»

⁷Mbá Yésus ose: «O ti ηó menyi asana ayé ε ηa mé kela aámbáya, mbá o kóó síke o yiíyi lókóma bōmbánye e elime.»

⁸Bíel ose: «Eé'eé ! O te kóó me sua akóló ta buósé !» Yésus ose: «Mbókó ε te ηó mé o suá akóló, o ti ké ó túné o bá na nuafa e nú ηe húle nááme.»

⁹Mbá Símon Bíel ose: «Mbókó aáná yááηa, Otéηí a Waáná, ate me suáka hú akóló ceéce ne ceéce, mbá me súaka tóna na aabá na aató áyá.»

¹⁰Mbá Yésus ose nááyá: «Ooco awó á béákábáka ti ηe túné á yáamba obéákába anyía wáηa ofúúménénu wuúci okimekime[, ε te ηáa bá hú akóló]. Nua nóηa befúúménénu, mbá té cáηa banó bekime.»

¹¹Yésus ηaá bá waá kóonaka aáná anyía u ηaá bá weé menyukune ooco ewú ú kée wuúci fiimbie. Éehé u ηaá kóona ose: «Nua nóηa befúúménénu, mbá té cáηa banó bekime.»

¹²Enakelá Yésus á mána osua bááyé baákónéna akóló, u ηa háná béléηa búáyé bolaka, u ηa háná límine o onyía, mbá ose náábó: «Nu ηe nú ményi asana ayé ε ma mé banó kélaka e?

¹³Nu ηa nó me lonηo nose: “Muékúnyi”, nu me lonηoko tóna nose: “Otéηí a Waáná”. Ée, nu ηa nó kóona bōmbánye, anyía ya méηa híáná.

¹⁴É ma mé banó súaka akóló, yanó awó nu ηa nó me lonηo anyía uunú Otéηí, muanó Muékúnyi. Énu búle súánana akóló.

- 15É ma mé banó tóhínyi hibílicínyínyí anyía núé búle békéléna háye é maá mé békélákéna náánó.
- 16É ña mé banó láana aá taaká: Munyionɔ ta mumoté te ñáá hóla ciayé síkíne ci buólí, ta anyía ɔɔɔ u endóma te ñáá hóla mu-wuúci-tóma.
- 17Nú me nú ményi aáná aámbáya; nua nóña bambánye mbókɔ nu ñá nó békélákéna híáná.
- 18Té cáña asana yé banó bekime e ñáá me táña. I ñe mí menyí baaco abá e ñáá me táfáká. Mbá yé ñá nyémána anyía otáña ooci ú Cioóhé cé Bandómesé é bínyíoyísínyi: “Ɔɔɔ awó tu ña só bá tuesú nyiékínyi ña me nyíá elime ce akoló.”
- 19É ma mé cañacaña ɔ banó láana anyía ahé besana eebi ké síké á békélaka, núo lumitinine anyía “Ya méña Ooci awó ya méña.”
- 20É ña mé banó láana aá taaká: Ekúlú ekime ayé yáme tóma ɔɔɔ, okime ewú é wuúci káha bɔmbánye ñáá me káha bɔmbánye tóna; okime awó á me káha bɔmbánye ñáá káha bɔmbánye Mu-me-tóma.”
- 21Émakéla Yésus á táñáka otáña oócí, u ñá lókóma otémá onua, mbá ɔse: «Aá taaká e ña mé banó láana isí’o: Ɔɔɔ ɔmoté aá banó eebe ña cóna o o mi fiimbie.”
- 22Baákónéna ñe bú túme ɔlecana beébe ne beébe, ta ɔɔɔ ti menyí asana yé aányé u ñáá táñá.
- 23Muákónéna a mumoté, eemu emú Yésus ñáá bá wé lénéke buéñí, ñáá bá limine aáyá a maabána.
- 24Símon Bíel ñe muúmu késítínyi anyía mu á batá Yésus, asana yé aányé u ñá táña e?
- 25Muákónéna ñá békónóna né Yésus, mu ñé wuúci batá embásembáse, mɔse: «Otéñí a Waáñá, ɔ ñó táña asana yé aányé e?”
- 26Mbá ɔse: «Míɔ cɔba o oyubé abáke yí eléti a masola, mbá yémi cókítínyi muútíkínyi.» Ahé Yésus ñáá táñáká aáná, u ñá báka eléti, u ñé yube a masola, u ñé iínjíé né Yútas, ɔónó u Símon Iskaliót.
- 27Hú e nyihiite enyí Yútas ñeé híite abáke yí eléti eéyé, Sátan nyiofine o owoofine eényí e úúyé otémá. Mbá Yésus ɔse nááyá: «Bɔsóma abó ɔ nyemana wu ɔkelaka, buúbu keláka fianɔ !”
- 28A baaco a bá ña bó bá o onyíenyí, ta ɔɔɔ ti ómó ményi hekóma ehí Yésus ña láánéna Yútas aáná.
- 29Yútas ñáá bá muabó mutétényi hikóló hé mɔonyé. A asana eéyé, baaco a bómoté ñe bú kėti anyía Yésus ñáá bá wa yáámbaka ɔlaana Yútas anyía wó kɔ ɔónóko benyéma bé ɔnyíá a bɔñanda, ta anyía wé iínjíe basókásóka bókɔ.
- 30Ahé Yútas ñeé híite abáke yí eléti, nyeháma ɔ oháma eényí. Ibíne ñáá bá cé maá kua.

³¹Enakelá Yútas á háma, mbá Yésus ɔse: «Aámbáya búáme buáña, yañó Ɔónó u ɔɔɔ, á yáaŋa bú bitónínyinyi a miányé. Híaná ya méaŋa o otónínyinyi baaco buáña bó Bandómesé.

³²[Ahé ya méaŋa o otónínyinyi buáña bó Bandómesé,] Bandómesé tóna ŋa cɔba o otónínyinyi nááme bémuátá búáme buáña, yañó Ɔónó u ɔɔɔ. Hí aámbáya yó cɔba wé buúbu tónínyinyi.

³³Banó bááme baáná, ɛ te áme bá tóna ekúlú acaha na banó. Nu ká nó me aambaka mbá, bɔko búmɔté háye ɛ ŋa mé laákéna Besuif bé etémbí, ɛ ŋa mé banó láana tóna aámbáya esé: Nu te anó bá nú ɔfaaya haála ahá mío cɔba.

³⁴Yɔɔɔɔɔ yí okotí eeye mío cɔba ɔ ɔ banó ínjíe: Énu lénékéne banó na banó. Nu ŋá nó nyemána nú olénékéne banó na banó háye ɛ ŋa mé banó lénéké.

³⁵Mbókɔ nu ŋe nú lénéne banó na banó, e nulénéne eénú baaco bekime ké bú ményi anyía nua nóŋa bááme baákónéna.”

³⁶Símon Bíel ŋaá batá Yésus ɔse: «Oténí a Waáña, háányé wó cɔba e?» Yésus ɔse: «Haála ahá mío cɔba, ɔ te ó bá wu ɔ me láta hóá aámbáya, mbá o kó síke ɔ me láta e elime.”

³⁷Bíel ɔse nááyá: «Oténí a Waáña, anyiaté ɛ te áme bá wu ɔ kuɔŋó láta aámbáya e? I ŋe mí lumítine owé ɔ yóɔwɔ asana !”

³⁸Mbá Yésus ɔse: «Yáaŋa taaká anyía o ŋóo lumítine owé a yáámé asana e? Aá taaká taaká, ɛ ŋe mé ɔ laana isi’o: Yaaka yé ekoké ŋe síké á béléta nyí buúse, éce o no moó mi bínéŋítikinyi bikúlú bétátó.»

Sáaŋ 14

¹Yésus ɔse: «Cíínú etémá te bényiáka. Áno hákéna mɔŋɔlé na ná Bandómesé, na nááme tóna.

²Behaála bí olimekine áŋa biéŋí o ooki ú ciamé Síkine. Mbókɔ yiíyi téka aáná, keyé é ma mé banó láana. Mío cɔba, yá ka mé banó tábónákéna haála.

³Ekákéla é ma mé cɔba, mío banó tábónákéna haála, ɛ ká kaá me hálómóna ɔ ɔ kɔɔ banó híite, núo ko límekine aáme a maabána, anyía banó tóna núo bá haála ahá ya méŋa.

⁴Nu ŋe nú ményi haála ahá mío cɔba; nu ŋe nú menyí tóna ohónyí.”

⁵Mbá Tómas ɔse: «Oténí a Waáña, tu ti ŋé sú ményi ta haála ahá wó cɔba, anyána tua sóŋa tu omenyi ohónyí e?”

⁶Yésus ŋá békáma ɔse: «Yañó ya méŋa ohónyí; ya méŋa taaká, ya méŋa olíhe. Ohónyí ú etémbí te a bá awó ɔɔɔ áŋa wu ɔkandena, yó kɔóháma né Síkine, é te ŋáa bá hú nááme.

⁷Mbókɔ nuenú mi menyukune, keyé nu ŋe nú ményi tóna ciamé Síkine. Mbá o otúme aámbáya, nú me nú wuúci menyí; ɔmuátá nú me nú wuúci lecaka tóna.”

⁸Mbá Fílib ɔse: «Oténí a Waáña, óo basó tónínyinyi hú Síkine, ɔmanó !”

- ⁹Yésus ñá békáma ɔse: «Filib, feeké yáme báka na banó, e ti mi menyí e? Ɖɔɔ awó á mé læca ma læca ciame Síkíne. Anyána ase: “Basó tóñinyi Síkíne” e?
- ¹⁰O ti ñó lumitinine anyía ya méña né Síkíne, Síkíne tóna nááme e? Mehúnyi ma nyiáme nyuuté ti ñé húle nááme. Síkíne, a wá báka nááme, u ño nyiáyínyí bíáyé besana bé bémuátá.
- ¹¹Énu lumítíníne ekúlú ayé ε ña mé banó láana esé: Ya méña né Síkíne, Síkíne tóna nááme. Mbókɔ nu ñe nú kíne olumitinine úúmi ɔtáña, enú lumítíníne aná te hú a mááme monyiókínýí bémuátá.
- ¹²Ɖ ña mé banó láana áá taaká esé: Ɖɔɔ awó u ñaá háya mɔñólé nááme káá kélaka tóna monyiókínýí amó ε ña mé kɛla. U ké túné á kélaka te eeme a mó á hólá, anyía mío cɔba a maabána ma ciame Síkíne.
- ¹³Aáná ε ká mé kelaka bɔkɔ bukime abó nu ká nó hólɛna nááme ɔ ɔbata anyía yañó Ɖónó, yémi tóñinyi baacɔ buáña bó ciame Síkíne.
- ¹⁴Mbókɔ nu ñá nó kándéna nááme ɔ ɔbata bɔkɔ, i ké mí buúbu kelaka.
- ¹⁵Mbókɔ nu ñe nú mi léne, áno látákéna úúmi ɔtáña.
- ¹⁶Ɖ ká mé bata Síkíne, wá banó tóména Muólɔ mú etémbí; mu ke límékíne buúse bukime náánó.
- ¹⁷Muáña Elilé e yí ño tóñinyi taaká. Baacɔ bá ɔmesé ooci te abó bá bé o yiíyi káha anyía bá té abó bá bé o yiíyi læca buúse bukime, te o yiíyi menyí. Mbá banó, nu ñe nú yiíyi menyí anyía waá báka na banó, yiíyi náánó.
- ¹⁸Ɖ te ká mé banó síke cuuné. Ɖ ká ká me hálómóna náánó.
- ¹⁹Hikúlúkúlú, baacɔ bá ɔmesé ooci ti ké túné abó me læca, mbá banó, nu ké búle anó mé læca anyía i ñéé mi líhe. Híáná banó tóna nu ké nú líhéke anyía i ñéé mi líhe.
- ²⁰Ahé buósé káá nyémana, nu ké nú ményi anyía ya méña e nyimónjóló na ciame Síkíne, banó e nyimónjóló na yañó, yañó tóna e nyimónjóló na banó.
- ²¹Ɖɔɔ awó ú ña láténa cíimi ilébé, u cíici lókómákéna tóna, wuúci wáña mu-mi-léne. Híáná ciame Síkíne kée muúmu lénéke; yañó tóna, i ké mí muúmu lénéke, mío bitóñinyi nááyá.”
- ²²Mbá Yútas, té cáña ooci u Iskaliót, ɔse né Yésus: «Otéñí a Waáña, anyána ɔ óña wu obitóñinyi náásó ɔ ɔhɔla anyía óo bitóñinyi ná baacɔ bá ɔmesé e?”
- ²³Yésus ɔse: «Mu-mi-léne káá látákéna úúmi ɔtáña. Ciame Síkíne kée muúmu lénéke. Na yañó na ciame Síkíne, tu ká só fáaya nááyá; túo ko límékíne nááyá.
- ²⁴Mbá, mu-ti-mi-léne te ñá láténa úúmi ɔtáña. Ɖtáña awó ε ñaá me táña te a bá úúmi ɔtáña, mbá ú ñéé húle ná ciame Síkíne, Mu-me-tóma.
- ²⁵É ma mé banó láakena ɔtáña ooci ekúlú ayé ya méánáña na banó.

²⁶Efúúménénu yí Elilé, Mu-banó-ólo, éce muúmu amó ciamé Síkíne káá banó tóména eémi eé nyiínyi, muúmu mu kée búle á banó éékúnyi, mu banó bítéésíki besana bikime abé ε ηα μέ banó láákéna.

²⁷Mbuumu, ciíci é ma μέ banó síkíne ε etémá. Ciamé mbuumu ce bémuátá é ma μέ banó hákéna ε etémá. Ε te ηά με banó háya mbuumu ε etémá háye baaco bá omesé ηά bó háyána. Note hola obéákéna, nuti líkíméke.

²⁸Nú ηα nó lókómáká yamé banó láákéna esé: “Mío súete mbá, ε ká kaá με hálómóna náánó. Mbókó nu ηe nú mi lénéke, keyé nu ηe nú bílénéke anyía mío súete a maabána με Síkíne; anyía Síkíne ηα μέ hola.”

²⁹É ma μέ caηacaηa o banó láakena besana eebi, biíbi téka na obékéla, o okela anyía bé á békéláka, núo lumitinine.

³⁰I ti ηé túné áme aásána buení na banó anyía otéηi u baaco bá omesé ooci a yánaηa. U te a bá wu o mi téηgínyi.

³¹Mbá baaco bekime ηά bó nyémána bé omenyi anyía i ηeé mi léne ciamé Síkíne, bó ményi tóna anyía ε ηα μέ kela besana háye ciamé Síkíne ηα μέ laána. Áno hatóna, túde súete.»

Sáaη 15

¹Yésus ηaá laána bááyé baákónéna ose: «Ya méηa taaká ce atókó; ciamé Síkíne áηa háye munyio betókó.

²U ηaá sómba ondáfe okime a wáηa nááme ú té háá betámá, yó sáηonaka, yó waándákéna endáfe a céáηa na betámá anyía cié túné hááka o ohola.

³Otáηa awó ε ηα μέ banó láákéna maá banó fúúmínyi.

⁴Áno látána e nyimónjóló na yaηó háye ya méηa e nyimónjóló na banó. Ondáfe ú boote te á bá wú ohááka betámá aá ciayéciayé, mbókó u te ηáa látána e nyimónjóló ne indiné. Híáná banó tóna nu te anó bá nú ohááka mbókó nu te ηά nó látána e nyimónjóló na yaηó.

⁵Ya méηa taaká ce atókó ayé bá ηa békéléna betámá, nua nóηa endáfe. Ooco awó u káá látana e nyimónjóló na yaηó, yaηó tóna e nyimónjóló ne wuúci, káá hááka betámá biéηi, anyía hú na yaηó nua nóηa na makénda ma okela bokó.

⁶Ooco awó u te káá látana e nyimónjóló na yaηó, bé kée wuúci oomboko háye ondáfe, yó kótákéna. Bá náηa bá bándáka endáfe a cekótákénánó, bó ciíci luliki.

⁷Mbókó nu ηα nó látána e nyimónjóló na yaηó, úúmi otáηa wó limine e ciínú etémá, bokó bukime abó nu ká nó báta, nu ké nú buúbu bóηo.

⁸Áno leca, ciamé Síkíne ηo yoómo a nyiánó nyeháá nyé betámá, nú tóηgínyi baaco anyía nua nóηa bááme baákónéna.

⁹Ε ηα μέ banó léne bokó búmoté háye Síkíne ηeé mi léne. Énu limíne hú a núáme nulénéne nóomi.

- 10**Mbókò nu ñá nó látákéna úúmi otáña, nu ké nú límíne a núáme nulénéne noómi, háye yañó tóna é ñáá me látákéna otáña ú ciame Síkíne, mío limekine eeyé e nulénéne noómi.
- 11**É ma mé banó láakena besana eebi anyía mbá úúmi obíléne á bá e cínú etémá háye wáña e úúmi otémá, úúnú obíléne ááñánáka o oholá.
- 12**É ña mé banó láana esé: Énu lénékéne banó na banó háye e ña mé banó léne.
- 13**Nyenamá nyí etémbí nyí olénéke bósóókó te á bá a nyé á hólá nyí owééne a asana yé bíówo bikendinyi.
- 14**Nua nóña bíáme bikendinyi mbókò nu ña nó kéla háye e ña mé banó láana.
- 15**I ti ñé túné áme banó lónjo anyía bonyionjo, anyía munyionjo ti ñé ményi boko ebú síkíne ci buólí ña kéla. É ña mé banó lónjo anyía bíáme bikendinyi, anyía é ma mé banó láakena besana bikime abé e ñáá me áákónákéná ná ciame Síkíne anyía nuénú bíibi menyí.
- 16**Té cáña banó nú ña nó me táfá; mbá yañó e ñáá me banó táfáká, mío banó tómókóna a masóma, anyía núá cobá, úúnú olíhe á hááka betámá e bí kée líhéke. Aaná Síkíne káá banó íinjie boko bukime abó nu ká nó kándena nááme o o wuúci bata.
- 17**É ña mé banó láana esé: Énu lénékéne banó na banó.”
- 18**Yésus osé: «Ta baaco bá omesé ooci é síké abó banó líñekine, énu menyí anyía wááme bá ña bó cáñacáña otúme oliñine.
- 19**Mbókò nu ña nó bélókéme ómesé ooci, keyé baaco bá ómesé ooci ña bó banó léne anyía nua nóña baaco bé úúbú olonjo. Mbá e ñáá me banó táfáká, mío banó sómoko aabó e ekatékáté; aámbáya nu te anó bá tóna báábó. A asana eéyé baaco bá ómesé ooci ña bó banó líñine.
- 20**Áno bétááka, é ñáá me banó láana esé: Munyionjo ta mumoté te ñáa hólá ciayé síkíne ci buólí. Hú yañó bébú mi tékéséke, mbá anyána aná na banó e? Mbókò bá ñá bó látákéna úúmi otáña, bá ká bó látákéna tóna úúnú.
- 21**Besana eebi bikime, bá ká bó banó kélaka a yááme asana anyía bé tí ñé bú ményi Mu-me-tóma.
- 22**Mbókò yañó téka o ofaaya, ta anyía yañó téka o otáñáka ne beébe, keyé tokoma te a bá tú o beébe túméke a asana na búábó bóbé. Mbá íyéeyé, bá te abó bá na nyetánjétna.
- 23**Mu-mi-liñine ñe líñine tóna ciame Síkíne.
- 24**Mbókò e te ómó kéla besana aabó e ekatékáté abé ooco u etémbí te ña kéla ta buósé, keyé tokoma te a bá tú o beébe túméke a búábó bóbé. Mbá íyéeyé, bé mé bú bíibi lecaka; mbá bá búánáña hú o o basó líñine na yañó na ciame Síkíne áyá.
- 25**Mbá eebi besana ña békéla aaná o onyíoyísinyi otáña a wóáña a núábó nufule nú bikotí, óse: “Bé ñé bú mí líñékíne e etémbí ne etémbí.”“

²⁶Yésus yó túné beébe laana ɔse: «Mu-banó-óóló káá fáaya. Muáŋa Elilé e yí ŋo tónjinyi taaká ná baaco. Yí kée húle né Síkíne, mío banó yiíyi húlinyí. Yé káá kóonaka yááme asana.

²⁷Ta banó tóna nu ká nó kóonaka yááme asana anyía hí e nyitúméke nuanó báka na yaŋó.»

Sáaŋ 16

¹«E ŋa mé banó láana ɔtáŋa ooci anyía ekákéla nua núáŋa ɔ ɔleca indekese, nɔte tabáléta.

²Bá káá banó búleke a bendaŋía bé ɔbécókóléna bí Besuif. Ɔmuátá, ekúlú káá fáaya, a yé káá bá anyía ɔɔɔ á banó óónó, yó kėti anyía ú mɔó nyiókéna Bandómesé ambánye yí buólí.

³Bá ká bó békélákéna a nyenamá eényí anyía bé ti ómó bú ményi te Síkíne ta yaŋó.

⁴E ŋa mé banó láana ɔtáŋa ooci anyía ekákéla ekúlú á kaá háma, ekúlú yáábó yé ɔbékélákéna a nyenamá eényí, núó bétáá anyía é ŋá me caŋacaŋa ɔ banó láakéna aáná. E te ómó cáŋacaŋa ɔ banó láana besana eebi hí e nyitúméke anyía é ŋá me bá ɔlɔŋo na banó.

⁵Mbá aámbáya e ŋa mé banó biíbi laana anyía mío súéte a maabána ma Mu-me-tóma, mbá ta ɔɔɔ aanó e ekatékáté te ŋá me bata ɔse: “Háányé wó súéte e? “

⁶Mbá ɔtémá ɔnua maá banó hóla anyía é ma mé banó láakéna aáná.

⁷Yiíyi anyía e ŋa mé banó láana taaká ce asana anyía: Yááŋa ambánye náánó anyía yémi súéte; mbóko i ti ŋé mi súéte, Mu-banó-óóló te káá fáaya náánó; mbá, mbóko i ŋé mi súéte, i ké mí muúmu banó tóména.

⁸Ekúlú ayé mu káá fáaya, mu kóó tónjinyi baaco bá ɔmesé ooci anyía bá bóŋa na anana na a aháná na búábó bɔɔbé, na a aháná ne ohónyí ú besana a betálémánánó, na a aháná ne nyikélisi anyé Bandómesé kée beébe kélísiki.

⁹Bá bóŋa na nyenana na a aháná na búábó bɔɔbé anyía bá te ŋá bó háya mɔŋɔlé nááme,

¹⁰na a aháná ne ohónyí ú besana a betálémánánó anyía mío súéte a maabána me Síkíne mbá nú té ká háná ánó me leca,

¹¹na a aháná ne nyikélisi anyé Bandómesé kée kélísiki baaco anyía ú me kélísiki otéŋí u baaco bá ɔmesé ooci.

¹²Ya méánáŋa na besana biéŋí bé ɔ banó láakéna, mbá aámbáya eeci nu te ŋá nó bá nú o cényí o biíbi lókóma bɔmbánye.

¹³Ekúlú eyí Elilé e yí ŋo tónjinyi baaco taaká káá fáaya, yé káá banó tónjinyi ciátá taaká ikime. Yé te káá táŋa hú a mááyé makénda ma bémuátá, mbá yé káá banó láakéna ɔtáŋa okime awó bá káá caŋacaŋa o yiíyi laakéna, yó banó láakéna tóna besana a bé káá békéláka.

14Yí kée tóngínyi búáme buǎǎ anyía ɔ́tǎǎ awó yé káá banó láakena káá bá a yááme asana.

15Besana bikime bí Síkíne áǎa tóna bíáme. A asana eéyé é ma mé kɔ́ona anyía bá káá caɔ́acaɔ́a ɔ́laakena Muólo ɔ́tǎǎ awó mu káá banó láakena a yááme asana, muó banó húlikinyi.”

16«Hikúlúkúlú nu te ká háná áno mé leca, mbá e elime ci hikúlúkúlú a hémoté nu ká háná áno me leca.»

17Bááyé baákónéna a bómoté ɲe bú túme ɔ́bébáta báye: «Aáté u ɲá kóona e? Wǎǎa ɔ́ ɔ́ basó láana ɔ́se: “Hikúlúkúlú nu te ká háná áno me leca, mbá e elime ci hikúlúkúlú a hémoté no ká háná áno me leca.” U túné tǎǎǎka ɔ́se: “Yáǎǎa anyía mío súéte a maabána me Síkíne.”

18Hikúlúkúlú ahé u ɲá tǎǎa éce aáté e? Tu ti ɲé sú menyí asana ayé u ɲaá tǎǎa.”

19Yésus ɲe ményi anyía baákónéna ɲa bó áamba o wuúci bícónyí asana; mbá ɔ́se náábó: «E ɲa mé banó láana esé: Hikúlúkúlú nu te ká háná áno mé leca, mbá e elime ci hikúlúkúlú a hémoté, nu ká háná áno mé leca. Óko, téka nyihembule nyé ɔ́tǎǎa oóci nú ɲá nó bébáta e?

20E ɲa mé banó láana aá taaká, esé: Nu ká nó léláka, núó bécóbókó, mbá baaco bá ɔ́mesé ooci ké bú bíléneke; nu ká nó bá na ɔ́témá ɔ́nua, mbá úúnú ɔ́témá ɔ́nua oóci káá bécǎǎa obiléne.

21Ekúlú eyí oónjú a yáǎǎa o onúmi, wǎǎa na ɔ́témá ɔ́nua anyía yááyé ekúlú ma nyémana yé ɔ́lókómáka ɔ́kála; mbá ekúlú ayé ɔ́ónó á yáǎǎa obiénénu, iinyí ɲa béhóya ɔ́kála. Wǎǎa ne obiléne anyía ɔ́ɔ́ɔ́ me bíbíéne.

22Híáná yáǎǎa na banó: Aámbáya nu ɲa nó lókóma ɔ́témá ɔ́nua mbá, e ká háná ámé banó léca, éehé nu ká nó bá hú obiléne ne obiléne. Nyenamá nyí obiléne eényí, ta ɔ́ɔ́ɔ́ te á bá wu ɔ́ banó nyíinyi aǎǎa.

23Ahé ekúlú eéyé ká kaá háma, nu te ká háná áno mé bata ta bókó. E ɲa mé banó láana aá taaká, esé: Síkíne káá banó iinjíékíne benyéma bikime abé nu ká nó kándena nááme o o wuúci kɔ́ɲena.

24Ɔ́ ɔ́kóóháma aámbáya nu té ɲa nó kándena nááme ɔ́ ɔ́kɔ́ɲena bókó. Áno kɔ́ɲena bókó; nu ké nú buúbu bɔ́ɲo, mbá nu ká nó bá hú obiléne ne obiléne.

25E ɲá mé banó láakena besana eebi bikime e enjaba. Ekúlú ká kaá háma ayé é te ká háná ámé banó tǎǎǎa e enjaba, mbá ekúlú eéyé e ká mé banó hémbolekine ɔ́tǎǎa okime awó ú ɲá leca Síkíne.

26Ahé yaáté ekúlú ká ká háma, nu ké búle anó kándena nááme ɔ́ ɔ́kɔ́ɲena bókó né Síkíne; mbá e te ɲá mé kɔ́ona anyía yanó i ké búle amé banó bécókólénéna Bandómesé, eé'eé !

27Síkíne bémuátá ɲaá banó léne. U ɲaá banó léne anyía nu ɲe nú mi léne, nu lumitekinine anyía i ɲé mi húle ná Bandómesé.

²⁸Ahé í ñeé mi húlé né Síkíne, mío kóóháma o omesé. Aámbáya, mío hatóna o omesé, o okolímine a maabána me Síkíne.”

²⁹Baákónéna báye: «Lecá, o wáaŋa o o basó hémbuline otáŋa aámbáya; o te ñó háná o táŋa e enjaba.

³⁰Aámbáya tu ñe sú ményi anyía o ñoó menyí besana bikime; ooco ñe síke é húne nyuúte o o kuŋŋó bícónyi asana, éce ó mó caŋacaŋa omenyi ciayé embataka. A asana eéyé tu ñe sú ményi anyía o ñoó húlé ná Bandómesé.”

³¹Mbá ose náábó: «Éce anyía aámbáya aná nú me nú lumitinine e?

³²Éná’o, ekúlú á yáaŋa o oŋaaya, mbá yá yáaŋa omuátákáná anyemánánó, eyí nú ké nú sémbényíkínyi, hú naányé yó híite úyé ohónyí, núo mi síke hú wááme. Eé’eé, e te áme bá hú wááme aá taaká, anyía Síkíne áŋa na yaŋó.

³³É ma mé banó láakena besana eébi bikime anyía mbá núá bá na otémá mbuumu a nyelatana nyí nyimónjóló a nyéaŋa na yaŋó na banó. Nu ká nó múaka indekese aaha o omesé. Mbá énu ééhínyínyi ! Ya méŋa oyákánó makénda ma boobé a máaŋa o omesé ooci.»

Sáaŋ 17

¹Émakéla Yésus á táŋáka aáná, u ñe béeti eése o omuaná, mbá ose: «Taatá, ekúlú ma nyémana. Tóŋínyi baaco búáme buáŋá, yaŋó uuwe Oónó, mbá yaŋó yémi beébe tóŋínyi tóna búówo buáŋá.

²O ñoó mi iínjíe makénda me otéŋgínyi baaco bekime anyía mbá i ké mi iínjíékíne bekime ebé o ño mí cuméke yóosóso yí olíhe yí ekúlú ekime.

³Náábó, yóosóso yí olíhe yí ekúlú ekime áŋa ó kuŋŋó ményi, kuŋŋó bímuóci, taaká ce Bandómesé; bó ményi tóna Yésus Kilís awó ó ñoó tóma.

⁴I ñeé mi tóŋgínyi baaco búówo buáŋá aaha o omesé, mío nyiáyísíkiŋyi masóma amá o ñoó me tóma o okokela.

⁵Aámbáya aná, Síkíne, kelá anyía yé túné ke mí limine nóówo e nyilimíne nyí nuúmi anyé é ña cáŋa áme bá eé nyínyi éce o te ñoó bóta na omesé na omuaná.

⁶Baaco abá o ñoó táfáká o omesé, wó mi beébe cumeke, e ña mé kelá anyía bebú o menyí. Bá ña bó bá bóówo, wó mi beébe cumeke, bá ña bó láténa úúwe otáŋa.

⁷Aámbáya bá bóaŋa bemenyinyi anyía bokó bukime ebú ó ño mí cuméke ñeé húle nóówo,

⁸anyía i ñe mí beébe laakéna úúwu otáŋa, bó lóokómáka na cáábó eetú ekime, bó menyí anyía i ñeé mi húlé taaká taaká nóówo, bó lumitinine anyía kuŋŋó o ñoó me tóma.

⁹A yáábó asana e ña mé o bécókoléna; té cáŋa a asana na baaco bá omesé ooci mbá a asana yé baaco ebé o ño mí cuméke e ña mé o bécókoléna, anyía bá bóŋa bóówo.

- 10** Boko bukime abo ya meŋa ne buubu aŋa buwo; a buaŋa buwo aŋa buame. A nyenamá eenyi baaco ebe o ŋo mí cuméke ŋá bó léca búame buaŋá náábó.
- 11** O otúme aambáya, mío cɔba nówo. E te á me bá tóna o ɔmesé, mbá beébe bá búánaŋa o ɔmesé. Éé', Taatá, kuŋó Ofúúménénú, beébe tétényiki na makénda ma nyíwo nyínyi, nyínyi enyi ó ŋó mí ínjíé, o ɔkela anyia bábó bámókóna ɔɔɔ ɔmɔté háye basó tua sóŋa ɔɔɔ ɔmɔté.
- 12** Ekúlú ayé e ŋáá mé bá ne beébe, yaŋó e ŋáá me bá yemí beébe tétényiki na makénda ma nyíwo nyínyi, eenyi enyi o ŋó mí ínjíé. I ŋe mí beébe kekényiki, ɔɔɔ ta ɔmɔté aabó e ekatékáté ti ómoó nyíme, é te ŋáa bá ooci awó u ŋa nyémána wu onyíme anyia Cioŋé é bínyíoyísinyi.
- 13** Mbá aambáya, mío cɔba nówo, éehé e ŋa mé o bécókoléna ekúlú ayé ya méánaŋa o ɔmesé, anyia bá bámókóna ne obiléne háye ooci a wáŋa náame, éce anyia hú obiléne ne obiléne.
- 14** I ŋe mí beébe hulíkinyi úuwe ɔtáŋa, baaco bá ɔmesé ooci ŋe bú beébe liŋékíne anyia bá te ábó bá bá ɔmesé ooci, boko búmɔté háye yaŋó e te amé bá u ɔmesé ooci.
- 15** E te ŋá mé o bécókoléna anyia óo beébe aáŋiá o ɔmesé ooci, mbá e ŋa mé o bécókoléna anyia óo beébe tétényiki, Ōŋána ti beébe bitíse.
- 16** Bá te ábó bá bá ɔmesé ooci, háye yaŋó, e te amé bá u ɔmesé ooci.
- 17** O ciwo taaká, kelá anyia bebú bíinjie nówo bekimekime; úuwu ɔtáŋa aŋa taaká.
- 18** Ya meŋa o beébe tómánó ná baaco bá ɔmesé ooci, háye o ŋó me tóma ná baaco bá ɔmesé ooci.
- 19** I meé mí bíinjie yaŋó okimekime nówo a yáábó asana anyia, o ciwo taaká beébe tóna bebú bíinjie nówo.
- 20** Té cáŋa hú a yáábó asana e ŋa mé o bécókoléna, mbá tóna a asana yé bɔsóókó a bá ká bó lókómáka úúbú ɔtáŋa, bó hákéna moŋolé náame.
- 21** E ŋa mé o bécókoléna anyia beébe bekime bábó bámókóna ɔɔɔ ɔmɔté háye kuŋó, Síkíne, o óŋa e nyimónjóló na yaŋó, yaŋó e nyimónjóló na kuŋó. Bábó bámókóna ɔɔɔ ɔmɔté na basó e nyimónjóló, o ɔkela anyia baaco ébú lúmítíníne anyia kuŋó, ó ŋó me tóma.
- 22** I ŋe mí beébe ínjie nuúmi enú ó ŋó mí ínjíé anyia bábó bámókóna ɔɔɔ ɔmɔté háye na yaŋó na kuŋó tua sóŋa ɔɔɔ ɔmɔté:
- 23** Yaŋó e nyimónjóló na kuŋó, kuŋó e nyimónjóló na yaŋó, anyia bábó bámókóna taaká ɔɔɔ ɔmɔté, aána baaco bekime ké bú ményi anyia kuŋó ó ŋó me tóma, bó ményi tóna anyia o ŋó beébe léne háye o ŋó mí léne.
- 24** Taatá, ó ŋo mí beébe cuméke, éehé e ŋa mé aamba anyia bá bámókóna na yaŋó haála ahá e ká mé bámókóna, aána bá ká bó léca núaámé nuúmi, nuúmi enú ó ŋó mí ínjíé.

O ηοό túme o mi léne éce o te ηοό bóτá na omeσé na oμuaná, a yaáté asana ó ηο mí nuúnu iínjíé.

²⁵Taatá, kuηό awó o óηa otálémánánó, baaco bá omeσé ooci ti ηέ bú o menyi, mbá yaηό, i ηο mí o menyi; eebe baaco tóna ηe bú menyi anyía kuηό, ó ηοό me tómá.

²⁶Ε ηα μέ kéláka anyía bébú o menyi; i ké búle áme kela híáná. Aáná nulénéne enú o óηa ne nuúnu nááme káá bá náábó, yaηό bémuátá mío bá tóna náábó.»

Sáaη 18

¹Émakéla Yésus á tánáka aáná, u ηά láténa elénú yé Sételone. Esiéné ηαά bá eyinyié aháηá. U ηο yóófine na bááyé baákónéna e esiéné eéyé.

²Yútas, mufiimbie Yésus, ηαά bá we ményukune tóna haála eéhé, anyía ne Yésus na bááyé baákónéna ηαά bá báób óóndémákána hóá.

³Aáná Yútas ηeé súéténé na oλoηo ú bicénji bí Lóom e esiéné eéyé, ne bibulúsu ebí ne betéηinyi beluli nyiínjie na Bafalisiéη ηa bó tómakona. Bá ηa bó bá ne meléfényi; beébe tóna na lámba na tomonyé tociákánó.

⁴Yésus ηαά bá weé ményukune besana bikime a bé ηαά bá bíé wuúci tátáka, éehé u ηαά hámá, yó táléména eé buúse bó baaco eébé, mbá oσe náábó: «Aányé nú ηa nó áamba e?»

⁵Báye: «Yésus, ooco u Násalet.» Mbá oσe náábó: «Yaηό waáta ooci.» Yútas, mu-wuúci-fimbie, ηαά bá oλoηo ne beébe.

⁶Εηakelá Yésus e beébe békáma oσe: «Yaηό waáta ooci», bá ηά hálómótóna ne elime, bá ηά kuakóna o omeσé ne bulíkíliki.

⁷Yésus ηέ túné beébe batá oσe: «Nose aányé nu ηa nó áamba e?» Báye: «Yésus, ooco u Násalet.»

⁸Mbá Yésus oσe: «É ma μέ banó láana esé: Yaηό waáta ooci. Mbóko yaηό, nú ηά nó áamba, áno nyeanáka bosóókó eebe, bé súétéke.»

⁹Aáná úúyé otáηa ηeé bínyióyísinyi, anyía u ηαά kóna oσe: «I ti ómó nyímisi ta ooco omoté a baaco abá kuηό, Síkíne ó ηο mí cuméke.»

¹⁰Símon Bíel ηαά bá na nosala nó oηána, u ηέ nuúnu sómo a abákála, hú fuab ! Yó súbíne munyioηo mu mutéηinyi beluli nyiínjie a muáηá, u ηέ muúmu cála o ocala ootú ú aháηá yé oobó ú manóme. Muátá munyioηo ηαά bá nyiinyi anyía Mélíkus.

¹¹Yésus yó láana Bíel oσe: «Hélúmúnyi núowō nosala nó oηána a abákála. O ηοό keti anyía i ηe mí kine oμúá indekese acé ciame Síkíne ηeé mi iínjíé e?»

¹²Na oλoηo ú bicénji na muabó mutéηinyi ne bibulúsu bí Besuif nyehatena Yésus eényi, bé ηέ wuúci óótókkó,

¹³bá ηa bó caηa o wuúci cobana eé buúse bó Ane. U ηαά bá síkíne ci oónyí u Kayífe. Waáta Kayífe u ηαά bá mutéηinyi beluli nyiínjie a muáηá a hiáté hioηo.

- 14**Buáyá, Kayífe ñe yiínjije betéñinyi Besuif injinje ahá u ñaá kóona òse: «Yááña ambánye a yáánó aháná anyía òòò òmòtè é wéene a asana yé bunonjo bukime.»
- 15**Ne Símon Bíel na muákónéna mu etémbí ña bó látákéna Yésus. Mutéñinyi beluli nyiínjije a muáná ñaá bá mué ményukune muákónéna eémú. Yaáté asana muátá muákónéna ño yóófine ononjo ómòtè ne Yésus é ekatékáté ce ñoháatè nú mutéñinyi beluli nyiínjije a muáná,
- 16**mbá Bíel ti ómo wóofine. U ño lóbó e buúse bú ehenyi. Muákónéna eémú emú mutéñinyi beluli nyiínjije a muáná ñaá bá mué ményukune ñaá háma, mú ñá táñaka ne oónjù awó u ñaá bá weé tétényíki ehenyi. Éehé bó ño yóofínyi Bíel.
- 17**Eéyè ekúlú munyionò e muénjù, mutétyeni ehenyi eémú, ñaá láana Bíel mose: «Téka kuonjó tóna ò óña muákónéna mu òòò ooci e?» Bíel òse: «Eé' eé ! É te áme bá muayé muákónéna.»
- 18**Nyiike ñaá bá, éehé na bonyionò ne bibulúsu ña bó aábánáká oocó, bé o wuúci bóñóléna ò òwaásába. Bíel ñaá bá ononjo ne beébe, u aásábáka tóna.
- 19**Mutéñinyi beluli nyiínjije a muáná ñeé túme obícónyi Yésus na a asana na bááyé baákónéna na a besana abé u ñaá bá we yeékúnyíki.
- 20**Mbá Yésus òse: «É ñaá me táñaka a miányé ná òòò okime. É ñaá me bá yémi eékúnyíki ekúlú ekime na a bendanja bé òbécókóléna ne eé Ciíbe ce Bandómesé, behaála ebí Besuif bekime ña bó bébándána. É te ómó táña ta asana a nyenamba.
- 21**Anyiaté ò ñó me bata e? Ò ñó bá wu obícónyíki baaco eebe a bá ña bó lókómáká úumi otáña. Beébe, bé ñe bú ményi bombánye besana ebí i ñe mí beébe laakéná.»
- 22**Ò otáña oócí, ebulúsu ò yémòtè a yé ñaá bá hoóhi ne Yésus ñe wuúci ááta obélé, òse: «Háá ! Aaná bá ñá békáma mutéñinyi beluli nyiínjije a muáná e?»
- 23**Mbá Yésus òse: «Mbókò é ñá me táñéta bòobé, mi túme hekoma. Mbá, mbókò é ñá me táñéta bombánye, anyiaté ó moó mi sùbe aná e?»
- 24**Ane nyetóma Yésus eényí ná Kayífe, mutéñinyi beluli nyiínjije a muáná, aabá hú còótókókónó.
- 25**Besana eébi ñaá bá bé á békéláka, Símon Bíel hóá u aásábáka oocó. Bé ñe túné wuúci bata báye: «Ókò, téka kuonjó tóna ò óña u ononjo ú baákónéna ú òòò ooci e?» Bíel òse: «Eé' eé ! É te áme bá muayé muákónéna.»
- 26**Munyionò a mumòtè mu mutéñinyi beluli nyiínjije a muáná ñaá bá hóá; mu ñaá bá mu ciíbe ce baaco émòtè na òòò ewú Bíel ñaá cála ootú. Mbá mose: «Ókò, téka é ñá mé ò lecáka na òòò oócí e esiéné e?»
- 27**Bíel ñe túné koonna anyía u ti ñeé ményi Yésus. Hú a yaáté ekúlú, yaaka yé ekóké ómòtè nyebéléta eényí: «Kokólókoo».

28Tútútú nǒnǒyá bá ña bó hatónána Yésus ná Kayife, bé ñé wuúci cǒbána eé ciíbe ce Kóména Bílat. Betéñinyi Besuif ñe bú bikiilie owoofine eé ciíbe ci otéñi anyía bé ti éélúéke ne bihíñe eé buúse bó Bandómesé, ǒ ǒkela anyía bábó nyíáka bǒñanda bó Basíka.

29A yaáté asana Kóména Bílat ñé keé beébe kuána a nǒháaté, u ñé beébe batá ǒse: «A hekǒma hé yaáté nú ma nó háténa ǒǒǒ ooci e?»

30Mbá báye: «Wuúci téka ǒhána, keyé tu ti ómó sù wuúci héléne aaha nóǒwǒ.»

31Bílat ǒse: «Énu wuúci hiíte banó bémuátá, nú ké wuúci kélísíki na bíánó bikotí.» Mbá beébe báye: «Butéñi bú Lóom te ñaá basó iínjé makénda ma ǒwǒǒǒ ǒǒǒ.»

32Aáná asana ñaá békéláka, yí ñé nyíóyísinyi ǒtáña ewú Yésus ñaá táñáká ǒkǒǒna nyenamá nyí owé enyí u kée wé.

33Aáná Bílat ño yoófine eeyé e ciíbe, u ñó lǒñéta Yésus, u ñé wuúci batá ǒse: «Mbá ǒ ǒña otéñi u Besuif e?»

34Yésus ǒse: «Kuǒǒ, ǒ mǒó béhánéna ǒ me bata ayé’ bó mǒ yó bényóñéna bu bényóñéna e?»

35Mbá Bílat ǒse: «Háá ! Mbá ya méña u Besuif e? Na buǒwǒ ne betéñinyi beluli nyiínjie mé ke bú ǒ télímínyi aaha eémi eé buúse. Asana a yaáté ǒ ǒña ǒkelánó e?»

36Yésus ǒse: «Búáme butéñi te á bá bó ǒmesé ooci. Mbóko búá bámókóna bó ǒmesé ooci, keyé bááme bǒnyǒǒ ña bó békéñéléána anyía bá té me cǒbána eé buúse bú betéñinyi Besuif. Mbá búáme butéñi te a bá butéñi bó ǒmesé ooci.»

37Mbá Bílat ǒse: «Éce anyía ǒ ǒña aná otéñi u Besuif e?» Mbá Yésus ǒse: «Kuǒǒ, ǒ ñǒǒ kǒǒna aáná. E ña mé faáya ǒ ǒmesé ooci anyía yé ké mi tǒñinyi baacǒ taaká. A asana eéyé i ñé mi bíbíene. ǒǒǒ okime awó u ña kánda aá taaká ñaá tákéna eetú e úumi ǒtáña.»

38Mbá Bílat ǒse: «Aáté yááña taaká e?» E elime ce ǒtáña oóci, Bílat ñe túné á háma, u ñá cǒba eé buúse bú Besuif, mbá ǒse: «E te ómǒ léca hekǒma, ta hémoté, hí otúme ǒǒǒ ooci.

39Mbá, háye bá e ña ña bá kélaka náánó, yé ñá nyemána anyía yámé banó nyéánénéna ǒǒǒ u ciíbe ce ecaná e ekúlú yé bǒñanda bó Basíka, éhé isí’o: Nu ña nó áamba anyía yámé banó nyéánéna otéñi u Besuif e?»

40Baacǒ bekime ña háná ébú túme ǒbǒmǒ báye: «Buaka, té cáña wuúci; tu ñe sù léne anyía ǒǒ basó nyéánenena Balábas’o !» Yíiyi anyía Balábas ñaá bá ocónjólǒǒ.

Sáañ 19

1Aáná Bílat ñeé hiíte Yésus, u ñé iínjé makénda anyía bé wuúci súbéke ne mesue.

2Bicénji ñaá nuáka atamba yí butéñi ne bikolíkolí bé esándá, nyeháya Yésus eényí. Bí ñeé wuúci laña bǒlaka e bubólótoto,

3bí bikósíki nááyá, bé kǒǒnaka bése: «Hǒǒǒ’, Otéñi u Besuif»; bí wuúci áátáka ebélé.

- ⁴Bílat ne túné á háma, mbá ɔse né Besuif: «Éná, ícíoci, míɔ ɔɔba yáme banó héléníne a nɔháaté anyía mbá núé menyí anyía ɛ te áme bá ɔbɔ́ɔ́nɔ hekɔma hé nyenána nááyá.»
- ⁵Yésus ɔhá háma, ɔbéháyánɔ atamba yí buténí yé esándá, na bɔlaka e bubólótoto, mbá Bílat ɔse né Besuif: «Ícíoci’o !»
- ⁶Mbá hú ayé ne beténínyi beluli nyíinjie ne bibulúsu ɔa bó lécá Yésus, bó túme ɔbɔmɔ, báye: «Wuúci áátákéna ɔ ɔmbásá ! Wuúci áátákéna ɔ ɔmbásá !» Bílat ɔse: «Énu wuúci híite, nú keé wuúci aátákéna banó bémuátá ɔ ɔmbásá. Aá yanɔ, ɛ te ɔmɔ bóɔ hekɔma a héɔɔa hí wuúci haténánɔ.»
- ⁷Besuif báye nááyá: «Tua sɔɔa ne okotí; a nyekɔɔna nyé yáásɔ okotí eéyé, u ɔhá nyemána owé anyía u ɔaa kɔɔna anyía wáɔa ɔnɔnɔ u Bandómesé.»
- ⁸Enakelá Bílat á lókɔma aáná, bulíkílíki né wuúci tímbré ɔ ɔhɔla.
- ⁹U ɔhá hálómɔna eé cíibe, u ɔhá batá Yésus ɔse: «O ɔɔa u háányé e?» Mbá, u ti ɔmoó wuúci békáma.
- ¹⁰Bílat né wuúci batá ɔse: «Yanɔ, ɔ mɔɔ wɔ́nɔnɔ indímé e? O ti ɔhá menyí anyía ya méɔa na makénda ma ɔ kuɔɔɔ nyéana ɔɔ hɔlá, ta ma ɔkɔɔna anyía bá ɔ waátákéna ɔ ɔmbásá e?»
- ¹¹Yésus né wuúci békáma ɔse: «O té ɔ bá na makénda nááme, é te ɔhá bá amá Bandómesé áɔa ɔ kuɔɔɔ íinjíénú. A asana eéyé, ɔɔɔ ewú u keé mi télímínyi oówo eé buúse áɔa ɔkelákánɔ bɔɔbé a bú á hɔla búwɔ.»
- ¹²O otúme ekúlú eéyé Bílat ɔhá bá wá yáambaka ohóní wú ɔnyenana Yésus, mbá Besuif ne bú túme ɔbɔmɔ báye: «Mbókɔ ɔ ɔhá nyéana Yésus, ɔ te ɔ bá elime émoté na Sesáal. ɔɔɔ ewú ú ne bíhíite oténí ne núusi Sesáal.»
- ¹³Émakéla Bílat á lókɔma aáná, u né hémúnyi Yésus a nɔháaté, nyíáyé nyilimíné eényí a nyenafá nyí mukélísi besana, aá haála ahá bá ɔhá bá bó lɔ́ɔ́kɔ báye: «Asaátéte yé Andányé»; ne nuebélé éce «Kabáta.»
- ¹⁴Asana ɔhá bá yá békéláka hoóhi ne túefi; bá kɔɔnaka anyía bɔɔɔanda bó Basíka áɔa nɔɔyá. Mbá Bílat ɔse né Besuif: «Uunú oténí ooci’o !»
- ¹⁵Mbá bá ɔa bó bómókɔ báye: «Weé wé ! Weé wé’o ! O ɔmbásá ɔ ɔmuaná’o, ɔ ɔmbásá ɔ ɔmuaná’o !» Bílat ɔse: «Mbá yáme ɔ́nɔ uunú oténí ɔ ɔmbásá e?» Beténínyi beluli nyíinjie né bu wuúci békáma báye: «Sesáal bímuócí wáɔa uusú oténí. Tu té asó bá ne u etémbí !»
- ¹⁶Bílat nyi beébe wuúci fiimbine eényí anyía bé keé wuúci aátákéna ɔ ɔmbásá. Aáná Besuif ne bú híite Yésus, bé né wuúci súténe.
- ¹⁷U ɔhá háma báléka, ɔbétúáhénánɔ úúyé ɔmbásá ɔ ɔɔɔbana aá haála a há ɔhá bá ne nyíinyi anyía «Nuɔ́ɔ́lɔ́lɔ́lɔ́»; ne nuebélé báye «Kɔlɔkɔta».

- 18**Hóá, bicénji ñeé wuúci aátákéná ɔ ombásá. Bé ñaá aátákéná tóna banómɔcɔ bɛfendí ɛ embásá: A wɔmɔté ɔ ombásá a wómɔté a aháná yé ɔɔbɔ ú manóme, ooci a wɔmɔté ɔ ombásá a wómɔté a aháná yé ɔɔbɔ ú meényi, Yésus ɛ ekatékáté.
- 19**Bílat ñaá kélá anyía bá háya ciɔ́ñé ɔ ɔmuaná ú ombásá ú Yésus; cé ñaá bá cé á kóɔnaka cése: «Yésus, ɔɔcɔ u Násalet, oténí u Besuif.»
- 20**Besuif beéní ña bɔ fanáka ciɔ́ñé eéci anyía haála ahá bá ña yaátákéná Yésus ɔ ombásá ñaá bá hoóhi na báléka. Tóna, bɔ ño yóóñkɔ ciáté ciɔ́ñé na étáña étátó: Ne nuebélé, na nɔlatéña, na nɔkelék.
- 21**Beténínyi beluli nyiínjie bé Besuif ña bɔ láána Bílat báye: «O te ɔmó nyemána wu ɔwɔóñkɔ anyía: “Oténí u Besuif” mbá, háya anyía “Oɔcɔ ooci ña kóɔna anyía wáña oténí u Besuif.”»
- 22**Bílat ña békáma ɔse: «Háye yáme óóñkɔ, búó lɔbɔ híáná.»
- 23**Ɛñakelá bicénji maá aátákéna Yésus ɔ ombásá, bí ñé hiitéke bíáyé beláña, bí ñe bíibi aafáka a tuafa túnyise, hú ne ecénji na nuafa. Bí ñeé hiite tóna ciayé káña a cé ñaá bá míímíli ce bɔlaka, téka na nyelata.
- 24**Bicénji ñaá táñáka bíibi ne bíibi bése: «Tu té lahótóna káña eeci mbá túé ciíci cakónákéna ɔ ɔndɔñɔ.» Asana eéyé ñá békéláka aáná anyía Ciɔ́ñé cé Bandómesé é bínyíoyísínyi; cé ña kóɔna cése: «Bá ña yááfákána bíáme beláña, bá ñá cakónákéna ciame káña ɔ ɔndɔñɔ.»
- 25**Hoóhi na ombásá ú Yésus, iinyí ñaá bá tálémána; ne wuúci ne uuyé onyíinyí o woónjú, na Malii, oónyi u Kɔlɔbas, na Malii, itónyi ce Makatala.
- 26**Yésus ña léca iinyí, yó léca tóna a maabána me iinyí muákónéna amó u ñaá bá wé lénéke, mbá ɔse: «Meemé, uuwu ɔónó oóci’o !»
- 27**Ná muákónéna ɔse: «Oɔnyia oóci.» O otúme ekúlú eéyé muákónéna ña békókéténa iinyí cí Yésus e úúyé ooki anyía wé limékíne hóá.
- 28**E elime eéci, Yésus é ményukune anyía ú meé kuényinyi bɔsóma abó u ña faáyéna, mbá ɔse: «Nyimóti ña mé nuana.» U ñaá kóɔna aáná ɔ ɔkela anyía asana ayé bɔ ño yóóñkɔ feeké a Ciɔ́ñé cé Bandómesé é bínyíoyísínyi.
- 29**Osoṃo ñaá bá hóá, onyíoyónó na benjámákánó bí meluku. Bicénji ñé yube kóca a benjámákánó bí meluku eébi, bé ñé hiíte ɔndáfe ó heetété a hé ñaá bá nyiínyi anyía isóbe, bɔ fácaena kóca eéci, nyi ciíci kositi eényí ne nyuúte nyí Yésus.
- 30**Ahé u ño cónjéta benjámákánó bí meluku eébi, mbá ɔse: «Aámbáya asana ma mána !» Nyiomboko aató eényí.
- 31**Ɛ ñaá bá buósé bú nyifiényi nyí ehélúme yí Besuif. Bá ñaá bá bé tí ébú léne anyía imime ó lɔbókɔ ɛ embásá buósé bɔ yáábó ehélúme anyía buósé oláta ñaá bá buósé a buáña. Aáná beténínyi Besuif ña ka bɔ báta Bílat anyía wé iínjie makénda bɔ kɔ nɔkókɔ akóló cá baaco a bá ña yaátákéná ɛ embásá, mbá bá aátónáka tóna imime.

³²Bicénji ñaá cóbá, bó nókoko akóló cá ɔɔɔ u buuse e bífendí eébí a bá ña yaátákéna e embásá ɔlɔɔ ne Yésus; bó ñó nókoko cá sóókó ɔ wɔmɔté.

³³Ɔ ɔháma né Yésus bé ñaá léca anyía wa yáaɓa owéénú, éehé bó ti ó mo wuúci noko akóló.

³⁴Mbá, ecénji a yémɔté ñeé wuúci bólo aháɓa a yémɔté yé tɔkendá na nyíáyé nyekɔɓ; na manóɓ ne menyífé ñá njéláka.

³⁵Muleca asana eeye mu ñé yiíyi bikéti. Ciayé embasó áɓa taaká. Muúmu bémuátá, mu ñé ményi anyía mu ña kɔɔna taaká, mu ñe bikéti asana eeye ɔ ɔkela anyía núénú lúmítíníne tóna.

³⁶Yé ña békéláka aáná anyía asana eeye ayé bó ñó yóɔɓɔkó feeké a Cióɓé cé Bandómesé é bíníyóyísínyi; yé ña kɔɔna yése: «Bé ti kée wuúci noko yuúhé ta ɔmɔté.»

³⁷Na yémɔté eeye a yé ñá kɔɔna yése: «Bá ká bó lécaaka ooci awó bá ña bó bóloko.»

³⁸E elime eéci, Yóseb, ɔɔɔ u Alematé, ñaá bátá Bílat makénda me okohíte omime ú Yésus. Yóseb ñaá bá muákónéna a mɔmɔté mu Yésus, mbá a nyenamba anyía u ñaá bá wé líkíméke betéɓnyi Besuif. Bílat yó wuúci iínjé makénda. Aáná Yóseb ñaá fáaya, ú ñga bétúáhéna omime.

³⁹Nikotéme, ooci awó u ñgaá kúána Yésus buutú a bóɔmɔté e yoólóko, ñá fáaya tóna. U ñeé héléné ne miile, lataka na alɔes. Benyéma eébi ñaá bá bé ɔlamaka hoóhi kílo nyitíne na cíóhátá.

⁴⁰Bé ñe bú híite omime ú Yésus, bó bákákéna ne bikéti bé ɔmbómó, bó fééfiki besɔɓ bí enumbé háye Besuif ñaá bá bábó kelaka ɔ ɔbétábónákéna munyienene.

⁴¹Esíéné ñaá bá haála ahá bá ña yaátákéna Yésus ɔ ɔmbásá. E esíéné eéyé, eenyie a yóɔɔ ñaá bá. Bá ñaá bá bé ti ñeé nyiéne ɔɔɔ hóá.

⁴²A yaáté eenyie bá ñga bó háya Yésus, anyía buósé eébu ñaá bá buósé bú nyifienyi nyí ehélúme yí Besuif; tóna anyía eenyie eéyé ñaá bá hoóhi.

Sáaɓ 20

¹Buósé bó sónde, ne nutuétúé, Malii, itónyi ce Makatala, ña hátóna, yó cóba e eenyie yí Yésus, u ñá leca anyía bé me fúnulisi nyendányé nyí nyiofiníne nyí eenyie.

²Ahé u ña léca aáná, u ñá cabákéna ɔ ɔkókúana ne Símon Bíel na muákónéna a mɔmɔté, sóókó ewú Yésus ñaá bá wé lénéke, mbá ɔse náábó: «Bó mo sómo Otéɓi a Waáɓa e eenyie. Tu ti ñe sú ményi haála ehé bé meé wuúci háya.»

³Ne Bíel na muákónéna eémú ña bó hátóna, bá ñá cóba e eenyie.

⁴Bá ña bó bá bábó cábakéna ɔlɔɓ, mbá muákónéna a mɔmɔté eémú ña cabákéna, muó síke Bíel, muó cáɓa ɔkóóháma e eenyie.

⁵Mu ñó nyóɓímínyi, mu ñá leca bikéti bé ɔmbómó aáhá, mbá muúmu te owoofine e eenyie.

⁶E eéyé elime Símon Bíel ñe síke kaáháma, u ñé oofíne e eenyie; u ñá leká bikéti bé ombómó besámbiánó aáhá,

⁷na emómá a cé ñaá bá a aató yí Yésus. Emómá eéci te ómó bá haála hómoté ne bikéti bé ombómó; ce ñaá bá eboñókónó, esámbiánó náányia.

⁸E ekúlú eéyé sóókó muákónéna, ooci awó u ña cáña okóháma, u ño yóofíne tóna e eenyie. Yó lécaka, nyilumitinine eényí.

⁹Okóháma a yaaté ekúlú, baákónéna ña bó bá éce bá te ñá bó lókóma bombánye bombánye Cióñé cé Bandómesé a cé ña kóna anyia Yésus ñá nyémána wu owé, yó háanyua e biwéewé.

¹⁰Baákónéna eébé bífendí ñé bu éélúé.

¹¹Malii ñaá bá otálémánánó a maabána me eenyie, waá lélaka. Wuúci aáná a malilé, u ñó nyonjímínyi anyia waá leká eenyie noómi.

¹²Nyeleca eényí bililé bé masóma bé Bandómesé bífendí biliménénú haála ehé bé ñe fiényínyi omime ú Yésus, eeye a aháñá yé aató, eeye a yémoté a aháñá yé akoló. Bí ñaá bá belañábákánó belaña e bifúlúndúndúé.

¹³Bililé bé masóma bé Bandómesé eébi ñé wuúci batá bése: «Meemé, anyiaté ó ñó lèla e?» Mbá ñse: «Bó mo sómo uumi Otéñí e eenyie, mbá i ti ñé menyí haála ahá báaña bé keé wuúci háyanó.»

¹⁴Émakéla waá mána otáña ooci, u ñá békúáléta, u ñá leká Yésus otálémánánó aáhá, mbá wuúci u ti e ményi anyia Yésus wáña.

¹⁵Mbá Yésus ñse: «Meemé, anyiaté ó ñó lèla e? Aányé ó ñó waamba e?» Malii ñe kėti anyia munyio esiéné muaña, éehé ú ñé wuúci békáma ñse: «Taata, cókóle, mbóko kuñó ó ña o wuúci somónó, óo me laána haála ahá ó ña okoó wuúci báténánó; e ña mé cōba, yé ké mí wuúci hiíte.»

¹⁶Yésus ñse nááyá: «Éé', Malii !» Malii ñá békóñona, mbá ñse ne nuebélé: «Éé', Labuni !» Aáná éce «Muékúnyi».

¹⁷Mbá Yésus ñse: «Eti mi yeényisi, anyia e te ñá mé báata ó Omuaná ná ciamé Síkine. Cōbá, ká ká laána báame benyiinyi anyia mío báata ó Omuaná né Síkine a wáña cianó Síkine; wáña ciamé Bandómesé, wuúci tóna cianó Bandómesé.»

¹⁸Aáná Malii, itónyi ce Makatala, ñaá hálómóná, yó ko láana baákónéna ñse: «É ma mé leca Otéñí a Waáñá !» Nyi beébe hulikinyi otáña u Otéñí eényí.

¹⁹Okó nyíófó nyé buaté buósé bó sōnde baákónéna ña bó bá babébándákánó eé ciibe isimínénú, anyia bá ña bó bá bēbú líkíméke betéñinyi Besuif. Bé ñe síké ébú bitéme Yésus maá háma hú huase otálémánánó aabó e ekatékate, mbá ñse náábó: «Mbuumu á bá náánó.»

²⁰Émakéla wáa kōna aáná, u ñé beébe tōñginyi na cááyé aabá, na yááyé aháñá yé ñokendá. Obiléne ñé nyíoyo baákónéna e etémá ó ñleca awó bá ña bó leca Otéñí a Waáñá.

²¹Yésus ñá háná é beébe laana ðse: «Mbuumu á bá náánó. Háye Síkiné ñaá me tóma, yañó tóna ooci mío banó tóma.»

²²Waá mánokona otáña aáná, ñyi beébe fuumitine mehúne eényí, mbá ðse náábó: «Áno bámókóna ne Efúúménénu yí Elilé.

²³Baaco abá ño ká nó nyéanakenena máábó maabé, beébe bá ká bó bá na nyenyeanenena nyé máábó maabé. Bosóókó ebé nu ké nú ómóko onyeanenena ú máábó maabé té ká bó bá na nyenyeanenena.»

²⁴Ekúlú eyí Yésus ñe ke bitónínyi ná bááyé baákónéna, Tómas, ðmoté a baákónéna bóhátá ne béfendí awó bá ñaá bá bó lónjoko anyía «Óónó u nyehása», wuúci ú te ómó bá.

²⁵Bosóókó ñé síké ebú wuúci laána báye: «Tú ma só lécaka Otéñi a Waáña !» Mbá Tómas ñé beébe békáma ðse: «Mbóko e te ñá me leca bihenyi bé embáñóna a cááyé aabá; mbóko e te ñá me háya híimi henónó e bihenyi abé embáñóna ñaá bá hóá; mbóko tóna e te ñá me háya úumi ðbó a yááyé aháñáháña yé tokendá a yémoté noómi, e te áme bá wu olumitinine.»

²⁶Sónde émoté ña hóla. Baákónéna bé Yésus ñe túné ábó bá babébandákánó eé ciíbe noómi, Tómas o ðlño. Bihenyi ñaá bá bisimékínénú. Bé ñe síké ebú bitéme Yésus maá háma hú huase otálémánánó aabó e ekatékaté, ðse: «Mbuumu á bá náánó !»

²⁷Mbá ðse ná Tómas: «Kosíti henónó aaha, mbá a leca cááme aabá; kosíti ðbó, wuúci oofínyi aáme a aháña yé tokendá eeye. Nyéana isuní, lumítínine'o !»

²⁸Tómas ðse: «Uumi Otéñi a Waáña, ciame Bandómesé !»

²⁹Yésus ðse: «Óko, téka anyía ó moó me leca, éhé ó moó lumitinine e? Bómbánye né eebe e bé ñe bú lumitinine, beébe téka na o mé leca.»

³⁰Yésus ñe túné a kélaka bikéki bí tubilícinyínyí biéñi e eése cá bááyé baákónéna. Bé te á bá beónjókónó e nufule eenu.

³¹Mbá besana eebi a béña beónjókónó e nufule eenu áña anyía núénú lumítínine anyía Yésus áña Mesíi, Óónó u Bandómesé. Mbóko nu ñá nó háya moñolé nááyá, nááyá ño ká nó kándena, núo bámókóna ne olíhe.

Sáañ 21

¹E elime eécí, Yésus ñe túné e bitónínyi ná bááyé baákónéna a asálá yé nuomó nú Tibeliáte. Éná háye asana ña békéláka:

²Ne Símon Bíel na Tómas awó bá ñaá bá bó lónjoko báye «Óónó u nyehása», na Nataniel, ðco u Kána i iisí ci Kalilé, na baáná bé Sebeté, na baákónéna a bómoté béfendí, baaco eébé bekime ña bó bá ðlño.

³Símon Bíel ñá laána bosóókó ðse: «Míio súete o olumbe.» Mbá beébe báye: «Basó tóna túo súete na kuñó.» Bé ñé súete, bé ñé ko óófókiné o okokó. Buutú eébu bukime bó te ómó bó háténa ta bokó.

⁴A alale yé oyá, Yésus ñaá bá otálémánánó a asálá yé nuomó, mbá baákónéna ti ómó bú ményi anyía Yésus wáña.

⁵Mbá Yésus ɔse: «Bááme baáná e ! Nú ma nó háteakena tuofó e?» Báye: «Ta bokó'o.»

⁶Mbá ɔse: «Áno aahákéna mōhótó a aháná yé ɔobó ú manóme yé ɔkokó; nu ña nó bóñgóno.» Bá ña aahákéna mōhótó. Bó ti ómó bú cényi o meéme kókóko anyía tuofó ñaa hólá ɔbá tuéñi noómi.

⁷Eéyé ekúlú muákónéna emú Yésus ñaá bá wé lénéke ñaá laana Bíel ɔse: «Otéñi a Waáná wáña !» Émakéla Símon Bíel á lókóma aáná, u ña béháya bolaka a céeɔ, anyía u ñaa béláñónáká. E elime eéci u ñaá béáhéna e menyifé.

⁸Bosóókó ña bó halómóna a asálá ɔ ɔkokó, bé húle kókóko mōhótó monyióyókónú na tuofó. Okanda ñaá bá hoóhi méta etíne atáano ɔ ɔkoóháma a asálá yé nuomó, bá ña há mókóna ɔ ɔkokó.

⁹Ahé bá ña bó há mókóná, bá ña leká beánáka, na tuofó a beánáka eébi ɔ ɔmuaná. Bá ña leká tóna biléti.

¹⁰Yésus ñe beébe laána ɔse: «Énu héléne tuofó a tómoté ató nó ma nó háteakena.»

¹¹Aáná Símon Bíel ño yoófine ɔ ɔkokó, u ñó kókéta mōhótó ɔ ɔmesé, monyióyónú na beandándá bé tuofó, tuútu etíne étíndétú nómo ne imbuke cíhátá na étátó. Ta háye tuofó ñaá bá nyenamá eényi, mōhótó te ómó láhea.

¹²Mbá Yésus ɔse náábó: «Áno faáya ɔ ɔnyía.» Mbá ta muákónéna mumoté ti ómó weéhínyinyi o wuúci batá anyía: «Kuɔñó éce aányé e», anyía bé ñe bú wuúci ményútúne.

¹³Yésus ñe bíkósiti, u ñe híite ne eléti na tuofó áyá, u ñe beébe ínjíékíne, bá ña nyíáka.

¹⁴Bikúlú bétátó eébi ebí Yésus ñee bitóñinyi ná bááyé baákónéna o otúme ekúlú ayé ú ña háányúá e biwéewé.

¹⁵Ahá baákónéna ña bó máná ɔnyía, Yésus ña batá Símon Bíel ɔse: «Símon, ɔónó u Sáan, o ñoó mi léne ɔ ɔholaka bosóókó eebe e?» Símon ɔse: «Ée, Otéñi a Waáná. O ñoó ményi anyía i ñe mí o léne.» Mbá Yésus ɔse: «Sókóbiki bááme baáná bá etómbá.»

¹⁶E bikúlú bifendí Yésus ɔse: «Símon, ɔónó u Sáan, o ñoó mi léne e?» Bíel ɔse: «Ée, Otéñi a Waáná, o ñoó menyí anyía i ñe mí o léne.» Yésus ɔse: «Kendísiki cíimi etómbá.»

¹⁷U ña batótóna e bikúlú bétátó, ɔse: «Símon, ɔónó u Sáan, o ñoó mi léne e?» Bíel yó lókóma otémá ɔnua anyía Yésus meé wuúci bata embataka e bikúlú bétátó ɔse «O ñoó mi léne e?» Mbá ɔse: «Otéñi a Waáná, o ñoó menyí besana bikime; o ñoó menyí anyía i ñe mí o léne.» Mbá Yésus ɔse: «Sókóbiki cíimi etómbá.

¹⁸Aá taaká e ño mé ɔ laana; ekúlú ayé ó ñoó bá ɔnókó, ɔ ñoó bá oó bísúñéke kandá kuɔñó bémuátá, wó súéte haála ahá ɔ ñoó bá oó lénéke. Mbá ekúlú eyí o kóó lúne, ɔ kóó bá óo hetunyi aabá, ɔɔɔ u etémbí yó kuɔñó súñe kandá, yó kuɔñó súéte haála ehé o tí kó léne osúéte.»

19U ñaá táñáká otáña ooci o otónínyi nyenamá nyí owé enyí Bíel kée wé. Owé oócí yó tónínyi buáñá bó Bandómesé. Mbá ðse né Bíel: «Me látáka».

20Bíel ñaá békúáléta, yó léca muákónéna emú Yésus ñaá bá weé lénéke. Muákónéna eemu e mú ñe yeékímínyi yááyé aató a asasa yí Yésus, beébe o ðnyíá, múó wuúci bata ðse: «Otéñí a Waáñá, aányé ú ñá cõba o o kuõñó fiimbie e?» Muátá muákónéna ñaá bá mu é beébe látáka.

21Ëñakelá Bíel meé muúmu léca, u ñá bata Yésus ðse: «Otéñí a Waáñá, ooci óo’, anyána yé káá bá nááyá e?»

22Yésus ðse: «Yémi lénéke anyía u ka háména hú ahé e ká ka me háló móna, yé ño yóo léca e? Kuõñó, óo me látáka bó látáka.»

23Aáná bebáyé ñaa sáásiaka e ekatékate ce oloño ú benyíinyí bé olumitinine anyía muákónéna eémú tí ké wé. Yííyi anyía Yésus te ómó láana Bíel anyía muákónéna eémú tí ké wé mbá, u ñaá kõõna ðse: «Yémi lénéke anyía u ka háména hú ahé e ká ka me háló móna, yé ño yóo léca e?»

24Muátá muákónéna mú ñé bíketi besana eebi, múó bíibi oõñoõko e nufule; éehé basó tu ñe sú ményi anyía ciayé embasó áña taaká.

25Yésus ñaá kéláka tóna besana bí etémbí biéñí. Mbóko bé é bíibi bíkétiki bikime, bó bíibi oõñoõko ómõté ómõté, i ñe mí keti anyía keyé o ðmesé okime, nyebáténéna té ka bóñéa e tufule tukime ató bó kóo yóõñoõko.

Buólí

Buólí 1

¹Tiofil, ε ηα μέ ο ωσόνόκένα eémi e nufule nú buúse na besana bikime ebí Yésus ηα kéláka, ne ebí u ηε yeékúnyíki o otúme e nyitúme nyé búáyé buólí

²ο οκωόháma buósé abó Bandómesé ηεé wuúci béétísi ο Οmuaná. Ekúlú ayé u ηαά bá wá yánáηa ο ωmesé, u ηαά táfáká baaco bá endóma, yó beébe eékúnyíki besana abé bábó nyemána bá okelaka. U ηαά kéláka aáná a makénda me Efúúménénu yí Elilé.

³E elime ci muuyé amó ú ηαά lókómáká, u ηé wé. Mbá u ηa háányúá e biwéewé, yó bitónηínyi bómánye bómánye náábó ο μωόςé etíne éfendí bikúlú biéηí, anyía bébú ményi anyía wáηa ωósω; u ηεé beébe bikétíkínyi besana a bé ηa léca Butéηí bó Bandómesé.

⁴Búmoté buósé, u ηαά bá weé nyíékínyi ne beébe, u ηé beébe laána ωse: «Note hatóna e Yelúsalem, mbá áno tátaka endána acé ciamé Síkíne ηαά banó bétánéná, ciíci ε ηa mé cáηa ο banó láakena.

⁵Yááηa anyía Sáaη ηαά bá we yóotokine bu ootokine baaco ne menyífé, mbá banó Bandómesé káá banó oótokine ne Efúúménénu yí Elilé a tuóséósé a tó ηá fáakona .”

⁶Ekúlú ayé baaco bá endóma ηa bó bébándákána ne Yésus, bé ηe bú wuúci batá báye: «Otéηí a Waáηá, mbá hí aámbáya aámbáya ο ηωó télímítúkúnyi Butéηí bú Islayél e?”

⁷Yésus ωse: «Bu te ηá banó léca anyía nuénu ményi bikúlú ta anyía onjéηí, anyía besana eébi ciamé Síkíne ú ηεé bíibi télímikínyi aá maayé makénda ma bémuatá.

⁸Asana ómoté, Bandómesé káá banó iínjie makénda ekúlú eyí Efúúménénu yí Elilé ké yóofine náánó, nu ká nó bámókónéna bááme bambasómbásω, núo bikétíkínyi baaco besana ebí nú ηe nú menyí aáme a asana, ο otúme e Yelúsalem, ο ωháma i iísi ne ci Yuté ikime na ce Samalí, ο οκωόháma ο μωωωηω mekime me nyíondi ma ωmesé ooci.”

⁹Ekúlú ayé u ηa máná otáηa oóci, Bandómesé nyi wuúci béétísi eényí ο Οmuaná, bé wuúci lecaka u báátaka; belondó ηé wuúci bíhúéne, bá te háná wuúci leca.

¹⁰Ekúlú ayé bá ηa bó bá batálánó eése ο Οmuaná, haála ehé Yésus ηαά bá wá báátaka, bé ηe síke ébú bitéme éce baaco bэфendí meé beébe táléménéna hú huase eé buúse. Bá ηa bó bá balaηábákánó beláηa e bifúlúndúndúé,

¹¹mbá báye: «Banó baaco bá Kalilé eebe, anyiaté nú ma nó yáánákéna ο ωleca ωmuaná e? Yésus ooci awó Bandómesé me béétísi ο Οmuaná, nu lecaka wá báátaka, wuúci u ká háná ka hálomona híáná háye núánó lecaka wá báátaka.”

¹²Bá ηa bó hálómókóná e Yelúsalem éce bá ma bó hátona a nōkōndō anó bá ηαά bá bó lónókō báye nōkōndō nú Molifié; núáηa hoóhi ne Yelúsalem, okanda áηa wú ωháma kilométa émoté.

¹³Ahé bá ηga bó hálómóná eé Yelúsalem, bá ηa bó báátáká e ekéti yé ωωωηω ú ciíbe, haála ahá bá ηa bó bá bébú límekine. Bá ηa bó bá anyía ne Bíel na Sáaη, na Sáak na

Andelé, oláta ne Fílib na Tómas, na Baatelemí na Matío o okooláta na Sáak oónó u Alafe, ne Símon awó bó ηοό lónη anyía Muléne e nyiwéene okátóna bunonη bú Islayél, ne Súute oónó u Sáak.

14Bá ηa bó bá bábó bébándákána bikúlú biéní, beébe bekime otémá ómoté o obécókléna Bandómesé olonη ne beénjú, na Malii iinyí cí Yésus ne benyiinyí bé Yésus.

15Buósé a búmoté ebú belumitinine ηa bó bá babébándákánó hoóhi etíne étíndétú, Biel ηaá táléméná aabó e ekatékáté, ose:

16«Bááme benyiinyí é, Cioóné cé Bandómesé ηá nyemána cí obínyióyisíkinyi; ciíci eéci Efúúménénu yí Elilé ηaá kóónáka buáyá e nyuuté nyí Oténí Táfit a asana ne Yútas, wuúci ú ηeé tónηinyí bahatena Yésus ohónyí.

17U ηaá bá e úúsú olonη, wuúci na nuafa a búásó buólí.

18(Ooco oócí ηa kéláka aabé yé asana, bé ηé wuúci náma mōonyé; u ηe meéme oónéna esiéné. E esiéné eéyé ú ηga kúákóna ne buúse, buñime ηó boolia, túáyé toona ηá hámókóna, u ηé wé.

19Baacō bekime bé Yelúsalem ηe bú ményí asana eéyé, éehé bá ηa bó loá esiéné eéyé e uúbú otáηa anyía “Akeletáma”, éce “Esiéné yé embaka”.)

20Yááηa yoonókónó e nufule nú Mañana anyía: “Yááyé ahátátá ó lobó etémbí; ooco ti limíne hóá.” Yááηa tóna yoonókónó anyía: “Ooco u etémbí é híite búáyé buólí bú mukendisi belumitinine.”

21-22 Yaáté asana, ooco á basó béléta a wáηa wu ohákéna embasó anyía Yésus ηá háányúá e biwéewé. Waáta ooco ηá nyemána wu obá ooté a baaco e bé ηe bú kéndíkinyí na basó ekúlú ekime eyí Oténí a Waáηá Yésus ηeé líhéke na basó, o otúme ekúlú ayé Sáaη Batis ηeé wuúci ootíne, o okóháma ekúlú ayé u ηa hátóna aasó e ekatékáté, Bandómesé yó wuúci béétísi o Omuaná.”

23Ekúlú ayé bá ηa bó lókómáká otáηa ú Biel oócí, bé ηé bu télímínyi baaco béfendí: Na Yóseb a wáηa ne nyíinyi anyía Baasábas, bá háná wuúci lónókō anyía Yusítus, ne wuúci na Matias.

24Bá ηá bécóklókléna Bandómesé báye: «Oténí a Waáηá, kuonη o ηoó menyí etémá cé baaco bekime; óo basó tónηinyi bōmbánye aányé ó mōó táfa e bífendí bé baaco eebe,

25anyía wéé híite nyíise nyí buólí nyé ooco u endóma anyé Yútas ηaá nyéána, yó ko híite nyíise nyí buólí e nyí é wuúci nyemana.”

26Bá ηa bó aáhákéna ononη na cáábó eénye, ononη ηá táfa Matias, nyi wuúci láta eényí o olonη ú baaco bá endóma bóóhátá na ómoté.

Buólí 2

1Ekúlú ayé buósé bó Bañtekót ηa kaáhámá, belumitinine bekime ηa bó bá babébándákánó haála hómoté.

- ²Bé ɲe síké ébú bítème, bá ma lókóma hilulume hí húlúkúne ɔ ɔmuaná, háye yaandándá yí ehúne; hí ɲgo nyiýó eé ciibe acé bá ɲa bó bá noómi.
- ³Bá ɲa bó læca benyéma háye tɔbémbɛ tú oocó awó ú ɲa lóla; bé ɲaá bá béálónákánó náányiá náányia, bí beébe tabaka a bæetó.
- ⁴Aáná Efúúménénu yí Elilé ɲe yóófókíne e cíbú etémá, yí ɲé nyiýó hú mbiókɛ eé beébe bekime; nyiábó nyitúme ɔtáɲa eényí etáɲa cí etémbí acé bá ɲa bó bá bá te abó táɲa buáyá, háye Elilé ɲeé beébe iinjíékíne makénda ma ɔtáɲáka.
- ⁵E etéeyé ekúlú Besuif a bá ɲa bó bá bebíinjíénú a besana bí olumitinine ɲa bó fáákóna tóna e Yelúsalem; bé húlúkúne a anamánamá cá mɔnɔɲo mekime ma ɔmesé.
- ⁶Ekúlú ayé baaco eébé ɲa bó lókómá hilulume eéhí, bá ɲa fáákóna ɔ ɔkɔbébándána ɔɔɲo na baákónéna; bé ɲe bú kékéké buéɲí a asana ayé ɔɔɔ okime eé beébe ɲaá bá waá lókómáka belumitinine táɲáka úúyɛ ɔtáɲa ú bémuátá.
- ⁷Bé ɲe bú kéké buéɲí, bó waaléáka eété, bá kóɔnaka báye: «Háá ! Tu ɲe sú kėti anyía baaco bekime eebe a bá ɲa bó táɲa á bóɲa baaco bá Kalilé.
- ⁸Mbá anyána ɔɔɔ okime aá basó ɲa lókóma bábo táɲáka e úúyɛ ɔtáɲa ewú ú ɲeé bíbíéníne e?
- ⁹Baaco a bá bóɲa aaha ɲe bú húle na a bunɔɲo bó Baat, na a bó Mɛet, na a ma Elamit ne me Mesobotamí, na a mɔnɔɲo me iisí ci ne Yuté na ma Kabatɔs, na a ma Bóɲ ne me ekėti yí iisí yé Asi,
- ¹⁰na a me Filiki na ma Bamfilí, na a bú Esíbit, na aháɲá yí Siléen a bunɔɲo bú Libí. Bómɔté ɲe bú húle o Lóom,
- ¹¹ne Besuif bémuátá na baaco a bá ɲa bó békóɲónákéná o olumitinine ú Besuif; na baaco bá mɔnɔɲo ma Kɛlete na ma Alabi; ta híáná, basó bekime tu ɲe sú beébe lókóma bábo táɲáka a cáásó anamánamá cá etáɲa beandándá bí bikéki bé besana bé Bandómesé.”
- ¹²Yaáté asana bé ɲe bú kéké beébe bekime, injiɲé ɲé beébe nyímíne; bá bébátáka beébe ne beébe báye: «Nyenamá nyé asana nyé háányé eenyi nyéáɲa e?”
- ¹³Ta híáná, baaco a bómɔté ábo cécáka belumitinine, bá kóɔnaka báye: «Bé me bú híólóko meluku.”
- ¹⁴Aáná Bíel ɲa hátóna endánáka e ekatékaté ce baaco bá endóma bóóhátá na ɔmɔté, u ɲé hetúnyi okelú ɔ ɔmuaná ɔse: «Na banó, baaco bé Yuté eebe, na banó bekime ebé nú ɲe nú líhe aaha e Yelúsalem, áno béfóɲóléta eetú, núá lókóma bɔmbánye aáté e ɲa mé aamba ɔ banó láana.
- ¹⁵Nu ɲe nú bíkėti anyía baaco eebe me bú híólóko meluku; bú te á bá aáná, anyía injéɲí énamanyé nómo cé nɔónɔyá eeci ciá yánáɲa.
- ¹⁶Mbá asana ɔmɔté, Bandómesé mé nyiýóyísínyi búáyé buhúnyi abó ú ɲaá kóɔna e nyuúté nyé Sɔél, muayé muhémúnyi besana, ɔse:

17“O moósé ma nyemana, i ké mí neesiki yááme Elilé anyía yé nyíóyo ε etémá cé baaco bekime; híáná na bíánó benókó na báánó babóla ké bú hémúkúnyi bíáme besana, bíánó benókó ká bó lécaka biseye bé besana, bíánó bilunyi bé baaco ká bó lámanaka taaká cé besana bé Bandómesé.

18Yááña taaká anyía o moósé etémé, i ké mí neesiki yááme Elilé ε etémá cé bááme bonyionɔ na a banómɔcɔ ne e beénjú, bó hémúkúnyi besana.

19I ké mi tónjinyi bikéki bé besana o omuaná noómi, mís kelaka bikéki bí tubílícinyínyí o omesé ooci: na manóhɔ, ne oocó, ne cióyo ciéñí káá bá,

20ɔcɔ ké búle á lécana háye ibíne, oolí lecakana háye manóhɔ, ekúlú eéyé éce buósé bú nyekahálómóna nyí Otéñí a Waáñá te ngaá háamá; bú káá bá yaandándá yé buósé abó núáyé nuúmi káá lécakana.

21Yaáté asana ɔcɔ okime awó u káá lónhéta Otéñí a Waáñá anyía wé wuúci nóhi kóó nóhɔ.”

22Banó baaco bé Islayél eebe, áno lókóma otáña ooci: Yésus, ɔcɔ u Násalet, ñáá bá ɔcɔ awó Bandómesé ñáá tómá, yó tónjinyi maayé makénda ne e bikéki ne e bikémése bé besana, ne e bikéki bí tubílícinyínyí anamánamá. U ñaa kéláka aáná anyía bé menyí búáyé buáñá. U ña kéláka besana eébi aanó ε ekatékaté, háye banó bémuátá nu ñe nú menyí.

23Wuúci oócí Bandómesé ñáá banó iinjíé, u ñáá bá wé ményukune buáyá bɔkɔ ebú nu ké nu wuúci kelaka; banó nú ña nó kéla anyía bañána é wuúci aátákéna o ombásá, wé we.

24Mbá ta híáná, Bandómesé ñeé wuúci heényi o owé, yó wuúci kátáka tukolí tú owé, anyía haála ehé biwéewé áña te ómɔcɔ bá hé o wuúci lobɔnɔ.

25Éehé Otéñí Táfit ñáá kóóna a asana ne Yésus ɔse: “E ñáá me bá yáme lécaka Otéñí a Waáñá bikúlú bikime eémi eé buúse o o me aáñíá bulíkílikí o otémá.

26Yaáté asana uúmi otémá ñe bíléne buéñí ekúlú ayé ε ñáá me táña, ta ciamé ceéto kée hélúméke mbuumu o mɔhɔlé amá ya méña ne meéme ná Bandómesé,

27anyía kuɔhɔ, Bandómesé, o te kóó béyúata yáámé elilé buúse bukime aá haála hé biwéewé, o ti kóó lumitine tóna anyía yañó, muɔwɔ munyionɔ e mú ñe nyíóyísinyi bíówɔ bikotí, yáme fónókɔ e eenyie noómi.

28Kuɔhɔ, o ñoó mi tónjinyi ohónyí awó yáme látáka anyía yémi líhéke, yaáté asana i ñeé mi bíléne buéñí anyía o óña na yañó.”

29Buame eé, a asana na ciásó sókónó Táfit yámé nyemana wu o banó láana bɔmbánye bɔmbánye anyía u ñeé wé, bó wuúci nyie; yááyé eenyie áña hí aaha na basó o okóháama hénánɔ eeci.

30Asana ómɔté, ekúlú ayé u ñáá bá wa yánaña o olihe, u ñáá bá muhémúnyi besana mo Bandómesé, u ñáá bá weé menyukune endána acé Bandómesé ñeé wuúci bétánéná, yó súáténa anyía u kée bééti ɔcɔ omɔté u híiyé henyénó otéñí a núáyé nɔkoná.

- 31 Táfit ñá cáñacáña ñleca anyía Mesii káá háanyua e biwéewé, yaáté asana u ñaá kóóna ñse: “Bandómesé ti ómo wuúci béyúata aá haála hé biwéewé, wuúci te olumitine anyía wóo fónóko e eenyie noómi.”
- 32 Buáté bokó ε ña mé banó láana anyía waáta Yésus oóci Bandómesé ñeé héényi e biwéewé; basó eebe tua sóña be-wuúci-lecákánó wóoso.
- 33 Ekúlú eyí Yésus ñaá báata o Omuaná o okolímine a aháñá yé ñobó ú manóme ú Bandómesé, Síkiné Bandómesé ñeé wuúci iinjíé Efúúménénu yí Elilé ayé ú ñaá bétánená baaco, yiíyi eéyé ú maá tóma náásó. Yaáté asana nu ña nó léca, nu lóokómáka buólí ebú yí ñoo nyíosi.
- 34 Yááña anyía’o, Táfit bémuátá te ómoó báata o Omuaná, mbá u ñaá kóona ñse: “Otéñi Bandómesé ñaá láana uumi Otéñi a Waáñá ñse: Limíne a aháñá yí úumi ñobó ú manóme,
- 35 ekúlú ekime ayé ε ká mé kéla anyía óo limékíníne bóowo belíñine aá beetó.”
- 36 Buáté bokó, banó baaco bé Islayél, énu menyí bómánye bómánye anyía Bandómesé ñóo lóto Yésus awó nu ña nó aatákéná o ombásá anyía wáá bá wuúci Mesii, wuúci tóna Otéñi a Waáñá !”
- 37 Otáña ú Bíel ooci ño yóokósókó cíibú etémá ekúlú eyí bé ñe bú wuúci lóokómáká; buáté bokó bá ña bó bátá Bíel ñlata na baaco bá endóma bé etémbí báye: «Báásó benyiínyí, anyána túásó nyémaná tu ñkela e?”
- 38 Bíel ñse: «Áno békákálákéna máánó maabé, mbá no sómba ñkoló eé meéme; ñoco okime aá banó é bíótíne eé nyiínyí nyí Yésus Kilís. Aáná Bandómesé káá banó nyéanakenena maanó maabé, yó banó iinjíékíne Efúúménénu yí Elilé.
- 39 Endána acé Bandómesé ñaá táná ñaá banó léca, ce lecaka báánó baáná; ce lecaka tóna na baaco bekime a bá bóña haaca, na baaco bekime ebé Otéñi cíásó Bandómesé kóo lóokó anyía bé wuúci látákéna.”
- 40 Bíel ña háná é beébe tóngínyí besana biéñi bí etémbí, u beébe lébéke, u kóonaka ñse: «Áno háma ñaño o ñlño ú beebé bé baaco.”
- 41 Aáná baaco beéñi ñe bú lumitine otáña ú Bíel oóci, bé ñe bíótókíne. Buósé eébú baaco hoóhi tóséna étátó ñe bú bisólínyí o ñlño ú belumitíne.
- 42 Bé ñe bú bíinjíé bikúlú bikime o ñláténa nyiékúnyí nyé baaco bá endóma, ne olíhe e nyimónjóló noómi, bá nyíáka beébe bekime haála hómoté, bá bécóokólókéna Bandómesé otémá ómoté.
- 43 Baaco bá endóma ñaá bá bábó kelaka ne bikéki ne bikémése bí tubilícínyínyí tuéñi, éhé bulikílíki ñaá bá búá kélaka ñoco okime e belumitíne Yésus.
- 44 Bá ñaá bá bebú líhéke e nyimónjóló noómi, bá látaka bíábó benyéma haála hómoté.
- 45 Bá ña bó bá bebú túéke na bíábó bikéti bí iisí, na bíábó benyéma, bá áafakana mōonyé eémé beébe bekime, ñoco okime yó híite ombana awó á nyémana ne wuúci a besana e bí ñeé wuúci yébi.

⁴⁶Ekúlú ekime bá ña bó bá bábó bébándákána mósé mekime eé Cíibe ce Bandómesé e nyimónjóló noómi, bé nyíékínyi haála hómoté a maabó meébe, bé bíibi nyiáka ne obíléne ne nulénéne o otémá.

⁴⁷Bá ña bó bá bébú nyémiki Bandómesé, bé bílénékíne buéñi baaco bekime. Aáná Otéñi a Waáñá ñaá bá we yeéñenyísiki úúbú olonjo mósé mekime na baaco a bá ma bó nóhoko.

Buólí 3

¹Búmóté buósé, ne Bíel na Sáañ ña bó bá bábó cócoba eé Cíibe ce Bandómesé i injéñi étátó cé nabuósé, ekúlú eéyé baaco ña ña bábó bécókolókéna Bandómesé.

²Ɔoco a wómoté ñaá bá aáhá eé buúse bú ehenyi yí nyiofine nyé nsháaté nú Cíibe ce Bandómesé. Bá ñaá bá bó lónjoko ehenyi eéyé anyía «Ambányéké yí ehenyi». Ɔoco oócí ñeé bíbíéné asákála. Mósé mekime bá ñaá bá bé keé wuúci limísikínyi hóá anyía wá lébáka mōonyé ná baaco a bá ña bó bá bébú óófókíne bá hámókóna eé Cíibe ce Bandómesé.

³Ekúlú ayé Ɔoco oócí ña léca ne Bíel na Sáañ ábó cócoba o okowóofine hóá, u ñé beébe kōñena boko.

⁴Bé ñe bú wuúci tála eése, mbá Bíel Ɔse: «Basó lécáka !»

⁵Aáná u ñeé beébe bísíémúkúnyí, u bíkétiki anyía bá ña bó cóba o o wuúci iñjie boko.

⁶Mbá Bíel Ɔse: «Ta mōonyé, te kóolo, e te áme bá ne bíibi buúse bukime; mbá boko abó ya méña ne buúbu mío cóbá o o kuñjé iñjie: A makénda me nyiínyi nyí Yésus Kilís, Ɔoco u Násalet, [hatóna endánáka,] kandáka !»

⁷U ñé wuúci tímbié o Ɔobó ú manóme, u ñé wuúci hetúnyi endánáka; hí e ekúlú eéyé, na cááyé akoló na túáyé tukolókoté ño yōónéna.

⁸Buáté boko ú ñaá táléméná endánáka, u ñé béme o omuaná, nyitúme okanda eényí. U ñé oofíne eé Cíibe ce Bandómesé olonjo na baaco bá endóma; u kandaka, u bélémeke, u nyemiki tóna Bandómesé.

⁹Baaco bekime a bá ña bó bá hóá wuúci lécaka, waá kándaka, u nyemiki Bandómesé.

¹⁰Ekúlú eyí bé ñe bú ményí anyía muléba benyéma eé buúse bó Ambányéké yí ehenyi yí Cíibe ce Bandómesé muáña, bé ñé túme olíkíme, bé kékéke buéñi asana a yé ma békéláka nááyá.

¹¹Ɔoco oócí ña bécábéna oláténa ne Bíel na Sáañ, bá ña bó bá a yaale yí Cíibe ce Bandómesé ayé bó ñoó lónjo báye «Yaale yé Sálomōn». Aáná baaco bekime ña bó fáakōna náábó na otétá.

¹²Émakéla Bíel áa léca aáná, mbá Ɔse ná nyekōca nyé baaco: «Banó, buame bú Islayél, anyiaté nu ñe nú kéké buéñi asana eeye e? Nu ña nó basó bitíbitínyi buéñi a asana eyí tú me sú kéndisi asákála eeye háye anyía a máásó makénda ma bémuátá tú ma só kélaka, ta anyía basó tua sóña bembánye bé baaco o ohola eé buúse bó Bandómesé.

13Eé'eé, yááŋa anyíá Bandómesé ewú cíísú sókónó a céáŋa anyíá na Abélaham, ne Isak, na Yákob, ŋáá bá cíé nyémiki, ú moo tóŋínyi anyána muayé munyionɔ Yésus áŋa muáŋá. Banó, nu ŋe nú túé waáta Yésus, núó wuúci bésáŋóna eé buúse bú Bílat awó u ŋáá bá ú ma sómbótóna anyíá bá nyéána Yésus.

14Nu ŋa nó bésáŋóná ooci awó u ŋáá bá wuúci atálémánánó yé ɔɔɔ, wuúci efúúménénu yé ɔɔɔ tóna, búó banó bílénékíne anyíá nuánó báta Bílat anyíá wá banó nyéánéna muóno baaco.

15Yaáté asana nú ŋa nó kéla anyíá bá ɔónókɔ ɔɔɔ a wáŋa Muínjíene olihe. Ta híáná, Bandómesé ŋéé wuúci heenyútúne e biwéewé; basó bémuátá tua sóŋa bé wuúci lecákánó wɔ́ɔ́ɔ.

16Asana yé ɔɔɔ ooci awó nu ŋa nó léca, nu wuúci menyukune áŋa anyíá, makénda me nyíinyi nyí Yésus má ma kéla anyíá wá kénda a asana eyí tu ŋe sú wuúci lumitinine. Ée, asana ayé tu ŋa só háya mɔŋɔlé né Yésus má kéla anyíá ɔɔɔ ooci á yaáŋónúá buúse bukime, banó bémuátá nu lecaka.

17Buame é, yé ŋa lécana aámbáya anyíá na banó na báánó betéŋí nu ŋa nó bésáŋóná Yésus anyíá nu te ómɔ nó bá nuenú ményukune bɔkɔ abó nu ŋa nó bá nuanó kélaka.

18Asana ómɔté, asana ayé Bandómesé ŋáá kóónáka buáyá e nyuúte nyé bááyé behémúnyi besana ŋa nyemána yí obínyíóyísinyi aáná; u ŋáá kóóna ɔse uuyé ɔlotónó ŋá nyemána wu ɔlókómáka ɔkála.

19Buáté bɔkɔ áno békákálákéna máánó maabé aná, mbá no sómba ɔkoló eé meéme; núó hálóómókóna ná Bandómesé anyíá wáá banó nyéánákénéna máánó maabé.

20Aáná Otéŋí Bandómesé káá banó iinjie bikúlú bí ehélúme ekúlú ayé u káá tóma Mesii awó ú ŋo lótó buáyá a yáánó asana, wuúci wáŋa Yésus Kilís.

21Waáta Yésus ooci wá nyémána wu ɔ caŋá ke límíne ɔ ɔmuaná ɔ ɔkɔ́hama ekúlú ayé Bandómesé kée kúmbutune bɔkɔ bukime; híáná u ŋa kóónáka buáyá e nyuúte nyé bááyé behémúnyi besana e befúúménénu.

22Híáná Moyís ŋáá láákéna cíísú sókónó ɔse: “Otéŋí, cianó Bandómesé, káá banó tóména muhémúnyi besana a mú káá bá háye yaŋó; mu káá bá ɔɔɔ u búánó bunɔŋɔ. Nu ká nó lókómáka bɔkɔ bukime abó mu káá banó láakéna.

23ɔɔɔ okime awó u te káá lókóména muátá muhémúnyi besana, bé kée wuúci áánja ɔ ɔlɔŋɔ ú baaco bá bunɔŋɔ, mbá bé wuúci óónɔ.”

24Behémúnyi besana bá Bandómesé bekime tóna ŋa bó táŋáka besana a bé káá békéláka ɔ mɔ́sɛ eémé, ɔ otúme na Samuel ɔ ɔkɔ́hama na bɔsókó e bé ŋe bú líhéké a cíáyé elime.

25Buame e, asana eyí behémúnyi besana bá Bandómesé ŋa bó kóónáka anyíá yé káá békéláka ŋáá banó léca, anyíá a yáánó asana Bandómesé ŋaa látána bumbénú ne cíísú sókónó ekúlú ayé u ŋáá láána Abélaham ɔse: “E ká mé sayabakéna baaco bá tonyénó tukime tó ɔmesé e elime ci hííwu henyénó.”

²⁶Náánó aná Bandómesé ñáá cáñacáña otóma muayé munyionó anyía muá banó sáyábákéna, mbá mu kela anyía òòò okime áá banó á nyéána mááyé mekilíkínyí a maabé.»

Buólí 4

¹Ne beluli nyíinjie bé Besuif a bómoté, ne mutéjinyi bicénji bí Ciíbe ce Bandómesé, na Basatusiēñ a bómoté ña ka bó háamá ekúlú eyí ne Bíel na Sáañ ñáá bá bá bóánáña o oweékúnyí baaco bá bunonjo,

²bó líñe ekúlú ayé bá ña bó kuána ne Bíel na Sáañ o oweékúnyí baaco bá bunonjo anyía Yésus ma háanyua e biwéewé, bú bíhémbúléke anyía biwéewé áña bé òhaanyuaka.

³Yaáté asana bé ñe bú beébe hátéákéna, bé ñé beébe fòkèna o òkòóháma o oyá oyá, anyía buósé ñáá bá bú meé súéte.

⁴Mbá ta híáná, baaco beéñí bá nyekòca a bá ña bó lóókómáká Besana bé Bandómesé ña bó hákèna mōñolé né Yésus; aáná ombana ú belumitinine ña kaáháma hoóhi tóséna cé baaco étááno.

⁵Ò oyá oyá aná, ne betéjinyi Besuif, na baáñá bé Besuif, ne beékúnyí bikotí ña bó bébándákáná haála hómoté eé Yelúsalem;

⁶mutéjinyi beluli nyíinjie a muáñá Ane ñáá bá hóá, na Kayífe, na Sáañ, na Alekesándele, na baaco bekime bé etémbí bé ciíbe ce baaco ci mutéjinyi beluli nyíinjie.

⁷Bé ñeé héléné ne Bíel na Sáañ, bé ñé beébe télímínyí aabó e ekatékáté; òòò omoté u Hitúlé ñé beébe bata òse: «A makénda ma háányé ta anyía eé nyíinyi nyé aányé nua nóña nu eéñyínyínyí òòò ooci e?»

⁸Efúúménénu yí Elilé ñeé nyíoyó o otémá ú Bíel hú mbiókke; aáná u ñaa békámá òse: «Na banó, betéñí bá bunonjo, na banó, baáñá bé Islayél,

⁹ayé nu ña nó basó bicónyi hénáno a asana na bōmbánye abó tú ma só kéla asákála eeye, nú basó bátaka tóna anyána yéáña yááñónúánó,

¹⁰na banó bekime, na bunonjo bukime bú Islayél áyá, énu menyí bōmbánye anyía òòò ooci awó ú ma táléména eénu eé buúse áña ombánye aáyá a ceéto a makénda me nyíinyi nyí Yésus Kilís, òòò u Násalet. Wuúci otóocí nu ña nó aátákéná o ombásá, u ñé wé. Mbá, Bandómesé yó wuúci heenyi e biwéewé.

¹¹Yésus áña ooci awó Cioóñé ñé nyíoyínyínyí cése: “Nyendányé enyí betúme ciíbe ñe bú oombóko, nyíinyi nyé ma bécáña nyendányé a nyé ma bétúáhéna ciíbe.”

¹²Yaáté asana e ña mé banó láana anyía hú Yésus bímuócí wáña na makénda ma o banó nóhi, anyía Bandómesé ñeé wuúci iíñjé ná baaco; buáté bōko òòò u etémbí te á bá aaha o omesé ooci a wáña wu o basó nóhíki.”

¹³Baaco bé Hitúlé a hiáñá ñe bú kéké buéñí, anyía bá ña bó léca anyía ne Bíel na Sáañ ña bó bá bebú beébe békámáka, bé ti líkíme, bó leca tóna anyía bá ña bó bá baaco a bá

te ómo bó kéla sukúlu; nyíábó nyimenyi eényí anyía baaco eébe ña bó bá buáyá o olonjo ú Yésus.

14Ɔoco awó u ña yaáñónúá ñaá bá táléména hoóhi ne beébe, buáté bokó bó te ómo bó bá na bokó bú obíhélúmúnyi baaco bá endóma.

15Baaco bé Hitulé báye bá cáña beébe hémúnyi a noháaté, mbá bé síké abó aákónákéna asana beébe ne beébe.

16Bé ñé túme obébáta báye: «Anyána tús cɔba o okela na baaco eebe e, anyía bá bóña bakelákánó yaandándá yí ekéki yí hibílícínyínyí eéyé ayé baaco bekime bé Yelúsalem ñe bú menyí; tú te asó bá tú osáñóna anyía beébe bébú yiíyi kelaka.

17Mbá anyía baaco beéñí te cɔba ne buúse o olókóma asana eéyé, túé beébe kotí anyía bá te háná bíkétínyí Ɔoco asana, bá cámbáka nyíinyi nyí Yésus.”

18Éhé bé ñe bú beébe oofínyí, bé ñé beébe kotí buúse bukime báye: «Tu te háná lókóma nu húúnéke eété, ta anyía nu eékúnyíki baaco e nyíinyi eényí.”

19Ta híaná, ne Bíel na Sáañ ña bó békáma báye: «Áno leca banó bémuátá mbókó yáaña atálémánánó eé buúse bó Bandómesé anyía túásó banó lókómákéna o ohola Bandómesé.

20Tu te asó bá tú okine obíkétínyí baaco besana abé tú ña só lécaka, tús lókómáka tóna.”

21Báábó bekélísi besana ña háná ébú beébe sásáka, báye: «Nu ká nó leca mbókó nu ña nó cɔba ne buúse o ohúli asana eéyé.» Aaná bé ñe bú beébe nyéána anyía bé súete, éce bá ma bó áaña hekoma hí o beébe súbékíne, ananyía bunonjo bukime ñaá bá búé yiínjíékíne Bandómesé nuúmi e ekéki yé asana a yé ñaá békéláká.

22Ɔoco ooci awó u ña yaáñónúá ekéki yé nyéáñónua ñaá bá éce ú ma hóla tuonjo etíne éfendí.

23Émakéla bá nyéána ne Bíel na Sáañ, bá ñga bó kuána báábó benyiínyí; bé ñé beébe bíkétíkínyí besana bikime ebí ne betéñínyí beluli nyíinjie na baáña bé Besuíf ñe bú beébe kotí okela.

24Émakéla belumitinine ábó lókómáka besana eébi bikime, bé ñé túme obécókoléna Bandómesé okelú ómoté, báye: «Síkíne ce makénda mekime, kuonjo o ñoó ketiki na omesé na omuaná, na nuomó nó makélé, na benyéma bikime a béaña noómi;

25kuonjo o ñoó kélá anyía ciasó sókónó Táfit, muowɔ munyionɔ, á táñéta a makénda me Efúúménénu yí Elilé, ekúlú ayé mu ñaá bébáta mose: “Anyíaté mononjo ma baaco ñe bíyúkúle na bumálá e? Anyíaté mononjo ma baaco ñaá banda tutoke tú etémbí ne etémbí e?”

26Betéñí bá omesé ma bó támba biité, bá ma bó bélátána anyía bébú núúsíki ne Otéñí a Waáña na ciayé Mesíi.”

27Yáaña taaká anyía ne Elóot na Bɔñs Bílat ña bó látána ne bekenyí na tonyénó tú Islayél bá báléka eéci anyía bébú núúsíki Yésus a wáña muowɔ Munyionɔ e mufúúménénu, muúmu ó ñoó lotó.

²⁸Bá bóŋa beniyóyísinyínyi besana bikime abé ó ŋó caŋácáŋa ɔsɔmbótóna buáyá na ɔ́wɔ a makénda ne oówo e nyiléne anyía bé káá békéláka.

²⁹Mbá aámbáya, Otéŋí Bandómesé, ɔ́wɔ leca háye bá ŋa bó basó sáŋena; cókóle, ɔ́wɔ wiínjé bó́wɔ bonyɔnɔ makénda me ohulikinyi baaco bíwɔwɔ besana téka ne bulíkílíkí ɔ́ ɔ́témá.

³⁰Ó́wɔ basó iínjé mɔ́wɔ makénda anyía túésú eéŋúnyísíkí baaco ekonɔ, tu kelaka tóna ne bikéki bí tubílícínyínyí ne bikémése bé besana a makénda me Yésus, muwɔ Munyɔnɔ e mufúúménénu.”

³¹Émakéla bá́bó mána ɔ́bécókóléna Bandómesé, haála ahá bá ŋa bó bá babébándákánó ŋéé bínyíétínyi; Efúúménénu yí Elilé ŋo nyiýó hú mbióké e cííbú etémá, beébe bekime. Nyiábó nyitúme eényí o húle húlinyi baaco Besana bé Bandómesé na mɔ́ŋolé ɔ́ ɔ́témá, bé ti líkíme.

³²Ɔ́lɔŋo ú belunitinine ŋaá bá na ɔ́témá ɔ́mɔ́té ne nyibíkéti nyémɔ́té; ta ɔ́wɔ eé beébe ŋaá bá u te á kóna anyía nyiáyé nyebóŋo áŋa nyí wuúci bímuóci. Mbá ɔ́wɔ okime eé beébe ŋaá bá wa yáafakana nyiáyé nyebóŋo na bɔ́sókó.

³³Baaco bá endóma ŋa bó bá bébú húlikinyi baaco na makénda meéŋí anyía Yésus ŋaá háanyua e biwéewé. Bandómesé ŋaá bá waá sáyabakena buéŋí belunitinine bekime.

³⁴Ta bɔ́ko a búmɔ́té ŋaá bá bú te á béámbéna ɔ́wɔ aabó e ekatékáté. Yááŋa anyía baaco a bá ŋa bó bá ne bisiéné ne meébe ŋa bó bá bébú túéke benyéma eébi, bé hélékéneé mɔ́nyé,

³⁵bé meéme iínjékíne ná baaco bá endóma anyía bá ááfákéna belunitinine bekime, ɔ́wɔ okime yó hííte ɔ́mbana awó á nyemána ne wuúci a besana e bí ŋéé wuúci béámbéna.

³⁶Híáná ɔ́wɔ a wɔ́mɔ́té ŋa kéla, nyiáyé nyiínyi ŋaá bá anyía Yóseb. Baaco bá endóma ŋe bú wuúci lóá ɔ́táŋéna anyía Baanábas éce anyía «Mukíndísi baaco etémá»; u ŋaá bá u bonye Léfi, u ŋéé bíbíéné i iisí ci Síbele.

³⁷Ɔ́wɔ oóci ŋaá bá na yááyé esiéné, u ŋé yiíyi túé, u ŋé ke iínjé baaco bá endóma mɔ́nyé.

Buólí 5

¹Mbá, ɔ́wɔ ɔ́mɔ́té ŋaá bá aáhá ne nyiínyi anyía Ananías, úúyé oónyí ŋaá bá éce Saféla; u ŋéé túé yáábó ekéti yí iisí.

²Aáná bá ŋa bó lókómáná ne oónyí anyía wé huné mɔ́nyé a mómɔ́té, wá nambá; u ŋé hííte a má ŋo lóbo, u ŋé ke iínjé ná baaco bá endóma.

³Aáná Bíel ŋéé wuúci batá ɔ́se: «Ananías, anyána Sátan áŋa wu onyíoyo ɔ́wɔ ɔ́ ɔ́témá a nyenamá enyí o ŋóo néŋe Efúúménénu yí Elilé, mbá a namba mɔ́nyé a mómɔ́té me ekéti yí iisí eyí ó moó túé e?

⁴Yaŋó ese, ekéti yí iisí eéyé ŋaá bá yó́wɔ éce o ti ŋóo yiíyi túé e? Te ekúlú eyí ó moó yiíyi túé téka mó́wɔ mɔ́nyé mááŋa e? Mbá anyána ó móó kélaka nyenamá nyé asana eeye ɔ́wɔ ɔ́ ɔ́témá e? Menyi anyía té cáŋa baaco ó moó néŋe, mbá Bandómesé.”

- ⁵Ɛηakelá Ananías áa lókóma otáηa ú Bíel oócí, u ηá kuá, nyiwé eényí. Aaná bulíkílikí ηeé tímbíe baaco bekime a bá ηa bó lókómáká asana eéyé.
- ⁶Benókó bé baaco ηa bó faáya, bé ηá bákákéna úúyé omime na ombómó, bí ηgé nyie.
- ⁷Ɛηakelá ekúlú ma hóla hoóhi háye bokó bú injéηí étátó, oónyí u Ananías ηó oofíne, u ti ményi asana a yé ma békéláka.
- ⁸Bíel ose nááyá: «Óo me laána, Meemé, óko, moonyé mekime me onduné ú iisí eeme mááηa e?» Mbá ose: «Έε, ímeémé mááηa mekime.»
- ⁹Bíel ose: «Aáté yá kéla anyía núánó lókómána o okokona Efúúménénu yí Elilé yí Otéηí a Waáηá e? Óo léca, baaco e bé me ke bú nyie uuwu onóme, ibeébe eé buúse bú ehenyi, bó cɔba o o kuonó súeténe tóna.»
- ¹⁰Hí e ekúlú eéyé, oónjú ηá kuá owéénú eé buúse bó ooco u endóma. Benókó bé baaco ηe bú oófíne, bí ηé wuúci kuána owéénú; bí ηgé wuúci nyie hoóhi na onóme.
- ¹¹Yaáté asana bulíkílikí ηeé tímbíe na hióbo hí belumitinine Yésus hikime, na baaco a bá ηa bó lókómáká asana eéyé.
- ¹²Baaco bá endóma ηa bó bá bábó kélaka ne bikéki bí tubílícínyínyí ne bikémése bé besana biéηí. Belumitinine bekime ηa bó bá bábó bébándákána na otémá ómote a yaale yé Sálomon yé noháate nú Cíibe ce Bandómesé.
- ¹³Asana ómote, ta ooco u etémbí awó u te ómóó bá mulumitinine, ti ómoó weéhínyínyi okolatana e úúbú olon; ta híáná, baaco bá bunonon ηa bó bá bébú beébe lénéke buéηí.
- ¹⁴Ombana ú belumitinine Yésus ηaá bá waá kómaka bikúlú bikime, ne beéηjú na banómocó.
- ¹⁵A asana ne bikéki bí tubílícínyínyí abé baaco bá endóma ηa bó bá bábó kéláka, éehé baaco beéηí ηa bó bá bábó cóbakana bokonókono i ihényí, bé beébe fienyikinyi na a maándó ne e ebúyé, anyía ekúlú eyí Bíel ηa hóla hóá te hú yááyé ehuhue é húé okonókono omote eé beébe, mbá u aáηónua.
- ¹⁶Híáná bitúte bé baaco biéηí ηaá bá bíe hulúkúne tóna a tobálékabáléka a túáηa hoóhi ne Yelúsalem, bé hélékénéne na bokonókono ne eebe abá beébe bí bililé ηaá bá bíe yébiki; bekime eébe aáηónúaka.
- ¹⁷Yaáté asana ne mutéηínyi beluli nyiínjie a muáηá na baaco abá u ηaá bá ne beébe bá olonon ú Basatusiéη ηa bó bá bébú lóbísíkínyi baaco bá endóma buéηí.
- ¹⁸Aaná bé ηeé beébe hátéákéna, bé ηé beébe hákéna eé cíibe ce ecaná ce kóména.
- ¹⁹Mbá ne butúé, elilé yé bosóma yé Bandómesé ηaá faáya, yí ηé kuúnéke bihenyi bí cíibe ce ecaná, yí ηé hémúnyi baaco bá endóma, mbá yése náábó:
- ²⁰«Áno cɔbá eé Cíibe ce Bandómesé, núe hulíkínyi baaco besana a bé ηa léca yococoso yí olíhe eéyé.»

21Émakéla bábo lókóma aána, bá ñá cɔba tútútú nɔónɔyá, bé ñge oófókíne a nɔháaté nú Cíibe ce Bandómesé, bé ñé túme oweékúnyi baaco. Ciáté nɔónɔyá eécí, ne mutéñnyi beluli nyiínjie a muáña ne úúyé ɔlɔɔ ú baaco ña bó bándáka bekendisi Besuif e Hitulé a hiáña. Bá ñá tóma bicénji o okohéléne baaco bá endóma abá bá ñaá háyá eé ciibe ce ecaná.

22Mbá ekúlú eyí bicénji ña kaá háma eé ciibe ce ecaná, beébe ta ɔkuana baaco bá endóma hóá. Bá ña bó hálómóna, bá ñá láákéna baaco bé Hitulé a hiáña,

23báyɛ: «Tú ma só kúana bihenyi bí ciibe ce ecaná befacákánó bɔmbányɛ, betétényi ciibe ce ecaná bekime ña bó bá tálémákéna e meése mé bihenyi; mbá ta hiána, ekúlú eyí tuésú kúuneke bihenyi, basó ta ɔkuana ɔɔɔ a baaco eébé.»

24Émakéla ne mutéñnyi bicénji bí Cíibe ce Bandómesé ne betéñnyi beluli nyiínjie ábo lókóma aána, injiné ñé beébe nyímíne a beeté a asana eéyé; bá bebátáka báyɛ: «Anyána asana eéyé káá bá e?»

25Aána ɔɔɔ a wɔmɔté ñaá fáaya o okoó beébe laana ɔse: «Áno lecá ! Baaco eébé abá nú ña nó hátéákéna, núo hákéna eé ciibe ce ecaná á bóña ehenyíe eé Cíibe ce Bandómesé, bé eékúnyíki baaco besana.»

26Mutéñnyi bicénji bí Cíibe ce Bandómesé ña cɔbá na bááyé baaco; bá ña ka hálámánána baaco bá endóma o moyóyónó, anyía bicénji bémuátá ñaá bá bíe bílímíke anyía baaco á bóña bé o beébe tíméke andányé.

27Émakéla bé ke bú beébe hálámánána, bé ñé beébe oofínyi haála ehé Hitulé a hiáña ñaá bá; mbá mutéñnyi beluli nyiínjie a muáña meé túme obícónyi baaco bá endóma,

28ɔse: «Yañó ese, tu ñá só banó kóti buúse bukime anyía nɔte háná eékúnyi besana abé ɔɔɔ oócí ñaá bá we yéékúnyíki e? Mbá áno lecá bɔko abó nú ma nó kélaka, nú ma nó sásaka nyiánó nyiékúnyi a baaco bekime bá báléka ci Yelúsalem ikime; nu ña nó áamba ɔ basó túéhínyi owé ú ɔɔɔ oócí a beeté.»

29Ne Bíel na baaco bá endóma a bómɔté ña bó békáláka, báyɛ: «Tu ñá só nyémána tú ɔlókómákéna Bandómesé ɔ ɔhɔla baaco.

30Yáána anyía Bandómesé ewú cíisú sókónó ñaá bá cíe nyémiki, wuúci ú ñeé héényi Yésus o owé, ooci awó nú ña nó ɔónó éce nú ma nó aátákéna ɔ ɔmbásá.

31Bandómesé ñeé bééti Yésus ɔ Omuaná a aháña yí úúyé ɔɔbó ú manóme; u ñé wuúci télímínyi ne Otéñi ne Munohi baaco ɔ ɔkela anyía baaco bé Islayél ábo bóño ohónyí wú ɔbékákálákéna máábó maabé, mbá bá sómba ɔkoló eé meéme, Bandómesé yó beébe nyéanakéna máábó maabé.

32Basó eebe, tú ñe sú húlinyi baaco besana a bé ña békéláka; Efúúménénú yí Elilé ayé Bandómesé ñe yiínjé ná baaco e bé ñe bú wuúci lókóména ñeé húli tóna besana eébi.»

33Émakéla baaco bé Hitulé a hiáña ábo lókómáka besana eébi, bá ña bó fámónúáka ne hilóbi; bá ña bétáá ɔwɔónóko baaco bá endóma.

³⁴Mbá ɔɔɔ ɔmɔté ɲáá bá aaha, nyíinyi báye Kamaliel. U ɲáá bá ɔɔɔ u hitúlé hé Bafalisiéɲ, wuúci muékúnyi bikotí, baaco bekime ɲáá bá bébú wuúci kékéke buéɲí; ɔɔɔ ooci ɲa hátóna endánaaka ε ekatékate ci Hitúlé a hiáɲá, u ɲá batá bicénji anyía bía caɲá hémúnyi baaco bá endóma a nɔháaté.

³⁵Émakéla bé beébe hémúnyi, mbá ɔse ná baaco bé Hitúlé: «Banó, buame bú Islayél, énu bíkékényíki na bɔkɔ abó nú ɲa nó bétáá ɔkela baaco eebe.

³⁶Áno bétááka bɔmbánye anyía tuɔɲo te ɲa hólá tuéɲí ayé Tétas ɔɔɔ a wɔmɔté ɲe bitóɲínyí, u bíkétíki anyía wáɲa taaká cé ɔɔɔ; baaco beéɲí ɲe bú wuúci látáká hoóhi heɔɔ hémoté. Mbá ekúlú ayé baaco ɲe bú wuúci ɔónó, baaco bekime e bé ɲe bú wuúci látákéna ɲa bó sáásiáka, ta ɔɔɔ ta ɔlɔbɔ ɔ ɔlɔɲo oócí.

³⁷E elime ciayé, ekúlú yé mɔfanana, Yútas, ɔɔɔ u Kalilé, ɲe bitóɲínyí tóna; baaco beéɲí ɲe bú wuúci látákéna. Mbá ekúlú eyí bé ɲeé wuúci ɔónó tóna, baaco bekime e bé ɲe bú wuúci látákéna ɲa bó sáásiáka.

³⁸Buáté bɔkɔ, ε ɲa mé banó láana aámbáya anyía nɔte háná híite ekúlú a asana na baaco eebe; énu beébe nyéána, bé súéte, anyía mbókɔ ná baaco ne injíɲé ne buólí abó bá ɲa bó nyio ɲeé húle, bí kée nyímúkúne buúse bukime.

³⁹Mbá mbókɔ taaká Bandómesé ú ɲeé beébe iínjie injíɲé ce ɔkelaka besana eébí, nu te anó bá nú ɔbóɲo ohónyí wú o bíibi menyisi; énu bíkékényíki anyía yááɲa yé ɔbá anyía nú ma nó támba biité na Bandómesé.» Ɔtáɲa ú Kamaliel ɲe bílénékíne baaco bé Hitúlé a hiáɲá;

⁴⁰aáná bé ɲe bú oófínyí baaco bá endóma, bé ɲe beébe súbéke, bé ɲe beébe háyéna okotí anyía bá te háná cámba nyíinyi nyí Yésus, nyi beébe nyεana eényí.

⁴¹Baaco bá endóma ɲa bó hátóna ε ekatékate ci Hitúlé a hiáɲá, bé ɲe súéte, bé bílénéke buéɲí, anyía bú me bílénékíne Bandómesé anyía bábó lókómáka muuyé a asana ne Yésus.

⁴²Bá ɲa bó cóbá ne buúse o oweékúnyi baaco besana, bé húlíkínyí baaco Ambánye yé Ɔsóma yí Yésus, Ɔlotónó u Bandómesé, ne eé Ciíbe ce Bandómesé ne eé meébe ma baaco mósé mekime.

Buólí 6

¹Ekúlú etéeyé, ɔmbana ú belumitinine Yésus ɲáá bá weé bísolíkínyí bu bísolíkínyí. Aáná batáɲa nɔkelék ɲe bú túmé obícúculíne batáɲa nuebélé a asana ayé bá ɲáá bá bábó béhóyáka bíábó bisíké a nuafa nó benyéma bé ɔnyíá abé bá ɲáá bá bá yáafaka mósé mekime.

²Aáná baaco bá endóma bóóhátá ne bífendí ɲa bó bándáká belumitinine Yésus bekime; báye náábó: «Bó te á bá bɔmbánye anyía tuásó nyéána ohulinyi baaco Besana bé Bandómesé anyía tuásó cɔbá ɔ ɔwaafena baaco benyéma bé ɔnyíá.

³Buáté bɔkɔ, banó báásó benyiinyí, áno táfáka baaco bétíndétú nómo aanó ε ekatékate abá baaco ɲe bú ményi anyía bá bóɲa bembánye bé baaco; bá ɲá bó nyεmána bá

ᾠbámókónéna tóna bonyíoyónó ne Efúúménénu yí Elilé ε etémá, ne injiné a beetó. Beébe tu ηa só cóba o owiinjie buólí eébú.

⁴Aaná basó, tu ké sú bíinjie na ᾠ ᾠbécókóléna Bandómesé ne o ohulikinyi baaco bíáyé besana.”

⁵ᾠtáηa ooci ηeé bílénékíne buéηí belumitinine bekime, nyíábó nyetáfa eényí Itiene awó u ηaá bá na makénda o olumitinine, wuúci tóna onyíoyónó ne Efúúménénu yí Elilé hú mbiókε; bá ηá táfa tóna ne Fílib na Bólokóol, na Nεkanóol na Témᾠn, na Baálménas na Nékolas, ᾠᾠᾠ u Antióse awó u ηaá békóηónéná o olumitinine ú Besuif buáyá.

⁶Bé ηe bú tóηinyí baaco bá endóma bítíndétú nóᾠᾠ eébi. Émakéla baaco bá endóma ma bó bécókólókéna Bandómesé, bé ηé beébe tálaka aabá a beetó.

⁷Aaná Besana bé Bandómesé ηaá bá béá cócóbaka ne buúse. ᾠmbana ú belumitinine kᾠmaka buéηí eé Yelúsalem, beluli nyiinjie beéηí ηeé lúmítékíne.

⁸Itiene ηaá bá onyíoyónó na makénda, anyía Bandómesé ηeé wuúci sayábákéna buéηí. Buaté boko, u ηaá bá waá kélaka ne bikémése bé besana na beandándá bí bikéki bí tubílícinyínyí ε ekatékate ce baaco.

⁹Aaná Besuif a bómote ηa bó bá aáhá, bé húlúkúne a báléka ne ci Siléen na ce Alekesandilí; bá ηa bó bá babébándákánó a andanía yé ᾠbécókóléna ayé bó ηᾠó lóηᾠ báye «Andanía yé ᾠbécókóléna yé beólé a beháηónákánó». Bómote tóna ηa bó bá hóá, bé húlúkúne ne i iisi ci Silisi na ce Asi; beébe bekime eébe ηa bó bélóló Itiene, bé súηgunyinyi ne wuúci.

¹⁰Ta híáná, bó te óᾠᾠ bó bá ne ohónyí wú ᾠyáka Itiene i isuηí, anyía u ηaá bá waá tánaka ne injiné, wuúci onyíoyónó ne Efúúménénu yí Elilé hú mbiókε.

¹¹Éhé bé ηge bú hiíte mahéndé a baaco anyía bá kᾠónákéna Itiene báye u ηaá bábéna Moyís, u bábákéna tóna Bandómesé.

¹²Aaná bé ηe bú líηisi na baaco bá bunᾠηᾠ, na baáná bé Besuif, ne beékúnyi bikotí. Buaté boko eébú, baaco eébe ηa bó fáaya, bá ηa méóména Itiene, bé ηé wuúci cóbána eé buúse bú Hitulé a hiáná.

¹³Bá ηa bó cóbána tóna baaco a bá ηa bó bá bábó sómbákéna Itiene besana, bá kᾠónaka báye: «Baabá eéyé te ηᾠó tóᾠᾠ ᾠbábéna ne Efúúménénu yí Ciíbe ne bikotí bí Moyís áyá.

¹⁴Tu ηá só lókómáká waá kᾠónaka anyía Yésus ᾠᾠᾠ u Násalet ooci káá kátaka Ciíbe eéci, yó hénakena bikotí ebí Moyís ηaá basó iinjiekine.”

¹⁵Baaco bekime a bá ηa bó bá límekine eé ciíbe ci Hitulé a hiáná ηa bó tálá Itiene eése. Bá ηá lεca búáyé buúse á nóᾠmáka háye buúse bú elilé yé bᾠsóma yé Bandómesé a yémote.

Buólí 7

- ¹Aaná mutéjinyi beluli nyiinjie a muáná ñeé bíciónyi Itiene, òse: «Óko, besana eebi abé baaco eebe ña bó o kòonena áña taaká e?»
- ²Itiene òse: «Banó, na báame benyiinyí ne cíimi síkíne, áno tákéna eetú, áno lókóma bómánye ! Bandómese Muómóomo ñeé bitóñinyí ná ciasó sókónó Abélaham a bunõño bú Mesobotamí éce Abélaham ti ñge limékíne a báléka cé Hálan.
- ³U ñeé wuúci laána òse: “Hatóna òwò a bunõño, béalóna na ciwò ciíbe ce baaco, mbá e ke limékíne a bunõño ebú i ké mí o tónje.”
- ⁴Abélaham ñaá hátóna a bunõño bú Kaletée, u ñgé limékíne a báléka ce Hálan. Émakéla ciayé síkíne é wé hóá, Bandómese ñé létinyi Abélaham aaha a bunõño ebú tu ñe sú límine aámbáya.
- ⁵Bandómese te o wuúci iinjie te ekéti yé haála a bunõño eébú anyía há á bá hááyé haála há bémuátá, mbá u ñeé wuúci bétánéna anyía u kée wuúci iinjie bunõño eébú, búé wuúci bélékómákéna, te u te á bá tóna, bááyé banana bé ké bú buúbu lòbòno. Ekúlú ayé Bandómese ñaá bétána aána, Abélaham ñaá bá éce u te ñaá bá na òónó.
- ⁶Bandómese yó wuúci laána òse: “Bóòwò banana ké ke bú límekine a bunõño bó baaco bé etémbí, hóá bé kée beébe ceñisiki beólé, bó beébe tekeseke tuõño hëeco hikimekime.
- ⁷Mbá yañó, i ké mí kélísiki baaco bá bunõño e bé ké bú beébe ceñisiki beólé. E elime eécí, bá ká bó hátòkòna hóá, bó kó mí nyemiki aaha aá haála eehe.”
- ⁸Aaná Bandómese ñaá látána bumbénú na Abélaham, hibílícinyínyí hé nyelata nyí bumbénú eehí áña muacana. Aána Abélaham ñeé biéné Isak, u ñé wuúci aacá e metíndétú nómo ma nyíáyé nyibíbiéne; Isak ñaa kéláka híáná ne uuyé òónó Yákòb, Yákòb yó kéláka tóna na bááyé baána, cíisú sókónó cíóhátá ne ífendí.
- ⁹Cíisú sókónó ña bó bá bábó aákákéna yáábó ekuke yí onyiinyí Yóseb, éehé bé ñe bú wuúci túé e Esíbit. Ta híáná, Bandómese ñaá bá ne wuúci.
- ¹⁰Buáté boko u ñeé wuúci kétúnyíkí a múáyé muuyé mukime. Yóseb ñaá bá ne injijé; Bandómese ñá kéla anyía Falawõ, Otéñí u Esíbit, é wuúci lénéke buéñí. U ñeé wuúci béetí kóména ne ci Esíbit na ce ciayé ciíbe ce baaco ikime.
- ¹¹Aaná ombóta ú ecaná ñaá háma na a bunõño bú Esíbit bukime na bó Kanaán áyá; muuyé ñaá bá muéñí ekúlú etéeyé, cíisú sókónó te bóño boko bó onyíáka.
- ¹²Ekúlú ayé Yákòb ñaá lókómá anyía benyéma bé onyíá áña e Esíbit, u ñá tóma cíisú sókónó hóá nyí buúsebuúse o okòwòòndò benyéma bé onyíá.
- ¹³A nyecòba nyé oláta, Yóseb ñá kelá anyía benyiinyí é wuúci menyútúne; aána Falawõ ñe ményi ciíbe ce baaco ce Yóseb.
- ¹⁴Yóseb nyetóma baaco eényí o okohíite na ciayé síkíne Yákòb ne híiyé henyénó hikime áyá; bá ña bó bá baaco etíne átátó ne imbuke buunyi.
- ¹⁵Na Yákòb na bááyé baaco ña bó hátóna, bé ñge limékíne e Esíbit; hóá Yákòb ñeé wé, ne cíisú sókónó áyá.

- 16** Bá ñaá bétúáhákéna cííbú imime, bá cócɔbakana a báléka ci Síkem o okoó ciíci nyiéke e eenyie ayé Abélaham ño yóóndókó ná baáná bá Hemóo.
- 17** Ekúlú ñaá bá yé bíkósíki ayé Bandómesé ña nyémána wu onyíóyísínyi ciayé endána acé u ñaá bétánéná Abélaham. Baaco bá búásó bunɔɔ a bá ña bó bá e Esíbit ñaá bá bábó áátákánána, bé tékeke buéñí
- 18** ɔ ɔkɔóháma ekúlú eyí otéñí u etémbí ewú u ti ómo ményi Yóseb ñaá báátá e butéñí e Esíbit.
- 19** Otéñí oócí ñeé ñeñéké baaco bá búásó bunɔɔ, u tekeseke buéñí cíísú sókónó, u beébe eékíkínyi anyía bá nyéánáka cííbú ñjéné cé baáná a ñoháaté, cíe wéékúne.
- 20** A yaáté ekúlú eéyé Moyís ñeé bíbíéne; u ñaa hékáká buéñí, u bílénékíne Bandómesé. Bíáyé bíbíényi ñe bú wuúci oolóbóko eé cíibe noómi iílí ikimekime étátó.
- 21** Émakéla bébú wuúci béyúata, ɔbóla u Falawɔ ñá kɔcá Moyís, yó wuúci oolóbóko háye uuyé óónó u bémuátá.
- 22** Aáná baaco bé Esíbit ñe bú eékúnyíki Moyís besana bikime bé ɔmesé abé bá ña bó bá bébú ményukune; nyíáyé nyebécáña eényí yaandándá yé ɔɔɔ ne e uúyé ɔtáña na a nyíáyé nyekela nyé bembánye bé besana.
- 23** Ñhakelá Moyís a yáaña na tuɔɔ etíne éfendí, bú ñe wuúci bílénékíne anyía wá ka léca nyenamá nyí olíhe anyé bááyé benyiinyí, baaco bé Islayél, ñe bú líhe.
- 24** Émakéla wáá ɔbá, u ñá kuána ɔɔɔ u Esíbit a wɔmɔté é súbéke ɔɔɔ ɔmɔté u buayá. Moyís ña kelá wáá lécá, u ñá béhéñéna onúséyé, u ñe wuúci bífúné, yó wuúci óónó.
- 25** U ñaá bá waá bétááka, mbá ɔse: “Bááme benyiinyí ña bó cóba ɔ ɔleca a nyebékéléna eényí anyía yañó Bandómesé maá me tóma o okoó beébe ñohiki”; mbá beébe ta ɔleca asana eéyé aáná.
- 26** ɔ ɔyá ɔyá, Moyís ña kuána tóna baaco béfendí bá bunɔɔ bú Islayél ábó núaka ecále. U ñaá bá wá yáambaka o beébe eélúnyi, mbá ɔse náábó: “Baláame, yañó ese nua nóña benyiinyí e? Aáté yáaña nu ñe nú yébinyinyi banó na banó e?”
- 27** Mbá sóókó awó u ñaá bá weé tékeseke onyiinyí ñaá békátéténa Moyís, ɔse nááyá: “Aányé ú mó yóo télímínyi ne uusú otéñí na muasó mukélísi besana e?”
- 28** ɔ ñó waamba ɔ me óónó háye ó ñó wóónó ɔɔɔ u Esíbit búoci e?”
- 29** Émakéla wá lókóma aáná, nyecabakéna eényí ɔ ɔkɔbénámba a bunɔɔ bú Matiañ háye eliminyi; hóá bé ñe bú bíéné baáná a banómɔcó béfendí ne oónyí.
- 30** Ñhakelá Moyís é límekine hóá tuɔɔ etíne éfendí, elilé yé bɔsóma yé Bandómesé ñe wuúci háména hú huase i iisí ce ɔsébéá ce ñokɔndɔ nú Sinayi; yé ñaá bá háye tɔbémbé tó oocó a tó ña lóla e hibutebúté.
- 31** Moyís ñeé kéké nyenamá nyí eseye anyé ú ña lécá; u ña sé weé bíkósítí né yiíyi, u ña lókóma okelú ú Otéñí a Waáña ma béátábótóna ɔse:

32“Yaḡó, ya méḡa Bandómesé ewú cíwu sókónó na Abélaham, ne Isak, na Yákob ḡa bó bá bébú nyemiki.” Aáná bulíkílíki ḡeé tímbié Moyís, u ḡé túme onakama, u te háná eéhinýinyi oléca.

33Otḡní a Waáḡá oḡe: “Bésómóko bekandéna a akoló, anyía haála eehe ahá ó mḡo táléména áḡa hefúúménénu.

34É ma mé lécaka bḡmbánye muuyé mó bááme baaco a bá bóḡa e Esíbit, mío lókómáka muabó mukéké; buáté boko é ma mé loo anyía yémi beébe nohi. Aámbáya, cobá, é ma mé o tóma e Esíbit. ”“

35Itiene ḡa cobána otḡḡa ne buúse oḡe: «Waáta Moyís ooci baáná bá bunḡḡo bú Islayél ḡe bú kíné olókóména, bá kónaka báye: “Aányé ú me yóo télímínyi ne úúsú otḡní na muasó mukélísi besana e? ” Wuúci oócí Bandómesé ḡeé beébe tómména anyía wé beébe tḡḡḡinyi, mbá u beébe háḡónáka a buólé éce elilé yé bḡsóma yé Bandómesé yí meé wuúci lḡḡéta. Elilé yé bḡsóma eéyí ḡa lécána né Moyís e hibutebúté.

36Moyís u ḡeé beébe kátóna e Esíbit éce ú ma kélaka ne bikémése bé besana ne bikéki bí tubílícinyinyí, o otúme e Esíbit o okóhama na aá nuomó e Nubólótoto ne i iisí ce osébéá noómi a tuḡḡo etíne éfendí etú bé ḡe bú límékíne hḡá.

37Waáta Moyís oócí u ḡaá láána baáná bá bunḡḡo bú Islayél oḡe: “Bandómesé káá banó tómména múáyé muhémúnyi besana mu etémbí. Mu káá bá háye ḡaḡó, muúmu ooco u búánó bunḡḡo.”

38Moyís tóna u ḡaá bá e ekatékate ce baaco bá bunḡḡo bú Islayél i iisí ce osébéá noómi. U ḡaá bá e ekatékate ci ne cíisú sókónó ne elilé yé bḡsóma yé Bandómesé a yé ḡaá bá yéá tḡḡáka ne wuúci a nokondo nú Sinayi. U ḡeé hiíte besana e bí ḡe yíinjíéne olíhe, yó basó bíibi hulikinyi.

39Mbá cíisú sókónó ti ómo bú léne olókóména Moyís; buáté boko bé ḡe bú wuúci békátákéná, aána ohálómóna a bunḡḡo bú Esíbit ḡaá bá weé beébe hámmókónéna o otémá.

40Bá ḡa bó láána Aálon báye: “Basó tábónákéna bebándómesé a bé á nyemána bé o basó súeke eé buúse; tu ti ḡé sú ményi boko a bó ma ka hámména Moyís, mu-basó-kátóna e Esíbit.”

41Aáná bé ḡe bú túnéké hibílícinyinyí, hé hḡáka oónó u káwo. Bé ḡeé hiíhi sómbákéna bitúké o onyemi hibílícinyinyí eéhi, bé bílénéke buḡní a boko ebú bé ḡe bú túnéke beébe bémuátá.

42Yaáté asana Bandómesé ḡeé beébe túme elime. U ḡé beébe nyéána anyía bé nyemiki tunjoti tú ḡḡólómuána. Híáná yáḡḡa yḡḡḡókónó e nufule nú behémúnyi besana bá Bandómesé anyía: “Banó baaco bé Islayél, óko, ḡaḡó nu ḡá nó sómbákéná bitúké, nuó mi iinjíékíne benyéma bí etémbí o o mi nyeminyi i iisí ce osébéá a tuḡḡo etíne éfendí etú nu ḡe nú límékíne hḡá e?”

43Eé'eé, té cáḡa ḡaḡó. Mbá nu ḡa nó bétúáhéna ekule yé bolaka yé Mólók, ne hibílícinyinyí hí hinjoti hé cianó bandómesé Lefan. Tuaté tubílícinyinyí eétú nú ḡa nó túáká o o tuútu nyemiki. Buáté boko e ká me banó sélisi haaca o ohola Bábilon. ”“

44Itiene ñaá cóbana otáña ne buúse ose: «Ekúlú eyí císú sókónó ña bó bá i iisí ce osébéá, bá ña bó bá ne ekule yé bōlaka yé Bandómesé. Yé ñaá bá yío tóngínyi anyía Bandómesé áña aabó ε ekatékaté. Bandómesé oócí u ñaá táñáká ne Moyís, u ñé wuúci laána ose wá faléfáka ekule eéyé háye u ñéé wuúci tóngínyi.

45E elime eécí, císú sókónó ñe bú síkíne báábó baáná ekule yé bōlaka eéyé, bé ñe bú yíyí oofónóno i iisí acé bá ña bó hōókō ná mononō amá ú ñaá sánáká ekúlú eyí Sosué ñaá bá weé beébe kendisiki. Ekule eéyé ñéé limékíne hōá o okōhāma ekúlú ekime eyí Otéñí Táfit ñéé líhéké.

46Waáta Táfit ñéé bílénékíne Bandómesé a nyíáyé nyebékéléna; buáté bokō u ñaá bátá Bandómesé u Yákōb makénda me o wuúci falefakena ciíbe.

47Asana ómoté, Sálomōn u ña fáléfákéna Bandómesé Ciíbe.

48Mbá ta híáná, Bandómesé a wáña fááte o Omuaná ti ñé límine a anamá cé meébe ekime acé baaco ña bó fálefaka. Híáná muhémúnyi besana mo Bandómesé ñaá kóna mose:

49“Omuaná áña haála ehé i ñéé mi téjínyi, omesé búáme botáléna bó akóló. Nyenamá nyí ciíbe nyé yaáté nua nóña nu o me falefakena e? Ta anyía nyenamá nyé haála nyé háányé ya méña wu ohélúméke hōá e?”

50Téka yanjō ε ñaá me bótáká benyéma bikime eébi e? ”

51Itiene ná baaco bé Hitulé ose: «Banó baaco eebe, nua nóña na aató onata. Banó tóna na endókó, nu te háya cínú etémá a Besana bé Bandómesé noómi, nu náña nuénú núusiki Efúúménénu yí Elilé, nu hōáka cínú sókónó a nyekela !

52Muhémúnyi besana mo Bandómesé amó háányé cínú sókónó ti ómo bú tekese e? Bá ña bó óónókó behúli esóma cé nyefaaya nyí ooci a wáña bímuócí atálémánánó yé ooco; wuúci aámbáya nu ñe nú túé, nuó wóónókō.

53Bandómesé ñaá banó húlíkínyi bíáyé bikotí ná bíáyé bililé bé masóma, mbá banó te o bíibi lókóména.”

54Émakéla baaco bé Hitulé a híáná ábó lókómáka otáña oócí, bá ña famónúáka ne hilóbi, bé bíkótoko bekeke o olóbísínyi Itiene.

55Mbá Itiene u ñaá bá onyíoyónó ne Efúúménénu yí Elilé hú mbiókε; aáná u ñaá tómá eése o omuaná, u ña léca ne eese a yaáná yé Bandómesé ne Yésus otálémánánó a aháná yé oobó ú manóme ú Bandómesé.

56Mbá Itiene ose: «Énáka, ε ña mé léca nyiofine nyé Omuaná me bíkúune, Oónó u ooco ma táléména a aháná yé oobó ú manóme ú Bandómesé !”

57Aáná beébe bekime ña bó bábálétá, bá ña bécúáka eetú na cáábó aabá, bé ñé bísíúkíníne Itiene a ceéto.

58Bé ñé wuúci hémúnyi a báléka, nyi wuúci túméke andányé eényí o o wuúci óónō. Bambasómbásō a bá ña bó lécaka asana eéyé ña bó bésómókō cííbú káña, anyía bebú

túméke Itiene andányé. Bé ñeé biíbi iínjíékíné ná ònókó yé òòò a yémoté anyía wé ciíci tétényiki; ònókó yé òòò eéyé ñaá bá nyiínyi anyía Sóol.

⁵⁹Bá ña bó bá bébú tíméke Itiene andányé, waá bécókólókéna Bandómesé òse: «Cókóle, Yésus Otéjì a Waáñá, káha yáámé elilé.»

⁶⁰U ñeé tímé eñédu ò òmesé, u ñá bábáléta òse: «Otéjì a Waáñá, beébe nyéánénéna bòobé eebu !» Émakéla wá táñéta aána, nyiáyé nyiwé eényí.

Buólí 8

¹Sóol ñeé lúmítíné òwóòno awó bó ño yóòno Itiene. Hú buáté buósé eébú, mutekesene a muáñá ñeé tímé a hióbò hí belumitinine hí Yelúsalem. Yaáté asana belumitinine bekime ña bó sáásiáka ne i iisí ci Yuté na ce Samalí; hú baaco bá endóma bá ña bó lóbó eé Yelúsalem.

²Bómoté baaco e bé ñe bú bíínjíé o olumitinine ñe bú nyie Itiene, bó wuúci lelaka buéjì.

³Mbá Sóol, wuúci u ña cóbá ne buúse o otekese hióbò hí belumitinine; u húle óofokine eé meébe, u hémúkúnyi ne beéñjú na banómocó a makénda, u beébe hákéna eé ciíbe ce ecaná.

⁴Aána belumitinine a bá ña bó sáásiáka ñaá bá bé húlé ebú húlikinyi baaco Ambánye yé Esóma behaála behaála.

⁵Filib ñaá cóbá aá cémoté báléka ce Samalí, u hulikinyi baaco bá hóá anyía Yésus áña Mesíi.

⁶Baaco bá nyekoca ñaá bá na otémá ómoté; bá ña bó tákákéna eetú ò olókóma besana ebí Filib ñaá bá weé beébe bíkétikinyi a asana ayé bá ña bó lókómáka, bó lécaka bikéki bí tubílícinyí abé u ñaá bá waá kélaka.

⁷Aá taaká, beebé bí bililé ñaá bá béá hámókóna a baaco beéjì a bá ña bó bá ne biíbi, bé aánjáláka; na besákála biéjì na baaco e bé ñe bú síndólo beéjì ña bó aáñónúáká.

⁸Aána baaco bá báléka ñe bú bílénéké buéjì.

⁹Òòò a wómoté aá báka aáhá a báléka eéci; nyiáyé nyiínyi éce Símon; u ñaá bá waá kéláka mañála. U kékísiki baaco bá Samalí na mááyé mañála, u bikétiki anyía wáña taaká ce òòò.

¹⁰Híáná baaco bekime ñaá bá bébú wuúci kékéke buéjì, o otúme tunósénósé ò òkóhama baáñá. Bá kóonaka báye: «Òòò ooci áña makénda má Bandómesé amá bó ñoó lóño anyía “Makénda a maáñá.”»

¹¹Bá ña bó bá bébú wuúci kékéke aána, anyía feeké u ñaá bá weé beébe kékísiki na mááyé mañála eémé.

¹²Mbá, ekúlú ayé baaco eébe ñe bú lúmítínine Ambánye yé Esóma eyí Filib ñeé beébe hulíkinyi a asana ne yí Butéjì bó Bandómesé ne yí Yésus Kilís, ne beéñjú na banómocó ñe bú bíótókíne.

- 13** Símon bémuátá ñe lúmítíníne, yó bíótíne; u látákéna Fílib. U ñeé kékéke buéñí ne bikéki bí tubilícínyinyí ne bikémése bé besana a bé ña békéláka.
- 14** Ekúlú ayé baaco bá endóma a bá ña bó lóbó eé Yelúsalem ña bó lókómá anyía baaco bá Samalí ma bó káha bómánye Besana bé Bandómesé, bá ñá tóma ne Bíel na Sáaṅ náábó.
- 15** Ayé bá ñga bó háma a Samalí, bá ña bó bécókólókéna Bandómesé o owiínjie belumitinine eébé Efúúménénú yí Elilé.
- 16** Yááña anyía Efúúménénú yí Elilé ñaá bá yí ti ño yóófíne ta na ɔɔɔ ɔmɔté eé beébe. Bá ña bó bá bé me bú bíótókíne hú eé nyiínnyí nyí Otéñí a Waáña Yésus.
- 17** Aáná ne Bíel na Sáaṅ ñe bú beébe táláká aabá a beetó. Bandómesé nyi beébe iínjie Efúúménénú yí Elilé eényí.
- 18** Émakéla Símon áa léca anyía Bandómesé me yiínjie belumitinine Elilé ekúlú ayé baaco bá endóma ñe bú beébe táláká aabá a beetó, u ñe iínjíe ne Bíel na Sáaṅ mɔonyé,
- 19** mbá ɔse: «Énu mi iínjíe tóna makénda amá anyía ɔɔɔ okime awó yáme tála aabá a aató á bá ne Efúúménénú yí Elilé.»
- 20** Mbá Bíel ɔse: «Móowo mɔonyé é nyíme na kuṅṅó bémuátá áyá, anyía o ñóó bétáá anyía bó ño yóondɔ nyiínjie nyé Bandómesé na mɔonyé.
- 21** O te ó bá ta na nuafa, te ne nyilimíné e buólí eebu, anyía úúwe ɔtémá te á bá ɔtálémánánó eé buúse bó Bandómesé.
- 22** Heṅéna aabé yé nyebétáá ayé o óña ne yiíyi, mbá a bécókólókéna Bandómesé anyía, mbókɔ u ñeé léne, wóo nyeanénéna asana eéyé ayé óo bá éce ó mɔó bétáá okela.
- 23** Aáná yaáká yí eése áña onyíoyónó ɔowo o ɔtémá hú mbiókke; o óña yóólé yé bɔɔbé.»
- 24** Mbá Símon ɔse náábó: «Banó bémuátá, áno me bécókólókéne Otéñí a Waáña anyía ta bɔkɔ a besana abé nú ma nó kóonaka te me hámena.»
- 25** Baaco bá endóma eébé bэфendí ña bó cóbá ne buúse, bé ñe bíkétíkinyi baaco besana ebí bé ñe bú ményi a asana yí Yésus. Bé ñe beébe hulíkinyi Ambánye yé Esóma. E elime eécí, bá ña bó hálómóná eé Yelúsalem, bé húle hulíkinyi baaco bá mɔonṅo meéñí ma Samalí Ambánye yé Esóma.
- 26** Elilé yé bɔsóma yí Otéñí a Waáña ñaá laána Fílib yése: «Hátóna, cóbá a aháña yé bulóólɔ o ohónyí awó ú ña hátóna eé Yelúsalem, ú lóokɔ a Kasa. Baaco te ña háná abó hóléna a waáta ohónyí.»
- 27** Aáná Fílib ñe ténnyí a hátóna, yó cóba hóá. O ohónyí, u ña léca ɔɔɔ a wɔmɔté eeyé eé buúse. U ñaá bá ɔɔɔ u Etiobí, wuúci weekí. U ñaá bá yaandándá yé munyionɔ kóména. U tétényíki buṅaṅa bó Kandas, oónjú awó u ñaá bá otéñí u bunṅo bú Etiobí. ɔɔɔ oócí ñaá fáaya o okonyemi Bandómesé eé Yelúsalem.
- 28** U ñaá bá we yeélúéke e Etiobí, oliménénú a yááyé akáléke o ɔmuaná; u húle á fánaka nufule nú muhémúnnyí besana Esayí.

- ²⁹Efúúménénu yí Elilé né Fílib yése: «Bíkósítí, bébábéna a akáléke e eyinyé.»
- ³⁰Aáná u ña cábeténa, yó cúá akáléke eéyé; u ñá lókóma ɔɔɔ u Etiobí oócí á fánaka nufule nú muhémúnyi besana Esayí. U ñé wuúci batá ɔse: «O ñó lókóma bɔmbánye besana abé o ñó fana e?»
- ³¹Mbá ɔɔɔ ɔse: «Anyána ya méña wu ɔlókómáka bɔmbánye besana eebi mbóko ɔɔɔ ti ñe mí biibi hembúlékíne e?» U ñó lóñéta Fílib o okolímine aayá a maabána a akáléke o ɔmuaná.
- ³²Ekéti yí nufule ayé u ñaá bá waá fánaka e nufule eénu ñaá bá anyía: «U ñeé límíne háye etúké ayé bá cóbana o ɔkɔséketá, yó lésíkínyi mbuumu háye ɔónó u etómbá awó bá ñaá sómba behóca, u ti bókíte.
- ³³Bé ñeé wuúci fénékíne, wuúci ta ɔbóño ɔɔɔ wu o wuúci kamena. Báányé bé ké bú bíkétíki anyía wáña osikénú ahátátá e? Yááña anyía úúyé olíhe áña ɔmanánó o ɔmesé.»
- ³⁴Weekí oócí ɔse: «Cókóle, ɔ me laána: Besana eebi ebí muhémúnyi besana ñe bíkétí ña léca aányé e? Wuúci bémuátá ayé’ ɔɔɔ u etémbí e?»
- ³⁵Aáná Fílib ñaá békámá ɔɔɔ oócí, yó wuúci hulíkínyi Ambánye yé Esóma yí Yésus. U ñeé túmíne e ekéti yí nufule ayé ɔɔɔ oócí ñaa fánaka.
- ³⁶Ekúlú ayé bá ña bó bá bábó kándaka o ohónyí, bá ña bó léca nuúci; mbá weekí ɔse: «Menyífé eeme, aaté yááña yé okóti anyía o ti o mí ootíne e?»
- ³⁷[Mbá Fílib ɔse: «Mbóko o ñó lúmitínine ne úúwe ɔtémá okime, ya méña wu o kuɔño óotíne.» Mbá ɔse: «I ñe mí lúmitínine anyía Yésus áña Ɔónó u Bandómesé.»]
- ³⁸Weekí ña laána mukendi akáléke ɔse: «Táléména»; mu ña táléména. Ne Fílib ne weekí ña bó sóónáká, bé ñe oofíne eé nuúci, Fílib nyi wuúci ootíne eényí.
- ³⁹Émakéla bábó háma eé nuúci, Elilé yí Otéñí a Waáña nyeholana ɔholana Fílib eényí. Weekí ta ó háná wuúci léca. Ta híáná, ɔɔɔ u Etiobí oócí ña cóba ne buúse na ɔkanda, u húlé bílénéke.
- ⁴⁰Fílib ñe síké é bitéme wa yááña a bunɔño bó Asot; u ña hátóna hóá, yó cóba a Sesalé, u húlé húlíkínyi baaco Ambánye yé Esóma o monɔño mekime amá u ñaá bá waá hólaka o ohónyí.

Buólí 9

- ¹Ekúlú eéyé, Sóol ñaá bá wa yánáña o ɔsása anyía u ño yóónóko baákónéna bé Otéñí a Waáña; u ñgaá kúána mutéñínyi beluli nyiínjie a muáña.
- ²Nyi wuúci bata eényí tufule e tú ñeé wuúci iínjie makénda ma ɔcoba aá Tamás, anyía mbóko u ñaá kuána baaco a bendaña bé ɔbécókóléna a bá ña bó láténa nyiékúnyi nyí Otéñí a Waáña, te beénjú, ta banómócó, we beébe hatéákéna, mbá u kée beébe hálámákánána eé Yelúsalem bótókókónó ne tukolí.

- ³O ohónyí ú Tamás, hoóhi na báléka, Sóol ñaa léca ó ñleca eese, yí húlukune ó Ìmuaná. Eese eeyí ñaa manyéméta haála ahá u ñaa bá.
- ⁴Sóol ñá kuá ó ñmesé, u ñá lókóma okelú, ú wuúci bataka óse: «Sóol, Sóol ! Anyiaté ó ñoó mi tekese aná e?»
- ⁵Sóol ñá batá óse: «Oténí, kuonó éce aányé ewú i ñeé mi tekese e?» Mbá okelú óse: «Yañó, ya méña Yésus ewú o ñoó tekese.
- ⁶Aámbáya, hatóna, oofíne a báléka; hóá bá ña cóba ó ó kuonó laana boko abó óo nyemana wu okelaka.»
- ⁷Baaco a bá ña bó bá ñonon ne Sóol ña bó tálémákéná, bulíkílikí ñe beébe momisiki, anyia bá ña bó bá bábó lókómáka otáña mbá, bá te leca ta ñoco.
- ⁸Sóol ñaa hatóna endánaka, yó húne eése mbá, u ti túné lécana. Aáná bé ñeé wuúci tímbié ó ñobó, bó wuúci còbana aá Tamás.
- ⁹U ñe limíne moósé matátó; u te lecána, u te nyiá, u te múá te menyifé.
- ¹⁰Muákónéna a mumoté mu Oténí a Waáñá ñaa bá aá Tamás, nyiáyé nyiinyi éce Ananías. U ñaa léca eseye yé asana: Oténí a Waáñá ñeé wuúci bitónínyí, yó wuúci lónéeta óse: «Ananías !» Mbá Ananías óse: «Yañó ooci, Oténí a Waáñá !»
- ¹¹Mbá Oténí a Waáñá óse: «Cóbá hí aámbáya aámbáya, á látáka ohónyí awó bó ño lóno anyia “Téléléle”, ká ka háma o ooki ú Yútas, batá ñoco u Táas awó bó ñoó lóno báye Sóol; wáña ó ñbecókóléna aámbáya eeci.
- ¹²Ú ma léca eseye yé asana: Ñoco nyiinyi anyia Ananías é yóofokine eé ciíbe, waá táláka aabá a ciayé ceéto anyia wé túné á lécakana.»
- ¹³Ananías ña békámá óse: «Oténí a Waáñá, ya méña ñlókómákánó baaco beéñí ébú bíkétíki nyenána nyikime anyé ñoco oócí áña okelákánó belumitinine a bá bóña eé Yelúsalem.
- ¹⁴Híáná wáña ñfaayánó aaha aá Tamás na makénda emé beténínyí beluli nyiinjie á bóña bé wuúci iinjienú, ma ñhateakena baaco bekime a bá ña bó cámba nyiówo nyiinyi.»
- ¹⁵Mbá ta híáná, Oténí a Waáñá ña laána Ananías óse: «Cóbá, anyia ya méña ñlotónó ñoco oócí. Wáña muame munyonon, u kée húlikinyi baaco a bá te ábó bá Besuif nyiáme nyiinyi, yó nyiinyi hulikinyi tóna na a báábó beténí na a baaco bekime bé Islayél áyá.
- ¹⁶Yañó bémuátá i ké mí wuúci tónínyí indekese ikime acé u káá nyemána wu ohiiteke a yááme asana.»
- ¹⁷Ananías ña cóbá hóá. U ña ka háma eé ciíbe acé Sóol ñaa bá, u ñe wuúci tála aabá aá ceéto, mbá óse: «Uumi onyiinyí Sóol, Oténí a Waáñá Yésus awó ó ñoó léca o ohónyí ekúlú ayé ó ñoó bá óo faakona aaha, ú maá me tóma nóówo anyia óo túné ó lécakana, mbá Efúúménénu yí Elilé oofine nóówo.»

18Hú ahé Ananías ña tãñetã aaná, benyema a bémoté háye tuákáyákáyá ñá hámókóná a cááyé eése, bé ña kúakona o ñmesé, nyi túmútúne ñlecana eényi. Aaná u ña hatóna endánaka, bé ñé wuúci ootine.

19E elime eéci, u ñaá nyiáká benyema bé ñnyíá, makénda ñé túné wuúci faayena. Sóol ñe límékíne aá Tamás ñmbana ú mósé otíkítiki na baákónéna bé Yésus a bá ña bó bá hóá;

20u ñé túme o otúme ohulinyi baaco bá hóá Ambánye yé Esóma a bendaña bé ñbécókoléna bí Besuif, u sobiki anyía Yésus áña Oónó u Bandómesé.

21Baaco bekime a bá ñaá bá bábó lókómáka úúyé otãña ñaá bá búbú kékéke, bá bátakana báye: «Óko, téka ñoco ooci u ñaá bá eé Yelúsalem, u tekeseke na makénda baaco a bá ñaá bá bábó cámbaka nyiínyi nyí Yésus e? Óko, téka u ñaá fáaya aaha anyía wé keé beébe hatéákéna, wé beébe ñótókókó ne tukolí, mbá u beébe cõbakana né betéñinyi beluli nyiíñjie e?»

22Mbá ta híaná, Sóol ñaá bá hú ñcõba ne buúse o ohulinyi baaco Ambánye yé Esóma na makénda mekime a nyenamá anyía Besuif bá Tamás ti ómó túné ebú menyí bokó bó ñbékáma, ekúlú ayé u ñaá bá weé tóñginyi anyía Yésus áña taaká ooci awó Bandómesé ño lótó.

23E elime ce ñmbana ú mósé a wúmóté, Besuif ña bó lókómáná anyía bá ña bó nyemána bá ñwóño Sóol.

24Yaáté asana baaco ña bó bá búbú tétényiki bihenyi bikime bé báléka ne nebutúe na nabuósé. Asana ómóté, bé ñe yóókisi Sóol hííbú hebeña.

25Aaná baákónéna bé Sóol ñe bú wuúci hiíte buutú a búmóté, bé ñé wuúci háya e eñáká, bé ñé wuúci loósiki ne nukolí e elime ce nyemámá nyé hekáká hé báléka o o wuúci hémúnyi.

26Ekúlú eyí Sóol ña kaá hámá eé Yelúsalem, u aambaka ñbélátána na baákónéna; mbá baákónéna eébé bekime ña bó bá búbú wuúci líkíméke anyía bá ña bó bá ne isuní anyía Sóol a yáaña aá taaká muákónéna.

27Mbá Baanábas ñeé bísúétíne Sóol, yó wuúci cõbana ná baaco bá endóma. U ñé beébe bíkétíkinyi na anyána Sóol ña léca Otéñi a Waáña, na anyána Otéñi a Waáña ñaá tãñáká ne wuúci. Baanábas ñé beébe laákéna tóna háye Sóol ñeé húlíkinyi baaco bá Tamás Ambánye yé Esóma na mõñolé mekime.

28O otúme e ekúlú eéyé Sóol ñe límíne ne beébe, u báátáka, u looko eé Yelúsalem, u húlé húlíkinyi baaco Ambánye yé Esóma na mõñolé mekime eé nyiínyi nyí Yésus.

29Sóol ñeé túmé otãña tóna ne Besuif a bá ña bó bá bábó tãñáká ñokelék. U aasánaka ne beébe, mbá beébe bá ña bó bá bábó áambaka o wuúci óño.

30Ahá benyiínyi bé olumitinine bé Sóol ñe bú menyí aaná, bé ñé wuúci cõbána a báléka ce Sesalée, bé ñé wuúci tóma a báléka ce Táas.

- ³¹Aáná belumitinine Kilís ña bó bá bébú líheke e mbuumu noómi ne i iisí ci Yuté ikime, na a Kalilé, na a Samalí; bá ña bó bá bábó óónókéna o olumitinine noómi, bá lókómákéna Otéñí a Waáñá, bá óomboko aá nyiolo nyí Efúúménénu yí Elilé noómi.
- ³²Bíel ñaá bá u húlé á kándaka behaála bikime bé bunõño bú Islayél; búmõté buósé u ña cõba a báléka ci Líta o okoléca belumitinine bá hóá.
- ³³U ña kuána õõõ hóá nyiinyi éce Énéé, tuõño á yáña tónámanyé ató u na maá fíanena aá buaná, anyía u ñaá bá õokókónó.
- ³⁴Mbá Bíel õse nááyá: «Énéé, Yésus Kilís mé yóo weéñúnyisi ! Hatóna endánáka, lanónáka búõwõ buaná.» Hú aá yaáté ekúlú, Énéé ña hatóna endánáka.
- ³⁵Ekúlú ayé baacõ bekime ne bé Líta na bá atúaló yé Sálõn ña bó lécáka õõõ oócí, bó hákéna mõõolé né Otéñí a Waáñá.
- ³⁶Oónjú a wõmõté ñaá bá mulumitinine eé Sobé; nyíáyé nyiinyi ñaá bá éce Tabíta. (Nyiinyi eényi ñe bihémbúle na nõkelék anyía «Tolókás», éce anyía «Cõõñá»). U ñaá bá waá kélaka baacõ bõmbánye ekúlú ekime, u óólókõ basókásóka.
- ³⁷Õ mõósé etéemé, u ñõõ kónókõ, nyiwé eényi. Eñakelá wéé wé, bé ñé bíékébiki úúyé omime, bé ñgeé wuúci fienyinyi e ekéti yé õõõño yí ciíbe.
- ³⁸Baákónéna bé Sobé ña bó lókómá anyía Bíel áña e Líta. Líta áña hoóhi ne Sobé; bé ñé wuúci tóména baacõ béfendí na esóma eeci: «Cókóle, faáya fíñõ fíñõ náásó.»
- ³⁹Bíel ña cõba o õõõba õõõño na baacõ eébé. Ahé u ñgaá hámá, bé ñé wuúci báátána e ekéti yé õõõño yí ciíbe. Bisíké bí beénjú bikime ñe bú bíkósíti nááyá, bé lélaka. Bí wuúci tónjinyi na beháñá namuaná, na belaña bí nyiike abé Tolókás ñaá bá waá látaka ekúlú ayé u ñaá bá wa yánáña wõõõ.
- ⁴⁰Bíel ñeé hémúkúnyí baacõ bekime a nõháaté, yó túme eñendu o õmesé o õbécókóléna Bandómésé. E elime eecí, u ñaá békõñóná; u lecaka omime, mbá õse: «Tabíta, hatóna endánáka !» Tolókás nyihúne eése eényi; ahé u ña lécá Bíel, u ña hatóna, u ñé limíne.
- ⁴¹Bíel ñé wuúci tímbríe o õõbó, u ñé wuúci hetúnyí endánáka. U ñó lónjókõ belumitinine, hólákáhóláka bisíké bí beénjú, u ñé bíibi tónjinyi Tolókás wõõõ.
- ⁴²Baacõ beéñí bá báléka ci Sobé a bá ña bó lókómáká asana eéyé ña bó hákéna mõõolé né Otéñí a Waáñá.
- ⁴³Bíel ñeé limékíne ekúlú yeéñí eé Sobé o ooki ú mutumbe beõõõ a mumõté, nyiinyi éce Símon.

Buólí 10

¹Õõõ a wõmõté ñaá bá a Sesalée, nyíáyé nyiinyi éce Kõõnéye. U ñaá bá mutéñinyi bicénji etíne atááno o õõõño ú bicénji awó bó ñó lónjõ anyía «bicénji bí Italí».

²Ɔɔɔ oóci ñaá bá atálémánánó yé ɔɔɔ, u kékéke Bandómesé buéñí, ne wuúci na ciayé ciíbe ce baaco ikime. U ñaá bá wɔ yóólóko basókásóka bé Besuif buéñí; u bécókólókéna Bandómesé bikúlú bikime.

³Búmɔté buósé, i injéñí étátó ce nabuósé, Kɔɔnéye ñaá léca eseye yé asana: Elilé yé bɔsɔma yé Bandómesé ño yóófíne nááyá, yó wuúci lóhéta yése: «Kɔɔnéye e !»

⁴Kɔɔnéye ñé yiíyi tála eése, u líkíméke, u ñé yiíyi batá ɔse: «Aáté yááña e, Otéñí?» Elilé yé bɔsɔma yé Bandómesé ñé wuúci békáma yése: «Bandómesé ñeé bíléníne ne úúwe ɔbécókólókéna na nyílo anyé ɔ ñɔ́ wólo basókásóka; yaáté asana u te ñɔ́ yó béhóya.

⁵Aámbáya aná, tóma baaco eé Sobé bá kó lóhéta ɔɔɔ a wɔmɔté awó bá ñɔ́ lóño anyía Símon, úúyé ɔtáñéna Bíel.

⁶U ñe límíne o ooki ú Símon, mutumbe beɔfɔ. Ciayé ciíbe áña a asálá yé nuɔmó nó makélé.”

⁷Hí ahé elilé yé bɔsɔma eéyí ña hólá, Kɔɔnéye ñɔ́ lóhéta na bááyé bɔnyioɔ a bómɔté béfendí, ne ecénji e bicénji abé u ñaá bá weé ténjinyi, sóókó awó u ñaá bá atálémánánó yé ɔɔɔ.

⁸U ñé beébe bíkétíkinyi besana bikime a bé a békéláka, nyi beébe tóma eényi eé Sobé.

⁹Ɔ ɔyá ɔyá, ekúlú ayé baaco eébé ña bó bá o ohónyí, bébú bíkósíki na báléka ci Sobé, Bíel ñá bááta ɔ ɔnoño ú ciíbe ɔ ɔbécókólókéna Bandómesé. Túefi ñaá bá hoóhi na ɔnyemana.

¹⁰Ɔcaná ñé túme o wuúci nuana, u aambaka ɔnyíá. Ekúlú ayé bá ñaá bá bé wuúci námbákéna benyéma, u ñe síké é bítéme ciayé injiñé ma békóhóna, u ñá léca eseye yé asana:

¹¹Ɔmuaná ñeé bíhúúné, bɔko háye yaandándá yé sanja sóónáka ɔ ɔmesé ne tubéñú túnyíse tusúñékénú.

¹²A bɔko eébú noómi, anamá ekime na cá enyama, na cá móhɔ, ne cé tunonyí ñaá bá hóá.

¹³Aaná Bíel ñaá lókómá okelú a wómɔté wuúci laakena óse: «Bíel, hátóna endánáka ! Óónókɔ enyama eeci, mbá e ciíci nyíáka.”

¹⁴Mbá Bíel ɔse: «Buaka’o, Otéñí a Waáñá, anyía ta buósé é te ñá me nyíá bɔko te bú bihíñe, ta bó mɔnyókóló.”

¹⁵Okelú oóci ña háná á lókómána, u ñé wuúci laána óse: «Bɔko bukime abó Bandómesé ñaá kóóna anyía búáña bufúúménénú, ate kóóna anyía búáña bɔko bó mɔnyókóló.”

¹⁶Asana eéyé ñaá hálómónéna ɔbékéla aaná bikúlú bétátó; e elime eécí, bɔko eébú ñaá hálómóná ɔbááta ɔ Ɔmuaná.

¹⁷Ekúlú eyí Bíel ñaá bá waá bétááka nyihembule nyé asana ayé ú ma léca, baaco abá Kɔɔnéye ñaá tómá ña bó bá éce bá ma bó bátaka baaco ooki ú Símon; bá ña bó bá bá búáña aámbáya eé buúse bú ehenyi.

- 18** Bá ñá lónkò baaco, bó beébe bata báye: «Téka aaha Símon awó bó ñó lón anyía Bíel ñe límíne e?»
- 19** Bíel ñáá bá wa yánáña o obétáá asana ayé wá lécaka, ekúlú eyí Elilé yé Bandómesé ñéé wuúci laána yése: «Kuonó, baaco a bá bóña aaha bátátó ña bó aamba;
- 20** hatóna, sóóna, mbá e súéte olon ne beébe, eti bísúnúnyi anyía yanó yémi beébe tóma.”
- 21** Aáná Bíel ñáá hátóna, yó kò kúana baaco eébé, mbá ose: «Yanó, ya méña oco awó nu ña nó aamba. Aáté nuanó fáaya o okela e?»
- 22** Báye: «Tua sóña aaha anyía muténínyi bicénji Koonéye ú maá basó tóma nóowó. Wáña atalémánánó yé oco, u naña weé kékéke Bandómesé; Besuif bekime ñe bú wuúci lémbi. Elilé yé bosóma yé Bandómesé e yefúúménénú ñéé wuúci laána anyía wó yó lónkò e úúyé ooki, wá lókómáka besana abé o ñó cóba o o wuúci laakena.”
- 23** Bíel ñéé beébe oofínyi eé ciíbe, yó beébe fiényisi. O oyá oyá, u ñá hatóna olon na baaco eébé, bé ñe súéte. Belumitinine a bómoté bé Sobé ña bó cóba o okoó wuúci síke.
- 24** A buósé bó oláta, bá ñga háma a Sesalée. Koonéye ñáá bá weé beébe tátáka na ciayé ciíbe ce baaco na bíáyé bikendinyi bé otémá abé u ñó lónkò.
- 25** Ekúlú eyí Bíel ña sé wé yóófine eé ciíbe, Koonéye ña cóba o okoó wuúci káha, u ña kuána Bíel a akóló o o wuúci nyemí.
- 26** Mbá Bíel ñéé wuúci hetúnyí, yó wuúci laana ose: «Hatóna endánáka, eti mi nyemíki; yanó tóna, ya méña oco háye kuonó.”
- 27** Aáná Bíel ño yóófine eé ciíbe, bé húle tánátáña na Koonéye; u ñáá kúana baaco beéñí babébandánó hía.
- 28** Mbá ose náábó: «Nú ñe nú ményi anyía olumitinine ú Besuif ti ñó yóókóto anyía uubú oco é kendíkínyi na oco u bunon bú etémbí, ta anyía wé yóófine e úúyé ooki. Mbá ta híáná, Bandómesé ñéé mi tónínyi anyía e te ómó nyémana wu olécaaka ta oco a womoté háye oco u bihíne ta anyía u monyókoló, mbá i wuúci bíkiilie.
- 29** Buáté bokó é ma mé faaya, i ti bísúkúle. E ña mé aamba omenyi aató yé asana ayé ó me lónkò.”
- 30** Koonéye ose: «Hénáno eeci mósé matátó, e ekúlú eeye aana, e ña mé bá yáme bécókolókéna Bandómesé eémi eé ciíbe, i injéñí étátó cé nabuósé. I ñe síké emi bitéme oco maá me táléménéna eé buúse, bíáyé beláña nomaka,
- 31** mbá ose: “Koonéye, Bandómesé áña olókómánó úúwe obécókolókéna; u ña bétáá nyíoló anyé o ñó wólo basókásóka.
- 32** Tóma baaco aná eé Sobé, bó kò lónéta oco a womoté awó bó ñó lón anyía Símon, úúyé otánéna Bíel. U ñe límíne o ooki ú Símon, mutumbe befo. Ciayé ciíbe áña a asálá yé nuómó nó makélé.”

33 Ɛ ɲaa me toma o otoma baaco o akoo kuɲo loɲeta. O moɔ kela bombanye haye o moɔ faaya. Aambaya baso eebe ee buuse bo Bandomesé anyia tuásó lókómaka besana bikime ebí Otéɲi a Waáɲa o yoo laakena anyia oo baso hulikinyi.”

34 Bíel ɲee túmé otɲa ose: «Aambaya é maá me lókoma bombanye bombanye anyia Bandomesé te á bá ne mebeé.

35 Míó háná leca anyia ooco okime ewú u ɲee kéke Bandomesé, u kelaka besana a betalémánánó, ɲe bilénine Bandomesé, ta u cáɲa á bá u bunɲo bo háányé !

36 Bandomesé ɲaa tóména baaco bé Islayél Ambanye yé Esóma o o beébe oókisi anyia mbuumu káá bá e ekatékate ci ne wuúci na baaco e elime ci Yésus Kilís, Mutéɲinyi baaco bekime.

37 Banó bémuátá, nú ɲe nú ményi besana a bé ɲa békéláka i iisi ci Yuté ikime o otúme a Kalilé ekúlú ayé Sáan ɲee hulikinyi baaco Ambanye yé Esóma, yó beébe ootokine.

38 Nú ɲe nú ményi tóna anyána Bandomesé ɲe yíinjíé Yésus, ooco u Násalet, makénda me Efúúménénú yí Elilé. Nú ɲe nú ményi tóna anyána Yésus ɲaa bá u húlé á kándaka, u kelaka baaco bombanye, u eɲúnyísiki baaco bekime abá Musóména ɲaa bá mú ma háteakena. Yááɲa anyia Bandomesé ɲaa bá ne wuúci.

39 Baso bémuátá, tua sóɲa bambasómbáso bá besana bikime ebí Yésus ɲaa kéláka i iisi ci Besuif, holákáholáka eé Yelúsalem. Bé ɲee wuúci óónó éce bé meé wuúci aátákéna o ombásá.

40 Asana ómoté, Bandomesé ɲee wuúci heényi o owé a moósé matátó, yó wuúci iinjie makénda me obítóɲinyi a baaco.

41 U ti ómo bitóɲinyi a baaco bekime, mbá náásó, bambasómbáso abá Bandomesé ɲa cáɲacáɲa otáfáka, u ɲe bitóɲinyi. Tu ɲe sú nyiékinýi, túó muékinyi éce ú ma háanyua e biwéewé.

42 Yésus ɲaa baso to má anyia tuésú hulikinyi baaco Ambanye yé Esóma, tu beébe tóɲinyi anyia wuúci wáɲa taaká ooci awó Bandomesé ɲaa kóóna anyia u káá sómbótókónéna na booso ne bewéékúnénú besana.

43 Ooco oócí, Yésus, behémúnyi besana bá Bandomesé bekime ɲa bo táɲáká yááyé asana, bá kóónaka báye: Ooco awó u ɲa háya moɲolé nááyá, Bandomesé ɲa nyéanénena búáyé boobé e elime ci Yésus.”

44 Ekúlú eyí Bíel ɲaa bá wa yánáɲa o otɲa, Efúúménénú yí Elilé nyioófinine eényi e etémá ce baaco bekime a bá ɲa bo lókómáká Besana bé Bandomesé.

45 Belumitinine a bá ɲa bo fáaya o okoósike Bíel ɲa bo bá Besuif; bé ɲe bú kékéké buéɲi ekúlú ayé bá ɲa bo léca anyia Bandomesé me yíinjie ta baaco a bá te ábo bá Besuif Efúúménénú yí Elilé.

46 Yááɲa anyia bá ɲa bo bá bábo lókómáka bábo táɲáka etɲa anamánamá, bé nyémiki beandándá bí bikéki bé besana bé Bandomesé.

⁴⁷Mbá Bíel ɔse: «Aámbáya baaco eebe a búáŋa bonyíoyónú ne Efúúménéú yí Elilé háye basó, aányé wáŋa wu o beébe kóti tóna obíótine ne menyífé e?»

⁴⁸Ɔse bé beébe ootókíne eé nyíinyi nyí Yésus Kilís, nyi beébe ootókíne eényí. Bé ñé wuúci batá anyía wa háná límekine ɔmbana ú moósé ne beébe.

Buólí 11

¹Ekúlú ayé ta baaco a bá te ábó bá Besuif ña bó káha tóna bɔmbánye Besana bé Bandómesé aáná, na baaco bá endóma na báábó benyiinyí belumitinine Kilís bé Yuté ña bó lókómáká asana eéyé.

²Ahé Bíel ñgaá hálómóná eé Yelúsalem, belumitinine a bá ña bó bá bábó kɔɔnaka anyía baaco bekime ña bó nyémána bá ɔbéácáka ñe bú túme ɔkákáléna Bíel,

³báyɛ: «Anyána o ñoó woofine eé meébe ma baaco a bá te ábó bá babéácákánó, e nyíékínyi ne beébe e?»

⁴Aáná Bíel ñeé beébe bikétíkínyi besana bikime háye bé ña békéláka, ɔse náábó:

⁵«E ñaá me bá a báléka ci Sobé yáme bécókólókéna Bandómesé, mío lecá eseye yé asana: Bɔko ñeé húle ɔ Ɔmuaná, bú sónáka ɔ ɔmesé, bú hóaka yaandándá yé sanja ne tubéñú túnyíse tusúñékénú. Bɔko eébu ña kaáhama hoóhi na yañó.

⁶I ñe mí buúbu bísíémúkúnyí, mío lecaka noómi anamánamá ne cé bitúké bé ɔmesé, na cá enyama cí biciké, na moóho, ne tunonyí tó ɔmuaná.

⁷E ñaá me lókómá okelú á mé laakena ɔse: “Bíel eé, hatóna endánáka, óónóko enyama eeci mbá e cíci nyíáka ! “

⁸Mbá esé: “Buaka’o, Otéñí a Waáñá, anyía ta buósé e té ña me nyíá bɔko te bú bihíŋe, ta bó mɔnyókóló.”

⁹Okelú oócí ña háná lókómána ɔ Ɔmuaná ɔse: “Bɔko bukime abó Bandómesé ñaá kóona anyía búáŋa bufúúménéú, ate kóona anyía búáŋa bɔko bó mɔnyókóló.”

¹⁰Okelú oócí ñaá hálómónéná ɔlókómána bikúlú bétátó; e elime eécí, bɔko eébu ña hálómóna ɔ Ɔmuaná na bíáyé benyéma bikime.

¹¹Hí aá yaaté ekúlú, baaco bátátó ña ka bó hámá o ooki awó e ñaá me bá hóá; bé ñeé beébe tóma nááme, bé húlúkúne a Sesalée.

¹²Efúúménéú yí Elilé ña mé laána anyía yémí súete ne beébe, i ti bísúñúnyi. Benyiinyí bé olumitinine bétíndétú ebé i ñeé mi héléné aaha ñge bú mi síké a Sesalée. Tu ñé oofine basó bekime eé cíibe ce Kɔɔnéyɛ.

¹³U ña basó bikétíkínyi háye ú ña lecá eeyé e cíibe elilé yé bɔsóma yé Bandómesé atalémánánó, yí wuúci laakena yése: “Tóma baaco eé Sobé bó ko lóñéta Símon, úúyɛ ɔtáñéna Bíel.

¹⁴U kó yóo laakena mehúnyi e mé kó yó nohi, na ciowo cíibe ce baaco ikime áyá ! “

- 15**Ekúlú eyí i ñeé mi túmé otáña, Efúúménénu yí Elilé nyiofine eényí náábó, boko búmoté háye yí ñe yóófine náásó e nyítúme.
- 16**Aáná e ñaá mé bétáá asana eyí Otéñí a Waáñá ñaá kóona ose: “Sáañ ñó yóótókíne baaco ne menyífé, mbá banó, Bandómesé káá banó óotokine ne Efúúménénu yí Elilé.”
- 17**Aáná Bandómesé ñeé beébe iínjíé nyiínjie nyémoté háye anyé ú ñaá basó iínjíé ekúlú ayé tu ña só háya mọñolé né Otéñí a Waáñá Yésus Kilís; yanó éce aányé awó ya méña wu obékéñéléána a nyekela nyé Bandómesé e?”
- 18**Ñakelá baaco eébé ábó lókómáka otáña oócí, bé ñé lésíkínyi mbuumu, bé iínjíékíne Bandómesé nuúmi, báye: «Yááña taaká anyía Bandómesé me yiínjie tóna baaco a bá te ábó bá Besuif ohónyí na wú obékákálákéna máábó maabé na wú obóno taaká ci olíhe.”
- 19**Mutekesene e mú ñeé túmé ekúlú ayé bó ño yóónó Itiene ña kélá anyía belumitinine Kilís ábó saásiáka. Bósóókó a bómoté eé beébe ñe bú súetéké, bó ko há mókóna ne e Fenísí, ne e Síbele, na a Antióse. Mbá hú a baaco bé Besuif bá ña bó bá búbú húlikinyi Ambánye yé Esóma.
- 20**Mbá ta híáná, nyekátá nyí belumitinine a bómoté ne bé Síbele ne bé Siléen ña bó cóbá a Antióse; beébe bé ñe bú túmé otáña tóna na baaco a bá te ábó bá Besuif, bé beébe húlikinyi Ambánye yé Esóma e yí ño tónínyi asana yí Otéñí a Waáñá Yésus.
- 21**Makénda ma Bandómesé ñaá bá ne beébe, ombana ú baaco weéñí nyehákéna mọñolé né Otéñí a Waáñá eényí, bá ña bó békónónákéna etémá.
- 22**Hióbó hí belumitinine hí Yelúsalem ñaá lókómáká asana eéyé, aáná bá ña bó tóma Baanábas a báléka ce Antióse.
- 23**Ahé u ñgaá háma hóá, yó léca háye Bandómesé ñaá sáyábákéna belumitinine, u ñé bílénéke, u ñé beébe kíndísíki anyía beébe bekime bé límekine bebíínjíénú né Otéñí a Waáñá na otémá okime.
- 24**Yááña anyía Baanábas ñaá bá na ambánye yé otémá, wuúci onyíoyónó ne Efúúménénu yí Elilé, ne olumitinine o otémá. Ombana ú baaco weéñí ñeé bíínjíé o oláténa Besana bí Otéñí a Waáñá.
- 25**E elime eécí, Baanábas ñé súete a Táas o okowáamba Sóol hóá.
- 26**Émakéla wée wuúci bóño, u ñé wuúci cobana a Antióse; bó límekine hóá beébe bekime bífendí na hióbó hí belumitinine eéhi hiñoñó hikimekime, bó weékúnyíki ombana ú baaco weéñí besana bí olumitinine. A Antióse, bá ña cáñacáña olóa baákónéna bé Yésus báye bekilísiten.
- 27**Aá yaáté ekúlú eéyé, behémúnyi besana bá Bandómesé a bómoté ña bó hátóna eé Yelúsalem, bó cóba a Antióse.
- 28**A mumoté eé beébe, nyíáyé nyiínnyi éce Akabus, ñaá hátóna endánáka, ú húlíkínyi baaco besana na makénda me Efúúménénu yí Elilé, u koonaka ose hikúlúkúlú mecíli a maáñá káá nyía omesé okime. (Híáná yé ñaá békéláka ekúlú eyí Kolóote ñaá bá Sesáal).

²⁹Baákónéna bé Yésus ña bó sómbótóná o owiínjíékíne hú naányé boko bukime abó wáña wu obóno, anyía bábó tóména benyíinyí bé olumitinine bé Yuté nyióló.

³⁰Híáná bá ña bó kéláka; bó tóména bekendisi belumitinine bé Yuté nyióló eényí; na Baanábas ne Sóol bé ñe bú nyíinyi cobána.

Buólí 12

¹Ekúlú etéeyé Otéñí Elóot ñeé tǔmé otekese baaco a bómoté bá olonjo ú belumitinine Kilís.

²Aáná u ñaá kélá anyía bó yóónó Sáak, onyíinyí ú Sáañ, na nɔsala nó ohána.

³Ahá u ñaá léca anyía nyekela eényí ñe bíléníne Besuif, u ñé túné kéla anyía bá haténa Bíel. Yé ñaá bá e ekúlú yé boñanda abó bá ña nyía biléti a bé te á bá ne enutisi.

⁴Enakelá Elóot á kéla anyía bá haténa Bíel, u ñé wuúci kueyínyi eé ciíbe ce ecaná; u ñeé télímíkínyí elonjo ínáyise cí bicénji bínyíse bínyíse o otétényi Bíel, hú na olonjo na yááyé ekúlú. U ñaá bá waá bétááka anyía e elime ce boñanda bó Basíka u kée kélísíki Bíel, baaco bekime limekine.

⁵Ekúlú eyí bicénji ñaá bá bíe tétényíki Bíel aáná eé ciíbe ce ecaná, belumitinine ñe bú bíinjíe o obécókoléna Bandómesé na makénda a yááyé asana.

⁶Buutú a bómoté, bá koonaka anyía Elóot kée kélísíki Bíel nɔónoyá, Bíel ñaá bá wa hétáka hiiné e ekatékáté ci bicénji bífendí, bé me wuúci otótkóko na macanja mefendí. Bicénji a bémoté ñaá bá bíe tétényíki nyiofine nyí ciíbe ce ecaná.

⁷Elilé yé bósóma yé Bandómesé ña háma hú huase ! Eese ña lécana e ekéti yí ciíbe eyí Bíel ñaá bá hóá; yí ñe nyietínyi Bíel a bekendá, yí ñe wuúci heényi, mbá yése nááyá: «Tényí hátóna endánáka.» Macanja a má ñaá bá aayá a aabá ñe bíhémbúléke.

⁸Mbá elilé yé bósóma yése nááyá: «Bísúñe ciowo kandá, mbá a béháya bíowo bekandéna a akóló.» Bíel ña kelaka híáná. Elilé yé bósóma ña háná wuúci laana yése: «Lañába búowo bolaka bú nyiike, mbá a me láta.»

⁹Bíel ñe yíyi látáka, bá ña háma eé ciíbe ce ecaná; u ti menyí anyía boko ebú elilé yé bósóma ña kéla áña taaká. Bíel bétááka ose ú ma leca eseye yé asana.

¹⁰Bá ña bó hólá olonjo ú bicénji ú buúse awó ú ñaá bá wé tétényíki Bíel, bó hólá wó oláta; bá ñga háma e ehenyi yí bilénú a aháná yé báléka. Ehenyi eéyé ñe bíkúúne yíyi bémuatá éce bá bóáña hoóhi; aáná bá ña bó háma a nɔháaté, bá ña láta hihényíhényí a hémoté. Hú ayé bé ñe bú híihi láta aáná, elilé yé bósóma yé Bandómesé nyisénjúlíne Bíel eényí.

¹¹Ahé Bíel ñeé bímenyi anyía wa yáaña a nɔháaté, yó léca anyía besana a bé ma békéláka áña taaká, mbá ose: «Aámbáya í me mí menyí anyía Bandómesé wá tóma taaká yááyé elilé yé bósóma anyía yé keé mí kétúnyi a aabá cé Elóot, yó mí kétúnyi tóna e muuyé mukime emú Besuif ñaá bá búbú lénéke anyía yáme lókómáka.»

¹²Enakelá wá léca aáná, u ña cɔba o ooki ú Malíi, iinyí ce Sáañ. Bá ñaá loá waáta Sáañ otáñéna anyía Malékus. Baaco beéñí ña bó bá hóá o obécókoléna Bandómesé.

- ¹³Bíel ñé kitíte okokí ú nyiofine. Aáná munyionɔ a mumoté e muénjú, nyiinyi éce Olóote ñaá faaya ɔ okobélókóma ɔɔɔ ewú u ñe kíte.
- ¹⁴Ahé u ñaá lókóma okelú ú Bíel, yó menyí anyía Bíel wáña, obíléne ñé wuúci nyiyo ɔ otémá, mbá na anyía wé kúune ehényi, u ñá hálómóna yáña na otétá eé ciibe noómi ɔ okoláana baaco anyía Bíel áña a ñoháaté.
- ¹⁵Báye nááyá: «Hatónéna baaco na buála eébú.» Mbá wuúci hú okona anyía: «Yááña taaká, Bíel wáña.» Báye nááyá: «Yáakelá yááyé elilé yááña.»
- ¹⁶Hú bábó tánjaka aáná, Bíel a hényákéna okite okokí. Bé ñe síké ebú kúune ehényi, bá ñá leká Bíel, bé ñe kéké buénjí.
- ¹⁷U ñé beébe eendé na ɔɔbó, u ñé beébe bíkétíkinyi anyána Bandómesé meé wuúci hémúnyi eé ciibe ce ecaná. Mbá ɔse: «Énu síké óókisi Sáak asana eeye, na báásó benyiinyi a bómoté áyá.» U ñá háma ɔ osúéte haála hé etémbí.
- ¹⁸Ahé ɔyá ñaá yá, bicénji ñé túme obiyébi anyía bébú ményi háányé Bíel áña.
- ¹⁹Elóot ñá tómkóna baaco ɔ ɔ húle áamba Bíel; háye bó ti ómo bú wuúci bóño, u ñá kelá anyía bé bícónyiki bicénji eébi, nyiinjie makénda me ɔ bíibi ɔónóko eényi. E elime eéci, Elóot ñaá hatóna i iisi ci Yuté, yó ko límekine a báléka ce Sesalée ombana ú mósé.
- ²⁰Elóot ñaá bá waá lókómákéna baaco ne bé Tiil ne bé Síton otémá ɔnua weénjí. Aáná baaco eébé ña bó lókómána, bó hóléna ná Belástus, muafa bonóme bú ooki ú Elóot; bá ña bó cɔba né Elóot anyía bábó báta nyelata nyi bumbénú anyía bíábó benyéma bé ɔnyía ñaá bá bíe húlúkúne i iisi ci Elóot.
- ²¹Ekúlú ayé endána ecí Elóot ñé beébe iinjíé ña kaá háma, Elóot ñá lañábaka bíáyé belaña bí buténjí, u ñé límíne a ñokóná; u tánjaka, baaco bekime lókómáka.
- ²²Baaco koonaka buánjá, báye: «Bandómesé a cémoté ce ñaá táña, té cáña ɔɔɔ !»
- ²³Hú aá yaaté ekúlú, elilé yé bósóma yé Bandómesé ñó konyisi Elóot anyía u ña nyéana anyía baaco ébú wuúci iinjíékíne nuúmi na anyía bé nuunu iinjíékíne ná Bandómesé; bicici ñé wuúci ɔñólókó a tɔna, nyiwé eényi.
- ²⁴Aáná Besana bé Bandómesé ñaá bá béa cɔcɔbaka ne buúse.
- ²⁵Émakéla na Baanábas ne Sóol ábó mana búábó bósóma bú okoówiinjie mɔonyé eé Yelúsalem, bá ñgá bó hálámánáná a Antióse Sáañ awó bó ñóó lónjo anyía Malékus.

Buólí 13

- ¹Ne behémúnyi besana bá Bandómesé na beandándá bí bemenyi besana ña bó bá bébú líhéke a hióbo hí belumitinine hé Antióse. Bá ña bó bá aana: Na Baanábas, ne Siméyɔñ awó bó ñóó lónjo anyía «Ofiitíti», ne Lísius, ɔɔɔ u Siléen, na Manayem ewú bé ñe bú kúmíkinyi ne Oténjí Elóot, ne Sóol.

- ²Buósé a búmoté abó bá ña bó bá bébú nyémiki Bandómesé, bébú bíkiilieke onyía, Efúúménénu yí Elilé ñé beébe laána yése: «Áno me táfena aámbáya na Baanábas ne Sóol, anyía bábó me nyiokéna buolí abó ε ña mé aamba o beébe iínjie.»
- ³Ahé bá ña bó mana obíkiilie onyía, bá ña bécóókólókéna Bandómesé, bé ñé beébe tálaka aabá a beetó, bé ñé beébe bíósinyi anyía bé súete.
- ⁴Enakelá Efúúménénu yí Elilé á tóma na Baanábas ne Sóol e buolí ebú yí ñeé beébe táfá, bé ñé súete, bá ña hámá a báléka ci Selesi; ce ñaá bá a maabána ma nuómó. Hóá bé ñe bú oofine eé sitíme o ooba e Síbele, iisi a cémoté ε ekatékate ce nuómó.
- ⁵Bá ña hámá a báléka ce Salamíne. Ahé bá ña bó háma hóá, bé ñé túme ohulinyi baaco Besana bé Bandómesé a bendaña bé obécóókóléna bí Besuif. Sáaη Malékus ñaá bá oloηo ne beébe, u beébe óólóko.
- ⁶Ekúlú ayé bá ña bó sómbótóna iisi eéci ikime, bá ña hámá a Bafos. Hóá bá ña bó kuána onálanáala a wómoté, nyiinyi éce Baa-Yésus; u ñaá bá ooco u Besuif, u bíhiíteke háye muhémúnyi besana a mumoté.
- ⁷Ooco oóci ñaá bá ooco u kóména Séesius Bóolus. Kóména eéci ñaá bá ne injijé ciéñi; u ñoó lónókó na Baanábas ne Sóol nááyá, anyía u ñaá bá we lénéke olókóma Besana bé Bandómesé.
- ⁸Mbá, Elimas, éce anyía «Onálanáala» na nokelék, ñaá békéñéléánéna na Baanábas ne Sóol, u aambaka ohónyi awó anyía kóména ti lumítínine.
- ⁹Aaná Sóol, ooci awó bó ñoó lóno tóna anyía Bóol, ñaá bá onyíoyónó ne Efúúménénu yí Elilé, u ñeé bísiémúkúnyi Elimas,
- ¹⁰mbá ose nááyá: «Kuoñó, ooco ooci, o óña ne menjijé na nyenána; kuoñó oónó u Musóména. O ñoó nuusi bokó bukime a búáña bombánye. Nyíényi ó kóó tómbó ocañena betalémánánó bí ihényi bí Otéñi a Waáña e?»
- ¹¹Aámbáya eeci, lókóma ! Otéñi a Waáña yó caba wé yóo súbéke, wóo caba o okua indímé, a te háná leca eese yé oócó o okóháma e ekúlú a yémoté.» Hí ahé u ñaá tánáka aána, eése ce Elimas ña kuá ibíne, indímé nyi wuúci bíhúéne eényi; u ñe túme omomo beháña bikime, anyía wó bóñe ooco wu o wuúci tímbe o oobó.
- ¹²Ahé kóména ña léca háye besana ña békéláka, yó háya moñolé né Yésus, anyía nyiékúnyi nyé besana a bé ña léca Otéñi a Waáña Yésus ñeé wuúci tímbe o otéma bombánye bombánye.
- ¹³Ne Bóol na baláayé ñe ke bú oófine eé sitíme a báléka ce Bafos, bé ñé súete a báléka ce Béese i iisi ce Bamfilí. Hóá Sáaη Malékus ña béálóna ne beébe, u ña hálómóna eé Yelúsalem.
- ¹⁴Ne Bóol na Baanábas ña bó cábána úúbú okanda ne buúse. Aaná bá ña bó hátóna a Béese, bó caba a báléka ce Antióse, ciáña i iisi ci Bisiti. Buósé bú ehélume bú Besuif, bé ñe bú oófine a andaña yé obécóókóléna, bé ñe limíne o omesé.

- 15** Ẹṣakelá bá á fánáka ne tufule tú bikotí bí Moyís ne tufule tú behémúnyi besana bá Bandómesé, betéjinyi andanǵa ɛé beébe tóména esóma báye: «Benyíinyí, mbókò nua nóṅa na bókò bó ɔkòona o okíndísi baaco, nua nóṅa nu ɔkòona aámbáya.»
- 16** Bóol ɛá hatóna endánáka, u ɛá nandona ɔbó, mbá ɔse: «Na banó, baáná bé Islayél, na banó tóna abá nu naṅa nuenú nyémiki Bandómesé, áno me lókóma !
- 17** Bandómesé u bunṅo bú Islayél eebu, u ɛá táfa cíisú sókónó, yó kela anyía bunṅo eebu é tékéke ekúlú ayé bá ɛa bó bá bekenyí e Esíbit. E elime eéci, yó kela anyía bábó hatóna e Esíbit a maayé makénda,
- 18** yó beébe eéhikínyinyi hoóhi tuṅo etíne éfendí i iisí ce ɔsébéá.
- 19** U ɛá kátákéna mṅoṅo me iisí ma Kanaán metíndétú nómo, yó wíinjíékíne cíibú iisí né cíisú sókónó anyía bé wuúci tétényíkinyi,
- 20** ɔ ɔkóháma hoóhi tuṅo hóndéte ínyise ne etíne éfendí ne imbuke cíóháta. E elime eéci, Bandómesé ɛé beébe iinjíékíne bekélisi besana; bé ɛe bú kéndísiki bunṅo ɔ ɔkóháma e ekúlú ayé Samuel ɛá bá muhémúnyi besana mo Bandómesé.
- 21** ɔ ɔlata aáhá, bá ɛa bó bata Bandómesé otéjǵ, yó beébe iinjie Sáyul, ɔónó u Kis u bonye Bensamén; u ɛé beébe ténjinyi tuṅo etíne éfendí.
- 22** Ahé Bandómesé ɛa yaánǵá Sáyul e butéjǵ, yó beébe télímínyinyi Táfit anyía wá bá uubú otéjǵ. Waáta Táfit Bandómesé ɛé lémbíkí, yó kóna a yááyé asana ɔse: “E ɛa mé leká Táfit, ɔónó u Yésée; wáṅa nyenamá nyé ɔɔ awó úúmi ɔtémá ɛa bétáá, wuúci u káá kélaka besana ebí i ɛé mi léne anyía wá keláka.”
- 23** ɔɔ a wṅoté u bonye Táfit áṅa éce Yésus. Bandómesé u ɛé wuúci télímínyi Munohi baaco bé Islayél, hú háye ú ɛé beébe bétánéna.
- 24** ɔkela anyía Yésus ée túme ɔnyio búáyé buólí, Sáan ɛá bá éce ú me húlikinyi baaco besana bé Bandómesé, u kónaka anyía baaco bé Islayél á békákálákéna máábó maabé, mbá bá sómba ɔkoló eé meéme; bé bíótókíne.
- 25** Ekúlú ayé Sáan ɛá bá wa yána hoóhi ne owé, u ɛá bá wá kónaka ɔse: “Nu ɛe nú bíkétí anyía ya méṅa aányé e? E te áme bá ooci awó nu ɛa nó táta, mbá e ɛa mé banó láana anyía ɔɔ a yána eémi e elime. E te ɛa me nyemána ooci a wáṅa wu ohembuleke tukolí tú bíáyé bekandéna.”
- 26** Na buame, baáná bá Abélaham e, na banó tóna abá nua nóṅa aaha o onyemi Bandómesé, énu menyí anyía basó Bandómesé ɛa tóména esóma eeci e cí ɛó nóhinyi.
- 27** Yáána anyía na baaco bé Yelúsalem, na báábó betéjǵ ɛe bú bínéjítíkinyi Yésus anyía wáṅa Munohi baaco; beébe ta ɔlókóma bṅbánye mehúnyi me behémúnyi besana bá Bandómesé amá e naṅa bá fánaka mósé mekime me ehélúme me Besuif. Mbá, ekúlú ayé bá ɛa bó sómbótóna anyía bá ɔónó Yésus, bé ɛe bú nyíoyísinyi besana ebí mehúnyi eémé ɛé hémbole.
- 28** Aána bá ɛa bó bátá Bílat anyía bó ɔónó Yésus ta yé cáṅa á bá anyía bó te ómó bó bóṅo hekoma hí o wuúci ɔónéna eé híhí.

- 29** Eñakelá bébú nyíóyísíkínyí besana bikime abé Cioóñé ñe bíkétíki a asana yí Yésus, nyíábó nyi wuúci aátákéna eényí o òmbásá, bé ñge wuúci nyie e eenyie noómi.
- 30** Mbá ta híáná, Bandómesé ñe wuúci héényi e biwéewé.
- 31** Aáná Yésus ñe bitóñgínyí bikúlú biéñí a baaco e bé ñe bú kéndíkínyí ne wuúci o otúme a Kalilé o òkoóháma eé Yelúsalem; beébe bá bóña o òháya embasó aámbáya a yááyé asana ná baaco bé Islayél.
- 32** Basó bémuátá eebe tú ma só banó hélénine Ambánye yé Esóma eeye. Yááña asana ayé Bandómesé ñaá bétánéná cíisú sókónó;
- 33** u má basó yííyí nyíóyísínyí aámbáya, basó báábó baáná, e nyiheenyi enyí u ñeé héényi Yésus e biwéewé háye yááña yóñóókónó e embaká ífendí cí nufule nú Mañana anyía: “Kuóñó, o óña uumi óónó, o otúme hénáño ya méña òoté.”
- 34** Bandómesé ñaá kóóna anyía u kée héényi Yésus e biwéewé anyía u ti túné wé ta buósé. Aáná wuúci bémuátá u ña tánjáka òse: “E ká mé banó iinjíékíne bembánye bé benyéma e bifúúménénu háye e ñaá me bétánéna Táfit; bé te káá yaáña ! “
- 35** Yaáté asana u ño yóonyísínyí a nulòño a númòté nú núáyé nufule òse: “O ti kóo lumitine anyía muòwo munyionò e mú ñe nyíoyisinyi bíòwo bikotí ó fónóko e eenyie noómi.”
- 36** Yááña anyía ekúlú ayé Táfit ñeé líhéke o òmesé, u ñaá látákéná nyiléne nyé Bandómesé; u ñe wé, bé ñe wuúci nyíé hoóhi na haála ehé bé ñeé nyíéke cíyí sókónó, u ñó fónóko.
- 37** Mbá a aháná ne Yésus, Bandómesé ñeé wuúci héényi o owé, u te ómo fóno.
- 38-39** Buame eé, énu menyí anyía’o: E elime ci Yésus bá ñaá banó hulíkínyí anyía Bandómesé ñaá banó nyeánákénéna máánó maabé. E elime ci Yésus oócí Bandómesé káá kela anyía muháya mòñolé nááyá mukime á bá atálémánánó yé òoco eeyé eé buúse; bikotí bí Moyís te ómó bá na makénda ma òkelaka aáná.
- 40** Énu bíkékényíki aná anyía besana ebí behémúnyí besana bá Bandómesé ña bó kóónáka té banó háména. Bá ña bó kóónáka báye:
- 41** “Áño lókmáka, banó baaco eebe abá nú ña nó bábéna úumi otáña ! Énu kékéke, núá holáka eémi eé buúse, anyía mío còba o òkela asana banó hí olíhe a nyenamá enyí nu tí ké nú lúmitinine mbóko bá ñaá banó bíkétíkínyí bu banó bíkétíkínyí.”
- 42** Eñakelá ne Bóol na Baanábas á bóña òhámókkóna a andañía yé òbécókkóléna yí Besuif, baaco ñe bu beébe báta anyía bé túné ka hálómóna buósé bú ehélúme a bú ñá fáakóna, mbá bé ke túné ebú beébe bíkétíkínyí asana yí Yésus.
- 43** Émakéla nyebébándána á mana, ne Besuif beéñí na baaco a bómòté a bá ña bó békóñónákéna o olumitinine ú Besuif ña bó látákéna ne Bóol na Baanábas. Bífendí eébi ña aásánáka ne beébe, bé beébe kíndísíki anyía bé limékíne boónénánó a yaála yí nuubo yé Bandómesé noómi.

⁴⁴Buósé bú ehélúme bú Besuif a bú ñaá láta aáhá, yáakelá hoóhi baaco bekime bá báléka ñga bó bébándákáná o olókóma Besana bí Otéñi a Waáñá.

⁴⁵Ayé Besuif ña bó léca baaco beéñi aaná, yaáká ñé beébe nyiúyíki e etémá hú mbiókke, bé ñé túme osuñunyi otáña ú Bóol, bé wuúci óómbónáka.

⁴⁶Ne Bóol na Baanábas ñé beébe laána, bé tí líkíme, báye: «Yé ñaá bá anyía bá cáña banó húlikinyi Besana bé Bandómesé. Mbá háye banó nú ñe nú bíibi kine, nuó léca anyía nu te ómo nó nyémána nú obóño yóósóóso yí olihe yí ekúlú ekime; buáté boko basó, tuó cóna aámbáya o okoó bíibi hulinyi bósóókó a bá te ábó bá Besuif.

⁴⁷Yááña anyía aana Otéñi a Waáñá ñaá basó laána, ose: “I ñe mí o télímínyi anyía óo bá háye eese a yé ña nóma eé buúse bó monño o okóhama a monño ma haaca ma omesé, a laakena baaco háye i ké mí beébe nohiki.”“

⁴⁸Émakéla baaco a bá te ábó bá Besuif ábó lókómáka otáña oócí, bó bílénéke buéñi; bé ñé túme owoómísi Besana bí Otéñi a Waáñá. Aaná baaco bekime abá Bandómesé ñaá bá ú ma táfaka anyía bábó bá na yóósóóso yí olihe yí ekúlú ekime ña bó hákéné monólé né Yésus.

⁴⁹Ambánye yé Esóma yí Otéñi a Waáñá ña saasia e ekéti yí iisi etéeyé ekime.

⁵⁰Asana ómoté, Besuif ñe bú óosíkínyi na baáña bá báléka ne itónyi cé Kelék cé boko a aabá a bá ñaá bá bébú béétiki Bandómesé, anyía bá aambákéna ne Bóol na Baanábas besana; bé ñé túme o beébe tekese, bé beébe óñókéna aá ciabó iisi.

⁵¹Bífendí bé baaco eébi ñé beébe bíkítékíne ofunú ú cáábó akóló anyía bébú beébe tóñinyi nyiábó nyenana; nyehatona eéñi bá ña cóna i Ikóniyom.

⁵²A aháña ne belumitinine bá Antióse ci iisi ci Bisiti, ne obiléne ne Efúúménénu yí Elilé ñeé beébe nyiúyíki e etémá noómi hú mbiókke.

Buólí 14

¹Ekúlú eyí ne Bóol na Baanábas ñga bó hámá a báléka ci Ikóniyom, bé ñge óófine tóna a andaña yé obécókoléna yí Besuif yé hóá; bé ñé húlikínyi baaco Ambánye yé Esóma a nyenamá anyé ombana weéñi ne ú Besuif na ú Bakelék ña bó hákéné monólé né Yésus.

²Asana ómoté, Besuif e bé ñe bú kínéke olumitinine ñe bú óosíkínyi baaco bé etémbi a bá te ábó bá Besuif anyía bébú líñékíne benyiinyi bé olumitinine.

³Ne Bóol na Baanábas ñe bú límékíne yaandándá yí ekúlú a báléka ci Ikóniyom. Bá ña bó bá na monólé meéñi né Otéñi a Waáñá, bá táñáka besana na taaká ikime, bé tí líkíme. Otéñi a Waáñá ñeé beébe iínjie makénda ma okelaka ne bikéki bí tubílícínyinyi ne bikémese bé besana, ananyía wó tóñinyi anyía besana ebí bé ñe bú húlínyi baaco a yááyé yaála yí nuubo áña taaká.

⁴Aaná baaco bekime bá báléka ña bó bésalótóna tuafa tífendí; eebe e elime ci Besuif, eebe a bómoté e elime ce baaco bá endóma.

⁵Ne Besuif, na baaco a bá te ábó bá Besuif, na báábó betéńi ńa bó bá bábó áambaka o beébe kela ɔɔbɛ, bé lénéke anyía bé beébe túméke andányé, bé wéékúne.

⁶Hí ayé ne Bóol na Baanábas ńe bú menyí aáná, bá ńá cabákéna ɔ ɔkɔbénámba a báléka cí iisí ce Lekawoni; ceáńa anyía ne Lisitéle na Telébena behaála a bémɔté a bé ńáá bá hoóhi.

⁷Bé ńé túme ohulinyi baaco bá hɔ́á Ambánye yé Ẹsóma.

⁸Ɔɔɔ a wɔmɔté ńáá bá asákála a báléka cí Lisitéle, u ńeé bíbíéne ɔnɔkókónó na aféke eéyé; ta buósé ú te ńá hátɔna endánáka ɔ ɔkandáka.

⁹Buósé a búmɔté, ɔɔɔ oócí ńáá bá waá lókómáka Bóol á tánáka. Bóol ńé wuúci tála eése, u ńá léca anyía ɔɔɔ oócí ńáá bá na mɔńɔlé meéńi ma ɔwaáńónua.

¹⁰Aáná u ńeé wuúci laána okelú ɔ ɔmuaná ɔse: «Hátɔna, táléména endánáka, kuńńó bémuátá !» Ɔɔɔ ńé béme ɔ ɔmuaná, u ńa táléména endánáka, u ńé túme ɔkanda.

¹¹Émakéla baaco a bá ńa bó bá aáhá ábó léca asana eyí Bóol ma kéla, bé ńé túme osobi okelú ɔ ɔmuaná na nɔlekawoni báye: «Bebandómese ihúényínyí ce baaco ma fáaya náásó, bí húlúkúne ɔ Ɔmuaná.»

¹²Aáná bé ńe bú beébe lóaka eénye cá bíábó bebandómese: Baanábas nyíinyi anyía Séyus, Bóol nyíinyi anyía Ẹlémes anyía u ńáá bá mutáńa.

¹³Mululi nyíinjie mú bandómese a ceáńa ne nyíinyi anyía Séyus ńeé héléne banóme bá káwo balańákánó na besama bé maaté eé buúse bú bihenyi bí cíibe ce ɔbécókóléna cí Séyus; ce ńáá bá e nyiofokine nyé báléka. U ńáá bá wa yáambaka ɔsóbéna na Baanábas ne Bóol bitúké eébi, anyía bá ńa bó lókómána na baaco anyía bébú beébe nyemiki ne bíibi.

¹⁴Mbá, émakéla baaco bá endóma eébe ábó lókóma aáná, bá ńá laháka bíábó beńańa; bé ńe ténýí ɔofokine e ekatékate ce nyekɔca nyé baaco, bá kónaka okelú ɔ ɔmuaná báye:

¹⁵«Baláayé, anyiaté nú ńa nó kéla aáná e? Basó tóna, tua sńa baaco háye banó. Ambánye yé Ẹsóma yí Yésus ayé tu ńá só banó húlinyi áńa anyía áno nyeanáka onyemi bebókóbóko a bé te ńó yólo, núá békónóna ná Bandómese a wáńa wɔ́sɔ; wuúci u ńe kítiki na ɔmesé na ɔmuaná na nuɔmó nó makélé na benyéma bikime a béáńa hɔ́á.

¹⁶A tɔ́ya tú elime, Bandómese ńe lúmítine anyía mɔńɔńɔ mekime a látákéna cííbú ihényí cé bémuátá acé bá ńa bó bá bébú lénéke ɔláténa.

¹⁷Yíiyi anyía u náńa wé tónńinyi yááyé yaála yí nuubo a baaco ekúlú ekime, u náńa waá banó néesikinyi tóbólá, u banó héyísíkinyi benyéma e bikúlú a bé á nyémana, u banó ińńiékiné benyéma bé ɔnyía, u nyíoyísiki obiléne e cíínú etémá.»

¹⁸Ta háye baaco bá endóma ńa bó bá bábó tánáka aáná, bá ńa bó lécaka muuyé muńi anyía bébú léke nyekɔca nyé baaco o beébe sóbéna bitúké o o beébe nyemi.

¹⁹Besuif a bómɔté ńe bú húlé na a báléka ce Antióse cí iisí cí Bisiti na a báléka cí Ikóniyom; bé ńe bú bísúétine baaco, bé ńé túméke Bóol andányé anyía bébú wuúci óónó,

bé ñé wuúci túlúléke, bé ñge wuúci oombóko a maabána ma báléka, bébú kékiki anyía ú me wé.

²⁰Ta híáná, ekúlú eyí belumitinine ñe bú bítulékíne hoóhi ne wuúci, Bóol ñá hatóna endánaka, u ñá halómóna a báléka. O òyá òyá, u ñé súete a Telébe ne wuúci na Baanábas.

²¹Ne Bóol na Baanábas ñe bú húlíkínyi baaco Ambánye yé Esóma a báléka ce Telébe, bó bísúékíne baaco beéñí o olumitinine Yésus. E elime eécí, bá ñgá hálómóna ne e Lisitéle, ne i Ikóniyom, na a Antióse ci iisí cí Bisiti.

²²Bá ña bó bá bébú kíndísiki etémá cí belumitinine, bé beébe lébéke anyía bá békéndéna o olumitinine noómi, bá kóonaka báye: «Basó belumitinine, tu ñá só nyémána tú o cáña lókómáka muuyé muéñí, mbá tu síké óofine e Butéñí bó Bandómesé noómi.»

²³Hí a hióbo hí belumitinine hikime hé hóá, bá ña bó táfáka baaco, bó beébe télímíkínyi bekendisi belumitinine. Ògakelá bébú bíkíilie onyía, bó bécókolókéna Bandómesé, bé ñe beébe cuméke né Otéñí a Waáñá, nááyá bá ña bó hákéna mọ̀ṅolé.

²⁴E elime eécí, bá ña bó hólákéna i iisí ci Bisiti, bá ñgá háma i iisí ce Bamfilí.

²⁵Bé ñe bú hulíkínyi baaco bá báléka ce Béese Ambánye yé Esóma, bó ñó loóko a Atali.

²⁶Aáhá bé ñe bú óófine eé sitíme a cémoté, bé ñé súete a báléka ce Antióse i iisí ci Silíi, haála ehé bé ñeé beébe cuméke ná Bandómesé, anyía yááyé yaála yí nuubo é beébe óólo onyiooko buólí eebu ebú bé me bú kuényinyi aámbáya.

²⁷Ekúlú ayé bá ñga bó háma a Antióse, bá ñá banda hióbo hí belumitinine hé hóá, bé ñé hííhi bíkétíkínyi besana bikime abé Bandómesé ñeé nyíóyísíkínyi a búábó buólí; hólákáhóláka nyitónínyi anyé Bandómesé ñoó tónínyi ohónyí anyía baaco a bá te ábó bá Besuif á bóña bé olumitinine tóna.

²⁸Aáná bé ñe bú límékíne hóá ekúlú yeéñí ne belumitinine.

Buólí 15

¹Bómoté baaco ña ka bó háma a Antióse, bé húlúkúne eé Yuté, bé ñé túme oweékúnyi benyíinyí bé olumitinine, bá kóonaka báye: «Bandómesé te á bá wu o banó nóhiki mbóko nu te ñá nó béácáka háye nyebékéléna nyí Moyís ñe yéekunyi.»

²Ne Bóol na Baanábas ti ómo bú lumitine nyiékúnyi eényí. Aáná hikókó ñaá kúá aabó e ekatékate. Bé ñé sùṅgúnínyi buéñí ne beébe a asana eéyé. Belumitinine ña bó sómbótóná anyía ne Bóol na Baanábas na baaco a bómoté bá Antióse ñá bó nyemána bó cóba eé Yelúsalem o okóótáña asana eéyé na baaco bá endóma ne bekendisi belumitinine.

³Hióbo hí belumitinine hé Antióse ñeé beébe tábónákéna okanda. Bá ña bó hólákéna ne i iisí ci Fenisí na ce Samalí, bé hulé béléáñónákéna belumitinine a bá ña bó bá hóá anyána baaco a bá te ómó bó bá Besuif ña bó békóñónákéna etémá, bó hákéna mọ̀ṅolé ná Bandómesé. Esóma eécí ñeé bílénékíne buéñí belumitinine bekime.

- ⁴Ahé bá nga bó háma eé Yelúsalem, na hióbo hí belumitinine, na baaco bá endóma, ne bekendisi belumitinine ηεέ beébe káhá. Ne Bóol na Baanábas ηε bú beébe bíkétíkinyi besana bikime abé Bandómesé ηεέ nyiúyísíkinyi náábó.
- ⁵Mbá baaco a bómoté bá olonjo ú Bafalisién a bá ηa bó hákéna monolé né Yésus ηa bó hátóna, bé ηe túmé okóna báye: «Belumitinine a bá te abó bá Besuif ηá bó nyemána bá obéácáka; bá ηá bó nyemána tóna bá olátákéna bikotí bí Moyís.»
- ⁶Na baaco bá endóma ne bekendisi belumitinine ηa bó bébándákána anyia bábó áákónákéna asana eéyé.
- ⁷Ekúlú eyí isuní ηaá bá cé mo yóónéna, Bíel ηá hátóna, mbá ose: «Buame eé, nu ηe nú menyí anyia Bandómesé ηaá me táfa feeké aanó ε ekatékaté anyia yémi hulíkinyi baaco a bá te abó bá Besuif Ambánye yé Esóma, bé yiíyi lókómaka mbá bé lumitinine.
- ⁸Aáná Bandómesé, Mumenyi etémá cé baaco, ηεé tóninyi anyia ú me beébe káha, éehé ú me beébe iinjie tóna Efúúménénu yí Elilé háye ú ηaá basó iinjíé.
- ⁹U ηo tóninyi anyia nyeálónána te á bá ε ekatékaté ce na basó ne beébe, yó súaka cííbú etémá anyia bé me bú lumitinine.
- ¹⁰Mbá aámbya aná, anyiaté nó ηa nó aamba okóna Bandómesé ekúlú eyí nu ηe nú eékinyi belumitinine anyia bá bétúáhákéna malamó emé te cíisú sókónó ta basó bémuátá tu ti ómó sú cényi obétúáhéna e?
- ¹¹A nyíasó nyeleca, tu ηe sú lúmitinine anyia Bandómesé ú ηá basó nóhi a yaála yí nuubo yí Yésus, bokó búmoté háye baaco a bá te abó bá Besuif.»
- ¹²Émakéla Bíel á tánaka aáná, baaco bekime a bá ηa bó bá a nyebébándána ηe bú lésíkinyi mbuumu, bá ηá támbáka eetú o olókóma háye na Baanábas ne Bóol ηe bú bíkétí ne bikéki bí tubílícinyínyi ne bikémése bé besana bikime abé Bandómesé ηé nyiúyísíkinyi náábó ε ekatékaté ce baaco a bá te abó bá Besuif.
- ¹³Ahé bá ηa bó máná otáηa oócí, Sáak ηá hátóna endánaka, mbá ose: «Buame eé, áno lókóma.
- ¹⁴Símon má basó bíkétíkinyi háye Bandómesé ηεé tétényíki bōmbánye baaco a bá te abó bá Besuif hí e nyitúme, yó táfa aabó ε ekatékaté baaco e bé ηe bú wuúci bélókóména.
- ¹⁵Otáηa ooci áηa bokó búmoté na otáηa ú behémúnyi besana bá Bandómesé a wáηa wóηókónó anyia:
- ¹⁶“Bandómesé ose: E elime eéci ε ká ká me hálómóna, mío falefotókóna cíibe ce Táfit a cé ηa kátákáta, mío heenyutune yááyé ahátátá, mío yiíyi télímínyítune.
- ¹⁷E ekúlú eéyé, baaco bé etémbí bekime ká bó bá na ecaná na Bandómesé; ée, híána mononjo mekime emé i ηεé mi lénéké anyia má bāmókóna mááme káá me aambaka.”
- ¹⁸Aáná Oténí a Waáná ewú u ηe yeékúnyíki feeké baaco besana eébi ú ηaá táná.”

¹⁹Sáak ñaá cóbana otáña eé buúse, ose: «A nyiáme nyeleca, bó te ómó nyémána bé oyébiki baaco a bá te ábó bá Besuif, mbóko bá ña bó aamba obékóhónéna etémá o dháya mōhōlé ná Bandómesé.

²⁰Tu ña só nyemána tu o beébe oñókéna nufule hú anyía bé bíkiilíeke na onyía enyama acé bá sómbéna e esíéké, na enjokónóno, na onyía biwéewé bé enyama téka na oseketá, na onyía manóhó ma enyama.

²¹Yááña anyía’o, o otúme feeké ε naña bébú húlikinyi baaco bikotí bí Moyís a báléka ikime, bé biíbi fanaka a bendanja bé obécókoléna bí Besuif mōosé mekime ma yáábó ehélúme.”

²²Na baaco bá endóma ne bekendisi belumitinine, na hióbo hí belumitinine hikime ña bó sómbótóna anyía bá táfa baaco a bómoté aabó ε ekatékáté, bé beébe tóma a Antióse oloho ne Bóol na Baanábas. Bá ña bó táfá ne Sílas ne Súute awó bá ñaá bá bó lóhóko báye Baasábas. Benyiinyí bé olumitinine ña bó bá bébú kékéke bífendí eébi.

²³Bé ñe bú beébe tómá o okoówiinjie nufule anó bó ño yóhóko, nó kónaka nóse: «Basó, na baaco bá endóma ne bekendisi belumitinine, báánó benyiinyí, tu ña só banó tēñi, banó báásó benyiinyí abá nó te anó bá Besuif, nu líhéke na a báléka ce Antióse ne e bikéti bí iisí ne bí Silíi ne bí Silisí.

²⁴Tu ña só lókómáka anyía baaco ñe bú húle aaha náásó, bó kó banó láakena besana a bé ña banó iinjíékíné na yaáká ne bulíkíliki ε etémá. Tu ti ómó sú beébe iinjie makénda ma okelaka aáná.

²⁵Yaáté asana tú ma só lókómákáná basó bekime, tuó táfáka baaco, bá faáya náánó eesú eé nyiinyi oloho na bíásó bikendinyi bé otémá: Na Baanábas ne Bóol.

²⁶Bá bóña baaco a bá bóña bebíinjíénú a asana yí uusú Otēñi a Waáñá Yésus Kilís.

²⁷Aáná tú ma só banó tóména ne Súute ne Sílas. Beébe bémuátá bá ka bó banó láákéna besana a béáña beóhókónó e nufule eenu.

²⁸Yááña anyía ne Efúúménénú yí Elilé na basó, tú ña só sómbótóná anyía tu te banó eékinyi na besana bí etémbí, ε te ñáa bá hú eebi a bé ñaá béámba anyía nuánó kéláka.

²⁹Béáña anyía: Nué bíkiilíeke na onyía enyama acé bá sómbéna e esíéké, na onyía manóhó ma enyama. Nōte nyiá enyama acé bó te ómó séketa; nōte benyiánáka ε enjokónóno noómi. Yááña ambánye anyía núénú bíkékényiki besana eébi. Oó’o !”

³⁰Baaco abá bá ña táfáká ñe bú bíósíkinyi belumitinine, bé ñe súete a Antióse. Ahé bá ña bó háamá hóá, bá ña bándáka baaco anyía bé beébe iinjie nufule eénu.

³¹Bá ña fanáka nufule. Émakéla bábó fánáka nufule, baaco bekime ñe bílénéke ananyía nú meé beébe kíndísiki etémá.

³²Ne Súute ne Sílas ña bó bá beébe bémuátá behémúnyi besana bá Bandómesé. Bá ña bó aásánáká na báábó benyiinyí bé olumitinine eébé, bé beébe kíndísiki, bé beébe óónyísíkinyi o olumitinine noómi.

33-34 Bé ñe bú límékíné hóá òmbana ú móósé, benyíinyí bé olumitinine ñe bú beébe bíósinyi anyía bá kandáka bòmbánye, bá hálómóna ná baaco e bé ñe bú beébe tóma. [Ta híáná, Sílas ña sómbótóná anyía wá lóbo hóá.]

35 A aháña ne Bóol na Baanábas, bá ña bó lóbó a Antióse òmbana ú ílí; bá ña bó látana na baaco beéñi a bómoté, bé eékúnyíki baaco, bé beébe hulikinyi Ambánye yé Esóma yí Otéñi a Waáña.

36 Émakéla móósé á hólaka, mbá Bóol ná Baanábas òse: «Túá hálómóna, tué húlé lécaka báásó benyíinyí bé olumitinine a báléka ikime ecí tú ñe sú húlíkinyí baaco Ambánye yé Esóma yí Otéñi a Waáña, anyía tuésú ményi anyána bá bóña aámbáya.»

37 Baanábas ñaá bá we lénéke anyía bébú súete òloño na Sáañ awó ú ñaá bá tóna ne nyíinyi anyía Malékus.

38 Mbá Bóol ña léca anyía bú te á bá bòmbánye anyía bébú kendíkinyi ne wuúci, a asana ayé u ñeé beébe béyúata a báléka ce Bamfilí, yó kine okoó beébe síke o okuenyinyi búábó buólí.

39 Bé ñe bú sùngúnyínyi buéñi a nyenamá enyí bé ñe bú bíóndísinyí ò òwaálónána, hú náányé weé híite úúyé ohónyí. Aáná Baanábas ñe híite Malékus, bé ñe oofíne eé sitíme, bé ñe súete i iisí ci Síbele e ekatékate ce nuómó.

40 Bóol, wuúci u ña táfa Sílas, bé ñe súete éce benyíinyí bé olumitinine ma bó bécókólókéna Otéñi a Waáña anyía wá sayábákéna úúbú okanda.

41 Ne Bóol ne Sílas ña bó hólákéna ne eé Silíi ne e Silisí, bé húlé kíndísíki tuóbo tú belumitinine etémá.

Buólí 16

1 Bóol ña cóbá, u ñga háma na a báléka ce Telébe ne ci Lisitéle. Mulumitinine a mumoté ñaá bá hóá nyíinyi éce Timoté; iinyí ñaá bá mulumitinine Yésus, itónyi cí Besuif, mbá síkine ñaá bá òco u Kelék.

2 Belumitinine Yésus ne bé Lisitéle na bá Ikóniyom ña bó bá bébú lémbíki olíhe ú Timoté.

3 Bóol ñaá bá weé lénéke anyía we wuúci híite, bébú súete. Eñakelá wé wuúci híite, u ñe wuúci aacá a asana ne Besuif a bá ñaá bá hóá, anyía beébe bekime ña bó bá bébú ményukune anyía síkine ci Timoté áña òco u Kelék.

4 A báléka hí ikime ecí ne Bóol ne Sílas ña bó bá bábó hólaka, bé ñe bú bíkétíkinyí belumitinine besana abé na baaco bá endóma ne bekendisi belumitinine bé Yelúsalem ña bó sómbótókóná; bá láakena baaco anyía bá látákéna besana eébi.

5 Tuóbo tú belumitinine ñaá bá túá kéndáka o olumitinine noómi. Òmbana ú belumitinine tékéke móósé mekime.

⁶Bá ña sé bé ke bú húlíkínyi baaco bé ekéti yí iisi yé Asi besana bé Bandómesé, mbá Efúúménénú yí Elilé ñeé beébe kotí. Buáté bokó bá ña bó hóláka ci ohónyí, bá te táléména i iisi ne ci Filiki na ce Kalasi.

⁷Ekúlú ayé bá ñga bó hámá hoóhi na oléla ú iisi ci Misí, bá ña sé bábó cóba i iisi cí Bitini, mbá Elilé yí Yésus te háná beébe oókóto.

⁸Aáná bá ña bó sómbótónéná i iisi ci Misí, bá ña cóba a báléka ce Tolowás.

⁹Nebutúé, Bóol ñá léca eseye yé asana: ƆƆƆ u Masetuán ñaá bá táléména endánáka, u wuúci bécókolókéna Ɔse: «Faáya a Masetuán Ɔ Ɔkóó basó Ɔóló.»

¹⁰Hí e elime ci eseye yé asana eéyé eyí Bóol ñaá léca, tú ña só aámbáka ohónyí wú osúete a Masetuán, anyía tú ñe sú menyí taaká anyía Bandómesé u ñaa basó lóño Ɔ okohúlínyi baaco bá hóá Ambánye yé Esóma.

¹¹Tú ñe sú oófíne eé sitíme a báléka ce Tolowás, túo cóba Ɔ Ɔcoba i iisi cé Samótálas a céáña e ekatékaté ce nuómó. Ɔ Ɔyá Ɔyá, tu ña só cóba a báléka ce Neyabólis.

¹²Hóá tú ña só hátóna, túo cóba a báléka ci Filibí. Filibí áña báléka ci buúsebuúse ci ekéti yí iisi yé Masetuán, ciíci tóna báléka a cemoté ci butéñí bú Lóom. Tu ñe sú límékíne a báléka eéci ombana ú mósé weéñí.

¹³A buósé bú ehélúme bú Besuif, tú ña só hátóna a báléka noómi, túo cóba a asálá yí nuúci; tuesú kékiki anyía tua sóña tú oléca haála a hómoté ehé Besuif ñaña bábó bécókolókéna Bandómesé. Tú ñe sú límíne Ɔ Ɔmesé, túo waásánáka ne beénjú a bá ña bó bá hóá babébándákánó.

¹⁴Ɔmoté eé beénjú eébé nyíinyi éce Létea ñaá bá u Teatíil, u nyemiki Bandómesé. U ñaá bá waá kélaka onduné ú belaña e bibólótoto bé mōonyé meéñí. U ñá tákéna eetú Ɔ olókóma besana. Otéñí a Waáñá ñe wuúci húne otémá Ɔ olókómáka bōmbánye besana ebí Bóol ñaá bá waá kóónaka.

¹⁵Bé ñeé wuúci ootíne, na bááyé baaco bé ooki áyá. U ñá basó lóñoƆo nááyá, Ɔse: «Mbókó nu ñá nō léca bōmbánye anyía e ñá me háya taaká mōñolé né Otéñí a Waáñá, áno faáya, nué ke límékíne eémi Ɔ ooki.» Aáná u ñaá basó eékínyí anyía tuésú lúmitíne okolímine e úúyé ooki.

¹⁶Buósé a búmoté abó tú ña só bá tuasó cócōbaka aá haála há Ɔbécókoléna, tu ña só Ɔndémánána na Ɔbóla a wōmoté, munyionō mō baaco a bōmoté. U ñaá bá na aabé yí elilé a yé ñaá bá yé wuúci iínjíékíne makénda me omenyukune besana a bé káá békéláka. Cííyi síkíne cí buólí ñaá bá céá hómáka mōonyé meéñí a núáyé nōbúa.

¹⁷Aáná Ɔbóla oócí ñaá bá waá basó látákéna na basó ne Bóol, u hulé kóónaka okelú Ɔ Ɔmuaná Ɔse: «Baaco eebe á bóña bōnyionō bá Bandómesé a wáña fáate Ɔ Ɔmuaná; bá ña bó banó húlínyi besana a béáña bé Ɔ banó iínjíékíne olíhe.»

¹⁸Aáná u ñaá bá waá kélaka aáná mósé meéñí Ɔ Ɔkóóháma eyí hilóbi ñá nónákéna Bóol, yó békóñoa búmoté buósé, yó láana aabé yí elilé a yé ñaá bá ná Ɔbóla oócí Ɔse: «A

makénda me nyíinyi nyí Yésus Kilís ε ηα μέ ο láana anyía háma aá ceéto cé obóla ooci !» Hí a yaáté ekúlú aabé yí elilé eéyé ηά háma.

¹⁹Εηακελά síkíne cí buólí cé obóla oócí á leca anyía cé te á bá na mηηολέ mo ηhómaka mωonyé aá cíáyé elime, nyehateakena eényí ne Bóol ne Sílas; cí ηέ beébe súéténe a haála há nyekála eé buúse bú bekélísi besana.

²⁰Cí ηέ beébe télímínyi eé buúse bú bekélísi besana bé buténí bú Lóom, mbá cése: «Nu ηα nó léca e? Baaco eebe ηe bú túηulinyi ciasó báléka, tóna bá bóηa bibíenyi bí Besuif.

²¹Bé ηe bú eékúnyi baaco beeso a bémoté abé basó, baaco bé Lóom, tu te ómωó só nyemána tú olumitine ta anyía túó látákéna.”

²²Baaco a bá ηα bó bá aáhá ηα bó lókóméná ne Bóol ne Sílas hilóbi. Bekélísi besana ηe bú iínjíe makénda me o beébe laηonaka; bá ηά kóona tóna anyía bé beébe súbéke ne mesue.

²³Émakéla bé é beébe súbéke buéní ne mesue, bé ηέ beébe háya eé cíibe ce ecaná. Bé ηέ oónyísínyi olaana mutétényi cíibe ce ecaná anyía wé beébe tétényiki bōmbánye, ta omoté ti nyíme.

²⁴Hí ayé mutétényi cíibe ce ecaná ηαá lókómá aáná, u ηέ beébe cobána e ekéti yí cíibe ce ecaná a yémoté a yé ηαá bá oówo noómi, u ηέ beébe hákéna akoló a befoka.

²⁵Ekúlú ayé ekatékaté ci butúe ηαá bá cé á yáaηa hoóhi, ne Bóol ne Sílas ηα bó bá bábó bécókólókéna Bandómesé, bé wuúci nyemiki na maηana. Baaco bé cíibe ce ecaná bé etémbí ηα bó bá bábó lókómáka.

²⁶Bé ηe síké ébú bítéme, omesé me bínyíétíne na makénda ο okóoháma eyí u ηeé fúkíte tóna cíibe ce ecaná ο okóoháma i indíné; bihenyi bikime bíó bíkúuneke. Hí ekúlú eéyé, befokénéna bé baaco bekime bí cíibe ce ecaná ηά béáηíaka.

²⁷Mutétényi cíibe ce ecaná ηά bálátána e hiiné, yó léca bihenyi bí cíibe ce ecaná bíkúúnékénú. Εηακελά wáá léca aáná, u ηó somó núáyé nosala nó ohána a abákála anyía wá béónó. Nyíáyé nyibíkéti ηαá bá anyía baaco bé cíibe ce ecaná bekime ma bó cábakena.

²⁸Mbá Bóol ηoó bókíte na mááyé makénda mekime ose: «Ate békéla bōobé, anyía tua sóηa aáhá basó bekime’o.”

²⁹Aáná mutétényi cíibe ce ecaná ηαá bátá anyía bé wuúci héléníne lámba; bé ηe wuúci héléníné. U ηgó oofine o owoofine e ekéti yí cíibe eéyé, u nakamaka hú bako bako; u ηά béáhénéna ne Bóol ne Sílas a akoló.

³⁰U ηέ beébe hémúnyi a noháaté, ose náábó: «Cíimi síkíne, anyána ya méηa wu okela anyía yáme noho e?”

³¹Mbá báye nááyá: «Háya mηηολέ né Oténí a Waáηá Yésus, mbá ο kóó noho na kuηηó na bóówo baaco bé ooki áyá.”

32-34 Hí ekúlú etéeyé nebutúé, mutétényi ciíbe ce ecaná ñeé beébe súéténé e úúyé ooki o òkòwáándéna ciíbú imbéné. Bé ñe beébe aaféna. Ne Bóol ne Sílas ñe bú húlíkínyí ne mutétényi ciíbe ce ecaná na bááyé baaco bé ooki bekime Besana a bé ña leca Otéñí a Waánjá, bá ña bó hákéná mṛṇṇé né Yésus. Bé ñe yootíne o owootíne ne mutétényi ciíbe ce ecaná na bááyé baaco bé ooki. Bá ña bó bá bébú bílénéke anyía bá ma bó hákéna mṛṇṇé ná Bandómesé.

35 O òyá òyá, bekélisi besana bé Lóom ña bó tóma baaco anyía bá laána mutétényi ciíbe ce ecaná anyía wá nyéána baaco eébé.

36 Mutétényi ciíbe ce ecaná ñe óókisi Bóol ɔse: «Bekélisi besana ma bó tóma baaco anyía bá banó nyéánáka; nua nóáña nú osúete aámbáya e mbuumu noómi.»

37 Mbá Bóol ñaá láana baaco abá bá ña tóma ɔse: «Bekélisi besana ña bó basó súbéké ne mesue eé buúse bó baaco bekime; beébe ta o basó kélisi háye yé ña béámbe, yíiye anyía basó tóna tua sóña baaco ebé butéñí bú Lóom ñee ményi. Bá ña basó háya tóna eé ciíbe ce ecaná. Mbá aámbáya bá bóáña o ɔwaamba o basó nyéana indiitie, baaco ti menyí. Eé'eé, buaka'o ! Bá faáya beébe bémuátá bá ka basó hémúnyi.»

38 Baaco eébé ñga bó láákéna bekélisi besana bé Lóom ɔtáña oócí. Bulíkílíki ñe beébe tímbié ekúlú eyí bé ñe bú ményi anyía ne Bóol ne Sílas á bóña baaco bé butéñí bú Lóom.

39 Aáná bá ña bó fááya o okoó beébe bata ɔnyeanena. Bé ñe beébe hémúnyi eé ciíbe ce ecaná, bé ñe beébe bécókolókéna anyía bá hatóna a báléka, bé súete.

40 Émakéla ne Bóol ne Sílas ábó háma eé ciíbe ce ecaná, bá ña cɔbá o ooki ú Létéa; bá ña lecákána na báábó benyíinyí bé olumitinine, bé ñe beébe kíndísíki etémá. Nyíábó nyisúete eényí.

Buólí 17

1 E elime eécí, bá ña bó hólákéna na a báléka ce Amfibolis na a báléka ce Aboloni, bá ñga háma a Tesaloníke. Hóá Besuif ña bó bá na andañía yé ɔbécókoléna.

2 Bóol ñe yóofine a andañía eeyí háye u ñaá bá wa kélaka. Behanye bétátó bé buósé bú ehélúme bú Besuif, u ñaá bá we sṅgunyinyi ne Besuif a asana yé Cioóñé cé Bandómesé.

3 U ñeé beébe ciíci hambulekine, u tóñgínyi háye cé ña kóona anyía yé ña nyemána anyía Yésus á lókómáka muuyé mbá u háanyua e biwéewé; u kɔonaka ɔse: «Yésus ooci awó é ña mé banó láana, wuúci wáña Mesíi.»

4 Aáná Besuif a bómɔté ñe bú lúmítékíníne besana eébí, bé ñe óófókíne o ɔlɔñɔ ú ne Bóol ne Sílas. Híáná ne beénjú bá bɔko a aabá beéñí na Bakelék a bá ña bó bá bébú nyémiki Bandómesé ñe bú oófókíne tóna o ɔlɔñɔ oócí.

5 Mbá Besuif a bá ña bó bá na yaáká ñe bú bísúétíné baaco a bá te ábó kéla ta bɔko, beébe bé ñe húle abó yáláyála a báléka; bé ñe beébe oosíkinyi anyía bé tuñúlíkinyi báléka ne hikókó, bá tókókó baaco bekime. Bá ña bó cɔbá o ooki ú Yáson, bá ñga aámbáka ne Bóol ne Sílas anyía bébú télímínyi a nyekála e ekatékáté ce baaco bá bunɔñɔ.

⁶Háye bó ti ómó bú beébe bóηο, bá ηά báka hátēna na Yáson na bómoté benyiinyí bé olumitinine, bé ηέ beébe cōbána eé buúse bú bekélisi besana bá báléka. Bá ηa bó bá bé húlé ábó kóonaka okelú ο ομuaná báye: «Baaco eebe á bóηa betuηulinyi omeé okime. Bá ηga bó háma aaha,

⁷Yáson ηέ beébe hiite bōmbánye e úúyέ ooki. Mbá nyiábó nyebékélēna, beébe bekime, áηa náányia ne bikotí bé Sesáal: Bá ηa bó kóona báye Otēní u etémbí áηa hōá, éce Yésus.”

⁸Otáηa oócí ηeé nyímisi injiηé na ce baaco bá nyekōca ne ci bekélisi besana.

⁹Bé ηe bú bitímbié na Yáson na bōsókó a bómoté, ο okōhāma ayé bá ηa bó béōndóko né bekélisi besana okela anyia bé beébe nyéanáka.

¹⁰Hí ahé buutu ηaá kúá, belumitinine ηa bó aámháka ohónyí anyia ne Bóol ne Sílas ébú súete eé Belée. Ahé bá ηga bó háma, bé ηέ oofine a andanía yé obécókólēna yí Besuif.

¹¹Besuif bá báléka ci Belée ηa bó bá na ambányéké yé otémá ο oηola bōsókó bá Tesaloníke. Bé ηe ténýí ebú lúmitinine Ambánye yé Esóma. Aáná bé ηe bú túmé owaákónēna Cioōηé cé Bandómesé mōsέ mekime anyia bábó léca mbóko besana ebí Bóol ηaá bá weé beébe laakēna áηa taaká.

¹²Baaco beéηí aabó ε ekatékate ηe bú lúmitékínine, na a Bakélék áyá, na banómōcō ne beéηjú bá bokō a aabá beéηí.

¹³Mbá ekúlú ayé Besuif bá Tesaloníke ηe bú ménýí anyia Bóol ηeé húlinyi baaco bé Belée Besana bé Bandómesé tóna, bá ηá faákóna hōá anyia bebú óósikinyi nyekōca nyé baaco ο okela hikókó.

¹⁴Benyiinyí bé olumitinine ηa bó kélá ο okela anyia Bóol é súete a aháná yé nuomó nó makélé. Mbá ne Sílas ne Timoté ηa bó lóbó eé Belée.

¹⁵Baaco a bá ηa bó cōbá ο okoósíke Bóol ηe ke bú wuúci síké eé sitíme a báléka ce Atēna. E elime eécí bá ηga bó hálómóná eé Belée na esóma ecí Bóol ηaá béléhákēna ne Sílas ne Timoté. Cé ηaá bá anyia bé ténýí ké wuúci kuana.

¹⁶Ekúlú eyí Bóol ηaá bá waá tátáka ne Sílas ne Timoté a Atēna, u ηa kásá buéηí na nyenamá nyé bebókóbókō anyé u ηaá bá waá léca baaco bá báléka eécí ébú béétiki.

¹⁷Aáná u ηaá bá weé súηgunyinyi ne Besuif ne bebéeti Bandómesé a bá te abó bá Besuif a yáábó andanía yé obécókólēna mōsέ mekime. U ηaá bá weé súηgunyinyi tóna na baaco abá u ηaá bá wo yóōndémákána ne beébe a beháala abé bá ηaá bá bábó bebándákána.

¹⁸Ne beékúnyi besana bí injiηé a bómoté abá bá ηaá bá bó lóηókō báye «Beebikuliēη» ne «Besitoyisiēη» ηe bú túmé otáηa tóna ne wuúci. Bómoté eé beébe ηa bó bátá báye: «Aáté akuakúaléke eeye ηá kóona e?» Mbá bōsókó bé etémbí a bá ηa bó lókóma háye Bóol ηaá bá weé húlikinyi baaco na asana yí Yésus na nyehanyua nyí biwéewé ηa bó kóona báye: «Yááηa háye anyia u ηe húlinyi baaco besana bé bebandómesé e bikenyí».

- 19** Bá ñaá báátána Bóol a ñokondo ε ekatékaté ce Alolobáse, Hitúlé a hiáná hé báléka, mbá báye nááyá: «Okóo, tua sóña tu omenyi yóósóósó yí nyiékúnyi eéyé eyí o ñoó weékúnyi baaco e?
- 20** Ɔ óña wu Ɔ basó láána besana e bikenyí abé tú te ña só lókóma; bíibi tu ña só aamba anyía keyé tu ñé sú ményi aáté bí ñe hémbule.”
- 21** (Bá ña bó kóona aáná anyía na baaco bekime bá Aténa ne bekenyí a bá ñaá bá hóá ña bó bá bé me bú bíhélínyi okóona ta anyía obélókóma beósóósó bé besana e bí ñe bíóndísíkínyi oháma.)
- 22** Bóol ña táléméná endánáka ε ekatékaté ci Hitúlé, mbá ɔse: «Banó, baaco bá Aténa, é ma mé leca anyía nua nóña bebíinjíénú buéñí a besana bí ilumitinine.
- 23** Ɛ ña mé kóona aáná ananyía ayé ε ñaá me bá i húle áme bénáñáláka aá cianó báléka noómi, ε ña me lecáka endúme cé okotí ecé nu ñe nú nyémínyi bebandómesé; mío leca nyindúmé a nyémoté nyéñókónó anyía “Nyé bandómesé ecí tu ti ñé sú ményi ! ” Aháa ! Ooci ewú nu ñe nú bééti nu ti menyí, waátákána oócí é ma mé faaya Ɔ Ɔ banó húlinyi yááyé asana.
- 24** Bandómesé awó ú ña bóta na ɔmesé na benyéma bikime a béáña noómi, wuúci wáña Otéñí u na ɔmuaná na u ɔmesé, mbá ta híáná, u ña ña u ti e límíne eé meébe emé baaco ñe bú wuúci faléfena.
- 25** Híáná tóna, u te ña yáamba anyía baaco ébú wuúci óólókó na bókó a bómoté, anyía wuúci ú ñe yíinjie baaco bekime olíhe, u íinjíékíne mehúne a benyéma bikime tóna.
- 26** Bandómesé ña cáñacáña oketi ɔɔɔ ɔmoté; Ɔ ɔɔɔ oócí ɔmoté mɔnɔɔ mekime ña yaátákánáná, u ñe meéme limísíkínyi a behaála behaála Ɔ ɔmesé okime. U ñe beébe tákákéna bikúlú na bé beloló na bé tobólá ne bikéti bí iisí abé bábó nyemána bé olímekine hóá.
- 27** U ña kéláka aáná anyía mbá baaco ké búle ebú wuúci aamba anyía yáakelá e nyihúle wuúci aamba eényí, bá bóña bé o wuúci bóño. Aá taaká Bandómesé te á bá haaca na basó.
- 28** Yááña anyía “Bandómesé u ñaá basó íinjie olíhe, u kelaka tóna anyía tué bínyiékínyi, tu ményúkúne anyía tua sóña”, híáná báánó bafeka etáña Ɔ bómoté ñe bú óónyísíkínyi tóna, báye: “Tua sóña tóna bááyé baáná.”
- 29** Aáná, háye tua sóña baáná bá Bandómesé, tu te ómó só nyémána tú obikétíki anyía u ñaá hóá ta abáce yí kóolo ta anyía eléñú yé mɔonyé ta anyía nyendányé, benyéma abé baaco náña bábó túáka aá ciabó injiñé ce bémuátá o o bíibi nyemi.
- 30** Bandómesé ti ñé túné á fánena bikúlú abé baaco ñaá bá bé tí ébú ményi nyíáyé nyiléne. Mbá aámbáya u ñoó lóño baaco bekime bá behaála bikime Ɔ obékákálákéna mááb maabé, mbá bá sómba okoló eé meéme.

³¹Yááŋa anyía u ŋaá táfá na buósé bú okélísíki baaco bá ɔmesé okime na ɔɔɔ ewú u kée beébe kélísíki aá taaká noómi. Buáté bɔkɔ Bandómesé ŋéé tóŋínyí hibílícínýínýí á baaco bekime e nyiheenyi enyí u ŋéé héényi waáta ɔɔɔ e biwéewé.”

³²Émakéla baaco eébé ábó lókómáka ɔtáŋa ú Bóol a asana na nyehaanyua nyí biwéewé, bómɔté eé beébe ŋe bú túmé o wuúci céca, mbá bɔsókó a bómɔté báye: «Tu ká só o lókómáka o obikétíki asana eéyé buósé bú etémbí, té cáŋa hénáno.”

³³Bóol ŋé beébe béálóna.

³⁴Ta híáná, baaco ɔ bómɔté bé etémbí ŋe bú óófókíne e úúyé ɔlɔŋɔ, bó lúmitekinine. A baaco eébé, ɔnómɔcɔ ŋaá bá hóá nyínyí anyía Ténis, ɔɔɔ u Hitúlé a híáná hé Aténa, ne oónjú a wómɔté nyínyí anyía Tamalés, na bɔsókó bé etémbí tóna.

Buólí 18

¹E elime eécí, Bóol ŋa hátóna a báléka ce Aténa, u ŋá cɔba ɔó Koléente.

²Hóá, u ŋaá kuána ɔɔɔ u Besuif a wómɔté nyínyí éce Akílas ewú u ŋéé bíbíéné e ekéti yí iisí yé Bón; weé húlúkúne bu húlúkúne i Italí ne wuúci ne oónýí Bilisíle. Yááŋa anyía Sesáal Kolóote ŋaá sómbótóná ɔse Besuif bekime a bá ŋa bó bá o Lóom ábó hatókóna hóá, bá hóláka. Bóol ŋaá látá bukendinyi na Akílas ne oónýí.

³Bá ŋa bó bá bábó nyíɔkɔ nyenamá nyí buólí nyémɔté, éce anyía ɔnua beláŋa bí bikule. Aáná ú ŋe límékíne náábó, u nyíɔkɔ ɔlɔŋɔ ne beébe.

⁴A buósé bú ehélúme bú Besuif bukime, Bóol ŋaá bá weé súngunyinyi na baaco a andanǵa yé ɔbécókóléna, u aambaka ohónýí wú obísúékíne Besuif, ta Bakelék áyá.

⁵Mbá ekúlú eyí ne Sílas ne Timoté ŋga bó háma a Koléente, búbú húlúkúne a Masetuán, Bóol ŋa nyéánéna na Akílas ne Bilisíle buólí, yó bínjie hú o ohulinyi baaco Ambánye yé Ésóma, yó woónýisíkínyí ɔlaana Besuif anyía Yésus áŋa Mesíi.

⁶Éŋakelá Besuif ébú kíne ɔláténa besana ebí Bóol ŋaá bá weé beébe laakena, bé ŋé túme o wuúci ɔómbóná, Bóol ŋé beébe bíyúkúlékíne ofunú ú bíáyé beláŋa, mbá ɔse: «Mbókɔ nu ŋe nú nyímúkúne hénáno, yé ŋaá banó léca, banó bémuátá; ε te áme bá tóna na asana. O otúme aámbáya, mío cɔba né eebe a bá te ábó bá Besuif».

⁷Aáná u ŋa hátóna aáhá, yó cɔba o ooki ú ɔɔɔ a wómɔté, nyínyí éce Titiyus Yusítus; u ŋaá bá mubéeti Bandómesé a mó te á bá ɔɔɔ u Besuif, úúyé ooki ŋaá bá a maabána ma andanǵa yé ɔbécókóléna.

⁸Ta híáná, mutéŋínyi andanǵa yé ɔbécókóléna Kilíbus ŋaá háyá mɔŋolé né Otéŋí a Waánǵa, na cíáyé cíibe ce baaco ikime áyá. Baaco bá Koléente beéŋí a bá ŋa bó bá bábó lókómáka besana ebí Bóol ŋaá bá weé beébe húlíkinyi ŋa bó hákéna mɔŋolé tóna né Otéŋí a Waánǵa, bó beébe ootokine.

⁹Buutú a bómɔté Bóol ŋaá lécáka eseye yé asana: U ŋaá lécá Otéŋí a Waánǵa ewú u ŋéé wuúci láana ɔse: «Eti líkíméke ! Cɔbá ne buúse o ohulinyi baaco Ambánye yé Ésóma, eti lésíkínyí mbuumu,

¹⁰anyía ya méŋa oówo e elime; ta ɔɔɔ té kó yóo tála aabá a ceéto anyía wɔ yóo kela bɔɔbé, ananyía bááme baaco áŋa a báléka eeci hú mbiókɛ.”

¹¹Bóol ñe límékíne ɔó Kóléente hiɔŋo hikimekime ne ekélékéti, u eékúnyíki baaco Besana bé Bandómesé.

¹²Ekúlú ayé Kaléŋ ñaá bá Kóména ci ekéti yí iisi yé Akayí, Besuif bekime ña bó lókómákána anyía bébú núúsiki Bóol; bé ñge bú wuúci sóméná ná Kóména Kaléŋ eé ciíbe ce nyekála besana,

¹³bó láana Kóména báye: «Ɖɔɔ ooci ñe yóosinyi baaco anyía bé nyemíki Bandómesé a nyenamá enyí bikotí ti ñe yeékúnyi».

¹⁴Hí ayé Bóol ña sé wée túme ɔbékála, Kaléŋ ña láana Besuif ɔse: «Huúú’, banó Besuif, énu menyí anyía mbókɔ Bóol ooci á bá ɔwɔónókónó ɔɔɔ, ta anyía ɔkelánó bɔɔbé a búmɔté, keyé ya méŋa wu olimine mbuumu, mío weéhínyinyi ɔlókóma bíánó besóména.

¹⁵Mbá ayé yáána anyía nú ñe nú súŋunyinyi hú a asana na beCambété ne eénye a cómɔté na a asana na bíánó bikotí bé bémuátá, banó bémuátá nuánó nyémána nú ocikilikene asana eéyé; e te áme bá wu ɔkelaka nyenamá nyé besana eényí.”

¹⁶Aáná u ña kéla anyía bé beébe hémúkúnyi eé ciíbe ce nyekála besana.

¹⁷Nyekɔca nyeméóména eényí Sosotén, mutéŋinyi andañía yé ɔbécókóléna, bé ñe túme o wuúci lúkúte eé buúse bú ciíbe ce nyekála besana. Ta híáná, nyekela eényí ti ómo yébi Kaléŋ te butíkítiki.

¹⁸Bóol ña háná é límekine ɔó Kóléente ɔmbana ú mɔósé weéŋí, u ñe bíósíkinyi benyíinyi bé olumitinine, u ñe óófíne eé sitíme, u ñe súéte eé Silíi ɔlɔŋo ne Bilisíle na Akílas. Bóol ñaá cáŋa é bíkútéke aatɔ a báléka ce Saáŋkelé éce u te ña hátóna ɔkanda. Yáána anyía u ñaá bényeana tuhúnyi e nyisúŋe enyí ú ñeé súŋíné Bandómesé.

¹⁹Bá ñga hámá e Efése; hɔá ú ñeé síké ne Bilisíle na Akílas. U ña cɔbá a andañía yé ɔbécókóléna, yó súŋunyinyi ne Besuif;

²⁰a bómɔté ñe bú wuúci batá anyía wá cáŋa límekine ɔmbana ú mɔósé ne beébe, mbá u ñe kíné.

²¹Aáná u ñeé beébe bíósíkinyi, mbá ɔse: «E ká kaá me hálómóna náánó buósé bú etémbí, mbókɔ Bandómesé ñee leneke.» Nyehatona eényí e Efése eé sitíme noómi, u ñe súéte.

²²Émakéla wá kaáhama a Sesalé, u ña bááta eé Yelúsalem anyía we keé ténjiti hióbo hí belumitinine Yésus hé hɔá; e elime eéci, u ña cɔba a Antióse.

²³Ayé u ñeé límékíne hɔá ɔmbana ú mɔósé, u ña háná hátóna, u ñe súéte. U ña sómbótónéna i iisi ce Kalasi, yó hóléna i iisi ci Filiki, u húlé kíndísiki belumitinine bekime o olumitinine noómi.

²⁴Ekúlú etéeyé, ɔɔɔ u Besuif a wɔmɔté ewú u ñeé bíbíéne a Alekesandilí ña kaáhama e Efése. Nyíáyé nyíinyi ñaá bá éce Abólos; u ñaá bá weé menyukune ɔtáŋa na bɔɔɔ, u menyukune tóna bɔmbánye Besana bé Cioóŋé cé Bandómesé.

²⁵Bá ñaá bá bé meé wuúci eékúnyíki òláténa ohónyí ú Oténjì a Waáñá. U ñaá bá weé hulíkinyi baaco Besana a bé ña léca Yésus, yó bíinjie noómi na otémá okime, u bíibi eékúnyíki háye yááña anyemánánó. Asana ómoté, u ñaá bá weé menyukune hú obiótíne ú Sáaṅ.

²⁶Abólos ñé búle otáña a andañía yé òbécókoléna yí Besuif, u ti líkíme ta boko. Émakéla ne Bilisíle na Akílas ábó lókómáka úúyé otáña, bé ñé wuúci lónjoko e úúbú ooki; bé ñé wuúci eékúnyíki òláténa ohónyí ú Bandómesé bombánye o ohola.

²⁷E elime eecí, Abólos ñaá bá wa yáambaka osúéte i iisí ce Akayí; bááyé benyíinyi bé olumitinine ñe bú wuúci kíndísíkí anyía wá cobá. Aáná bá ña bó òñjókéná belumitinine bá hóá nufule a núáña anyía bé wuúci káha bombánye. Émakéla wa kaáháma hóá, u ño òlóló buéñi eebe abá yaála yí nuubo yé Bandómesé ña kela anyía bé lumitékínine.

²⁸Yááña anyía u ñaá bá weé tónjinyi Besuif o motóndóló éce ú me beébe fanakena Cioóné cé Bandómesé anyía Yésus áña Mesíi, yó beébe kueyiki eéte e cííbú isuñi e ekatékate ce baaco.

Buólí 19

¹Hú aá yaáté ekúlú ayé Abólos ñaá bá aá Kóléente, Bóol ña hólákéna a tokondo tú ekéti yí iisí yé Asi, u ñgaá háma e Eféese. U ñaá kuána hóá ombana a wómoté ú belumitinine,

²u ñé beébe bata òse: «Efúúménénu yí Elilé ño yóófine náánó ekúlú eyí nu ñe nú lumitékínine e?» Mbá báye: «Tú te ña só lókóma ta bo lókóma buósé bá cámbaka boko háye elilé eeyé !»

³Bóol ñé beébe bata òse: «Mbá nyenamá nyí obiótíne nyé yaáté nu ñe nú bíotíne aná e?» Báye: «Nyenamá anyé Sáaṅ ñaá bá we yóótokine baaco.»

⁴Mbá Bóol òse: «Sáaṅ ñaá bá we yóótokine baaco a bá ña bó bá bábó békákálákéna maabó maabé, mbá bá sómba okoló eé meéme; u laakena baaco bé Islayél anyía bá hákéna mṅṅolé ná òoco awó u káá faaya eeyé e elime; éce anyía Yésus.»

⁵Ḃḅakelá bábó lókómáka otáña oócí, nyibíótókíne eényí eé nyíinyi nyí Oténjì a Waáñá Yésus Kilís.

⁶Bóol ñé beébe táláka aabá aá beetó, Bandómesé ñé beébe iinjíe Efúúménénu yí Elilé. Bé ñe túme otáña etáña acé bá ña bó bá bé ti ébú ményi, bé hémúkúnyi besana e bí ñé húle ná Bandómesé.

⁷Baaco eébé ña bó bá bó háma hoóhi bóóhátá ne bэфendí.

⁸Bikúlú bikime Bóol ñaá bá waá cócobaka a andañía yé òbécókoléna. U ña kéláka híáná iílí étátó, u táñáká na boco bukime, u hulíkinyi baaco besana a bé ña léca Buténjì bó Bandómesé o o beébe bísuéne.

⁹Mbá baaco beéñi ñaá bá bebú nétisiki etémá, bé tí lumítínine; bé fénékíne ohónyí ú Oténjì a Waáñá a abébándána noómi. Bóol ñé beébe síke, u ña hólákána belumitinine haála hé etémbí, u ñé túme owaásána ne beébe móósé mekime eé sukúlu ci Tilánu.

10U ñaá kéláká aáná tuɔɔ táfendí, ɔ ɔkóhama ayé baaco bekime a bá ñaá bá bébú líhéke e ekéti yí iisí yé Asi ña bó lókómáká Besana bí Otéñí a Waáñá, ne Besuif na Bakelék áyá.

11Bandómesé ñe yiínjé Bóol makénda ma ɔkelaka beandándá bí bikéki bé besana.

12Aáná bá ñaá bá bé keé híitékíne bəkonókóno bikéti bé malaka a bémoté a bé ñaá bá bíé bitíséke Bóol; bé beébe óóyókíne ne bíibi. Ekono manaka, beébe bí bililé há mókóna aá céeto cé baaco.

13Besuif a bómoté a bá ña bó bá bé húlé ábó kándaka behaála behaála o ohémúnyi beébe bí bililé aá céeto cé baaco ña bó békánaka ɔbékéléna tóna nyíinyi nyí Yésus, bá láakena bililé báye: «E ña mé banó láana ne esise eé nyíinyi nyí Yésus ewú Bóol ñe húlínyi baaco yááyé asana anyía, áno há mókóna aá céeto ce ɔɔɔ ooci !”

14(Yááña anyía baaco a bá ña bó bá bábó kélaka aáná ñaá bá baáná a banómocó bétíndétú nómo bé mutéñínyi beluli nyíinjie a mumoté, Séefa, ɔɔɔ u Besuif.)

15Mbá aabé yí elilé yó beébe békáma yése: «I ñe mí menyí Yésus, i menyukune tóna aányé wáña Bóol, mbá banó o', nua nóña báányé e?”

16Hí e ekúlú eéyé ɔɔɔ awó u ñaá bá na aabé yí elilé ñeé beébe miómókéna beébe bekime na makénda, u beébe súbéke a nyenamá anyé bá ña bó béhókó, bó há mókóna na ɔtétá eé ciíbe eéci éce bá búáña céeto etémbí, ne imbéñé haála hekime.

17Baaco bekime bá Efése ña bó lókómáká asana eéyé, ne Besuif na Bakelék áyá. Bulíkíliki ñe beébe tímíéke, bé ñe túme okéke nyíinyi nyí Otéñí a Waáñá Yésus.

18Baaco beéñi e bé ñe bú lumitékíníne ña bó bá bábó fáakona e ekatékate ce baaco, bá békótókó maabó maabé, bá námbonaka bíábó bebókóbókó.

19Híáná baaco beéñi a bá ña bó bá bábó kéláká besana bé mañála ñe bú hélékénéné túábó tufule tó mañála, bé ñe tuútu lulíki eé buúse bó baaco bekime. Bá ña fánáka ɔmbana ú mɔonyé e tufule eétú, bó leca anyía tú ñá nyemána tu ɔháma tóséna etíne éfendí ne imbuke cíhátá.

20Aáná Besana bé Bandómesé ñaá saásiáká, bé lókómákána haála hekime a makénda me Otéñí a Waáñá.

21E elime ce besana eébi, Bóol ñaá sómbótóna anyía wé súete eé Yelúsalem. U aambaka ɔholena ne i iisí ce Masetuán na ce Akayí, mbá ɔse: «Ekákéla yé ké mi húle eé Yelúsalem, e ña mé nyemána tóna wu ɔkoléca Lóom.”

22Aáná u ñaá tó má bááyé banásé bífendí a Masetuán: Ne Timoté na Eláset. Wuúci bémuátá u ña kakána lóbo ɔmbana ú mɔósé e ekéti yí iisí yé Asi.

23E ekúlú etéeyé, etuñulinyi yé makénda ñaá kuá e Efése a asana na nyeláténa nyí ohónyí ú Otéñí a Waáñá.

24Mutábóna iyelí a mumoté, nyíinyi éce Temetilíyus, ñaá bá waá tábónáka tubilícínyínyí tú ihúényínyí ci ciíbe ce bandómesé e ciénjú Aatemis. U ñaá bá weé tuútu tábónáka ne

elénú eyí bé ηεé tuníne mωonyé. Bonyionɔ bé buólí eébú ηa bó bá báóbó hómákéna mωonyé meéní eé tuútu.

25Aáná ɔɔɔ oócí ηεé beébe bándáká beébe bekime búmɔté buósé, na baaco bé etémbí a bá ηa bó bá báóbó nyíɔkɔ nyenamá nyí buólí eényí, mbá ɔse náábó: «Buame eé, nu ηe nú ményi anyía e buólí eebu tu ηa só nóhena, tu hómákéna.

26Mbá, téka nɔ ηa nó léca, nɔ lókómáka tóna besana ebí Bóol ηa kéla e? Baabá eéyé ηaá kóna anyía bebandómesé abé baaco ηá bó tábóna te á bá taaká cé bebandómesé. Ú me bísúékíne baaco beéní anyía bá ηa bó lókóma anyía asana ayé u ηa kóna áηa taaká. Té cáηa hí aaha ε Εφέσε, mbá hoóhi baaco bekime bé ekéti yí iisí yé Asi.

27Ɔtáηa oócí áηa hoóhi na ɔcaηena búásó buólí. Wáηa wu ɔcaηena tóna nuúmi nó yaandándá yé bandómesé e ciénjú Aatemis. Aáná u te ká háná e yóomo, yiíyi anyía wuúci baaco bekime e bé ηe bú límine e ekéti yí iisí yé Asi ηe bú nyémi, na baaco bá ɔmesé okime áyá.”

28Ahé baaco ηa bó lókómáká ɔtáηa ú Temetilíyus oócí, nyefamɔnuaka eényí ne hilóbi, bé ηé túme ɔbɔmɔ beébe bekime, bá kónaka báye: «Aatemis u Βεεφεσιήη áηa waáηá ɔ ɔhɔla !”

29Etunulinyi eéyé ηa yáányáná baaco bá báléka bekime. Bé ηé fulé mióména na Káyus na Alisitáak, bé ηe beébe hólána. Bífendí eébi ηa bó bá baaco bé iisí ce Masetuán, bikendinyi bí Bóol. Ahé bé ηé beébe hólána, etúte yé baaco eéyé ηó ko óófókíne o woofokine aá haála há abébándána a caáηá há Εφέσε.

30Bóol ηa sé wá háma eé buúse bó nyekɔca eényí, mbá belumitinine ηe bú wuúci koti.

31Baláayé, bonyionɔ kóména, ηe bú wuúci tóména esóma anyía u ti bítúne ɔɔba a andanía a yaáηá eéyí.

32Hú aá yaáté ekúlú baaco bé hitúlé ηa bó sáyákána eété. Eebe túméke tɔkɔma eetu, ebenyíé túméke tú etémbí, mbá baaco beéní tóna ηaá bá bé ti ébú ményi asana ayé bá ηaá bébándákána eé yiíye.

33Baaco a bómɔté bá nyekɔca ηe bú hémbúlékíne Alekesándeλε asana ekime. Wuúci Besuif ηaá bá bébú télímíkínyi eé buúse ɔ ɔtáηáka asana yí bífendí abé bá ηaá háténa. U ηá nandóna ɔɔbó anyía wá táηáka eé buúse bó nyekɔca nyé baaco.

34Mbá ahé bé ηe ményi anyía wáηa ɔɔɔ u Besuif, beébe bekime ηé bú túme ɔbɔmɔ mehúnyi mɔmɔté, bá kónaka báye: «Aatemis u Βεεφεσιήη áηa waáηá ɔ ɔhɔla !» Bá hálómókónéna ɔkɔna aáná hoóhi injéni ífendí.

35E elime eécí muóηɔ besana mu kóména ηá kela anyía baaco é lésíkínyi mbuumu. Mbá ɔse náábó: «Banó, baaco bá Εφέσε, aányé ú ηa nána aaha anyía báléka ce Εφέσε ciáηa mutétényi ne ciíbe ce yaandándá yé bandómesé e ciénjú a yéáηa nyiínyi anyía Aatemis ne híyé hibílícínyínyi e hí ηεé húle ɔ ɔmuaná e?

36Ta ɔɔɔ ti ηé súηinyi. Yaáté asana nuánó nyemána nu olésíkínyi mbuumu, nɔte kelá buála.

³⁷Yááŋa anyía nú me nú héléne baaco eebe aaha. Beébe bó ti ómó bú bitíse boko ta búmote eé ciibe ce ciasó bandómesé e ciénjú, te bu wuúci féníne.

³⁸Mbóko ne Temetilíyus na bááyé bonyionó á bóŋa na asana yé okákálákéna ooco, moósé me okélísiki besana áŋa hóá; bekélisi besana tóna hóá, bé kée beébe sómókéna.

³⁹Mbóko nua nóŋa na besana bí etémbí bé obataka, bé kée bíibi cikiliekene a buósé abó andanía ŋá bébándána.

⁴⁰Énu menyí anyía bááŋa bá o basó kákálákéna a asana a yé maá békéláka hénáno. Tu te asó bá ne ohónyí ú obékáláka anyía tuésú tónínyi aató yí buhúnyi yé nyebébándána eenyi.» Ëŋakelá muóŋo besana mo kóména maá táŋaka aaná, u ŋé beébe óólísiki.

Buólí 20

¹Émakéla etuŋulinyi eéyé áa máná, Bóol ŋá bándáka belumitinine Yésus, u ŋé beébe lébéke. U ŋé beébe bíósikínyi. E elime eécí, u ŋá coba a Masetuán.

²U ŋá sómbótónéna ekéti yí iisí eéyé, u húle lébéke belumitinine Yésus bá hóá na Besana biéŋí bé Bandómesé. E elime eécí, u ŋga háma a bunonŋo bó Kelese.

³U ŋe límékíne hóá iilí étátó. U ŋa sé wó yóófine eé sitíme a cémoté, anyía weé súte eé Silii; ekúlú eéyé u ŋaá lókómá anyía Besuif ŋe bú wuúci táŋgéna hebeŋa hí o wuúci óónó. Nyíáyé nyesómbótóna eényí ohálómónéna a Masetuán.

⁴Bé ŋe bú kéndíkínyi ononŋo na baaco eebe: Na Sobatele, óónó u Biliyus, ooco u Belée, na Alisitáak ne Sékúndo, baaco bá Tesaloníke, na Káyus, ooco u Telébe, ne Timoté, olata ne Tisíke ne Tolofime, baaco bé ekéti yí iisí yé Asi.

⁵⁻⁶A yáásó aháná, tu ŋe sú óófine eé sitíme a báléka ci Filibí e elime ce moósé ma Basíka, moósé amá bá náŋa bá nyíaka biléti abé bá te ŋaá háya enutisi. Mbá beébe, bé ŋe bú buéke, bó ko basó tátáka a Tolowás. Tu ŋge sú beébe kuána hóá éce moósé ma hólaka mataáno. Túo límekine hóá moósé metíndétú nómo.

⁷A buósé bú buúse a búmote bú sónde, tu ŋa só bá babébándákánó o onyíá benyéma bé onyíá bé Bandómesé. Bóol ŋaá bá waá táŋaka ne belumitinine Yésus. U ŋé céhísiki otáŋa o okóhama e ekatékate ci butúé, anyía u ŋa nyémána wu osúte o oyá oyá.

⁸Lámba ŋaá bá eciákánó ciénjí e ekéti yé ononŋo yí ciibe ayé tú ŋa só bá babébándákánó hóá.

⁹Onókó yé ooco a yémoté, nyíinyi éce Etíke, ŋaá bá límine e wíndo o omuaná; hiiné ŋeé yíyi holána ekúlú eyí Bóol ŋaá bá weé céhísiki yaásána; hí ŋeé yíyi nokóko buéŋí a nyenamá anyé yé ŋga kóndónua o ononŋo ú ifendí ú ciibe o omuaná, yó kóo kua o omesé, hú túum ! Ayé bá ŋa sé bé keé yíyi hetúnyi, bá ŋgaá kuana anyía yá yáŋa ewéénú.

¹⁰Bóol ŋe ténýí á sóónáka, yó yíyi bíhúéne a ceéto; u ŋé yíyi bétúáhéna a cááyé aabá, mbá ose ná baaco: «Énu limíne mbuumu, wáŋa woósó.»

¹¹E elime eécí, u ŋá hálómóna obááta. Ëŋakelá wá báka eléti, bá ŋa nyíaka. U ŋá coba ne buúse o o háná táŋa buéŋí o okóhama ayé oyá ŋaá yá; nyíáyé nyisúte eényí.

- 12** Bé ñe yeélúéne òńkó eéyé yiíyi yóòso. Asana eéyé ñaá kela anyía etémá á kuákóna baaco bekime a tona noómi.
- 13** Basó, tú ñe sú búéke eé sitíme noómi a cé ñaá bá cía cócòbaka a Asos, hóá tú ña só nyémána tú ohiitetune Bóol. Yááña anyía Bóol ñeé bílénéke okanda na akoló o okóhama hóá.
- 14** Émakéla wá basó béláta eé sitíme noómi a Asos, tu ña cóbá e Mitileen.
- 15** Hóá tú ña só hátóna, túó kóhama o oyá oyá e Sío; a buósé bó oláta, tu ña bétánjáléákána Sámos; a bó okóóláta tóna, buúbu tú ñga só hámá eé Milé.
- 16** Yááña anyía Bóol ñaá sómbótóna anyía u te táléména e Efése, keyé u ña cóba o húlíki ekúlú yeéñí e ekéti yí iisí yé Asi. U ñaá bá wa yáñalakena o okóhama eé Yelúsalem buósé bó Bañtekót téka na oháma, mbóko yááña yé obá aaná.
- 17** Ekúlú eyí Bóol ñaá bá e Milé, u ñaá tóma baaco e Efése na esóma anyía bekendisi hióbò hí belumitinine Yésus bá hóá á faáya.
- 18** Émakéla bá ka bó hama, mbá òse náábó: «Nu ñe nú ményi bómánye anyána i ñeé mi líhéké na banó ekúlú ekime eyí i ñeé mi limékíne aanó e ekatékaté o otúme buósé bú buúse abó e ñgaá me hama e ekéti yí iisí yé Asi.
- 19** Ñe ñaá me nyiokéna Otéñí a Waáñá buólí, mío bílóosi, e bécóboko e uumi otémá noómi; e lókómáka muuyé muéñí a tóbeña etú Besuif ñaá bá bábó me tángéna.
- 20** Nu ñe nú ményi tóna anyía e te ómó banó námbena ta boko a búmoté a búáña bú o banó óóléta, mbá e ña mé banó eékúnyíki na a akoca cá baaco na a máánó meébe ma bémuátá áyá, é banó tóñgínyi besana bikime a bé ña leca Otéñí a Waáñá.
- 21** Ñe ñaá me lóñoko ne Besuif na Bakelék áyá, anyía bá békakálákéna maabó maabé, mbá bá sómba okoló eé meéme; bé lumitékíníne Bandómesé, bá hákéna mọjólé né uusú Otéñí a Waáñá Yésus.
- 22** Mbá aámbáya eeci, mío cóba eé Yelúsalem háye Efúúménénu yí Elilé áña hú o me nyeketena anyía yáme cóba. I ti ñe mi menyí aáté yé ñaá me táta hóá.
- 23** Asana eyí i ñe mí menyí áña hú anyía a báléka ikime Efúúménénu yí Elilé ñeé mi óókísi anyía baaco ká bó me háya eé ciíbe ce ecaná búmoté buósé, bó mí tekeseke buéñí.
- 24** Mbá, aá yañó e te ña mé leca uumi olíhe háye yaandándá yé boko mbóko i ñe mi wé; boko ebú bú ñeé mi bíléníne áña anyía yáme cóbá ne buúse o onyíoyísínyi búáme bósóma háye yé ñaá béamba, mbá i kuenyinyi onyio buólí abó Otéñí a Waáñá Yésus ñeé mi iínjíé. Búáña anyía yémí hulíkínyi baaco Ambánye yé Esóma yé yaála yí nuubo yé Bandómesé.
- 25** A aháña na banó bekime abá i ñe mí hulíkínyi Ambánye yé Esóma yí Butéñí bó Bandómesé, i ñe mí menyí anyía o otúme aámbáya, nu te ká háná anó me leca buúse bukime.

- ²⁶Yaáté asana i ñe mí oónyísínyi ɔ banó laana anyía mbókɔ ɔɔɔ a wɔmɔté aanó ε ekatékáté ñeé nyime, bú ñeé wuúci leca wuúci bémuátá; ε te áme bá tóna na asana hóá.
- ²⁷Yááña anyía ε ña mé banó húlíkínyi nyiléne nyé Bandómesé nyikime, yañó ta ɔ banó námbena ta bɔko.
- ²⁸Yaáté asana, énu bítétényi banó bémuátá, nú tétényíki tóna etómbá ikime ecí Efúúménénu yí Elilé ñaá banó iínjíékíne anyía núénú tétényíki. Énu sókóbíki bɔmbánye hióbo hí belumitinine hí Oténí a Waáña ahé Bandómesé bémuátá ño yóndókɔ na maayé manóhó.
- ²⁹Yañó bémuátá, i ñe mí menyí anyía baaco a bómɔté a bá bóña háye mɔmóndá ké bú óofokine aanó ε ekatékáté eémi e elime; bé ti ké bú híite belumitinine Yésus mahana.
- ³⁰Ta aanó ε ekatékáté bémuátá, baaco a bómɔté ké bú túme munéñe anyía bébú bísúékíne belumitinine e úúbú ɔlɔɔ.
- ³¹Yaáté asana énu limékíne bɔsɔ, nu bíkékényíki, nú bétááka ekúlú ekime anyía hú na ɔɔɔ okime aá banó i ñe mí óókísíkí besana eébi tuɔɔ tukimekime tótátó ne nebutúe na nabuósé; ε te tɔmbo na belélé e eése yémɔté ekúlú.
- ³²Aámbáya, é ma mé banó cúmeke na ná Bandómesé na ná yááyé yaála yí nuubo, wuúci wáña na makénda ma ɔ banó kíndísíkí o olumitinine noómi, yó banó iínjíékíne benyéma abé u ñá batéákénéna eébé bekime ebé u ñeé télímíkínyi bifúúménénu bé baaco eeyé eé buúse.
- ³³ε te ómóó bá na yaáká yí eése ta ɔó mɔɔnyé, te e kóolo, mbá ta a bɔlaka bó ɔɔɔ ta buósé a búmɔté.
- ³⁴Banó bémuátá nu ñe nú ményi anyía ε ña mé nyiókɔ na cááme aabá cá bémuátá ɔ ɔkela anyía yáme hómáka benyéma abé túásó nóhókéna na bíáme bikendinyi.
- ³⁵ε ña mé banó tónɔgínyi ihényí ikime, anyía ekúlú ayé tu ña só nyio aaná, éehé tu ña só bóño benyéma bé ɔ wóólókɔ bɔsókókɔ a bá te abó bá na makénda, tu bétááka buhúnyi ebú Oténí a Waáña Yésus ñaá kóona ɔse: “Ne muínjie ne ooci ewú bé ñe yíinjie, muínjie mu ñe ményi e bíléne.”“
- ³⁶Émakéla wáá máná ɔtáña na baaco eébé, u ñe túme enjendu ɔ ɔmesé ɔlɔɔ ne beébe ɔ ɔbécókóléna Bandómesé.
- ³⁷Aaná ɔɔɔ okime ñóó sómó nyiónyí nyé malelá, yó béáhénéna Bóol a amena anyía wé wuúci bíembi o o wuúci bíósínyi.
- ³⁸Asana e yí ñe beébe iínjie ɔtémá ɔnuwa ñaá bá anyía Bóol ñeé beébe laána anyía bá te ká háná ebú wuúci leca buúse bukime. Bé ñe bú wuúci síké eé sitíme.

Buólí 21

¹Ahé tú ña só aálónáná ne belumitinine bá Efěese, tu ñe sú óófókíne eé sitíme, tu ñe súéte o osúéte e Kós. Ɔ ɔyá ɔyá, tú ñgaá hámá e Lóote. Hóá tu ña só hátóna o osúéte a Batala.

- ²Tu ña só kuána sitíme hóá ci é súétéke e Fenisí; aáná tu ñe sú ciíci oofíne, túó súéte.
- ³Tú ñgá háma hoóhi ne Síbele; ce ñaá bá ceá lécakana kuonó eé sitíme noómi. Tu ña hóléna a aháñá yé bulóóló yí ekéti yí iisí eéyé, túó súéte eé Silíi. Tú ñga táléména e Tíil anyía bé súúnyíki malamó.
- ⁴Tu ña só kuána belumitinine hóá, túo límekine ne beébe sónde ikimekime. Efúúménénú yí Elilé ñeé beébe bényónéna anyía bá sáñónéna Bóol ooba eé Yelúsalem.
- ⁵Mbá ñgakelá túésú límekíne sónde ikimekime, tu ña sómbótóna o cóbá ne buúse e úúsú okanda aá nuómó. Belumitinine eébé ñga bó basó síke hí a nyeháma nyé báléka, na báábó beénjú na báábó baáná. Tu ñe sú tíméké ñjendu o omesé a maabána ma nuómó, tuó bécókolókéna Bandómesé.
- ⁶E elime eécí, tu ñe sú beébe bíosíkinyí, tu ño oofókíne eé sitíme, mbá beébe bá ña bó hálómókóná e cííbú iiki.
- ⁷Ahé tú ña só hátóná e Tíil túó kóhama a Tolemáyis, úúsú okanda ú nuómó ña maná. Hóá tu ñe sú ténjítí báásó benyíinyí bé olumitinine, túó límine ne beébe buósé búmoté.
- ⁸O oyá oyá, tu ña só hátóna tuó cóba a Sesalée. Aáhá tu ñe sú oofíne eé ciíbe ce ooco a womoté nyiinyi éce Filib, makona esóma. U ñaá bá tóna ooco u olonó ú bétíndétú nómo bé baaco abá bá ñaá táfáká eé Yelúsalem. Tu ñe límekíne nááyá.
- ⁹U ñaá bá na baáná bényíse e beénjú, beyukékénú, e bé ti ñe bú ményí banómocó; bé hémúkúnyi Besana bé Bandómesé.
- ¹⁰Tu ña só bá tú ma só kela ombana ú moósé weénjé hóá, ekúlú eyí muhémúnyi besana mo Bandómesé a mumoté, nyiinyi éce Akabus, ña kaáhámá, weé húlúkúne eé Yuté.
- ¹¹Ahé u ñgá basó béléatá, u ñe hiite kandá ci Bóol, u ña béótókóko na aabá na akoló, mbá ose: «Áno lókóma otáña ú Efúúménénú yí Elilé ooci: Híáná Besuif ká bó oótókóko eé Yelúsalem ooco a wáña na kandá eeci, bó wuúci fiimbie né be-ti-menyí Bandómesé.»
- ¹²Ayé tú ña só lókómá aáná, na basó na báásó benyíinyí bé olumitinine bá Sesalée tu ña só bécókolókéna Bóol na belelá e eése anyía u ti túné súéte.
- ¹³Mbá Bóol ose: «Anyiaté no ña nó léla, nu aambaka o mi kesi e? A nááme’o, i ñe mí lumitine té cáña hú anyía bá me oótókóko ne tukolí, mbá anyía yémi wé hóá eé Yelúsalem a asana yí Yésus Oténjé a Waáñá.»
- ¹⁴Ahé u ñaá yákáná aáná, tu ñe wuúci nyéána, tase: «Besana á békéláka háye Oténjé a Waáñá ñeé léne.»
- ¹⁵Émakéla túásó kélá nyenamá nyé ombana ú moósé a Sesalée, tu ña bétábónákéna okanda wú osúéte eé Yelúsalem.
- ¹⁶Belumitinine o bómoté bá Sesalée ña ka bó basó síké o ooki ú Náásone ooco u Síbele, mulumitinine a mumoté mu buáyá. Nááyá tu ña só nyémána tú olímekine.
- ¹⁷A nyíásó nyekaáhama nyí Yelúsalem, báásó benyíinyí bé olumitinine ña bó basó káhá ne obiléne.

- 18 Ɔ ɔyá ɔyá, tu ɔ́á sɔ cɔba ɔlɔɔ ne Bóol o ooki ú Sáak. Bekendisi belumitinine bekime ɔ́a ka bó bébándákána tóna h́á.
- 19 Bóol ɔ́e beébe ténjiti. E elime eéci, u ɔ́e beébe bíkétíkinyi besana bikime, ómóte ómóte, abé Bandómesé ɔ́aa kéláká e ekatékate ce baaco a bá te ábó bá Besuif e buólí abó u ɔ́o nyíoko h́á.
- 20 Émakéla bábó lókómáka besana eébi, nyiinjie Bandómesé nuúmi eényi, mbá báye né Bóol: «Onyíinyi, ɔ́ ɔ́o lɛca ɔmbana ú tósena ú Besuif awó ú ma háya mɔɔlɛ né Yésus e? Bé me bú bíinjie na makénda ɔ́ ɔ́láténa bikotí bí Moyís.
- 21 Yiiye anyia bá bóɔa balókómákánó báye o ɔ́o weékúnyi Besuif bá nɔ́háate anyia bá té háná láténa bikotí eébi, bé ti túné aacá báábó baáná, bá te láténa abékéléna cé ciíbú síkine.
- 22 Aáhá'ó, túá kelá anyána e? Bá ɔ́a bó cɔba o omenyi téka ne efule anyia ó mɔ́ kóó faaya aaha.
- 23 Buáté boko ɔ́o nyemána wu ɔ́kelaka háye túó cɔba ɔ́ ɔ́ kuɔɔ láakena. Yááɔa anyia tua sɔ́ɔa na baaco bényise aaha a bá bóɔa ne nyisúɔe enyi bé ɔ́e bú súɔ́iné Bandómesé.
- 24 Cɔbá ɔlɔɔ ne beébe o okobífúúmínyi, mbá e lumitine owiinjie bekotó a bé ɔ́a béámba anyia bé beébe kutéke beetó. Mbóko ɔ́ ɔ́o keláka aáná, baaco bekime ké bú menyí anyia besana bikime abé bó ɔ́o yóo tánjéna áɔ́a befala. Bó lɛca anyia kuɔɔ bémuátá ɔ́ ɔ́o láténa bikotí bí Moyís háye yé ɔ́aa béámba.
- 25 A aháná na baaco a bá te ábó bá Besuif, bó lumitekinine, tu ɔ́e sú beébe óɔ́ɔ́kénéa nufule o o beébe óókisi cáásó esúɔe. Cááɔa anyia bé bíkííléke na ɔ́nyia enyama acé bá sómbéna e esíéké; bá té nyia manóɔ́ ta enyama acé bó te ómó séketa; bó bíkékényi enjokónóno.”
- 26 Ɔ ɔyá ɔyá, Bóol ɔ́a cɔbá ɔlɔɔ na baaco eébe bényise o okobífúúmínyi; u ɔ́o yóófine eé Ciíbe ce Bandómesé anyia waá laána beluli nyiinjie ne nyiényí bé ké bú iinjiekine bekotó bé ɔ́o okime eé beébe ne ekúlú ayé mɔ́sɛ me obífúúmínyi káá mána.
- 27 Ekúlú ayé mɔ́sɛ metíndétú nómo me obífúúmínyi ɔ́aa bá ma yáaɔa hoóhi na ɔ́mana, Besuif bé ekéti yí iisí yé Asi ɔ́ga bó kuána Bóol eé Ciíbe ce Bandómesé noómi; bé ɔ́e oosíkinyi baaco anyia bá lókómána, mbá Besuif é wuúci háténa.
- 28 Bó bómoko buáná, báye: «Áno basó óólo, banó baaco bé Islayél ! Ícioci, ɔ́o awó u náɔa u húle á tánjéna na bunɔ́ɔo bú Islayél, ne bikotí bí Moyís ne Efúúménénú yí Ciíbe eeye áyá ! Áno lɛca aámbáya: Ú mo yóofikinyi ta Bakelék eé Ciíbe ce Bandómesé anyia wé ciíci hákéna mɔ́nyókóló.”
- 29 (Yááɔa anyia bá ɔ́a cáɔa abó lɛcaka Tolofime ɔ́o u Eféese a báléka, bebú kéndikinyi ne Bóol. Éhé bé ɔ́e bú kėti anyia ú meé wuúci oofinyi tóna eé Ciíbe ce Bandómesé noómi.)

³⁰Etunulinyi ñaá kúá a báléka ikime, baaco húle hámókóna beháná bikime. Bá ñga meóména Bóol eé Cíibe ce Bandómesé noómi, bé ñé wuúci hámánána, bé ñé kueyiki o okueyiki bihenyi.

³¹Bá ñaá bá bábó áambaka o wuúci óóno, ekúlú eyí mutéñinyi bicénji a muáná ña kaá lókmá anyía etunulinyi á yáañga akuánó a báléka ci Yelúsalem ikime.

³²Hú aá yaáté ekúlú mu ñá bándáka ne betéñinyi bicénji e betíkítiki ne bicénji bémuátá, mu ñé beébe cobána na otétá a behaála bí etunulinyi. Ahé baaco ña bó léca mutéñinyi bicénji a muáná olonjo ne bicénji, bá ñá nyéana olúkúte Bóol.

³³Aáná mutéñinyi bicénji a muáná ñeé bíkósiti né Bóol, mu ñé iínjié makénda ma oméoména Bóol, bé wuúci otótkóko bombánye na macanja méfendí; e elime eécí, mu ñá batá baaco mose: «Aányé ooci wáña e? Aáté ú ma kélaka e?»

³⁴Baaco bé etúte ñe bú muúmu békámáka náányiá náányia, bá aánjáláka a nyenamá anyé mu te ómó bá mu olókóma ta bokó. Émakéla mutéñinyi bicénji a muáná á léca etunulinyi eéyé aáná, mu ñá kela anyía bé ke kuéyinyi Bóol a hekáká a hiáná noómi.

³⁵Aáná bicénji ñe bú híite Bóol, bé ñé wuúci súéténe, bá ñga hámá a bebaáténá bé hekáká a hiáná; aáhá bá ña nyemána bá obétúáhéna bo bétúáhéna Bóol anyía bosesé bú etúte yé baaco.

³⁶Yáañga anyía baaco bekime ña bó bá bebú wuúci látakéná, bá aánjáláka, báye: «Túé wuúci óónó, túé wuúci óónó !»

³⁷Ekúlú ayé bá ña sé bé ke yóófónono Bóol a hekáká a hiáná, u ñá batá mutéñinyi bicénji a muáná ose: «Ya méña wu otáñéta e?» Mbá mutéñinyi bicénji a muáná mose nááyá: «Háá ! O ñoó menyí otáña nokelék e?»

³⁸Éce anyía o ñoó waamba okoonna ase o te ó bá ooco u Esíbit ooci ewú ú mé yóósíkinyi baaco e etunulinyi hí aaha hí aaha, yó súéténe tóséna ínáyise cí bicónjólónó bé baaco i iisí ce osébéá e?»

³⁹Bóol ose: «Eé'eé, buaka ! Yanjó, ya méña ooco u Besuif. I ñeé mi bíbíéne a báléka ce Táas, e ekéti yí iisí yí Silisí. Ya méña yeéti yé yaandándá yé báléka ayé baaco te ñá bó nána. Cókóle, lumítine anyía yáme táñáka na baaco bá bunonjo.»

⁴⁰Aáná mutéñinyi bicénji a muáná ñeé lumítine. Bóol ñá táléména endánáka a bebaáténá bé hekáká a hiáná, u ñá nandóna oobó. Baaco ñé lésíkinyi mbuumu, u ñé túme otáña náábó ne nuebélé ose:

Buólí 22

¹«Banó, na bááme benyiinyí ne cíimi síkíne, aámbáya áno lókmá bombánye nyiáme nyekála.»

²Émakéla bábó lókmá Bóol á táñáka nuebélé, uúbú otáña ú ñaá bá, bé ñé lésíkinyi hú mbuumu. Mbá ose:

³«Ya méŋa ɔɔɔ u Besuif, i ñeé mi bíbíéne a Táas e ekéti yí iisí yí Silisí. Asana ómoté, aaha a báléka eeci ε ηα μέ κωμακα, μέω waákónákéna anyána ya méŋa wu ɔlátákéna bɔmbánye bikotí bí cíisú sókónó; Kamaliel ú ñeé mi eékúnyíkí. I ñeé mi bííñjé buéñj ná Bandómesé háye banó bekime nua nóŋa bebíñjéñú hénáno.

⁴I ñe mí nuúsiki baaco a bá ηα bó bá bábó látákéna Ohónyí ú Otéñj; mío beébe óónókɔ. Míó kelá tóna anyía bá hatéákéna ne beéñjú na banómɔcɔ, bó beébe hákéna eé ciibe ce ecaná.

⁵Ne mutéñjinyi beluli nyíñjje a muáŋá na baáŋá bé Besuif á bóŋa bááme bambasómbásɔ. Beébe bé ñe bú mi iíñjékiné tufule anyía yámé ɔbánéna Besuif bá báléka ce Tamás. Aáná ε ηα μέ ɔbá hóá ɔ ɔkɔháténa baaco bekime a bá ηα bó láténa Ohónyí oócí; mbá ε ηα sé yé ke mí beébe hálámákánána eé Yelúsalem bótókókónó, anyía bé beébe tekéséke.”

⁶«Eñakelá yá meáŋa o ohónyí ɔ ɔɔɔbaka ɔ ɔkɔhámá aá Tamás, hoóhi ne túefi, i ñe síké émi bítéme éce yaandándá yí eese yé nómaka, yé húlúkúne ɔ ɔmuaná má me bɔŋɔlena.

⁷ε ηα μέ kuá ɔ ɔmesé, ε ηá lókóma okelú áa me bataka óse: “Sóol, Sóol, anyiaté o ño mí tekese aná e? “

⁸Mbá esé: “Otéñj, kuɔŋó éce aányé ewú i ñe mí tekese e? ” Mbá okelú óse: “Yaŋó, ya méŋa Yésus, ɔɔɔ u Násalet, ewú o ñoo tekese.”

⁹Baaco a bá ηα bó bámókóná ɔɔŋɔ na yaŋó ηα bó léca eese, mbá beébe ta ɔlókóma okelú ú ɔɔɔ awó u ηaá bá wá me táŋgéna.

¹⁰ε ηá batá tóna esé: “Anyána yámé kelá aná, Otéñj a Waáŋá e? ” Mbá ɔse nááme: “Hatóna endánaka, oofíne aá Tamás. Hóá bá ηα ɔɔba ɔ ɔ kuɔŋó laana bɔkɔ abó óo nyemana wu ɔkelaka.”

¹¹ε ηα μέ lɔbɔ ε te háná lécana a asana na yaandándá yí eese eéyé; bíáme bikendinyi ñe bú mi tímbié ɔ ɔɔbó, bó me ɔɔbana aá Tamás.

¹²ɔɔɔ a wɔmoté ηaá bá hóá, nyíinyi éce Ananías. U ηaá bá obíñjéñú o olumitinine noómi, u látákéna bíásó bikotí. Besuif bekime bá Tamás ηaá bá bébú wuúci lémbíki.

¹³Aáná u ηaá faáya ɔ ɔkɔ me léca, mbá ɔse nááme: “Uumi onyíinyí Sóol, túné lécakana.” Hí e ekúlú etéeyé, cááme eése ñe bíhúúnúé, mío túné túme ɔlecana; i ñe wuúci léca.

¹⁴Aáná Ananías ηα mé laána ɔse: “Bandómesé ci cíisú sókónó ηα cáŋacáŋa ɔ kuɔŋó táfa anyía óo menyí besana ebí ú ñeé léne anyía óo keláka; óo léca tóna na cóówo eése hekɔŋó hé atálémánánó yé ɔɔɔ, mbá a lókómáka na cóówo eetú ɔtáŋa ú nyíáyé nyuúté.

¹⁵Aáná ɔ kóó bá uuyé ɔmbasómbásɔ eé buúse bó baaco bekime, e beébe hulikinyi besana abé ó mótó lókómáka, wó lecaka.

¹⁶Aámbáya aáté ó ño túné ɔ táta e? Hatóna endánaka, batá bé o wootíne a nyíáyé nyíinyi, mbá Bandómesé á súáka mótówo maabé. ”“

17 «E elime eecí, nyiáme nyehálómóna eényí eé Yelúsalem. Ekúlú ayé ε ηαά με βά yamé bécókólókéna eé Ciíbe ce Bandómesé, ciame injiné ηά békónóna, mío leca eseye yé asana.

18 Ε ηα μέ leca Otéηí a Waáηά, yó με laana σε: “Tényí hátóna, hola eé Yelúsalem, anyía baaco βά hóá ti ké bú lúmitine besana ebí o kóó beébe bíkétíkínyi aáme a asana.”

19 Mbá esé: “Otéηí a Waáηά, téka beébe bémuátá ηe bú menyí anyía ε ηαά με βά yamé cobaka aá bendaηía bé obécókóléna o okohátena baaco a βά ηα bó háya moneolé nóowo e? Bé ményukune anyía i ηe mí beébe hákéná eé ciíbe ce ecaná, ε kelaka anyía bé beébe súbéke e?”

20 Ekúlú ayé bó ηo yóónókó uuwe ombasómbáso Itiene, yanó bémuátá ε ηα μέ βά hóá, ε ηαά με βά elime émoté ne be-wuúci-óóno; yanó i ηe mí tétényíkí cíbú káηa.”

21 Mbá Otéηí a Waáηά σε: “Buaka, cobá yáηa, anyía ε ká μέ o tóma haaca né eebe a bá te ábó bá Besuif.”

22 Besuif ηe bú lésíkínyi mbuumu o olókóma otáηa ú Bóol oócí o okóháma ekúlú ayé βά ηα bó lókómá buhúnyi eébú. Bé ηé túme owaánjála báye: «Áno basó ááηéna ooco ooci eesú eé buúse, wé wé, bú te á bá butálémánánó anyía wá háná líhéke.”

23 Bá aánjáláka aáná, bé oombokoko bíábó beláηa o mesé, bá áahakena ofunú o omuaná.

24 Mutéηínyi bicénji ηe iínjíe bááyé baaco makénda me owoofínyi Bóol a hekáká noómi, bé wuúci súbéke anyía wé bíkétíki bombánye asana ayé baaco ηa bó aánjála nyenamá eényí.

25 Ahé bó ηo yóótókókó Bóol ne tukolí anyía bé túme o wuúci súbe, mbá σε né ecénji a yé ηαά βά aáhá: «Nua nóηa na makénda me osúbéke yeéti yí Lóom eyí bé ti ηeé kélisi e?”

26 Émakéla ecénji eéyé á lókóma otáηa oócí, u ηá cobá o okoláana mutéηínyi bicénji σε: «O ηoó menyí bokó abó ó móó bá ase óo keláka e? Ooco ocinyié áηa yeéti yí Lóom.”

27 Mutéηínyi bicénji ηé bíkósítí né Bóol, mose nááyá: «Óo με laána, óko, o óηa yeéti yí Lóom e?» Mbá Bóol σε: «Éε, yááηa taaká.”

28 Mutéηínyi bicénji mose: «Ya méηa obínyímísíkínyi moneyé meéηí né betéηí anyía yáme bámókóna yeéti yí Lóom.» Mbá Bóol σε: «Yanó ya méηa yeéti yí Lóom a nyiáme nyibíbiéne.”

29 Baaco a βά ηa sé bébú súbéké Bóol anyía wá táηáka bombánye ηa bó hátókóná aáhá fianó bó súétéke haaca. Te mutéηínyi bicénji bémuátá ηeé túmé olíkíme, ekúlú eyí mu ηeé menyí anyía Bóol áηa yeéti yí Lóom, ta híáná mu ηa kéla anyía bé wuúci óótókókó.

30 O oyá oyá, mutéηínyi bicénji a muáηá ηαά βά mué lénéke omenyi bombánye bombánye a asana a yaaté Besuif ηa bó sóména Bóol. Éhé mu ηαά laána baaco anyía bé wuúci hambúléke tukolí. Mu ηαά bándáka ne betéηínyi beluli nyiínjie ne Hitúlé a hiáηá. Aáhá aná mu ηαά kélá anyía bé héléne Bóol, mu ηé wuúci télímínyi eébú eé buúse.

Buólí 23

- ¹Bóol ñaá tálá baaco bé Hitúlé a hiáná eése, mbá òse náábó: «Bááme benyiinyí, híimi hecócó hé otémá te ñá me kákáléna a aháná ne olíhe ewú i ñé mi líhe eé buúse bó Bandómesé o okóhama aámbáya.»
- ²Aaná Ananías, mutéñinyi beluli nyiñjie a muáná, ñe yiñjie baaco a bá ña bó bá hoóhi ne Bóol makénda me o wuúci súbé e nyuuté.
- ³Bóol ñé wuúci laána òse: «Bandómesé bémuátá kó yóo súbéke, kuñó, efúúmínyinyi yé nyemámá eeyi ! O óña oliménénú aaha anyía óo mi kélísiki háye bikotí ñá yaamba, mbá kuñó o ñó kela náányia, anyía o ñó wiñjie baaco makénda me o mi súbéke.»
- ⁴Baaco a bá ñaá bá hoóhi ne Bóol ñe bú wuúci bóméténa báye: «Mutéñinyi beluli nyiñjie a muáná mo Bandómesé o óña o owómbóna aaná e?»
- ⁵Bóol ña békámá òse: «Bááme benyiinyí, cókóle, i ti ómo menyí anyía mutéñinyi beluli nyiñjie a muáná muána. Yáána taaká anyía Cioóné ña kóna cése: “Ate táñéna otéñi u búówo bunonjo.”“
- ⁶Bóol ñaá bá weé ményukune anyía baaco bé Hitúlé a hiáná o bómoté ñaá bá Bafalisiéñ, o bómoté tóna Basatusiéñ. Yaáté asana u ñaa kóna okelú o omuaná òse: «Bááme benyiinyí, yañó ya méña òoco u Bafalisiéñ; bíáme bibiéni Bafalisiéñ. Téka anyía ya méña na mñólé na nyehaanyua nyí biwéewé, éhé bé meé mi télímínyi a nyekála e?”
- ⁷Ayé Bóol ñaá táñáká aaná, na Bafalisiéñ na Basatusiéñ nyitúme eényí osáá, Hitúlé ña sáásíá.
- ⁸(Yáána anyía Basatusiéñ ña ña bábó kónaka báye bokó te á bá abó bó ñó lónjo anyía nyehaanyua nyí biwéewé; bá kónaka tóna anyía bokó te á bá abó bó ñó lónjo anyía bililé bé masóma bé Bandómesé, te bililé bí etémbí. Mbá Bafalisiéñ, beébe, bá ña bó héma besana eébi bikime.)
- ⁹Háye hikókó ñaá bá hé á cóbaka bo cóbaka ne buúse na makénda, beékúnyi bikotí o bómoté o olonjo ú Bafalisiéñ nyehatóna eényí o osununyinyi na makénda báye: «Tu te ñá só léca hekóma ná òoco ooci. Yáakelá elilé a yémoté ta anyía elilé yé bosóma yé Bandómesé a yémoté yéña otánákánó ne wuúci.»
- ¹⁰Esáká ñaá bá na makénda a nyenamá enyí mutéñinyi bicénji a muáná ñeé líkíméké anyía báána bá olahotókóna Bóol. Yaáté asana mu ñaá tóma bíáyé bicénji anyía bé ko sómo Bóol e ekatékáté ce baaco bé Hitúlé, bé wuúci cobana a hekáká a hiáná noómi.
- ¹¹Buutú a bú ñaá látá, Bandómesé ña háména Bóol, mbá òse nááyá: «Bóol, békéndéna’o ! Ó mó me hákénéna embasó aaha eé Yelúsalem. O ñó nyemána wu o me hákénéna tóna embasó e Lóom’o.»
- ¹²O oyá oyá, noónoyá Besuif o bómoté nyetánáka hebeña eényí hé owóño Bóol. Bé ñe bú súné anyía bá te abó bá bá onyíaka ta bá omúaka beébe téka na owóño Bóol.
- ¹³Baaco a bá ña bó lókómákáná aaná ñaá bá bábó hólaka etíne éfendí.

14 Bó kó kúana ne betéjinyi beluli nyiínjie na baánjá bé Besuif, mbá báye náábó: «Tú me sú sùje buhúnyi na makénda anyía tu te ká só òkéténa bókò bó ònyía basó téka na òwòónò Bóol.

15 Mbá banó aná na betéjinyi híísú Hitulé a hiánjá, áno batá mutéjinyi bicénji a muánjá aámbáya, wá banó héléníne Bóol, nué wuúci néje anyía nò òa nó áamba otíme yááyé asana bómánye. Basó bémuátá tú ma só bétábónákéna háye tua sòña túo wuúci óónò, wuúci téka ò òkòóháma aaha.”

16 Ombiényi u Bóol òaá lókómáká heberja eéhi, nyecoba eényí a hekáká a hiánjá, u òó fine, u òga láákéna Bóol asana ekime.

17 Bóol òó lóhéta mutéjinyi bicénji e mutíkítiki, mbá òse nááyá: «Cóbana òónombó ooci né mutéjinyi bicénji a muánjá. Wáña na asana yí o muúmu laana.”

18 Aáná mu òa cóbana òónombó né mutéjinyi bicénji a muánjá, múó muúmu laana mose: «Òòò a wòmóté u ciíbe ce ecaná, nyiínyi éce Bóol, u òaá me lóhéta, yó mé laana anyía yémi ó héléníne òónombó ooci, anyía wáña na asana yé ò kuohó laana.”

19 Mutéjinyi bicénji a muánjá òé timbié òónombó ò òòbó, mu òé wuúci cóbana a maabána, mbá mose: «Asana a yaáté ò òó waamba ò me laana e?”

20 Òónombó òse: «Besuif ma bó lókómákána ò ò kuohó báta anyía óo beébe héléníne Bóol nòoyá e hííbú Hitulé a hiánjá, bó kuohó néje anyía bá òa bó áamba otíméke bómánye yááyé asana.

21 Mbá, cókóle, eti lumítíne úúbú òtáña. Éná, baaco áña aabó e ekatékáté bá òa bó hóla etíne éfendí, bá ma bó bénámbáka o ohónyí anyía bé wuúci méóména. Bá bóna besúhénú buhúnyi na makénda anyía bá te ábó bá bá ònyíáka ta òmúána bókò, beébe téka na òwòónò Bóol. Bá ma bó mána òbétábónéna; bá òa bó táta hú búówo buhúnyi.”

22 Mutéjinyi bicénji a muánjá òo yoónyísinyi òlaana òónombó anyía u ti bíkétinyi òòò u etémbí asana eéye. Nyi wuúci bíósinyi eényí.

23 Mutéjinyi bicénji a muánjá òó lóhéta bááyé betéjinyi bicénji e betíkítiki bífendí, mbá mose náábó: «Áno bándáka ne bicénji etíne cóóhátá, na banua biité aá ciáte cé ambala etíne átátó ne imbuke cíóhátá, na bósóókó bá òkòhó etíne cóóhátá, núá bétábónáka òcoba a Sesalée i injéni énamanyé nómo cí nebutúé.

24 Áno tabónákéna tóna Bóol ciáte ce ambala cí úúyé òkanda. Áno keláka aáná anyía wá ka háma wòòò eé buúse bó Kóména Félis.”

25 Aáná mutéjinyi bicénji òo yóóhókò nufule mose:

26 «Ambánye yé Kóména Félis, yanó Kolóote Lisiás, i òé mi o ténji.

27 Besuif òa bó háténá òòò ooci, bá áambaka o wuúci óónò; míó lókóma anyía wáña yeéti yí Lóom. Buáté bókò e òaá me békéjéléáná na bíáme bicénji, míó wuúci kétúnyi.

28 Òa mé aambáka omenyi hekóma ehí Besuif òe bú wuúci haténéna eé híihi, éehé i òe mí wuúci cóbana e hííbú Hitulé a hiánjá.

²⁹Mío læca anyía bíábó besóména ñaá táña hú besana a bé ña læca bíábó bikotí bé bémuátá, mbá té cáña asana ayé báña bé o wuúci óño eé yiíyi, te yé o wuúci háya eé ciíbe ce ecaná.

³⁰E elime eéci, bé ñé mi óókísi anyía Besuif ma bó táñaka hebeña a yááyé asana. Aána i ñeé mi bikéti o obikéti anyía e ñá mé nyemána wu o wuúci tóma nóowo, mía laana Besuif anyía bé héléne bíábó besóména oówe eé buúse.”

³¹Bicénji ñaá kéláka besana bikime hú háye bé ñeé beébe laákéna. Bí ñeé hiíte Bóol, bío wuúci kandakana buutú eébú o okóháma a Antibatilis.

³²O oyá oyá, bicénji a bé ñaá bá béá kándaka na akóló ñaá hálómóná ne elime aabó a hekáká; bósóókó bá ciáte cé ambala ñaá cóbá ne buúse ne Bóol.

³³Hí ayé bé ñga háma a Sesalée, bí ñé iínjíé Kóména Félis nufule, bí ñé wuúci cuméke Bóol.

³⁴Kóména ña fánaka nufule, u ñá batá Bóol anyía wáña u ekéti yí iisi yé háányé e? Ñhakelá wá lókóma anyía yí Silisi,

³⁵mbá ose: «E ká mé aákónákéna yóowo asana ekákéla ba-kuñó-sóména á ka bó háma aaha.» Nyiínjie makénda eényi me okotétényi Bóol eé ciíbe ci butéji ci Elóot.

Buólí 24

¹E elime ce mósé matááno, muténinyi beluli nyiínjie a muáña Ananías ñgaá háma a Sesalée olon na baáña bé Besuif a bómoté na mukamena bikotí a mumoté, nyiínyi éce Teletiile. Bá ña bó cóbá o okóosóména Bóol ná Kóména Félis.

²Kóména ñó lóñétá Bóol; Teletiile ñé túme o otúme Bóol tókoma ose: «Ambánye yé Kóména Félis, na yóowo ambánye yí nyikendisi yé bunon na beósóso bé nyetákéna nyé besana abé o ñó tákéna a asana na búásó bómánye a bunon eebu ñaá basó iinjie mbuumu.

³Tu ña só káha ekúlú ekime ne obiléne besana eébi bikime a behaála bikime, tu o wiínjíékíne bitéñiti buéji.

⁴Kóména, e te ñá mé aamba o kuñó yébi na otáña weéñi, e ña mé o bécókoléna yáña anyía o béfóñóléta eetú óo lókóma asana eeye bómánye e hikéti hí ekúlú.

⁵Tua sóña balecánó anyía baabá eeye áña taaká ce heloko, háye wáña muténinyi hitulé hé baaco hé Násalet, éehé u ñe héléne etuñulinyi e ekatékaté ce Besuif bekime bá omesé.

⁶U ñá sé wá békána ocañena okotí yí ofúúméne yé ciasó Ciíbe ce Bandómesé. Yaáté asana tú me sú wuúci hatena. [Tu ñá só bá anyía túsú wuúci kélísiki háye bíásó bikotí ño tóñinyi.

⁷Asana ómoté, muténinyi bicénji a muáña Lisiás ñaá fáaya, yó basó bákáláka ooco ooci.

⁸Mbá mose baaco a bá bóŋa na asana ne wuúci á faáya oówe eé buúse.] Mbókò o ñoó bícónyíki òòò ooci, ò ñoó còba ò òleca, kuŋhó bémuátá, anyía tókòma etú tu ñe sú wuúci túme áŋa taaká.”

⁹Besuif ñe bú oónyísíkíní tókòma eétú, bó kòona báye besana eébi áŋa híáná taaká.

¹⁰Aáná kóména ñeé késítíní Bóol anyía wá táŋaka, mbá Bóol òse: «I ñe mí menyí anyía tuŋhò ma hólaka tuéŋí etú o ñoó kélisi besana bé baaco aaha aasó a bunŋhò; yaáté asana ya méŋa na mŋhólé meéŋí ò òtémá ekúlú ayé ε ñaá me békála oówe eé buúse.

¹¹Ò óŋa wu òbataka baaco a bómoté asana ayé ε ñaá me táŋa, yááŋa anyía mósé te ña hólá mósáhátá ne méfendí amá ε ñgaá me háma e Yelúsalem o okonyémi Bandómesé aá ciayé Cíibe.

¹²Ayé ε ñgaá me háma, ta òòò ta òmoté te ómò me kuanena buósé yemí suŋgunyinyi na baaco, ta anyía yemí oosikinyi baaco e etuŋulinyi eé Cíibe ce Bandómesé, mbá ta andañía yé òbécókóléna a yémoté, ta aá haála a hómoté há báléka.

¹³Ba-me-sóména eebe aámbáya te abó bá ta na hekòma a hémoté ahé bá bóŋa bé o mi túme.

¹⁴Asana eyí i ñe mí menyí ayé ya méŋa wu ò kuŋhó laana áŋa anyía, ε ña mé láténa yósòòsò yí ohónyí eyí beébe bé ñe bú bíkétí anyía yé te á bá atálémánánó. E ña mé nyiŋhò Bandómesé buólí, wuúci cíisú sókónó ñaá bá cíe nyémiki. I ñe mí lumitinine tóna besana bikime a béáŋa beóŋkónó ne e tufule tú bikotí ne e tufule tú behémúní besana bá Bandómesé.

¹⁵Ya méŋa òháyanó mŋhólé eebe ná Bandómesé háye beébe tóna bá ma bó háya: Maáŋa anyía baaco bekime, ta betálémánánó, te eebe a bá te abó bá betálémánánó, ká bó háanyuaka e biwéewé.

¹⁶Yaáté asana í meé mi bínjie bikúlú bikime anyía híimi hecòócó hé òtémá té me kákáléna ne eé buúse bó Bandómesé ne eé buúse bó baaco.

¹⁷I ñe mí hulíki òmbana ú tuŋhò weéŋí, míò kò hálómóna eé Yelúsalem. E ñgaá me hálámánáná na benyéma bé òwaafakena baaco bá mahana bá búáme bunŋhò ne bitúké bé òsómákéna Bandómesé bebésámbá.

¹⁸A asana eéyé ε ñaá me bá eé Cíibe ce Bandómesé, yémi kuenyikinyi okotí yí obifúúmíní. Nyekòca nyé baaco te ómò bá aáme a maabána, mbá te etuŋulinyi a yémoté.

¹⁹Bómoté Besuif bé ekéti yí iisí yé Asi ña bó bá hóá, keyé beébe bá ña bó bá bó mi héléne aaha oówe eé buúse, mbókò bábó bá na hekòma a hémoté hí o mi túme.

²⁰Mbókò ε te á bá aáná, baaco eebe óo bíkétíkíní bómánye asana a yaabé ayé bá ña bó me kákáléna, ekúlú eyí bé ñe bú mi télímíní a nyekála eé buúse bú Hitúlé a híáná,

²¹ε te ñaa bá hú buhúní eebe abó ε ña mé kòona aabó ε ekatékaté okelú ò òmuaná esé: Téka asana ayé ya méŋa aáhá a nyekála eenú eé buúse hénánò áŋa anyía i ñe mí lumitinine nyehaanyua nyí biwéewé e?”

²²Félis ñaá bá weé ményukune bɔmbánye bɔmbánye besana biéñí a asana ne ohónyí ú Otéñí a Waáñá; aaná u ñeé hélúmúnyí nyekála ne elime, u ñé beébe laána ɔse: «Áno ɔbá, i ké mi kélísíki yáánó asana buósé bú etémbí, ekúlú eyí Lisiás, mutéñinyí bicénji a muáñá, káá fáaya.»

²³Nyelaana mutéñinyí bicénji e mutíkítiki eényí anyía mué ke hélúmúnyí Bóol eé ciíbe ce ecaná, bé tí menyí wuúci fáláka e nyitétyenyí, bé tí leké bíáyé bikendinyí o búle wuúci óóló.

²⁴Ahé ɔmbana ú mɔósé a wómɔté ña hóla, Félis ñaá fáaya ɔlɔɔ ne oónyí Túlúsile, itónyí ci Besuif. U ñá ɔóna anyía bé wuúci lónjéna Bóol. Bó ñó lónjéna, Bóol ñé wuúci bíkétíkinyí asana a yé ñá leca mɔɔlélé amá ɔɔɔ ñaá háya né Yésus Kilís.

²⁵Mbá ekúlú eyí Bóol ñeé túmé obíkéti na anyána ɔɔɔ á nyémána wu ɔkandaka ɔtálémánánó eé buúse bó Bandómesé, yó báména wɔónénánó ɔ ɔtémá noómi, u te kela besana a beébe, na anyána Bandómesé káá sómbótókónéna baaco besana, bulíkílíki ñá haténa Félis, mbá ɔse né Bóol: «Aámbáya kakána hálómóna, e ká mé ɔ lónjéna émɔté ekúlú.»

²⁶U ñaá bá waá ménaka mɔɔlélé, u ketiki anyía Bóol áña wu o wuúci iínjie mɔɔnyé; yaaté asana u ñaá bá weé wuúci lónjókɔ bikúlú bikúlú anyía bábó aásánaka.

²⁷Émakéla tuɔɔ tífendí á hóla, bá ñá tóma kóména ci etémbí, Bɔlɔsíus Fesitus, e nyilimíne nyí Félis. Félis ñaá bá wa yáambaka anyía Besuif eé wuúci bílénékíne, éhé u ñaá nyéana Bóol eé ciíbe ce ecaná.

Buólí 25

¹E elime ce mɔósé matátó amá Fesitus ñgaá háma e ekéti yí iisí ayé u ñaa nyémána wu otéñginyí, u ña hátóna a Sesalée, yó súete eé Yelúsalem.

²Hóá, ne betéñinyí beluli nyiínjie na baáñá bé Besuif ña bó fáákóna nááyá ɔ ɔkɔsóména Bóol. Bá ña bó bécókólókéna Fesitus

³anyía wé lumítíne anyía bá ka hálámánána Bóol eé Yelúsalem; aá taaká, bé ñe bú wuúci tánjékéna hebeña, bá áambaka o fule wuúci óóno o ohónyí.

⁴Mbá Fesitus ñeé beébe békámá na anyía Bóol áña ɔháyanó eé ciíbe ce ecaná a Sesalée, na anyía hikúlúkúlú wuúci bémuátá ñaá ɔba ɔ ɔhálómóna hóá.

⁵Yó sólinyí ɔse: «Báánó betéñinyí á bóña bá ɔɔba ɔlɔɔ na yanjé anyía bébú túméke ɔɔɔ oócí tɔkɔma hóá, mbókɔ wáña ɔkelánó bɔɔbé a bómɔté.»

⁶Fesitus ñeé límékíne hoóhi mɔósé manamanyé ta anyía mɔóhátá náábó, u ñá hálómóna a Sesalée. ɔ ɔyá ɔyá u ñeé límíne a andañía yé nyekála, mbá ɔse bé wuúci héléníne Bóol.

⁷Ahé Bóol ñgaá háma, Besuif e bé ñe bú húlé eé Yelúsalem ñe bú wuúci bébónjóléná, bé ñé túme o wuúci túme beandándá bé tɔkɔma biéñí abé bó te ómɔ bó bá ne ohónyí wú otóñinyí anyía béáña taaká.

⁸Mbá Bóol ñaá bá waá béhókónóno òse: «É te ómo nóko okotí ta ómóté e bikotí bí Besuif, te e bikotí bí Ciíbe ce Bandómesé, te e bikotí bí butéjì bú Lóom.»

⁹Fesitus ñaá bá wa yáambaka anyía Besuif e wuúci bílénékíne, éehé u ña batá Bóol òse: «Aáná éce anyía o ñoó lumitine osúéte eé Yelúsalem anyía bó yóo kélísíki eémi eé buúse a besana eébi e?»

¹⁰Mbá Bóol òse: «É ña mé hényéna òkòona esé ne bikotí bí butéjì bú Lóom bá nyémána bé o mi kélísíki. Mbóko yañó ònòkónó okotí yí Besuif a yémóté, keyé kuñjò bémuátá o ñoó menyì bómánye bómánye.

¹¹Mbóko ya méña a nyenana, mío kela asana ayé yáme nyemana wu owééne eé yíiyi, e te ña mé sáñóna owé. Mbá mbóko ta hekoma ta hémóté te á bá taaká a tókoma tukime etú bé ñe bú mi túme, ta òòò te a bá wu o mi fiimbie náábó. Hú Sesáal bímuóci wá nyémána wu òbaka asana eeye !»

¹²Fesitus ñaá lókómáná na bááyé be-wuúci-lébe, mbá òse: «Óko, téka kuñjò bémuátá ó mós kòona anyía Sesáal wá nyemana wu ò kuñjò kélísíki e? Oo, ò ñóo nyemána wu òkòkáláka eéyé eé buúse.»

¹³E elime ce òmbana ú mósé, ne otéjì u Besuif Akílíba ne onyíinyí e woónjù Belenise ñga bó hámá a Sesalée, anyía bé ke bú ténjiti Fesitus.

¹⁴Háye bá ña bó nyémána bé ohuliki mósé meéñi a Sesalée, Fesitus ñé beébe bíkétíkinyi asana yí Bóol, òse: «Òòò a wòmóté áña aaha ewú Félis ñéé síké eé ciíbe ce ecaná.

¹⁵Ahé e ña mé còba eé Yelúsalem, ne betéjinyi beluli nyíinjie na baáñá bé Besuif ñe bú wuúci tíméké tókoma, bó mé bata anyía yáme sómbótóna anyía wáña a nyenana noómi.

¹⁶Míio beébe békáma anyía Bolooméñ ña ña bá te abó cáña owíinjie òòò nyenana wuúci téka na otáléména a nyekála ne be-wuúci-sóména, yó bésómóko tókoma.

¹⁷Aáná bá ña bó fááya aaha òlòñò na yañó. I ti ómó húli ekúlú acaha; ò oyá oyá míio limine e nyikélísi besana, míio wíinjie makénda me ohéléne òòò oóci.

¹⁸Be-wuúci-nuusi ña bó fááya, mbá beébe te o wuúci túme hekoma ta hémóté a tókoma ató e ña mé bá yémi ketiki.

¹⁹Bá ña bó bá hú ne tusuñísúñi a tó ña leca úúbú olumitinine, tú lécaka tóna Yésus, òòò a wòmóté ewú u ñéé wé, mbá Bóol wuúci, waá hényákéna òkòona anyía òòò oóci áña wósó.

²⁰Aá yañó, e ñaá me bá i ti emí menyí anyána yámé kela a asana eéyé. Éehé e ña mé batá Bóol mbóko wáña wu olénéke còba eé Yelúsalem, anyía bé keé wuúci kélísíki hóá a asana eéyé.

²¹Mbá Bóol ñe húlísí yááyé asana eé buúse; u ñé lénéke anyía otéjì u Lóom wuúci bémuátá kée kélísíki yááyé asana. Éehé i ñéé mi ínjíé makénda me o wuúci tétényíki eé ciíbe ce ecaná ò òkòhàma ekúlú eyí i ké mí wuúci tóma ná Sesáal.»

²²Mbá Akílíba ɔse ná Fesitus: «É ña mé aamba ɔlókóma ɔtáña ú ɔɔɔ oócí, yañó bémuátá.» Fesitus ɔse: «Nyéána aná ! Nɔɔyá, ɔ kóó lókómáka úúyé ɔtáña.»

²³Ɔ ɔyá ɔyá, na Akílíba ne Belenise ña ka bó hámá na bɔɔɔ bukime, bɔbɔhókónónó na baacɔ beéní. Bé ñgo óófine a andañía yé nyekála besana ɔlɔɔ ne betéjinyi bicénji na baáná bá Sesalée. Fesitus ñe yiínjé makénda me okohéléne Bóol. Bé ñe wuúci héléné.

²⁴Mbá Fesitus ɔse: «Otéjé Akílíba, na banó bekime abá nua nóña aaha ɔlɔɔ na basó, no ña nó léca ɔɔɔ ooci a wáña táléména eénú eé buúse. Besuif bekime ña bó fáákóna nááme, bó koó wuúci sómókéna o otúme eé Yelúsalem ɔ ɔkóháma aaha a Sesalée. Bá bómɔkɔ báye u te ómó nyémána tóna wu ɔ háná líhéke.

²⁵Mbá aá yañó, é ña mé leca anyía wuúci ta ɔkela bɔɔbé abó wá nyémána wu owéene eé buúbu. Ta híaná, ayé wuúci bémuátá u ñe húlísí yááyé asana né otéjé u Lóom, mío súnje anyía i ké mí wuúci tóma nááyá.

²⁶É te áme kela ne ñgime ce asana a cé ña léca ɔɔɔ ooci, anyía yáme óñókéna otéjé nufule. Aá yaaté asana í me mí wuúci télímínyi eénú eé buúse, holákáhláka oówe eé buúse, kuɔhó Otéjé Akílíba, anyía ekákéla óo wuúci bícónyíki, aaná ya méña wu ɔbɔhɔ besana bí o wuúci óñókéna.

²⁷Bú te ñáá lókómána buúse bukime, mbókɔ ε ñá me tóma ɔɔɔ u ciibe ce ecaná ε te cálóna e nufule tɔkɔma a túña tú wuúci hatéákénánó.»

Buólí 26

¹Mbá Akílíba ñá laána Bóol ɔse: «Ɔ wáña na makénda ma ɔbékáláka aámbáya.» Aaná Bóol ñaá nándóna ɔɔbó, u ñe túmé ɔbékála ɔse:

²«Otéjé Akílíba ! Éε, i ñeé mi bíléne hénáno eeci ayé é maá me táléména oówe eé buúse, anyía yáme békáláka a besana bikime ebí Besuif á bóña bá me sómókénánó eé bíibi.

³Yááña anyía o ñoó menyí abékéléna cé Besuif ekime bɔmbánye bɔmbánye, e menyukune tóna besana e bí ñe héléne isunji aabó ε ekatékaté. Yaaté asana ε ñá me ɔ bécókoléna anyía óo mi eéhínyinyi, óo lókómáka uumi ɔtáña.

⁴Besuif bekime ñe bú ményi anyána i ñeé mi líhéké o otúme aáme a bunósé ɔ ɔkóháma hénáno eeci ε ekatékaté ce na buame ne eé Yelúsalem áyá.

⁵Bé ñe bú mi menyí feeké; beébe bá bóña bá ɔhákéna embasó eémi o olihe, mbókɔ bé ñe bú lénéke. I ñeé mi líhéke ε ekatékaté ce ɔlɔɔ ú Bafalisiénj; ɔlɔɔ oócí awó u ña láténa bikotí bí onyemikinyi Bandómesé hé a nyebaná hé a nyebaná ɔ ɔhɔla elɔɔ cí etémbí.

⁶Mbá ya méña aaha táléména hénáno eeci a nyekála a asana na nyetáta anyé ε ña mé táta na mɔhólé mekime endána acé Bandómesé ñaá bétánéná cíisú sókónó.

⁷Endána eécí, túásó tɔnyénó tukime túhátá ne túfendí ñaá tátá ɔleca na mɔhólé; éehé tú ñe nyemi Bandómesé ne nebutúé na nabuósé, tú te tɔmbɔ. Otéjé Akílíba, a asana na endána eécí Besuif ña bó me sóméná.

8A asana a yaáté nu ñe nú súnjuni, banó a bómoté a basó Besuif, anyía Bandómesé áña wu oheenyiki baaco o owé e?

9Aáme a aháná yé bémuátá, i ñe mí keti anyía ε ña mé nyemána wu onuusiki Yésus, ooco u Násalet, i ihényí ikime.

10Buolí eebú ε ña mé nyioko eé Yelúsalem, yañó bémuátá ooci, mío hákéna belumitinine Yésus beéñí eé ciibe ce ecaná a makénda emé betéñinyi beluli nyiinjie ñe bú mi iinjíé. Ekúlú ekime ayé bá ñaá bá bábó sómbótóna anyía bá óónoko belumitinine Kilís, ε ñaá me bá yémi lumitine aána.

11Bikúlú a bémoté ε ñaá me bá yamé kelaka anyía bé iinjíékíne a bómoté muuyé a bendañía bé obécókoléna, i beébe eékíkinyi anyía bé fénékíne Yésus. Ε ñaá me bá na nyenána nyiéñí náábó a nyenamá anyé ε ña mé cobá o okoó beébe nuusi a báléka cé haaca.”

12«Yaáté asana ε ña mé cobá bómoté buósé aá Tamás éce betéñinyi beluli nyiinjie mé bú mi iinjie makénda ma ooba hóá. Ε ña mé bá ne tufule tó makénda etú bé ñe bú mi iinjíékíne.

13Otéñí Akílíba, yóme o laana: Ε ñaá me bá yamé cócobaka hóá. E túefi, ε ña mé leca yaandándá yí eese yí é húlúkúne o Omuaná; yé nómake o ohola eese yé oócó, yé ñaá basó bóñóléna, na yañó na bíáme bikendinyi.

14Aána tu ña só kuákóna basó bekime o omesé, mío lókóma okelú a wúmóté á me bataka ne nuebélé óse: “Sóol, Sóol ! Anyiaté o ño mí tekese e? O ñoó bíyébi etémbí ne etémbí ekúlú ayé o ñoó waamba oyákána háye káwo a cé te ña lókóma okála ú busue bó múáyé mutétényi.”

15Mbá esé: “Kuñó éce aányé e, Otéñí? ” U ña békama ose: “Yañó, Yésus, ewú o ñoó tékése,

16mbá ta híáná, hatóna endánaka; asana ayé é ma mé kela anyía óo me leca áña anyía o ñoó nyemána wu obámókóna muame munyionó. O kóó bá uumi ombasómbáso anyía óo bíkétíkinyi baaco anyána ó mo mé leca hénáno; o kóó beébe bíkétíkinyi tóna besana ebí i ké mí o tóñgínyí.

17I ké mí o kétúnyíki ε ekatékate ci Besuif. Mío kuñó kétúnyíki tóna ε ekatékate ce baaco a bá te ábó bá Besuif; náábó ε ña mé o tóma.

18Ε ña mé o tóma hóá o kóó beébe húnéke eése, wó beébe hémúkúnyí i ibíne noómi anyía bébú oófókíne e eese noómi; wó beébe añjíaka e butéñí bó Sátan, mbá e beébe hákéna e Butéñí bó Bandómesé. Mbóko bá ña bó hákéna moñolé nááme, Bandómesé kée beébe nyenanakenena máábó maabé, yó beébe limisikinyi ε ekatékate ce bááyé baaco abá u ño lótóko. ”“

19«Asana ómoté, Otéñí Akílíba, ε te ómó kélena endókó e eseye yé asana ayé ε ña mé lecáka, yí é húlúkúne o Omuaná.

²⁰Mbá ε ηα μέ κάηακάηα ohulikinyi Besuif bá Tamás Ambánye yé Esóma, mío yiíyi hulikinyi tóna baacɔ bé Yelúsalem, mío cɔba ne buúse o okoó yiíyi hulinyi baacɔ bekime ne bé iisí ci Besuif na bá mɔnɔηɔ me etémbí áyá. I beébe laakena esé bá békákálákéna máábó maabé, mbá bá sómba okóló eé meéme; bá hákéna mɔηɔlé ná Bandómesé, mbá bá kélaka besana e bí ηɔ tónínyi anyía bá ma bó békákálákéna taaká máábó maabé.

²¹Aá yaáté asana Besuif ηα bó μέ haténa eé Ciíbe ce Bandómesé; bá ηα sé bábó me óónó.

²²Nyitétényi anyé Bandómesé ηεé mi tétényi, nyiínyi nyí ηεé mi líhisi ɔ okóhama aámbáya. Ya méηa úúyé ɔmbasómbásɔ a baacɔ bekime, o otúme a banásé ɔ okóhama a baáηá. Ε te ηά me tála bɔkɔ a bómɔté a besana ebí ne behémúnyi besana bá Bandómesé ne Moyís ηe bú húlíki anyía bé káá békélaka.

²³Béáηa anyía Mesíi ηά nyemána wu owé, yó bámókóna ɔɔcɔ u buúsebuúse ɔ ɔhaanyua e biwéewé, yó númisiki eese a baacɔ bekime na bá búásó bunɔηɔ na bá mɔnɔηɔ me etémbí áyá, bú tónηínyi anyía Bandómesé kée beébe nohiki.”

²⁴Ekúlú eyí Bóol ηαά bá waá békálaka aáná, Fesitus ηά táηéta okelú ɔ ɔmuaná ɔse: «Bóol, ɔ wáηa yaála, yaandándá yí omenyi ú besana mé yóo hélúmúnyi yaála.”

²⁵Mbá Bóol ɔse: «Eé'eé, Kóména ! Ε te amé bá yaála. Yááηa anyía besana eebi abé é ηαά me táηa ηa lókómána bɔmbánye, béáηa taaká.

²⁶Oténí Akílíba bémuátá ηεé ményi bɔmbánye besana eebi. Buáté bɔkɔ ya méηa wu o wuúci laakena na mɔηɔlé ɔ ɔtémá anyía u te ηάá nána ta asana ómɔté; yááηa anyía bé te ómó békéla indiitie haála a hómɔté.

²⁷Oténí Akílíba, yaηó esé o ηoó lumitinine besana ebí behémúnyi besana bá Bandómesé ηe bú húlíkínyi baacɔ e? Έε, i ηe mí menyí anyía o ηoó bíibi lumitinine.”

²⁸Mbá Akílíba ηαά laána Bóol ɔse: «O ηoó bíkétí ase ɔ ηoó cɔba ɔ okela anyía yáme bécáηa kilísíten e hikúlúkúlú e?”

²⁹Mbá Bóol ɔse: «Ta bú te ηάa békéla aámbáya, te nyiényí bú káá békélaka, ε ηαά me bécókóléna Bandómesé anyía wá kelá anyía na kuɔηó na ba-me-lókóma hénáno, nuánó bámókóna belumitinine háye yaηó, asana ómɔté nu te lecá muuyé amó ε ηa mé leca.”

³⁰Aáná ne oténí, na kóména, ne Belenise, na baacɔ bekime a bá ηa bó bá aáhá ne beébe ηa bó hátókóna endánaka,

³¹bá ηά cɔbá a hetɔke, bá kóónaka beébe ne beébe báye: «Oɔcɔ ooci te ómó kela bɔkɔ a bɔɔbé a bómɔté abó wá nyémána wu owéene eé buúbu, ta anyía bú o wuúci háya eé ciíbe ce ecaná.”

³²Akílíba ná Fesitus ɔse: «Mbókɔ ɔɔcɔ ooci ti e húlísi yááyé asana ná Sesáal, keyé bé me wuúci nyεana.»

Buólí 27

¹Ahá Fesitus ηαά sómbótóná anyía tu ηά só nyémána tu okandaka eé sitíme o osúete i Italí, u ηé cuméke ne Bóol na baacɔ bé etémbí bé ciíbe ce ecaná né muténínyi bicénji a

mumoté, nyiinyi éce Súlius. Mu ñaá bá mu ɔlɔɔ ú bicénji a waáña ú Lóom, bá lɔɔko ɔlɔɔ oócí báye «ɔlɔɔ ú bicénji a waáña ú Sesáal».

²Tu ñe sú oófókíne eé sitíme ce báléka ce Atelamíte. Sitíme eecí ñaá bá cé a cóbaka a aháña yé atáléména sitíme cé ekéti yí iisí yé Asi, tu ñe súéte. Ɔɔɔ ɔ wɔmɔté, ebíenyi yí Tesaloníke i iisí ce Masetuán, nyiinyi éce Alisitáak, ñaá bá na basó.

³Ɔ ɔyá ɔyá, tú ñga háma e Síton. Súlius ñaá bá weé tétényíki Bóol na ambánye yé ɔtémá; aána u ñaá nyeána Bóol anyía wá ka lécáka baláayé, háye bá bóña bé o wuúci iinjékíne benyéma a bé ñaá bá bí é wuúci béámbákéna.

⁴Ahé tu ña só hátóna e Síton, bihúne ñe túme ohúne, bé basó húlúkúnine eé buúse. Aána tu ña só hólákéna ce asálá ce asálá yí Síbele, iisí a céáña e ekatékáté ce nuomó, ananyía bihúne te ómó bá bí é húnéke hóá.

⁵Tuó bétáñaléákána ce nuomó ce nuomó hoóhi na besálá bí ne iisí ci Silisí na ce Bamfilí, tú ñga háma a báléka ci Mííla i iisí ci Liisí. Tu ña hámoókóna eé sitíme.

⁶Hóá, mutéñinyi bicénji ñaa léca sitíme ce báléka ce Alékesandilí, ci é súétéke i Itálí, u ña basó oófíkinyi noómi.

⁷Tu ñe sú húlíki moósé meéñí o ohónyí anyía tu ña só bá tuasó kándaka butíkítiki a asana ne ehúne a yé ñaá bá yá basó húlúkúnine eé buúse. Tu ña só lécáka muuyé muéñí anyía tú ka só háma a maabána ma báléka ci Siníte. Ahé ehúne ñaá bá yé te á basó aátába osúéte na ɔkanda ne buúse fiaɔ, tu ña só hóléna e embana ci iisí a céáña e ekatékáté ce nuomó, nyiinyi anyía Kelete, a aháña yé ɔndɔɔ ú iisí ce báléka ce Salémone.

⁸Tu ña só cóbana ɔkanda ne buúse ne muuyé muéñí ce asálá ce asálá, tú ñga háma a nyetáléména sitíme a nyémoté, nyiinyi éce «Ambánye cá atáléména sitíme», hoóhi na Lasé.

⁹Ekúlú ñaá basó hólákéna yeéñí o ohónyí, ɔkanda ɔó nuomó ñaá bá wá yáaña ɔɔbé ɔ ɔhɔla, anyía buósé abó bá ñaá bá bé bikíilieke ɔnyíá ñaá bá bú ma hóla. Yaáté asana Bóol ñaá basó oókísí ɔse:

¹⁰«Buame eé, e ña mé léca anyía ɔkanda ooci ñaá ɔɔba ɔ ɔbá ɔɔbé ɔ ɔhɔla a asana eyí ne sitíme na mááyé malamó káá cóba ɔ ɔcaɔiaka. Ta basó tóna tua sóna tú owéékúne eé wuúci.»

¹¹Mbá ta híáná, mutéñinyi bicénji ñaa hólá ɔháya mɔɔɔlé ne né mutéñinyi sitíme ne né muútí sitíme anyía bé tényí ébú súéte.

¹²Yááña tóna anyía nyetáléména sitíme eényí te ómó bá nyembánye o ohuliki ekúlú yí buume hóá. Yaáté asana baaco beéñí bé sitíme ña bó sómbótóna ɔɔɔbana ɔkanda ne buúse. Bá ña bó bá bábó békánáka, mbókɔ búáña bú ɔbá aána, ɔ ɔkɔóháma eé Fénis, nyetáléména sitíme a nyémoté nyé Kelete a nyé ña léca nyefiana nyé ɔɔcɔ. Hóá bá ña bó bá bábó áambaka ohuliki ekúlú yí buume.

¹³Hihúnéhúne hé bulóólɔ ñeé túmé ohúne. Baaco bé sitíme ñe bú ketí anyía bá bóña bá ɔkandaka háye bé ñe bú bíkétiki. Aána bá ña bó aáñíá butélímínyinyí bú sitíme, bé ñe

súéte, bá kándaka ce asálá ce asálá yé nuomó nú Kelete a aháná yé nyekafianena nyé ócócó.

14Mbá hikúlúkúlú yaandándá yé nobólá nú ehúne ayé bó ñó lóno anyía «Elákilon» é húlúkúne namuaná ce nyeháma nyé ócócó ce Kelete, ñéé túmé o beébe naanena.

15Ehúne nyeketakena sitíme na makénda, ohónyí wú o ciíci télímínyi téka. Buáté boko tu ña só bényéána anyía ehúne á basó hólána.

16Yé ñá basó nyékétákéna a asálá a yémoté e embana ci hikétíkéti hí iisí e ekatékáté ce nuomó, nyiínyi éce Kóta. Yiíyi yé ñaá basó támbá ehúne butíkítíki, aáná tu ña só bóñó ohónyí ne muuyé mukime wú ohokononohokó yé obéóléténa.

17Bonyio eé sitíme ñe bú béetí ohokó eéyé eé sitíme noómi, bé ñé yiíyi ótókóko e embana ci sitíme ne tukolí, anyía cé óónéna. Ayé bá ñaá bá bébú líkíméke anyía sitíme á ka fáka o osébéá a asálá yé nuomó eé Libí, bá ñá nyenana butélímínyinyí bú sitíme é bíhíéñélíki, ehúne húle nyéketakena sitíme haála hekime.

18Ehúne eéyé ñaa cóbá ne buúse o ohúne na makénda mekime a nyenamá anyé o oyá oyá bonyio eé sitíme ñe bú túmé owaahena momoté malamó óó nuomó o o ciíci hélélíti.

19O buósé bó oláta bé ñé bú oombókóko belañéna bí sitíme beébe bémuátá.

20Mósé ñaá hóláka meéñí tu te leca ta ócócó te tunjoti, ehúne cocobaka ne buúse hú ohúne na makénda. Mñholé ma ohomba ñá basó mána e etémá.

21Baacó a bá ña bó bá eé sitíme noómi ñe bú húlíki móósé meéñí, bá té nyiá ta boko. Mbá Bóol ña táléména aabó e ekatékáté, mbá ose: «Yé ñaá bá ambánye anyía núánó me lóokóména. Mbókó nuanó me lóokóména, keyé tú te omó só hátóna aá Kelete, tu te ómó só bá tú obécánjena ta anyía tú obínyímísíki nyenamá eényí.

22Mbá aambáya e ña mé banó láana esé áno békéndéna, anyía oco ta omoté aasó e ekatékáté ti ñéé wéékune; hú sitíme bímuóci cé ña cóba o ocañiaka.

23Yááña anyía e buutú bó hénáno, elilé yé bosóma yé Bandómesé awó e ñaá me bélóokóména, i wuúci nyiokena, yiíyi yé bíkósíti nááme,

24yó mé laana yése: “Bóol, eti líkíme. O ñó nyemána wu ohobékáláka eé buúse bó Sesáal. Aáná, Bandómesé aáyá a ambánye yé otémá o yóowó asana mee lumítine onohi tóna baacó bekime a bá bóña aá nuomó na kuñó.”

25Aá yaáté asana, banó bíáme bikendinyi, áno békéndéna, anyía ya méña na mñholé ná Bandómesé. I ñe mí menyí anyía besana ña cóbaka o obékéláka háye elilé eéyé á mé laana.

26Mbá ehúne yó cóba, yáa basó éékínyi a asálá yí iisí a yémoté aá nuomó.”

27Bú ñaá bá e buutú e bú ñó nyiíyísinyi meetú móhátá ne menyíse emé ehúne ñaá bá hú o basó súéténe óó nuomó nú Metitelané. Hoóhi e ekatékáté cí buutú, bonyio eé sitíme ñe bú bíkétí anyía tú me sú túme obíkósi ná omesé.

- 28**Aáná bá ña bó ááhéna nukolí e menyífé. A aató a yémoté yí nukolí eénu bó ño yóótókókó bokó a bú ña láma. Aáná bá ña léca anyía injibí cí menyífé aá haála eéhé ñaá bá méta nyitíne ne buunyi ne ífendí. Bá ña bó cóbá ne buúse butíkítiki, bé ñé túné áahéna nukolí, bá ña léca anyía injibí áña méta nyitíne na énamanyé.
- 29**Bá ña bó bá bébú líkíméke anyía ehúne áña yé otóma ciasó sitíme haála ahá ciáña ci okobítuméke aá beandándá bé andányé; ééhé bá ña yááhéna bitélímínyinyi bí sitíme bínyise e elime, bé ñé túme otáta na otémá okime anyía oyá é ténýí yá.
- 30**Bonyio eé sitíme ñaá bá bábó áambaka menjiné amá anyía bábó háma eé sitíme, bábó cábákéna. Aáná bé ñe bú lóosi okókó yé obéóléténa, bá ña sómba afala báye bá ña bó áamba okosúnéke bitélímínyinyi bí sitíme bé aháná yí buúse.
- 31**Bóol ña láana ne muténjinyi bicénji mu Lóom na bosóókó bicénji ose: «Mbókó baaco eebe ti ñé bú límíne eé sitíme noómi, nu te anó kéla nu onohokó.»
- 32**Bicénji ña sómbáka tukolí etú bé ñeé sújékíne okókó, bé ñé yíiyi nyεana anyía yé nénéke óó nuomó o omuaná, haaca ne sitíme.
- 33**Hikúlúkúlú, okela anyía oyá e síke á yá, Bóol ñé beébe láana bekime anyía bá ña bó nyémána bá onyíáka benyéma bé onyíá, ose náábó: «Hénáno mósóhátá ne menyíse eeme amá nua nóña hú otáta, nu te béháya bokó bó onyíá e nyuuté.
- 34**Cókóle, ε ña mé aamba anyía nuánó nyíáta bokó. Yááña ambánye anyía nuánó nyíáka mbá nué líhéke. Nuti líkíméke, yááña anyía ta obaca te ñaá cóba o onyánjétna ooco.»
- 35**E elime ce otáña oócí, Bóol ñé híite eléti, u ñé iínjé Bandómesé biténjiti o obécókoléna eé buúse bó baaco bekime, u ñé yíiyi bákáka, u ñé túme onyíá.
- 36**Aáná ooco okime ñeé híite makénda, nyitúme eényí tóna onyíá.
- 37**Tu ña só bá baaco etíne cóóhátá na átátó ne imbuke buunyi na omoté eé sitíme noómi.
- 38**Ekúlú ayé tú ñe sú éécéke, bá ña aahákéna ikute cí ñeñé óó nuomó o ohéhéliti sitíme.
- 39**Ayé oyá ñaá yá, bonyio eé sitíme ti ómó túné ebú ményi iisi acé bá ña bó léca. Mbá bá ña bó léca nyinyike nyé nuomó a nyéáña na osébéá a asálá; bá ña bó bá bábó aambaka anyía mbókó ohónýí áña wú obóñea, bábó cobana sitíme hóá.
- 40**Aá yaáté asana bé ñe bú súñúnéke bitélímínyinyi bí sitíme, bó bíibi nyεana óó nuomó. Híáná bé ñe bú hémbúléke tukolí tú bukendi sitíme a aháná yí buúse yí sitíme. Bé ñé súñe bolaka bú ehúne eé buúse; aáná ehúne ñé túme o ciíci nyeketena a aháná ayé bá ña bó lécáka osébéá.
- 41**Mbá εmbana ci sitíme ñé túme obítise osébéá óó nuomó noómi. Ce ñaá bá ci a yáña ε ekatékate ce behaála bífendí bí munyife. Sitíme nyefaka eényí aáhá. Yááyé aháná yí buúse ña sóbéna o osébéá a nyenamá anyé ce te ómó bá ci obínyíetinyi. Makénda ma beahó ñé túme okata aháná yí elime yí sitíme.
- 42**Bicénji ña yáámbáka owóónókó baaco bé ciibe ce ecaná anyía ta omoté té bénáña óó nuomó o ocabena.

⁴³Mbá muténjinyi bicénji mu Lóom, wuúci wa yáambaka onohi Bóol. Aáná u ñeé beébe sánónéna okela háye bá ña bó bá bábó áambaka okela. U ñá laána baaco bé ciíbe ce ecaná anyía bósóókó e bé ñe bú ményi obénáña ña bó nyémána bá o cáña béáhákéna e menyífé o ocoba a asálá.

⁴⁴O bómoté bósóókó ña bó nyémána bé osíke beébe látaka, babáátákánó a beláñge ta anyía e bikélékétí bí etémbí bí sitíme. Aáná bá ña bó kéláka, bó ko hámókóna beébe bekime o omesé, ta bokó ti beébe kelá.

Buólí 28

¹Émakéla túásó nóhóko aáná téka ne imbéné, baaco bé iisí ña bó basó láana anyía bó ñoó lóno iisí eécí anyía Maleté.

²Baaco eébé ña bó basó káhá bómánye bómánye. A asana ayé nobólá ñeé túmé onaa, nyiike kelaka buéñí, bá ña bó aábánáká yaandándá yí oocó, bá ña basó lónóko basó bekime o okowáásába.

³Bóol ñe hiíte acáká yé toñase o oháya o oocó noómi; e ekúlú eéyé ehénye ñaá hámá a toñase eétú éce obála ú oocó meé wuúci tímbe, nyenóma Bóol eényí o oobó.

⁴Émakéla baaco bé iisí ábó léca anyía cióho ma bélábéna Bóol o oobó, bé ñe túme olaanana báye: «Ooco ooci áña taaká taaká muóno baaco, na nyenohoko nyí owé ú menyífé aá nuómó, Bandómesé ci imbífúne ti ómó lumitine anyía wé líhéke tóna.»

⁵Mbá Bóol ñe yíkílité oobó, cióho ñá kuá o oocó noómi, wuúci ta olókóma okála buúse bukime.

⁶Baaco a bómoté ña bó bá bábó bétátáka anyía Bóol yó coba o onuteke, ta anyía yó coba o okua hí aáhá, wé wé. Mbá ñakelá bábó tátáka buéñí, bá té leca anyía Bóol ña lókóma okála a wúmoté, bá ña héñéna otáña; bé ñe túme okona báye «Háá, wáña bandómesé a cemoté !»

⁷Muténjinyi iisí eécí ñaá bá ne bikéti bé omesé aáhá hoóhi; nyíáyé nyíinyi ñaá bá éce Bubilios. U ñaá basó káha e úúyé ooki bómánye, túó fíanaka hóá mósé matátó.

⁸Síkíne ci Bubilios ñaá bá fianena, u konoko ne nyiike na toona tó manóño. Aáná Bóol ña cóbá ná taatá oocí, u ña bécókolókéna Bandómesé, u ñe wuúci tála aabá a aató, nyi wuúci eéñunyísi eényí.

⁹E elime eécí, bokonókóno bé etémbí bé iisí eécí ñe bú túmé ofaaya né Bóol, u beébe eéñunyísi tóna.

¹⁰Aáná baaco bé iisí eébé ña bó bá bábó basó kékéke buéñí, beébe na nukasa ne nuubo. Ahé buósé bó nyíásó nyehatona ña kaáhámá, bá ña bó basó iínjiekíné benyéma bikime a bé ñaá bá bé á basó béámbákéna e úúsú okanda.

¹¹Tú ñe sú límékíne hóá iílí étátó. Tu ñe súéte eé sitíme a cemoté ce Alékesandilí, ci ñe húlíki ekúlú yí buume hóá a nyetáléména sitíme a nyémoté nyí ekéti yí iisí eéyé, bó lónóko sitíme eécí anyía «Nyehása nyé bebandómesé».

12Ayé sitíme eecí ña táléméná a báléka ci Siláákus, túó fíanaka hóá moósé mekimekime matátó.

13Ahé tu ña só hátóna hóá, túó kándaka ce asálá ce asálá, tu ñga háamá a báléka ci Lékio. O oyá oyá, ehúne yé bulóóló ñé túme ohúne. Éehé tu ñga só háamá a Búsol e elime ce moósé méfendí ma okanda.

14A báléka eecí, tu ña só kuána báásó benyiinyí bé olumitinine; bá ñá basó báta anyía túé limékíne ne beébe moósé metíndétú nómo. Aáná tu ña só kandáka o okóóháma o Lóom.

15Háye báásó benyiinyí bé olumitinine bé Lóom ña bó lókómá anyía tu ñga só háamókóna, bá ñá fáákóna o okó basó tátá ne eé Nyionyi nyí Abíyus na aá haála ahá bá ñaá bá bó lóhókó báye «Meébe me Bekenyi Matátó». Émakéla Bóol é beébe leca, u ñé iinjíé Bandómesé bitéñiti; makénda ñé wuúci faáyéna o otémá.

16Éñakelá tú ka só háma o Lóom, betéñi bá hóá ñé lumítíne anyía Bóol é limékíne eé ciibe náanyia, mbá ta híáná, ecénji ómoté wuúci tétényiki.

17E elime ci moósé matátó, Bóol ñóó lóhókó baáñá bé Besuif bé Lóom. Émakéla bábó bébándákána, mbá ñe: «Ba-óónó u baabá, ta yé cáña á bá anyía e te ómó kélena baaco bá búásó bunonon endókó, ta onoko nyebékéléna a nyémoté nyí cíisú sókónó, bá ñaá me haténa eé Yelúsalem, bó mí fiimbie né Bolooméñ.

18Émakéla Bolooméñ ébú mi bícónyiiki, beébe ta ñleca hekoma a hé á me haténa ahé bá bóña bá o me óóno e híihi. Bá ña sé bábó me nyéana;

19asana ómoté, Besuif ña bó békéñéléána. Buáté bokó e ñaá me bá oweékinyinyi anyía yémí hulisi yááme asana ná Sesáal. E te áme bá na nyebétáá a nyémoté anyía yáme sóména baaco bá búáme bunonon.

20Ya méña o banó lóhókónó aaha anyía yámé banó laakéna anyía macanja amá ya méña eé meéme áña a asana ayé ya méña oháyánó moñolé né Mesii, nááyá tóna Islayél áña o meéme háyánó.”

21Mbá báye nááyá: «Tu te asó bá ne nufule a númoté e nú ñeé húle eé Yuté, nú táñáka yóówo asana; ta óónó u baabá uusú a wómoté te ñgaá háamá aáhá u húlúkúne hóá, yó basó bíkétíkinyi asana a yémoté, bá cámbaka nyiówo nyiinyi.

22Tu ña só áamba olókóma o nyiówo nyuuté aáté kuonjó bémuatá o ñóó betáá. Yáaña anyía tu ñe sú ményi anyía haála hekime baaco ñe bú núusi ononon ooci.”

23Bá ñá bó tánáná endána ci etémbí ne Bóol. A buósé eebú, bá ña bó fáákóna ombana weéñi o ohola e úuyé ooki. O otúme noónoyá o okóóháma nanyiófó, Bóol ñeé beébe hulíkinyi asana yí Butéñi bó Bandómesé, u óonyísíkinyi ne bikotí bí Moyís ne tufule tú behémúnyi besana bá Bandómesé, anyía wá békáná o beébe tóñinyi anyía asana yí Yésus áña taaká.

24Aáná baaco a bómoté ñe bú lumítíníne anyía besana abé u ñaá bá waá kóonaka áña taaká; ta híáná, a bómoté súnjinyi.

²⁵Ekúlú ayé bá ña bó bá bá búáña o owaálónána, beébe téka na olókómána, mbá Bóol ose: «Efúúménénu yí Elilé ñaá kónaka taaká, ekúlú ayé yé ñaá bá yéa tánáka né cíínú sókónó eé nyuuté nyí muhémúnyi besana Esayí.

²⁶Yááña anyía yé ñaá kóna yése: “Ká ká laakéna baaco bá bunonjo eebu ase: Nu ká nó lókómáka, mbá nu te hola olókóma bombánye; nu ká nó lécaka, mbá nu te hola leca bombánye.

²⁷Yááña anyía baaco eébé ma bó sóléténa etémá, bó bécúáka eetú. Bé me bú binyímékine anyía bá te lecana na cáábó eése, bá te lókómána na cáábó eetú, bá té beháya asana e etémá noómi; keyé bá ká bó békónónákéna etémá anyía yémi beébe eéjúnýísiki.” Aána Bandómesé ñaá kóna.

²⁸Yaáté asana énu menyí bombánye aná: Bandómesé áña otóménánó baaco a bá te ábó bá Besuif esóma, ciíci cé ña léca nyinohi anyé Bandómesé ñé nohi baaco. Beébe eébé bé ké bú ciíci lókómáka, bó lúmitekinine.”

²⁹[O otáña ú Bóol oócí, Besuif ña bó aálónákáná, bé súngunyinyi na makénda.]

³⁰Bóol ñeé límékine tuonjo tukimekime túfendí eé ciíbe ecí u ñeé léndí, u káhaka bombánye baaco bekime a bá ña bó bá bábó fáakóna o okoó wuúci leca.

³¹U ñaá bá weé húlikinyi baaco bekime asana yí Butéñí bó Bandómesé; besana eébí ñaá bá bé a lécaka Otéñí a Waáñá Yésus Kilís. U ñaá bá weé beébe eékúnyíki besana háye u ñaá bá weé lénéke na monjolé mekime, téka ne muuyé a mumoté.

Lóom

Lóom 1

¹Yaṅó Bóol, ε ηα μέ banó óṅḡéna nufule eenu; ya méṅa munyionṅ mu Yésus Kilís. Bandómesé ηα με lóṱ, yó με τόμα ṅṅṅ u endóma o okohúlinyi baaco yááyé Ambánye yé Esóma.

²Buáyá u ηαά βétánéná baaco Ambánye yé Esóma eéyé eé nyuúte nyé bááyé behémúnyi besana, bó yiíye óṅḡṅṅ a Cioṅḡé e cifúúménénu noómi.

³⁻⁴Ambánye yé Esóma eéyé ηo tóḡinyi asana yí uuyé Oṅṅ, Yésus Kilís, uusú Otéḡi a Waáḡá. A aháḡá na baaco, bé ηeé wuúci biéné a henyénó hí Otéḡi Táfit. A aháḡá ne Elilé, Bandómesé ηeé wuúci télímínyi uuyé Oṅṅ a makénda me Efúúménénu yí Elilé e nyiheenyi enyí u ηeé wuúci héényi e biwéewé.

⁵E elime ci uusú Otéḡi a Waáḡá, Bandómesé ηeé mi tóḡinyi yááyé yaála yí nuubo, yó με loto uuyé ṅṅṅ u endóma o okohúlinyi mṅṅṅṅ me etémbí mekime yááyé Ambánye yé Esóma ananyía bé wuúci lumitékínine, bó wuúci lókómákéna. Aáná bé ké bú nyémiki Yésus Kilís.

⁶Banó tóna, nua nóḡa ṅ ombana ú baaco eébé ebé Yésus Kilís ηṅó lóḡṅṅ.

⁷Éehé ε ηά μέ banó óṅḡéna nufule eenu, banó bekime abá nua nóḡa o Lóom; nua nóḡa baaco bá otémá bá Bandómesé. Wuúci u ηαά banó lóḡṅṅ anyía nuánó bámókóna bááyé. Na ciasó Síkíne Bandómesé ne uusú Otéḡi a Waáḡá Yésus Kilís bá banó sayábákéna, bá banó iínjíékíne mbuumu ε etémá noómi.

⁸ε ηα μέ caḡa o wiínḡie Bandómesé bitéḡiti e elime ci Yésus Kilís a yáánó asana aá banó bekime, anyía bá ηa bésómṅ únú olumitinine ṅ omesé okime.

⁹Yááḡa anyía ε ηαά με bécókoléna Bandómesé a yáánó asana ekúlú ekime eyí i ηe mí wuúci bécókoléna. Bandómesé áḡa uumi ombasómbásṅ a asana eéyé. Wuúci ε ηα μέ nyionṅ na otémá okime buólí bú ohulikinyi baaco Ambánye yé Esóma yé asana yí uuyé Oṅṅ.

¹⁰ε ηαά με bécókoléna Bandómesé aáná, ε te tṅmbṅ, anyía wé mi iínḡie ohónyí aámbáya wú ofaaya ṅ okṅṅ banó léca, mbókṅ u ηeé lénéke.

¹¹Yááḡa anyía ya méḡa na ecaná ciéḡi ṅ ohola anyía yámé faáya ṅ okṅṅ banó léca, anyía yáme banó iínḡie nyiínḡie a nyémoté nyí Elilé a nyéáḡa nyí okíndísiki únú olumitinine.

¹²ε ηα μέ aamba okṅṅna yáḡa anyía túésú kíndísikínyinyi o olumitinine ómoté awó u maá basó láta basó bekime.

¹³Baláame, ε ηα μέ banó láana anyía ya méḡa owaámbákánó bikúlú biéḡi ohónyí wú ofaaya ṅ okṅṅ banó léca, anyía búáme buólí a lecána tóna náánó háye bú ηa lecakana ṅ mṅṅṅṅ me etémbí; mbá, ṅ okṅṅháma aámbáya ohónyí te ηá lécana.

14Bandómesé u ñeé mi túéhínyi buólí eébú, éehé ya méña oweékínyínyi anyía yémi hulíkínyi baaco bekime bá omesé Ambánye yé Esóma; ta Bakelék, te becikécíke, te bemenyi boko, te be-ti-menyí boko.

15Yaáté asana ya méña na ecaná ciéñí ce ofaaya náánó o okóo banó húlínyi tóna Ambánye yé Esóma eéyé, banó eebe ebé nu ñe nú líhe o Lóom.

16Yááña anyía e te ñá me lókóma aató olama ekúlú eyí i ñe mí hulínyi baaco Ambánye yé Esóma. Ne Yíiyi Bandómesé ñó tóñínyi maayé makénda o onohiki baaco a bá ña bó háya mọ̀ṣolé né Yésus Kilís: Eé buusebuuse né Besuif, e elime eécí na baaco a bá te ábó bá Besuif.

17Aáná yí ño tóñínyi anyána Bandómesé ña kéla anyía ooco á bá atálémánánó yé ooco eeyé eé buuse hú o mọ̀ṣolé amá u ñaá háya nááyá. Aáná yááña yóòṣókónó a Cioóṣé cé Bandómesé anyía: «Ooco okime awó u ñaá háya mọ̀ṣolé ná Bandómesé, Bandómesé ña kéla anyía wá bá atálémánánó yé ooco eeyé eé buuse; wuúci u kée líhéke taaká ci olíhe.»

18Yááña anyía Bandómesé o Omuaná noómi ño lóbisinyi baaco anyía bá ña bó kéla beebé bé besana, bé tí wuúci kéke. Yáábó aabé yé nyebékéléna ñeé húé ciayé taaká,

19yíiye anyía bé ñe bú ményi nyebá nyé Bandómesé, anyía u ñeé beébe nyíinyi tóñínyi bómánye bómánye.

20Yááña anyía, o otúme e nyiketi nyé na omesé na omuaná, benyéma bikime ebí u ñeé kítiki ño tóñínyi baaco na maayé makénda me ekúlú ekime na nyíáyé nyebá, yíiye anyía bé tí ñe bú wuúci léca. Éehé ohónyí wú onyeanenena ooco te á bá.

21Ta ayé bé ñe bú ményi Bandómesé, bé me bú kine ne o wuúci iínjie nuúmi ne o wuúci iínjie bitéñíti e bí e wuúci nyemana; mbá cííbú ibíkíti cé buála me beébe nenisiki; cííbú ebétáá cí etémbí ne etémbí me beébe kuusiki ibíne.

22Bé ñe bú bíkíti, obá ne injiné, yíiye anyía bá bóña beála.

23Na anyía bébú nyémíki buáña bó Bandómesé, wuúci Indiwé, bé ñe bú nyémi bebókóbókó; bé hóaka na baaco e bé ñe bú wé, ne tunonyí, na enyama, na mọ̀ṣho.

24Yaáté asana Bandómesé mé beébe béyúátaka anyía bábó kélaka beebé bé besana e bí ñeé beébe háména e etémá; aáná bé ñe bú tífile cííbú ceéto beébe ne beébe na besana bikime bé aató olama.

25Bá ma bó nyéanaka taaká cé besana a cé ña léca Bandómesé, bó látaka befala. Bé ñe bú nyemi benyéma abé Bandómesé ñeé kítiki, bé bíibi nyiokena, na anyía bé nyémíki Ooci ewú u ñeé bíibi ketiki bikime ! Wuúci bímuócí bá á nyemána bé onyemiki. Híáná yááña !

26Buáté boko Bandómesé meé beébe béyúatata anyía bábó kelaka beebé bé besana bé aató olama e bí ñeé beébe háména e etémá. Báábó beénjú te ña háná ebú límine na banómocó háye Bandómesé ñeé kítiki, mbá bé ñe bú límenene.

27Híáná banómocó tóna te ña háná abó fiananana beénjú háye Bandómesé ñeé kítiki, mbá ofiananana bosókó banómocó, wuúci ú ñeé beébe háména e etémá buéñí. Bá ña bó

kela besana bé aató olama beébe ne beébe. Biíbi bí ηεέ beébe héléníne benamá abé á nyemana na bɔɔbé abó bá ηa bó kéla.

²⁸A asana ayé baaco eébé ti ηέ bú léne omenyinyi na Bandómesé, éehé ú meé beébe béyúataka anyía bábó látákéna cííbú ebétáá cí etémbí ne etémbí, bá kélaka tóna besana abé bá té ɔmó bó nyemana bá ɔkelaka.

²⁹Bá bóηa ne bibébékénú bé etémá, bí mo nyíóyóko na beebé bé besana hú mbióke ! Bá ηa bó áákéna bɔsɔókó, beébe na nyenána; bá bóηa na beɔte, bá óónóko bɔsɔókó, bé lénéke esáká; beébe ne menjijé a beetó, ne tusijítí tó ɔnyíákéna bɔsɔókó; bá ηa bó sómbéna bɔsɔókó besana,

³⁰bé ηe bú óoto bɔsɔókó; bé líηekine Bandómesé, beébe ne tuféne. Bá bóηa na bumálá, bé bíbéétíki tóna. Bá bóηa ekúlú ekime hoóhi na ɔkela bɔɔbé; bá ηa bó kélena bíábó bibíényi aató ɔnata.

³¹Bá te abó bá na beetó. Ɔɔɔ te á bá wu ɔháya mɔηolé náábó; bé ti ηe bú léne bɔsɔókó, bá te bécáma ɔɔɔ mahana.

³²Ta ayé bé ηe bú ményi bɔmbánye anyía Bandómesé ηaá kɔɔna anyía baaco a bá ηa bó kela anamánamá cá beebé bé besana eéce ηá bó nyemana bé owéékúne, bá ηa bó ɔɔba hú ne buúse o o biíbi kela. Té cáηa ɔmanó oócí: Ekúlú ayé bá ηa bó léca baaco bé etémbí ábó kelaka beebé bé besana, bé ηe bú beébe lémbi anyía bá ɔɔbáka ne buúse ɔ ɔkela híáná.

Lóom 2

¹Mbá kuɔηó aná, ɔ óηa aányé, ɔ ηɔó bɔsɔɔnena bɔsɔókó nyekua e? Bandómesé kó yóo lókóména bɔɔbé anyía ɔ ηɔó bɔsɔɔnena bɔsɔókó nyekua, yííye anyía kuɔηó bémuátá tóna ɔ ηɔó kela beáté beebé bé besana. Éehé ó mɔó bébósónéna nyekua kuɔηó bémuátá.

²Basó bekime, tu ηe sú ményi anyía ekúlú ayé Bandómesé ηɔɔ bónóse baaco a bá ηa bó kéla beebé bé besana eébi, wáηa a taaká noómi.

³Mbá kuɔηó awó ɔ ηɔó bɔsɔɔnena baaco nyekua, kuɔηó bémuátá a kelaka beáté beebé bé besana, menyí anyía ɔ te kóó béhɔɔ bónóse ce Bandómesé.

⁴Bandómesé áηa na ambányéké yé ɔtémá, u ti ténýí bónóse ɔɔɔ, wuúci ne oweéhínyinyi. Ɔ ηɔó bábéna besana eébi e? Mbá menyí anyía u ηɔ yóo kela ambánye yé asana anyía u ηa yáamba ɔ kuɔηó iinjie ohónýí wú ɔbékákálákéna búówo bɔɔbé, mbá á sómba ɔkóló eé buúbu.

⁵Huúú' ! Ase óo natá ɔtémá, baabá ! Ɔ te ηɔó waamba ɔbékákáléna búówo bɔɔbé; aáná ɔ ηɔó béáηénéna yaandándá yé bónóse yé Bandómesé. U kóó lóbísíkinýi bakela maabé ɔ buósé bó yááyé atálémánánó yé nyekála.

⁶Ɔ buósé eébu, u káá námaka ɔɔɔ okime a nyenamá anyé u ηaá békélákéna.

⁷Aáná, a aháná na baaco e bé ηe bú bíinjie ɔ ɔkela bembánye bé besana, bá aambaka anyía Bandómesé é beébe iinjie nuúmi, wé beébe bésómóko, wé beébe iinjíékíne

endefonó ce ceéto: Beébe eébé u káá kela anyía bébú líhéke yóósóóso yí olíhe yí ekúlú ekime.

⁸Mbá, a aháná ne be-wuúci-kelena aató onata, bá té láténa taaká, bá kélaka hú beébé bé besana, beébe eébé Bandómesé kóó lóbísíkinyi, yó beébe lókómákéna bōōbé.

⁹Yááña anyía baaco bekime a bá ña bó kéla beébé bé besana ká bó lókómáka muuyé muéñí o ñhola: Eé buúsebuúse Besuif, e elime eéci baaco a bá te ábó bá Besuif.

¹⁰Mbá Bandómesé kée yíinjie nuúmi, yó bésómóko, yó wiinjie mbuumu a baaco e bé ñe bú bíinjie o ñkela bembánye bé besana: Eé buúsebuúse é Besuif, e elime eéci á baaco a bá te ábó bá Besuif.

¹¹Yááña anyía eé buúse bó Bandómesé, baaco bekime á bóña bōko búmōté.

¹²Baaco a bá ña bó kéla beébé bé besana, bé tí menyí bikotí bí Moyís, ké bú nyímúkúne; ée, bé ké bú nyímúkúne, ta Bandómesé ti é beébe fanéna e bikotí eébi. Mbá, baaco a bá ña bó kéla beébé bé besana, bé menyukune bikotí bí Moyís, Bandómesé kée beébe bōsonakena besana háye bikotí eébi ñó tónje.

¹³Yááña anyía' o, té cáña balókóma bikotí ne eetú bá bóña betálémánánó bé baaco eé buúse bó Bandómesé, mbá be-biíbi-láténa. Beébe Bandómesé ña kéla anyía bábó bāmókóna betálémánánó bé baaco eeyé eé buúse.

¹⁴Ekúlú ayé baaco a bá te ábó bá Besuif, bé tí menyí bikotí bí Moyís, ña bó kéla a máábó malōña besana ebí bikotí ña yáamba, bú ño tónjinyi anyía Bandómesé mé beébe háya bíáyé bikotí a manónó noómi, yíiye anyía bé ti ñe bú biíbi menyí.

¹⁵A nyekela eényí, bé ñe bú tónjinyi anyía besana ebí bikotí ña yáamba áña e cííbú etémá noómi. Na túábó tōcōcō tó etémá ne cííbú ibíkétí ño tónjinyi tóna bōko búmōté a asana eyí bí ñeé beébe kákáléna, ta anyía bí beébe kamakena bikúlú bikúlú.

¹⁶Besana eébi káá lécakana buósé abó Bandómesé káá tóma Yésus Kilís o okokélisi baaco a besana bé nyenamba bí cííbú etémá. Asana eéyé Ambánye yé Ësóma eyí i ñe mí hulinyi baaco ñó tónjinyi.

¹⁷Mbá kuonó awó o óña ooco u Besuif, ó mōó waákéménéna bikotí, a sánaka enóno anyía o óña ooco u Bandómesé,

¹⁸o ñoó menyí nyíáyé nyeháña, é menyukune obúlúne bembánye bé besana ananyía u na maá banó eékúnyíki a bíáyé bikotí.

¹⁹O ñoó bíkétí anyía o ñoó lecana bōmbánye, o óña wu okendiki ondíméndíme, e bíkétiki anyía o ñoó tónjinyi eese a baaco a bá ña bó kánda i ibíne.

²⁰O ñoó bíkétí tóna anyía o óña wu oweékúnyíki be-ti-menyí; o ñoó tónjinyi banásé besana ananyía o ñoó menyí, isuní téka, anyía e bikotí noómi o ñoó menyí bōmbánye bōmbánye besana bikime, e menyukune tóna taaká.

²¹Ase o ñoó weékúnyí bōsókó besana, yíiye anyía o ti ñoó menyí ta bōko; bíékúnyíki aná ! Ase o ñoó leke baaco buébi, yíiye anyía o ñoó weébi !

²²Ase o ɲoo koti baaco akanda tusomɔ, yiye anyia o ɲoo tuutu kanda ! Ase o ɲoo kényeme bebókóbókó, yiye anyia o ɲoo weébi eé meébe amá baaco ɲé bú nyémi bebókóbókó !

²³O ɲoo sana eɲono anyia o ɲoo menyí bikotí, yiye anyia o ɲoo bábéna Bandómesé ekúlú eyí o tí ɲoo biíbi láténa.

²⁴Yááɲa anyia Cióɲé cé Bandómesé cése: «Baaco a bá te ábó bá Besuif ké bú fénékíne Bandómesé anyia yáánó aabé yé nyebékéléna, banó Besuif.»

²⁵Yááɲa anyia Besuif ɲaɲa báábó béácáka o otóɲinyi anyia bá bóɲa e nyimónjóló na Bandómesé. Mbókó o ɲoo láténa bɔmbánye bɔmbánye bikotí bí Moyís bikime, aána úúwu obéaca áɲa o ohónyí, mbá mbókó o ti ɲoo biíbi láténa aána bikime, úúwu obéaca áɲa e etémbí.

²⁶Mbókó iindú ce ɔɔɔ a cé te á bá u Besuif, ɲa láténa bɔmbánye bɔmbánye bikotí bí Moyís, wáɲa háye obéacánó a nyeleca nyé Bandómesé.

²⁷Ɔɔɔ awó u ɲaa láténa bɔmbánye bɔmbánye bikotí bí Moyís, wuúci iindú, wuúci oócí u kó yoo kélísiki, kuɲó awó ase o ɲa obéacánó, kuɲó ne bikotí beóɲókónó mbá, e ti biíbi láténa.

²⁸Té cáɲa obéanía yooléolé a yé ɲá lecana aá ceéto ú ɲó tóɲinyi anyia o ɲa taaká ɔɔɔ u Besuif ta anyia o ɲa taaká obéacánó;

²⁹mbá taaká ce ɔɔɔ u Besuif áɲa o otémá noómi. Ɔɔɔ oócí Bandómesé ɲé lémbi, mbá té cáɲa nyilémbi nyé baaco. Taaká ce nyebéaca áɲa e elilé noómi; té cáɲa a nyeláténa nyí bikotí a beóɲókónó.

Lóom 3

¹Yaáté asana aná, ɔɔɔ u Besuif áɲa wu obata anyia: Aáté obámókónéna ɔɔɔ u Besuif ɲa hólana e? Aáté obéaca ɲaa basó óóló e?

²Ée, bé ɲaa basó óóló buéɲí i ihényí ikime, ananyia Bandómesé ɲa cáɲa é cúmeke Besuif bíáyé besana.

³Mbá anyána aná, mbókó báábó baaco a bómoté ti ómo bú lúmitinine besana eébi, yiíyi yí ɲo tóɲinyi tóna anyia Bandómesé áɲa wu olimine, u ti nyíoyísinyi cááyé esúɲe e?

⁴Eé' eé, té cáɲa aána; baaco ɲá bó nyemana bé omenyi anyia Bandómesé ɲéé nyíoyísinyi cááyé esúɲe bikúlú bikime, mbá yááɲa anyia baaco bekime e bé ɲe bú wuúci nuusi beébe bá bóɲa bafalafala. Yááɲa yóɲókónó anyia: «Baaco ɲá bó nyemána bé omenyi bikúlú bikime anyia ciowɔ embasó áɲa etálémánánó, bé menyukune tóna anyia o ɲoo yáka ekúlú eyí bé ɲo yoo kélisi.»

⁵Yáakelá bómoté baaco ɲa bó koonna anyia nyíásó nyekela nyé besana a beébe ɲo yóóló baaco o omenyi anyia Bandómesé áɲa otálémánánó. Aáté yí etémbí tua sóɲa tú o beébe békáma e? Tua sóɲa tú o beébe békáma anyia Bandómesé te á bá otálémánánó ekúlú ayé u ɲaa basó bónósea e?

⁶Eé' eé, yé te á bá aáná buúse bukime. Mbóko yiíyi aáná, keyé Bandómesé te á bá wu okélísiki baaco bá omesé bekime.

⁷Yáakelá bómoté baaco tóna ña bó kóna anyía bíásó befala ño yólo baaco o omenyi anyía Bandómesé áña otálémánánó, mbá bé búle wuúci iínjie nuúmi. Mbóko yááña aáná, mbá anyiaté bá yánáña o ooba ne buúse o o basó bónósea anyía tua sóña bakela maabé e?

⁸Bómoté bé etémbí ña bó kóna tóna anyía bé búle kela boobé anyía bómánye á lecakana. Aáná bá ña bó basó óoto anyía basó tu ña tuasó kónaka aáná. E ña mé banó láana anyía bónóse ce baaco eébé á yáña enyemánánó.

⁹Áno léca aná ! Ya meáña otóñgínyinyi anyía na basó Besuif na baaco bé etémbí tua sóña basó bekime na otémá awó ú ña basó háména okela boko búmoté. Éhé basó Besuif tu te ñá só hóla baaco bé etémbí te butíkítiki.

¹⁰Aáná Cioñé ñaá kóna cese: «Ta ooco omoté te á bá otálémánánó eé buúse bó Bandómesé, ta hú omoté.»

¹¹Ta ooco omoté te á bá ne injijé ce olókómáka bómánye besana bé Bandómesé; ta omoté te aamba ohónyí wú o wuúci menyí.

¹²Baaco bekime ma bó béyúátáka ambánye yí ohónyí, bó béáhákéna e eciké; ta omoté te ñá kéla ambánye yé asana, ta hú omoté.

¹³Yááña anyía maabó mehúnyi ño yóónóno; úúbú otáña néñékéne; maabó mehúnyi eémé áña háye heloko hé cióho.

¹⁴Cáábó eéte ñee hémúnyi hú beahó;

¹⁵bá bóña fíño fíño o okowóónóko baaco.

¹⁶A behaála bikime abé bá ña bó hóla, hú ne ekume ne muuyé bé ñe bú síkíne baaco aá ciabó elime.

¹⁷Bé ti ñe bú menyí olíhe ú mbuumu na bosóókó;

¹⁸bé ti kéke Bandómesé buúse bukime.

¹⁹Basó bekime tu ñe sú ményi bómánye anyía besana bikime ebí bikotí ñe yéékúnyi ñaá léca hú baaco e bé ñe bú bíékínyi oláténa bikotí. Bú ño tóñinyi anyía ta ooco te bóño ohónyí wú obékála, tóna anyía ooco okime áña na nyekua eé buúse bó Bandómesé.

²⁰Yaaté asana yááña anyía Bandómesé te káá kela anyía ta ooco omoté á bá otálémánánó eeyé eé buúse a nyeláténa anyé u ña láténa bikotí. Yááña anyía bikotí ño tóñinyi bú tóñinyi baaco anyía bé menyukune maabó maabé.

²¹Mbá aámbáya Bandómesé mo tóñinyi baaco anyána u ña kela anyía bá bámókóna betalémánánó bé baaco eeyé eé buúse; u ti ñeé beébe kela aáná a nyeláténa anyé bá ña bó láténa bikotí. Ne tufule tú bikotí, ne tufule tú behémúnyi besana ñaa cáña otóñgínyi anyía

²²Bandómesé ñaá kéla anyía baaco á bámókóna betálémánánó bé baaco eeyé eé buúse yáaṅa anyía bá ña bó háya mṅṅolé né Yésus Kilís; asana eeyé ña leca baaco bekime e bé ñe bú lumitinine, nyéalónána te á bá ε ekatékaté ce baaco.

²³Yáaṅa anyía baaco bekime ña bó kéla besana a beebé, buaté boko bá te abó bá bá okóhama hoóhi ne nuúmi nó Bandómesé.

²⁴Mbá Bandómesé ñaá kéla anyía baaco á bámókóna betálémánánó bé baaco eeyé eé buúse etémbí ne etémbí a yááyé yaála yí nuubo. U ña hóléna né Yésus Kilís; wuúci u ñeé beébe háñónáká a buólé bó bṅṅé.

²⁵Wuúci oócí Bandómesé ña kélá anyía bé wuúci sómbéna, maayé manóṅó mó hámókóna, a asana na nyenyeanena nyé maabé ma baháya mṅṅolé nááyá. U ñaá kéláka aaná o otóṅinyi baaco anyía wáña otálémánánó. U ñaá nyéánáka máábó maabé, téka ne o beébe bónóséáka;

²⁶u ñeé beébe eéhíkinyínyí. Aámbáya aná u ṅoó tóṅinyi baaco anyía baháya mṅṅolé né Yésus á bámókóna betálémánánó bé baaco eeyé eé buúse. U tóṅinyi tóna anyía wáña otálémánánó.

²⁷Yaáté asana ooco te ómo nyémána wu obílémíbiki wuúci bémuátá. Yáaṅa anyía té cáṅa a nyeláténa anyé tú ña só láténa bikotí, yíyí Bandómesé ñaá kélá anyía basó túásó bámókóna betálémánánó bé baaco eeyé eé buúse; mbá u ñaá kélá aaná a asana na mṅṅolé amá tu ña só háyá né Yésus Kilís.

²⁸Tu ñe sú óonyísinyi anyía Bandómesé ñaá kélá anyía ooco okime á bá atálémánánó yé ooco eeyé eé buúse a mṅṅolé amá u ñaá háya nááyá; té cáṅa a nyeláténa nyí bikotí.

²⁹Yáaṅa anyía Bandómesé te á bá hú Bandómesé ci Besuif bímuócí, mbá wáña tóna Bandómesé ce baaco bekime bé etémbí,

³⁰anyía Bandómesé áṅa hú omoté a baaco bekime. Wuúci oócí u káá kéla anyía baaco bekime, ne Besuif na baaco bé etémbí, á bámókóna betálémánánó bé baaco eeyé eé buúse hú a mṅṅolé amá bá ña bó háya né Yésus Kilís.

³¹Yáaṅa anyía nyekela anyé Bandómesé ña kélá anyía túásó bámókóna betálémánánó bé baaco eeyé eé buúse hú o olumitinine ti ñeé témbúnyisi bikotí buúse bukime; mbá nyí ñeé bíbí óonyísinyi bú óonyísinyi.

Lóom 4

¹Buame, áno bétáá asana a yé ñaá háméná ciasó sókónó Abélaham. Aáté u ñaá hómá na Bandómesé e?

²Mbókko Bandómesé ña kélá anyía wá bá atálémánánó yé ooco eeyé eé buúse anyía bíáyé bembánye bí mekilíkinyí, keyé u ṅoó bóṅo ohónyí wú obílémíbiki wuúci bémuátá. Mbá u te á bá wu obílémíbiki eé buúse bó Bandómesé.

³Yáaṅa anyía Cioṅé cé Bandómesé ña kóna cése: «Abélaham ñaá háyá mṅṅolé ná Bandómesé, éhé Bandómesé ñeé wuúci hiíte háye atálémánánó yé ooco eeyé eé buúse.»

⁴Tu ñe sú menyí bembánye anyía ððð okime ewú bé hiíte e buólí ñaṅa wóó nyiòko anyía bé wuúci namáka; té cáṅa bú wuúci óóló bé ñeé wuúci óóló, mbá bé ñeé wuúci nama e eelue yí búáyé buólí.

⁵Mbá, mbókò ððð ṅaá háya bó háya mṅṅólé ná Bandómesé, wuúci u ṅa kéla anyía bakela maabé á bámókóna betálémánánó bé baaco eeyé eé buúse, ððð oóci te fanéna a bíáyé bembánye bí mekilíkinyí, Bandómesé kée hiite úúyé olumitinine háye otálémánánó eeyé eé buúse.

⁶A asana eeyé Otéṅí Táfit ṅoó tṅṅinyí anyía ððð awó Bandómesé é hiite háye atálémánánó yé ððð eeyé eé buúse ta ofanena mekilíkinyí áṅa ne obíléne.

⁷U ṅaá kóóna ðse: «Obíléne ná baaco abá Bandómesé ṅa nyéanena cáábó anana, u béhóyáka máábó maabé;

⁸ððð okime awó Bandómesé te ṅáá fanena maabé áṅa ne obíléne.”

⁹Ókò, obíléne oóci káá lécaka hú basó Besuif a babéácákánó bímuóci e? Eé’eé, ú ṅa leca tóna benduéndue. Tú ma só kóóna anyía Bandómesé ñeé hiite Abélaham háye atálémánánó yé ððð eeyé eé buúse e uúyé olumitinine.

¹⁰Nyíényí asana eeyé ṅaá békéláka e? Yé ṅaá békéláka éce Abélaham maá béáca ayé’, éce wá yánáṅa iindú e? U te ómóó bá obéácánó, mbá u ṅaá bá wá yánáṅa iindú.

¹¹Abélaham ṅaá bá wá yánáṅa iindú ekúlú ayé Bandómesé ñeé wuúci hiite háye atálémánánó yé ððð eeyé eé buúse, ananyía u ñeé lumitínine. E elime, Bandómesé ñeé wuúci laana anyía wá béáca. Obéáca oóci ṅaá bá hibílícinyínyi e hí ṅo tṅṅinyi anyía wáṅa atálémánánó yé ððð eé buúse bó Bandómesé. Yaáté asana Abélaham áṅa sókónó ce baháya mṅṅólé ná Bandómesé bekime, te beébe iindú. Beébe eébé Bandómesé ñeé hiite tóna háye betálémánánó bé baaco eeyé eé buúse.

¹²Abélaham áṅa tóna sókónó ce babéácákánó; mbá bá ṅa bó nyemána bá olátákéna nyíáyé nyekela, bó lumitinine háye wuúci u ñeé lúmítínine éce wa yánáṅa iindú.

¹³Yááṅa anyía Bandómesé ṅaá bétánéna na Abélaham na maayé mṅṅónó anyía u kée beébe iínjé ðmesé. U ti ómóó wuúci bétánéna aáná anyía u ṅaá látákéna bikotí, mbá anyía u ṅaá háya mṅṅólé nááyá, yó bécáṅa atálémánánó yé ððð eeyé eé buúse.

¹⁴Mbókò yá bámókóna anyía Bandómesé ñe yíinjie benyéma abé u ṅaá bétánéna baaco hú eebe a bá ṅa bó láténa bikotí, keyé olumitinine té ṅó yóóló ta bókò, endána tóna téka buúse bukime.

¹⁵Yááṅa aáná ananyía ð-te-láténa bikotí ṅaá kela anyía hilóbi é tímbe Bandómesé. Mbá anyána ððð áṅa wu ðṅòkòkò bikotí, mbókò bikotí te á bá bitélímíkinyínyi e?

¹⁶Yaáté asana Bandómesé ṅa bétánéna benyéma a baháya mṅṅólé nááyá o otṅṅinyi yááyé yaála yí nuubo e etémbí ne etémbí. Yááṅa eé buúse bó bṅnye Abélaham bukimekime, éce anyía u ti ñe yíinjie benyéma abé u ṅaá bétánéna baaco hú a baláténa bikotí mbá tóna á baháya mṅṅólé nááyá bekime háye Abélaham. Yááṅa anyía Abélaham áṅa ciasó síkine ce basó bekime.

¹⁷Háye yááŋa yóŋŋókónó, Bandómesé ŋaá laána Abélaham ɔse: «I ŋo mí o télímínyi síkíne ce mɔŋŋo mɔŋŋo.» Wáŋa ciasó síkíne eé buúse bó Bandómesé anyía u ŋaá háya mɔŋŋolé nááyá. Bandómesé oóci u ŋeé héényútúne baaco e biwéewé, u bɔ́táka benyéma a bé te ómo bá.

¹⁸Abélaham ŋaá háyá mɔŋŋolé ná Bandómesé buéŋí ɔ ɔhɔla, ta yé cáŋa á bá anyía u te ómɔ́ háná bá ne ohónyí wú ɔmenaka mɔŋŋolé ma ɔbóŋo ɔónó. Aáná Abélaham a yáŋa síkíne ce mɔŋŋo mɔŋŋo, háye Bandómesé ŋeé wuúci bétánéná eyí u ŋeé wuúci laana ɔse: «Bóówo baáná ké bú tékéke.”

¹⁹Abélaham ŋaá bá wa yáŋa na tuɔŋo hoóhi etíne atááno, u menyukune anyía wa yáŋa olunénú, wuúci hoóhi ne owé; u menyukune tóna anyía oónyí Sáala áŋa ahúátá. Mbá ta híáná, úúyé olumitine te oyémbunue te butikítiki.

²⁰Na anyía wé suŋúnyíki ɔbétánéna awó Bandómesé ŋeé wuúci bétánéná o wuúci ínjie ɔónó, u ŋo yoónyísínyi bu oónyísínyi úúyé olumitine, u wuúci ínjíékíne nuúmi.

²¹U menyukune bɔmbánye bɔmbánye anyía Bandómesé áŋa na makénda me onyíoyísínyi bɔko ebú u ŋeé wuúci bétánéná.

²²Yaáté asana Bandómesé ŋeé híite Abélaham háye atálémánánó yé ɔɔɔ eeyé eé buúse anyía u ŋaá háyá mɔŋŋolé nááyá.

²³Nyeóŋo a nyéáŋa nyeóŋókónó anyía «Bandómesé ŋeé híite Abélaham háye atálémánánó yé ɔɔɔ eeyé eé buúse» te á bá hú a asana yé Abélaham bímuóci.

²⁴Nyéáŋa tóna a yáásó asana, ananyía tu ŋa só háya mɔŋŋolé ná Bandómesé; wuúci u ŋeé héényi Yésus, uusu Otéŋí a Waáŋá, e biwéewé. U káá basó híite tóna háye betálémánánó bé baaco eeyé eé buúse.

²⁵Wuúci oóci Bandómesé ŋe lumitine anyía baaco ébú wuúci ɔónó anyía máásó maabé, mbá u ŋeé wuúci héényi e biwéewé anyía wá kelá anyía túásó bámókóna betálémánánó bé baaco eeyé eé buúse.

Lóom 5

¹Háye yááŋa aáná, Bandómesé má kéla anyía tuásó bámókóna betálémánánó bé baaco eeyé eé buúse ananyía tu ŋa só háya mɔŋŋolé nááyá. Aámbáya tua ɔáŋa balatánó e bumbénú ne wuúci e elime ci uusu Otéŋí a Waáŋá Yésus Kilís.

²Wuúci oóci u ŋaá basó tóŋínyi ohónyí anyía Bandómesé á basó bóósíki anyía tu ŋa só háya mɔŋŋolé nááyá; aáná tú me sú bínjie olíhe a yaála yí nuubo eeyí noómi, tu bílénéke buéŋí [na mɔŋŋolé] anyía Bandómesé káá basó ínjie nuafa eeyé e nuúmi.

³ɔ ɔhɔla aáná, tu ŋe sú bíléne buéŋí tóna ekúlú ayé tu ŋa só lókóma muuyé, anyía ekúlú ayé tu ŋa só lókóma muuyé, mu ŋaá basó ɔ́lo o oweéhínyínyi.

⁴Oweéhínyínyi ŋo yólo anyía ɔɔɔ á yákána a mɔkɔkɔnana. Nyeyákána a mɔkɔkɔnana ŋe yíinjie mɔŋŋolé ɔ ɔtémá noómi.

- ⁵Aáná maasó m̄ɔɔlé eémé te á bá maháyánó etémbí ne etémbí, ananyía Bandómesé ɲaa basó tóɲínyí anyána u ɲaɲa waá basó lénéke e elime ci Efúúménénú yí Elilé ayé u ɲaa háya aasó e etémá noómi.
- ⁶Yááɲa anyía e ekúlú ayé Bandómesé ɲaa sómbótóná, Kilís ɲe keé wé a yáásó asana, basó bakela maabé. Tu ɲa só bá e ekúlú eéyé téka na makénda me obínóhi basó bémuatá.
- ⁷Yááɲa anyía bú ɲa náta anyía ɔɔɔ a w̄m̄oté e wééne a asana na atálémánánó yé ɔɔɔ. Yáakelá ɔɔɔ a w̄m̄oté áɲa wu olumitine owééne a asana na m̄okela besana a bembánye.
- ⁸Mbá Bandómesé ɲaa basó tóɲínyí anyána u ɲaɲa waá basó lénéke buéɲí ekúlú eyí Kilís ɲe keé wé a yáásó asana, éce tua soánáɲa bakela maabé.
- ⁹Aámbáya ayé Kilís ɲeé wééné a yaasó asana, Bandómesé maá kéla anyía túásó bámókóna betálémánánó bé baaco eeyé eé buúse; éehé yé ɲaa lókómána ɔ ɔhola anyía Kilís káá basó háɲónáka e hilóbi hé Bandómesé.
- ¹⁰Buáyá, tu ɲa só bá e nyiitíe na Bandómesé; ta híáná, u ɲaa tábónáka nyiitíe eényí ne owé ú uuyé Ɔónó. Híáná bú ɲa lókómána tóna ɔ ɔhola aámbáya ayé tua soána balatánó e bumbénú ne wuúci, anyía Kilís káá basó háɲónáka ne uuyé olíhe.
- ¹¹Té cáɲa ɔmanó oóci: Tu ɲe sú biléníne tóna buéɲí Bandómesé e elime ci Yésus Kilís, uusu Otéɲí a Waáɲá; wuúci u ɲaa basó láta e bumbénú aámbáya na basó na Bandómesé.
- ¹²Yaáté asana, e elime ce b̄ɔb̄é abó ɔɔɔ ɔm̄oté, Átam, ɲa kélá, éehé baaco bekime ɲa bó kela besana a beebé. A asana na besana a beebé eébi baaco ɲe bú wé; aáná owé má yaányána ɔmesé okime. Ú ɲe híite baaco bekime anyía bekime ɲa bó kela besana a beebé.
- ¹³Yááɲa anyía baaco ɲa bó bá bábó kélaka besana a beebé éce Bandómesé tí ɲeé beébe iɲɲie bikotí bí Moyís. U ɲaa bá u ti é beébe fanéna besana eébi anyía bikotí ɲaa bá éce bé té ɲaa bá.
- ¹⁴Ta híáná, o otúme ná Átam ɔ ɔk̄óháma né Moyís owé ɲaa bá wé híiteke baaco, ta baaco a bá té ɔm̄o bó kéla besana a beebé i iɲetí ce asana a yaabé ayé Átam ɲa kéláka. Wuúci u ɲaa bá hibílícínínyí hí Ooci awó u ɲaa nyémana wu ɔfaaya.
- ¹⁵Mbá nyéalónána áɲa nyéáɲá e ekatékate ce na b̄ɔb̄é bó Átam na yaála yí nuubo yé Bandómesé. Ée, b̄onye baaco ɲe bú wé a asana na b̄ɔb̄é abó ɔɔɔ ɔm̄oté ɲaa kéláka. Mbá anyána aná Bandómesé tí kóó tóɲínyí ɔ ɔhola na yááyé ambánye yé ɔtémá na yááyé yaála yí nuubo a b̄onye baaco e? U ɲeé beébe sayabena buéɲí ɔ ɔhola e elime ce ɔɔɔ ɔm̄oté, Yésus Kilís.
- ¹⁶Téka nyéalónána áɲa nyéáɲá tóna e ekatékate ce na b̄ɔb̄é bó Átam na yaála yí nuubo yé Bandómesé e? Yááɲa anyía b̄ɔb̄é abó ɔɔɔ ɔm̄oté ɲaa kéla ɲeé kúúsi b̄onye baaco a nyekála, mbá yaála yí nuubo yé Bandómesé ɲa kéla anyía baaco á bámókóna betálémánánó bé baaco eeyé eé buúse, ta yé cáɲa á bá anyía bá ma bó kelaka besana a beebé biéɲí.

¹⁷Yááŋa anyía owé ñe hiite baaco a asana na boobé abó ooco omoté ñaá kéláka; mbá anyána aná baaco abá Bandómesé ñó tónjinyi yááyé yaála yí nuubo o oholo, yó kéla anyía bá bámókóna betálémánánó bé baaco eeyé eé buúse, ti ké bú líhéke, bó ténjinyi e elime ce ooco ooci omoté, Yésus Kilís, ewú u ñgeé wééné a yáásó asana e?

¹⁸Éehé boñye baaco á bóña a nyekua a asana na boobé abó ooco omoté, Átam, ñaá kéláka. Híáná tóna, Bandómesé ñaá háñónáka boñye baaco a nyekála, yó beébe iinjíékíne olíhe e elime ce ooco omoté, Yésus Kilís; wuúci u ñaá kélá atálémánánó yé asana.

¹⁹Yááŋa tóna anyía boñye baaco á bóña bakela maabé e elime ce ooco omoté; wuúci u ñaá kélákéna Bandómesé aató onata. Híáná tóna, Bandómesé ñaa kéla anyía boñye baaco á bámókóna betálémánánó bé baaco eeyé eé buúse e elime ce ooco omoté, Yésus Kilís; wuúci u ñeé wuúci lókómákéná.

²⁰A asana ne bikotí bí Moyís, Bandómesé ñeé bíibi iinjíékíne anyía boobé é tékéke. Mbá, ekúlú ayé boobé bó baaco ñe tékéke, yaála yí nuubo yé Bandómesé ñe tékéke tóna buéñjí o oholo.

²¹Éehé, bokó búmoté háye boobé ñaá bá na makénda ma owoónókó baaco, híáná tóna yaála yí nuubo yé Bandómesé áña na makénda ma okela anyía baaco abó bámókóna betálémánánó eeyé eé buúse, yó basó iinjíékíne yóosóosó yí olíhe yí ekúlú ekime e elime ci uusú Otéñjí a Waáñá, Yésus Kilís.

Lóom 6

¹Mbá aaté tua sóña tu obíóndísinyi okooná aná e? Ókó, tu ña só nyemána tu oobaka ne buúse o okelaka besana a beebé o okela anyía yaála yí nuubo yé Bandómesé é teké o oholo e?

²Eé' eé, buúse bukime ! Tua sóña bewéénú a nyekela nyé boobé, mbá anyána tuasó nyemána tú o túné coba ne buúse o okela besana a beebé o olíhe e?

³Nu ñe nú ményi anyía basó bekime ebé tu ñe sú bíótókíne e elime ci Yésus Kilís, tu ñe sú bíótókíne a nyelatana nyí nyimónjóló ne uuyé owé.

⁴Tua sóña aná háye e benyiénú ne wuúci o obíótíne ú nyelatana nyí nyimónjóló ne uuyé owé, ananyía tú o búle líhe yóosóosó yí olíhe, bokó búmoté háye Kilís ñaá háányua e biwéewé e elime ce makénda me nuúmi ma ciayé Síkíne.

⁵Yááŋa anyía tua sóña balatákánó e nyimónjóló ne wuúci e úuyé owé. Híáná tóna, tu ká só bá balatákánó e nyimónjóló ne wuúci a nyíáyé nyehaanyua e biwéewé.

⁶Túá lókóma aná: Ekúlú eyí Yésus Kilís ñeé wé waátákénánó o ombásá o omuaná, Bandómesé ña yáátákéná tóna o ombásá yáásó aabé yé nyebékéléna nyé buáyá olonjo ne Yésus Kilís, o o nyíinyi menyísi, tu te háná bámókóna beólé bé boobé.

⁷Yááŋa anyía ooco ewú ú meé wé a yáaŋa ohañónánó o buólé bó boobé.

⁸Ekúlú eyí tú me sú wé balatánó e nyimónjóló ne Kilís, tua sóña na moñolé anyía tu ké sú líhéke tóna balatánó e nyimónjóló ne wuúci.

⁹Tu ñe sú ményi anyía Kilís ña háányua e biwéewé, aáná u te á bá wu owéétútúne. Owé te á bá wú o túné wuúci híite ta buósé.

¹⁰Ekúlú eyí Kilís ñeé wé, u ñeé wé ekúlú ómóté e bikúlú bikime a asana a yé ña leca bɔɔbé; híáná olíhe ewú u ñeé líhe aámbáya, u ñeé líhe a asana a yé ña leca Bandómesé.

¹¹Híáná, banó tóna, énu bíhííteke háye e bewéékúnénú a nyekela nyé besana a beebé, mbá háye nua nóña bɔɔsɔ a asana a yé ña leca Bandómesé, anyía nua nóña e nyimónjóló ne Yésus Kilís.

¹²Yaáté asana bɔɔbé te ómó nyémána bú o háná mánakena aná ciánó ceéto a ce ñaça ce a lókómákéna bíáyé besana e bí ñeé ciíci háména o otémá noómi.

¹³Nuti túné bíinjie okelaka tóna beebé bé besana, mbá énu bíinjíékine ná Bandómesé bímuócí; anyía nua nóña baaco e bé ñe bú wéékúne, bó háanyuaka e biwéewé. Énu bíinjíékine nááyá banó bémuátá bekimekime o okela anyía wá banó kílisiki bembánye bé besana.

¹⁴Éehé okelaka beebé bé besana te ómó nyemána wú o háná obámókónéna e úúnú olíhe noómi te butíkítíki, anyía bikotí te ña háná a banó mánena; mbá yaála yí nuubo yé Bandómesé yé ñaá banó mánena aámbáya.

¹⁵Mbá aáté bú ño tónínyi aná e? Mbá yááña anyía ayé yaála yí nuubo yé Bandómesé ñaá basó mánena aáná, éehé túásó nyemana tu oobaka ne buúse o okela beebé bé besana anyía bikotí te ña háná basó manena e? Eé'eé, té cáña aáná.

¹⁶Nu ñe nú ményi bɔmbánye anyía ooco okime ewú e lumitine obítúé wuúci bémuátá ná ooco o o wuúci lókóména háye yóólé a yááña taaká yóólé yé ooco oócí. Híáná, mbóko nu ña nó lókóména bɔɔbé, nua nuáña bíáyé beólé; owé ñaá banó bísúéne ekúlú eeyé. Mbá, mbóko nu ña nó lókóména Bandómesé, nua nuáña bíáyé beólé, u káá banó kílisiki bembánye bé besana.

¹⁷Óko, téka tú iinjíékine Bandómesé bitéñíti e? Banó abá nu ña nó bá buáyá a buólé bó bɔɔbé, nú ma nó látákéna aámbáya ne úúnú otémá okime nyiékúnyi anyé nu ña nó lókómáká.

¹⁸Bandómesé ñaá banó kátónáka a buólé bó bɔɔbé, nua nuáña betiñékénú háye beólé o okela anyía núánó látákéna bembánye bé besana.

¹⁹É ñaá me táña na banó ne mehúnyi amá baaco ñaça bábó táñáka na baaco bá betaá. Yááña anyía buáyá nu ñe nú bíinjíékine banó bekimekime o olíhe háye eebe a bá bóña betiñékénú a buólé bó okelaka na besana bé mɔnyókóló na bé nyehána nyikime, nu kelakena Bandómesé aató onata. Híáná nuánó nyemana nu obíinjíékine tóna aámbáya banó bekimekime betiñékénú háye beólé o olíhe atálémánánó yí olíhe e wufúúménénú.

²⁰Buáyá, ekúlú ekime ayé nu ña nó bá betiñékénú a buólé bó nyekela nyé beebé bé besana, ta boko te ómó banó eékínyi oláténa nyehána nyé Bandómesé.

²¹Ekúlú eéyé nu ña nó bá nuánó kelaka beebé bé besana; biíbi bé ñaá banó lémisi beetó aámbáya, mbá aáté nu ña nó hómáká a besana eébi e? Ta boko. Yááña anyía bé ñaá banó bisúéne hú owé.

²²Mbá aámbáya Bandómesé ma banó kátónáka a buólé bó nyekela nyé beebé bé besana; nua nuáña beólé bé Bandómesé. Bíánó benamá áña olíhéke efúúménénu yí olíhe, nyibíóndísinyi áña obóño yóósóóso yí olíhe yí ekúlú ekime.

²³Yááña anyía'ò, benamá e bí ñeé húle a nyekela nyé beebé bé besana áña owé, mbá nyiinjie nyé Bandómesé a yááyé yaála yí nuubo áña yóósóóso yí olíhe yí ekúlú ekime e nyimónjóló ne uusú Otéñí a Waáñá Yésus Kilís.

Lóom 7

¹Banó bááme benyiinyí, nu ñe nú ményi bómánye bikotí bí Moyís. Nu ñe nú ményi bómánye aná anyía okotí ña ña yá mánakena oóo hú ekúlú ayé oóo oóci a yánáña o olíhe.

²Híáná bikotí bé nyetónó ña manena oónjú u nyetónó ekúlú ekime ayé onóme a yánáña o olíhe. Mbá, ekúlú ayé onóme é wé, oónjú oóci te á bá tóna e butéñí bú bikotí bé nyetónó ne wuúci.

³Aáná, ekúlú ekime ayé onóme a yánáña o olíhe, oónyí ó kóótónéna oóo u etémbí, ú maá kándaka hesomó. Mbá ekúlú ayé onóme é wé, bikotí bé nyetónó ti ñe túné e wuúci manena; ta u ñe kóó tónéna oóo u etémbí, u te ómó kándá hesomó.

⁴Híáná yááña tóna, banó bááme benyiinyí, a asana ayé nua nóña balatákánó e nyimónjóló na ceéto ci Kilís e elime ci úúyé owé, nua nuáña háye ebewéékúnénú e bikotí o okela anyía oóo u etémbí á banó mánákéna tóna. Wuúci wáña Kilís awó u ñaá háányúa e biwéewé o okela anyía túásó kéláka bembánye bé besana e bí ñeé bílénine Bandómesé.

⁵Yááña anyía ekúlú ayé tu ña só bá tua suánáña a nyíasó nyebá, tu ña só bá tuasó látákéna beebé bé besana a bé ñaá bá bé á basó hámókóna e etémá; biíbi eébi bikotí ñaá bá bé á basó lékeke oláténa, mbá bé ñaá bá bé á basó cóbakana o owé.

⁶Mbá aámbáya ayé tu te asó bá tóna a nyemanena nyí bikotí, cíisú etémá a yáña háye iwéékúnénú e biíbi; yaáté asana tua suáña tu onyiokena Bandómesé na yóósóóso yé nyenyióno enyí Efúúménénu yí Elilé ña basó tónjinyi; té cáña tóna a nyeláténa nyí bikotí nyé buáyá, anyía nyé a yáña nyitúlénú.

⁷Aáté e ña mé aamba o banó laana aaha e? Oláténa bikotí áña aabé yé asana e? Eé'eé, té cáña aáná ! Yááña hú anyía mbóko té cáña bikotí, keyé i ti ómo menyí aáté yááña aabé yé asana. Híáná e te ómó bá wu omenyi yaáká mbóko té cáña okotí a yé ñaá kóna yése: «Ate áákéna boko bó sóókó.»

⁸Yááña anyía bóbé ñoó bóño ohónyí e elime ci bikotí o o me nyeketena o o búle aákéna anamánamá cá besana oóme o etémá noómi. Mbóko té cáña bikotí, keyé bóbé te á bá na makénda.

- ⁹Buáyá, ta yé cáŋa á bá anyía ε ηαά με bá yemi líheke; mbá ekúlú eyí i ηe mí menyí anyía bá ηά nyémána bá olátákéna bikotí, ekúlú eéyé otémá ηeé túmé o με háména wú okelaka beebé bé besana.
- ¹⁰Yañó ε ηά με bécáŋa háye ewéewé. Aáná bikotí a bé ηαά nyémána bé o με cɔbana o olíhe ηa με cɔbána hú o owé.
- ¹¹Yááŋa anyía bɔɔbé ηoó bóŋo ohónyí e elime ci bikotí o o mi bísúéne, bú ηαά με cɔbána hú o owé.
- ¹²E bikotí, bí ηeé húle ná Bandómesé; a nyenamá eényí, okotí ekime áŋa efúúménénu, bikotí áŋa betálémánánó, bíibi tóna bembánye.
- ¹³Mbá ambánye yé asana áŋa yé o με cɔbana o owé aná e? Eé'eé, te butíkítíki. Mbá bɔɔbé, buúbu búáŋa bú o με cɔbána o owé. Yááŋa anyía bɔɔbé ηαά hóléna e elime ce ambánye yé asana o o mé cɔbana o owé noómi o okela anyía bú é tóŋínyi na nyíáyé nyebá, na nyíáyé nyenána nyikime e elime ci bikotí.
- ¹⁴Tu ηe sú menyí anyía bikotí bí Moyís ηeé húle ná Bandómesé; mbá yaŋó, ya méŋa hú ooco ooci a wáŋa e buténí bó bɔɔbé noómi.
- ¹⁵Aáná yaŋó bémuátá, ε te ηά mé lókóma ta boko abó ε ηa mé kela. Yááŋa anyía ε te ηά με kela boko ebú i ηeé mi léne okela, ε kelaka hú ebú i ti ηé mí léne okela.
- ¹⁶Aáná háye ε ηa mé kela boko ebú i ti ηé mi léne okela, bú ηo tóŋínyi anyía i ηe mí lumitine anyía bikotí áŋa bembánye.
- ¹⁷Yááŋa anyía té cáŋa yaŋó ε ηa mé kela aáná, mbá otémá wú o búle kela bɔɔbé ú ηa με nyeketena o okela aáná;
- ¹⁸ananyía i ηe mí menyí a nyíáme nyebá nyé ooco anyía boko a bembánye te ηαά háma e úumi otémá noómi. E ηa mé aamba okela bembánye, mbá ε te bóŋo ohónyí wú o buúbu kelaka.
- ¹⁹Yááŋa anyía ε te ηά mé kela bembánye ebú i ηeé mi léne okela; mbá ε kelaka bɔɔbé ebú i ti ηé mí léne okela.
- ²⁰Ekúlú ayé ε ηa mé kela boko ebú i ti ηé mi léne okela, yááŋa anyía té cáŋa yaŋó ε ηa mé kela aáná mbá otémá wú o búle kela bɔɔbé ú ηa με nyekéténa o okela aáná.
- ²¹Aáná ε ηa mé leca indélímínyinyi eeci ekúlú ekime oómi o olíhe: I ηeé mi léne okela ambánye yé asana, mbá hú makénda ma okela aabé yé asana má ηαά με faáyena.
- ²²Yááŋa anyía bikotí bé Bandómesé ηeé mi bílénine oláténa buéní oóme o otémá noómi.
- ²³Mbá ε ηa mé leca anyía ya méŋa ne indélímínyinyi ci etémbí oóme o otémá noómi; ciíci ci ηαά nua ecále ne indélímínyinyi a cembánye ci uumi otémá, ce με nyekétákéna o okelaka beebé bé besana háye ya méŋa yóólé.
- ²⁴Éé', nyenamá nyé mahana anyé ya méŋa ne nyíinyi ! Aányé u káá με katónáka aá cétó ci owé eeci acé ya méŋa ne ciíci e?

²⁵Bitéńítí ná Bandómesé ewú u ńeé mi kétúnyí e elime ci uusú Otéńí a Waáńá Yésus Kilís ! Éehé ε ńaá me sómba bukúti, anyía ńóme o ńtémá noómi i ńeé mi bíléníne ńbá yóńlé yí bikotí bé Bandómesé; mbá a nyíámé nyebá nyé ńńń, ńtémá ńa me nyekéténa o ńkelaka beebé bé besana.

Lóom 8

¹Aámbáya aná, Bandómesé te á bá tóna wu ńbóńona nyekua a baaco a bá bńńa e nyimónńjóló ne Yésus Kilís háye na nyebaná na ńmesé,

²anyía ekúlú ayé ńńń áńa e nyimónńjóló ne Yésus Kilís a nyenamá eényí, indélímínyinyi ci Efúúménénú yí Elilé a cé ńaá basó ińńje olíhe ńaá basó kátóna ne i indélímínyinyi ce na bńńbé ne owé.

³Yááńa anyía basó, bńnye baaco, tu te ńmó só bá na makénda ma ńlátákéna bikotí bí Moyís; yaáté asana bé te ńmó bá na makénda ma ńwaáńéáka maabé. Mbá besana ebí bikotí te ńmó bá na makénda ma ńkelaka, Bandómesé ńeé bíbí kelaka a nyetóma anyé u ńaá tóma uuyé ńńń. U ńgeé bíbíéne ńńń a ciasó ihúényinyí, basó baaco, anyía wáa basó háńńńáká aasó a bńńbé. Aáná Bandómesé ńaa bńńńéna Kilís nyekua a yáásó asana o ńtábńńáká asana yé bńńbé bó baaco.

⁴U ńaá kéláka aáná anyía tuasó bámókńna banyemánánń bńmbánye e nyinyíoyísinyi nyé besana enyí bikotí ńá yaamba, basó ebé Elilé ńé kéndisi, té cáńa nyíásó nyebá nyé baaco.

⁵Yááńa anyía baaco abá nyíábń nyebá ńé kéndisi ńa bó láténa besana e bí ńeé beébe háména ε etémá a aháńá na nyéábń nyebá. Mbá eebe ebé Elilé ńe kéndisi ńa bó láténa besana e bí ńeé beébe háména ε etémá a aháńá ne Elilé.

⁶Aáná besana a bé ńaá háména baaco ε etémá a aháńá na nyéábń nyebá ńeé beébe ńbana o owé; mbá besana e bí ńeé beébe háména ε etémá a aháńá ne Elilé ńeé beébe ńbana o olíhe, bé líhéke e mbuumu noómi.

⁷Éehé baaco abá besana ńeé beébe háména ε etémá a aháńá na nyéábń nyebá á bńńa belíńine bá Bandómesé. Bá te ńa bó láténa besana abé Bandómesé ńé léne, beébe téka na makénda me o wuúci ńlókóména buúse bukime.

⁸Bandómesé te á bá wu obílénékíne buúse bukime eebe a bá ńa bó lókóména besana bé nyíábń nyebá.

⁹Mbá aá banń abá nyebá nyé baaco ti ńeé kéndisi, Elilé yíyí yé ńaá banń kéndisi mbńńo Elilé yé Bandómesé áńa náánń. Mbńńo ńńń te á bá ne Elilé yí Kilís eéyé nááyá, u te á bá uuyé ńńń aná.

¹⁰Mbńńo Kilís áńa náánń e cíńú etémá noómi, ta ayé ceéto a yánáńa ci owé a asana na bńńbé; asana ńmóté, yááyé Elilé ńaá banń ińńńétúne olíhe anyía Bandómesé ńaá banń hííte háye betálémánánń bé baaco eeyé eé buúse.

¹¹Yááńa anyía, mbńńo Elilé yí Ooci ewú u ńeé héényi Yésus Kilís e biwéewé áńa taaká e cíńú etémá noómi, u kée héényiki tóna cíńú ceéto e biwéewé na makénda ma yááyé Elilé a yááńa náánń.

- 12**Yaáté asana, banó bááme benyíinyí, tua sòḡa beékínyínyi anyía túésú líhéke háye Elilé ḡé léne, té cáḡa tóna háye nyíasó nyebá nyé baaco ḡa basó nyékétena anyía túésú líhéke.
- 13**Mbókò nu ḡa nó láténa besana a bé ḡaá banó háména e etémá a aháná na nyiánó nyebá, nu ḡa nó cóbaka o owéékúne. Mbá, mbókò a makénda me Elilé nu ḡe nú ményisi beebé bé besana abé nu ḡa nó kela, nu ké nú líhéke.
- 14**Aáná baaco ebé Elilé yé Bandómesé ḡé kéndisi á bòḡa baáná bá Bandómesé.
- 15**Yááḡa anyía Bandómesé te ómó banó iinjie elilé a yé ḡaá banó tíḡe beólé, yé banó cóbakana tóna e bulíkílikí, mbá u ḡaá banó iinjie Elilé a yé ḡaá banó céḡisi bááyé baáná bá ofana, anyía e Elilé eéyé tu ḡa só kòona okelú o omuaná anyía «Ába» éce anyía «Taata!»
- 16**Elilé eéyé bémuátá ḡe yóónyísinyi yáásó elilé anyía tua sòḡa baáná bá Bandómesé.
- 17**Ée, tua sòḡa baáná bá Bandómesé; yaáté asana tua sòḡa tóna na nuafa aáyá a benyéma abé u ḡaá basó bétánákéná. Na basó ne Kilís, tu ké sú hííteke nuafa a benyéma eébi anyía tu ḡa só lókóma muuyé olḡḡo, na basó ne wuúci. Aáná tóna tu ká só bá na nuafa, na basó ne wuúci, eéyé e nuúmi.
- 18**Ḳ ḡa mé lēca anyía muuyé amó tu ḡa só lēca aámbáya ti ḡéé húéséténe te butíkítiki ne nuúmi anó Bandómesé káá basó námbonena.
- 19**Benyéma bikime abé Bandómesé ḡeé kétiki ḡaá tátá na mḡḡolé mekime o olēca buósé abó u kó ko tḡḡinyi nuúmi a bááyé baáná.
- 20**Benyéma eébi ḡa kaá bésókéténa e butéḡi a bó te á bá ne indíné; áá taaká té cáḡa biibi bí ḡeé lénéke aáná, mbá Bandómesé u ḡeé biibi sékítinyi e butéḡi eébú. Ta híáná, mḡḡolé me o biibi kátónaka a yánáḡa.
- 21**Yááḡa anyía Bandómesé kée kétúnyíki benyéma eébi e butéḡi bú bunyímé, bí o hííteke nuafa ne e nyilimíné nyi bundukúméné ne e nuúmi nó bááyé baáná.
- 22**Tu ḡe sú ményí o otúme buáyá o okòóháma aámbáya anyía benyéma bikime abé Bandómesé ḡeé kétiki ḡaá kemba, bé lókómáka okála háye oónjú ewú u ḡeé númi obíéne.
- 23**Mbá bé te á bá bímuóci o okémba aáná. Basó tóna abá Bandómesé ḡa cáḡa o basó iinjie yááyé Elilé, tu ḡa só kemba tóna e cíisú etémá. Tu tátáka na mḡḡolé mekime nyē-basó-hííte anyé Bandómesé káá basó hííte háye bááyé baáná bá ofana, yó kátónaka buúse bukime ciasó ceétó.
- 24**Yááḡa anyía tua sòḡa na mḡḡolé o otúme ekúlú ayé Bandómesé ḡaá basó nóhíki, ta yé cáḡa á bá anyía tu te ḡá só léca nuúmi. Ekúlú ayé ooco ḡa léca bókò abó u ḡa ménena o mḡḡolé, u ti ḡé túné a háya mááyé mḡḡolé e buúbu, anyía ta ooco te ḡá háya mḡḡolé a bókò abó u ḡa léca.
- 25**Mbá tua suánáḡa na mḡḡolé a bókò abó tu te ḡá só lēca; aáná tú me sú eéhínyínyi o buúbu tátá.

26Híáná tóna, Efúúménénu yí Elilé ñá basó óólo e úúsú olíhe ú belumitinine anyía tu te asó bá na makénda; tu ti ñé sú ményi òbécókóléna háye yé ñáá béám̄ba, mbá Elilé bémuátá yé ñáá basó bécókóléne Bandómesé na embécobé ce otémá noómi a cé te ñá háma e nyuúte.

27Aáná Bandómesé, Mubúlúne etémá cé baaco, ñé ményi tóna aáté Elilé ña yaám̄ba obata, anyía Elilé ña bécókóléne baaco bá Bandómesé a nyenamá enyí bú ñeé wuúci bílénine.

28Tu ñe sú ményi tóna anyía Bandómesé ñeé híkisi besana bikime a bé ñáá háména bewuúci-léne; beébe eébé u ñóó lónókó háye u ñáá tákákéná.

29Yááña anyía Bandómesé ñáá cañacáña o beébe táfáka buáyá, yó cáñacáña osómbótóna buáyá anyía bá hóaka uuyé Óónó o okela anyía uuyé Óónó oócí á bámókóna óónó u buúsebuúse e ekatékate ce baáná beéñí bé etémbí.

30Aáná, baaco abá Bandómesé ñáá cáñacáña osómbótóna buáyá anyía bá hóaka uuyé Óónó, u ñeé beébe lónókó tóna; eébe abá u ñóó lónókó aáná, u ñáá kélá anyía bá bámókóna betalémánánó bé baaco eeyé eé buúse; ebé u ñáá kélá anyía bá bámókóna betalémánánó bé baaco eeyé eé buúse, u ñeé beébe iínjíé nuafa eeyé e nuúmi.

31Aáté yí etémbí aná e? Ta ooco te á bá wu o basó yáka anyía Bandómesé áña na basó.

32U ti ómo kékenyi te uuyé Óónó u bémuátá, mbá u ñeé wuúci sómbéná háye etúké a yáásó asana basó bekime. Híáná u káá basó bóosiki tóna na benyéma bí etémbí bikime e elime ci uuyé Óónó.

33Aányé wáña wu osóména aná baaco abá Bandómesé ñáá táfáká e? Yááña anyía wuúci bémuátá u ñáá kéláka anyía bá bámókóna betalémánánó bé baaco eeyé eé buúse.

34Aányé wáña wu o beébe bōsonena nyekua e? Ta ooco. Yááña anyía Yésus Kilís wuúci bémuátá u ñeé wé; mbá o ohola owé, u ña háanyua e biwéewé. Wáña limine a aháña yé oobó ú manóme ú Bandómesé, u bécókólókéna a yáásó asana.

35Aányé wáña wu o basó eélúnyi ne nulénéne enú Kilís ña basó léne e? Muuyé ayé'? Obéákéna ayé'? Mutekesene ayé'? Ecaná ayé'? Mecíli ayé'? Ekume ayé'? Ta anyía owé e?

36Yááña yóónókónó anyía: «O yóówo asana úúsú olíhe áña okémánó a nomonyé ekúlú ekime, bá basó hiíteke háye bitúké bé okosékaka.»

37Mbá tu ña só hóla oyáka besana eébi bikime a makénda me Ooci awó u ñáá basó lénéké.

38I ñe mí menyí bōmbánye bōmbánye anyía te owé, te olíhe, te bililé bé masóma, te metéñí, ta ekénda cí etémbí, ta besana bé aám̄báya, ta bé nooyá,

39ta benyéma bé o omuaná, ta bé e embana ce omesé, ta bokó bú etémbí a benyéma ebí bé ñe kétiki te á bá bé o basó owaálóna ne nulénéne anó Bandómesé ñáá basó tóñinyi e elime ci uúsú Otéñí a Waáña Yésus Kilís.

Lóom 9

¹Ɛ ɲa mé kɔɔna taaká e nyimónjóló anyé ya méɲa ne Kilís; i ti ɲé mi néɲe. Ne Efúúménénu yí Elilé ne híimi hecɔ́cɔ́ hé ɔ́témá ɲa tóna bááme bambasómbásɔ.

²Yááɲa anyía ɔ́témá ɔ́kányá ma me hola buéɲí, úúmi ɔ́témá bényiáka ekúlú ekime.

³Búáɲa bú o mi bílénékíne anyía Bandómesé á me lomóko, yaɲó tóna ɔ́waálónánó ne Kilís a asana na bɔ́mbánye bó bááme benyiinyí abá tua sɔ́ɲa henyénó hémoté ne beébe.

⁴Bá bóɲa bɔ́nye Islayél. Bandómesé ɲeé beébe lotóko háye bááyé baáná bá ɔ́fana, yó beébe tɔ́ɲgínyi anyána ú ɲo yóomo; u ɲa látákana membénú ne beébe, yó beébe iɲjékíne bikotí, yó beébe tɔ́ɲgínyi anyána bábo nyémána bé o wuúci nyemiki, yó beébe bétánákéna besana abé wá nyémána wu ɔ́kelaka;

⁵bá bóɲa bɔ́nye sókónó cí nuúmi. Mesíi tóna, a nyebá nyé bɔ́nye baaco, ɲa u híibú henyénó. Wáɲa waáɲá ɔ́ ɔ́hola benyéma bikime, wuúci tóna Bandómesé Muómóomo bikúlú bikime. Híáná yááɲa !

⁶Óko, bú ɲo tɔ́ɲgínyi anyía Besana bé Bandómesé mé wé etémbí e? Eé'eé ! Yááɲa anyía, bɔ́nye Islayél bukime te á bá taaká cé baáná bá Bandómesé.

⁷Híáná bɔ́nye Abélaham te á bá beébe bekime taaká cé bááyé baáná. Yááɲa anyía, Bandómesé ɲaá laána Abélaham ɔ́se: «E elime ci Isak o kóo bíénékénéne háye e ɲo mé ɔ́ bétánéna.»

⁸Yááɲa anyía té cáɲa baáná bekime e bé ɲe bú bíbíéné háye baáná náɲa bɛ́bú bíbíéneke bá bóɲa baáná bá Bandómesé; mbá hú baáná e bé ɲe bú bíbíéne háye Bandómesé ɲaá bétáná, beébe bá bóɲa taaká ce nyebaáná.

⁹Endána acé Bandómesé ɲaá bétánéna Abélaham eeci aana: «Hú e ekúlú eeye aáná, e ká ka me hálómóna, mío kuana éce Sáala meé bíéne ɔ́ónó ɔ́nómɔ́cɔ́.»

¹⁰Té cáɲa ɔ́manó oóci, anyía Alabáka ɲeé bíéne nyehása banómɔ́cɔ́ bɛ́fendí hú na ciasó sókónó a ciáɲá Isak.

¹¹⁻¹²Yiíye anyía baáná eébe ɲaá bá éce bé tí ɲé bú bíbíéné, beébe téka na ɔ́kela asana ta a yambánye ta a yaabé, éehé Bandómesé ɲaá kɔɔna ɔ́se: «Óónó u buúse káá bá munyionɔ́ mu ekuke.» Yááɲa anyía nyetákéna nyé besana nyé Bandómesé te ɲá leca mekilikínyi ma baaco a nyetáfa enyí u ɲeé beébe táfa. U naɲa wɔ́ lɔ́ɲóko baaco háye u ɲeé léne anyía wé nyíoyísinyi nyiáyé nyetákéna nyé besana.

¹³Aáná yááɲa ɔ́ɔ́ɲókónó a Cioóɲé cé Bandómesé anyía: «Ɛ ɲa mé lotó Yákoɔb, mío béyuáta Eso.»

¹⁴Mbá aáté yí etémbí aná e? Éce anyía Bandómesé te á bá ɔ́tálémánánó e? Eé'eé, te butíkítiki !

¹⁵Yááɲa anyía u ɲaá laána Moyís ɔ́se: «Ɛ ká mé bécáma mahana ɔ́ɔ́ɔ́ ewú i ɲeé mi léne o wuúci bécáma mahana; mío wé ceéto ɔ́ɔ́ɔ́ ewú i ɲé mi léne o wuúci wé ceéto.»

- 16**Bú ño tóñinyi anyía Bandómesé ña bécáma bo bécáma ɔɔɔ mahana a yááyé ambánye yé ɔtémá; té cáña a nyeháña nyé ɔɔɔ ta anyía aayá a makénda ma bémuátá.
- 17**Aayá a Cioóhé, Bandómesé ñaá laána tóna Falawɔɔ ɔse: «I ñé mí o télímínyi otéñi ananyía e elime ce yóówɔ aatɔ ɔnata, yémi tóñinyi na a baaco bekime maame makénda na o ɔmesé okime nulumí nó nyiáme nyiínyi.»
- 18**Bú ño tóñinyi tóna anyía Bandómesé ñaá bécáma mahana ooci ewú u ñeé léne o wuúci bécáma mahana, u netisiki ɔtémá ú ooci ewú u ñeé léne o wuúci netisi ɔtémá.
- 19**Mbókɔ yááña aáná, ɔɔɔ a wɔmɔté áña wu ɔbébáta ɔse: «Mbá anyiaté Bandómesé ñe túné a kákáléna baaco aná e? Baaco ña bó kela hú besana abé Bandómesé áña ɔtáákákénánó.»
- 20**Kuɔñó ɔɔɔ u bɔtɔhɔ, o óña aáté o ñóo kélísiki Bandómesé e? O ñóo keti anyía bɔko abó bá tabónaka na aabá áña na makénda ma ɔbata mu-buúbu-tábóna bóse: «Anyiaté ó me tábónáka aáná e?»
- 21**Mumaa áña na makénda ma ɔmaaka na núáyé nɔmaa númɔté anó wó tóbókɔ na bembányéké bí tusényí tú bekenyí ne tundúléndúle.
- 22**Mbá kuɔñó aná, aáté yí etémbí o óña wu ɔkɔɔɔɔtɔna mbókɔ Bandómesé ño lóbísinyi baaco, u beébe tóñgínyi maayé makénda e? U ñe yeéhíkínyínyi baaco buéñí, eebe abá u ña nyémána wu olóbísíkínyi anyía bá ña bó nyémána bé owéékúne.
- 23**U ñóo tóñinyi tóna baaco nyenamá anyé yááyé yaála yí nuubo áña yeéñí a yáásó aháñá, basó abá u ñaá basó bécáma mahana. U ñaá cáña o basó tabónéna yaáláka yé núáyé nuúmi.
- 24**Tua sóna tóna eebe abá Bandómesé ñóó lótókó, té cáña hí e Besuif noómi, mbá na a baaco tóna a bá te ábó bá Besuif.
- 25**Aáná Bandómesé ñaá kóona e nufule nú Osée, ɔse: «Bunɔɔ a bó te ómó bá buame, i ké mí buúbu lóñéta anyía “Buame”. Henyénó ahé e te ómó bá yemí lénéke, i ké mí híihi lóñéta anyía: “Ótémá”.
- 26**Híáná, a haála bémuátá ahá bá ñaá bá bá kóonaka báye: “Nu te anó bá bááme”, hí a hóá bé kée beébe lóñókɔ báye: “Baáná bá Bandómesé a wáña wóóɔ.”
- 27**A asana na baaco bé Islayél Ɛsayí ñaá kóona ɔse: «Ta yé cáña á bá anyía baaco bé Islayél á bóña beéñí háye ɔsébéá ú asálá yé nuómó, hú imbuke ce baaco Bandómesé kée nóhiki.
- 28**Yááña anyía Otéñí a Waáñá ké tényí kóo nyíoyísíkínyi bɔmbánye bɔmbánye besana bikime abé u ñaá bétánákéná baaco anyía u káá kélaka o ɔmesé okime.”
- 29**Híáná waáta Ɛsayí ña cáña o kóonaka éce bunyímé te ña háma, ɔse: «Mbókɔ Otéñí a Waáñá u elɔɔ cí biité te o ɔsɔmɔ ɔmbana a wúmɔté ú maaso mɔɔnó, keyé tu ña só bá tú owéékúne háye baaco bá na Sótɔm na Kómóole.»

³⁰Mbá aáté yí etémbí túásó kóona aná e? Tusí' o: Baaco a bá te ábó bá Besuif, beébe bá te ómó bó bá bábó aambaka obámókóna betálémánánó bé baaco eeyé eé buúse, Bandómesé mé beébe hiiteke aambáya háye betálémánánó bé baaco eeyé eé buúse, anyía bá ña bó háya mọ̀ṣolé nááyá;

³¹yiíye anyía Besuif a bá ña bó bá bábó aambaka anyía Bandómesé é beébe hiiteke háye betálémánánó bé baaco a nyeláténa nyí bikotí te ómó bó bóṣo ohónyí.

³²Mbá anyiaté aná e? Yááña anyía bá ña bó bá bábó bétááka anyía Bandómesé áña wu o beébe hiiteke háye betálémánánó bé baaco eeyé eé buúse a nyeláténa nyí bikotí nyíinyi ne nyíinyi, o ohola anyía bábó hákéna mọ̀ṣolé nááyá. Éhé bé ñe bú kúféténe e nukúse e nú ñé kúfítinyi baaco.

³³Nuúnu eénú Cioṣṣé ña kóona cése: «Áno lecá, ya méña otúmékénú e ciíbe ci Sion nukúse e nú ñeé kúusi baaco o omesé; nuúnu nú ñé beébe kúfítinyi. Aáná, oco awó u ñaá háya mọ̀ṣolé e nuúnu te káá lókóma aató olama ta buósé !»

Lóom 10

¹Buame eé, ya méña na ecaná ciéñí anyía Bandómesé é nohí bonye Islayél. Asana eeyé e ña mé hényéna obécókoléna Bandómesé e yiíyi.

²A nyiáme nyelca, bá bóña bebíinjíénú e nyiwééné anyía bábó látákéna Bandómesé mbá bé ti ñe bú menyí bómánye bómánye ciayé taaká ci ohónyí.

³Yááña anyía bé tí ómó bú ményi bómánye bómánye ohónyí awó Bandómesé ñe híite baaco háye betálémánánó bé baaco eeyé eé buúse; éhé bá ña bó bọ̀lọ̀ko úúbú ohónyí wú bémuátá, bá ña bésáṣóna ohónyí awó Bandómesé ñe híite baaco háye betálémánánó eeyé eé buúse.

⁴Yááña anyía nyefaaya nyí Kilís ña fěnda ohónyí a baaco a bá ña bó aamba obá betálémánánó bé baaco a asana na nyeláténa nyí bikotí bí Moyís. U ñaá kéláka aána anyía baaco bekime a bá ña bó háya mọ̀ṣolé nááyá, Bandómesé é beébe hiiteke háye betálémánánó bé baaco eeyé eé buúse.

⁵A asana na baaco a bá ña bó bétáá anyía Bandómesé áña wu okela anyía bá bámókóna betálémánánó bé baaco eeyé eé buúse a nyeláténa nyí bikotí nyíinyi ne nyíinyi, Moyís ño yóṣṣókó ose: «Oco okime awó u ña láténa bómánye bikotí bikime káá bá ne olíhe e bíibi.»

⁶Mbá a asana na baaco abá Bandómesé ña kela anyía bá bámókóna betálémánánó bé baaco anyía bá ña bó háya mọ̀ṣolé nááyá, yááña yóṣṣókónó anyía: «Ate bėbáta asé: Mbá aányé u káá báátaka o Omuaná e?» Búáña osúúnyítune Kilís.

⁷Ate bėbáta tóna ase: «Aányé u káá sóónáka a haála hé biwéewé e?» Búáña okohényutune Kilís e biwéewé.

⁸Cioṣṣé cé Bandómesé ña kóona cése: «Besana bé Bandómesé áña hoóhi na kuṣṣó; béáña ne oówo e nyuúte na oówo o otémá noómi.» Bí ñeé húle o olumitinine, bíibi tu ñe sú húlinyi baaco.

⁹Yáána anyía mbóko o ησό κωνα na nyíowo nyuúte nyé bémuátá anyía Yésus áηa Otéηí a Waáηá u baaco bekime, e lumitekinine tóna e úúwu otémá noómi anyía Bandómesé ηeé wuúci heényi e biwéewé, o kóo nōho.

¹⁰Menyi anyía ooco ewú u ηe lúmitinine e úúyé otémá noómi, Bandómesé ηeé wuúci hiíte háye atálémánánó yé ooco eeyé eé buúse. Ooci awó u ηaá háya embasó na nyíáyé nyuúte, Bandómesé ηeé wuúci nohi.

¹¹Háye yáána yooηókónó anyía: «Ooco awó u káá háya mōηolé nááyá te káá lókóma aató olama ta buósé.»

¹²Aáná, bú ηo tōηínyi anyía nyεálónána te á bá ε ekatékate ci ne Besuif ne eebe a bá te ábó bá Besuif, anyía beébe bekime bá bóηa ne Otéηí a Waáηá hú omoté; wuúci u ηaηa we yiínjiekíne bembányéké bé benyéma a baaco bekime e bé ηe bú wuúci bata o obécókoléna noómi.

¹³Yáána yooηókónó anyía: «Ooco okime awó u kóo lōηóko Otéηí a Waáηá o o wuúci óolo kóo nōho».

¹⁴Mbá anyána bá bóηa bé o wuúci lōηóko, mbóko bó te omó bó háya mōηolé nááyá e? Anyána bá bóηa bá oháya mōηolé nááyá, mbóko bá te omó bó lókóma ooco á tājáka yááyé asana e? Anyána bá bóηa bá olókómaka yááyé asana, mbóko ta ooco ti ηgeé beébe yiíyi hulínyi e?

¹⁵Mbá anyána aná bá bóηa bé okohúlikinyi baaco yááyé asana mbóko bé tí omó beébe tómókóna e? Aáná yáána yooηókónó anyía: «Bú ηa hōla oηeka anyía óo lecáka baaco a bá bóηa na bembányéké bé esóma ábó fáakona.»

¹⁶Mbá ta híáná, hú betaηalaka bí Besuif ηe lumitinine Ambánye yé Esóma. Esayí ηaá bécóbókéna Bandómesé, ose: «Éé', Otéηí a Waáηá, aányé u ηe lúmitinine úúsú otáηa e?»

¹⁷Olumitinine ηeé húle a besana abé bá ηá lókóma; besana eébi ηa leca Kilís.

¹⁸Éhé ε ηa mé bata esé: Mbá bó te omó bó lókómaka bōmbánye Ambánye yé Esóma, ayé'? Ée, bé ηe bú yiíyi lókómaka, anyía yáána yooηókónó anyía: «Bá ηaá lókómaka cííbú ikelú o omesé okime; maabó mehúnyi mó béátábótókóna o okóhāma hú o nyíondi nyé omesé.»

¹⁹Aáná ε ηa mé bata tóna anyía: Yajó ese, bōnye Islayél ηa bó lókómaka bōmbánye besana eébi e? Ée, mbá bó tí omó bú lúmitinine. Yáána anyía Moyís ηaá cáηa okōna ose: «Bandómesé ose: “E ká mé kela nú aákákéna baaco a bá te ábó bá baaco bá taaká ce bunōηo, nuó líηekine eebe bá bunōηo e bé ti ηe bú menyι ta bōko.”»

²⁰E elime eéci, Esayí ηaá békándóna okōna ose: «Bandómesé ose: “Ba-te-me-aamba ηa bó me lecáka, mío bítōηínyi né eebe a bó te omó bó me bécókoléna.”»

²¹Mbá, a asana na baaco bé Islayél eébé Esayí ηaá κōna ose: «I ηeé mi bí súékíne buame buósé bukimekime, i beébe kēsíkinyi na aabá anyía bá faáya, mbá bá bóηa na beetó onata, bá te me háyéna.»

Lóom 11

¹Éhé é ñaá me bébátótóna esé: Éce anyía Bandómesé na maa béyuáta buayá: Islayél e? Eé'eé, yé te á bá aáná, ta buósé ! Yááña anyía yañó bémuátá ooci, ɔɔɔ u Besuif, u bonye Abélaham, u henyénó hé Bensaméñ.

²Bandómesé té ña béyuáta buayá, anyía u ña cáña e buúbu lotó feeké. Nu ñe nú ményi bōmbánye aáté Cioóné cé Bandómesé ñá kóona haála ehé Éli ñó sóména baaco bé Islayél ná Bandómesé, ɔse:

³«Otéñí a Waáná, baaco eebe á bóña bakelákánó anyía: Bá ñá ɔónókɔ bóówɔ behémúnyi besana, bá ñá katáka endúme cá ɔ kuɔñó nyemikinyi. Hú yañó bímuóci ya méña ɔlobónó; aáná bá ña bó aamba tóna ɔ me ɔónó.»

⁴Mbá aáté Bandómesé ñeé wuúci laána e? U ñeé wuúci laána ɔse: «Ya méña ɔlotónó baaco tóséna ítíndétú nómo. Bé tí ñe bú túmíne Baal eñédu.»

⁵Híáná yááña tóna aámbáya: Tua ɔóánáña hóá, basó betañalaka bé baaco abá Bandómesé ño lótókɔ a yááyé yaála yí nuubo.

⁶U ñaá basó lotókɔ, basó Besuif, a yááyé yaála yí nuubo, mbá té cáña a maasó mekilíkinyí. Mbókɔ yá bá anyía a maasó mekilíkinyí, keyé yááyé yaála yí nuubo te á bá taaká ce yaála yí nuubo.

⁷Mbá aáté aná e? Yááña anyía bókɔ abó baaco bé Islayél ña bó bá bábó aambaka, bé ti ómó bú buúbu bóñɔ; mbá hú eebe abá Bandómesé ño lótókɔ bá ña bó bóñɔ buáté bókɔ. U ñaá kéla anyía bōsókókó bé etémbí te lókóma bōmbánye bíáyé besana.

⁸Aáná yááña yóñókónó anyía: «Bandómesé ñe nétisi cííbú etémá anyía bá te lókóma bōmbánye besana, yó beébe hákéna bibúté e eése, yó beébe cúáka eetú. Ɔ ɔkóóháma aámbáya eeci, bá búánáña híáná.»

⁹Híáná Otéñí Táfit ñaá kóona ɔse: «Maabó manáka á bāmókóna, bíábó beboka bé bémuátá, meéme tóna tukolí tótóléákánó; biíbi eébi bí ñeé beébe kúfitínyi anyía bá kuakóna ɔ bónóse noómi.

¹⁰Bandómesé beébe hákéna bibúté e eése, bá kúakóna indímé, wé beébe kunyíéke elime bikúlú bikime.»

¹¹Éhé é ña mé batá aná esé: Mbá baaco bé Besuif ñe bú kúfétékéné, bó kúákóna buúse bukime a asana na maabó maabé e? Eé'eé, té caña aáná'o. Yááña hú anyía baaco a bá te ábó bá Besuif ña bó bóñɔ ohónyí wú ɔnɔhókɔ; buúbu bú ñeé héléníne Besuif yaáká é etémá.

¹²Yááña anyía, mbókɔ nyenana nyí Besuif ñe yíinjie bōnóme a baaco bá ɔmesé ooci, nyíábó nyekua a asana na búábó bucóócó o olumitinine iinjíékíne baaco a bá te ábó bá Besuif bōnóme, mbá anyána aná na nyekahálómóna o olumitinine té káá bá na bōnóme buéñí ɔ ɔhola e?

¹³Aámbáya, náánó é ña mé táña, banó abá nu te anó bá Besuif. Énu menyí anyía ya méña ɔtómánó náánó, i menyukune anyía búáme buólí bó endóma áña buáñá ɔ ɔhola.

14Aáná ε ηα μέ aamba ɔnyio buólí eébú bɔmbánye anyía baaco ɔ bómɔté bá buame á hákèna mɔɔhlé né Yésus, bá nòhòkɔ; bé bísúékíne bɔsòókó o o búle me áákèna.

15Yááɔa anyía, Bandómesé ɔaá béyuátaka Besuif ananyía wáá latákána ne wuúci na baaco bé etémbí bá ɔmesé ooci. Mbá, ekúlú ayé Bandómesé ké túné é beébe káháka, anyána bú káá bá aná e? Bú káá bá ambányéké yé asana ɔ ɔhɔla anyía bú ké yiínjíékíne olíhe e biwéewé.

16Yááɔa anyía, mbókɔ bé ɔeé tómísí Bandómesé betómɔtómɔ o o wuúci nyemi, benyéma bikime a bé ó lóbo ɔna tóna bíáyé. Mbókɔ bé ɔeé wuúci iínjie akaɔa yé bɔɔté a bómɔté o o wuúci nyemi, endáfe tóna ɔeé wuúci bélókóména ikime.

17Bá ɔa sáɔɔnáká endáfe a céɔɔté cé atókó, bó híiteke endáfe cé alɔalɔa yí eciké o otúmékíne háye becókó i indíné ce atókó eéyé. Banó abá nu te anó bá Besuif nua nóɔa háye endáfe cé alɔalɔa eéyé. Aámbáya nu ɔa nó leca bɔmbánye ebú Besuif ɔaá bá bábó leca, bókɔ búɔɔté háye endáfe ɔa leca bɔmbánye e menyífé e me ɔeé húle i indíné ce bɔɔté.

18Asana óɔɔté, nɔte bábákèna endáfe acé bá ɔa sáɔɔnáká anyía, mbókɔ ɔtémá ɔo yóo háména wú obíbéétíki aáná, menyí anyía té cáɔa banó nua nóɔa betímbíékénú bekaɔa, mbá bekaɔa bíibi béáɔa bé banó timbiekenu.

19Yáakelá nua nóɔa nú ɔkɔɔnaka anyía bá ɔaá sáɔɔnáká endáfe cé atókó ɔ ɔkela anyía bá basó túméke háye becókó a ciayé indíné.

20Ée, yááɔa taaká aáná. Bé ɔeé ciíci aáláka ananyía cí tí omó lúmitinine. Mbá banó, nua nóɔa aáhá anyía nu ɔe nú lúmitinine. Nuti bíbéétíki aná ! Énu kékéke bu kékéke Bandómesé.

21Yááɔa anyía, háye Bandómesé tí ómo kékenyi ɔsáɔɔnáká endáfe cé bémuátá cé atókó, híáná u té ká banó kékenyi.

22Énu menyí anyía Bandómesé ɔna na ambánye yé ɔtémá, u saamakena baaco tóna. U ɔa saamena eebe bekime a bá ɔa bó béyuáta úúyé ohónyí, mbá u ɔaá banó tóɔɔnyí yááyé ambánye yé ɔtémá ekúlú ekime ayé nu ɔa nó kela besana e bí ɔeé wuúci bíléníne. Mbókɔ té cáɔa aáná, u káá banó sáɔɔnáká tóna.

23Mbá a aháɔa ne Besuif, mbókɔ bá ɔa bó békótókɔ maabó maabé, bó lúmitekinine, Bandómesé kée beébe túmútúkune háye becókó a nyíábó nyilimíné anyía wáɔa na makénda ma ɔkelaka aáná.

24Yááɔa anyía, mbókɔ banó, bá ɔaá banó sáɔɔnáká a alɔalɔa yí eciké a nyíánó nyebá, bó banó túméke háye becókó a atókó, mbá anyána aná Bandómesé ti ké túmútúkune taaká cé endáfe cé atókó e?

25Banó bááme benyiinyí, ε ηα μέ aamba anyía núénú menyí asana yí indiitie eeye, anyía nu tí bíkétí anyía nua nóɔa ne injiné ciéɔí ɔ ɔhɔla: Yááɔa anyía baaco ɔ bómɔté bé Islayél ká bó cócɔbaka ne buúse ɔ ɔkelena Bandómesé aató ɔnata ɔ ɔkɔɔháma ekúlú ayé baaco bá mɔɔɔɔ me etémbí bekime ké bú lúmitekinine.

²⁶Ekúlú eéyé u kóó nóhi baaco bé Islayél bekime, háye yááŋa yóŋŋókónó a Cioŋé cé Bandómesé anyía: «Mukétúnyi baaco kée húle a báléka ci Síon, yó ményisi aató onata ekime yé bonye Yákob.

²⁷Buúbu eébú bú káá bá nyelatana nyí bumbénú na yaŋó ne beébe éce í me mí beébe nyeanakenena máábó maabé.”

²⁸A aháŋá na Ambánye yé Esóma, bá bóŋa belinine Bandómesé anyía bó té omó bó háya moŋolé nááyá, mbá yááŋa a búánó bómánye. Mbá a aháŋá na nyeloto anyé Bandómesé ñé beébe lotóko a nyíáyé nyeháŋa, bá búanáŋa bááyé baaco bá otémá a asana na besana abé u ŋaa bétánákéná cííbú sókónó.

²⁹Yááŋa anyía Bandómesé ti ñé híitutune bokó ebú wé yíinjie ooco, u te heŋéna yááyé olóŋolóŋo.

³⁰Yááŋa anyía ta banó, nu ŋa nó kélákéna Bandómesé endóko buáyá, mbá aámbáya ú maá hólena e elime ce aató onata yí Besuif o o banó bécáma mahana.

³¹Híáná yááŋa tóna náábó. Yáábó aató onata yé aámbáya ŋaá banó óolo anyía Bandómesé á banó bécáma mahana, wé beébe bécáma mahana tóna [aámbáya].

³²Éehé u ñe nétísiki baaco bekime etémá anyía bé ti wuúci lóokóména o okela anyía wé beébe bécámáka mahana beébe bekime.

³³Óo leca nyenamá nyé ambánye yé otémá yé mahana ayé Bandómesé áŋa ne yiíyi. Ciayé injiné áŋa ciáná o ohola, u menyukune besana bikime. Ta ooco ti ñéé ményi nyíáyé nyetákéna nyé besana, u te lóokóma bómánye injibí ci cíiyé ihényí.

³⁴Aáná yááŋa yóŋŋókónó anyía: «Ta ooco ti ñéé ményi aaté Bandómesé ñá bétáá. Ta ooco te á bá wu o wuúci lébéke tóna.

³⁵Ta ooco ti ñéé wuúci íinjie benyéma o o wuúci foli, mbá wáŋa wu o wuúci biíbi bataka.”

³⁶Yááŋa anyía’o, benyéma bikime ñéé húle nááyá, bí líhéke anyía wuúci, na a yááyé asana áyá. Tué wuúci nyemíki; nuúmi á bámókóna ná Bandómesé ciasó Síkíne ekúlú ekime. Híáná yááŋa !

Lóom 12

¹Yaaté asana aná, a nyebécáma anyé Bandómesé ñá basó bécáma mahana, e ŋa mé banó báta, banó bááme benyiinyí, isí’o: Cókóle, énu bíinjíékíne banó bémuátá nááyá háye etúké yé afóná a yááŋa yóoso, yiíyi efúúménénu, yí wuúci bílénékíne. Bú káá bá taaká ci nyi-wuúci-nyemi nyí elilé a yááno aháŋá.

²Noté coba ne buúse o olíhéke i injetí ce baaco bá omesé ooci, mbá áno benyéanaka Bandómesé é kumbútúkúne cíínú ebétáá o okela anyía wá kombótóna cíínú etémá, ananyía nuénú ményi aaté Bandómesé ñá yaamba anyía nuánó kéláka. Buúbu búáŋa bómánye, bú wuúci bílénékíne, buúbu bómánye bómánye háye u ñá yáamba.

- ³A makénda ma yaála yí nuubo ayé Bandómesé ñeé mi boosíki, e ña mé laana hú náányé á banó isí’o: Nuti bíbéétiki. Énu menyí yáaŋa nyiánó nyebá nyé bémuátá a makénda ma besana bí olumitinine amá Bandómesé ñaá banó iinjíékíne.
- ⁴Áno lecá ! Ɔɔɔ okime áña na beláŋá biéñí a ciayé ceéto; beláŋá eébí te á bá ne buolí búmoté a ceéto.
- ⁵Híaná ta basó tua sóña beéñí mbá tua sóña balatákánó ɔɔɔ ɔmoté e nyimónjóló ne Kilís; hú naányé u nyioƙo búáyé buolí mbá basó bekime beláŋá bé ceéto émoté.
- ⁶Bandómesé ñaá basó bóosi náányiá náanyia, háye u ñeé léne. Mbóko u ño yoo wiinjíe olumitinine ú ohémúkúnyi besana, bíbi hémúkúnyi ne olumitinine oóci.
- ⁷Mbóko u ño yoo wiinjie makénda ma ɔnyioƙena bɔsókó, beébe nyioƙéna. Mbóko me oweékúnyi bɔsókó, beébe eékúnyi !
- ⁸Mbóko me okíndísiki baaco, beébe kíndísiki. Mbóko u ño yoo wiinjie makénda me owiinjíékíne baaco benyéma, beébe iinjíekine, ate fanéna. Mbóko makénda me okendisiki belumitinine, beébe kendísiki na otémá okime háye yé ñaá béamba. Mbóko ma ɔwóólóko bahanahana, beébe óólóko ne obiléne.
- ⁹Énu lénéke bɔsókó na otémá ɔmoté, nu liŋekine ɔkela beebé bé besana. Áno hákéna makénda ɔ ɔkela bembánye bé besana.
- ¹⁰Énu lénékéne banó na banó háye bawónó yaayé, nu kékékéne ɔ ohola.
- ¹¹Áno nyeánaka bawónó, énu bíinjíékíne ɔ ɔnyioƙo Otéñí a Waáŋa na otémá okime.
- ¹²Aaná, énu bílénéke ekúlú ekime, nu hákéna mɔŋolé ná Bandómesé. Énu eéhíkinyinyi muuyé na yóónénánó yé otémá, nuó bíinjie na makénda ɔ obécókóléna Bandómesé ekúlú ekime.
- ¹³Áno óólóko bɔsókó belumitinine na benyéma e bí ñeé beébe béámbéna, nu káhaka bembánye baaco a bá ña bó fáaya e cínú iiki.
- ¹⁴Áno sayábákéna baaco a bá ña bó banó tékese, nuti beébe lomóko.
- ¹⁵Énu bílénéke ɔlɔŋo ɔmoté na baaco e bé ñe bú bíléne, nu lelaka na baaco a bá ña bó léla.
- ¹⁶Áno lókómákána banó na banó, nuti bíbéétiki mbá énu bílóósiki bu bílóósiki a boko bukime abó nu ña nó kela, nuti bíkétiki anyía nua nóña ne injiné.
- ¹⁷Nuti hélúmúkúnyinyi bɔɔbé a bɔɔbé, mbá áno keláka baaco bekime bembánye.
- ¹⁸Áno békéndéna olíhéke a nyelókómána na baaco bekime, mbóko ohónyí áña wú ɔbóŋea aaná.
- ¹⁹Banó bááme baaco bá otémá, nuti bífúnéke besana banó bémuátá, mbá áno nyéana Bandómesé wó lóbísikinyi baaco háye yáaŋa yóŋŋókónó anyía: «Yañó bémuátá, i ké mí bífunéke baaco; yaŋó, i ké mí beébe hélúmúkúnyinyi bɔɔbé abó bá ña bó kela.»

²⁰Mbá ta híáná, ɔ́wɔ a aháná: «Mbókɔ muɔwɔ muliɲine áɲa na ecaná, muúmu aaféna; mbókɔ muáɲa ne nyimóti, muúmu iínjje menyifé; mbókɔ ɔ ɲó kela aáná, o ɲó muúmu katena beánáka a aató.»

²¹Eti lumítine ta buósé anyía bɔɔbé ɔo teɲɲinyi, mbá nuúsiki bɔɔbé o ohónyí wú ɔkelaka bembánye bé besana.

Lóom 13

¹Ɔɔɔ okime ɲá nyemána wu ɔlókómákéna ambala; yááɲa anyía'ɔ, butéɲí te á bá, ta búmɔté, e bú ti ɔmo húle ná Bandómesé. Aáná, wuúci u ɲe télímínyi metéɲí eeme a maáɲa hɔá.

²Yaáté asana benuusi butéɲí ɲe bú nuusi nyetákéna nyé besana nyé Bandómesé. Benuusi butéɲí eébú ké bú bísúékíne beébe bémuátá bónósea ce Bandómesé.

³Yááɲa anyía'ɔ, baɲána bábó nyemana bé olíkíméke ambala; té cáɲa baaco a bá ɲa bó kela bembánye bé besana. Ókɔ, ɔ te ɲó waamba o búle líkíme ambala e? Búle kela aná bembánye bé besana anyía ambala ɔo lembiki.

⁴Yááɲa anyía ambala ɲo nyiɔɔ Bandómesé buólí ɔ ɔ kuɔɲó ɔ́lo ɔkela bembánye bé besana; asana ɔmɔté, mbókɔ ɔ ɲó kela beebé bé besana, ɔ ɲó nyemana wu o yiíyi líkíméke. Yááɲa anyía té cáɲa e etémbí ambala áɲa na makénda ma ɔbónósiaka baaco; mbá yé ɲo nyiɔɔ Bandómesé buólí o otóɲinyi hilóbi hé Bandómesé ná mɔkela beebé bé besana.

⁵Yaáté asana, yááɲa ambánye anyía ɔɔɔ á lókómákéna ambala, té cáɲa hú asana ne hilóbi hé Bandómesé. Mbá u ɲá nyemana wu ɔlókómákéna ambala, u menyukune e hííyɛ hecɔ́cɔ́ hé ɔtémá noómi anyía aáná wá nyemana wu ɔkelaka.

⁶Yaáté asana tóna nu ɲa nó ɔ́ndó bitéési, anyía betúé etéési ɲa bó nyiɔɔ Bandómesé háyɛ yé ɲaá béamba.

⁷Áno iínjíékíne aná ná ɔɔɔ okime bɔkɔ bukime abó nuanó nyemana nú o wuúci iínjíékíne, etéési né betúé etéési, beéfá né behiite beéfá. Énu kékéke baaco abá nuanó nyemana nú ɔlókómákéna.

⁸Ta ɔɔɔ te banó bata buhíne a búmɔté, é te ɲáa bá hú buhíne bómɔté; buúbu búáɲa nulénéne. Áno ɔɔba ne buúse o o búle léne bɔsɔ́kɔ́, anyía ɔɔɔ ewú u ɲe léne bɔsɔ́kɔ́ ɲa láténa bikotí bikime bɔmbánye bɔmbányɛ.

⁹Yááɲa anyía bikotí eebi: Ate kandáka tusɔmɔ, ate ɔ́ɔno ɔɔɔ, eti éébe, ate áákéna bɔkɔ bó ɔɔɔ, ne eebi bí etémbí a bémɔté bikime, bíáɲa bisúɲékénú o okotí eeye ɔmɔté: Lénéke sɔ́kɔ́ háyɛ o ɲó léne ciɔwɔ ceétɔ ce bémuátá.

¹⁰Ɔɔɔ okime ewú u ɲe léne sɔ́kɔ́ ti ɲéé beébe kelena beebé bé besana. Oléne sɔ́kɔ́ áɲa aná ɔláténa bikotí bikime bɔmbánye bɔmbányɛ.

¹¹Nu ñe nú menyi bɔmbánye bikúlú ebí tú ñe sú líhe aámbáya, ñote hétáka hiiné. Yááña anyía nyekɔmba a yáaña hoóhi na basó aámbáya ɔ ɔhɔla ekúlú eyí tu ñe sú túmé olumitinine.

¹²Áno leká ! Ibíne a yáaña ɔ ɔmanɔkɔna, ɔyá yó ɔɔba ɔ ɔyá. Túá béyúátáka aná besana bikime a bé ña békéla i ibíne, túé hiitéke meléfényí mekime me eese.

¹³Túé líhéke ambánye yí olíhe yé nabuósé háye yé ñaá béamba, i ñetí ɔɛ bakanda e eese noómi. Tuti híólóko meluku, ɔɔte keláka besana bé mɔnyókóló, ta enjɔkónónɔ, ta ɔsáá esáká, ta ɔwaákéna bɔko bó ɔɔɔ.

¹⁴Énu hiíte Otéñí a Waáñá Yésus aá ɔɛéto háye buléfényi; ñote bényéána anyía besana bí imehú á banó hámókóna e etémá noómi.

Lóom 14

¹Áno káha bɔmbánye e úúnú ɔlɔɔ ɔɔɔ ooci awó u te ñe yóónéná o olumitinine noómi; nuti bícúcúlékíne cíiyé isunjí.

²Túá kɔɔna anyía olumitinine ú sókó ñeé wuúci ɔólɔ ɔ ɔ-te-táfa benyéma bé ɔnyíá; mbá, olumitinine ú sókó a wómoté a wáña ɔɔɔɔ ñeé wuúci nyeketena ɔ ɔnyíá hú bihuti.

³Éhé sókó ewú u ñeé bíkétí anyía wáña wu ɔnyíáka benyéma bikime te ómó nyémána wu okényéméke sókó awó u te ña kéla aáná; sókó awó u te ña nyíá benyéma hú anyía ɔyá maá yá te ómó nyemána wu okélísíki sókó awó u te ña táfa benyéma bé ɔnyíá, anyía Bandómesé áña o wuúci káhánó tóna.

⁴Ɔ ɔña aányé, kuɔɔjé ewú o ñoó kélisi munyionɔ mɔ bɔsókó e? Ta wó nyíóko bɔɔbé, ta wó nyíóko bɔmbánye, bú ña léca hú ciayé síkíne ci buólí. Yááña anyía, munyionɔ eémú ké yeéhínyinyi ɔnyio búáyé buólí, u te kua, ananyía Otéñí a Waáñá ñeé wuúci kíndísi aáná.

⁵Yááña anyía'ɔ, baaco a bómoté ña bó léca anyía mɔósé ña hólana; mbá ɔ bómoté ábó lécaaka anyía mɔósé mekime áña bɔko búmoté. Aáná ɔɔɔ okime á nyémána wu omenyi bɔmbánye bɔmbánye aáté u ña bétáá e úúyé ɔtémá noómi.

⁶Ɔɔɔ awó u ña léca anyía mɔósé ña hólana ña kéla aáná a asana ne Otéñí a Waáñá; ooci awó u te ña táfa benyéma bé ɔnyíá ñaá kela aáná a asana ne Otéñí a Waáñá, anyía u ña wé yíinjíékíne Bandómesé bitéñítí ɔ ɔnyíá oócí. Ooci a wómoté awó u te ña nyíá benyéma bikime hú anyía ɔyá maá yá ñaá kéla aáná a asana ne Otéñí a Waáñá, te wuúci tóna u ña wé yíinjíékíne Bandómesé bitéñítí a asana ne bihuti abé u ñaá nyíá.

⁷Yááña anyía'ɔ, ta ɔɔɔ a basó ti ñe líhe a ciayéciayé; ta ɔɔɔ ti wé a ciayéciayé.

⁸Éhé yááña anyía, mbókɔ tu ñe sú líhe, tu ñe sú líhe a asana ne Otéñí a Waáñá; híáná tóna, mbókɔ tu ñe sú wé, tu ñe sú wé a asana ne Otéñí a Waáñá. Aáná, te túésú líhéke, te túésú wéékúne, tua sóna baaco bé Otéñí a Waáñá Yésus Kilís.

⁹Yaáté asana Kilís ñeé wé, yó háányúa e biwéewé ɔ ɔkela anyía wéé ténjinyi na a bɔóso ne e bewéékúnénú áyá.

- 10**Mbá kuṣṣó aná, anyiaté o ḡó kélisi sókó, e wuúci bábákéna e? Yanḡ ese, basó bekime tu ká só tálémákéna eé buúse bó Bandómesé a nyekála e? Téka, yááṅa aatḡ olama e?
- 11**Aáná yááṅa ḡóḡókónó anyía: «Yanḡ, Otéṅí a Waáṅá a wáṅa wóóso, i ḡeé mi óónyísinyi okḡona esé: Baaco bekime ké bú mi túmékíne eḡendu, bé sóbiki okelú o omuaná anyía nuúmi áṅa nó Bandómesé.»
- 12**Éehé ooco okime aá basó kóó tónginyi aná Bandómesé úúyé olíhe ewú u ḡeé líhéke wuúci bémuátá.
- 13**Tu ḡá só nyémána tú onyeanaka aná móbábánana; indélímínyinyi ci ohiite áṅa anyía ate kela asana yí okúfítinyi sókó, mbá te yí o wuúci nénisi ohónyí o okela boobé.
- 14**I ḡe mí menyí aá taaká taaká a nyelatana anyé ya méṅa ne Yésus Kilís anyía ta bokḡ bó onyía a búmḡté te a bá a búáṅa bó mḡnyókóló eé buúbu bémuátá; mbá mbókḡ ooco a wḡmḡté ḡe híite bokḡ bó onyía a búmḡté okotí, bokḡ eébú á yááṅa taaká okotí e úúyé otémá noómi.
- 15**Mbókḡ o ḡó nuesi sókó otémá a nyenamá nyé benyéma anyé o ḡó nyía, éce anyía o te ḡó háná o láténa nulénéne háye yé ḡá béámba. O ḡó nyemána wu obíkékényíki, anyía ooci ewú Yésus Kilís ḡe keé wéene eeyé eé buúse ti nyíme a asana na benyéma bé onyía.
- 16**Aáná bokḡ abó o ḡó laca háye ambánye yé bokḡ té bécáṅa bokḡ a boobé; buúbu bo sóókó ḡe bú kényéme.
- 17**Yááṅa anyía’o, Butéṅí bó Bandómesé te á bá asana yé na onyía na omúána; mbá búáṅa na okelaka besana a betálémánánó, ne olimine mbuumu na bo sóókó, na obámókóna ne obiléne weéṅí; biibi eébi bí ḡeé húle né Efúúménénu yí Elilé.
- 18**Aáná ooco okime awó u ḡó nyíṅḡ Kilís i indélímínyinyi eéci kée bilénékine Bandómesé, baaco wuúci kékéke tóna.
- 19**Yaáté asana túásó nyémána tú obékéndákéna aná o búle kela besana a bé ḡa basó héléníne hú mbuumu aasó e ekatékáté; besana eébi basó kíndísíki basó bekime o olumitinine noómi.
- 20**Ate cáṅéna buólí bó Bandómesé a asana na benyéma bé onyía. Yááṅa taaká anyía ta bokḡ bó onyía a búmḡté te á bá a búáṅa okotí, mbá bú te ḡa héka anyía ooco á nyíaka bokḡ a búáṅa bú okúfítinyi sókó e úúyé olumitinine.
- 21**Ambányéké yé asana áṅa anyía ate nyía enyama acé bá sómbéna e esíéké; ate múána meluku, mbá e bíkíilie okela bokḡ bukime a búáṅa bú okúfítinyi sókó e úúyé olumitinine.
- 22**Bokḡ abó o ḡó bétáá a asana eéyé a aháṅá ne úúwé olumitinine ḡo yó laca hú na kuṣṣó na Bandómesé. Ooco awó u ḡa kéla asana ekime eyí híiyé hecḡóó hé otémá ti ḡeé wuúci kákáléna áṅa ombánye.

²³Mbá ɔɔɔ okime awó u ɲáá nyiá bɔkɔ, u béákákéna e úúyé ɔtémá noómi, Bandómesé kée wuúci bónósea anyiá u te ómó kéla asana eéyé na mɔɲólé ɔ ɔtémá; híáná bɔkɔ bukime abó ɔɔɔ ɲa kéla téka na mɔɲólé ɔ ɔtémá áɲa aabé yé asana.

Lóom 15

¹Basó abá tu na maa só óónéna o olumitinine, tu ɲa só nyémána tu otímbéke bɔsókó a bá té ɲa bó óónéna; tu te aamba ɔ cáɲa menyí mbókɔ bú ɲáá basó bílénine.

²Hú naányé aá basó ɲá nyemána ɔkelaka bɔsókó bembánye bé besana e bí ɲeé beébe bílénine ɔ ɔkela anyiá bábó óómbókɔ o olumitinine noómi.

³Yááɲa anyiá, Kilís té ómɔ kéla besana e bí ɲeé wuúci bílénine; mbá ta híáná, yááɲa yóóɲókónó a yááyé asana anyiá: «Masáló amá baaco ɲáá bá bábó ɔ wóómbónáka, wááme bá ɲa bó bá bábó kélaka aáná.»

⁴Yííye anyiá besana bikime abé bó ɲo yóóɲókɔ feeké a Cioóɲé cé Bandómesé ɲáá bá hú anyiá bé á basó ííɲjékíne ííɲjé ɔ ɔkela anyiá ne oweéhínyíni ne okíndísíni e bí ɲeé húle a Ambánye yé Esóma á basó hákéna mɔɲólé e etémá noómi.

⁵Bandómesé a wáɲa indíne ci ne okíndísi baaco ne o beébe ííɲjékíne makénda me oweéhínyíni á kela anyiá núénú líhéke a nyelókómána noómi banó na banó i ɲetí ci Yésus Kilís.

⁶Aáná nu ké nú nyémiki Bandómesé, nu wuúci ííɲjékíne nuúmi na ɔtémá ómóte ne okelú ómóte; wuúci wáɲa Síkíne ci uusu Otéɲí a Waáɲá Yésus Kilís.

⁷Yaáté asana aná, énu búle káhána bɔmbánye, háye Kilís ɲáá banó káha bɔmbánye, ɔ ɔkela anyiá baaco é búle ebú ííɲjie Bandómesé nuúmi.

⁸E ɲáá me banó láana aá taaká esé: Kilís ɲáá fááya ɔ ɔkó basó ɔólɔ, basó Besuif, ɔ ɔkela anyiá wá basó tóɲíni anyiá Bandómesé ɲo nyíóyísíni besana abé u ɲáá bétánákéna cíisú sókónó.

⁹Mbá Kilís ɲáá fááya tóna anyiá baaco bá mɔɲoɲo me etémbí tóna ébú ííɲjé ambánye yé ɔtémá yé Bandómesé nuúmi, háye yááɲa yóóɲókónó anyiá: «Yaáté asana i ké mi o wííɲjékíne bitéɲítí e ekatékaté ce mɔɲoɲo mekime, i oómísíki nyíówo nyííni na maɲana.»

¹⁰Cioóɲé ɲa kóona tóna cése: «Banó, mɔɲoɲo me etémbí, áno latána ne Besuif o onyemiki Bandómesé ne obíléne weéɲí.»

¹¹Ta anyiá: «Banó mɔɲoɲo me etémbí mekime, énu ííɲjékíne Bandómesé nuúmi; énu wuúci súbékíne aabá.»

¹²Esayí kɔonaka tóna ɔse: «Buonó káá háma a bɔnye Yésée; buúbu eébu bú kée tɔɲgíni mɔɲoɲo me etémbí, mɔɲoɲo eémé ma hákéna mɔɲólé nááyá.»

¹³Bandómesé, indíne ce máásó mɔɲólé, á banó súkúnékíne na anamánamá cé obíléne ekime ne mbuumu anyiá nu ɲa nó háya mɔɲólé nááyá. Aáná cíínú etémá ké búle á bá inyíóyókónú hú mbiókke na mɔɲólé a makénda me Efúúménénú yí Elilé.

- 14** Bááme benyíinyí bé olumitinine, aáme a ahájá’o, i ñe mí menyí òóme ò otémá anyía nu ña nó heka otémá buéñí ò òhola; banó tóna ne omenyi onyíoyónó a beeto hú mbiókke. Nua nóña eebe abá nuanó nyemana nu olébékéne banó na banó.
- 15** Ta híáná, ε ña mé banó òòhókéna a behaála a bémoté bé núáme nufule eenu, yanó téka ne nyiike ò otémá anyía yáme banó bitésiki besana abé nó ña nó aákónákéná a yaála yí nuubo ayé Bandómesé ña mé keláka.
- 16** U ñeé mi télímínyí munyionò mu Yésus Kilís ε ekatékaté ce baaco a bá te ábó bá Besuif o o beébe hulinyi yááyé Ambánye yé Esóma ò okela anyía bábó bécánáka háye abésámhá e yí ñeé wuúci bilénine. Yííye eéyé Efúúménénu yí Elilé ñe fúúmínyi.
- 17** Éehé a asana ayé ya méña e nyimónjóló ne Yésus Kilís, ya méña wu obibéetiki e buólí abó ε ña mé nyionò Bandómesé.
- 18** Yááña anyía’o, ε te áme bá wu obékándóna otánjeta asana yí etémbí, é te ñaa bá hú eeye ayé ε ñaa me táña eé nyiinyi nyí Yésus Kilís, ò okela anyía baaco a bá te ábó bá Besuif ábó lóokómákéna Bandómesé. Aáná Kilís ña hóléna ne eémi e mehúnyi ne eémi e mekilikínyí ò okela aáná,
- 19** yó tóngínyi tóna ne bikéki bí tubílícínyínyi ne bikémése bé besana a makénda me Efúúménénu yí Elilé; bíibi bí ñe yiinjie makénda me ohulikinyi bómánye bómánye baaco Ambánye yé Esóma yí Yésus Kilís, o otúme a báléka ci Yelúsalem ò okòhàma i iisí ci Iiilí.
- 20** Mbá bú ñeé mi bilénékine buéñí okohulikinyi baaco Ambánye yé Esóma hú a behaála abé baaco te ña bó lóokóma bá cámbaka buúse bukime Kilís. ε ña mé kela aáná anyía i ti híite nuúmi nó ekata e buólí bó òoco u etémbí;
- 21** aáná ε ña mé keláka háye nyekòona nyé Cioóhè anyía: «Baaco e bó ti ómo bú beébe hulinyi yááyé asana ké bú wuúci lecaka, híáná bósóokó a bó te ómó bó lóokóma bé wuúci cambaka ká bó lóokómáka bómánye yááyé asana.»
- 22** Yaaté asana ofaaya náánó ñaa me hámókónéna buéñí ò otémá bikúlú biéñí, mbá ohónyí té ña lécana.
- 23** Mbá aámbáya, é ma mé mana onyio búáme buólí e bikéti bí iisí eebi. Aá taaká, tuonò a yáaña tuéñí ató ofaaya náánó ñaa me háména ò otémá.
- 24** E ekúlú ayé ε ká mé còba aá Banyá, ya méña na mtonolé anyía i ké fúle émi líhite náánó ò okela anyía núánó me óléta ò ocoba ne buúse ne úumi okanda oóci.
- 25** Mbá aámbáya eeci mío cáña ocoba eé Yelúsalem a bósóma a bó ña léca belumitinine bá hóá.
- 26** Yááña anyía belumitinine Kilís bá tuóbo tó na Masetuán na Akayí ña bó lóokómákána ò obánda nyíolo nyé owóolo basókásóka bé belumitinine bé Yelúsalem.
- 27** Beébe bémuátá bá ña bó lóokómákána okela aáná; mbá aá taaká bá ña bó nyemana bá okelaka aáná, anyía baaco a bá te ábó bá Besuif ña bó aáfákána besaya bí Elilé bé

Bandómesé ɔlɔɔ ne Besuif. Híáná baaco eébé ábó nyémána tóna bá ɔwɔ́lókɔ Besuif na benyéma e bí ñeé beébe béámbéna.

²⁸Ekúlú eyí i ké mí nyíoyísinyi bɔsóma eébú, mío cumeke nyíóló eényí a basókásóka eébé, ε ká mé cɔba a Banyá, mbá ε ká cáɔa fúle émi líhíte náánó.

²⁹I ñe mí menyí anyía ekúlú ayé ε ká kaá me háma náánó, tu ká só bámókóna bonyíoyókónú na besaya e bí ñeé húle né Kilís hú mbiókε.

³⁰Banó, bááme benyiinyí, na a asana ayé tu ña só háya mɔɔlélé né uusú Otéjé a Waáɔá Yésus Kilís na a asana eyí tu ñe sú lénéne a makénda me Efúúménénu yí Elilé, ε ña mé banó báta anyía'ó: Énu bíinjíé na ɔtémá okime ɔ ɔbécókóléna Bandómesé aáme a asana.

³¹Áno bécókólókéna Bandómesé anyía wé mi kétúnyíki a aabá cé be-ti-lumítínine bé Yuté anyía bá te me kela bókɔ a bɔbé. Énu wuúci bécókólókéna tóna anyía nyíóló anyé ε ká mé cɔbanena belumitinine bé Yelúsalem é beébe bílénékine.

³²Aáná ε ká kaá me háma náánó háye nyítine nyí bilúɔe, mbókɔ Bandómesé ñé lúmítine, mío hélúméke mbuumu aanó ε ekatékáté.

³³Bandómesé a wáɔa hicéme hí mbuumu á bámókóna na banó bekime. Híáná yááɔa.

Lóom 16

¹Uusú onyíinyí e woónjú u olumitinine ú mɔɔlélé oócí wa yánáɔa, nyíinyi éce Fébée; wáɔa tiakónése aá hióbɔ hí belumitinine Kilís hé Saáɔkelé.

²Énu wuúci káha bɔmbánye eé nyíinyi nyí Otéjé a Waáɔá a nyenamá enyí belumitinine abó nyemána bá ɔkelaka, énu wuúci ɔ́lókɔ a besana bikime a béáɔa bí o wuúci béámbákéna; wuúci bémuátá wáɔa ɔwɔ́lókónó baaco beéɔí, ta hú yaɔɔ bémuátá ooci.

³Énu mi ténjítinyi ne Bilisíle na Akílas, baláame bé buólí e nyimónjóló ne Yésus Kilís;

⁴beébe eébé bá ña sé bébú iínjiekíne bíábó beetó ɔ ɔhónɔɔ úumi olíhe; té cáɔa hú yaɔɔ bímuócí ñé mi beébe iínjé biténjítí a bɔmbánye bukime abó bá ña bó me keláka; mbá ne belumitinine Kilís bekime áyá a bá te ábó bá Besuif.

⁵Énu ténjítí tóna hióbɔ hí belumitinine Kilís a hé ñaɔa hé á bébándákána ɔ ɔbécókóléna e uúbu ooci. Énu ténjítí Ebáyínét, uumi ɔɔɔ u ɔtémá; wuúci u ñaá bá ɔɔɔ u buúsebuúse awó u ñaá háya mɔɔlélé né Yésus Kilís i iisí ce Asi.

⁶Énu ténjítí Malíi awó u ña lecaaka muuyé buéɔí a yáánó asana.

⁷Énu mi ténjítinyi na Andólóníkus ne Suniya, bááme benúséyé; ne beébe tu ña só bá eé ciíbe ce ecaná ɔlɔɔ. Bá bóɔa eebe abá baaco bá endóma ña bó bá bébú kékéke buéɔí ɔ ɔhɔla; beébe bá ña bó cáɔa ɔháya mɔɔlélé né Kilís na yaɔɔ.

⁸Énu mi ténjítinyi Ambiliyátus, yááme ekendinyi yé ɔtémá awó tua sóɔa balatánó e nyimónjóló ne wuúci ne uusú Otéjé a Waáɔá.

⁹Énu mi ténjítinyi ne Ulúbeɔ, yáásó ekendinyi yí buólí e nyimónjóló ne Kilís, na Esétákis, uumi ɔɔɔ u ɔtémá.

- ¹⁰Nué mi ténjítinyi tóna Abéles; wuúci u ηοό tónjinyi tubílicínyinyí anyía u ne meé bíinjje e nyimónjóló ne Kilís. Énu mi ténjítinyi tóna baaco bé ciíbe ce Alístóbule.
- ¹¹Énu mi ténjítinyi ne uumi onúséyé Elotíyη, na baaco bé ciíbe ce Nalasis; beébe bá ηa bó háya mηηolé né Otéjī a Waájá.
- ¹²Énu mi ténjítinyi ne Tilífen ne Tilífos; beébe bá ηa bó nyíonη Otéjī a Waájá buolí, bá lókómáká muuyé mukime. Énu ténjīti tóna uumi onyíinyí e woónjū u otémá Belésit, wuúci u ηaá lókómáká muuyé muéjī e buolí bú Otéjī a Waájá.
- ¹³Énu ténjīti tóna ne Olúfus awó Bandómesé ηοό lóto, na ciayé iinyí a wájηa tóna ciame iinyí.
- ¹⁴Énu mi ténjīkinyi na Asenekilite, na Felekη, na Elémes, na Batólóbas, na Elémas, ne benyíinyí bé olumitinine bekime a bá bóηa olηη ne beébe.
- ¹⁵Énu ténjīti tóna ne Filólóko, ne Suulí, ne Nélé, ne uuyé onyíinyí e woónjū, ne Olémbē, ne belumitinine bekime a bá bóηa olηη ne beébe.
- ¹⁶Énu ténjinyinyi banó na banó, nu bíémbíkinyinyi anyía nua nóηa benyíinyí bé olumitinine. Tuóbo tú belumitinine Kilís tukime ηa bó banó ténjī.
- ¹⁷Baláame, ε ηa mé banó láana anyía énu bíkékényíki na baaco e bé ηe bú héléne mōsalótónána, bé kúfítikinyi belumitinine; bé ηe bú nuusi nyiékúnyi anyé bá ηaá banó eékúnyíki. Nōte latákána bukendinyi na nyenamá nyé baaco eényí.
- ¹⁸Yáájηa anyía té cáηa buolí bú Otéjī a Waájá Yésus Kilís bá ηa bó nyio; bá ηa bó nyíonη yáájηa hú túábó tōna tó bémuátá, aáná bé ηe bú néηe baaco bakela hekōma, na bembánye bí mehúnyi.
- ¹⁹Mbá aá banó, oco okime ηe menyī nyiánó nyelókóména anyé nu ηa nó lókóména Otéjī a Waájá. Aáná i ηeé mi bíléne a yáánó asana; yaámbáka tóna anyía nuanó bāmókōna ne injjé a beētó ce okelaka bembánye bé besana, nu sámbáka okela a beebé.
- ²⁰Hikúlúkúlú, Bandómesé, Muínjje baaco mbuumu, u kó yóoloko Sátan ε embana ce cáánó akóló. Uusú Otéjī a Waájá Yésus á banó sayábákéna.
- ²¹Timoté ewú tu ηe sú nyíonyi ηaá banó ténjī, ta bááme benúséyé eebe tóna: Ne Lísius, na Yáson, ne Sosibateel.
- ²²Yajó Teetiyus, muónjéna Bóol nufule, ε ηa mé banó ténjī tóna eé nyíinyi nyí Otéjī a Waájá.
- ²³Káyus ηaá banó ténjī tóna; nááyá ε náηa yáme fianaka. Wuúci u naηa wá káháka hióbo hí belumitinine hikime. Na Eláset, mutétényi mōonyé mu báléka, ne uuyé onyíinyí Kuátus ηa bó banó ténjī tóna.
- [²⁴Uusú Otéjī a Waájá Yésus Kilís á banó sáyábákéna banó bekime.]
- ²⁵Tu iínjékíne hú Bandómesé nuúmi anyía wuúci u ηaá basó kíndísi. Aáná Ambánye yé Esóma yí Yésus Kilís eyí i ηe mí húlínyi baaco ηaa kōna bokō búmōté, yiíye eéyé yé ηaá bá indiitie buáyá.

²⁶Mbá aámbáya, Bandómesé Indiwé meé yiíye nambɔnakena baaco e cíiyí Cioóhé ecí behémúnyi besana ɲa bó ɔ́ɲóǔkó, ananyía baaco bá mɔnɔɲo mekime ábó lókómáka háye u ɲaa sómbótóná ɔ ɔkela anyía baaco ébú yiíye lumítékíníne, bé wuúci lókómákéna.

²⁷Tu iínjíékíne Bandómesé nuúmi e elime ci Yésus Kilís, anyía wuúci bímuóci wáɲa ne injiɲé ikime ɔ ɔhɔla. Híáná yááɲa.

1 Κολέεντε

1 Κολέεντε 1

¹Yañó Bóol, Bandómesé ñaá háñá ɔ me lónhéta anyía yáme bá ɔɔɔ u endóma u Yésus Kilís. Tua sóna na yañó ne uusú onyíinyí u olumitinine, Sosotén.

²Tu ña só banó óónhína nufule eenu, banó abá nua nóña híòbɔ hí belumitinine Bandómesé hé Kóléente, banó abá Bandómesé ñɔ́ lótóko ɔ ɔbá e nyimónjóló ne Yésus Kilís. U ñaá banó fúúmínyí ɔlɔɔ ne eebe bekime a behaála bikime e bé ñe bú nyémi nyíinyi nyí uusú Otéñí a Waáñá Yésus Kilís, wáña ne uubú Otéñí a Waáñá ne uusú áyá.

³Na ciasó Síkíne Bandómesé ne uusú Otéñí a Waáñá Yésus Kilís bá banó sayábákéna, bá banó iínjíékíne mbuumu e cínú etémá noómi.

⁴È naña yémi iínjíékíne ciame Bandómesé bitéñíti ekúlú ekime a asana ayé u ñaá banó bóósíki e elime ci Yésus Kilís.

⁵Yááña anyía nua nóña e nyimónjóló ne wuúci; aána Bandómesé áña ɔ banó nyéhéténánó bembánye bé besana bikime, na ɔ ɔtáña ne o omenyi áyá,

⁶anyía Ambánye yé Èsóma yí Yésus Kilís ayé tú ñá só banó húlíkínyi áña yóónénánó na makénda e cínú etémá noómi.

⁷Yaáté asana ta bɔko a búmɔté a benyéma abé Bandómesé ñé yíinjie aayá a baaco te ñá banó béámbéna, banó abá nu ña nó táta na mɔñɔlé buósé ebú uusú Otéñí a Waáñá Yésus Kilís kée bitónjinyi náásó.

⁸Yésus Kilís oócí u káá banó kíndísíki ɔ ɔkóóháma a nyemana, ananyía nuánó bámókóna téka na hekoma buósé abó u ká ka hálómóna o okokélisi baaco.

⁹Bandómesé u ñaá banó lónókó anyía núánó bámókóna e nyimónjóló ne uuyé Óónó Yésus Kilís, uusú Otéñí a Waáñá. Wáña ooci ewú u ñé nyíoyísinyi cááyé esúñe ekime.

¹⁰Isí'ò, banó bááme benyíinyí, ε ña mé aamba ɔ banó láana a makénda me uusú Otéñí a Waáñá Yésus Kilís anyía'ò: Cókóle, áno bámókóna nyuúte nyémɔté; nuti lumítíne anyía eetíé á banó sálótókóna; mbá áno bámókóna balatákánó e nyimónjóló bɔmbánye bɔmbánye, na a nyéánó nyebétáá, na a besana abé nu ña nó tákéna ɔkela.

¹¹Banó, bááme benyíinyí, yááña anyía'ò: Baaco bá henyénó hí Kolowé ña ka bó mé laakéna anyía tukókó má kúákóna aanó ε ekatékáté.

¹²Yááña anyía bómɔté baaco aanó ε ekatékáté ña bó kɔona báye: «Basó, tua sóna elime ne Bóol.» ɔ bómɔté báye: «Basó, tua sóna elime na Abólos.» A bómɔté báye: «Basó, tua sóna elime na Sefas». Eebe a bómɔté tóna báye: «Aá basó, tua sóna elime ne Kilís».

¹³Éé' buame, mbá Kilís áña ɔbésálótókónánó e? Óko, bá ña yaátákéna Bóol ɔ ɔmbásá ɔ ɔmuaná a yáánó asana, ta anyía e nyíinyi nyí Bóol bá ñaá banó ootókíne e?

¹⁴Aá yañó, i ñeé mi iínjie Bandómesé bitéñíti anyía i ñe mí ootíne hú ne Kilíbus na Káyus aanó ε ekatékáté.

- 15 Aáná ta ɔɔɔ te á bá wu ɔsána eḡónɔ anyía bá ḡaá banó óótókíne eémi e nyíinyi.
- 16 Éε, é ma mé βετάά, i ḡeé mi ootókíne tóna baaco bé ciíbe ce baaco ce Esetefáνας, ε te ḡa háná áme βετάά anyía i ḡeé mi ootíne tóna ɔɔɔ u etémbí.
- 17 Yááḡa anyía'ο, Kilís te ómó me tóma hú o okowóotine baaco, mbá u ḡaá hólá ɔ me tóma o okoó beébe húlínyi Ambánye yé Eσόma; téka ne tusiḡítí tó ɔtáḡa tó baaco, ɔ ɔkela anyía owé ú Kilís ɔ ɔmbásá ɔ ɔmuaná té háma buólí bú nubókó.
- 18 Yááḡa anyía'ο, nyihulinyi baaco asana yí owé ú Kilís ɔ ɔmbásá ɔ ɔmuaná áḡa háye asana yé buála a baaco a bá bóḡa o ohónyí ú bunyímé, mbá a basó abá tua sḡḡa o ohónyí ú nyenḡḡ, ú ḡaá basó cibúníne makénda ma Bandómesé.
- 19 Aáná yááḡa yóḡḡókónó a Cióḡḡé cé Bandómesé anyía: «E ká mé áḡḡiaka a beetó injiḡé ci benjiḡénjiḡe, mío témbúnyísíki omenyi ú bemenyi besana».
- 20 Onjiḡénjiḡe weényi aná e? Háányé muékúnyi bikotí áḡa e? Ta anyía musuḡunyi besana mḡ heeya eehi e? Aá taaká, Bandómesé áḡa otóḡḡiḡiḡiḡi baaco anyía injiḡé ce baaco bá ɔmesé áḡa injiḡé ce buála.
- 21 Yááḡa anyía'ο, haála ahá Bandómesé ḡoó tóḡḡiḡiḡi baaco besana na ciayé injiḡé, beébe te o wuúci menyutune a ciabó injiḡé; yaáté asana Bandómesé ḡaá sómbótóná onohiki baaco e bé ḡe bú lumitinine nyi-beébe-hulinyi owé ú Yésus Kilís a nyéáḡa háye asana yé buála.
- 22 Besuif ḡa bó báta anyía bé beébe oónyísíkínyinyi ne bikéki bí tubílícínyínyi; Bakelék, beébe bábó áambaka anyía bé beébe oónyísíkínyinyi na ɔtáḡa ú injiḡé.
- 23 Mbá aá basó, tu ḡe sú húlínyi baaco asana yí Kilís a waátákénánó ɔ ɔmbásá ɔ ɔmuaná. Yíiyi Besuif ḡa bó leca háye aabé yé asana, baaco a bá te ábó bá Besuif ébú hiíteke háye asana yé buála.
- 24 Mbá a aháḡá na baaco abá Bandómesé ḡoó lḡḡókó, te Besuif ta Bakelék, Kilís áḡa makénda ma Bandómesé, wuúci tóna ciayé injiḡé,
- 25 ananyía asana ayé baaco bá ɔmesé ḡa bó leca háye yaála yí injiḡé yé Bandómesé áḡa ne injiḡé a cé á hólá omenyi ú baaco; híáná tóna asana ayé bá ḡa bó leca háye bḡnónó bó Bandómesé ḡaá kénda ɔ ɔḡḡa makénda ma baaco.
- 26 Banó, bááme benyíinyí, énu menyinyi anyía Bandómesé u ḡaá banó lḡḡókó; áno béléca aná: Baaco beéḡi aanó ε ekatékaté té ábó bá ne injiḡé a nyeleca nyé baaco bá ɔmesé, beéḡi téka baaco bá maatá masáánó, beéḡi tóna téka baaco bé eénye.
- 27 Mbá Bandómesé ḡaá békélákéna besana abé baaco ḡa bó leca anyía béáḡa tuálaála tó besana o otémbúnyísi injiḡé ce baaco bá ɔmesé, yó békélákéna tóna besana bé ɔmesé abé baaco ḡa bó leca anyía béáḡa na butḡmbó o otémbúnyísi eebi a béáḡa na makénda.
- 28 Bandómesé ḡaá békélákéna besana bikime bé bunjúálé eébi abé baaco ḡa bó bábéna, bé bíibi hiíteke háye besana bí etémbí ne etémbí o omenyisiki eebi a béáḡa hóá,
- 29 ɔ ɔkela anyía ta ɔɔɔ ti bíbééti eeyé eé buúse.

³⁰Yááŋa anyía nááyá nua nóŋa e nyimónjóló ne Yésus Kilís. Wuúci wá yáaŋa ciasó injinjé e ci ñeé húle ná Bandómesé, wuúci u ñaá basó télímíkinyí na betálémákánánó bé baaco, ne bifúúmékénénú, na beháŋónákánó eé buúse bó Bandómesé.

³¹Háye yáaŋa yóŋŋókónó anyía: «ƆƆƆ awó u ña yáamba obíbéeti é bíbéetiki a asana ne Otéŋí a Waáŋá».

1 Kóléente 2

¹Aá yaŋŋ'ó, baláame, ekúlú ayé e ñgaá me faáya náánó Ɔ Ɔkóó banó námbónéna injibí cé Besana bé Bandómesé, e te ómóó békéléna benatákánó bí mehúnyi, ta otáŋa ú injinjé.

²Mbá e ña mé cáŋa Ɔsómótóna hú omenyi asana ómóte: Ɔ banó húlinyi Yésus Kilís, wuúci a waátákénánó Ɔ Ɔmbásá Ɔ Ɔmuaná.

³Yaŋŋó bémuátá, ekúlú ayé e ñgaá me bá náánó, e ñgaá me bá na makasa, ne bulíkíliki Ɔ Ɔtémá, e nakámáka hú bakó bakó bakó.

⁴Ta híáná, ekúlú ayé e ña mé bá yáme táŋáka na baaco, e ña mé banó húlikinyi Ambánye yé Ɔsóma; e te ómó békéléna tusiŋítí tó otáŋa tú omenyi ú baaco o obísúékíne baaco o olumitinine; mbá, makénda me Elilé ma ñaá bá me yoónyísíkinyinyi besana eébi,

⁵Ɔ Ɔkela anyía uúnú olumitinine ti bítímbíníne o omenyi ú baaco, mbá a makénda ma Bandómesé.

⁶Yíiye anyía omenyi tú ñe sú húlinyi beónénánó bí belumitinine Kilís; ú te á bá ú heeya eehi, ta ú baáŋá bá heeya eehi, anyía Bandómesé kée beébe menyisiki bekime.

⁷Tu ña só námbónéna baaco injibí ci omenyi ú Bandómesé. Wuúci Bandómesé ñaá cáŋa Ɔsómótóna feeké éce u ti ñe keti na Ɔmesé na Ɔmuaná Ɔ Ɔkela anyía tuésu híite yaáláka eéyé e nuúmi.

⁸Ta waáŋá Ɔmóte a baáŋá bá Ɔmesé tí ómó menyí omenyi oóci. Mbóko bébú menyí, keyé bó te ómóó bó waáténa Ɔ Ɔmbásá Ɔ Ɔmuaná Otéŋí a Waáŋá. Wáŋa onyíóyónó ne nuúmi hú mbióké.

⁹Háye yáaŋa yóŋŋókónó a Cioŋŋé cé Bandómesé anyía: «Bandómesé ñaá tábónákéna baaco e bé ñe bú wuúci léne boko ebú nyíise te ñaá léca ta buósé, ootú te lókóma ta buósé, aató te bétáá ta buósé».

¹⁰Bandómesé nyi buúbu basó námbónéna eényí e elime ce yááyé Elilé. Yáaŋa anyía Elilé ñe ményi ocíbúne besana bikime bómánye bómánye, ta a béáŋa i injibí cé besana bé Bandómesé noómi.

¹¹Ta ƆƆƆ a bonye baaco ti ñeé ményi aáté yáaŋa Ɔ Ɔtémá ú ƆƆƆ noómi, e te ñaá bá hú elilé yé ƆƆƆ a yáaŋa nááyá; híáná tóna ta ƆƆƆ ti ñeé ményi aáté Bandómesé ña bétáá, e te ñaá bá Elilé yé Bandómesé bémuátá.

¹²Aá basó, Elilé ayé tua sóŋa ne yíyi te a bá yé baaco bá heeya eehi, mbá yáaŋa Elilé ayé Bandómesé ñaá basó iínjé Ɔ Ɔkela anyía tuésú ményi anyána Bandómesé ñaá basó bóosi.

¹³Éhé basó tu ñe sú yiíyi eékúnyi a baaco, té cáña ne mehúnyi me tusiñítí tó otáña tó baaco, mbá tu ñe sú eékúnyi baaco bé Elilé ne mehúnyi emé Elilé yé Bandómesé ñá basó eékúnyi. Aáná tu ñe sú búlúníne baaco a bá bóña ne Elilé yé Bandómesé taaká cé Besana bí Elilé.

¹⁴Mbá ñoco u botoho ti ñéé lúmitine buúse bukime Besana bí Elilé yé Bandómesé, anyía béáña nááyá háye besana bé buála; u te á bá wu omenyi o biíbi lókóma bómánye, ananyía hú ñoco a wáña ne Elilé bímuóci wáña wu o biíbi búlúnéke.

¹⁵Mbá ñoco ewú Elilé yé Bandómesé ñe kéndi wáña wu obúlúnéke besana bikime; mbá ta ñoco te bóño ohónyí wú o wuúci búlúnéke.

¹⁶Aáná yáaña yóñókónó a Cioñé cé Bandómesé anyía «Aányé wáña wu omenyi nyebétáá nyí Otéñí a Waáña o okela anyía wé wuúci hoñónáka e?» Aá basó, tua sóña na nyebétáá nyí Kilís.

1 Kóléente 3

¹Baláame e, aá yañó' o, e te ómóó bá wu o banó láakena besana háye baaco ebé Elilé ñe kéndisi, mbá e ña mé banó tángéna yáaña háye baaco ebé imehú ñe kéndisi; háye tunósénósé o olumitine ú Kilís noómi.

²Mabána meéme e ña mé banó eémútíkí; té cáña taaká ce benyéma bé onyíáka e ña mé banó nyísíkí. Yáaña anyía nu te ómóó nó bámókóna nú o biíbi cényi onyíá, ta hú aámbáya eeci, nu te anó bá nu o biíbi cényi onyíá, anyía nua nuánáña eebe ebé imehú ñe kéndisi.

³Yáaña anyía' o, nua nuánáña o owaákánána, nu sáaka banó na banó; óko, téka bú ñeé tóñinyi bómánye anyía imehú cé a yánáña o o banó kéndisi e? Óko, téka nua núánáña o olíhe háye baaco bé imehú náña bébú lihéke e?

⁴Yáaña anyía, ekúlú ayé ñoco aanó e ekatékaté ñá kóna anyía: «Yañó, ya méña elime ne Bóol», a womoté koonaka ñe: «Yañó, ya méña elime na Abólos»; óko, téka nu ñe nú líhe háye baaco bé imehú náña bé bú lihéke e?

⁵Aányé wáña Abólos e? Yañó Bóol, ya méña aányé e? Yañó ese basó bekime béfendí tua sóña hú bonyionó bá Bandómesé e? Basó tu ña só banó bísúékíné o olumitine. Aáná, hú naányé ñoco nyíókéna Otéñí a Waáña hú buólí ebú u ñeé wuúci iinjíé.

⁶Yañó e ña mé óónókó, Abólos yó wótokine menyífé, mbá Bandómesé u ñe kúmísíkí.

⁷Aáná, muóno benyéma te á bá ta boko; te muotine menyífé. Hú Bandómesé bímuóci ewú u ñe kúmísíkí wáña boko.

⁸Na muóno benyéma ne muotine menyífé á bóña boko búmoté; hú naányé kóó bóño benamá a búáyé buólí bó bémuátá.

⁹Yáaña anyía basó, tua sóña bonyionó bá Bandómesé; banó yááyé esiéné, banó tóna ciíbe acé u ña fálefa.

¹⁰Bandómesé ñeé mi boósíkí buéñí na nyenamá nyí nuubo; éhé yañó e ñaá me tákákéna numbélíke nó ofalefa háye ambánye yé mufalefa meébe, ñoco u etémbí ña fáléfáka hóá.

Mbá ɔɔɔ okime awó u ɲa fálefa hɔ́a ɲá nyemána wu obíkékényíki a nyenamá anyé u ɲa fálefa.

¹¹A asana eyí numbelike a yáa báka notákákénánó, nuúnu eénu núáɲa Yésus Kilís, ta ɔɔɔ te á bá wu ɔ́tákákéna numbelike nú etémbí hɔ́a.

¹²Bómɔ́té baaco ɲa bó falefa e numbelike eénu na andányé, ne biléɲú, ne biomí bé nyenókó. O bómɔ́té baaco abó fálefaka ne imbiɲe, na totálá, ne imbolo.

¹³Énu menyí anyía buólí bó ɔɔɔ okime kée bitóɲínyi ekúlú eyí Yésus Kilís ká ka hálómóna o okokélisi baaco, anyía e ekúlú eéyé Bandómesé kée búlúnéke ne oocó nyenamá nyí buólí anyé ɔɔɔ okime ɲɔ́ɔ nyiɔ́kɔ.

¹⁴Mbókɔ buólí abó ɔɔɔ ɲɔ́ɔ nyiɔ́kɔ káá lécakana, Kilís kée wuúci iínjie bembánye bé benamá.

¹⁵Mbá mbókɔ buólí abó ɔɔɔ ɲɔ́ɔ nyiɔ́kɔ ɲá lókótaka hú táákɔ, u te kóó bóɲɔ benamá buúse bukime; Kilís kée wuúci nohi, mbá yó bá háye ɔɔɔ awó áa béhɔ́ ɛ́ɛe ú ma hóléna o oocó.

¹⁶Nu ɲe nú menyí bembánye bembánye anyía nua nóɲa ciibe ɛe Bandómesé, nu menyukune tóna anyía yááyé Elilé ɲe límíne náánó.

¹⁷Mbókɔ ɔɔɔ ɲa kátaka ciibe ɛe Bandómesé, Bandómesé kée menyisi uuyé olíhe. Yááɲa anyía ciibe acé Bandómesé ɲeé líhe hɔ́a áɲa ifúúménénú. Banó nua nóɲa ciáté ciibe.

¹⁸Ta ɔɔɔ ti bínéɲe wuúci bémuátá. Mbókɔ ɔɔɔ aanó ɛ ekatékáté ɲaa bétáá ɔ́bámókóna ne injiɲé a nyeleca nyé baaco bá heeya eehi, bembánye anyía wá bécáɲa yaála, o ɔ́kela anyía wá bámókóna taaká ne injiɲé.

¹⁹Yááɲa anyía injiɲé ɛe baaco bá heeya eehi áɲa háye buála eé buúse bó Bandómesé. Yaáté asana yááɲa yóɲóókónó anyía: «Bandómesé ɲa háténa benjiɲénjiɲe a máábɔ́ menjíɲé ma bémuátá».

²⁰Yííye tóna yóɲóókónó anyía: «Oteɲí a Waáɲa ɲeé menyí anyía ebétáá cí benjiɲénjiɲe te ɲó yóólɔ ta bókɔ».

²¹Aáná ɔɔɔ te ómó nyémána wu ɔ́háya núáyé nuúmi ná baaco, ananyía na baaco eébé bekime na benyéma bikime béáɲa bíánó.

²²Ta yaɲó Bóol, ta Abólos, ta Sefas, ta ɔ́mesé, te olíhe, te owé, ta besana bé aámbáya, mbá ta besana bé noɔyá, bikime áɲa bíánó.

²³Mbá banó nua nóɲa baaco bé Kilís; Kilís u Bandómesé.

1 Kɔ́léente 4

¹Éná'ɔ, baaco ɲá bó nyemána bá o basó híiteke yááɲa háye bonyionɔ bé Kilís, basó tóna betétényi injibí ɛé besana ɛé Bandómesé a cenambákánó.

²Aáná, bókɔ abó baaco ɲa bó táta anyía munyionɔ a keláka áɲa hú anyía we bíínjie o onyíoyísínyi búáyé buólí.

³Aá yaṅó, bú te ṅá me ɔɔmbɔ ta ɔbaca te butíkítíki anyía ta banó nu ṅe nú mi kélísíkí, te bekélisi besana. Mbá, yaṅó tóna e te ṅá me békákálèna ta bɔkɔ;

⁴anyía híimi hecɔ́cɔ́ hé ɔtémá te ṅá me kákálèna buúse bukime. Mbá, té cáṅa asana eéyé yí ṅé tónṅinyi anyía Bandómesé ṅe mi hiite háye atalémánánó yé ɔɔcɔ eeyé eé buúse; hú wuúci bímuócí wáṅa wu ɔ me kákálákèna.

⁵Éehé aná, nɔte cáṅa ɔkákálèna ɔɔcɔ ta asana ómɔté ekúlú téka na ɔnyemana ɔ ɔkɔ́hàma e ekúlú eyí Otéṅí a Waáṅá ká ka hálómóna. Wuúci u kóó tónṅinyi a miányé besana bikime, na a béáṅa i ibíne, na a béáṅa i ibíkéti cé etémá noómi. Aáná Bandómesé kée lémbíkí ɔɔcɔ okime hú naányé a nyenamá e nyí é wuúci nyemana.

⁶Bááme benyíinyí, e ṅaá me táṅa aáná a yáánó asana, i hiitèke tubílicínyinyí na nááme na ná Abólos anyía yáme banó tónṅinyi nyelókóma nyé enjaba eeci a ce ṅa kɔona cése: «Yááṅa ambánye anyía nuánó látákèna hú besana a béáṅa beṅhókónó». Aáná ta ɔɔcɔ ti bíbééti anyía wáṅa elime na tááná ooci, a bábákèna tááná ocinyíé.

⁷Mbá aányé wɔ yóo laana anyía ɔ ṅɔ́ ɔholaka bɔsókókó e? Aáté ɔ óṅa ne yiíyi ayé bó te ɔmó kuɔṅó iínjie bú kuɔṅó iínjie e? Mbókɔ bó ṅo yóo wíínjie bú kuɔṅó iínjie, mbá a aáté aná ɔ ṅoó bíbéétinyi bɔsókókó háye anyía bó té ómó kuɔṅó iínjie bú kuɔṅó iínjie e?

⁸Nua nuáṅa beécékénú, banó tóna baṅaṅa, nua núáṅa ɔ otéṅinyi, basó téka; mbókɔ nua núáṅa ɔ otéṅinyi taaká taaká, keyé ta basó tóna tua sóna ɔ otéṅinyi ɔlɔṅo na banó.

⁹A nááme’o, yááṅa háye anyía basó baacɔ bá endóma, Bandómesé ṅaá basó híite háye tubísíke-e-menyíenyi, eebe a bá ṅaá sómbótóna ɔwɔ́nókɔ anyía wá basó lémísíkí beetó, bá basó cécáka eé buúse bó baacɔ bá ɔmesé okime, te bú bililé bé masóma.

¹⁰Tua sóna beála a nyeleca nyé baacɔ anyía tu ṅe sú húlinyi baacɔ asana yí Kilís. Mbá, banó nua nóṅa ne injiné anyía nua nóṅa e nyimónjóló ne Kilís. Híáná bá ṅa bó basó léca anyía tu te asó bá na makénda; mbá banó nu bíkétíki anyía nua nóṅa na makénda a besana abé nu ṅa nó kéla. Banó, nu ṅe nú lumitine anyía baacɔ ṅa bó banó iínjie nuúmi, ekúlú ayé bá ṅá bó basó bábèna.

¹¹Ɔ ɔkɔ́hàma aámbáya tu ṅa sɔ́ lókóma muuyé: Ecaná náṅa ce á basó nuakèna, ne nyimóti áyá; basó inutí etémbí, bé húle basó súbéke, tu húle ndeṅeleke.

¹²Tu bíkísékíse ɔ ɔnyio buólí na cáásó aabá anyía túásó nyíáka. Baacɔ basó lóhónáka; mbá basó, tu beébe sayabakena. Bá basó tékéseke; mbá basó, tu beébe eéhíkinyinyi.

¹³Bá ṅaá basó óoto, mbá basó ne nuhóhi ɔ bɔsókókó. Ɔ ɔkɔ́hàma aámbáya baacɔ bekime bá ɔmesé ooci ṅa bó basó híite háye beandá bí ekundekúndé, háye biici bí otúkú.

¹⁴E te ṅá me banó óṅhèna besana eébi anyía yáme banó lémísíkí beetó; mbá anyía yáme banó óókísíkí anyía nua nóṅa bááme baáná bá ɔtémá.

¹⁵Ta yé cáṅa á bá anyía nua nóṅa nu ɔbá na baacɔ tósèna cíhátá a bá ṅa bó banó eékúnyi olíhe e nyimónjóló ne Kilís, énu menyí anyía nua nóṅa ne síkíne hú émɔté. Yááṅa anyía’o, yaṅó ya méṅa cianó síkíne e elime ci Kilís, ananyía yaṅó e ṅa mé banó bíénéké ɔ ohulinyi awó e ṅa mé banó húlíkinyi Ambánye yé Èsóma.

- 16** Ɛ ηα μέ banó bécókóléna aná: Ɛnu kítikínyinyi yááme ambánye yé nyebékéléna.
- 17** Yaáté asana é ma μέ banó tóména Timoté, uumi óónó u otémá. U ne meé bíinjie o onyionɔ Otéñi a Waáñá buólí; wuúci u káá banó bitéésiki esúñe a cá ηαά me óólɔ o olíhéke e nyimónjóló ne Kilís. Ceéce ε náñα i húlé émi eékúnyíki behaála bikime a baaco bá tuóbo tú belumitinine.
- 18** Báánó baaco o bómoté ηe bú bíléne na bumálá bukime, bá kóonaka aanó ε ekatékaté báye: «Bóol te ká háná ka hálómóna».
- 19** Mbá, yañó oócí kokóokó, mbóko Bandómesé ηé lúmítíne, o okela anyía i ti émi oóndo hú olókóma ne eetú etáñα cé bamálámála eébé, mbá yáme læcaka na cááme eése aáté bá bóñα na makénda ma okelaka.
- 20** Ɛnu menyí anyía nyitéñinyi anyé Bandómesé ηé téninyi baaco te á bá asana yé otáñáka bo táñáka ne nyuúté; mbá nyé ηα hóla otóñinyi makénda a nyekela nyé besana.
- 21** Aáná a nyiánó nyekelaka eényí, anyána nu ηe nú léne anyía yá ka me faáya náánó e? Ne biité ayé' ne bumbénú e?

1 Koléente 5

- 1** Nulumí áñα haála hekime anyía enjokónónɔ moó nyíoyo náánó a nyenamá anyé bá té ηαά lókóma ta ε ekatékaté ci be-ti-menyí Bandómesé. Yááñα háye anyía ooco womoté náánó ηα fiánanana oónyí ú cááyé síkíne.
- 2** Ta híáná, nu ηe nú bíléne na bumálá bukime, yiíye anyía nu ηá nó nyémána nu olɛlaka mbá núo óñókéna aanó ε ekatékaté nyenamá nyé ooco e nyí ηe líhe aáná.
- 3** Aá yañó, ta ya méñα haaca, úumi otémá áñα hoóhi na banó; éehé ya meáñα okákálákénánó mekilíkinyí ma ooco oócí háye anyía ya méñα na banó.
- 4** Ekúlú ayé nu ká nó bebándána, úumi otémá káá bá na banó. Áno sómbótónα asana yé ooco oócí a makénda me uusú Otéñi a Waáñá Yésus,
- 5** anyía núénú wuúci báka, nuó wuúci cumeke ná Sátan anyía wá cañgéna ciayé ceéto, o okela anyía Bandómesé é nohí yááyé elilé buósé ebú Otéñi a Waáñá ká ka hálómóna.
- 6** Bú te á bá bombánye anyía nuénú bíbéétíki aná. Téka nu ηe nú ményi enjaba eeci a ce ηαα kóona anyía: «Maandándá me enutisi ηé nutisi onñe a wotóbókónó okimekime» e?
- 7** Áno aáñiá enutisi yé buáyá ekime, o okela anyía núénú fúúméne. Aá taaká, ofono te á bá náánó. Yááñα anyía, Kilís áñα ciasó etómbá ce Basíka acé bá ηá sómbéna a yáásó asana.
- 8** Túá nyiáka boñanda aná; mbá té cáñα ne enutisi yé buáyá, te yí menjñé, ta yé nyehána; mbá túá nyiáka boñanda eébú ne biléti a bé te á bá ne enutisi na aá taaká noómi ne e bufúúménénú.
- 9** Ɛ ηα μέ banó óñókéná eémí e nufule anyía núénú bíkékényíki anyía note bélátáka a nyekela nyé besana na bakanda tusomɔ.

¹⁰Té cáŋa na baaco bá enjokónóno bekime bá ɔmesé ooci, ne beléne mɔonyé, na bohoo benyéma bé bɔsókó, ta anyía benyemi bebókóbókó yame banó laana aaná, keyé nu ŋa nó nyemána nu ɔhátókóna yáŋa buúse bukime ɔ ɔmesé ooci o okolíhéke haála hé etémbí.

¹¹Énu menyí aámbáya anyía bókó abó ε ŋa mé banó óŋhókéná áŋa anyía nɔte béléátáka ɔ ɔkela besana na ɔɔɔ okime awó u ŋa béléŋo anyía onyíinyí u olumitinine, mbá wuúci ɔɔɔ u enjokónóno, ta anyía muléne mɔonyé, ta anyía munyemi bebókóbókó, ta anyía mutókó baaco, ta anyía muhíolo meluku, ta anyía muhoo benyéma bé baaco; ε ŋa mé banó láana: Nuti nyíenyi te bu nyíenyi na nyenamá nyé ɔɔɔ eényí.

¹²Yááŋa anyía ε te áme bá na makénda me okélísiki baaco bá nɔháaté a bá te abó bá na basó. Okó, téka baaco bé noómi bé uúnú ɔlɔŋo nua nóŋa na makénda me okélísiki e?

¹³A baaco bá nɔháaté bekime, Bandómesé u ŋeé beébe kélisi. Áno aájíá aná aanó ε ekatékate ɔŋána.

1 Kóléente 6

¹Anyíaté nu ŋa nó kéla anyía ekúlú ayé mulumitinine a mumoté áŋa e nyiitíé na sókó, mu ŋe keé muúmu sóména né be-ti-menyí Bandómesé e? Yaŋó esé hióbo hí belumitinine hé a nyémána hí okélísiki nyiitíé eényí e?

²Énu menyí bɔmbánye anyía belumitinine Kilís bé ké bú kélísiki baaco bekime bá ɔmesé. Mbókó banó belumitinine, núánó nyémána nú okélísiki baaco bekime bá ɔmesé, mbá anyána aná nu te anó bá nú okélísiki tɔsanasáná e?

³Nu ti ŋé nú ményi anyía basó tu ké sú kélísiki te bililé bé masóma e? Mbá anyána aná na tɔsanasáná tú olíhe ú ɔmesé ooci e?

⁴Éhé aná, mbókó nu ŋé nú tíene na sókó a besana bí olíhe ú ɔmesé, anyána nua nóŋa nú ɔɔbana asana eéyé eé buúse bó baaco abá hióbo hí belumitinine te ŋá fánena te butikítiki e?

⁵Éce anyía nu te ŋá nó lókóma aató ɔlama e? Yááŋa anyía ta ɔɔɔ ɔmoté u injiŋé te á bá aanó ε ekatékate a wáŋa wu ocikiliekena besana e?

⁶Mbá anyíaté nu ŋa nó sómónóno eé buúse bú be-ti-menyí Bandómesé e?

⁷Bú te ŋáá lókómána te butikítiki a yáánó aháná anyía núánó sómókónóno, banó belumitinine. Ta sókó ŋá yóo kelá aabé yé asana ayé háányé, ɔ te ó bá wu oweéhinyinyi e? Te u ŋé yóo kutéke aató, ɔ te ó bá wu ɔnyéana e?

⁸Mbá ó kóo lɛcaka bɔmbánye, banó bémuátá nu ŋa nó kéla beébé bé besana a bé te ŋá nyémána, nu kutekene beeté banó abá nua nóŋa benyíinyi bé olumitinine.

⁹Nu ŋe nú ményi bɔmbánye bɔmbánye anyía bakela maabé te abó bá ne ehélé buúse bukime e Butéŋí bó Bandómesé. Nuti bínéŋéke; énu menyí bɔmbánye anyía ta bakela enjokónóno, te benyemi bebókóbókó, ta bakanda tusomó, ta banómocó a bá ŋa bó fiánanana beébe ne beébe,

¹⁰te beébi, te beléne bɔ́nóme, te behiólo meluku, ta bɔ́mbóna bɔ́sókó mbá te bicónjólónó bé baaco té ká bɔ́ bɔ́ho ehélé haála ahá Bandómesé ñé ténjinyi.

¹¹Híáná banó a bómoté nu ña nó bámókóná buáyá. Mbá Bandómesé ñaá banó súáka, yó banó fúúmíkinyi, yó kela anyía núánó bámókóna betálémánánó bé baaco eeyé eé buúse ne e elime ci Otéñí a Waáñá Yésus Kilís na a makénda me Elilé yé ciasó Síkíne Bandómesé.

¹²Ya méña na makénda ma okelaka boko bukime, mbá té cáña boko bukime bú ñaá me óóló. Ya méña na makénda ma okelaka boko bukime, mbá e te áme bá wu obényéana anyía yamé bécáña yóólé yé boko a búmoté.

¹³Benyéma bé onyíá ñña a asana na toona, toona a asana na benyéma bé onyíá; asana ómoté, Bandómesé kée bíibi menyisiki bikime bífendí buósé. Aá Bandómesé, u ti ómo kétéki ceéto ce ooco a asana na enjokónóno, anyía ceéto ce ooco ñña a asana na Bandómesé, Bandómesé a asana na ceéto ce ooco.

¹⁴Bandómesé ewú u ñeé héenyi uusú Otéñí a Waáñá o owé káá basó héenyiki tóna a mááyé makénda.

¹⁵Nu ti ñé nú ményi anyía cínú ceéto ñña háye maláña ma ceéto ci Kilís e? Mbá ya méña wu ohiite aná maláña ma ceéto ci Kilís anyía yé ké mi meéme ceñisi maláña me okendí u oónjú e? Eé'eé, ta buósé.

¹⁶Nu ti ñé nú menyí tóna anyía ooco okime awó á látana ne okendí u oónjú á yáña ceéto emoté ne wuúci e? Yáña yóóhókónó anyía: «Bífendí eébi béo ko hálómóna ooco omoté.”

¹⁷Mbá ooco okime awó á látana e nyimónjóló ne Otéñí a Waáñá ká ka hálómóna elilé ómoté ne wuúci.

¹⁸Yaáté asana, áno nyéánáka enjokónóno. Yáña anyía'o, beebé bé besana bí etémbí abé ooco ñña wu okelaka te a bá bí obítise ciayé ceéto; mbá ooco awó u ña kánda tusomo ñaá háya ciayé ceéto bihíje.

¹⁹Nu ti ñé nú menyí anyía cínú ceéto ñña cíibe ci Efúúménénú yí Elilé a yáña náánó, yíyí Bandómesé ñaá banó íinjie e? Té cáña banó bémuátá nu ña nó mánena aná cínú ceéto, mbá Bandómesé.

²⁰Bandómesé ñaá bécáñgéna buéñí o o banó háñónáka, éhé núánó nyémana nú o wuúci nyemiki ne cínú ceéto[, na bíánó bililé áyá anyía nua nóña bíáyé benyéma].

1 Koléente 7

¹Aámbáya, mío cɔ́ba yáme békámáka embataka acé no ña nó me batáka eenú e nufule: Bú ña hóla oheka anyía onómocó tí bítise oónjú.

²Mbá ta híáná, yáña ambánye yé asana anyía onómocó okime á báténa oónjú; oónjú okime ó tónéna onómocó o okela anyía wá sámbáka enjokónóno.

³Onómocó okime é nyiáyísíkininyi oónyí bikotí bé nyetónó; híáná oónjú á nyemana wu onyíáyísíkininyi tóna onóme bikotí bé nyetónó.

- ⁴Yááŋa anyía cεέto ce onóme ti ŋe wuúci bélékóména, mbá oónyí. Híáná cεέto ci oónyí ti ŋe wuúci bélékóména, mbá onóme.
- ⁵Éehé nuti túmékéne elime aná a nyefianena, ε te ŋáa bá hú anyía nu ŋa nó lókómána e ekéti yí ekúlú o okela anyía núénú bíinjíé o obécókóléna Bandómesé. Mbá e elime eécí, áno hálómóna o olimine háye ε naŋa nuanó bá buáyá anyía nu te anó bá nú oweéhínyinyi olobo aáná. Mbókó nu ŋa nó kela aáná, Sátan te kóó bóŋo ohónyí wú o banó kókónaka.
- ⁶Mbókó ε ŋaá me táŋa aáná, té cáŋa anyía ε ŋa mé banó eékinyi; mbá mbókó nu ŋe nú léne okela aáná, yááŋa ambánye yé asana.
- ⁷Aá yaŋó, keyé ooco okime áŋa wu olimine háye yaŋó, mbá ooco okime áŋa na nyíáyé nyebá anyé Bandómesé ŋeé wuúci iinjíé: Ooci aana, ooci a womoté enenyíé.
- ⁸Mbá, ε ŋa mé aamba yáŋa olaana eɛmba cé baaco ne bisíké anyía búáŋa bómánye o olimine bímuócí háye yaŋó.
- ⁹Mbá ta híáná, mbókó bá te ábó bá bé oweéhínyinyi olimekine aáná, bá bátéákéna, bó tónókó, anyía bú ŋa hóla oheka anyía bá bátéákéna, bá tónókó na anyía bébú wéékúne na otémá a tɔona.
- ¹⁰A aháŋa ne belumitinine a bá ma bó tónóno, i ŋe mi beébe oókísi, té cáŋa yaŋó mbá Otéŋí a Waáŋá, anyía' o, oónjú té béyúata onóme.
- ¹¹Mbókó yé ŋá háma anyía wá béyúata onóme, yááŋa ambánye yé asana anyía wé limíne bímuócí ta anyía bá bétábónáka ne uuyé onóme. I ŋeé mi oókísi tóna onómocó okime anyía u ti kine oónyí.
- ¹²A aháŋa na otónó cá baaco bé etémbí, yaŋó, ε ŋa mé kɔona, té cáŋa Otéŋí a Waáŋá, esé: Mbókó mulumitinine Kilís áŋa ne oónjú ewú u ti ŋeé lumitíníne, mbá oónjú oócí é lumitine ooba ne buúse o olimine ne muúmu, mulumitinine eémú te mó nyemana mu o wuúci kine.
- ¹³Híáná tóna, mulumitinine Kilís e muénjú amó onóme ti ŋeé límitinine, mbá onóme oócí límitine o cɔba ne buúse o olimine ne muúmu, oónjú oócí te ómo nyemana wu o wuúci béyúata.
- ¹⁴Yááŋa anyía Bandómesé ŋee fúúmínyí onóme ewú u tí ŋeé límitinine a asana na nyíáyé nyetónó ne oónyí ewú u ŋe límitinine. Híáná u ŋee fúúmínyí tóna oónyí ewú u tí ŋe límitinine a asana na nyíáyé nyetónó na onóme ewú u ŋe lumitinine. Mbókó té cáŋa aáná, keyé báábó baáná te ká bó bá befúúménénú eeyé eé buúse, yiíye anyía bá búáŋa befúúménénú.
- ¹⁵Mbá, mbókó omoté e bífendí eébí awó u te á bá mulumitinine Kilís ŋa yaamba obéálóna na sóókó ewú u ŋe límitinine, wá kela háye u ŋeé léne; wa yáŋa a ciayéciayé. Yááŋa anyía Bandómesé ŋaá banó lónókó anyía núénú líhéke e mbuumu.
- ¹⁶Kuonó oónjú, mulumitinine Kilís, o ti ŋó menyí mbókó kuonó o óŋa wu onohi uuwu onóme. Híáná, kuonó onómocó, mulumitinine Kilís, o ti ŋó menyí mbókó kuonó o óŋa wu onohi uuwu oónyí.

- 17** Asana ómoté, ɔɔɔ okime é lǐhéke a nyebá anyé u ñaá bá ne nyíinyi ekúlú ayé Bandómesé ñéé wuúci lónǐtá. Indélímínyinyi eéci i ñe húlé émi eékúnyí behaála bikime, a tuóbo tú belumitinine tukime.
- 18** Túá kóona anyía Bandómesé ño yóo lónǐkó, kuonǐ óbéácánó; ate bénámba anyía ɔ óña óbéácánó. Mbókó u ño yóo lónǐtá, kuonǐ iindú, ate béáca aná.
- 19** Ta kuonǐ óbéácánó, ta kuonǐ iindú, bú te ñó yóolo ta bokó buúse bukime. Bokó a bó ño yóolo ɔ ohola áña hú anyía óo látákéna bikotí bé Bandómesé.
- 20** Éhé ɔɔɔ okime é limíne a nyebá anyé u ñaá bá ne nyíinyi ekúlú ayé Bandómesé ñéé wuúci lónǐtá.
- 21** Túá kóona anyía Bandómesé ño yóo lónǐkó, kuonǐ ɔ buólé; bú tí o yébíki. Mbá, mbókó ɔ óña ne ohónyí wú óbéháñónáka, békéndéna aná !
- 22** Yááña anyía yóolé eyí Oténí a Waáñá ó lónǐtá te a bá tóna a buólé. Yá yáaña a ciayéciayé, yá bélókómákéna Oténí. Híáná ɔɔɔ ewú Oténí a Waáñá ó lónǐtá wuúci téka a buólé á yáaña yóolé yí Kilís.
- 23** Nɔte béhóya anyía Bandómesé ñaá bécáñgéna buéní ɔ ɔ banó háñónáka. Éhé nu te ómó nó nyémána nú ɔ háná bécáñgáka beólé bé baaco.
- 24** Éhé aná, baláame, ɔɔɔ okime é limíne a nyebá anyé u ñaá bá ne nyíinyi ekúlú ayé Bandómesé ñéé wuúci lónǐtá.
- 25** Áno lókóma asana yé elemba cé baaco: E te áme bá ne indélímínyinyi a cemoté e cí ñe húlé né Oténí a Waáñá, mbá, e ña mé aamba yáaña ɔ banó laana nyíame nyebétáá. Nu ñá nó nyémána nú o nyíinyi lókóména anyía a ambánye yé otémá yí Oténí a Waáñá ya méña ɔɔɔ awó bááña bá oháya moñolé.
- 26** Ambánye yé asana ayé e ña mé leca áña anyía: Háye muuyé áña muéní e bikúlú eebi, ɔɔɔ okime ñá nyemána wu olimine aayá a nyebá anyé u ña ña waá bá eé nyíinyi.
- 27** Mbókó ɔ óña óbáténánó oónjú, eti wuúci kine; mbá, mbókó ɔ óña elemba, ate báténa.
- 28** Ta híáná, mbókó ɔ óña óbáténánó, bú te á bá bokó. Óbóla ó tónó, u te ñá kéla bokó tóna. Énu menyí anyía baaco a bábó tónóno ña bó leca muuyé muéní ɔ ohola. Éhé e ña mé aamba anyía mu te banó bítise.
- 29** Baláame, e ña mé banó laana isí'o: Ekúlú á yáaña ekúti a nyenamá anyé anyía, o otúme aámbáya, baaco a bá bóña babátéákénánó beénjú é lǐhéke háye baaco a bá bóña elemba;
- 30** eebe a bá ña bó léla háye eebe a bá te ñá bó léla; eebe e bé ñe bú bíléne háye e bé ti ñe bú bíléne; eebe a bá ña bó óónɔo lǐhéke háye a bá té ñá bó bóño bokó.
- 31** E ña mé aamba osómba otáña okúti anyía baaco abá besana bé omesé ooci ñe beébe háména e etémá ábo ááñéáka etémá e bíibi; yááña anyía omesé ooci á yáaña hoóhi na omana.

³²Ɛ ɲa mé aamba yáaɲa ɔ banó laana anyíá núánó bá téka na besana a bé ɲaá banó nyíá etémá. Elemba ce ɔɔɔ áɲa na ecaná hú ce besana a bé ɲa léca Otéɲí a Waáɲá, anyíá u ɲeé léne o wuúci bíléníne.

³³Mbá ɔɔɔ a wáɲa ɔbáténánó áɲa na ecaná hú ce besana a bé ɲa léca ɔmesé ooci, anyíá wé bílénékíne oónyí,

³⁴aáná ú ma béáfána ne oónyí na Bandómesé. Híáná tóna, na babóla ne indíkíne cí beénjú a bá te ábó bá ɔ ɔtónó á bóɲa na ecaná hú ce besana a bé ɲa léca Otéɲí a Waáɲá anyíá bébú wuúci bílénékíne, bó wuúci iínjie ne cííbú etémá na bíábó bililé. Oónjú u nyetónó áɲa na ecaná hú ce besana a bé ɲa léca ɔmesé ooci, anyíá wé bílénékíne ɔnóme.

³⁵Ɛ ɲa mé kɔɔna aáná a búánó bɔmbánye bó bémuátá, té cáɲa ɔ ɔ banó kúfítínyí; mbá ɔ ɔ banó kélaka bembánye bé besana i ɲetí ci eebe a bá bóɲa balatánó e nyimónjóló na ɔtémá okime né Otéɲí a Waáɲá.

³⁶Áno lókóma aámbáya asana a yémoté eeye: Mbókɔ ɔɔɔ a wɔmɔté ɲeé léne buéɲí yááyé ɔkɔɲena, mbá u te aamba o yiíyi fiananana o ooki ú síkíne anyíá u ɲeé yiíyi kéke, ɔ ɔkɔ́háma anyíá bé keé yiíyi síke, u te ɲá kela bɔɔbé aáná. Wá keláka háye bú ɲeé wuúci bíléníne, bá tónɔɔ.

³⁷Mbá ɔɔɔ á sómbótóna e uuyé ɔtémá noómi, téka ne yeékínyi a yémoté, anyíá u te ɲá bátéákéna yááyé ɔkɔɲena, wá sómbótóna tóna o ti yiíyi fianánána anyíá u ɲeé yiíyi kéke, mbókɔ wáɲa wu obítétényi nyíáyé nyesómbótóna eényí, ú ma kélaka bɔmbánye.

³⁸Ɛhé ɔɔɔ awó á báténa yááyé ɔkɔɲena ma kélaka ambánye yé asana, na ɔɔɔ ewú é kine ɔbáténa yááyé ɔkɔɲena ma kélaka ambánye yé asana ɔ ɔhɔla.

³⁹Oónjú u nyetónó áɲa ne okotí yé nyetónó ekúlú ekime eyí ɔnóme a yánaɲa o olíhe, mbá ɔnóme é wé, oónjú oócí áɲa wu ɔkɔtónéna ɔnómɔcɔ u etémbí ewú u ɲeé léne, ɔnómɔcɔ oócí ɲa nyemana wu ɔbá yáaɲa mulumitinine Kilís.

⁴⁰Asana ɔmɔté, a nyíáme nyelɛca, bú ɲaá hɔla ɔheka ne oónjú oócí anyíá wé limíne esíké; yááɲa anyíá ya méɲa tóna ne Elilé yé Bandómesé.

1 Kɔléente 8

¹A asana yí onyiké ú enyama acé bá ɲa sɔmbéna e esíéké, yááɲa taaká háye bá ɲá kɔɔna anyíá basó bekime tua sóɲa ne ɲɲiɲé a beetó. Mbá énu menyí anyíá omenyi oócí ɲe hélúmúnyí ɔɔɔ anyíá wé bíbéétíki. Asana a yé ɲa basó ɔɔɔ áɲa nulénéne; nuúnu nú ɲé yoónyísínyí olumitinine.

²Mbókɔ ɔɔɔ ɲe bikéti anyíá u ɲee ményi besana bɔmbánye, bú ɲeé tónjínyí anyíá ɔɔɔ oócí te ɲáá bá ne omenyi a wɔnyemánánó.

³Bandómesé ɲe ményi ɔɔɔ okime ewú u ɲe wuúci léne.

⁴A asana na embataka a céáɲa anyíá mbá ɔɔɔ áɲa wu ɔnyíáka onyiké ú enyama acé bá sɔmbéna e esíéké e, tu ɲe sú ményi anyíá bebókóbókɔ te ɲó yóóló; tu menyukune tóna anyíá Bandómesé áɲa hú wuúci ɔmɔté.

⁵Ta e caŋa á bá anyía bémoté benyéma bé makénda áŋa na e eŋólómuaná na o omesé ebí bé ŋe cíenyi báye bebandómesé; ée, yááŋa híáná taaká anyía na bebandómesé bí etémbí ne metéŋí a maáŋá me etémbí áŋa binyíoyókónú hú mbióké;

⁶ta híáná, aá basó belumitinine tu ŋe sú ményi anyía Bandómesé áŋa hú wuúci omoté. Wáŋa ciasó Síkíne, wuúci u ŋe kítiki na benyéma bikime na basó áyá, a yááyé asana tu ŋe sú líhe. Híáná Otéŋí a Waáŋá áŋa tóna wuúci omoté, éce Yésus Kilís, ne wuúci Bandómesé ŋe kítiki benyéma bikime, eeyé e elime basó tóna tu ŋe sú líhe.

⁷Té cáŋa belumitinine Kilís bekime bá bóáŋa o omenyi anyía onyemi bebókóbókó te ŋó yóóló; a bómoté e bé ŋe bú bíhélíkínyí a besana bé bebókóbókó a bóánáŋa o onyíá anamá cé inyiké cá bebókóbókó eecí. Aáná túábó tɔɔɔɔ tó etémá ŋaá kása, tú beébe kákálákéna a nyekelaka eényí.

⁸Té cáŋa buámbé a bómoté búáŋa bú okela anyía túésú bíkósítí ná Bandómesé. Te túésú buúbu nyíáka, ta bókó te a bá bú obéáŋía a nyíásó nyebá; te túésú buúbu nyíáka, ta bókó te a bá bú obísólínyí a nyíásó nyebá.

⁹Asana ómoté, énu bíkékényíki anyía nyíánó nyebá nyé cianócianó nyé onyíáka bókó bukime ti kúfítínyí eebe a bá té ŋa bó óónéná o olumitinine noómi.

¹⁰Yááŋa anyía' o, ɔɔɔ awó ú té ŋo yóónéna o olumitinine o yóo lɛcá kuɔŋó okime ewú o ŋoó menyí besana eebí kuɔŋó límine e cíibe ce bebókóbókó, téka o óŋa wu okela anyía úúyé otémá wú onyíáka inyiké cé bebókóbókó eecí e wuúci há mókóna e?

¹¹Lɛcá anyía úúwé omenyi ú besana eebí áŋa wu okela anyía ciɔwɔ sóókó awó ú te ŋo yóónéna o olumitinine é wé, yiíye anyía wuúci Yésus Kilís ŋe keé wééne a yááyé asana.

¹²Mbókó nu ŋá nó kélena bonóonyia bé olumitinine nyenamá nyé bɔɔbé eényí, nu óómísíkí túábó tɔɔɔɔ tó etémá a tó te ŋo yóónéna, ókó téka Kilís bémuátá nu ŋá nó kélena bɔɔbé e?

¹³Yaáté asana, mbókó bókó bó onyíá a bómoté áŋa bú okúfítínyí uumi onyíinyí u olumitinine a wɔmɔté, búáŋa bɔmbánye nááme o ohola anyía yémi bíkíilíe o buúbu nyíá yááŋa buúse bukime, na anyía yémí wuúci kúfítínyí.

1 Kóléente 9

¹Yaŋó ese, ya méŋa na makénda ma okelaka bókó bukime ebú i ŋeé mi léne okela e? Yaŋó ese, ya méŋa ɔɔɔ u endóma u Yésus, uusú Otéŋí a Waáŋá e? Yaŋó ese, i ŋe mí wuúci lɛcaka na cááme eése e? Yaŋó ese, banó bémuátá nua nóŋa buólí bó cááme aabá cá bémuátá né Otéŋí a Waáŋá noómi e? Mbá anyána aná e?

²Mbókó baacɔ a bómoté ti ŋe bú lumitine anyía ya méŋa ɔɔɔ u endóma, téka banó bémuátá nu ŋe nú menyí anyía ya méŋa aáná a asana ayé nua nóŋa hibílícínyínyí hé búáme buólí bó endóma o olíhe ewú i ŋeé mi líhe né Yésus Kilís e?

³Áno lókóma nyíáme nyekála eé buúse bó ba-me-táŋéna.

- ⁴Yañó esé, tua sóŋa na makénda ta ma ŋnyíáka ta ma ŋmúákéna boko bukime abó bá basó nama e?
- ⁵Yañó esé, tua sóŋa na makénda ma ŋbáténa ŋmóté a báásó benyiinyí e beénjú bé olumitinine e, tú húlé wuúci kandakana háye bósóókó baaco bá endóma i ñetí ci ne benyiinyí bé Otéñí a Waáñá ne ci Biel e?
- ⁶Mbá anyána yááŋa anyía hú basó bímuóci, na yañó na Baanábas, túásó nyemána tu ŋnyio bwoólí na cáásó aabá cá bémuátá, mbá tu nyíáka e?
- ⁷Áno me laana, yáme lóková ! Ŋoco awo háányé u na mós nyíókéna bucénji, u bénomáka wuúci bémuátá e? Ta anyía aányé u na mós nyio bwo esiéné, yó lóbo u te nyíá benyéma bí esiéné eéyé e? Ta anyía tóna aányé u ne meé sókóbiki bitúké, yó lóbo u te muá mabána amá wá kámáka e bitúké eébi e?
- ⁸Besana eébi bikime ebí í me mí hiitekine tubílicínyinyí te a bá hú a nyebétaa nyé baaco nyiinyi ne nyiinyi; mbá te bikotí bémuátá bí Moyís ñe tóŋinyi aána boko búmóté.
- ⁹Aána yááŋa yóŋókónó e nufule nú bikotí anyía: «Ate háya emómá e nyuúte nyé káwo ekúlú ayé ceáŋa o oweénde ñeñé.» Nu ñe nú kéti yáakelá anyía Bandómesé ñaá béákéna hú olíhe ú káwo bímuóci e?
- ¹⁰Ée, aá taaká yáásó aháñá yé bémuátá u ñaá táŋa aána; a yáásó yááŋa yóŋókónó anyía munyio esiéné ñó nyio na mŋŋolé mekime anyía u káá nyíáka, muénde ñeñé ñe yéende tóna na mŋŋolé anyía u kós bóŋo núáyé nuafa.
- ¹¹Yañó esé, tu ñe sú miékine moohó me Elilé náánó e? Mbá aáté a yaabé yááŋa anyía tu te asó sáŋa nuafa númóté nó benyéma bí imehú náánó e?
- ¹²Óko, téka baaco a bómóté á bóŋa na makénda ma otátáka bembánye bé benyéma náánó e? Aá taaká, basó túásó nyémána tú ŋhola ŋkela aána. Mbá asana ómóté, tu te ómo so banó báta ta buósé boko a búmóté abó tu ñá só bá na makénda ma ŋbata; tu ñe sú eéhinínyinyi yááŋa muuyé mukime o ŋkela anyía tu ti kuusi asana a yémóté a yé yááŋa yé ŋkela anyía baaco te cōba ne buúse o ohulinyi bósóókó Ambánye yé Esóma yí Yésus Kilís.
- ¹³Nu ti ñe nú ményi anyía bonyio bé Cíibe ce Bandómesé ña bó nóhena e buólí eébu e? Híáná tóna, bonyio bé nyindúmé nyí nyiluli nyiinjie ñó nóhena a benyéma bé hóá.
- ¹⁴Híáná Otéñí a Waáñá ñaá tákákéna, yó kóna a asana ne behulinyi baaco Ambánye yé Esóma, bá ña bó nyemána bá ŋŋhokéna a asana na Ambánye yé Esóma eéyé.
- ¹⁵Aá yañó'o, i ti ómó tóŋinyi makénda eémé ta buósé; aána ta e ña mé banó óŋéna asana eéyé aaha, bú te a kela anyía yáme banó bataka benyéma eébi. Bembánye nááme anyía yémi wé o ŋhola anyía ŋoco á me ááñéna núumi anó ya méŋa ne núunu a asana eéyé.
- ¹⁶Yááŋa anyía'o, ohulinyi baaco Ambánye yé Esóma te a bá nááme háye asana yí ohiitekine núumi mbá, wáŋa yááŋa yaandándá yé asana a yááŋa e mi eékínyinyi anyía

yáme nyemána wu okelaka efule téka; yááña anyía mbóko i ti ñé mí húlínyi baaco Ambánye yé Esóma, mahana buéñi na yañó.

¹⁷Mbóko yañó ε ñaá me háñáká ohulinyi baaco Ambánye yé Esóma, keyé ε ñá me nyemána na benamá; mbá yááña anyía ya méña oweékínyinyi o buúbu kela ananyía búáña bɔlamó ebú bé ñéé mi túéhínyí bu mi túéhínyi.

¹⁸Éhé bíáme benamá á nyémána bé obá hú ohulinyi baaco Ambánye yé Esóma etémbí ne etémbí, ε te batá boko ebú yiíyi bémuátá ñéé mi iínjíé makénda me o buúbu báta.

¹⁹Yááña anyía ta yé cáña á bá anyía ε te áme bá a buólé bó ɔɔɔ a wɔmɔté, í me mí oofine a buólé bó baaco bekime ɔ okela anyía yémí bísúékíne ombana ú baaco weéñi ɔ ohola né Kilís.

²⁰Ya méña anyía, ekúlú ayé ya méña ε ekatékáté ci Besuif, i ñéé mi líhe i ñetí ce ɔɔɔ u Besuif, ɔ okela anyía yémí beébe bísúékíne né Otéñi a Waáña. Yááña anyía, ε ekatékáté ce baláténa bikotí bí Moyís, i ñéé mi líhe i ñetí ci ooci awó u ña láténa bikotí eébi; yiíye anyía ε té áme bá e butéñi bú bikotí, ε ña mé kela aána ɔ okela anyía yémí beébe bísúékíne né Otéñi a Waáña.

²¹Mbá, ekúlú ayé ya méña ε ekatékáté ce baaco a bá té ña bó láténa bikotí bí Moyís, i ñéé mi líhe i ñetí ce baaco eébé ɔ okela tóna anyía yémí beébe bísúékíne, yiíye anyía ε te áme bá ooci awó u te ña láténa bikotí bé Bandómesé; yááña anyía ε ñaá me láténa bikotí bí Kilís.

²²Ekúlú ayé ya méña ε ekatékáté ce baaco a bá té ña bó óónéna o olumitinine noómi, i ñéé mi líhe tóna a ciabó ñetí ɔ okela anyía yémí beébe bísúékíne. Aána i ñe mí hiite olíhe ú ɔɔɔ okime, ta waá bá anyána, ɔ okela anyía yémí bísúékíne ɔ bómɔté i ihényi ikime anyía bá nóhóko.

²³É ña mé kela besana bikime eébi a asana ne ohulikinyi baaco bɔmbánye Ambánye yé Esóma, ɔ okela anyía yáme bá na nuafa ta yañó tóna.

²⁴Nu ñe nú ményi anyía ekúlú ekime ayé baaco á bóña e biseñinyinyi bé otétá ɔó yóombo yé macakona, beéñi ña bó cábena, mbá hú ɔɔɔ ɔmɔté u ña waá háma ombalañé ɔ okela anyía wá bóño benamá. Éhé ε ña mé banó laana anyía áno békéndéna a nyenamá anyé baaco á bóña ɔ otétá, ɔ okela anyía núnú hííteke ta banó tóna benamá.

²⁵Beseñinyinyi bá otétá bekime á bóña ne bikotí a benatákánó; bá ña bó cáña oláténa ɔ obétábónéna biseñinyinyi, ɔ okela anyía muútí okime á háma ombalañé, bó hííteke benamá. Mbá benamá ebí bé ñéé beébe nama áña benamá bí ekéti yí ekúlú. A náásó, tu ña só bétábóna ohiite benamá bí ekúlú ekime.

²⁶Yaáté asana, yañó ε ña mé cabena mbá ε te cabéna anyía oyá ma yá, i ñéé mi túméne tóna bikútú, mbá i ti túméne hú anyía oyá ma yá.

²⁷I ñéé mi kéli yañó bémuátá ciame ceéto buéñi, í me mí ciíci oofinyi a buólé anyía yañó ewú i ñe mí húlíkínyi baaco Ambánye yé Esóma, Bandómesé ti mi bínéjítínyi.

1 Koléente 10

- ¹Bááme benyiinyí, yááŋa anyía'ò, ε ηα μέ aamba anyía núénú menyí asana a yé ηαά békéláka ne cíísú sókónó e ekúlú yí Moyís. Bandómesé ηεé beébe kandákána bekime o olondó noómi, beébe bekime ηα bó láténa nuomó e Nubólótoto.
- ²Aáná aná, bú ηο tóŋinyi háye anyía Bandómesé ηεé beébe ootókíne na o olondó ne e menyífé noómi o okela anyía báóbó bāmókóna balatánó e nyimónjóló ne Moyís.
- ³Bekime ηα bó nyíáka nyenamá nyémoté nyé benyéma bé onyíá bí Elilé,
- ⁴bó múáka, beébe bekime, nyenamá nyé omúá nyémoté nyí Elilé. Yááŋa anyía bá ηα bó múáká menyífé a má ηαά háma a nyendányé nyí Elilé noómi. Nyiinyi nyé ηαά bá olonηo ne beébe. Nyé ηαά bá Kilís bémuátá.
- ⁵Ta híáná, beéŋí eé beébe ti ómo bú bíléníne Bandómesé; yaáté asana bé ηe bú wéékúné i iisi ce osébéá noómi.
- ⁶Besana eébí bikime áŋa tubílícinyinyí a tó ηαά basó óolo anyía tu te bāmókóna na ecaná o okela besana a beébe háye beébe.
- ⁷Nuti nyemíki bebókóbókó i iŋetí ce báábó baaco a bómoté, háye búáŋa buóŋókónó anyía: «Baaco bá bunonηo ηe bú límékíne o omesé, bó nyíáka, bó múákéna, nyehatokona eényí a macakona.»
- ⁸Tu te benyéánáka ε enjokónóno noómi háye báábó baaco o bómoté ηα bó benyéánáka; yaáté asana baaco tóséna nyitíne na étátó ηe bú wéékúné o buósé bómoté.
- ⁹Tu te tókókó Otéŋí a Waáŋá háye báábó baaco a bómoté ηe bú wuúci tókókó. Yaáté asana moóho ηεé beébe tááká, bó wéékúne.
- ¹⁰Nuti bícúcúlékíne Bandómesé háye báábó baaco a bómoté ηe bú wuúci bícúcúlékíne. Yaáté asana elilé yé bosóma ηεé beébe óónókó.
- ¹¹Besana eébí bikime e bí ηεé beébe hámókónéna áŋa tubílícinyinyí a tó ηαά basó óolo anyía túésú bíkékényiki. Bé ηεé tuútu óŋókó o o basó eékúnyíki basó eebe abá tua soáŋa hoóhi na nyekahálómóna nyí Otéŋí a Waáŋá.
- ¹²Éehé ooco ewú ú ηe ményi anyía wáŋa táléména endánáka bombánye, wé bíkékényíki anyía u te kua, hú túum !
- ¹³Énu menyí anyía muókétánana mukime amó nu ηα nó óndémána, baaco bekime naŋa bébú muúmu óndémákána. Aá Bandómesé, wuúci, u ηé nyiáyísinyi úúyé otáŋa; aaná u ti ké yóókóto anyía Sátan á banó ókétákéna o ohola máánó makénda. Ekúlú ayé u ηαά banó ókéténa, Bandómesé káá banó iinjie makénda ne me oweéhikinyinyi, ne me o muúmu yáka.
- ¹⁴Éehé aná, banó bááme benyiinyí bá otémá, énu bíkíilíeke bebókóbókó.
- ¹⁵I ηεé mi bíkétí anyía ε ηαά me táŋa ná baaco a bá bóŋa na moonηé a beetó; énu bílúmíkinyi bombánye, banó bémuátá, mbá nu sómbótóna mbókó asana ayé ε ηα mé konna áŋa taaká.

- 16** Ekúlú ayé tu ña só múána meluku e hindeñé ehí tu ñe sú ínjie bitéñiti ná Bandómesé, téka tua soáña balatánó e nyimónjóló a manóñó me Kilís e? Ekúlú ayé tu ña só bákána eléti, téka tua soáña balatánó e nyimónjóló a ceéto ci Kilís e?
- 17** Eléti áña hú ómote. Ta ayé tua sóña basó beéñí, tu ñe sú yíiyi nyiá basó bekime; bú ño tóñinyi anyiá tua sóña ceéto hú emote.
- 18** Áno leca hibílicínyinyi eehi a bonye Islayél: Ekúlú ayé bá ña bó nyiá onyiké ú butúké a bábó sómbéna Bandómesé, bá ña bó látana beébe bekime, bó bá e nyimónjóló ne wuúci.
- 19** E ña mé aamba o banó láana anyiá ne bitúké a bá ña sómbéna e esíéké ne esíéké bémuátá te ñó yóóló ta boko.
- 20** Mbá énu menyí anyiá bitúké ebí be-ti-menyí Bandómesé ña ña bábó sómbákéna e nyinyemi, té cáña ná Bandómesé bá ña ña bábó biibi sómbákéna, mbá ná beebé bí bililé. Buaté boko, i ti ñé mí léne, te butíkítiki, anyiá núánó látákána e nyimónjóló na beebé bí bililé.
- 21** Nu te anó bá nú okelaka anyiá banó a bómote nu muákéna meluku e hindeñé hé Bandómesé, nu muákéna tóna a hé beebé bí bililé. Híáná tóna, nu te anó bá nú okelaka anyiá nu nyiékinyi na Bandómesé, nu nyiékinyi tóna na beebé bí bililé.
- 22** Mbóko tu ña só kéla aaná, téka tu ña só aamba anyiá Bandómesé á basó lóbisíkinyi e? Wuúci u ñaá kénda buéñi o o basó hola.
- 23** Ya méña na makénda ma okelaka boko bukime, mbá té cáña boko bukime bú ñó yóóló. Ya méña na makénda ma okelaka boko bukime, mbá té cáña boko bukime bú ñó yoónyísinyi olumitinine ú oco.
- 24** Oco okime ña nyemána wu o cáña aambaka bómánye bó bósóókó na anyiá wá yaámbáka búáyé bómánye bó bémuátá.
- 25** Nua nóña na makénda ma onyíaka onyiké okime awó nuánó kúana bé túéke oó nyionyí, nuti líkíme a asana na túánó tócoó tó etémá,
- 26** ananyiá Otéñi a Waáñá wáña na omesé na benyéma bikime a béaña noómi.
- 27** Mbóko oco awó u te ña háya moñolé né Yésus Kilís ñó yóo lóñoko o okóñyíá, búo kuñó bílénékíne anyiá oco coba, nyiáka bó nyiáka boko bukime ebú wé yóo wíñjie téka na embataka a asana na hecóó hē otémá.
- 28** Mbá asana ómote, oco ó yóo laana anyiá onyiké ú enyama ooci bá má sómbéna e esíéké, o te ómo nyemána wu onyíaka o okela anyiá e ti kúfitinyi oco e wé yóo woókisi na a asana na hecóó hē otémá.
- 29** A asana na hecóó hē otémá eehí ahé e ñaá me táña te ñó yóo leca, mbá hé ña leca hú oco oocí. Mbá anyiaté nyiáme nyebá nyé okelaka boko bukime e bú ñé mí bílénine áña a asana na hecóó hē otémá hí etémbí e?

³⁰Mbókò i ñeé mi iínjie Bandómesé bitéjítí a benyéma abé ε ñaá me nyiá, mbá anyiaté aná bá ñaá me tájéna?

³¹Ta aáté o ñóó nyiá, ta aáté o ñóó múána, ta bókò bú etémbí bó yaáté o ñóó kela, buúbu keláka o owiínjie Bandómesé nuúmi.

³²Mbá ate kela asana a yááña yí okúfítínyi te Besuif, ta Bakelék, ta baaco bá hióbo hí belumitinine hé Bandómesé.

³³Énu mi ketíkínyínyi, yañó awó ε ñaá me békána okela bókò bukime anyiá yémi bílénékíne baaco bekime. Ε ñaá mé aamba bómánye bó baaco bekime o o beébe nohiki, na anyiá yáme aambaka búáme bómánye bó bémuatá.

1 Kóléente 11

¹Éhé énu mi ketíkínyínyi háye yañó i ñe mí ketinyinyi Kilís aáme a nyebékéléna.

²Ε ña mé banó lémbi anyiá nu te ñá nó me béhóya, nu látákéna bómánye bómánye abékéléna acé ε ña mé banó eékúnyíki.

³Mbá ta híáná, énu menyí anyiá Kilís ñe téjinyi onómocó okime; onóme téjinyi oónyí, Bandómesé é téjinyi Kilís.

⁴Éhé yááña anyiá onómocó okime awó u ñá bécókoléna, ta anyiá u ñé húlinyi baaco Besana bé Bandómesé na atamba a aató, ñaá bábéna Kilís, uuyé Otéjí.

⁵Mbá oónjú okime awó u ña bécókoléna, ta anyiá u ñé húlinyi baaco Besana bé Bandómesé aató etémbí, ña bábéna onóme, anyiá búáña bókò búmote háye ú ma béásáka aató.

⁶Aaná, oónjú okime awó u te ñá béháya wáñgése a aató, wá béásáka aató aná. Mbá háye yááña aató olama ne oónjú anyiá wá bésómbáka tuhúnyi, ta anyiá wá béásáka aató, wá béháya wáñgése a aató aná !

⁷Onómocó te ómo nyemana wu obéháya atamba a aató anyiá wáña ihúenyínyí ce Bandómesé, wuúci tóna núáyé nuúmi. Mbá oónjú áña yáaña nuúmi nó onóme.

⁸Yááña anyiá Bandómesé tí ómo híite yuúhé yí oónjú o oketi onómocó, mbá u ñe kėti oónjú ne yuúhé yé onómocó;

⁹híáná Bandómesé tí ómo kėti onómocó a asana ne oónjú, mbá oónjú a asana na onómocó.

¹⁰Éhé oónjú á nyémana wu obéháya wáñgése a aató a asana ne bililé bé masóma bé Bandómesé; bú ño tójinyi anyiá onómocó ú ñe wuúci téjinyi.

¹¹Mbá ta híáná, i indélímínyinyi ci úúsú olíhe eé buúse bú Otéjí a Waáña, yááña anyiá onómocó téka, oónjú téka; híáná tóna, oónjú téka, onómocó téka.

¹²Yááña anyiá Bandómesé ñe kėti oónjú ne yuúhé yé onómocó; mbá oónjú ú ñeé bíene onómocó. Bukime eébú húlúkúne ná Bandómesé.

- 13**Aá taaká, énu búlúnéke asana eéyé, banó bémuátá, núá me laána: Téka bú te á bá bõmbánye anyía oónjú á bécóókólókéna Bandómesé aató etémbí e?
- 14**Nyebá nyé baaco bémuátá ñaá banó eékúnyi anyía búáña aató olama anyía onómocó é cehisíki tuhúnyi a aató.
- 15**Mbá, né oónjú tuhúnyi a tucaha ñeé wuúci iínjie nuúmi anyía Bandómesé ñeé wuúci iínjé tuhúnyi anyía túé wuúci húéke aató háye bõlaka.
- 16**Mbókõ ɔɔɔ a wõmõté ña cóba ne buúse o osuñunyi asana eéyé, wé menyí anyía tu ñaña tu te asó békéléna aáná náásó, ta tuóbo tú belumitinine tó Bandómesé.
- 17**Baláame, a besana a bé ña léca túánó tutúle, ε ña mé aamba otáña asana eeye ayé ε te áme bá wu ɔ banó lémbíki e yiíyi: Yááña anyía, ekúlú ayé nu ña nó bébándána ɔ obécóókóléna Bandómesé, na anyía núánó látákéna ambánye yé nyebékéléna, nu ña nó kéla yáaña bõ kela bibébékénú bé besana.
- 18**Yí buúse, ε ñaá me lókóma bá kóonaka báye ekúlú ayé núánó bébándákána, eetié ñaá banó sálõtõna. Búáña háye anyía bémõté besana abé bá ña banó kóonena áña taaká.
- 19**Aá taaká, mõsalõtõnana ñá nyemana mú obá aanó ε ekatékáté, anyía mbá bé menyí taaká cí bebíinjie o olumitinine noómi.
- 20**Aáná, náánó aambáya, ekúlú ayé nu ña nó bébándána, té cáña tóna benyéma bé onyía bé Bandómesé nu ña nó nyía.
- 21**Ekúlú yé onyía á háma, hú naányé ñe lúúsínyi onyía bíáyé benyéma bé bémuátá, u te táta bõsókó, ɔ okóhama ayé bómõté baaco ña bõ lóbo ecaná, a bómõté tóna híólóko meluku.
- 22**Yañó ese, nua nóña ne meébe na ma onyíaka na ma omúákéna hóá e? Mbá anyána aná e? Nu ña nó bábéna bõ bábéna hióbo hí belumitinine Bandómesé ayé', bu lemisi nú ñe nú lémissi basókásóka aató e? Yáme kóona aáté yí etémbí aná? Yáme banó lémbíki ayé'? Eé'eé, ta buósé !
- 23**Yááña anyía'õ, nyiékúnyi anyé ε ña mé banó eékúnyíki, i ñe mí nyíínyi lókómáká né Otéñi a Waáña. Eé buutú ebú bé ñeé wuúci fiimbie, Otéñi a Waáña Yésus ñeé hiíte eléti,
- 24**u ñe iínjé Bandómesé bitéñiti, u ñe yiíyi bákáka, mbá ɔse: «Ciame ceéto eeci a céaña ciínjénú a yáánó asana. Énu hiíte, núá nyíáka; énu búle kela híáná ɔ ɔ me bétáá.»
- 25**Híáná, e elime ce onyía, u ñeé hííte hindeñé hí meluku, mbá ɔse: «Meluku eeme áña yóósoóso yé nyelata yé Bandómesé, yiíyi maame manóñó ñe yóónyísínyi. Énu hiíte, núá muákéna; énu búle kela híáná bikúlú bikime ebí nu ñe nú meéme muána nu me bétááka.»
- 26**Aáná bú ño tóñinyi anyía ekúlú ekime ayé nu ña nó nyía eléti eeye, nu muákéna meluku eeme, nu ñe nú húlinyi baaco asana yí owé ú Otéñi a Waáña ɔ okóhama a nyíáyé nyekahálómõna.

²⁷Yaáté asana, ɔɔɔ okime awó u káá nyíáka eléti, ta anyía yó muákéna hindejé hí meluku me Otéjǎ a Waájǎ a nyenamá a nyé te a bá nyenyemánánó, u káá bá na nyekua a asana na cǎéto na manóǎ me Otéjǎ a Waájǎ.

²⁸Éhé aná, ekúlú ekime ayé ɔɔɔ ɲáá nyíá eléti eéyé, u múákéna meluku eémé, wu á caǎa bíbúlúnéke bǔmbánye bǔmbánye e úúyé ɔtémá noómi.

²⁹Yáájǎ anyía ɔɔɔ okime awó u káá nyíáka, yó muákéna téka ne omenyi bǔmbánye anyía cǎéto ci Otéjǎ a Waájǎ cǎájǎ, u ɲáá nyíá, u múákéna nyíáyé nyekála nyé bémuátá.

³⁰Yaáté asana eéyé na bǔkǔnókǔnǔ beéjǎ na baaco bá beféké, téka na ɔmbana me bú nyíoyóko aanó e ekatékaté, ɔmbana ú baaco weéjǎ wéékúne tóna.

³¹Mbókǔ tu ɲǎǎa tuesú bíbúlúnéke basó bémuátá, Bandómesé te a bá tóna wu ɔ basó kélísiki.

³²Otéjǎ a Waájǎ ɲǎǎa wá basó kélísiki anyía wá basó bǔnóséáka ɔ ɔkela anyía buósé ebú u kée kélísiki ɔmesé, u te basó bǔsɔnena nyekua ɔlǔǔ na bǔsókó bé etémbí.

³³Baláame, áno keláka anyía'ǔ, ekúlú ekime ayé nuanó bébándákána ɔnyíá benyéma bé ɔnyíá bé Bandómesé, áno tátákánána.

³⁴Mbá, mbókǔ ecaná ɲǎ núana ɔɔɔ a wǔmǔté, u ɲǎ nyemána wu ɔ cáǎa nyíáka e úúyé ooki; aáná ekúlú ayé nuánó bébándákána, Bandómesé te banó bǔsɔnena nyekua a nyíánó nyekela. A besana a bémǔté, i ké mí bíbí cikíliékéne ekúlú ayé e ká mé faáya.

1 Koléente 12

¹Baláame, a asana na makénda emé Efúúménénu yí Elilé ɲe yíinjie baaco ma ɔkelaka besana, e ɲǎ mé aamba anyía núénu yíyi menyí bǔmbánye.

²Nu ɲe nú ményi anyía ekúlú ayé nu ɲǎ nó bá éce nu ti ɲé nú ményi Bandómesé, nu ɲǎ nó benyéánáka anyía bá banó súetékéne hú anyía ɔyá ma yá o onyemi bebókóbókǔ a bé te ɲǎ táǎa.

³Yaáté asana e ɲǎ mé aamba ɔ banó laana anyía nuti húme; ta ɔɔɔ ewú Elilé yé Bandómesé ɲéé kéndisi te a bá wu ɔbésɔmǔ buhúnyi, yó kǔɔna anyía Yésus áǎa ɔlǔmónó; híáná ta ɔɔɔ te a bá wu ɔkǔɔna anyía Yésus áǎa Otéjǎ a Waájǎ, e te ɲǎa bá Efúúménénu yí Elilé yé wuúci iinjie makénda ma ɔkǔɔna aáná.

⁴Makénda ma ɔkelaka besana emé Efúúménénu yí Elilé ɲe yíinjie baaco áǎa náányíá náányia; asana ɔmǔté, Elilé áǎa hú ɔmǔté.

⁵Moólí ma ɔnyioǔ emé Otéjǎ a Waájǎ ɲe yíinjie baaco áǎa náányíá náányia; ta híáná, Otéjǎ a Waájǎ áǎa hú ɔmǔté.

⁶Makénda amá Bandómesé ɲe yíinjie baaco me o wuúci nyioǔkena buólí áǎa tóna náányíá náányia; ta híáná, Bandómesé áǎa hú ɔmǔté, wuúci u ɲe yíinjie baaco makénda ma ɔkela besana eébi bikime.

⁷Aáná makénda e mé ñé húle né Elilé ñeé bitónjinyi ná ɔɔɔ okime náányiá náányia a asana na bɔmbánye bó baaco bekime.

⁸Elilé ñe yiinjie baaco a bómoté injijé, a bómoté hú Elilé eéyé yí ñeé beébe iinjie makénda me omenyukune ɔtáña.

⁹Ná baaco bé etémbí, Elilé ñe yiinjie makénda ma ɔbá na yɔónénánó yí olumitinine; hú Elilé ɔmoté eéyé yí ñe yiinjie tóna ná baaco a bómoté makénda me oweñnyúnyísiki baaco ekono.

¹⁰Ná a bómoté, Elilé eéyé ñeé beébe iinjie makénda ma ɔkelaka bikéki bé besana; bɔsókó a bómoté bá bóñgóna makénda me ohémúkúnyinyi besana abé Bandómesé é beébe tónjinyi; yó wiinjie bɔsókó a bómoté makénda me o búle waalóna na beébe bí bililé ne Efúúménénu yí Elilé; yó wiinjie tóna bɔsókó bé etémbí makénda ma ɔtánaka anamánamá cé etáña; ná a bómoté tóna, yó wiinjie makénda me o búle ohembuline baaco besana bé etáña eécí.

¹¹Hú Elilé ɔmoté eéyé yí ñe yiinjie baaco eébé bekime makénda ma ɔkelaka besana eébi bikime, yí ñeé beébe iinjie hú naányé nyiinjie náányia enyí yí ñé léne owiinjie.

¹²Áno lecá: Céeto ce ɔɔɔ áña hú ciíci emoté; asana ɔmoté, ceáña na maláná meéñí. Ta yé cáña á bá anyía céeto áña na maláná meéñí, ceáña hú ciíci emoté. Híáná búáña boko búmoté ná baaco a bá bóña balatákánó e nyimónjóló ne Kilís.

¹³Yááña anyía’o, basó bekime tu ñe sú bíótókíne hú a makénda me Efúúménénu yí Elilé ɔmoté ɔ ɔkela anyía túásó bámókóna balatákánó aá céeto hú émoté: Te Besuif, ta baaco a bá te ábó bá Besuif, ta beólé, ta baaco a bá te abó bá beólé. Aáná Bandómesé ñaá basó iinjie basó bekime Efúúménénu yí Elilé ɔmoté eéyé.

¹⁴Óo lecáka céeto ce ɔɔɔ, ce te a bá hú boláná búmoté; mbá ceáña na maláná meéñí.

¹⁵Aáná, óko ɔkoló áña wu ɔkɔɔna anyía: «Yañó e te áme bá ɔbó, éehé e te áme bá boláná bó céeto», té cáña ɔtáña oócí ú ña cɔba ɔ ɔkela anyía ú te a bá tóna boláná bó céeto.

¹⁶Híáná, óko ootú áña wu ɔkɔɔna anyía: «E te áme bá nyiise, éehé e te áme bá boláná bó céeto», té cáña ɔtáña oócí ú ña cɔba ɔ ɔkela anyía ú te a bá tóna boláná bó céeto.

¹⁷Mbóko céeto ikimekime a bámókóna hú nyiise, keyé anyána ɔɔɔ áña wu ɔlókómáka besana e? Ta anyía mbóko céeto ikimekime a bámókóna hú ootú, keyé anyána ɔɔɔ áña wu ɔlókómáka enumbé yé benyéma e?

¹⁸Aá taaká, Bandómesé ñaá lónaka maláná ma céeto mekime háye bú ñeé wuúci bílénékíne.

¹⁹Mbóko boláná á bá hú buúbu búmoté, keyé bá te a bá bá ɔtánaka asana yé céeto.

²⁰Aámbáya aná, ta ayé céeto ce ɔɔɔ áña na maláná meéñí, ceáña hú ciíci emoté.

²¹Aáná nyiise te a bá na makénda ma ɔkɔɔna anyía: «E te ñá me aamba anyía ɔbó á me ɔóló»; mbá ta aató te a bá na makénda ma ɔ kɔɔna anyía: «E te ñá me aamba anyía akóló á me ɔóló.»

³Ta ε caɲa áme bá ne nuubo nó ɔwaafakena basókásóka búáme bonóme bukime, ta ε caɲa émi lumitine anyía bé mí luliki o oocó noómi wóoso, mbóko i ti ɲé mi léne bósóókó, bú te ɲá me óóló buúse bukime.

⁴Muléne bósóókó áɲa ne oweéhínyinyi, muúmu na ɔtémá ɔmbánye; muléne bósóókó te a bá na hiokotémá, mu ti ɲe bitóɲinyi, mu ti bíbééti.

⁵Muléne bósóókó te a bá ne imbulí; mu te aamba núáyé nuúmi nó bémuátá, mu ti lóbísinyi bósóókó, muúmu téka na mubako.

⁶Mebeé a besana ti ɲéé muúmu bílénine, mbá taaká a besana cí ɲéé muúmu bílénine buéɲi ɔ ohola.

⁷Muléne bósóókó ɲáá nyeanenena baaco besana a beebé bikime, mu lumitekinine besana a bembánye bikime, mu hákéna mɔɲolé a boko bukime, mu eéhíkínyinyi besana bikime.

⁸Muléne bósóókó te ɲó tómbɔ oléne baaco ta buósé. Yááɲa anyía'ɔ, nyihémúnyinyi baaco besana bé Bandómesé káá mána, ɔtáɲa beósóoso bé etáɲa béo mána tóna, te omenyi ú besana áyá.

⁹Nyimenyi enyi tu ɲe sú ményi besana aámbáya a yánáɲa abalebale, ne nyihémúnyinyi baaco nyé besana bé Bandómesé áyá;

¹⁰asana ómɔté, búmɔté buósé Bandómesé káá basó námbɔnakena besana eébi bikime bɔmbánye bɔmbánye; ekúlú eéyé abalebale yí omenyi káá mána buáté buósé hú táako.

¹¹Ekúlú ayé yaɲó ε ɲáá me bá henósé, ne úúmi ɔtáɲa, ne úúmi ɔbétáá, olata na ciamé injiɲé bí ɲáá bá hú bunósé na bunósé; mbá aámbáya ayé ya méaɲa yóónénánó yé ɔoco, é ma mé nyeanaka besana bé bónóse bikime.

¹²Aámbáya, tu ɲa só leca besana bineɲébineɲé i iɲetí ce ɔoco awó u naɲa waá bélécáka o oólí noómi. Mbá aá yaáté ekúlú, tu ká só lecáka besana eébi bikime o motóndóló. Aámbáya, úúmi omenyi ú besana a yánáɲa abalebale, mbá aá yaáté ekúlú i ké mí biibi menyukune bikime bɔmbánye bɔmbánye, boko búmɔté háye Bandómesé ɲe mi menyí.

¹³Éhé besana áɲa bétátó a bé te káá mána ta buósé: Ne olumitinine, na ɔbámókóna na mɔɲolé, ne oléne bósóókó. A besana eébi bétátó, oléne bósóókó ú ɲéé biibi hóla.

1 Kóléente 14

¹Áno békéndákéna oléne bósóókó. ɔtémá á banó há mókónéna tóna ɔ ɔbóɲo makénda emé Efúúménénu yí Elilé ɲé yíɲɲie baaco ma ɔkelaka besana, holákáhláka me ohémúkúnyinyi baaco besana abé Bandómesé ɲá banó tóɲinyi.

²Yááɲa anyía'ɔ, mutáɲa indimenyi cé etáɲa te ɲá táɲa ná baaco mbá ná Bandómesé, ananyía baaco te ɲá bó lókóma ɔtáɲa awó mu ɲáá táɲa. Mu ɲáá táɲa besana a benambákánó a makénda me Efúúménénu yí Elilé.

³Mbá muhémúnyinyi baaco besana abé Bandómesé ɲé wuúci tóɲinyi ɲáá táɲa ná baaco ananyía mu ɲe kíndísi úúbú olumitinine, mu beébe ciekinyi, mu beébe kíndísiki etémá.

⁴Mutáŋa indimenyí cé etáŋa ñéé bíkíndísi muúmu bémuátá o olumitinine noómi; muhémúnyínyi baaco besana abé Bandómesé ñéé wuúci tóŋínyi ñee kíndísi híóbo hí belumitinine o ɔwɔónéna o olumitinine noómi.

⁵Bú ñéé mi bíléníne buéŋí anyía núánó táŋáka banó bekime indimenyí cé etáŋa, mbá bú ña hólá o mi bíléníne anyía núénú hémúkúnyínyi baaco besana abé Bandómesé ñaá banó tóŋínyi. Muhémúnyínyi baaco besana ña hólá mutáŋa indimenyí cé etáŋa, hú asé muáŋa mu ohembulekine ɔsɔ́ókó etáŋa eéci o ɔkela anyía híóbo hí belumitinine óónakena.

⁶Aámbáya, bááme benyiinyí, nyíóló nyé yaáté ya méŋa wu o banó héléníne mbóko ε ña mé banó táŋéna indimenyí cé etáŋa e? Ya méŋa wu o banó óólóko mbóko ε ña mé banó cíbúníne besana abé Bandómesé á mé nambónakena, ta anyía ε ña mé kela anyía núénú ményi besana a bémoté. Ya méŋa wu o banó óólóko tóna mbóko ε ña mé banó hémúnyínyi besana, ta anyía ε ña mé banó eékúnyi nyiékúnyi a nyémoté na otáŋa ewú nu ñe nú ményi ɔombánye ɔombánye.

⁷Yááŋa híáná ɔko búmoté na benyéma bé bunókó eebi, ne ololí na nólóŋó. Mbóko bé ñéé fúme bu fúme ololí, bá kóndólóko bu kóndólóko nólóŋó, anyána ɔɔɔ áŋa wu omenyi aáté ololí eéyé ta anyía nólóŋó eénu ña kɔɔna e?

⁸Híáná ɔko búmoté, mbóko musúbe hikóló ti ñé sóbi ɔombánye biité, ta ɔɔɔ te káá bétábónákéna biité.

⁹Híáná yááŋa tóna náánó ! Mbóko nu ña nó táŋa indimenyí cé etáŋa, anyána baaco a ɔŋa bé omenyi aáté nu ña nó táŋa e? Cíínú etáŋa eéci áŋa etémbí ne etémbí.

¹⁰A taaká, etáŋa áŋa ciéŋí o ɔmesé, ciíci tóna anamánamá. Ta ómoté te á bá awó ta ɔɔɔ te á bá wu olókómáka.

¹¹Mbóko ɔɔɔ ñaá me táŋéna indimenyí ce otáŋa, ya méŋa okenyí nááyá, wuúci tóna okenyí nááme.

¹²Híáná yááŋa tóna náánó. Áno békéndákéna ɔbóŋo na otémá okime makénda emé Efúúménénu yí Elilé ñé yíŋjie baaco ma ɔkelaka besana. Áno keláka aáná ekúlú ekime anyía bú ñaá banó bíléníne, mbá áno hóláka ɔwaamba ɔbóŋo makénda e mé ñé kéndisi híóbo hí belumitinine.

¹³Yaáté asana ɔɔɔ okime awó u ñaá táŋa indimenyí cé etáŋa ña nyemána wu ɔbécókólókéna Bandómesé anyía wé wuúci iínjie makénda me ocíbúnékíne ɔsɔ́ókó etáŋa eéci.

¹⁴Yááŋa anyía ekúlú ayé ε ñaá me bécókóléna Bandómesé i indimenyí cé etáŋa, aá taaká úumi otémá ñéé wuúci bécókóléna, mbá maame mɔsɔŋé te ñóó nyio buolí.

¹⁵Mbá yáme kela aáté aná e? ε ká mé bécókólókéna Bandómesé a nyenamá enyi Efúúménénu yí Elilé ñéé mi tóŋínyi, mbá i wuúci bécókólókéna tóna na maame mɔsɔŋé. I ké mí wuúci hákénéna maŋana emé Efúúménénu yí Elilé ñéé mi tóŋínyi, mbá i wuúci hákénéna tóna maŋana o otáŋa awó ε ñaá me lókóma ɔombánye ɔombánye.

16Yááŋa anyía, mbóko i ñeé mi íinjie Bandómesé bitéñíti hí e úumi otémá noómi i indimenyí cé etáŋa, mohlahola te á bá mu okona anyía «Híáná yááŋa» a nyiáme nyiinjie nyé Bandómesé bitéñíti anyé u te ñá lókóma ta bó lókóma.

17Aá taaká, nyiinjie nyé Bandómesé bitéñíti eényí aaná áŋa nyembánye buéñí, mbá nyé te ñó yóolo bosóókó buúse bukime.

18I ñeé mi íinjie Bandómesé bitéñíti anyía e ñaá me táŋa indimenyí cé etáŋa o o banó hóla, banó bekime.

19Mbá, e ekatékáté ci hióbo hí belumitinine, bú ña hóla o mi bílénine anyía yémi eékúnyíki baaco hú ne mehúnyi matááno amá bá ña bó lókóma bómánye bómánye na anyía yémi beébe cúáka eetú ne mehúnyi meéñí i indimenyí cé etáŋa.

20Baláame, nuti bíhíitéke háye banásé e nyicíbúne nyé besana, mbá énu bíhíitéke háye baáŋá. A asana a yé ña leca nyekela nyé bóbé, áno bámókóna háye banásé, téka na hekoma hé o banó túme.

21Yááŋa yóŋókónó a Cioŋé cé Bandómesé anyía: «Ná baaco a bá ña bó táŋa indimenyí cé etáŋa, bá táŋáka etáŋa cé mononjo me etémbí, e ká mé holena o otáŋáka ná baaco bá bunonjo eebu, mbá ta híáná bá té ká bó me lókóma, te butíkítiki. Buhúnyi bú Otéñí a Waáŋá eébu.»

22Bú ño tóŋinyi anyía indimenyí cé etáŋa áŋa hibílícinyínyí ahé Bandómesé ñé yiinjie baaco a bá te ñá bó háya mŋolé né Kilís o okela anyía bebú menyí anyía bá te ábó bá e úunu olonjo; hé te á bá a asana na bosóókó e bé ne meé bú lúmitinine. Mbá ohémúnyinyi baaco besana áŋa hibílícinyínyí ahé Bandómesé ñé yiinjie baaco e bé ne meé bú lúmitinine. Hé te á bá a asana na bosóókó e bé ti ñé bú lúmitinine.

23Mbóko a nyiánó nyebébándána nyé hióbo hí belumitinine banó bekime nu ña nó táŋa indimenyí cé etáŋa, aaná na baaco a bá te ñá bó háya mŋolé né Yésus na baholahola bá hóá, bá ña bó kóna anyía nua nóŋa beála.

24Mbá, mbóko banó bekime nu ñe nú hémúnyinyi baaco Besana bé Bandómesé, ekúlú ayé na baaco a bá te ñá bó háya mŋolé né Yésus na baholahola bá hóá, besana abé nu ña nó kóna kée beébe tóŋinyi cáábó anana, bíó beébe kákálákéna e etémá.

25Aaná bíábó besana bí injibí bé otémá kée bitóŋinyi a miányé, bó túméke eñendu o omesé, bé íinjíékíne Bandómesé bitéñíti, bá kónaka báye: «Bandómesé áŋa taaká aanó e ekatékáté !»

26Baláame, mbá aaté yáme banó laána aná e? Ekúlú ayé banó belumitinine, nu ña nó bebándána o onyemi Bandómesé, ooco a womoté aanó e ekatékáté áŋa wu obá na bujana bó ohákéna; a womoté na asana yí oweékúnyíki bosóókó, a womoté na asana yé onambonena bosóókó, a womoté ne indimenyí ce otáŋa, a womoté tóna na makénda me ocíbúnékíne bosóókó otáŋa oocí. Besana eébi bikime ñá nyemána bé owóólóko baaco o owóónéna o olumitinine noómi.

²⁷Ekúlú yé otáŋáka indimenyí cé etáŋa á háma, hú baaco béfendí ta anyía bátátó ábó nyémána bá otáŋáka, mbá omoté omoté. Ooco wu ocíbúnékíne bosóókó etáŋa eéci ŋá nyemána obá hóá.

²⁸Mbóko ooco we ocíbúnékíne bosóókó etáŋa eéci te á bá, batáŋa indimenyí cé etáŋa ŋá bó nyémána bé olésíkínyi mbuumu a nyebébándána noómi, bá táŋáka ne e cííbú etéma noómi na ná Bandómesé.

²⁹A aháŋá ne behémúnyínyi baaco Besana bé Bandómesé, baaco béfendí ta anyía bátátó ábó nyémána bé ohémúkúnyínyi; bosóókó belumitinine ábó lóókómáka, bá aákónákéna besana eébi e bé ŋé beébe hémúnyínyi, anyía bábó léca mbóko besana eébi áŋa taaká.

³⁰Mbóko Bandómesé ŋaa námbónéna ooco a womoté asana a yémoté ekúlú ayé sóókó ŋáá táŋa, ooci awó á bá waá táŋáka ŋá nyémána wu olésíkínyi mbuumu o o wuúci lóókóma.

³¹Yááŋa anyía banó bekime nua nóŋa nu ohémúkúnyínyi bosóókó Besana bé Bandómesé, mbá omoté omoté, o okela na anyía ooco okime aá banó á aákónákéna boko a búmoté, tóna anyía wá yóónéna o olumitinine noómi.

³²Behémúnyínyi baaco Besana bé Bandómesé ŋá bó nyémána bé omenyi bómánye makénda emé Elilé ŋeé beébe iínjie me ohémúkúnyi besana.

³³⁻³⁴Yááŋa anyía ciasó mbuumu ŋeé bíléníne Bandómesé, té cáŋa hikókó. A cáánó abébándána, beénjú ŋá bó nyémána bé olésíkínyi mbuumu i iŋetí a ce ŋáá békéla o tuóbo tú belumitinine tukime; bá te táŋa anyía bó te ómo bó nyémána bá otáŋáka. Bá ŋá bó nyémána bá obá ne nyikéke, háye bikotí ŋá kóona.

³⁵Mbóko oónjú ŋa yáamba omenyi asana a yémoté, wé bícónyíki onóme o ooki. Bú te á bá bómánye anyía oónjú é súmbísi nyebébándána ne úúyé otáŋa.

³⁶Nu ŋe nú ményi anyía Besana bé Bandómesé ti ómó túme náánó, ta anyía hú banó bímuóci nu ŋe nú bíibi menyí.

³⁷Mbóko ooco a womoté ŋáá bétáá anyía wáŋa na makénda emé Efúúménénu yí Elilé ŋe wuúci iínjie ta anyía makénda me ohémúkúnyínyi baaco Besana bé Bandómesé, wé menyí anyía asana eeye ayé e ŋáá me óŋŋo ŋeé húle né Otéŋí a Waáŋá.

³⁸Mbóko u ti ŋé léne omenyi aáná, Bandómesé te á bá wu o wuúci menyí tóna.

³⁹Baláame, éehé aná, áno békéndéna obóŋo makénda me ohémúkúnyínyi baaco besana; nuti lekéke bosóókó otáŋa indimenyí cé etáŋa.

⁴⁰Mbá besana eébi ŋá nyemána bé obékéláka háye yé ŋáá béámba, té cáŋa ne hikókó.

1 Koléente 15

¹Baláame, aámbáya e ŋa mé aamba o banó obitéési asana yé Ambánye yé Esóma ayé e ŋa mé banó húlíkínyi, nuó yíiyi lumitinine. I ŋe mí menyí anyía nua nóŋa bóónénánó e yíiyi.

²Mbókò nu ña nó cɔba ne buúse o o yiíyi lumitinine bɔkɔ búmɔté háye i ñe mí yiíyi banó húlíkínyi, ne yiíyi eéyé Bandómesé káá banó nóhiki. Mbókò té cáña aáná, keyé nu ñe nú lumítíníne etémbí ne etémbí.

³Yááña anyía'ò, yañó ε ña mé banó húlíkínyi besana bí buúse bé makénda abé ε ña mé lókómáka, yañó bémuátá; bíibi béáña anyía: Kilís ñe keé wééne aasó a maabé háye yááña yóñókónó a Cioñé cé Bandómesé;

⁴bé ñeé wuúci nyie e enyie, a matátó Bandómesé yó wuúci héényi o owé, háye yááña tóna yóñókónó.

⁵U ñeé bitóñínyi né Bíel; e elime, yó bitóñínyi tóna ná bááyé baákónéna bóshátá ne béfendí.

⁶E elime eécí, ɔ bómɔté baaco bé uúsú olumitinine, bá hólaka hóndéte étááno, ñe bú wuúci lɛcaka ekúlúkúlu ómɔté haála hómɔté; bómɔté ne meé bú wéékúne, mbá beéñí á búánáña o olíhe aasó ε ekatékáté.

⁷E elime eécí u ñeé bitóñínyi tóna ná Sáak; yó bitóñínyi tóna ná baaco bá endóma bé etémbí bekime.

⁸Éhé e elime ce baaco eébé bekime, nyisíké mi bitóñínyi eényí nááme, yañó háye yóñɔbɔ.

⁹Aá taaká, ya méña hecɔcɔ hé bɔtɔhɔ a baaco bá endóma bekime. E te ómɔ nyémana ooci awó bááña bá olóñéta anyía ɔɔɔ u endóma u Bandómesé, a asana eyí i ñe mí tekéséke hióbɔ hí belumitinine Kilís.

¹⁰Mbá ta híáná, Bandómesé ña mé sayábéna, nyíáme nyebécáña eényí ooci awó ya méña aámbáya. Aáná yááyé yaála yí nuubo eyí u ñeé mi tóñínyi te a bá buólí bú nubókó. Eé'eé, ya méña ɔnyíókónó ne nuubo eénu yaandándá yí buólí a yé á hólá bó baaco bá endóma bé etémbí bekime. Aá taaká, té cáña yañó bémuátá ε ña mé nyíókɔ buólí eébu, mbá yaála yí nuubo yé Bandómesé a yéáña nááme.

¹¹Aáná aná, ta yé cáña á bá anyía yañó í ñeé mi húlínyi baaco Ambánye yé Esóma, ta anyía baaco bá endóma bé etémbí, bú ti ñeé yébínyi. Bɔkɔ bómɔté tu ñe sú húlínyi baaco; bɔkɔ búmɔté eébu nu ñe nú lumitinine tóna.

¹²Éhéé ! Basó, tu ñe sú húlínyi baaco anyía Bandómesé ñeé héényi Yésus Kilís e biwéewé, mbá anyána aná baaco ɔ bómɔté aanó ε ekatékáté ña bó kɔɔna báye biwéewé té ká háányuaka e?

¹³Mbókò a taaká biwéewé ñaña bé té á háányúa, keyé te Kilís tóna te ómɔ háányua e biwéewé.

¹⁴Híáná, mbókò Kilís te ómɔ háányua e biwéewé, keyé nyihulínyi enyí tu ñe sú húlínyi baaco esóma áña e etémbí ne etémbí; úúnú olumitinine tóna etémbí.

¹⁵Híáná tóna, mbókò biwéewé ñaña bé té á háányúa, keyé bú ña lɛcana anyía tua sóña aná háye bambasómbásɔ bá befala eé buúse bó Bandómesé ekúlú ayé tu ña só hémá anyía u ñeé héényi Yésus Kilís o owé, yiíye anyía u te ómɔ kéla aáná.

- 16**Mbá mbókɔ baacɔ naŋa bá te abó háányúá o owé, keyé Bandómesé ti ómo héenyi te Kilís o owé aná !
- 17**Híáná, mbókɔ Bandómesé ti ómo héenyi Kilís o owé, keyé úúnú olumitinine te a kela ta bókɔ. Bandómesé te ŋáá banó nyéánenena máánó maabé aná.
- 18**Híáná tóna, Bandómesé ti kée nóhíki baacɔ e bé ŋe bú wéékúne beébe e nyimónjóló ne Kilís.
- 19**Mbókɔ hú o olíhe ú ɔmesé ooci wuúci ne wuúci tu ŋa só háya mɔŋolé né Kilís ɔmanó, keyé tua sóna aná bahanahana bá baacɔ a bábó hólaka baacɔ bé etémbí bekime.
- 20**Mbá té cáŋa aáná. Aá taaká Kilís áŋa ɔhaanyúánó e biwéewé; aáná Bandómesé ŋa cáŋacáŋa o wuúci heenyi e biwéewé anyía háye wáŋa ɔtómɔtómɔ a bókɔ bukime, wé tónjinyi anyía bɔsókókó e bé ŋe bú wéékúne ká bó háányuaka tóna.
- 21**Yááŋa anyía' o, bókɔ búmɔté háye ɔɔɔ ɔmɔté wuúci u ŋeé hélénine baacɔ owé ɔ ɔmesé, híáná tóna ɔɔɔ ɔmɔté u ŋa kélá anyía baacɔ á haanyúáka e biwéewé.
- 22**Éehé, háye bonye Átam bukime ŋe bú wé a nyíáyé nyekela, híáná tóna eebe bekime a bá bóŋa e nyimónjóló ne Kilís ká bó háányɔtɔkɔna háye wuúci.
- 23**Asana ɔmɔté, hú naányé u káá háanyua a yááyé ekúlú; Kilís ɔtómɔtómɔ, bááyé baacɔ bó síké háanyuaka buósé bó nyíáyé nyekahálómóna.
- 24**E elime eécí, besana bikime káá mánɔkɔna éce Kilís me ményisiki metéŋí mé bililé mekime, na báábó betéŋí, na máábó makénda áyá, yó hélúmúnyinyi butéŋí né Ooci a wáŋa wuúci Síkíne, wuúci Bandómesé.
- 25**Bú ŋá nyemana anyía Kilís e ténjinyi ɔ ɔkɔ́hama ayé u káá tálákéna bááyé belinjine bekime akóló a beetó.
- 26**Mulinjine mu nyibíondísinyi o omenyisi káá bá owé.
- 27**Yááŋa yɔ́ŋókónó anyía «Bandómesé ŋe yiínjé Kilís makénda me oténjinyi benyéma bikime». Mbókɔ yááŋa aáná, bú ŋo tónjinyi o motóndóló anyía Muínjie makénda eémú te a bá noómi.
- 28**Ekákéla ú ma kela anyía Kilís é ténjinyi benyéma bikime, yó bíibi tálákéna akóló, uuye ɔónó oócí kée bílóosi eé buúse bú Muínjie makénda eémú. Aáná Bandómesé káá bá hú wuúci okimekime a benyéma bekime.
- 29**Áno lecá, baacɔ a bómɔté ŋe bú bíótókíne a asana na belónjó; mbá anyiaté bá ŋa bó kéláka aáná mbókɔ aá taaká biwéewé te ká bó háányuaka e? Mbá anyiaté tóna aná ɔbékándóna obiótíne a asana na belónjó awó ú te ŋo yóóló ta bókɔ e?
- 30**Aáná anyiaté basó bémuátá, tú ma só támbáka beamba bí owé mɔ́sésé mekime e?
- 31**Baláame, ɔ mɔ́sésé mekime me úúmi olíhe e na maá me béháya owé a ambalá. Yááŋa taaká aáná bókɔ búmɔté háye bɔɔɔ abó ya méŋa ne buúbu na banó anyía tua sóna e nyimónjóló ne Otéŋí a Waáŋá Yésus Kilís áŋa taaká.

32 Ε ηα μέ nuάka aaha ε Εφέεσε na baaco i ηητί ce enyama cí biciké. Mbókɔ hú a nyebétáá nyé baaco ε ηα μέ κελάka aáná, aáté ε ηαά με hómá aná, mbókɔ biwéewé te ηά háányua e? Ε ηαά με banó túmíne yáηη enjaba eeci a ce ηα κωna cese: «Túá nyíáka, túá múákéna anyía nɔɔyá tu ké sú wéekúne !”

33 Énu bíkékényíki’o, nɔte tákáka mekendinyi na bakela maabé, anyía «Imbíketí imbíketí hekɔlókóló hú mbiáse.”

34 Άno ka hálómókóna a cianócianó háye yé ηαά béamba, nɔte háná κelaka besana a beebé. Yááηη anyía baaco a bómɔté náánó ti ηέ bú menyinyi na Bandómese; éé’, asana ayé é ηαά με táηη aaha áηη a yáánó aató olama.

35 Aáná bómɔté baaco ηα bó báta báye: «Mbá anyána Bandómese kée héenyiki biwéewé e? Anyána ceéto ce ɔɔɔ awó á háanyua e biwéewé káá lécakana e?”

36 Mbókɔ ɔɔɔ ηα bata nyenamá nyé embataka eényí aáná, éce anyía wáηη yaála. Menyí anyía’o: Buohó bukime abó ɔ ηɔɔ wɔóno e esiéné ηά nyemána bú ɔ cáηη fɔnɔkɔ; e elime eécí bú o síke la.

37 Ekúlú ayé ɔ ηɔɔ wɔóno ta embáséke mbá ta bɔkɔ bú etémbí, nyiíse nyé bɔkɔ ɔ ηɔɔ wɔóno, té cáηη indíné ikimekime.

38 E elime eécí, Bandómese ηe yíinjie buohó eébú indíné ecí u ηe léne owiínjie; buohó bukime na nyíáyé nyenamá nyí indíné.

39 Yááηη anyía’o, bɔkɔ bukime e bú ηeé líhe áηη na cíáyé ceéto hú yó’. Aáná ceéto ce baaco áηη náányiá, ce enyama náányia, ci tunonyí náányiá, ce tuɔfó náányia tóna.

40 Aáná ceéto ce Omuaná áηη hóá, ce ɔmesé tóna hóá; nyelecana nyé ceéto ce Omuaná áηη náányiá; nyé ceéto ce ɔmesé náányia.

41 Nu ηe nú ményi anyía nyelecana nyé ɔɔcɔ áηη náányiá, nyí oólí náányia, nyí tunjoti náányia tóna; te tunjoti tuútu ne tuútu ηα nóma náányiá náányia.

42 Híáná bú káá bá a nyehaanyua nyí biwéewé. Omime awó bá naηη bé nyie áηη na ceéto a cé naηη ciɔ fɔnɔkɔ; a nyehaanyua nyí biwéewé ceéto eécí káá bá endefɔnó ce ceéto.

43 Omime awó ε naηη bé nyié ηe yiínjiéne aató olama, ó te kéndá; omime a wɔhaanyúánó káá bá ne nuúmi, ú kéndáka.

44 Bá naηη bé nyieke ceéto ci imehú; ekúlú ayé cé á háanyua, ceáηη ceéto ci Elilé. Mbókɔ ceéto ci imehú ce aató olama áηη hóá, ceéto ci Elilé ci nuúmi áηη tóna hóá.

45 Yaáté asana yááηη yɔónókónó anyía: «Ɔɔɔ u buúsebuúse, Átam, ηαά bécáηá hetányé e hí ηé líhe; Átam u obíóndísinyi á yáηη Elilé e yí ηé yiínjie olíhe».

46 Mbá ta híáná, té cáηη ceéto ci Elilé ce ηά cáηη; ceéto ci imehú ceáηη eé buúse; e elime ceéto ci Elilé céo láta.

47 Bé ηe kétíki ɔɔɔ u buúsebuúse na becébé, buáté bɔkɔ wáηη ɔɔɔ u ɔmesé; ɔɔɔ u obíóndísinyi ηeé húlé ɔ Omuaná.

⁴⁸Baaco bekime bá ɔmesé a bóŋa i iŋetí ci ooci ewú bé ŋe kítiki na becébé, bá Ɖmuaná bekime a bóŋa i iŋetí ci Ooci ewú u ŋeé húlé ɔ Ɖmuaná.

⁴⁹Aáná tua sóna aámbáya i iŋetí ce ɔɔɔ ooci ewú bé ŋe kítiki na becébé; búmɔté buósé tu ká só hóáka ɔɔɔ Ooci ewú u ŋeé húlé ɔ Ɖmuaná.

⁵⁰Baláame, asana ayé e ŋa mé kɔɔna áŋa anyía' o, ɔɔɔ a wáŋa ne imehú na manónó te a bá wu ɔbónɔ nuafa haála ahé Bandómesé ŋe ténjinyi baaco; híáná tóna, ta bɔkɔ e bú ŋe wé te a bá bú ɔbécaŋa indiwé.

⁵¹Áno lókóma, yáme banó láana asana yí injibí, yááŋa indiitie; tu ti ké sú wéékúne basó bekime; asana ɔmɔté, basó bekime tu ká só hénakena nyelecana,

⁵²hí e hikúlúkúlú, hú kéli ! Ekúlú ayé esébé káá béléta nyemana, biwéewé bikime káá háanyuaka céŋjicéŋi; aáná basó a bɔ́sɔ tu ká só hénakena nyelecana.

⁵³Yááŋa anyía' o, ciasó ceéto ce ɔfɔno káá bécáŋa endefɔnó; ci owéékúne cíɔ bécáŋa indiwé.

⁵⁴Ekúlú ayé ceéto ce ɔfɔno eécí káá bécáŋa endefɔnó, ci owéékúne cíɔ bécáŋa indiwé, aáná buhúnyi eebu a búáŋa bú ɔ́ŋɔkónó ké bínýíóyísínyi, búáŋa anyía: «Nyeyáka ma ména owé buúse bukime.»

⁵⁵Owé eé, nyíówo nyeyáka nyiényí aná e? Owé eé, nyíówo nyekɔŋó nyiényí aná e?

⁵⁶Nyekɔŋó nyí owé áŋa bɔ́bɔ́; makénda ma bɔ́bɔ́ áŋa e bikotí bé Bandómesé noómi.

⁵⁷Mbá basó, tú iinjíékíne Bandómesé biténjiti, wuúci ú ma kéla anyía túásó yákáka e elime ci uusú Oténjí a Waáŋá Yésus Kilís.

⁵⁸Éhé, banó bááme benýiinyí bá ɔtémá, nɔte bényéánéna, áno békéndákéna mɔ́sɔ́ mekime; nu ɔ́nókéna bɔ ɔ́nókéna ɔ ɔhɔla e etémá e buólí bú Oténjí a Waáŋá noómi, nu menyukune anyía buólí ebú nu ŋe nú wuúci nyiɔno te káá bá buólí bú nubókó.

1 Koléente 16

¹A asana ne nyiínjie nyé ɔwóléta híɔbɔ hí belumitinine hí Yelúsalem, áno keláka tóna háye e ŋa mé laakéna tuóɔ tú belumitinine Kilís tó Kalasi.

²Ɖɔɔ okime aá banó á kelá anyía a buósé bó sɔ́nde bukime, u ŋá nyemána wu ɔbébáténa e úúyé ooki bɔkɔ bú owiínjie háye nyíáyé nyebónɔ áŋa, ɔ ɔkela anyía bá té táta ɔbánda hú ekúlú ayé é ma kaá me háma.

³Aáná, a nyiáme nyekaáhama, e ká mé ɔ́ŋɔkɔ nufule a asana ne nyiínjie eényí, mío núunu cumeke ná baaco ebé nu ké nú lúmitine anyía bá ka ɔbána eé Yelúsalem.

⁴Mbókɔ yááŋa ambánye anyía yanó bémuátá yámé nyemana wu ɔɔba, tu ká só bá ɔlɔŋɔ.

⁵E ká mé hɔlena a Masetuán ɔ ɔfaaya náánó. Yááŋa anyía e ŋá mé nyemána wu ɔsɔmbótónéna i iisi ce Masetuán ɔ ɔkɔ́ banó léca.

⁶Yáakelá i ké mí líhíte na banó, ta anyía i ké mí huliki ekúlú yí buume ekimekime, anyía nuánó me òóléta òòbana uumi òkanda ne buúse.

⁷Yááña anyía, ε τε ηά με ααβα anyía yáme banó hóla ondiónóli e úumi òkanda oócí. Ya méña na mōñolé anyía i ké mí líhíte nyenamá nyí ekúlú na banó, mbókò Otéñí a Waáñá ηέ lumítíne.

⁸Mbá ta híáná, ε κά μέ λοβο ε Εφέεσε ο ακοόháμα buósé bó Bañtekót,

⁹ananyía yaandándá yí ehélé yé ònyioκò búáme buolí áña ebítónínyínyí hóá. Ta yé cáña á bá aáná, be-mi-nuusi á bóña betekénú.

¹⁰Timoté á faáya náánó, énu wuúci káha bōmbánye òkela anyía wá lókóma osoomo; yááña anyía u ηο nyíòno Otéñí a Waáñá buolí háye yañó.

¹¹Òòò ti wuúci bábéna aná. Énu wuúci óólókò yáaña òkela anyía wá ka hálómóna tóna mbuumu nááme, ananyía na yañó na báásó benyíinyí bé olumitinine tu ηe sú wuúci táta aaha.

¹²A aháñá ne uusú onyíinyí Abólos, tua sōña baásánákánó buéñí ne wuúci, mío wuúci bata anyía wá faáya náánó, òloηο na báásó benyíinyí a bómoté bé olumitinine. Asana ómoté, u τε ηά yáamba òkela aáná aámbáya. U ké fúle á fáaya éce ú mōó bóño ambánye yí ekúlú.

¹³Áno bāmókóna bōsò, banó bōónénánó o olumitinine noómi. Áno bāmókóna na bonómocó, nu kéndáka.

¹⁴Áno keláka besana bikime ne nulénéne.

¹⁵Bááme benyíinyí, nu ηe nú ményi anyía na Esetefáνας na ciayé ciíbe ce baaco á bóña belumitinine Kilís bé buúsebuúse i iisí ce Akayí, bó bíinjíékíne buéñí ο òwóòlo bōsókó belumitinine. Yémoté asana eeye é ηά με banó láana aná:

¹⁶Áno lókómákéna na nyenamá nyé baaco eényí ne eebe bekime a bá ηa bó nyio buolí bókò bómoté ne beébe.

¹⁷Ya méña háye nyítíne nyí bilúηe anyía na Esetefáνας, na Fōletunatus, na Akayíkus á bóña aaha nááme. Bá ηa bó banó béhéña ο ο με óólò.

¹⁸Yááña anyía bé ηe bú mi hélúmúnyí òtémá a tōona i ηηetí acé bá ηá bó banó hélúmúkúnyí tóna etémá. Énu menyí aná olémbi nyenamá nyé baaco eényí.

¹⁹Tuóbo tú belumitinine a túáña i iisí ce Asi ηaá banó tēñi. Na Akílas, ne Bilisíle, ne belumitinine a bá náña bábó bēbándákána e úúbú ooki, bekime eébé ηa bó banó tēñi buéñí e nyimónjóló ne Otéñí a Waáñá.

²⁰Báásó benyíinyí bekime bé olumitinine ηa bó banó tēñi. Énu bíembíkínyínyí banó na banó e nulénéne nú nyiinyí noómi.

²¹Yañó Bóol, yañó bémuátá ε ηa μέ banó òñéna bitéñítí eebe ne úumi òòbó ú bémuátá.

²²Mbókò òòò ti ηé léne Otéñí a Waáñá, bá ηá nyémana bé o wuúci lómokò. Malana ta.

23 Yésus á banó sayábákéna.

24 E ña mé banó léne banó bekime abá nua nóña e nyimónjóló ne Yésus Kilís.

2 Kóléente

2 Kóléente 1

¹Yaḡó Bóol, Bandómesé ḡaá me táfá anyía yáme bámókóna ɔɔɔ u endóma u Yésus Kilís. Yaḡó, ε ḡa mé banó óḡḡéna nufule eenu, na yaḡó ne Timoté, uusú onyíinyí u olumitinine. Tu ḡa só banó óḡḡéna nufule eenu, na banó hióbo hí belumitinine hé Kóléente ne eebe bekime a bá bóḡa e ekéti yí iisi yé Akayí ekime.

²Na ciasó Síkíne Bandómesé ne Otéḡí a Waáḡá Yésus Kilís bá banó sáyábákéna, bá banó iinjíékíne mbuumu ε etémá noómi.

³Nuúmi á bá na Bandómesé, Síkíne ci uusú Otéḡí a Waáḡá Yésus Kilís, Síkíne a cé ḡa bécáma baaco mahana buéḡí, ce basó kíndísíki etémá bikúlú bikime.

⁴Wuúci u ḡaá basó kíndísi etémá a anamá cá muasó muuyé ekime. Ekúlú ayé ú maá basó kíndísíki etémá aáná, basó tóna tua sóḡa tu okíndísíki bósóókó a bá ḡa bó léca anamá cé muuyé ekime. Tu ḡe sú beébe hélúmúnyi etémá a tɔona háye basó bémuátá Bandómesé ḡaá basó hélúmúkúnyinyi etémá.

⁵Asana ayé tu ḡa só kóna áḡa anyía Kilís ḡaá lókómáká muuyé muéḡí; basó tóna tu ḡa só lókóma muuyé muéḡí o o wuúci láténa. Aáná Bandómesé ḡaá basó kíndísi buéḡí anyía tua sóḡa balatánó e nyimónjóló ne Kilís.

⁶Mbókɔ tu ḡa só lókóma muuyé, yááḡa a asana na búánó bɔmbánye anyía núánó kéndáka, mbá Bandómesé á banó nóhíki; mbókɔ Bandómesé ḡaá basó kíndísíki etémá, besana eébi tóna áḡa a asana na búánó bɔmbánye; aáná nua nóḡa nú oweéhíkinyinyi muuyé amó basó tóna tu ḡe sú eéhínyinyi.

⁷Tu ḡe sú ményi bɔmbánye bɔmbánye anyía nua nóḡa bɔónénánó o olumitinine noómi; tu menyukune tóna anyía Bandómesé ḡaá banó kíndísi etémá a nyenamá anyé u ḡaá basó kíndísi, ananyía nu ḡa nó lókóma muuyé háye basó tóna tu ḡe sú muúmu lókóma.

⁸Baláame, tu ḡa só áamba ɔ banó óókísi yáaḡa asana eeye, anyía núénú ményi asana yí muuyé amó tua sóḡa balókómákánó i iisi ce Asi. Tua sóḡa balókómákánó muuyé muéḡí mɔ basó lámakena buéḡí ɔ ɔhola maaso makénda, tu bétááka hú owé.

⁹Ée, aá taaká, tu ḡa só bá tuásó bétááka, basó bémuátá, anyía máásó mɔósé me olíhéke ma mána. Yááḡa anyía bú ḡaá békéláka aáná anyía tu te bámókóna na mɔḡolé me olíhéke aá basó bémuátá, mbá túésú meéme hákéna ná Bandómesé bímuócí; wuúci wáḡa Muhéenyi biwéewé.

¹⁰Bandómesé oócí u ḡaá basó líhísíki e muuyé mɔ nyenamá nyí owé eényí; u káá basó líhísíki e muuyé mu etémbí. Ée, tua sóḡa na mɔḡolé anyía u káá basó líhísíki tóna,

¹¹mbókɔ nu ḡa nó basó tímbe ne úúnú ɔbécókóléna. Ekúlú ayé u káá basó líhísíki e elime ci úúnú ɔbécókóléna, baaco beéḡí ké bú wuúci bécókólókéna, bé wuúci iinjíékíne bitéḡíti a yáásó asana.

12Asana a yé ñaá basó iínjie bɔɔɔ a túásó tɔɔɔɔ tó etémá noómi áña anyía nyíasó nyebékéléna te á bá ne bicocí, nyéáña taaká. Tu ñe sú nyíoyísikínyi besana abé tu ña só táña háye Bandómesé ñeé léne, te eenú eé buúse tu ña só békéléna aáná. Tu te ómó só békéléna ne inñjé ce baaco, mbá yaála yí nuubo yé Bandómesé ñaá basó kíndísíkí ɔ okela aáná.

13-14Aáná besana bikime abé tu ña só banó óóñéna ña lókómána háye béáña beóñókónó, boko a bɔnambánó te á bá hóá. Nua nuáña ɔ olókóma besana bɔmbánye nyenamá, mbá ya méña na mɔñolé anyía nɔ ká nó lókómáka bɔmbánye bɔmbánye asana eeye: Tu ká só bá núánó nuúmi banó tóna nuó bámókóna núásó nuúmi ɔ buósé ebú uusú Otéñí a Waáña ká ka hálómóna.

15ɔ mɔñolé eémé mekime ε ñaá me bá yémi bikétíki efule téka anyía ε ká cáña ka mé faaya náánó, mbá nú bílénéke bikúlú bífendí.

16Aáná yáme hatóna náánó, mío cɔba a Masetuán; yá ka mé halómóna a Masetuán, mío fule táléména náánó anyía nuánó me aambákéna ohónyí wú ɔɔbana úúmi okanda ne buúse eé Yuté.

17Ekúlú ayé ε ña mé sómbótóna okela aáná, yañó te onyíoyísínyi úúmi otáña, bú ti ñó tóñinyi anyía ε te áme bá na taaká ci indélímínyínyi. Eé'eé, ekúlú ayé ε ña mé sómbótóna okela aáná, ε te ómó kéla a nyíáme nyeháña nyé bémuátá anyía búa bá ekúlú ómóté na «Éε» ne «Eé'eé».

18Aá taaká, Bandómesé bémuátá ñeé menyí anyía besana bikime abé tu ña tuásó banó laákéna te a bá ekúlú ómóté na «Éε» ne «Eé'eé».

19Yááña anyía Yésus Kilís bémuátá, ɔónó u Bandómesé, wuúci tu ña só banó hulíkínyi bíáyé besana, na yañó ne Sílas ne Timoté, u te ñáa bá ekúlú ómóté na «Éε» ne «Eé'eé»; mbá «Éε» ciíci ce á báka nááyá.

20Yááña anyía Yésus áña «Éε» a ciáña inyíoyísikínyinyi endána ikime cé Bandómesé. Né Yésus tóna tu ña só kɔɔna ciasó «Híáná yááña» o owíinjie Bandómesé nuúmi.

21Bandómesé bémuátá u ñaá basó lótókɔ, wuúci u ña waá kélaka tóna anyía na basó na banó túásó bá e nyimónjóló ne Kilís.

22U ña háná a basó bílicíkínyínyi na búáyé bubílicínyínyí, yó basó iínjie yááyé Elilé e cíísú etémá noómi o otóñinyi anyía tua sóña bááyé baaco; yíyí yí ño tóñinyi anyía u káa basó iínjíékíne tóna benyéma bí etémbí abé u ña basó batéákénéna.

23Bandómesé áña uumi ɔmbasómbásɔ; mbókɔ i ñeé mi néñe, ε ña mé nyemána wu owé. Yááña anyía ε te ómó háná faaya náánó ɔó Koléente anyía i ti ómo léne ɔ banó núesiki etémá.

24Tu te ñá só áamba otéñinyi uunú olumitinine. Yááña anyía nua nuáña bɔónénánó buéñí o olumitinine, mbá tu ñe sú léne ohiite nuafa a asana ne úúnú obíléne.

2 Koléente 2

- ¹Aáná ε ηα μέ leca bōmbánye anyía ε τε κά háná áme faaya náánó, keyé ε κά háná áme banó núésíki etémá.
- ²Mbókɔ ε ηα μέ banó núésíki etémá, aányé u etémbí wáŋa wu o mi iínjítúne obíléne ɔ ɔtémá noómi, ε τε ηáa bá hú banó ebé i ηe mí nuesi etémá e?
- ³Yaáté asana ε ηα μέ banó ɔ́ŋókéna nufule eénú aáná, anyía i ti ηé mi léne ɔ ɔkɔ́háma náánó, yáme lókómákéna baaco ɔtémá ɔnua, beébe a bábó nyemána bé o mi iínjékíne obíléne ɔ ɔtémá. I ηeé mi bíketi aá taaká anyía ekúlú ekime eyí i ηeé mi bíléne, banó bekime tóna nu ηe nú bíléne.
- ⁴Yááŋa anyía ε ηα μέ banó ɔ́ŋókéna nufule eénú na ɔtémá ɔnua weéŋí na belelá e eése hú mbiókε, té cáŋa anyía yáme banó núésíki etémá, mbá anyía núénú ményi nyenamá anyé ε ηα μέ banó léne.
- ⁵Yááŋa háye anyía ɔɔɔ a wɔmɔté ηaá bá wá banó núésiki ɔtémá; té cáŋa yaŋó u ηeé núésíki ɔtémá, mbá banó bekime, ta anyía baaco a bómɔté náánó u ηeé núésíki etémá. Aáná ε τε ηá me aamba obeyi asana eéyé.
- ⁶A nyenamá nyé ɔɔɔ eényí, nyekákáléna enyí bé ηeé wuúci kákálákéna a yáŋa nyenyemánánó.
- ⁷Yaáté asana, aámbáya nú ηα nó nyemána nú o wuúci nyenanenena yáŋa, nuó wuúci kíndísi ɔtémá, anyía mbókɔ nu τε ηá nó kela aáná, ɔtémá ɔnua kée wuúci tímbe buéŋí ɔ ɔhɔla, yó kása buúse bukime.
- ⁸Éehé ε ηα μέ banó bécókóléna anyía énu wuúci tónínyi aná hibílícínyínyí, wá leca anyía nua nuánáŋa o o wuúci léne.
- ⁹Asana ayé ε ηaá me banó ɔ́ŋókéna nufule áŋa anyía yáme banó ɔ́kéténa mbá ε leca mbókɔ nú ηα nó me lókóména a besana bikime.
- ¹⁰Núánó nyeanénéna ɔɔɔ a wɔmɔté asana a yaabé, yaŋó tóna í me mí wuúci nyenanenena. Yááŋa anyía yaŋó ya meáŋa ɔnyeanénánó ɔɔɔ oócí, mbókɔ wáŋa ɔ me kelákánó asana a yaabé a yémɔté. Ya méŋa ɔkelákánó aáná a yáánó asana eé buúse bú Kilís,
- ¹¹anyía Sátan τε bóŋo ohónyí náásó, ananyía tu ηe sú ményi bōmbánye mááyé menjijé mekime.
- ¹²ε ηα μέ hatóna, mío ɔɔba a báléka ce Tɔlɔwás o okohúlunyi baaco Ambánye yé Esóma yí Kilís. Eŋakelá yá kaá me háma hóá, mío leca anyía Otéŋí a Waáŋá áŋa ɔ me tábónákénánó ohónyí ú ɔnyiɔkɔ buólí hóá.
- ¹³Mbá úúmi ɔtémá ηaá bá wá bényiáka a asana ayé ε τε ómó kúana uusú onyíinyí Tite. Yaáté asana, i ηeé mi bíósínyí belumitinine bá Tɔlɔwás, mío súéte a Masetuán o okoó wuúci aamba.
- ¹⁴Mbá tú iínjékíne Sikíne Bandómesé bitéŋítí anyía ú ma hóléna né Kilís, yó basó benófa buúse bukime. U ηaá basó kéndi behaála bikime o ohulunyi baaco Ambánye yé Esóma yí Kilís. Yááŋa háye ambánye yí enumbé yé ɔɔŋo a yé maá yáányána haála hekime ananyía baaco e menyúkúnyínyi ne Kilís.

15Yááŋa anyía ekúlú eyí tú ñe sù húlínyi baaco Ambánye yé Esóma, tua sóŋa háye ambánye yí enumbé yé ɔɔŋɔ eyí Kilís ñeé lúlínyi Bandómesé. Enumbé eéyé áŋa ne eé buúse bó baaco abá Bandómesé ñoo nóhi, ne eé buúse bó baaco e bé ñe bú nyíme haaca na Bandómesé áyá.

16A asana na baaco abá Bandómesé ñoo nóhi, enumbé eéyé áŋa e yí ñe yíinjíéne olíhe. A asana na baaco a bómoté e bé ñe bú nyíme, enumbé eéyé áŋa e yí ñe yíinjíéne owé. Aányé aná wáŋa wu ɔkelaka nyenamá nyí buólí háye eényí e? Ta ɔɔɔ.

17Mbá Bandómesé wuúci ú ñaá basó tómókóná ɔ ɔnyio buólí eébu, u basó kíndísiki o o buúbu nyio. Tu te asó bá háye baaco beéŋí a bómoté a bá ña bó kéla onduné na Besana bé Bandómesé. Basó tu ñe sù húlínyi baaco Besana bé Bandómesé yáaŋa na ɔtémá ɔmoté, Bandómesé basó lécaka, anyía tua sóŋa e nyimónjóló ne Kilís.

2 Kóléente 3

1A besana eébi abé e ña mé ɔɔŋɔko, nua nóŋa nú ɔkɔɔna yáakelá anyía i ñeé mi bíbéeti ayé'? Ta anyía tu ña só áamba anyía núánó basó iinjíé nufule nó embasó e nú ñe tóŋínyi anyía tua sóŋa taaká cé baaco bá endóma e? Bú te ñó yóóló o otóŋínyi baaco nyenamá nyí nufule nó embasó eényí aá yaandándá yí buólí ayé tu ña só nyiɔko náánó.

2Yááŋa anyía banó bémuátá nua nóŋa núásó nufule a núáŋa nuóŋókónó é cíisú etémá noómi; nuúnu baaco bekime ñe bú menyí, bá fánaka tóna.

3Bú ñoo tóŋínyi bɔmbánye bɔmbánye anyía Kilís bémuátá u ño yóŋɔko nufule nú buólí eénu; u te ɔmó wóŋɔ na heóŋéná, mbá u ño yóŋɔko ne Elilé yé Bandómesé a wáŋa wóɔɔ; u te ɔmó wóŋɔ á besale bé andányé ɔ ɔmuaná, mbá u ño yóŋɔko e etémá cé baaco noómi.

4Tu ña só kóɔna aáná ananyía tua sóŋa baháyánó moŋolé eé buúse bó Bandómesé a asana eyí Kilís ñaá basó tóŋínyi anyía besana eébi áŋa taaká.

5Tu ñe sù ményi anyía tu te asó bá tú ɔkelaka boko a búmoté na máásó makénda ma bémuátá, mbá Bandómesé bímuócí u ñaá basó iinjie makénda ma ɔnyioɔko buólí eébu.

6Wuúci u ñaá basó iinjíékíne makénda ma ɔbámókóna bɔnyioɔo bá yóɔɔɔo yí bumbénú. Bikotí abé bó ño yóŋɔkó buáyá te á bá a yóɔɔɔo yí bumbénú eéyí noómi, mbá e Elilé noómi. Bikotí abé bó ño yóŋɔkó buáyá ño yóɔɔo baaco, mbá Efúúménénu yí Elilé ñe beébe iinjie yóɔɔɔo yí olíhe yí ekúlú ekime.

7Yááŋa anyía bó ño yóŋɔkó bikotí a bé ño yóŋɔɔo a besale bé andányé ɔ ɔmuaná na heóŋéná, bó lécaka eese yé makénda ma Bandómesé ekúlú eyí bé ñe yoófikinyi baaco a nyelatana eényí noómi. Buúse bú Moyís ñaá bá búá nómake na nyenamá nyí eese anyé baáná bé Islayél te ɔmo bó bá bó wuúci tála eése, yíyie anyía eese eéyé ñaá bá yí ekéti yí ekúlú. Mbóko bikotí a bé ño yóɔɔo baaco ñeé beébe tóŋínyi eese yé Bandómesé aáná,

8mbá anyána aná ne buólí bú Efúúménénu yí Elilé e? Bú káá kéla anyía baaco á lécaka eese yé Bandómesé ɔ ohola.

⁹Mbóko buólí bú ohulikinyi baaco bikotí ñaá bá búo yóómísíki Bandómesé, ta yé caña á bá anyía bikotí eébi ñaá bá bí é nénisiki baaco, téka asana e yí ñe télímínyi baaco a batálémánánó eé buúse bó Bandómesé kée wuúci óómísíki o òhola e?

¹⁰Aáná, bé é kėti ne nuúmi nó buáyá na nó aámbáya bú ña lécana o òlécana anyía boko bó buáyá eébu te á bá ta boko, ananyía nuúmi nó aámbáya ne meé buúbu bíhúéne buúse bukime.

¹¹Yááña anyía nyelatana nyí bumbénú nyé buáyá anyé Bandómesé ñaá láta e ekėti yí ekúlú ñaá bá nyío yoómóko, téka yóósóso yé nyelatana nyí bumbénú nyí ekúlú ekime kó yoómóko o òhola e?

¹²Yaáté asana tu ña só táña a miányé, baaco bekime lóokómáka, anyía tua sóña baháyánó nyenamá nyé moñolé e etémá a nyé á hóla.

¹³Yááña anyía basó tu te ñá só kela háye Moyís; u ñaá bá weé bíhúéke bolaka eé buúse anyía baáná bé Islayél te leca háye eese a yé ñaá bá yá nómaká eeyé eé buúse, e ekėti yí ekúlú ñeé séñúlue.

¹⁴Híáná cífbú injijé ñeé nyímúkúne o okóhama hénáno eeci; ekúlú ayé bá ña bó fana tufule tó nyelata nyí bumbénú nyé buáyá a Cioóné cé Bandómesé, bá te ñá bó lóokóma bombánye nyefana anyía bá bóánáña ne buume e eése. Yááña anyía hí ekúlú ayé òòò áña e nyimónjóló ne Kilís, éhé buume ñá mána eeyé eé buúse.

¹⁵Ée, ta hú hénáno eeci, ekúlú ayé bá ña bó fana tufule tú Moyís, bá te ñá bó lóokóma bombánye nyefana háye anyía boko meé beébe cúaka injijé.

¹⁶Mbá òòò a wá békóónéna otémá, yó tála eése né Otéñi a Waáña, buume káá mána a cááyé eése.

¹⁷Buhúnyi eebu «Otéñi a Waáña» ñe hémbule aaha anyía Efúúménénu yí Elilé; aáná haála ehé Elilé yí Otéñi a Waáña áña baaco á bóña baháónákánó.

¹⁸Híáná basó bekime tú te asó bá tóna ne buume e eése, anyía nuúmi nú Otéñi a Waáña ña nóma náásó háye o oolí noómi, tu lecakana háye ciayé ihúényinyí, na yaandándá yí nuúmi a yé ñá báata bo báata o òhola. Buólí bú Otéñi a Waáña eébu ebú Elilé ñó nyío.

2 Koléente 4

¹Yááña anyía Bandómesé ñaá basó bécámá mahana a yááyé ambánye yé otémá, yó basó ñinjie buólí eebu; yaáté asana tu te asó bá tú okasaka.

²Tu ñe sú kínéke okela besana bé aató olama, bíibi bé ña békéla a nyenamba. Tu ti néñe baaco mbá te okótímísi Besana bé Bandómesé. Yááña anyía tú ñe sú húlínyi yáaña baaco taaká ce Ambánye yé Esóma o motóndóló eé buúse bó Bandómesé, o okela anyía baaco bekime ébu menyí nyenamá nyé baaco anyé tua sóña.

³Ta híáná, baaco a bómoté te ñá bó lóokóma bombánye Ambánye yé Esóma eeye eyí tu ñe sú beébe hulinyi; yááña háye anyía bá bóña ne buume e eése. Ta yé cáña á bá aáná, énu menyí anyía búña aáná hú á baaco eebe a bá bóña o ohónyí ú bunyímé noómi.

- ⁴A asana na baaco eébé a bá te ñá bó lókóma bɔmbánye Ambánye yé Esóma, yááña anyía Sátan, bandómesé ce ɔmesé ooci, u ne meé beébe cakalaka bíábó beetó, anyía bá té leca háye Ambánye yé Esóma yí nuúmi nú Kilís ñaa nóma náábó, nú húlúkúne ne Kilís. Waáta Kilís áña taaká ci ihúenyínyí ce Bandómesé bémuátá.
- ⁵Yááña anyía'ò, té cáña yáásó asana yé bémuátá tu ñe sú húlínyi baaco; mbá tu ñe sú beébe hulinyi hú asana yí Otéñí a Waáña Yésus Kilís. A yáásó aháña, tu ña só láana baaco hú anyía: Tua sóña báánó bonyionɔ anyía tu ña só láténa Yésus.
- ⁶Yááña anyía Bandómesé u ñaa kóona buáyá anyía eese á nómáka i ibíne noómi, wuúci tóna u ñaa basó númisinyi yááyé eese e etémá noómi. Eese eéyé ñaa basó tóñinyi núáyé nuúmi a nó ña nóma eé buúse bú Kilís; buáté bɔkɔ tu ñe sú húlínyi baaco Ambánye yé Esóma.
- ⁷Mbá basó eebe abá Bandómesé ñaa basó cúméke taaká ce bɔnóme eébé, tua sóña na bɔtɔmbó; tu ña só béónɔɔndɔ háye tusényí a tó ña yáatia. Bandómesé ña kéláka aána anyía mbá baaco ábó lecaaka anyía beandándá bé makénda eébi ñeé húle nááyá bímuócí, té cáña basó bémuátá tua sóña ne bíibi.
- ⁸Tu ña só lókóma anamánamá cé muuyé ekime, ta híáná mu te ñá basó nyóléna; ta híáná, tu te ñá só kása.
- ⁹Indekese ciéñí ñaa basó húlíne á baaco, ta híáná Bandómesé te ñá basó béyúata te hikúlúkúlú; baaco ña bó basó kúúsi ɔ ɔmesé, ta híáná tu ti ñe sú wé.
- ¹⁰Aáná ekúlú ekime, nyenamá nyí owé nyí Yésus ñaa basó númbine ɔ ɔkela anyía baaco ábó lecaaka e úúsú olíhe, olíhe ú Yésus.
- ¹¹E úúsú olíhe okime ú ɔmesé, basó baaco, owé ú ñaa basó númbine ekúlú ekime a asana ne Yésus. Aáná baaco á bóña bá ɔlecaka olíhe ú Yésus náásó, basó baaco ebé tu ñe sú wé.
- ¹²Éehé, a yáásó aháña, owé wuúci ú ñaa basó númbine ekúlú ekime; mbá aá banó, olíhe á banó sóómókíne a asana eéyé.
- ¹³Aáná basó tóna e Elilé noómi tua sóña belumitinine Bandómesé bɔkɔ búmɔté háye yááña yɔóñókónó anyía: «I ñe mí lumitinine, yaáté asana e ñaa me táñáka». Basó tóna tu ñe sú lumitinine, yaáté asana tu ña só táña.
- ¹⁴Tu ñe sú menyí anyía Bandómesé ewú u ñeé héenyi Otéñí a Waáña Yésus o owé, wuúci ú káá basó héenyiki tóna o owé anyía tua sóña ɔlɔɔ ne Yésus; yó kéla anyía tú ka só háma nááyá ɔlɔɔ na banó.
- ¹⁵Aáná muuyé mukime eémú amó tu ña só lókóma áña a yáánó asana ɔ ɔkela anyía mbá yaála yí nuubo yé Bandómesé é tekéke buéñí bikúlú bikime a baaco; aána beéñí nyémiki Bandómesé, bé wuúci iínjíékíne bitéñítí buéñí a núáyé nuúmi noómi.
- ¹⁶Yaáté asana tu te ñá só bényéána anyía makasa á basó tímbíéke; ta ciasó ceéto ñe húlé ɔtɔmbɔ butíkítíki butíkítíki, híísú hetányé ñe bíkúmbútúne a mɔósé mekime.

¹⁷Yááŋa anyía muuyé mukime amó tu ŋa só lókóma aámbáya te á bá ta boko ekúlú ayé tu ŋe sú muúmu keti na yaandándá yí nuúmi yí ekúlú ekime a yé a hóla, nuúnu tu ká só lécáka.

¹⁸Yááŋa anyía tua sóŋa na mɔŋɔlé a besana bé Ōmuaná abé baaco te ŋá bó leca ne eése; basó téka na mɔŋɔlé a besana bé ɔmesé abé baaco ŋa bó leca na cáábó eése. Yááŋa anyía besana bé ɔmesé a bé ŋa lécana ne eése ti ŋeé líhe ekúlú acaha; mbá, besana bé Ōmuaná a bé te ŋá lécana ne eése ŋeé líhe bikúlú bikime.

2 Kɔlénte 5

¹Tu ŋe sú ményi anyía mbóko yáásó ekule eyí tu ŋe sú líhíne ɔ ɔmesé, éce anyía ciasó ceéto, ŋá káátiaka, tua sóŋa na yɔónénánó yí ciíbe ɔ Ōmuaná acé Bandómesé ŋaá basó fáléfákéna. Ciáŋa ekúlú ekime, té cáŋa baaco bá ŋa bó fáléfáka na cáábó aabá.

²Yaáté asana tu ŋa só kémba aámbáya e ekule eéyé, basó na ecaná ce ɔtáléna aá ceéto eécí cíasó ciíbe ce Ōmuaná anyía cíe bíhúéne eeci a cémoté,

³ananyía bá basó lecaka anyía tua sóŋa babéláŋábákánó, tu te asó bá ceéto etémbí.

⁴Yááŋa anyía ekúlú ekime ayé tua sóánáŋa e ekule eéyé, muuyé maá basó eékínyi; tu ŋa só kémba. Bu te á bá anyía tu ŋa só aamba ɔwaálónána na ciasó ceéto eeci, mbá tu ŋa só aamba yáaŋa ɔbétáléna yósoóso yé ceéto yí etémbí, ananyía mbá olíhe á ména hú míóti boko eébú a búáŋa bú owé.

⁵Bandómesé wuúci bémuátá u ŋaá tábónáka anyía tu ká só héŋéna nyenamá nyé nyehɛɛna eényí, yó basó iinjie yááyé Elilé a yáaŋa hibílícínínyí e hí ŋo tóŋínyi anyía u káá basó batéákénéna benyéma.

⁶Yaáté asana tua sóŋa bonyíóyókónú na mɔŋɔlé ɔ ɔtémá hú mbiókɛ ekúlú ekime. Tu ŋe sú ményi anyía ekúlú ekime ayé tua sóánáŋa ɔ olíhe aá ceéto eécí, tua sóŋa haaca na haála ehé Otéŋí a Waáŋá ŋaá basó tábónákéna.

⁷Tu ŋe sú líhe ɔ ohóní wú olumitinine noómi, té cáŋa ɔ ohóní wú nyeleca nyí eése nyé baaco.

⁸Ta yé cáŋa á bá anyía tua sóŋa na mɔŋɔlé e etémá hú mbiókɛ, bú ŋa hóla ɔ basó bíléníne anyía túásó béyuáta ceéto eeci acé tua sóŋa ne ciíci aámbáya, anyía tu ké sú límíne hoóhi ne Otéŋí a Waáŋá.

⁹Éehé tu ŋa cáŋa asó aamba ɔ wuúci bíléníne, ta basó ɔ ɔmesé ooci, ta basó ɔ Ōmuaná nááyá.

¹⁰Yááŋa anyía basó bekime, tu ŋá só nyémána tú ɔkɔtálémákéna eé buúse bú Kilís anyía waá basó kélísíki. Aáná u káá námaka ɔɔɔ okime a mááyé mekilíkínyí ma bémuátá, ta a mambánye, ta a maabé.

¹¹A asana eyí tu ŋe sú ményi aáná, tu ŋe sú kéké Otéŋí a Waáŋá. Yaáté asana tóna tu ŋa só békéndéna osúéne baaco nááyá. A aháŋá na Bandómesé, u ŋaá basó ményi bɔmbánye

bombánye; ya méña na mɔŋɔlé anyía banó tóna nu ñe nú mí menyí háye túánó tɔɔɔ́ɔ́ tó etémá ñaá banó tóŋinyi.

¹²Tu ti ñé sú bíbéeti; tu ña só aamba yáaŋa anyía núánó bāmókóna na bɔɔɔ ekúlú ekime ayé nu ña nó békáma baaco a bá ña bó basó kákáléna, bé hiiteke nuúmi nó ekata, nuunu téka taaká e ci ñéé húle ɔ etémá noómi.

¹³Yáaŋa anyía mbókɔ basó tua sóŋa beála, tua sóŋa beála a asana na Bandómesé, mbá basó tua sóŋa bambánye aá beetó noómi a yáánó asana.

¹⁴Yáaŋa anyía nulénéne nú Kilís náásó ñaá basó íinjie makénda ma ɔnyiɔkena bɔsókó buólí, basó tu ñe sú ményi taaká anyía ɔɔɔ ɔmɔté ñéé wééné eé buúse bó baaco bekime, aáná baaco bekime ñe bú wéékúné ɔlɔŋ ne wuúci.

¹⁵U ñéé wééné eé buúse bó baaco bekime, ananyía baaco eébé a bá bóŋa ekúlú ekime bɔsɔ te háná líhe a nyíábó nyeháŋa nyé bémuátá, mbá bá aambáka ohónyí wú o wuúci bílénine, anyía a búábó bombánye u ñéé wééné, yó háanyua o owé.

¹⁶Yaáté asana, o otúme aámbáya basó, tu te ñá háná asó leca baaco háye baaco bá bɔtɔhɔ, te yíiye anyía tu ña só lécáka Kilís aáná; mbá aámbáya tu te ñá háná esú wuúci leca aáná.

¹⁷Aáná ɔɔɔ okime a wáŋa e nyimónjóló ne Kilís a yáaŋa yɔsɔsɔ yé bɔlɔŋ; mááyé mekilíkinyí ma buáyá ma mánaka, besana bikime a yáaŋa beɔsɔsɔ nááyá.

¹⁸Besana eébí bikime ñéé húle ná Bandómesé bímuócí; wuúci u ña kéla anyía nyiitíe a nyé ñaá bá na basó ne wuúci á mána e elime ci Kilís. Wuúci u ñaá basó íinjie makénda ma ɔnyiɔkɔ buólí bú omenyisiki nyiitíe e ekatékate ce na baaco ne wuúci.

¹⁹Éce anyía e elime ci Kilís, Bandómesé ñaá kélá anyía nyiitíe eényí á mana e ekatékate ce na baaco bekime ne wuúci bémuátá. U te háná beébe fanena maabó maabé. U ñaá basó íinjie buhúnyi bó ɔkɔláakena baaco anyía nyiitíe á mana ne wuúci.

²⁰Aáná tu ña só nyiɔ buólí bú behényihényi bé Kilís, búŋa háye Bandómesé bémuátá ñaá bájena baaco eesú e eété; tu beébe bécókólókéna eé nyiinyi nyí Kilís anyía bé lumitine anyía nyiitíe a nyéaŋa e ekatékate ci ne beébe na Bandómesé á maná.

²¹A aháŋa ne Kilís, u te ómɔ kéla bɔɔbé ta buósé, mbá ta híáná Bandómesé ñéé wuúci túéhinyí búásó bɔɔbé ɔkela anyía wá basó háŋónáka, tús bāmókóna betálémánánó bé baaco eeyé eé buúse.

2 Kɔléente 6

¹Éehé háye tu ña só nyiɔ buólí ɔlɔŋ na Bandómesé, e ña mé banó bécókóléna anyía, nɔte kéla anyía yaála yí nuubo ayé Bandómesé ñaá banó íinjíe á bécáŋa buólí bú nubókó.

²Yáaŋa yɔŋɔkónó anyía: «É ñaá me békámá úúwe ɔbécókóléna e ekúlú a yenyemánánó, míɔ kuɔŋɔ nohi a buósé bó nyekɔmba.» Áno léca aná, ekúlú anyemánánó yí cibicibi eeye aámbáya; aámbáya buósé bú okúmbíki baaco eebu hénáno.

- ³Tu te ñá só aamba okúfítinyi ta ɔɔɔ o ohónyí a wómɔté, anyía búásó buólí á bényíóko téka na abábe.
- ⁴Mbá a besana bikime abé tu ña só kela, tu ñe sú tónjinyi hú anyía tua sóna bonyionɔ bá Bandómesé. Ta tuasó lókómáka muuyé anyána, ta mahana, ta muuyé a mo háányé; ta bá basó tékeseke, tu ñe sú eéhínyinyi buéñí.
- ⁵Ta bá basó súbéke, ta bá ñaá basó háya eé ciíbe ce ecaná, te bó yoósíkinyi baaco ɔ ɔ basó núúsi, te tuésú wéékúne buólí, tu te héta, tu te nyiá tóna,
- ⁶tu ñe sú tónjinyi ne efúúménénu yé ɔtémá anyía tua sóna bonyionɔ bá Bandómesé ne e nyimenyi nyé besana noómi, ne e úúsú oweéhínyinyi weéñí ɔ ɔtémá noómi; Efúúménénu yí Elilé ña náásó, tu ñe sú léne bɔsókó na ɔtémá okime.
- ⁷Tu ñe sú húlinyi baaco hú besana bé taaká, Bandómesé basó kíndísíki. Yáásó ambánye yé nyebékéléna ña háye meléfényí ne me onuusiki baaco na ma ɔbékéñákéna e biité.
- ⁸Baaco a bómɔté ña bó basó iínjie nuúmi, bómɔté basó bábákéna; a bómɔté óómísi cáásó eénye, a bómɔté ceéce tubisiki. Beéñí ña bó basó léca háye benéñe baaco, yiíye anyía tu ña só kɔɔna besana bé taaká.
- ⁹Beéñí a bómɔté ña bó basó bínéñítinyi háye baaco ebé bé ti ñé bú menyí, yiíye anyía bá ña bó basó menyí bɔmbánye; bómɔté basó hiíteke háye bitembú, éná, basó eebe tua sóna taaká bɔósó; bá ñaá basó tibíle buéñí, mbá tu ti wé.
- ¹⁰Ta yé cáña á bá anyía tu ña só lókóma ɔtémá ɔnuwa weéñí, tu ña só cɔba bó ɔcɔba ne buúse o obíléne noómi. A nyelɛca nyé baaco, tua sóna basókásóka, yiíyi anyía tu ñe sú céñísi beéñí bañaña o olumitinine noómi; bú ña lecana háye anyía tua sóna aabá éfendí; aá taaká tua sóna na benyéma bikime.
- ¹¹Baláame bá Kóléente, tu ña só banó húúníne úúsú ɔtémá okime, tuó banó láakena besana bikime; basó ta ɔ banó nambena boko.
- ¹²Aá basó, tu ña só banó léne buéñí, mbá banó nu te ñá háná anó basó léne.
- ¹³Aáná e ñaá mé táña náánó aaha háye síkíne ñá táña ná bááyé baáná; éehé banó tóna, áno basó huúnékíne cínú etémá ikime.
- ¹⁴Nɔte tákáka mekendinyi e nyikílínyí nyé besana na baaco e bé ti ñé bú lumitinine Bandómesé. Énu menyí anyía na bɔmbánye na bɔɔbé ti ñé bú kéndinyi ta buósé, te ne eese, ne ibíne.
- ¹⁵Híáná tóna, ne Kilís na Beléal te abó bá bá ɔlókómákána; aáná ne mulumitinine Kilís ne mu-ti-lumitinine te abó bá bá ɔbámókóna na ɔbétáá ɔmɔté.
- ¹⁶Bebókóbókɔ te á bá ne nyilimíné eé Cííbe ce Bandómesé; basó tua sóna Cííbe ce Bandómesé a wáña wɔósó. Yááña háye u ñaá kɔɔna ɔse: «I ké ké mí limekíne náábó, e kandaka a ciabó ekatékáté, mío bá ciabó Bandómesé, beébe bááme baaco.»

¹⁷Yaáté asana Síkíne Bandómesé ñaá kɔɔna ɔse: «Áno hatókóna e ekatékáté ce beebé bé baaco eébi, áno ɔɔbáka haaca ne biibi. Nuti bítise ɔkɔ bó mɔnyókóló a búmɔté; aána e ká mé banó káháka ne obíléne.

¹⁸Éehé e ká me bá cianó Síkíne, núó bámókóna bááme baáná, ne e beénjú, na a banómɔcɔ. Buhúnyi bú Síkíne Bandómesé, Alámakénda, eébu búáña.»

2 Kóléente 7

¹Baláame bá ɔtémá, Bandómesé maá basó bétánákéna ɔ basó iinjíékine benyéma eébi bikime. Yaáté asana túá nyeanáka ɔkela besana bé mɔnyókóló na aá ciasó cɛéto ne eé cíisú etémá áyá; túá békéndákéna ɔbámókónéna ekúlú ekime befúúménénu ɔbombánye ɔbombánye, tu líhéke háye Bandómesé ñeé léne ɔ ɔ wuúci kéke.

²É ñaá mé hálómónéna ɔ banó laana anyía áno basó húúnékíne cínú etémá ikime. Basó ta ɔkela ɔɔɔ a wɔmɔté asana a yaabé, te onenisi ɔɔɔ a wɔmɔté úúyé olumitinine, mbá ta ɔnyíána ɔɔɔ a wɔmɔté ɔkɔ.

³É te ñá me kɔɔna aána anyía yáme banó túméke andányé, mbá yááña háye yámé kɔɔna anyía tu ña sɔ banó léne buéñí, tú ma sɔ banó háya e cíisú etémá noómi; te ɔ olíhe, te ɔ owé, tua sóna ɔlɔɔ.

⁴Ya méña ɔháyanó mɔɔlɔlé buéñí náánó, nu ñe nú mi iinjie ɔɔɔɔ, nu mi kíndísiki ɔtémá. Ta ayé ya méña ɔlókómákánó muuyé muéñí, e te ñá me kasa; mbá ta híáná i ñeé mi bíléne, ya méña háye nyítíne nyí bilúne.

⁵Yááña anyía, a nyíasó nyekaáháma aaha a Masetuán, tu te ómɔ sɔ bóɔo ohónyí wú ohélúméke te butíkítiki, mbá tu ña sɔ lókómáká anamánamá cé muuyé ekime. Baaco ña bó bá bábó basó núúsiki, basó tóna ne bulíkílíki aasó e etémá.

⁶Yááña anyía ekúlú ekime ayé baaco á bóɔa bakasákánó, Bandómesé u ñeé beébe kíndísi. Wuúci u ñaá basó hélúmúkúnyi etémá a tɔɔna ekúlú eyí Tite ña kaá hámá.

⁷Té cáɔa hú a asana eéyé cíisú etémá ñaá halómókóná a tɔɔna, mbá tóna Bandómesé ñaá basó kíndísiki a besana abé u ñaá basó láákéna. Tite ɔse nu ñe nú wuúci kíndísíkí, banó na ecaná ciéñí ci ɔ háná me leca; nu békákálákéna yáánó aabé yé nyebékéléna, banó bebiinjíénú e nyiwééné ɔ ɔ mé kamena. Aána besana bikime eébi ña háná émi iinjie obíléne weéñí ɔ ɔhɔla.

⁸Yááña anyía e te ñá me békákáléna aámbáya e nufule anó e ña mé banó óóɔkékéna, anyía nú ñaá banó iinjie ɔtémá ɔnua. É ña cáɔa áme békákálákéna ananyía núámé nufule ñaá banó iinjie ɔtémá ɔnua e hikéti hí ekúlú.

⁹Mbá aámbáya i ñeé mi bíléne buéñí, té cáɔa a asana ne úúnú ɔtémá ɔnua, mbá ananyía úúnú ɔtémá ɔnua ñaá banó óólétá ɔ ɔbékákálákéna máánó maabé, mbá nu sómba ɔkóló eé meéme. Bú ñeé bilénékíne Bandómesé aána, tu ña sɔ lécá anyía tu te ómɔ sɔ banó kéla ɔɔbé.

10Yááŋa anyía otémá onua ewú ú ŋe bíléníne Bandómesé ŋo kónóna otémá ú ɔɔɔ anyía wó nɔhɔ; bé ti ŋé wuúci kákáléna ta buósé. Mbá nyenamá nyé otémá onua e nyí ŋeé tímbe baaco bá ɔmesé ŋeé beébe héléníne owé.

11Úúnú otémá onua ŋee bílénékíne Bandómesé; aámbáya aná, áno leca bɔko abó ú maá banó kélaka: Aayá a nyelɛca, nú me nú bíinjie na otémá okime o otóŋinyi anyía nu te ŋá háná énu léne bɔɔbé; nu ŋa nó békákáléna banó bémuátá nyenamá na nyé mahana ne nyí bulíkílíki a asana eéyé. Nua nóŋa na ecaná ce o me leɔtɔna, núá aambaka ɔkela háye Bandómesé ŋeé léne anyía bá bónósea mɔkela maabé. Nú me nú tóŋginyi ihényi ikime anyía nu te anó kéla na hekɔma a asana eéyé.

12Éhé nufule anó e ŋa mé banó óŋhókéná te ŋá leca ɔɔɔ oócí awó u ŋa kéláka bɔɔbé, mbá te ooci awó sóókó ŋeé wuúci kɛla bɔɔbé; mbá i ŋe mí nuúnu óŋhókó anyía núénu ményi bɔmbánye eé buúse bó Bandómesé anyía nu ŋa nó basó léne ne úúnú otémá okime.

13A yaáté asana, aámbáya tua ɔáŋa na otémá a tɔɔna. Tua sóŋa na otémá a tɔɔna, mbá asana yí etémbí áŋa tóna a yé a hólá. Tu ŋe sú bíléne tóna a asana ne obíléne ú Tite, anyía banó bekime nu ŋe nú wuúci iínjie mbuumu o otémá noómi.

14É ŋa mé banó lembiki buéŋí o ɔhɔla eé buúse bú Tite, bú ŋa lecana aámbáya anyía e te ómo banó lémbi e etémbí. Besana bikime abé tu ŋa só banó laana áŋa taaká, híáná nyilémbi nyikime anyé tu ŋa só banó lémbiki eé buúse bú Tite áŋa tóna taaká.

15Aáná nulénéne anó u ŋaá banó léne áŋa nuhólánó buéŋí, ekúlú ekime ayé u ŋa bétáá nyiánó nyelókóména anyé nua nóŋa bé wuúci lókómákénánó banó bekime, ɔlata ne nyikéke enyí nú ŋe nú wuúci kékéké ne bulíkílíki.

16I ŋeé mi bíléne buéŋí anyía ya méŋa ɔháyanó mɔŋɔlé náánó a besana bikime.

2 Kóléente 8

1Baláame, tu ŋa só aamba anyía nuénu menyí anyána Bandómesé ŋoó tóŋinyi yááyé ambánye yé otémá aaha ná baaco bá tuóbo tú belumitinine tú ekéti yí iisí yé Masetuán.

2Beébe bá ŋa bó lókómáka anamánamá cé muuyé. Te beébe na ɔsóka weéŋí, bá ŋa bó bá háye nyítíne nyí bilúŋe owiínjíékíne benyéma biéŋí o ɔhɔla ne obíléne weéŋí o otémá.

3É ŋa mé banó laana anyía bé ŋe bú iínjíékíne benyéma háye nyiábó nyebóŋo áŋa; ée, bé ŋe bú iínjíékíne o ɔhɔla nyiábó nyebóŋo, ta ɔɔɔ te o beébe éékinyi.

4Bá ŋa bó basó bécókolókéná buéŋí anyía túésú lúmítíne anyía te beébe tóna búbú híite nuafa o otóména belumitinine Kilís bé Yuté nyióló.

5Aáná bá ŋa bó kéláka o ɔhɔla nyebétáá anyé tu ŋa só bá ne nyiínyi anyía bá bóŋa bá ɔkelaka. Bá ŋa bó cáŋa o bíinjie beébe bémuátá né Otéŋí a Waáŋá Yésus; bé ŋe síké bíinjie náásó a nyeháŋa nyé Bandómesé.

6Yaáté asana tu ŋa só bécókolókéná buéŋí Tite anyía wé kúényinyi ambánye yí buólí eéyé eyí u ŋeé tímé aanó e ekatékaté.

⁷Nua nóŋa na makénda buéŋí ɔ ɔhɔla bɔsɔ́ókó a besana bikime: Te o olumitinine noómi, te o ohulinyi baaco Besana bé Bandómesé; te o omenyi taaká, te o obíinjie buéŋí e nyiwééné ná Bandómesé, ta ɔ ɔ basó léne buéŋí. Aáná bú ŋaá basó bílénine anyía núánó kéndá tóna buéŋí ɔ ɔhɔla e nuubo eénu anó nua nóŋa bakelákánó.

⁸E te ŋá mé banó láana asana eéyé anyía yámé banó éékínyi. Yááŋa anyía e ŋa mé aamba ɔ banó tóŋínyi nyibíinjie nyé bɔsɔ́ókó a bómɔté, ananyía núénu ményi anyía nu ŋe nú léne taaká bɔsɔ́ókó.

⁹Nu ŋe nú ményi yaála yí nuubo eyí uusú Otéŋí a Waáŋá Yésus Kilís áŋa ne yiíyi. Wuúci awó u ŋaá bá na bɔnómɛ, u ŋeé bíhélúmúnyi wuúci bémuátá ɔsókásóka anyía núánó bámókóna na bɔnómɛ.

¹⁰A nyiáme, e ŋa mé banó láana bɔ laana asana a yá banó nyemana. Yááŋa anyía, a hioŋo ehinyié, banó nɔ ŋa nó cáŋa ɔháŋa ɔkela asana eéyé; nuó bámókóna tóna baaco bé buúse o otúme o yiíyi kela.

¹¹Éehé, aámbáya aná, búáŋa bɔmbánye anyía núénu yiíyi nyíoyísínyi ɔkela; áno keláka ne obiléne ɔmɔté awó nu ŋa nó bá ne wuúci ekúlú ayé nu ŋa nó sómbótóná, núo wiínjíékíne háye nyiánó nyebóŋo áŋa.

¹²Yááŋa anyía, ekúlú ayé ɔɔɔ á háŋa owiínjie bɔko na ambánye yé ɔtémá, Bandómesé ŋaa káha nyiáyé nyiínjie eényí, u fanakena nyebóŋo nyé ɔɔɔ oócí, mbá té cáŋa a bɔko abó u te á bá ne buúbu.

¹³Asana ayé e ŋa mé kɔɔna te á bá anyía ákelá núánó ɔ́ólóko bɔsɔ́ókó, mbá nu lɔbɔko ɔ ɔsóká noómi. Eé'eé, yááŋa hú anyía núánó bámókóna bɔko búmɔté.

¹⁴E ekúlú eéyé, nua nóŋa nú ɔwɔ́ólóko bɔsɔ́ókó a bá bóŋa ne mecíli. Aáná buósé a búmɔté ebú mecíli káá banó háména, bɔsɔ́ókó e bulúŋú bó benyéma noómi, bó banó ɔ́ólóko tóna. Bú ŋo tóŋínyi anyía nua nóŋa bɔko búmɔté.

¹⁵Bú káá bá háye búáŋa buóŋókónó anyía: «Mɔkɔca benyéma bé ɔnyíá biéŋí te ɔmɔ́ bá na benyéma ɔ ɔhɔla; aáná mɔkɔca bitíkítiki te ɔmɔ́ yába bɔko.»

¹⁶Bandómesé ŋa kélá anyía ɔtémá ú Tite é bínjíé e nyiwééné bɔko búmɔté háye basó ɔ ɔ banó ɔ́óló. Tu ŋe sú íinjie Bandómesé bitéŋíti a asana eéyé.

¹⁷Tite ŋe lúmítine, ne obiléne okime, asana eyí tu ŋe sú wuúci batá; yó tóŋínyi nyibíinjie nyiéŋí ɔ ɔhɔla, anyía wuúci bémuátá u ŋaá háŋa ɔfaaya náánó.

¹⁸Tú ma só tóma tóna uusú onyiínyi a wɔmɔté ɔlɔŋo ne Tite; wuúci oócí tuóbo tú belumitinine Kilís tukime ŋeé lémbi, anyía u ŋeé húlínyi bɔmbánye bɔmbánye baaco Ambánye yé Esóma.

¹⁹Té cáŋa hú a asana eéyé tu ŋe sú wuúci tóma, mbá tuóbo tú belumitinine Kilís tú iisí ce Masetuán tú ŋeé wuúci táfá anyía wá bámókónéna yáásó ekendinyi yí buólí o húle bándá nyiínjie. Ambánye yí buólí eéyé ayé tu ŋa só nyio kée yiínjie uusú Otéŋí a Waáŋá núumi; yí tóŋínyi ambánye yé nyeháŋa nyé ɔtémá anyé tu ŋa só aamba ɔwɔ́óló baaco.

²⁰Aáná tu ñe sù bíkékényi buéñi otákéna beandándá bé moonyé eébi, anyía ɔɔɔ te basó kákáléna.

²¹Tu ña só áamba obámókónéna na ambánye yé nyebékéléna ne eé buúse bó Bandómesé ne eé buúse bó baaco áyá.

²²E bífendí bé baaco eébi, tú ma só tóma tóna uusú onyíinyí u olumitinine a wɔmɔté; wáña ɔɔɔ awó tua sóña tú wuúci aákónákénánó bɔmbánye bɔmbánye bikúlú biéñi, tuó læca anyía wáña obíinjíénú buéñi ɔ nyíɔnɔ Bandómesé buólí. Aámbáya ú meé bíinjie tóna buéñi ɔ ohola, anyía wáña na mɔɔlé meéñi na banó.

²³A aháña ne Tite, wáña yááme ekendinyi yí buólí, tu naña tuesú nyiókínyi ɔ ɔ banó óólókɔ. A aháña na báásó benyíinyí bé olumitinine a bá bóña ɔlɔɔ ne Tite, bá bóña endóma cé tuóbɔ tú belumitinine Kilís náánó; búábó buólí ñe yíinjie Kilís nuúmi.

²⁴Éehé, énu tóñinyi aná baaco eébé anyía nu ñe nú beébe léne taaká taaká, anyía baaco bá tuóbɔ tú belumitinine e bé ñe bú beébe tóma ébú menyí anyía bɔɔɔ abó tu ña só bá ne buúbu náábó a yáánó asana áña taaká.

2 Kóléente 9

¹Yááña anyía'ɔ, bú te ñɔɔ yóólɔ anyía yáme banó óóñókéna nufule a asana na nyiólɔ a nyé ña læca belumitinine Kilís bé Yuté.

²I ñe mí menyí bíánó bembánye bé ebétáá a asana eéyé; yanó na bɔɔɔ buéñi e ekatékaté ce Bamasétóniéh. I ñe mí beébe laákéna esé: «O otúme a hiɔɔ ehinyié belumitinine Kilís bé ekéti yí iisi yé Akayí na maá bó bétábónáka ɔ beébe óóléta.» Nyiánó nyibíinjie e nyiwééné áña nyikíndísíkínyi bɔsókó a bómɔté beéñi.

³Aáná é ma mé banó tóména báásó benyíinyí bé olumitinine ɔ ɔkela anyía bábó banó kúána babétábónákánó taaká taaká a nyiólɔ anyé e ña mé cáña ɔ beébe laakéna; nyiáme nye-banó-lémbi te bécáña buólí bú nubókó.

⁴Yááña anyía, mbókɔ té cáña aáná, keyé ekúlú ayé e ká mé faaya ɔlɔɔ na Bamasétóniéh, tuɔ kuana anyía nu te ñá nó bétábóna a nyiólɔ eényí, nu ké nú mi lemisi aató, banó tóna nuó bá na aató ɔlama eébu eé buúse.

⁵Yaáté asana e ña mé læca bɔmbánye ɔ obata báásó benyíinyí bé olumitinine anyía bá cáña ɔfaaya, bá bándáka nyiinjie anyé nu ña nó bétáná owiinjie. Aáná a nyiáme nyekaáhama, nu ká nó bá éce nú ma nó bándáka nyiinjie eényí, nyéó lécána anyía nu ñe nú íinjie na yáánó ambánye yé otémá ekime, té cáña ɔɔɔ wá banó eékínyi owiinjie.

⁶Énu menyí anyía ɔɔɔ ewú u ñeé míene hú tuandándá tú moohó ma benyéma káá bándáka hú tuandándá tó benyéma. ɔɔɔ ewú u ñeé míene moohó meéñi káá bándáka tóna benyéma biéñi.

⁷Aáná ɔɔɔ okime á nyemána wu owiinjie a nyesómbótóna nyí uúyé otémá ne obiléne, u ti bícúculé, bé ti wuúci eékínyi. Yááña anyía, Bandómesé ñeé léne ɔɔɔ ewú u ñe yíinjie ne obiléne okime.

⁸Bandómesé áŋa na makénda ma ɔ banó nyehéténa anamá cá benyéma ekime ɔ ohola, bɔkɔ te banó béambena. Aáná nu ká nó bá na benyéma biéŋí ɔ ohola, bé ɔ banó ɔólókɔ ɔ ɔkela bɔsókókɔ bembánye bé besana bikime.

⁹Aáná yááŋa yɔɔŋókónó anyía: «Ɔɔɔ u ambánye yé ɔtémá ŋoo bóosi basókásóká buéŋí na benyéma; u káá cɔba ne buúse ɔ ɔkela aáná ɔ ohola bikúlú bikime».

¹⁰Bandómesé, wuúci u naŋa we yiínjékíne baaco ne moohó na benyéma bé ɔnyíá biéŋí. U káá banó biíbi iínjékíne, yó tékisiki moohó ɔkela anyía núánó nuubo á ááŋánáka buéŋí ɔ ohola.

¹¹U káá banó iínjékíne benyéma biéŋí ɔkela anyía núánó cɔba ne buúse o oboosi bɔsókókɔ; aáná baaco beéŋí ké bú iínjékíne Bandómesé bitéŋíti ɔ ɔbécókóléna noómi a asana na nyiánó nyióló enyí tu ké sú beébe cɔbanena.

¹²Yááŋa anyía, asana eyí nyiínjie eényí kée tóŋínyi te káá bá hú nyióló nyé bɔnyioɔ Bandómesé nyiínyi ne nyiínyi. Mbá yí ké yiínjie baaco beéŋí makénda me owiínjékíne Bandómesé bitéŋíti.

¹³A nyiánó nyióló eényí, nu ké nú tóŋínyi baaco nyiánó nyibíinjie o olumitinine. Baaco beéŋí ké bú nyémiki Bandómesé a asana eyí nu ŋe nú wuúci lókóména e nyilumitinine enyí nu ŋe nú lumitinine Ambánye yé Ɛsóma yí Kilís. Bé ké bú wuúci nyémiki tóna a asana eyí nu ŋe nú beébe boósi, nu boósiki tóna baaco bé etémbí bekime.

¹⁴Aáná bé ké búle abó banó bécókólénéna Bandómesé a asana ayé u ŋaá banó nyehéténa benyéma a yááyé yaála yí nuubo,

¹⁵tú wuúci iínjékíne bitéŋíti a asana na yááyé yaála yí nuubo a yé te á bá ne injetí.

2 Kɔléente 10

¹Yaŋó Bóol, yaŋó ɛ ŋa mé banó bécókóléna ne o osiotóto na a ambánye yé ɔtémá háye ú Yésus Kilís... Baaco ŋa bó kóona báye ya méŋa obílóosínyi ɔ ɔmesé ekúlú ayé ya méŋa eénú eé buúse; asana ómɔté ɛ ŋa mé banó sáamena buéŋí ekúlú ayé ya méŋa haaca na banó.

²Ɛ ŋa mé banó bécókóléna, nɔte kelá bɔkɔ a búáŋa bó ɔkela anyía núénú mi éékínyi ɔ banó saamena ekúlú ayé ɛ ká kaá me háma aáhá náánó. Ya méŋa hoóhi na ɔ banó sáamakena, anyía bómɔté baaco náánó ŋa bó bétáá anyía ɛ ŋa mé nyio buólí hú a nyebá nyé baaco; i ké mí beébe saamakena efule téka.

³Aá taaká tua sóŋa bɔtɔmbótómbɔ, anyía tu ŋe sú líhe ɔ ɔmesé a nyebá nyé bɔnye baaco; mbá ecále acé tu ŋa só nua, tu te ŋá só nua a nyebá nyé bɔnye baaco.

⁴Máásó meléfényí ti ŋé húle a bɔnye baaco, mbá mááŋa meléfényí ma makénda e mé ŋeé húle ná Bandómesé; ma ɔólókɔ ɔbéa tukáká. Tu ŋa só cákala beála bí injinjé bé baaco;

⁵tu ŋa só yáka buhúnyi bukime bó bumálá a bú ŋá cúána baaco ohónyí wú omenyinyi na Bandómesé. Tu ŋa só kóŋona ebétáá cé baaco anyía bá lókómákéna yáaŋa Kilís.

⁶Ekúlú ekime eyí nu ké nú tóhínyí anyía nu ña nó lókóména Kilís bómánye bómánye, tua sóña babétábónákánó tóna o obónósia ooco okime a wá yánáña na aató onata.

⁷Áno lecáka besana aná. Mbóko ooco a wómoté ñeé menyí bómánye e uúye otémá noómi anyía wáña ooco u Kilís, u ña nyemána wu omenyi tóna anyía basó tóna tua sóña baaco bé Kilís háye wuúci.

⁸Yááña anyía Otéñí a Waáñá ñeé mi iinjíe booco anyía yámé banó óólóko, núánó kómáka o olumitinine; té cáña anyía yámé banó aáhákéna e eciké. Te yemi bíbéetiki buéñí e buúbu, e te ña me lókóma aató olama, te butikítiki.

⁹Bá ñaá kóna báye e ña mé banó líkímisi bu líkímisi na túame tufule. Bú te á bá aáná.

¹⁰Yááña anyía baaco a bómoté ña bó kóna anyía: «Tufule tú Bóol áña ne mehúnyi a má ña láma, ma káláka buéñí; mbá ekúlú ayé wáña eé buúse bó baaco, u te ñaá kéndá, bé fékítikínyi mááyé mehúnyi.»

¹¹Baaco a bá ña bó kóna aáná ébú menyí anyía besana bikime abé tu ña só banó oónókéna basó haaca, tu ké sú biíbi nyíoyísíkínyi híáná efule téka, ekúlú ayé tu ká só bá aanó e ekatékáté.

¹²Tu ti ñe sú eéhínyínyi ta onyemana, mbá te obíkétínyínyi bómoté baaco e bé ñe bú bíhiite beébe bémuátá anyía bá bóña baáñá. Bá ña bó kela buála, anyía bá bóña na núábó nuketi nó bémuátá enú bé ñe bú bíkétí; bé ti bíhiite i indélímínyínyi acé baaco a bóña bé o beébe télímínyi.

¹³Mbá, áá basó, tu te ña só coba o obíbéetiki a besana a bé te ña leca buólí abó Bandómesé ñaá basó cúméke anyía tuáso nyioko; aáná tu ñe sú oóndisi hí e buólí eébu, tús ko hámánána o buúbu nyio náánó.

¹⁴Yááña anyía tu ti ómo sú húlisi nyióndi nyé búásó buólí ekúlú ayé tu ña só cáña ocoó banó húlíkínyi Ambánye yé Esóma a yé ña leca asana yí Kilís.

¹⁵Aáná tu ti ñe sú bíbéeti o ohola e buólí abó bósóókó ña bó nyioko. Mbá, maasó mọhólé áña anyía úúnú olumitinine ña coba o owoónéna o ohola a nyenamá anyé tu ká só nyioko buólí bú etémbí e buéñí náánó a makéndá amá bá ñaá basó iinjie.

¹⁶Aáná tu ké ké sú húlíkínyi baaco Ambánye yé Esóma o bósóókó a bá bóña a behaála bí etémbí bí elime ce cianó iisi, tu ti bíbéeti e buólí abó bósóókó ña bó nyioko.

¹⁷Éehé yááña anyía ooco okime awó u ña yaamba obíbéeti ña nyemána wu obíbéetiki né Otéñí a Waáñá.

¹⁸Yááña tóna anyía bé ti ñe lumitine nyekela a nyembánye nyé ooco anyía u ñeé bíbéeti; mbá Bandómesé é béeti ooco, bú ño tóhínyí anyía nyíáyé nyekela áña nyembánye.

2 Kóléente 11

¹Ée, áno cáña mi eéhínyínyi, mío coba o otáñáka háye yaála yé ooco; énu mi eéhínyínyi yáme keláka buála.

²Yááŋa anyía, ε ηα μέ banó kélēna yooŋe i iŋetí acé Bandómesé ηά kēla, a asana ayé ε ηα μέ banó cíkilíékéne nyetónó na onóme omoté; wuúci wáŋa Kilís. Nua nóŋa háye endóŋo fíomi ce obóla a wáŋa ofúúménénú; wuúci i ké ké mi síke ná onóme.

³Ta híáná, ε ηαά με βεákēna buēŋí anyía, háye cióho ηeé nēŋéké Efa na mááyé menjŋé, baaco tóna te banó nēŋéke o okóhāma ayé nua nóŋa nú obéáhákēna e eciké, nu te háná látēna taaká ci ohónyí [e wufúúménénú] ú Kilís.

⁴Yááŋa anyía' o, ε ηαά με táŋa aáná anyía, ekúlú ayé ooco a womoté á fáaya náánó o okóo banó húlinyi asana yí Yésus u etémbí awó u te á bá ooci awó tú ηα só banó hulíkinyi yááyé asana, nu ηe nú éhínyínyi o wuúci lókóma. Híáná tóna, nu ηe nú éhínyínyi okáha elilé yí etémbí a yé te á bá eeye ayé nu ηα nó cáŋa okáha, ta ambánye yé esóma yí etémbí a yé te á bá eeye ayé nu ηα nó lókómáká, núo yiíyi lumitinine.

⁵I ηeé mi bíkétí esé, baaco eébé ebé nu ηe nú híite háye balá-baaco bá endóma, bá te ηá bó με hóla te butíkítiki.

⁶Ta ayé ε te ηά μέ hóla omenyi otáŋa háye beébe, i ηe mí menyí ta híáná bokó abó ε ηαά με kōona anyía ya méŋa o banó tōŋgínyinyi besana eébí anamá ekime e bikúlú biēŋí.

⁷Óko, éce anyía ε ηα μέ keláka boobé ekúlú eyí i ηeé mi bílóosi yaŋó bémuátá o omesé, mío banó húlíkinyi Ambánye yé Esóma yé Bandómesé téka na benamá ananyía núánó bāmókóna o omuaná e?

⁸Énu menyí anyía ekúlú ayé ε ηαά με bá náánó, ε ηα μέ keláka anyía tuóbo tú belumitinine Kilís a tómoté e bínyímísiki a yáánó asana, tuútu tú ηα μέ namáka búame buólí náánó.

⁹Ta ayé ε ηαά με bá na osóka, yaŋó náánó, i ti ómo túéhinyi ooco a womoté búame bolamó; hú belumitinine bá aaha a Masetuán bé ηe bú mi iinjíékíné benyéma bikime a bé ηαά bá bé á με βεambákēna. I ηeé mi bíkékényiki o banó yébi; ε ká μέ cōba ne buúse o okēla aáná.

¹⁰Ε ηα μέ kōona okelú o omuaná aá taaká ci Kilís a ceáŋa nááme anyía: Ta ooco náánó i iisí ikime ce Akayí te a bá wu o με aáŋiá nuúmi eénú.

¹¹Mbá anyiaté ε ηα μέ táŋa aáná e? Yááŋa anyía ε te ηά μέ banó léne e? Eé'eé, ta Bandómesé bémuátá ηe menyí anyía ε ηα μέ banó léne.

¹²Mbá ε ηα μέ kēla aáná, ε cōbaka ne buúse o okēla aáná, ananyía baaco a bá ηα bó aamba ohónyí wú obékōonaka anyía bá ηα bó nyio buólí bokó búmoté háye basó ti wuúci bóŋo.

¹³Aáná baaco eébé á bóŋa baaco bá endóma bá befala, beébe bōnyioŋo e bé ηe bú nēŋe bosóókó, bé bíhiitéke háye baaco bá endóma bé Kilís.

¹⁴Nuti kékéke asana eéyé ! Yááŋa anyía ta Sátan bémuátá, u naŋa we bíhiitéke háye elilé yé bosóma e yí ŋo tōŋinyi eese.

15Híáná yááŋa hesanasáná ekúlú ayé bááyé bonyionɔ ŋe bú bíhíite háye bonyionɔ a bá ŋa bó nyio háye Bandómesé ŋéé léne. Nyiábó nyibíóndísinyi káá bá hú ðhóma benamá bé maabó mekilíkinyí.

16Ɛ ŋa mé hálómónéna ðkɔɔna isí'ò, nuti mi hiite háye yaála yé ðɔɔ; ɔɔ, énu mi hiite aná háye yaála yé ðɔɔ ɔ ðkela anyía yáme békóɔnaka, ta yaŋó tóna.

17Asana ayé ɛ ŋa mé táŋa aámbáya ti ŋé bíléníne Otéŋí a Waáŋá, ɛ ŋa mé táŋa háye yaála yé ðɔɔ; i menyukune anyía ya méŋa na boko bó ðbékóɔnakena.

18Ayé yááŋa anyía baaco beéŋí ŋa bó békóɔna a besana abé bá ŋa bó kéláka ɔ ɔmesé, ta yaŋó tóna mío cɔba ɔ ðbékóɔnaka.

19Téka nɔse nua nóŋa ne injiŋé ciéŋí a beetó a nyenamá enyí nu ŋe nú éhínyínyi ta beála aá cianó ekatékáté e?

20Nu ŋe nú lúmitine anyía baaco bé etémbí ábó banó tíŋéke beólé, bá banó nyiákéna benyéma, bá banó néŋéke, bá banó fénékíne, bá banó tékéséke.

21Áno me nyéánénéna ! Ya méŋa na aató olama ɔ olumitine anyía tua sóŋa bɔcɔ́cɔ́ buéŋí. Yíiye anyía ɛ ŋaá me táŋa háye yaála yé ðɔɔ, ɛ békóɔnaka a besana a bémoté abé bɔsɔ́ókó ŋa bó békóɔnena.

22Ta bá bóŋa baaco bé Ebélé, yaŋó tóna ya méŋa ðɔɔ u Ebélé; ta bá bóŋa Besuif, yaŋó tóna ya méŋa u Besuif; ta bá bóŋa bá bonye Abélaham, yaŋó tóna ya méŋa ðɔɔ u híiyé henyénó.

23Ta bá bóŋa bonyionɔ Kilís, yaŋó tóna i ŋe mí wuúci nyionɔ buólí ɔ ɔ beébe hóla, ɛ ŋa mé táŋa aaha háye ðɔɔ awó u te a bá tóna na aató. Yááŋa anyía ya méŋa ɔnyíókónó ɔ ðhɔla, bé húlé me hákéna eé meébe ma ecaná ɔ ðhɔla, bá me sábaka ɔ onuti bikúlú biéŋí ɔ ðhɔla, owé mi numbékine.

24Betéŋinyi Besuif á bóŋa bé mi súbékénú bikúlú bétááno, hí ekúlú mesue nyítine ne buunyi ne menyíse.

25Aáná tóna baaco bá ambala yí Lóom á bóŋa bé mi súbékénú bikúlú bétátó. Ekúlú ómoté bé ŋé mi túméke andányé ɔ ɔ me óónɔ, bikúlú bétátó ya méŋa ðbéhóónɔ e menyífé eé sitíme, ya méŋa ðholákánó buósé búmoté ne buutú búmoté aá nuomó nó makélé noómi.

26Bikúlú bikúlú abé ɛ ŋa mé kanda hé a beómó ɔ ɔmuaná: Beómó eé tuúci e tunyíoyókónú, beómó ɔ ðholaka behaála ebí bicónjólónó bé baaco áŋa, beómó na baaco bá mɔnɔŋɔ me etémbí, beómó a buame bó bémuátá, beómó a báléka, beómó i iisí ce ɔsébéá, beómó aá nuomó nó makélé noómi, beómó behaála bikime te ne eebe e bé ŋé bú bíhíite háye benyíinyí bé olumitinine.

27Ɛ ŋa mé békó́sókó ne muuyé muéŋí e buólí meetú meéŋí ɛ te héta hiiné; mío weéhíkinyínyi na ecaná ne nyimóti, bikúlú a bémoté ɛ ŋa mé bá oweékinyínyi obikíilie ɔnyía, nyiike ŋaá me nuákéna yaŋó ceétó etémbí, téka na bɔlaka.

28 Ɛ te áme bá wu ofaaya o ofana beómó bí etémbí. Úúmi otémá bényiáka moósé mekime ekúlú ayé ɛ ɲáá me bétáá tuóbo tú belumitinine Kilís tukime.

29 Yááɲa anyiá'ò, ekúlú ekime ayé ɔɔɔ a wɔmɔté á kása, bú ɲeé mi kesi buéɲí e úúmi otémá noómi; híáná tóna, ekúlú ekime ayé ɔɔɔ a wɔmɔté a kéla asana a yaabé, asana eéyé ɲáá me káléna buéɲí ɔóme o otémá noómi.

30 Aá taaká, óko ɛ ɲá me nyemána wu obékóonaka, ɛ ɲá mé nyemána wu obékóonaka a búáme botombó noómi.

31 Bandómesé áɲa Síkíne ci Otéɲí a Waáɲá Yésus; wáɲa ne nuúmi bikúlú bikime, wuúci u ɲe ményi anyiá i ti ɲé mi néɲe.

32 Ekúlú ayé ɛ ɲáá me bá a báléka ce Tamás, kóména a cé ɲáá bá céó nyiokena Otéɲí Alesetás, ɲeé télímíkínyi bicénji o ofine ekime cá hekáká hé báléka anyiá bé á me haténa.

33 Ta híáná, bá ɲá me háya ɛ ɲháká, bó mí loosiki ne nukolí e wíndo a cemoté ce hekáká hé báléka; aáná ɛ ɲa mé béhóono ɔɔɔ oócí.

2 Kóléente 12

1 Óko, ɔɔɔ ɲá nyemána wa obékóonaka e? Eé'eé, bú te ɲó yóóló buúse bukime. Ta híáná, mío cɔba o okoonaka ne biseye ebí Otéɲí a Waáɲá ɲeé mi tóɲgínyi, na abé ú ɲa mé nambónákéna.

2 I ɲe mí menyí mulumitinine Kilís a mumoté, mú ɲáá báátáka oówo o Omuaná, yó kɔó háma o Omuaná ú anamá átátó, asana eéyé ɲáá békéláka hénáno tuɔɲo túshátá ne túnyíse. Ta u ɲáá báátáka na ciayé ceéto ce bémuátá e, te hú na yááyé elilé e? Ɛ te ɲá me hola omenyi, hú Bandómesé bímuócí ú ɲé menyí.

3-4 Ɛ ɲáá me hálómónéna okoonaka anyiá ta na ciayé ceéto ce bémuátá u ɲáá báátáka e, te hú na yááyé elilé e? Ɛ te ɲá mé hola omenyi, hú Bandómesé bímuócí ú ɲe ményi. I ɲe mí menyí bɔmbánye anyiá ɔɔɔ oócí ɲáá báátáka hí oówo o Omuaná, yó kósháma a Balatis. U ɲáá lóokómáká mehúnyi a mɔmɔté amá ɔɔɔ te a bá wu omenyi ohálómókónéna, bé tí wuúci iínjié makénda me o meéme bíkétíki.

5 A asana na nyenamá nyé ɔɔɔ eényí ya méɲa wu obékóonaka; ta híáná, ɛ te áme bá wu okelaka aáná aáme a aháɲá yé bémuátá; mbóko ya méɲa wu obékóonaka a asana na búáme butombó.

6 Mbóko yaɲó i ɲeé mi léne obékóona, keyé ɛ te áme bá yaála yé ɔɔɔ anyiá ɛ ɲa mé koonaka hú taaká; yááɲa anyiá i meé mi lésíkínyi mbumu, anyiá ta ɔɔɔ te me háya e ehélé a yémoté a yé te ɲá nyemána ta na besana abé ɛ náɲa yáme kelaka, ta na abé baaco naɲa bábó lóokómáka yamé koonaka. Otéɲí a Waáɲá ú ɲeé mi tóɲgínyi bikéki bí biseye eébi.

7 Éehé ú ɲeé mi túéhínyi tóna okono ooci aá ceéto, ú húlúkúne né elilé yé bósóma yé Sátan, ú me sásámákéna anyiá wé mi leké obékóona.

- 8**Ya méŋa ɔ̀bécó̀kóló̀kénánó̀ Otéńí a Waáńá bikúlú bétátó anyía wá me aáńjíá aféké eéyé,
- 9**yó me békáma ɔ̀se: «Yááme yaála yí nuubo ñó yó nyemána; a bɔ̀tɔ̀mbó noómi i ñeé mi tóńginyi mááme makénda bɔ̀mbánye bɔ̀mbánye.» Yaáté asana ya méŋa wu ɔ̀békó̀naka yáańa aáme a bɔ̀tɔ̀mbó noómi, anyía mbá yáme bá na makénda me Kilís.
- 10**Yaáté asana ɛ nańa yémi bílénéke a nyiáme nyebá nyé bɔ̀tɔ̀mbó noómi, ta bá á me ɔ̀ómbónáka anyána; te bé é mí tekeseke, ta yańó a mahana noómi, mbá te úúmi ɔ̀témá á bényiáka, i ñe mí menyí bɔ̀mbánye anyía ɛ ńaá me lókóma muuyé a asana ne Yésus Kilís. I ñeé mi bíléne anyía ekúlú ekime ayé ya méŋa na bɔ̀tɔ̀mbó, yiíye eéyé ya méŋa na makénda.
- 11**É maá me táńáka háye yaála, asana ɔ̀mɔ̀té banó nua nóńa nu mi éékínyinyi ɔ̀kela aána. Yááńa anyía banó, núánó nyemana nú ɔ̀laakena baaco aányé ya méŋa; ta ayé baaco a bɔ̀mɔ̀té ńa bó kóona anyía ɛ te áme bá ta bɔ̀ko, balá-baaco bá endóma eébé te ńá bó me hɔ̀la te butíkítiki.
- 12**Yááńa anyía'ò, ekúlú ayé ɛ ńaá me bá yémi líhéke aanó ɛ ekatékáté, ɛ ńa mé nyioko buólí ne oweéhínyinyi weéńí; Bandómesé yó kélaka anamá ekime cé ne bikéki bí tubílícínyinyí, ne bikémése na beandándá bé besana eémi e elime, anyía wó tóńginyi baaco anyía ya méŋa taaká ɔ̀ɔ̀ɔ̀ u endóma.
- 13**Áno me laána: Asana ayé yaáté yé ñó ɔ̀ lóbó náánó téka na ɔ̀kela, mío koó yiíyi kelaka aá tuóbo tú belumitinine tú etémbí e? É te ńáa bá anyía ɛ te ɔ̀mɔ̀ɔ̀ banó túéhinyi bɔ̀lamó bú úúmi olíhe a bíánó beetó; áno me nyéánénéna anyía nyekela eényí te ɔ̀mó bá nyetálémánánó.
- 14**Éná, yańó oóci kokóokó tóna náánó e bikúlú bétátó, ta híáná bɔ̀lamó bú úúmi olíhe te káá banó láména. Yááńa anyía'ò, té cáńa búánó bɔ̀nóme ɛ ńa mé aamba, mbá cíínú ilíhe cé bémuátá. Aána té cáńa baána bábó nyémána bá ɔ̀bándákéna bibíenyi bɔ̀nóme o o beébe sókóbinyi, mbá bibíenyi.
- 15**Aáme a aháńá'ò, i ké mí bínyímísíki buéńí, yańó bémuátá mío béfónáka ɔ̀ ɔ̀hɔ̀la a asana ne úúnú olíhe. Yańó, ɛ ńa mé banó léne buéńí ɔ̀ ɔ̀hɔ̀la, mbá banó nu ñe nú mi léne butíkítiki.
- 16**Nu ñe nú menyí banó bémuátá anyía ɛ te ɔ̀mɔ̀ɔ̀ banó báta ta buósé anyía núénú mi túkéke; mbá baaco beéńí aanó ɛ ekatékáté ńa bó kóona anyía ɛ ńa mé banó néńéke, mío banó nyiákéna e menjijé.
- 17**Aána ɛ ńaá me bébáta anyía mbá ɛ ńaá me bá wu ɔ̀ banó néńéke, mío banó nyiákéna e elime ce ɔ̀mɔ̀té u bááme baaco abá ɛ ńaá me banó tómkónéna ayé'?
- 18**Nu ñe nú menyí anyía ɛ ńaá me bécó̀kóló̀kéna Tite anyía wá faáya náánó, mío banó tóména uusu onyínyí u olumitinine a wɔ̀mɔ̀té ɔ̀lɔ̀ɔ̀ ne wuúci, mbá Tite ńaá bá wu ɔ̀ banó néńéke, yó banó nyiákéna benyéma e? Eé'eé, anyía na yańó ne wuúci, tu ńa só bá na ɔ̀koló ú buólí ɔ̀mɔ̀té, tu kendikinyi tóna ohónyí ɔ̀mɔ̀té.

¹⁹Yááŋa háye anyía nuánó báka ɔ ɔbétáá feeké anyía tu ŋa só banó békáléna e? Eé'eé, tu ŋa só táŋa yáaŋa besana bikime eebi na Bandómesé e nyimónjóló anyé tua sóŋa ne Kilís. Baláame bá ɔtémá, tu ŋa só áamba yáaŋa ɔ banó ɔóléta a núánó nɔkɔma nú bililé.

²⁰Ɛ ŋaá me béákéna ɔóme ɔ ɔtémá noómi anyía, ekákéla yá ká me faáya aáhá náánó, mío banó kúana na aabé yé nyebékéléna e yí ti ñé mi bíléníne; banó tóna nu te me leca a nyenamá a nyé ŋaá banó bíléníne. Yáakelá ɛ ká mé banó kúana nuanó sáaka banó na banó, nu aákákána, nu békátákánána, banó a beɔnɔnɔ bí bilimíníne, nu oótókono, nu kɔɔnakana bebáyɛ, nu békɔɔnakanana, banó ne tukókó aanó ɛ ekatékaté.

²¹Ɛ ŋaá me béákéna buéŋí ɔóme ɔ ɔtémá noómi anyía ciasó Bandómesé ká háná é mi lemisi aató, mío lelaka a asana yé bakela maabé beéŋí, eebe a bá te ómo bó békákáléna maabó maabé, bá cóbaka ne buúse na a mɔnyókóló, na ɛ enjɔkónónɔ, na a mafala.

2 Kóléente 13

¹Afaaya átátó eece ɛ ŋaá me faakɔna náánó, aáná tu ké sú cíkiliekene eetí ekime e elime ce embasó cé baaco béfendí ta anyía bátátó, tu látáka háye Cioóŋé ñó tóŋinyi.

²A afaaya éfendí acé ɛ ŋaá me bá náánó, ɛ ŋaá me laakéna baaco bekime a bá ŋa bó kéláka buáyá beebé bé besana ɔ ɔlata na bɔsókó bé etémbí bekime anyía bá te háná cɔba ne buúse ɔ ɔkela aáná. Aámbáya eeci, ekúlú ayé ya méŋa haaca na banó ɛ ŋaá me halómónéna ɔ banó laana isi'ɔ: Ayé ɛ ká ká me faaya náánó, ɔɔɔ okime awó u káá kélaka aabé yé asana káá bá na bónósea.

³Nu ŋa nó áamba ɔleca bɔko e bú ño tóŋinyi anyía Kilís ŋaá táŋa nááme; Kilís te a bá na bɔtɔmbó náánó, aáná u naŋa wo tóŋinyi mááyé makénda aanó ɛ ekatékaté.

⁴Yááŋa taaká anyía ekúlú eyí bé ñéé wuúci aátákéná ɔ ɔmbásá ɔ ɔmuaná o o wuúci óónɔ, u ŋaá bá na bɔtɔmbó; mbá aámbáya u ñéé líhe a makénda ma Bandómesé. Éhé ta basó abá tua sóŋa balatákánó e nyimónjóló ne wuúci tua sóŋa tóna na bɔtɔmbó; mbá, ekúlú ayé tu ká ka só fáaya náánó, tu ká só banó tóŋinyi anyía tua sóŋa bɔsɔ ne wuúci a makénda ma Bandómesé.

⁵Ánɔ békákálákéna, nu bíbúlúnéke bɔmbányɛ bɔmbányɛ aná, banó bémuátá, mbá nu leca mbókɔ nu ñe nú líhe o olumitinine noómi. Nu ti ñé nú ményi anyía Yésus Kilís áŋa e cínú etémá noómi e? Éce anyía nu te anó bá na makénda me otóŋinyi baaco anyía nua nóŋa belumitinine e?

⁶Asana ómɔté tua sóŋa na mɔŋólé ɔ ɔtémá anyía nu ŋa nó cɔba o omenyi anyía tú ma só banó tóŋinyi tubílícínyínyí tuéŋí e tú ño tóŋinyi anyía tua sóŋa taaká cí belumitinine.

⁷Ta híáná, tu ŋa só bécókóléna Bandómesé anyía nu te háná kélaka besana a beebé; tu ti ñé sú wuúci bécókóléna aáná ɔ ɔbésómókɔ tɔkɔma mbá, ta ayé yé ŋa lecana háye anyía tu ti ómó sú menyí otóŋinyi baaco bɔmbányɛ anyía tua sóŋa baaco bá endóma, tu ŋa só bécókóléna hú anyía núánó kéláka bembányɛ bé besana.

⁸Yááŋa anyía tua sóŋa hú na makénda ma ɔkelaka besana bé taaká; basó téka na makénda me onuusiki taaká eécí.

⁹Tu naŋa tuésú bílénéke buéŋí ekúlú ekime eyí nu ŋe nú bíkétí anyía tua sóŋa na bɔtɔmbó, mbókɔ banó bémuátá nua nóŋa na makénda. Asana ayé tu ŋa só bécókoléna tóna Bandómesé áŋa anyía wá banó nyiówísiníni olumitinine e etémá hú mbiókɛ.

¹⁰Yaáté asana e ŋa cáŋa áme banó sóŋéna nufule eenu ɔ ɔkela anyía a nyiáme nyekaáháma náánó e te bāmókóna oweékínyinyi, anyía yáme banó kákálákéna a makénda me butéŋí emé Otéŋí a Waáŋá ŋée mi iínjie; e te ŋá me faaya ɔ ɔkocáŋena úúnú olumitinine, mbá e ŋa mé aamba yáŋa anyía Bandómesé á banó nyiówísiníni olumitinine e etémá hú mbiókɛ.

¹¹A nyemana, banó bááme benyiínyí, i ŋée mi bíóndísinyi ɔ banó laana anyía'ɔ: Áno békéndákéna olíhe ɔ obíléne noómi, nu aambaka anyía úúnú olíhe ú belumitinine na bɔsókó á bāmókóna ɔmbánye ɔ ɔhɔla; énu kíndísíkínyinyi banó na banó, nu lókómákána, nu líhéke tóna e mbuumu noómi. Aáná Bandómesé a wáŋa nulénéne, wuúci mbuumu, káá bá na banó.

¹²Énu bíémbíkínyinyi e mutéŋinyi anyía nua nóŋa benyiínyí ɔ olumitinine noómi. Belumitinine Kilís bekime a bá bóŋa aaha ŋa bó banó téŋi.

¹³Na yaála yí nuubo nú Otéŋí a Waáŋá Yésus Kilís, ne nulénéne nó Bandómesé, na nyelatana nyé etémá nyí Efúúménénú yí Elilé bé a bāmókóna náánó.

Kalasi

Kalasi 1

¹Yaṅó Bóol é ɛa mé banó ɔ́ɔ́ɛ́na nufule eenu. Ya meɛa ɔ́ɔ́ɛ́ endóma u Yésus Kilís, té caɛa a makénda ma baaco, ta anyía a nyekela nyé ɔ́ɔ́ɛ́ a wɔ́mɔ́té. Mbá a makénda ne me Yésus Kilís na ma ciasó Síkíne Bandómesé. Wuúci u ɛeé héenyi Yésus e biwéewé.

²Na yaṅó ne benyiinyí bé olumitinine bekime a bá bóɛa aaha tu ɛa só banó téɛi, banó tuóbo tú belumitinine tú iisi ci Kalasi.

³Na ciasó Síkíne Bandómesé ne uusú Otéɛi a Waáɛá Yésus Kilís bá banó sayábákéna, bá banó iinjiékíne mbuumu e etémá noómi.

⁴Énu menyí anyía Kilís ɛeé bílénékíne okoówé a yáásó asana anyía mbá Bandómesé á basó nyéánákénéna maasó maabé, mbá u basó kétúnyíki a beɛbé bé besana bé ɔ́mesé ooci. U ɛaá kéláka aána a nyeháɛa nyé ciásó Síkíne Bandómesé.

⁵Nuúmi á bámókóna ná Bandómesé bikúlú bikime, híána yááɛa.

⁶Bááme benyiinyí, Bandómesé ɛaá banó lóɛ́kɔ a asana na yaála yí nuubo yí Yésus Kilís. I ɛeé mi kéké buéɛi ɔ́ ɔ́hɔla anyía nú me tényí enú wuúci béyúataka, nuó túme ɔ́láténa nyenamá nyé ambánye yé esóma yí etémbí a yé te á bá ambánye.

⁷Aá taaká nyenamá nyé ambánye yé esóma yí etémbí te á bá. Asana ómɔ́té, baaco a bómɔ́té á bóɛa hóá e bé ɛe bú túɛúlinyi cínú etémá; bá ɛa bó áamba otúmúliene Ambánye yé Esóma a yé ɛa leca Kilís.

⁸É ɛa mé banó láana anyía mbókɔ ɔ́ɔ́ɛ́ a wɔ́mɔ́té ɛaá banó húlikinyi ambánye yé esóma yí etémbí a yé te á bá eeye ayé tu ɛa só banó húlikínyi, Bandómesé é wuúci lómókɔ, ta yé caɛa á bá basó, te elilé yé bósóma yé Bandómesé a yémɔ́té.

⁹Tu na ma só banó láakéna, tu ɛa só hálómónéna ɔ́ banó láana aámbáya anyía, mbókɔ ɔ́ɔ́ɛ́ a wɔ́mɔ́té ɛaá banó húlinyi ambánye yé esóma yí etémbí a yé te á bá eeye ayé nu ɛa nó lókómáká, núó lumitinine, Bandómesé é wuúci lómókɔ.

¹⁰Ókɔ, aámbáya, e ɛa mé aamba anyía baaco é mi lémbíki ayé' Bandómesé e? Aá yaṅó, i ɛeé mi léne anyía Bandómesé á nyemána wu o mi lémbíki. Mbókɔ e ɛa mé aamba taaká anyía yémi bílénékíne baaco, e te áme bá munyioɔ́ mu Kilís.

¹¹Baláame, énu menyí anyía' o: Ambánye yé Esóma ayé e ɛa mé banó húlikínyi ti ómo húle ná ɔ́ɔ́ɛ́ a wɔ́mɔ́té.

¹²Ta ɔ́ɔ́ɛ́ a wɔ́mɔ́té ti ómo mi yiíyi laana, te o mi yiíyi eékúnyi; mbá Yésus Kilís ú ɛe mi yiíyi nambónéna.

¹³Nu te ɛa nó nána uúmi olíhe ú buáyá, ekúlú ayé e ɛaá me bá yamé látákéna abékéléna ci olumitinine ú Besuif; e ɛa mé bá yémi tékeseke buéɛi tuóbo tú belumitinine Kilís, e aámbáka ohónyí okime wú o tuútu menyisiki.

14Baaco bé híimi heeya ña bó bá bábó látákéna abékéléna cé olumitinine ú Besuif eécé, mbá yañó ε ñaá me bá yémi beébe hólaka o o bíibi láténa; i ñeé mi bíinjíé e nyiwééné a nyeláténa nyé abékéléna cá babaabá, mío beébe hólaka.

15Mbá, Bandómesé ñaa mé lóto, yañó téka ne obíbiéne. U ñeé mi boosíki ekúlú e yí ñeé wuúci bílénékíne, yó me lóñóko anyía yémi wuúci nyiokena buólí.

16U ña mé nambónéna uúyé Oónó anyía yémi wuúci menyí, mbá i hulíkinyi baaco a bá te ábó bá Besuif Ambánye yé Esóma; ε te ómo ko báta ooco ta boko.

17Yañó ta ooba eé Yelúsalem né eebe a bá ña bó cáña obámókóna baaco bá endóma na yañó. Mbá i ñe tényí áme coba fianjo a Alabi; e elime eécí, ε ña kaá me halómóna aá Tamás.

18E elime ce tuño tótátó, nyiáme nyecoba eényí eé Yelúsalem anyía tuésú ményinyi ne Bíel. I ñe mí limékíne ne wuúci hú moósé buunyi.

19Yañó ta ooca ooco u endóma u Yésus u etémbí; mbá ε ña mé leca Sáak, onyiinyí u Otéjé a Waáná.

20Aá taaká, eé nyiinyi nyé Bandómesé, besana eebi abé ε ña mé kóna áña taaká, i ti ñe mi néje.

21E elime eécí, ε ña mé cóbá i iisí ne ci Silii ne ci Silisí.

22Mbá a aháná na tuóbó tú belumitinine Kilís tú iisí ci Yuté, bá ña bó bá éce bá te ñá bó me leca ta buósé;

23bá ña bó bá bábó lókómáka bó lókómáka bosóókó ábó táñáka, bá kónaka báye: «Ooco awó u ñaá bá waá basó tékéséke buáyá a yáña o ohulinyi baaco aámbáya anyía bá hákéna moñolé né Kilís, asana ayé u ñaá bá wa yáambaka omenyisi buáyá !”

24Aáná bá ña bó bá bébú iinjíékíne Bandómesé nuúmi aáme a asana.

Kalasi 2

1Émakéla tuño túohátá ne túnyise aá hóláka, nyiáme nyehálómóna eényí eé Yelúsalem oño na Baanábas. E ña mé cóbana tóna Tite.

2E ña mé coba o okanda oócí anyía Bandómesé ú ñeé mi tóninyi anyía yáme coba. Tu ña só bébándákána na baaco bá maatá masáánó a mafákáléana, mío beébe búlúnékíne asana yé Ambánye yé Esóma ayé ε ñaá me bá yémi hulikinyi baaco a bá te ábó bá Besuif. E ñaá me bá i ti émi léne anyía ne buólí abó ε ña mé nyioke ne buólí abó ε ña mé nyio á bécánjaka buólí bú nubókó.

3Mbá baaco eébé ti ómo bú eékinyi ta aláame Tite, ooco u Kelék, anyía wá béaca.

4Ta yé caña á bá anyía baaco a bá ña bó bésóónókéna e uúsú oño, bé bíhiíteke háye belumitinine Kilís, ña sé bébú wuúci aacá. Bá ña bó bésóónókéna háye tuféfi anyía bábó lécaka anyána nyiásó nyimónjóló ne Yésus Kilís ñaá basó áánja a buólé bó nyeláténa nyí bikotí bí Besuif, mbá bá aámbáka o basó hélúmúnyí a buólé eébu.

⁵Mbá, tu te ómo só bényéana te hikúlúkúlú, mbá ta olókóma ta boko; tu lénéke hú anyía Ambánye yé Esóma a yááña taaká ó lobo híáná náánó.

⁶Mbá ta baaco o bómoté abá baaco ña bó bá bábó leca háye baaco bá maatá masáánó ti ómo bú sólínyi ta boko bú etémbí a bómoté a besana abé é ña mé koonáka. Mbá baaco eébé te ómo bó bá háye boko a bómoté a nyiáme nyeleca, anyía eé buúse bó Bandómesé, baaco bekime á bóña boko búmoté.

⁷Baaco eébé ña bó léca anyía Bandómesé ñeé mi iínjié bosóma bú ohulikinyi baaco a bá te ábó bá Besuif Ambánye yé Esóma, boko búmoté háye u ñe yíinjié Bíel anyía wé yiíyi hulíkinyi Besuif.

⁸Yááña anyía Bandómesé ewú u ñe yíinjié Bíel makénda ma obámókóna ooco u endóma u Besuif, wuúci u ñeé mi iínjie makénda ma obámókóna ooco u endóma u eebe a bá te ábó bá Besuif.

⁹Aáná na Sáak, ne Bíel, na Sáañ, bekendisi belumitinine bá hóá, ña bó leca anyía Bandómesé ú ñe mi cumé buólí eébu. Nye basó téniki na aabá eényí na yanó na Baanábas, bú tónjinyi anyía tua soáña a nyelókómána nyí buólí ne beébe. Aáná tu ña só coba o okóonyionó baaco a bá te ábó bá Besuif; beébe, bá ña cóbá o okóonyionó Besuif.

¹⁰Asana ómoté ayé bá ña bó basó bátá ñaá bá hú anyía tu te béhóya owóólóko báábó belumitinine a bá bóña na osóka; asana eéyé i ñe mí bíinjié o búle kela tóna.

¹¹E ñaá me kákálákéna te Bíel e ekatékate ci belumitinine, ekúlú ayé u ñaá bá a Antióse anyía ú ñaá békélákéna taaká boobé.

¹²Yááña anyía, a nyiáyé nyekaáhama a Antióse, Bíel ñaá bá weé nyiékinyi na baaco a bá te ábó bá Besuif. Émakéla baaco e bé ñe bú hulé hoóhi na Sáak á ka bó hámá, Bíel nyitúme ohúébe eényí; u ti túné nyiényi ne beébe anyía u ñaá bá weé líkíméke Besuif a bá ña bó bá bábó koonaka anyía baaco bekime ña bó nyemána bá obéácáka.

¹³Báásó benyiinyí bé Besuif a bómoté nyitúme oláténa nyekelaka nyí Bíel eényí o okóhama ayé bé ñe bú bísúétíne ta Baanábas e mesíñítí ma nyebékéléna eényí.

¹⁴Émakéla yáme leca anyía bá te ña bó békéléna háye indélímínyinyi ce taaká ce Ambánye yé Esóma ño tónjinyi, nyiáme nyehatona eényí e ekatékate ci belumitinine bekime, i ñe túme okákáléna Bíel, mbá esé: «Huúú? baabá ! Mbóko kuonó awó o óña u Besuif, óo líhéke aaha háye ooco awó u te á bá u Besuif, anyiaté o ñoó waamba oweékinyi baaco a bá te ábó bá Besuif anyía bé líhéke, bá békélákéna háye Besuif e?

¹⁵Basó, bá ñaá basó biénéké Besuif, tu te asó bá bakela maabé e bé ñe bú hulé o mononjo me etémbí.

¹⁶Ta híáná, tu ñe sú menyí anyía atalémánánó yé ooco eé buúse bó Bandómesé áña ooci awó u ñaá háya monolé né Yésus Kilís, té cáña ooci awó u ña láténa bikotí. Ta basó tóna tu ña só hákéná monolé né Yésus Kilís o okela anyía Bandómesé á kela anyía túásó bámókóna betalémánánó bé baaco eéyé eé buúse, té cáña anyía tu ña só láténa bikotí, ananyía nyeláténa nyí bikotí te ñaá kéla anyía ooco á bá otalémánánó eé buúse bó Bandómesé.”

Éehé Bandómesé ñaá laána Abélaham ɔse: «É ká mé hɔlena nóowo ɔ ɔsayabena baaco bekime bá ɔmesé.»

⁹Abélaham ñee lumítíníne, éehé Bandómesé ñeé wuúci sayábéna. Aáná baaco bekime e bé ñe bú lúmitinine, Bandómesé kée beébe sáyábákéna tóna.

¹⁰Yááña anyía'ò, baaco bekime e bé me bú bíinjie a nyeláténa nyí bikotí á búña bɔlómókónó, anyía yááña yɔɔhókónó anyía «Ɔɔɔ okime ewú u ti ñee bíinjie ekúlú ekime ɔ oláténa besana bikime a béáña beɔhókónó e Nufule nú bikotí áña na nyelomo.»

¹¹Tu ñe sú ményi bɔmbánye anyía ta ɔɔɔ te á bá wu ɔbá atálémánánó yé ɔɔɔ eé buúse bó Bandómesé a asana na nyeláténa nyí bikotí. Yááña aáná anyía: «Ɔɔɔ a wáña atálémánánó yé ɔɔɔ eé buúse bó Bandómesé anyía u ñaá háya moɔhólé nááyá kée líhéke taaká ci olíhe.»

¹²Mbá nyelónána áña hɔá ε ekatékate ce na ɔɔɔ awó u ña láténa bikotí ne ooci awó u ñaá háya moɔhólé ná Bandómesé. Yááña yɔɔhókónó anyía: «Ɔɔɔ okime awó u ña láténa bɔmbánye bikotí bikime káá bá ne olíhe a asana ne bíibi.»

¹³Bandómesé ñaá basó lómókɔ basó bekime anyía tu te ómo só láténa bikotí bikime. Mbá Kilís ñaá faáya, yó basó háñónáka anyía mbá Bandómesé é wuúci lómókɔ a yáásó asana. Bú ño tónjinyi anyía ú maá basó kétúnyiki a nyelomo eényí. Aáná yááña yɔɔhókónó anyía: «Ɔɔɔ okime awó bá tónjá a bɔɔté ɔ ɔmuaná áña na nyelomo.»

¹⁴Kilís ña kéláka aáná anyía endána acé Bandómesé ñaá bétánéna Abélaham á bámókóna tóna ná baaco a bá te ábó bá Besuif e elime ci Yésus Kilís, yó basó iinjíé tóna, basó bekime, Elilé ayé u ñaá basó bétánéna owiinjie a asana ne olumitinine.

¹⁵Baláame, ε ña mé áamba ɔ banó tónjinyi hibílicínyinyí a besana a bé náña bé a békéláka : Mbókɔ ɔɔɔ a wɔmɔté ñe síke nyeléha a nyémɔté háye yé ñaá béámba, ɔɔɔ u etémbí te á bá wu ɔwaáña mbá te osolinyi bókɔ a bómɔté a nyeléha eényí.

¹⁶Búáña híáná na Bandómesé, anyía buáyá u ñaá bétánéna ɔkela Abélaham bɔmbánye ne híiyé henyénó áyá. Bu te á bá anyía u ñaá kɔóna anyía «tonyénó» háye anyía túáña tuéñí, mbá henyénó áña hú hémɔté; híiyé henyénó ñe hambule anyía Kilís.

¹⁷Bókɔ abó ε ña mé áamba ɔkɔɔna áña anyía Bandómesé ñaá látana bumbénú na Abélaham, yó bétána anyía u ña cóba o o buúbu nyiáyínyí. Buáté bókɔ bikotí e bí ñe síké á fáaya aaha e elime ce hɔndéte cé tuɔɔɔ ínáyise na tuɔɔɔ nyítíne na túóhátá te á bá bé ɔnyókótóna nyelatana eényí, mbá te onyietinyi endána ce Bandómesé.

¹⁸Nu ñe nú keti yáakelá anyía Bandómesé ña sáyabena ɔɔɔ a asana na nyeláténa nyí bikotí, té cáña ε endána acé u ñaá bétánéna ɔɔɔ. Eé'eé, yááña anyía'ò, Bandómesé ña sáyábákéná Abélaham ananyía u ñeé wuúci bétánéná.

¹⁹Mbókɔ aáná yááña, aáté bikotí abé Bandómesé ñe yíinjíékíne baaco ño yóólɔ e? U ñeé bíibi télímíkinyi anyía tuesú ményúkúne anyía tu ña só nánaka ɔ ɔkɔháká anyía ɔɔɔ u henyénó hé Abélaham a wáña éce Kilís áa fáaya; ná ɔɔɔ oócí Bandómesé ñe yíinjíé endána eecí. Bililé bé masóma bé Bandómesé bí ñe húlíkinyi baaco bikotí eébi, bé

ɔholakena ne ohényihényi. Mbá ohényihényi naná wɔ́ nyíókɔ buólí ɛ ekatékáté ɛɛ baaco béfendí.

²⁰A aháná na Bandómesé, wuúci bémuátá u ɲaa bétánéná Abélaham, u te ómɔ́ tóma ohényihényi.

²¹Éɛe bú ɲe hémbule anyía bikotí ɲe núusi endána ɛɛ Bandómesé e? Eé'eé, buúse bukime. Yááɲa anyía, mbókɔ okotí a yémoté á bámókóna hóá a yááɲa yí owíinjíékíne baaco olíhe, keyé baaco e bé ɲe bú yiíyi latákéná ɲa bó bá betálémánánó bé baaco eé buúse bó Bandómesé.

²²Mbá yááɲa yɔ́ɲókónó anyía baaco bekime bá ɔmesé á bóɲa beólé bé bɔɔbé, ananyía mbá Bandómesé é beébe iínjíékíne benyéma abé u ɲaa bétánákéná baaco a bá ɲa bó háya mɔ́ɲolé né Yésus Kilís.

²³Ekúlú ayé tu ɲa só bá éɛe tu te ɲá só háya mɔ́ɲolé né Kilís, tu ɲa só bá éɛe tua sɔ́ánɲa a buólé bú bikotí ɔ ɔkɔ́háma ekúlú ayé tu ɲa só hákéná mɔ́ɲolé né Kilís.

²⁴Yááɲa anyía bikotí ɲaa bá háye mutóɲínyi ohónyí ɔ ɔkɔ́háma a nyefaaya nyí Kilís, ananyía mbá túsó bámókóna betálémánánó bé baaco eé buúse bó Bandómesé anyía tu ɲe sú lumitinine.

²⁵Mbá, aámbáya tua sɔ́ɲa o olumitinine Kilís, tu te asó bá tóna e butéɲí bú mutóɲínyi ohónyí eémú.

²⁶Banó bekime nua nuáɲa baáná bá Bandómesé anyía nu ɲa nó hákéná mɔ́ɲolé né Yésus Kilís; bú tóɲɲínyi anyía nua nóɲa e nyimónjóló ne wuúci.

²⁷A asana eyí nu ɲe nú bíótókíne, nua nóɲa e nyimónjóló ne Kilís. Aámbáya nua nuáɲa o olíhe i iɲetí ci Kilís bémuátá.

²⁸Aáná tua sɔ́ɲa bɔ́kɔ búmoté eé buúse bó Bandómesé; nyéalónána te á bá tóna ɛ ekatékáté ci ne Besuif na baaco a bá te ábó bá Besuif, ta ɛ ekatékáté ɛɛ na beólé na baaco a bá te á bá beólé, ta ɛɛ na banómɔ́ɔ ne beénjú. Banó bekime nua nuáɲa bɔ́kɔ búmoté e nyimónjóló ne Yésus Kilís.

²⁹Banó abá nua nuáɲa baaco bé Kilís, nua nuáɲa aná bɔ́nye Abélaham; nua nuáɲa nú ɔ́bɔ́ɲo nuafa a benyéma bikime abé Bandómesé ɲaa bétánákéná o beébe iínjie.

Kalasi 4

¹Asana ayé ɛ ɲa mé áamba anyía núánó lókóma bɔ́mbánye áɲa anyía: Ɔ́ónó okime a wá nyemána wu ɔ́bá na nuafa a benyéma bí síkíne ɲeé líhe i iɲetí ci olíhe ú yɔ́ólé, ta yé cáɲa á bá anyía nuafa eénú áɲa núáyé nukime.

²Ekúlú ayé wa yánáɲa ɔ́nɔ́mbó, wáɲa e butéɲí bó baaco e bé ɲe bú wuúci tétényi; bé kendisiki bíáyé besana ɔ ɔkɔ́háma ekúlú eyí síkíne ɲaa sɔ́mbótóna anyía wáa bá na núáyé nuafa.

³Híáná búàṅa tóna náásó, anyía ekúlú ayé tu ṅa só bá éce tu te ṅá só háyá mṅṅolé né Kilís, tu ṅa só bá tua sṳánáṅa i iṅetí ce banásé; tu ṅa só bá a buólé bó abékéléna cé ilumitinine cá baaco.

⁴Émakéla ekúlú ayé Bandómesé bémuátá ṅaá sómbótóna á kaáháma, u ṅá tóma uuyé Óónó, yó ko bíbíéne a tṳona tú oónjú; u ṅe líhéké a nyebékéléna nyí bikotí bí Besuif,

⁵ananyía mbá wá háṅónáka eebe a bá bóṅa beólé bí bikotí eébí, túó bámókóna basó bekime baáná bá Bandómesé.

⁶Asana e yí ṅo tṳṅinyi anyía nua nuáṅa baáná bá Bandómesé áṅa anyía: Bandómesé ṅaá basó nyiáyísíkinyi Elilé yí uuyé Óónó e etémá noómi; yiíyi yé ṅa kṳona okelú o ṳmuaná anyía «Ába !», éce anyía «Taatá.»

⁷Éhé bú ṅo tṳṅinyi anyía nu te anó bá tóna beólé bé abékéléna cé ilumitinine cá baaco, mbá nua nuáṅa aná bááyé baáná. A asana ayé nua nuáṅa baáná bá Bandómesé, nua nóṅa na nuafa a bíáyé benyéma anyía núáyé nuubo.

⁸Buáyá, ekúlú ayé nu ṅa nó bá éce nu ti ṅé nú menyí Bandómesé, nu ṅa nó bámókóna beólé bé bebókóbóko a bé te ómoó bá taaká ce Bandómesé.

⁹Mbá aámbáya ayé nua nuáṅa o omenyinyi na Bandómesé, anyána yááṅa tóna anyía nuánó hálómkóna oláténa abékéléna cé ilumitinine cá baaco a cé te á bá na makénda, cé te oólo ta bṳko e? Anyiaté no ṅa nó áamba o háná bá bíábó beólé e?

¹⁰Nu ṅe nú bíinjie o oláténa manáka ma mṳósé a mómoté, ne me iílí a cémoté, ne me bikúlú a bémoté bé hiṳṅo, na ma tuṳṅo a túmoté tóna.

¹¹É ṅaá me béákéna buéṅí a yáánó asana, anyía muuyé emú i ṅe mí hiitéke o ṳnyio buólí náánó te bécáṅa buólí bú nubókó.

¹²Baláame, e ṅa mé banó bécókóléna anyía áno bámókóna na nyebékéléna anyé e ṅa mé bá ne nyiinyi náánó. Nu te ómo nó me kela bṳbṳ ta búmoté.

¹³Nu ṅa nó bétáá anyía ekúlú ayé e ṅa mé cáṅacáṅa o banó húlinyí Ambánye yé Ésóma, e ṅa mé bá yáme kṳṳko.

¹⁴Ta yé cáṅa á bá anyía nu ṅa nó lókómáka muuyé aáme a asana anyía e ṅa mé bá yáme kṳṳko, nu ti ómo nú mí kényéme, banó te o mí omboko. Mbá nu ṅa nó me káhá bṳmbánye i iṅetí ce nyekáha bṳmbánye nyí elilé yé bṳsóma yé Bandómesé. Yé ṅaá bá háye anyía Yésus Kilís bémuátá nu ṅa nó káha bṳmbánye.

¹⁵Etéeyé ekúlú no ṅa nó bá ne obíléne weéṅí. Mbá anyiaté nu te ṅá háná enú bíléne aámbáya e? Yaṅṅ bémuátá i ṅe mí menyí bṳmbánye anyía e ekúlú eéyé, mbókṳ banó ne ohónyí wú obésómókṳ eése anyía nuénú mí iinjíékíne, keyé no ṅa nó bésómókṳ.

¹⁶Áno me laana aámbáya aná, ya meáṅa muanó muliṅine anyía e ṅa mé banó laana taaká e?

- 17**Nyelatana anyé baaco eébé ñá bó áamba òlatana na banó ne munéñéne te á bá nyembánye buúse bukime, mbá bá ña bó áamba yáaña anyía bábó banó aálóna na yañó, mbá nò bá òlòño ne beébe.
- 18**Búaña bómánye anyía baaco á látákána na bósóókó; mbá nyelatana eényí ñá nyemána nyé òbá bikúlú bikime, ta yañó aanó ε ekatékaté, ta yañó téka.
- 19**Éé', banó bááme baáná bá òtémá ! Ya meáña ò háná lókóma muuyé a yáánó asana i ñetí ci muuyé mu inúmi ci oónjú. I ké mí muúmu lókómáka aáná ò òkòóháma ekúlú eyí Kilis kée ténginyi bómánye bómánye e cínú ilíhe noómi, núó lúmitekinine hú besana abé u ñaá kéláka.
- 20**Ya méña na ecaná buéñi cé òbámókóna aanó ε ekatékaté aámbáya, ananyía mbá yémi menyí bómánye anyána ya méña wu ò banó láakena besana eébi anyía bú ñeé mi yébi buéñi; ε te háná ményi ta aáté ya méña wu ò banó láakena tóna.
- 21**Isí'ò, banó abá nua nuánáña ò oléne olíhe a buólé bú bikotí, áno me laána, yáme lókóma: Nu te ñá nó lókóma bómánye aáté bikotí ñaa kòona ayé' anyána e?
- 22**Téka yáaña yóòhókónó a Cioóñé cé Bandómesé anyía Abélaham ñaá bá na baáná a banómócó béfendí e? U ñeé biéné ooci ne yoombi, yó biéné a wòmòté ne oónyí. Nyíinyi nyí yoombi ñaá bá anyía Akáal, bó lóhókò oónyí anyía Sáala.
- 23**Óónó ewú u ñeé bíbíéne ne yoombi ñeé bíbíéne háye baáná bé etémbí bekime ña ña bébú bíbíénéke, mbá òónó ewú u ñeé bíbíéne ne oónyí ñeé bíbíéné ε endána acé Bandómesé ñeé wuúci bétánéná.
- 24**Asana eéyé áña hibílícinyínyí e hí ño tóñinyi anyía: Beéñjú eébé béfendí á bóña alatana cé membénú éfendí. Yoombi Akáal ño tóñinyi nyelatana nyí bumbénú anyé Bandómesé ñaá látána ne Moyís a òkòndò nú Sinayi ò òmuaná. Bááyé baáná á bóña beólé.
- 25**Akáal oóci áña tóna nyíinyi nyé òkòndò nú Sinayi i iisí ce Alabi; u ño tóñinyi báléka ci Yelúsalem ce aámbáya a céáña ò buólé, na bááyé baáná áyá.
- 26**Mbá Yelúsalem ce Òmuaná ñeé líhe a ciayéciayé háye Sáala; ciáña ciasó iinyí.
- 27**A asana ne Yelúsalem eéci, Cioóñé cé Bandómesé ñaá kòona cése: «Kuòhó, ahúátá yí oónjú ewú o ti ómoó biéne baáná, bílénéke; kuòhó ewú o ti ómo númi ta buósé, bíolikinyi, anyía oónjú awó ònóme ñaá béyúata kée biénéke baáná beéñi ò òhòla oónjú awó ònóme ñaá bá weé lénéke.»
- 28**Aá banó baláame, nua nóña taaká cé baáná bá Bandómesé háye ciayé endána ñaá bá; nua nóña háye Isak awó Bandómesé ñaá bétánéná Abélaham anyía u kée biéne.
- 29**Buáyá, etéeyé ekúlú, òónó ewú é bíbíéné háye baáná bé etémbí bekime ñaá bá weé tékeseke òónó ewú é bíbíéné a makénda ma endána ci Elilé yé Bandómesé. Búaña tóna híáná aámbáya.

30Yááŋa anyía Cioŋhé cé Bandómesé ŋa kóŋa cése: «Oŋókéna ne yoombi ne uuyé oŋó áyá, anyía oŋó u yoombi te ómɔ nyemána wu oŋá na nuafa a benyéma bé cíáyé síkíne; hú oŋó u oónyí wá nyemána wu oŋá na benyéma eébi.»

31Aáná baláame, basó bekime tu te asó bá baáná bé yoombi a bá bóŋa e butéŋí bú bikotí; tua sóŋa baáná bé oónyí a wáŋa a ciayéciayé.

Kalasi 5

1Kilís ŋáá basó háŋónáka taaká taaká a buólé bú bikotí, ananyía mbá tuásó bámókóna buúse bukime a ciasóciasó. Áno békéndákéna aná olimine a cianócianó ekúlú ekime, nɔte benyéanena tóna anyía oŋo a wɔmɔté á háná banó hélúmúnyi a buólé bó bɔko a bómɔté.

2Yañó Bóol, e ŋa mé banó láana anyía: Mbókɔ nu ŋe nú lúmítíne anyía bá banó áácáka anyía nuenu fúúmékéne eé buúse bó Bandómesé, asana eyí Kilís ŋa kéláka te ŋáa banó oŋo buúse bukime.

3E ŋáá me hálómónéna o banó laana anyía oŋo okime awó á béaca ŋá nyemána wu olátákéna bɔmbánye bɔmbánye bikotí bí etémbí bikime.

4Banó eebe abá nɔ ŋa nó bétáá anyía nua nóŋa nú oŋá betalémánánó bé baaco eé buúse bó Bandómesé anyía nyeláténa nyí bikotí bí Besuif, énu menyí anyía nú ma nó aalónána ne Kilís; yaáyé yaála yí nuubo te á bá yé o háná bá náánó.

5A yáásó aháná, tu ŋa só tátá na mɔŋolé anyía makénda me Efúúménénú yí Elilé ma kaá basó télímíkinyi bifúúménénú bé baaco eé buúse bó Bandómesé anyía tu ŋa só háya mɔŋolé né Kilís.

6Yááŋa anyía o oŋo okime a wáŋa e nyimónjóló ne Yésus Kilís, te wuúci oŋéacánó te wuúci iindú, bú ti ŋé wuúci oŋo ta bɔko. Bɔko a bó ŋo yóŋo áŋa hú anyía wá bá ne olumitinine o otémá noómi ewú ú ŋe wuúci kela anyía wé lénéke bɔsókó.

7Buáyá, e nyitúme nyí úúnú olumitinine, nɔ ŋa nó bá nuanó látákéna besana bɔmbánye; mbá aányé u ŋáa banó léké oŋoba ne buúse o oláténa taaká cé besana eébi e?

8I ŋe mí bikéti anyía té cáŋa Bandómesé u ŋa kéláka aáná, anyía i ŋe mí menyí anyía wuúci u ŋáa banó lóŋókó.

9Téka nu ŋe nú menyí enjaba a cé ŋa kóŋa anyía: «Menɔŋenɔŋé me enutisi oŋuŋe ŋe nutisi oŋuŋe a wotóbókónó okimekime» e?

10A asana ayé tua sóŋa balatánó e nyimónjóló ne Otéŋí a Waáná na banó, i ŋe mí bikéti anyía nɔ ŋa nó bétáá bɔko búmɔté háye yaŋó. Bá ká bónóséá oŋo okime awó u ŋa kela anyía cíínú etémá á benyíáka, ta u cáŋa á bá nyenamá nyé oŋo nyé háányé.

11Banó báame benyíinyí, a náame'o: Mbókɔ ya meánáŋa o oweékúnyi baaco anyía bá béacáka o ofúúméne, mbá anyiaté aná bá yánáŋa o oŋoba ne buúse o o mi tekese e? Mbókɔ yiíyi aná, keyé owé ú Yésus o oŋbasá o oŋuaná te ŋa háná e yébi ta oŋo.

12I ñeé mi léne anyía baaco a bá ña bó banó túñulinyi bá ka béákáka, mbóko bé ñe bú léne.

13Mbá a yáánó aháñá, banó bááme benyiinyí, énu menyí anyía Bandómesé u ñaá banó lóñókó anyía núánó bāmókóna a cianócianó. Éhé yááña anyía nuti bíkétiki anyía nua nóña nuu búle kela besana a bé ña banó bíléníne anyía nua nóña a cianócianó. Mbá énu lénékénéne, nu ólókónónó,

14ananyía bikotí bikime ña ka látana o okotí eeye ómóté: «Lénéke sóókó háye o ñoó léne ciwo ceéto ce bémuátá.»

15Mbá mbóko ño ña nó nómánána, nu nyiákánána, énu bíkékényiki anyía nua nóña nú ománákánána banó na banó.

16É ña mé banó láana anyía áno nyéána Efúúménénu yí Elilé é kendísiki cínú ilíhe; aána nu te ká háná anó kela besana a bé ña banó bíléníne.

17Besana a bé ña háména ooco o otémá a aháñá ne olíhe ú imehú ña yaálónána na besana a bé ña háména ooco o otémá a aháñá ne olíhe ú Elilé; anamá cá besana eécé éfendí ñaá nua ecále e cínú etémá noómi, cá te banó iinjíe ohónyí wú okelaka boko ebú nu ñe nú léne.

18Mbóko Efúúménénu yí Elilé yí ñe kendísi cínú ilíhe, nu te anó bá nú o háná bá e butéñí bú bikotí noómi.

19Besana a bé ña háména ooco o otémá a aháñá ne olíhe ú imehú te ña nánonua; béáña anyía na enjókónónó, na mōnyókóló, na mafala,

20ne onyemi bebókóbóko, na okela mañála, ne mulijenene, na esáká, na yooté, ne tulijéline, na behononó, na mōbésálótóna,

21na yaáká yí eése, na nyé-te-lókómána, ne ohíolo meluku, ne tuuhú, na anamánamá cé ihúnyínyí cé besana eébi. É ña mé banó láakéna, é ñaá me hálómónéna o o banó láana anyía: Baaco a bá ña bó kela anamá cá besana eécé te ká bó leca anyána Bandómesé ñeé ténínyi baaco.

22Mbá Elilé ña kéla anyía baaco ábó bá ne nulénéne, ne obíléne, ne mbuumu, ne owehínyínyi, na ambánye yé otémá, na yaála yí nuubo, bá hákéna mōñolé náábó,

23ne nuhóhi, na nyenómátána nyé besana. Bikotí ti ñe líjine anamá cá besana eécé.

24Yááña anyía, baaco a bá bóña e nyimónjóló ne Yésus Kilís ne me bú ményisiki besana bikime bí olíhe ú imehú e bí ñe beébe háména é etémá; búáña háye anyía bé me bú bíibi aátákéna o ombásá o omuaná.

25Efúúménénu yí Elilé yé ña basó iinjie olíhe; yaaté asana túásó nyemána tú o búle kanda a mááyé makénda noómi.

26Túá nyéána okela bumálá, ne olijine bosóókó, tu beébe aákákéna tóna.

Kalasi 6

- ¹Bááme benyiinyí, mbóko yé ñá banó háména anyía nuánó cuánéna ɔɔɔ a wɔmɔté waá ɔkelaka asana a yaabé, banó ebé Elilé ñá banó kéndisi, nu ñá nó nyemána nú okoó wuúci hálámánána o ohónyí a wɔmbánye; áno keláka aáná ne nuhóhi, mbá nu bíkékényíki ɔkua a bɔɔbé eébú.
- ²Áno ɔ́lókónó ekúlú yí muuyé. Mbóko nu ña nó kéla aáná, nu ká nó látákéna okotí yí Kilís.
- ³Mbóko ɔɔɔ a wɔmɔté ñe bíhiite háye ɔɔɔ a waáña, yiíyi anyía u te á bá ta boko, u ñe bínéje.
- ⁴Ɔɔɔ okime é búlúnéke nyíáyé nyebékéléna nyé bémuátá. Mbóko u ña léca anyía nyéáña nyembánye, wá bá na bɔɔɔ eé wuúci bémuátá, té cáña anyía u ña hóláka bɔsókók a nyebékéléna,
- ⁵ananyía ɔɔɔ okime káá bétúáhéna búáyé bɔlamó wuúci bémuátá eé buúse bó Bandómesé.
- ⁶Ɔɔɔ okime ewú bé ñe yeékúnyi besana bé Bandómesé ñá nyemána wu owiínjíékíne ɔɔɔ ewú u ñeé wuúci eékúnyi nuafa a númɔté nó bíáyé benyéma bikime.
- ⁷Nuti bínéjeke, bá náña bé ti é féníne Bandómesé. Bá naña bá bándáka beyoyé hú a nyenamá nyé benyéma anyé bó yóónókó.
- ⁸Híáná yááña a baaco: Ɔɔɔ awó u ña kela besana e bí ñeé wuúci háména ɔ ɔtémá a aháná ne olíhe ú imehú kée wé; mbá ɔɔɔ awó u ña kela besana e bí ñeé wuúci háména ɔ ɔtémá a aháná ne olíhe ú Elilé kée líhéke yóósóso yí olíhe yí ekúlú ekime e yí ñe húle né Elilé.
- ⁹Túá ɔɔbá ne buúse ɔ ɔkela bembánye bé besana tu te tɔmbɔ, anyía tu ké sú híiteke bembánye bé benyéma éce ekúlú ma nyémana.
- ¹⁰Yaáté asana, túá békéndéna aámbáya ayé ekúlú áña ambánye ɔ ɔkela bɔmbánye a baaco bekime, hólákáhóláka e eebe a bá bóña báásó benyiinyí bé olumitinine Kilís.
- ¹¹Áno léca aámbáya háye e ña mé banó ɔ́ñéna na beandándá bé cióñé ne úúmi ɔɔbó ú bémuátá.
- ¹²Baaco a bá ña bó aamba obíléníne baaco bekime, beébe bá ña bó banó eékínyi anyía nuánó béácáka. Bá te ñá bó áamba anyía baaco é beébe tékéséke, anyía mbóko bé ñe bú húlíníni baaco anyía owé ú Kilís ɔ ɔmbásá ño nóhíníni, keyé bé kée beébe tekeseke.
- ¹³Baaco eébé a bá ña bó béaca te ñá bó láténa beébe bémuátá bikotí bí Besuif bikime. Bá ña bó áamba anyía núánó béácáka ananyía mbá bébú bíbéétíki eé buúse bó baaco a yáánó asana.
- ¹⁴Aáme a aháná, i ti ñé mí bíbééti; é maá me háya yáaña maame mɔñólé né uusú Otéñí a Waáña Yésus Kilís ewú u ñeé wé aáme a asana ɔ ɔmbásá. A asana eéyé ya méña owéénú a asana na ɔmesé; ɔmesé owéénú aáme a asana.

15Yááŋa anyía bú te ñó yóóló buúse bukime, ta ɔɔɔ á bá ɔbéácánó ta waá bá iindú. Boko a bó ñó yóóló áŋa hú anyía ɔɔɔ á bá yóósóósó yé ɔɔɔ.

16Bandómesé á sáyábákéna baaco bekime a bá ña bó láténa ohónyí oócí ne eebe a bá bóŋa taaká cé baaco bá Bandómesé; wé beébe iinjíékíne tóna mbuumu ε etémá noómi.

17O otúme aámbáya ε te ñá háná áme áamba anyía ɔɔɔ é mi yébiki tóna. Yááŋa anyía endólá a cíáŋa aáme a cɛéto ño tónjinyi anyía ya méŋa boko bú Yésus.

18Bááme benyíinyí, Oténí a Waáŋá Yésus Kilís á banó sayábákéna banó bekime’o. Híáná yááŋa.

Εφέεσε

Εφέεσε 1

¹Yañó Bóol, Bandómesé ñaá me táfá anyía yáme bámókóna ɔɔɔ u endóma u Yésus Kilís. Yañó, ε ña mé banó óóñéna nufule eenu, banó belumitinine Kilís ebé nú me nú bíinjie e nyimónjóló ne Yésus Kilís [banó ebé nu ñe bú líhe a báléka ce Εφέεσε].

²Ξ ña mé bata ne Síkíne Bandómesé ne uusú Otéñí a Waáñá Yésus Kilís anyía bá banó sayabákéna, bá banó iínjíékíne mbuumu ε etémá noómi.

³Nuúmi á bá ná Bandómesé, Síkíne ci uusú Otéñí a Waáñá Yésus Kilís. U ñaá basó iínjie bembánye bé besaya bí Elilé bikime bé Ɔmuaná anyía tua sóña e nyimónjóló ne Kilís.

⁴Yááña anyía Bandómesé na maá basó táfáka buáyá éce u te ñaá bóta na ɔmesé na ɔmuaná anyía túásó bámókóna befúúménénu e nyimónjóló ne Kilís, téka na hekoma eeyé eé buúse. A asana ayé Bandómesé ñaá basó lénéké,

⁵u ñaa cáña ɔsómboótóna anyía tuásó bá e elime ci Yésus Kilís bááyé baáná bá ɔfana, bú ñeé wuúci bílénékíne ɔkela aána.

⁶Yaáté asana túásó nyemána tu o wuúci nyemiki a asana na yááyé yaála yí nuubo yí nuúmi. U ñaá basó bóosi etémbí ne etémbí anyía tua sóña e nyimónjóló ne uuyé Ɔónó u ɔtémá.

⁷U ñaá basó háñónáká a buólé bó boóbé o owé ú uuyé Ɔónó oócí, yó basó nyeanakenena maasó maabé. Aána u ñaá basó tóñinyi anyána yááyé yaála yí nuubo áña yaáñá ɔ ɔhola a yáásó aháñá;

⁸yó basó nyióisíkiníni ne injíñé ikime na ambánye yí omenyi ekime a nyíáyé nyetákéna nyé besana.

⁹U ñaá basó námbónéna nyíáyé nyetákéna nyé besana eényí a nyé ñaá bá nyenámbánó buáyá; nyiínyi u ñaá sómbótoná anyía u káá hóléna né Kilís o o nyiínyi kela.

¹⁰Nyíáyé nyetákéna nyé besana eényí áña anyía: Ayé ekúlú káá nyemana, u káá bándáka benyéma bikime na bé ɔmesé na bé ɔmuaná anyía Kilís é bíibi ténjinyi bikime.

¹¹Bandómesé ñaa kela besana bikime háye bú ñeé wuúci bíléníne. Aána u ñaa cañácáña ɔ basó táfáka buáyá a nyíáyé nyetákéna nyé besana anyía tua sóña e nyimónjóló ne Kilís; yó basó iínjie núásó nuafa anó u ñaá basó bétánéna,

¹²ananyía tuésú nyemiki búáyé buáñá, basó abá tu ña só cáña ɔháya moñolé né Kilís.

¹³Banó tóna, ekúlú ayé nu ña nó lóokómáká taaká ce ɔtáña, wuúci wáña Ambánye yé Ɔsóma a yé ñaá banó nóhi, nu ña nó hákéná moñolé né Kilís. Aána Bandómesé ñaá banó háyá híiyé hibílicínyinyí hé bémuátá; híáña Efúúménénu yí Elilé ayé u ñaá banó bétánéna o otóñinyi anyía nua nóña bááyé.

¹⁴Efúúménénú yí Elilé eéyé áḡa náásó háye afacé e yí ḡoó tḡḡnyí anyía Bandómesé káá basó ínjíékíne bembánye bé benyéma bí etémbí abé u ḡaá batéákénéná a búáyé Bunḡḡ, éce ekúlú yé nyíasó nyekomba maá nyemána bembánye bembánye. Tue nyemiki aná buáḡá bó Bandómesé.

¹⁵Yaáté asana i ḡeé mi ínjie Bandómesé bitéḡíti a yáánó asana. E ḡaá me lókómáka bá banó lémbiki anyía nu ḡa nó cḡba ne buúse o ḡháya mḡḡolé né Otéḡí a Waáḡá Yésus, nu lénéke tóna belumitinine bekime.

¹⁶Aáná i ḡeé mi ínjie Bandómesé bitéḡíti, e te tḡmbḡ, ekúlú ekime eyí i ḡe mí wuúci bécókóléna eenú eé buúse.

¹⁷E ḡaá me bécókóléna Bandómesé, Síkíne ci nuúmi ewú uusu Otéḡí a Waáḡá Yésus Kilís ḡaá bá weé nyémiki; i ḡe mí wuúci bécókóléna anyía wá banó ínjíé injíḡé, mbá u bitḡḡnyí náánó o o wuúci menyí bembánye bembánye;

¹⁸yó banó hákéna eese e etémá noómi anyía nuénu ményi, nuó bámókóna tóna na nyenamá nyé mḡḡolé anyé u ḡaá banó lḡḡóko eé nyíinyí, núó ményi tóna benyéma biéḡí bí nuúmi abé u ḡaá batéákénéná bááyé baacḡ.

¹⁹E ḡa mé aamba tóna anyía núénú menyí mááyé makénda a má ḡa hóla na anyána me ḡe bitḡḡnyí náásó, basó abá tu ḡa só hákéná mḡḡolé nááyá; makénda eémé Bandómesé ḡoḡ tḡḡnyí bḡkḡ búmḡté ne Kilís,

²⁰ekúlú eyí u ḡeé wuúci heényi e biwéewé, yó wuúci limisinyi a aháḡá yí úúye cḡbḡ ú manóme o Omuaná noómi.

²¹A haáté haála eéhe Kilís áḡa oliménénú o otéḡínyí ne metéḡí mé bililé bikime bé ḡhuáló, na báábḡ betéḡí áyá; ta maabḡ makénda, ta búábḡ bḡcḡcḡ, ta cáábḡ olokí áyá. Nyíáyé nyíinyí ḡo yóómo o ḡḡla eénye ekime a cáḡa cé owoómóko behaála bikime a heeya hé aámbáya, ta a tḡḡya a tó ḡa fáakḡna.

²²Aáná Bandómesé ḡeé wuúci bééti Otéḡí u benyéma bikime, yó kela anyía Kilís é bíibi límékíníne bikime a beḡtó, nyí wuúci télímínyí eényí Otéḡí u híḡbḡ hí belumitinine.

²³Híḡbḡ hí belumitinine eéhí áḡa háye cíáyé ceéto, bembánye bé bíáyé benyéma áḡa hóá noómi hú mbiókke; bembánye bé benyéma bé Bandómesé bikime áḡa binyíoyókónú tóna nááyá hú mbiókke.

Εφέσε 2

¹Nu ḡa nó bá buáyá háye biwéewé eé buúse bó Bandómesé a asana na cáánó anana na maanó maabé,

²nu látákéna beeso bé baacḡ bá ḡmesé ooci; no lókómákéna mḡmbále, mutéḡínyí bililé bí mehúne. Wuúci wáḡa elilé a yé ḡa nyéketena baacḡ o ḡkelena Bandómesé aatḡ ḡnata.

³Basó bekime tu ḡa só bá bḡkḡ búmḡté háye beébe. Tu ḡa só bá tuesú líhéke e nyibíléníne nyí cíísú imehú, tu kelaka beebé bé besana e nyiléne nyé na ciasó ceéto ne uúsu ḡémá,

ananyia tu na só bá baaco háye beébe. Aaná Bandómesé na nyémána wu o basó lóbísíkínyi a asana na maasó maabé.

⁴Mbá ta híáná, wáña na mahana meéjì, yaáté asana u ñaá basó lénéke buéjì,

⁵basó abá tu na só bá háye biwéewé, tu kelaka beébe bé besana. Ta híáná, u ñaá basó iínjìe yóóóóó yí olíhe olòhò ne Kilís anyía u ñaá basó lénéké. A asana na yaála yí nuubo yé Bandómesé nua nóña bònòhókónó.

⁶E nyimónjóló anyé tua sóña ne Yésus Kilís, éehé Bandómesé ñaá basó heényiki o owé olòhò ne Kilís, yó basó iínjìe nyilimíné o Omuaná o otéjìnyi olòhò ne wuúci.

⁷U ñaá basó kéláka bembánye, yó hólèna né Yésus Kilís ananyía wó tónjìnyi baaco bekime bá tóya a tó ña fáakona anyána yááyé yaála yí nuubo áña yaáñá o ohola benyéma bikime.

⁸Yááña anyía Bandómesé ñaá banó nóhí a asana ne úúnú olumitinine, té cáña a asana na besana bé búánó buólí, mbá a yááyé yaála yí nuubo;

⁹té cáña a asana na yáánó ambánye yé nyebékélèna anyía òòò ti bíbéétíki.

¹⁰Tua sóña buólí bó Bandómesé, wuúci u ñaá basó kétiki e nyimónjóló ne Yésus Kilís anyía túásó kéláka bembánye bé besana; bíibi u ña cáña o basó tábónéna anyía túésú bíibi keláka.

¹¹Yaáté asana áno bétááka anyána nú ña nó bá buáyá: Nu te ómo nó bá Besuif e nyibíbiéne. Baaco a bá ña bó béácáka ña bó kóna anyía bá bóña baaco bá Bandómesé; bá banó lónòkò anyía benduéndue, yiíyi anyía hú bósóókó bé ñe bú beébe aacáka; té cáña Bandómesé.

¹²Yaáté ekúlú eéyè nu ña nó bá éce nu te ña nó háya mọhólé né Kilís ooci awó Bandómesé ño lóto; banó téka biéti bí Islayél. Bandómesé ña látákana membénú na baaco bá búáyé bunòhò, yó beébe bétánákéna besana abé u ña nyemána wu okelaka. Mbá banó nu te ómo nó bá hóá, nu ña nó bá nuenú líhéke o omesé ooci téka na boko bó oháya mọhólé eé buúbu, nu ti menyì Bandómesé.

¹³Mbá aámbáya, banó abá nu ña nó bá buáyá haaca na Bandómesé, nú me nú bíkósítì nááyá e nyimónjóló ne Yésus Kilís a asana ne uúyè owé eenú eé buúse.

¹⁴Yááña anyía Kilís wuúci bémuátá u ñaá basó héléníné mbuumu. U ña kélá anyía ne Besuif na mọhòhò me etémbí á bámókóna bunòhò búmoté, u ñaá basó látáka basó bekime na Bandómesé ekúlú ayé u ña yaáñíá mulijenene a mó ñaá bá aasó e ekatékáté háye nyemámá nyí ciíbe, u ña yaáñíá ekúlú eyí u ñeé wé.

¹⁵U ñeé témbúsiki ne bikotí bí Besuif na cáábó esúñe na cáábó abékélèna a caabé áyá e uúyè owé. U ña kéláka aaná anyía mọhòhò ma baaco eémé méfendí á hálómóna yóóóóó yé bunòhò hú ómoté a nyelatana ne wuúci. Aaná u ña kélá anyía túásó bámókóna e mbuumu noómi.

¹⁶A asana ne uúyè owé o ombásá o omuaná, éehé Kilís ñe ményísi mulijenene, yó látaka bífendí bé mọhòhò eémé boko búmoté, bá lókómákána na Bandómesé.

¹⁷Yááŋa anyía Kilís ŋaá faáya na ɔ ɔkɔɔ banó húlɪnyɪ Ambánye yé Ɛsóma yí mbuumu, na ná banó abá nu ŋa nó bá haaca na Bandómesé, ne né Besuif tóna a bá ŋa bó bá hoóhi ne wuúci.

¹⁸Ɛhé basó bekime tua sɔáŋa tú ɔtáléména aámbáya eé buúse bú Síkíne Bandómesé, túó hóléna né Kilís a makénda me Efúúménénu yí Elilé ómɔté.

¹⁹Yaáté asana nu te anó bá tóna bekenyí mbá te biliminyi e bí ŋe húle haaca. Nua nuáŋa aámbáya biéti bé bunɔŋo bó Bandómesé; nua nuáŋa baaco bé híiyé henyénó.

²⁰Nua nuáŋa banó tóna háye imbiŋe cí ciíbe ɔ ɔfalefa a wáŋa oketíkinyí e buólí bó na baaco bá endóma ne behémúnyɪ besana bá Bandómesé. Yésus Kilís wuúci bémuátá áŋa nukúse a nó maá bétúáhéna ɔfalefa oócí;

²¹wuúci u náŋa weé kíndísíki ciíbe, ɔfalefa cócɔbaka ne buúse, mbá cé ká bécáŋa ciíbe e cifúúménénu, ciíci ne Otéŋí a Waáŋá noómi.

²²A nyelatana anyé nua nóŋa ne Yésus Kilís, ú maá banó óofinyi ɔ ɔfalefa oócí ɔlɔŋo na bɔsókó bekime anyía núánó bécáŋa ciíbe ecí Elilé yé Bandómesé ŋeé líhe noómi.

Ɛféɛɛ 3

¹Yaáté asana, yaŋó Bóol ɛ naŋa yáme bécókólókéna Bandómesé. Ya méŋa eé ciíbe ce ecaná eé buúse bú Yésus Kilís a yáánó asana, banó abá nu te anó bá Besuif.

²I ŋe mí menyɪ bɔmbánye, nu ŋa nó lókómáka bé bíkétiki anyía Bandómesé ŋeé mí iínjíé buólí eébú a yááyé yaála yí nuubo anyía yáme banó nyiɔkena.

³Bandómesé ŋeé mí tóŋinyí nyíáyé nyetákéna nyé besana anyé ú ŋa námbéna baaco háye yáme cáŋa ɔ kɔtetena ɔ ɔwɔŋo nufule eenu.

⁴Núénú nuúnu fanáka, nu ŋa nó cóba ɔ ɔleca anyía i ŋe mí menyɪ besana a benambákánó a bé ŋa léca Kilís.

⁵Buáyá, Bandómesé ti ómo tóŋinyi baaco asana eéyé. Aámbáya ú meé yiíyi námbɔnena na ná bááyé baaco bá endóma na ná bááyé behémúnyɪ besana e befúúménénu a makénda ma yááyé Elilé.

⁶Asana yí indiitie eéyé áŋa anyía baaco a bá te ábó bá Besuif á bóáŋa na nuafa a benyéma abé Bandómesé ŋaá batéákénéna bááyé baaco; bá búáŋa háye maláŋa ma ceéto émɔté, beébe tóna ɛ endána noómi acé Bandómesé ŋaá hóléna né Yésus Kilís o o beébe bétánéna. Besana bikime eébi áŋa anyía bé me bú lúmitekinine Ambánye yé Ɛsóma.

⁷Aaná ya meáŋa muhulisi Ambánye yé Ɛsóma eéyé a yaála yí nuubo ayé Bandómesé ŋeé mí iínjíé a maayé makénda.

⁸Yaŋó ooci awó ɛ te amé bá ta bɔko eé buúse bú belumitinine bekime; ta híáná, Bandómesé ŋeé mí boósíki, yó me táfa anyía yémí hulíkinyi baaco a bá te ábó bá Besuif Ambánye yé Ɛsóma yí injibí a yé a hóla; yí ŋeé húle né Kilís.

⁹U ña mé kélá tóna bɔmbánye anyía yémi hambúlékíne bɔmbánye bɔmbánye baaco bekime anyána Bandómesé ña cɔba ɔ ɔkela besana abé u ña batéákénéná bááyé baaco indiitie. Wuúci Bandómesé bémuátá, Muketi benyéma bikime, wuúci u ña námbaka besana eébi bikime o otúme buáyá ɔ ɔkóóháma aámbáya ayé ú meé bíibi nambɔnaka.

¹⁰U ña kéláka aáná anyía ne metéñi na makénda ma benyéma a béáña ɔ ɔmuaná noómi á nyemána omenyukune e elime ci hióbo hí belumitinine anyána Bandómesé áña ne injinjé a anamánamá cá benyéma ekime.

¹¹Aáná Bandómesé ña kéláka háye u ñaá sómbótóná éce ɔmesé te ñaa bá. U ña hóléna né Yésus Kilís uusú Otéñi a Waáñá anyía wá keláka aáná.

¹²A asana ayé tua sóña a nyelatana ne Yésus Kilís, éehé tua sóña tu obíkósiti ná Bandómesé na mɔñólé e etémá hú mbióke anyía tu ñe sú meéme háya nááyá.

¹³Aáná e ña mé banó laana anyía ñote kásáka a asana anyía e ñaá me lókóma muuyé a yáánó asana, mbá muame muuyé eémú á banó iinjíé yáaña nuúmi.

¹⁴Yaáté asana í meé mi tímékíne Síkíne Bandómesé eñédu ɔ ɔbécókoléna,

¹⁵anyía wuúci u ñaá bótáká tɔnyénó tukime na tó ɔmesé na tó ɔmuaná.

¹⁶A asana ayé núáyé nuúmi áña nuáñá ɔ ɔhɔla, wuúci na benyéma bikime, éehé i ñe mí wuúci batá anyía wé kíndísiki cínú etémá a makénda ma yááyé Elilé.

¹⁷Híáná Kilís kée límekine e cínú etémá noómi anyía nu ña nó háya mɔñólé nááyá, núó kéndáka ne nulénéne na háye bɔɔté e bú moó yóofikinyi bekañá ɔ ɔmesé noómi, na háye ciíbe a céáña itúmékénú na makénda.

¹⁸Aáná nu ká nó bá na makénda me omenyukune bɔmbánye bɔmbánye ɔlɔɔ ne befúúménénu bé etémbí bekime anyána nulénéne enú Kilís ña basó léne áña nuáñánáñána, téka ne injetí: Ta a mabahó, ta a bucaha, ta a ɔtányé, te i injibí.

¹⁹Ta ayé núáyé nulénéne áña nuáñánáñána téka ne injetí, baaco ti nuúnu menyí bɔmbánye bɔmbánye, e ña mé banó láana anyía énu nuúnu líhéke bɔmbánye; aáná cínú etémá kóó nyíoyíki hú mbióke na benyéma bikime a béáña ná Bandómesé.

²⁰Bandómesé bímuócí wáña wu ɔkelaka ɔ ɔhɔla benyéma bikime ebí tu ñe sú wuúci báta ta abé tu ña só bétáá o wuúci báta a makénda e mé ñeé bítóñinyi náásó.

²¹Wuúci wá nyemana ne nuúmi na a asana na hióbo hí belumitinine na a asana ne Yésus Kilís bikúlú bikime ne bikúlú bikime, híáná yáaña !

ḐfḐḐḐ 4

¹Yaáté asana, a besana eébi bikime, e ña mé banó báta anyía énu búle kéla besana a bé ñaá bá bíé bílénékíne Bandómesé o otúme ekúlú ayé u ñaá banó lóñókó. Énu menyí anyía yanó ooci aámbáya eé ciíbe ce ecaná noómi anyía e ña mé nyiɔɔ Otéñi a Waáñá buólí.

- ²Énu bílóósíki bikúlú bikime; núó bámókóna mbuumu ce baaco, nu eéhíkínyínyi banó na banó e nulénéne noómi.
- ³Efúúménénu yí Elilé yé ña banó iínjie mbuumu e etémá noómi, mbuumu eéci ñaá banó láta e nyimónjóló noómi. Aáná nuánó nyemana nú obékéndákéna o búle kuline nyelatana nyí nyimónjóló eényí aanó e ekatékaté.
- ⁴Yááña anyía, ceéto ci Kilís áña hú ciici émoté, éce anyía hióbo hí belumitinine; Efúúménénu yí Elilé áña hú yiíyi ómoté, híáná tóna boko abó Bandómesé ñaá banó lónjókó anyía nuánó háya mọjólé eé buúbu áña hú bómoté.
- ⁵Oténj a Waáña áña hú wuúci omoté; oháya mọjólé né Kilís áña hú wuúci omoté, aáná tóna obíótíne áña hú wuúci ómoté.
- ⁶Bandómesé áña hú wuúci omoté, wáña Síkíne ce baaco bekime, u ñee ténjinyi ohuáló okime, u ña békéléna baaco bekime, wuúci tóna náábó eé beébe bekime.
- ⁷Yááña anyía Kilís ñe yíinjie ooco okime aá basó hú náányé nyíáyé nyenamá nyí buólí a yááyé yaála yí nuubo.
- ⁸Buáté boko yááña yóónjókónó anyía: «Ekúlú ayé u ñaá báátáka o Omuaná o ohola ehólómuaná, u ñaá báátákana baaco ebé u ñe tíjéke, yó wiínjékíne baaco moólí.»
- ⁹Mbá aáté yááña anyía «u ñaá báátáka» e? Bú ñe bíhémbúle anyía u ña cáñacáña olóo i injibí ce omesé.
- ¹⁰Ooco awó u ñoó lóoko, wuúci tóna u ñáa báátáka o Omuaná o ohola ehólómuaná anyía mbá weé ténjinyi a beháala bikime benyéma bikime.
- ¹¹Wuúci u ña kéláka anyía baaco a bómoté á bámókóna baaco bá endóma, a bómoté behémúnyi besana bá Bandómesé, a bómoté behulinyi bosóókó Ambánye yé Esóma, o bómoté tóna bootonono ta anyía beékúnyi besana.
- ¹²U ñee télímíkínyí baaco eébé aáná anyía bábó bá na makénda me o wuúci nyiokena buólí, bó óombisiki ceéto ci Kilís éce anyía hióbo hí belumitinine.
- ¹³Tu ká só bá balatákánó e nyimónjóló basó bekime, anyía tua sóña boónénánó ne o olumitinine noómi ne e nyimenyi nyé Oónó u Bandómesé. Aáná tu ká só bámókóna baáña bá baaco betalémánánó, boko búmoté háye Kilís.
- ¹⁴Yaáté ekúlú, tu te ká háná asó bá háye banásé; beébe, baaco ñe bú ñeje ne eékúnyi cá befala, bé beébe ndénelisiki i ijetí ce okokó ayé na beahó bí menyífé ne ehúne ñe ndénelisi beháala bikime aá nuomó.
- ¹⁵Mbá yááña anyía mbóko tú ña ña túsó kóonaka taaká tu lénékénéne basó na basó, tu ká só óombóko beháña bikime, tó cocobaka né Kilís a wáña aató.
- ¹⁶Wuúci u ña kéla anyía baaco bekime ábó bámókóna balatákánó e nyimónjóló háye ceéto ce ooco áña elatákánó na oñe na tulaña. Aáná ekúlú ayé boláña bó ceéto bukime ño nyíoyísinyi buólí háye yé ñaá béámba, ceéto ikime ña kóma bómánye. Híáná yááña

tóna a hióbo hí belumitinine: Ekúlú eyí belumitinine ñe bú lénéne beébe ne beébe, hióbo hí belumitinine hikime ña kóma, hé ááñánáka.

¹⁷Asana ayé mío cɔba ɔ ɔ banó laana o owoónyísínyi eé nyíínyi nyí uusú Otéñí a Waáña íyéeye: Nɔte háná líhéke háye be-ti-menyí Bandómesé; beébe bá náña bábó bétááka hú ɔkela besana bí etémbí ne etémbí.

¹⁸Cííbú injiñé áña i ibíne noómi; bá te abó bá na nuafa ɔ yósoóso yí olíhe ayé Bandómesé ñe yíinjienne, anyía bé ti ñé bú menyí ta boko, beébe na benatákánó bé etémá.

¹⁹Bá te ñá háná abó lókkóma aató olama, bó bíinjíékíne ɔ ɔkela na mafala na anamánamá cá besana cá mɔnyókkóló ekime.

²⁰Mbá náánó, té cáña aáná nú ña nó áákónákéná a asana a yé ña léca Kilís,

²¹anyía nú ña nó lókkómáká bé bíkétiki bɔmbánye bɔmbánye besana bikime e bí ñe wuúci léca, bó banó eékúnyíki taaká cé besana a céáña né Yésus.

²²Nu ña nó nyemána nú ɔnyeanaka aná bíánó beeso bé buáyá, bíibi bé ñaá bá bé a banó cáñgena a asana na beebé bí ibíkéti a bé ñaá bá bé a banó nénéke.

²³Nu ña nó nyemána nú ɔbámókkónéna bɔmbánye bɔmbánye beósoóso bé baaco na e etémá noómi na ɔ ɔbétáá noómi.

²⁴Áno látákéna yósoóso yé nyebékéléna anyé Bandómesé ñe kėti; nyé ñaá hóá nyé Bandómesé. Nyéáña taaká, nyíínyi nyetálémánánó, nyíínyi nyífúúménénu tóna.

²⁵Yaaté asana áno nyeanáka munéñéne; hú naányé á laákéna sókkó taaká, anyía basó bekime tua sóña maláña ma ceéto émoté.

²⁶Yáa háma anyía nuánó lókkóma olóbi, énu bíkékényíki ɔkela asana a yaabé. Ɔócó te ka fianena éce nua nuanáña ɔ olókkóma olóbi.

²⁷Nuti íinjíé Musóména ohónyí.

²⁸Ɔoco okime awó u náña we yeébéke, te háná éébe; mbá wé búle léca muuyé ɔ ɔnyio buólí na cááyé aabá, u hómáka mɔnyé. Aáná u káá bá na boko bó ɔwoólóko basókkásóka.

²⁹Nuti hémúkúnyi beahó a cáánó eété, mbá maanó mehúnyi ñá nyemána me okíndísiki olumitinine, ma ɔlókko ba-banó-lókkóma.

³⁰Nuti líñísiki Efúúménénu yí Elilé; yíyi yááña hibílícínínyí ahé Bandómesé ñaá banó háyá o otóñínyi anyía nua nóña bááyé; hibílícínínyí eéhi áña afacé e yí ño tóñínyi anyía Bandómesé káá banó háñónáka buúse bukime a bɔobé e ekúlú a yenyemánánó.

³¹Áno nyeanáka olókkóma na ɔtémá ɔnua, ne tulíñéliñe, ne tulóbi; áno nyeanáka tóna na esáká na muómbónána; áno nyeanáka nyenamá nyé nyenána nyikime.

³²Mbá áno bámókkóna na nukasa ne nuubo aanó e ekatékáté; nu nyeanakanana tóna háye Bandómesé ñaá banó nyeanákénéna e elime ci Kilís.

Ἐφέσε 5

- ¹Nua nóŋa baáná bá otémá bá Bandómesé. Yaáté asana áno békéndákéna oláténa nyíáyé nyebékéléna;
- ²Énu líhéke, nu lénéke bósókó i injetí ci Kilís. U naŋa waá basó lénéke, éehé u ŋeé wé a yáásó asana háye abésámhá yé benyéma te yí etúké eyí bé ŋe lúli o oocó; yááyé ambánye yí enumbé bílénékíne Bandómesé.
- ³Nua nóŋa baaco bá Bandómesé, éehé bó te a kéla bómánye anyía bá békáná ocamba buúse bukime ta enjokónóno, ta besana bé monyókóló, te olénéke mōnyé buéŋí aanó e ekatékáté.
- ⁴Bó te ŋáá héka anyía núénú túmékénéne beahó, nu kōnákána besana ta bé buála ta bé mōnyókóló; mbá bó ŋa hólá oheka anyía núénú íinjíékíne bu íinjíékíne Bandómesé bitéŋíti.
- ⁵Énu menyí bómánye anyía na bakela enjokónóno, na bakela besana bé mōnyókóló, na baaco e bé ŋe bú léne mōnyé buéŋí, éce anyía nyinyemi nyé bebókóbókó, te ábó bá na nuafa buúse bukime e Butéŋí ne bú Kilís na bó Bandómesé.
- ⁶Nuti humé ! Ooco te banó nénisi ohónyí na besana bé befala: Yááŋa anyía a nyenamá nyé besana eényí Bandómesé ŋó lóbísinyi baaco e bé ti ŋé bú wuúci lókóména.
- ⁷Note latána bukendinyi na nyenamá nyé baaco eényí a asana a yémoté.
- ⁸E ekúlú yé buáyá, nu ŋa nó bá nuenú líhéke i ibíne noómi; mbá aámháya nua nuáŋa o olíhe e eese noómi anyía nua nuáŋa e nyimónjóló ne Kilís. Yaáté asana énu líhéke aná i injetí ce baaco a bá náŋa bebú líhéke e eese noómi.
- ⁹Eese eéyé é náŋa yé yíinjíékíne baaco makénda ma okelaka na bómánye bé besana bikime, na a betálémánánó áyá, yí beébe íinjíékíne tóna makénda ma okelaka taaká cé besana.
- ¹⁰Áno békéndéna owaákónéna omenyi besana e bí ŋe bíléníne Otéŋí a Waáŋá.
- ¹¹Note latána na baaco a bá ŋa bó kéla besana bí ibíne; bé te ŋó yóóló. Mbá áno bándónáka besana eébi bí a lecákána a miányé.
- ¹²Yááŋa anyía, besana abé baaco eébé ŋa bó kela a nyenamba ŋe yíinjje aató olama te o o bíibi bíkétí.
- ¹³Aáná ekúlú eyí bó ŋo tónyinyi besana eébi bikime a miányé, baaco ŋe bú ményi aáté yááŋa taaká.
- ¹⁴Yááŋa anyía' o, asana ekime eyí bó ŋo tónyinyi a miányé a yáaŋa eese bémuátá; yaáté asana bá ŋa kōona anyía: «Haányúá, kuŋjō mōhéta hiiné, hatóna endánáka e ekatékáté cí biwéewé; aáná Kilís kée númisiki eese nóówo.»
- ¹⁵Háye yááŋa aáná, énu bíkékényíki e úúnú olíhe, áno nyéánáka olíhe háye be-ti-menyí bōkō, mbá énu líhéke háye bemenyi besana.
- ¹⁶Note cáŋgéna etémbí ne etémbí bíánó bikúlú bé okelaka bómánye, anyía mōósé eeme áŋa maabé.

- 17Yaáté asana nu te ómò nó nyemána nú òkelaka buála, áno békéndéna yáana o omenyi aáté Otéjì a Waáṅá ḡa yáamba anyía nuánó kéláka.
- 18Nuti híólóko meluku, anyía maáṅa bunyímé. Mbá áno bámókónéna bonyíoyókónú ne Efúúménénu yí Elilé,
- 19nu kíndísíkínýinyi etémá na maṅana ne me nyinyemi na ma òbécókóléna ne emé Efúúménénu yí Elilé ḡaá banó tóḡinyi òhákéna. Áno hákénéna uusú Otéjì a Waáṅá maṅana eémé, nu wuúci nyemiki ne uúnú otémá okime.
- 20Énu iínjiekíne ciasó Síkíne Bandómesé bitéḡítì a besana bikime a bé ḡa békéla, no holakena bikúlú bikime né uusú Otéjì a Waáṅá Yésus Kilís.
- 21Énu kékékénéne ananyía nu ḡa nó lókéme Yésus Kilís.
- 22Banó beénjù bá otónó, énu kékéke báánó banóme, aána Otéjì a Waáṅá ḡa yáamba.
- 23Yááṅa anyía onóme ḡeé téninyi oónyí i iḡetì ecí Yésus Kilís ḡeé téninyi híòbo hí belumitinine. Kilís ḡa Munohi híòbo hí belumitinine; híáṅa háye ciáyé ceéto.
- 24Yaáté asana beénjù bá otónó ábo nyemána bé okékéke báábó banóme a boko bukime háye híòbo hí belumitinine ḡeé kéke Yésus Kilís.
- 25Banó banóme, énu lénéke báánó beényí i iḡetì ecí Yésus Kilís naṅa weé lénéke híòbo hí belumitinine, éehé u ḡaá bésómbéná a yááyé asana.
- 26U ḡa kéláka aána anyía mbá híyé híòbo á bámókónéna hífúúménénu eé buúse bó Bandómesé, u ḡeé híhì fúúmínyì ne menyífé na búáyé buhúnyì.
- 27U ḡaá bá weé lénéke anyía híòbo hí belumitinine eehí á bámókónéna ne nuúmi, hífúúménénu eeyé eé buúse, téka ne ehíḡe ómote, ta na boko a boobe a bómote, ta na hekoma a hémote hí o híhì kákálákéna.
- 28Híáná banóme ábo nyemána bé olénéke báábó beényí a nyenamá enyí bé ḡe bú léne cííbú ceéto cé bémuátá. Ooco okime ewú u ḡeé léne oónyí ḡo tóḡinyi baaco anyía u ḡeé léne ciáyé ceéto ce bémuátá.
- 29Ta ooco ti ḡeé líḡine ta buósé ciáyé ceéto ce bémuátá, mbá u náṅa weé cíici túkéke, u cíici sókóbiki i iḡetì ci nyisókóbi enyí Yésus Kilís náṅa weé sókóbiki híòbo hí belumitinine.
- 30Yááṅa anyía basó bekime tua sóṅa maláṅá má ciayé ceéto.
- 31Yááṅa ḡoḡókónó anyía: «Aána onómocó náṅa waá hátana a maabána me ne iinyí ne síkíne, yó ko látana ne oónyí; bífendí eébi béo ko hálómóna ooco omote.»
- 32Asana eéyé ḡa taaká ci injibí ce asana. Yaḡó, e ḡa mé koon aána anyía yé ḡa léca ne Kilís ne híyé híòbo hí belumitinine.
- 33Híáná yé ḡaá banó léca tóna: Ooco okime aá banó ḡa nyemána wu olénéke oónyí háye u ḡeé léne ciáyé ceéto ce bémuátá. Oónjù u nyetónó okime é kékéke tóna onóme'oo.

Ἐφέσε 6

- ¹Banó baáná, [nua nuáŋa e nyimónjóló ne Oténjǎ a Waáŋá Yésus;] áno lókómákéna bíánó bibíenyi, anyía yááŋa atálémánánó yé asana.
- ²Okotí yí buúse ayé Bandómesé ŋa láténéna endána o omuaná áŋa anyía: «Lókómákéna na oté na onyia,
- ³mbá o kóó bá na bōmbánye, we olíhéke mōósé meénjǎ o omesé.»
- ⁴Banó síkíne, nuti liŋísiki báánó baáná; mbá énu beébe sókóbiki, nu beébe éékúnyiki, nu beébe hōŋonaka háye Oténjǎ a Waáŋá ŋa yáamba.
- ⁵Banó beólé, áno lókómákéna báánó baáŋá bá omesé, nu beébe kékéke, nu beébe béétiki, énu beébe nyiokena buólí na ambánye yé otémá ekime boko búmoté háye anyía Kilís nú ŋa nó lókóména.
- ⁶Té cáŋa hí ekúlú ayé bá bóŋa hoóhi na banó o o banó nyiōsi anyía bábó banó lémbiki mbá, énu bíinjíé na otémá okime o okela besana e bí ŋe bíléníne Bandómesé, anyía nua nóŋa beólé bí Kilís.
- ⁷Énu beébe nyiokéna na ambánye yé otémá ekime háye anyía Oténjǎ a Waáŋá bémuátá nu ŋa nó nyionō, té cáŋa baaco bímuócí.
- ⁸Énu menyǎ anyía Kilís káá námaka ooco okime a bíáyé bembánye bí monyiókínyǎ; ta yóólé te ooci awó u te a kéla yóólé.
- ⁹Banó bemuúti beólé, énu líhéke tóna aáná boko búmoté na bíánó beólé; nuti beébe siséke, nu menyukune anyía na banó ne beébe nua nóŋa na Waáŋá omoté o Omuaná. U te á bá na mutáfána mu baaco.
- ¹⁰Ἐ ŋa mé aamba okuenyinyi o banó laána anyía áno aámháka ohónyǎ wú obámókónéna balatákánó e nyimónjóló ne Oténjǎ a Waáŋá, no kéndáka a mááyé makénda noómi a má á hóla.
- ¹¹Bandómesé ŋaá banó iinjíékíne meléfenyǎ mekime me onuusiki Musóména; énu meéme hiítéke mekime, aáná nu ká nó bá na makénda ma oyákáka mááyé menjijé.
- ¹²Yááŋa anyía’o: Té cáŋa baaco bá ceétō tu ŋe sú núúsi, mbá tu ŋe sú núúsi makénda ma beebé bí bililé bí iisǎ ce eŋólómuaná ikime, tu núúsi tóna ne meténjǎ mekime na báábó beténjǎ na ekénda eeci cí iisǎ ci ibíne.
- ¹³Yaáté asana, énu hiítéke aná meléfenyǎ mekime amá Bandómesé ŋaá banó iinjíékíne; aáná nu ká nó bá na makénda ma otámá Sátan e ecále ekúlú ayé buósé a bōobé ká kaá háma, núo weéhínyinyi onua ecále eecǎ, nuō yákáka Sátan o okóóháma a nyemana, banó hú endánáka.
- ¹⁴Éehé áno bétábónáka bōmbánye, nu limekine enómocónómócó hoóhi na onua biité: Taaká á bāmókónéna náánó ciónénánó háye kandá ecǎ bé ŋe bísúŋe a noséŋá; nyeláténa nyé besana a betálémánánó háye bōlaka bú eléŋjǎ e bú ŋe tétényǎ ceétō.

- 15**Nyíánó nyibíinjie e nyiwééné o ohulinyi baaco Ambánye yé Esóma yí bumbénú á bámókóna háye bekandéna abé nú ma nó béhákéna a akóló.
- 16**Hólákáhóláka, áno bámókónéna ne olumitinine o etémá noómi háye asaké yí biité o oobó. Ú káá banó óólókó o o búle káha tuṅánye tó Sátan, ta tú á lólaka háye oocó, ú kée tuútu nyímísiki tukime.
- 17**Énu lumítine okonóhókó ná Bandómesé, ú káá bá háye yáánó atamba yí biité; áno béhákéna Besana bé Bandómesé e eetú, biíbi háye nosala nó ohána enú Efúúménénu yí Elilé ne yíinjienne.
- 18**Áno keláka besana eébi bikime o obécókóléna noómi, nu bataka Bandómesé anyía wá banó óólókó. Ée, áno bécókólókéna aná bikúlú bikime e nyitóninyi enyí Efúúménénu yí Elilé ṅaá banó tóninyi. Yaáté asana, áno bámókóna booso, áno betááka baaco bá Bandómesé bekime ekúlú ekime ayé nu ṅa nó bécókóléna.
- 19**Áno bécókólókéna Bandómesé tóna a yáámé aháná yé bémuátá anyía wé mi iinjíé mehúnyi amá e ṅa mé cōba o ohémúkúnyi, mbá i hulikinyi baaco Ambánye yé Esóma yí indiitie na booco bukime, i ti líkíme ta bokó.
- 20**Ya mēṅa ohényíhényi u yaáté Ambánye yé Esóma eéyé, ta yé cáṅa á bá anyía ya mēṅa eé ciibe ce ecaná aámbáya. Áno bécókólókéna aná Bandómesé anyía yáme tánáka háye yé ṅaá béámba na booco bukime, i ti líkíme ta bokó.
- 21**A besana bikime a bé ṅa mé léca, Tisíke, uusu onyíinyí u etémá, káá banó biíbi laakena anyía nuénú ményi anyána ya mēṅa. Wuúci u ṅoo nyionoo Kilís buólí na etémá ómoté.
- 22**Yaáté asana é ma mé banó wuúci tóména, anyía wá banó láákéna anyána tua sóṅa, yó banó hélúmúkúnyi etémá a tōona.
- 23**Baláame, na cíásó Síkiné Bandómesé ne Otéṅí a Waáná Yésus Kilís bé iinjíékíne benyíinyí bé olumitinine bekime ne mbuumu, ne nulénéne, na moṅolé e etémá noómi.
- 24**Bandómesé á sáyábákéna baaco bekime e bé ṅe bú léne uusu Otéṅí a Waáná Yésus Kilís ne nulénéne a nó te ṅáá mána ta buósé.

Filibí

Filibí 1

¹Yañó Bóol, ε ηα μέ banó óóηéna nufule eenu, na yañó ne Timoté; tua sóηα bonyionɔ bé Yésus Kilís. Tu ηα só banó óóηéna nufule eenu, na banó belumitinine Yésus Kilís bekime [bé nyimónjóló ne wuúci]; ná báánó bekendisi belumitinine na báánó batiákéle, banó bekime ebé nu ηe nú líhe e Filibí.

²Na Bandómesé ciasó Síkíne ne Otéñi a Waáñá Yésus Kilís bá banó sayábákéna, mbá bá banó iínjíékíne mbuumu ε etémá.

³Ε naηα yemí iínjíékíne ciame Bandómesé bitéñiti ekúlú ekime ayé ε ηα μέ banó βétáá.

⁴Aáná ya méηα ne obiléne ɔ otémá ekúlú ekime ayé ε ηα μέ banó βécóκólénéna Bandómesé

⁵a nuafa enú nu ηe nú hiíte ɔ ohulinyi baacɔ Ambánye yé Esóma, ɔ otúme buósé abó nu ηα nó hákéna mɔηɔlé né Yésus ɔ okóóháma aámbáya.

⁶Ya méηα na mɔηɔlé anyía Bandómesé kée kúenyikinyi ɔnyio ambánye yí buólí eyí u ηeé túme aanó ε etémá ɔ okóóháma buósé ebú Yésus Kilís ká ka hálómóna ɔ ɔmesé.

⁷Ε ηά μέ nyemána wu ɔbámókóna na nyenamá nyé ɔβétáá eényí anyía ε ηαά me banó léne buéñi. Yááηα anyía Bandómesé ηαά banó sayábéna banó bekime bɔkɔ búmɔté háye yañó, te ekúlú ayé ya méηα eé ciíbe ce ecaná, te ekúlú ayé ε ηα μέ kaména Ambánye yé Esóma, i yiíyi óónyísíkinyi ε etémá cé baacɔ.

⁸Bandómesé áηα uumi ɔmbasómbásɔ anyía ε ηα μέ banó léne, banó bekime, buéñi ne nulénéne e nú ηeé húle ɔ otémá ú Yésus Kilís.

⁹Aáná ε ηα μέ banó βécóκólénéna Bandómesé anyía núánó nulénéne á ááñánaka bɔmbánye bɔmbánye a nyenamá anyé nua nóηα nú omenyi taaká cé besana cé Bandómesé, nuó ményi obúlúne betálémánánó bé besana,

¹⁰ananyía nyiánó nyebékéléna á bámókóna nyembánye ɔ ɔhɔla. Aáná nu ká nó bámókónéna betálémánánó bé baacɔ, téka na hekɔma buósé ebú Kilís ká ka hálómóna ɔ ɔmesé.

¹¹Yésus Kilís káá banó iínjie makénda ma ɔkelaka bembánye bé besana; aáná baacɔ ké bú iínjíékíne Bandómesé ne nuúmi ne nyinyemi a nyiánó nyebékéléna eényí.

¹²Banó bááme benyiínyí, ε ηα μέ aamba anyía nuénú menyí anyía mɔɔhɔ amá ε ηα μέ bényiá aaha ηαá kéla bɔ kela anyía Ambánye yé Esóma á cɔcóbáka bu cɔcɔbaka ne buúse.

¹³Yááηα anyía ne bicénji bikime bí ciíbe ce kóména na bɔsókókó bé etémbí bekime áya ηe bú ményi anyía ya méηα eé ciíbe ce ecaná ananyía ε ηα μέ nyionɔ Kilís.

- 14**Yááŋa tóna anyía m̄ooh̄o amá ε ηa mé bényiá aáná ηe kíndisi buéŋi ɔmbana ú baaco weéŋi ú benyiinyi bé olumitinine, anyía bábó háya m̄oŋolé né Otéŋi a Waáŋá aámbáya ɔ ɔhola, mbá bé húliliki baaco Besana bé Bandómesé, bé ti líkime.
- 15**Aá taaká baaco ɔ bómoté ηe bú húlinyi baaco Ambánye yé Esóma yí Kilís, bé mí liŋekine háye anyía tua sóna e biseŋinyinyi ne beébe; mbá a bómoté tóna ηe bú húlinyi baaco Ambánye yé Esóma eéyé na ambánye yé ɔtémá ekime.
- 16**Bá ηa bó kela aáná anyía bé ηe bú mi léne, anyía bé ηe bú menyí anyía Bandómesé ηeé mi télímínyi ɔ ɔkamena Ambánye yé Esóma yí Kilís.
- 17**Mbá eebe e bé ηe bú húlinyi baaco Ambánye yé Esóma yí Kilís háye anyía biseŋinyinyi béáŋa, bá bóŋa na aabé yé ɔtémá; bé ηe bú bikéti anyía bá bóŋa bé o mi solikinyinyi muuyé aaha e ciíbe ce ecaná.
- 18**Éce anyía, ta yé cáŋa á bá na aabé yé ɔtémá, ta anyía na ambánye yé ɔtémá, bú te ηa me ɔombɔ ta ɔbaca. Bekime eébé ηe bú húlinyi baaco Kilís; yaáté asana i ηeé mi bílene buéŋi. I ké túné émi bílenéke buéŋi ɔ ɔhola;
- 19**éce anyía i ηe mí menyí nyekela eényí káá kéla anyía yamé n̄oh̄o na a asana ne úúnú ɔbécókóléna na a asana na nyióló nyí Elilé eyí Yésus Kilís ηe iinjine.
- 20**Nyenamá enyí i ηeé mi léne anyía asana eéyé á békéláka aáná, yaŋó tóna na ecaná ɔ ɔtémá, ηa kéla anyía ε te lókóma aató ɔlama a boko a bómoté. Mbá, i ηeé mi menyí b̄ombánye anyía ta aámbáya te e bikúlú bikime ya méŋa na m̄oŋolé anyía nyiáme nyebékéléna nyikimekime káá kela anyía baaco ébú nyemiki Kilís, ta yaŋó w̄ōso ta yaŋó owéénú.
- 21**Aá yaŋó, i ηeé mi líhe anyía yémi nyemíki hú Kilís; owé áŋa bíáme benamá.
- 22**Mbá, mbókɔ a asana eyí i ηeé mi líhe ya méŋa wu ɔw̄óólókɔ baaco aáná, i ti ηe mí menyí aáté yámé nyemána wu ɔtáfa.
- 23**I me mí eéké ε ekatékate ce beháŋá bífendí: I ηeé mi léne owé anyía yamé bá ɔlɔŋo ne Kilís, buúbu búáŋa b̄ombánye ɔ ɔhola;
- 24**mbá, ɔlɔbo w̄ōso áŋa ɔmbánye ɔ ɔhola a yáánó asana.
- 25**I ηe mí menyí b̄ombánye b̄ombánye aáná; buáté boko yamé nyemana wu ɔlɔbo o olíhe ɔlɔŋo na banó bekime anyía nuánó kómáka, nu bílenéke o olumitinine noómi.
- 26**Aáná, ekúlú ayé ε ká mé háma eé ciíbe ce ecaná, mío háná ɔbá aanó a maabána, nu ká nó bá na b̄ōco buéŋi o onyemiki Yésus Kilís aáme a asana.
- 27**Boko abó ε ηa mé hola ɔwaamba áŋa anyía nuénú líhéke háye Ambánye yé Esóma yí Kilís ηo tóninyi, ananyía bú káá kéla anyía, ta ε ηa mé faáya náánó ta ε te ηá me faáya, yamé lókómáka bé bikétiki anyía nua nóŋa b̄ōnénánó o olumitinine, banó okelú ɔmoté, nu nuaka tóna ecále ɔtémá ɔmoté o ocubisiki Ambánye yé Esóma ne buúse.
- 28**N̄ote bényiánáka anyía báánó beliŋine á banó bémbíki. Aáná bé ké bú ményi anyía bá bóáŋa benyiménú; mbá banó b̄on̄oh̄ókónó. Nyekela eényí ηeé húle ná Bandómesé,

²⁹anyía nua nóŋa na ebola o onyiokena Kilís buólí, té cáŋa hú o oháya moŋolé nááyá, mbá na o olókómáka tóna muuyé a yááyé asana.

³⁰E naŋa nuanó lécaka ecále acé ε na maá me támba. Aámbáya nu ŋa nó lókóma anyía ya méanaŋa o o ciíci nua, i ciíci cobakana ne buúse. Nua nuáŋa tóna o o ciíci nua olŋo na yaŋó.

Filibí 2

¹Isí’o, téka nyimónjóló na banó ne Kilís ŋáa banó kíndisi o ohola e? Téka oléne awó u ŋaá banó léne ŋaá banó kíndisi tóna e? Téka nua nóŋa e nyimónjóló na banó ne Efúúménénu yí Elilé anyía nu ŋe nú lénéne banó na banó, nu óólókónónó e?

²E ŋa mé aamba aná anyía nuénu nyíoyísí úumi otémá ne obiléne hú mbiókke, áno bámókóna balatákánó otémá ómote, nu lénékéne bokó búmote, banó nyebétáá nyémote.

³Nu te ómo nó nyémána nú ohiiteke nuúmi nó ekata, nuti sēŋginyinyi; mbá énu bílósiki o omesé, nu lecaka bosóókó anyía bá ŋa bó banó hólá buéŋí.

⁴Ooco okime náánó ŋá nyemána wú o caŋa aambaka bombánye bó bosóókó na anyía wá yaámbáka búáyé bó bémuátá.

⁵Áno keláka aaná a banó na banó háye eebe a bá bóŋa e nyimónjóló ne Yésus Kilís.

⁶Ta ye cáŋa á bá anyía u ŋaá bá bokó búmote ne wuúci na Bandómesé, u ti ómo bíkétinyi anyía bábó nyemána ne wuúci.

⁷Mbá, u ŋaá béyúata nyíáyé nyebá nyikime anyé u ŋaá bá ne nyíinyi, yó lumitine obécáŋa munyionó ekúlú eyí u ŋe ke bíbíéne ooco o omesé, yó hóláka baaco.

⁸Aaná u ŋe bílósiki wuúci bémuátá, yó lókómákéna buéŋí Síkíne Bandómesé o okóoháma eyí u ŋe lumitine owé, owé ú mahana o ombásá o omuaná.

⁹Yaáté asana Bandómesé ŋeé wuúci béétisi, yó wuúci límísinyi a nokóná a nuáŋá a nó á hólá, yó wuúci boosiki ne nyíinyi nyí nuúmi a nyé á hóláka eénye ekime,

¹⁰⁻¹¹ananyía bú káá kela anyía bukime ne e bú ŋé líhe na a bó ŋá táŋa ta o Omuaná noómi, ta o omesé, te i injibí ce omesé noómi ekúlú ekime ayé bú káá lókóma bá cámbaka nyíinyi nyí Yésus, bú kóó cŋema o o wuúci nyemi, bú kóonaka ε ekatékaté ce baaco anyía Yésus Kilís áŋa Otéŋí a Waáŋá, bú iinjíékíne tóna ciáyé Síkíne Bandómesé nuúmi.

¹²Yaáté asana, baláame bá otémá, nu ne me nú túme o me lókóména ekúlú ayé ε ŋa mé bámókóná aanó ε ekatékaté; aaná búáŋa bombánye o ohola anyía nuánó cobaka ne buúse o o me lókóména te ekúlú ayé ε te áme bá aanó a maabána. Bandómesé u ŋaá banó nóhi; yaáté asana nuanó nyemána nú obékéndákéna o wuúci nyionó buólí ne nyikéke nyiéŋí.

¹³Yááŋa anyía Bandómesé u ŋa banó kéndisi ekúlú ekime ne o oléne na o okela besana a nyíáyé nyiléne.

¹⁴E buólí bukime ebú nu ŋe nú wuúci nyionó, nuti bícúcúléke, note sááka esáká,

15ananyía mbá nuanó bámókóna bíáyé bifúúménénu bé baáná, téka na hekoma, ta na hekébéle e ekatékate ce beebé bé baaco bá heeya hé omesé ooci. Énu numísíki eese aabó e ekatékate i ijeti ci tunjoti a tó ña nóma e eñólómuaná,

16nu beébe hulikinyi esóma e cí ñe líhísi baaco. Mbókó nu ña nó kela aáná, buósé ebú Yésus Kilís ká ka hálómóna e káá me bá háye nyitíne nyí bilúne aanó a aháná, bú tóñgínyi baaco anyía buólí abó e ña mé nyiókó na makénda meéñi te ómó bá bú nubókó.

17Mòñolé amá nu ña nó háya né Yésus áña háye abésámbá eyí nu ñe nú iinjie ná Bandómesé. Ta bá ña me óónó, maame manóñó kée bísólínyi háye nyiínjie a yáánó abésámbá. Ta yé cáña á bá aáná, i ñeé mi bíléne buéñi, i ñeé mi bíléne buéñi olonjo na banó bekime.

18Híáná tóna, nuanó nyémana nú obiléneke buéñi, énu bíléneke buéñi olonjo na yañó.

19Mbókó Otéñi a Waáná Yésus ñeé lúmítíne, i ñe mí bíkėti anyía hikúlúkúlú e ká me banó tóména Timoté o okó banó láakena háye ya méña, anyía cíínú etémá á hálómókóna a tóna; ekákéla yáme lókómáka háye nua nóña, uumi otémá wó hálómóna tóna a tóna.

20Wuúci wáña hémoté hé ooco awó tu ña só lókómána bómánye aaha, u béákákéna taaká e úúnú olíhe.

21Yááña anyía baaco bekime bé etémbi ña bó áamba hú búábó bómánye bó bémuátá, té cáña bómánye bú Yésus Kilís.

22Banó bémuátá nu ñe nú menyí na anyána Timoté ñoó tóñgínyi baaco yááyé ambánye yé nyebékéléna, na anyána u ñoó nyiókó buólí na yañó háye ambánye yé óónó ño yóolo ciayé síkíne a asana ne buólí bú nyihulinyi baaco Ambánye yé Esóma.

23Aáná i ñeé mi bíkėti anyía e ká me banó wuúci tóména hí ekúlú ayé bá káá sómbótóna yááme asana.

24Mbókó Otéñi a Waáná ñeé lúmítíne, yañó bémuátá e ká me faaya náánó, i ñe mí menyí aáná.

25E ña mé leca bómánye buéñi anyía yáme banó hélúmúnyínyi otóma Ebafolótít, wáña uumi onyínyí, wuúci tóna yááme ekendinyi ne yí buólí na yé onua ecále; nááyá nu ña nó me tóméná benyéma a bé ñaá bá bé á me béámákéna.

26Wáña na ecaná ciéñi ce okó banó lecaaka banó bekime, anyía bú ñeé wuúci yébiki buéñi anyía nu ña nó lókómáka bé bíkétiki asana ne uuyé okono.

27Aá taaká u ñoó kónókó buéñi; butíkítiki keyé u ñeé wé mbá, Bandómesé u ñeé wuúci bécámá mahana, yó háná o me bécáma mahana tóna. Aáná u ñeé wuúci eéñunyísi anyía otémá onua a wómoté ti bísólínyi nááme.

28Buáté bokó i ñe tényí emi wuúci banó tóména anyía nuénú bíléneke buéñi ekúlú ayé nu ká háná áno lécana; yañó tóna uúmi otémá yó kua a tóna.

29Aáná, nu ña nó nyemána nú o wuúci káha ne obiléne anyía nua nóña balatákánó e nyimónjóló ne Otéñi a Waáná, énu kékéke anamá cá baaco eécé aáná.

³⁰Yááŋa anyía u ŋa sé wáá mama uúyé olíhe a asana ne buólí bú Kilís, u ŋa sé weé wé anyía weé mi héléníne nyiánó nyióló anyé nu te ómó nò bóŋo ohónyí wú o mi nyiínyí héléníne banó bémuátá.

Filibí 3

¹Aámbáya, banó bááme benyiinyí bé olumitinine, énu bílénéke buéŋí anyía nua nuáŋa e nyimónjóló ne Otéŋí a Waáŋá. E te ŋá me tómbó o banó óŋŋéna besana abé e ŋaŋa yáme banó óŋŋókéna buáyá anyía cínú etémá te bényiáka.

²Énu bíkékényíki na bakela besana bé mōnyókóló, bá bóŋa enyama, bá béácáka bo béácáka.

³Yááŋa anyía basó tua sóŋa baaco bá Bandómesé a bá na maá bó béácáka taaká ce nyebéaca; aáná tu ŋe sú wuúci nyemi na yááyé Elilé, túb bá na bócco anyía tua sóŋa e nyimónjóló ne Yésus Kilís. Nááyá tú ma só háya mōŋolé, té cáŋa o olíhe ú imehú,

⁴yííye anyía yaŋó bémuátá ooci maame mōŋolé ŋaá bá o olíhe ú imehú. Yááŋa anyía mbókó baaco a bómoté ŋa bó bétáá anyía bá bóŋa bó hákéna mōŋolé o olíhe ú imehú, mbá anyána na yaŋó e?

⁵Yaŋó ooci ewú nu ŋe nú menyí, bá ŋaá mé aacá o mōsése manamanyé ma nyiáme nyibíbiéne, yaŋó yeéti yí Islayél a henyénó hé Bensaméŋ, taaká ci ebíenyi yí Ebélé. A asana na nyeláténa nyí bikotí, ya méŋa cōcō u Bafalisiéŋ.

⁶I ŋe mí tekéséké baaco bá hióbo hí belumitinine Kilís a asana na nyiámé nyiléne nyí uúsú olumitinine e nyiwééné; mío líhéke téka na hekébéle a asana na atálémánánó yí olíhe eé buúse bó Bandómesé.

⁷Ta híáná, besana eébi bikime abé e ŋaá me bá yamé nōhōkēna, i ŋe mí biíbi béyúátaka bikime a asana ne Kilís.

⁸Aáná i ti ŋé mí biíbi lecá ta háye bōkō a bómoté a asana ne nyimenyinyi ne Yésus Kilís, uumi Otéŋí a Waáŋá. I ŋe mí lumítíne obéyúata bukime a yááyé asana; i biíbi lecaka i iŋetí ci tuubí ananyía mbá yáme hōma Kilís,

⁹mío bāmókóna e nyimónjóló ne wuúci bōmbánye bōmbánye. Yaŋó bémuátá e te ŋá me bétáá obá atálémánánó yé cōcō a nyiáme nyeláténa nyí bikotí. A asana ayé e ŋaá me háya mōŋolé né Kilís, éehé ya méŋa atálémánánó yé cōcō. Bandómesé u ŋe télímínyi cōcō okime awó u ŋaá háya mōŋolé né Kilís atálémánánó yé cōcō eéyé eé buúse.

¹⁰Bōkō a bó ŋaá me háména o otémá, buúbu e ŋa mé aamba, áŋa anyía yémi menyinyi ne Yésus, wuúci wáŋa na makénda ma nyehaanyua nyí biwéewé; mío lókómáka tóna muuyé a ciayé iŋetí, mbá owé mi hiite háye wuúci;

¹¹o okela anyía, mbókó búáŋa bu obékéláka, yáme háanyua tóna nyehaanyua nyí biwéewé.

12I ti ñé mi bíkétí anyía é maá ká me háma a nyemana, ta anyía ya meáña atálémánánó yé ɔɔɔ ɔ ɔhola. Mbá ε naña yáme békéndákéna ɔɔba ne buúse o okohiite benamá bé ɔtétá oóci, anyía Yésus Kilís ne me mí hiite háye uuyé ɔɔɔ.

13Eé' eé, bááme benyiinyí ! I ti ñé mi bíkétí anyía ya meáña na benamá eébi. Mbá asana ómɔté ayé ε ña mé aamba áña anyía ε te háná bétáá besana a békélákánó bé ciame elime; ε ñaá me békéndéna ɔleca hú besana a béáña eémi eé buúse.

14Aáná ε ña mé cabena ɔ ɔkóháma a nyemana, ananyía yáme hómáka benamá abé Bandómesé ñaá basó lónɔ o ohiiteke ɔ ɔmuaná, tó hɔlakena né Yésus Kilís.

15Aá basó bekime abá tua súáña tókókósétánó tó baaco, tu ña só nyémána tú ɔbámókóna na nyenamá nyé nyebétáá eényí nyémɔté; ta híaná, mbóko baaco bé etémbí náánó ña bó bétáá náanyia, Bandómesé káá banó tónjinyi eese a asana eeye.

16Ta yé cáña á bá anyána, tu ña só nyémána tú ɔɔba ne buúse ɔlɔɔ ómɔté i indélímínyinyi ecí tú ne me su hiite ɔ ɔkóháma aámbáya.

17Benyiinyí, énu mi kétikínyinyi banó bekime, áno látákéna nyekela nyé baaco a bá ña bó békéléna háye na yañó na baláame.

18ε naña yáme banó láakena buáyá, ε ña háná áme hálómónéna ɔ banó laana aámbáya na belelá e eése anyía, baaco beéñí ña bó békéléna nyebékéléna e nyí ño tónjinyi anyía bá bóña belinjine Kilís, wuúci u ñeé wé ɔ ombásá ɔ ɔmuaná.

19Nyíábó nyibíóndísinyi áña bunyimé; bá ña bó bétáá hú túábó tɔɔna, bé tuútu nyemiki i ñetí ce ciabó bandómesé; aáná boko a bó á nyémána o beébe iinjie aató ɔlama, eé buúbu eébu bá ña bó háya núábó nuúmi noómi, bá bétááka hú besana bé ɔmesé ooci.

20Aá basó, búásó bunɔɔ ña ɔ ɔmuaná, aá haála ehé Otéñí a Waáñá Yésus Kilís, muasó Munohi, áña. Tu ña só táta na mɔɔlɔlɔ mekime anyía wá ka hálómóna.

21Wuúci u káá kela anyía ciasó ceéto ce mahana e cí ñe wé á bécáña ceéto ci nuúmi i ñetí ce ciayé ceéto. U káá kelaka aáná a mááyé makénda e mé ñe ténjinyi benyéma bikime.

Filibí 4

1Yaáté asana, bááme benyiinyí bá ɔtémá, énu limíne aná balatákánó bóónénánó né Otéñí a Waáñá noómi. ε ña mé banó léne buéñí, yañó na ecaná ce ɔ banó léɔɔɔna. Nu ña nó kela anyía yémi bílénéke buéñí, nu mi iinjíékine bóɔɔ.

2ε ña mé bécókoléna bááme benyiinyí eebe, ne Efóti na Séntice, anyía bá bámókóna na nyelókómána ne Otéñí a Waáñá.

3Ó kuɔɔ yáámé ekendinyi yí buólí, ε ño mé ɔ bata anyía óo beébe ɔóléta a nyelókómána eényí; beénjú eébé ña bó núáka ecále ɔlɔɔ na yañó e nyihulinyi nyé Ambánye yé Esóma a baaco, ta Kélémanñ áyá ɔlɔɔ na baaco bé etémbí abá tu ña só nyioko buólí ɔlɔɔ ómɔté. Beébe eébé cáábó eénye áña ɔóñókónó e nufule nú olihe.

⁴Énu bílénéke buéńí ekúlú ekime né Otéńí a Waáńá noómi. E ńaá me hálómónéna okooona anyía énu bílénéke buéńí !

⁵Baaco bekime ńa bó nyémana bé omenyi nyiánó nyilimíné nyí mbuumu. Nu bétááka anyía Otéńí a Waáńá ńa ka hálómókóna hí aámbáya.

⁶Note áákéna ta bokó, mbá áno láakena Bandómesé besana bikime a bé ńa banó yébi, nu wuúci iínjíékíne bitéńítí ekúlú ekime eyí nu ńe nú wuúci bécókoléna.

⁷Aáná mbuumu ce Bandómesé a cé ńa hóla besana bikime abé baaco ńa bó lókóma, bé menyukune, kée tétényíkí ne cínú etémá ne cínú ibíkéti e nyimónjóló ne Yésus Kilís.

⁸Aáná'ó, bááme benyiinyí, asana ayé mío coba o obíóndísínyi o banó laana áńa anyía'ó: Nu ńa nó nyemána nú obétááka e cínú etémá noómi bokó bukime a búńa taaká, buúbu baaco ńe bú kéké, bé buúbu nyemiki; nu bétááka bokó bukime a búńa bufúúménénú, buúbu baaco ńe bú léne bé lémbíkí, nu bétááka tóna a búńa bómánye, buúbu baaco nańa bébú béeťíkí.

⁹Besana abé e ńa mé banó eékúnyíkí, núo biíbi lókómáka, yémi biíbi táńáka, núo biíbi lecaka, yémi biíbi látákéna, énu biíbi látákéna; aáná Bandómesé káá bámókónéna náánó, yó banó iínjíékíne ciayé mbuumu.

¹⁰Ée, ya méńa háye nyitíne nyí bilúńe né Otéńí a Waáńá noómi anyía nu ńa háná anó me bétáá e cínú etémá. Aá taaká nu nańa nuanó me bétááka buáyá mbá, ohónyí wú o mi tóńínyi obétáá oóci te ómóó bá.

¹¹Ta háye e ńa mé táńa aáná, yé te á bá anyía bokó a bómoté ńaá bá búá me béámbákéna. Yáńa anyía'ó, e ńaá me áákónákéna obiléne e nyilimíné nyikime.

¹²Éce anyía i ńe mí menyí olíhe te ekúlú yí mecíli, te ekúlú yé benyéma biéńí. Na a behaála bikime na a bokó bukime i ńeé mi hélínyi olíhe téka ne muuyé, ta yańó oweécénú, ta yańó ecaná, ta yańó na benyéma biéńí, ta yańó téka ne biíbi.

¹³Ya méńa wu oweéhíkínyi besana eébi bikime a makénda me Ooci ewú u ńe mí kindisi.

¹⁴Ta híáná, nua nóńa bakelákánó ambánye yé asana anyía nua nóńa behiiténú nuafa eémi e muuyé.

¹⁵Banó baaco bé Filibí, banó bémuátá nu ńe nú menyí bómánye anyía ekúlú ayé e ńa mé hatóna a Masetuán, mío hola, e nyitúme nyí ohulinyi baaco Ambánye yé Esóma, ta hióbo hí belumitinine a hémoté te ómóó me óléta na bokó, e te ńaá bá hú híínú bímuóci. Nu ńe nú hííteke nuafa nuéńí ta aáme a bómánye te eémi e bunyímé.

¹⁶Hú banó bímuóci nu ńa nó me ólóko, yańó a Tesaloníke; bikúlú bífendí nu ńa nó me tóména benyéma a bé ńaá bá béá me béámbákéna.

¹⁷Bu te á bá anyía e ńa mé aamba anyía baaco é mi iínjiekine benyéma mbá, bú ńa hóla o mi bílénine anyía Bandómesé á banó námaka a nyiánó nyiínjie.

¹⁸Ya méńa olécákánó benyéma bikime abé nu ńa nó me tómókónéna ná Ebafoólótit, mío menaka maatá. Aámbáya, ya meáńa na benyéma biéńí o ohola nyenamá a nyé ńa me

béámbéna. Benyéma eébi áηa i iηetí ce abésámbá eyí bé ηe lúlinyi Bandómesé yó yiíye lumitine, yí númbeke bōmbánye o oηola. Ekúlú ayé yé ηaá bata o Omuaná, yí bílénékíne Bandómesé.

¹⁹Ciamε Bandómesé káá banó iínjíékíne benyéma bikime a bé ηa banó béámbéna, anyía wáηa na bōnóme bú muómóomo. U káá hōlena né Yésus Kilís o o banó bíibi iínjíékíne.

²⁰Nuúmi á bāmókóna ná ciasó Síkíne Bandómesé e bikúlú bikime ne bikúlú bikime, híáná yááηa.

²¹Énu mi tēhíkínyi belumitinine Yésus Kilís bekime a bá bōηa aáhá. Báásó benyiínyi a bá bōηa aaha na yaηó ηa bó banó tēηi.

²²Belumitinine bekime ηa bó banó tēηi, hōlákáhóláka eebe a bá ηa bó nyio buólí o ooki ú Sesáal.

²³Otēηí a Waáηá Yésus Kilís á banó sáyábákéna, banó bekime’o.

Kolóso

Kolóso 1

¹Ya méŋa Bóol, Bandómesé ŋaá me táfá anyía yáme bámókóna ɔɔɔ u endóma u Yésus Kilís. Yaŋó, é ŋa mé banó óŋéna nufule eenu, na yaŋó ne Timoté uusu onyinyí u olumitinine.

²Tu ŋa só banó tɛŋi, banó belumitinine bé Kolóso. Nua nóŋa báásó benyinyí bé olumitinine. Nua nóŋa e nyimónjóló ne Yésus Kilís, nu ŋe nú wuúci láténa na otémá okime. Síkíne Bandómesé á banó sayábéna, waá banó ínjíé mbuumu ɔ otémá.

³Tu ŋe sú ínjie Bandómesé, Síkíne ci uusu Otéŋi a Waáŋá Yésus Kilís, bitéŋíti ekúlú ekime eyí tu ŋe sú wuúci bécókóléna eenú eé buúse.

⁴Tu ŋe sú wuúci ínjie bitéŋíti ananyía tú ŋa só lókóma anyía nu ŋa nó háya mɔŋolé né Yésus Kilís, nu lénéke tóna belumitinine bekime.

⁵Nu ŋa nó kela aaná anyía nua nóŋa na mɔŋolé a besana abé Bandómesé ŋaá banó tábónéna a Bunɔŋo bó ɔmuaná. Nu ŋe nú bíibi menyí o otúme ekúlú ayé nu ŋa nó lókómáká Ambánye yé Esóma, yíyí yé ŋá kóna taaká.

⁶Ambánye yé Esóma eéyé ŋa kaáhámá aanó e ekatékáté. Yé ŋa kela anyía belumitinine á keláka bembánye bé besana ɔ ɔmesé okime. Baaco e bé ŋe bú lúmitinine ŋe bú téke. Híáná yé ŋaá kéláka náánó o otúme buósé bú buúse ebú nu ŋe nú yíyí lókómáka, núo menyí taaká taaká yaála yí nuubo yé Bandómesé.

⁷Éce yáásó ekendinyi yí buólí yé otémá Ebáfas ú ŋaá banó éékúnyíkí besana eébi. U ŋɔɔ nyio buólí bú Kilís a búánó buúse na otémá ómɔté.

⁸Wuúci u ŋaá basó láákéna anyána Elilé yé Bandómesé ŋá kela anyía núénú lénéke bósóókó belumitinine.

⁹Buáté bɔkɔ tu ŋa só bécókóléna Bandómesé bikúlú bikime o otúme buósé abó tú ŋa só lókómáká besana eébi bikime. Tu ŋa só bécókóléna anyía núénú menyí bembánye besana abé Bandómesé ŋeé léne anyía núánó kéláka, nuɔ bá tóna ne injiŋé ikime ne omenyi ewú Elilé yé Bandómesé ŋe yíinjie.

¹⁰Aaná nu ké búle anó kela besana e bí ŋeé bílénine Otéŋi a Waáŋá Yésus Kilís, núo kelaka anamánamá cá bembánye bé besana, nu menyukune bembánye bembánye Bandómesé.

¹¹Bandómesé, a mááyé makénda me nuúmi, káá banó ínjie yóŋénánó yé otémá, anyía núánó nómátákána muuyé, nu éhíkinyinyi bósóókó o obiléne noómi.

¹²Énu ínjíékíne Bandómesé cíásó Síkíne bitéŋíti. Wuúci u ŋaá banó ínjie makénda ma ɔbámókóna na nuafa a besana abé u ŋaá tábónákéna bááyé baaco a haála ehé eese ŋaá nóma.

¹³Wuúci u ŋaá basó aáŋjá e butéŋí bó Sátan, yó basó háya e Butéŋí bú uuyé ɔónó u otémá.

- 14**U ñaá basó háñónáká, yó basó nyéánakenena maasó maabé e elime ci uuyé Ɖónó ooci.
- 15**Baaco ña lécáka uuyé Ɖónó oóci, Yésus Kilís. Wáña boko búmoté na Bandómesé awó baaco te ñaa léca. U ña hóla benyéma bikime abé Bandómesé ñee kétiki.
- 16**Bandómesé ñaa kélá anyía Yésus Kilís eé kétiki benyéma bikime na bé omesé na bé omuaná, na a bé ña lécana na a bé te ñaa lécana; u ña kélá anyía weé kétiki anamánamá cá benyéma ekime a céáña na makénda na o omesé na o omuaná. Bandómesé ña kélá anyía uuyé Ɖónó eé kétiki benyéma eébi bikime, anyía bí é wuúci óómísiki.
- 17**Yésus Kilís ñaa cáñacáña obá éce bé ti ñe kétí na omesé na omuaná; a mááyé makénda benyéma bikime áña a cáábó eliminé, wuúci u ñee bíibi manena, u bíibi líhísiki.
- 18**Wuúci wáña aató, u ñe kéndisi hióbo hí belumitinine; híáña háye ciayé ceéto. Wáña Ɖónó ooci awó u ña cáñacáña ohaanyua e biwéewé anyía wá bámókónéna u buúsebuúse a boko bukime.
- 19**Aáná yí ñee bílénékíné Bandómesé anyía bábó nyemána boko búmoté ne uuyé Ɖónó a besana bikime.
- 20**Híáná tóna, yí ñee wuúci bílénékíné anyía wá tóma uuyé Ɖónó wé ke hémúkúnyi maayé manóñó, mbá u wé o ombásá o omuaná, anyía na benyéma bikime na baaco bekime á bámókóna a nyelókómána ne wuúci anyía mbuumu á bámókóna na o omesé na o omuaná noómi.
- 21**Banó tóna nu ña nó bá buáyá e nyiitíe na Bandómesé, nu wuúci liñekine anyía nu ña nó bá nuanó bétááka, nu kelaka beebé bé besana.
- 22**Mbá aámbáya, wuúci u ñaa kéla anyía núánó lókómákána ne wuúci a asana ne owé ú imehú ewú uuyé Ɖónó ñee wé, anyía núánó bámókóna ne efúúménénu yé otémá, téka na hekoma eé buúse bó Bandómesé.
- 23**Nu ká nó bámókóna híáná mbóko nu ñe nú limíne boónénánó o olumitinine noómi, núo háya mọñolé a besana bé Ambánye yé Esóma ayé nú ña nó lókómáka. Yíiyi etéeyé bé ñee hulíkinyi baaco bá omesé bekime. Yanó Bóol, Bandómesé ñaa me tóma anyía yemí yíiyi hulíki tóna.
- 24**Aámbáya i ñee mi bíléne e muuyé amó e ña mé léca eenú eé buúse. E ña mé lókóma okála eé buúse bó hióbo hí belumitinine, háye Kilís tóna ñaa lókómáká okála buáyá. Hióbo hí belumitinine áña háye ciayé ceéto. E ñaa me lókóma okála aá ceéto aáná, anyía yemi nyiáyisinyi muuyé mo búáyé buólí.
- 25**Bandómesé ñaa me táfá anyía yáme bámókóna munyionno mu hióbo hí belumitinine, yó mi íinjie buólí anyía yáme banó oólóko. Buólí eébu áña anyía yemi hulíkinyi baaco bekime bíáyé Besana bikime.
- 26**Buáyá, Bandómesé ñaa báténá asana eéyé indiitie. Mbá aámbáya ú meé yíiyi tóñinyi á bááyé baaco.
- 27**U ñee lénéke o beébe tóñinyi anyía asana ayé ú ña yáamba okela áña yaandándá yé asana a yé ña hóla besana bikime, yíiyi yé kóo yóólóko mọñonjo má baaco mekime. Asana

eéyé áña anyía Kilís áña aanó e etémá noómi. Buáté boko nua nóña na mọ̀họ̀lé anyía nu ká nó bàmókóna na nuafa eé nuúmi nó Bandómesé.

²⁸Kilís waáta tu ñe sú húli yááyé asana o owoókisi baaco bekime i injiné ikime acé Bandómesé ñaá basó iinjíe, ananyía tu ña só áamba anyía baaco bekime a bá bóña e nyimónjóló ne Kilís ábó bàmókónéna háye Bandómesé ña yáamba.

²⁹Aáná í ñeé mi bíinjíe e buólí eébú, a búáña háye ecále, na makénda emé Kilís ñeé mi iinjíe; meéme me ñeé mi kíndisi e buólí.

Koloso 2

¹Énu menyí anyía e ña mé nua ecále eécí na makénda ne eenú eé buúse, ne eé buúse bú belumitinine bá Lawotisé, ne eé buúse bú belumitinine bekime e bé ti ñe bu mí menyí.

²É ña mé nua aáná anyía na banó ne beébe nuánó bàmókóna na etémá cé wónénánó, nu lénékéne e nyimónjóló noómi. Aáná nu ká nó lókmáka bómánye bómánye asana ayé Bandómesé ñaá báténa indiitie, nuó yíyí menyí bómánye bómánye, yíyí yááña Kilís.

³Waáta Kilís áña ne injiné ikime ne omenyi okime. Beandándá bé bómánye bé besana eébi ñeé húle ná Bandómesé.

⁴É ña mé banó láana besana eébi anyía woco te banó ñeé na otáña ú eñe.

⁵Énu menyí anyía ta ya méña haaca na banó, e ña mé banó bétáá bikúlú bikime; i bílénéke anyía nua nóña wónénánó a mọ̀họ̀lé amá nu ña nó háya né Kilís, nu kelaka besana a nyelatana noómi.

⁶Buáté boko, e nyilumitinine enyí nú ñe nú lúmitinine anyía Yésus Kilís áña Otéñí a Waáña, áno coba ne buúse o olíhe háye u ña yáamba.

⁷Áno bàmókóna bebíinjíénú nááyá, nu látákéna besana abé bá ñaá banó eékúnyíki, áno coba ne buúse o wónéna e nyiékúnyí nyé besana bí Kilís noómi, nu iinjíékíne Bandómesé bitéñíti buéñí.

⁸Énu bíkékényíki anyía woco te banó ñeé na yaála yí omenyi a yé te ñó yóóló. Waáta omenyi oócí ú ñeé húle na a abékéléna cá baaco na a makénda me ibíne, ú ti húle né Kilís.

⁹Énu menyí anyía besana bikime a béáña ná Bandómesé, béáña taaká tóna híáná né Kilís, boko búmoté;

¹⁰nuó ményi tóna anyía Bandómesé ñaá banó iinjíékíne benyéma bikime anyía nua nóña e nyimónjóló ne Kilís, wuúci u ñe ténínyi metéñí mekime a mááña na makénda na o wmesé na o omuaná.

¹¹Nua nóña e nyimónjóló ne wuúci, buáté boko énu menyí anyía ú maá banó áácaka. Mbá té cáña a nyebéaca anyé baaco ñaña bábó béácáka. Nyebéaca eényí Kilís ú ñeé nyínyí kela; éce anyía ú má banó aájíá a buólé bó nyiánó nyebékéléna a nyebé nyé buáyá.

12Owootine awó bá ñaá banó óótíne ñoó tónjinyi anyía bá ñaá banó nyié òlòṅṅ ne Kilís; ú tónjinyi tóna anyía na banó ne Kilís nú ma nó háányúá é biwéewé òlòṅṅ ómòtè. Yááña anyía nu ñe nú lúmítíníne anyía Bandómesé ewú u ñeé héenyi Kilís é biwéewé áña na makénda ma ò banó heényi é biwéewé tóna.

13Buáyá nu ña nó bá háye biwéewé anyía nu ña nó bá nuanó kélaka besana a beebé, éce Kilís te ñá banó aájíá a buólé bó nyiánó nyebékéléna a nyeebé. Mbá aámbáya, Bandómesé ma banó iinjie yóósóóso yí olíhe ne Yésus Kilís, yó basó nyéánenena maasó maabé basó bekime.

14U ñaá basó nyéánénéna buhíné ebú esúṅe ñaá bá cá basó bátaka, bú basó nuusiki. U ñeé buúbu aájíá buúse bukime, yó buúbu túéhinyi né Yésus e uúyé owé ò òmbásá ò òmuaná.

15Bandómesé ñó sómókò makénda mekime ma benyéma bikime a béáña na makénda na ò òmesé na ò òmuaná, yó bííbi iinjíe aatò òlama eé buúse bó baaco bekime, anyía wé tónjinyi anyía uuyé Óónó ñeé bííbi hóla a makénda.

16Buáté bòkò, ñote lókómáka etáña cé baaco a cé ña kóona anyía: «Ñote nyiá benyéma bé ònyíá eébí, ñote múána meluku emenyié», ta anyía: «Áno kéláka bọṅanda eébú, énu nyemíki na abála cé oolí, na mósé mé ehélume yí Besuif.»

17Nuti beébe lókóména, anyía besana eébí bikime ñaá bá bíé tónjinyi tubílícínínyí tó taaká ce asana a yé káá fáaya: Yiíyi yááña Kilís bémuátá.

18Nuti beébe lókóména, anyía bá ña bó kóona anyía baaco é kélíki ceéto o obilóosi, bé nyemíki bililé bé masóma bé Bandómesé. Bá bóña na bumálá, bá kóonaka anyía Bandómesé meé beébe tónjinyi besana. Nyenamá nyé baaco eényí ñe bíbééti etémbí ne etémbí, bá bétááka hú besana bé òmesé.

19Bá te abó bá a nyelatana ne Kilís a wáña aatò. Yiíye anyía ne Kilís ceéto ño bóño bòkò bukime e bú ñe ciíci béámbéna. Baaco a bá bóña a nyelatana ne wuúci ña bó kóma nááyá háye Bandómesé ña yáamba. Wáña a nyelatana ne beébe háye ceéto ce òòò áña elatákánó na òṅṅ na tulaṅá.

20Yañó esé nu ñe nú wé ò òlòṅṅ ne Kilís, buáté bòkò benyéma bikime a béáña na makénda na ò òmesé na ò òmuaná te á bá ne butéjí náánó e? Mbá anyiaté nu ñe nú líhe háye baaco bá òmesé ekúlú ayé nu ña nó láténa esúṅe a cá ña kóona anyía:

21«Eti bitíse bòkò eébú, eti hiíte bòkò ebunyíé, eti buúbu óókéténa e?»

22Esúṅe ekime eécé ñeé húle hú e eékúnyí cá baaco. Cá ña mána ekúlú ayé baaco meé ceéce békélákéna.

23Baaco ñe bú keti anyía esúṅe eécé ñe yíinjie injiné anyía bá ña kóona anyía òòò ñá nyemána wu olátákéna bikotí, yó lóosi ceéto, u ciíci kélíki. Mbá esúṅe eécé ñoó yóòò baaco hú oláténa nyiléne nyí cííbú imehú.

Kolóso 3

- ¹Yaṅó ese Bandómesé ḡaá banó heényi e biwéewé ɔlɔḡo ne Kilís e? Yaáté asana áno aámbáka besana a béḡa ɔ Omuaná haála ehé Kilís áḡa. Wáḡa limine e nyilimíné nyí nuúmi a aháḡá yé ɔɔbó ú manóme ú Bandómesé.
- ²Áno bétááka bikúlú bikime besana bé Omuaná, nɔte bétááka besana bé ɔmesé ooci.
- ³Yááḡa anyía nua nóḡa bewéénú, Bandómesé ma báténa uúnú olíhe né Kilís.
- ⁴Kilís wáḡa taaká uúnú olíhe; ekúlú ayé u ká háná ka hálómóna, na banó ne wuúci, nu ká nó bá eé nuúmi noómi.
- ⁵Yaáté asana áno aáḡiáka etémá a besana a beebé bé ɔmesé abé nú ḡa nó kéla. Ibiébi bíáḡa anyía enjɔkónónɔ, ɔkela besana bé mɔnyókóló, ɔbá na hiɔkɔ ɔtémá, na beebé bí ibíkéti, na yaáká yí eése; yiíyi yááḡa nyinyemi nyé bebókóbókɔ.
- ⁶Bandómesé kóó lóbísíkinyi baaco a bá ḡa bó kéla nyenamá nyé besana eényí.
- ⁷Banó tóna nu ḡa nó bá nuáno keláka buáyá anamá cá beebé bé besana eécé, ekúlú ayé cínú etémá ḡaá bá eé bíibi.
- ⁸Mbá aámbáya nɔte háná kéla beebé bé besana eebi: Ne hilóbi, ne tulinéline, na nyenḡana, na muómbónána ne mutúménéné beahó.
- ⁹Nuti néḡékénéne banó na banó, ananyía nú ma nó nyeanáka na bíánó beeso bé buáyá na besana a beebé abé nu ḡa nó bá nuáno keláka,
- ¹⁰nua nuáḡa babétósónó; muasó Muketi maá banó iínjie yɔ́sɔ́sɔ́ yé ɔtémá, u ḡé wuúci hélúmúnyi bikúlú bikime wɔ́sɔ́ háye úúyé ɔtémá áḡa, ananyía núénú wuúci menyí bɔmbánye bɔmbánye.
- ¹¹Buáté bɔkɔ bú te ḡa háná ɔ yɔ́lɔ anyía bá kóónáka anyía Besuif eebe, ebenyíé te ábó bá Besuif; benduéndue eebe, babéácákánó ebenyíé; be-ti-menyí bɔkɔ eebe, becikécíke ebenyíé; beólé eebi, ebenyíé te ábó bá beólé; ananyía baaco bekime a bóḡa bɔkɔ búmɔté eé buúse bó Bandómesé, anyía Kilís ḡee ténjinyi benyéma bikime, wáḡa a bááyé baaco bekime.
- ¹²Yaáté asana, áno hákéna etémá e nuubo noómi, a bɔmbánye noómi, o obílóosi noómi, e nyisionḡono nyé ɔtémá noómi, ne owehíninyi noómi, ananyía Bandómesé ḡaá banó lénéké, yó banó táfáka anyía núánó bámókónéna bááyé baaco.
- ¹³Énu eéhíkinyinyi, nu nyeanákánána besana ekúlú ayé sóókó á kéla sóókó bɔkɔ a bɔɔbé; áno nyeanákánána na ambánye yé ɔtémá ekime háye Yésus tóna ḡaá banó nyeanákénéna na ambánye yé ɔtémá ekime.
- ¹⁴Asana a yé á hóla besana eébi bikime áḡa anyía énu lénékénéne, ananyía nulénéne ḡaa kéla anyía núánó bámókónéna e nyimónjóló bɔmbánye bɔmbánye.
- ¹⁵Mbuumu e cí ḡee húle ne Kilís é limíne bɔmbánye bɔmbánye e cínú etémá noómi, nu menyukune anyía Bandómesé ú ḡaá banó lóḡókó e mbuumu eécí, ananyía nuáno bámókóna balatákánó na ɔtémá ómɔté. Énu búle wuúci iínjie biténjiti.

¹⁶Besana a bé ñaa léca Kilís ó nyíoyókó e cínú etémá noómi hú mbióké. Énu eékúnyíkínyinyi, nu lébékénéne ne injiné ikime. Énu ínjíékíne Bandómesé bitéjiti na otémá okime ekúlú eyí nu ñe nú wuúci háyéna mañana ne me nyinyemi, na ma obécókoléna, ne emé Efúúménénu yí Elilé ñaa banó tóñinyi ohákéna.

¹⁷A besana bikime abé nu ña nó kéla nu tánáka, áno keláka nu tánáka háye eebe a bá ña bó háya moñolé né Otéji a Waáña Yésus, no holakena tóna nááyá o owiinjie Síkiine Bandómesé bitéjiti.

¹⁸Banó, beénjú bá otónó, enú kékéke báánó banóme; aána Otéji a Waáña ña yáamba anyía núánó kéláka, anyía nua nóña e nyimónjóló ne wuúci.

¹⁹Banó, banóme, hú naányé é tétényiki uuyé oónyi bómánye; nuti beébe sújékíne meése.

²⁰Banó, baána, anó lókomákéna bíánó bibíenyi a besana bikime; aána Bandómesé ña yáamba, anyía nua nóña e nyimónjóló ne Otéji a Waáña.

²¹Banó, síkiine, nuti lijisiki báánó baána, keyé bé ñe búle abó kása.

²²Banó, beólé, áno lókomákéna báánó baáña bá omesé a besana bikime; té cáña hú ekúlú ayé bá bóña hoóhi na banó o banó nyíosi, anyía nuénú beébe bílénékiine. Mbá énu beébe lókomákéna na ambánye yé otémá ekime yí eebe e bé ñe bú kéke Otéji a Waáña.

²³Buólí bukime abó bá banó ínjíé, énu buúbu nyíokó na ambánye yé otémá ekime, anyía Otéji a Waáña nú ña nó nyíono; té cáña hú baaco bímuócí.

²⁴Énu menyí anyía Otéji a Waáña u káa banó námaka. U káa banó ínjíékíne benyéma abé u ñaa batéákénéna bááyé baaco. Kilís, wuúci wáña taaká taaká ce Waáña awó nú ña nó nyíono.

²⁵Mbá baaco a bá ña bó kéla besana a beebé ké bu híiteke benamá a beebé, anyía Bandómesé te á bá na mutáfána mo baaco.

Kolóso 4

¹Banó, bosóokó baáña, énu tétényiki bíánó beólé bómánye háye yé ñaa béamba, nu betááka anyía banó tóna nua nóña na Waáña o Omuaná.

²Áno bécókolókéna Bandómesé bikúlú bikime, áno háya otémá o obécókoléna, nu wuúci ínjíékíne tóna bitéjiti.

³Áno bécókolókéna tóna a yáásó asana, anyía Bandómesé á basó tóñinyi ohónyi wú ohulikinyi baaco yááyé Ambánye yé Esóma yí Kilís ayé Bandómesé ña báténa indiitie. A yaaté asana yí indiitie eéyé ya méña eé ciibe ce ecaná aámbáya.

⁴Áno bécókolókéna anyía yémi húlíkinyi baaco Ambánye yé Esóma háye yé ñaa béamba.

⁵Énu líhéke ne injiné e ekatékaté ci be-ti-lumítínine Kilís, áno aambáka ohónyi wú ohulikinyi be-ti-lumítínine Ambánye yé Esóma e bikúlú bikime abé nuánó óndémánána.

⁶Énu hémúkúnyi ekúlú ekime bembánye bí mehúnyi, bí sóomoko; aáná nu ké búle enú bíchélúmúnyi bōmbánye embataka cé ɔɔɔ okime.

⁷A besana bikime a bé ŋa mé leca, Tisíke u kée bíibi banó láakena; wáŋa uusú onyíinyí u ɔtémá. U ŋɔɔ nyio buólí bú Kilís na ɔtémá ɔmɔté; wáŋa tóna yááme ekendinyi yí buólí bú Kilís.

⁸Yaáté asana í me mí wuúci banó tóména anyía wá banó láákéna anyána tua sóna, yó banó hélúmúkúnyi etémá.

⁹Wáŋa ɔlɔŋɔ ne wuúci ne uusú onyíinyí u ɔtémá Onesime; u ŋa láténa tóna Kilís na ɔtémá ɔmɔté. U ŋeé húle náánó. Beébe eébé bá ká bó banó bíkétíkinyi besana bikime a béáŋa aáhá.

¹⁰Alisitáak a wáŋa aaha eé ciíbe ce ecaná na yaŋɔ ŋaá banó ténji. Malékus, onúséyé u Baanábas ŋaá banó ténji tóna. (Mbókɔ u ŋá fáaya náánó, énu wuúci káha bōmbánye, anyía nu ŋe nú ményi aáté e ŋa mé banó éékúnyíki ɔ ɔkela.)

¹¹Yésus, awó bó ŋɔɔ lóna anyía Yusítus, ŋaá banó ténji tóna. Hú bétátó bé baaco eébi béáŋa Besuif a bá ŋa bó nyio buólí na yaŋɔ aáhá anyía baaco é lumítínine anyía Bandómesé áŋa Oténjí a Waáŋá. Bé ŋe bú mi hélúmúnyi ɔtémá.

¹²Ɖbáfas a wáŋa uunú ɔɔɔ a wómɔté, ŋaá banó ténjí. U ŋɔɔ nyio buólí bú Yésus Kilís. Ú meé bíinjíe na makénda ɔbécókóléna Bandómesé eenú eé buúse anyía nuénú lúmitinine na makénda, nu kōmaka o ohónyí ú Bandómesé, nu menyukune bōmbánye bōmbánye aáté Bandómesé ŋa yáamba anyía nuánó kéláka.

¹³I ŋe mí menyí bōmbánye anyía u ŋa léca muuyé buéŋí e buólí abó ú ŋɔɔ nyio ne eenú eé buúse, ne eé buúse bú belumitinine bá Lawotisé na bá Híélabolis tóna.

¹⁴Lúkas, muasó muándéna baaco mu ɔtémá, ne wuúci na Témas ŋa bó banó ténjí tóna.

¹⁵Énu mi ténjíní belumitinine bekime bá Lawotisé, énu ténjítí tóna oónjú awó bó ŋɔ lóna anyía Nímfa na hióbɔ hí belumitinine a hé náŋa héa bēbándákána e úúyé ooki.

¹⁶Núánó fanaka nufule eénú, énu nuúnu tóména hióbɔ hí belumitinine hé Lawotisé, anyía bábó fánáka tóna. Belumitinine bá Lawotisé ká bó banó tóména nufule enú í ŋe mí beébe ɔŋókéna anyía núénú nuúnu fanáka tóna.

¹⁷Nu laana Alésibe anyía wá békéndéna onyíóyísinyi bōmbánye bōmbánye buólí ebú Oténjí a Waáŋá ŋeé wuúci iinjíe.

¹⁸Yaŋɔ Bóol, é ŋa mé banó ɔŋéna biténjítí eebi: Ɖ ŋa mé banó ténjítí'o ! Nɔte bēhóya anyía ya méŋa eé ciíbe ce ecaná. Bandómesé á banó sayábákéna'o !

1 Tesaloníke

1 Tesaloníke 1

¹Yaḡó Bóol, ε ḡa mé ḡḡḡ nufule eenu. Tua sóḡa ne Sílas ne Timoté; ε ḡa mé banó nuúnu ḡḡḡéna, banó hióbo hí belumitinine Yésus hé báléka ce Tesaloníke. Nua nóḡa baaco bé Síkíne Bandómesé, banó tóna bé Otéḡí a Waáḡá Yésus Kilís. Bandómesé á banó sáyábéna, wá banó íinjíé mbuumu ε etémá noómi.

²Tu naḡa tuesú íinjíékíne Bandómesé bitéḡíti eenú eé buúse, banó bekime, ekúlú ekime eyí tu ḡe sú wuúci bécókóléna.

³Yááḡa anyía tu ḡa só bétáá búánó buolí ekúlú ekime ayé tú ḡa só bécókóléna ciasó Síkíne Bandómesé, anyía nu ḡe nú lumitinine, nḡ læcaka muuyé o o wuúci léne; tu ḡa só bétáá tóna háye nú me nú óonyísinyi maanó mḡḡolé né Otéḡí a Waáḡá Yésus Kilís.

⁴Benyiinyí, tu ḡe sú ményi anyía Bandómesé ḡaá banó lénéké, yó banó lótko, anyía nuánó bámókónéna bááyé baaco.

⁵Tu ḡe sú ményi aáná, anyía tu te ómḡ só banó húlikinyi Ambánye yé Esóma hú ne nyuuté, mbá a makénda me Efúúménénú yí Elilé, tu menyukune anyía besana eébi áḡa taaká. Banó bémuátá, nu ḡe nú ményi yáásó ambánye yé nyebékéléna, ekúlú ayé tu ḡa só bá aanó ε ekatékate a asana na búánó bḡmbánye.

⁶Nu ḡa nó basó kétékinyinyi, núo kétékinyinyi tóna Otéḡí a Waáḡá Yésus. Ekúlú eyí nu ḡe nú lumitinine, nu ḡa nó læcá muuyé buéḡí; ta híáná, nu ḡa nó lókmáka besana bé Bandómesé ne obíléne ewú ú ḡe húle né Efúúménénú yí Elilé.

⁷Yaáté asana nua núáḡa hibílicinyinyí ehé belumitinine Kilís bekime na bá Masetuán na bá Akayí ábo nyemána bá olátaka.

⁸Yááḡa anyía baaco bekime á behaála bikime á bóáḡa o omenyi Ambánye yé Esóma e yí ḡe húle náánó, té cáḡa hú na a Masetuán na a Akayí. Mbá anyía baaco eébé bekime ḡa bó lókmáka bé biketiki anyána nu ḡa nó háya mḡḡolé ná Bandómesé. Bú te ḡḡ yólo anyía túá háná esú biketiki aaha.

⁹Beébe bémuátá bekime ḡe bú bíkétékinyi baaco na anyána nu ḡa nó basó káha, ekúlú ayé tu ḡa só háma náánó na anyána nu ḡe nú kínéke onyemi bebókóbókḡ, nuḡ békḡḡónákéna etémá o onyemi taaká ce Bandómesé a wáḡa wḡḡḡ.

¹⁰Bé ḡe bú ményi tóna anyía nu ḡa nó táta nyekahálómóna nyí Yésus, ḡónó u Bandómesé, weé húlúkúne haála ahé Bandómesé áḡa. Wuúci Bandómesé ḡeé héenyi e biwéewé, anyía wá basó kétényíki basó bekime a nyekála nyé Bandómesé a nyé ḡa fáakona.

1 Tesaloníke 2

¹Baláame, yááḡa anyía nu ḡe nú menyi bḡmbánye banó bémuátá anyía nyíasó nyekaáhama náánó te ómḡó bá etémbí.

- ²Nu menyukune tóna anyía bá ña cáña á basó òmbónáka a báléka ci Filibí; túó lókómáka muuyé. Ta híáná, ayé ba-basó-nuusi ña bó bá beéñí, Bandómesé ñaá basó ínjíe makénda ma o banó húlikinyi yááyé Ambánye yé Esóma.
- ³Ambánye yé Esóma ayé tú ña só bá tuesú húlikinyi baaco bekime te ómóó bá nyenana, yé te ómóó bá ta asana yé mōnyókóló, te yí munéñéne.
- ⁴Mbá tu ñaña tuesú húlikinyi baaco hú besana abé Bandómesé ñe léne. Bandómesé ñá lécáka anyía tua sóña baaco bó mōñolé, yó basó cúmeke yááyé Ambánye yé Esóma, anyía túésú yíyí huliki, té cáña o obilénékíne baaco mbá, o biléníne Bandómesé, wuúci u ñe ményi cíísú etémá.
- ⁵Nu ñe nú ményi bōmbánye anyía ta buósé tu te ñá só kóna asana te yí munéñéne, ta yé eñeñe, ta yé o basó ínjie bōko a bōmōté; ta Bandómesé bēmuátá ñe ményi aáná.
- ⁶Tu te ómó só aamba ta buósé anyía ta banó, ta baaco bé etémbí á basó ínjíékíne nuúmi.
- ⁷Tu ña só banó tōñinyi búásó bōoco, basó baaco bá endóma bé Kilís, mbá tu ñe sú bíloósi o omesé, túó límine mbuumu aanó e ekatékáté háye iinyí ñe sókóbi bááyé baáná.
- ⁸Tu ña só banó lénéké buéñí, buáté bōko tu ña só leca bōmbánye o o banó húlinyi Ambánye yé Esóma yé Bandómesé, túó bāmókóna hoóhi ne owiinjie úúsú olíhe a yáánó asana. Áno lecá, tu ña só banó lénéké buéñí o ohola.
- ⁹Baláame, téka nua núánáña o obétáá na muasó muuyé ne buólí abó tu ñá só bá tuasó nyíoko ne nebutúé na nabuósé anyía tu ti yébi ooco omōté aá banó a asana na benyéma bé onyía e? Yaáté ekúlú eéyé tu ña só banó húlíkinyi ne uúsú otémá okime Ambánye yé Esóma e yí ñeé húle ná Bandómesé.
- ¹⁰Nu ñe nú ményi bōmbánye bōmbánye, ta Bandómesé áyá, anyía úúsú olíhe aanó e ekatékáté, banó belumitinine, ñaá bá ombánye, wuúci otálémánánó téka na hekōma a hēmōté.
- ¹¹Nu menyukune tóna anyía tu ña só óólókó ooco okime aá banó háye síkíne ce baáná ñe yóóló bááyé baáná bá bēmuátá.
- ¹²Basó, tu ña só bá tuasó banó kíndísiki etémá, tu banó bécókolókénéna Bandómesé bikúlú bikime anyía núénú líhéke háye ú ñe léne, mbá wuúci ú ñaá banó lóño anyía núénú híite nuafa na a búáyé Butéñí na a núáyé nuúmi.
- ¹³Yááña anyía tu ñe sú ínjie Bandómesé bitéñíti bikúlú bikime a asana eeye tóna: Ekúlú ayé tu ña só banó húlíkinyi Besana bé Bandómesé, nu ñe nú bíibi káhá bōmbánye e cíínú etémá háye taaká cé besana e bí ñe húle ná Bandómesé, té cáña háye e bí ñe húle ná baaco. Híáná béáña taaká taaká Besana bé Bandómesé. Besana eébi ñaá banó ínjie makénda e etémá, banó belumitinine.
- ¹⁴Baláame, nu ña nó hóá tuóbo tú belumitinine Bandómesé tú iisi ci Yuté a tó ñaá hákéná mōñolé né Yésus Kilís. Besuif ñe bú tuútu tékéséke. Aámbáya báánó baaco ña bó banó tékése tóna bōko bómōté.

¹⁵Besuif a bómoté eébé ña bó óónókó behémúnyi besana bá Bandómesé bá buáyá; e elime eéci a bómoté ña bó óónókó Yésus, o móosé eeme a bómoté tóna ña bó basó tékése. Bá ña bó kéla besana e bí ti ñée bíléníne Bandómesé, bá bóña beliñine bá baaco bekime.

¹⁶Bá ñá sé bábó basó koti ohulinyi baaco a bá te ábó bá Besuif Besana bé Bandómesé, bíibi bíáña bí o beébe nohiki. Híáná bá ma háná ábó kela bōobé e bú mo nyíoyísinyi ombana ú maabé me etémbí amá bá ñaña bábó kéláka. Mbá e elime, Bandómesé meé beébe lóbísíkinyi.

¹⁷Baláame, a yáásó aháña, ekúlú ayé tu ña só aálónáná na banó ne eése a yémoté ekúlú, tu te háná lecana, tu ña só bá tuasó banó bétááka o etémá noómi. Tu ña só bá tuasó bétááka buéñí anyía tu ká só faáya o okóo banó leca.

¹⁸Yááña anyía tu ña só bá tuesú lénéke okóo banó leca. Yanó bémuátá Bóol, e ñaá me békánáka bikúlú biéñí ofaaya náánó, mbá Sátan ña békéñéléákána o ohónyí.

¹⁹Aá taaká, tu ñe sú lénéke okóo banó leca aáná, anyía banó tóna nu ña nó kéla anyía tua sóna tú omòñoluaka na mōñolé, ne obiléne, ne nuúmi eé buúse bú Otéñí a Waáña a nyíáyé nyekahálómóna.

²⁰Taaká, tua sóna ne nuúmi, tu bílénéke anyía yáánó asana.

1 Tesaloníke 3

¹E elime, tu te ómō so bá tú o háná céényi otáta omenyi anyána nú ñe nú líhe; yaáté asana túo leca bōmbánye anyía túásō lōbō basó bímuóci a báléka ce Aténa.

²Híáná tu ña só tómá Timoté anyía wá banó óólókō, u banó kíndísíki etémá o olumitinine noómi. Wáña uusú onyíinyí u buólí, wuúci munyionō mō Bandómesé; u ñe húlinyi baaco Ambánye yé Esóma a yé ña léca Yésus Kilís.

³Aáná ta ooco omoté aá banó te káá nákamena muuyé. Nu ñe nú ményi banó bémuátá bōmbánye bōmbánye anyía Bandómesé ñe lúmitine anyía muuyé o oofine e úúsú olihe, basó belumitinine Yésus.

⁴Yááña anyía, ekúlú ayé tu ña só bá aanó a maabána, tu ña só banó óókísíki anyía tu ká só lécaka muuyé; híáná bú ña békéláka, banó bémuátá nu ñe nú ményi.

⁵Buáté bōko e ñaá me tómá Timoté anyía wé menyí anyána úúnú olumitinine áña, anyía e te ómō bá wu o háná céényi otáta omenyi besana eébi. E ñaá me bá yémi líkíméke anyía Sátan áña wu o banó kókōnaka, búásó buólí búó bécáña bú nubókó.

⁶Mbá aámbáya, ta híáná ayé Timoté maá ka hálómóna aaha, weé húlúkúne náánó, ú maá basó bíkétíkinyi besana a bé ñaá basó ínjie obiléne e etémá a asana ne úúnú olumitinine ne nulénéne enú nu ñe nú lénéne. Ú maá basó láákēna ose nu ña nó basó bétáá ne nulénéne e etémá bikúlú bikime; ose nu ña nó aamba okóo basó tēñíti, bōko búmōté háye basó tóna tu ña só aamba okóo banó tēñíti.

⁷Yaáté asana, ta yé cáŋa á bá muasó muuyé ne úúsú ɔtémá ɔnua a yaanó asana, benyiinyí, tu ŋa só bóŋɔ makénda ɛ etémá. Yááŋa taaká anyía úúnú olumitinine ú ŋaá basó kíndisi etémá.

⁸Éehé nú ma háná anó basó hélúmúnyi etémá aámbáya, anyía nú me nú bíinjie na makénda ɔ oláténa Otéŋí a Waáŋá.

⁹Nyenamá nyí bitéŋíti bé yaáté aná tua sóŋa tú owiinjíékíne Bandómesé a yáánó asana o obíléne okime awó nu ŋa nó basó iinjie eéyé e buúse e?

¹⁰Ne nebutúé na nabuósé tu ŋe sú wuúci bécókkóléna, tu te tɔmbɔ, anyía wé lumítíne anyía tú ka só banó téŋíti basó bémuátá, tús banó eékúnyíki besana ebí nu ti ŋé nú menyí a asana ne úúnú olumitinine.

¹¹Éehé tu ŋa só bécókkóléna Síkíne Bandómesé wuúci bémuátá, tu bécókkóléna Otéŋí a Waáŋá Yésus anyía bá basó tóŋínyi ohónyí wú ɔfaaya náánó.

¹²Otéŋí a Waáŋá á banó sólínyinyi nulénéne enú nu ŋe nú lénéne banó na banó, nu lénéke tóna baaco bekime háye núásó nulénéne anó tu ŋa só banó léne.

¹³Aáná u kée kíndísíki cínú etémá anyía nuanó bámókkóna befúúménénu téka na hekɔma eé buúse bú Síkíne Bandómesé, ekúlú eyí Otéŋí a Waáŋá Yésus ká ka hálómóna ɔŋɔ na bááyé baaco bekime.

1 Tɛsaloníke 4

¹Ɛ ŋa mé aamba okuenyinyi ɔ banó láana, banó bááme benyiinyí, anyía tu ŋa só banó eékúnyíki anyána nuánó nyémana nu olíhéke a nyenamá anyé nua nóŋa nú obílénékíne Bandómesé. Ɛɛ, yááŋa taaká anyía nua nuáŋa o olíhe aáná. Mbá aámbáya tu ŋa só banó báta, tu te tɔmbɔ, eé nyiinyi nyí Yésus anyía anó ɔbá ne buúse o olíhe híáná ɔ ɔhɔla.

²Nú ŋe nú menyí besana abé tu ŋa só banó eékúnyíki a asana na makénda me Yésus.

³Nyiléne nyí Bandómesé áŋa anyía nuanó bámókkóna befúúménénu eéyé eé buúse, éce anyía núánó nyéánáka enjɔkónónɔ.

⁴Ɔɔɔ okime aá banó é menyí otimbie bɔmbánye nyíáyé nyetónó ne e bufúúménénu ne e nuúmi noómi.

⁵Nɔte bényéána anyía ibíkéti a cɛɛbé á banó kéndísíki. Be-ti-menyí Bandómesé bá ŋaŋa bábó kelaka aáná.

⁶Ta ɔɔɔ ɔmɔté aá banó te aambéna sókkó asana buúse bukime a asana eéyé, anyía Bandómesé kée yébíki bɔbɛ baaco a bá ŋa bó kela aáná; tu na ma só banó oókísíki asana eéyé bɔmbánye bɔmbánye.

⁷Yááŋa anyía Bandómesé ŋaá basó lóŋkó; té cáŋa a asana yé mɔnyókkóló, mbá a asana yé ɔbá befúúménénu eéyé eé buúse.

⁸Yaáté asana yááŋa anyía ɔɔɔ é kiné oláténa esúŋe eécé, té cáŋa hú ɔɔɔ u ŋa bábéna, mbá u ŋa bábéna Bandómesé, Mu-banó-iinjíé Efúúménénu yí Elilé.

⁹A asana ayé nu ñe nú léne bɔsɔ́kó belumitinine, bú te ñó yóóló tóna anyía yá háná áme banó óñjókéna, ananyía Bandómesé na maá banó eékúnyíki anyía nuénú lénékénéne.

¹⁰Aá taaká nua nuáña o oléne benyiinyí bé olumitinine bekime bá Masetuán ikime. Mbá ta híáná, áno cɔ́bá ne buúse o okela aáná o ohola.

¹¹Áno aambáka ohónyí okime wú olíhéke e mbuumu noómi, no látákéna hú bíánó besana bé bémuátá; nu nyiokó buólí na cáánó aabá cá bémuátá, háye tu na ma só cáña o banó láakéna.

¹²Aáná be-ti-lumitínine Yésus ké búle a banó kéké. Nɔ́te lébáka ta bɔ́kɔ ná ɔ́ɔɔ.

¹³Buame eé, tu ña só aamba anyía núénú ményi bɔ́mbánye asana a yé ña léca eebe e bé ne me bú wéékúne, anyía etémá te banó nuá háye cé ñaá nua baaco bé etémbí a bá te ábó bá na mɔ́ɔlé o yóósóso yí olíhe yí ekúlú ekime.

¹⁴Tu ñe sú lúmitinine anyía Yésus ñeé wé, yó háanyua e biwéewé. Yaáté asana énu menyí tóna anyía Bandómesé kée héenyutune baaco e biwéewé anyía bábó bámókóna ne Yésus, beébe eébé bé ñe bú lúmitekinine éce bé ti ñe bú wéékúne.

¹⁵Asana ayé túbó cɔ́ba o o banó laana aámbáya áña anyía Otéñí a Waáñá ñe yéékúnyíki baaco anyía buósé abó u ká ka hálómóna, basó abá tu ká só bá tua suanaña bɔ́so, tú te ká só cáñacáña ohatona na bɔ́sɔ́kó e bé ñe bú wéékúné.

¹⁶Buósé eébú okelú káá béátábótóna, mutéñinyi bililé bé masóma bé Bandómesé yó tánjéta okelú o omuaná, esébé ce Bandómesé céo tánjéta; aáná Otéñí a Waáñá kée húle o Omuaná, baaco bekime e bé ñe bú wéékúné, beébe e nyimónjóló ne Kilís, ká bó cáñacáña ohaanyuaka e biwéewé.

¹⁷E elime eécí, Bandómesé káá basó bándáka basó o bɔ́so bekime oloño na bɔ́sɔ́kó eébé a belondó noómi; aáná tu ká ká só óndémákánána ne Otéñí a Waáñá o omuaná, túbó bá oloño ne Otéñí haála ahá wáña ekúlú ekime.

¹⁸Yaáté asana énu kíndísíkínyinyi banó na banó a besana eébi.

1 Tesaloníke 5

¹Banó báásó benyiinyí bé olumitinine, bú te ña háná o yóóló anyía túásó banó óñjókéna nufule a asana ne bikúlú na mɔ́sɔ́ amá besana eébi káá békéláka,

²anyía banó bémuátá nu ñe nú ményi bɔ́mbánye bɔ́mbánye anyía buósé ebú Otéñí a Waáñá ká ka hálómóna, u ká ka hálómóna hú huase háye weébi ña waá fáaya nebutúé, ɔ́ɔɔ te bétáta.

³Ekúlú a yémoté ayé baaco ká bó bá bábó kónaka anyía bɔ́mbánye áña hóá, bɔ́kɔ bú olíkíméke te á bá, hí e ekúlú eéyé bé ké bú túme olega muuyé, bá te bétáta; bú káá bá háye inúmí cí obiéne ña cέα háténa oónjú, u te bétáta; bá te ká bó bóño ohónyí wú ocabakéna.

⁴Mbá banó báásó benyiinyí bé olumitinine, buósé eébú te ómóó nyémana bú o banó béletenyi háye weébi ña weé béletenyi ɔ́ɔɔ, anyía nu te anó bá i ibíne noómi.

- ⁵Yááŋa anyíá nua nóŋa banó bekime baáná bé eese yé nabuósé; tu te asó bá baáná bé ibíne ci nebutúé.
- ⁶Yaáté asana tu te ómɔ só nyémána tú ðhétáka háye bɔsókó; mbá túé limíne bahaanyúánó, basó téka ne olónólónó a bɔko bukime.
- ⁷Nebutúé baaco naŋa bábó hétáka, nebutúé tóna ε naŋa bébú híólóko meluku.
- ⁸Mbá basó, tua sóŋa baáná bé eese yé nabuósé, tu te ómɔ só nyémána tú ðbá ne olónólónó. Yaáté asana tuásó nyémána tú ðbéháya ne olumitinine ne nulénéne ε etémá háye bɔlaka bú eléŋú, tús bámókónéna na mɔŋólé a buósé abó Bandómesé káá basó nóhiki, mɔŋólé eémé mó bá háye atamba yí eléŋú ayé bá ŋa béháya a aató.
- ⁹Yááŋa anyíá Bandómesé te ómɔ basó táfáka anyíá wá basó lóbísíkínyi, mbá u ŋaá basó táfáka anyíá wá basó nóhiki e elime ci uusú Otéŋi a Waáŋá Yésus Kilís.
- ¹⁰Wuúci u ŋeé we a yáásó asana anyíá túsú líhéke ne wuúci; ta basó bɔsɔ ta basó bewéékúnénú, ekúlú ayé u ká ka hálómóna.
- ¹¹Yaáté asana, énu hélúmúkúnyínyi etémá, nu kíndísíkínyínyi banó na banó háye nua núáŋa ɔ ɔkela aámháya.
- ¹²Benyiínyi, tu ŋa só banó láana anyíá énu kékéke bɔmbánye bɔnyioɔ Bandómesé buolí bá cianó ekatékáté, beébe eébé Otéŋi a Waáŋá ŋeé télímíkínyi eénú eé buúse anyíá bábó banó eékúnyíki oláténa uúyé ohónyí.
- ¹³Nu beébe kékéke buéŋi, nu beébe lénéke buéŋi tóna a asana ne buolí abó bá ŋa bó nyio. Banó bémuátá, énu líhéke e mbuumu noómi ne belumitinine bekime.
- ¹⁴Benyiínyi, tu ŋa só banó láana anyíá énu lébéke betisetise, énu kíndísíki etémá cí belíkílíki, nu óólóko banónónónɔ, énu eéhíkínyínyi buéŋi baaco bekime.
- ¹⁵Énu bíkékényíki anyíá ta ɔɔɔ aá banó ti hélúmúnyínyi sóókó bɔɔbé, mbá áno aambáka ohónyí wú ɔkelakana bɔmbánye ekúlú ekime banó na banó, na baaco bekime áyá.
- ¹⁶Énu bílénéke ekúlú ekime,
- ¹⁷nu bécókólókéna Bandómesé note tɔmbɔ,
- ¹⁸énu iínjíékíne Bandómesé bitéŋíti ekúlú ekime. Bandómesé ŋeé léne anyíá núánó kéláka aáná, banó baaco abá nua nóŋa e nyimónjóló ne Yésus Kilís.
- ¹⁹Note békéŋéléánéna buolí bú Efúúménénú yí Elilé.
- ²⁰Note bábákéna besana bí behémúnyi besana bá Bandómesé.
- ²¹Énu bílúmíkínyi yáaŋa bɔmbánye besana bikime abé nó ŋa nó lókóma; mbá no látákéna a béáŋa bembánye.
- ²²Énu bíkékényíki; note keláka anamánamá cá besana a beebé.
- ²³Bandómesé bémuátá ewú u ŋe yíinjie baaco mbuumu á banó fúúmíkínyi bɔmbánye bɔmbánye, wé tétényíki tóna na yáánó elilé, na túánó totányé, na cianó ceéto, benyéma

eébi bikime bɔmbánye bɔmbánye, anyía nuanó bámókóna téka na hekɔma a nyekahálómóna nyí Oténí a Waáná Yésus Kilís.

²⁴Bandómesé ñáá banó lónókó, wuúci u káá kélaka aáná anyía u ño nyíóyísinyi nyíáyé nyekɔna.

²⁵Benyíinyí, áno bécókólókéna tóna Bandómesé a yáásó asana.

²⁶Énu téníki bɔmbánye benyíinyí bé olumitinine Yésus.

²⁷È ña mé banó óókísi eé nyíinyi nyí Oténí a Waáná anyía áno fanáka nufule eénú è ekatékate ci benyíinyí bekime.

²⁸Oténí a Waáná Yésus Kilís á banó sáyábákéna banó bekime'o !

2 Tesaloníke

2 Tesaloníke 1

¹Yaño Bóol, ε ηά με όόηο nufule eenu. Tua sóηa ne Sílas ne Timoté. Tu ηa só banó όόηéna nufule eenu, banó hióbo hí belumitinine Yésus a héáηa a báléka ce Tesaloníke. Nua nóηa baaco bá na ciasó Síkíne Bandómesé ne Otéηí a Waáηá Yésus Kilís.

²Ne Síkíne Bandómesé ne Otéηí a Waáηá Yésus Kilís bá banó sáyábéna, bá banó háya mbuumu ε etémá noómi.

³Banó báásó benyiinyí, tu ηά só nyémána tú owiínjíékíne Bandómesé bitéηíti a yáánó asana ekúlú ekime, tu te tómbó. Búáηa bómbánye anyía túásó kéláka aána, ananyía únú olumitinine ηa kóma buéηí. Híáná tóna, nulénene enú nu ηe nú lénene banó na banó ηe bísólínyi móósé mukime.

⁴Yaáté asana ekúlú ayé tua sóηa eé buúse bú tuóbo tú belumitinine Yésus tú etémbí, tu ηe sú beébe bíkétínyi yáánó asana na bóoco bukime, anyía nu me nú tímbe olumitinine na makénda mekime ta yé cáηa á bá anyía baaco ηa bó banó tékése ne muuyé.

⁵Bú ηo tóηínyi bómbánye bómbánye anyía Bandómesé kée kélísíki baaco. Nyíáyé nyikélísi nyé besana káá bá nyetálémánánó. Ayé nú ηe nú ééhínyínyi muuyé aána, Bandómesé káá kéla anyía nuánó bámókónéna banyemánánó o owoofokine a búáyé Butéηí. A asana ne Butéηí eébú nu ηa nó lókóma muuyé.

⁶Éε, Bandómesé áηa otálémánánó; u kée hélúmúkúnyínyi muuyé a baaco a bá ηa bó banó iínjíékíne muuyé.

⁷Aá banó abá nu ηa nó lókóma muuyé aámbáya, Bandómesé káá banó muúmu aáηíaka, na aá basó tóna, ekúlú eyí Otéηí a Waáηá Yésus káá lécana, weé húlúkúne o Omuaná olóηo na bíáyé bekendákénda bí bililé bé masóma.

⁸U káá fáaya a nobémbε nú oocó noómi, yó bífúnéke ne be-ti-menyí Bandómesé ne eebe e bé tí ηe bú lumitinine Ambánye yé Esóma yí úúsú Otéηí a Waáηá Yésus.

⁹Ciabó bónósea káá bá bunyímé bú ekúlú ekime; bó límekine haaca ne buúse bú Otéηí a Waáηá, bá te lecá makénda ma núáyé nuúmi.

¹⁰Besana eébi káá békéláka a buósé abó u ká ka hálómóna. Ekúlú ayé u ká ka hálómóna aá yaandándá yé buósé etéebú anyía bááyé baaco bekime, baháya mōηolé nááyá, é wuúci nyemíki, bé oómísíki búáyé buáηá, banó tóna nuó bámókóna olóηo ne beébe, anyía nu ηe nú lúmítékínine besana abé tu ηa só banó húlíkínyi.

¹¹Yaáté asana tú ηa só bécókóléna Bandómesé ekúlú ekime, tu te tómbó, a yáánó asana. Tu ηe sú wuúci báta anyía wáa kelá anyía núénú líhéke a nyenamá nyí olihe anyé u ηaá banó lóηókó; tu ηe sú wuúci báta tóna anyía wá banó óóléta na mááyé makénda o onyíóyísínyi na o okela bómbánye ebú nu ηe nú léne okela na o onyioκο buólí bukime abó nu ηa nó nyio, anyía nu ηa nó háya mōηolé nááyá.

¹²Aáná nu ké nú óómísíki buáṅá bú nyíinyi nyí úúsú Otéṅí a Waáṅá Yésus, yó kéla anyía bé óómísíki tóna cáánó eénye a yááyé asana. Bú káá békéláka aáná, anyía na ciasó Bandómesé ne Otéṅí a Waáṅá Yésus Kilís ṅa bó banó sáyabena.

2 Tesaloníke 2

¹Banó báásó benyíinyí bé olumitinine, tu ṅa só banó bécókoléna a asana na nyekahálómóna nyí úúsú Otéṅí a Waáṅá Yésus Kilís, na nyíásó nyebébándána anyé tu ká só bébándákána nááyá, anyía

²nuti ténýi nyímísi cianó injiṅé; ta anyía nuti líkíméke a nyekṵona anyé baaco ṅa bó kóóna anyía buósé ebú Otéṅí a Waáṅá ká ka hálómóna na ma kaá háma; te behémúnyi besana a bómoté ṅa bó kóónáka aáná, ta anyía yáakelá nu ṅa nó lóokómáká a bómoté ebú húlíkinýi baaco aáná, ta anyía tóna baaco a bómoté ṅa bó kóóna anyía yaṅó ε ṅa mé óṅṅóko aáná, nuti lumítíne.

³Nuti lumítíne buúse bukime anyía ṵṵṵ á banó néṅé, anyía buósé ebú Otéṅí a Waáṅá káá faáya, baaco beéṅí káá bó bá éce bá ma bó kélakena Bandómesé aató ṵnata; ekúlú eéyé éce ṵṅána me bítóṅínyí a baaco, wuúci bé kée nyímísi buúse bukime.

⁴U kée núusiki benyéma bikime abé baaco ṅe bú nyemi; ta yé cáṅa á bá Bandómesé bémuátá, mbá ta boko bú etémbí; u káá kṵona anyía u ṅeé bííbi hóla bikime, yó kó wóofine te eé Cííbe ce Bandómesé, yó kó limine hóá, u kṵonaka anyía wáṅa Bandómesé.

⁵Yáakelá nu te ṅa háná áno bétáá anyía ekúlú ayé tú ṅa só bá náánó, ε ṅa mé banó láákéna besana eébí.

⁶Ta híáná, boko a bómoté áṅa hóá e bú mo koti besana eébí ṵbékéla aámbáya; nu ṅe nú ményí buáté boko, ṵṅána kée bítóṅínyí a baaco hú ekúlú ayé Bandómesé ṅaá táná.

⁷Yááṅa taaká anyía baaco beéṅí a bóṅa o okelena Bandómesé aató ṵnata; tu ṅe sú menyí aáná hú anyía Bandómesé u ṅaá basó tóṅínyí. Mbá besana eébí te káá békéláka o okóhama ekúlú ayé Bandómesé ká yáaṅia ṵṵṵ ewú ú mo koti ṵṅána o ṵfaaya.

⁸E elime eéci ṵṅána kée bítóṅínyí a baaco. Ekúlú eyí Otéṅí a Waáṅá Yésus ká ka hálómóna a núáyé nuúmi noómi, u kée wuúci óónó ne mehúne a má ṅaá háma a nyíáyé nyuúté.

⁹ṵṅána oóci, awó u káá cṵba o obítóṅínyí a baaco, káá fáaya na makénda amá Sátan kée wuúci iínjie; u káá kélaka anamánamá cé ne bikéki ne bikémése bé besana anyía wé néṅéke baaco ne bííbi.

¹⁰U káá kélaka anamánamá ekime cá beebé bé besana anyía wé néṅéke baaco e bé ké bú nyímúkúne. Bé ké bú nyímúkúne anyía bó ti ómo bú lúmitinine taaká, bé ti cíici léne; mbóko búbú cíici lumítíníne, keyé Bandómesé ṅeé beébe nohíki.

¹¹Yaáté asana Bandómesé káá kéla anyía bábó bétááka besana a békótémákánánó, bó lúmitekinine befala.

¹²U kée kélísíki baaco bekime e bé ñe bú kíne olumitinine taaká, bé lénéke okela boobé, yó beébe iinjíékíne muuyé.

¹³Mbá a yáánó asana, banó báásó benyiinyí bé olumitinine ebé Otéñí a Waáñá ñeé léne, tu ñá só nyémána tú owiinjíékíne Bandómesé bitéñíti bikúlú bikime, anyía u ñáá banó táfáká o otúme e nyitúme. U ñáá banó nóhí a makénda me Efúúménénu yí Elilé. Yíiyi yé ña kéla anyía nuánó bámókónéna bifúúménénu bé baaco, u banó nóhiki anyía nu ñe nú lúmítínine taaká.

¹⁴Aá yaáté asana Bandómesé ñáá banó lónókó nááyá na Ambánye yé Esóma ayé tu ña só banó húlíkinyi, na anyía núénú bílénéke tóna e elime ci nuúmi nú úúsú Otéñí a Waáñá Yésus Kilís.

¹⁵Buáté bokó, banó báásó benyiinyí bé olumitinine, énu bíinjíé na makénda o olumitinine noómi, nu tétényíki besana abé tú ña só banó éékúnyíki, te ne nyuuté, ta na núásó nufule a númóte anó tú ña só banó óónókéná.

¹⁶É ñáá me bécókoléna ne uusú Otéñí a Waáñá Yésus Kilís bémuátá na ciasó Síkíne Bandómesé awó ú ña basó léne anyía bá cobá ne buúse o o basó kíndísi etémá, bá basó hákéna taaká ce mōñolé ε etémá a yáábó yaála yí nuubo noómi,

¹⁷bá banó kíndísiki etémá, bá banó iinjíékíne tóna makénda na ma okelaka na ma otáñáka ekúlú ekime bembánye bé besana.

2 Tesaloníke 3

¹Banó, báásó benyiinyí, ε ña mé aamba okuenyinyi o banó laána anyía: Áno basó bécókolókéne Bandómesé, anyía Ambánye yé Esóma yí Otéñí a Waáñá á cocóbáka ne buúse fianjo fianjo, yí óómóko a nyenamá anyé yé ñáá békéláka aanó ε ekatékaté.

²Áno basó bécókolókéne Bandómesé tóna anyía wá basó tétényíki, anyía na banána na beebé bé baaco te basó kela bokó a boobé; yáaña anyía baaco bekime ti ñe bú lúmítínine besana bé Bandómesé ebí tu ñe sú beébe hulinyi.

³Otéñí a Waáñá ño nyioyísinyi cááyé esúñe bikúlú bikime. Wuúci u káá banó kíndísiki, yó banó tétényíki anyía Sátan te banó kelá bokó a boobé.

⁴Otéñí a Waáñá ña kéla anyía túásó bá na mōñolé a yáánó asana; tu ñe sú ményi anyía nu ña nó láténa besana abé tu ña só banó láákéna, tu menyukune tóna anyía nu ké nú bíibi látákéna.

⁵Otéñí a Waáñá é kendíki cínú etémá o olókóma bōmbánye na anyána Bandómesé ñáá basó léne na anyána nua nóña nú owehíkinyinyi muuyé háye Kilís.

⁶Banó báásó benyiinyí, tu ña só banó láana a makénda me Otéñí a Waáñá Yésus Kilís anyía énu bíkékényíki ne benyiinyí bekime a bá té ñá bó áamba onyio buólí, bé me bú kíneke oláténa besana abé tu ña só banó éékúnyíki.

⁷Yáaña anyía banó bémuátá nu ñe nú ményi anyána nua nóña nú o basó hóáka a nyekela. Ekúlú ayé tu ña só bá aanó ε ekatékaté, tu ti ómo sú kíne onyio buólí.

⁸Tu te ómò só bata ɔɔɔ a wɔmɔtɛ anyía wá basó túkéke e etémbí, mbá tu ña só bá túsó nyiɔkɔ buólí na makénda ne nebutúé na nabuósé; túsó lumitine oweéhínyinyi ne muuyé na ɔtombɔ anyía tu te asó banó oóndó a amena a asana na bíásó benyéma bé ɔnyía.

⁹Aá taaká tu ña só bá na makénda ma ɔ banó bátaka benyéma bé ɔnyía, mbá tú te ómò só banó bíibi báta; tu ñe sú lénéké ɔnyio buólí anyía túsó banó tóñinyi hibílícínyinyi hé ɔlátáka.

¹⁰Yááña anyía te ekúlú ayé tu ña só bá aanó ε ekatékaté, tu ña só banó óókísíkí anyía ɔɔɔ okime ewú u ti ñée léne ɔnyio buólí te ómò nyemána wu ɔnyíaka tóna.

¹¹Yááña anyía tu ña só lókóma bá kóonaka anyía baaco a bómɔtɛ aanó ε ekatékaté á bóña ne butise; bá te ñá bó nyio buólí, mbá bé ñge bú oofine a besana bé bósóókó e bí ti ñée beébe leca.

¹²A baaco eébé, tu ñe sú beébe óókísi, tú beébe laakena a makénda me Otéñí a Waáñá Yésus Kilís anyía bé búle nyio buólí bikúlú bikime e mbuumu noómi o o búle bóño benyéma bé ɔnyía.

¹³Aá banó báásó benyíinyí, nɔte tɔmbɔ ɔkela bembánye bé besana.

¹⁴Mbókɔ ɔɔɔ te ñáa láténa besana abé tu ñá sɔ óño aaha e nufule eenu, énu wuúci bísíémúkúnyí bɔmbánye; mbá nu áálónána ne wuúci a nyekela nyé besana, anyía aatɔ ɔlama é wuúci tímbié.

¹⁵Ta híáná, nuti wuúci híite háye uunú oliñine, mbá énu wuúci hoñónáka ekúlú ekime anyía wáña uunú onyíinyí.

¹⁶Otéñí a Waáñá a wáña hicéme hí mbuumu á banó iínjíékíne, wuúci bémuátá, mbuumu ne e bikúlú bikime na a nyenamá nyikime. Otéñí a Waáñá é límíne náánó banó bekime.

¹⁷Yañó Bóol, ε ña mé banó téní. Ε ña mé óño biténítí eebi ne úúmí ɔɔbó ú bémuátá. Aáná é náña yáme óñoókɔ nyiáme nyíinyi a túsáme tufule tukime; nyiáme nyióno eényí nyéáña.

¹⁸Uusú Otéñí a Waáñá Yésus Kilís á banó sáyábákéna banó bekime’o !

¹²I ñé mi iinjie Yésus Kilís, uusú Otéñí a Waáñá, bitéñí, anyía ú ña léca anyía ya méña ɔɔɔ u ɔháya mɔñólé, yó mi hiite háye múáyé munyionɔ. Wuúci u ñeé mi kíndísi tóna ɔ onyio buólí eébú.

¹³Buáyá, ε ñaá me bá yémi wuúci fénékíne, i tekeseke bááyé baaco, i wuúci ɔómbónáka tóna. Ta híáná, Yésus ñaá me bécáma mahana, anyía ε ña mé bá i ti émi menyí bɔkɔ abó ε ñaá me bá yáme kelaka, ε te háya mɔñólé nááyá.

¹⁴Uusú Otéñí a Waáñá ñaá me sayábákéna buéñí, yó mi iinjie makénda na ma ɔhákéna mɔñólé nááyá ne me olénéke bɔsókó.

¹⁵Buhúnyi eebu áña taaká ci buhúnyi; búáña bɔmbánye anyía baaco bekime é buúbu háya ɔ ɔtémá noómi: Yááña anyía Yésus Kilís ñaá faáya ɔ ɔmesé ooci anyía wó ko nóhíki bakela maabé bekime. Yanó, ya méña mɔkela maabé mú buúsebuúse.

¹⁶Ta híáná, Yésus Kilís ñaá me bécáma mahana, yanó mɔkela maabé mú buúsebuúse, anyía wó tóñinyi baaco anyána u ñeé beébe eéhínyinyi buéñí. U ño tóñinyi hibílícínyinyi eéhi ɔ okíndísi baaco a bá ká bó hákéna mɔñólé nááyá, bó bóñgóna yóɔɔɔ yí olíhe yí ekúlú ekime.

¹⁷Ne nuúmi ne nyinyemi á bámókóna né Otéñí a Waáñá Bandómesé anyía u ñe téninyi ekúlú ekime, wáña Indiwé; ta ɔɔɔ ti ñé wuúci léca, wuúci wáña bímuócí Bandómesé. Híáná yááña.

¹⁸Uumi ɔónó Timoté, i ñe mí ɔ lébe ne mehúnyi emé behémúnyi besana bá Bandómesé ña bó kóonaka ɔ yówo asana ananyía ɔ kénda ne meéme ɔ onua bembánye bí biité.

¹⁹Tétényíki uúwe olumitinine, mbá a kela anyía hííwu hecɔcɔ hé ɔtémá te ɔ kákáléna; bómoté baaco ñe bú kínéke ɔláténa ambánye yí ohónyí eéyé, bó nánáka e uúbu olumitinine.

²⁰Ne Iméné na Alekesándele á bóña ɔ ɔloño ú nyenamá nyé baaco eényí; i ñe mí beébe báka mío beébe cumeke ná Sátan anyía bábó aákónákéna omenyi anyía bé ti ñe féníne Bandómesé.

1 Timoté 2

¹Asana yí buúse a yé á hóla ayé ε ña mé aamba owoókísi baaco áña anyía bá bécóbókéna Bandómesé, bá bécókólókéna, bé wuúci bataka besana eé buúse bó baaco bekime, bé wuúci iinjíékíne tóna bitéñí eébú eé buúse.

²Áno bécókólókéna Bandómesé ne eé buúse bú betéñí, ne eé buúse bó baaco bé etémbí bekime e bé ñe bú téninyi, anyía ne mbuumu ne yeébu á bámókónéna a bunɔño, nu kékéke Bandómesé na nyebékéléna a nyembánye.

³Obécókóléna Bandómesé eé buúse bó baaco bekime áña ambánye yé asana e yí ñe bíléníne Bandómesé, Mu-basó-nohi.

⁴U ñeé léne anyía baaco bekime ɔ nɔhókɔ, bé menyukune taaká.

- ⁵Yááŋa anyía Bandómesé áŋa hú ɔmoté; ohényíhényi áŋa hú ɔmoté tóna e ekatékate ce na Bandómesé na baaco, wuúci wáŋa ɔɔɔ, Yésus Kilis.
- ⁶U ŋa faáya yó koó wé anyía wá háŋónáka baaco bekime a buólé bó bɔɔbé. Asana eéyɛ ŋa békéláka ekúlú a yenyemánánó, bú tónŋinyi anyía Bandómesé ŋa yáamba onohi baaco bekime.
- ⁷Yaáté asana Bandómesé ñéé mi télímínyi ne muhulinyi baaco Ɔsóma na ɔɔɔ u endóma, anyía yémi hulíkínyi baaco besana eébi. U ŋaá me tóma o okowéékúnyi baaco a bá te ábó bá Besuif, anyía bé lumítékíníne taaká cé besana. E ŋa mé kɔona taaká, i ti ñé mi néŋe.
- ⁸Aáná e ŋa mé áamba anyía keyé banómɔcɔ ábó bécókóléna Bandómesé behaála bikime ne efúúménénu yé ɔtémá, téka ne meliŋé ɔ ɔtémá, ta na behɔnɔ.
- ⁹E ŋa mé áamba tóna anyía beénjú á béléŋáka a nyenamá a nyé ŋa béámba, bá lókómáka aatɔ ɔlama, bá te bénua anamá cé tuhúnyi anyía bébú bitónŋinyi; bá te béháya benyéma bé nyenókó bí kóolo, ta bé benyéma e bí ñe mueli bɔmbánye, ta hú beláŋa bé mɔonyé meéŋí.
- ¹⁰Mbá, beénjú a bá ŋa bó kɔona anyía bé ñe bú kéke Bandómesé ŋa bó nyemána bá ɔkelaka bembánye bé besana.
- ¹¹Yé ŋa nyemána anyía beénjú é lesikinyi mbuumu ekúlú eyí bé ñe beébe eékúnyi, bá lókómákéna beékúnyi buéŋí.
- ¹²E ŋa mé sáŋónéna beénjú anyía bé ti eékúnyíki banómɔcɔ, bé ti beébe téninyi mbá, bé lesíkínyi mbuumu,
- ¹³anyía Bandómesé ŋa cáŋacáŋa o keti Átam. E elime eécí u ñe kėti Ɔfa,
- ¹⁴tóna anyía Sátan ti ómo néŋe Átam, mbá oónjú. Yááŋa anyía oónjú u ŋa kelakena Bandómesé endókó.
- ¹⁵Ta híáná, Bandómesé kóó nohiki beénjú a asana ne obíéne baáná, mbókɔ bá ŋa bó cɔba ne buúse o olumitinine, bé lénéke baaco, beébe ne efúúménénu yí olíhe e nyibílóosi ɔ ɔmesé.

1 Timoté 3

- ¹Buhúnyi eebu áŋa taaká ci buhúnyi, búáŋa anyía ɔɔɔ okime awó u ŋa yáamba ɔbámókónéna mukendisi belumitinine, ɔɔɔ oócí ma táfa ambánye yí buólí.
- ²Mukendisi belumitinine ñá nyemána wu olíhéke bɔmbánye, téka na tɔkɔma na baaco; muúmu mɔbáténánó hú oónjú ɔmoté, mu ti bíinjie ɔ ɔmúána meluku, muúmu ne injiŋé a aatɔ, muúmu na bɔɔɔ, muúmu na nɔkasa, mu menyukune oweékúnyi baaco besana.
- ³Mu te ómɔ nyemána mu ɔbá ta amúána meluku, ta anua bitule, mbá mu ñá nyemána mu ɔbá mbuumu ce ɔɔɔ, u te sáá esáká; wuúci téka na ɔtémá ɔó mɔonyé.

⁴U ñá nyemána wu okendiki bɔmbánye cíáyé ciíbe ce baaco, bááyé baáná wuúci lókómákéna, bé wuúci kékéke bɔmbánye bɔmbánye.

⁵E ña mé táña aáná anyía mbókɔ u ti ñée menyí okendisi cíáyé ciíbe ce baaco ce bémuátá, anyána wáña wu okendiki hióbɔ hí belumitinine hé Bandómesé e?

⁶U te ómo nyemána wu obá yósoóso yí mulumitinine Yésus, anyía keyé bumálá kée wuúci bááta a aatɔ, Bandómesé yó wuúci túme hekɔma háye ú ñeé túme Musóména.

⁷Yé ña nyemána tóna anyía baaco a bá te ábɔ bá belumitinine ébú wuúci kékéke; anyía keyé bé keé wuúci séésíki, Musóména múó wuúci ótótɔ na túáyé tukolí.

⁸Nyebékéléna nyé batiákéle ñá nyemána nyé obámókónéna tóna nyembánye, bá kónaka taaká, bé ti bíinjie ɔ omúána meluku, bá te aamba ohóma mɔonyé i ihényí a ceebé.

⁹Bá ña bó nyemána bá olátákéna na hecɔcɔ hé otémá e hifúúménénu besana bí olumitinine abé Bandómesé ña námbónáka.

¹⁰Ekúlú ayé bá ña yáamba ɔ obéeti batiákéle, bá ña nyemána bá ɔ cáña ɔ beébe aákónákéna bɔmbánye; bá a leca mbókɔ bá ña bó nyemána, bé beébe béétiki aná batiákéle.

¹¹Beénjú tóna ña bó nyemána bá obá na ambánye yé nyebékéléna, bé ti ooto baaco, bé ti bíinjie ɔ omúána meluku, bá kelaka taaká cé besana ekúlú ekime.

¹²Tiákéle ñá nyemána wu obáténa oónjú hú omoté, u ñá nyemána wu otétényíki bááyé baáná, u kendisiki cíáyé ciíbe ce baaco bɔmbánye.

¹³Baaco ñe bú kéké buéñí batiákéle a bá ña bó nyio ambánye yí buolí. Batiákéle eébé á bóña bé ohulikinyi baaco besana bí Yésus Kilís, bé ti líkíme, anyía bá ña bó hákéna mɔɔlé nááyá.

¹⁴Ta ayé é ña mé ɔ wóñéna nufule eenu, i ñeé mi bíkétí ofaaya ɔ okóó kuɔñɔ leca hikúlúkúlú.

¹⁵Asana ómoté, mbókɔ i ti ñe ténýí kaá me háma, besana abé e ma mé ɔ laákéna kó yóo wólo omenyi anyána baaco bá henyénó hé Bandómesé ábɔ nyemána bé olíhéke; henyénó eéhí áña hióbɔ hí belumitinine. Bá bóña baaco bá Bandómesé, Ooci a wáña wóso, beébe nukúse e nú me kíndisi taaká ce asana.

¹⁶Asana eéyé ayé Bandómesé ña námbónéna baaco áña yaandándá yé asana, isunjí te á kela. Yááña asana yí Ooci awó ú ñá bécáña ɔɔɔ, Elilé yíó tónjinyi anyía wáña otálémánánó, bililé bé masóma bé Bandómesé bíó wuúci lecaka, baaco bó húlíkinyi bɔsókó abá bá te ábɔ bá Besuif yááyé asana, biliminyi bé omesé okime bá ohákéna mɔɔlé nááyá, Bandómesé nyi wuúci béeti eényí ɔ Omuaná aá haála hé nuúmi.

1 Timoté 4

¹Elilé ña kɔona bɔmbánye bɔmbánye yése: Ɔ mósé me elime, baaco a bómoté ká bó béyuátáka olumitinine anyía bááb lókómákéna ne bililé bí munéñéne ne nyiékúnyi e nyí ñe húle ná beebé bí bililé.

- ²Baaco bá tɔbɛmbe tɔfendí kɛ bú beɛbe nɛnísiki ohónyí ne munɛɛnéne; tɔcɔcɔ tɔ ɛtɛmá tɔ baaco eɛbé áɲa túweékúnénú.
- ³Aáná bé ɲe bú eékúnyi anyía nyetónó áɲa nyɛɛbé, ta ɔnyíá benyɛma bé ɔnyíá a bémoté, yíyí anyía Bandómesé ɲéé ketiki benyɛma bé ɔnyíá eɛbí anyía belumitinine Kilís; beɛbe eɛbé bé ɲe bú menyí taaká, bé biíbi nyíáka, bé iínjiekine Bandómesé bitɛɲítí.
- ⁴Yááɲa anyía benyɛma bikime abé Bandómesé ɲé kɛtiki áɲa bɛmbányɛ, bɔkɔ bú owoomboko tɛ á bá hɔ́á; aáná ɔcɔcɔ á nyemána wa ɔnyíáka bɔkɔ bukime, wu iínjiekine Bandómesé bitɛɲítí.
- ⁵Na Besana abé Bandómesé ɲaá kɔ́ɔnaka na ɔbɛcɔ́kólɛna ewú tu ɲe sú wuúci bɛcɔ́kólɛna ɲéé fúúmínyi benyɛma bé ɔnyíá bikime.
- ⁶Eékúnyíki bɔnɔ́ɔnyia bé olumitinine besana eɛbí, aáná ɔ kɔ́ɔ bá ambányɛ yé munyionɔ yí Yésus Kilís, á kɔ́maka a Besana bé Bandómesé ebí tu ɲe sú lumitinine, ɔlata na ambányɛ yí nyíékúnyi anyé ɔ ɲɔ́ɔ látɛna.
- ⁷Mbá e kine ɔbɛlɔ́kɔ́ma tuhélúmɛke tɔ buáyá e tú ti ɲé bílénine Bandómesé. Cɔ́bá ne buúse o obíínjie o olíhe háyɛ Bandómesé ɲe léne.
- ⁸Obíínjie o onyíényi cɛ́ɛtɔ anyía ciá kɛndaka ɲɔ yɔ́ɔlɔ nyenamá; mbá nyibíínjie anyé ɔcɔcɔ ɲe bíínjie o olíhe háyɛ Bandómesé ɲéé léne ɲɔ yɔ́ɔlɔ buɛɲí ɔ ɔhɔ́la, anyía ɔcɔcɔ oóci kɛé líhéke bɔmbányɛ o olíhe ú aámáyá, yó líhéke tóna bɔmbányɛ ɔ́ɔ yɔ́ɔsɔ́sɔ́ yí olíhe yí ekúlú ekime.
- ⁹Buhúnyi eɛbú áɲa taaká ci buhúnyi, bá ɲa nyemána bé o buúbu háya ɔ ɔtɛmá noómi.
- ¹⁰Yááɲa anyía tu ɲe sú bíyébi, tú bɛkákátaka ɔ ɔnyíɔ buólí anyía tú ma sɔ́ háya mɔɲɔ́lé ná Bandómesé a wáɲa wɔ́sɔ́, wuúci Munohi baaco bekime, holákáhláka mu eebe a bá ɲa bó háya mɔɲɔ́lé né Kilís.
- ¹¹Besana eɛbí ɔ́ɔ nyemána wu owoónyísíkínyi ɔlaana baaco, é beɛbe eékúnyíki.
- ¹²ɔcɔcɔ tɛ ɔ bábɛna anyía ɔ waánáɲa ɔ́ɔnɔ́mbɔ́; asana ɔ́mɔ́tɛ, bámókónɛna nuketi enú belumitinine Kilís ɲa bó látɛna ɔ ɔtáɲa awɔ́ ɔ ɲɔ́ɔ táɲa, o olíhe ewú o ɲɔ́ɔ líhe, e nyiléne enyí o ɲɔ́ɔ léne bɔsɔ́kɔ́, a mɔɲɔ́lé amá ɔ ɲɔ́ɔ háya ná Bandómesé, ne ofúúmɛne ewú o ɲɔ́ɔ fúúmɛne.
- ¹³ɔ ɔkɔ́ɔháma a buósé abó ɛ ká mɛ faaya, bíínjie na makɛnda ɔ ɔfana Cióɲɛ cé Bandómesé haála ahá baaco á bóɲa, beɛbe lébéke, é beɛbe eékúnyíki.
- ¹⁴Atɛ bábɛna yaála yí nuubo yé Bandómesé, yíyɛ yé ɲa lecana ne ekúlú eyí behémúnyi besana bá Bandómesé ɲa bó kɔ́ɔnaka yɔ́ɔwɔ́ asana ne ekúlú eyí bekendisi hióbo hí belumitinine ɲa bó ɔ táláka aabá a aatɔ́ ɔ ɔ kuɔ́ɲɔ́ sáyabena.
- ¹⁵Bíínjie ɔlátɛna besana eɛbí ne úúwe ɔtɛmá okime, aáná baaco bekime ká bó leca anyía ɔ ɲɔ́ɔ kɔ́má e buólí bó Bandómesé noómi.

¹⁶Limíne ne ciéhihi, bíkékényíki o otúme oówo o olíhe ú bémuátá o okóhama a besana ebí o ñoó weékúnyi baaco. A nyekelaka eényí o kóo nohiki baaco a bá ña bó lókóma besana abé o ñoó kooná; kuñó bémuátá wó ñoó tóna.

1 Timoté 5

¹Uumi òónó, mbóko elunyí yé ònómocó ña kéla asana a yaabé, eti wuúci kákáléna na nyehána nyikime, mbá wuúci hóñónáka háye òoté. Lébéke benókó bé baaco háye bonóonyia a banómocó.

²Hóñónáka bilunyí bí beénjú háye bononyia, indíkiné ci beénjú háye bonóonyia e beénjú tóna; nyekela eényí nyikime á bámókóna nyetálemánánó eé buúse bó Bandómesé.

³Sókóbiki ne nyikéke bisíké bí beénjú a béña taaká cí bisíké.

⁴Mbá mbóko esíké a yémoté áña na baáná ta anyía banana a bá bóña bakomákánó, bá ña bó nyemána bá o cáña aákónéna olókóména bíábó bibíényi, bé bíibi sókóbiki anyía híáná bíábó bibíényi ñe bú beébe tétényíki buáyá. Nyekela eényí ñeé bíléníne Bandómesé.

⁵Esíké a yáaña olóbónó taaká esíké, yíiyi téka na òoco wu o wuúci sókóbiki, esíké eéyé áña oháyánó moñolé ná Bandómesé; u ñeé wuúci bécókóléna mósé mekime ne nebutúe na nabúsé anyía wé wuúci òóléta.

⁶Asana ómoté, esíké eyí olíhe ú omesé a yánáña o obíléníne áña ewéénú, ta yé cáña á bá anyía yé ña húánáná yóóso.

⁷Besana eébi óo nyemána wu owoókísiki baaco eébé anyía ta òoco ti beébe kákáléna.

⁸Yáaña anyía òoco ewú u ti ñe sókóbi bááyé baaco holákáholáka bá ciayé ciíbe ma bésáñoña olumitinine ú Yésus, wáña òobé o ohola mu-ti-lumitinine bémuátá.

⁹Esíké ayé nu ña nó aamba òwoñoño o olonjo ú bisíké abé híóbo hí belumitinine ño yóolo ña nyemána yé o cáña bá na tuonjo etíne átátó, yíiyi yé ñoó tónó hú nyetónó nyémoté.

¹⁰Yé ña nyemána yé obá oónjú awó baaco ñe bu lémbi nyíáyé nyebékéléna, wuúci u ñeé sókóbiki bááyé baáná bombánye, yó káhaka bekenyí e úúye ooki, yó súaka akóló cé belumitinine Yésus, yó wóólóko baaco e muuyé, yó kélaka bembánye bé besana ekúlú ekime.

¹¹A asana ne bisíké a bé a yánáña indíkiné cí beénjú, e ña mé o láana anyía eti bíibi óño e nufule, ananyía òoba nyetónó áña wu o háná beébe bílénékíne buósé, bó hámókóna o olumitinine.

¹²Mbóko bé ña kelaka aáná, bé ké bíibi kákálákéna anyía bí ñe kine oláténa cáábó esúñe.

¹³Asana a yémoté áña anyía mbóko o ñoó bíibi óñoóko, bé te ká háná o nyio buólí, bío bíhélínyi o húle kanda hí eé meébe hí eé meébe, bé o bá ne tukókó, bé táñgéna baaco, bé kónáka besana abé bó te ómo bó nyemána bá okoonaka.

14Yaáté asana nyiáme nyiléne áŋa anyía bisíké a bé a yánáŋa indíkíné cí beénjú ñá nyemána bé ɔ́tónókò; bí biénéke baáná, bí tétényiki maabó meébe ma baaco, ananyía ba-basó-nuusi te basó táŋéna.

15Yááŋa anyía bémoté bisíké na maá bó nánaka ohónyí, béo látákéna Sátan.

16Mbókò mulumitinine e muénjú a mómoté áŋa ne bisíké bí beénjú a béáŋa a cíáyé cíibe ce baaco, u ñá nyemána wu o bíibi sókóbíki, u ti túéhínyi hióbò hí belumitinine bɔlamó eébu. Aáná belumitinine ké bú sókóbíki bisíké bí beénjú a béáŋa taaká cí bisíké.

17Bekendisi hióbò hí belumitinine a bá ña bó nyio búábó buólí bɔmbánye, hɔlákáhláka bɔsókókò e bé meé bú bíinjie muuyé ne o ohulinyi baaco Ambánye yé Ɛsóma ne o beébe eékúnyi besana, bá ña nyemána bé o beébe kékéke bikúlú bifendí ɔ ɔhɔla bɔsókókò bé etémbí.

18Yááŋa yɔ́ŋókónó a Cioŋé cé Bandómesé anyía: «Bá te ñóó yɔ́tókéna káwo ce masáŋá emómá» yiíyi tóna anyía «Munyiɔno ñá nyemána mu ɔnohokena a búáyé buólí.»

19Ate caŋácáŋa olumitine asana ayé bá ɔsóména mukendisi hióbò hí belumitinine a mumoté, mbókò baaco bífendí ta bátátó te ñá bó háya embasó.

20Baaco a bá ña bó cóba ne buúse ɔ ɔkela bɔɔbé, beébe bɔmókéna e ekatékate ce baaco bekime ananyía bɔsókókò bé etémbí é búle ebú líkíme ɔkela bɔɔbé.

21Ɛ ño mé ɔ bécókóléna eé buúse na bó Bandómesé ne bú Yésus Kilís, ne bú bililé bé masóma bé Bandómesé a betáfákánó, esé: Látákéna besana eébi abé é ño mé ɔ laákéna. Ate kaména ɔɔɔ asana anyía o ñoó wuúci menyí, mbá á nyéána mebeé.

22Ate aáŋaléna ɔ ɔtála ɔɔɔ aabá a aató o o wuúci télímínyi e nyilimíné hú anyía ɔyá ma yá. Ate aáláka bɔɔbé bó ɔɔɔ; bítétényiki kuɔŋó bémuátá ofúúménénú.

23Nyéána o búle múána hú menyífé, a múátétákéna meluku a asana ne úúwe ɔkála ú nuuhú anyía a te háná lókóma ɔkála a tɔona.

24Maabé má baaco a bómoté ña lécana a miányé te bé ti ñée beébe kélísi; mbá baaco a bómoté, bá ña nyemána bá ɔ cáŋa beébe kélísiki, e elime eécí bá ña léca anyía bá ña bó kéláka bɔɔbé.

25Híáná ambánye yí buólí ña lécana a miányé tóna, te bé ti ñé ténýí e buúbu léca, bú te á bá bú olimine ekúlú yeéŋí bunábánó téka ne obítóŋie a miányé.

1 Timoté 6

1Belumitinine bekime a bá bóŋa beólé ña bó nyemána bá ɔlecaka báábó baáŋá ne nyikéke nyikime a nyé ñaá béamba, ananyía baaco ti sulísi te nyíinyi nyé Bandómesé ta besana ebí tu ñe sú eékúnyi baaco.

2Mbókò báábó baáŋá eébe ña bó háya mɔŋolé né Kilís, bó te ómɔ bó nyemána bé o beébe bábákéna, bá kɔonaka anyía bá bóŋa báábó benýiinyí bé olumitinine. Mbá, bá ña bó nyemána bé o beébe nyiokena buólí ɔ ɔhɔla nyinyio nyé buáyá anyía bá bóŋa

belumitinine, bé beébe lénéke tóna. Besana eébi óo nyemána wu oweékúnyíki baaco, é beébe oókísíki anyía bá keláka.

³Mbóko ooco áña ne nyiékúnyi nyí etémbí, yó kine olumitinine ta bembánye bé besana bí uusú Otéñí a Waáñá Yésus Kilís, ta nyíasó nyiékúnyi a asana na ambánye yé nyebékéléna eé buúse bó Bandómesé,

⁴ooco oócí áña na bumálá; u ti ñé menyí ta boko bú etémbí, e te ñaa bá hú na behonono na esáká cí etémbí ne etémbí. Cíici cí ñe yiínjie baaco na beáká, na behonono, na muómbónána, na obétáa anyía bosóókó ñeé beébe keláka boobé.

⁵Bé ñe bú súnyunyinyi, bá te tombó, anyía ciibú ibíkéti áña eebé: Bé ti túné menyí taaká. Bé ñe bú keti yáakelá anyía, mbóko bá ña bó láténa abékéléna cé olumitinine, bá ña bó cóbaka o ohómáka mōonyé meéñí.

⁶Aá taaká nyibiínjie o oláténa olumitinine áña na yaandándá yé ohóma, mbóko ooco ñeé bíléníne nyenamá nyé benyéma anyé wáña ne nyíinyi.

⁷Yááña anyía tu ña só faáya o omesé aabá éfendí, híáná tu ká só halómókóna tóna aabá éfendí.

⁸Aáná mbóko tua sóña na benyéma bé onyíáka na bolaka bó olañaba, nyenamá eényí ñaa basó nyemána.

⁹A aháná na baaco a bá ña bó aamba bonóme buéñí, Sátan áña wu o beébe kókónáka, yó kela anyía bábó kuakonaka a yááyé aboko noómi, bé o búle bétáa hú oléne besana na bé buála na a beebé e bí ñeé beébe súéténe ne e bunyimé ne o owé noómi.

¹⁰Yááña anyía, oléne mōonyé buéñí ñeé bíéne anamánamá ekime cá beebé bé besana. Aáná baaco a bómoté e bé ñe bú bíínjiékíne o oléne mōonyé ña bó béyuátáka olumitinine, cíibú etémá bényíáka buéñí a asana eéyé.

¹¹Óo kuohó, munyionó Bandómesé, sámháka besana eébi bikime; békéndákéna ekúlú ekime obá atálémánánó yé ooco, é líhéke háye Bandómesé ñeé léne, mbá á cobá ne buúse ne o olumitinine Kilís, ne o oléne bosóókó, eéhíkinyinyi besana, a aambáka mbuumu na bosóókó tóna.

¹²É ña mé o láana anyía nuáka bembánye bí biité bí olumitinine, mbá é tímbié bembánye yósoóso yí olíhe yí ekúlú ekime; yiíyi Bandómesé ñoó yóo bétánéna ekúlú ayé ú ño yóo lónhóko, wó táñáka bembánye bé besana ebí o ñoó lumítíníne eé buúse bó bambasómbáso beéñí.

¹³É ña mé o laana ne eé buúse bó Bandómesé, Mulíhisi benyéma bikime, ne eé buúse bú Yésus Kilís awó u ña táñáka na taaká ikime eé buúse bó Kóména Bílat, esé:

¹⁴Látákéna bikotí bí olumitinine bikime e bufúúménénú noómi, baaco te o kákáléna o okóoháma a nyekahálómóna nyí uusú Otéñí a Waáñá Yésus Kilís.

¹⁵U ká ka hálómóna a ambánye yí ekúlú ayé Bandómesé ñaa tána. Bandómesé oócí Alámakénda, wuúci hicéme hé bembánye, Otéñí u betéñí bekime, Waáñá u baáña bekime.

16 Wuúci bímuóci ú ñe líhe bikúlú bikime, u ti wé; u ñe límine aá yaandándá yí eese ayé ɔɔɔ te a bá wu obikósíti né yiíyi. Ta ɔɔɔ ti ñe wuúci læca, ta ɔɔɔ te ñáá bá wu o wuúci læca tóna; wuúci u ñeé téjinyi ekúlú ekime, wuúci baaco ábó nyemána bé onyemiki, híáná yááña.

17 Láákéna enóme cé baaco anyía cí ti bíbéétiki, cé te hákéna mɔɔlɔlé a bɔnóme, anyía búáña bú ɔsɔla. Mbá cé hákéna mɔɔlɔlé ná Bandómesé bímuóci anyía ú ña basó iinjie benyéma bikime biéñi anyía tuésú biibi bílénékíne.

18 Ciíci laákéna anyía céá keláka bembánye bé besana biéñi, cé bámókóna na bɔnóme buéñi a ambánye yé nyekela nyé besana. Cé ñá nyemána cé ɔbá ne nuubo, cí iinjíékine bɔsókó benyéma.

19 Mbókó cé ñáá kela aáná, cé ña bébáténéna taaká ce bɔnóme a bó te ñáá mana e bikúlú a bé ña fáakóna; aáná cé káá bá na taaká ci olíhe.

20 Timoté, tétényíki bɔmbánye bókó ebú bó ño yóo cuméke, mbá á sámbáka ne tukókó tú etémbí ne etémbí e tú ñe nuusi olumitinine, ne isunji e cí ño tóñinyi omenyi a wómoté awó ú te á bá taaká.

21 Yááña anyía búmóté baaco ña bó bétáá báye bá bóña na nyenamá nyí omenyi eényi; buáté bókó bá te ñá háná ebú lumitinine besana ebí tu ñe sú lumitinine. Bandómesé á banó sayábákéna' o !

2 Timoté

2 Timoté 1

¹Yaṅó Bóol, ɔɔɔ u endóma u Yésus Kilís, e nyitélímínyi anyé Bandómesé ñeé mi teliminyi anyía yáme bá muhulinyi baaco Ambánye yé Èsóma a yé ña léca olíhe awó u ñaá basó bétánéna anyía tua sóṅa e nyimónjóló ne Yésus Kilís.

²È ña mé ɔ wóṅéna nufule eenu, kuṅó Timoté, uumi ɔónó u ɔtémá. Na ciasó Síkíne Bandómesé ne uusú Otéñí a Waáñá Yésus Kilís bó kuṅó sáyabakena, bó ɔ bécáma mahana, bó o wiínjie mbuumu ɔ́wɔ ɔ ɔtémá noómi.

³I ñeé mi iínjie Bandómesé bitéñíti ɔ́wɔ a asana. I ñeé mi wuúci nyionɔ ne híimi hecɔ́cɔ e hifúúménénú a héáña ɔ ɔtémá háye cíimi sókónó ñe bú wuúci nyiókéna. Ekúlú ekime eyí í ñe mí wuúci bécókóléna, e ño mé ɔ bétáá ne nebutúé na nabuósé.

⁴È naña yáme bétááka bíwɔ belelá ebí o ñoó hémúkúnyi, ecaná ce ɔ kuṅó léɔtɔna cíó mi nyioyo ɔ ɔtémá, anyía yémi bílénéke buéñí.

⁵I ñeé mi iínjie Bandómesé bitéñíti ɔ́wɔ a asana anyía e ña háná mé bétáá anyía ɔ ñoó háya mɔṅolé né Yésus Kilís taaká taaká. Olumitinine oóci ñaa cáṅacáña ɔ bá na ɔ ɔtémá ú ciwɔ enyeénó Loyis na ɔ ɔtémá ú ɔnyia Ènis. I ñe mí menyí ɔ́me ɔ ɔtémá anyía wáña tóna nó́wɔ.

⁶Yaáté asana e ño mé ɔ laana tóna anyía békéndákéna ɔkela na makénda mekime boko abó Bandómesé ñó yóo cuméke ekúlú ayé e ño mé ɔ tála aabá a aató.

⁷Yááña anyía té cáña elilé yé ɔbénanena Bandómesé naña waá basó iínjíékíne, mbá u ña basó iínjie Elilé yí ne ciéhíhi ne olénéke bosóókó ne injiñé a cé ñaá basó ɔ́lɔ a ambánye yé nyebékéléna.

⁸Buáté boko ate lókmáka aató ɔlama owoókísi baaco asana yí uusú Otéñí a Waáñá, ta yááme asana yé bémuátá yaṅó ooci awó ya méña eé ciibe ce ecaná a yááyé asana; mbá a makénda amá Bandómesé ñó yóo wiínjie, eéhínyínyi ɔlókóma muuyé ɔlɔṅo na yaṅó a asana na Ambánye yé Èsóma.

⁹Bandómesé ñaá basó nohi. U ñaá basó lóṅóko anyía túásó bāmókónéna bifúúménénú bé baaco; té cáña a asana na bíásó bembánye bé abékéléna, mbá hú anyía na nyíáyé nyetákéna nyé besana na yááyé yaála yí nuubo. U ñaá kéláka aaná e elime ci Yésus Kilís, ekúlú ayé u ñaá bá éce u ti ñe kėti na ɔmuaná na ɔmesé.

¹⁰Aámbáya ú maá basó tóṅínyi bɔmbánye bɔmbánye nuubo eénu a nyefaaya nyé muasó Munohi Yésus Kilís. Wuúci u ñeé menyisi owé, yó tóṅínyi a Ambánye yé Èsóma anyía tu te ká só fónó, mbá tu ká só bá na yó́sɔ́sɔ yí olíhe yí ekúlú ekime.

¹¹Yaṅó, Bandómesé ñeé mi télímínyi ne muhulinyi baaco Èsóma na ɔɔɔ u endóma anyía yémi hulíkínyi baaco besana eébi, i beébe bíibi eékúnyiki.

¹²Buáté boko e ña mé lókóma nyenamá nyí muuyé eenyi; mbá ta híáná, e te ña mé lókóma aató ɔlama, ananyía i ñe mí menyí ɔɔɔ awó e ña mé háya mɔṅolé nááyá, yaṅó tóna na

mɔŋɔlé anyía wáŋa na makénda me otétényíki bɔkɔ ebú u ñe mí cuméke ɔ ɔkɔ́hama buósé etéebú abó u ká ká hálómóna.

¹³Hulíkínyi taaká taaká cé besana bɔkɔ búmɔté háye i ño mí o bíibi hulíkínyi, mbá e bííñjie ne o olumitinine ne o oléne bɔsókó; besana eébi ñeé hule e nyimónjóló anyé tua sóna ne Yésus Kilís.

¹⁴Tétényíki Ambánye yé Esóma eéyé ayé Bandómesé ño yóo cúméke, a makénda me Efúúménénu yí Elilé a yéáŋa e cíísú etémá noómi.

¹⁵Kuɔŋɔ bémuátá o ñoó menyí bɔmbánye bɔmbánye anyía belumitinine bekime bé ekéti yí iisí yé Asi na maá bɔ me béyuátáka; ne Fisele na Elémósén á bóŋa ɔ ɔlɔŋɔ ú baaco oócí.

¹⁶A ahánja ne Onésífɔɔl, u naŋa waá me ɔ́lókɔ bikúlú a bémɔté. U te ñá lókóma aatɔ ɔlama eé buúse bó baaco a asana ayé ya méŋa eé cíibe ce ecaná. Otéñi a Waáŋá é wuúci sáyábákéna na ciayé cíibe ce baaco áyá.

¹⁷Ekúlú ayé u ñgaá faáya aaha o Lóom, u ñe bííñjie o o húle me áamba na makénda, yó kɔ me kuana haála ahé e ñaá me bá.

¹⁸Uusú Otéñi a Waáŋá é wuúci sáyábéna a buósé ebú u kée kélísiki baaco. Kuɔŋɔ bémuátá, o ñoó menyí bɔmbánye ɔ ɔhɔla baaco bekime moólí emé Onésífɔɔl ñaá me ɔ́lókɔ, ekúlú ayé e ña mé bá e Efése.

2 Timoté 2

¹Yaáté asana, kuɔŋɔ uumi ɔónó, bámókónéna na makénda ɔ ɔtémá a yaála yí nuubo yí nyimónjóló ne Yésus Kilís.

²Besana abé ɔ ñoó lókómáka yémi hulíkínyi baaco buáyá eé buúse bó bambasómbáso beéñi, bíibi hulíkínyi ná taaká cé baaco cí etémbí a cíáŋa cí omenyi oweékúnyi baaco bé etémbí tóna.

³Mbókɔ muuyé ño yóo kuana, eéhínyinyi ɔlɔŋɔ na yaŋɔ háye ambánye yí ecénji yí Yésus Kilís.

⁴Ɔɔɔ okime ewú e yoofine e bucénji naŋa wa yáámbáka obílénine ciayé síkine ci buólí; buáté bɔkɔ u te ñá háná a háya uuye ɔtémá a besana bí olíhe bé ɔmesé bí etémbí ne etémbí.

⁵Bá te á bá bó námaka ɔɔɔ a wáŋa e biseñinyinyi bé ɔtétá, mbókɔ u te ñá láténa bɔmbánye bikotí bí biseñinyinyi.

⁶Munyiɔ esiéné e mú ñe hiite muuyé muéñi ɔ ɔnyiɔ buólí ñá nyemána mu ɔcaŋácáŋa ɔnyía benyéma bí esiéné.

⁷Hákéna besana eébi abé e ño mé ɔ laana ɔ́wɔ ɔ mɔsɔŋé noómi; yááŋa anyía Otéñi a Waáŋá kó yóo wiíñjie injiñe ci o bíibi lókómáka bikime bɔmbánye.

⁸Ate béhóya Yésus Kilís, ɔɔɔ u yiibe yí Otéñi Táfit; u ñaá háányua e biwéewé háye Ambánye yé Esóma ñaá kɔɔna. Yiíyi i ñe mí hulínyi baaco.

- ⁹A asana na Ambánye yé Esóma eéyε ε ηα μέ λókóma muuyé eé ciíbe ce ecaná, bó me óótókókó na macanja háye òhána. Mbá ta híáná, bá te á bá bá òwóótókókó Besana bé Bandómesé na macanja anyía baaco a bómoté ti yiíyi hulísi.
- ¹⁰Aáná i ηe mí eéhínyinyi bókó bukime eébú, anyía baaco abá Bandómesé ηαά táfaka ábó bóηo bómánye, ananyía bábó bá tóna na nyenohó e nyimónjóló ne Yésus Kilís olata ne nuúmi nú ekúlú ekime.
- ¹¹Buhúnyi eebu áηa taaká ce buhúnyi; búηa anyía: Mbókó tu ηe sú wé olηo ne wuúci, tu ké sú líhéke tóna olηo ne wuúci.
- ¹²Mbókó tu ηe sú eéhínyinyi muuyé, tu ké sú ténjinyi olηo ne wuúci tóna. Mbókó tu ηe sú wuúci bínéjítinyi, wuúci tóna u káá basó bínéjítinyi.
- ¹³Mbókó tu ti ηé su nyióryisinyi cíísú endána nááyá, wuúci u ηó nyióryisinyi cííyε endána bikúlú bikime, ananyía u te a bá wu olobo u ti nyióryisinyi nyíáyε nyekóna.
- ¹⁴Besana eébi óo nyemána wu ohálómókónéna olaana baaco bekime, e beébe oókísiki eé buúse bó Bandómesé o ònyeanaka na esáká na ηéndéηé cí etémbí ne etémbí cé becambété, anyía bé te ηó yóóló ta bókó. Mbá bí ηe nuési etémá cé baaco e bé ηe bú biíbi bélókóma.
- ¹⁵Békéndéna ònyionó Bandómesé buólí háye ú ηe léne; buúbu nyioko a nyenamá anyé o te ó bá wu olókómaka aató olama, e eékúnyíki baaco taaká cé besana háye yé ηαά béámba.
- ¹⁶A asana ne tukókó tú etémbí ne etémbí e tú ηeé nuusi olumitinine, tuútu sámháka, anyía baaco e bé ηe bú tuútu kela ηa bó cóba haaca ne olumitinine.
- ¹⁷Nyíábó nyiékúnyi ηo yóofinine baaco háye ebéli a yé ηo yóóηóló òoco omehú o òkóhama e yuúhé. Ne Iméné ne Filét á bóηa o olηo ú baaco eébé.
- ¹⁸Bá na maá bó nyeanaka taaká ci ohónyí, bé nénísiki baaco bómoté, ekúlú eyí bé ηe bú eékúnyi bá kónaka báye nyehaanyua nyí biwéewé na maá békéláka buáyá.
- ¹⁹Mbá ta híáná, besana bé Bandómesé áηa taaká, bé te ηá bényokotona; bíηa háye tukúse tú ciíbe e tú ti ηe bínyienyi. Bó ηo yóóηókó eé tukúse eétú, báye: «Otéηí a Waáηá ηeé menyí bááyé baaco». Bó háná óóηókó báye: «Óoco okime awó u ηa kóna anyía wáηa òoco u Otéηí a Waáηá, wa aáηiá okóló o okela boóbé».
- ²⁰Té cáηa hú betáyá bé ònyíákéna a béáηa betábónákánó ne kóolo ne eléηú yé mōonyé bá náηa bá kuanaka eé ciíbe ce enóme ce òoco; bá náηa bá kuanaka tóna a béáηa betúákánó na maaté na a béáηa bemáákánó na nooma. Bá ηa békéléna a bembánye ekúlú yé maηanda, a bémoté bá békélákéna bikúlú bikime.
- ²¹Híáná, mbókó òoco ηe bitétényi ofúúménénu, yó bikíilie boóbé eébú, u káá bá háye betáyá bé ònyíákéna a bembánye abé bá ηa békéléna a taaká ce buósé. Aáhá Síkiηe kée wuúci háya a maabána anyía waáta òoco ηeé wuúci óóló; wáηa hoóhi ne o wuúci nyiokena buólí a bómánye bukime.

²²Buáté boko, sámháka beebé bé besana bikime e bí ñe bíléníne benókó bé baaco; mbá a látákéna na nyebékéléna a nyetálémánánó, ne olumitinine, ne nulénéne, ne mbuumu olonjo na baaco eebe e bé ñe bú nyemi Otéñí a Waáñá ne efúúménénú yé otémá.

²³Ekúlú ayé baaco ñe bú súnyinyini na besana bé buála bí etémbí ne etémbí, ate háya nyíowó nyuuté hóá, anyía isunji eecí ñeé héléníne esáká.

²⁴Yááña anyía munyionjo mu Otéñí a Waáñá te ómo nyemána mu osááka na baaco, mbá mu ñá nyemána mu o beébe lénéke bekime, muúmu ambánye yí muékúnyi ne oweéhínyini o otémá.

²⁵Ekúlú ayé baaco ñe bú muúmu nuusi, mu ñá nyemána mu o beébe eékúnyíki ne ehúúménénú yé otémá ekime; muúmu na monele anyía Bandómesé áña wu o beébe iinjie makénda ma obékákálákéna maabó maabé, mbá bá sómba okoló eé meéme; bó menyukune taaká.

²⁶Aáná bá ká bó hálómókóna aá ciabóciabó, bó béhoko e tukolí ató Musóména ñáá bá éce mú me beébe otókóko anyía bábó kelaka háye mu ñeé léne.

2 Timoté 3

¹Menyi anyía bikúlú a beebé káá bá o omesé o moosé me elime;

²yááña anyía baaco ká bó bá ne buhibé, bé lénéke moonyé buéñí, bá kélaka bumalá, bé bíbéetiki, bé fénékíne Bandómesé, bá kélakéna bíábó bibíenyi aató onata; bá ká bó bá na tonako, bé ti kéké boko bú okotí.

³Bá ká bó bá na benatákánó bé etémá, bá te bécama ooco mahana, bé ootoko bosóokó; bá ká bó bá na nyenána, bé tékeseke baaco, bé lijekine baaco a bá ña bó kela bembánye bé besana.

⁴Bé ké búle ebú túé bosóokó, beébe hú tulóbi ne tulóbi, etémá inyíoyókónú na bumalá hú mbióke, bé lénéke osoomo ú omesé ooci o ohola Bandómesé.

⁵Bé ké búle abó hóá baaco a bá ña bó láténa abékéléna cí olumitinine, mbá bé ti lumitíne anyía makénda ma Bandómesé áña ma okela anyía bebú líhéke háye ú ñe léne. E ño mé o laana anyía limine haaca na baaco eébé.

⁶Baaco a bómoté bé uubú olonjo naña bé hule ebú oofokine eé meébe, bé eékíkínyi beénjú bá botoho a bómoté anyía bé lumítekine maabó mehúnyi. Beénjú eébé ne meé bú oofine o okela anamánamá cá beebé bé besana ekime e cé ñeé beébe bíléníne e etémá.

⁷Bé ñe bú léne owaákónéna besana; asana ómoté, bá te ñá bó háya beetó o omenyi taaká cé besana.

⁸Buáyá, na Sáanes na Sámbeles ñe bú núúsíki Moyís; híáná baaco eébé ñe bú nuusi taaká. Bá te ábó bá tóna ne injiné, bá betááka hú beebé bé besana, úúbú olumitinine ti ñeé beébe ooló ta boko.

⁹Mbá bá te ñá bó caba ne buúse; búábó buála kée bitónjinyi a baaco háye bé ñe menyí buáyá buála bó na Sáanes na Sámbeles.

¹⁰Mbá kuṣṣó, o ṣoó menyí bǎmbánye na nyiáme nyiékúnyi, na yáámé ambánye yé nyebékéléna, na anyána é náṣa yáme bétááka, i lumitekinine, na anyána i ṣe mí eéhínyínyi, i lénéke bǎsókó, na anyána i ṣe mí oónyísínyi nyiáme nyekṣṣa.

¹¹O ṣoó menyí tóna anyána bé ṣe mi tékéséke, mío lɛcaka muuyé. Muuyé mó háányé ne indekese cé háányé e te ómṣo wǎǎndémánána na a báléka ce Antióse, ne ci Ikóniyom ne ci Lisitéle e? Mbá ta híáná, Otéjǎ a Waáṣá ṣeé mi kétúnyíki e muuyé eémú mukime.

¹²Aá taaká, baaco a bá ṣa bó áamba olíhe na e nyimónjóló ne Yésus Kilís, na háye Bandómesé ṣeé léne, ká bó wǎǎndémákánána ne indekese ciéjǎ.

¹³A aháṣá na baṣána na baaco bá mabéléáka, bé ké búle abó cóba ne buúse o okela besana a beebé, bá ká bó nanaka ohónyí; bó nénisiki tóna bǎsókó bé etémbí.

¹⁴Ówṣo a aháṣá, cóbá ne buúse o oláténa besana abé o ṣoó waákónákéna, wó bíibi lumitine ne uúwe wǎtémá okime, anyía o ṣoó menyí bǎmbánye bówṣo beékúnyi.

¹⁵Yááṣa anyía o otúme wǎwṣo a bunósé, o ṣoó menyí Ciwóṣé e cifúúménéú; cí ṣo yóo wíinjie injijé anyía óo bá ne olíhe ananyía o ṣoó háya mṣṣólé né Yésus Kilís.

¹⁶Ciwóṣé cé Bandómesé ikime a ciwóṣkónó ṣaá bécóṣkó na makénda me Elilé yé Bandómesé; cé ṣo yóo ne o oweékúnyi baaco taaká, ne o otélímínyi na anana na besana a beebé, ne o oweékúnyi baaco nyebékéléna a nyetálémánánó,

¹⁷ananyía munyionṣo Bandómesé á bámókónéna na bṣko bukime e uúyé wǎtémá noómi. Buúbu bú ṣe wuúci béámbéna anyía waá kelaka bembánye bé besana.

2 Timoté 4

¹Ḑ ṣo mé o bécókóléna eé buúse na bó Bandómesé ne bú Yésus Kilís, wuúci u kée kélísiki baaco na a bṣṣo ne e bewéékúnénú, na asana yé nyiáyé nyekahálómóna na yé búáyé Butéjǎ anyía:

²Hulíkínyi baaco besana bé Bandómesé, ḥéenyákénéna o bíibi huli e bikúlú bikime, te e bikúlú a bembánye te e bikúlú a beebé. Keláka anyía bé bíibi lókómáka bǎmbánye, beébe kákálákéna ekúlú ayé bá bóṣa a nyenana, beébe kíndísiki o okela bǎmbánye, é beébe eékúnyíki ne ehúúménéú yé wǎtémá.

³Yááṣa anyía bikúlú a bémoté ṣa fáakṣa abé baaco te ká háná ebú léne olókóma nyiékúnyi nyé taaká cé besana, mbá bé ké búle ebú bíléníne besana a beebé. Aáná bá ká bó bándáka elṣṣo cí beékúnyi e bé ṣe bú beébe eékúnyi besana abé cáábó eetú ṣeé bíléníne olókóma.

⁴Bá te ká háná ebú lumitine olókóma taaká, mbá bé ké búle abó lókóma tuhélúméke tó buáyá ató baaco ṣe bú beébe bikétínyi.

⁵Mbá kuṣṣó, cóbá ne buúse a ambánye yé nyebékéléna a bṣko bukime, lumitine olókóma muuyé, hulíkínyi baaco Ambánye yé Ḑsóma, mbá e nyiáyínyi o onyio buówṣo buólí bǎmbánye bǎmbánye.

- ⁶Aá yaṅó’o, ya meáṅa háye boko abó bá ma bésámbeṅa Bandómesé ne buúbu; yáámé ekúlú yí owé a yáaṅa hoóhi.
- ⁷Ya méṅa ɔnuákánó bembánye bí biité bí olumitinine, mío kóóháma a nyemana nyé ɔtétá, mío tétényíki olumitinine.
- ⁸Aámbáya, Bandómesé maá me báténéna benamá ɔ ɔmuaná anyía ya méṅa ɔkelákánó besana a betálémánánó. Otéṅí a Waáṅá, Mukélísi baaco aá taaká ikime, wuúci u kée mi iínjiekine benamá eébi buósé abó u káá basó kélísíki. Mbá té cáṅa hú yaṅó bímuóci u káá námaka, u káá námaka tóna eebe bekime e bé me bú bíínjie o wuúci táta.
- ⁹Aambáka ohónyí wú o ténýí faáya nááme.
- ¹⁰Yááṅa anyía Témás na maá me béyúata anyía olíhe ú ɔmesé ooci ḡe wuúci bílénine; aáná u ḡe súete a Tesaloníke. Kelesans wuúci u ḡa cɔba a Kalasi, Tite ḡe súete a Talamasi.
- ¹¹Hú Lúkas bímuóci wáṅa aaha na yaṅó. Ekúlú ayé ɔ kóó faáya, héléne Malékus anyía wáṅa wu ɔ me ɔóléta e buólí.
- ¹²Ɛ ḡá me tóma Tísíke e Ɛféese.
- ¹³Ɔ nyíówo nyefaaya, a hóléna a Tɔlowás o ooki ú Kalibus, mbá é mi hélénine búáme bɔlaka bú nyiike ebú i ḡeé mi síke hóá. Héléne tóna tufule, hólákáhóláka eetu a tó bá naṅa bó yóóḡoko a befo bé enyama.
- ¹⁴Alekesándeḡe mutúnétúne áṅa ɔ me kelákánó bɔbɔ buéṅí; Otéṅí a Waáṅá kée wuúci namaka háye yé á nyemána a nyíáyé nyebékéléna.
- ¹⁵Wuúci bikékényi tóna, anyía u ḡe nuúsiki buéṅí nyíásó nyiékúnyi.
- ¹⁶Ekúlú yí buúse ayé e ḡá me taleména a nyekála, ta ɔɔɔ te ómo kóó me ɔóló; bekime ḡa bó me béyúataka. Bandómesé é beébe nyéánákénéna nyekelaka eényí.
- ¹⁷Mbá ta híáná, Otéṅí a Waáṅá ḡaá bá hoóhi na yaṅó, yó mi kíndísíki buéṅí anyía yémi hulíkínyi baaco bɔmbánye bíáyé besana, bé ɔ lókómákána e eetu cá baaco bekime a bá te ábó bá Besuif. U ḡeé mi kétúnyíki e nyuúte nyí ḡḡoyó.
- ¹⁸I ḡe mí menyí anyía Otéṅí a Waáṅá kée mi kétúnyíki tóna a beébé bé besana bikime; u kée mi tétényíki, yó kó mi oofinyi ɔ ɔmuaná eeyé e Butéṅí. Wuúci tuasó nyemána tu owiínjiekíne nuúmi bikúlú bikime. Híáná yááṅa.
- ¹⁹Óo mi ténḡínyi ne Bilísíle na Akílas, ne ciíbe ce Onésífool.
- ²⁰Ɛlásét ḡe lobo ɔó Koléente. I ḡeé mi síke Tolofime eé Milé woó ɔkonoko.
- ²¹Aambáka ohónyí wú o ténýí faáya aaha éce ekúlú yí buume ti ḡeé túme. Ne Ebulus, ne Butens, ne Línus, ne Kolodía ḡe bú o téní, na báásó benyíinyí bé etémbí bé olumitinine tóna bekime.
- ²²Otéṅí a Waáṅá é tétényíki uúwe ɔtémá. Bandómesé á banó sayábákéna’o.

Tite

Tite 1

¹Yañó Bóol, munyionɔ mɔ Bandómesé, ε ηɔ mé ɔ wɔ́ɔ́hɛna nufule eenu. Ya méɲa ɔɔɔ u endóma u Yésus Kilís. Ε ηαά με ɔ́ɔ́lɔ baaco abá Bandómesé ηɔɔ lótókó, anyía bé lumitékínine mbá bé menyí taaká cé besana. Besana eébi ηɔ tóɲinyi anyána bébú líhéke háye bú ηe bílénine Bandómesé,

²bó hákéna mɔɲɔlé ɔ́ ɔ́ɔ́ɔ́ɔ́ɔ́ yí olíhe yí ekúlú ekime. Bandómesé ηαά basó bétánéná olíhe oóci éce u ti ηe kéti na ɔmuaná na ɔmesé, u naɲa u ti é néɲéne.

³Émakéla ekúlú á nyemána, nyenambɔnɛna baaco eényí yááyé Ambánye yé Esóma; yiíyi eéyé ú ηe mí cuméke; i ηe mí yiíyi hulinyi baaco anyía Bandómesé, muasó Munohi, u ηαά με tóma.

⁴Yañó, ε ηα mé ɔ wɔ́ɔ́hɛna nufule eenu, kuɔɲó Tite taaká ci uumi ɔ́ɔ́nɔ anyía basó bekime béfendí tu ηa só háyá mɔɲɔlé né Yésus Kilís. Na ciasó Sikíne Bandómesé ne muasó Munohi Yésus Kilís bá ɔ sayábákéna, bé o wiinjíékíne mbuumu ɔ ɔ́témá noómi.

⁵Ε ηα cáɲa emí o síke aá Kelete na anyía ɔ́o cikilíékíne besana a bé te ɔ́mɔ́ bá bicikilíékínénú, ne ɔ́o húle otélímíkínyi tóna bekendisi tuóɔ́ tú belumitinine a báléka hú ikime a céáɲa ne tuútu, háye i ηe mí o weékúnyíki.

⁶Mukendisi belumitinine ηá nyemána mu olíhéke téka na hekɔma na ɔɔɔ; muúmu mɔbáténánɔ́ oónjú hú ɔmɔ́té, baáná hákéna mɔɲɔlé né Yésus, bé líhéke háye Bandómesé ηe léne; baaco bekime menyukune anyía bá te ηá bó kela beebé bé besana, bé muúmu kékéke.

⁷Yááɲa anyía mukendisi belumitinine áɲa munyionɔ Bandómesé; yaáté asana muá nyemána mu ɔ́bá téka na hekɔma, muúmu téka ne enyite, te ne tulíhéliɲe, muúmu téka amúána meluku, ta anua bitule, mu te nyíáná ɔɔɔ e menjíɲé tóna.

⁸Mbá mu ηá nyemána mu ɔ́káháka bɔmbánye baaco e uúyé ooki, mu lénéke ɔ́kela bembánye bé besana; muúmu ne injíɲé a aató, muúmu atálémánánɔ́ yé ɔɔɔ, muúmu mufúúménénú eé buúse bó Bandómesé, ne oweéhínyinyi ɔ ɔ́témá, mu bítétyenyíki besana.

⁹Mu ηá nyemána mu obíɲɲie na makénda ɔ ɔ́láténa ambánye yí nyiékúnyi eyí bé ηeé muúmu eékúnyíki, aáná muáɲa mu ɔ́bá tóna na makénda me okíndísiki bɔsɔ́kó ne nyíinyi, mu tóɲgínyi bɔmbánye bɔmbánye anyía baaco e bé ηe bú núusi nyiékúnyi eényí á bóɲa a nyenana.

¹⁰Yááɲa anyía baaco beéɲí á bóɲa na aató ɔnata, bé ηe bú néɲe baaco tóna na besana bé buála a bé te ηó ɔ́ɔ́lɔ. Bá bóɲa hɔlákáhóláka ε ekatékáté ci belumitinine Yésus a bá ηa bó aamba anyía belumitinine bekime ηá bó nyemána bá ɔ́béácáka.

¹¹Bá ηá bó nyemána bé o beébe kuéyíki eété anyía bé ηe bú túɲulinyi baaco bekime bé meébe ma baaco a mómɔ́té, bé ηe bú eékúnyi besana a bé te ηá nyemána anyía bábɔ́ nyiákéna baaco e menjíɲé.

¹²Aaná ɔɔɔ a wɔmɔté u Kelete awó u ñaá bá muabó muhémúnyi besana ña kóónáka ɔse: «Baaco bá Kelete ábo báka ne munéñéne ekúlú ekime, bá ña bó sáama háye enyama cí biciké, beébe ne butise, bá bétááka hú ɔnyíá.»

¹³Asana ayé ú ñaa kóónáka áña taaká; buáté boko, búle beébe oókísíki ne esise ekime anyía bá látákéna bɔmbánye besana bí olumitinine.

¹⁴Bá te háná bíínjie na ɔ ɔlókóma na ɔ ɔláténa tuhélúméke tó buáyá tú Besuif, bá te háná láténa esúñe cá baaco e bé ñe bú kínéke ɔláténa taaká.

¹⁵Boko bukime áña bufúúménénú a baaco a bá bóña befúúménénú. Ta boko a bóɔmɔté te á bá bufúúménénú a baaco a bá te abó bá befúúménénú; na ciabó injijé ne hííbú hecɔcɔ hé ɔtémá ñeé beébe nyeketena hú ɔ ɔkela beebé bé besana, bá te lókóma aatɔ olama.

¹⁶Bé ñe húlé abó békɔɔna anyía bé ñe bú menyí Bandómesé, yííye anyía beebé bé besana abé bá ña bó kela ño tóñinyi anyía bé ti ñe bú wuúci menyí buúse bukime. Bá bóña na aatɔ ɔnata, bá kélaka besana e bí ti ñe bílénine Bandómesé, beébe téka na makénda ma ɔkelaka asana a yambánye ta hú ɔmɔté.

Tite 2

¹Mbá ɔwɔ a aháná, eékúnyíki baaco besana a béáña háye ambánye yí nyiékúnyi ña yáamba.

²A laakena bilunyi bé banómɔcɔ anyía bá nyeanáka olóñólóñó, bá bámókóna na ambánye yé nyebékéléna, aaná baaco ké búle ebú beébe kéke; bá bámókóna ne injijé a beetɔ, bé bíínjíékíne na makénda o olumitinine noómi, ne o oléne bɔsókókó, ne o oweéhínyinyi tóna besana.

³Laákéna tóna bilunyi bí beénjú anyía bíé líhéke ambánye yí olihe e yí ñeé bílénine Bandómesé, bé ti oótóko bɔsókókó, bá te bécánjaka beólé bí meluku; bá ña bó nyemána bé owiínjíékíne bɔsókókó bembánye bí ilébé,

⁴anyía bebú eékúnyíki indíkíne cí beénjú na anyána bá bóña bé olénéke na báábó banóme na báábó baáná,

⁵na anyána bá bóña bá ɔbá ne injijé a beetɔ, bó bítétyeni ɔ ɔkanda ú nɔháaté. Bá ña bó nyemána bé obíínjie ɔ ɔkela masóma me ciíbe, beébe na bembánye bé etémá, bá lókómákéna báábó banóme anyía ɔɔɔ te bábéna Besana bé Bandómesé.

⁶Lébéke tóna benókó anyía bá bámókóna ne injijé a beetɔ

⁷a besana bikime. Kuɔñó tóna, keláka hú bembánye bé besana, anyía mbá baaco ké búle abó ɔ láténa a nyekela; eékúnyíki baaco nyiékúnyi a nyé á nyemána.

⁸Besana ebí o ñoó weékúnyi á bámókóna taaká, téka ne buhúnyi bó ɔbábákéna; aaná baaco a bá ña bó áamba ɔ basó tánjéna ká bó bá na aatɔ olama, beébe téka na hekɔma hé ɔ basó túme.

⁹Laákéna beólé anyía bá lókómákéna ekúlú ekime báábó baáná a besana bikime, bá kélaka besana e bí ñeé bílénine baáná eebé, bé ti sujúnyinyi ne beébe,

¹⁰bé ti beébe hiitékíne benyéma a nyenamba; mbá, bá ñá bó nyemána bá ɔkelaka bembánye bé besana e bí ño tóñinyi báábó baáñá anyía bá bóña baaco bó mɔñólé. Aáná baaco ké bú kékéke besana ebí tu ñe sú éékúnyi, bíibi bé ña léca Bandómesé, muasó Munohi.

¹¹Yááña anyía Bandómesé ña námbónéna baaco anyía yááyé yaála yí nuubo, a yááña indíné ce nyenɔho, áña eé buúse bó baaco bekime.

¹²Yááyé yaála yí nuubo eéyé ñaá basó eékúnyi anyía túásó bāmókóna ne injiné a beetó, túó nyéánáka ɔláténa na aabé yé nyebékéléna, na beebé bé besana bé ɔmesé ooci; tu kelaka besana a betálémánánó e bí ñeé bíléníne Bandómesé a heeya eehi.

¹³Túé líhéke aáná, tu tátáka na mɔñólé yaandándá yé buósé bú obíléne eébú; buúbu muasó Munohi Yésus Kilís ká ka hálómóna a núáyé nuúmi; wáña ciasó Bandómesé a wáña waáñá.

¹⁴U ñaá fááya, yó koó bííñjie wuúci bémuátá a yáásó asana anyía wá basó háñónáka a buólé bó bɔɔbé, yó basó fúúmínyi a búáyé buúse, túó bécáñáka bááyé baaco e bé me bú bííñjie o búle kela bembánye bé besana.

¹⁵Besana eébi ɔo nyemána wu o búle laana baaco, é beébe lébéke ne bíibi, é beébe oókísíki na bɔɔɔ abó Bandómesé ño yóo wiíñjé. Eti lumítíne anyía ɔɔɔ ɔɔ bábákéna.

Tite 3

¹Bitéésíki belumitinine bekime anyía bá lókómákéna ne betéñinyi bunɔho na kóména áyá, bá keláka besana ebí bé ñe bú beébe laana, bé lénéke o búle kela bembánye bé besana bikime.

²Bé ti óoto ɔɔɔ, bá te aamba esáká, beébe mbuumu cé baaco na ambánye yé ɔtémá, bé líhéke e mbuumu na bɔsókó.

³Yááña anyía ta basó tóna, tu ña só bá buáyá téka ne injiné, basó na beetó ɔnata, basó benyíménú taaká ci ohónyí; tu ña só bá beólé bé beebé bé besana a bé ñaá basó háména e etémá, tu líhéke a nyenána noómi, basó na yaáká yí eése, tu bebékíne baaco, tu liñekenene basó na basó.

⁴Mbá ekúlú ayé Bandómesé, muasó Munohi, ñeé tóñinyi na yááyé ambánye yé ɔtémá, ne nyiléne enyí u ñeé léne baaco buéñí,

⁵u ñaá basó nóhíki etémbí ne etémbí; té cáña anyía tu ña só kéláka bembánye bé besana, mbá u ñaá basó nóhíki anyía u ñaá basó bécáma mahana, a nyesua anyé u ñaá súaka maasó maabé, yó fúúmíkínyi cíisú etémá ne menyífé a makénda me Efúúménénú yí Elilé, anyía túésú bíbíénútúne yóɔsɔsɔ yí nyibíbíéne, túó bá na yóɔsɔsɔ yí olíhe.

⁶Bandómesé ñaá basó iíñjé Efúúménénú yí Elilé, yó yíyí nyíóyísi e cíisú etémá hú mbióké e elime ce muasó Munohi Yésus Kilís,

⁷anyía mbá túásó bá na mɔñólé ma ɔbóho yóɔsɔsɔ yí olíhe yí ekúlú ekime; u ñaá basó bóósíki, yó kela anyía túásó bāmókóna betálémánánó bé baaco eéyé eé buúse.

- ⁸Mehúnyi eémé áηa taaká cí mehúnyi. Bú ηeé mi bíléníne anyía óo woónyísíkínyi olaana baaco a bá ηa bó háya moηólé ná Bandómesé anyía bé búle kéla bembánye bé besana. Yááηa anyía okela bembánye bé besana áηa ombánye, ú ηo yoólo baaco bekime.
- ⁹Ta híáná, sámháka isuηí cí etémbí ne etémbí a cé ηa læca ofana eénye cá baaco bá tonyénó, sámháka tóna isuηí a cé ηa læca bikotí bí Moyís; ate sááka na baaco i isuηí ikime eécí. Besana eébi áηa etémbí, bé te ηó yoólo baaco.
- ¹⁰Ɔoco éé héléne etuηulinyi a yé ηa kela anyía belumitinine aalónákána, wuúci óókisi bikúlú bífendí, e elime eécí wuúci baká.
- ¹¹Kuηóó bémuátá, o ηoó menyí anyía nyenamá nyé Ɔoco eényí a yáaηa nyebéáhénánó e eciké noómi, nyé ηa cóba ne buúse o okela boóbé, besana abé u ηa kela tóngínyi anyía wáηa a nyekua noómi.
- ¹²Isí'ο Tite, ekákéla yámé o tóména Aatémas ta anyía Tisíke, mbá a békéndéna ofaaya, á ka mé kuana a Nikobolis; e ηaá me bétáá anyía hóá i ké ké mi limine ekúlú yí buume.
- ¹³Aambáka ohónyí wú Ɔwoóléta na Sénas muékúnyi bikotí na Abólos a asana ne úúbú okanda, anyía bokó ti beébe béámbéna.
- ¹⁴Belumitinine bá Kelete ηá bó nyemána tóna bá obéhákéna e etémá noómi anyána bá bóηa bé o búle kela bembánye bé besana o Ɔwoólóko baaco abá benyéma ηeé beébe béámbéna. Aáná nyiábó nyebékéléna káá bá na nyióló nyiéηí.
- ¹⁵Baaco bekime a bá bóηa aaha na yaηó ηe bú o téηí. Téηíki báásó benyiinyí bé olumitinine bekime. Bandómesé á banó sayábákéna'ο.

Filemónη

Filemónη 1

- ¹Yañó Bóol, ε ηαά με όσηο nufule eenu. Ya μέηα εέ ciíbe ce ecaná a asana yí Yésus Kilís; na yañó ne uusú onyíinyí Timoté tú ηα só ο ωόηένα nufule eenu, kuñó yáásó ekendinyi yé otémá Filemónη awó tú ηα só nyio buólí bómote.
- ²Tu ηα só όσηένα tóna ne uusú onyíinyí e woónjú Abiya, na Alésibe yáásó ekendinyi yí biité, na hióbo hí belumitinine Kilís a hé náηa ηέα βécókólókéna Bandómesé oówo εέ ciíbe.
- ³Na ciásó Síkíne Bandómesé ne uusú Otéηí a Waáηá Yésus Kilís bá banó sáyábákéna, bá banó iñjiekine mbuumu ε etémá noómi.
- ⁴Filemónη, ekúlú ekime ayé ε ηα μέ βécókóléna Bandómesé, ε ηα μέ ο βετάά, i wuúci iñjiekíne bitéηíti ο yóowo asana,
- ⁵anyía ε ηαά με lókómáka bé bíkétiki anyía ο ηοό léne baháya mñηolé bekime, a hákéna mñηolé tóna né Otéηí a Waáηá Yésus.
- ⁶Ε ηα μέ báta Bandómesé anyía wá kela anyía nyelatana anyé ο όηα na basó ο olumitinine noómi á kela anyía túésú ményi bómánye bembánye bé benyéma bikime abé tua sóηa ne biíbi ο olihe ewú tu ηe sú líhe a asana ne Kilís.
- ⁷Onyíinyí, ε ηαά με bá háye nyitíne nyí bilúηe, otémá yó με kua a tōona noómi a asana ne nyiléne enyí ο ηοό léne bosóókó belumitinine, e beébe kíndísiki etémá.
- ⁸Yaáté asana ta yé cáηa á bá anyía ya μέηα na makénda ma ο kuñó laana bokó a bómánye abó óo nyemána wu okelaka e nyimónjoló anyé tua sóηa ne Kilís,
- ⁹bú ηαά hóla ο mi bíléníne anyía yáme ο βécókólókéna a asana a yémote anyía ο ηοό léne baaco: Yañó Bóol, elunyí yé ooco, yañó oóci aámbáya εέ ciíbe ce ecaná a asana ne Yésus Kilís,
- ¹⁰ε ηαά μέ ο βécókóléna a asana ne Onesime, uumi óónó ewú i ηe mí bíene né Yésus Kilís, yañó εέ ciíbe ce ecaná.
- ¹¹Wuúci u te ómó bá wu ο yóo wóólóko buúse bukime, mbá aámbáya wáηa na nyiolo nyiéηí aá basó bekime béfendí.
- ¹²Ícioci í me mí hélúmúnyi ο kuñó tóména. Wáηa háye úumi otémá.
- ¹³Ε ηαά με bá we olénéke anyía wóo lóbo aaha na yañó, u με óólóko óowo a aháηá ekúlú ekime ayé ya μέηα aaha εέ ciíbe ce ecaná a asana na Ambánye yé Esóma.
- ¹⁴Mbá ε te ómó kela aáná, anyía i ti ómó menyí nyiówo nyibíkéti. Ε te ηá με aamba ο kuñó eékinyi anyía óo με kéla bómánye, mbá bú ηeé mi bíléníne anyía óo με kéla bómánye háye úúwe otémá ηe léne.
- ¹⁵Yááηa háye anyía Onesime ma yáálonána na kuñó e hikúlúkúlú a hémote anyía mbá ú ka hálómóna nóowo, núnú límékíne balatánó ekúlú ekime.

- 16**Mbá aámbáya u te a bá tóna hú yóowo yóólé, nyíáyé nyilimíné ña hóla nyilimíné nyé yóólé nyé bótòho; wá yáaṅa tóna uusú onyíinyí ewú tu ñe sú léne. I ñe mí wuúci léne buéñí; o kóó wuúci lénéke buéñí o me òhola, na aháñá yí imehú na aháñá yí olumitinine.
- 17**Mbókò ya mēṅa òlòowò, wuúci káha háye o óṅa wu o me káha.
- 18**Mbókò u ṅó yóo kela bókò a bòobé a bómoté, ta anyía o ṅoó wuúci bata buhíné a bómoté, me laána; i ké mi o buúbu tuana.
- 19**Yañó Bóol, é ṅa mé o wóṅéna mehúnyi eeme ne úúmi òobó ú bémuátá: E ṅa mé kòona esé i ké mi o buúbu tuana; mbá ate béhóya anyía o óṅa na búáme buhíné tóna, éce kuṅṅó bémuátá.
- 20**Ée, kuṅṅó uumi onyíinyí, me nyíókéna buólí eébú anyía tú ñe sú léne Otéñí a Waáñá basó bekime; mi hélúmúnyi otémá a tóna anyía tua sòṅa e nyimónjóló ne Kilís.
- 21**Ya mēṅa na mṅṅolé anyía o ṅóo còba o òkelaka bókò abó e ṅá mé o bata. Yaáté asana e ṅá me o wóṅéna nufule eenu. I ñe mí menyí anyía o ṅóo còba o òkelaka o òhola nyíáme nyekòona.
- 22**E ṅó mé o bata tóna anyía óo me tábónákéna ekumbé; ya mēṅa na mṅṅolé anyía Bandómesé káá sáyábéna uúnú òbécókoléna, yó mi hélúmúnyi náánó.
- 23**Ebáfas awó tua sòṅa ne wuúci aaha eé ciíbe ce ecaná a asana yí Yésus Kilís ṅo yóo tēñi.
- 24**Na Malékus, na Alisitáak, na Témás, na Lúkas, baláame bé buólí ñe bú o tēñí tóna.
- 25**Otéñí a Waáñá Yésus Kilís á banó sayábákéna’o !

Ebélé

Ebélé 1

¹Buáyá, Bandómesé ɲaa láakena cíisú sókónó besana anamánamá bikúlú biéñí. Bááyé behémúnyi besana abá u ɲaa tómkóná ɲa bó táɲa a yááyé aháɲá.

²U ɲaa táɲáká aaná o ɔkóhama o mósé eeme me elime. Aámbáya ú ma táɲáka e nyuúte nyí uuyé Ɖónó. Na Ɖónó oócí Bandómesé ɲeé kětiki na ɔmesé na ɔmuaná; u ɲeé wuúci táfá o otéɲgínyi benyéma bikime.

³Wáɲa ihúényínyí ci nuúmi nó Bandómesé, wáɲa ɔmanánó Bandómesé hú tááko. Úúye ɔtáɲa áɲa ne butéɲí a benyéma bikime na bé ɔmesé na bé ɔmuaná. Eɲakelá wé fúúmínyi baaco a máábó maabé, nyíáyé nyikelímine eényí o Ɖmuaná a aháɲá yé ɔobó ú manóme ú Bandómesé, Alámakénda.

⁴Buáté boko wáɲa oliménénú aáhá anyía wáɲa ɔholánó bililé bé masóma bé Bandómesé bikime; Bandómesé yó wuúci iinjíe nyíinyi nyí nuúmi anyé a hóla nyíábó.

⁵Bandómesé ɲaa láana Yésus ɔse: «Ɖ óɲa uumi Ɖónó, hénáno í me mí o tóɲínyi ná baaco bekime.» U ɲa háná é wuúci laana ɔse: «Ya méɲa ɔoté, o óɲa uumi Ɖónó.» Mbá a besana eébi bikime, Bandómesé te ɲá láana yááyé elilé yé bósóma a yémoté aaná ta buósé.

⁶Ekúlú ayé Bandómesé ɲaa tómá uuyé Ɖónó, Mutéɲínyi benyéma bikime na bé ɔmesé na bé ɔmuaná, u ɲaa kóona ɔse: «Bililé bé masóma bé Bandómesé ɲaa nyemána bí onyemiki Ɖónó.»

⁷Asana ayé Bandómesé ɲaa kóona a aháɲá na bíáyé bililé bé masóma áɲa anyía: «Bililé bé masóma bé Bandómesé áɲa háye mehúne, bíibi tóna háye tóbembe tú oocó.»

⁸Mbá a asana ne uuyé Ɖónó, Bandómesé ɲaa kóona ɔse: «Kuɔɲó o óɲa Bandómesé, o kóo tɛɲgínyi bikúlú bikime; búówo Butéɲí áɲa butálémánánó.

⁹O ɲoó léne ɔkela besana a betálémánánó, mbá e líɲíkíne a beebé. Yaáté asana, yaɲó ciowo Bandómesé, e ɲá me o lotó, mís kuɔɲó bééti e nyilimíne a nyéáɲá anyé a hóla nyé bolóowo, éhé úúwe ɔtémá ɲee bíléne buéñí.»

¹⁰Bandómesé ɲaa kóona tóna ɔse: «Kuɔɲó, o óɲa Otéɲí a Waáɲá. E nyitúme nyé benyéma bikime, kuɔɲó o ɲoó ketíki ɔmesé; kuɔɲó bémuátá tóna, o ɲoó kelá anyía ɔmuaná á bámókóna.

¹¹Benyéma eébi bikime káá mánokona, mbá kuɔɲó, o kóo líhéke bikúlú bikime. Bí kée lúneke bikime háye beláɲa ɲe lúne.

¹²O kóo bíibi nyikeke háye bé ɲe nyike bolaka bú nyiike, bó háya e nyihíkíli. Benyéma eébi bikime káá cáɲiaka háye beláɲa ɲá cáɲia; mbá kuɔɲó, o óɲa boko búmoté, o ti kóo lune ta buósé.»

¹³Mbá Bandómesé te ɲaa láana yááyé elilé yé bósóma a yémoté ta buósé ɔse: «Ké limíne aaha aáme aháɲá yé ɔobó ú manóme ekúlú ekime ayé e ká mé kéla anyía óo límékíníne bóówo belíɲine a beetó.»

14 Bililé bé masóma bé Bandómesé áña aáté e? Béáña hú bililé a bé ño nyionɔ Bandómesé buólí, bíibi eébi Bandómesé ña tóma ɔ ɔkɔwólo baaco ebé u kée nóhiki.

Ebélé 2

1 Buáté boko túásó nyémaná tú o búle bíinjie ɔ oláténa besana abé tú ña só lókómáká, anyía mboko tu te ña só kéla aaná, tú ma só nána ohónyí.

2 Búáña anyía tu ñe sú ményi anyía besana ebí bililé bé masóma bé Bandómesé ñaa fáakona ɔ ɔkokóna áña beandándá bé besana. Yaáté asana ɔɔɔ okime ewú u ñeé bíibi lókómáka, yó kine o bíibi láténa ña léca muuyé e mú é wuúci nyemana.

3 Mbá basó tua sóña balókómákánó beandándá bé besana a bé a hóla: Bíibi bé ña basó nóhi, mbá anyána tua sóña tú ɔsámháka muuyé a mó á basó nyemána, mboko tu ña só nóko bikotí, tu ti bíibi lókóména e? Otéñi a Waáña bémuátá ú ña cáñacáña ohuliki besana a bé ña basó nóhi. Baaco a bá ña bó lókómáka besana eébi ña bó hákéna embasó anyía bíáña taaká cé besana.

4 Híáná Bandómesé tóna ñe yoónyísíkinyi besana eébi ne bikéki ne bikémése bé besana anamánamá, ne tubílícinyi tóna; ú ñe iínjiekíne baaco Efúúménénú yí Elilé, yiíyi yí ñe beébe iínjie makénda ma ɔkelaka anamánamá cá besana háye ú ñeé léne.

5 Yááña anyía té cáña ná bíáyé bililé bé masóma Bandómesé me yiinjie makénda me oténginyi ɔ mósé a má ña fáakona, mósé eémé tu ña só táña aaha;

6 yiíye anyía yááña yóñókónó haála ɔ hómoté a Cioóñé cé Bandómesé anyía: «Háá ! Bandómesé, ɔɔɔ áña aáté e, anyía óo wuúci bétáaka e; ta anyía ɔɔɔ u cɛéto áña aáté anyía óo wuúci sókóbiki e?

7 O ñoo wuúci loosi ɔ ohola bíáyé bililé bé masóma e ekéti yí ekúlú, wó wuúci bééti otéñi, wó wuúci iínjé na bɔɔɔ ne nuúmi.

8 O ñoo wuúci bééti otéñi anyía wé ténjinyi benyéma bikime.» Ekúlú ayé bá ña kɔona anyía Bandómesé ñeé bééti ɔɔɔ anyía wé ténjinyi benyéma bikime, bú ñeé bíhembúle anyía ta boko a búmoté te á bá a bú te á bá eeyé e butéñi. Ta híáná, tu te ña só léca aámháya anyía benyéma bikime áña e butéñi bó ɔɔɔ.

9 Mbá tu ña só léca hú anyía Yésus ú ñe ténjinyi benyéma bikime; wuúci Bandómesé ñoo loosi ɔ ohola bíáyé bililé bé masóma e ekéti yí ekúlú anyía, a yaála yí nuubo yé Bandómesé noómi, wéé wé eé buúse bó baaco bekime. A asana ne muuyé amó ú ña lécaka, yó wé, éhé Bandómesé ñeé wuúci bééti Otéñi, u ñe wuúci iínjé na bɔɔɔ ne nuúmi.

10 Bandómesé, wuúci ú ñeé kítiki benyéma bikime, u ñeé bíibi kítiki eeyé eé buúse bó bémuátá. Bú ñaa bá bunyemánánó anyía Yésus a lókómáka ɔkála mbá wá bá ɔbétábónákánó o onyíoyísinyi bómánye búáyé buólí bukime, anyía baaco beéñi ábó bámókóna bááyé baáná, mbá bé híite nuafa a núáyé nuúmi. Yááña anyía Yésus ú ña cóbana baaco o okoó beébe nohi.

11 Yésus bémuátá ú ña kéla anyía baaco ábó bámókóna befúúménénu eé buúse bó Bandómesé; baaco eébé ebé ú ñe fúúmínyi a bóña ne wuúci ne Síkíne émoté. Yésus ñe bíléníne o beébe lóno anyía bááyé benyiinyí.

12 U ñaá kóóna ɔse: «Bandómesé, i ké mí bíkétíkínyi bááme benyiinyí besana a bé ño yóo léca. I ké mi o nyemiki na mañana e ekatékáté ci belumitinine bekime.»

13 U ñaá kóóna tóna ɔse: «E ká mé háya mɔɔlélé hú ná Bandómesé bímuóci.» U háná kóónaka ɔse: «Yañó ooci ɔlɔɔ na baaco abá Bandómesé ña yáamba anyía yémi nohíki.»

14 Baaco abá ú ña táña aaha áña baaco bá ceéto; aá yaáté asana Yésus bémuátá ñaá bécáña tóna ɔɔɔ u ceéto, anyía weé wé mbá e uúye owé wáá yáka Musóména a muáña na makénda ma ɔwóónóko baaco.

15 Yésus ña kéla aaná anyía wé kétunyíki baaco a buólé bú bulíkílíki anyía bé ñe bú weékúne; bá ña bó bá bebú líhéke háye beólé e bulíkílíki noómi.

16 Búáña taaká anyía té cáña bililé bé masóma bé Bandómesé ú ñaá faáya o ɔkɔwóolo, mbá u ñaá faáya hú o ɔkɔwóolo bonye Abélaham.

17 Buáté boko Yésus ña nyemána wu ɔhóaka bááyé benyiinyí a boko bukime, anyía wá bécáña mutéñinyi beluli nyiínjie a muáña a mú me bíínjie o ɔnyioɔ Bandómesé buólí. U ña bécáma baaco mahana buéñí, u beébe nyeanakenena maabó maabé, u kelaka anyía báábó lókómákána na Bandómesé.

18 Aámbáya wá yáaña wu ɔwóólóko baaco a bá ña bó ɔóndémánána mɔkɔkɔnana, anyía bé ñeé wuúci kɔkónáka wuúci bémuátá, yó lókómáka muuyé.

Ebélé 3

1 Yaáté asana, banó bááme benyiinyí a bá ña bó háya mɔɔlélé né Yésus, énu menyí anyía Bandómesé ñaá banó lónókó tóna; nu ña nó nyemána nú ɔbétááka Yésus ekúlú ekime. Bandómesé ñeé wuúci tómá anyía wá bámókóna mutéñinyi beluli nyiínjie a muáña a aháña na besana ebí tú ñe sú húlinyi baaco.

2 U ñeé bíínjé buéñí eé buólí abó Bandómesé ñeé wuúci iínjé háye Moyís ñeé bíínjé o ɔnyio e ekatékáté ce baaco bá Bandómesé bekime.

3 Yésus ña hóla Moyís; bá ña nyemána bé o wuúci iínjéékíne nuúmi o ɔhola nuúmi enú bé ñe yiínjé Moyís. Híáná tóna, bé ñe yiínjie mufalefa ciíbe nuúmi o ɔhola ciíbe acé ú ma fálefaka.

4 Yááña anyía ɔɔɔ u naña wá fálefaka ciíbe, mbá Bandómesé ú ñe kítiki benyéma bikime.

5 A aháña ne Moyís, ú ñaá bá hú munyioɔ e mubíínjénú a búáyé buólí e ekatékáté ce baaco bá Bandómesé bekime. Búáyé buólí ñaá bá anyía wá laákéna baaco besana abé Bandómesé ña cóba o ɔkɔona.

⁶Mbá a ahájá ne Kilís, wáŋa Ɔónó ewú u ñé tējíní baaco bá Bandómesé. Basó belumitine, tua sóŋa bááyé baaco tóna mbóko tu ña só cóba ne buúse ɔ oháya na makénda e etémá, oháya tóna mɔŋɔlé a besana a béáŋa bé basó báténánó.

⁷Buáté boko Efúúménénú yí Elilé ñá kóna yése: «Mbóko nu ña nó lókóma okelú ú Bandómesé hénáno,

⁸nuti netísiki etémá háye ekúlú eyí cínú sókónó ña bó kéláka aatɔ onata buósé ebú bé ñe bú wuúci kókónáka i iisí ce ɔsébéá noómi.»

⁹Bandómesé ñáá kóna ɔse: «Ta yé cáŋa á bá anyía cínú sókónó ña bó lécaka buólí bukime abó e ña mé nyíoko a tuɔŋo etíne éfendí, bá ña bó mé kókónáka, bá ña me ɔókétákéna.

¹⁰Yaáté asana hilóbi ñeé mi tímbié ná baaco eébé, nyíame nyekɔona eényí anyía bá ña bó nana bikúlú bikime e cífbú etémá, bá te lókómá uúmi ɔtáŋa.

¹¹Hilóbi ñeé mi tímbié na baaco eébé, éhé é ñá me sómbótóná anyía bé ti ké ké bú límíne ta buósé aáme a maabána aá haála hé ehélúme.»

¹²Banó bááme benyíinyí, énu bíkékényíki anyía na aabé yé ɔtémá ne isuní á kelá anyía ɔɔɔ ɔmɔté aanó e ekatékate á aálónána na Bandómesé a wáŋa wóɔɔ.

¹³Mbá énu hélúmúkúnyínyí etémá mósé mekime ekúlú ekime ayé nu ña nó lókóma okelú ú Bandómesé hénáno, anyía Sátan áŋa wu onéŋe ɔɔɔ ɔmɔté aanó e ekatékate, yó nétisi úúye ɔtémá anyía ɔɔɔ oócí á cóbá ne buúse ɔ okela bɔɔbé.

¹⁴Yááŋa anyía, tua sóáŋa eebe a bá bóŋa na nuafa a besana bí Kilís, mbóko tu ñe sú bíínjie o otétényi bɔmbánye bɔmbánye besana ebí tú ñe sú lúmítékíníne e nyitúme.

¹⁵Yíiye anyía yááŋa akɔonánó anyía: «Mbóko nu ña nó lókóma okelú ú Bandómesé hénáno, nuti netísiki etémá háye ekúlú eyí cínú sókónó ña bó kéláka aatɔ onata.»

¹⁶Báányé bá ña bó lókómáká okelú ú Bandómesé, bó wuúci kélákéna aatɔ onata e? Baaco bekime ebé Moyís ña kándakána a nyehama nyé buólé e Esíbit.

¹⁷Ná baaco bá háányé Bandómesé ñoó lóbísíkínínyí a tuɔŋo etíne éfendí e? Ná baaco a bá ña bó kéláka bɔɔbé, beébe bé ñe bú weékúné i iisí ce ɔsébéá noómi.

¹⁸Ekúlú ayé Bandómesé ñáá sómbótóná anyía «Bé ti ké ke bú límíne ta buósé aáme a maabána aá haála hé ehélúme», ná báányé ú ñáá bá wá kónaka asana eéyé e? Yanó ese ná baáté baaco e bé ñe bú wuúci kélákéna aatɔ onata e?

¹⁹Éhé, banó bááme benyíinyí, tu ña só léca anyía mbóko bó ti ómo kó bú límíne hóá, éce anyía bó te ómo bó háya mɔŋɔlé ná Bandómesé.

Ebélé 4

¹Feeké Bandómesé ñáá basó bétánéna anyía tua sóŋa tú okolímíne aáyá a maabána aá haála hé ehélúme. Endána eécí a yánáŋa; yaáté asana, túde bíkékényíki anyía ɔɔɔ ɔmɔté aá basó te lobo e elime, wuúci téka o okolímíne aá haála hé ehélúme.

²Asana áña anyía basó tu ña só lókómáka Ambánye yé Esóma háye cíisú sókónó ña bó lókómáka tóna i iisí ce ɔsébéá noómi. Mbá Ambánye yé Esóma eéyé ti ómo beébe ɔ́lɔ; beébe te okolímine aá haála hé ehélúme a asana anyía bó ti ómo bú yiíye lumitinine.

³Mbá basó tu ké sú límíne aá haála hé ehélúme eéhé, anyía tu ñe sú lúmitinine Ambánye yé Esóma eéyé. Bandómesé ñaá laána cíisú sókónó ɔse: «Hilóbi ñeé mi tímbrí ná baaco eébé. Éhé é ña mé sómbótóná anyía bé ti ké ké bú límíne ta buósé aáme a maabána aá haála hé ehélúme.» Mbókɔ Bandómesé ñaá kóna aána, bú te á bá anyía haála hé ehélúme te á bá, ananyía wuúci, ú ñaá máná búáyé buólí bukime ekúlú ayé ú ñeé kítiki na ɔmesé na ɔmuaná.

⁴A asana na buósé bú ehélúme, yááña yóñókónó haála a hómoté anyía: «Bandómesé ñɔ́ nyiɔkɔ búáyé buólí bukime ɔ mósé metíndétú; e metíndétú nómo ú ñeé hélúméké.»

⁵A haáté haála bá ñaá kóna tóna anyía: «Bé ti ké ke bú límíne ta buósé aáme a maabána aá haála hé ehélúme.»

⁶Híáná baaco a bá ña bó cáñacáña ɔlókómáka Ambánye yé Esóma eéyé ti ómo ko bú límíne aá haála hé ehélúme eéhé, anyía bó ti ómo bú lumitinine. Éhé ohónyí a yánáña hóá awó baaco bé etémbí a bóña bó ko límekine aá haála hé ehélúme eéhé.

⁷Buáté bɔkɔ Bandómesé ñaá háná tánátóna buósé bú etémbí, bé buúbu lóñókɔ anyía «hénáno». U ñaá táñáka aána aáhá e elime eé nyuuté nyé Táfit aá haála ahá tú ma cáña asó ɔñókɔ anyía: «Mbókɔ nu ñá nó lókóma okelú ú Bandómesé hénáno, nuti netísiki etémá.»

⁸Yááña anyía mbókɔ Sosué á cóbana o okolímisinyi baaco aá taaká ce haála hé ehélúme, keyé Bandómesé te ómo háná táña asana na buósé bú etémbí.

⁹Yaáté asana baaco bá Bandómesé ké ke bú límíne aá haála hé ehélúme, bó hélúméke háye Bandómesé ñeé hélúméke e metíndétú nómo.

¹⁰Yááña anyía ɔɔɔ okime ewú u ñe hélúme aá haála ahá Bandómesé ñaá tábónáká, ñe hélúme a búáyé buólí háye Bandómesé ñeé hélúméké.

¹¹Túá békéndéna aná o okolímine aá haáté haála hé ehélúme, ananyía ta ɔɔɔ ɔmoté aá basó te keléna Bandómesé endókó, mbá u lɔbɔ e elime háye cíisú sókónó ña bó kéláka endókó i iisí ce ɔsébéá noómi.

¹²Besana bé Bandómesé ñe yiínjie baaco taaká ci olihe, béáña na makénda. Bé ñaá téa ɔ ɔhɔla nɔsala nó ɔhána a nó ñá téa beháná bikime; bé ño bólo ceéto háye nɔsala nó ɔhána ño bólo yuúhé, ɔ ɔkɔ́háma ɔ ɔwaálóna na hetányé ne elilé, bés kɔ́háma ɔ mɔsɔñé noómi. Besana bé Bandómesé eébi ña námbɔna besana abé ɔɔɔ ñaá bétáá e uúyé ɔtémá anyía wáña wu okelaka.

¹³Ta bɔkɔ a bómoté te á bá a búáña bú ɔlɔbɔ anyía Bandómesé ti buúbu leca, benyéma bikime ebí ú ñe kítiki ña lecana bɔmbánye bɔmbánye a cááyé eése. Ná Bandómesé bímuócí tú ké sú bíkítikínyi bíásó besana bikime abé tú ña só kelaka.

¹⁴Tua sɔ́ɔ́ɔ́ ne mutéńĩnyi beluli nyiĩnjie a muáńá ɔ ɔhɔla, muúmu muáńa Yésus, Ɖónó u Bandómesé; ú ńaá báátáka ɔ Ɖmuaná a maabána ma Bandómesé. Buáté bɔkɔ, túé tétényiki bɔmbánye bɔmbánye besana ebí tu ńe sú lumitinine, tu hulikinini baaco.

¹⁵Muasó mutéńĩnyi beluli nyiĩnjie a muáńá eémú mú ńaá basó bécáma mahana, anyía mu ńeé ményi muasó muuyé mukime. Mu ńaá lókómáká ɔkála háye basó tóna, bó muúmu kɔkɔnaka tóna, mbá ta híáná mu te ómɔ kéla bɔɔbé buúse bukime.

¹⁶Yaáté asana túé búle bíkósi na mɔńɔlé hoóhi ná Bandómesé ewú u ńe bóosi baaco, anyía u káá basó bécámáka mahana, mbá u basó bóósiki ekúlú ekime ayé tua sɔ́ɔ́ɔ́ ne muuyé.

Ebélé 5

¹Bandómesé ú ńaá táfá betéńĩnyi beluli nyiĩnjie a baáńá bekime e ekatékáté ce baaco, anyía bébú wuúci nyíɔkena a aháńá na baaco. Bé ńe bú lúlini Bandómesé nyiĩnjie anyía bébú wuúci iĩńjékíne bitéńjiti. Bé wuúci lúlikinyi bebésámhá, anyía waá nyéánákéńéna baaco máábó maabé.

²A baaco e bé ti ńe bú ményi ambánye yí ohónyí, beébe bá ma bó béáhákéna e eciké, beluli nyiĩnjie eébé ńe bú ményi anyána bá bóńa bé o beébe ɔlólóko, anyía bá ńa bó bá tóna na bɔńónó háye baaco eébé.

³Buáté bɔkɔ beluli nyiĩnjie ábó nyemána bé olulikinyi Bandómesé bebésámhá a asana na máábó maabé ma bémuátá na maabé ma baaco bé etémbí áyá.

⁴Ta ɔɔɔ te á bá wu obíńjje nuúmi ta ɔbétáfa ɔ ɔnyio buólí bú mululi nyiĩnjie a muáńá; Bandómesé bímuócí ú ńaá táfá ɔɔɔ ɔ ɔnyio buólí eébu háye ú ńaá táfá Aálɔn buáyá.

⁵Híáná tóna yáńa ne Kilís; ú ti ómo bíńjje nuúmi ta ɔbétáfa wuúci bémuátá anyía wó nyíɔko buólí bú mutéńĩnyi beluli nyiĩnjie a muáńá. Mbá Bandómesé bémuátá u ńeé wuúci lɔtɔ ekúlú ayé ú ńaá laána Yésus ɔse: «Ɖ ɔńa uumi Ɖónó, o otúme hénáno ya méńa ɔtɔé.»

⁶U ńa kóɔna haála hé etémbí tóna ɔse: «Ɖ ɔńa mululi nyiĩnjie a muáńá mu bikúlú bikime, bɔkɔ búmɔté háye Melikisetek.»

⁷Ekúlú eyí Yésus ńaá bá aaha ɔ ɔmesé ooci, ú ńaá bécókólókéna Bandómesé buéńi; na belélé e eése u bókókó okelú ɔ ɔmuaná, anyía u ńaá bá weé menyukune anyía Bandómesé áńa wu o wuúci nohi o owé. Bandómesé ńaá kéláka besana ebí Yésus ńeé wuúci bécókólókéna a asana ne nyibílóosi enyí u ńeé bílóosi.

⁸Ta háye ú ńaá bá Ɖónó u Bandómesé, u ńa yaákónákéna ɔlókómána e muuyé amó ú ńaá lókómáka.

⁹Ɖńakelá Yésus a lókómáka ɔkála, yó bá ɔbétábónákánó o onyíoyísinyi bɔmbánye bɔmbánye buólí bukime, nyíáyé nyebécáńa eényí Munohi baaco e bé ńe bú muúmu lókóména, anyía wé beébe iĩńjé yɔɔɔɔɔ yí olíhe yí ekúlú ekime.

¹⁰Aaná Bandómesé ñeé wuúci táfa tóna mutéñínyi beluli nyiínjie a muáña boko búmote háye Melikisetek.

¹¹A asana na ɔɔɔ oócí tua sóña na besana biéñí bé ɔkɔɔnaka; mbá bé ña náta ɔ banó hémbuline anyía nua nóña na betaá.

¹²Feeké ayé nú ña nó aákónákéna besana, keyé nua nóña ɔ oweékúnyi bɔsókó; ta híáná, bá ña nyemána bá ɔ háná banó eékúnyíki besana bí nyitúme abé nu ña nó aákónákéna a aháná na besana bé Bandómesé. Nua nóña nyenamá nyé baaco a nyé á nyemána nyí oweémúteke mabána, nyiínyi nyí ti ñeé ményi ɔnyíá benyéma a bé ña náta.

¹³Ɔɔɔ okime ewú u ñe yeémúte mabána a yánáña ñéné, ú ti ñeé menyí ɔwaálóna na bɔmbánye na bɔbɔ.

¹⁴Mbá benyéma bé ɔnyíá a bé ña náta áña bé baáña, beébe bá ña bó aákónákéna omenyi besana. Buáté boko, a nyekela nyé besana eényí bé me bú bíhélínyi ɔwaálóna na bɔmbánye na bɔbɔ.

Ebélé 6

¹Yaáté asana, tɔte lóbo hú e nyiékúnyi nyí nyitúme nyé besana a bé ña léca Kilís, mbá túá cɔba ne buúse ɔ ɔ búle aákónéna taaká cé besana bí etémbí bí Kilís, anyía tuásó ɔónéna ɔ omenyi bɔmbánye bɔmbánye háye baáña ñe bú menyí. Tu te ómo só nyemána tú otúmútúne oweékúnyi baaco anyía bá békákálákéna máábó maabé, mbá bá sómba ɔkoló a beébé bé besana e bí ñe héléne owé, tóna anyía bá hákéna mɔɔlé ná Bandómesé.

²Tu te ómo só nyemána tú ɔ háná eékúnyíki baaco ibiótíne anamánamá, na anyána bá ña tála baaco aabá a beétó eé nyiínyi nyé Bandómesé, na nyehaanyua nyí biwéewé, na anyána Bandómesé kée beébe kélísíki a nyemana nyé ɔmesé.

³Mbá túá cɔba ne buúse aámbáya ɔ ɔwaákónéna taaká cé besana bí etémbí. Tu ká só kéláka aaná mbóko Bandómesé ñeé léne.

⁴Bú te á bá bú ɔbékéláka ta buósé anyía bé koóndísíki baaco a bá ña bó béyúátaka olumitinine anyía bá háná abó békákálákéna maabó maabé, bá sómba ɔkoló eé meéme. Eese yé Bandómesé ña cáña owoofine e etémá cé baaco eébé, bó ño bóñgóna bembánye bé benyéma abé Bandómesé ñe yiínjé bááyé baaco, bá ña bó lécáka tóna buólí bú Efúúménényí Elilé.

⁵Bé ñe bú ményi tóna anyía Besana bé Bandómesé áña bembánye, bá ña bó lécaka tóna makénda ma Bandómesé ma heeya a hé a yááña ɔ ofaaya.

⁶Ta híáná, baaco eébé ña bó béyúátaka olumitinine. Bú te á bá bú ɔbékéláka ta buósé anyía bé keé beébe oóndísíki, bá háná abó békónónákéna etémá, ananyía búáña háye anyía bá ña háná abó aátákéna Ɔónó u Bandómesé ɔ ombásá a yáábó aháná yé bémuátá, bé wuúci iínjékiéne aató ɔlama e ekatékate ce baaco.

⁷Ekúlú ayé nobólá ña nánena esiéné, mbá beyoyé hákena ɔ woólóko baaco e bé ñe bú bííbi nyiókó, bú ño tóñínyi anyía Bandómesé ma sáyábéna esiéné eéyé.

⁸Mbá mbókɔ na tɔlandɔna na beandá bé esándá á loáka hóá, esiéné eéyé te ɲóo yóolo ta bókɔ, yááɲa hoóhi ne ohiite iɲiné. Bé kée yiíyi béyúáta buúse bukime.

⁹Banó báásó benyiínyi bá otémá, ta yé cáɲa á bá anyía tu ɲa só táɲa aáná, tu ɲe sú ményi bɔmbánye bɔmbánye anyía nua nóɲa táléména o ohónyi awó ú káá banó nóhi.

¹⁰Bandómesé áɲa otálémánánó; buáté bókɔ ú te káá béhóya búánó buolí te nulénéne enú nu ɲe nú wuúci léne. Nuúnu nú ɲa lécána aá nyióló anyé nu ɲa nó óólókɔ báánó benyiínyi bé olumitinine; nyióló eényi nua nóánáɲa ɔ ɔcɔba ne buúse ɔ ɔkela.

¹¹Yaandándá yé asana ayé tú ɲa só áamba ɔ banó laána áɲa anyía ɔcɔ okime aá banó á cɔba ne buúse ɔ ɔkela háye nú ɲa nó kéla ɔ ɔkóháma a nyemana nyé ɔmesé, anyía nuánó bámókóna na besana abé nú ma nó háya mɔɲólé anyía Bandómesé ɲaá banó bétánéná.

¹²Nɔte bényéanena, mbá áno békéndéna ɔkela háye baaco e bé ɲe bú lumitinine, bó weéhinyinyi buéɲi, mbá bó bóɲo benyéma abé Bandómesé ɲeé beébe bétánákéná.

¹³Ekúlú yé buáyá, Bandómesé ɲaá bétánéná Abélaham bókɔ a búmɔté, u ɲaá bétánéna, yó súáténa á nyiáyé nyiínyi nyé bémuátá, anyía ta ɔcɔ ta ɔmɔté ti ɲeé wuúci hóla a wáɲa wu ɔsúáténéna.

¹⁴U ɲaá kóona ɔse: «Aá taaká e ká mé ɔ sayabena, mío tekisiki híiwu henyénó buéɲi.»

¹⁵Abélaham ɲe yeéhinyinyi otáta endána ce Bandómesé, híáná ú ɲóó bóɲo bókɔ abó Bandómesé ɲeé wuúci bétánéna.

¹⁶Ekúlú ekime ayé baaco ɲa bó súáténa, bá ɲa bó súáténa eé nyiínyi nyé ɔcɔ ewú é beébe hóla; ɔsúáténa oócí áɲa otímbé ewú ú ɲeé ményisi isuyí ikime e ekatékaté ce baaco eébé.

¹⁷Híáná Bandómesé tóna ɲaá kela ekúlú ayé ú ɲaá bétánéna owiínjie bókɔ á baaco, yó súáténa. U ɲaá bá wá yáambaka anyía baaco abá u ɲaá bétánéna owiínjie bókɔ abó lókóma anyía ú te á bá wu ɔnyókótóna ciayé endána.

¹⁸Híáná benyéma áɲa bifendí a bé te á bá bé ɔbényókótóna ta buósé, anyía ú te á bá wu onéɲe. Béáɲa anyía bókɔ abó ú ɲaá bétána, na ɔsúáténa awó ú ɲaá súáténa. Bé ɲaá basó iínjie makénda e etémá, tuó kɔ bénámbe ɔó mɔɔyó ma Bandómesé; tuó cɔba ne buúse ɔ ɔháya mɔɲólé a bókɔ abó ú ɲaá basó bétánéna.

¹⁹Mɔɲólé amá tú ma só háya á besana abé ú ɲaá basó bétánéna ɲaá basó tímbe ɔ otémá na makénda háye melembenyi náɲa me tímbiéke ciíbe, cí ti binyiétinyi. Buáté bókɔ bɔlaka e bú ɲé húé haála e hefúúménénu ɔ ɔhɔla, meé bíkuune, tuó woófokine noómi haála ahá Bandómesé áɲa.

²⁰Yésus ú ɲa cáɲacáɲa owoofine hóá eesú eé buúse, anyía u ɲaá bécáɲa mutéɲinyi beluli nyiínjie a muáɲá mu bikúlú bikime bókɔ búmɔté háye Melikisetek.

Ebélé 7

¹Waáta Melikisetek oócí ú ɲaá bá otéɲi u báléka ce Salem, wuúci tóna mululi nyiínjie mɔ Bandómesé awó u ɲa hóla bókɔ bukime. U ɲaá cɔba ɔ ɔkɔwóóndémánána na

Abélaham awó ú ñaá bá ú kaá hálómókóna e biitè abé ú ña yákáká betéñí a bómoté, u ñé beébe óónókò. Melikisetek ñaá sáyábéna Abélaham.

²Abélaham ñé wuúci iínjíé nuafa númoté nó tuafa túóhátá tó benyéma bikime abé u ñaá hómáká eé biitè. Yááña anyía, bú buúse nyiínyi nyí Melikisetek áña anyía otéñí a wotálémánánó, bú oláta wáña otéñí u Salem éce anyía otéñí ewú u ñe léne bumbénú. Nyiínyi nyé Salem ñe bíhembúle anyía «bumbénú».

³Ta òòò u ti ñéé ményi te iinyí te síkíne ci Melikisetek, ta haála ehé ú ñeé bíbíéne, te ekúlú eyí u ñeé wé. Híáná wáña háye Óónó u Bandómesé, anyía búáyé buólí bú mululi nyiínjie áña bikúlú bikime, bú te ñaá mána.

⁴Áno leca nyenamá nyé buáña ebú Melikisetek áña ne buúbu ! Áno leca anyána Abélaham, móbóta Islayél, ñeé wuúci iínjíé nuafa númoté a tuafa túóhátá tó bembánye bé benyéma bikime abé ú ñaá hómáká eé biitè.

⁵Bómoté baaco bá henyénó hí Léfi a bá bóña beluli nyiínjie á bóña ne okotí a yááña anyía bábó káháka nyiínjie nyé nuafa númoté nó tuafa túóhátá ná baaco bekime bé Islayél. Bá ña bó káha nyiínjie eényí ná báábó benyiínyi bá bémuatá bá bunṅṅ, ta yé cáña á bá anyía beébe bekime bá ña bó bá tóna baaco bá henyénó hé Abélaham.

⁶Mbá Melikisetek te ómo bá òòò u henyénó hí Léfi; ta híáná, Abélaham ñeé wuúci iínjíé nuafa númoté a tuafa túóhátá tó bíáyé benyéma; wuúci awó Bandómesé ñaá bétánéna benyéma bí o wuúci iínjíékíne, wuúci Melikisetek maá sáyábéna.

⁷Yááña taaká anyía òòò awó á hóla sóókó a buáña, wuúci u ña sáyábéna sóókó.

⁸A asana ne beluli nyiínjie a bá ña bó káha nyiínjie nyé báábó benyiínyi, bá náña bebú wéékúne; a asana ne Melikisetek, wáña wóòò ekúlú ekime háye Cioóñé cé Bandómesé ño tóñínyi.

⁹Tua sóña tú òkòona anyía háye Léfi ña káha nuafa númoté a tuafa túóhátá ató bósóókó ñe bú iínjie, u ñe yiínjie tóna Melikisetek nuafa númoté a tuafa túóhátá, ananyía ciayé sókónó Abélaham ñeé nuúnu iínjíé.

¹⁰Aáná Léfi, òòò u henyénó hé Abélaham, ñaá bá éce u ti ñé bíbíéne, mbá ú ñe yiínjíé nuafa a tuafa túóhátá éce wá yánáña a manóño ma Abélaham. Buáté bókò, Melikisetek ña hóla Léfi.

¹¹Indíné cí buólí bú beluli nyiínjie bá bonye Léfi áña bikotí abé Bandómesé ñe yiínjíékíne a baaco. Mbókò buólí bú beluli nyiínjie eébé á bá na makénda ma okela anyía baaco ábó bámókóna betálémánánó eé buúse bó Bandómesé, keyé Bandómesé te ómo háná táfa mululi nyiínjie mu etémbí a muáña háye Melikisetek; wuúci u te ómo bá mululi nyiínjie mu bonye Léfi háye Aálon ñaá bá.

¹²Yááña anyía mbókò bá ña héñéna òòò awó u ñóó nyio buólí bú mululi nyiínjie, bá ña nyemána tóna bá oheñena bikotí bí buólí.

13Uusú Oténí a Waáná Yésus awó tu ña só táña yááyé asana aaha te a bá ɔɔɔ u henyénó hí Léfi. Híiyé henyénó áña náányia; ta ɔɔɔ ta ɔmɔté u híiyé henyénó te ñɔɔ nyio buólí aá haála hé nyiluli nyiínjie.

14Bú ña lécana o motóndoló anyía Yésus ñeé húle a henyénó hé Yúta. Moyís te ómo kɔɔna ta bɔkɔ a asana na henyénó eéhi, ekúlú ayé ú ñaá táñáká asana yí beluli nyiínjie.

15Bɔkɔ a búmɔté a bú ñaá basó tónínyi asana eeye áña anyía mumɔté mululi nyiínjie mu etémbí amú te á bá mu henyénó hí Léfi áña ɔhámánó; muáña bɔkɔ búmɔté háye Melikisetek.

16Ɔɔɔ oócí te a bá mululi nyiínjie a muáña háye bikotí bé baaco áña, mbá wáña mululi nyiínjie a muáña ananyía wáña na makénda me olíhe ú ekúlú ekime.

17Híáná Cioóné cé Bandómesé ñaá kɔɔna cése: «Ɔ óña mululi nyiínjie a muáña mu bikúlú bikime, bɔkɔ búmɔté háye Melikisetek.»

18Asana ómɔté áña anyía Bandómesé ña yaánjíaka esúñe cá buáyá anyía cá ñaá bá ɔɔɔɔ, cá te ɔólɔ baaco.

19Esúñe eécé te ómo bá cá ɔkela anyía baaco ábɔ bámókɔna betálémánánó eé buúse bó Bandómesé. A yémɔté asana áña anyía Yésus wáña ɔɔɔ awó tú ma só háya mɔñólé nááyá; wuúci ú ña basó tónínyi ohónyí wú obíkósítí ná Bandómesé.

20Bandómesé ñaá súáténa ekúlú ayé ú ñaá táfa Yésus mululi nyiínjie a muáña. Mbá, ekúlú ayé ú ñaá táfáká baaco bá bɔnye Léfi beluli nyiínjie, ú te ómo súáténa.

21A aháná ne Yésus, Bandómesé ñaá súáténá ekúlú ayé ú ñaá kɔɔna ɔse: «Yañó, Oténí Bandómesé, e te ká me heñena búáme buhúnyi; ɔ óña mululi nyiínjie a muáña mu bikúlú bikime.»

22Híáná Yésus áña tóna ooci ewú ú meé tímbe Ambányéké yé nyelatana nyí bumbénú anyé Bandómesé ñaá lata na basó.

23Yááña tóna anyía beluli nyiínjie ña bó bá beéñí, anyía bá ña bó bá bebú weékúne; ɔmɔté eé wé, sóókó ñeé híite nyíáyé nyilimíné.

24Mbá a aháná ne Yésus, wuúci ú ti ñee wé, u ñeé líhe ekúlú ekime. Buáté bɔkɔ ta ɔɔɔ te á bá wu ohiite búáyé buólí bú mululi nyiínjie.

25Híáná tóna, wáña na makénda me onohi baaco ekúlú ómɔté e bikúlú bikime, beébe bé ñe bú bíkósítí ná Bandómesé a ciayé elime; ananyía wáña wɔɔso ekúlú ekime, u ña wá bécókólókéna Bandómesé eébú eé buúse.

26Nyenamá nyí muténínyi beluli nyiínjie a muáña eényí á nyemána na basó. Muáña mufúúménénú, mu te kéla bɔɔbé, muúmu téka na hekɔma. Mu te á bá háye bakela maabé, Bandómesé ñeé muúmu béetí aáyá a maabána ɔ Omuaná noómi.

27Yésus te á bá háye beténínyi beluli nyiínjie a baáná bé etémbí, beébe bá ña bó bá bebú lúlíkínyi Bandómesé nyiínjie mɔósé mekime. Bá ña bó bá bábó cañacaña oluli nyiínjie a asana na maabó maabé ma bémuátá; e elime bó lúlíki a asana na maabé ma baaco bé

etémbí. Mbá wuúci ú te á bá aáná, u ñe lúlíki nyiínjie hú ekúlú ómóté e bikúlú bikime, ekúlú eyí ú ñeé bíínjíé wuúci bémuátá, yó wé.

²⁸Beténjinyi beluli nyiínjie a baáná ebé bikotí bí Moyís ñaá táfáka ña bó bá baaco a bá bóña na ceéto, bá ña bó bá bábó kelaka maabé, mbá buósé abó Bandómesé ñaá báka bikotí a maabána, yó súáténa, buúbu ú ñaá lotó uuyé Óónó Muténjinyi beluli nyiínjie a muáná mu ekúlú ekime e mú ño nyiíyísinyi bómánye bómánye buólí.

Ebélé 8

¹Aató yé asana a besana abé tu ña só kóona áña anyía, tua sóña na nyenamá nyí muténjinyi beluli nyiínjie a muáná eényí a nyé á basó nyemána. U ñe límine o Omuaná a aháná yé oobó ú manóme ú Bandómesé ewú u ñe ténjinyi benyéma bikime.

²U ñoó nyio búáyé buólí bú mululi nyiínjie a muáná aá haála ahá Bandómesé áña. Ekúlú yé buáyá, beluli nyiínjie ña bó bá bábó nyíoko búábó buólí eé Cíibe a cefalefákánó na bɔlaka; baaco bé ñe bú ciíci túméke na aabá, mbá haála ehé Yésus ñoó nyio búáyé buólí áña taaká taaká cé haála ahá Bandómesé ñaá tábónáka, té cáña baaco.

³Bá ñaá táfá beténjinyi beluli nyiínjie a baáná bekime anyía bébú lúlíkiníni Bandómesé nyiínjie, bé wuúci óónókéna bitúké; híáná yá nyemána yé obá tóna na muasó mululi nyiínjie a muáná, anyía muá bámókóna na boko bú olulikinyi Bandómesé nyiínjie.

⁴Túá kóona anyía wáña aaha o omesé, u te á bá wu obámókóna mululi nyiínjie, ananyía beluli nyiínjie bá omesé ooci ñe bú lúliníni Bandómesé nyiínjie, bá látákéna bikotí bí Moyís.

⁵Beluli nyiínjie eébé ña bó nyio búábó buólí aá haála a há ñaá bá i ihúényínyí ce taaká taaká ce haála a hááña o Omuaná. Bú ñaá bá híáná ekúlú eyí Moyís ñaá ka fálefaka Cíibe a cefalefákánó na bɔlaka. Bandómesé ñeé wuúci laána o: «Lecáka bómánye, mbá á cɔba o okofálefa háye i ñe mí o tóngíníni a nokondo o omuaná.»

⁶Mbá aámbáya eéci, tu ña só léca anyía buólí bú Yésus Kilís ña hóla buéñí buólí bú beluli nyiínjie eébé. Wáña ohényihényi u nyelata nyí bumbénú a nyiósɔ a nyé á hóla nyelata nyí bumbénú nyé buáyá. Híáná tóna bembányéké bé benyéma abé Bandómesé ñaá bétánákéna baaco ña hóla benyéma abé tú ña só bóñgóna buáyá.

⁷Mbókɔ nyelata nyí bumbénú nyí buúse áa nyémána bómánye bómánye, keyé Bandómesé te ómo háná láta nyelata nyí bumbénú nyí etémbí.

⁸Mbá yááña anyía nyé te ómo nyémána bómánye bómánye, baaco te o nyiíníni láténa, tóna anyía Bandómesé ñeé beébe kákálákéna beébé bé besana abé bá ña bó kélaka, u ñeé beébe laána o: «Áno lecá ! Yañó, Otéñí Bandómesé, e ña mé kóona esé móósé ña fáakona amá e ká mé látana yóósóósó yí bumbénú na baaco, ne bé Islayél, ne bé Yuté.

⁹Nyelatana eényí te káá bá háye anyé e ña mé latána ne cííbú sókónó buósé ebú i ñe mí beébe tímíbéke a aabá, mío beébe háñónáka a buólé a bunɔño bú Esíbit, ananyía bó te ómo bó láténa esúñe cá nyeáté nyelatana. Éhé yañó tóna i ñe mí beébe béyúáta. Buhúnyi bú Otéñí Bandómesé búáña !

¹⁰Mbá nyelatana nyí bumbénú anyé ε κά μέ látana na baaco bé Islayél o moósé etéemé áña anyía ε κά μέ kela anyía bébú menyí bíáme bikotí bōmbánye, mío bíibi oofikinyi e ciíbú etémá noómi. Aáná ε κά μέ báména ciabó Bandómesé, bó báména bááme baaco.

¹¹Ta ɔɔɔ u bunɔɔ a wɔmɔté te κά háná e yeékúnyi sóókó, te onyíinyí, yó kɔɔna anyía: “Ké ményi Bandómesé”, ananyía bekime ké bú mí menyukune o otúme banásé o ɔkóhama baáña.

¹²I ké mí beébe bécáma mahana, mío nyeanakenena maabó maabé, ε te háná meéme bétáá.”

¹³Ekúlú ayé nu ηa nó lókóma anyía Bandómesé ηaá táηa asana yé yóɔɔɔɔ yé nyelata yí bumbénú, bú ηo tóninyi anyía nyelata nyí bumbénú nyé buáyá me lúne. Bé ηe ményi anyía bɔkɔ bú buáyá ebú me lúne a yáηa hoóhi ne onyíme buúse bukime.

Ebélé 9

¹Aáná nyelata nyí bumbénú nyé buáyá ηaá bá ne bikotí e bí ηo tóninyi anyána baaco ábó nyemána bé onyemiki Bandómesé. Nyelata eényí ηaá bá tóna na haála hé onyemiki Bandómesé ahá baaco ηa bó tábónáka.

²Bá ηa bó fálefaka Ciíbe a cefalefákánó na bɔlaka, bé ηe ciíci sómbótókóná e bikumbé. Ekumbé yí buúse, bé yiíyi lónókɔ anyía haála e hefúúménénú, bá ηa bó háya hóá lámbe a cé ηaá bá ne iicé ítíndétú nómo; bá ηa háya tébili, cé ηaá bá ne biléti abé bá ηaá bá bé nyemikinyi Bandómesé.

³Ekumbé yé ɔláta ηaá bá na bɔlaka e nyiofine; bé yiíyi lónókɔ anyía haála e hefúúménénú o ɔhɔla;

⁴hóá bá ηa bó háya nyiluli nyiinjie nyetábónákánó ne kóolo. Bá ηaá bá bé lúliki benyéma e bí ηe númbe bōmbánye hóá. Bá ηá háya tóna hikóló hifeéfikinyi ne kóolo haála hekime; bé hiíhi lónókɔ anyía hikóló hé nyelata nyí bumbénú. Hikóló eéhi ηaá bá ne ondúlé noómi ofeefikinyi tóna ne kóolo, bá ηaá háya benyéma bé ɔnyíá abé bó ηo lónó anyía «mána». Otúmbe ú Aálɔn awó tuánye ηeé kúndiéké ηaá bá tóna e hikóló noómi na besale bé andányé bífendí abé Bandómesé ηo yóɔɔkó bikotí hóá.

⁵E elime ci hikóló o ɔmuaná, bá ηa tábónáká tubílícinyínyí túfendí tú bililé bé masóma bé Bandómesé bí nuúmi. Tú ηaá bá hú naányé ne bibéku bífendí a bé ηaá bá bíe húéke haála ehé bé ηe míene manónó ma abésámbá anyía Bandómesé á nyeanénéna baaco maabé. Mbá, aámbáya te á bá ekúlú yé o banó hémbulekine besana eébi bōmbánye bōmbánye.

⁶Émakéla bébú cíkíliékéne benyéma eébi bikime aáná, beluli nyiinjie ηaá bá bébú oofokine e ekumbé yí buúse ekúlú ekime ayé bá ηa bó bá bábó nyíókɔ búábó buólí.

⁷Mbá, e ekumbé yé ɔláta, hú muténinyi beluli nyiinjie a muáña mú ηaá bá muó yóofokine hóá, buósé búmɔté a hiɔɔ hikimekime. Mu ηá nyemána mu owoofine na manónó me etúké amá muá bésámbéna Bandómesé a asana na nyíáyé nyenana nyé bémuátá na anana acé baaco ηa bó nána o o-ti-menyi noómi.

⁸Efúúménénú yí Elilé ñaá basó eékúnyi a besana eébi anyía ohónyí te ñáa bá wú woofine a haála e hefúúménénú ɔ ɔhola ekúlú eyí ekumbé yí buúse a yanáña.

⁹Besana eébi áña hibílicínyinyí hé besana a bé ña békéla aámbáya, bí ño tóñinyi anyía benyéma ebí bé ñe yíinjie Bandómesé ne bitúké ebí bé ñe wuúci sómbéna te á bá bí ofúúmínyi hecócó hé ɔtémá hé ɔɔɔ ewú u ñe nyemi Bandómesé ne bíibi.

¹⁰Bí ñeé beébe eékúnyi hú besana a bé ña lécana na ɔ ɔnyíá na ɔ ɔmúána, na besana a bé ña léca anamánamá cé obífúúmínyi. Bíaña hú besana bí imehú a bé ñaá bá e ekéti yí ekúlú ɔ ɔkóhama ekúlú ayé Bandómesé kée kúmbutukune benyéma bikime.

¹¹Mbá aámbáya, Kilís na maá fáaya; wáña mutéñinyi beluli nyíinjie a muáñá, wuúci u ñeé héléne bembánye bé benyéma eebi abé Bandómesé ña basó íinjie. Ciíbe acé u ñoó nyio búáyé buólí noómi áña enyemánánó, cé ñaá hóla Ciíbe ce buáyá, a cefalefákánó na bɔlaka. Té cáña baaco bé ñe bú ciíci faléfáka, mbá Bandómesé, u ti ómo ciíci fálefa aaha ɔ ɔmesé ooci.

¹²Ekúlú eyí Kilís ño yóófine a haála e hefúúménénú ɔ ɔhola, u te ómo bá ta na manóñó me bibébi ta na ma baáná bá káwo aayá a aabá. Mbá u ño yóófine hóá ekúlú ómɔté e bikúlú bikime na mááyé manóñó ma bémuátá, yó basó háñónáka a bɔɔbé e bikúlú bikime.

¹³Ekúlú yé buáyá, bá ñaá bá bó yóónókɔ ne bibébi ne bikite bé káwo, bá kámaka manóñó, bé meéme fámákéna a ceéto cé baaco a bá te ómo bá befúúménénú eé buúse bó Bandómesé háye bikotí ñe yeékúnyi. Bá ñaá bá bó yóóno tóna abóla yé káwo, bó yiíyi luliki, bó hiite mɔɔtó, bó tóbókɔ, bó feefiki baaco a bá ña bó nókókɔ bikotí, anyía bábó bámókóna befúúménénú eé buúse bó Bandómesé háye bikotí ñe yeékúnyi.

¹⁴Mbá mbókɔ aáná manóñó me bitúké eémé ñaá bá na nyenamá nyé makénda eényí, manóñó me Kilís áña na makénda meéñí ɔ ɔhola manóñó me bitúké. Kilís te ómo nana, u ñaá bésómbéná wuúci bémuátá ná Bandómesé háye abésámbá a yé á nyemána na makénda me Efúúménénú yí Elilé; maayé manóñó ñe fúúmínyi túásó tɔcócó tó etémá, anyía tu te háná kéla bæbé bé besana e bí ñe héléne owé, mbá tu nyemiki Bandómesé a wáña wóósɔ.

¹⁵Yaáté asana Kilís áña ohényíhényi u yóósóósɔ yé nyelatana yí bumbénú yé na Bandómesé na baaco. Aáná baaco abá Bandómesé ñoó lóñókó ká bó bɔngɔna bembánye bé benyéma abé Bandómesé ñeé beébe bétánéna. Bé káá bá bíábó benyéma bikúlú bikime. Besana eébi káá békéláka aáná a asana eyí Kilís ñeé wé. Uúyé owé ña háñóna baaco a buólé bó bæbé bé besana abé bá ña bó bá bábó kéláka ekúlú ekime ayé bá ña bó bá búbú líhéke a nyelata nyí bumbénú nyé buáyá.

¹⁶Yááña anyía nyeléha áña nyeléha hú ekúlú ayé ɔɔɔ ewú é nyíinyi síke é wé.

¹⁷Híáná yááña anyía nyeléha te á bá nyeléha ekúlú ekime ayé ɔɔɔ awó u ña yaamba o nyíinyi síke a yánáña o olíhe, nyéáña nyeléha hú ekúlú ayé ɔɔɔ oóci eé wé.

¹⁸Yaáté asana tóna, nyelata nyí bumbénú nyé buáyá ñaá békéláka na nyesómbéna nyí etúké.

¹⁹Moyís ña cáñacáña otóñinyi baaco bikotí bikime abé Bandómesé ñeé beébe iínjíékíne; e elime eécí, u ñá kamáka manóñó na ma baáná bá káwo ne me bibébí abé bó ño yóónókó, u ñé meéme latáka ne menyífé, nyihiite eényí nyiifú nyé tuánye tó bōtē a nyé ñáá bá na behocá bé etómbá e bibólótoto. U ñé nyiínyi yubé a manóñó noómi, u ñáá fámákéna nufule nú bikotí, u ñé meéme fámákéna tóna baaco bekime.

²⁰Mbá ɔse: «Na manóñó eeme Bandómesé ma látana bumbénú na banó. U ñáá banó laána anyía nuánó látákéna bikotí bí bumbénú eebi.»

²¹Moyís ñáá fámákéna tóna manóñó ne eé Cíibe a cefalefákánó na bōlaka, na a benyéma bikime abé bá ñáá bá bé nyémikinyi Bandómesé.

²²Ekúlú etéeyé bikotí ñáá bá bíé téñginyi baaco, híáná hoóhi benyéma bikime ñáá bá bíé fúúmékéne hú na manóñó, ananyía mbókó manóñó te ñáá hámókóna, Bandómesé te á bá wu ɔnyeanenena baaco maabé.

²³Tú ma só léca anyía benyéma bikime abé bá ñáá bá bé nyémikinyi Bandómesé buáyá ñáá bá hú tubílícinyínyí tó taaká cé benyéma cé Omuaná. Bá ñá nyemána bé ofúúmínyí benyéma eébi bikime na manóñó me bitúké. Mbá a asana na taaká cé benyéma a béña ɔ Omuaná, bú ña yáamba abésámbá a yé á hōla manóñó me bitúké.

²⁴Tu ña só léca tóna anyía Kilís tí ómo wóofine eé Cíibe a cefalefákánó na bōlaka acé baaco ñe bú túméké na aabá; cíáña hú ihúenyínyí ce haála ahá Bandómesé áña. Mbá wuúci, u ño yóofine ɔ Omuaná bémuátá, aá haála ahá Bandómesé áña; wáña aámbáya eé buúse bó Bandómesé, u ñeé wuúci bécókoléna a yáásó asana.

²⁵Mutéñinyi beluli nyiínjie a muáñá mu Besuif ñaña muo yóofine buósé búmōté a hiɔɔ hikime a haála e hefúúménénú ɔ ɔhōla na manóñó me etúké a aabá, té cáña na maayé manóñó ma bémuátá. Mbá Kilís ti ómo wóofokine bikúlú biéñí ɔ ɔbésómbéna wuúci bémuátá. U ñáá bésómbéná Bandómesé wuúci bémuátá ekúlú ómōté e bikúlú bikime.

²⁶Mbókó yíiyi téka ɔ ɔbá aáná, keyé u ñáá lókmáká muuyé bikúlú biéñí o otúme ekúlú ayé Bandómesé ñeé kēti na ɔmesé na ɔmuaná. Aá taaká u ñáá faáya hú ekúlú eéyé ómōté e bikúlú bikime ekúlú ayé nyemána nyé ɔmesé a yáña obíkósi, ananyía wá bésómbéna Bandómesé wuúci bémuátá, mbá wa yaáñjá bōbē a baaco buúse bukime.

²⁷Yááña anyía ɔɔɔ ñá nyemána wu owé ekúlú hú ómōté, e elime eécí mbá Bandómesé wuúci kélísiki.

²⁸Híáná tóna, Kilís ña bésómbéná ekúlú hú ómōté, anyía wá yaáñjáka maabé ma baaco beéñí. U ká háná ka hálómóna, té cáña tóna ɔ ɔkówaáñjáka maabé má baaco, mbá u káá faáya o okonóhi baaco e bé ñe bú wuúci tata na mōñolé mekime.

Ebélé 10

¹Bikotí bí Moyís áña hú tubílícinyínyí tó taaká cé besana a cé ña fáakóna; bé te á bá taaká taaká cé besana bémuátá, ananyía beluli nyiínjie náña bábó hálómókónéna oluli bebésámbá nyenamá nyémōté tuɔɔ tukime. Buáté bókó, bikotí eébi te á bá bí ofúúmínyí baaco e bé ñe bú bíkósi ná Bandómesé o ohónyí oócí.

- ²Mbókko bebesámhá eébi é fúúmíkínyi ekúlú ómóté e bikúlú bikime baaco e bé ñe bú biíbi iínjie, keyé baaco eébé te ñá háná abó lókóma aató olama a máábó maabé, bá te háná biíbi iínjie tóna.
- ³Mhá ta híáná, bebesámhá eébi ña kéla anyía baaco abó bétááka máábó maabé tuño tukime,
- ⁴ananyía manóño ne me bikite bé káwo ne me bibébi te á bá ma okela ta buósé anyía Bandómesé á nyenanákénéna baaco máábó maabé.
- ⁵Yaáté asana, ekúlú eyí Kilís ñaá bá wa yáña o ofaaya o omesé, u ñaá láana Bandómesé ose: «O ti ñóo léne ta bebesámhá, te nyiínjie nyé benyéma a bémóté, mbá o ñóo mi iínjie cééto.
- ⁶Ne bitúké ebí bé ñe lúli bikimekime o oocó na bebesámhá a bé ña yáña maabé ti ñó yóo bíléníne tóna; o ñóo léne hú anyía bó yóo lókómakéna.
- ⁷Híáná Kilís ñaá láana Bandómesé ose: “Yañó ooci, a nyenamá anyé bó ño yóñoókó aáme a asana e nufule nú bikotí, mío caba o okokela besana e bí ño yóo bíléníne.”“
- ⁸Kilís ña cáñacáña olana Bandómesé ose: «O ti ñóo léne ta bebesámhá, te nyiínjie nyé benyéma a bémóté, te bitúké ebí bé ñe lúli bikimekime o oocó; ta hú bebesámhá a bé ña yáña maabé má baaco bí ti ñó yóo bíléníne», yiíye anyía bé ñeé biíbi kéla háye bikotí ñó tónje.
- ⁹Mhá ose: «Yañó ooci, Bandómesé, mío caba o okokela besana e bí ño yóo bíléníne.» Híáná Bandómesé ma yáña bebesámhá bé buáyá bikime, yó hénéna na abésámhá a yóso, yiíye yáña Kilís.
- ¹⁰A asana eyí Yésus Kilís ñóo nyíoyísínyi besana e bí ñe bíléníne Bandómesé, yó bésómbéna háye etúké ekúlú ómóté e bikúlú bikime, tua súña befúúménénu eé buúse bó Bandómesé.
- ¹¹Mululi nyiínjie mu olumitinine ú Besuif mukime náña muó nyiooko endánáka bikúlú bikime; mu ña ña muá hálómókónéna o oluli bebesámhá nyenamá nyémóté bikúlú bikime. Mhá ta híáná, bebesámhá eébi te ñá yáña maabé ma baaco.
- ¹²Mhá émakéla Kilís a bésómbéna wuúci bémuátá háye etúké ekúlú ómóté e bikúlú bikime a asana na nyenyenanena nyé maabé ma baaco, nyikelímine eényi a aháná yé oobó ú manóme a maabána ma Bandómesé.
- ¹³O otúme ekúlú etéeyé, u ñaá tátá anyía Bandómesé á kéla anyía wé limékíníne bááyé belíjine a beetó.
- ¹⁴Ekúlú ayé ú ñaá bésómbéna hú nyémóté (e bikúlú bikime háye etúké), u ña kéla anyía bááyé baaco ébú fúúméne eé buúse bó Bandómesé; bó bá betálémánánó bé baaco e bikúlú bikime.
- ¹⁵Efúúménénu yí Elilé ño tónjinyi bómánye bómánye anyía besana eébi áña taaká. Yé ña cáña o kóna yése:

16 «Oténí Bandómesé ɔse: Nyelata nyí bumbénú anyé e ká mé látana na bááme baaco etéeyé ekúlú áṅa anyía i ké mí oofikinyi bíáme bikotí e cíbú etémá noómi, mío bíibi ɔ́ṅṅóko aá cíábó injijé noómi.»

17 Émakéla yáa kɔona aáná, mbá yése tóna: «I ké mí beébe nyeanakenena máábó maabé, e te háná meéme bétáá.»

18 Híáná ekúlú ayé Bandómesé ma nyeanakenena baaco maabé, u te háná meéme bétáá, bú te ṅa háná ɔ yólo anyía baaco iinjíékíne tóna bebésámá bí etémbí bé nyenyeanena nyé maabé.

19 Yaáté asana, banó bááme benyiinyi bé olumitinine, tua ɔáṅa tú owoofine na mṅṅolé aá haáté haála e hefúúménénú ahá Bandómesé áṅa hóá, a asana na manóṅó emé Yésus ṅeé hémúkúnyí, yó wé.

20 Bú ṅaá bá háye anyía Yésus ṅaá láha bɔlaka e ekatékáté eesú eé buúse, yó basó tóṅinyi yósoṣo yí ohónyí a yé ṅa ɔbana baaco o olíhe. Bɔlaka abó ú ṅaá láha ṅe hémbúle asana yé cíáyé ceéto acé u ṅaá sómbéna háye etúké.

21 Híáná tua ɔáṅa ne mululi nyiinjie a muáṅá e mú ṅe tṅinyi baaco bá Bandómesé.

22 Buáté boko, túé bíkósiki ná Bandómesé na ɔtémá okime na mṅṅolé ɔ ɔtémá hú mbióké, anyía Yésus me fúúmínyi túásó tɔɔɔ́ ɔ́ etémá na mááyé manóṅó; ú ma súaka ciasó ceéto ne menyífé e mefúúménénú.

23 Yaáté asana tóna, túá ɔba ne buúse o ohulinyi baaco anyía tú ma só háya mṅṅolé a besana abé Bandómesé ṅa bétánáká; wuúci u ṅo nyiýisínyi cíiyé endána bikúlú bikime.

24 Túá bétáaka tóna anyána tua ɔṅa tú ɔwóloko bɔsókó anyía bebú lénékénéne buéṅí, bá kélaka baaco bembánye bé besana.

25 Tuti kinéke cáásó abébándána háye baaco a bómɔté náṅa bebú kineke; mbá túé kíndísíkínyínyi o olumitinine noómi a nyenamá nyikime ɔ ɔkanda a abébándána, hólákáhláka anyía nyekahálómóna nyí Yésus Kilís a yáṅa hoóhi.

26 Yááṅa anyía 'o, mbókó ɔɔɔ ṅa yáamba ɔɔba ne buúse ɔ ɔkela bɔɔbé a macaṅa, yiíyi anyía ú ma yaákónákéna omenyi taaká, wé menyí anyía abésámá yí etémbí te á bá a yááṅa yé ɔwaáṅia búáyé bɔɔbé.

27 Mbókó ɔɔɔ ṅa kéla bɔɔbé aáná, u ṅá nyemána wu olíkíméke, ananyía Bandómesé kée wuúci bɔɔnena asana a nyekála nyé besana a nyé káá bá háye nyeanalananda nyí oocó, nyiinyi nyí kée lúliki benuusi Bandómesé.

28 Bá ṅaṅa bó yóno ɔɔɔ okime ewú u ṅe kine ɔláténa bikotí bí Moyís, mbókó baaco bífendí ta anyía bátátó ṅa bó háya embasó, bé ti ṅe wuúci bécama mahana.

29 Mbókó yááṅa aáná ná ɔɔɔ awó u te ṅaá láténa bikotí bí Moyís, anyána yé káá bá aná ná ɔɔɔ awó u ṅa bábéna ɔónó u Bandómesé e, u te lecá háye boko manóṅó ma nyelata nyí bumbénú e mé ṅeé wuúci fúúmínyi, mbá u ɔómbónáká tóna Efúúménénú yí Elilé a yé ṅaá basó boosi e? Nyenamá nyé ɔɔɔ eényí káá lókómáka muuyé muéṅí ɔ ɔhola boko bukime.

³⁰Tu ñe sú ményi anyía Otéñí Bandómesé ña kóna òse: «I ké mí bífúnéke eebe e bé ñe bú mi kine, e ká mé tuatòtòkóna máábó maabé amá bá ña bó kéláka.» U ña kóna tóna òse: «Yañó, i ké mí kélísiki buame.»

³¹Mahana ná òòò awó u káá kua a aabá cé kólókosoko Bandómesé a wáña wóòò.

³²Áño bétááka ekúlú yí buúsebuúse eyí nú ñe nú lúmítíníne Ambánye yé Èsóma, ta yé cáña á bá anyía baaco ña bó banó tékeséke buéñí, etéeyé ekúlú nu ñe nú eéhíkinyínyí.

³³Ekúlú a yémoté, bá banó òòmbónáka, bá banó kélaka beebé bé besana eé buúse bó baaco. A yémoté ekúlú nu ña nó bá nuanó kámakena eebe a bá ñaá bá búbú beébe kelaka aáná.

³⁴Nu ña nó bá nuanó bécóbókò baaco abá bá ñaá hákéna eé ciíbe ce ecaná a asana ne Yésus. Ekúlú ayé baaco ña bó bá bábó hókò bíánó benyéma, nú ñe nú eéhíkinyínyí, núó cóba ne buúse, nu bílénéke, ananyía nu ña nó bá nuenú ményukune anyía nua nóña na bókò a búmoté a bú á hólá benyéma bikime; buúbu bú ñé líhe bikúlú bikime.

³⁵Yaáté asana, áño cócoba ne buúse ò oháya mọ̀ṣolé ná Bandómesé; mbókò nu ña nó kéla aáná, Bandómesé káá banó námaka buéñí.

³⁶Nu ña nó nyemána nú oweéhinyínyí buéñí, aáná nu ká nó kelaka besana e bí ñe bíléníne Bandómesé, núó hiíte bókò abó u ña banó bétánéna.

³⁷Buáté bókò búáña buòṣókónó a Cioṣṣé cé Bandómesé anyía: «Hikúlúkúlú mọ̀ lobo hitíkítiki, aáná òòò awó u ña fáakóna káá faáya, u te káá yáána.

³⁸Mbá ta híáná, atálémánánó yé òòò eémí eé buúse kóó nọ̀ṣo mbókò u ñaá háya mọ̀ṣolé náámé. Mbá mbókò u te ñá háná á háya mọ̀ṣolé náámé, u ti kée mi bíléníne, yaṣṣ Bandómesé.»

³⁹Mbá basó, tú te asó bá nyenamá nyé baaco a nyé ñaá hálómóna ne elime ò okóoháma e bunyímé. Tua sóña baaco a bá bóña baháyánó mọ̀ṣolé ná Bandómesé; híáná Bandómesé ñá basó nóhi.

Ebélé 11

¹Olumitinine áña omenyi taaká anyía bókò abó ó ṣṣó menena ò mọ̀ṣolé káá békéláka, wáña omenyi bọ̀mbánye ò otémá anyía bókò abó bá te ñáá léca ne eése áña hólá.

²A asana ayé baaco bá buáyá ña bó hákéna mọ̀ṣolé ná Bandómesé, éehé bé ñe bú wuúci bílénékíne.

³A asana eyí tú ña só háya mọ̀ṣolé ná Bandómesé, éehé tu ñe sú menyí bọ̀mbánye bọ̀mbánye anyía u ñe kítiki benyéma bikime na búáyé buhúnyi, yááña anyía benyéma bikime a bé ñá lécana ne eése, Bandómesé ñeé bíibi ketíki na bókò abó baaco te ñá bó léca ne eése.

⁴A asana ayé Abel ñeé lúmitinine, éehé u ñeé iínjíé Bandómesé ambányéké yé abésámhá ò ohóla ayé Káyen ñe yíínjíé. A asana ne uúyé olumitinine, éehé Bandómesé ñeé wuúci láana anyía wáña atálémánánó yé òòò eéyé eé buúse, yó hiíte yááyé abésámhá anyía

wó tóǵínyi anyía u ñéé wuúci bíléníne. A asana ne uúyé olumitinine, ta yé cáǵa á bá anyía Abel ñéé wé, wa yánaǵa o o basó eékúnyi tóna hénáno.

⁵A asana ayé Enok ñe lúmitinine, éehé u ti ómo wé; u ñaá báátáka o Omuaná wóóso a maabána ma Bandómesé. Buáté boko ta ooco te o wuúci lecotóna. Cioóǵé ño tóǵínyi anyía Enok ñéé bílénékíne Bandómesé éce u te ñaá báata o Omuaná.

⁶Yááǵa anyía' o, ta ooco te á bá wu obílénékíne Bandómesé mboko u te ñaá háya moǵolé nááyá. Híáná munyemi Bandómesé mukime á nyémaná mu olumitinine anyía Bandómesé ñéé líhe, mu menyukune tóna anyía Bandómesé ña náma baaco a bá ña bó áamba o wuúci menyí.

⁷A asana ayé Nóa ñe lúmitíníne, éehé u ñéé wuúci lóokóména. Bandómesé ño yoókísi Nóa anyía yaandándá yé nobólá ñaa fáakona o omesé okime, u ñaá bá éce u te ña léca nuáté nobólá ne eése; ta híáná, u ñaá lóokóména Bandómesé, yó túáka yaandándá yí hikoló háye Bandómesé ñaá kóna. U ño yóofine noómi na ciáyé ciibe ce baaco, Bandómesé yó beébe nóhi. Nyekela nyé Nóa eényí ño tóǵínyi anyía baaco bá omesé ña bó bá beébe bé baaco, anyía bó ti ómo bú lumitinine. Bandómesé ñaá laána Nóa anyía wáǵa atalémánánó yé ooco eéyé eé buúse.

⁸A asana ayé Abélaham ñe lúmitíníne, éehé u ñaá lóokóména Bandómesé ekúlú eyi u ñéé wuúci laána anyía wá hátóna wé súete a bunǵo ebú u kée wuúci iínjie. Abélaham ña hátóna a búáyé bunǵo, yó coba a bunǵo eébú, ta yé cáǵa á bá anyía u ñaá bá u ti é buúbu menyí.

⁹A asana eyí u ñe lúmitíníne, Abélaham ñe líhéké háye okenyí, u húlé haaca a bunǵo abó Bandómesé ñeé wuúci bétánéna owiínjie, u limekine eé ciibe a cefalefákánó na bolaka. Bandómesé ñaá bétánéna tóna owiínjie ne Isak na Yákob buáté bunǵo; beébe tóna ñe bú limekine eé meébe a mafaléfákánó na bolaka háye Abélaham.

¹⁰Abélaham ñaá bá na moǵolé anyía u ké ke limekine a báléka acé Bandómesé bémuátá ñaá bóta, ciíci ciáǵa ci ekúlú ekime.

¹¹A asana ayé Sáala, oónyí u Abélaham, ñe lúmitíníne, éehé u ñéé bíéné óónó e bulunyí, ta yé cáǵa á bá anyía u ñaá bá ahúátá. U ñaá bá wée ményukune anyía Mu-wuúci-bétánéna óónó ti ñéé nénéne.

¹²Híáná a manóǵo mo ooco omoté, éce Abélaham, awó u ñaá bá wa yáǵa olunénú hoóhi ne owé, baáná beéǵi ñe bú bíbíénéké, bó tékéke háye ne tunjoti tó eǵólómuaná na osébéá ú nuomó abé bá te á bá bá ofanaka.

¹³Baaco eébe bekime ñe bú weékúne o olumitinine noómi, éce bé ti ñe bú hiíteke benyéma abé Bandómesé ñeé beébe bétánákéna owiínjie; ta híáná, bé ñe bú menyí anyía Bandómesé kée beébe iínjíekíne benyéma eébi, bó biíbi bílénékíne. Bé ñe bú tóǵínyi taaká anyía bá ña bó bá baholahola o omesé ooci, búábó bunǵo te á bá aaha o omesé.

¹⁴Baaco a bá ña bó táǵa aaná ñe bú tóǵínyi bómánye bómánye anyía bá ña bó bá bábó aámbáka búábó bunǵo bó bémuátá.

¹⁵Mboko bábó bétááka bunǵo abó bá ña bó hátóna, keyé bá na ma bó hálómókóna hóá.

16Aá taaká bá ña bó bá bábó áambaka bunṅo a bó ña hóla, buúbu búáña o Omuaná. Buáté boko Bandómesé te ñáá lókóma aató olama ekúlú ayé ú ña bélóño anyía cíábó Bandómesé. Yaáté asana ú ne meé beébe tábónákéna bunṅo.

17-18 Bandómesé ñaá bétánéná Abélaham oṣe u kée biénékénéne né uuyé oónó Isak. Aámbáya u ñeé léne oléca aáté Abélaham áña wu okela, éehé ú maá báta Abélaham oṣe wé wuúci sómbéna híiyé hekoño hé oónó Isak háye etúké. A asana ayé Abélaham ñaá bá weé lúmitékinine, u ña sé wá sómbéna Bandómesé oónó oócí háye etúké.

19Abélaham ñaá bá weé menyukune anyía Bandómesé áña na makénda me oheenyutukune baaco e biwéewé. Aá taaká yé ñaá bá háye anyía Isak ñeé wé, yó háányua e biwéewé.

20A asana eyí Isak ñe lúmitínine, éehé u ña sáyábákéna na Yákob ne Eso; u ñeé beébe laána oṣe: «Bandómesé káá banó kéláka bómánye búmoté buósé.»

21A asana ayé Yákob ñe lúmitínine, éehé u ña sáyábákéna baáná bá Yóseb béfendí, ekúlú ayé u ñaá bá wá yáaña hoóhi ne owé. U ñe nyemíki tóna Bandómesé endánaka éce ú me bítímbínine e uúyé otúmbe.

22Olumitinine awó Yóseb ñe lúmitínine ña kéla anyía wá laákéna baaco bé Islayél na anyána bá ká bó hátokona a buólé e Esíbit, na anyána bá bóña bé onyie uúyé omime.

23Olumitinine ú bibíenyi bí Moyís ña kélá anyía bábó námbá Moyís eé ciíbe iílí étátó, ekúlú eyí u ñeé bíbíéne. Bá ña bó léca anyía oónombó ña hékaka, beébe te olíkime onoko okotí yí otéñí u Esíbit.

24Olumitinine ewú Moyís ñe lúmitínine ña kélá anyía u ti léne anyía bé wuúci lóñooko anyía oónó u obóla u otéñí u Esíbit, ekúlú ayé ú ña kómá.

25U ña hólá olénéke otáfa indekese olṅo na baaco bá Bandómesé, na anyía weé bílénéke ekéti yí ekúlú aá haála há boóbé noómi.

26U ñe lúmitíne olókóma aató olama a asana yí Kilís, anyía u ña léca anyía yé ñaá hóla mañaña mekime ma bunṅo bú Esíbit. U ñaá kélá aána, anyía u ñaá bá wá hákéna moño a benamá abé Bandómesé kée wuúci námaka.

27Olumitinine ewú Moyís ñe lúmitínine ña kélá anyía wá hatóna a bunṅo bú Esíbit, wé súéte, u ti líkime olóbi yí otéñí u Esíbit. U ñeé yeéhínyinyí okela aána háye anyía u ña léca Bandómesé awó ta ooco te ñáá léca.

28A asana ne uúyé olumitinine, u ña kélá anyía baaco e búle ábó nyía boñanda bó Basíka, yó láana baaco bé Islayél anyía bé feefiki manóño mé bitúké a máábó meése mé bihenyi, ananyía ekúlú eyí elilé yé bosóma yé Bandómesé káá fáaya o owoóno baáná bé buúse bá baaco bé Esíbit, yé te oónó báábó baáná bé buúse tóna.

29Olumitinine awó baaco bé Islayél ñe bú lúmitínine ña kélá anyía bá látéákéna a makótákánó nuomó e Nubólótoto; mbá ekúlú ayé baaco bé Esíbit ña sé bábó békána oláténa, menyifé ñeé beébe bíhúéne beébe bekime.

³⁰Olumitinine ú baaco bé Islayél ña kélá anyía amámá cé Yéliko á beyéáka éce bá ma bó bébónólókèna báléka mósé metíndétú nómo.

³¹Olumitinine ú okendí u oónjú, Láháb, ñaá kélá anyía u ti wé olonjo na bá- te- lókména Bandómesé, anyía u ñeé tétényíkí tuféfi tú Islayél na otémá ombányé.

³²Aáté yí etémbí ya méña wu o banó laána tóna e? Ekúlú te á bá yó banó bíkétíkínyi asana yé Sétéyón, ta yé Balak, ta yé Sámason, te yé Sefté, ta yé Táfit, ta yé Samuel, ta anyía yí behémúnyi besana bá Bandómesé.

³³Yááña anyía olumitinine awó baaco eébé ñe bú lúmítékínine ña kélá anyía bá yákaka mōnōjo e biité, bá keláka besana a betalémánánó, bé hiíteke benyéma abé Bandómesé ñeé beébe bétánákéná. Bé ñe bú kúeyíki eété cí ñgoyó.

³⁴Bé ñe bú nyímísíkí iicé a cé ñá lóla buéñí; ekúlú ayé baaco ña sé bébú beébe óónóko na tusala tó ehána, bá ña bó béhóóko. Te beébe na bōnōnó, bá ña bó kéndáká, bó bécánjaka beandándá bé enua cí biité; bó wōñjókéna elonjo cí biité cé mōnōjo me etémbí.

³⁵Olumitinine ewú beénjú ñe bú lúmítékínine ña kélá anyía bá háná lecáka báábó baaco e bé ñe bú wéékúne éce baaco eébé ma bó háanyuaka e biwéewé. Bómōté baaco ña bó lókmákaka muuyé buéñí, bé ñe kínéke nyehánóna, bó lúmitine owé, anyía mbá bábó háanyúaka e biwéewé, bó bōñjóna ambánye yí olíhe a yé á hóla.

³⁶Bómōté ñe bú eéhíkínyínyi mōókétánána mō muómbónána, ne musúbéne. Bé ñeé beébe ótókóko na macanja, bé beébe hákéna eé meébe ma ecaná.

³⁷Bó ño yóónóko a bómōté na andányé, bó sékaka a bómōté na soó; bó óónóko eebe a bómōté na nosala nó ohána. A bómōté tóna ñaá bá bé húle ebú ndéjeleke haála hekime. Bá ña bó bá na osóka weéñí, bá lánabaka hú beofō na bé etómbá ne bí ibúnyi. Baaco ñe bú beébe yébíki buéñí ne indekese ne muuyé.

³⁸Bá ña bó bá bé húle abó kándaka ne e biciké na a tōkōndō; bá fiánaka ne e bihíke ne e biheñeléhéñele. Bá ña bó bá bembánye bé baaco a nyenamá anyé bó te ómo bó nyémaná bé olíhéke a aabé yé omesé eeye.

³⁹Baaco eébé bekime e bé ñe bú lúmitekinine ñe bú bílénékíne Bandómesé anyía uúbú olumitinine. Ta híáná, bó ti ómo bú hiíte ambányéké yé bōko ayé u ñaá bétánéna o beébe iínjie.

⁴⁰Yááña anyía, Bandómesé ñaá bétána o basó iínjie ambányéké yé bōko eéyé basó bekime, ne beébe na basó ekúlú hú ómōté.

Ebélé 12

¹Yaáté asana, háye belumitinine beéñí eébé ma bó basó bōñgena na embasó, túá nyéánaka buúse bukime aná besana bikime a bé ñá basó léke okela bōmbánye, bé basó yébíki buéñí. Mbá tu cabakena otétá awó tuásó nyemána tú ocabakena, tu te tōmbo.

²Túá tála Yésus eése anyía wuúci u ña kela anyía tuésú lúmítínine, túo cōba ne buúse o olumitinine o okōhāma a nyemana. Yésus ñaá bá weé menyukune anyía u kée bílénéke

buósé obíléne awó Bandómesé ñéé wuúci bétánéna, éhé u ñe yeéhínyínyi owé ɔ ombásá; wuúci ta ɔlókóma aatɔ ɔlama a nyenamá nyí owé eényí. Aámbáya u ne meé ke limine a ahájá yé ɔɔbɔ ú manóme yé nɔkɔná nó Bandómesé.

³Áno bétááka waáta Yésus, nyenamá enyí ú ñe yeéhíkínyínyi muuyé amó bakela maabé ñe bú wuúci iinjíékíne. Aáná nu ti ké nú lóosi aabá, nu te tɔmbɔ.

⁴Nyinuusi enyí nu ñe nú núúsi ɔɔbɔ te ñáá banó ɔɔbana o okoówé ta buósé a búmɔté, nɔte tɔmbɔ aná.

⁵Nú ma nó béhóya mehúnyi amá Bandómesé ñáá banó kíndísinyi ne meéme ayé'? U ñáá táña náánó háye ná bááyé baáná ɔse: «Uumi ɔónó, bíkékényíki ekúlú ayé Bandómesé ó yoo wiinjie muuyé; ate kasa mbókɔ u ñó yoo súbéke.

⁶Yááña anyía Bandómesé ñéé súbe ɔɔɔ ewú u ñe léne, anyía wó tóñinyi ɔɔɔ oóci ɔɔbɔ abó ú ma kelaka, wé wuúci tóñinyi tóna anyía wáña uúyé ɔónó.»

⁷Yaáté asana, nuánó nyemána nú oweéhíkínyínyi muuyé muéñí, anyía nuánó bóño injijé e muuyé eémú. Bandómesé ñáá banó kela besana eébi ɔ ɔ banó tóñinyi anyía nua nóña bááyé baáná. Ta ɔónó ta ɔmɔté te á bá ewú síkíne ti ñé súbe.

⁸Híáná Bandómesé ñá kéla bááyé baáná bekime. Mbókɔ u te ñáá banó súbe, nu te anó bá taaká cé bááyé baáná, nua nóña baáná bá busɔmɔ.

⁹Túá bétááka besana ebí cíísú síkíne cé bémuátá ña bó basó kélaka; bá ña bó bá bábó basó súbéke, tú beébe lókómákéna. Híáná tuásó nyemána tú ɔlókómákéna ciasó Síkíne ce ɔmuaná ɔ ɔhola, mbá tu bóño olíhe.

¹⁰Cíísú síkíne cé bémuátá ña bó basó súbéke e ekéti yí ekúlú háye bú ñáá bá búé beébe bílénékíne; mbá, Bandómesé, wuúci u ñáá basó súbe a asana na búásó ɔmbánye bó bémuátá, anyía tuásó bāmókónéna bifúúménénú bé baacɔ.

¹¹Ekúlú ekime eyí bé ñe súbe ɔɔɔ, u ña lókóma ɔtémá ɔnua, té cáña obíléne. Mbá e elime ci musúbéne, ɔɔɔ oóci ahé wó bóño injijé e musúbéne eémú, ñe búle e líhe háye Bandómesé ñé léne.

¹²Yaáté asana nuti loosíki aabá; ta cáánó eñendu ti soómo tóna.

¹³Áno ɔɔbá ne buúse ɔ ɔkela besana a betálémánánó, anyía makasa te banó tímbié e uúnú olíhe; mbá áno kéndáka.

¹⁴Áno aámbáka ohónyí okime wú olíhéke ɔmbánye na baacɔ bekime; áno békéndéna tóna ɔtáléména eé buúse bó Bandómesé befúúménénú. Yááña anyía ta ɔɔɔ te káá leca Otéñí a Waájá mbókɔ u ti ñéé líhe aáná.

¹⁵Énu bíkékényíki anyía ɔɔɔ aá banó é kine yaála yí nuubo yé Bandómesé. Énu bíkékényíki tóna anyía ɔɔɔ a wɔmɔté aá banó á bá na aabé yí buohó bó nyebékéléna, keyé u káá cáñgéna olíhe ú ɔsókókó.

16Énu bikékényíki ! Ta ɔɔɔ te keláka besana bé monyókóló, u te bábéna besana bé Bandómesé háye Eso ñeé biíbi bábákéna. U ñeé túéné ekuke búáyé buáña hú a asana na benyéma bé onyía.

17Nu ñe nú menyí anyía e elime ci nyitúé, u ña yáambaka anyía síkíne é wuúci sayábéna, mbá síkíne te olumitine, ta yé cáña á bá anyía u ña léláka. Asana yé ɔkɔmbɔtɔna te ómó háná bá.

18Énu menyí anyía nu te ñá nó hóá baaco bé Islayél e bé ñe bú bíkósítí ná nɔkɔndɔ nú Sinayi, bó nuúnu lecaka, oocó á lólaka hóá hú beɓbeɓe, ibíne nuúnu fiitikinyi, yaandándá yí ehúne húnéke.

19Bá ña bó lókómáka bá béláka esébé, bó lókómáka tóna okelú ú Bandómesé. Ñakelá bábó lókóma okelú oocí, bá ña bécókólókéna anyía Bandómesé te háná beébe laána ta bɔkɔ a bómoté,

20ananyía asana eyí u ñeé beébe laána ñeé beébe hóla buéñí a nyelókóma. U ñaá kɔɔna ɔɔɔ: «Ta ɔɔɔ ti bitíse nɔkɔndɔ eénu. ɔɔɔ é nuúnu bitíse, bé wuúci tíméke andányé, bé wuúci óónó; te etúké yé bitíse, bé yiíyi kelaka híáná.»

21Besana abé bá ña bó lécáka hóá ñeé beébe líkímísíki buéñí. Moyís bémuátá ñaá kɔɔna ɔɔɔ: «Bulíkílíki buéñí ñeé mi ndéndémisi.»

22Mbá, banó, nú me nú bíkósítí na nɔkɔndɔ anó bó ñó lóɓo anyía Síyon, báléka acé Bandómesé a wáña wóɔɔ áña hóá, Yelúsalem ce ɔmuaná. Hóá bililé bé masóma bé Bandómesé maá bébándákána hú mbióke.

23Nú me nú bíkósítí ná nyebébándána nyí obiléne nyé baáná bé buúse bá Bandómesé. Bandómesé mɔ yóɓóko cáábó eénye a Bunɔɓo bó ɔmuaná. Nú me nú bíkósítí ná Bandómesé, Mukélísi baaco bekime. Nú me nú bíkósítí ná betálémánánó bé baaco abá Bandómesé ñeé fuúmíkinyi.

24Nua nóña hoóhi ne Yésus, ohényíhényi u yóɔɔɔ yé nyelatana nyí bumbénú e ekatékate ce na Bandómesé na baaco. Nú ma nó faáya a asana na manóño me Yésus emé ú ñeé hémúkúnyi o ofúúmínyi baaco. Manóño eémé ñoó tóñínyi asana a yé á hóla asana ayé manóño ma Abel ña basó tóñie.

25Énu bikékényíki aná, nuti kine olókóma ɔtáña ú Ooci awó u ñaá táña. Baaco bá buáyá ñe bú kínéké olókóména ɔɔɔ awó u ñaá bá weé beébe hulikinyi besana bé Bandómesé aáhá ɔ ɔmesé; aáná bá ña bó lókómáka muuyé. Híáná túásó nyemána tú olókómákéna Ooci ewú u ñeé húle ɔ ɔmuaná. Mbókɔ tu ñe sú kine o wuúci lókóména, tu ká sɔ lókómáka muuyé muéñí ɔ ɔhɔla.

26ɔɔɔ oocí, uúyé okelú ñeé nyíétínyi ɔmesé etéeyé ekúlú; mbá aámbáya ú maá basó bétánéna ɔɔɔ: «I ké mí nyíétínyi ɔmesé ekúlú ómoté tóna, té cáña hú ɔmesé bímuocí, mbá na ɔmuaná áyá.»

27Nyekɔɔna anyé u ña kóɔna anyía «ekúlú ómoté tóna» ño tóñínyi anyía benyéma bikime abé Bandómesé ñeé kítíki kée bínyíétínyi, bikime bíó mana onyíme buúse bukime, anyía benyéma e bí ti ñeé bínyíényi ó lóbókɔ.

²⁸Yaáté asana túásó nyemána tú owiinjíékíne Bandómesé biténjíti, anyía u ñaá basó iinjie bunṅṅ e bú ti ñée bínyíényi. Túé nyemíki Bandómesé a nyenamá e nyí ñée wuúci bíléníne, tú wuúci lókómákéna, tú wuúci kékéke.

²⁹Yááña anyía ciasó Bandómesé áña háye oocó ewú ú ñé lúli bṅṅ bukime e bú ti ñée wuúci bíléníne.

Ebélé 13

¹Banó belumitinine Yésus, áno cṅba ne buúse o olénéne banó na banó.

²Nṅte béhóya ṅkáha bṅmbánye bekenyí e cínú iiki. A nyekelaka eényí, baaco a bómṅté ña bó káháká bṅmbánye bekenyí a bá ña bó bá bililé bé masóma bé Bandómesé, mbá beébe te omenyi.

³Áno bétááka ṅwṅṅ baaco bé ciíbe ce ecaná háye anyía nua nóña eé ciíbe ce ecaná ṅṅṅ ne beébe; nu bétááka tóna eebe abá bṅsṅṅṅ ñe bú tékese háye anyía nua nóña i indekese ṅṅṅ ne beébe.

⁴ṅṅṅ okime é kékéke ciáyé ciíbe ce nyetónó. Te oónjú, ta ṅnṅṅṅ u ciíbe ce nyetónó te kandáka tusṅṅ. Énu ménýi anyía Bandómesé kée kélísiki na bakanda tusṅṅ bekime na bakela besana bé enjṅṅṅṅ áyá.

⁵Nṅte bámṅṅṅ na ṅtémá ṅṅ mṅṅnyé; mbá énu bílénékíne nyenamá anyé nua nóña ne nyíinyi, anyía Bandómesé ña kṅṅṅ ṅṅ: «I ti kó mi o síke ta buósé, e te ṅ béyuáta ta buósé.»

⁶Yaáté asana túásó nyemána tú ṅbámṅṅṅ na mṅṅṅṅ, tu laakena baaco anyía: «Oténjí a Waáña áña Mu-me-ṅṅṅ; i ti ké mí líkíme ta bṅṅ. Ta ṅṅṅ te á bá wu ṅ me kela bṅṅ a bṅṅṅ.»

⁷Áno bétááka báánó bekendisi bá buáyá, beébe bá ña bó banó húlíkinyi Besana bé Bandómesé. Nṅte béhóya anyána bé ñe bú líhéke, bó wéékúne o olumitinine noómi; áno háya mṅṅṅṅ ná Bandómesé bṅṅ búmṅté háye beébe.

⁸Yésus Kilís áña bṅṅ búmṅté hénánṅ háye ne búocí ne bikúlú bikime.

⁹Nṅte bényeána anyía baaco ábó banó nénísiki na anamánamá cé eékúnyi e cekenyí. Yááña ambánye anyía yaála yí nuubo yé Bandómesé é kíndísiki ciísú etémá, mbá té cāña benyéma bé ṅnyíá bí ñée ciíci kíndísi. Yááña anyía ekúlú ayé tú ña só láténa bikotí a aháña na benyéma bé ṅnyíá, bú te ñáa basó ṅṅṅ.

¹⁰Beluli nyíinjie a bá ña bó nyiṅ eé Ciíbe ce Bandómesé ci Besuif te ṅṅṅ bó nyemána bá ṅnyíáka bebésámhá ebí bé ñe yíinjie a nyíásó nyindúmé nyí nyinyemi.

¹¹Yááña anyía Tuṅṅ tukime, muténjinyi beluli nyíinjie a muáña mu Besuif ña ña wáa cṅbakana manṅṅ me bitúké a haála e hefúúménénú ṅ ṅṅṅ, anyía wé nyémíkinyi Bandómesé háye abésámhá yé nyenyeanena nyé maabé. Mbá ceéto cí bitúké abé bó ñṅ yṅṅṅṅ, bá ñaá bá bé ke lúlíki a mafákáléana, haaca ne iiki.

- 12 Yaáté asana Yésus tóna ñeé wé haaca na báléka, anyía wée fúúmínyi baaco na mááyé manóñó ma bémuátá.
- 13 Túé keé wuúci kuána haaca ne iiki, tú eéhínyínyi òlókóma aatò òlama háye wuúci.
- 14 Yááña anyía tu te asó bá na bunṅṅo bú olimekine aaha ṅ ṅmesé ooci; búásó bunṅṅo bú ekúlú ekime áña eé buúse; buúbu tu ña só áamba.
- 15 Yaáté asana túá cɔbá ne buúse o onyemi Bandómesé bikúlú bikime a asana eyí Yésus ñaá kéláka. Nyinyemi enyí tu ñe sú wuúci nyemi áña háye tu ñe sú wuúci iínjie abésámbá. Túé wuúci nyemíki bikúlú bikime eé buúse bó baaco.
- 16 Nṅte béhóya ṅkela bṅsókó bembánye bé besana, na ṅwṅólónṅṅo, ananyía anamá cá bebésámbá eécé cé ñé bíléníne Bandómesé.
- 17 Áṅo lókómákéna báánó bekendisi, nu kelaka besana abé bá ña bó banó láana. Beébe bá ñaṅa bábó banó tétényíki; bé ké bú bikétíkínyi Bandómesé anyána bá ña bó nyiṅko. Mbókṅ nu ñe nú beébe lókóména, bá ká bó nyiṅko ne obíléne, bá te lókóma ṅtémá ṅnua. Aáná bú káá banó ṅólókṅ.
- 18 Áṅo cɔba ne buúse ṅ bécókóléna Bandómesé aasó a aatò; túásó tṅcṅcṅ tó etémá te ñaá basó kákáléna, anyía bikúlú bikime tu ñe sú léne ṅkela besana a betálémánánó.
- 19 E ña mé banó batá ṅolákáṅóláka anyía núá bécókólókéna Bandómesé o o mi iínjie ohónyí wú o ténýí ka hálómóna aanó a maabána fíṅṅo.
- 20-21 Aáná e ña mé bécókóléna Bandómesé, Muínjíéne mbuumu e etémá, wuúci u ñeé héenyi uusú Otéñí a Waáñá Yésus e biwéewé. Yésus ñaá bécáña yáásó yaandándá yí Mutétényi etómbá mu nyelata nyí bumbénú nyí ekúlú ekime a asana na mááyé manóñó. E ña mé bécókóléna Bandómesé anyía wá banó iínjie makénda ma ṅkelaka besana e bí ñe wuúci bíléníne, tóna anyía wá basó iínjie makénda me Yésus Kilís, mbá tu bámókónéna háye u ñe léne. Yésus Kilís oócí baaco ábó nyemána bé owiínjíékíne nuúmi bikúlú bikime, híáná yááña.
- 22 Banó bááme benyínyí, e ña mé banó bécókóléna anyía núé híite ilébé eeci na ambánye yé ṅtémá, anyía e te ómṅṅo banó ṅṅéna besana bíéñí.
- 23 Énu menyí anyía bé ñeé hémúnýí uusú onyínyí Timoté eé cííbe ce ecaná. Mbókṅ u ñe ténýí á faáya aáhá, tu ká só faáya ṅṅṅo.
- 24 Énu mi ténǵínyí báánó bekendisi bekime, ne belumitinine Yésus bekime áyá. Bṅsókó bé Italí ña bó banó téní.
- 25 Bandómesé á banó sayábákéna' o !

Sáak

Sáak 1

- ¹Yaṅó Sáak awó ε ηα μέ nyíṅṅo na Bandómesé ne Otéńí a Waáńá Yésus Kilís buólí, ε ηα μέ banó téńi, banó baaco bekime bá tonyénó túshátá ne túfendí tú Islayél a tó ηαá sáásiaka o ɔmesé okime.
- ²Baláame, ekúlú ekime ayé nu ηα nó óóndémánána anamánamá cé muuyé, nu te nana ohónyí, áno bá mókóna háye nyítine nyí bilúηe,
- ³anyía ekúlú ayé úúnú olumitinine ηó yóóndémánána anamánamá cá muókétánana, ú meéme eéhíkinyínyi, bú káá kéla anyía nuánó bá mókóna na beónénánó bé etémá.
- ⁴Áno kelaka anyía ɔwóónéna ú cínú etémá ó tónjinyi nyekela besana a nyembánye anyía nuánó bécánáka taaká taaká cé baaco téka na tókoma, ta boko a bómoté té banó béámbéna.
- ⁵Ta híáná, mbóko ɔɔɔ te á bá ne injijé, wá batá ná Bandómesé. U kée wuúci ínjjie. Bandómesé naηa wé obóosiki baaco bekime, u te táfána.
- ⁶Mbá, wé wuúci batá na mɔηólé mekime, téka ne isují, anyía ɔɔɔ ewú u ηe súηunyi ηαá hóá yaahó yé nuomó a yémoté eyí ehúne naηa yé bújúléke beháná bikime.
- ⁷Nyenamá nyé ɔɔɔ eényí té bétáá anyía Otéńí a Waáńá kée wuúci ínjjie boko a bómoté,
- ⁸anyía wáηa na ebétáá ciéńí, u bitúmbítíkinyi a besana bikime bí úúye olíhe.
- ⁹Osókásóka okime awó u ηα láténa Yésus Kilís ηá nyemána wu obílénéke anyía Bandómesé áηa o wuúci ínjjiénú bɔɔɔ.
- ¹⁰Híáná tóna enóme ce ɔɔɔ a ce ηα láténa Yésus Kilís á nyémaná ci obílénéke anyía Bandómesé áηa o ciici loosínyi o ɔmesé. Cíe menyí anyía ci ké ténýí a cánjia háye besama bí bihuti.
- ¹¹Ócó naηa wá nó máka, ú báláka, bihuti wéékúne, bíábó besama kuakona; bá té háná léca núábó nɔheka. Híáná tóna enóme ce ɔɔɔ káá lósálósa ε ekatékaté ce búáyé buólí.
- ¹²Bombánye ná ɔɔɔ awó u ηo yóóndémánána muókétánana, u muúmu eéhíkinyínyi na yóónénánó yé ɔtémá. Ekúlú ayé mó ma mána, Bandómesé kée wuúci nama yóósoóso yí olíhe. U ηαá bétánéna olíhe oócí á baaco e bé ηe bú wuúci léne.
- ¹³Ekúlú ayé ɔɔɔ ηo yóóndémánána muókétánana, u te kóona anyía Bandómesé u ηe wuúci ɔókéténa, anyía Bandómesé te ηó yóókéténa ɔɔɔ. Ta ɔɔɔ tóna u te á bá wu ɔkelaka anyía Bandómesé á kelá bɔɔbé.
- ¹⁴Yááηa anyía ebétáá a ceebé a cé ηa háména ɔɔɔ o ɔtémá cí ηeé wuúci nyeketena o ɔkela bɔɔbé.
- ¹⁵Nyelókóména anyé ɔɔɔ ηá lókóména ebétáá a ceebé eécí ηa kéla anyía waá keláka bɔɔbé. Ekúlú ayé u ηa cóba ne buúse o ɔkela bɔɔbé, u ηeé wé.

- 16**Benyiinyí bá otémá, nuti bínéjéke banó bémuátá.
- 17**Bembánye bé benyéma bikime a bé te á bá na tokoma ñeé húle o Omuaná ná ciasó Síkiné Bandómesé a wáña eese. Bandómesé naña u te a hénéna, u te basó túme elime, u te basó nyéána i ibíne noómi.
- 18**Bú ñeé wuúci bílénékíne anyía wá holéna aáyá a taaká ci buhúnyi anyía tuásó bá ne olíhe, tuó bámókónéna nyiínjie nyí buúsebuúse a benyéma bikime ebí u ñe kítiki.
- 19**Benyiinyí bá otémá, nu ñe nú ményi anyía ooco okime aá banó ñá nyemána wu obá fianjo o téní lókómáka bosóókó, u ti téní táñéta, u ti téní lókóma hilóbi.
- 20**Yááña anyía ekúlú ayé ooco ñá lókóma hilóbi, u te ñáá kéla besana e bí ñe bíléníne Bandómesé.
- 21**A yaáté asana, áno nyeanáka okela na besana bé monyókoló na anamánamá cá besana cá nyenána. Énu bílósíki eé buúse bó Bandómesé, núo lumitinine bíáyé besana abé u ña háya e cínú etémá noómi; bíibi béáña bé o banó nóhiki.
- 22**Nuti bínéjéke banó bémuátá o olókómáka bo lókómáka Besana bé Bandómesé, mbá énu bíibi látákéna.
- 23**Yááña anyía ooco awó u ña lókóma bo lókóma Besana bé Bandómesé, u ti bíibi láténa, ñáá hóá ooco awó u ña béléca buúse o oolí háye búáña.
- 24**Ekúlú ayé ú ma bélécáka buúse aáná, u ñá hóla, yó béhóya o obéhóya háye búáyé buúse áña.
- 25**Mbá ooco awó u ña yáakónéna bikotí bé Bandómesé, u bíibi óonyísíkinyi oláténa, té cáña hú bó lókómáka, mbá u béhóya e elime, Bandómesé kéé wuúci sayabakena a besana bikime abé u ña kéla. Yááña anyía bikotí eébi áña téka na hekoma, béáña bé o basó kátónáka a boobé.
- 26**Mbókó ooco ña bétáá anyía wáña mulumitinine mbá u ti tétényi nyíáyé nyuúte o otáña beebé bé besana, u ñe bínéje. Yááña anyía u ña kóna ose u ñáá láténa bikotí bí olumitinine, mbá bé te ñó yóóló ta bokó.
- 27**Taaká ci efúúménénu yí olumitinine eé buúse bó Bandómesé awó ú te á bá ne ehíje, ícíoci wáña anyía: Na owaamba ohóní ú otétényíki ne cuuné cé banásé ne bisíké bí beénjú e muuyé, ne obíkíilie beebé bé besana bé omesé ooci o otibítífíle.

Sáak 2

- 1**Baláame, banó ebé nu ña nó háya monele né uusú Otéñí a Waáña Yésus Kilís a wáña ne nuúmi o ohola, note kelákéna bosóókó mebeé.
- 2**Túá kóna anyía baaco béfendí me bú oofine ekúlú ómoté aanó a nyebébándána. Omoté eé beébe enóme ce ooco, na nobánda nú kóolo a henónó hé oobó, na belaña bé moneye meéñí aá ceéto; a womoté hesókásóka hé ooco, ne bilunénú bé belaña.

- ³Aáná, mbókɔ ɔmɔté aá banó ñeé kéke ɔ ɔhɔla ɔɔɔ u belañá bé mɔɔnyé, yó wuúci laana ɔse: «Taataá, limíne aaha e nyilimíné nyé bɔɔɔ eenyi.» Mbá u laana hesókásóka hé ɔɔɔ ɔse: «Kuɔhó, baabá eeye, ká ka táléména ehenyíé», ta anyía «Ká ka bényókóléana ɔ ɔmesé ehenyíé»;
- ⁴mbókɔ ɔɔɔ aá banó ñáá kéláka aáná, téka éce anyía u ña kéléna bɔsókókó mebeé e? Téka mutáfána eémú muáña e mú ñé húle a beebé bé ebétáá e?
- ⁵Benyíinyí bá ɔtémá, yááña anyía’o, Bandómesé ñáá táfáka eebe a bá bóña ɔsókásóka eé buúse bó baacɔ bá ɔmesé ooci anyía bábó bámókónéna enóme o olumitinine eeyé eé buúse, mbá bé oofine eeyé e Buténí abó u ñáá bétánéná baacɔ e bé ñé bú wuúci léne.
- ⁶Mbá ta híáná banó, nu ña nó bábéna basókásóka. Yañó ese enóme cé baacɔ náña cé á banó tékeseke, cé banó télímíkínyi a akála e?
- ⁷Ókɔ, téka beébe tóna ñaña bábó cáñgena yáánó ambánye yí nyíinyi eeye yí belumitinine Kilís ayé bá ñáá banó iínjie e?
- ⁸Ée, nu ña nó kéla bɔmbánye ɔ ɔláténa okotí a yé á hóla bikotí bikime. Yíiyi yéaña yɔhókónó a Cioóñé cé Bandómesé noómi anyía: «Lénéke sókókó háye ciwoɔ ceéto ce bémuátá».
- ⁹Mbá, mbókɔ nu ña nó kéla bɔsókókó mebeé, nu ña nó kéla bɔɔbé anyía nua nóña bɔnɔkókónó bikotí bé Bandómesé.
- ¹⁰Yááña anyía, mbókɔ ɔɔɔ awó u ña láténa bikotí bé Bandómesé bikime ñé kúféténe hú o okotí ɔmɔté, wa yááña na nyekua e bikotí bikime eé buúse bó Bandómesé.
- ¹¹Yááña anyía hú waáta ɔɔɔ ɔmɔté awó u ñá kóóna anyía: «Ate kandáka tusomɔ», hú wuúci tóna ú ñaa kóóna anyía: «Ta hú ɔwɔónɔ ». Aáná, ta hú ɔkanda tusomɔ ɔó kandáka, ta hú ɔwɔónɔ ɔó wɔónɔ ɔɔɔ, ɔ mɔó cangena bikotí bé Bandómesé.
- ¹²Yaáté asana, na a besana abé nu ña nó kéla na a besana bikime abé nu ña nó táña, énu menyí anyía Bandómesé káá banó kélísíki e bikotí a béaña bíɔ basó kátónaka a bɔɔbé.
- ¹³Mbókɔ ɔɔɔ te ñá bécáma bɔsókókó mahana, Bandómesé tí ké wuúci bécáma mahana ekúlú eyí u kée wuúci kélísíki. Mbá, mbókɔ ɔɔɔ ña bécáma bɔsókókó mahana, u te ómó nyémána wu olíkíméke nyekála.
- ¹⁴Baláame, mbókɔ ɔɔɔ ɔmɔté ñá kóóna bɔ kɔóna ne nyuúte anyía wáña mulumitinine Bandómesé, wuúci téka ne mekilíkínyi, bú ño yóɔlo aáté e? Anyána nyenamá nyí olumitinine eényí áña nyí o wuúci ɔóléta e?
- ¹⁵Yáakelá mulumitinine a mumɔté áña aáhá a muáña onuti etémbí, muúmu téka tóna na bókɔ bú ɔnyíáka mɔósé mekime;
- ¹⁶mbókɔ ɔɔɔ ɔmɔté aá banó é muúmu laána anyía: «Oó’o, a ɔɔba bɔmbánye; békéndéna ɔbóño na belañá na benyéma bé ɔnyíá», mbá u ti muúmu iínjíé benyéma e bí ñe muúmu béámbéna, bú ño yóɔlo aáté e?

- ¹⁷Híáná tóna olumitinine áña; mbóko ɔɔɔ ɲá kóóna bɔ kɔɔna anyía wáña ne olumitinine ɔ ɔtémá, wuúci téka ne mekilíkinyí, olumitinine oócí áña owéénú buúse bukime.
- ¹⁸Asana ɔmɔté, ɔɔɔ a wɔmɔté áña wu ɔlaana sósókó anyía «O ɲoó lumitinine, mbá yaɲó ya méña ne mekilíkinyí». I ké mi wuúci békáma esé: «Mi tóɲinyi uuwe olumitinine awó ú te á bá ne mekilíkinyí, mbá yémi o tóɲinyi maame mekilíkinyí e mé ɲe húle e uumi olumitinine».
- ¹⁹Ɔ nɔɲo oó lumitekine anyía Bandómesé áña hú wuúci ɔmɔté. Búáña bɔmbánye aáná; ta beebé bí bililé ɲe bú lúmitine tóna aáná, bá ndándamaka ne bulíkílikí.
- ²⁰Mbá kuɔɲó, yaála yé ɔɔɔ ! Ɔ ɲó waámba anyía yémi o tóɲinyi anyía olumitinine awó ú te a bá ne mekilíkinyí te ɲó yóólɔ buúse bukime e?
- ²¹Bétáá asana yé Abélaham ciasó sókónó, anyána Bandómesé ɲaa kéla anyía wá bá atálémánánó yé ɔɔɔ eeyé eé buúse anyía u ɲa sé wé wuúci bésámbéna uuyé ɔónó Isak.
- ²²Ɔ ɲó léca anyía ne olumitinine ne mekilíkinyí ɲe bú kendikinyi e? Éhé mekilíkinyí ɲo nyiówísinyi bɔmbánye uúye olumitinine.
- ²³Aáná yááña yóɔɲókónó anyía: «Abélaham ɲaa háya mɔɲólé ná Bandómesé, éhé Bandómesé ɲeé wuúci hiíte háye atálémánánó yé ɔɔɔ eeyé eé buúse, yó wuúci lóɲéta anyía yááyé ekendinyi.»
- ²⁴Menyí bɔmbánye anyía Bandómesé ɲaa kéla anyía ɔɔɔ okime á bá atálémánánó yé ɔɔɔ eeyé eé buúse a asana na maayé mekilíkinyí ɔlata tóna ne uúye olumitinine.
- ²⁵Bétáá tóna asana yé Láháb, okendí u oónjú. U ɲeé tétényíki endóma cí Besuif a cé ɲgaá háma e uuyé ooki, yó beébe káha, u ɲé beébe óólisi o ohónyí wú etémbí. Éhé Bandómesé ɲaa kéla anyía wá bá atálémánánó yé ɔɔɔ eeyé eé buúse anyía maayé mekilíkinyí.
- ²⁶Aáná yááña anyía'ó, háye cɛétɔ ikime a cé te á bá tóna na hetányé áña iwéénú, híáná tóna olumitinine okime awó ú te á bá ne mekilíkinyí áña owéénú.

Sáak 3

- ¹Baláame, bú te a bá bɔmbánye anyía núánó bámókónéna beéɲí o oweékúnyi baaco, anyía basó ebé tú ɲe sú eékúnyi bɔsósókó, bá káá basó kélisiki na nyeyána ɔ ɔhɔla baaco bé etémbí.
- ²Basó bekime, tu naɲa tuásó nánaka anamá ekime. Mbá, mbóko ɔɔɔ a wɔmɔté ti ɲeé bífúnjúlítine asana ekúlú ayé u ɲaa táña, wáña atálémánánó yé ɔɔɔ, u te á bá na hekɔma; wáña na ɔtémá wú obítétényíki bɔmbánye wuúci okime.
- ³E naɲa tuasó hákéna hiléɲúléɲú e nyuúte nyé ciáte ce ambala anyía cé a basó lókómákéna. Aáná tua sóña tú o ciíci kendiki háye tu ɲe sú léne.
- ⁴Áno léca tóna sitíme; ta ce á yááɲánáka anyána, ta nyenamá nyí ehúne nyé yaáté é ciíci nyeketakena, e naɲa bé ciíci kendiki haála hekime ehé bé ɲe léne anyía cí é súte hú na henyémányémá hé hóá noómi.

⁵Híáná yááŋa tóna na nɔbémbe, núáŋa heláŋáláŋa a ceéto ce ɔɔɔ. Asana ómɔté, nú náŋa núá sánáka eŋónɔ a besana abé nú náŋa núá kelaka. Áno bétáá tóna anyía cianŋalaŋanda ci oocó émɔté naŋa ceá mána oluli yaandándá yé atúaló, hú táákɔ !

⁶Yááŋa anyía nɔbémbe áŋa iŋetí ci oocó, nú me límíne aasó a ceéto noómi eé buúse bó bɔɔbé; nó ŋa cáŋena ceéto ikime, nú lúliki olíhe okimekime ú ɔɔɔ. Oocó oócí ŋeé húle a nɔɔfia nú oocó a wóáŋa bémuátá noómi.

⁷Ɔɔɔ áŋa na makénda me otétényiki anamá cá enyama cí biciké ikime, cí wuúci lókómákéna, ne cé tunonyí, na cá mɔ́hɔ, na cá tuɔ́fɔ tó nuɔmó nó makélé áyá; wa yáa báka o otétényi aáná.

⁸Mbá ta ɔɔɔ ti ŋé tétényi núáyé nɔbémbe ta buósé anyía núe wuúci lókómákéna. Nɔbémbe áŋa nɔɔbé, nú ti ŋé límíne mbuumu; núáŋa nunyíóyónú na helɔkɔ a hé ŋo yɔ́ónónɔ.

⁹Na nɔbémbe e náŋa tuesú nyémikinyi ciasó Síkíne Otéŋí a Waáŋá; ne nuúnu tóna tu ŋe sú iinjie inyomí a baaco abá Bandómesé ŋe kítiki a cíáyé ihúenyínyí.

¹⁰Nyuúte nyémɔté e nyí ŋe nyémi Bandómesé, nyiínyi tóna nyí ŋe hémúnyi inyomí. Baláame, té cáŋa aáná !

¹¹Hicéme te a kéla hí o hemúkúnyi ekúlú ómɔté ne menyífé a mambánye e mé ŋoo sóomo, ne menyífé a maabé a má ŋaá nua.

¹²Baláame, indíné ci butoli te ŋáá háá tɔlɔndɔ, te indíné ce bɔhásó te háá bitoli. Hicéme hí menyífé a mááŋa na makélé te a bá hí ohémúkúnyi menyífé a má te a kéla na makélé.

¹³Mbókɔ ɔɔɔ a wɔmɔté aanó e ekatékáté áŋa ne injinjé ne omenyi, wé tónjinyi baaco aná na ciayé injinjé a yááyé ambánye yé nyebékéléna, ne úúyé obílóosi ɔ ɔmesé tóna.

¹⁴Mbá, mbókɔ nua nóŋa na hiɔkɔtémá na ɔtémá ú behɔnɔnɔ, nuti bíbéetiki anyía nua nóŋa ne injinjé na ambánye yé nyebékéléna, nɔte sómbáka befala e bí ŋe nuusi taaká.

¹⁵Nyenamá nyí injinjé eényí ti ŋeé húle ɔ Omuaná, mbá nyí ŋeé húle ɔ ɔmesé. Nyéáŋa nyé baaco bé imehú, nyí ŋeé húle a beebé bí bililé.

¹⁶Yááŋa anyía haála hekime ahá na hiɔkɔtémá na ɔtémá ú behɔnɔnɔ áŋa, ne hikókó áŋa hóá nyenamá nyikime na anamánamá cá besana a ceebé tóna.

¹⁷Mbá ɔɔɔ a wáŋa ne injinjé e cí ŋe húle ɔ Omuaná te á bá aáná; wáŋa ofúúménénu, na ɔtémá mbuumu; wáŋa ehúúménénu yé ɔɔɔ, u fanakena besana, u bécámáka bɔsókókó mahana, u naŋa wáá kélaka besana a bembánye; wuúci téka te ne mebeé ta na tɔbémbe túfendí.

¹⁸Baaco a bá ŋa bó aamba anyía mbuumu á bámókóna e ekatékáté ce baaco naŋa bebú miékine buohó bó atálémánánó yí olíhe e mbuumu noómi.

Sáak 4

- ¹Aáté yí ñe héléne na ecále na esáká aanó ε ekatékaté e? Óko, téka ebétáá a ceebé a cé ñá nua ciíci ne ciíci aanó ε etémá e?
- ²Benyéma a bémoté ñaá banó háména ε etémá mbá nu ti ñé nu biíbi bóño: Yaáté asana nua nóña hoóhi na owóónókónóno. Nua nóña na ecaná ε etémá a benyéma a bémoté, mbá nu te anó bá na makénda me o biíbi bóñgóna; yaáté asana nu ña nó sáá esáká, nu nuaka macále. Nu te anó bá nu obóño boko, anyía nu te ñá nó báta ná Bandómesé.
- ³Mbóko nu ña nó báta, u te banó iinjie; yááña anyía nu ña nó báta bóbé, anyía nu ña nó aamba obékéléna benyéma eébi bikime háye bú ñaá banó bílénine e ciínú etémá.
- ⁴Banó bakanda tusomó eebe ! Nu ñe nú ményi bómánye anyía wóo awó á táka bukendinyi na besana bé omesé áña mulijine mo Bandómesé. Aáná wóo okime awó u ña láténa besana bé omesé a yáaña o olijine Bandómesé.
- ⁵Té cáña etémbí yááña yóñgókónó anyía: «Bandómesé ñeé léne buéñí Elilé ayé u ñaá basó iinjie, u yiíyi kelakena yóote.»
- ⁶Mbá ta híáná, Bandómesé ñaá basó bóosi buéñí o ohola; yááña yóñgókónó tóna anyía «Bandómesé ñeé núusi baaco e bé ñe bú bíbéeti, mbá u ño bóosi eebe e bé ñe bú bílóosi o omesé.»
- ⁷Yaáté asana áno lóokómákéna Bandómesé. Énu nuusiki Musóména, aáná mu káá banó cábakéna haaca.
- ⁸Énu bíkósíki ná Bandómesé, aáná u kée bíkósíti tóna náánó. Banó bakela maabé abá nua nóña ne ibíkéti ífendí, áno bésúáka aabá, cé fúúméne; áno aáníáka maabé e ciínú etémá noómi.
- ⁹Áno lóokómáka etémá onua, núé limékíne a becala, no lelaka tóna. Note háná céca, mbá áno leláka. Note háná bíléne mbá áno lóokómáka etémá onua.
- ¹⁰Énu bílóósíki eé buúse bú Otéñí a Waáña, aáná u káá banó béétiki.
- ¹¹Banó bááme benyiinyí, nuti otókónóno banó na banó. Wóo okime ewú u ño yóoto sóokó ta anyía u ñe wuúci bábéna, hú bikotí ú ño yoóto, u biíbi bábákéna tóna. Yááña anyía, mbóko o ñoó bábéna bikotí, éce o ti ñoó biíbi láténa; o ñoó biíbi bábéna bó bábéna.
- ¹²Hú Bandómesé bímuóci u ñe télímínyi bikotí, wuúci bímuóci tóna wáña wu okélísiki baaco, wuúci bímuóci wáña na makénda me o beébe nohiki, te me o beébe óónoko. Mbá kuwo aná' o, o ñoó bétáá anyía o óña aányé awó o ñoó bábéna sóokó e?
- ¹³Éná' o, aá banó baaco abá nú ña nó kóona anyía ta hénáno, ta nooyá nu ká nó cóbaka o okolímekine a báléka a cémoté hioño hikimekime o okokela onduné, nó hómáka moonyé meéñí;
- ¹⁴mbá aá banó, aányé u ñe ményi nooyá e? Uúnú olihe áña aáté e? Uúnú olihe áña háye olúkúlúku a wáña wáá hámokóna hikúlúkúlú, wó mána.
- ¹⁵Yaáté asana nu ñá nó nyémána nú okoonaka anyía mbóko Bandómesé ñeé lénéke, yó banó iinjie olihe oaha, nu ká nó kelaka boko eebu, ta anyía ebunyie.

¹⁶Aá taaká nu ñe nú bíbéeti, no táñáka na bumálá bukime; nyekelaka eényí áña nyeebé.

¹⁷Yááña anyía'ò, mbóko ɔɔɔ ñe ményi bɔmbánye abó wá nyemána wu ɔkelaka mbá u ti buúbu kelá, u ñaa kela bɔɔbé.

Sáak 5

¹Éná'ò, aámbáya, banó enóme cé baaco ! Áno leláka, nu hákéna mukéké a asana ne muuyé amó nu ká nó óóndémákánána.

²Búánó bɔnóme bukime káá cáñiaka, bíánó belañja bíó fiikeke.

³Maanó mɔɔnyé kée yéñéke; yeñe eéyé áña embaso ce yáánó aabé yé nyebékéléna; yí ñe lúli cíínú imehú háye oocó. Nú ma nó békéndéna ɔbánda bɔnóme ɔ mɔósé eeme a má yáaña me nyibíóndísínyi.

⁴Núo kíneke ɔnama báánó bɔnyio bisiéné. Áno lókómáka háye bá ña bó bécóbócóbó. Mukéké mɔ baaco a bá ña bó banó bándákéna bíánó beyoyé má kaá háma hí e eetú cé Otéñí a Waáñá u eloño cí biité.

⁵Nu ñe nú líhéké ɔ ɔmesé na a bɔnóme na a ambánye yí olihe noómi, nu bílénéke, nu bélófáka bembánye bé benyéma bé ɔnyíá, nu tólóko háye bitúké bé ɔwɔónóko a mañanda.

⁶Nu ña nó bónóséáka baaco, beébe téka na ɔnána, nuó beébe óónóko, beébe ta ɔbéhónóno.

⁷Baláame, e ña mé banó láana anyía énu éhíkínyínyi aaná ɔ ɔkóhama a nyekahálómóna nyí Otéñí a Waáñá. Áno leca hibílícínyínyi na munyio esiéné, mu naña mu yeéhíkínyínyi, mó tátáka anyía na tɔbólá tú buúse ne tú elime á nááka, tú oónyísiki benyéma mbá mu bá na bembányéké bé beyoyé.

⁸Banó tóna énu éhíkínyínyi, énu limíne bonyíoyónú ne ciéhíhi anyía nyekahálómóna nyí Otéñí a Waáñá a yáaña o obíkósi.

⁹Baláame, áno nyeanáka ɔómónóno banó na banó anyía Bandómesé te banó túme hekoma, áno leca mukélísi besana a yáaña e buúse bú ehenyi.

¹⁰Baláame, áno bétááka behémúnyi besana bá Bandómesé a bá ña bó táñáká eé nyínyi nyí Otéñí a Waáñá, énu beébe hóáka; bá ña bó lókómáká muuyé, bó weéhíkínyínyi.

¹¹Tu ña só kóna anyía baaco e bé ñe bú éhíkínyínyi aaná á bóña bambánye. Nu na maá nó lókómáka asana yí Sóob anyána u ñe yeéhíkínyínyi muuyé na anyána Otéñí a Waáñá ña kéla anyía múáyé muuyé é bíóndísínyi a bɔmbánye. Yááña anyía Otéñí a Waáñá áña na ambánye yé ɔtémá, u ña bécáma baaco bekime mahana.

¹²Baláame, áno lókóma asana a yémoté eeye a yé a hóla besana bikime: Nɔte súátákéna, te eé nyínyi nyé ɔmuaná, ta nyé ɔmesé, te eé nyínyi nyí etémbí a nyémoté. Énu búle kóna hú anyía «Ée» mbóko «Ee»; ta anyía «Eé'eé» mbóko «Eé'eé»; aaná Bandómesé te káá banó túme hekoma.

¹³Mbóko muuyé ña háména ɔɔɔ aanó e ekatékáté, wá bécókólókéna Bandómesé; mbóko obiléne wé wuúci kuana, wá hákénéna Bandómesé mañana me nyinyemi.

- 14** Mbóko okono wé wuúci tímbe, wó lónóko bekendisi hióbo hí belumitinine, bé wuúci bécókolókénéna Bandómesé, bé wuúci feéfiki osoro eé nyíinyi nyí Otéjì a Waájá.
- 15** Obécókolókéna Bandómesé na mojolé kóo yóóléta okonókono; Otéjì a Waájá kée wuúci ééjúnýisi, yó wuúci nyeanenena tóna, mbóko wája okelákánó maabé.
- 16** Éhé e ja mé banó láana anyía, énu búle békótónono maanó maabé banó na banó, nu bécókolókónono tóna Bandómesé banó na banó; aaná Bandómesé káá banó ééjúnýisiki cínú ekono. Obécókoléna ú atálémánánó yé osoro eé buúse bó Bandómesé ája na makénda ma okelaka beandándá bé besana.
- 17** Éli jaá bá osoro háye basó; ú jaá bécókolókéná Bandómesé na otémá okime anyía nobólá ti túné naa; aaná tuoro tótátó ne ekélékétì ja hóláka nobólá te naanéna omesé.
- 18** E elime eeci, u je túné bécókolókéna Bandómesé anyía nobólá á háná tímútúne onaa; aaná ejólómuaná je neésiki tobólá, yó tímútúne ohéyisi benyéma.
- 19** Baláame, mbóko osoro aanó e ekatékaté ja nána taaká ci ohónýi ú Bandómesé, mbá sóókó é ke wuúci hálámánána o háná láténa Bandómesé,
- 20** Énu menyí anyía osoro oócí awó ú má ka hálámánána sóókó aá taaká ci ohónýi ú Bandómesé me kétúnyi məkela maabé o owé, yó kéla tóna anyía Bandómesé á nyeánákénéna maabé meéjì.

1 Bíel

1 Bíel 1

¹Yañó Bíel, ɔɔɔ u endóma u Yésus Kilís, yañó ε ηαά με banó óóηéna nufule eenu, banó eebe abá Bandómesé ηαά táfáka feeké. Bá ηαά banó sélísíki, aámbáya nua nóηa biliminyi e bikéti bí iisí bí butéñí bú Lóom. Béáηa anyía na Bón, na Kalasi, na Kabatɔs, na Asi, ne Bitini.

²Síkíne Bandómesé ηαά banó táfáká buáyá háye u ηαά tákákéná a makénda ma yááyé Elilé anyía nuánó lókómákéna Yésus Kilís, tóna anyía nuánó bámókóna bifúúménénu bé baacɔ e elime ce maayé manóηó a má ηαά hámókóná. Bandómesé á banó sayábákéna, mbá u banó iínjíékíne mbuumu ciéñíníñíni' o !

³Túé nyemíki aná Bandómesé, Síkíne ci uusú Otéñí a Waáηá Yésus Kilís ! U ηαά basó bécámá mahana ekúlú eyí u ηeé kúmbútúne úúsú olihe e elime ce nyehaanyua nyí Yésus Kilís e biwéewé. Yaáté asana tua sóηa bá háyánó taaká ce mɔηólé nááyá a má te káá mana ta buósé.

⁴Tu ηe sú ményi tóna anyía tu ká só bámókóna na makénda ma ɔbóηgóna benyéma abé Bandómesé ηe tétényínyi bááyé baacɔ. Bíáηa benyéma a bé te á bá bé ɔcaηiaka, te obítífíle, mbá te onyímísi núábó nɔheka. Bandómesé ηαά banó bíibi tétényínyi a búáyé bunɔηɔ.

⁵Wuúci wáηa na makénda ma ɔ banó tétényíki anyía nu ηa nó háya mɔηólé nááyá ɔ ɔkɔóhama ayé u káá banó námbɔnena ɔkɔmba ooci a wá yáaηa ɔ ɔfaakɔna a nyekahálómóna nyí Yésus.

⁶Énu bilénéke buéñí aná a asana na benyéma eébi, ta yé cáηa á bá anyía aámbáya nua núáηa ɔ ɔleca anamánamá cá mɔkɔkɔnana.

⁷Yááηa anyía mɔkɔkɔnana eémú ηɔ yóókéténa makénda me úúnú olumitinine. Ókɔ, téka kóolo áηa bɔkɔ a bó nāηa bú á cáηiaka e? Ta híáná, bá nāηa bé é cíici námbáka o oocó, anyía bé é menyí mbókɔ céáηa ifúúménénu. Híáná tóna yááηa ne úúnú olumitinine; u ηa hólá kóolo buéñí. Buáté bɔkɔ, bé ηeé wuúci óókéténa anyía bé é menyí mbókɔ wáηa wɔónénánó. Aáná Bandómesé kée yóómísíki olumitinine oócí, yó wuúci iínjie nuúmi, yó wuúci ciekinyi a buósé ebú Yésus Kilís kée bítóηínyi a baacɔ.

⁸Banó nu te ηá nó leca Yésus ta buósé; mbá ta híáná, nu ηe nú wuúci léne, ta ayé nu ti ηe nú wuúci leca aámbáya nu ηa nó háya mɔηólé nááyá. Buáté bɔkɔ, nu ηe nú biléne ne nuúmi nuéñí a nyenamá anyé ɔɔɔ te á bá wu omenyi otóηínyi ne mehúnyi me nyuúté.

⁹Éce anyía Bandómesé maá banó nóhiki, nua núáηa aná na benamá ebí úúnú olumitinine ηαά bá wá yaámbaka.

¹⁰A asana na benamá eébi, behémúnyi besana bá Bandómesé ηa bó cáηa ɔbataka, bó wáambaka bɔmbánye bɔmbánye anyía bébú yiíyi menyí. Éhé bé ηe bú hémúkúnyínyi baacɔ asana yé yaála yí nuubo ayé Bandómesé káá banó bóosikinyi.

11Elilé yí Kilís ñaá cáñacáña o beébe tóngínyi anyía Kilís káá lókómáka muuyé, mbá u bóño nuúmi e elime. Buáté bokó bá ña bó békéndákéna omenyi ne e ekúlú yé háányé besana eébi káá békéláka na anyána bé káá bámókóna.

12Bandómesé ñoó tóngínyí bááyé behémúnyi besana eébé anyía besana ebí bé ñe bú hémúnyi ti ñéé beébe læca beébe bémuátá, mbá bé ñaá banó léca. Aámbáya behulinyi baaco Ambánye yé Esóma ña bó banó bíibi laákéna. Bá ña bó táñáká a makénda me Efúúménénu yí Elilé e yí ñeé húle o Omuaná ná Bandómesé. Ta bíáyé bililé bé masóma bémuátá áña na scaná cí o bíibi menyukune.

13Yaáté asana, áno hákéna etémá o onyiono Bandómesé buólí, ñote hétáka hiiné; áno hákéna tóna mōñolé mekime a yaála yí nuubo ayé Bandómesé káá banó bóosikinyi e ekúlú eyí Yésus Kilís kée bitóngínyi a baaco.

14A asana ayé nua nóña baáná bá olókómána, ñote háná láténa besana bé buáyá a bé ñaá bá bé á banó háámókóna e etémá ekúlú ayé nu ña nó bámókóna a búánó bundímé noómi.

15Mbá, i injetí ce Bandómesé, Ooci awó u ñaá banó lóñókó, wuúci wáña ofúúménénu, áno bámókóna bifúúménénu bé baaco a besana bikime abé nu ña nó kéla.

16Yááña yóñókónó a Cióñé cé Bandómesé anyía: «Áno bámókóna bifúúménénu bé baaco háye yañó bémuátá ya méña ofúúménénu.»

17Ekúlú ekime ayé nu ña nó bécókoléna Bandómesé, nu ñaña nuenú wuúci lóñókó anyía: «Taataá». A yaáté asana, núánó nyemána nú o búle wuúci nyemi na ambánye yé nyebékéléna e ekúlú ekime a yé maá banó lóbena anyía nua nóña biliminyi aaha o omesé ooci. Yááña anyía Bandómesé ñeé kélisi baaco bekime a maabó mekilíkinyí. U te á bá ne mebeé.

18Nu ñe nú ményi nyenamá nyí bilioní anyé u ñaá banó háñónáká ne nyíinyi o buólé bó abékéléna cé etémbí ne etémbí ecí cínú sókónó ña bó banó eékúnyiki. U te ómó banó háñónáka ta na mōonyé, te ne kóolo, anyía bilioní eébi ñaña bé á cáñeaka.

19Mbá u ñaá banó háñónáka na manóño me Kilís bémuátá a má á hola bokó bukime. Bé ñeé wuúci sómbéna háye óónó u etómbá. U ñaá bá téka na hekōma, téka na hekébéle;

20wuúci Bandómesé ñaá cáña oloto éce u ti ñe kėti na omesé na omuaná, yó wuúci banó tóngínyi a asana yáánó e bikúlú bí elime eebi.

21Nu ña nó hóléna eeyé e elime o oháya mōñolé ná Bandómesé; u ñeé héényi Yésus e biwéewé anyía wé wuúci iínjé nuúmi. Aáná nu ñe nú lúmitinine, nu hákéna mōñolé ná Bandómesé.

22Nua núáña bifúúménénu bé baaco anyía nu ña nó láténa taaká ce Bandómesé a nyenamá enyí nu ñe nu léne báánó benyiinyí bé olumitinine. Énu lénékénéne aná na otémá okime.

23Yááña anyía nú ti ómo nú bíbiénútúkúne né síkíne a cé ñaña cíe wéékúne, mbá nú me nú bíbiénútúkúne e elime a makénda me buohó e bú ti ñeé fíke ta buósé; buúbu búáña

buoso ekúlú ekime a makénda ma Besana bé Bandómesé. Bέαηα beoso ekúlú ekime, bí tí we.

²⁴Cioóné cé Bandómesé ηαά kóona cése: «Baaco bekime á bóηα i iηetí ci bihuti a bé ηαά kóta, núábó nòheka áηα i iηetí ce besama e bí ηe yémbunue, béó kúakona o omesé,

²⁵mbá Besana bé Bandómesé ηeé líhe bikúlú bikime.» Besana eébí áηα Ambánye yé Esóma ayé nu ηα nó lókómáká.

1 Bíel 2

¹A asana eyí nú me nú bíbíénútúkúne, áno nyeánaka aná okela anamá ekime na cá aηána ne cé menjíηé ne cé muótóno. Άno nyeánaka obá na tobémbε táfendí, na yaáká yí eése áyá.

²Besana bé Bandómesé á banó bílénékíne háye mabána naηα meé bílénékíne iηéné. Aáná nu ká nó kómaka eé biíbi, mbá Bandómesé banó nóhiki buúse bukime,

³ananyía nua núáηα o omenyi anyía wáηα na ambánye yé otémá.

⁴Énu bíkósiki né Otéηí a Waáηá, wuúci wáηα nukúse e nú ηé yiínjíene olíhe. Nuúnu bafalefa ciíbe ηe bú óombóko, mbá Bandómesé ηeé nuúnu lotó, yó léca anyía nuáηα taaká ce bokó a bó á hólaka benyéma bikime.

⁵Banó tóna, nua núáηα i iηetí ci imbiηe a céáηα na taaká ci olíhe. Énu oofókíne aná o ofalefa ú ciíbe ce Bandómesé, haála ahá yááyé Elilé ηe límine, anyía mbá nuanó bámókóna olηo ú beluli nyiínjie e befúúménénu a bá ηá bó hólana né Yésus Kilis o onyiono Bandómesé buólí na otémá okime.

⁶Yááηα anyía Cioóné cé Bandómesé ηαa kóona cése: «Άno lecá, ya méηα olotóno ambánye yí nukúse a nó á hólaka benyéma bikime, mío nuúnu tíméke eé ciíbe ci Síyon; aáná ooco awó u ηαá háya moηolé eé nuúnu té káá lókóma aató olama ta buósé.»

⁷Banó abá nu ηα nó háya moηolé eé nuúnu, énu menyí anyía nukúse eénu áηα taaká ce bokó a bó á hólaka benyéma bikime. Mbá bú té á bá aáná ná baaco a bá te ηá bó háya moηolé eé nuúnu, anyía yááηα yóηókónó anyía: «Nukúse anó bafalefa meébe ηe bú óomboko anyía báye núáηα noobé, nuúnu núáηα taaká ci nukúse a nó maá betúáhéna ciíbe».

⁸Yááηα yóηókónó tóna anyía: «Nukúse eénu ηeé kúfítinyi baaco, nú beébe kuusiki o omesé.» Bé ηe bú kúféténe eé nuúnu, bá kúakona o omesé anyía bá te ηá bo láténa Besana bé Bandómesé. Feeké Bandómesé ηαá sómbótóna aáná.

⁹Mbá, aá banó, nua nóηα henyéno ahé Bandómesé ηoó lotó, banó beluli nyiínjie e bé ηe bú lúlinyi Otéηí a Waáηá benyéma. Nua núáηα tóna efúúménénu yé bunoηo a yé ηαá bélókóména Bandómesé. U ηαá banó lotókó anyía nuénu húlíkinyi baaco bembányéké bé besana abé u ηαá kelaka, ananyía u ηαá banó aáηiáka o olíhe ú ibíne noómi, yó banó hákéna e uúyé olíhe ú eese noómi.

10Buáyá, nu te ómó nó bámókóna búáyé bunṅṅ; mbá aámbáya, nua núáṅa bááyé baaco bá bémuátá. Buáyá, Bandómesé te ómó banó bécáma mahana, mbá aámbáya, ú maá banó bécáma mahana.

11Baláame bá otémá, banó abá nua nóṅa biliminyi, banó tóna bekenyí ṅ ṅmesé ooci, ε ṅaá me banó báta anyía áno sómba ṅkoló a besana a beebé bikime a bé ṅaá banó hámena ε etémá noómi, anyía bí ṅeé núusi hetányé hé ṅṅṅ.

12Mbá énu tṅṅinyi ambánye yé nyebékéléna ε ekatékate ci be-ti-menyí Bandómesé, ananyía ta bábó banó kákálákéna anyía báye nu ṅa nó kela besana a beebé, bábó lecáka yáánó ambánye yé nyebékéléna, aáná bé ké bú iínjíékíne Bandómesé nuúmi buósé ebú u kée bitṅṅinyi náábó.

13A asana ne Otéṅí a Waáṅá, áno lókómákéna butéṅí bukime bú baaco, te otéṅí a waáṅá u bunṅṅ,

14mbá ta kóména ace háányé acé bá tóma, anyía bé ṅeé beébe tóma. Bá ṅaá tóma kóména na ṅ ṅbónósia bakela maabé ne o olémbi bakela bembánye bé besana.

15Yááṅa anyía bú ṅe bíléníne Bandómesé anyía yáánó ambánye yé nyebékéléna é húeke eété cé be-ti-menyí bṅṅ.

16Énu líhéke yáṅa i iṅetí ce baaco a bá bóṅa baháṅónákánó, mbá nṅte bétááka anyía nyiánó nyilimíné nyé baháṅónákánó ṅaá banó iínjie makénda ma ṅkelaka nyenṅana. Eé'ée, énu líhéke i iṅetí ce bṅnyionṅ bá Bandómesé.

17Énu kékéke ṅṅṅ okime, nu lénéke báánó benyiinyí bé olumitinine; énu béétíki Bandómesé, nu lókómákéna tóna otéṅí a waáṅá u bunṅṅ.

18Aá banó, bṅnyionṅ, áno lókómákéna cínú síkíne cí buolí cé ṅmesé ne nyikéke nyikime; té cáṅa hú né eeci a céáṅa na ambánye yé otémá, cé te banó békáténa; mbá áno lókómákéna tóna eeci a cé ṅaá banó békáténa.

19Yááṅa ambánye yé asana o oweéhínyinyi muuyé amó nu ṅa nó lókóma etémbí ne etémbí a asana na nyelókóména anyé nu ṅa nó lókóména Bandómesé, anyía aáná bú ṅeé wuúci bíléníne.

20Nuúmi a númṅté te á bá ná ṅṅṅ awó u ṅaá lókóma muuyé a bṅṅbé abó wáṅa ṅkelákánó. Mbá mbókṅ ṅṅṅ ṅe yeéhínyinyi ṅlókóma muuyé anyía u ṅa kela bṅmbánye, búṅa ambánye yé asana eé buúse bó Bandómesé.

21A asana eéyé u ṅaá banó lṅṅṅ. Yááṅa anyía Kilís bémuátá ṅaá lókómáka muuyé etémbí ne etémbí a yáánó asana anyía aáná bú ṅeé bílénékíne Bandómesé, yó banó síkíne hibílícinyinyí eéhí ananyía núánó látákéna cááyé abaná.

22Yááṅa anyía, ú te ṅaá kéla bṅṅṅ a bṅṅbé ta buósé, híáná tóna ú te ṅaá sómba afala ta buósé.

23Bé ṅeé wuúci ṅómbónáká mbá, wuúci te ohélúmúnyinyi ṅṅṅ bṅsáló; ta ayé bé ṅeé wuúci kélíkí ceéto, u ti ómó síse ta ṅṅṅ, mbá u ṅa bényéána a aabá cá Bandómesé, Mukélísi besana a mutálémánánó.

²⁴Ekúlú eyí bé ñeé wuúci aátákéná ɔ ɔmbásá, u ñaá lókómáká muuyé aáyá a ceéto a asana na máásó maabé, ananyía mbá túásó bāmókóna bewéénú a bɔɔbé, mbá bɔ́sɔ a atálémánánó yí olíhe. A asana na maayé mooki, éehé nua nóña baáñónúákánó.

²⁵Yááña anyía nu ña nó bāmókóna háye etómbá e cí ñe húle é ndéjele, mbá aámbáya Bandómesé maá banó hálámánána né Musókóbi bitúké; muúmu mú ñaá banó sókóbi.

1 Bíel 3

¹Híáná tóna, banó beénjú bá ɔtónó, hú naányé á lókómákéna ɔnóme u bémuátá. Wá bāmókóna na ambánye yé nyebékéléna a nyenamá anyé anyía, ta u te ñaá táñéta, wé bísúétíne ɔnóme, ɔnóme oóci yó lumitinine Besana bé Bandómesé, mbókɔ wáña mu-ti-lumitinine.

²Báánó banóme bá bémuátá ká bó lécaka na anyána nyiánó nyebékéléna áña nyifúúménénú na anyána nu ñe nú beébe lókóména.

³Nua nóña beénjú bá ɔtónó. Buáté bókɔ, nɔte aambáka nyenókó nyé cíóseósé; nyéáña anyía: Ne tuhúnyi a tɔnuákánó, na bealó bí kóolo, na bembányéké bé belaña.

⁴Mbá áno aambáka nyenókó nyé ɔtémá; nyiínyi nyé te ñá mána, anyía nyí ñeé húle e cíínú etémá noómi a céáña mbuumu, ciíci isiotóto. Nyenókó eényí te ñá cáñía ta buósé, nyéáña ambánye yé bókɔ e yí ñeé bíléníne Bandómesé ɔ ɔhɔla bókɔ bukime.

⁵Híáná bifúúménénú bí beénjú bé ɔtónó bé buáyá ñaá bá na nyenókó eényí, bá ña bó hákéna mɔñolé ná Bandómesé, bá lókómákéna báábó banóme bá bémuátá.

⁶Híáná Sáala, oónyi u Abélaham, ñaá bāmókónéna. U ñaá lókómákéna ɔnóme, u wuúci lónókɔ anyía «Taata». Mbókɔ nu ña nó kéla bembánye bé besana, tóna manóñó te ñáa banó sómbásómba, nua nóña háye bááyé babóla aámbáya.

⁷Banó tóna banóme, hú naányé e líhéke ne uuyé oónyi, u menyukune anyía beénjú ñe tényi ábó kása. Énu beébe kékéke anyía bá ña bó nyémána bá ɔbóñɔ olíhe awó Bandómesé ñe yíinjie baaco ɔlɔñɔ na banó. Áno keláka aána, mbá ta bókɔ te káá békéñéléána e úúnú ɔbécókóléna.

⁸É ñaá me aamba obíondísinyi ɔ banó wɔñéna anyía áno bāmókónéna na nyebétáa nyémɔté, ne nulénéne númɔté, énu lénékéne banó na banó anyía nua nóña benyiinyí, áno bá tóna na ɔtémá ú mahana, ne nyibilóosi nyé etémá.

⁹Nuti hélúmúkúnyinyi bɔɔbé a bɔɔbé, mbá ta bɔsáló a bɔsáló. Nu ña nó nyemána nú ɔbataka yáaña Bandómesé anyía wá sáyábákéna baaco a bá ña bó banó kéla bɔɔbé; a asana eéyé Bandómesé ñaá banó lónókɔ, ananyía mbá wá banó sáyábákéna háye u ñaá banó bétanena.

¹⁰Yááña yɔñókónó a Cioñé cé Bandómesé anyía: «Ɔɔɔ ewú u ñeé léne olíhe na ambánye yí olíhe na mɔósé me obíléne, wé bikékényiki anyía u ti búle táña aabé yé ɔtáña, u te sómbáka befala;

- 11**wá nyéána okela maabé, mbá wé búle kéla bembánye bé besana, u bíinjíékíne owaamba mbuumu ekúlú ekime,
- 12**ananyía Bandómesé ña lókóma ebécókoléna cé betálémánánó bé baaco; cááyé eése te ña hátóna náábó, mbá Otéñí a Waáñá ñeé túme bakela maabé elime.”
- 13**Aányé wáña na makénda ma o banó tékeseke mbóko nua núña bebíinjíénú o okela bembánye bé besana e?
- 14**Mbóko yé ñáá háma anyía núánó lókómáka muuyé asana na yáánó ambánye yé nyebékéléna, yááña ambánye yé asana. Buaté boko, nuti líkíméke baaco; cínú injíé tí nyimukune.
- 15**Mbá énu nyemíki e cínú etémá noómi Kilís, Otéñí a Waáñá. Áno bámókóna ekúlú ekime hoóhi na obékámáka baaco bekime a bá ña bó banó bícónyi a asana na mọ̀lẹ́ amá nua nóña ne meéme.
- 16**Ekúlú eyí nu ñe nú beébe hembuline mọ̀lẹ́ eémé, áno kéláka ne osiotóto yé etémá, nu beébe kékéke; túánó tóóóó tó etémá té banó kákáléna, ananyía baaco a bá ña bó banó óoto, bá bábákéna yáánó ambánye yé nyebékéléna e nyimónjóló ne Kilís ábó lókómáka aatọ́ olama.
- 17**Yááña ambánye anyía ooco á lókómáka muuyé a bembánye abó u ñáá kéla, mbóko bú ñeé bíléníne Bandómesé, o ohola anyía wá lókómáka muuyé a asana na beebé bé besana abé u ña kela.
- 18**Yááña anyía, Kilís bémuátá ñeé wé ekúlú ómọté e bikúlú bikime a asana na maabé ma baaco; wuúci atálémánánó yé ooco u ñe keé wééné a yáánó asana, banó bakela maabé, o okela anyía wá banó súétékéne ná Bandómesé. Bé ñeé wuúci óóno, yó wé háye ooco okime, yó háányua o owé a makénda me Efúúménénú yí Elilé.
- 19**A makénda mé Elilé eéyé, u ñe keé húlíkínyi te bililé a bé á báka befókákénánó a bunọ̀ño bú biwéewé Ambánye yé Esóma.
- 20**Yááña anyía, bililé bé baaco eébi ñáá cáña okelakena Bandómesé aatọ́ onata buáyá, ekúlú ayé u ñáá bá we yeéhíkínyínyi, u beébe tátáka o móosé amá Nóna ñáá bá waá túáka hikóló. Hikóló eéhi hé ñaa kelá anyía hú baaco bánámányé ó nọ̀hóko o owé ú menyífé.
- 21**Menyífé eémé ñáá bá hibílícínyínyi hí obíótíne awó u ñáá banó nohi tóna aámbáya. Obíótíne oócí te ña sua bo sua bihíne bí elime ce ceéto; mbá wáña nyibíinjie anyé ooco ñe bíinjie ná Bandómesé ne efúúménénú yé hecócó hé etémá a asana eyí Yésus Kilís ñáá háányúá e biwéewé.
- 22**Yésus oócí ñáá báátáka, yó hálómóna o Omuaná. Wáña limine a aháña yé oobó ú manóme ú Bandómesé; hóá ú ñee tẹ̀jinyi ne bililé bé masóma, ne metéñí, ne bililé bé makénda bí etémbí bikime áyá.

1 Bíel 4

- ¹Éehé, háye Kilís ñaá lókómáká muuyé a ciayé cεéto, banó tóna áno hákéna a bíánó beeto anyía nu ká nó lókómáká muuyé. Yááña anyía, ɔɔɔ okime awó ú maa lókómáká muuyé aáyá a cεéto te ñá háná á kéla bɔɔbé buúse bukime.
- ²Yááña anyía, ɔ mɔósé e me meé wuúci lobena anyía wé líhéke ɔ ɔmesé, wé líhéke háye bú ñeé bíléníne Bandómesé, té cáña háye olíhe awó ú ñaña wé bílénékíne baaco bá ɔmesé.
- ³Yááña anyía, nú me nú húlíki yáánó ekúlú yeéñí o olíhe háye be-ti-menyí Bandómesé. Nu ña nó bá nuanó kélaka besana a beebé a bé ñaá bá bé á banó há mókónéna ε etémá: Na ɔmúána meluku, na aabé yé ɔnyíá, ne ohíólo meluku, ne onyemi beebókóbókó bí bunyímé.
- ⁴Mbá aámbáya, be-ti-menyí Bandómesé eébé á búáña ɔ ɔ banó kéké buéñí anyía nu te ñá háná anó kéla besana bé mɔnyókóló eébí ɔlɔɔ ne beébe mbá, bá ña bó banó óoto, bá banó ɔómbónáka.
- ⁵Mbá, asana ɔmɔté, bá ká bó békámáká a beebé bé besana eébí buósé a bómɔté eé buúse bó Bandómesé, anyía wáña hoóhi na ɔsómótókónéna na bɔósɔ ne bewéékúnénú besana.
- ⁶Éehé bé ñeé húlíkinyi tóna te biwéewé Ambánye yé Esóma ananyía bebú líhéke ekúlú ekime háye Bandómesé ñeé léne a makénda me Efúúménénú yí Elilé, ta yé cáña á bá anyía u ñeé beébe kélísíkí buáyá ɔ ɔmesé ooci háye u ñeé kélísi baaco bekime bá ɔmesé.
- ⁷Nyemana nyé ɔmesé a yáña hoóhi. Áno bāmókóna aná ne injiñé a beeto, nɔte hétaka hiiné ananyía nu ña nó nyémána nu o búle bécókóléna Bandómesé.
- ⁸Asana yí buúsebuúse ayé núánó nyémána nú omenyi áña anyía énu lénékéne buéñí banó na banó, anyía a núánó nulénéne noómi maabé meéñí te ñáá lécana.
- ⁹Áno káháka baaco bɔmbánye, nuti bícúculékíne bɔsókókó a bá ña bó faáya náánó.
- ¹⁰Bandómesé ñoó boo buéñí. U ñoo bóosi ɔɔɔ okime, hú naányé háye u ñe léne oboosi. Háye bembánye bí bekendisi yaála yí nuubo yé Bandómesé, áno ɔólókó bɔsókókó na yaála yí nuubo eéyí.
- ¹¹Mbókó Bandómesé ñe yiinjíe ɔɔɔ aá banó makénda me ohulikinyi bɔsókókó besana, wé beébe hulíkinyi hú besana bé Bandómesé. Mbókó makénda ma ɔnyíokéna bɔsókókó buólí, wé beébe nyíókéna a makénda amá Bandómesé ñeé wuúci iinjie ananyía, a besana bikime baaco ébú nyémíki Bandómesé, bá hólákéna ne Yésus Kilís. Wuúci wáña ne nuúmi na makénda ekúlú ekime. Híáná yááña.
- ¹²Baláame bá ɔtémá, mɔɔhɔ amá nu ña nó bényíá te banó kékísi, anyía té cáña asana e yikenyí yááña,
- ¹³mbá énu bílénéke aná anyía nu ñe nú hiíte nuafa i indekese ci Kilís ananyía, ekúlú ayé núáyé nuúmi kée bítóñinyi a baaco, nu ká nó bāmókóna ne obíléne onyíoyókónú hú mbióké e cínú etémá noómi.
- ¹⁴Yááña ambánye yé asana mbókó baaco ña bó banó ɔómbóna anyía nua nóña baaco bé Kilís, ananyía Elilé yí nuúmi, Elilé yé Bandómesé, áña náánó.

¹⁵Baláame, bú te á bá bɔmbánye anyía ɔɔɔ aá banó é hiíteke indekese anyía u ɲó yóóno ɔɔɔ, ta anyía u ɲe yeébe bɔkɔ, ta anyía u ɲgó yoófine a besana e bí ti ɲe wuúci leca, ta anyía tóna u ɲaá kela aabé yé asana yí etémbí. Eé'eé !

¹⁶Mbá, búáɲa bɔmbánye buéɲí anyía ɔɔɔ é hiíteke indekese anyía wáɲa kilísíten. Ekúlú eyí u hiíte indekese eécí, u te ómó nyemána wu ɔlókómáka aatɔ ɔlama mbá, wé nyemíki bu nyemíki Bandómesé a asana ne nyiinyi nyí Kilís.

¹⁷Yááɲa anyía ekúlú má kaá háma ayé Bandómesé yó cɔba o okélísíki baacɔ, mbá yó cɔba o otúme a makɔlókóló baacɔ bá ciayé ciíbe. Kokóokó ! Mbókɔ náásó, bááyé baacɔ, nyekála á nyemána nyí otúmíne, anyána yé káá bá aná na bɔsókókó a bá te ɲá bó lókóména Ambánye yé Esóma yé Bandómesé e?

¹⁸Yááɲa yɔɔɲókónó a Ciɔɔɲé cé Bandómesé anyía: «Mbókɔ bú ɲaa náta buéɲí anyía Bandómesé é nohíki betálémánánó bé baacɔ, mbá anyána aná na baɲána na bakela maabé e?»

¹⁹Yaáté asana, baacɔ e bé ɲe bú hiíte indekese anyía bú ɲé bíléníne Bandómesé aáná, ábó nyemána bá ɔɔɔbaka ne buúse ɔ ɔkela bembánye bé besana; mbá bé iínjíékíne cííbú ilíhe ikimekime né Muketi benyéma bikime; muúmu mu ɲoó nyiýyísínyi cíiyé endána.

1 Bíel 5

¹⁻²Aámbáya aná, e ɲaá mé banó kíndísi, banó bekendisi tuóɔ tú belumitinine esé: Énu sókóbíki bɔmbánye belumitinine abá Bandómesé ɲaá banó iínjíekine, nu beébe sókóbíki i inɲetí ci besókóbi bitúké. Ya méɲa tóna mukendisi hióɔ hí belumitinine, yaɲó tóna ɔmbasómbásó u indekese ecí Kilís ɲeé hiítéke. Na yaɲó na banó, tu ká sɔ bámókóna na nuafa e nuúmi nú Kilís anó Bandómesé kóó tónínyi baacɔ. Énu sókóbíki belumitinine, té cáɲa e yeékínyi ɔ ɔmuaná mbá e nyiléne noómi háye bú ɲeé bíléníne Bandómesé; té cáɲa ɔ hómákéna mɔɔnyé, mbá na ambánye yé ɔtémá.

³Nuti beébe bémbíki tóna, mbá yáánó ambánye yé nyebékéléna á bámókóna hibílícínyínyi ehí belumitinine ɲa bó láténa.

⁴Aáná, ekúlú eyí Yésus Kilís káá fááya, wuúci awó u ɲaá basó sókóbi basó bekime, u káá banó hákéna betamba bí nuúmi a bé á hólaka benamá bikime; bííbi bí ti ɲé bío ta buósé.

⁵Híáná tóna, banó, na benókó na babóla, áno lókómákéna bekendisi belumitinine a cáánó oóndímínyínyi cá mósé mekime, nu bílóósíki, no nyiɔkɛna bɔsókókó anyía yááɲa yɔɔɲókónó anyía: «Bandómesé te á bá elime na baacɔ e bé ɲe bú bíbééti. Mbá u ɲoo bóosi baacɔ e bé ɲe bú bílóosi eeyé eé buúse.»

⁶Énu bílóósíki aná eé buúse bó Bandómesé a wáɲa na makénda mekime, ananyía wá banó béétíki e endána acé u ɲaá táná.

⁷Áno ɔɔbákána cíínú embécɔbé ikime ná Bandómesé, ananyía wuúci u ɲaá banó sókóbi.

⁸Cíínú injiné te banó nyímúkúne a beetó; note hétáka hiiné anyía muanó munuusi, éce Musóména baacó, ne húlé á nanála, u banó tékítéki háye ingoyó e cí ne húme ce aambaka bokó bó olahonaka.

⁹Áno wónókéna o olumitinine noómi, note bényéánéna anyía wá banó yáka. Nu ne nú menyí anyía híáná tóna bé ne tékéséke báánó benyíinyí bé olumitinine a bá bóna basaasiákánó o wmesé okime.

¹⁰Nu na nó cóbaka o olókómáka muuyé hikétíkéti hí ekúlú, mbá Bandómesé ána indiné ce yaála yí nuubo ekime. Wuúci u naá banó lónókó e nyimónjóló ne Yésus Kilís, anyía nuanó bóngóna nuafa eeyé e nuúmi a nó te káá mana ta buósé. Bandómesé káá banó oónyinyísikinyi, yó banó kíndísiki, yó banó límínyisiki e eliminé a cáána wónénánó.

¹¹Wuúci wána na makénda e bikúlú bikime. Híáná yáána.

¹²Sílas u ne wóno mehúnyi eeme eémi e nyíinyi. I neé mi wuúci leca háye onyíinyí a wána obíinjíénú o wnyionó Yésus buólí. Mehúnyi eeme ána a asana na o banó kíndísiki na ma o banó háyéna embasó anyía nua nóna bahákénánó beetó aá taaká ce yaála yí nuubo yé Bandómesé noómi.

¹³Belumitinine bá híóbó hé Bábilon na bó banó ténji; Bandómesé neé beébe táfáka háye u naá banó táfáka tóna. Malékus tóna, uumi wónó, naá banó ténji.

¹⁴Énu ténjinyinyi banó na banó, nu bíémbíkinyinyi anyía nua nóna benyíinyí bé olumitinine. Bandómesé á banó iínjíékíne mbuumu e etémá, banó bekime abá nua nóna e nyimónjóló ne Kilís'o ! Híáná yáána.

2 Bíel

2 Bíel 1

¹Yañó, Símon Bíel, munyionɔ mu Yésus Kilís; yañó tóna uuyé ɔɔɔ u endóma. Yañó, e ña mé banó ɔñéna nufule eenu, banó eebe abá nu ña nó háya mɔñólé né Yésus Kilís, bɔko búmɔté háye basó. Wuúci wáña na ciasó Bandómesé na muasó Munohi. U ñaá kéla anyía túásó háya mɔñólé nááyá aáná basó bekime, anyía wáña ɔtálémánánó.

²Bandómesé á banó sayábákéna, mbá u banó iinjíékíne mbuumu ciéñí e etémá noómi bikúlú bikime, anyía nu ñe nú wuúci menyí, nu menyukune tóna Yésus Kilís, uusú Otéñí a Waáñá.

³Yááña anyía makénda ma Bandómesé ñaá basó ɔólɔ ɔkelaka bɔko bukime a bú á nyémána o olíhe a nyenamá e nyí ñeé wuúci bíléníne. Yésus Kilís wuúci, u ña kéla anyía túésú ményí Bandómesé, Mu-basó-lóto, anyía tuásó bámókóna bááyé baaco. U ñaá kéláka aáná o ohónyí wú ɔ basó tóñinyi na núáyé nuúmi na yááyé ambánye yé nyebékéléna.

⁴Yaáté asana u ñaá basó bétánákéna na bembányéké na beandándá bé benyéma. Ekúlú eyí nu ké nú bíibi hiiteke, nu ká nó bá na makénda a ma ñaá banó ɔólɔ ɔ ɔsómɔba ɔkólɔ ɔ ɔkela bæebé bé besana bé ɔmesé a bé ñaá háména baaco e etémá noómi, mbá nu hiiteke nuafa a ambánye yé ɔtémá yé Bandómesé.

⁵Éhé áno békéndákéna buéñí o osolinyi e úúnú olumitinine ambánye yé nyebékéléna; áno laténéna a ambánye yé nyebékéléna ɔ ɔmuaná omenyi Bandómesé.

⁶O omenyi Bandómesé ɔ ɔmuaná, áno háya nyenómátána nyé besana; a nyenómátána nyé besana ɔ ɔmuaná, énu solínyi nyiéhínyinyi nyí muuyé; e nyiéhínyinyi nyí muuyé ɔ ɔmuaná, áno laténéna nyeláténa nyé besana bí olumitinine.

⁷A nyeláténa nyé besana bí olumitinine ɔ ɔmuaná, áno tála nulénéne nú benyíinyí; e nulénéne nú benyíinyí ɔ ɔmuaná, énu solínyi nulénéne nó baaco bekime.

⁸Aáná, mbóko nua nóña na anamá cá bembánye bé abékéléna eécé ekime ceéñí bikúlú bikime, cá káá banó ɔólóko buéñí ɔ ɔnyio buólí bú olumitinine; cé kóó tóñinyi tóna nyiánó nyimenyinyi ne Otéñí a Waáñá Yésus Kilís.

⁹Mbá ɔɔɔ awó u te á bá ne ceéce áña ne indímé, wáña ne bibúté. Ú maá béhóya anyía Bandómesé ñeé wuúci nyeanena, yó fúúmínyí maayé maabé amá u ña kéláka buáyá.

¹⁰Yaáté asana aná, banó bááme benyíinyí, áno békéndákéna ekúlú ekime olíhe ambánye yí olíhe anyía nuénú oónyinyisíkinyi na nyéánó nyelóño na nyeloto anyé Bandómesé ñaá banó lóto; mbóko nu ña nó kéla aáná, nu ti ké nú kífétene ta buósé.

¹¹Aáná Bandómesé káá banó káháka aabá ekime, yó banó oófikinyi e Butéñí bú ekúlú ekime bú Yésus Kilís, ne uusú Otéñí a Waáñá na muasó Munohi.

¹²Yaáté asana e ña mé banó bitéési besana eébi bikúlú bikime, ta yé cáña á bá anyía nua núáña o o bíibi menyí, nu látákéna bembánye taaká acé nu ña nó aákónákéna.

13-14 I ñe mí menyí anyía ya meáña hoóhi ne owé; aáná uusú Otéñí a Waáña ñeé mi tóñinyi. Buáté bokó búáña butálémánánó anyía yáme banó bitéésiki besana eébi, ekúlú ekime ayé ya meánáña o olíhe, anyía nu ti wéékúne ceéto.

15 Yaáté asana e ñaá me békéndéna o banó láana besana eébi aámbáya, anyía núé síké biíbi bétááka, ta yañó owéénú.

16 Yááña anyía tú ña só banó láákéna anyána uusú Otéñí a Waáña Yésus Kilís ña kaá fáaya na maayé makénda; tu te ómo só banó láakéna na bembánye bí tuhélúméke bí injijé ce baaco, mbá anyía cáásó eése cá bémuátá ñaá lécáka búáyé buáña.

17 Síkiné Bandómesé u ñeé wuúci iinjíé nuúmi a nuáña e ekúlú eyí okelú ú búáyé buáña a bú á hóla ñaá lókmána, ú koonaka óse: «Ooci áña uumí Oónó u otémá; nááyá é maá me háya úumi obíléne okime.»

18 Waáta okelú oóci tu ña só lókmáka basó bémuátá, ú húlúkúne o Omuaná, ekúlú ayé tu ña só bá olonjo ne Yésus e efúúménénu yé nokondo o omuaná.

19 Basó, tu ña só hóla olumitine anyía mehúnyi me behémúnyi besana áña taaká. Mehúnyi eémé núánó nyemána nú ohiite ekúlú o o meéme lócoma anyía maáña háye lámbe a cé ña nóma i ibíne noómi o okóhama ekúlú ayé oya á yaáñonuaka bembánye mbá hinjoti hé alale yé oya é bitóñinyi e cínú etémá noómi.

20 Asana yí buúse ayé núánó nyemána nú o caña menyí áña anyía: Mbókó ooco ñaá békána ohembule a ciayé injijé ce bémuátá besana a beóñókónó ebí behémúnyi besana bá Bandómesé ña bó kónaka, wáña a nyenana,

21 anyía te behémúnyi besana bá Bandómesé ti ómó bú hémúnyi besana aá ciabó injijé ce bémuátá, mbá bé ñe bú biíbi hémúkúnyí a makénda me Efúúménénu yí Elilé.

2 Bíel 2

1 Buáyá, behémúnyi besana bá befala ña bó bá bébú líhéke e ekatékate ce baaco bé Islayél. Híáná tóna, o moósé a má ña fáakona beékúnyi besana bá befala ké bú líhéke tóna aanó e ekatékate; bé ké bú óofikinyi e menjijé beebé bí eékúnyi bí onenisiki baaco. Bé ké bú bínéjítikinyi uubú Waáña ewú u ñeé beébe háñónáká a boobé noómi. Bé ké bú bísúékíne o obísúékíne búábó bunyímé bó bémuátá.

2 Baaco beéñí ká bó látákéna yáábó aabé yé nyebékéléna yé monyókkóló; a asana na yáábó aabé yé nyebékéléna eeyé baaco a bómoté ké bú fénékíne taaká ci ohónyí.

3 A asana ayé moonyé ñaá háména buéñí o otémá beékúnyi eébé, bá ká bó banó ñeéke na anamánamá cá besana o o banó nyíákéna. Mbá Bandómesé na maá bósóna yáábó asana feeké; wuúci yó cóba o o beébe menyisiki, téka ne efule.

4 Yááña anyía Bandómesé te ómo nyéanénena te bililé bé masóma a bé ñaá kéláka boobé; mbá u ñeé biíbi aahákéna beótókkónó a Talatáala, éce anyía noofia nú tíime, haála ehé ibíne áña hú fíí'; hóá bé ñaá táta nyíáyé nyebosona nyé besana.

⁵U te ómo nyéanenea tóna bakela monyókóló bá buáyá, mbá u ñeé beébe tóména yaandándá yí olondí. Olondí oócí ñaá hómáká, yó beébe óónókó bekime. U ñoó nóhi hú baaco bánámányé. Nóna, ooco ooté awó u ñaá bá wá láakena baaco anyía bé líhéke háye bú ñeé bíléníne Bandómesé, ñaá bá o olonjo ú bénományé eébi.

⁶Híáná tóna, u ñeé lúliki buúse bukime báléka cé na Sótom na Komóole anyía wée tónínyi hibílícínyínyí a baaco bekime a bá te ñá bó láténa Besana bé Bandómesé.

⁷Ta híáná, u ñá cáña onohi atálémánánó yé ooco Lot. Wuúci, otémá ñaá bá wá bényíáka buéñi a asana ne ebébékénú yé nyebékéléna yé banána eébé.

⁸Yááña anyía, atálémánánó yé ooco eéyé ñaá bá yé líhéke aabó e ekatékáté, yé lecaaka, yé lókómáká mósé mekime bibébékénú bé besana abé bá ña bó bá bábó kélaka. Yááyé atálémánánó yé otémá bényíáka ekúlú ekime a besana eébi.

⁹Nyekelaka nyí Otéñi a Waáña eényí ño tónínyi anyía u ñeé ményi onohi baaco e bé ñe bú wuúci láténa ekúlú ayé baaco eébé á bóña e muuyé noómi. U menyukune tóna otétisi bakela maabé anyía mbá u kée beébe bónóséaka a buósé bó nyebosona nyé besana.

¹⁰U ñaá kéla aána hólákáhláka eebe a bá ñaña bábó kélaka besana bé monyókóló e bí ñe bíléníne imehú, bá bábákéna Butéñi bú Otéñi a Waáña. Beékúnyi bá befala eébé á bóña na etémá ceáña, beébe na bosese, bé ti líkíme ta owómbóna bililé bé Omuaná e bí ñeé líhe eé nuúmi noómi,

¹¹yiíye anyía te bililé bé masóma bémuátá e bí ñeé beébe hóla buéñi na a makénda ne e butéñi ti ñeé beébe sóména na masáló eé buúse bú Otéñi a Waáña.

¹²Mbá baaco eébé ña bó békéléna háye enyama a cé te á bá ne injiné; bé ñeé ciíci ketíki hú anyía bá hatéakéna, bá óónókó, cíó fónókó. Bá ña bó óómbóna benyéma e bé ti ñe bú ményi. Bandómesé kée beébe menyisiki buúse bukime, bó fónókó buúse bukime háye enyama eéci.

¹³Aána u kée beébe namaka a asana na yáábó okótémákánó yé nyebékéléna. Beebé bé besana ñeé beébe háména o otémá, bé bílénékíne o bíibi kela na engalananda ce nabuósé. Yááña asana yé na aató olama na mahana buéñi a befala abé bá ña bó sómba ekúlú eyí bé ñe bú nyíenyi mananda na banó.

¹⁴Cííbú etémá ñeé beébe háména hú o ofianana beénjú; okela boobé beébe bílénékíne ekúlú ekime. Bé ñe bú bísúéne baaco a bá bóña na etémá ecóócó, mōonyé beébe hámókónéna e etémá buéñi. Éhé Bandómesé ne meé beébe lomókó.

¹⁵Bá ña bó nyéana oláténa nyebékéléna nyé atálémánánó yí ohónyí; bó túme oláténa nyé aabé yí ohónyí nyí muhémúnyi besana Balaam, óónó u Bosóol. Wuúci, u ñeé lénéke ohóma benamá bé okótémákánó yé nyebékéléna.

¹⁶Mbá Bandómesé ñeé wuúci kákálákéna a yááyé aabé yé nyebékéléna, yó kela anyía abanabebea á táñeta nááyá háye ooco, ta yé cáña á bá anyía enyama ñaña ce te á táña. Yí ñe menyisi aána buála ebú muhémúnyi besana eémú ñaá bá waá kélaka.

¹⁷Aáná beékúnyi besana bá befala eébé á bóŋa háye tucéme a tó te á bá ne menyífé; beébe tóna háye belondó ebí ehúne ñe kéndi háye yí ñeé léne, ñobólá te naa. Bandómesé ne meé beébe báténéna nyilimíné a haála ehé íbíne ñña hú fíí’.

¹⁸Bá ña bó táña beandándá bé besana bé buála a bé te ñó yóóló. Aáná bá kelaka besana bé ñonyókóló e bí ñeé beébe háména e etémá noómi, bé ñe bú tóni baaco a bá ma bó béhóoko o obéhóoko e ekatékate ce olonjo ú baaco bé bunyímé.

¹⁹Bá ña bó bétánéna baaco anyía bé ké bú líhéke a ciabóciabó, yííye anyía beébe bémuátá bá bóŋa beólé bé maabé e me ñeé beébe cobana e bunyímé. Yáaña anyía, mbóko boko a búmóté ñó béótókókéna ooco, ooco oócí a yáaña yóólé yé boko eébu.

²⁰Yáaña anyía bá na maá bó sómba okoló o olíhe ú ñonyókóló ú omesé, anyía bé ñe bú menyí ne uusú Otéñí a Waáñá na muaso Munohi, Yésus Kilís. Mbá bá ña bó bényéana o háná hálómóna o olíhe ú ñonyókóló oócí; wuúci, ú ñe beébe ténjíní tóna. Aáná úúbú olíhe ú elime oócí a yáaña obébékénú o ohola úúbú olíhe ú buusebuúse.

²¹Bú ñaá bá bombánye o ohola náábó anyía bé ti menyí atálémánánó yí ohónyí na anyía bebú yííyi menyí, bó túméke elime, bá te láténa efúúménénú yí okotí eyí bé ñeé beébe hulíkíní.

²²Asana e yí ñeé beébe háména ño tónjíní bombánye enjaba a cé ñaá koonna anyía: «Eebó, na nyeyanyakaka, na nyehálómóna o onyía túáyé tuenyi»; «Eñonáfá, na nyemana o ciici bíékébi, na nyehálómóna o okobétóbo a nyendobe noómi.»

2 Bíel 3

¹Baláame bá otémá, áno lecá: Núáme nufule nó oláta eenu e ña mé banó oónéna. Eémi e tufule tukime túfendí, e ña mé banó bitéésiki besana a bémóté anyía yáme banó héényíki etémá, núánó bámókónéna na mósone e mefúúménénú a beetó.

²E ña mé aamba anyía núánó betááka besana ebí befúúménénú bé behémúní besana bá Bandómesé ña cáña ébu hulikinyi baaco e nyuúte nyé baaco buáyá. Áno betááka tóna okotí eyí uusú Otéñí a Waáñá, muaso Munohi, ñaá basó hulikinyi e nyuúte nyé báánó baaco bá endóma.

³Áno cáña omenyi bombánye anyía o móósé ma nyemana nyé omesé, baaco o bómóté ká bó fáakona, bá banó cécáka, bá kélaka anamá cá besana a beebé bikime e bí ñeé beébe háména e etémá noómi,

⁴bá kóonaka báye: «Mbá endána acé u ñaá táná anyía u ká ka hálómóna ciici ciényí aná e? Yáaña anyía o otoko otúme ayé bíásó bísíkiné ñe bú líheke, bíó wéékúne, ta boko te ñaá hénéna e nyilimíné. Besana bikime a yánáña boko búmóté o otúme ayé ohuáló ñaá bebóta.»

⁵A nyekoonna eényí, bé ñe bú kine omenyi anyía buáyá Bandómesé ñeé kítiki na omesé na omuaná ne buhúní bó nyíáyé nyuúte; yó ketiki na omesé ne menyífé, aáná omesé ñña hóá a asana ne menyífé.

⁶Híáná ne menyífé a ma ña hómháka a yaandándá yí olondí, Bandómesé ñaá kátákéna omesé awó ú ña cáña obá.

⁷Asana ómoté, na omesé na omuaná abé tu ña só léca hénáño áña benyéma ebí buhúnyi bó Bandómesé ne meé tétisi anyía oocó kée bíibi lulíki a buósé bó nyesómbótóna nyé besana ebú u kée ményisiki bakela maabé.

⁸Mbá, banó baláame bá otémá, asana ayé nu te ómo nó nyémána nú obéhóya áña anyía: A nyeleca nyí Otéñí a Waáñá, buósé búmoté áña háye tóséna cé tuño; tóséna cé tuño áña háye buósé búmoté.

⁹Yááña anyía u ti ñe yéenyísi onyíoyísinyi ciayé endána háye baaco o bómoté ñá bó bétáá; mbá u ñaá banó eéhínyinyi bu eéhínyinyi, anyía u ti ñe léne anyía ooco omoté é nyíme. U ñeé léne yáaña anyía baaco bekime o bóñgóna ohónyí wú obékákálákéna máábó maabé, mbá bá sómba okóló eé meéme.

¹⁰Buósé bó nyekahálómóna nyí Otéñí a Waáñá káá háma hú huase, háye weébi ña ña waá fáaya, ooco te bétátá. Buósé eébú, eñólómuaná kée sējúlue hú fuab na yaandándá yí ekundí, oocó yó sējúlísiki benyéma bikime e bí ñe iinjie eese e eñólómuaná; na omesé na bíáyé benyéma bikime béo mánókóna hú táako.

¹¹A asana na nyenamá anyé benyéma bikime eébi á nyémána bí osējúlúeke aáná, nu ña nó nyemána nú obámókóna baaco abá na yáánó ambánye yé nyebékéléna na nyíánó nyibíinjie o olumitinine áña bifúúménénú.

¹²Téka banó nú ña nó tátá, nu eñelikinyi ñaño nyekaáhama nyé buósé bú Kilís abó Bandómesé maá táfa e? Buósé eébú, oocó kée lulíki eñólómuaná, obála ú tobémbe tú oocó tú osējúlísiki benyéma bikime e bí ñe iinjie eese e eñólómuaná.

¹³Mbá Bandómesé ñaá basó bétánéna na yósooso yé omuaná na yósooso yé omesé; hóá besana a betálémánánó áña ekúlú ekime, bíibi tu ña só táta.

¹⁴Yaáté asana, baláame bá otémá, a nyetáta anyé nú ña nó tátá besana eébi, áno békéndákéna obámókónéna befúúménénú téka na hekoma, banó e mbuumu noómi eé buúse bó Bandómesé.

¹⁵Énu menyí anyía yaandándá yí nyíehínyinyi yí uusú Otéñí a Waáñá eéyé ñaá banó iinjie ohónyí wó onohoko banó bekime. A asana eéyé uusú onyíinyi u otémá Bóol ñaá banó óñjókéna tóna i injijé acé Bandómesé ñeé wuúci iinjíé.

¹⁶Híáná u ñaño wo yóñjoko a túáyé tufule tukime ekúlú ayé u ñaá táña besana eébi. Tufule eétú áña na behaála a bémoté a bé ña náta olókóma; bíibi eébi baaco a bómoté a bá te abó bá ne injijé, beébe téka bé bíinjíénú o olumitinine, ñe bú kótímisi nyelókóma. Híáná bá ña bó kela tóna a behaála bí etémbí bé Cioñé cé Bandómesé. A nyíábó nyekelaka eényí, bé ñe bú bísúéne búábó bunyímé bó bémuátá.

¹⁷Baláame bá otémá, a yáánó aháña nua núña o omenyi besana eébi, bá maá banó kúuneke biité. Yaáté asana, énu bikékényiki aná, ñote bényéana anyía bañána eébé abó banó nénísiki ohónyí na yáábó aabé yé nyebékéléna, bó banó aáñiáka mñolé a mñónénánó a maáña e cínú etémá noómi.

¹⁸Mbá áno cócóbáka ne buúse, nu kɔmaka na a yaála yí nuubo noómi ne o omenyinyi ne Yésus Kilís, wáŋa ne uusú Otéŋí a Waáŋá na muasó Munohi. Nuúmi á bāmókónéna nááyá o otúme aámbáya ɔ ɔkóhama bikúlú bikime, híáná yááŋa.

1 Sáan

1 Sáan 1

¹Tu ɲa só banó ɔ́ɲéna nufule eenu a asana yí Buhúnyi e bú ɲe yiínjíéne olíhe. Bú ɲaá bá éce nyitúme nyé benyéma bikime te ɲáá bá. Tu ɲa só lókmáká úúyé ɔ́ɲa na cáásó eetú, túo buúbu lecáka na cáásó eése cá bémuátá, túo buúbu kebeliki; cáásó aabá cíó buúbu bitíséke.

²Ekúlú ayé Bandómesé ɲeé cénísi Buhúnyi bú olíhe eébú ɔ́ɔɔ u ceéto, yó buúbu tónínyi a baaco, tu ɲe sú buúbu lecáka. Éhé tu ɲa só banó bíkétínyi, tu banó húlikínyi asana yé yóóóóó yí olíhe yí ekúlú ekime eéyé a yé ɲaá bá ne Síkíne Bandómesé; aámbáya yé ma basó bitónínyi a miányé.

³Asana eéyé tu ɲa só lecáka, túo lókmáká; yiíyí eéyé tu ɲa só banó húlíní tóna anyía núánó bámókóna e nyimónjóló na basó abá tua sóna e nyimónjóló ne ne Síkíne ne ne uuyé Ɔ́ónó Yésus Kilís.

⁴Basó bémuátá, tu ɲa só banó ɔ́ɲéna besana eébi ananyía mbá túásó bámókóna háye nyitíne nyí bilúɲe.

⁵Esóma acé tu ɲa só lókmáká né Yésus Kilís, ícíeci tu ɲa só banó húlíní: Céáɲa anyía Bandómesé áɲa eese, ta boko a búmóte bú ibíne te a bá nááyá.

⁶Mbóko tu ɲa só kóna anyía tua sóna e nyimónjóló na Bandómesé, basó hú ɔ́ɔba ne buúse ɔ́ ɔ́kela besana bí ibíne, éce anyía tu ɲe sú nɛɲe baaco, tu ti líhe a taaká noómi.

⁷Asana ómóte, mbóko tu ɲe sú líhe e eese noómi háye Bandómesé wuúci bémuátá ɲe líhe e eese noómi, tua sóna e nyimónjóló basó na basó, manónó me uuyé Ɔ́ónó Yésus ɲaá basó fúúmínyi a búásó bɔ́ɔbé bukime.

⁸Mbóko tu ɲa só kóna anyía tu te asó bá bakela maabé, tu ɲe sú bínɛɲe basó bémuátá; aáná taaká te a bá náásó buúse bukime.

⁹Asana ómóte, mbóko tu ɲa só békóto búásó bɔ́ɔbé eé buúse bó Bandómesé, wuúci bémuátá u káá basó buúbu nyeanenena, yó buúbu fúúmínyi bukime anyía wáɲa atálémánánó yé ɔ́ɔɔ, u nyíoyísíkínyi úúyé ɔ́ɲa.

¹⁰Túásó kóna anyía tu te ɲa só kéla bɔ́ɔbé, tú me sú hélúmúnyi Bandómesé ɔ́falafala, búáyé buhúnyi te a bá a cáásó eetú buúse bukime.

1 Sáan 2

¹Bááme baáná e, e ɲa mé banó ɔ́ɲéna besana eébi anyía nu te keláka besana a beebé. Mbá, mbóko yé ɲó yóo háména anyía kuɲó ɔ́ɔɔ a wɔ́móte ɔ́o kéla asana a yaabé, menyí anyía tua sóna na mɔ́kamena eé buúse bú Síkíne Bandómesé; wuúci wáɲa Yésus Kilís, atálémánánó yé ɔ́ɔɔ.

²Yááɲa anyía wuúci bémuátá u ɲaá bésómbéna háye etúké anyía mbá Bandómesé á basó nyeanákénéna maasó maabé; té cáɲa hú maasó maabé bímuóci, mbá u ɲaá nyéanénena tóna maabé ma baaco bekime bá ɔ́mesé okime.

- ³Mbókko tu naŋa tuasó látákéna bikotí bé Bandómesé, bú ño tóŋínyi anyía tu ñe sú wuúci menyí bəmbánye.
- ⁴Ɔɔɔ okime awó ú ña kɔɔna anyía u ñeé wuúci menyí bəmbánye, mbá u te láténa bíáyé bikotí áŋa na afala, taaká te a bá nááyá buúse bukime.
- ⁵Mbá yááŋa anyía'ó, ɔɔɔ okime awó ú ña láténa besana abé Bandómesé ña kɔɔna, wuúci oóci u ñé léne Bandómesé bəmbánye bəmbánye. A asana eéyé tu ñe sú ményi anyía tua sóŋa balatákánó e nyimónjóló ne wuúci.
- ⁶Ɔɔɔ okime awó u ñá kɔɔna anyía u ñee límíne e nyimónjóló na Bandómesé ña nyemána wu olíhéke i ñetí ci olíhe ú Kilís bəmuátá.
- ⁷Baláame bá etémá e, okotí ayé e ña mé banó óóŋéna aaha te a bá yóósoóso yí okotí. Mbá okotí yé buáyá yááŋa; yiíyi nú ñe nú ményi o otúme e nyitúme nyí úúnú olumitinine. Okotí yé buáyá eéyé áŋa buhúnyi abó nú na maá nó lóókómáka.
- ⁸Mbá ta híáná, okotí ó yóóso yááŋa e ña mé banó óóŋéna; yiíyi eéyé yí ñé bitóŋínyi ne o olíhe ú Kilís ne e úúnú áyá. Yááŋa anyía ibíne á yááŋa ɔ ɔmanokɔna; taaká ci eese á yááŋa ɔ ɔnɔma.
- ⁹Ɔɔɔ okime awó u ñá kɔɔna anyía u ñeé líhe ambánye yí olíhe e eese noómi mbá, u liŋekine uuyé onyíinyí á yánáŋa i ibíne noómi.
- ¹⁰Yááŋa anyía'ó, ɔɔɔ okime ewú u ñeé léne uuyé onyíinyí, wuúci u ñeé líhe ambánye yí olíhe e eese noómi; ta bókko a búmɔté bú o wuúci kúfítínyi te a bá nááyá.
- ¹¹Mbá ɔɔɔ okime ewú u ñe líŋine uuyé onyíinyí ñeé líhe i ibíne noómi. U ñaá kánda i ibíne noómi, u ti menyí haála ahá u ña cóba ananyía ibíne meé wuúci kuusi indímé.
- ¹²Banó bááme baáná e, e ña mé banó óóŋéna besana eebi anyía Bandómesé maá banó nyéánakenena máánó maabé a asana ne Kilís.
- ¹³E ña mé banó óóŋéna besana eebi, banó, bááme be síkíne, anyía nu ñe nú menyí ooci awó u ñaá bá o otúme e nyitúme nyé benyéma bikime. E ña mé banó óóŋéna besana eebi, banó, na benókó na babóla, anyía nú ma nó yáká ɔɔɔ u menjijé.
- ¹⁴Banó bááme baáná, e ña mé banó óóŋéna besana eebi anyía nu ñe nú menyí ciasó Síkíne Bandómesé. E ña mé banó óóŋéna besana eebi, banó, bááme be síkíne, anyía nu ñe nú menyí ooci awó u ñaá bá o otúme e nyitúme nyé benyéma bikime. E ña mé banó óóŋéna besana eebi, banó, na benókó na babóla, anyía nua nóŋa na makénda o olumitinine noómi, Besana bé Bandómesé ñeé límíne aanó e etémá ekúlú ekime, nú ma nó yáká tóna ɔɔɔ u menjijé.
- ¹⁵Banó bekime, nuti bíinjíékíne o oléne ɔmesé ooci ta besana a béáŋa ɔ ɔmesé. Yááŋa anyía, ɔɔɔ okime ewú u ñeé bíinjie o oléne ɔmesé ooci ti ñeé léne Síkíne Bandómesé buúse bukime.
- ¹⁶A besana bikime bé ɔmesé ooci a béáŋa anyía: Na besana bí imehú a bé ña basó háména e etémá, na yaáká yí eése, ne obíbééti awó baaco ñe bú bíbééti na búábó bənóme; bí ti ñe húle né Síkíne Bandómesé, mbá bíáŋa bé ɔmesé.

17Énu menyí anyía ɔmesé ooci á yáaŋa ɔ ɔmana, na besana a bé ŋa háména baaco e etémá áyá. Mbá, ɔɔɔ okime awó u náŋa waá látákéna besana e bí ŋeé biléníne Bandómesé ŋeé líhe bikúlú bikime.

18Bááme baáná, bikúlú bí nyibíóndísínyi eebi tua sɔáŋa o olíhe. Áno bétááka anyía bá ŋa banó láákéna anyía e bikúlú eébi munuusi Kilís káá háména baaco hú huase. Yááŋa anyía benuusi Kilís ma bó háláka aámbáya; buáté bɔko bú ŋo tóŋínyi anyía tua sɔáŋa o olíhe bikúlú bí nyibíóndísínyi.

19Baaco eébé ŋa bó bá buáyá e úúsú ɔlɔŋɔ, bá ŋa bó há mókóna anyía bó te ómo bó bá taaká cé baaco cí uúsú ɔlɔŋɔ. Yááŋa anyía' o, mbókɔ bábó bámókóna baaco bé úúsú ɔlɔŋɔ, keyé bá ŋa bó lóbbókɔ. Mbá bá ŋa bó hátókóná anyía búé bitóŋínyi o motóndóló anyía bó te ómo bó bá taaká cé baaco cí uúsú ɔlɔŋɔ.

20Mbá banó, a yáánó aháŋá, nu ŋe nú ményi anyía Kilís na maá banó súkunekine Efúúménénu yí Elilé. Éehé nua núáŋa o omenyi taaká, banó bekime.

21Mbókɔ yaŋó e ŋa mé banó óóŋéna besana eebi, bú te á bá anyía nu ti ŋé nú ményi taaká; yááŋa hú anyía nuanua báka o omenyi taaká, nu menyukune tóna anyía afala te á bá yé ɔháma aá taaká noómi.

22Ée, aányé wáŋa ɔfalafala aná e? ɔfalafala áŋa ɔɔɔ okime awó u ŋa kɔona anyía Yésus te a bá Kilís. Wuúci wáŋa ɔfalafala, wuúci munuusi Kilís, u bínéŋítíkínyi ekúlú ómɔté na ciasó Síkíne Bandómesé ne uuyé ɔónó áyá.

23Yááŋa anyía ɔɔɔ okime ewú u ŋe bínéŋítínyi ɔónó u Bandómesé ŋeé bínéŋítínyi tóna Síkíne. Mbá ɔɔɔ okime awó u ŋa kɔona anyía Yésus áŋa ɔónó u Bandómesé ŋe ményi tóna Síkíne.

24Yaáté asana núánó nyemána nú otétényíki bɔmbánye e cíínú etémá asana eéyé ayé nu ŋa nó lókómáká e nyítúme nyí úúnú olumitinine. Mbókɔ nu ŋa nó cɔba ne buúse o otétényi bɔmbánye e cíínú etémá asana ayé nu ŋa nó lókómáká e nyítúme nyí úúnú olumitinine, nu ké nú límíne banó bémuátá e nyimónjóló na ɔónó u Bandómesé ne Síkíne áyá.

25Bɔko ebú Kilís ŋaá basó bétánéná áŋa yɔsɔsɔ yí olíhe yí ekúlú ekime.

26É ŋa mé banó óóŋéna aáná a asana na baaco a bá ŋa bó áamba ɔ banó nénisi ohónyí.

27Mbá banó, a yáánó aháŋá, Kilís na maá banó súkunine Efúúménénu yí Elilé; éehé bú te ŋa háná ɔyɔ́lɔ anyía bá banó eékúnyíki nyiékúnyi nyí etémbí. Yááŋa anyía Elilé eéyé ŋaá banó eékúnyi besana bikime a béáŋa taaká, bíibi téka befala. Énu límíne e nyimónjóló nááyá háye Elilé ŋaá banó eékúnyíki.

28Yaáté asana aná, banó bááme baáná, énu límíne e nyimónjóló ne Kilís, ananyía ekúlú ayé u ká ka hálómóna, tu ká sɔ bámókóna o moyóyónó, tu te lókóma aatɔ ɔlama eeyé eé buúse.

29Ahé nu ŋe nú menyí anyía wáŋa atálémánánó yé ɔɔɔ eé buúse bó Bandómesé, énu menyí tóna anyía ɔɔɔ okime awó u ŋa kéla besana a betálémánánó áŋa uuyé ɔónó.

1 Sáaη 3

¹Huúú' ! Áno læcá nyenamá nyí nulénéne anyé Taatá Bandómesé ηαά basó lénéké. U ηαά basó lénéké buéñí a nyenamá anyé u ηα basó lóηo anyía bááyé baáná. Túé menyí aná anyía tua sóηa taaká bááyé; asana ómoté, baaco bá omesé ooci ti ηé bú menyí anyía tua sóηa baáná bá Bandómesé, ananyía bó ti ómo bú menyí ciasó Taatá Bandómesé.

²Baláame bá otémá, aámbáya tua sóηa baáná bá Bandómesé; bú te ηαά lécana bōmbánye aáté tu ká só bāmókónéna. Ta híáná, tu ηe sú menyí anyía ekúlú eyí Kilís kée bítóηinyi náásó, tu ká só bá aá ciayé iηetí, anyía tu ké sú wuúci læcaka háye wáηa.

³Yááηa anyía'ο, ooco okime awó u ηαά háya nyenamá nyé mōηolé eényí né Kilís ηe bítétényi ofúúménénu i iηetí ecí Kilís áηa ofúúménénu.

⁴Ooco okime awó u náηa waá kélaka bōobé te ηá láténa bikotí bé Bandómesé. Okela bōobé áηa onoko okotí yé Bandómesé.

⁵Nu ηe nú menyí anyía Yésus Kilís, awó bōobé te á bá nááyá buúse bukime, ηαά faáya o omesé o okówaáñiaka maabé.

⁶Éhé ooco okime e wé límine e nyimónjóló ne wuúci te ómó nyemána wu o háná kélaka bōobé; mbá ooco okime awó a yánáηa o ocoba ne buúse o okela bōobé ti ómó wuúci læca, te o wuúci menyí tóna.

⁷Banó, bááme baáná, ta ooco te banó néηe. Ooco okime awó u naηa waá kélaka betalémánánó bé besana áηa atalémánánó yé ooco i iηetí ci Yésus Kilís, wuúci wáηa atalémánánó yé ooco.

⁸Mbá ooco okime awó u ηa cóba ne buúse o okela bōobé áηa na Musóména, ananyía muáηa mōkela maabé hí otúme e nyitúme. Aató yé asana ayé Oónó u Bandómesé ηαά fááyéna o omesé ooci eé yiíyi ηαά bá anyía wá ka cáηgéna monyiókínyí ma Musóména mekime.

⁹Ooco okime a wáηa óónó u Bandómesé te ηá háná a kéla bōobé, ananyía nyebá nyé Bandómesé áηa limine nááyá. U té á bá wu o háná cocobaka ne buúse a nyekela nyé bōobé anyía Bandómesé áηa cíáyé Síkíne.

¹⁰Éná'ο, asana e yí ηe yeélúnyi bōmbánye na baáná bá Bandómesé na bá Sátan áηa anyía ooco okime awó u te ηá kéla besana a betalémánánó, u ti léne tóna uuyé onyíinyí, te á bá óónó u Bandómesé.

¹¹Yááηa anyía'ο, asana ayé nú ηa nó lókómáká e nyitúme nyí úúnú olumitinine áηa anyía túésú lénékénéne.

¹²Tu te ómo só nyemána tú ohóaka Káyen; wuúci u ηαά bá olōηo na Sátan, ooco u menjíηé, yó wóóno onyíinyí. Mbá nu ηe nú menyí a asana ayé aáté u ηeé wuúci óóno e? U ηeé wuúci óóno anyía u ηαά bá waá kelaka beebé bé besana, onyíinyí áa kelaka a betalémánánó.

¹³Baláame, note hōla okéke anyía baaco bá omesé ooci ηa bó banó líηíne.

14Mbá basó, tua sóña o omenyi aámbáya anyía tú ma só békátóna o owé noómi, tú okowóofine o olíhe. Tu ñe sú menyi aáná anyía tu ñe sú léne báásó benyiinyí; ɔɔɔ okime ewú u ti ñe léne onyiinyí a yánáña o owé noómi.

15Ɔɔɔ ewú u ñe líñine onyiinyí áña muónó baaco; nu ñe nú menyi anyía muónó baaco te ñáa bá na yóóóóó yí olíhe yí ekúlú ekime nááyá.

16Boko abó bó ñóó lóna anyía nulénéne, íbúebu aná Yésus Kilís ñe keé iinjíé úúyé olíhe a yáásó asana. Basó tóna tu ñá só nyemána tú owiinjíékíne císú ilíhe a besana bé báásó benyiinyí.

17Mbóko enóme ce ɔɔɔ a cémoté ña léca uuyé onyiinyí áa yábáka boko a bómoté mbá u ti wuúci bécáma mahana, anyána wáña wu ɔkooná anyía u ñeé léne Bandómesé e uúye ɔtémá noómi e?

18Banó, bááme baáná, tu te ómo só nyemána tú ɔtánáka hú ne nyuúté ne nyuúté, tu koonaka anyía tu ñe sú lénene na báásó benyiinyí, mbá tu ña só nyemána tú otóniinyi núásó nulénéne a nyekela nyé besana aá taaká noómi.

19Aáná tu ké sú menyi anyía tua sóña baaco a bá ña bó kánda aá taaká noómi; císú ɔtémá cíó hálómókóna a tóna ekúlú ayé tua sóña eé buúse bó Bandómesé.

20Te císú ɔtémá á basó kákálákéna, tu ñe sú menyi anyía Bandómesé ñeé ciíci téninyi, u menyukune tóna besana bikime.

21Baláame bá ɔtémá, aáná, mbóko císú ɔtémá te ñá basó kákáléna, tua sóña ne moyóyónó ɔ ɔtánáka eé buúse bó Bandómesé.

22U ñáá basó iinjie tóna boko bukime ebú tu ñe sú wuúci bata a asana ayé tu ñá só láténa bíáyé bikotí, tu kelaka besana e bí ñe wuúci bílénine.

23Bikotí abé u ñáá basó iinjíékíne anyía tuásó látákéna áña anyía túa háya mɔñolé né uuyé Ɔónó Yésus Kilís, mbá tu lénékénéne háye u ñáá basó láakena.

24Ɔɔɔ awó u ña láténa bíáyé bikotí ñeé límine e nyimónjóló na Bandómesé, Bandómesé tóna e nyimónjóló ne wuúci. Boko a bó ña basó tóniinyi anyía Bandómesé ñeé límine e nyimónjóló na basó áña Efúúménénu yí Elilé ayé u ñáá basó iinjie.

1 Sáan 4

1Baláame bá ɔtémá, nuti ténýí lúmitine baaco a bá ña bó kóna anyía bá bóña ne Efúúménénu yí Elilé; mbá, áno cáña beébe búlúnéke bómánye bómánye ananyía núénú ményi mbóko bá bóña taaká ne Elilé e yí ñeé húle ná Bandómesé. Yááña anyía behémúnyi besana bá befala ma bó hála haála hekime.

2Áno léca anyána nua nóña nú omenyi anyía ɔɔɔ áña ne Efúúménénu yí Elilé. Ɔɔɔ okime awó u ña kóna e ekatékaté ce baaco anyía Yésus Kilís ñeé bíbiéné ɔɔɔ áña taaká ne Elilé e yí húle ná Bandómesé.

³Mbá ɔɔɔ okime ewú u ti ñé lúmitinine anyía Yésus Kilís ñeé bíbíéné ɔɔɔ te á bá ne Elilé e yí ñe húle ná Bandómesé. Elilé ayé wáña ne yiíye áña elilé yí munuusi Kilís; yiíyi nu ña nó lókómáká anyía yé káá fáaya; aámbáya eeci yá yáaña aaha ɔ ɔmesé.

⁴Banó bááme baáná, aá banó, nua núáña baáná bá Bandómesé; nu na maa nó yákáka behémúnyi besana bá befala anyía Elilé a yááña náánó áña na makénda buéñí ɔ ɔhola elilé a yááña á baaco bá ɔmesé.

⁵Yááña anyía beébe bá bóña baaco bá ɔmesé; yaáté asana bá ña bó táña besana bé ɔmesé, aáná baaco bá ɔmesé ñe bú beébe lókóma.

⁶A yáásó aháña, basó tua sóna baáná bá Bandómesé. Ɖɔɔ okime ewú u ñe ményinyi na Bandómesé, wuúci u ñá lókóma besana abé tu ña só kóna; ɔɔɔ awó u te á bá ɔónó u Bandómesé te ñá lókóma besana abé tu ña só kóna. Aáná tua sóna tú omenyi ɔwaálóna ne Elilé yí taaká na yé nyenana.

⁷Baláame bá ɔtémá, túé búle lénéne basó na basó anyía nulénéne ñeé húle ná Bandómesé. Ɖɔɔ okime náánó ewú u ñeé léne bɔsókó áña ɔónó u Bandómesé, u ñeé ményinyi ne wuúci.

⁸Ɖɔɔ okime ewú u ti ñeé léne bɔsókó ti ñeé ményinyi na Bandómesé, anyía Bandómesé ña ña weé lénéke baaco.

⁹Bandómesé ñaá basó námbɔnena núáyé nulénéne ekúlú ayé u ñaá tóma híiyé hekoñó hí Ɖónó ɔ ɔmesé, ananyía mbá túásó bá na taaká ci olihe nááyá.

¹⁰Asana e yí ñó tónínyi nulénéne áña anyía Bandómesé u ña cáña ɔ basó léne, yó tóma uuyé Ɖónó ɔ ɔkɔbésómbéna a yáásó asana, mbá u basó nyéanakenena máásó maabé; nulénéne eénu te á bá anyía basó tú ña só cáña olénéke Bandómesé.

¹¹Baláame bá ɔtémá, a asana ayé Bandómesé ñaá basó lénéke buéñí aáná, éehé basó tóna túásó nyemána tú olénékénéne.

¹²Énu ményi anyía ta ɔɔɔ te ña léca Bandómesé háye wáña; ta híáná ekúlú eyí tu ñe sú lénéne basó na basó, tua sóna limine e nyimónjóló ne wuúci, nulénéne anó ú náña waá basó lénéke áña nunyíoyónú náásó bɔmbánye bɔmbánye.

¹³Bɔko a bó ña basó tónínyi anyía tua sóna balatánó e nyimónjóló na Bandómesé, wuúci tóna ɔlatánó e nyimónjóló na basó áña anyía: U ñaá basó iínjé yááyé Elilé.

¹⁴Basó bémuátá tu ña só lécáka na cáásó eése anyía Taatá Bandómesé ñaá tóma uuyé Ɖónó ɔ okonóhi baaco bekime bá ɔmesé; aáná tu ñe sú húlinyi baaco anyía asana eéye áña taaká.

¹⁵Ɖɔɔ okime awó u ñá kóna anyía Yésus áña Ɖónó u Bandómesé ñeé limine e nyimónjóló na Bandómesé, Bandómesé tóna e nyimónjóló ne wuúci.

¹⁶Basó bémuátá tu ñe sú ményi, tu lumitekinine anyía Bandómesé náña waá basó lénéke; wáña nulénéne. Aáná ɔɔɔ okime awó u náña weé líhéke e nulénéne noómi ñeé limine e nyimónjóló na Bandómesé, Bandómesé tóna e nyimónjóló ne wuúci.

¹⁷Boko a bó ñaá basó tóñinyi anyía tu ñe sú léne Bandómesé bɔmbánye bɔmbánye áña anyía tu ti ké sú líkímeke ta boko buósé abó Bandómesé káá sómbótókónéna baaco besana. Úúsú olíhe ú ɔmesé ooci áña i ñetí ci olíhe ú Yésus Kilís.

¹⁸Bulíkílíki te á bá e nulénéne noómi, mbá taaká taaká ci nulénéne ñeé menyisi bulíkílíki ɔ ɔtémá. Yááña anyía' o, ɔbá ne bulíkílíki ɔ ɔtémá ñeé hémbule anyía bónósea áña cé ɔbá hóá; aaná ɔɔɔ okime a wáña ne bulíkílíki ɔ ɔtémá te ñá lókóma injibí ci nulénéne nú Bandómesé.

¹⁹A náásó, tua sóña ne nulénéne e etémá ananyía Bandómesé u ñaá cáña ɔ basó léne.

²⁰Mboko ɔɔɔ ña kóna anyía: «I ñeé mi léne Bandómesé», mbá u líñékíne bɔsókó, wáña na afala. Yááña anyía, ɔɔɔ ewú u ti ñé léne baaco abá u ña leca ne eése, ɔɔɔ oócí te á bá wu olénéke Bandómesé awó u te ñá leca.

²¹Okotí ayé Bandómesé ñaá basó iinjie íyéeye aná: Ɖɔɔ ewú u ñeé léne Bandómesé ña nyemána tóna wu olénéke bɔsókó.

1 Sáan 5

¹Ɖɔɔ okime ewú u ñé lumitinine anyía Yésus áña Mesíi awó Bandómesé ñaá tóma o okonóhi baaco, ɔɔɔ oócí áña ɔónó u Bandómesé. Mboko ɔɔɔ ñeé léne Síkíne, u ñeé léne tóna bááyé baaná.

²Boko a bú ñaá basó tóñinyi anyía tu ñe sú léne baaná bá Bandómesé áña anyía tu ñe sú léne Bandómesé, tu látákéna bíáyé bikotí tóna.

³Yááña anyía' o: Oléne Bandómesé áña nyeláténa nyé bíáyé bikotí; aaná nyeláténa nyé bíáyé bikotí te ñáá nata,

⁴anyía ɔɔɔ okime a wáña ɔónó u Bandómesé áña na makénda ma ɔyáka besana bé ɔmesé. Tu ña só yáka besana bé ɔmesé anyía tu ña só háya mɔñolé né Yésus Kilís.

⁵Aányé wáña wu ɔyáka besana bé ɔmesé, e te ñáa bá hú ooci ewú u ñe lumitinine anyía Yésus áña Ɖónó u Bandómesé e?

⁶Yésus Kilís oócí u ñaá fáaya ɔ ɔmesé, yó bíótíne ne menyífé, manóñó mó wuúci há mókóna e úúyé owé; u te ómɔ fáaya ɔ ɔmesé hú ne menyífé me úúyé obíótíne meéme ne meéme, mbá u ñaá fáaya ne menyífé me úúyé obíótíne na manóñó me úúyé owé. Aaná Efúúménénu yí Elilé ñaá háya embasó; ciayé embasó áña taaká anyía yéáña taaká.

⁷Yááña anyía bambasómbáso áña bátátó:

⁸Ne Efúúménénu yí Elilé, ne menyífé, na manóñó; bétátó eébi okelú ómɔté.

⁹Mboko tu náña tuesú lumitekine anyía embasó ce baaco áña taaká, túé menyí anyía embasó ce Bandómesé áña taaká ɔ ɔhola ce baaco, ananyía wuúci bémuátá u ñaá háya embasó a asana ne uuyé Ɖónó.

- 10**Aáná ɔɔɔ ewú u ñe lúmitinine anyía Yésus áña Ɖónó u Bandómesé áña na embasó eécí nááyá bémuátá. Mbá ɔɔɔ ewú u ti ñe lúmitinine ñeé híite Bandómesé háye ɔfalafala, anyía u ti ómó lúmitinine embasó acé u ña hákénéná uuyé Ɖónó.
- 11**Ciáté embasó eécí áña anyía Bandómesé ñaá basó iínjiékíne yóɔɔɔ yí olíhe yí ekúlú ekime. Olíhe oócí áña né uuyé Ɖónó.
- 12**Ɖɔɔ okime a wáña e nyimónjóló na Ɖónó u Bandómesé áña ne olíhe, mbá ɔɔɔ okime awó u te á bá e nyimónjóló na Ɖónó u Bandómesé te á bá ne olíhe.
- 13**Banó, belumitinine Yésus Kilís a wáña Ɖónó u Bandómesé, e ña mé banó óñókéna besana eébi ananyía nuénú menyí anyía nua núáña na yóɔɔɔ yí olíhe yí ekúlú ekime.
- 14**Tu ñe sú menyí anyía Bandómesé ñaá lókóma bɔkɔ bukime ebú tu ñe sú wuúci bata mbókɔ bú ñeé wuúci bíléníne; asana eéyé ñaá basó iínjie makénda ɔ ɔtémá noómi.
- 15**Aáná, háye tu ñe sú menyí anyía u ñaá basó lókóma, túde menyí tóna anyía ekúlú eyí tu ñe sú wuúci bata bɔkɔ a bómoté, tua sóáña ne buúbu.
- 16**Mbókɔ ɔɔɔ a wómoté ña léca uuyé onyíinyí á kelaka asana a yaabé a yé te á bá yí o wuúci ɔbana o owé, wá bécóklókénéna ɔɔɔ oócí Bandómesé; Bandómesé kée wuúci iínjie olíhe. Asana eéyé ña léca baacɔ a bá ña bó kela bɔbɔ a bú te á bá bú o beébe ɔbana o owé. Mbá bɔbɔ a búmoté áña bú ɔɔbana ɔɔɔ o owé; té cáña a nyenamá nyé bɔbɔ eényí e ña mé kɔɔna anyía bá bécóklókénéna ɔɔɔ eé nyíinyí.
- 17**Nyenana nyikime anyé ɔɔɔ ña nána ñaa bélóño anyía bɔbɔ. Mbá ta híáná, maabé a mómoté áña hóá a má te á bá ma ɔɔbana ɔɔɔ o owé.
- 18**Tu ñe sú menyí anyía ɔɔɔ awó a yáaña ɔónó u Bandómesé te ñá háná á kela bɔbɔ. Mbá Ɖónó u Bandómesé ñeé wuúci tétényí anyía ɔɔɔ u menjiné ti wuúci kelá bɔbɔ.
- 19**Tu ñe sú menyí anyía basó tua sóáña benyéma bé Bandómesé, mbá baacɔ bekime bé etémbí bá ɔmesé á bóña e butéñí bó ɔɔɔ u menjiné noómi.
- 20**Tu ñe sú menyí tóna anyía Ɖónó u Bandómesé ñaá faaya ɔ ɔmesé, yó basó iínjiékíne makénda me omenyinyí na taaká ce Bandómesé. Tua sóña balatákánó e nyimónjóló na taaká ce Bandómesé oócí e elime ci Yésus Kilís, uuyé Ɖónó. Wuúci wáña taaká ce Bandómesé; wáña yóɔɔɔ yí olíhe yí ekúlú ekime.
- 21**Banó, bááme baáná, énu bíkékényíki, nuti nyemíki bebókóbókɔ.

2 Sáaŋ

2 Sáaŋ 1

¹Yaŋó, mukendisi belumitinine Kilís, ε ηα μέ όόηένα Kiliya nufule eenu; wáŋa ooci awó Bandómesé ηόό lóto. Ε ηα μέ όόηένα τόνα bááyé baáná ebé i ηεé mi léne bōmbánye bōmbánye. Té cáŋa yaŋó bímuóci ε ηα μέ banó léne, baaco bekime e bé ηe bú ményi taaká ηa bó banó léne τόνα

²a asana na taaká a céaŋa náánó; ciici ce káá bá náánó aána bikúlú bikime.

³Ne Síkiné Bandómesé ne uuyé Oónó Yésus Kilís á basó sáyábákéna, bá basó bécámaka mahana, mbá bá basó iinjékine mbuumu ε etéma na aá taaká ne e nulénéne noómi.

⁴Ε ηα μέ bá háye nyitine nyí bilúŋe a nyiáme nyelca anyía bóowo baáná a bōmōté ηa bó kánda aá taaká noómi háye okotí ayé Bandómesé ηaá basó iinjie.

⁵Éná aámbáya Kiliya, asana ayé ε ηο μέ o bata áŋa anyía tu ηa só nyemána tú o búle lénéne basó na basó; té cáŋa yósooso yí okotí ε ηα μέ o wóŋéna aaha, mbá okotí yé buáyá ayé tu ηa só lóokómaka o otúme e nyitúme nyí uúsú olumitinine.

⁶Taaká ci nulénéne áŋa o búle láténa bikotí bé Bandómesé; okotí ayé nu ηa nó lóokómáká e nyitúme áŋa anyía énu búle lénéne.

⁷Ε ηaá me kōona aána anyía baaco beéŋi ma bó hála haála hekime. Bé ηe bú nēŋe baaco; bé ti lumítinine anyía Yésus Kilís ηeé bíbíéné ooco aaha o omesé. Nyenamá nyé ooco a nyé ηá táŋa aána áŋa munēŋe baaco, wuúci τόνα munuusi Kilís.

⁸Yaáté asana, énu bíkékényi banó bémuátá, anyía búánó buólí bukime abó nu ηa nó nyiókō ti wé etémbí ne etémbí, mbá nu bóŋgóna bíánó benamá.

⁹Énu menyí anyía ooco okime awó u náŋa u te á láténa nyiékúnyi nyí Kilís, mbá u sólikinyi okela bíáyé besana bé bémuátá ma nána ohónyí, u te á bá e nyimónjóló na Bandómesé. Mbá ooco okime awó u naŋa waá látákéna nyiékúnyi nyí Kilís áŋa e nyimónjóló na na ciasó Síkiné Bandómesé ne ne uuyé Oónó áyá.

¹⁰Aána mbóko ooco a wōmōté ηaá fáaya náánó ne nyiékúnyi nyí etémbí, nuti wuúci káha e únú ooki, te o wuúci laana anyía «hōóó'»,

¹¹anyía ooco ewú é wuúci tēŋiti ηeé lumitine yááyé aabé yé nyebékéléna.

¹²Ya méŋa na besana biéŋi bé o banó láakéna, mbá i ti ηeé mi léne o bíibi óóŋo e nufule; i ηeé mi bíkétí okofáaya náánó o okóó banó leca, mbá tu táŋátáŋa, tu lecákána anyía tuásó bāmókónéna háye nyitine nyí bilúŋe.

¹³Baána bá onóonyia e woónjú awó Bandómesé ηóó lóto ηe bú o tēŋi.

3 Sáaη

3 Sáaη 1

- ¹Yaηó, mukendisi belumitinine Kilís, ε ηα μέ όηηένα Κάyus nufule eenu. Wáηa aláame yé otémá aá taaká noómi.
- ²Hiála, i ηεé mi léne anyía bíówo besana bikime á bámókóna bembánye, mbá á bámókóna tóna ombánye i imehú háye o óηa ombánye e elilé.
- ³Ε náηa yáme bá háye nyítine nyí bilúηe ekúlú eyí belumitinine a bómoté náηa bábó fáákóna aaha, bé mi bíkétíkinyi anyána o naηa oó látákéna besana aá taaká. Yááηa anyía o naηa oó líhéke olíhe ú taaká.
- ⁴Yaáté asana ya méηa ne obiléne weéηί o oηola, ekúlú ayé ε ηα μέ lóková anyía bááme baáná ηεé líhe olíhe ú taaká.
- ⁵Hiála, o naηa oó nyiόyísíkinyi bikotí bí mulumitinine Kilís ekúlú ayé o naηa oó wóólóko belumitinine bé etémbí te eebe a bá bóηa bekenyí oówo eé buúse.
- ⁶Bé ηe bú o lémbiki aaha ε ekatékaté ci hióbó hí belumitinine Kilís anyía o ηoó beébe léne buéηί. Ε ηo μέ o bécókoléna anyía oó cobá ne buúse o o búle beébe oóló a asana ne úúbú okanda a nyenamá e nyí ηé bílénine Bandómesé.
- ⁷Yááηa anyía bá ηa bó kánda okanda oóci a asana ne buolí bú Otéηί a Waáηá Yésus Kilís, bá te ηá bó báta ta bokó né be-ti-lumítínine.
- ⁸Éehé basó belumitinine túásó nyémána tú owoólóko nyenamá nyé baaco eényí, ananyía tuásó látána ne beébe o onyio taaká ci buolí eébu.
- ⁹Yaηó ε ηα μέ óηηókéna hióbó hí belumitinine nufule; mbá Tiotéléf te ηá yáamba olóková bokó abó é ηα μέ kooná anyía u ηεé léne buéηί obíhiite háye mukendisi besana bikime.
- ¹⁰Ekúlú ayé ε ká μέ faaya aáhá náánó, ε ká μέ banó hembulekine beebé bé besana bikime abé ú ηa kélaka, na befala bikime abé u ηaá me sómbákéná. U te ηó lóbó hí a nyekela eényí, u naηa u te á káha belumitinine Kilís; aáná baaco a bómoté a bá ηa bó áamba o beébe káha u ηεé beébe léke, mbá u beébe óηηókéna aá hióbó hí belumitinine.
- ¹¹Aláame, eti kétíkinyinyi nyebékéléna a nyeebé, mbá látákéna a nyembánye, anyía ooco awó u náηa waá kélaka bembánye bé besana áηa oónó u Bandómesé. Mbá ooco awó u náηa waá kélaka beebé bé besana ti ηé ményi Bandómesé.
- ¹²A aháná ne Temetilýus, baaco bekime ηe bú wuúci lémbi; besana bé Bandómesé ebí u ηé húlinyi baaco ηo tóηinyi tóna anyía nyiáyé nyebékéléna áηa nyembánye. Ta basó tóna tu ηe sú wuúci lémbi, o ηoó menyí anyía tu ηa só kooná taaká.
- ¹³Ya méηa na besana biéηί bé o kuoηó láakéna, mbá i ti ηé mi léne o bíibi óηηóko e nufule.

Súute

Súute 1

¹Yañó Súute, munyionɔ mu Yésus Kilís, mbá ya mēna tóna onyíinyí u Sáak; yañó ε ηa mé banó ɔñéna nufule eenu, banó eebe abá Bandómesé ηaá lónókɔ anyía núánó bámókóna bááyé baacɔ. U naŋa waá banó lénéke, u banó tétényiki a asana ne Yésus Kilís.

²Bandómesé á banó bécámáka mahana, wá banó iinjiekine tóna ne mbuumu ne nulénene biéñí ɔ ohola.

³Baláame bá ɔtémá, ecaná ce ɔ banó ɔñókéna nufule ηaá bá ce a me nuakena buéñí, anyía yáme banó hémbulekine nyinohi anyé Bandómesé ηaá basó nóhi basó bekime. Yaáté asana i ηeé mi bíékinyi o nuunu ɔñɔ, anyía yáme banó ciékinyi ɔ ɔbékéndéna ɔnua ecále acé nu ηa nó nua a asana ne olumitinine awó Bandómesé ηe yiñjie bááyé baacɔ ekúlú ɔmɔté e bikúlú bikime.

⁴Yááŋa anyía beebé bé baacɔ ɔ bémɔté ne meé bú oofokine e menjijé aanó ε ekatékaté. Bí ηeé kótímísi nyiékúnyi nyé yaála yí nuubo ayé Bandómesé ηaá basó boosi. Bá ηa bó kela aáná anyía bebú tónɔginyi baacɔ anyía uúbú olíhe ú enjɔkónónɔ áŋa ɔmbánye. Bá ηa bó sáŋóna anyía Yésus Kilís áŋa bímuócí na yáásó Elékúñúlu ne uusu Otéñí a Waáŋá; feeké Bandómesé na maá sómbótóna yáábó asana, háye yááŋa yɔñókónó.

⁵Ta yé cáŋa á bá anyía nua núá báka o omenyi ɔmbánye ɔmbánye besana eébi, ε ηa mé nyemána wu ɔ banó bitéesi anyía Otéñí a Waáŋá ηoó nóhi baacɔ bá bunɔŋo bú Islayél ekúlú ɔmɔté e bikúlú bikime ɔ buólé a bunɔŋo bú Esíbit. E elime eécí, u ηá kela anyía baacɔ bekime a bá te ɔmó bó háya mɔŋolé nááyá é wéekune.

⁶Áno bétááka tóna asana yí bililé bé masóma a bémɔté e bí ti ɔmo bíléníne nyilimíne nyé buáŋá anyé Bandómesé ηeé biibi iinjie, bé ηa béyúata nyiábó nyilimíne nyé buáŋá eényí. Bandómesé ηeé biibi tétényi beótókókónó buúse bukime a haála hé ibíne noómi, bé tátáka buósé bó nyekála a buáŋá.

⁷Áno bétááka tóna asana yé báléka cé na Sótɔm na Kɔmóɔle na báléka a cé mɔté a cé ηaá bá a maabó maabána. Baacɔ bá báléka eébe ηa bó kéláka besana a beebé i iŋetí ci bililé bé masóma eébi. Bé ηe bú líhéke olíhe ú tusomɔ ɔ ɔkóhama ɔheŋena nyiketi nyé Bandómesé a aháŋá ne nyilíhe nyé baacɔ. Baacɔ eébe ηa bó lókóma muuyé o oocó noómi ewú ú ti ηé nyíme ta buósé. Asana eéyé áŋa taaká ci nyiókísi a baacɔ bekime.

⁸Aáná baacɔ e bé ηe bú ɔófókíne aanó ε ekatékaté ηa bó kela tóna nyenamá nyé beebé bé besana eébi háye baacɔ bá báléka eécí. Bibébékénú bé ebétáá bí cíibú etémá ηeé beébe nyeketena ɔ ɔkela besana bé enjɔkónónɔ ne ciibú ceéto. Bá ηa bó bábéna Butéñí bó Bandómesé, bá ɔómbónáka bililé bí nuúmi bé Omuaná.

⁹Yíiye anyía te mutéŋinyi bililé bé masóma a muáŋá Mikayél bémuátá te ɔmo kela aáná, te ekúlú ayé bá ηa bó bá bebú súngunyinyi, bá hókónónɔ omime ú Moyís ne muúmu na Musóména, mu te ɔmo békáná o wuúci aahenena yaahó a nyekála; mbá mu ηeé wuúci laana hú mɔse: «Bandómesé ɔo bónóséá !»

10Mbá baaco eébé ña bó óómbóna benyéma ebí bé ti ñe bú ményi; biíbi bé ñe bú ményi omuaná na omuaná háye enyama a cé te a bá ne injiné a beetó. Aáná bé ké bú nyímúkúne hú tááko.

11Éé', mahana ne beébe anyía bá ña bó láténa beboó bé Káyen; bé mé ke bú óofokine a boóbe abó Balaam ñaa kéláka a asana yé moonyé ma ohómáka a befala. Bá ña bó kélena Bandómesé aató onata háye Koléé; yaáté asana bé ñe bú weékúne tóna háye wuúci.

12Ée, baaco eébé á bóña beómó a mañanda amá no ña nó bándá. Aáná bá ña bó nyíá, bá múákéna buéñi téka na aató olama, bá te betáá boóókó. Bá ña bó hóá nobólá e nú ñe híñíliene, no té naa; hú ehúne yí ñe húne. Bá bóña háye betókó a bé te á bá na betámá te ekúlú ayé bá nyemána okátáka betámá. Bá bóña háye betókó a belobákánó a bekañá, biíbi biwéékúnénú buúse bukime.

13Baaco eébé ña bó kela beébé bé besana bé aató olama, bé lecakana háye bihíje abé beahó bé nuómó nó makélé naña núá yaáhakéna a asálá. Bá bóña háye tunjoti e tú ñe húle endéñéle haála hekime. Bandómesé ñeé beébe tabónákéná haála hé olimekine ekúlú ekime i ibíne ci fíí' a ce a hóla.

14A asana na baaco eébé Enok, endaáse ce Átam, ñaa cáña okooná buáyá ose: «Leca, Otéñi a Waáña ooci kokóokó ne cíiyí eloño cí bililé bé masóma e bifúúménénú biéñi téka na ombana

15o okokélísiki baaco bekime bá omesé. U kóó bonoséáka beébé bé baaco na a asana na beébé bé besana bikime ebí bé ñe bú wuúci kélákéna, na a asana na masaló mekime, na beahó ebí bé ñe bú wuúci túméke.”

16Baaco eébé naña bá té abó lókóma bombánye e cíibu etémá noómi ta buósé; bé ñe bú bícúúle ekúlú ekime, bé líhéke háye bú ñeé beébe bílénine. Bá ña bó táña na bumalá bukime, bé bísuékíne baaco na bembánye bí mehúnyi o o beébe nyéána.

17Baláame bá otémá, a yáánó aháña, áno betááka besana abé baaco bá endóma bé uusú Otéñi a Waáña Yésus Kilís ña bó cáña okoonaka.

18Bá ña bó kónáka báye: «A nyemana nyé omesé, baaco a bómoté ká bó banó cécáka; bé líhéke háye bú ñeé beébe bílénine.”

19Ibeébe e naña bábó sálótókóna baaco. Bá bóña ne ibíkéti ce baaco bá omesé ooci; bá té abó bá ne Efúúménénú yí Elilé.

20Aá banó, baláame bá otémá, áno coba ne buúse o olíhe e únú olumitine noómi; wáña ofúúménénú o ohola. Áno bécókolókéna Bandómesé na makénda me Efúúménénú yí Elilé.

21Áno coba ne buúse o olimine e nulénéne noómi anó Bandómesé ñaa banó léne; no tátáka háye uusú Otéñi a Waáña Yésus Kilís káá basó bécáma mahana, yó basó iínjie yósoóso yí olíhe yí ekúlú ekime.

22O boóókó a bá te abó bá boónénánó o olumitine noómi, énu beébe bécámáka mahana.

Nyɛnambɔnɛna nyé besana

Nyɛnambɔnɛna nyé besana 1

- ¹Nufule eenu ɛe nyé békéti besana ebí Yésus Kilís ɛa námbónákéna bonyionɔ bá Bandómesé. Bandómesé u ɛe wuúci laána anyía wé beébe nambónákéna besana a bé á nyémana o tényí békéláka anyía bebú biíbi menyí. Yaáté asana Yésus Kilís ɛaá tóma yááyé elilé yé bɔsóma ná muayé munyionɔ Sáaɛ anyía wé keé beébe námbónákéna besana eébi.
- ²Sáaɛ oóci u ɛe békétikinyi baaco besana bikime abé ú ɛa lécáka, u ɛaa kóna anyía béaɛa taaká cé Besana bé Bandómesé; Yésus Kilís ɛaɛa ombasómbáso u besana eébi.
- ³Bɔmbánye ná baaco a bá ɛa bó fanena bɔsókó besana bikime bí nufule eenu abé Bandómesé ɛaá námbónákéna baaco; bɔmbánye tóna né eebe e bé ɛe bú biíbi lókóma, bé biíbi látákéna. Yáaɛa anyía ekúlú ayé besana eébi káá békéláka a yáaɛa hoóhi.
- ⁴Yaɛɔ Sáaɛ, ɛ ɛa mé banó ɔɔɛna nufule eenu, banó tuóbo tú belumitinine Kilís tútíndétú nómo tú iisi ce Asi. Bandómesé a wáɛa wóso, u ɛaá bá, u ká ka hálómóna, wá banó sáyábákéna, wá banó iinjíékíne mbuumu ɛ etémá. Bililé bitíndétú nómo a bé ɛɔ nyíonɔ Bandómesé bé á banó sayábákéna, bé á banó iinjíékíne tóna mbuumu ɛ etémá; béaɛa eé buúse bó núáyé nɔkóná.
- ⁵Yésus Kilís taaká ce ombasómbáso á banó sáyábákéna tóna, mbá u banó iinjíékíne mbuumu ɛ etémá; wuúci wáɛa ɔɔɔ u buúsebuúse ɔ ɔhaanyua e biwéewé, wáɛa Otéɛi u betéɛi bekime bá ɔmesé. U naɛa waá basó lénéke, u ɛa basó háɛónáka a bɔɔbé anyía u ɛe keé wé a yáásó asana.
- ⁶Wuúci u ɛa kéláka anyía túésú tɛɛɛginyi ɔɔɔɔ ne wuúci; yó kelaka tóna anyía túásó bá beluli nyíinjie a bá ɛa bó nyíonɔ ciayé Síkíne Bandómesé. Ne nuúmi, ne butéɛi ɛa nyemána né Yésus bikúlú bikime. Híána yáaɛa !
- ⁷Éná, wa yáaɛa ɔfaaya a belondó noómi; baaco bekime ké bú wuúci lecaka ne eése, te eebe e bé ɛe bú wuúci bɔlɔ a aháɛa yé nɔkendá. Tɔnyénɔ tukime tó ɔmesé káá lélaka a yááyé asana. Ée, bú káá békéláka taaká aána, híána yáaɛa !
- ⁸Otéɛi a Waáɛa Bandómesé ɔse: «Yaɛɔ Alefa, yaɛɔ Oméka.» Wuúci wáɛa wóso, u ɛaá bá, u ká ka hálómóna; wáɛa Alámakénda.
- ⁹Yaɛɔ Sáaɛ, uunú onyíinyi u olumitinine Yésus, na yaɛɔ na banó tua sóɛa balatánó e nyimónjóló ne Yésus na a nyelókóma nyí muuyé ne e nyíéhínyinyi nyí indekese, basó bekime eeyé e Butéɛi noómi. Aáme a aháɛa, bá ɛaá me háténa, bó kɔó me háya a Bátɛmɔs, iisi a cémoté ɛ ekatékáté ce nuómó, a asana ayé ɛ naɛa yémi hulikinyi baaco Besana bé Bandómesé, i tɔɛginyi baaco anyía Yésus ɛaɛa ombasómbáso u besana eébi.
- ¹⁰Aána, buósé a búmoté bú Otéɛi a Waáɛa, Elilé yé Bandómesé ɛe mi oofínine, ɛ te hána bímenyi; ɛ ɛa lókóma okelú ma béátábótóna na makénda eémi e elime i iɛetí cé esébé,

11Óσε: «ᾨόηόκο e nufule noómi bokó abó o ησό leca, mbá a tómkónéna tuóbo tú belumitinine Yésus tútíndétú nómo eetu aána: Εφέεσε, Simíiline, Βεελεκάμε, Τεατίιλ, Saaletes, Felátéléfi, Lawotisé.»

12Ε ηα μέ βékúáléta o oleca ooco awó u ηαά bá waá táηάka na yaηό. Έmakéla yáme βékúáléta, e ηά leca na betáléná bé lámba bitíndétú nómo betábónákánó ne kóolo ne cíbú lámba.

13Ε ηά leca tóna bokó a bómoté e ekatékaté ce lámba eécí, bó hóáka ooco awó ú ma lánaba káaηa, u ηé bísuηe kandá ci kóolo a asasa.

14Na yááyé aató na túáyé tuhúnyi ηαά bá fulúndúndúé háye olondó; cááyé eése nomaka háye nobémbe nú oocó.

15Κάáyé akoló mányemaka háye eléηú eyí bó mo nyíosi o oocó. Úúyé okelú hámókóna na makénda háye beandándá bé beahó bí nuúci.

16ᾨoco oócí ηαά bá tímbe o oobó ú manóme tunjoti tútíndétú nómo; nosala nó oηána a nó ηa tea beháná bikime ηαά bá nua hámókóna a nyíáyé nyuuté. Búáyé buúse nomaka háye oócó naηa wá nomaka na makénda e ekatékaté ce buósé.

17Έmakéla yémi wuúci leca, i ηé wuúci kuakónákéna a akoló háye ooco ewú wéénú. Mbá u ηá me tala uúye oobó ú manóme a ceéto, ose nááme: «Eti líkíméke, yaηό i ηeé mi túméke besana bikime, yaηό tóna i ké mí biibi menyisiki bikime.

18Ya méηa woósó. I ηeé mi wé, asana ómoté e ηa me háanyua e biwéewé; yaηό ooci woósó bikúlú bikime. I meé mi bitímbe ne tulibe tú owé na tó haála hé biwéewé áyá.

19ᾨόηόκο aná besana abé o ησό leca aaha; oóηόκο na a bé ηa βékéla aámbáya na a béo ooba o obékélaka e elime cí eebi.

20Λókóma nyihembule a nyenámbánó ne nyí tunjoti tútíndétú nómo ató o ησό leca óme o oobó ú manóme na betáléná bé lámba bitíndétú nómo bí kóolo: Tunjoti tútíndétú nómo áηa tubílícinyínyí tú bililé bé masóma bé Bandómesé bé tuóbo tú belumitinine Yésus tútíndétú nómo; betáléná bé lámba áηa tubílícinyínyí tú tuóbo tú belumitinine eétú.»

Nyenambonena nyé besana 2

1«ᾨóηókéna nufule né elilé yé bosóma a hióbo hí belumitinine Kilís hé Εφέεσε anyía: “Ooci ewú ú meé tímbe tunjoti tútíndétú nómo e uuyé oobó u manóme, wuúci oócí u ηa kanda e ekatékaté ce betáléná bé lámba bitíndétú nómo bí kóolo,

2ose: I ηeé mi menyí na móowo monyiókínyí mekime na nyíowo nyibíinjie nyí buólí, na uúwu owehínyínyí ú muuyé. I ηe mí menyí anyía o té ó bá wu olumitine baηána óowo e ekatékaté; o ησό bándónáká baaco a bá ηa bó kōona anyía bá bóηa baaco bá endóma, yíiye anyía bá te abó bá aána; wóo leca anyía bá bóηa bafalafala.

3O no moó bíinjie buéηí o olókóma muuyé aáme a asana, a te tōmbo.

4Mbá ta híáná, ya méηa na asana ómoté yé o kuoηó kákálákéna: O ti ηó túné o mi léne buéηí háye nyibuúse.

⁵Bétaáka bɔmbánye haála ehé o ɲó kúféténe wóo kua; mbá á békákálákéna búówo bɔɔbé, mbá á sómba ɔkɔlɔ eé buúbu; mbá e tumútúne ɔkela besana abé o ɲó bá o ɔkelaka buáyá. Mbókɔ o te ɲó kela aáná, ε ká ká me áájía búówo bɔtáléná bó lámbe haála ahá búáɲa. Ε ká mé kelaka aáná mbókɔ o te ɲó békákálákéna búówo bɔɔbé.

⁶Ambánye yé asana nóówo áɲa anyía o ɲó liɲine nyiékúnyi nyí Benikóláyíte; ta yanɲó tóna i ɲeé mí nyiínyi liɲine.

⁷Ɔɔɔ a wáɲa ne eetú cá ɔlókómáka á lókómáka aáté Elilé ɲa laana baaco bá tuóbo tú belumitinine Kilís: Ná muyáka mukime i ké mí iínjie atámá yé bɔɔté e bú ɲe yiínjie baaco olíhe; buúbu búáɲa a Balatis ce Bandómesé. ”“

⁸«Ɔɔɲókéna nufule né elilé yé bɔsóma a hióbo hí belumitinine Kilís hí Simíline anyía: “Ooci a wáɲa nyitúme, wáɲa tóna nyemana nyé besana bikime, wuúci u ɲeé wé, yó háányua e biwéewé, ɔse:

⁹I ɲe mí menyí ne muuyé mukime emú bó ɲo yóo wiínjie ne úúwe ɔsóka, yiíye anyía o óɲa na bɔnómε. I ɲe mí menyí baaco a bá ɲa bó bélɔɲo anyía Besuif, beébe téka aáná, bé ɲe bú o woóto; mbá bá bóɲa baaco bá ɔlɔɲo ú benyemi Sátan.

¹⁰Eti líkíme muuyé amó wó cɔba o ɔlókómáka hí aámbáya. Énáka, Musóména múo cɔba o ɔkela anyía bá hákéna bómɔté baaco bé úúnú ɔlɔɲo eé ciíbe ce ecaná o o banó ɔkétákéna; aáná nu ká nó ɔɔndémákánána indekese e ci kée líhéke mɔósé mɔóhátá. Tétényíki úúwe olumitinine o ɔkɔóháma o owé; aáná i ké mí o wiínjie atamba yí olíhe ú ekúlú ekime.

¹¹Ɔɔɔ a wáɲa ne eetú cá ɔlókómáka á lókómáka aáté Elilé ɲa laana baaco bá tuóbo tú belumitinine Kilís: Muyáka te káá lókóma buúse bukime muuyé mú owé ú ɔláta. ”“

¹²«Ɔɔɲókéna né elilé yé bɔsóma yé Bandómesé a hióbo hí belumitinine Kilís hé Beelekáme anyía: “Ooci a wáɲa na nɔsala nó ɔhána a nɔfaakánó a nó ɲa téa beháɲa bikime, ɔse:

¹³I ɲe mí menyí haála ehé o ɲó limine, haála ahá Sátan áɲa otéɲí. Asana ómɔté, o óɲa obíínjíénú a asana na nyiáme nyiínyi, o ti omó mi bínéɲítínyi ta buósé o olumitinine, te ekúlú ayé bó ɲo yóónókɔ Antibas, uumi ɔmbasómbásɔ u mɔɲólé, aano ε ekatékaté haála ahá Sátan ɲe límine.

¹⁴Mbá ta híáná, ya méɲa na besana bémɔté bé o kuɔɲó kákálákéna: Ɔ óɲa na baaco a bómɔté ɔówo ε ekatékaté e bé me bú bíínjie o ɔláténa nyiékúnyi nyé Balaam. Balaam ɲe yéékúnyiki Balak anyána wáɲa wu okufitikinyi baaco bé Islayél anyía bé búle ábó nyiá enyama cí bisíéké, tóna anyía bé búle kela enjókónɔ.

¹⁵Ɔ óɲa tóna na baaco a bómɔté a bá ɲa bó láténa nyiékúnyi nyí Benikóláyíte.

¹⁶Békákálákéna búówo bɔɔbé aná, mbá a sómba ɔkɔlɔ eé buúbu; mbókɔ o te ɲó békákálákéna búówo bɔɔbé, ε ɲa mé faakɔna fiaɲo nóówo, mío tábba biité na baaco eébe na nɔsala nó ɔhána a nó ɲaá háma eémi e nyuúté.

17 Ɔɔɔ a wáŋa ne eetú cá ɔlókómáka á lókómáka aáté Elilé ñá laana baaco bá tuóbo tú belumitinine Kilís: I ké mí iínjie muyáka mukime benyéma bé ɔnyíá abé bó ñó lóŋo anyía máana, bíibi benambánó; mío háná muúmu iínjie yoomí yé nyendányé e nyifulúndúndúé ayé bó mo yóŋóko yósooso yí nyiínyi hóá; nyiínyi ta ɔɔɔ ti ñé menyí, é te ñáa bá hú ooci ewú bé wuúci iínjie. ”“

18 «Ɔóŋókéna nufule né elilé yé bosóma yé Bandómesé aá hióbo hí belumitinine Kilís hé Teatíil anyía: “Ooci a wáŋa Ɔónó u Bandómesé, wuúci awó cááyé eése ña lóla háye nobembe nú oocó, cááyé akoló mányemaka háye eléñú eyí bó mo nyíosi o oocó, ɔse:

19 I ñe mí menyí na mósówo monyiókínyí, na núówo nulénéne, na nyíówo nyibíínjie o olumitinine; ε te nana úúwe oweéhínyínyi ú muuyé, na nyíówo nyíólo nyé bosóókó. I ñe mí menyí anyía mósówo monyiókínyí ma aámbáya áŋa meéñí ɔ ɔhola ma buáyá.

20 Mbá ta híáná, ya méŋa na boko a búmɔté bó ɔ kuŋó kákálákéna: Ó mós nyéana Sesabel, téka ne o wuúci bónoŋa, wuúci ewú u ñe bíhíite háye muhémúnyi besana mo Bandómesé; u ñeé nénisi bááme bonyionɔ, u beébe eékúnyíki anyía bé búle kéla besana bé monyókóló, bá nyíáka enyama cí bisíéké.

21 I ñeé mi wuúci nyeanena ekúlú ayé wáŋa wu ɔbékákálákéna búáyé boobé, mbá u sómba ɔkoló eé buúbu. Mbá háye u ti ñeé léne ɔbékákálákéna búáyé boobé, u cócobaka bú cócobaka ne buúse ɔ okela cááyé enjokónónɔ;

22 énáka, mío cɔba o o wuúci fienyinyi aá buaná anyía wá lókómáka ɔkála. I ké mí kelisiki tóna buéñí bááyé baaco abá u ña kela enjokónónɔ eécí ne beébe, asé mbóko bá ñá bó békákálákéna maabó maabé, mbá bá sómba ɔkoló eé meéme.

23 É ká mé mana ɔwoónóko hú tááko bááyé baáná ananyía tuóbo tú belumitinine tukime e menyukune anyía yaŋó i ñeé mi búlúne na ebétáá, na besana a bé ña háména baaco ε etémá noómi. É ká mé namaka ɔɔɔ okime a nyenamá nyé maayé monyiókínyí.

24 Mbá aá banó bé etémbí bekime abá nua nóŋa aá Teatíil, banó nu te ómo no láténa aabé yí nyiékúnyi eéyé, banó te omenyi besana abé baaco ña bó lóŋo anyía besana bí indiitie, bí injibí bé Sátan, ε ña mé banó láana anyía ε te ñá mé banó tuéhínyi bolamó bú etémbí,

25 é te ñáa bá hú anyía nuénú tétényíki besana abé nu ña nó cáŋa ɔwaákónéna ɔ ɔkóhama buósé abó ε ká ka me hálómóna.

26 Muyáka mukime áŋa ooci awó u káá látákéna ɔ ɔkóhama a nyemana nyí olíhe besana bikime e bí ñeé mi bíléníne; wuúci i ké mí télímínyí mutéŋínyí baaco bá monɔŋo mekime.

27-28 Butéñí ebú i ké mí wuúci iínjie áŋa butéñí abó ciame Síkíne ñeé mi iínjie tóna; u kée beébe téngínyí ne biléñúléñú, u beébe aátótókóna bóoso bóoso háye tusényí. É ká háná émi wuúci iínjie hinjoti a hé ña nóma a alale yé oyá.

29 Ɔɔɔ a wáŋa ne eetú cá ɔlókómáka á lókómáka aáté Elilé ña láana baaco bá tuóbo tú belumitinine Kilís. ”»

Nyenambɔnena nyé besana 3

13 Ɔɔɔ a wáŋa ne eetú cá ɔlókómáka á lókómáka aáté Elilé ñá láana baaco bá tuóbo tú belumitinine Kilís. ”“

14 «Ɔóŋókéna nufule né elilé yé bɔsóma a hióbo hí belumitinine Kilís hé Lawotisé anyía: “Ooci awó bó ño lóŋo anyía Híáná Yááŋa, wuúci wáŋa taaká ce ombasómbáso u moŋolé wuúci tóna indíné ce benyéma bikime abé Bandómesé ñe ketiki, ose:

15 I ñe mí menyí mósówo monyiókíní; i ñe mí menyí anyía o ti ñoo sioŋóno, a te bálá. E ña mé h́la oléne anyía oo sioŋónoko, ta anyía oo báláka.

16 Mbá ayé o óŋa yámbéyámbe, e ti sioŋóno, a te bálá, mío ɔɔba o kuŋó áányakaka.

17 Ɔ ño kɔɔna ase o óŋa enóme ce ɔɔɔ, o wáŋa na bɔnóme buéŋí, ta boko te ña háná o yó b́éámbéna; e ti menyí anyía o óŋa na mahana buéŋí o ohola, o óŋa taaká ce ɔsókásóka ci onuti etémbí, kuŋó ne indímé.

18 Yaáté asana i ñe mí o lébe anyía faáya ko ɔndó nááme kóolo ecí ooco me fúúmínyi; aáná o kóo bá taaká ce enóme ce ɔɔɔ. Kó ɔndó tóna belaŋa e bifúlúndúndúé, biibi laŋába aá ceéto anyía a te háná lókóma aató olama e úuwu onuti etémbí. Kó ɔndó tóna bokanyé bú obícébíkínyi e eése anyía o háná o lecakana.

19 E ñaŋa yáme kákálákéna, i bónóséáka eebe bekime ebé i ñeé mi léne. Yaáté asana bíñj́ié na makénda mekime o olumitinine, mbá a b́ékákálákéna búówo b́obé, mbá a sómba okoló eé buúbu.

20 Éná, ñaŋo ooci eé buúse bú ehényi, i ñe mí kite okokí e lóŋoko baaco. Mbóko ɔɔɔ a wɔmɔté ñaá lókóma úumi otáŋa, yó mi kuune ehényi, i ké mí oofine eéyé e ciíbe, túo nyíékínyi ne wuúci.

21 E ká mé kela anyía muyáka mukime á faáya wé ke límíne na ñaŋo o otéŋínyi baaco, híáná ñaŋo tóna e ñaá me yáká; aáná tua sóŋa limine na ciame Síkíne o otéŋínyi baaco.

22 Ɔɔɔ a wáŋa ne eetú cá ɔlókómáka á lókómáka aáté Elilé ña láana baaco bá tuóbo tú belumitinine Kilís. ”»

Nyenamɔnena nyé besana 4

1 E elime eécí, e ña háná áme leca eseye yé asana: E ña mé leca ehényi ekuúnénú o Omuaná, mío háná lókóma okelú ooci awó e ña cáŋa áme lókóma, wáá táŋáka na ñaŋo; wuúci u ñaá béátábótóná háye esébé. Ú ña me láana óse: «Báátáka aaha namuaná anyía yémi o tóŋínyi aáté a yé á nyémána obékéláka.”

2 Hikúlúkúlú, Elilé ñe mí fúkíte, e te háná bíményi; e ña leca nokóná o Omuaná, ɔɔɔ a wɔmɔté me límíne e nuúnu.

3 Búáyé buúse mányemaka háye biomí bé andányé abé bó ño lóŋo anyía na sasébe na saaletúana. Ciama ma bébɔŋolena nokóná eénú, ce mányemaka tóna háye yoomí yé nyendányé ayé bó ño lóŋo anyía emelóote.

⁴Tɔkɔná tú etémbí nyitíne ne túnyíse ɲaa bá boɲɔlena nɔkɔná nú buúse eénu; baáɲá nyitíne ne bényíse ɲa bó bá limekine hɔ́á. Bá ma laɲábaka belaja e bifúlúndúndúé, beébe baháyánó betamba bí butéɲí bí kóolo.

⁵Na emanyemanye ne hiyúkúyúkú hé ɔ́taɲa, na emalamanda ɲaá bá bíe húlúkúne e ekatékate ce nɔkɔná eénu. Lámba ítíndétú nómo ɲaá bá eciákánó tóna hɔ́á eé buúse, cé nɔmaka beɲubeɲu; cíáɲa bililé bítíndétú nómo a bé náɲa beá tálémákéna eé buúse bó Bandómesé.

⁶Haála a há ɲaá bá eé buúse bú nɔkɔná ɲaá bá há lécákana háye nuɔmó nú iílí ne iílí cé ɔ́bélécákéna, heéhe falándándá i iɲetí ce abáce yí oólí yé ɔ́bélécákéna. Benyéma a bémɔté bínyíse ɲaá bá aáhá, bí é bínyíékinyi. Bé ɲaá bá tálémákéna na e esákátana na a beháɲá bikime bé nɔkɔná na e ekatékate ce nɔkɔná, bíibi ne eése ceéto ikime ne eé buúse ne e elime áyá.

⁷Bɔko e bú ɲe bínyíenyi bú buúse ɲaá bá bú á hɔ́aka iɲgoyó, bú ɔ́láta hɔ́aka ɔ́ónó u ekite yé káwo, bú bétátó ɲaá bá ne buúse bó ɔ́ɔɔ, bú bínyíse hɔ́aka kóndónyi e cí ɲe fúlulue.

⁸A benyéma eébi bikime bínyíse, hú naányé ɲaá bá ne bibéku bítíndétú. Cííbú ceéto ɲaá bá hú eése ne eése, ta ceéto noómi mbá te elime. Aáná bé ɲaá bá beá hákena maɲana ne nebutúé na nabuósé, bé te tómbɔ, bé kɔɔnaka bése: «Otéɲí a Waáɲá Bandómesé, ɔ́ ɔ́ɲa na makénda mekime ɔ́ ɔ́hɔla. ɔ́ ɔ́ɲa ofúúménénu, ɔ́ ɔ́ɲa ofúúménénu, ɔ́ ɔ́ɲa ofúúménénu. ɔ́ ɲoó bá, ɔ́ ɔ́ɲa wɔ́ɔɔ, ɔ́ kó kóó hálómóna.»

⁹Aáná benyéma eébi bínyíse ɲaá bá beá hákénéna Ooci a wáɲa a nɔkɔná maɲana, wuúci u ɲe líhe ekúlú ekime. Bí ɲeé wuúci iínjie nuúmi, bí wuúci oómísíki, bí wuúci iínjíékíne bitéɲíti.

¹⁰Bikúlú bikime abé bé ɲaá kela aáná, baáɲá nyitíne ne bényíse ɲa bó bá bébú túméke eɲéndu o onyemi Ooci a wáɲa a nɔkɔná, wuúci u ɲeé líhe bikúlú bikime, éce bá ma bó bésómóko betamba bí butéɲí bó áahakéna ɔ́ ɔ́mesé eé buúse bó nɔkɔná, bá kóɔnaka báye:

¹¹«Kuɔɲó Otéɲí, ciasó Bandómesé, makénda mekime áɲa ɔ́ówo a aabá; baaco ɲá bó nyemána bá ɔ́ kuɔɲó nyemiki, bé o wiínjíékíne nuúmi, anyía kuɔɲó o ɲoó ketíki benyéma bikime. Yááɲa anyía o ɲoó lénéke anyía bé á bámókóna hɔ́á, buáté bɔko o ɲoó bíibi ketíki.»

Nyenambɔnena nyé besana 5

¹Aáná e ɲa mé leca nufule anó bó ɲo bóɲóko. Ooci awó u ɲaá bá límine a nɔkɔná, u ɲaá bá nuúnu tímbe e úyeyé ɔ́bó ú manóme. Nú ɲaá bá nuóɲókónó ne e noómi ne e elime, nuúnu ne bibílícínyínyí bítíndétú nómo.

²E ɲá leca akendákénda yí elilé yé bɔsóma yé Bandómesé; yí sóbiki okelú ɔ́ ɔ́muaná yése: «Aányé wáɲa na makénda ma ɔ́bácáka bibílícínyínyí eébi na makénda ma ɔ́bɔɲonaka nufule e?»

³Mbá ta ɔ́ɔɔ te ómó bá wu ɔ́bɔɲonaka nufule eénu mbá te wu o nuúnu leca noómi. ɔ́ɔɔ te ómó bá ta ɔ́ ɔ́muaná noómi, ta ɔ́ ɔ́mesé, ta e embana ce ɔ́mesé noómi.

⁴Ε ηα μέ λελάκα buéñí a asana ayé ta ɔɔɔ a wáña na makénda ma ɔbɔɔnaka nufule eénu mbá ta makénda me o nuúnu lecaka noómi te ómóó bóóñja.

⁵Aáná ɔmɔté u baáñá ηα με laána ɔse: «Lésíkinyi, eti túné léla'ó. Óɔ leká, Ingoyó ce henyénó hé Yúta, buɔnó bú Otéñí Táfit áña ɔyákánó; wuúci wáña na makénda ma ɔbɔɔnaka nufule eénu na makénda ma ɔbácáka bibílícinyínyí bítíndétú nómo.»

⁶Ε ηά leká Ɔónó u Etómbá ma táléména ε ekatékate ce na nɔkɔná, na ce benyéma bínyise e bí ηe bínyiényi, na ce baáñá nyitíne ne bényise. Ɔónó u Etómbá oócí ηαά bá háye bé ne meé wuúci óno. U ηαά bá na endɔɔ itíndétú nómo ne eése étíndétú nómo a cááña bililé bítíndétú nómo abé Bandómesé ηαά tómkóná ɔ ɔmesé okime.

⁷Ɔónó u Etómbá ηe bíkósítí, yó híite nufule ɔ ɔɔbó ú manóme ú Ooci awó u ηαά bá límíne a nɔkɔná.

⁸Émakéla wéé nuúnu híite, na benyéma bínyise eébí na baáñá nyitíne ne bényise eébe ηe wuúci túbékíne eñédu; hú naányé eé beébe ηαά bá na na nɔlónó ɔ ɔɔbó ne tundeñé tú kóolo ató túáña na ɔɔɔ yí enumbé onyíoyónó, yíyí yéáña ebécókóléna cí belumitinine.

⁹Bá hákénéna Ɔónó u Etómbá yóɔɔɔ yé buɔana, báye: «Kuɔñó, ɔɔ nyemana ne wu ohiiteke na wu ɔbácáka bibílícinyínyí ananyía bó ηɔ yóo wóno, uúwe owé yó háñónákéna Bandómesé baaco na bá tonyénó tukime, na bá etáña ikime, ne bé ekúli ekime, na bá mɔnɔɔ ma baaco mekime.

¹⁰Ɔ ηɔó kela anyía bábó bámókónéna butéñí bú beluli nyíinjie a bá ηa bó nyiɔɔ ciasó Bandómesé; bé ké bú ténjinyi baaco bá ɔmesé.»

¹¹Ε ηα μέ leká tóna mío lókómáka ikelú cé bɔnɔnja bú bililé bé masóma bé Bandómesé; bé ηαά bá tóséna, tóséna ciéñíníñíni téka ne ohónyí wú ɔfanaka. Bé ηɔó bóñóléna na nɔkɔná, na benyéma bínyise e bí ηe bínyiényi na baáñá nyitíne ne bényise.

¹²Bá hákéna buɔana okelú ɔ ɔmuaná báye: «Ɔónó u Etómbá awó bó ηɔ yóónókó ! Búáña butálémánánó anyía túésú o nyemíki anyía ɔ óña na makénda me oténjinyi; kuɔñó na buɔaña, ne injíñé, na makénda, ne nuúmi, ne nulumí ne nyinyemi.»

¹³Aáná ε ηαά με lókómáká tóna benyéma bikime abé Bandómesé ηeé kítiki: Na bé Ɔmuaná, na bé ɔmesé, na bé embana ce ɔmesé, na bé tuɔmó tó makélé; benyéma bikime bé ɔhuáló eébí bé á hákéna buɔana bése: «Tu ηά só nyemána tú onyemiki ooci a wáña límíne a nɔkɔná, tu nyemiki tóna Ɔónó u Etómbá anyía bá bóña ne nuúmi na makénda me oténjinyi; bí ηe beébe nyemána bikúlú bikime.»

¹⁴Benyéma bínyise eébí ηαά békáma bése: «Híaná yááña». Baáñá nyitíne ne bényise ηe bú túbéke eñédu ɔ ɔmesé o onyemi na Bandómesé na Ɔónó u Etómbá.

Nyenambɔnena nyé besana 6

¹E elime eécí, ε ηα μέ leká Ɔónó u Etómbá u Bandómesé á bácáka bubílícinyínyí bú buúse bú bibílícinyínyí bítíndétú nómo bí nufule eénu; ekúlú ayé u ηαά kéláka aána, ε

ηά λόκόμα okelú a wúmōté ú benyéma bínyise e bí ηe bínyiényi ma béátábótóna háye emalamanda, óse: «Faáya !»

²Ε ηά lecá ciáte ce ambala e cifúlúndúndúé, ɔɔɔ ociici báátánó ɔ ɔmuaná, wuúci na ciomɔ ɔ ɔɔbó; bé ηée wuúci iínjie atamba yí nuúmi. U ηeé súété ɔmbalané anyía wá háná ka yákáka.

³Ekúlú ayé Ɔónó u Ɖtómhá ηαά bácáka bubílícínyínyí bó ɔláta, ε ηά λόκόμα ɔmōté u bífendí bé benyéma bínyise e bí ηe bínyiényi ma kɔɔna ɔse: «Faáya !»

⁴Ε ηa mé leca ciáte ce ambala a cémōté, ciíci ibólótoto hú bóóη, ɔɔɔ ɔbáátánó ɔ ɔmuaná. Bandómesé ηeé wuúci iínjie makénda ma ɔwaáηéáka mbuumu ε ekatékaté ce baacɔ bá ɔmesé, anyía baacɔ ɔónókɔne beébe ne beébe; bé ηeé wuúci iínjie tóna yaandándá yé nɔsala nó ɔhána.

⁵Ekúlú ayé Ɔónó u Ɖtómhá ηαά bácáka bubílícínyínyí bó ɔláta bí buúse bífendí, ε ηά λόκόμα βétátó bé benyéma bínyise e bí ηe bínyiényi mo bókite, bése: «Faáya !» Ε ηά lecá tóna ciáte ce ambala ifiítíti hú fíí', ɔɔɔ ɔbáátánó ɔ ɔmuaná; ú meé tímbe buketínyí bó benyéma ɔ ɔɔbó.

⁶Ε ηά λόκόμα okelú, ú hóáka okelú ú ɔɔɔ, ú húlúkúne ε ekatékaté ce benyéma bínyise e bí ηe bínyiényi, ú kɔɔnaka óse: «Hú híkétínyí hémōté hí iηeηé a benamá bé buósé bukimekime bú buólí, ta anyía hú túkétínyí tótátó tú embáséke a benamá bé buósé bukimekime bú buólí. A asana na ɔɔηɔ ne meluku, eti biíbi bítise anyía mecíli áηa hóá.»

⁷Ekúlú ayé Ɔónó u Ɖtómhá ηαά bácáka bubílícínyínyí bó ɔkɔóláta, ε ηά λόκόμα bɔkɔ a bómmōté bó benyéma bínyise e bí ηe bínyiényi a kɔɔnaka, bóse: «Faáya !»

⁸Ε ηά lecá ciáte ce ambala a cémōté, ciíci esóbo esóbo, ɔɔɔ ɔbáátánó ɔ ɔmuaná; nyíinyi nyé ɔɔɔ oócí ηαά bá Owé, bɔnye owé ηαά bá aá ciayé elime. Aáná bé ηeé beébe iínjie makénda a nuafa númōté nó baacɔ nó bæfá bínyise bé baacɔ bá ɔmesé, anyía bé beébe ɔónókɔ. Eebe bó ɔónókɔ na nɔsala nó ɔhána, a bómmōté na ecaná, a bómmōté na bendamaka bé ekɔne, a bómmōté tóna enyama ci biciké a cé ηa saama beébe ɔónókɔ.

⁹Ekúlú ayé Ɔónó u Ɖtómhá ηαά bácáka bubílícínyínyí bú bibílícínyínyí βétáánɔ, ε ηά lecá ε embana ci nyindúmé nyí nyiluli bitúké tótányé tó baacɔ abá bó ηɔ yóónókɔ na a asana na nyíábó nyibíinjie a Besana bé Bandómesé, na a asana ayé bá ηa bó hákénéna Yésus embasó.

¹⁰Βé ηe bú bókíté okelú ɔ ɔmuaná, báye: «Kuɔηó, Otéηí a Waáηá, ɔ ɔηa ofúúménénu, kuɔηó ɔtálémánánó ! Ɖ ɔkɔóháma nyíényi ɔ kó tátáka nyekála anyía óo bífúnéke baacɔ bá ɔmesé a bá ηa bó cáηgéna ciísú ilíhe e?»

¹¹Aáná bá ηa lánjaka baacɔ eébé bekime kaba e cifúlúndúndúé, bé ηe beébe laana báye: «Énu eéhínyínyi, áno tátéta butíkítiki anyía ɔmbana ú baacɔ á nyemána. Yááηa anyía bá ηa nyemána bá ɔ cáηa ɔónókɔ na báábó benyíinyi bé olumitine na bíábó bikendinyi bí buólí háye bá ηαά banó ɔónókɔ.»

¹²ε ηά ιεά Δόνό u Ετόμβά u Bandόμεsé ma bácaka bubílícinyínyí bú bibílícinyínyí bítíndétú. Δmesé ηέ bínyítinyi na makénda, óócó ηέε fííténe hú fíí' i ηηetí ci melíne, oólí ηoo nyio hú bóόη i ηηetí ce manóηó.

¹³Tunjoti τό ηηóλόμuaná ηe súlúnúeke, túo kúákóna o Δmesé háye yaandándá yí ehúne yí ηέ fúke boóte, bíáyé betámá, bío suluneke, bío kúákóna.

¹⁴Εηόλόμuaná ηεé bínyíkíliéné háye nyibúyé enyí bé ηέ nyíke. Na tokondo ne iisi a ciáηa ε ekatékate ci menyífé ηaá hátókóna a cáábó eliminé, bío súétéke tóna.

¹⁵Aáná ne betéηí bá Δmesé, ne bekendisi baaco, ne betéηinyi eloηo cí biité, na enóme cé baaco, na bakendákénda, na beólé, ne eebe a bá te abó bá beólé; bekime eébé ηa ka bó bénámbáka ne e bihíke noómi na ε esákátána cé andányé cé tokondo.

¹⁶Bá ηa bó bá báóbó láakena na tokondo na andányé, báye: «Áno basó bíhúékíne, núá basó námbáka anyía Ooci a wáηa a nokoná te basó ιεca, Δόνό u Ετόμβά te basó lóokóména hilóbi a nyíáyé nyikélisi.

¹⁷Yááηa anyía, aabé yé buósé yí hííbú hilóbi ma nyemana; ta ooco ti kée yiíyi céényi.»

Nyenambonena nyé besana 7

¹E elime eécí, ε ηa mé ιεá bililé bé masóma bé Bandόμεsé bínyise. Bé ηaá bá tálémákéna e tubéηú túnyise tú Δmesé. Bí moó kótiki bihúne bínyise ohúníne ta Δmesé, ta nuomó nó makélé, mbá ta maaté.

²Aáná ε ηa mé ιεá tóna elilé yé bosóma a yémote, yí húlúkúne a aháηá yé nyeháma nyé óócó; yí me tímbie ebílícinyínyí yé Bandόμεsé a woóoo o oobó. Yé ηó lóηókoo bililé bé masóma bí etémbí bínyise abé Bandόμεsé ηe yiínjíékíne makénda ma ocaηgena na Δmesé na nuomó nó makélé. Yí ηe bíibi laana yése:

³«Nóte cáηa caηena Δmesé, ta nuomó nó makélé, mbá ta maaté aámbáya. Áno táta túesu bílicíkininyi tobolo τό bonyonoo bá cíásó Bandόμεsé.»

⁴Yé ηá mé laána ombana ú baaco ebé bé ηέε bílicíkininyi a tonyénó tukime tú Islayél. Baaco eébé ηa bó bá tóséna etíne étíndétú nómo na tóséna ínysis.

⁵A henyénó hé Yúta baaco e bebílícinyínyí tóséna cíohátá ne ífendí; a henyénó hí Olúben baaco e bebílícinyínyí tóséna cíohátá ne ífendí; a henyénó hé Káat baaco tóséna cíohátá ne ífendí;

⁶a henyénó hé Aséel baaco tóséna cíohátá ne ífendí; a henyénó hé Nafetali baaco tóséna cíohátá ne ífendí; a henyénó hé Manáse baaco tóséna cíohátá ne ífendí;

⁷a henyénó hí Siméyooη baaco tóséna cíohátá ne ífendí; a henyénó hí Léfi baaco tóséna cíohátá ne ífendí; a henyénó hé Isakáal baaco tóséna cíohátá ne ífendí;

⁸a henyénó hé Sabuloη baaco tóséna cíohátá ne ífendí; a henyénó hé Yóseb baaco tóséna cíohátá ne ífendí; a henyénó hé Bensaméη baaco e bebílícinyínyí tóséna cíohátá ne ífendí.

⁹E elime eécí, ε ηα háná ámé læca yaandándá yé bɔnɔŋja bó baaco, baaco beéŋí a nyenamá anyé ta ɔcɔ te ómó bá wu ofanaka. Bé ηe bú húlúkúne na ɔ mɔnɔŋo mekime, na a tɔnyénó tukime, ne e ekúli ekime, na ε etáŋa ikime. Bá ηa bó tálémákéna eé buúse na bó nɔkɔná na bó Ɔónó u Etómbá. Bekime ηa bó bá balaŋábákánó kaba e cifúlúndúndúé, bekime meé tímbíéke becala a aabá bí o wuúci nyemikinyi.

¹⁰Bá ηa bó bá bábó kɔɔnaka okelú ɔ ɔmuaná báye: «Na Bandómesé a wáŋa a nɔkɔná, na Ɔónó u Etómbá, beébe bá ηa bó basó nóhíki.»

¹¹Bililé bé masóma bé Bandómesé ηa bó bóŋóléna na nɔkɔná na baáŋá nyitíne ne bényíse, na benyéma bínyíse e bí ηe bínyíenyi. Bé ηe bú tíméke eŋédu, meése bitíseke ɔmesé o onyemi Bandómesé.

¹²Bá kɔɔnaka báye: «Híáná yááŋa ! Ne nyinyemi, ne nuúmi, ne injiŋé, ne bitéŋíti, ne nulumí, na makénda, ne bulímbí áŋa na ciasó Bandómesé bikúlú bikime, híáná yááŋa.»

¹³Ɔmɔté u baáŋá ηaá me batá ɔse: «Báányé eebe a bá ma bó láŋábaka kaba e cifúlúndúndúé e? Háányé bé ηe bú húle e?»

¹⁴Mbá esé: «Taata, kuɔŋó o ηoó menyí.» U ηaá me laana ɔse: «Bá bóŋa eebe a bá bóŋa balókmákánó indekese ciéŋí; éehé bá ηa bó súáka cííbú kaba, bó cíici fúúmíkinyi a manóŋó ma Ɔónó u Etómbá noómi.

¹⁵Yaaté asana, ε naŋa bábó tálémákéna eé buúse bó nɔkɔná nó Bandómesé; bé wuúci nyemiki ne nebutúé na nabuósé aá ciayé Cíibe. Ooci a wáŋa limine a nɔkɔná kée beébe lindieke.

¹⁶Ɔcaná te ká háná é beébe nuana ta buósé, te nyimóti; ta ɔcɔ te ká háná é beébe sábéna, te olúkúlúku a wúmɔté tí beébe kela bɔɔbé,

¹⁷ananyía Ɔónó u Etómbá káá bá múábó Musókóbi. Wuúci wáŋa ε ekatékáté ce nɔkɔná; yó beébe ɔɔbana aá haála ehé tucéme tú menyífé me olíhe áŋa. Bandómesé kée beébe hónoko bíábó belelá bikime.»

Nyenambɔnena nyé besana 8

¹Eŋakelá Ɔónó u Etómbá áa bácáka bubílícínýnyí bú bibílícínýnyí bitíndétú nóɔ, eŋólómuaná nyilésíkinyi mbuumu eényí, hoóhi háye bɔko bú ekélékétí yí onjéŋí.

²E elime, ε ηá læcá bililé bé masóma bé Bandómesé bitíndétú nóɔ; bíibi eébi bé náŋa béá talémákéna eé buúse bó Bandómesé. Bé ηeé bíibi iínjíékine esébé ítíndétú nóɔ.

³Aáná elilé yé etémbí ηaá faaya, yé ηga táléména hoóhi ne nyiluli bitúké. Yé ηaá bá tímbe ɔ ɔɔbó ondúlé a wómaákánó ne kóolo. Bé ηeé yíyi iínjie ɔɔŋo yeéŋí yí enumbé o onyemikinyi Bandómesé e nyindúme nyí nyiluli bitúké nyí kóolo; yé luliki tóna hóá ebécókléna cé baaco e befúúménénú bá Bandómesé bekime. Nyindúme eényí áŋa eé buúse bó nɔkɔná.

⁴Cióyo ce ɔɔŋo a yé ηaá bá yá lóláka ηaá bá ciá hámókóna ɔ ɔɔbó ú elilé yé bɔsóma eé buúse bó Bandómesé, cé báátáka ε eŋólómuaná ɔɔŋo na ebécókléna cí befúúménénú.

⁵Aaná elilé yé b̄s̄óma ñéé hiite bululínyí b̄ó ɔs̄ɔŋɔ, yí ñó nyíóyísi ne oocó ú nyindúmé nyí nyiluli bitúké, yé ñá aahéna ɔ ɔmesé. Aaná emalamanda ñáá béátábótóná, hiyúkúyúkú hí ikelú ñáá lókómána, emanyemanye manyemaka, ɔmesé yó bínyíékinyi na makénda.

⁶Aaná bililé bitíndétú nómo eébi ñáá bétábónáka ɔ ɔbéla esébé eécí.

⁷Elilé yé b̄s̄óma yí buúse ñáá béléta esébé; aaná na ñobólá nó andányé, ne oocó bebélátákánó na manóŋɔ ñéé bíótóko ɔ ɔmesé. Na nuafa númóté nó tuafa tótátó nó ɔmesé na nuafa númóté nó tuafa tótátó tó maaté ñáá lóláka, ɔlɔŋɔ ne bihuti a beósɔ bikime áyá.

⁸E elime eécí, elilé yé b̄s̄óma yé ɔláta ñáá béléta cíáyé esébé; aaná yaandándá yé b̄oko a yémóté yé h́áka ñokɔndo a nó ma békáha oocó ña kaá béáhéna aá nuómó nó makélé. Nuafa númóté nó tuafa tótátó tú menyífé mekime ma nuómó nó makélé ñáá bécáŋa manóŋɔ.

⁹Nuafa númóté nó tuafa tótátó nú biliminyi bé nuómó nó makélé ñé wéékúne bikime; nuafa númóté nó tuafa tótátó nú sitíme ikime ñáá cáŋéáka.

¹⁰Elilé yé b̄s̄óma yí bililé bétátó ñáá béléta cíáyé esébé; aaná yaandándá yí hinjoti ña kaá hátɔna e eŋólómuaná yéɔ kua ɔ ɔmesé, yé ñáá bá yéa lóláka háye nyiifú nyé tɔmɔnyé a nyeciánó. Hinjoti eéhi ñáá kaá kua a nuafa númóté nó tuafa tótátó ne nú tuúci, ne nú tucéme.

¹¹Bó ñóó lóŋɔ hinjoti eéhi anyía «Anuanua». Aaná nuafa númóté nó tuafa tótátó nú menyífé ñéé túme ɔnu; baaco beéŋí a bá ña bó múáka menyífé eémé ñe bú wéékúne anyía menyífé eémé ñáá bá mólókónó.

¹²E elime eécí, elilé yé b̄s̄óma yí bililé bínyise ña béléta ciáyé esébé. Aaná na nuafa númóté nó tuafa tótátó nó ɔ́c̄ó, na nuafa númóté nó tuafa tótátó nú oólí, na nuafa númóté nó tuafa tótátó nú tunjoti tukime ñéé huúméne, bé ɔ́ kuakɔna ibíne a nyenamá anyé núábó nuafa númóté nó tuafa tótátó te ɔ́mo bá nó ɔ́ háná iínjíékine eese. Nuafa númóté nó tuafa tótátó nó buósé ne nú buutú te ɔ́mo háná ɔ́bá ne eese.

¹³E ñá lɛcá tóna, e ñá lókóma kóndónyi e fulúlúéke oówó e mehúne e eŋólómuaná, cío sobiki okelú ɔ ɔmuaná, césé: «Eéé mahana'ó, mahana'ó, mahana'ó ne biliminyi bé ɔmesé a asana ne ikelú cí etémbí cé esébé cí bililé bé masóma bétátó bé ɔ ɔba ɔ ɔbéláka.»

Nyenambɔnena nyé besana 9

¹E elime eécí, elilé yé b̄s̄óma yí bililé bétááno ñá béléta cíáyé esébé. E ñá lɛcá hinjoti hí e húlúkúne ɔ ɔmuaná, hé ña kua ɔ ɔmesé; aaná bé ñe hiite hilibe hí okuunine ñɔfia nú tíme, bé ñe hiíhi iínjíé.

²Émakéla hinjoti eéhi é hiite hilibe, hí ñé kuune ñɔfia nú tíme; cíoyo, cé h́áka cíoyo a cé ña háma a nyenalaŋanda nyí oocó ñé túme otútúme, ci fiítíkinyi na ɔ́c̄ó ne mehúne hú fíí'.

³Betandá ñá hámókóna eé cíoyo eécí, nyéányána ɔmesé eényí. Bé ñé biíbi iínjíékine masiaŋe háye amá eŋeŋé áŋa ne meéme.

⁴Bá ña laákéna betandá eébi báye bé te cáñena te ehuti ómoté, ta booté bómoté, mbá ta ywónókó yé etémbí. Mbá bé á nómaka bó nómaka hú baaco a bá te ábó bá bebílícíníyínyí a tóbolo ne hibílícíníyínyí hé Bandómesé.

⁵Bó ti ómo bíibi iinjíékíne makénda ma owónókó baaco eébé, mbá makénda me o beébe kélíki buénjí i iílí étááno ikimekime. Okála ewú bé ñe bú iinjie baaco áña i ñetí ce okála awó ooco ñaá lókóma ekúlú ayé eñeñé é wuúci taa.

⁶Ó moósé etéemé baaco ká bó áambaka ohónyí wú owéékúne, mbá bá te bóño; owé kée beébe bílénékíne buénjí, mbá bé ti wuúci lëca ta bó lëca ne eése.

⁷Betandá eébi ñaá bá bé a hoáka ciáte cé ambala a cetábónákánó ocoaba e biité, bíábó beetó ñaá bá háye bá ma hákéna betamba bí buténjí bí kóolo, máábó meése lëcakana háye meése ma baaco.

⁸Bé ñaá bá ne tuhúnyi tócaha háye tuhúnyi tú beénjú, cáábó eénye hoáka eénye cí ñngoyó.

⁹Betandá eébi ñaá lánábaka belaña bí bilénjú a besasa, obínyienyi ú bíábó bibéku ñaá bá waá lókómákána háye bekáléke biénjí abé ombana ú ciáte ciénjí ñaá cábanana e biité.

¹⁰Bé ñaá bá na endánjá háye cé eñeñé, bé táákána ne ciíci; e ciíbú endánjá eéci makénda me okélísíki baaco i iílí étááno ñaá bá.

¹¹Uubú oténjí ñaá bá elilé yé bosóma yé noofia nú tíime. Yíiyi bó ñoó lóno ne nuebélé anyía «Abátóna», na nokelék anyía «Abolíyón».

¹²Muuyé mu buúse eemu mú ma hóla, e elime eéci muuyé a múmoté méfendí eémú kokóokó.

¹³E elime eéci, elilé yé bosóma yí bililé bítíndétú ñá béléta ciáyé esébé. E ñá lókóma okelú é húlúkúne e endóno ñnyíse cí nyiluli bitúké nyí kóolo; nyíinyi nyéáña eé buúse bó Bandómesé.

¹⁴Okelú oócí ñaá láana elilé yé bosóma yí bítíndétú óse: «Súnúnéke bililé bínyíse bé masóma a béáña beótókókónó a asálá yé yaandándá yí nuúci nó Efaláta.»

¹⁵Aáná elilé yí bililé bítíndétú ñee súnúnéke bililé bínyíse eébi hí onjénjí oócí ú buósé eébu ú oólí oócí na ú hiono ehí Bandómesé ñaá tábónáká anyía bé óónókó nuafa númoté nó tuafa tótátó tó baaco bá omesé.

¹⁶E ñá lókóma bé me mi iinjie ombana ú bicénji oócí, bicénji eébi ñaá bá biénjí: Milíyón hondéte ifendí, bíibi báátáka aá ciáte cé ambala o omuaná.

¹⁷Aáná e ña mé lécáka eseye yé asana eeye: Na ciáte cé ambala na baaco a bá ña bó báátáka o omuaná ña bó lánábaka belaña bí bilénjú a besasa, bémoté bibólótoto bóón háye oocó, bémoté bóón háye besono bé alábetánána, bémoté tóna bulúmubulúme háye eñólómuaná. Beetó bé ciáte cé ambala eéci ñaá bá háye beetó bí ñngoyó; aáná ne oocó, ne cióyo ne indusí ñaá bá bé á hámókóna a cáábó eété.

¹⁸Beebé bé benyéma bétátó eebi: Ne oocó, ne cióyo, ne indusí a bé ñaá bá bé a hámókóna e eété cá ciáte cé ambala ñaá óónókó nuafa númóté nó tuafa tótátó tó baaco bá omesé.

¹⁹Meléfényí ma ciáte eécí ñaá bá na a cáábó eété ne e cííbú endánjá. Yááña anyía cííbú endánjá ñaá bá háye móóhó, cííci na beetó bé otáákána.

²⁰Baaco bá omesé a bá ña bó lóbókó téka ne owéékúne a beebé bé benyéma eébi bétátó te ómo bó békákáléna máábó mekilíkinyí a maabé; bó cōba ne buúse o onyemi na beebé bí bililé na bebókóbókó bé cáábó aabá cá bémuátá; bá tábónáka bé kóolo, bómóté tábónáka bí biléñú bé mōonyé, ta anyía bí mefite, bómóté tóna bé andányé, ta anyía bé maaté a matúákánó. Benyéma eébi te ñá lecana, bé te lókómána, bé te kanda.

²¹Baaco eébé te ómo bó békákáléna ta múábó muónónó, ta cáábó olokí, te cííbú enjokónónó, mbá ta maabó meébi.

Nyenambōnena nyé besana 10

¹E elime eécí, ε ñá lecá akendákénda yí elilé yé bōsōma yí etémbi, yí é húlúkúne o Omuaná. Yé ñaá bá alánábánó olondó aá cēeto; ciama ma obōñolena yááyé aató, búáyé buúse nómaka háye óócó, cááyé akoló lécakana háye tukúse a tucíákánó ne iicé.

²Yé ñaá bá ne nufule e nutíkítiki o oobó, nuúnu nuhúúnénú. Yííyi atákánó uúyé okoló ú manóme aá nuómó, uúyé okoló ú meényi o omesé.

³Yí ñeé bókíte buánjá, uuye okelú ña béátábótóna háye ñgoyó. Ñakelá wó bókíte aaná, emalamanda ítíndétú nómō nyéátáka eényí.

⁴Émakéla cé á yáátáka aaná, esé yáme óñókó besana abé cé ña kōonaka, mbá ε ñá lókóma okelú a wúmóté wé húlúkúne o Omuaná óse: «Buaka, ate óñó, tétényíki yáaña indiitie besana bé emalamanda eébi.»

⁵Aaná elilé yé bōsōma ayé ε ña mé lecáka atalémánánó na aá nuómó na o omesé ñe hétúnyi uúyé oobó ú manóme o Omuaná,

⁶yé ña súáténa yése: «Aá taaká, ε ña mé súána eé nyíinyi nyé Bandómesé, wuúci u ñeé líhe bikúlú bikime, Muketi na ma omesé na ma omuaná, na ma nuómó nó makélé, na ma benyéma bikime a béaña noómi a behaála eébi bikime.» Elilé yé bōsōma eéyé ñaá súáténa yése ekúlú yí etémbí yé o háná tátáka te a bá tóna.

⁷Yááña anyía ekúlú eyí elilé yé bōsōma yí bililé bítíndétú nómō káá béléta cíáyé esébé; ekúlú eéyé Bandómesé kée kuenyinyi nyíáyé nyetákéna nyé besana nyí indiitie, nyíinyi u ñaá laakena bááyé bōnyionó, behémúnyi besana.

⁸Aaná okelú awó ε ña cáña áme lókóma wé húlúkúne o Omuaná ña háná tánjáka na yanjó, óse: «Ké ké híite nufule e nuhúúnénú, nuúnu núaña o oobó ú elilé yé bōsōma a yáaña atákánó okoló ómóté aá nuómó, ooci a wómóté o omesé.»

⁹I ñe mi bíkósítí, ε ñá laána elilé yé bōsōma esé yé mi iínjie nuáté nufule. Mbá yése: «Nuúnu híite, nuúnu mena, nú ño yóo soomokine eé nyuuté háye buóyó; asana ómóté óo nuúnu mena, nú kō yóo nuakena eé nuuhú.»

¹⁰Aáná i ñé mi hiíte nufule eénú ɔ ɔɔbó ú elilé yé bɔsɔma, ε ñá mena; nú ñé mi sóómókíne e nyuúte háye buóyó, mbá émakéla yémi nuúnu mena, nú ñe túme ɔ me nuana eé nuuhú.

¹¹Báye nááme: «Ɔ ñó nyemána wu ɔ háná hémúkúnyínyi baaco Besana bé Bandómesé a bé ña leca na baaco bá tɔnyénó tuéñí, na bó mɔnɔɔ meéñí, na bá etáña ciéñí, na báábó betéñí áyá.»

Nyenambɔnena nyé besana 11

¹Aáná bé ñeé mi iínjie nɔɔɔtɔtɔ, nu ñaá bá i ñetí ci nuketi anó ε ñaɔa bé ketikinyi benyéma, mbá báye: «Ɔɔbá e ké ketiki ne Cíibe ce Bandómesé, ne nyindúmé nyí nyiluli nyíínjie áyá, mbá á fanáka baaco e bé ñe bú nyemi Bandómesé hóá.

²A asana na nɔháaté, nyεana eti nuúnu ketí, ananyía Bandómesé ñe yíínjie ɔ mɔnɔɔ a ma te á bá Besuif; mɔnɔɔ eémé ké yeéndéke efúúménénú yé báléka iílí etíne éfendí ne imbuke ífendí.

³Ɛ ká mé tóma bááme bambasómbáso béfendí balañábákánó bisíkésike; bé ké bú hémúkúnyínyi baaco besana i iílí eécí, éce anyía mɔsése tóséna émoté na hóndéte ífendí ne etíne átátó.”

⁴Bambasómbáso béfendí eébé á bóña háye molifié méfendí, beébe tóna háye betaléna bé lámba bífendí; bá ña bó tálémákéna eé buúse bó Bandómesé, Mutéjínyi ɔmesé.

⁵Mbókɔ báábó belíjine ña bó aambaka o beébe kela bɔɔbé, bé ké bú beébe hémúkúnyínyi oocó a cáábó eéte o o beébe ɔónókɔ. Híáná ɔɔcɔ okime awó u ña yáamba o beébe kela bɔɔbé, u kée wé.

⁶Bambasómbáso eébé á bóña na makénda ma ɔhateakena tɔbólá, tó te naa ɔ mɔsése mekime emé bé ké bú hémúkúnyínyi baaco besana, beébe tóna na makénda ne me oceñisiki menyífé manóñó, ne me owiínjíékíne baaco anamánamá ce muuyé a nyenamá enyí bé ké bú lénéke.

⁷Ɛkákéla bábó mana ohémúnyínyi baaco besana, ekúlú eéyé múalá káá háma a nɔɔfia nú tíime o o beébe nuusi; mu kée beébe yákáka, múo beébe ɔónókɔ.

⁸Cííbú imime káá yaanaka a nɔháaté nú yaandándá yé báléka ayé bó ño lóñéna ε enjaba báye Sótɔm, ta anyía Esíbit, aá haála ahé bá ña yáátákéna uubú Otéñí ɔ ɔmbásá ɔ ɔmuaná.

⁹Aáná na baaco bá mɔnɔɔ mekime, na bá tɔnyénó tukime, na bá etáña ikime, ne bé ekúli ekime ká bó leca imime eécí mɔsése mekimekime matátó ne ekélékétí. Bé ti ké bú oókóto anyía baaco ébú ciici nyiéke.

¹⁰Baaco bá ɔmesé okime ké bú bílénéke buéñí a yaaté asana, bá lókómáka bɔmbánye, bá tómkánána eefú, anyía bífendí bí behémúnyí besana eébi áña bitekésékénú buéñí baaco bá ɔmesé.

¹¹E elime ce moósé eémé matátó ne ekélékėti, mehúne me olíhe kée húle ná Bandómesé, mó ko wóofokine náábó; bá ká bó hátókona endánaka. Yaandándá yí bulíkílíki kée tímííke baaco a bá ña bó bá bébú beébe lecaka.

¹²Ekákéla bábó hátókona endánaka, bá ká bó lóková yaandándá yí okelú ú hulukune o Omuaná, ú beébe laakena óse: «Áno báátaka aaha.» Nyíábó nyebáátaka eényí o Omuaná a belondó noómi, báábó belíñine beébe lecaka.

¹³Hí e ekúlú eéyé, omesé ñeé bínyíétínyi na makénda; aáná nuafa númoté nó tuafa túshátá nó yaandándá yé báléka eéyé ñaá káátíáka, baaco tóséna ítíndétú nómo ñe bú wéékúne e nyibínyíétínyi nyé omesé eényí. Bulíkílíki ñe tímííke baaco o bómoté e bé ti omó bú wéékúne, bé ñe tímé owíñjie Bandómesé ce Omuaná nuúmi.

¹⁴Muuyé méfendí eémú mú ma hóla, a múmoté eémú kokóokó hí aámbáya.

¹⁵Aáná elilé yé bosóma yí bililé bitíndétú nómo ñaá béléta cíáyé esébé. Bá ña lókováka beandándá bí ikelú bí húlúkúne o Omuaná, bé koonaka bése: «Butéñí bó omesé eebu a yáaṅa aámbáya a aabá cí ne Otéñí a Waáñá na ca ciayé Mesíi. U kée tēñgínyi e bikúlú bikime.»

¹⁶Émakéla ikelú eéci á táñáka aáná, baáñá nyítíne ne bényíse a bá ñaṅa bébú limekine eé buúse bó Bandómesé ña bó kúákóna o omesé, túábó tobolo bitíséke omesé, bé ñe tímé onyemi Bandómesé,

¹⁷bá koonaka báye: «Tu ñe sú o wíñjie bitéñíti, kuṅṅó uusú Otéñí a Waáñá, Bandómesé, Alámakénda, a wáña wóso, wuúci u ñaá bá, anyía o óña otóñyínyi bíówo beandándá bé makénda o nyíówo nyitéñyínyi.

¹⁸Baaco bá mōṅṅo me etémbí ña bó o lókovákéna hilóbi; asana ómoté, aámbáya ekúlú ma kaáhama ayé wó cōba o o beébe lókovákéna hilóbi ekúlú ayé wó cōba o osómbótókónéna biwéewé besana. Yaáté ekúlú o kóó namaka tóna bóowo bōnyōṅ, behémúnyi besana. O kó háná o namaka belumitinine bekime, beébe bé ñe bú nyemi nyíówo nyíinyi, ta tuálaála, ta taaká cé baaco áyá. E ekúlú eéyé o kóó menyisi buúse bukime bacaṅena omesé bekime.»

¹⁹Cííbe ce Bandómesé o Omuaná nyibíkúune eényí; hikóló hé nyelata nyí bumbénú ñe bitóñyínyi. Aáná emanyemanye ñeé tímé omanyema, hiyúkúyúkú hí ikelú lókovákána, emalamanda áátaka, omesé ñe bínyíétínyi, nobólá nó andányé náaka buéñí.

Nyenambōnena nyé besana 12

¹E elime eéci, hibílícínyínyi a hiáñá ñeé bitóñyínyi e eñólómuaná: Mío bísíémúkúnyi, mío leca anyía oónjú u ñaá bá, ócō ñeé wuúci bēbōñólēna aá ceéto háye bōlaka, oólí nōmaka e embana ce bíáyé bebanábána, u ñaá bá bēháya a yááyé aatō oboṅoli yí tunjoti túshátá ne túfendí.

²Oónjú oócí ñaá bá ne nyifume, u númíki; aáná u ñaá bá wó bókokó anyía inúmí ci obíene ñaá bá ci é wuúci kálákéna buéñí.

³Aaná hibílicínyinyí hí etémbí ñeé bitóñinyi tóna ε εηóλόμuaná: I ñeé mi bísíémúkúnyi, mío leca anyía yaandándá yé εηgandó yé ñaá bá, yéó nyíokó bóóñ, háye oocó, ciíci na beetó bítíndétú nómo, ne biboñoli bí butéñí bítíndétú nómo a beetó eébí; ciíci tóna na endóño cíóhátá.

⁴Úyáyé òndáñá ñé húlúnéke nuafa númóté nó tuafa tótátó tú tunjoti tukime tó εηóλόμuaná, yí tuútu sukuneke o òmesé. εηgandó eéci ña kaá táléménéna oónjú awó u ñaá bá we númíki eé buúse, anyía wá lahónáka òónó hí ekúlú eyí oónjú oócí ñeé bíéne.

⁵Oónjú nyibíéne òónó ònómócó eényí, wuúci u ñaá nyemána wu otéñgínyi mōñño mekime ma òmesé ne butéñí bú biléñúléñú. Bé ñeé hiíte o ohiite òónó oócí, bé ñe wuúci súéténé ne eé buúse bó Bandómesé na a núáyé ñokóná.

⁶Mbá iinyí, u ñaá cábákéna i iisi ce òsébéá; hóá Bandómesé ñeé wuúci tábónákéna anyía wé wuúci tókéke tuño tótátó ne ekélékėti.

⁷Biité ñá kua o Omuaná noómi: Na Mikayél na bíáyé bililé bé masóma nuusiki εηgandó; na εηgandó na bíáyé bililé bé masóma nuaka tóna biité eébí.

⁸Mbá, beébe ta òyáka na Mikayél na bíáyé bililé bé masóma; aaná bó te ómo háná abó bá na haála hé olimine o Omuaná.

⁹Éehé bá ña bó nyekéténa yaandándá yé εηgandó eéyé, ciíci céáña cíóño ce buáyá eéci acé bó ñóó lóño anyía na Musóména na Sátan; mu ñaña mué nénisiki ne munéñéne baaco bekime bá òmesé okime. Bé ñe bú ciíci nyekéténa o òmesé na bíáyé bililé bé masóma áyá.

¹⁰E elime eéci, ε ña mé lókóma yaandándá yí okelú yí húlúkúne o Omuaná, yé koonaka yése: «Aámbáya ekúlú yé nyekomba má kaáháma ! Bandómesé me tóñinyi na mááyé makénda na búáyé butéñí; makénda me butéñí a yáaña a aabá cá ciayé Mesii, anyía bá ma nyéketena o òmesé musóména báásó benyiinyí. Muúmu mu ñaá bá mué beébe sómókéna ne nebutúé na nabuósé ná cíásó Bandómesé.

¹¹Mbá báásó benyiinyí ñe bú muúmu yákaka na a asana na manóño ma Oónó u Etómbá, na a asana na ciábó embasó acé bá ña bó bá báábó laákéna baaco anyía Besana bé Bandómesé áña taaká. Bé ñe bú bíñjiekíne o olumitinine noómi o okóháma eyí bé ñe bú lumítine owé.

¹²Yaaté asana, banó biliminyi bé Omuaná bikime, énu bílénéke buéñí ! Mbá, mahana náánó, banó biliminyi na bé òmesé na bé nuómó nó makéléé, anyía Musóména eémú kokóokó munyíoyónó na nyehána nyikime; mu menyukune anyía ekúlú me muúmu lóbéna etíkítiki.”

¹³Émakéla εηgandó á béléca anyía bé me ciíci aahena o òmesé, ci ñé túme òwóñéna oónjú ewú u ñeé bíéne òónó ònómócó.

¹⁴Mbá bé ñe yiñjie oónjú oócí bibéku bífendí bé yaandándá yí kóndónyi anyía we fúlúlúé o okóháma i iisi ce òsébéá, haála ehé bé ñeé wuúci tábónákéna anyía bé wuúci tókéké hóá ombana ú tuño tótátó ne ekélékėti haaca na cíóño eéci.

¹⁵Ciόho ηαά leca aána, ce ηά aanyákákéna oónjú oócí beahó bí menyífé e elime háye nuomó, anyía beahó bí menyífé eébí é wuúci holána.

¹⁶Asana ómote, omese ηo hókónóno oónjú: Ú ηeé hélúnue, nyemenaka eényí nuomó nú menyífé anó ciόho ηa yaanyákáka a nyíáyé nyuúte.

¹⁷Hilóbi ηeé tímbe ciόho buení a asana eéyé, ce ηά cōbá o okonúusi baána bé etémbí bé oónjú oócí; beébe bá naηa bábó lókómákéna bikotí bé Bandómesé, bá látákéna taaká ecí Yésus ηa nambónéna baaco.

¹⁸Aána ce ηga táléméná a asálá yé nuomó nó makélé.

Nyenamōnena nyé besana 13

¹Ε ηa mé leca tóna múálá á hámókóna aá nuomó nó makélé noómi, muúmu na beeto bítíndétú nómo, na endóηo cióhátá a ciána ne biboηoli bí butení. Bó ηo yóóηókō a beeto eébí eénye cé ofénékíne Bandómesé.

²Múálá eémú ηαά bá mu a hóaka ηηganηó, cááyé akoló háye cá eebó ci eciké, nyíáyé nyuúte háye nyí ηηgoyó. Ηηgandó cío wuúci cumeke na mááyé makénda, na núáyé nokóná, na makénda me otéηgínyi áyá.

³Yááyé aatō a yémote ηαά bá na yaandándá yí imbéηé; ta híána, bé ηe yeéηúnyisi imbéηé eecí. Baaco bekime bá omese ηa bó bá bébú kékéke múálá eémú, bé ηe túmé o wuúci láténa.

⁴Baaco bekime nyitúme onyemi ηηgandó eényí, ananyía cí ηeé cúméke mááyé makénda ná múálá eémú; bé nyémiki tóna múálá, bá kōonaka báye: «Aányé wána háye kuōηó e? Aányé wána wu o kuōηó núúsiki e?»

⁵Bé ηe yíinjie múálá na makénda me ohémúkúnyi beahó eéyé e nyuúte, na makénda me ofénékíne Bandómesé; bé ηe muúmu iínjie tóna ekúlú yé okelaka aána: Iílí etíne éfendí ne imbuke ífendí.

⁶Aána mu ηeé húúne nyuúte o oféníne Bandómesé, mu fénékíne na nyíáyé nyíinyi, ne uúye ooki, ne biliminyi bikime bé Omuaná.

⁷Bé ηeé muúmu iínjie tóna makénda ne me onuusiki baaco bá Bandómesé ne me o beébe yákáka; bó muúmu iínjie tóna makénda me otéηgínyi na tonyénó tukime, ne ekúli ekime, na baaco bá etána ikime, na mōnōηo ma baaco mekime.

⁸Baaco bekime bá omese ké bú muúmu nyemiki, eebe bekime abá cáábó eénye te ηαá bá cōōηókónó o otúme e nyiketí nyé omese e nufule nú olíhe nó Oónó u Etómbá, wuúci waata bá ηa sékaka.

⁹Ooco a wána ne eetú cá olókómáka á lókómáka !

¹⁰Yáána anyía Bandómesé á kōona anyía bé kée tiηe táána yóólé, bé kée wuúci tiηe híána yóólé. Mbókō Bandómesé ηá kōona anyía táána kée wé buwéényi bó nosala nó ohána, híána u kée wé. Yaaté asana belumitinine Bandómesé ábó nyemána bé oweéhikínyinyi muuyé mbá bá oónókéna o olumitinine noómi.

11 Ɛ ɲá lɛcá múálá mu etémbí á hámókóna ɔ ɔmesé noómi; mu ɲaá bá na endónɔ ífendí háye cé ɔónó u etómbá, mu tánáka háye ɲɔgandó.

12 Mu ɲaá bá muó nyíokɔ na makénda me otéɲgínyi i ɲetí ce múálá mu buúsebuúse eé buúse bó múálá eémú. Mu ɲe yeékíkínyi na baaco bá ɔmesé na benyéma bí etémbí bikime anyía bí é nyemíki múálá eémú amó yaandándá yí imbéɲé ɲa yááɲónúá.

13 Múo kelaka bikeyékeye bé besana biéɲí ɔ okóhama ehé mu ɲeé súúnyi oocó ɔ ɔmesé, ú húlúkúne ɛ ɲólómuaná, baaco bekime lɛcaka.

14 Múálá eémú ɲaá bá mué néɲéke baaco bá ɔmesé a asana ne bikeyékeye bé besana ebí bé ɲeé wuúci iínjie makénda ma okelaka eé buúse bó sóókó múálá eémú; múo kela anyía baaco ébú lumitine ɔtua hibílícínyínyí hé múálá mu buúse amó bá ɲa cánéta na nɔsala nó ɔhána mbá mu líhéke.

15 Bé ɲé iínjie múálá mu ɔláta makénda me olíhísíki bokɔ eébu anyía bú á tánáka, bú ɔónókɔ tóna baaco bekime e bé ɲe bú kíne onyemi hibílícínyínyí eéhí.

16 Ci ɲe yeékíkínyi baaco bekime: Na banásé na baáɲá, na enóme cé baaco na basókásóka, na beólé na baaco a bá te abó bá beólé, anyía bé beébe bílícíkínyínyí ɔ ɔobó ú manóme ta anyía a nɔbɔlo.

17 Ɔoco okime awó u te ómó bá obílícínyínyí te ómó bá na makénda ta ma ɔwóndɔ bokɔ, mbá ta me otúéne ɔoco bokɔ. Hibílícínyínyí eéhí áɲa nyíinyi nyé múálá eémú, ta anyía ɔmbana ú nyíáyé nyíinyi.

18 Ekúlú yé ɔoco ɔbónɔ ɲɲɲé eeye yááɲa. Ɔoco okime a wáɲa ne ɲɲɲé ɲá nyemána wu omenyi nyihembule nyé ɔmbana ú múálá, ananyía ɔmbana oócí áɲa nyíinyi nyé bonye baaco: Hóndéte ítíndétú ne imbuke etíne átátó ne ítíndétú.

Nyenambɔnɛna nyé besana 14

1 Ekúlú ayé ɛ ɲa háná émi bísiémúkúnyi, ɛ ɲa mé lɛca Ɔónó u Etómbá, ú ma táléména a nɔkɔndɔ nú Síyon ɔ ɔmuaná. U ɲaá bá ɔlɔɲɔ na baaco tóséna etíne étíndétú nómo ne imbuke ínyise cé tóséna. Baaco eébé ɲaá bá bebílícíkínyínyí a tɔbɔlo na nyíáyé nyíinyi, na nyé ciayé Síkíne.

2 Ɛ ɲá lókóma okelú ma béátábótóna ɔ Ɔmuaná; u hóáka ɔfena ú beandándá bé beahó bí nuúci, ú hóáka tóna yaandándá yé emalamanda. Okelú awó ɛ ɲaá me lókóma ɲaá bá tóna háye tolónɔ ató baaco beéɲí ɲe bú súbe.

3 Tóséna cé baaco eécí ɲaá bá céá hákéna yóósoóso yé buɲana eé buúse na bó nɔkɔná nó Bandómesé, na bó benyéma bínyise e bí ɲe bínyíényi, na bó baáɲá áyá. Ta ɔoco te ómo bá wu ɔhákéna buɲana eébu, ɛ te ɲáa bá hú baaco tóséna etíne étíndétú nómo ne imbuke ínyise cé tóséna abá Bandómesé ɲaá háɲónáka ɔ ɔmesé.

4 Baaco eébé ti ómo bú bítise beéɲjú; beébe ta ɔbétóbɔ ne bihíɲe ta buósé. Bá náɲa bábó látákéna Ɔónó u Etómbá haála hekime; Bandómesé ɲeé beébe háɲónáka ɛ ekatékáté ce baaco bá ɔmesé anyía bábó bámókóna háye betómótómó bé benyéma bí esiéné bí owiínjíékíne na ná Bandómesé na ná Ɔónó u Etómbá.

⁵Bá te ñá bó sómba afala ta buósé, beébe téka na hekoma.

⁶Ɛ ñá leca elilé yé bósóma yí etémbí yí e fúlulueke haaca oówó e ñhólómuaná. Yé ñaá bá na Ambánye yé Ɛsóma yí ekúlú ekime yí ohulikinyi biliminyi bé ɔmesé; biliminyi eébí ñaá bá baaco na bá tonyénó tukime, ne bé ekúli ekime, na bá etáña ikime na bá mɔnɔɔ mekime.

⁷Elilé ñaá bá yá kónaka yése: «Énu kékéke Bandómesé, nu wuúci iinjíékíne nuúmi, anyía yááyé ekúlú yí okélísiki baaco bekime má kaáhama. Énu nyemíki Ooci a wáña Muketi na ɔmesé na ɔmuaná, na nuomó nó makélé, ne tucéme tú menyífé.»

⁸Aáná elilé yé bósóma a yémoté ñaá faáya e elime ci elilé eéyé. Yé ña kóna yése: «Báléka a ciáña, Bábilon, ma lósálósa, cé ma lósálósa'ò. Ciíci eéci cí ñeé múúsiki mɔnɔɔ mekime meluku ma bíáyé bibébékénú bé enjokónónó !»

⁹Aáná elilé yé bétátó ñaá faáya e elime ci bililé bí buúse bífendí eébí; yé kónaka okelú ɔ ɔmuaná yése: «Oo ! Ɔoco okime ewú u ñe nyémi na múalá ne híiyé hibílícínínyí, mbá u lumitine anyía bé wuúci bílícínínyí a nobolo ta anyía ɔ ɔobó,

¹⁰wuúci bémuátá u káá múaka meluku me hilóbi hé Bandómesé; meéme mááña me sukúnénú e hindeñé hí híiyé hilóbi, téka na ɔlata bokɔ a búmoté. U káá lókómáka muuyé o oocó ú indusí noómi eé buúse bú ne bililé bé masóma e bifúúménénú na Ɔónó u Etómbá.

¹¹Oocó oócí ewú ú ñeé beébe lókótɔ kée hémúkúnyí cióyo ekúlú ekime. Baaco e bé ñe bú nyémiki na múalá ne híiyé hibílícínínyí ne eebe bekime ebé bé ñe bílícíkínínyí na nyíáyé nyínyí ti ké bú hélúme te nebutúé ta nabuósé.

¹²Yaáté asana banó belumitinine abá nu ña nó lókóména Bandómesé, nu hákéna mɔɔlé né Yésus, énu eéhíkínínyí.»

¹³Ɛ ñá lókóma okelú ma béátábótóna ɔ Ɔmuaná. Ú ñá mé laána óse: «Ɔóhókɔ: O otúme aámbáya bɔmbánye áña né biwéewé e bí ñe wéékúne belátákánó e nyimónjóló ne Otéñí a Waáña. Ɛe, híáná Elilé ñaa kóna. Híáná yááña, anyía bébú hélúméke máábó moólí; yááña anyía máábó monyiókínínyí maa lécana.»

¹⁴Aáná i ñeé mi bísíémúkúnyí tóna, mío leca efúlúndúndúé yé ɔlondó. Bokɔ a búmoté limine ɔ ɔlondó eéyé ɔ ɔmuaná bó hóáka ɔoco; u ñaá bá béháya atamba yí butéñí yí kóolo, wuúci tóna na yaandándá yé ɔhána a yé ñaá tea ɔ ɔobó.

¹⁵Aáná elilé yé bósóma yí etémbí ñaá faáya, yí húlúkúne eé Ciíbe ce Bandómesé; yé láakena ooci awó u ñaá bá limine ɔ ɔlondó okelú ɔ ɔmuaná yése: «Hiíte úúwe ɔhána, sáñáka benyéma, anyía ekúlú yé masáña ma nyémana; benyéma bé ɔmesé ma óónókéna anyía bá sáñáka.»

¹⁶Aáná ooci awó u ñaá bá limine ɔ ɔlondó ña yaáhéna ɔhána a masáña, yó sáñáka benyéma bé ɔmesé.

¹⁷Ɛ ña mé leca tóna elilé yé bósóma yí etémbí ma faáya, yí húlúkúne eé Ciíbe ce Bandómesé ce Ɔmuaná. Yé ñaá bá tóna na ɔhána awó ú ñaá tea ɔ ɔobó.

¹⁸Elilé yé bósóma yí etémbí a yémoté ñaá fááya, yí húlúkúne a maabána me nyindúme nyí nyiluli nyiínjie; yiíyi na makénda me oténgínyi oocó. Yé ñaá laána sóókó awó u ñaá bá na ðhána okelú o ðmuaná yése: «Hiíte úúwe ðhána, sómbáka ecúkúle cá benyéma bí esiéné bé ðmesé, anyía bíábó betámá mo yóónókéna.»

¹⁹Aáná elilé yé bósóma ña yaáhéna úúyé ðhána a masáña, yó sómbáka ecúkúle cá benyéma bé ðmesé, yó biíbi sukuneke aá yaandándá yé nuáta. Nyekela eényí ño tóñinyi hilóbi hé Bandómesé.

²⁰Bé ñe yeéndéke betámá aá nuáta, nú ñaá bá a mafákáléana ma báléka. Ekúlú ayé bá ñaá bá bé yeéndéke benyéma eébi, beófóló bé manóño bé ñaá bá béá há mókóna, bé betákáka háye nuúci a núáña nú ðháma ciáte ce ambala a cetálémánánó e nyuúte; mó hómbaka e kilométa hóndéte étátó.

Nyenambónena nyé besana 15

¹E elime eécí, i ñeé mi bisiémúkúnyí tóna mío leca yaandándá yí ekeyekeye yé asana yí etémbí o ðmuaná: Bililé bé masóma bitíndétú nómo bí me tímbiéke muuyé mutíndétú nómo a aabá. Muuyé mú nyibíóndísinyi eémú mu ñaá bá, anyía e muuyé eémú hilóbi hé Bandómesé ñeé bíóndísinyi.

²Aáná e ña mé leca boko a búmoté háye nuómó nú iílí ne iílí, buúbu ne oocó tóna noómi. Míó lecaka tóna baaco bekime a bá ña bó yákáká múalá, bó kíneke ne onyemi híiyé hibílicínyinyi na ðbéñoño ðmbana ú nyiáyé nyiínyi. Bá ña bó tálémákéna aá nuómó nú iílí ne iílí eénu o ðmuaná; beébe tímbiéke tólóño ató Bandómesé ñeé beébe iínjíékíne a aabá.

³Bá hákéna na buñana bú Moyís, munyionó mo Bandómesé, na buñana bú ðónó u Etómbá, bá kónaka báye: «Otéñí a Waáña Bandómesé, Alámakénda, móowo monyiókínyí áña maáña, má hékaka o ðhola boko bukime. Otéñí u monñoño mekime, ciíwú ihényí áña etálémánánó, ciíci taaká.

⁴Otéñí a Waáña, aányé wáña wu ðlobo, u ti kéké nyiówo nyiínyi e? Yó lóbo u ti nyiínyi iínjie nuúmi e? Yááña anyía hú kuño bímuócí o óña ofúúménénu. Aáná monñoño mekime ká ka fáakóna oówo eé buúse mo kuñoño tumekine eñendu, mo kuñoño nyemiki. Yááña anyía ó móo nambónena baaco móowo monyiókínyí; maáña matalémánánó.»

⁵E elime eécí, e ña mé leca ehenyi yé haála hé okotí a há hóla behaála bikime bí etémbí me bíkúune o ðmuaná, hááña eé Ciíbe ce Bandómesé a cefalefákánó na bolaka.

⁶E ña leca bililé bé masóma bitíndétú nómo a béáña ne muuyé mutíndétú nómo a aabá bé ma há mókóna eé Ciíbe ce Bandómesé eécí. Bé ñaá béláña bembánye bé belaña e bifúlúndúndúé bé manyemaka na kandá ci kóolo a tóséña.

⁷Aáná boko a búmoté a benyéma binyise e bí ñe binyiényi ñe yiínjíékíne bililé bitíndétú nómo eébi tundeñé tú kóolo. Tú ñaá bá tunyióyísíkínyi ne hilóbi hé Bandómesé hú mbióké, Bandómesé Mulíhe bikúlú bikime.

⁸Cióyo ñó nyiówóko eé Ciíbe ce Bandómesé hú mbióké, ce há mókóna ne eé nuúmi ne e bulímbí bó Bandómesé. ðoco te ómo bá wu owoofine eé Ciíbe ce Bandómesé eécí o

okóhama ekúlú eyí muuyé mutíndétú nómo emú bililé bé masóma bitíndétú nómo áha ne muúmu a aabá káá mana.

Nyenambɔnena nyé besana 16

¹Ɛ ná lókóma yaandándá yí okelú yé húlúkúne eé Cíibe ce Bandómesé, yé ma béátábótóna, yé láákena bililé bé masóma bitíndétú nómo eébi yése: «Énu ke súkúnéke ɔ ɔmesé tundené tútíndétú nómo tú hilóbi hé Bandómesé.»

²Aáná elilé yí buúse ne keé súkúne hííyé hindehé ɔ ɔmesé; baaco bá hóá ne hibílicínyinyí hé múálá, beébe bé ne bú nyemiki yááyé ɔbókóbókɔ, nyekónókɔ eényí bibébékénú bí bibéli a bé ñáá kála buéjí.

³Elilé yí bífendí ne ke súkúne hííyé hindehé aá nuɔmó nó makélé noómi; nuɔmó ñó nyiɔ hú bóóh, háye manóhó me omime u ɔɔɔ, benyéma bikime bé hóá bío wéékúne bikime.

⁴Elilé yé bétátó ne ke súkúne hííyé hindehé ne eé tuúci ne e tucéme. Máábó menyífé ña bécáñáka tóna manóhó.

⁵Ɛ ñáá me lókómá elilé yé bósóma a yé náña yé ténjinyi menyífé á láákena Bandómesé yése: «Kuɔhó bímuócí ɔ óha ofúúménénu, ɔ óha ekúlú ekime, kuɔhó ɔ ñhó bá; ɔ mɔ sɔmbótókóna besana eebi háye yááña atálémánánó.

⁶Yááña anyía bé ñeé hémúkúnyí manóhó ne me belumitinine ne me behémúnyí besana; éhé ó moó beébe múúsiki manóhó. Yááña anyemánánó aáná.»

⁷Ɛ ná lókóma okelú ma béátábótóna, ú húlúkúne e nyindúmé nyí nyiluli nyiínjie óse: «Ée, Otéñí a Waáña Bandómesé Alámakénda, nyiówɔ nyesómbótóna nyé besana áha taaká, nyiínyí nyetálémánánó.»

⁸Elilé yí bínyise ne ke súkúne hííyé hindehé ɔ ɔcɔcɔ ɔ ɔmuaná. Ɔcɔcɔ ne túme ɔbála buéjí ɔ ɔhɔla, anyía wá hákáká baaco.

⁹Aáná yaandándá yé ɔbála eéyé ñáá hákáká baaco; ta híáná, baaco eébé ne bú tume ɔwɔómbóna nyiínyí nyé Bandómesé, anyía wuúci u ne ténjinyi muuyé eémú. Bé ne bú kínéké ɔbékákáléna máábó maabé, anyía bébú iínjiekíne Bandómesé nuúmi.

¹⁰Elilé yé bétááno ne ke súkúne hííyé hindehé a nɔkóná nó múálá ɔ ɔmuaná; aáná ibíne neé bíhúéné butéñí bó múálá eémú, baaco bíkótóko bekeke anyía bá ña bó bá bábó lókómáka ɔkála weéñí.

¹¹Mbá ta híáná, bó te ómo bó békákáléna máábó maabé, mbá bá cɔba ne buúse ɔ ɔwɔómbóna nyiínyí nyé Bandómesé a asana ne bibébékénú bí bibéli a bé ñáá kála buéjí.

¹²Aáná elilé yí bétíndétú ne ke súkúne hííyé hindehé aá yaandándá yí nuúci nó Ɛfaláta; nú ñáá sáá anyía núe yiínjiekíne ohónyí wú ɔhɔla né betéñí e bé ne bú húlé a aháña yé nyeháma nyé ɔcɔcɔ ɔ okonúusi Bandómesé.

¹³Ɛ ná leca beébé bí bililé bétátó, bé hóáka beókókolo. A yémoté ñáá háma eé nyuúte nyé engandó, a yémoté eé nyuúte nyé múálá, a yémoté tóna ñáá háma eé nyuúte nyí muhémúnyí besana mo befala.

¹⁴Bikime bétátó eébi ñaá bá beebé bí bililé a bé náña béa kelaka bikémése bé besana. Bí ñeé súeté né betéñi bekime bá ñmesé anyía bíe beébe bándáka o okonúusi Bandómesé Alámakénda aá yááyé yaandándá yé buósé.

¹⁵Mbá Otéñi a Waáña ñse: «Óo leca, yañó oócí kokóokó, háye weébi ! Bómbánye né ooci ewú u ñe tétényi bíáyé belaña, yó limine wóso o te héta hiiné, anyía u te kanda onuti etémbi, u te lókóma tóna aató olama.»

¹⁶Bililé eébi ñaá bándáká betéñi aá haála ahá bó ñó lóno ne nuebélé anyía «Alamakétor».

¹⁷Aáná elilé yí bitíndétú nómo ñe ke súkúne híyé hindeñe e mehúne. Okelú ñá béatábótóna buáña a ñokóná, ú húlúkúne eé Ciíbe ce Bandómesé. Ú kónaka óse: «Omanó oócí'o !»

¹⁸Aáná emanyemanye ñeé túmé ñmanyema, hiyúkúyúkú hé emalamanda béatáka tóna; ñmesé ñe binyíétinyi na makénda buéñi o ohola a nyenamá enyí u ti ñe binyíétinyi ta buósé aáná o otoko otúme ekúlú ayé woco áña o ñmesé.

¹⁹Ñakelá ñmesé é binyíétinyi aáná, u ñá salótókóna yaandándá yé báléka a tuafa tótátó; yó kátaka tóna báléka ikime cé ñmesé. Bandómesé ñá bétáá Bábilon a ceáña anyía wé ciíci múusiki hindeñe hí meluku ma yááyé yaandándá yí hilóbi.

²⁰Aáná ne iisí ikime a ceáña e ekatékaté ci tuúci na tuómó, na tokondo tukime áyá ñeé nyímúkúné, bá te háná biíbi leca ne eése.

²¹Ñobólá nó beandándá bé belámánó bé andányé ñeé húle e enjólómuaná, nuu kúákonakena baaco aá ceéto; ta híáná, bá wómbónáka Bandómesé a asana ne muuyé eémú, mu ñaá bá mubébékénú o ohola.

Nyenambonena nyé besana 17

¹E elime eécí, elilé yé bósóma ómoté e bililé bitíndétu nómo a bé ñaá bá ne tundeñe títíndétú nómo ñe bíkósiti nááme, mbá yése: «Faáya, i ké mí o tónjinyi anyána bó kó bónósea yaandándá yí okendí u oónjú oócí. Yíyí yááña báléka a cefalefákánó a maabána ma tuómó tuéñi.

²Ne oónjú oócí, betéñi bá ñmesé ña bó kéláka enjokónóno. Aáná baaco bá ñmesé tóna ñe bú híólóko meluku me ciíbú enjokónóno eécí.»

³E elime eécí, Elilé yé Bandómesé ñe mi oofínine; aáná elilé yé bósóma eéyé ñeé mi súeténe i iisí ce osébéa. E ñá leca oónjú a wómoté, ú me limine e elime ce múalá a múmoté o ñmuaná, mubólótoto. Múalá eémú ñaá bá na beeto bitíndétú nómo na endóno císhátá a beeto eébi; aáná bá ña bó óñjókó cíáyé ceéto ikime ne eénye cé ofénékine Bandómesé.

⁴Oónjú oócí ñaá bá olañabákánó na bembánye bé belaña bí bólótókónó hú bóñ; u ñaá bá tóna béhákéna aá ceéto anamá ekime cá benyéma bé nyenókó. Ú me tímbe hindeñe hí kóolo e úyé wóbo ú manóme, hé ñaá bá hinyíoyónú na beebé bí bihíne bí olíhe ú cááyé enjokónóno.

⁵Bó ηο γόσηόκο ekéki yé otánēna a yémoté aáyá a nobolo anyía «Bábilon a ceáná, iinyí ce ne bekendí bé beénjú na enjokónono ikime cé omesé.»

⁶Aáná ε ηα mé lecá oónjú oócí ohíólónú na manóηό me belumitinine; beébe bó ηο γόσηόκό a asana na embasó acé bá ηα bó bá báób hákénēna Yésus. Eηakelá yémi wuúci leca aána, i ηé kéke buénjí.

⁷Aáná elilé yé bosóma eéyέ ηαά με batá yése: «Anyiaté o ηοό kéke e? Mío coba o o kuohó hémbolekine injibí ce asana ne yí oónjú oócí, na yé múalá a muána mu wuúci betúáhénánó; muúmu muána na beetó bitíndétú nómo na endóηo císhátá.

⁸Múalá amó ó móó lecaka ηαά bá buáyá muósó, mbá aámbáya mu ti ηeé líhe, mu a yáηa o coba o shámótóna a nofia nú tíime. Ekákéla mú a háma, Bandómesé yó muúmu menyisi buúse bukime. Baaco bá omesé beénjí ké bú kékéke ekúlú ayé bá ká bó lecaka múalá eémú, beébe eébé cáábó eénye te ηáa bá cósηókónó e nufule nú olíhe noómi o otúme e nyiketi nyé omesé. Yáána anyía buáyá múalá eémú ηαά bá muósó, mbá aámbáya mú ti ηeé líhe, mú coba o shámótóna.»

⁹Elilé yé bosóma eéyέ ηα háná á me laana yése: «Ekúlú eeye coco á nyemana wu obóηo injíηé ci olókómáka bombánye besana eébi. Beetó bitíndétú nómo bé enyama eéci ηο tóηinyi tokondo tútíndétú nómo etú okendí u oónjú oócí ηeé límékíne hóá; bé háná tóηgínyi beténjí betíndétú nómo.

¹⁰Aáná buténjí bó bátááno eé beébe na maa mána, buténjí bú etémbí a yánána. A asana ne buténjí bú betíndétú nómo, ekúlú te ηgaá háma; ekúlú ayé bú káá fáaya, bú kéé líhíte hú ekéti yí ekúlú.

¹¹A asana na múalá a mú ηαά bá buáyá muósó, mbá aámbáya mu ti ηeé líhe, búáyé buténjí áηa bémuátá buténjí bó bánámányé. Muúmu mú ηαά bá omoté u beténjí betíndétú nómo eébé. Ekúlú ayé mú káá hámótóna, Bandómesé kéé muúmu menyisi buúse bukime.

¹²A asana na endóηo císhátá acé o lecaka, cí ηο tóηinyi beténjí bóshátá e bé tí ηe bú túme otéηinyi, mbá Bandómesé kéé beébe iínjie makénda me otéηgínyi olηo na múalá eémú e hikéti hí ekúlú.

¹³Beténjí bekime bóshátá eébé ká bó bá na nyebétáá nyémoté. Nyéána anyía onyiono múalá eémú na máábó makénda mekime na búábó bulímbí bukime.

¹⁴Aáná beébe bekime bé ké bú núusiki Oónó u Etómbá, mbá wuúci u kéé beébe yákáka anyía wána Oténjí u beténjí bekime, wuúci tóna Oténjí a Waána u beténjí a baána bekime. Ne wuúci na bááyé baaco e bé ηe bú wuúci láténa na otémá ómoté, beébe u ηοó lótokó, yó lóηóko tóna, bé ké bú beébe yákáka tóna bekime.»

¹⁵Elilé yé bosóma eéyέ ηα háná a με laana yése: «Tuómó ató ó móó lecaka okendí u oónjú oócí talemēna hoóhi ne tuútu ηο tóηinyi akoca cá baaco cá monηo mekime ma omesé a bá ηα bó táηa anamá cá etána ekime cá omesé.

¹⁶A asana na endóηo císhátá acé óo lecaka na múalá bémuátá tóna bí kéé nuusiki okendí u oónjú oócí bombánye bombánye, béo bákáláka benyéma bikime abé wána ne bíibi a

aabá, bí o wuúci nyɛana onuti etémbí, bé ɔlahɔnaka ciíye imehú, bí o wuúci luliki o oocó noómi.

¹⁷Yááŋa anyía Bandómesé ŋaá kela anyía betéŋi bóóhátá eébé ábó bāmókóna na nyebétáá nyémoté ɔ ɔkela bɔkɔ e bú ŋeé wuúci bílénine; búáŋa anyía bábó nyiɔkena e butéŋi bó múálá eémú ɔ ɔkóóháma eyí mehúnyi ma nyetákéna nyé besana nyé Bandómesé é binyíónyísinyi.

¹⁸Oónjú awó ɔ lecaka ŋo tóŋinyi kólókosoko ce báléka e cí ŋe téŋinyi betéŋi bekime bá ɔmesé.»

Nyɛnambɔnɛna nyé besana 18

¹E elime ce besana eébi, e ŋá lecá elilé yé bɔsóma a yémoté yí é húlúkúne ɔ ɔmuaná; yé ŋaá bá na makénda meéŋi me butéŋi. Eese yí núáyé nuúmi ŋa yaányana ɔmesé okime.

²Yé ŋaá bá yó sóbiki okelú ɔ ɔmuaná yése: «Bábilon, báléka a ceáŋá, ma lósálósa, ce ma lósálósa buúse bukime’o ! Aámáyá ce á yáaŋa ehike ayé na beebé bí bililé na anamánamá cé biyiyé bikime ŋeé limine hóá; anamá ekime cé tunonyi na tó mɔnyókóló ne tú okényéméke ŋeé líhe tóna hóá.

³Yááŋa anyía cí ŋeé múúsiki mɔnɔŋo mekime ma ɔmesé meluku ma bíáyé bibébékénú bé enjókónónó; betéŋi bá ɔmesé bó kándaka tusɔmɔ ne ciíci, bendunéndúne bá ɔmesé bó hómáka bɔnóme a asana na bíáyé bembánye bé benyéma a bé ŋaá bá bíé bílénékine baaco buéŋi.”

⁴E ŋaá me lókómá okelú a wúmɔté é húlúkúne ɔ ɔmuaná, ú kɔɔnaka óse: «Buame é, áno hatókóna aáhá e ekatékáté ce báléka eéci; mbókɔ nu te ŋá nó hatókóna, nu ká nó aáláka nuafa nó búábó bɔɔbé, núó bāmókóna ne muuyé e mú kée beébe hámókónéna.

⁵Yááŋa anyía máábó maabé ŋeé bísúkúnéke hú mbióke, me obééti nyɛŋɔlɔŋɔndɔ ɔ ɔkóóháma ɔ ɔmuaná. Bandómesé te ómɔó béhóya bibébékénú bé besana abé bá ŋa bó kelaka.

⁶Bá ŋa nyemána bé o beébe hélúmúkúnyinyi tóna bɔkɔ a bɔɔbé bukime abó bá ŋa bó kelaka bɔsóókó na betálá bikúlú bífendí. Mbókɔ bé ŋe bú múúsiki bɔsóókó benjámákánó bí meluku, bá ŋa nyemána bé o beébe múúsiki benjámákánó bí meluku a bé a hólá obébe.

⁷Báléka eéci ŋaá bá cié bíbéétiki na bumálá buáyá, ekúlú ayé ce ŋaá bá cié líhéke bɔmbánye e nuúmi noómi. Éehé bá ŋa nyemána bé o ciíci iínjíékine muuyé muéŋi. Ce ŋa kɔɔna ceɛe: “Ciasó báléka áŋa háye otéŋi e woónjú; ce te á bá esiké aáná, ci ti kée menyí mahana ta buósé.”

⁸A asana eéyé, muuyé kée ciíci bísúkúnékine ɔ buósé búmɔté; muáŋa anyía na ekɔno cé ɔwɔónókɔ baaco, ne mewé, ne mecíli. Oocó kée ciíci menyísi, anyía Otéŋi a Waáŋá Bandómesé áŋa na makénda; wuúci ú ŋeé ciíci kélisi.”

⁹Ekúlú eyí betéŋi bá ɔmesé a bá ŋa bó bá a busɔmɔ na báléka eéci, bé líheke bɔmbánye, ká bó lecaka cióyo ci oocó awó ú ŋa lóla, bá ká bó léláka, bá hákéna mukéké.

10 Beténí eébé ká bó tálémákéna haaca anyía bé ñe bú líkíme muuyé mo báléka eéci. Bá koonaka báye: «Wééé, wééé ! Bábilon, báléka ci buténí, ó moó sola buúse bukime; bá ma bōsona yóowo asana hí e hikéti hí ekúlú.»

11 Bendunéndúne bá omesé ká bó lelaka tóna, bá hákéna mukéké a asana na báléka eéci, anyía ta ooco te ká háná o yóondo bíábó benyéma.

12 Benyéma eébi áña anamá ekime: Ne kóolo ne biléjú bé moonyé, na andányé cá nyenókó, na anamá ekime cá bembánye bé belaña, ne e bibólótoto hú bóón, ne e bibólótoto ombutú ombutú; na anamá cá bembánye bé benyéma abé bá ña tábóna na bebaña bí iceku, ta na maaté a mambánye; a bémoté betábónákánó na anamá cé biléjú, ne cé mefíte, na cá andányé áyá.

13 Baaco eébé ña bó bá búbú túeke tóna anamá ekime cá besonjo bí enumbé, ne miile, na boolo; ne iluku, na besonjo; ne ñeñé, ne onuñe; na káwo, na etómbá; na ciáté ce ambala, na bekáléke; na beólé, na beóndókó; mbá ta ooco te óondo.

14 Aáná bá ña bó léla, bá láakena báléka báye: «Benyéma bikime a bé ñaá bá bíó yóo bílénékíne o otémá ma cabakena haaca na kuonjo, na búowo bonóme bukime na bembányéké bé benyéma bikime abé o ñoó bá ne bíibi bé ma sólaka bikime o yóowo aháná, o te kó háná o bíibi bóño ta buósé.»

15 Aáná bendunéndúne a bá ña bó bécánjaka enóme cé baaco o onduné okela a báléka eéci ká bó tálémákéna haaca anyía bé ñe bú líkíme muuyé mo báléka eéci; bá lelaka, bá hákéna mukéké.

16 Bá koonaka báye: «Wééé buame, wééé buame ! Mahana ma yaáté eeme ná yaandándá yé báléka eéyé e? Ce ñaá lánabaka bembányéké bé belaña anamá ekime: Ne e bibólótoto hú bóón, ne e bibólótoto ombutú ombutú, na bembánye bé benyéma bikime bé nyenókó a betábónákánó ne kóolo, ta anyía na bembánye bé andányé.

17 Aá taaká anyía buñaña eébu bukime ma cáñjaka aáná e hikéti hí ekúlú e?» Aáná ne beténínyi sitíme bekime, ne bekendisi, na baaco bekime a bá ña bó nyio eé sitíme, ne eebe a bá naña búbú oofokine eé sitíme o okanda ña bó tálémákéna tóna haaca.

18 Ekúlú ayé bá ña bó lécáka cióyo ci oocó ce báléka a cé ña lóla, bé ñe túme okoon okelú o omuaná báye: «Báléka a cémoté te ñaá bá ciáná o omesé ooci háye eeci ta buósé.»

19 Bá ña bó bá bábó léláka, bá hákéna mukéké, bé bísúkunékine ofunú a beetó, bó bókókó báye: «Wééé ! Mahana ma yaáté eeme e? Báléka a ceáná ma lósálósa buúse bukime. Áno lécáka, baaco bekime a bá bóña ne sitíme a nuomó nó makélé noómi ña bó bécánjaka bañaña a asana na bonóme bó báléka eeci a cé ma bécánja ahátátá e hikéti hí ekúlú !» Aáná bá ña bó léláka.

20 Énu bílénéke buéñí, banó biliminyi bé Omuaná, a asana ayé báléka ma lósálósa; énu bílénéke buéñí banó belumitinine, na banó baaco bá endóma, na banó behémúnyi besana áyá, anyía Bandómesé me ciíci kélísíki a asana na boobé abó cé ñaá banó kélaka.

21 E elime eéci, e ña lécá akendákénda yí elilé yé bósóma yé maá ka bétúáhéna yaandándá yé nyendányé, yiíyi háye yaandándá yé nosóló nó embáséke; yé ña ka aáhéna a nuomó

nó makélé noómi, yé kóonaka yése: «Híáná bá ña cɔba ɔ kuɔñó nyéketena, bó kuɔñó áahena na makénda mekime, kuɔñó Bábilon, yaandándá yé báléka; bá te ká háná ɔ yóo leca buúse bukime.

²²Ta ɔɔɔ te ká háná á lókóma baaco ebú súbéke tɔlónó, mbá ta ɔháya mañana nóówo, ta babéla biloli ta babéla esébé bá te ká háná abó bá ta buósé a Bábilon. Bá te ká háná á kúana ta ɔɔɔ ɔmɔté, te ewú u ñe menyí ɔnyio buólí a bómɔté na cíáyé aabá. Bá te lókóma tóna ta baaco a bó ɔólókɔ embáséke a nɔsóló.

²³Te eese yé lámbe te ká háná á lécakana nóówo ta buósé; te tunjúéñjú tú ne bihunýisi ne tusíké te ká háná á lókómákana nóówo. Téka buáyá bóówo bakela onduné ña bó bá na makénda meéñí ɔ ɔhɔla bɔsókókó bekime bá ɔmesé e? Téka ɔ ñoó nénísíki buáyá baaco bekime na nyíówo nyelamba e?

²⁴Bandómesé ña lécáka háye ɔ ñoó wóónókɔ na bááyé behémúnyi besana ne belumitinine bekime; yó kuɔñó túéhínyi tóna ɔówo a aató manónó ma baaco bé etémbí bá ɔmesé abá bó ño yóónókɔ.»

Nyenambɔnena nyé besana 19

¹E elime eécí, ε ñá lókóma yaandándá yí okelú ma béátábótóna ɔ ɔmuaná, ú hóaka hikókó hé nyekɔca nyé baaco; ú kóonaka óse: «Alélúya, Bandómesé áña na nyenɔhɔ, ne nuúmi, na makénda !

²Nyíáyé nyebɔsona nyé besana áña taaká, nyíinyi nyetálémánánó, anyía wáña ɔbɔsónánó asana yé yaandándá yí okendí u oónjú eéyé a yé ñaá cáñgéna baaco bekime bá ɔmesé na ciayé enjókónónɔ. Bandómesé mé wuúci bónósea aná anyía u ño yóónókɔ bááyé bonyionɔ.»

³Okelú ñá háná kóona óse: «Alélúya, cióyo ci oocó a cé ña hátɔna a báléka eécí noómi cé báátáka ε enjólómuaná te káá mána ta buósé, cí ké búle a báata ε enjólómuaná híáná bikúlú bikime.»

⁴Aaná baáñá nyitíne ne bényíse na benyéma bínyíse e bí ñe bínyienyi ñeé túmékine Bandómesé enjendu ɔ ɔ wuúci nyemi, wuúci ú me limine a nɔkɔná; bé kóonaka bése: «Alélúya, híáná yááña !»

⁵Aaná okelú a wúmɔté ñaá lókómáná; ú húlúkúne a nɔkɔná noómi, ú kóonaka óse: «Énu nyemíki ciasó Bandómesé, banó bekime bááyé bonyionɔ, banó ebé nu ñe nú wuúci bééti: Na banásé na baáñá áyá.»

⁶É ña háná áme lókómá okelú a wúmɔté ma béátábótóna, ú hóaka hikókó hé yaandándá yé nyekɔca nyé baaco a bá ña bó táña, ú hóaka tóna beandándá bé beahó bí nuúci a bé ña fína, ú hóaka tóna beandándá bé emalamanda a bé ñaá béata; okelú oócí ñaá kóona óse: «Alélúya, Otéñí a Waáñá Bandómesé, Alámakénda, me télímínyi búáyé Butéñí.

⁷Túé bílénéke buéñí, tu hákéna tunjúéñjú, tu wuúci iínjékíne nuúmi, anyía ekúlú yí nusíke nó ɔónó u Etómbá ma nyemána; uuyé oónyí a yáaña ɔbétábónákánó.

⁸Bé ñeé yiínjie oónjú oócí makénda ma ɔlaɲaba ambányéké yé bɔlaka e bufúlúndúndúé hú falándándá, bú manyemaka.» Ambányéké yé bɔlaka eébu ñoó tónjinyi bembányéké bé abékéléna a catálémánánó cá baaco bá Bandómesé.

⁹Aáná elilé yé bɔsóma a yémoté ña mé laána yése: «Oónjóko, bɔmbánye áña ne eebe abá bó ñoó lónjóko ɔ ɔkóonyiá e nusike nó Ɔónó u Ɔtómá !» Mbá yése tóna: «Taaká cí mehúnyi ma Bandómesé eeci céáña.»

¹⁰E elime eécí, i ñe mí wuúci túmíné eñendu o o wuúci nyemi, mbá yése: «Eé'eé, ate kela aána; yañó tóna ya méña munyionɔ bɔko búmoté háye na kuɲó na bɔnóonyia abá nu ña nó láténa taaká eci Yésus ña námbónákéna baaco. Bandómesé bímuócí ɔo nyemána wu onyemiki.» Taaká ci Yésus eécí cí ñe yiínjie behémúnyi besana makénda ma onyioko búábó buólí.

¹¹Aáná ɛ ña mé leca Ɔmuaná me bíkúune, mío leca ciáte ce ambala a cemoté ifúlúndúndúé. Ɔoco awó u ñaá bá bááta aá ciáte eécí ɔ ɔmuaná ñaá bá wáá bélónjóko ɔse: «Ɔoco u mɔñolé, Taaká ce ɔmbasómbásɔ»; u ñaá bósɔna besana, u nuusiki belinjine aá taaká noómi.

¹²Cááyé eése nómake háye ñobémbɛ nú oocó, bibonjoli bí butéñí biéñí áña a yááyé aató. Wáña ne nyiínyi a nyémoté nyéónjókonó aá ceéto anyé ɔoco u etémbí ti ñe ményi, ɛ te ñáa bá hú wuúci bímuócí.

¹³Wáña laɲaba bɔlaka ebú bé me yúbe a manónjó noómi; nyiáyé nyiínyi áña anyiá Buhúnyi bó Bandómesé.

¹⁴Aáná elɔɲo ci bicénji bé Ɔmuaná ñaá bá bíe wuúci látákéna, bé báátákánó aá ciáte ce ambala ɔ ɔmuaná e cifúlúndúndúé; bé ma láɲabaka bembányéké bé belaña e bifúlúndúndúé.

¹⁵Ñɔsala nó ɔhána a nó ña tea beháña bikime ñaá bá núá há mókóna a nyiáyé nyuúté; ne buléfényi eébu wá nyemána wu ɔyákáka mɔnɔɲo mekime ma ɔmesé, u meeme tɛɲgínyi ne butéñí bú biléñúléñú, yó nyiíyisínyi hilóbi hé Bandómesé Alámakénda ekúlú eyí u kée beébe eéndéke háye ibíle.

¹⁶Aáná bó ño yónjóko nyiínyi na a ciáyé káaña ne e úuyé ɔfana ɔ ɔmuaná báye: «Otéñí u betéñí bekime, Otéñí a Waáña u betéñí a baáña bekime.»

¹⁷Aáná ɛ ña mé leca elilé yé bɔsóma a yémoté yé ma taleména ɔ ɔcɔ ɔ ɔmuaná, yí sóbíkínyi tunonyí tukime e tú ñe fulúlúe oówó eñólómuaná okelú ɔmuaná yése: «Áno faakɔna, núá bébandaka aá yaandándá yé bɔɲanda bó Bandómesé;

¹⁸áno kóccóbókéna ne imehú cí betéñí, ne cí betéñínyi bicénji, na cé bekendákénda bé baaco, na cé ciáte ce ambala, na cé babááta ciáté eécí, na cé baaco bekime, ta beólé, ta baaco a bá te ábó bá beólé, ta banásé mbá ta baáña áyá.»

¹⁹Ɔ ña leca múalá, ne betéñí bá ɔmesé ne cííbú elɔɲo ci biité; bá ma bó bébandakana o okonúusi ɔoco awó u ñaá bá bááta a ciáte ce ambala e cifúlúndúndúé ɔ ɔmuaná ne uúye ɔɔɲo ú biité áyá.

²⁰Bá ñaá haténa na múalá ne muhémúnyi besana mo befala. Muúmu mu ñaa kéláka bikeyékeye bé besana eé buúse bó múalá o onenisi baaco e bé ñe bú lumitekine anyía bé beébe bílícínínyí ne hibílícínínyí hé múalá, bó lúmítékine onyemi yááyé òbókòbòkò. Nyíábó nyi beébe aahakena eényí bekime béfendí bòòso a ñoofia nú oocó ú indusí noómi.

²¹A aháña na òlòño ú biité ú múalá, ñosala nó òhána a nó ñaá bá nua hámókona e nyuúte nyé òoco awó u ñaá bá báata aá ciáte o òmuaná, u ñeé beébe óónòkò bekime. Tunonyí tukime túo còbókéna cííbú imehú, bó weécéke bòobé.

Nyenambòne na nyé besana 20

¹E elime eécí, ε ñá lecá elilé yé bósóma a yémoté yí e hulukune o Òmuaná; yí me bítímbie o òobó ne hilibe hí okuunine ñoofia nú tíime na yaandándá yé bòcanja.

²Elilé eéyé ña ka háténa engandó, ciòho ce buáyá, ciíci ceáña na Musóména na Sátan, múo ciíci òòtòkòkò na bòcanja anyía mué limine aána tuòño tóséna émoté.

³Nyeáhéna eényí á ñoofia nú tíime noómi; yí ñé kuéye, yé ña faca ne tulibe. Yí ñé bílícínínyí o òmuaná, anyía engandó eécí te háná ñeñe baaco bá òmesé o òkòòháma tuòño tóséna émoté. E elime ce tuòño eétú, bá ñá nyemána bé o ciíci nyéana hikúlúkúlú.

⁴E elime eécí, ε ñá lecá tókóná. Baaco a bá ña bó bá limekine hóá, bé ñeé beébe iínjíékine makénda me okélisiki baaco. Míò lecá tóna tótányé tó baaco abá bá ñaá cáláká beetó a asana na nyíábó nyibíínjie, bó lumitekinine Besana bé Bandómesé, na a asana yé taaká ecí Yésus ñaá námónákéna baaco. Beébe eébé bó ti ómo bú nyemi múalá, ta òbókòbòkò yí híiyé hibílícínínyí; baaco te o beébe bílícínínyí ta tòbòlo mbá ta aabá. Bá ña bó háányuaka e biwéewé, Bandómesé yó beébe iínjíékine makénda me oténgínyí baaco òlòño ne Kilís a tuòño tóséna émoté.

⁵A asana na belóño bí etémbí, bé te ómo háanyuaka e biwéewé o òkòòháma ayé tuòño tóséna émoté káá nyemána. Nyehaanyua nyí biwéewé nyí buúsebuúse eényí nyéáña.

⁶Bombánye áña ne eebe bekime a bá ká bó háányúáka e biwéewé a nyehaanyua nyí buúsebuúse eényí, bá bóña tóna betálémánánó bé baaco; owé ú oláta te á bá na makénda náábó. Bá ká bó bá beluli nyíínjie na bá Bandómesé ne bé Kilís, bó téngínyí òlòño ne Kilís a tuòño tóséna émoté.

⁷Ekákéla tuòño tóséna émoté á mana, bé kée hémúnyi Sátan a ñoofia nú tíime.

⁸Aána u káá háma, yó còba o okoónéñe baaco bá mònòño mekime: Maáña anyía na Kòk na Maakòk. U kée beébe bándáka anyía bábó còba e biité; ombana ú baaco bá mònòño eébé káá bá háye osébéá ú asálá yé nuómó nó makélé.

⁹Émakéla yémí beébe lecá, nyíábó nyéányána eényí òmesé okime; bó ñó bòñoona báléka ci belumitinine acé Bandómesé ñeé léne. Mbá oocó ñeé húle o Òmuaná yó beébe hakaka bekime.

¹⁰Aáná a asana na Musóména a mó ñaá bá mué beébe néñéke, bé ñeé muúmu nyékéténa a ñoofia nú oocó ú indusí noómi, haála ahá na múlálá ne muhémúnyi besana mo befala á bóña noómi. Bá ká bó bényiáka moño muéñi ne nebutúé na nabuósé bikúlú bikime.

¹¹E elime eécí, ε ñá leca yaandándá yé ñokóná e yifúlúndúndúé; mís leca ooco me límine hóá. Aáná na omesé na Omuaná ñeé séñúlúéke eeyé eé buúse, bá te háná bíibi leca ta buósé.

¹²ε ñá leca belóñó bikime e bí ñe wéékúne, na bé baáña na bé banásé áyá; bé ma tálémákéna eé buúse bó ñokóná. Bé ñeé húúnéké tufule; bé ñeé húúné tóna númóté nufule, nú ñaá bá nufule nú olíhe. Bé ñe kélísiki belóñó bikime a máábó mekilíkinyí háye búña buóñókónó e tufule eétú.

¹³Aáná nuomó nó makélé ñeé hémúkúnyi belóñó abé nú ñaá bá ne bíibi; ne owé na haála ehé biwéewé áña ñe hémúkúnyi tóna bíábó belóñó. Bé ñe kélísiki belóñó bikime eébi a máábó mekilíkinyí.

¹⁴Nyehakena eényí ne owé na haála ehé biwéewé ñaá bá a ñoofia nú oocó ú indusí noómi; ñoofia eénu áña haála ahá baaco ké bú weékúne owé ú oláta.

¹⁵Híáná bá ña yaáhákéna ooco okime awó bó te ómo kúana nyiáyé nyiínyi nyéñókónó e nufule nú olíhe noómi; bé ñe wuúci nyékéténa a ñoofia nú oocó ú indusí noómi.

Nyenambonena nyé besana 21

¹E elime eécí, ε ñá leca na yósooso yé omuaná na yósooso yé omesé; yáña anyía na Omuaná ú buúse na omesé ú buúse ñeé séñúlúéke, ta nuomó nó makélé te ómó háná a bá.

²Aáná ε ña mé leca efúúménénu yé báléka, yósooso yí Yelúsalem ayé Bandómesé ñaá tómá, yí é húlúkúne o Omuaná a maabána ma Bandómesé; yé fáakona o omesé. Yé ñaá bá abétábónákánó na nyenóko nyikime háye oónjú e wukenyí wu o okoósike a nyetónó ná onóme.

³Aáná ε ñaá lókomá yaandándá yí okelú ma béatábótóna, ú húlúkúne haála ahá ñokóná áña; ú kónaka buáña óse: «Áno lecáka, ooki ú Bandómesé ooci, wáña ε ekatékate ce baaco; u kée límekine olonjo ne beébe. Aáná u káá bá ciábó Bandómesé, beébe bááyé baaco.

⁴Bandómesé kée beébe hónóko belélé; owé te ká háná a bá, mbá te buwé, ta malélé, te mukéké, ta otémá onua. Yáña anyía besana bikime bé buáyá me séñúlúéke.”

⁵Aáná Ooci awó u ñaá bá límine a ñokóná ñaá tánéta, ose: «Éε, aámbáya í me mí hélúmúkúnyi besana bikime beoso.» Mbá ose nááme: «Oónóko besana eébi: Yáña anyía mááme mehúnyi áña mehúnyi ma moñolé, meéme tóna taaká.”

⁶Yó túné mé laana ose: «Omanó oócí, yañó Alefa, yañó Oméka; i ñeé mi tíméké benyéma bikime; yañó tóna i ké mí bíibi menyisiki bikime. Aáná, ooco okime ewú nyimóti ña núana, i ké mí wuúci múúsiki etémbí ne etémbí menyífé me hicéme e me ñe yiínjíéne olíhe.

- ⁷A muyáka mukime i ké mí iínjíékíne benyéma eébi; ε κά μέ bá ciayé Bandómesé, wuúci uumi óónó.
- ⁸Mbá a aháná ne biénjúénjú, ne be-ti-lumítíníne Yésus, na bakela enjókónóno, na bóono baaco, na bakanda tusomó, na balembalemba, ne benyemi bebókóbóko, ne benéje baaco, bekime eébé ké ké bú límekine a nsofia nú oocó ú indusí noómi; owé ú oláta oócí aáná.”
- ⁹Aáná elilé yé bósóma ómóté e bililé bítíndétú nómo a bé ñaá bá tímbíéke tundenje tunyíoyókónú hú mbióke ne muuyé mutíndétú nómo mu nyibíondísínyi ñaá fááya, yó me laana yése: «Faáya, yé ké mi o tóñinyi oónjú e wukenyí, oónyí u Óónó u Etómbá.”
- ¹⁰Efúúménénu yí Elilé ñé mi oofine; elilé yé bósóma eéyé ñé mi súéténe oówó a yaandándá yé acahacaha yé nokondo o omuaná. Yí ñé mi tóñinyi báléka e cifúúménénu ci Yelúsalem. Ce ñaá bá cié húlúkúne o Omuaná a maabána ma Bandómesé.
- ¹¹Ciíci inyíoyónó na núáyé nuúmi; ce mányemaka háye yoomí yé nyendányé a yémóté; yoomí yé sasébe a cé ñaá sána háye abáce yí oólí.
- ¹²Báléka ñaá bá ibéétíkinyi na yaandándá yé hekáká; hííhi ne ombibí, hííhi tóna hekómánó o omuaná. Hé ñaá bá ne bihenyi bíóhátá ne bífendí; bililé bé masóma bíóhátá ne bífendí bíibi tétényíki. Eénye ñaá bá cónjókónó e bihenyi eébi o omuaná, eénye cá tonyénó tó baáná bá Islayél túóhátá ne túfendí cá ñaá bá.
- ¹³Bihenyi ñaá bá bétátó a aháná ómóté: Bétátó a aháná yé nyeháma nyé oócó, bétátó a aháná yé nyefianena nyé oócó, bétátó a aháná yé namuaná, bétátó a aháná yé bulóolo.
- ¹⁴Hekáká eéhi ñaá bá hibéétíkinyi e numbélike o omuaná a nó ñaá bá na beandándá bé andányé bíóhátá ne bífendí acé bó ño yóóhókó eénye cá baaco bá endóma bóóhátá ne befendí o omuaná. Hé a nyendányé nyíinyi nyémóté.
- ¹⁵Elilé yé bósóma a yé ñaá bá yá me laakena otáña oócí ñaá bá ne nuketi o oobó nú oketikinyi na báléka, na bíáyé bihenyi na túáyé tumbelíke áyá; nutonotónó nú kóolo nú ñaá bá.
- ¹⁶Báléka ñaá bá na beháná bínyise, bíibi bokó búmóté; uúyé oobó ñaá bá bokó búmóté na búáyé bukíté. Aáná yí ñeé kétéki na nutonotónó eénu, tuketi tuo háma tóséna cíóhátá ne ífendí; na oobó, ne bukíté, na bucaha bó omuaná ña bó bá bokó búmóté.
- ¹⁷Elilé yé bósóma ñeé kétéki tóna hekáká a bucaha o omuaná; tuketi tuo háma etíne étíndétú nómo ne túnyise. Nuketi enú baaco náña bábó békélákéna, nuunu eénu elilé yé bósóma ñaá békélákéna tóna.
- ¹⁸Bá ñaá faléfáka hekáká eéhi, bó béétíki ne biomí bé andányé abé bó ñoó lóno báye sasébe ; bó béétíki báléka na taaká ci kóolo, ce mányemaka háye bebáce bí ílí.
- ¹⁹Bá ña faléfáka hekáká, bó hákéna e tumbelíke anamánamá cé biomí bé andányé a cé ña lecana náányiá náányia. Nyendányé nyí buúse bá ñaá bá bó lónoko báye sasébe ; nyí éfendí bó lónoko báye sáfílé, nyé átátó báye akáte, nyí ényise báye emelóote,

²⁰nyé atááno báye ónis, nyí étíndétú báye saletúáne, nyí étíndétú nómo báye kílisolite, nyé ánámányé báye belíle, nyé ánámányé nómo báye tóbáse, nyé cíóhátá báye kilisobalááse, nyé cíóhátá na ómoté báye tulukuase, nyé cíóhátá ne éfendí báye emétísíte.

²¹Bihenyi eébí bíóhátá ne bífendí ñaá bá bembánye bí biomí bé andányé. Hú ne ehényi na yááyé yoomí ómoté; ñoháaté nó báléka ñaá bá na taaká ci kóolo, ce mányemaka háye bebáce bí ílí.

²²Yañó, e te ómó leca Cííbe ci onyemikinyi Bandómesé a báléka eécí. Yáána anyía ne Otéjì a Waáña Bandómesé Alámakénda, na Óónó u Etómbá, beébe bémuátá bá bóña Cííbe ci nyinyemi ce hóá.

²³Yáána tóna anyía báléka eécí te ñá yáamba ta ócó te oólí, anyía eese yí nuúmi nó Bandómesé ña lecana hóá; Óónó u Etómbá áña ciayé lámba.

²⁴Baaco bekime bá mənəŋə ma əmesé ké bú líhéke e eese yé báléka eécí noómi; báábó betéjì ké ké bú óofokine hóá o okonyémi Bandómesé na ñheka nó búábó bənoəme.

²⁵Bihenyi bé báléka eébí kóó lóbəko bikúúnékénú mósé mekime, bé ti bííbi kuéye ta buósé. Yáána anyía íbíne te ká háná á kua ta buósé.

²⁶Bé ké hélékénéne ñheka nó bənoəme bó mənəŋə ma əmesé o okonyemikinyi Bandómesé a báléka eécí.

²⁷Aáná beebé bé benyéma ti kó ko yóofokine hóá, ta bakela besana bé mənəyókóló, te benéje baaco, mbá hú baaco eébé abá cáábó eénye áña cəŋəkónó e nufule nú olíhe nó Óónó u Etómbá.

Nyenambəne na nyé besana 22

¹Aáná elilé yé bəsoəma eéyé ñeé mi tónjinyi tóna nuəmoó nú menyífé e mé ñe yíinjíene olíhe; nú mányemaka háye abáce yí oólí. Nú ñaá bá nú a hámókóna e embana ce ñəkóná nó na Bandómesé na Óónó u Etómbá,

²nú lóko e ekatékáté ce ñoháaté nó báléka. Bəoté bú olíhe ñaá bá a besálá bífendí bé nuəmoó, bú háaka bikúlú bíóhátá ne bífendí a hiəŋə; oólí okime nyeháana nyémoté. Na tuánye tó bəoté eétú e naña bé yeəŋúnyísiki baaco bekime bá mənəŋə.

³Nyeləmo nyikime te káá bá buúse bukime a báléka eécí noómi. Nəkóná nó na Bandómesé na Óónó u Etómbá káá bá hóá aáná, bənyioəo bá Bandómesé ké bú wuúci nyemiki;

⁴bá leca buáyé buúse. Bé kée beébe cəŋəko nyíáyé nyíinyi a tobolo.

⁵Aáná íbíne te ká háná á bá, baaco te háná áamba te eese yé lámba ta yé ócó, anyía Otéjì a Waáña Bandómesé wuúci bémuátá áña eese, u kée beébe yíiyi numisikinyi; bé ké bú ténjinyi təya háye təya.

⁶Mbá yése náame: «Besana bikime eébí abé ó móó lókómáka áña bé əhákéna mənələ eé bííbi; béáña tóna taaká. Otéjì a Waáña Bandómesé ñe yíinjie yááyé Elilé né behémúnyi

besana o onambonakena baaco besana. Wuúci u ñaá tóma elilé yé bósóma o okotóñinyi bááyé bonyonon besana a bé á nyemána obékéláka hí aámbáya.”

⁷Yésus ose: «Yañó ooci kokóokó; bombánye na baaco a bá ña bó láténa besana a benambónákánó bí nufule eenu !”

⁸Yañó Sáañ, ε ñaá me lókómáká, mío lecaka besana eébi. Ëñakelá yémí biíbi lókómáka mí o biíbi lecaka, ε ñaá me béáhéna o omesé, mío túme enéñdu o onyemi elilé yé bósóma e yí ñeé mi biíbi tóñgínyi.

⁹Mbá yése: «Ate kelá aáná, ya méña tóna munyonon bokó búmoté háye na kuñó, na bonónyia behémúnyi besana, háye baaco bekime a bá ña bó láténa besana bí nufule eenu. Bandómesé bímuóci óo nyemána wu onyemiki !”

¹⁰Yé ña háná á mé laana yése: «Ate nambéna baaco besana bikime abé Bandómesé mó yóo nambonakena, anyía béó cōba o obékéláka hí aámbáya.

¹¹Mokela beebé bé besana á cōba ne buúse o o biíbi kela; mufáafa monyókóló á cōba ne buúse o o meéme faafa. Atalémánánó yé ooco á cōba ne buúse o okela betalémánánó bé besana; Efúúménéñú yé ooco á cōba ne buúse o owaamba ohónyí wú obá efúúménéñú yé ooco.”

¹²«Óo leca, yañó ooci kokóokó. Ya méña na benamá a aabá bé onamaka baaco bekime, ooco okime a nyenamá nyé búáyé buólí.

¹³Yañó Alefa, yañó Oméka, éce anyía yañó ya méña ne u buúsebuúse ne u elimelime; ya méña tóna ne nyitúme na nyemana nyé besana bikime.

¹⁴Bombánye áña na baaco a bá ña bó súa cíibu kaba, cío lóboko ifúúménéñú, anyía beébe bábó nyemána bá oholakena e bihenyi, bó wóofokine a báléka noómi. Beébe bábó nyemána bá onyíaka atámá yé booté e yí ñe yíñjéne olíhe.

¹⁵A aháná yé na baaco a bá bóña háye enyama, na bañalajála, na bakela enjokónóno, na bóóno baaco, ne benyemi bebókóbókó, ne beléne munéñéne áyá, bé ti ké bú óofine ta buósé a báléka noómi.

¹⁶Yañó Yésus, ya méña otómánó yááme elilé yé bósóma o okóo banó nambonena besana eebi, banó baaco aá tuóbó tú belumitinine noómi. Ya méña buonó bú Otéñí Táfit, yañó tóna hinjoti a hé ña nóma na makénda a alale yé oyá.”

¹⁷Ne Efúúménéñú yí Elilé ne oónjú e wukenyí ña bó kōona báye: «Faáya !» Ooco okime awó u ña lókóma asana eeye a kōona tóna ose: «Faáya !» Ooco okime ewú nyimóti ñaá nuana, á faaya; ooco okime awó u ña yaamba omúá menyífé e me ñe yíñjéne olíhe, é kéé meéme hiite etémbí ne etémbí.

¹⁸Yañó Sáañ, yañó ε ñaá me béósénéna baaco bekime a bá ña bó lókóma besana a benambónákánó bí nufule eenu, esé: Mbókó ooco ñoó sólinyi asana ómoté e nufule eenu, Bandómesé kéé wuúci sólinyinyi muuyé e muuyé a muáña muñókónó e nufule eenu.

¹⁹Mbá mbókò ɔ̀ɔ̀ ɲa yaáɲia asana ómɔ́tɛ́ a besana a benambónákánó bí nufule eenu, Bandómesé kée wuúci ááɲéna na núáyé nuafa nó betámá bé bɔ̀ɔ̀tɛ́ e bú ɲe yiínjíéne olíhe na nuafa nú efúúménénú yé báléka e yitóngínyínyi e nufule eenu.

²⁰Ɔ̀ɔ̀ɔ̀ ooci ewú u ɲó yoónyísínyi anyía eébi áɲa taaká ɲaá kɔ̀ɔ̀na ɔ̀se: «Ée, yaɲó oócí kokóokó.» Híáná yááɲa. Faáya, Otéɲí a Waáɲá Yésus !

²¹Otéɲí a Waáɲá Yésus á sayábákéna baaco bekime.

Esclarecimento

Trata-se de iniciativa particular, com os seguintes objetivos: (i) colaborar para divulgação dos diversos textos bíblicos disponíveis, e, (ii) facilitar o acesso a esses textos, inclusive por meio de download.

Todo esforço em tornar a Palavra de Deus acessível a todos, em quaisquer localidades e falantes das mais diversas línguas, precisa ser um objetivo de todos os que são guiados pelo Espírito Santo. Ele inspirou o profeta Jeremias a dizer “não ensinará jamais cada um ao seu próximo, nem cada um ao seu irmão, dizendo: Conhece ao SENHOR, porque todos me conhecerão, desde o menor até ao maior deles, diz o SENHOR” (Jer. 31:34).

Jesus, também, falou assim: “e será pregado este evangelho do reino por todo o mundo, para testemunho a todas as nações” (Mat. 24:14).

Muitas organizações foram constituídas com o propósito de fazer a Bíblia disponível nas diversas línguas. Não é uma tarefa simples. Anos de trabalho, dedicação e entrega são necessários para esta tão extraordinária missão.

O texto deste trabalho está disponível na internet, em páginas eletrônicas de organizações que produzem ou divulgam bíblias, sem acréscimos de notas ou comentários. Assim, reconhecendo e respeitando os direitos que possuem sobre seus trabalhos, incumbe a todos os que amam a Palavra de Deus, o esforço em contribuir para amplificar sua divulgação.

Se possível, faça download do texto, para que sejamos, também, guardiões da Bíblia, e, com isso, preservando-a para as futuras gerações.

Divulga a Palavra de Deus, ela mostra o Caminho e permite a todos, que se conheça Sua vontade, em todos os lugares e épocas.

Marcel da Glória Pereira
2021, Vitória/ES - Brasil